

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

10.101
10.101

ԼԵՆՆԱՆ ԵՄ

ՀԱՅ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

Բայտ ճշգրիտ Թարգմանութեամբ լատինաց մե-
րոց՝ ի հելլենականն հաւատարմագոյն բնա-
գրէ՝ ի հայկականս բարբառ։

Նորոգապէս ի լոյս ընծայեալ յընթերցափոյն Գրչափոյ Գա-
ղաթարէ, համեմատութեամբ այլեւ այլ օրինակաց, հանդերձ իւ-
րեոր ծանօթութեամբ Բնաբանին։

Յաշխատասիրութեամբ Տէր Զ. Յովհաննու Զօհրապեան
Վեպայի, ի միարանուէր Մեծին Մխիթարայ Բաբու-
նապետի և առաջին Աբբայի։

Տպագրեալ Կրօնական Տ. Տ. Ստեփաննոսի Ագոյ Ամսադատ-
Արհիեպիսկոպոսի, և Առաջնորդի Ուխտին յէջ Ղազարու։

Բաժանեալ ի Չորս Հատորս։

ՀԱՏՈՐԱՆԱԶԻՆ

Յորում բովանդակին ութ գիրք. սկսեալ ի ծննդոց
մինչև ցՀռութի։

1805 ՅԱՆՆԱՆ ԵՄ ԿՏԱՎՈՐՈՒ

ի Դործարանի Սէյն Ղազարու։

GRAD

EDEN

3122

Bulw

V.1

ՀԱՅ
ԷՐԵՎԱՆ
3122 1094
3122 1094
3122 1094

ՆԵՒՆԻՐՆԵՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌ ՎԵՐԾԱՆՕՂՍ

ՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆՉ ՄԱՏԵԱՏԾ

գանձարան թանգէն անքննին խորհրդոց, և
յայտարար կամաց նորին բարեհաճութեան,
նախ առաջին՝ ուղարկարն ընտրեալ սեպհական ժո-
ղովքերան, աւանգեցաւ երբայականն ազին արտահա-
մեան սերնդոց, 'ի նոցին հարազատ բարբառ գրողեալ
'ի գիր: Քանզի զհիմն սորայս գծագրութեւ եղեալ նա-
խաժարկարն Մովսէս, զինի նորին հետ զհետեւ շարու-
նակեալ լաւելին 'ի նոյն իսրայելեան ասհմ իմաստունից
և մարգարից 'ի գաթս իւրաքանչիւր: որոց մասնգամ
թելադիր եղև թծ 'ի միտս նոյն՝ մատենագրել: ոչ զառ
նոսին և եթ եղեալ յայտնութիւն ապագայիցն, որ են
Մարգարեութիւնք, այլ և զխրատականն՝ յառաջնոր-
գութի ուղիղ քաղաքավարութեւ, և զՊատմական կար-
գի անցս գիպուածոց աղբի իւրեանց՝ խեղճանկ մինչև
ցկատարած ընդ հայրաքննամ առաջնորդութեւ աշոյն
բարձրելոյ: որով զբովանդակ զեծային մատենագրու-
թիւն՝ յերիս յայտոսիկ իմանամք գլխաւորեալ տարազո-
բանից: Այսու սարասիւ ցորչափ լոյս թծգիտութեան՝
յերբայականն ազին սեպհականեալ լուսաւորել, համ-
բուն և թծալունչ մատենան 'ի միտի նոցին հայրենի
բարբառ ամփոփեալ պահեցաւ 'ի յոլով գարս, ուղ գանձ
թաքուցեալ յանարժանից անտի յարտաքին հեթանոս
սական աղգաց: Այլ իբրև մերձեցաւ ժամանակն, յո-
բում 'ի ինամոց վերին անտեսութեան պարս եր լուսոյ
աւետարանին յընդհանուր ազինս ընդ ոլորտս օխեղե-
րաց ճառապայթեալ ծաւալել, դաւաճամբ ասեմ Մե-
սիային Քրիստոս, որ նոյն ինքն նպատակն եր բանից օխ
մատենագրութեան, այնու հետև՝ ըստ աւանգելոյ նախնի
հաւատարիմ պատմաբանից, անկաներ 'ի սիրտ Պաղ-
մեսսի փիղագեղձեայ արքայի եգիպտացւոց, որ 'ի ժա-
մա,

մանակի անդ՝ կազմէր զիւրն՝ հոյակապ մատենարան, ինքիր առնել և երջայական մատենից : Եւ նմին իրի յլեալ առ՝ եղիւզարոս քահանայապետ հրէից, ընկալաւ ի նմանէ՝ ուն ասեն, եւ թանասուն և երկու բանիւ բուն րաբունիս հրէից, քաջավարժս երկաքանչիւր բար բառոյ, որք ի բնիկ իւրեանց յերբայականէն յեղին ի հելլենականն զողջոյն զածաշունչ գիրս, կամ լաւ ևս ասել, որքան ինչ միանգամ՝ առնողին ժամանակօք ի կանոնի անդ հրէից՝ ուն հաւատարիմ՝ ծածաշունչ աւանդ՝ ընկալեալ և պատուեալ էր ի նոցանէ : Թողում աստա նօր մի քառ միօրէ յառաջ բերել՝ որ ինչ յազագս եղանակի կատարման թարգմանուես պատրիկ պատմի ի գիրս արիասէսի, վասն որոյ բազմապատիկ և պէսպէս են կարծիք մատենագրաց :

Բ. Ըրդ՝ սկսն այս հելլենականս թարգմանութի նք մատենից, որ առեալ զանսւանակաբուն յեւթանասուն և երկու թարգմանչաց անտի՝ յարանունաբար յորջորջեցաւ՝ Եւթանանից, վն իւրոյ չգրիտ հաւատարմունէն և անսպերիւր ուղղութեն, ի սկզբան անգ. առ իմաստունս հրէից, և յետ այնորիկ յընդհանուր եկեղեցիս քրիստոնէից՝ սկսեալ յառաքելոց անտի այնչափ ի յարգի եղեալ պատուեցաւ, մինչ զի և ի բազմաց իսկ վարդապետաց արեւելեայց և արեւմտեայց իւրեւ իսկական ծածաշունչ պատգամ ի հոգւոյն սբջ. թեւագրեալ՝ քարոզեցաւ : Եւ այսպէս՝ իրաւամբք նաև քան զառաջիկայ երբայական սկզբնագիրն նախամեծար համարեցաւ : Թէ ասկա անստոյգ հանգամանաց գրչուն բարբառոյն պնորիկ, որոյ չգրիտ վերծանութին կեղակարծելի մնայ յետնոց : և միւս ևս՝ վն հետ զհետեւ աղաւաղութն նօրին, ոչ միայն յանհմտութէ և ի վրիպմանէ գրչաց, ուն սովոր է լինել. այլ և բժմ ուրեք ի չարամտութէ նօցին իսկ հրէից, այլայլելով յայն վայրս որք նպաստ բերէին քրիստոնէական դաւանութեն : Այլ զլիով հարցաքննունէն զայսոցիկ փաստս ունի տեսանել ուղղագառ քանասէրն ի ճառս այնոցիկ, որոց օրինաւոր գլխովք յանձին կալեալ է անաշտաբար ջատագով լինել ծրմարտութեն, զպատճառանս հրէաշունչ հակառակորդացն նանրացուցեալ. որք ի բազմապատիկն մատուցեալ զհելլենական օրինակս ի հնութէ ժամանակի խան.

խանդարեալ և այլայլեալս՝ ընդ երբայականին, այնմ
ասեմ՝ ըստ օրոշման փոխադրեցաւ նորահար կե-
տանչանիւք՝ որք Մասորեթեանքն անուանին, և ոչ սա-
կաւ տարբերութիւն նշմարեալ 'ի նն, ժպրհեցան ըստ-
գտանել զեւթանասունսն զքաղաքութիւն յանգճեութե-
ն և թանձր տգիտութե : Ուր ընդհակառակն՝ եւթանա-
սունքն այնոքիկ, որոց և ժամանակ կենաց ոչ ձգի աւել-
լի քան զհարիւր յիսուն ամ յետ եղբայ, (այն որ 'ի
կարգի եգ զսկզբնագիրն երբայական) գողով ինքեանք
ընածին երբայեցիք, որով և տեղեկագոյնք ընգաքոյս
բարբառոյ իւրեանց, և ոմ չմտադոյնք ընտրեալք 'ի
քահանայապետէն յայտ գործառնութիւն տապքէն ան-
համեմատ առաւելութիւն ունեին գերազանցել, քան որ
բազմաք յետոյ՝ յայլոց ազգաց և 'ի ընդուաց մուրազիկ
չմտութիւն մասորեթեանն ասացեալ երբայական գող-
ութե կսկին աշակերտ : Այնչ կարի՝ անեման այսօ-
ցիկ և վաղուրեմն յերկրորդ գարու անգ քրիստոնեու-
թե՝ երեւեցան Ակիւզաս, Թեօգիտոն, և Միմաքոս, որք
յայլ և այլ հերձուածողական ազանգս տարաբերեալ.
և հոսակ ուրեմն 'ի հրեութե չքեալ, և 'ի նմին աշա-
կերտեալք երբայականն բարբառոյ, ձեռնամուխ եղին
իւրաքանչիւր 'ի նորանոր հելլենական թարգմանութե,
այսու՝ ոմ պատմեն, կամեցեալ իմն նպատակ մատուցա-
նել ազանգոց իւրեանց : Յաւել 'ի սոստ և զայլ կցիւ-
տուր թարգմանութիւն այլոց ոմանց, որք տեսեալ զայլ-
այլութիւն օրինակաց եւթանասնից, հնարեցան ուղղա-
գրել զնոյն յերբայականէն, որպիսիս ասեն ընեւ զե-
րթովեանն, և զՆիկիոպոլսեան յորջորջեալ թարգմա-

նութիւն. զորոց չէ տեղոյս յերկարել :
Գ. Ընայց արգարեա՝ որպէս ասացաք, 'ի միջոցս բա-
ղում գարուց օրինակաց յօրինակս ամանցեալ և այս
ազանչիւր գաղափար թարգմանութե եւթանասնից՝ կէս
մի յանհագութե և կէս մի յանհմտութե նոցին իսկ
գրաց, որպէս սովոր է հանգիսիւ, սարգեցան և 'ի
ամա ոչ սակաւ այլայլութիւնք և երեւելի ազաւազութիւնք :
Վն այսորիկ յիրաւի այսպիսի արեւածից ինամով իմն
կամեցեալ գարման մատուցանել Որոգինէս՝ յերրորդ
գարու անգ, խորհեցաւ կազմել զՎեցիթեան մատեան
իւր, թո՛ղ զբառիքեանն և զութիւնեանն, ևն, զօրոց և

պէսպէս են կարծիք: Եւ զայս վեցիջնան յայտ կերպարան ասեն յօրինել նմա . յառաջին էջս մատենին կարգեաց զերբայական բնագրին՝ բուն իսկ նոցին նշաւնագրովք . յերկրորդ էջսն՝ զնոյն երբայականն բնագիր հիշեն տառիւք ձևացեալ . յերրորդն՝ զԹարգմանութի սկիւզասայ . 'ի չորրորդն՝ զԹարգմանութի սիմաքոսի . 'ի հինգերորդն՝ զԹարգմանութին որ յանուն եւթանասնից յածէր յայնմ ժամանակի . և 'ի վեցերորդն՝ զԹարգմանութին Թէոգիտոնի: Սակայն զասացեալ օրինակ եւթանասնից՝ ճշտակապէս ուղ եզերանայնպէս փոխադրեաց , այլ յաւելուածով և կրճատութիւնս համեմատութեւ երբայականին , այսպիսի իմն եղաւ նազեալ . զի սւր միանգամ պակասէր ինչ յերբայականն անտի ելից 'ի Թարգմանութեցն սիմաքոսի կի՞ ապիւզասայ , և յաճախութիւն իսկ 'ի Թէոգիտոնէ , որպէս զիարդ յաւելաւ համաձայն Թուէին նոցին բնագրին երբայեցւոց , գրողեալ հանգէպ նոցին աստեղանիչ այսպիսի ✕ : Իսկ ուր ուրեք առաւելեալ գտանէր յօրինակն եւթանասնից՝ բառ կի՞ բան քան զերբայականն , Թողեալ ուղ և երն , որոշեաց զայնս բրգածն ասացեալ նշանաւս զի կի՞ ա . առ շէգրիտ հաւատարմութիւն զանազանեղոյ զնուազուէ և զառաւելուէ օրինակին եւթանասնից՝ և բնագրին երբայեցւոց իւրուան ժամանակի: Եւ յայնմ հետէ իսկ՝ առ սակաւ սակաւ խափանեալ այլոց հիշենական Թարգմանութեց , հանգերձ նորայարգար Թարգմանութիւն Ղուկիանու վկային , և իսիքոսի ասացեալ ուղղադրութեցն՝ որ յետ այնորիկ երևեցան . այս Վեցիջնանս օրինակ եւթանասնից քան զամենսին նախամեծար համարեալ , որպէս գլխովին անթերի և հաւատարմագոյն գաղափար եր մատենից՝ ընկալեալ եղև յամենեցունց : Խնայեալ առ ժամանակից մեծին կոտորանքիտնոսի ձեռնարկութիւն քաջահմուտն եւսնբեայ կետարացւոյ սրոյ առեալ հրաման՝ ի մեծէ ինքնակալէն , (ուղ գրէ նա ինքն 'ի վարս նորին . գիրք . Գ . գլ . ԼԳ . ԼԷ .) զքնաիր պատմէն եւթանասնից ըստ վեցիջնանն գաղափարի ընկալեալ յարկեղաց գրաց պամփիւլեայ վկային , հոգացաւ յիսուն Թուով օրինակս 'ի մատենէ անտի առ զծագրել յոր և նման շէգրիտ և անվրէպ գրութիւն . պատմաւարգեալս 'ի մագաղաթի .

և բարձրալ զնոսա յերկուս տայլս՝ յզեաց 'ի կոտանե
գնուպոլիս (Թագաւորեալ քաղաք)՝ ըստ պատուիրանի
նորին խնայեալի :

Գ. Ապա՝ 'ի խնամոց բարձրելոյն առ Հինգերորդ գաղ
թու բարգաւաճեալ ուսման իմաստից 'ի մերումս հայ
աստան աշխարհի, ստաբուռք շահագոյթմանս ըու
տաւորաց ազգիս՝ ոքցն Սահակայ և Մեսրոպայ, առա
ջին փոյթ եղև նշ քաղաքաւոր հալածայթմանց յորի
նուած գրոց հայկական բարգաւառ, առ 'ի զԹագաւոր
նութիւն նոյնի մասնից անապթաք կատարելոյ,
ոնց ցուցանէ պատմութիւն : Օպն սակս 'ի ձեռնարկել
նոցին երկրորդ անգամ կատարելագոյն Թարգմանութե
'ի Հելլենական բարգաւառ, 'ի քաց Թագաւոր զաւարթին
զոր սկսեալն էին առնել յասորի օրինակաց : Իբրև, զիս
եղև նմին իրի 'ի Թագաւորեալ քաղաքն կոտանեգնուպոլ
լիս առաջել զաշխարհս իւրեանց 'ի խնդիր ընտրելա
գոյն Հելլենական գաղափարի 'ի մագաթմանոսէ պառ
քիարդէ Ժամանակին աւանգեցաւ 'ի ձեռս մերոց գնա
պանաց, ըստ գրելոյ խորենացոյն, Գ. 63. Սորոգ օրի
նալ գրոց : Զոր և պատմելով կորիւն՝ արև . Հապափան
օրինակս անապար գրոց . . . Գային երեւել յաշխարհին հայոր
Ապաղէն 'ի պատմութե Թարգմանութե Եր գրոց առ մեզ,
(զորմէ գրեցին աշխարհաց՝ նոյն և գործակիցք քաղա
երախա Թարգմանչացն մերոց սահակայ և մեսրոպայ,)
գրեթէ աներկըսոյ ունիմք իմաստասիրել լինելոյ այնմ
'ի հաւատարմագունին 'ի Հելլենական գաղափարս, որ
'ի Հինգերորդ գարու անգ նախամեծար յանկր 'ի Թա
գաւորեալ քաղաքին, յոր սակս խորենացին և կորին
կոչն զնոյն՝ Սորոգ և Հապափան օրինակ : Ասէ եթէ ոոյն
այս էր անանցեալն 'ի վերջինն օրինակէ անտի որո
գինեայ, զոր 'ի բիւժ պատմենս յզեաց եւսերի 'ի կող
տանգնուպոլիս, որպէս 'ի վերոյ ցուցալ . իբր աններև
հաւաստն մեզ հետք որոգինեան աստեղանշանայն և
քրդաձեաց՝ որ 'ի գրչագիրս մեր երևին այսօր . ըստ ո
րում իմանամք զդուռուք նշանակեալ 'ի Թարգմանչաց
անտի մերոց 'ի հայկական՝ ոնց զիարգ և գաին 'ի Հել
լենական գաղափարի իւրեանց : զորս և մեք յառաջիկ
կայրք խնամով նշանակեցալ յիւրաքանչիւր վայրս՝ հա
մեմատ մերումս գաղափարի . զանց արարեալ զբոգա
* 4 * ձեզն :

ձեռքն , զոր արտաքայ մերումն ունեկն այլ երկուք 'ի
գրադարաց մերոց 'ի գիրս ինչ : Թեպէս և 'ի վր այնք
նախ անտեղի էր մեզ կարծել , եթէ այնչափ և այնու
քիչ միայն՝ զորն ըստ տեղեաց տեղեաց նշմարեմք յառա-
ջիկայ գրչագիրս : մեր , իցեն որոգիներան նշանագրութիւնք
ճշգրտաւ գրողմալք : Քանզի ոչ միայն 'ի հայկական
մատենան մեր , այլ և 'ի նոյն 'ի հելլենականն՝ օրինակաց
յորինակս փոխագրեալ 'ի միջոցս քաղաւմ գարուց 'ի
պակասութիւն աշխուրջ խնամոց գրչաց , յողովն աղայ :
Ընցան այն նշանք . կամ զմին փոխանակ միւսոյ գնելով
կամ առաւելութիւն նշանակելով ուր ոչ պարտն էր , և
կամ իսպառ զանց տանելով զկարեւորքն . ըստ որում
քաջ ունին 'ի վերայ հասանել քննիչք այսպիսեաց ,
որով ըստ ասացելացս՝ հաւատարմապէս ընդ երկրայ-
ութիւն անկանին նա և նշանագրութիւնն այնոքիկ՝ որ 'ի
հելլենական գրչագիրս երեւին այսօր .

Այլ արդ՝ գառնալով մեր անգրէն 'ի նպատակ բա-
նիցս՝ որ զհայկականս Թարգմանութիւն . 'ի գէպ էր
արգելադրուալն պատեհուիս ըստ արժանւոյն եր-
կար գովեստիւ 'ի ներքողումն նորին պատաղել . 'ի պէս
պէս գլխոց յառաջ բերեալ զգերազանցութեցն նորա
գլխիկ , եթէ պատշաճ չափաւորութիւն նախաբանուի
մատենիս ոչ ստիպէր զմեզ այլուր ընդարձակ նստիւ
հատուցանել . շատացեալ առ այժմ տեսել , եթէ Երա-
նելի Թարգմանիչք մեր քաջ հմտացեալք և 'ի հելլենա-
կանն , որպէս և տեսանել յարգեանց վաստակոց նց ,
զայսպիսի ընտրելագոյն գաղափար յանգիման ունելով ,
այնուհետեւ փոյթ յանձին կալան յեզուլ զայն 'ի հայ-
կականս բարբառ՝ գլխովին խնամով և զգուշութիւն ըստ
ճիշդ . կանոնաց հաւատարմութե , զոր օրինակ պահանջ
ըէր կարեւոր գործոյն հանգամանք , մինչև գոգցեո՝ բառ
առ բառ և ոճառ ոճ պատշաճեցուցեալ , ըստ որում
առ այս ոչ սակաւ օժանդակէր , նաև մերձուորութիւն
հայկականս սովորութե ասից ընդ հելլենականին , ոնց
'ի բարգուծիս անուանց և 'ի շարամանութիս ձայնից ,
և այլն ևս : Այլ և 'ի վերայ այսորիկ՝ չքնաղ և վայելչա-
բան յօրինուածով ընտիր հայկաբանութիւն՝ այնպէս ան
վըժար յերկրեցին 'ի մերս հայրենի բարբառ , մինչև
համարձակիմ ասել , զի եթէ 'ի նմա զբառ ինչ կ'ի ըզ-

գրա-

հիմն հաստատուէ զգուշալի գործոյս եզեալ զնորիս
 և զանխարգախ հաւատարմութի, ոչինչ բնական կա-
 մեցաք այլայլել 'ի մէնջ' կամ ըստ բերման նախագա-
 տութի, և կամ ըստ իրիք անհատութի. ուն սովորե-
 ցան անցեալ գարու տապաքապեալք կիմ ծանօթարարք
 մատենից, խմսատախսհութի իմն մեռն մեռել 'ի գրութե
 նախնեաց' ուղղագրութի կարծեալք. այլ գլխովին ան
 կեղծութի յար և նման գրչագիր դադափառաց ջանացալք
 գործել զտիպ օրինակի առաջիկայիս: Բայց զի հան-
 գերձ անվիճար հաւատարմութի զոր խոստանալք, նաեւ
 ըստ կարի սակաւ վրիպակոք գլխաւորեացի այս մերձ
 գործառնութի. սրով հետե և նոցին իսկ գրչագրաց
 գրեթէ անհնար է զերծ լինել 'ի մարգկօրէն թերուելց'
 ըստ յաւեալ կիմ նուազ սխալանաց գրութի. յայնտեկ
 նախաձեռնար արարեալ 'ի նս զընտրեւագոյնն հնութի
 և ուղղագրութի, եզալք մեր յանգիման կէտ նպատա-
 կի, զլափաւոր վրիպակս գրութի սորին 'ի համաձայն
 ուղղաբանութի այլոց յարգարելով: Այլքանեաւ ըս-
 տացեալ առ այժմ' մինչեւ հատարեւագոյնն և ևս քան
 զայն, զուպեալ արգեալ յանկեան ուրեք 'ի յաջողուէ
 ժամանակին 'ի վեր երևեսցի: Վն այսօրիկ կարեւոր է
 մեզ այսուհետե' նախ առաջին ծանօթա տալ զի գրչա-
 գիր օրինակաց մերոց, և զորպիսութի տապաքութիսն սս
 կանայ, և ապա զնշանակէ մերումս առաջիկայիս:

Հանգանակ գրչագիր օրինակոյ, և անանկան քաղաք.
 Բաթնան:

Խ. Առաջին 'ի գրչագիրս' զոր և ընտրեցալք մեզ տիպ
 դադափարի, էր 'ի սկիզբն չորեքաներորդ գա-
 րու առ չիլ թուականաւ գրեալ' 'ի մեծ քառանկալ տա-
 ցեալ գիրս' երկիջեան, բոլորագիր, ամբողջ ծայրէ 'ի
 ծայր առանց ինչ պակասութի թերութից' 'ի մագաղաթէ:
 Մատենան' թէպէտ ըստ արտաքնոյն էր պարզ առանց
 պաշուճազարդ նկարուց և պատկերաց, և ոչ երևելի
 ինչ վայելչութի տառից գծագրեալ. այլ միակերպ և ան-
 սայթաք գրչութի ըստ ուղիղ առողջանական' ապր ցոյց
 լինելոյ այնմ գործ հմուտ և արուեստաւոր գրչի. որով
 և կերպանցէր գրեթէ քան զիմ գրչագիր մատենան
 յա.

յանեալս առ մեզ : Բայց 'ի վեր քան զքննութեամբ ըստ հա-
ւատարմութեամբն, որ յայսպիսիս յաւելա ինդրելն և,
գորչա մեր ցուցանէր աւել զնոյն թիւ՝ առաւելութիւն-
ըստ որում տեսանեմք զի 'ի շնորհն ըստ բերման 'ի գա-
ղափարէն իւրմէ՝ գարմաւ լքերելով յարմարեր . և յուր
վակի 'ի նոյն խի 'ի վերադարձն և 'ի թերութեան գաղա-
փարին, գաղափար թողեալ 'ի միջոցին՝ արապոյ 'ի լու-
սանցս գրէր զուղեղն, և 'ի տարակաւականն՝ չափերաւ
նշանակէր, և այլ ևս յայսպիսի զգուշաւոր հաստատա-
րութե ցոյց . զորոց և ըստ իւրաքանչիւր վայրի փոյթ
կալաք ակնարկել 'ի ծանօթութեան : Երեսնակարանց
գրչին 'ի մասանիտ, ըստ նախնի սովորութե 'ի վեց տե-
ղիս էին գրողեալ . յորս երեւելիք . Մի՛ յաւարտ մար-
գարեւութեն եղեկիկի, այսպէս . . փառք քր երբոր
• գութեն յաւանանս յաւան' : Եւ մեղաւորս յհա-
• նէս՝ ըստ կարի զփափաքս իմ լթի յանկ ելանելովս .
• և այս եղև ներելովն ար . զի յանարժանէս թերեւ
• արժանաւոր այս գործ եղև յանկեալ . և զայս ոչ ա-
• սեմ զի գեղապաշտոյ՝ շարագրութեցս, այլ զի ազ-
• նիւ սուրինակիս, զոր սուրբ և երանեալ վարդապե-
• տին գէորգեա մեռացն շարահիւսեալք էին : ազա-
• չեմ զժամանգաւզոք, ևս և զհանգիպաւզոք ներե-
• ցիք սղովմանս 'ի սա, և սիրով ուղեցեք, և միայն ար-
• ոգորմի արժանի արարեք զողորմելի գորչա յոհ' . և
• զնն' . իմ, և զեղբ' : Աւարտի սա՝ 'ի մայիսի Ժ և 'ի
• Են , : Իարմեալ 'ի վախճան գործոց տալք" . . Զմե-
• ղաւորս յհանէս և զնաւաւսն իմ և զեղբարս յիւրեցեք
• 'ի մեղաց թողութե, անասէր ընթերցաւզք, և մի մե-
• ղագրեք, զի այսչափ էր կար իմ, չկէ : . . Այս յի-
շատակարանք թէպէտ յայտ առնեն զանուն գրչին հան-
գերմ թուականաւ, բայց զանց արարեալ զայլ ևս կա-
րեւոր հանգամանօք՝ յերկրայս թողուն զմեզ գիտել ինչ
լիազոյն՝ զպատուական գաղափարիս : Այլ սակայն 'ի
նշանաց ինչ 'ի նմա՝ մարմն և մեզ կարծիս առնուլ եթէ 'ի
կիկիկիս լեալ իցէ գրութի սորա, 'ի մեռնագրէ անտի,
նոյնս ասի՝ գէորգայ վարդապետի : Իսկ թէ ոչ ար-
գեօք իցէ այն գէորգ, առ այժմ՝ չունիմ ստուգութիւն հա-
տասնել ինչ զնմանէ . քզի 'ի գարս գարս բաղում եղին
գէորգ անուն վարդապետք, ուր և տեսանել 'ի նախ-
նի

նի պատմագիրս մեր և 'ի յիշատակարանս մատենից .
 և գեռևս արապոց այսր ոչ ուրեք հանգիպեցաք գետը
 գետայ ումեք՝ որ յառանձին կազմուծի օրինակի ԶԺԹ
 շունչ գրոց իցէ աշխատասիրեալ, որպէս ակնարկի 'ի
 վերոգրեալ բանսգ : Սոյն այս ձեռնագիր օրինակ յով
 հաննու գրի եղև բուն գաղափար՝ որպէս ասացաք,
 մերումս առաջիկայ տպագրուծն : Իսկ որ միանգամ
 յայլոց գրչագրաց զոր ունէպք՝ ձեռնառւ եղեն այսմ
 ցաղափարի 'ի ստուգաբանուծն կմ յուղղագրուծն . և
 'ի լրումն թերուծեցն , են յետագայքգ : Վս որոյ
 Երկրորդ օրինակն էր չգագիր, կամ որպէս ասի՝ նօռ
 բագիր արդարձեռն գրեալ 'ի վերայ փայլուն թղթոյ ,
 և սա Թուէր իմն ճշգիւ ընգօրինակեալ յառաջնոյ
 անտի, նա և յաղովակի ըստ վրիպանացն իսկ, որ և
 գրեծէ բառ առ բառ զնոյն յիշատակագիրս ունէր 'ի
 նոյն վայրս՝ զորս 'ի վերոյ յառաջ բերաք, փոխեալ միայն
 զանուան յահանէս 'ի Ֆատլալահ, կամ Ֆատլալայ, և
 զանց առնելով զբանն, զր սորբ և երանելւ վարդապետի
 փերփէս ևն . և 'ի միումն գնէր զթուական գրուծնն՝
 ոչ . առանց յիշելոյ զտեղին՝ որպէս առաջինն : Եւ այս
 է գրչագիրն . զոր ուրեք ուրեք 'ի Ծանօթուծիսն յի
 շմէ անուանելով Ընգօրինակով մատենիս :

Երրորդ գրչագիր օրինակն 'ի փոքր քառածալ գիրս 'ի
 մագաղաթի երկնիջեան բոլորագիր գրեալ՝ անպաճոյճ
 'ի նկարուց, էր 'ի տեղեւ տեղեւ պակասաւոր , յորմէ
 հատեալ և 'ի բաց հանեալ էին թերթք . թերեւս առ
 իսպառ անհետ առնելոյ զյիշատակարան գրուծնն,
 որով և անթուական մնացեալ էր մատնանն, որպէս
 տեսանեմք հանգիպեալ այսպիսի արկածից նաևս այ
 լոց գրչագիր մատենից : Գրուծն որքա թէպէտ և վայել
 լուչ միակերպ՝ ըստ արուեստի էր յերկրեալ, բայց
 ոչ զերծ 'ի բազում սխալանաց և 'ի թերուծեց : Ըստ
 արաաքինն երևուծի կարծիս իմն արգեօք տայր սա յա
 ւէտ հնուծն քան զառաջինն , եթէ նովին գրչաւ չէր
 գրողեալ 'ի լուսանցս գրոց Թուագիր գլխակարգու
 թեց ըստ համեմատուծն լատինականին . նշանակելով
 այսպէս . Գ . Թ . Գ . Բ . Է . և 'ի սկիզբունս գրոցն .
 Գառգոռն համար 'ի յայս Գլխիս . Ի . կամ Ի . Է . յոր
 մէ մարթ է իմաստասիրել՝ Թէ գրուծն նք լեալ իցէ 'ի
 կի

կիւրիւն հասկանալու չափանշան մատենից . երանք
 քիչ քան գլխակարգութենցն միայն՝ առանց ինչ այլը
 ութնց բնաբանին : Այս մատենն ենթ յամ գրչագիրս
 անր առաւելագոյն համարմանէր ընդ գաղափարին ու
 կանայ, մանաւանդ յերկս գիրսն ստղծմանի՝ յառակոյն
 'ի ժողովոյն . և յերգոն, ուն զի 'ի սոսա բազմատեսչ
 ընդ այլոց՝ թուին իմն այլ և այլ թարգմանութիւնք :
 Չորրորդ և Հինգերորդ գրչագիրք 'ի մագաղանի թռ
 լորագիր գրեալք, ոսկեղօծ գլխագրովք, և խիտ ան
 խիտ գունազոյն նկարուք զարգայեալ, էին անմոյց
 եալք յօրինակէն : Ղազարու բաբերգացւոյ . ուն յայտ
 առնէր յառաջաբանն և վերջաբան օտմատւորն նո
 րին արձանագրեալ 'ի նոսա, որ ան ինչ թուականաւ
 'ի քաղաքն ի վով 'ի լեհաստան յօրինուաց . զգաղափար
 անալոյն մատենին իւրոյ : Քանզի նախանձ բերեալ
 արաւ ընդ լատինականին՝ բազում աշխատութիւն յար
 մարեաց ըստ այնմ օրինակի կիւրիւն ցուցակս անուանի
 և բանից պարունակելոց 'ի նր գիրս՝ պարտաւորանք
 կարգաւ . մի՞ ըստ նախնի գլխաթուոյն . և երկրորդ
 ըստ գլխակարգութեց և մանր համարադրանց լատին
 նացւոց, վասն որոյ և առ 'ի գիւտ նախնի՝ ցաց յառաջ
 նոյ յաւել նշանակել 'ի լատանցս և զլատինականն : Ուր
 ոչ համարձակիմ երաշխաւոր լինել և սմա՝ ուրեք ուրեք
 նաև բնաբանին անհուպ լինելոյ : Զանգանագիր նորին
 դէպ եղև ինձ անսանել 'ի նմին քաղաքի, և զայլ և այլ
 օրինակս նր 'ի հոգմանս բնականաց անխորհին, յարմ
 և սփռեցան արտաքոյ 'ի բազում տեղիս : Յայնակս և
 գրիչ առաջնոյն 'ի վերոյնացելոցս, որ փառաւորա
 գոյնն էր . և հարստագոյն ըստ զարգարանաց՝ ասի 'ի յի
 շատակարանին լինել՝ տէր գասպար երէց, որ Եանիւզ
 տէր խաչատուր արեղայի գրեաց 'ի թուին ինչ . յերկ
 րին պարսկապատանի 'ի ժողովն գաղկեցւոց : Իսկ զմեան
 գրեաց մարկոս ամն առ ինչ թուականաւ, որոյ սու
 կատեալ վերջին թղթոյ յիշատակարանին, անգիտելի
 մայ անգին հանգերմ այլ ևս հանգամանք : Գրուածն
 երկոցունցս՝ որպէս պատգաւ, թէպէտ ինչ քաղաքս
 կերպ ըստ արտաքնոյն՝ բայց բազմա՝ նուազեալ յա
 րուեստե . մանաւանդ երկրորդն՝ որ և ինչ և անհա
 մար սխալանոց : Յորս և զարմանալ գոյք ընդ այն . զի
 Եւր

ուր երկզքին ազա որպէս յարապէս գծագրութեան
զարգուց, նոյն և 'ի բանն 'ի բազում տեղիս այնպէս
համաձայնէին իրերաց նաև 'ի վերայական խեղ, մինչև
Թուէին համ 'ի միմեանց 'և կ' 'ի մի և 'ի նոյն ազգերն
անընդմիջապէս փոխադրեալ . սակայն ուրեք ուրեք,
և երբեմն յամբողջ իւր գիրս գլխովին տարբերէին յի-
րերաց, մերթ ընդ միում 'և մերթ ընդ այլուսն 'ի գը-
լագրաց համաձայնելով . որպէս և յուսմանի խեղ ընդ
մերումս առաջնեայ օրինակիս :

Վեցերորդ օրինակն էր ըստ կարի չափաւոր ուղղագ-
րութիւն, և վայելչագոյն սակեղծ նկարուք 'ի մագաղա-
թի գրեալ 'ի հաստանգնուպօղիս, ձեռամբ անհեղի յա-
կոք գալի ծառ Իզը Թուականաւ : Գրութիւն սորա էր
չափեա անսայթաց գրեթէ քան զամենայն նորագիր
օրինակս . որ և առաւելապէս քան զայլս համեմատ
ընթանայր ընդ մերումս գաղափարի 'ի բազում գիրս :
Եթէ 'ի լուսանցս սորին չէին յաւելեալ և գլխահա-
մարք լատինացւոյ ' թէ և առանց Թուոյ տանց, կար-
ծիս տայր մատենան 'ի հնագոյն յանձնուամերձ և 'ի հա-
ւատարիմ գրչապէս լինելոյ ընդօրինակեալ :

Եւթներորդ գրչագիր օրինակին յիշատակարանն ցա-
յանէր գրեալ առ ԽՃԵ Թուականութիւն 'ի պէտա պէ-
լըրդատցի աբրահամու, 'ի ընհացի յովհաննէս գալրե-
այլ թէ սւր ուրեք ' չէ յայտ, զի ոչ նշանակեալ էր ինչ
'ի նմա զայմանէ : Այս բոլորագիր մատենան թէպէտ
ըստ արտաքին երևութին 'ի վերայ մագաղաթի գը-
րեալ ' սակեղծ գլխագրովք և վայելուչ նկարուք էր
զարգարեալ, սակայն չէր գերծ 'ի վերայականց, նաև ու-
րեք ուրեք յարասոյ անհաւատարմութե՝ մանաւանդ 'ի
նոր կատկարանի . ուր 'ի համաձայնելն գրին զգլխակար-
գութեան ընդ լատինականին ' երևէր ձեռն միեւ և 'ի
քնաբանն . զորօրինակ այն ' որ 'ի Թ . յովհ . Ե . 6 . զորմե
անիս տեսանել անգամօր 'ի կարգին : 'ի սմա յաճա-
խութիւն նշմարէին հետք վերայիշատակեալ որոգինեան
առանգանշանացն և բրգամեաց, որպէս և 'ի յերրորդ
գրչագիրն անթուական . թէպէտ և բազմեք տարբերէին
յիրերաց 'ի բանսն, և յեզանակ գրչութեն :

Ութերորդ գրչագիրն մատենական ' սկսեալ 'ի գրոցն
յոբայ մինչև ցաւաքս ' հանգերձ Թզմովք առաքելոց ,
էր

էր գլխաւ բազմապիսի 'ի Թուզմ բազմակերպ, յաւելց-
սիւնն քարապաշտոնն ան փխիպարտի կաթնդիկոսի: Մա-
'ի անգին անգին ամսաւոր ասարեւրութիւնն որոշիւ յայ-
լաց օրինակաց, բայց պինշ առաւելութիւն ցուցանէր
այնու: Զպահապահութիւնն այսր օրինակի՝ լիւցանան
պլէս մասնաւոր հին և նոր գրչագիրք 'ի հաւարութեան
Թուրք. որք և ուրեք ընդ միում՝ և մերթ ընդ պլում
'ի վերդասացեալ օրինակաց համեմայնակին: Բաւել 'ի
սոսա և զօրինակս շէշաց ասացեալ գրոց. յորոց ու-
նեալ առնթեր հնագոյն ամիսը գրչագիրս չորս:
Առան ըստ կարգի իններորդ օրինակ մարթ և համա-
րել զգրչագիր գաղափարն՝ զոր 'ի կիր առ ոսկան 'ի
ապագութի: Այս ամսան թիւդիւ ըստ հանգամա-
նաց՝ անգլի և Ժամանակի, և թիւ՝ յսմմէ և յգր անհա-
գործաւ՝ անգլեանի և միւ, զի ունեւորդ պատմն թիւ 'ի
մեւին. սակայն համեմատելով մեր զնորին օրինակն
յոսկանեան ապագութեան անգ՝ ընդ վերդիւնակեալ
գրչագրաց միոց, շրմի ընտելացոյն ինչ գաղափար՝
զի ըստ հմուտ գրչութեան, և զի ըստ պլուց մասանց
անվթարութեան. քաղմիջ նմանեալ՝ պարզս ասացեալ, եւ
բորդ գրչագիր օրինակին միոց. ըստ որում և 'ի փորձ
մասունցեալ՝ ունի ստուգել մասգիրք քննողն 'ի Ժամա-
թութիւն ասարեւրութեան օրինակաց. որով և զմանն
գաղափարք գլխաւ 'ի կիրիկիւ իւր 'ի վերին լարեցասա-
ներորդ գաղափար: Իսկ զոր կարծեցին ունեալ լինել այնմ
Թագաւորական օրինակ՝ իւր 'ի պատմ Զեմեայ աղբայրի
գրեալ, որով և յայտ պարզամտաց ունեց նախամեծար
պատասկը աղնութիւն, Թուի թիւ վերջին յիշատակա-
րան ասանաւոր նորա պատմաւս ետ պայպիս համա-
րելոյ նոցա. որովհետեւ ոչինչ յիշէ ոսկան զայսմանն,
անց և զի զայլ ևս հանգամանաց բնաւ այնմ գաղափարի:
Պատմէ արգանք 'ի յիշատակագրի իւրում՝ Զպա-
րիտա առաջնորդ ամաստանեաց՝ աշակերտ Մովսէսի Դ
կաթնդիկոսի, և թիւ իւր ասացեալ իցէ 'ի կարին զայսպի-
սի մասանն՝ Թագաւորական ասանաւորաւ, և յգեալ
յարապատեան 'ի զման իւր 'ի պահեստ. այլ չիք ստու-
գութի հաստատելոյ՝ թիւ սա այն իցէ:
Այսպիսի ինն ամիսը գրչագիր օրինակք զորս ունեալ
առնթեր՝ ելին ըստ մասին հին հասկարանաց. իսկ նոր
կաւ.

կառնարանացն գրեմապոս Թիւ՝ հանգերձ գծադրէ՝
լովքն ընդ հնոյն միահետ, Աւետարանագրացն միայն՝
ընդ տմբողջ և ընդ մասնական կամ Թերատ՝ հասանէր
գրեթէ՝ ի համար երեսնից, և Գործոց և Թղթոցն առա-
քեւոց՝ չօրէքաասան. զորոց բացառեւ մի ըստ մտնէ
զանց առնեմք յառաջիկայդ, զանգիտեալ յանապատեան
երկարածգործէ բանիցս :

Զ. Նոյս վայր յառաջ բերեալ զհանգամանաց, գրա-
գիր օրինակաց անշուշտ մատենիցն՝ զորս վարեցաք ի
կազմութի առաջիկայիս, մատիցուք այժմ՝ ի ծանօթութե
թի տպագրելոցն : Արդ՝ Թողեալ զմասնական տպագ-
րութիս Սալմոսարանաց, որք սկսեալ յամէ 1565, ար-
պագրեցան ի զանազան տեղիս, ի հոռմ, յիւլիով, ի վե-
նետիկ, և այլն : ապաքէն ըստ տմբողջութեն՝ զառաջինն
աւելցն արպագրութիս Ռականայ վարգապետի երևա-
նեցւոյ : Քանզի նախքն ըստ իւրումն աղելոյ՝ հրամա-
նաւ տն Զափորայ կաթողիկոսի, այնու միտն գրա-
գիր օրինակաւ եկեալ յարեմոտս, և յետ բազմագէմ
հանգիպմանց հառապատեալ տպագրապուն հայկական ի
յոսնագելոտամ՝ քաղաք հոլանտացւոց, յամի 1666, ար-
պագրեաց զառաջին անշուշտ հայկական բարբառոյ,
ի մեծ քառածալ ասացեալ գիրս՝ վայրչապոյն տառիւք,
քան զոր մինչև ցայնժամ, ի զանազան կազմանս էին
փորագրեալ հայերէն այբուբենք ի սակա տպագրութի :
Այս այսորիկ ի հրատարակել մատենին զառաջինն անգ-
յարեւելս, ոչ սակաւ գովասանութի ընկալեալ եղև ի
պարզամտաց ազգիս՝ հայեցեալ ի վայրելութի տառիցն
և ի մաքրութի տպագրութեն, և մանաւանդ ի գե-
րադնութի մախացն՝ համեմատութի գրագիր մատե-
նից ի ստացումն, որով և անուն ասկանայ պատուեալ
ծաւալեցաւ յազգիս՝ որպէս բազմեցաւ աշխատաւ
ընդ մեծ իմաստ վարդապետի, այլ արգեամիք զհակա-
ռակ նմին կարծիս ժառանգեաց յալս իմաստնագրանից
ոցոց զարտաքին հանգամանս տպագրութեն ոչ արհա-
մարհեալ, ի ներքինն գիտացին յառել զտեսանելիս
մտնոցն : Բայց Թիւ այսպիսեաց նաւազագոյն գողով առ-
նալ իմաստնական, և անյաջողութի արգելեալք զլու-
ւածոյն փորձյորուուն հարկանել. առ սակաւ սակաւ
այնպէս սովորեալ վարժեցան նախաւ, մինչ զի կամե-
ցեալ

ցեալ տպագրել յեռ այնորիկ զԵրմանանս ըստ մեզ
 օրն կի ըստ բոլորին՝ հեղեհաւ իմն ի նմանէ առեալ փո-
 խագրոցին. ուղ է տեսանել զտպագրութեանս և զնոր կտա-
 ւարանս՝ յեռ այնորիկ տպագրելաւ: Ընդ որոս և թիւ
 գէօս երէց, որ յամին 1686, զառաջինն տպագրեաց ի
 վենետիկ զՉաշոց գիրան, ոչ սակաւ աշխատութիւն կար-
 ծեմ յարմարեալ զայնչափ ընթերցուածսն՝ ըստ ոսկա-
 նեանն դադարեալն՝ ազաւազեալ զթագաւորականն ազ-
 նիւ օրինակ, որում ասե հանգիսիլ յաջողութիւնն:
 Եմին իրի և երկրորդ անգամ հարկ եղեալ տպագ-
 րութե ողջոյն Աճառանչ մատենին, ազգականն նորին
 ասկանայ՝ Պետրոս ոմն Լազարեանցի անուանեալ, ունե-
 լով առ ձեռն պատրաստ զգործիւ տպագրականն պի-
 առոյց, յարեւմտն ասկանին օրինակի իւրումն նախ-
 նոյն, բայց մանրագիր և անմարտը՝ տպագրեաց յա-
 մին 1705. ի կոստանդնուպոլիս ի թաղն պեկօղլի:
 Իսկ յեռ ժամանակաց՝ մերս բազմագրիւն Մխիթար
 Աբգարայր տեսեալ զնուազուկ երկուց պատգիկ տպագ-
 րութեց յազգի մերում, որով գծաւորագրեաւ և մեծա-
 գին եղեալ մատենան, անկարանայր և ինչն ի պէտս ա-
 չակերտաց իւրումն գորտատն չափաւոր ծափիւց ստա-
 նալ, խորհեցաւ փոխանդամ տպագրութիւն պիւմ գառ
 ման մատուցանել: Եւ զի պակասին առ նմա հայեա-
 կան գրչագիր օրինակք առ ուղագրութե վրիպանացն՝
 քրս ծանեաւ յոսկանեան օրինակի անգ. վասն այնա-
 րիկ առ ժամն ըստ մարթելոյ հայթհայթեալ զուղաղ-
 րութե նոցին ի լուսանդս, առեալ ի լատին թարգ-
 մանութե անտի եւթնալեզուեան մատենին փարիզու,
 (որ գեղեւս ի յարգին եր ի ժամանակին.) և ինչ ինչ որ
 անտանելի թուեցաւ նմա՝ նաև ի բնաբանին մուծեալ-
 պոսպիսի իմն գուղնապետայ ալլոյլութիւն՝ ըստ այնմ ոսկա-
 նեան օրինակի վայելչագոյն և յառեա պայծառ յորի-
 նուածով զարգուց, գործակցութիւն ձեռնասուրն աշակեր-
 տաց իւրոյ՝ երրորդ անգամ ի լոյս ընծայեաց զԱճա-
 ռանչ մատենան՝ ի վենետիկ յամին 1733:

Գ. Եւ քանզի և հիմն Մխիթարեանս այսորիկ տպագ-
 րութե եղև ոսկանեանն. տպագրին ոչինչ աւելի քան
 զնորայն գերազանցութե մարթ եր ունեւ սմա ըստ հա-
 ռազատութեն, այլ տակաւին մնային նոյն թերութեք՝

որ ինչ 'ի յաղիւրն անգ. Զն նա ինչն Ռսկան, որպէս
յարգեանց անտի գործոց իւրոց ունիմք իմաստասի
րել, (ըստ որում անտաննմք արարեալ են նաև 'ի ապա
դրութիւն այլոց գործոց նախնեաց մերոց, շարահնոցին
ասեմ' և հասարակաց ազութից. որոց առաջին և ընա
րելագոյն ապագրութիւն ձախողակի վիճակեցաւ. 'ի մեռա
նորա.) նախ' գլխովին անձաշակ գոլով շնչրիտ հայ,
կարանութե, ըստ բերման ժամանակին՝ յորում կարի
իմն նուազեալ էր գարուէ հայկական քերթողութե
յազգի մերում. և երկրորդ՝ նա ևս անտեղեակ ուս
մանց գիտութե իմաստասիրականին, որով և կանոնաց
ուղիղ գաղման. զայսպիսի զգուշալի գործառնութե
յանձին կալեալ, ոչ միայն ըստ քերթողական արուեստ
տին ձեռներէց եղև այլայլել զզբանքի յորինուած շա
րագրութե 'ի մասունս բանի, և 'ի համաձայնութե և
նուանց, այլովքն հանգերմ. այլ և ըստ առաջնորդութե
միասնա նախագատութեց իւրոց հնարեցաւ իմն ուղղա
քանել զհայկական բնաբանն 'ի լատինական Վուլգա
թա ասացեալ Թարգմանութե անտի. անգիտացեալ ա
պաքին՝ եթէ մերս յառաջ գայ 'ի հելլենականն աղբը
րէ եւթանանից, զորօրինակ և տեսալ 'ի մեր անգր.
և զուկակթայն լատինացւոց՝ յերայականն օրինակէ,
յորս անբաւ տարբերուիք են 'ի միջի. զորոց չէ տեղ
ւոյս հարցալննել: Բայց արդարև ըստ միում կողմնն
և եթ սագտանելի առնէր զանձն, եթէ գէթ շնչիւ
տաննայն ուրեք յոյողէր նմա առնել զիւրն կարծեց
եալ ուղղաբանութեա, տակայն առաւելու զամբաստա
նութե անձին յայն իսկ, զի ըստ հաշոյից իմն երևի
բերիլ անխախտ, ոչ պահելով զմիօրինակ կանոն յամբ
ըստ երկուց ևս եղանակաց փոփոխութե՝ զոր ասացալ:
Որով նշաշունչ իւր՝ ըստ իմաստիցն ձեւացաւ խառնա
բան այլ և այլ Թարգմանութեց՝ հելլենականին և լա
տինականին. իսկ ըստ քերթողական արուեստին՝ խառ
նաձայնութե նախնի հայկական վայելչաբանութե՝ ընդ
նորահնար օտարալուր բարբառոյ: Թողում և զոր ող
ջայն գիրս Սիրաբայ՝ և չորրորդ Եզրայ՝ հանգերմ Թու
թով ինչ երևմիայ մարգարէի, իբրև ամբողջական մայ
նուած Թարգմանեալ 'ի լատինականէն՝ իւրովի իսկ Թեր
ուսուան հմտութե բարբառոյն այնորիկ, յաւել 'ի մերս՝
խու.

Քառասնամեկ հայկազնութիւնք, օրինակ իմն իբրեւ կա-
պերա քրճոյ տա կերպասիւ ազուցեալ, մինչ զի և և
բեկեան համբանն արամանն գարուծէ մարմի որո-
շումն զանազանութն առնել 'ի նոսա : Այս որոյ և իրա-
ւամբք անընդունելի եղեալ վայրապար աշխատութի
նորա՝ պախարակեալ լինէր 'ի մատուր բանասիրաց իւ-
րոյ ժամանակին : Թէպէտ՝ և ինքն զայրացեալ, որպէս
աղանարկէ ուրեք, Գրէ զնոսա, Սոփոսոսպոս, և Բաթ-
րայոս Ինսպոս : Այն զի՝ ընդ հակառակն՝ ըստ ուղիւ
բանի խոհականութն, զմի միայն գրչագիր գաղափար
անաշունչ մատենի ունելով 'ի ձեռին, և այն՝ զի զերծ
'ի բազմապատիկ սխալանաց, որպէս և ինքն վկայէ 'ի
վերջաբանին, 'ի ստիպել հարկի տպագրութեն՝ պարե-
կը ամենայն հաւատարմութիւն ընդօրինակել 'ի նմանէ,
նա և եթէ մարմ ինչ է առել՝ ըստ յայտնի վրիպանացն
իսկ 'ի գրչաց հանդիպեալ, և զուգեղն երեւեալ ինքեան՝
արտաքոյ բնաբանին 'ի լուսանկնն անգ նշանակել, մին-
չ ևս այլ ևս ճշգրտագիր օրինակ ժամանակաւ 'ի յայտ ե-
կեալ՝ մարմասցի ուղեւ զմարմն վրիպակս :

Եղանակ խաղափն առաջիկայ փոփոխութիւն :

20. ( ) Ետացելոցս զտարագէպ հանգամանաց տպագ-
րութեն ասկանայ՝ յայտ յանդիման երեւեալ անհը-
բաժեշտ կարեւորութիւն նորակերտ տպագրութեն, մեայ
մեզ արգ նախօթա տալ թարեմխանն վերժաննապաց մե-
րումն՝ զեղանակէ սորին ձեռնարկութն : զոր ըստ ճը-
գրիտ կանոնաց հաւատարմութիւն գուն գործեցաք կա-
տարել յաղնուագոյն գրչագիր գաղափարն անտի, զորմի
լիով առաջաք 'ի վեր անգր : Արգ՝ նախ առաջին զնոյն
թիւ և զիարգ պահեցաք գրոցն՝ ըստ որում և 'ի գաղա-
փարի մերում գաղք՝ համաձայն այլոց բազմաց՝ հնա-
գոյն օրինակաց : և վասն այսորիկ իսկ ոչ խղճեցաք ար-
տաքոյ կարգի Թողուլ կցիրսն Սիրաքայ, զոր Թէպէտ
իբր երեք 'ի նորագիր օրինակաց, ք' շորրորդն, հինգե-
րորդն, և ութերորդն ունեին՝ ստեղծակց գրեալ ա-
ռանց սովորակաք նախագրութն և ցանկի գլխոյ, բայց
այլք ընդ մերումն իսպար զանց առնելին զնովաւ : Եւ
արգարեւ կամեցեալ մեր հետազոտել զհանգամանաց

[illegible]

արում և տեսանեալք իսկ, զի մեծ մասն օրինակաց նորին՝
կամ գլխովին առանձինն են գրեալ, և կամ մասնաւ
ւորապէս ընդ առանկացն սօղոմոնի՝ իբրև համեմատակ
խրատական պատգամն: Իսկ զոր քերթազանգայրն մեր
'ի գիրս պիտոյից. Թ. 2. յառաջ բերէ վկայութի՝ ի սէ
րաբայ, այն է ըստ հելլենական սկզբնագրին. որպէս
անգանօր նշանակեալ եմք. որ ոչ երևի 'ի յառաջիկայ
հայեական օրինակս. որով և անգրէն հաստատի մերս
պատմաւ: Բայ 'ի գրոցն որոքայ՝ նաև զթուղթ
երեմիայի, զոր ոսկան կարգեալ ունի 'ի վերջ գրոցն
բարուքայ, մեր գլխովին արտաքոյ թողաք, որով հե
տև օրին 'ի հետոյ նորին նշանաւ տեսաք երբեք 'ի
գրչագիրս մեր: Ըստ այսմ օրինակի 'ի բաց բարձաք
նաև զօղոցն հատուածս բանից կամ զպարբերութեօ՝
յրեթացս իւրաքանչիւր գրոց, յորս ոսկան և կամ այլ
դք 'ի յետին գրչաց պակասաւոր համարեալ զմերս՝ 'ի
ներքս մուծեալ էին 'ի լատինականէն, Թեպէտ յա
ռաջ բերեալ և զնոսին նշանակեցաք 'ի Թանթութանն:
Յորպէս ըստ Թուոյն՝ զոր ասացաք, նոյնգունակ և ըստ
կարգի մասնաւոր գրոցն համաձայնեցաք գրչագիր զ
րինական, ըստ որում ունէին և հելլենական հաւա
տարմագոյն օրինակք: Վս որոյ օրինչ գոյ զարմանալ
և 'ի չիթթումն պաշարիլ ուշիմ վերծանողի մատենիս,
'ի տեսանէլն և յայսմ զտարբերութի մերումս՝ յօրինա
կէ նախ ոսկանայ, զոր մինչև ցարգ վարկր միամիտ
սովորութի. զի նա ինքն ըստ բնաբանիցն՝ համայն և
զգիթն հնարեցաւ դասակարգել համեմատ լատինակա
նին: Քանզի 'ի հին հոսկարանին եգ նախ զմեծ մար
գաբեութիս այլով իմն կարգաւ, և ապա զփոքունս.
և 'ի նորն՝ զթուղթոն կաթուղիկեայս յետ պաւղոսեան
Թղթոց, և 'ի սոսա զերրայեցին յետ ամենեցուն: Ուր
ոչ գիտաց ակնածել նաև 'ի սովորութի հասարակաց
աղօթից հայաստանեայցս եկեղեցւոյ. յորս նախնիք մեր
համեմատ կանանի Թաշուհն մատենին զոր վարէին, 'ի
կարգաւորութի անգ առաքելական ընթերցուածոց,
ոկանալ 'ի զտակէ յարունն, (աւստի և սկիզբն առնու
եկեղեցական ամն մերոյս պաշտաման) սահմանեցին նախ
զթուղթոն կաթուղիկեայս, և ապա զպաւղոսեանս՝
Թագ օղոցն չիջաբերութի, աքին մինչև ցառալիկայ ա

զուհացան . որպէս յայտ իսկ և հմուտ պաշտօնից և
կեղեցւոյ :

Բ . Երկրորդ՝ ի գեպ իսկ և շահակա վարկաց գինը
զյաւաջարանս կ՞ը նխագորութիւն , և զցանկս գրեաց
իւրաքանչիւր գրոց հին և նոր կապարանաց , հանգերձ
նոցին համեմատեալ Թուագրովք որ ՚ի լուսանցս անգ
բնաբանին . ըստ որում ունեին կարգեալ առհասարակ
ամ գրչագիր օրինակք . զորս իբր անելորդս և անպի
տանս՝ արհամարհեալ զանց արար ոսկան , որպէս գրե
՚ի վերջաբանութն իւրում : Զքաղմահմուտ հեղինակ
բանիցս՝ ըստ մասին հին կապարանաց , ապաքէն ՚ի հաշ
կազանց անտի մերոց արժան էր համարել , նկատեալ
՚ի վայելուչ հայկաբան տրտագրութիւն լարագրութեն
հանգերձ այլ ևս անպահան ինչ նշանք , եթէ չէր ՚ի
վեր երեւեալ ՚ի նոր Թարգմանութն ասորւոց յեւթա
րասնիցն օրինակաց . զոր և հաստատեն եղեալ յեւթ
իերորդ գարուն ՚ի հելլենական գաղափարի . որոյ ընտ
րելագոյն գրչագիր օրինակի յաջողեցաւ և ինձ անկանա
տես լինել յամբոսեանն գրատան ՚ի մեդիոլան : Քան
զի գրչագիրս այս՝ ըստ իմս գառման , իբր ՚ի Ժճ գա
րու գրեալ կիսամանեայ , որ պարունակէր զմաստ
նական և զմարգարեական գիրս և եթ , ՚ի սկիզբն անց
նիւր գրոց ունէր կարգեալ զցանկ գլխոց , որ գրեթէ
բառ առ բառ համեմատէր ընդ մերումս . այլ պակա
տէին ՚ի նոսա նախագրութիւնք՝ որ անթերի յամենայն
գիրս գտանին առ մեզ : Արդ՝ այս նախագրութիւնք և
ցանկք գլխոց , զորս ամբողջարար ունին ամ գրչագիրք
մեր . եթէ ըստ ասացելումս՝ ոչ են նախագիծ գրութիւն
յօրինեալ ՚ի մերս հայկական բարբառ , սակայն հարա
զատ հայկաբանութն որ նշմարի ՚ի նոսն , կարծիս իմն
տան՝ եթէ ՚ի նոցին իսկ ՚ի Թարգմանաց անտի մերոց
զոյգ ընդ ամաշտնչ բնաբանիցն յեղեալ են ՚ի մեզ . ու
նելով Թերեւս ՚ի յառաջագրեալն իւրեանց հելլենական
գաղափարի : Իմեպէս և զարմանք մեծ այն են . զի ոչ
գտանին նոցին ՚ի հելլենական գրչագիրս մինչև ցարդ
՚ի յոյս եկեալս , որ յայլ և այլ մատենարանս եւրօպիոյ
գտնածեալ պահին . յորս յաղէքսանգրեանն և եթ , որպէս
աւան՝ անսանին ՚ի լուսանցս բնաբանիցն ՚ի հնուէ զեղ
եալ հետք Թուահամարոյ գլխոց՝ որք ուրեք ուրեք
հա

համեմատելն մերսումն բաժանման . 'Եփն իրի և աննալ
նախ գասն 'ի սոցանն մատենագիրք եւրոպացւոց' ան
անգնեղք մերսումն . գարուլն , մինչև 'հրատարակումն
մարգարեականն' գանիւն 'ի հանգերն ցանկով գլխոց 'ի
լաւին բարբառ' 'ի վերջասացեալ ասորի մատենն ան
տի , ապագրեալ 'ի մեդիւլան յաւին 1788 . և 'ի թարգ
մանն գործոյն հանգնեալ այնց գլխակարգութեց կար
ծեցաւ լինել եւսերիտ կեանարացի . իւր . ապագրն և
միւր ուր տարագրեալ նոյնգանակ իմաստասիրել , եմն
և 'ի միւրս պակասին նախագրութիւնք . քանզի 'ի նոսա
սկներեւ ցուցանի , թե մատենագիր նոցին հանգերն
գլխակարգութիւնք , (յորս յից զանազանութն օճոյ տը
տագրունն ,) այլ ոգ է 'յետոյ ժամանակաւ քան զեւ
սերիտ , որ 'ի քրոնիկոնն նորին սւրեք ուրեք վկայ
ութեո 'ի միջ անէ 'յանուանել յիշելով զնա . որպէս է
տեսաննել 'ի նախագրութեւ նախերայ , յուգծայ , և ին .
մակարայեցւոց : Այլ և 'ի սմա յիշատակելով զյառա
ջադանիցն գրոց գտաւորաց և թագաւորսնց արա
քեալ յիւրմէ , գրելի աներկբայ տայ միւր համարել 'եւ
թե համարին նախագրութիւն և ցանկը գլխոց հին կառ
կարանաց' այնմ միւր մատենագրի են գործ . բայց թե թ
ոգ արգեզը նա' և յորմմ գարու ծրարեալ , լուսնիւր ազ
այրմմ ասել 'մէ տաւգութիւն և մէ 'ի գարն գաւազմմմմ
Զատ պայմանի գրոց հին կառկարանացն ' համաձայն
գրչագիր օրինակաց մերոց'ն գաղ և զնոր կառկարանացն
զնախագրութիւն և զքանկա առ իւրացանչիւր գիրս . որ
պէս զնախագրութիւն շորից աւետարանացն , որք կար
ծին լինել Սամբիւլեայ վկային , և կմ իւրսերեայ կե
սարացւոյ : 'Եսեւ զսկզբունն գլխոց աւետարանաց' հա
մաձայնութիւն չորիցն միանգամայն ' թաւահամարով նշա
նակեալ զորմէ և հաւանեալ եմ լինել ուրուսկանն այն
Ամմնի աղէքսանգրացւոյ . զոր կատարելագոյն ևս ձեւ
ցոյց ներհունն եւսերի , ըստ որում գրե 'ի ծանուցումն
կանոնաց իւրումն համարարբառի : 'Երնգունակ կար
գեցաք և զյառաջարանն և զքանկա գլխոց' գործոց և
թղթոցն առաքելոց' արարեալս յիշմանգեալ անտի բա
նիւրուն վարդապետե . որ ըստ աննարկելոյ 'ի բանս իւր'
երեւի ծաղկեալ 'ի միջոցին հինգերորդ գարու . այլ
թե յորմմ կողմնն , և ով այնք յորոց 'ի ինգրայ բերաւ

յոյնացիսի անխառնակութեամբ, ընդ երկրորդութիւնն է :
Այլ 'ի վերայ այս ամենայնի առ 'ի շնորհաբանելոյ
առաջնապէս դրովանդակութիւն մտանիւն, շատացաւ
այնոքիւք զորս և եզաք. զգուշացեալ յառաւելի յա-
նախել' պատճառս իմն տալ շնորհման վերջանողաց մե-
րոց. Վասն այսորիկ ոչ զոր փոխդամ գտաք գործանո
յօրինակի մերում' անխառն եզաք 'ի կարգին. այլ ինչ
ինչ թողաք արտաքոյ. որպէս 'ի հին կտակարանի զանոց
արարաք զիրկնակ նախագործութիւն 'ի գիրտ ինչ. և եւ.
զորհնութիւնք կանոնաց սաղմոսարանին, և զհամառօտ
պատմութիւն մարգարէից. իսկ 'ի նորն' զկանոնօք համա-
բարբառին եւսերեսայ' յաւատարման, և զնուցանող ըն-
թերցուածոց և վկայուեց 'ի թուղթս առաքելոց' հան-
գիւղձ այլովք. զորոց և մի ըստ փողէ յիւրաքանչիւր
վայրի ոչ դանդաղեցաք ծանուցանել : Բայց զի մի և
յոյսմ պատճառեւ արտաքոյ միացեն ինչ ինչ և 'ի պի-
տանեաց անտի. որոց պակասութիւն թերեւս անկատա-
րութիւն իմն բերէր գործոյս, յայն սակս պատշաճ վար-
կաք 'ի վախճան մատենին իբր յաւելուած այսպիսի մեզ
ցորգաց առնել, կարգելով 'ի նմա և որ արտաքոյ մե-
րումս գաղափարի յայլ գրչագիրս գտանէին. յորս գլխաւ
ւորն էր գիրքն Սիւրբայ, որ 'ի կանոնին շատինացաւ
լայլ սրբամատեան գրուած աներկբայարար պատու-
եալ է. և այլքն ըստ կարգի. զորոց յայտ առնէ անգա-
նոր նախակարգեալ ծանուցումն զնոցանէ :

Գ. Երրորդ. ունելով մեր առ ընթեր զպատմութիւն
գրչագիր օրինակաց, որպէս 'ի վերջ ցուցաք, վասն
այն առ 'ի կատարելագոյն հանգամանօք 'ի լոյս ընծայե-
լոյ զառաջիկայ գործառնութիւն, ոչ շատացաք և եթ
ըստ մարթելոյ ուղղագրել նորօք զառաջի եզեալս օ-
րինակ 'ի վերջանաց գրչին՝ ուր ուրեք 'ի մարդկայինս
պայմանն սխալեալ տեսաք. այլ և բաց 'ի ճշգրիտ ծա-
նօթութեան զկանանակ գրչութե նորին, պատշաճ գա-
տեցաք նա ևս զաւարբերութիւն այլոց օրինակաց առ
նմին մերձ գնել 'ի պէտս մերոց ուսումնասիրաց, ու
բոց գէպ լինի 'ի զանազան առիթմ վարել զմե մտա-
նանո, որով իբր փով հայեցիւք յանգիման ունին հա-
մամատեալ տեսանել զայլ և այլ օրինակս : զորս և այս-
պիսի իմն կարգաւ որոշեալ նշանակեցաք : Նախ՝ ուր
միան

միանգամ ըստ առաջնելոցս, զայսանի երևեալ վրիպակն
գրչին մարդ անգղազորեցաք՝ ի միտքան գրութից այլ ամ
գրչագիր օրինակաց, անգանոր ամ ի ցոյց հաւատար
մութե, միանգամայն և յառաւել զգուշութի՝ կամեցեալ
առաջի առնել և զվրիպական զայնոցիկ, եզաք. * Յը
բինակին՝ այսպէս, կամ այնպէս)։ Երկրորդ՝ քոյքի կա
շեալ նանուցանել և զորս ի լուսանցս մարումս օրե
նակի եին նշանակեալ ի նմին գրչի՝ տարբերութից ինչ
այլոց օրինակաց, անգին որպէս զխորդ գառք համա
նայն առ մեզ եղելոց՝ ի կարգի բնութանին գրեալ,
յայտ արարաք գնելով. * ի լուս՝. այսպէս, կամ այն
պէս, համաձայն օճանց, կամ բազմաց ի բնար)։ Այլ ի
լուսանցս նշանակելոց աստի՝ որք խացաարութից եւթ
հին բաւից, կամ տարբերութից թարգմանութեց, աս
կապէս եզաք. առանց յաւելուածոց։

Իսկ զտարբերութիս այլոց գրչագիր օրինակաց՝ յա
ռաւել գիւրութի, ի շորս կարգս պատշաճ թուեցաւ,
որոշել՝ ըստ այսմ եղանակի. «յսին՝ ուր գառք կէս
մի յորինակաց, և մերթ՝ նաեւ երկուք տարբերեալ ի
մերմէս, և մնացեալքն համեմատ մարումս. անգին նշա
նակեցաք. * Յմանք այսպէս, կամ այնպէս)։ և յայտ անսակ
եին մեծ մասն տարբերութեց։ Երկրորդ՝ յորս բազ
մութիւ օրինակք քան զկէսն՝ միտքան ունեին այլազգ ի
մերմէս, որպէս զի՝ ընդ մարումս մնալ երկուց, և մերթ
նաեւ միոյ, ըստ առաւելութե կամ նուազութե թուոց
նոցին, յայնժամ եզաք. * Բազումք այսպէս, կամ այնպէս)։

Երրորդ՝ ուր առ հասարակ ամենայն օրինակք որ առ
մեզ՝ համեմատ իբերաց. միտքան ունեին այլազգ ի մեր
մէս, անգանոր նշանակեցաք. * Այլս այսպէս, կամ այն
պէս)։ Յայսպիսին արժան էր արգելք այլայլել զընաբան
միւր, կտակածեալ զվրիպանաց գրչին, եթէ վառն բող
մապատիկ պատշաճողութեց ոչ առաջի եզեալ էր միւր կէս
նոյառակի զմի միայն ընտրելագոյն գաղափար, ուղղադ
րեալ եւթ զնոյն ի յայտնի վրիպակաց գրչին։ Թող զի
և ուրեք ուրեք առանձնական տարբերութի մարումս՝
զկատարելագոյնն ունի անդի քան զայլոցն ամենեցուն,
որպէս յայտ է որոց մատչին ի հետապտուռն հեղինա
կան ընթերցուածոց։ Իւ ևս՝ գուցէ ունեւորմիւր առ
ընթեր և զայլ գրչագիր օրինակս, մարթ էր անսանել

և յայնպէս ինչպէս զհամաձայնութիւն տարին շնորհաւոր
 և աշխատեալ շնորհաւոր ինչպէս ժամանակաւոր : Չոր
 բարձր՝ ոչ անպատկան վարկաբ քաղաւմ ուրիշ և զտա
 րեքութիւն մի միայն օրինակի՝ որ շնորհաւորաց ամեն
 ցան՝ ի միջ բերեալ նշանակել : Գ օրինակ մի՝ աշխատ
 ցիւն, արեւել : ՄԻ զի այսպիսի տարբերութիւն երևեալ
 երբեմն ի հնագոյն՝ և յընտիր համարեալ գրչապիս
 ցորոց զիւլաւորիւն ևս կամեցաք անկորուստ պահել
 զի ի յայտնել թերևս և այլոց նման օրինակաց՝ հա
 ցայնութիւն նոցին՝ ստուգեալի չգնահատել : Իս գա
 ձեալ այլ ուրիշ՝ առ ի հմտութիւն վերածնողին, զոր ի
 միտ առնուել ելեմ յաղով անգամ տարբերութիւն ի գրչա
 ցիրս՝ հանգիստեալս՝ ոչ միայն յառաջ դան ի տարա
 մութիւն և ի թիւր տարբերութիւն շնորհաւորակոց , այլ և
 ի կամեալ յանգիստութիւն նոցին, որք ուղղապար
 մաբ ձեռնամուխ լինին ըստ քմաց իւրեանց այլայլել
 ի սոյն պատահա գլխաւորաբար փոյթ եղև մեզ յա
 ռալ թերեւ և զտարբերութիւն տականց . առ ի յապ
 ցոյց վերապատեցելոցս զնման փոքր ի լատի : Ժամս որոյ
 ի նշանակելն մեր՝ լոկ : Գ թիւան աշխատ, ևն . իմանա
 ցույանել, ելեմ նա ինչն միայն զարտուգեալ յեմ գրչա
 ցիր օրինակաց , մերթ առ ի համաձայնութիւն լատինակա
 նին , և մերթ ի վերածումն նորահար կանանց հայկա
 կոն . բեր(ժողովութիւն) հնարեցաւ ուղղաբանել ըստ այնմ
 օրինակի : Ուր զայս ևս յուշ առնել առաւմտապիսին՝ ոչ
 դանգադիւք, ելեմ ոչ առհասարակ զհամարին տարբ
 րութիւն այլոց օրինակաց խոտանամք ի ամա առաջի սո
 նել, այլ ըստ մեծագոյն մասին . ուղ զի արապոյ մեա
 րակաւ ուն պիտանեաց, որք ի տեսութիւն մերմեակեմաց
 վերապեցան . և այնոցիկ՝ զորովք տիրապէս զանց արա
 րաբ, աներկբայ ծանուցեալ զնոցին վերապանութիւն
 ի թերութեան գրչաց ձեւացեալ :

Գ. Ուր ի վերայ ասացելոցս ամենայնի՝ ողին տարա
 դեպ վարկաբ, իբր հակառակ ինչ գործելով մերս խա
 տարանեալ չգրիտ հաւատարմութիւն, ձեռնամուխ լի
 նել ի յայլայլութիւն նիւթակտն գրուածոց մատենին
 ըստ երկոց այսոցիկ գլխոց : Առաջին՝ զի առ յաւիտ հնա
 ընկալ առնելոյ զնոյն այժմեանս մերաւոր ուսումնա
 ւորաց . մանաւանդ զի մի յեմ նորակեցաւ փոփոխութիւն
 որով

որով մինչև ցածրագ. վարժեալն էին, վայրապար գտնու
մակուլութե առաւելապէս պատշաճաւ անցուք այնոցին՝
որոց սակեւ է համարութի 'ի գրուածն նախնեաց. յա
ռաջիկայդ յետին դարու սովորութի զհետ երթեալ
վարեցաք զնշանագիրն (օ), 'ի հասարակ տապեալ անու
անս. բաց յանսովորին ոմանց, զորօրինակ. օր. օրենս,
օրհել, ևն. յորս օրինակ մեր ըստ նախնի յարմարագ.
րութե ունէր յամբ. զերկրաբարառա (ա), գրեալ՝ աբ,
աբենս, աբենել, ևն : Այլ 'ի յատուկ անուանս, որք
յայլ աղագ. 'ի մեզ փոխադրեցան, ապաքէն անամբի հա
մարեցաք այսմ յետամուտ սովորութե զիջանել, թէ և
զառաջինն անգ. անախորժ հնչեցէ 'ի լսելիս այլազգ.
սովորելոցն. վն որոյ և ոչ խզմեցաք դնել ըստ գրչագիր
օրինակաց մերոց, աւան, ապոստոս. սաւառ, պաւառ, ևն :
'ի, յիշեալէս և զանուանս՝ էֆն, էալ. ֆեալ. ֆմ ֆեալ, ֆ
էալ, ֆէալ, հաբէալ, ֆա, աբէալ, ևն. զորս ըստ իւրա
քանչիւր վայրաց համաձայնեցաք օրինակի մերում :
Երկրորդ՝ 'ի կետագրութե մասին ոչ ըստ ամենայնի
զհետ չոգաք մերումն զօրինակի. քանզի ոչ էր ամենայն
աւելք միակերպ կանոնաւ կետագրեալ. այլ երբեմն՝
մանաւանդ թէ յոջոյն գիրս ինչ յաճախեալ ունէր ըզ
կետագրութիւն. և այլ աւելք՝ նաև 'ի կարեւորցն զանց
աւնէր. զմասն պարբերութիս բանի՝ 'ի նմին վայրի մերթ
օտորակեալ, մերթ միջակեալ, և մերթ վերջակե
ալ. անխախտ յանգէր. նմին իրի պատշաճ թուեցաւ
մեզ ըստ կարի յամենայն տեղիս միապէս կետագրել,
բաց յայնցանէ զքզ զիմաստ բանին կարէին այլայլել,
յորս զգուշացաք ձեռնամերձ լինել : 'ի, յիշեալէս և
զհետանշանս 'ի վր բառից ոչ էր միակերպ եղեալ. այլ
'ի գիրս ինչ կարի յաճախէր, և յայլս ոմանս իսպառ
նուապէցուցանէր. յորս մեզ լի պատշաճին՝ զաւելորդմն
բարձաք, և զպակասորդն յայլուտաւ լցուցաք. մանա
ւանդ յայնս՝ որք տւելին նպատեւ ուղիղ վերծանութե,
որով և բացայայտութե նոցին իոկ իմաստին : Ուր
զարմանալի իմն թուի, համաձայնութի գրեթէ առ հա
մարակ նմ գրչագրաց՝ շեշտանշանն 'ի վերայ անուանց
աւաքելոց յաւետարանագրի անգ. ըստ հնչելնական ա
ռագանուէն եղեալ, պէգրոս, յալիգոս, յալանէս, ևն. առ
տպօր մերումն հայկական սովորութե, ըստ որում

ու.

և յայնպէս զիս զհամեմատութիւն տարին շնոր նստաւ, և այնպէս շնորէր ինքն միայնակ առանձնապէս: Զոր բորգ՝ որ անպատկան վարկաբ բազում ուրիշ և զտար բերութիւն մի միայն օրինակի՝ որ շնորի յայտոյ ամենեւ ցուն, ի մէջ բերեալ նշանակել, ք Օրինակ մի՝ այսպէս, կ՞, սրպիս): Մի զի այսպիսի տարբերութիւնք երևինք երբեմն ի հնագոյն՝ և յիստիւ համարեալ գրչագրոց ցորոց զիւլտակս ևս կամեցաք անկորուստ պահել, զի ի յայնիշ թերևս և այլոց նման օրինակաց՝ հաջ ցայնմութիւն նոցին՝ ստուգեսցի ճշմարտութիւն: Եւ գար ձեալ այլ ուրիշ՝ առ ի հմտութիւն վերածնողին, քաղ ի միտ առնուլ՝ եւ ի յայտոյ անգամ տարբերութիւնք ի գրչագրիս՝ հանգիսեալք՝ ոչ միայն յառաջ դան ի տարտա մութե և ի թիւր տոգերութե շնորօրինակապա, այլ և ի կամակար յանգիսութե նոցին, որք ուղղագրութե մտաբ ձեռնամուխ լինին ըստ քմաց իւրեանց այլայլել: Ի սոյն պատճառ գլխաւորաբար փոյն նշն մեզ յառաջ թերել և զտարբերութիւն տականոց: առ ի յապաք ցոյց վերադասոցիւցս զնմանէ փոքր ի ըստ: Ժամս որոյ ի նշանակելն մեր՝ լոկ: ք Ոսկան այսպիս, ևն. իմանալի ցուպանել, եւ մէջ նա ինքն միայն զարտուգեալ յամ գրչագրի օրինակաց, մերթ առ ի համեմատութիւն լատինակա նին, և մերթ ի վերածութիւն նորահնար կանանաց հայկա կան բերթողութե՝ հնարեցաւ ուղղաբանել ըստ այնմ: օրինակի: Ուր զայս ևս յուշ առնել առաւմասիրին՝ ոչ դանգաղեմք, եւ մէջ ոչ առհասարակ զհամեմուն տարբերութիւն այլոց օրինակաց խոտանանալք ի տմա առաջի առնել, այլ ըստ մեծագոյն մտաին. ուղ զի արտաբայ մտալ սակաւ ուցն պիտանեաց, որք ի տեսութե մերթմակաբայ զբիւրեցան. և այնոցիկ՝ զորովք տիրապէս զանց արտաբ, աներկբայ ծանուցեալ զնոցին վրիպականութիւն ի թերութեցն գրչաց ձեացեալ:

Բ. Ուր ի վերայ ասացելոցս ամենայնի՝ ոչնչ տարա՝ գէպ վարկաբ, իւր հակառակ ինչ գործելով մերս խոտ տարանեալ ճգրիտ հաւատարմութե, ձեռնամուխ լի նեւ ի յայլայլութե նիւթական գրուածոց մտանեխ՝ ըստ երից այսոցիկ գլխոյ: Առաջին՝ զի առ յառեա հնաւ շնկալ առնելոյ զնոյն այժմեանս մերաւեր ուսումնա սիրաց. մանաւանդ զի մի յամ նորաներայ փոփոխութիւն

որով

որով մինչև ցածրագ փերժեալն էին, վայրապար գծիկ
մակուլթէ առաւելըսէս պատճառս անցուք այնոցիկ՝
որոց սակեւ է հմտութի 'ի գրութեան նախնեաց. յա-
ռաջիկայդ յետին դարու սովորութիւն զհետ երթեալ
վարեցաք զնշանագիրն (օ), 'ի հասարակ ասացեալ անու-
անս. բայց յանսովորից ոմանց, զորօրինակ, օր, օրէնի,
օրնէլ, ևն. յորս օրինակ մեր ըստ նախնի յարմարագ-
րութիւն ունէր յետքի վերկարգառս (ա), գրեալ՝ ա-ր,
ա-րէնի, ա-րհնէլ, ևն. Այլ 'ի յատուկ անուանս, որք
յայլ ազգաց 'ի մեզ փոխադրեցան, ապաքէն անանդի հա-
մարեցաք այսմ յետամուտ սովորութիւն զիջանել, Թէ և
զառաջինն անգ անխարժ հնչեացէ 'ի լսելիս այլազգ
սովորելոցն. վն սրոյ և ոչ խզմեցաք գնել ըստ գրչագիր
օրինակաց մերոց, տանն, տփոսփոս. սաղոս, պաղոս, ևն.
Վրշնպէս և զանուանս՝ Է-մն, Է-զ. Գէ-զ. Գմ Գէ-ա-զ, Զ-
Է-ր, Բէ-ր, Է-րէ-ր, Զ-ս, ա-ր-Է-ր, ևն. զորս ըստ իւրա-
քանչեւր վայրաց համաձայնեցաք օրինակի մերում:
Երկրորդ՝ 'ի կետագրութիւն մասին ոչ ըստ ամենայնի
զհետ չոգաք մերումս օրինակի. քանզի ոչ էր ամենայն
ուրեք փակերպ փանոնաւ կետագրեալ. այլ երբեմն՝
մանաւանդ Թէ յոզլոյն գիրս ինչ յաճախեալ ունէր ըզ-
կետագրութիւն. և այլ ուրեք՝ նաև 'ի կարեւորքն զանց
տանէր. զնման պարբերութիւն բանի՝ 'ի նմին վայրի մերթ
տարակերտիւ, մերթ փշակեալիւ, և մերթ վերջակե-
տիւ անխարժ յանգէր. նմին իրի պաշաճ թուեցաւ
մեզ ըստ կարի յամենայն տեղիս միապէս կետագրել,
բայց յայնցանէ որք զմտաւ բանին փարէին այլայլել,
յորս զգուշացաք ձեռնամերձ լինել: Նոյնգունակ և
զնշանանանս 'ի վր բառից ոչ էր փակերպ եղեալ. այլ
'ի գիրս ինչ կարի յաճախէր, և յայլս ոմանս իսպառ
նունդեցուցանէր. յորս մեք լս պատշաճին՝ զաւելորդմն
բարձրք, և զպակասորդն յայլուստ լցուցաք. մանա-
ւանդ յայնս՝ որք տուին նպատակ ուղիղ փերժանութիւն,
որով և բացայայտութիւն նոցին իոկ իմաստիցն: Ուր
զարմանալի իմն Թուի, համաձայնութիւն գրեթէ առ հա-
տարակ մե՛ գրչագրաց՝ ընշանանանս 'ի վերայ անուանց
աւաքելոց յաւետարանագրի անգ՝ ըստ հիւլինական ա-
ռոգանութեն եղեալ, պէ-ր, յա-ի-ր, յա-լանէս, ևն. առ-
տաքոյ մերումս հայկական սովորութիւն, ըստ որում

ուստի 'ի բազմազանի անուանս շնորհ լինի : Գրե-
լով, գեորգ, յակոբ, յովհաննէս, ևն :

Երրորդ կարևոր վարկաբ զւերաբանիւր գիրս Եծա-
շունչ մատենիս ըստ լատինական գլխակարգութեց և
համարատանց որոշեալ բաժանել զորօրինակ ունիին և
ածանցեալքն 'ի գաղափարէն զազարու բաբերդացոյ՝
'ի գործածուի ցանկիցն յարմարեալ և բաց 'ի նոցանէ
նաև այլք՝ ըստ գլխակարգութե մասին ևեթ : Վանդի
այսպիսի մանրամասն բաժանումն քնարանից քր գրոց
մեծապէս բերին 'ի գիւրութի՝ որոց կամիցինն 'ի վար-
արկանել զնոսա յիւրաքանչիւր պէտա , առ 'ի անյապազ
որոնել և գտանել , և պատրաստաբաց նշանակել 'ի նմա
նէ զոր խնդրեն : Նմին իբի և 'ի սկզբան ուրեմն ձեա-
ցեալ միանգամ 'ի վր Վալիկութա անուանեալ Թարգ-
մանութե լատինացոց , յետ այնորիկ ցանգ անպլայ-
լելի պահեցաւ նոյն տրոհումն , մինչև նա ևս 'ի հրա-
տարեկումն ապագրութի՝ երբայական և հիլլինական
բնագրաց , զոր 'ի գրչագիր մատենից խոստացան բնա-
ւին հաւատարմութի կատարել :

Ե . I . Երկրորդ տարազու 'ի լոյս Եծեալ զհարազատ հայ-
կականս Թարգմանութի Ածաշունչ մատենիս՝ ըստ ընտ-
րելագոյն օրինակին , յուսամբ մերոցս ուղղագրաւ բա-
նասիրտ ընդունելի ընծայեցուցանել զմերս աշխատա-
սիրութի , մանաւանդ Թէ՝ 'ի գէպ խնչ պատշաճել նո-
ցին բազմակարօտ բազմանաց . և կարեկից տարգահա-
տութի ներումն գտանել , եթէ 'ի բերմանէ մարգկաշ-
ինս պայմանի ահամայ պակասեալ իցէ մեր 'ի հոգա-
բարձութե մեծի գործոյս՝ շնորհով երեկք 'ի յառաջագ-
րեալ նպատակէս , զոր խոստացաք շնորհա 'ի գլուխ
տանել : Զորոյ զվաստակս կամակար յանձն առեալ
յօգուա և 'ի պարծանս մերոյն ազգիս , ող արգարե-
հաւատարիմ աւանդապահ հոյակապ ժառանգուեն՝
Թողեալ 'ի բարեացապարտ մերոցն Նախնեաց , զնոյն
անգրէն ող և անվթար , ըստ մարթեւոյն պրեալ յի-
կամուա այլայլութեց և յարատաւորութեց՝ բերիմ
նուիրել 'ի նոցանէ յաջորդեալ մանկանց , 'ի յիշատակ
յաւիտենական 'ի փառս բարձրելոյն :

Յ Ո Ւ Յ Ա Ն Կ Դ Ի Ր Ո Յ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ.

Ի չորս հատորս բաժանեալ, ըստ առաջինիս
կարգին:

Ի Հ Ա Տ ՈՐ. Ա.

	ԳԼԷ
ա. () նույնք.	70
բ. ԵԼԲ.	1100
գ. ՂԷրական.	1979
դ. ԹԻԷ.	2570
ե. Խրկրորգուլի օրինաց.	3410
զ. ԳԻՐԲ ՅԵՍՈՒՅ օրգուլ նաւեայ.	4150
է. Դաաարգ.	4709
ը. ՀԵՐԻԹ.	5210

Ի Հ Ա Տ ՈՐ. Բ.

թ. Թաղաւորութեց առաջին.	50
ժ. Թաղաւորութեց երկր.	720
ժա. Թաղաւորութեց երր.	1280
ժբ. Թաղաւորութեց չոր.	1930
ժգ. Մնացորդաց առաջին.	2540
ժդ. Մնացորդաց երկր.	3110
ժե. ԳԻՐԲ ԵՂԵԻ առաջին.	3770
ժզ. Եղբայ երկրորդ.	4090
ժէ. Բանք Երեմայ օրգուլ աքաղեայ.	4290
ժը. Եսթեր.	4570
ժթ. Թուգիթ.	4800
Կ. ՏՈՒՐԻԹ.	5100
Կա. ԳԻՐԲ առաջին Մակարայեցուց.	5340
Կբ. ԳԻՐԲ երկրորդ Մակարայեցուց.	6060
Կգ. ԳԻՐԲ երրորդ Մակարայեցուց.	6630

Ի

Ի ՀԱՏՈՐ Գ

ԻԿ. Գերբ Սաղմոսաց գաւթի	13 :
ԻԸ. Առանք Սողոմոնի	141 :
ԻԿ. Բանք ժողովողին	200 :
ԻԸ. Երգ երգոց	221 :
ԻԸ. Իմաստութի Սողոմոնի	235 :
ԻԸ. Գերբ Յորայ	269 :
Ը. Մարգարէութի Եսայայ	328 :
ԸԹ. Մարգա՞. Բիւսէայ	434 :
ԸԹ. Մարգա՞. Ամուլայ	449 :
ԸԹ. Մարգա՞. Միքիայ	460 :
ԸԹ. Մարգա՞. Յովելայ	468 :
ԸԹ. Մարգա՞. Աբգիու	473 :
ԸԹ. Մարգա՞. Յովնանու	475 :
ԸԹ. Մարգա՞. Կաւաւայ	479 :
ԸԹ. Մարգա՞. Ամբակումայ	483 :
ԸԹ. Մարգա՞. Սոփինիայ	487 :
ԻԹ. Մարգա՞. Անգիայ	492 :
ԻԹ. Մարգա՞. Զաքարիայ	495 :
ԻԹ. Մարգա՞. Մաղաքիայ	511 :
ԻԿ. Գերբ Երեմիայ մարգարէի	522 :
ԻԿ. Թուղթ Բարուքայ	634 :
ԻԸ. Բղբ սէյն Երեմիայ մարգարէի	643 :
ԻԿ. Մարգարէութի Դանիէլի	657 :
ԻԸ. Մարգարէութի Ելէիէի	702 :

Ի ՀԱՏՈՐ Գ

Թ. Աւետարան ը Մատթէոսի	5 :
Ք. Աւետարան ը Մարկոսի	70 :
Ք. Աւետարան ը Ղուկասու	114 :
Ք. Աւետարան ը Յովհաննու	183 :
Ե. Գործք Առաքելոց	242 :
Զ. Թուղթ Յակոբայ . Կաթողիկէ	320 :
Ե. Թուղթ Պետրոսի առաջին	329 :
Ճ. Թուղթ Պետրոսի երկրորդ	339 :
Թ. Թուղթ Յովհաննու առաջին	346 :

Յ. Թուղթ Յովհաննու. երկգ.	355 :
ԺԹ. Թուղթ Յովհաննու. երրգ.	357 :
ԺՔ. Թուղթ Յովհանն. կաթող.	359 :
ԺԴ. Պաւլոսի առաքելոյ առ հռովմայ. Թուղթ.	371 :
ԺԶ. Ա. Կորնթացիս. առաջին.	402 :
ԺԷ. Ա. Կորնթացիս. երկգ.	433 :
ԺԸ. Ա. Գաղատացիս.	454 :
ԺԹ. Ա. Եփեսացիս.	463 :
ԺԽ. Ա. Փիլիպպիս.	470 :
ԺԾ. Ա. Կաղուսացիս.	484 :
Զ. Ա. Թիմոթէիկեցիս. առաջին.	492 :
ԶԹ. Ա. Թիմոթէիկեցիս. երկգ.	499 :
ԶՔ. Ա. Եբրայեցիս.	509 :
ԶԴ. Ա. Տիմոթէոս. առաջին.	528 :
ԶԵ. Ա. Տիմոթէոս. երկգ.	537 :
ԶԶ. Ա. Տիտոս.	544 :
ԶԸ. Ա. Փիլիմոն.	548 :
ԶԹ. Յայտնութի սբյն Յովհաննու. առաքելոյ.	593 :

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

Սիրաբ.	4 :
Խօսք սիրաբայ.	37 :
Եւք երբորդ.	40 :
Աղթք ժանառէի.	76 :
Թուղթ Կորնթացաց առ Պաւլոս.	78 :
Հանգիստ յովհաննու.	83 :
Աղերս եւթագի.	88 :

Ճ Ա Ն Կ Գ Ր Ո Ց

Ըստ Աբու-Բեհայանի խոհի :

Լեզու	Գ. 473:	Ղեապան	Թ. 197:
Լեզու	Գ. 483:	Ղուկայ աւե"	Գ. 114:
Լեզու	Գ. 449:	Մահարայ" . Թ. ԷՆ. Բ. 534:	
Լեզու	Գ. 492:	Մաղաբա	Գ. 511:
Լեզու սող"	Գ. 141:	Մաւթէնի աւե" . Գ. 5:	
Բարուր	Գ. 694:	Մարդոտ աւե" . Գ. 70:	
Գաղաւթ . Թղթ . Գ. 454:		Մեղէ	Գ. 460:
Գործք առաքե" . Գ. 242:		Մնացորդաց Թ. ԷՆ. Բ. 254:	
Գանիէլ	Գ. 657:	Յակոբայ Թղթ . . Գ. 320:	
Գաղաւթ	Թ. 470:	Յայնուէյոհ" . . Գ. 553:	
Եբրայեց" . Թղթ . Գ. 505:		Յեռու նաւ"	Թ. 415:
Եղեկիէլ	Գ. 702:	Յովբ	Գ. 269:
Եղբ . Թ. Բ.	Գ. 377:	Յովէլ	Գ. 468:
Ելե	Թ. 110:	Յովհանն" . աւե" . Գ. 183:	
Եսայի	Գ. 328:	Յովհ" . Թղթ Թ. ԷՆ. Գ. 346:	
Եսթեր	Բ. 457:	Յովնան	Գ. 475:
Երգ երգաց	Գ. 221:	Յուդայի Թղթ" . Գ. 359:	
Երեմիա	Գ. 522:	Յուդիթ	Բ. 480:
Եղիւրդ օրէնք	Թ. 341:	Նաւու	Գ. 479:
Եփեսաց" . Թղթ . Գ. 465:		Նէեմայ բանք . . . Բ. 429:	
Զաքարիա	Գ. 425:	Ողբ Երեմիայ . . Գ. 643:	
Թարուէց . Թ. ԷՆ. Բ. 5:		Ովսէ	Գ. 434:
Թեոս" . Թղ. Թ. ԷՆ. Գ. 492:		Պաւղոսի Թղթ . Գ. 362:	
Թիւր	Թ. 257:	Պետր" . Թղ. Թ. ԷՆ. Գ. 329:	
Ժողովուրդ	Գ. 200:	Սաղմոսք	Գ. 13:
Իմաստութի	Գ. 235:	Սոփոնիա	Գ. 487:
Ժնուկք	Թ. 7:	Տիմոթ" . Թղ. Թ. ԷՆ. Գ. 528:	
Կաղոսաց" . Թղթ . Գ. 484:		Տիմոսի Թղթ . . . Գ. 544:	
Կորնթ" . Թղ. Թ. ԷՆ. Գ. 402:		Տովբիթ	Բ. 510:
Հռովմայ" . Թղթ . Գ. 371:		Փիլիմոնի Թղթ . Գ. 548:	
Հռութ	Թ. 521:	Փիլիպեց" . Թղթ . Գ. 476:	

Օւր և զածային գիրս ծննդոց՝ գրեաց նախահարգարին
 Տալեւս որ 'ի քանէն աբրահամ զնոսոյի : Սա 'ի ծա-
 ճանախ յեփրայսոս ծառայութեն Իւր , արծանի էղև յայ շնորհաց
 ճարգարեութե . և 'ի հոգնոյն ալ շարդազէրէալ՝ ուսումն զնոսոս
 ճան լինէլաւի՛ն արարածոց , և զայլոյ հնագոսնից իրաց զորս
 պատգմ 'ի գիրս յայս : Եւ քանզի սա է առաջին ճարգարէ . և սա
 առ գրով օրէնս յայ . և սա առաջին գրեաց գիրս Ծնէլին : Սախ
 այսոյի առցուտ 'ի մէջ զնուշեալն ծերունեացն : Նախ Բն
 զԻն և ճարգարեութի . և յին զպարծառս քառաս ճարգարեութի .
 և ին զԻն զէպտ ինն գրոյ , և գրով օրէնս քալոյ ալ : և ապա
 խնդրել զպարծառս գրելոյ ծննդոց գրոցս , և զնոսնեալսն ըստ
 խաբի : Բարձր 'է ճարգարեութի , անյայտից իրաց գիրութի .
 ոչ մայն ապագայից ալ և անցելոց և մերձայնից : Եւ քանզի
 ճարգարեութե , է՛ որ բանիս , և է՛ որ իրօտ : Բանիս , խնիւստա-
 ցութի , և պարծառի , և օրհնարութի : և իրօտ , որպէս
 խոյն , յէտն , զնալ , գաւազանն :

Եւ պարծառս քալոյ ճարգարեութե . նախ զի ողորմալ ալ ճարգ-
 ան էտ ճարգարեութի , իբր զնայնէն բարիս զբ ոսկեր ա-
 դամ , դարչնացեալ յորդիս նք : Երբորդ՝ զի լածոցն զխաբեա-
 թիս դիւաց , որք խաբէին ճարգիլ , իբրս Բն ոսկին ինչ
 էանդ նախագիրութի . որ մայն ալ , և որոյ նա յայտնէ . որ
 էն ճարգարեան : Երբորդ՝ զի զխրիստիս որ շնիս լինելոյ եք՝
 խնուս գաւազանացն ճարգիսն : Իսկ պարծառս գրով օրէնս քա-
 լոյն . զի առաջնոց՝ առանց գրոյ էտ օրէնս և պարծառս Ծն-
 արածայ՝ լուսել 'ի գիրութե ծառայն . քանն սէլայ՝ լիւսանել
 ընդ քառնն խայնի . քանն նոյի՝ լուսել զարիսն ինքանայ . օք-
 բանահա զնւիտապութի : Իսկ 'ի յէտն Տալեւսի գրով՝ Նախ զի
 այնոյի ոչ բազում քնլ , ալ պարզ էին և մէկին . Իսկ այնոյի
 քանն գլխաւորս , և պլ բն ևս ճանաւորս , զորս ոչ եք խաբ-
 զութի առանց գրոյ 'ի մօր պահել : և ապա՝ զի 'ի հեռանալ ճարգ-
 ան յեղեատն ալ , հարկ լինեք գրով օրէնս առաքել :

Իսկ պարծառս ծննդոց գրոցս՝ է այս . զի Տալեւս ճարգիսն յայ ,
 ոսկնդ առային ոչ քնաւ քալ Ծն . և այլ զարեւոյս ապարածս առա-
 ցին : և զալխարհս ոսկնդ ինքնէլ առային . և այլ զնիւնն մշտն .
 զննաւոր և անսկզբնայից ալ , ուստի առեալ առնն ալ արար զալ-
 խարհս : Ուրացան և զնախախնածնն ալ զալխարհս՝ ասելով Բն ըստ
 պարանհան Բերի ալ : Չայսպիսի մուրահս ուղղել խմելով՝ գրեաց
 'ի գիրս յայս , Բն իզայնն է ալխարհս և սկզբնաւոր , և Բն Ծն արար
 զալխարհս , ոչ 'ի հիւսնէ , ալ բանիս յայնից գայացոյ զերկնս

[illegible]

Գլուխը ծննդացն:

20. Ընկառաւթ զէջօրեայ աղբարափորելոյն այ զաւխարհս, և
 քնելոյ ՚ի դրախտին զմարտն ։
 21. Վստիպելոյ օյին վիշին, և յանցանաց մարդոյն, և պարտահան
 իջելոյն ։
 22. Ճանապարհայնի, և զնո ապանելոյ զհրէայնի պարտահան նա
 ինն և աղբարահար քան նք միւսն զնալն աղբս ։
 23. Ճանապարհառաւթ հանդերք ժամանակագրաւթ քանն ռելեայ
 միւսն զնայ ։ յորում և զն հայայնն ։
 24. Հրաման ասանա նոյ խաղիւ պատարանն, որով ապրի ՚ի զհէ
 զնալն ինն և քանն իւր ։
 25. Պարարափել նոյ այ և ընդունի օրինս և ասիպս յայ ։
 26. Աշխիթանի բանան զանն հարախելոյն զնայ ։
 27. Ճանապարհ երկոյ որդարոն նոյ ՚ի եւրաստանն և երկաց աղբար
 յորում և ինն աստաղին թագաւորեաց ։
 28. Ընկառաւթ աղբարալին, և բաժանել լեզուացն, և քնել
 աղբարն ընդ աս երկիր ։
 29. Աղբարահար ժամանակագրաւթ որդարոն սեմայ միւսն զա
 քանն ։
 30. Ինն անբահանա ՚ի քաղէւացառոյ, և քանն ՚ի միտափէրս և
 իննալն ՚ի խառան և գնալն անոր հանդերք զովսաա զհէր խառ
 անն, այ ՚ի բանն, և զն ասլոյն իշանել յեփթարս ։
 31. Պարտիւ նն զպարտան զն աստայի և քաննայ աղբարահ
 անդրին ՚ի քանն ։

ԺԳ. Ան խառն, հովհաննէ մինի արեւ յաբարհան, և եկեալ
քնայն 'ի սարս :

ԺԶ. Երբ որդուսն ի խառնանն ա, առ արահամ քաւնմս զերկն ,
և քնայնն եք 'ի մահբն :

ԺԷ. Գրեմ զար ընդ արտանքս 'ի սպարաբարեան . որոյ զնի
մեալ արահամ յաղնի և քարտաքան զսարն քերեան :

ԺԸ. Մեծ քան զարահամ քաւն միջիւնքն 'ի քան զարահամ ,
և առնա հմս զսարահարան :

ԺԹ. Չորեքնի խառնանն ա, առ արահամ , և զսարաբարե
քաւնն նմ զնիս արարան յեղիսար , և սահմանն զքանանն
եկն :

ԺԺ. Քան ծնա արահամ զխահան , յաբարհ արարան , յառնան
և լէյ ար արան իւրոյ :

ԺԻԲ. Մեծարի արահամ , ա, յարարանն անաանն , և հրահ
նա ա, իւրարի ինն և իւրն ա :

ԺԻԳ. Երեմ նմ երկա հրեւայիտ 'ի իւրարանն արան , և
քնայնն զիւրարան , հարարի զսարիս ծնեքեանն սահայ
'ի նին արար :

ԺԻԸ. Կարծանի սարս , և զար զերծեալ 'ի քաննն ' ծնանի 'ի
քարահանն զարան և զարն :

ԺԻԹ. Յարարի արահամ իւրարի զսարս , և 'ի սարահանն
ա, զարարիս ' հարարիս իւրարի , և ա, 'ի քար :

ԺԻԺ. Կարարի արահամ ա, զի ծնա սարս զխահայ ինն
նահան քար , և արահամ հարարանն :

ԺԻԳ. Խարարան սարս 'ի քար արանն արահամ զարարանն արար
ար 'ի քանն :

ԺԻԸ. Երբ որդուսն արահամ արահանն 'ի քարն երան , և հար
արի ինն արարիս իւր քար զարահան , որ և իւրար զնն ' ա
յարարանն :

ԺԻԹ. Քարի արահամ , և զարի քարն զսարահանն , զար
նի զարարանն զարարիս իւրոյ քար . յարի քարն անանն ապար
երիս :

ԺԻԺ. Մարահար հարարիս , երբ որ արահան , յարս և արարիս :

ԺԻԳ. Մարահար սարս 'ի քարն , և քան արահամ զարարանն ին
նան . յարս և արի ինն , որ և իւրար 'ի նմ զսար :

ԺԻԸ. Մարահար արահամ զարահան 'ի խառն , և առնա զսարարի
քաննն զարարիս ' ինն արար իւրս արահան :

ԺԻԹ. Մարահար ծնանի և ա, և արարի 'ի քարահան . և ինն
'ի իւրս քարն հարան , և իւրի յարի արար ինն :

ԺԻԺ. Մարահար իննայնն արարիս հարար , և մահ արարի :

ԺԻԳ. Մարահանն քարն իւրար ' ծնա . զարար և զսարս , և զի
իւրահանն և սար իւրարիս զարարանն իւր յարար զար
երան :

ԺԻԸ. Խարահար և զարարիս , ա, արահար իւրար ' ծնան 'ի քան
քերարար . և արարիս զարարանն զարահան զարարիս ,
որ և հարարար քարն զարարիս իւրար ' հարարիս յարարի :

ԼԿ. Պէզի գնդեալ զհորան , և զնորսն . ընդ որոյ զբիւալ 'ի փոքրացոյն . և ապա անորդեալ՝ Էրզնան միտանց սահայ և ալ Բիթլիս :

ԼԵ. Խորաբա Տօն առնալ յախօք զօրհնութիւն 'ի հօրէն , որոյ ան արծան գտեալ էաւապ՝ որաւով սպառնայր ողանանել զյախօք :

ԼԶ. Պապուէր առեալ յախօք 'ի հօրէն գնալ 'ի Խառան . և հա սեալ 'ի Բէթէլ հանդիպի փեւլանն ալ . և օծեալ զարշանն՝ ախօքն զպառանորդսն փալ ալ :

ԼԷ. Հասեալ 'ի Տիգրգէփա 'ի Դաւաթին , և պապահեալ ոտախեալ՝ քանայ զՂահրան , և արբաղեալ զխաւքինն Տօնն 'ի քանն զս քանն :

ԼԸ. Չարէփասան ամ Ժառայեալ՝ առնալ զքաղաքն զաքանա երկու նախապէս , 'ի Խորհուրդ երկուց ժողովարոցն քնի :

ԼԹ. Ճննեալ 'ի Խանանցն որդիս մեքասան , մեծանայ , և ընկաւ , և հրամանաւ ալ Դառանայ գնալ անա հայրն Խահայ Գաղա 'ի լա քանայ :

Խ. Գողանայ հառաքել զխառան . և գնդի լաքան զնեք յախ Բայ . և Խափանեալ , ալ նենգել յախօքայ , ալ Խաղաղութիւն քանեալ Դառանայ անորդին յէքս :

ԽԱ. Ընդ առաւ Լիւիլն յախօքայ հրեշտակի ալ , ալ Խախածեալ նք յիսաւայ առաքել նմա պապարաքս . և Գաղալեալ յերկիւղին Ժածիլալեւոն ընդ ալ , և Բիւլ Խոյմաճին . պապահեալ ապա Խառայ յաղաքիկ սիրով :

ԽԲ. Հասեալ Բիւլ 'ի սիլիմ արաղան զապարանն Էմովայ հարիւր ուլխարայ :

ԽԳ. 'ի պարճառալ Դաքերն յախօքայ Բլիթաքին սիլիմաքի . և զնա Խաղանայ աղջկանն զԼեւոն 'ի սաւր և յաւար լաքեցեալս քանծին :

ԽԴ. Ուստի Խորխոսեալ Բիւլ յած՝ որ մի արլ 'ի վերայ Բնալ ւայ երկին , Խորանանէ զնորսն ասպառածսն :

ԽԵ. Մ'ի Խիթարէ ան զԲիւլ Էմ Դէբովայ , և քայ նմա լաքահոսի մեծուէ . ուստի Խալեալ Խիթայի զարշանն՝ քանն ալ , իսկ զպէղին :

ԽԶ. Մ'եմ յեփրալեալ հասեալ՝ Դժոռաբաժին եղեալ հառաքելի մեռան , և անդէն Բաղէցաւ :

ԽԷ. Ելանիկ ոսբէն յանդիւն հօրն , ընդ որում Խիթայր յախօք միւլ 'ի մահ : Ապ Բնալ զԵրիսիսանն որդիսն յախօքայ , և Բիլ մեռաւ սահայ 'ի մամբրէ՝ այն է Գէբրան :

ԽԸ. Ճննուոր Խառայ՝ Բափասորդ և Խլխանի 'ի նմանէ , որդի քանին Գրառեցին ԽԸ . ապա , և Խնիւանի Բնալեցին 'ի սեկի :

ԽԹ. Թե Էմ երաղոն նախանի իրեալ յեղբարոն յուլեդի՝ լաճառի յեփրաքս :

Ճ. Չարք Գուլ որդիսն յաղայ մեռան 'ի քնէ . Խոլ Բաճարայ յաղեալ 'ի յաղայէ Ժնանի երկուս :

ԺԱ. Թե 'ի վառալ փիլիսոյն զԿարաքեալ յուլեդի և միւլալ 'ի քանի , միւն զԵրաղ Ժառայիցն Ժաքանանի :

ԺԲ. Մ'եմիկ ապա և զԺաքանանի զԵրաղն , և Խլխանեցեալ Ժլ զովի քրեան զն սովն . և Ժնանի որդիս :

ԾԳ. Ելին Եղբարքն յովե՛կայ, զցորենայ . և 'ի կրկն դարձին ծա-
նօնս քուէալ նոցա, յլեաց զհօրն և զքուր քանին լի խելաց
սովոյն :

ԾԴ. Իջեալ յալօք յեգիպտոս Էսթանասան և հինգ ոգաւ, և
օրհնեալ զխարաան, ծերաքածի ամ օրդաւն 'ի յովե՛կայ :

ԾԵ. Թիւ սրադաս յովե՛կ զերկիրն հանդէր՝ քնալցին զարազ
նի՛ քաց 'ի քրմացն :

ԾԶ. Մե՛ն՝ 'ի լախան Էղեալ յալօք, օրհնէ զորդին յովե՛
կոս . զծարեալ լիցնէն 'ի խորհուրդ նորոյս . և զերկն յովե՛կոս
օղակալանէալ :

ԾԷ. Օրհնէ 'ի ծա՛մ մահան զորդին իւր մարգարէաւն . և
իւնդէն 'ի յովե՛կայ թաղել զինքն 'ի գերեզմանին ամբաստանց 'ի
քէբրոն . զոր և արար նա :

ԾԸ. Մի՛իմարէ յովե՛կ զլաւօծ Եղբարքն . և ինքն զերիս ծը-
նանդս՝ Էրէն՝ քէնէալ, մարգարէանայ լի էլին . ևս և լի ալ
կերաց իւրոյ պաքաւիլեալ լախանի 'ի խառն ան :

ԼԷ. խորագրում հերձուխն առաջինը չէր հանդիսանում, որոշ անգրգիռ գրական երեսակներում, որոնք չէին համարվում հանրապետական, այլ համարվում էին համարակալական, որոնք չէին հանդիսանում հանրապետական, այլ համարվում էին համարակալական, որոնք չէին հանդիսանում հանրապետական, այլ համարվում էին համարակալական:

ԼԷ. Պատահե՞լ առեալ յալիք ՚ի հօրէն գնալ ՚ի խառան. եւ հաւ
սեալ ՚ի բէկեւ հանդիպէ՞լ Գեորգիանն անձ. եւ օծեալ պարտանն՝ օւխտի
գրասանորդոսն Գրալ անձ :

ԼԷ. Հաւելալ 'ի ժողովեալս 'ի դառշտին, և պարտահալալ դառախելայ՝
Քանայ, և ջրհորին, և արքունոցեալ և խաւովնոն յգտնել 'ի քառն զա-
րանոս :

ԱԾ. Չորեքփասան ամ ծառայելա՛ն ասե՛նա զլսարեմն զաբանա
երկու նախըսոյն, 'ի խորհուրդ երկուց ժողովուրդոցն քնի :

Էթ. Նշելու 'ի կանանց որդիս զԿասան, զԵանայ, և զԼիւի, և Կրտսեանս ան որտեան, գինւ մտա Կայրի իսահայ զանցս 'ի լա Բանայ :

Բ. Գողանայ, հոսսվել գլխառան - եւ Բեդի լճան զնէք ցախ-
բայ, - եւ խաղալեալ յայ, եւեգել ցախբայ, ու խաղալաւնէ քառեալ
նահանայ, անդրէն յէքս :

խնայ - ընդ առաջ լինին յսեֆաց, հրէշտակիւ է, այլ կանգնեալ
ընդ յիսաւայ, առաջիկ նմա պարագրափ . եւ շաղալեալ յերկիրդէն
ծածկուելով ընդ աս, եւ Իլի կոչմամբ . պարագեալ ապա իսաւայ,
չաղաքից սիրով :

ԽԹ. Հասնեալ իճւ 'ի սփիլիմ արարցան- զազարալիւ ԷմալԼա, հարիւ- ր ալ խաբարց ։

ԲԻՆ. Ի պարտաւորութիւններէ յաւանդուած ինքնապատշաճութեամբ և զանազան առջինն զվերջ Ի ստորեւ յաւարվարեցնելոյ արածին և
ԲԻՆ. Ուստի իրարմանեալ իւր յամբ ոք ան արի Ի վերայ բնաւ
յառ ինքն, իրաւանեւ զանոսի աստուածան և

ԽԵՐԻՍ - Ինքնաբերական զինված զորքեր (հրա, և փայ, նման ձևապահպան
 ձեռնարկ - աստիճանական ինքնազինված զորքեր, փայ, նման ձևապահպան
ԽԵՐԻՍ - Ինքնաբերական զինված զորքեր (հրա, և փայ, նման ձևապահպան
 ձեռնարկ - աստիճանական ինքնազինված զորքեր, փայ, նման ձևապահպան

ՔԷ. Ելանիկ Խոբեկյանի հորն, ընդ որում խիկայր յայտն
մէն՝ ի մահ : Անպ լնակ գիշերօթարանն ոգրիսն յայտնայ : Եւ ին
ճառան սահակ ի մահբերն՝ անն է գլբբն :

ԽԸ. Ճանաչեալ իսաւոյ՝ խղատորք է իշխանի՝ ի ճանիւն, զոր իշխանսն զգտուցիս իՄ. ազգ, և ինչեանի Բնայիցիս՝ ի սելէր։

ԽԹ. Թիւ լէ երաւընի նախանի՝ իբեւ, յեւբարդն յովնէի՝ լաճառի յէփրատ։

Ծ. Չարժ Գուլիւլ որդիքն յաւդայ մեռանն 'ի քեզ . իսկ լաւնարայ յղարիւն 'ի յաւդայէ ծնանի էրիւսս :

Ծան. Թե՛ լուսաւ արիւնջնե՛կ զհարարեալ յովէ՛ր ե՛տեալ 'ի
Բանա, իկնե՛ զէրազ ծառայոյն իարաւոնի :

ԾԺ. ՄԵԼԻՆԷ ապա և գլխադասանի գլխադաս, և իշխանադեալ ԺՂ
դռնի քարէան ՎՃ սովնոյն. և Ժնանի որդիք :

ԾԳ. Ելիկն եղբարսն յովե՛կայ, զքորէնոյ. և 'ի Լիլիկն գարնին ծաւ
նօճա քաւեալ նոցա, յըւաց զհօրնն և զբօլոր քանկն զի Խորեաց
սովոյն :

ԾԶ. Իջեալ յախօք յէգիպտոս Էւփանասան և հինգ ոգաւ, և
օրհնեալ զխարաան, Ժերաքածի ամ օրքաւսն 'ի յովե՛կայ :

ԾԷ. Թիւ օքացաւ յովե՛կ զԵրիկն հանդէր թնայցին խարաւ
նի' Բայ 'ի քրմայն :

ԾԸ. Մէք 'ի վախճան եղեալ յովե՛կայ օրհնէ զքորին յովե՛կ
դոս. Թծարեալ զլրդերն 'ի Խորհուրդ նորոյս. և զԵիկն յովե՛կոս
սէպհականեալ :

ԾԹ. Օրհնէ 'ի Ժամ ճահուն զքորին իւր ճարգարեաւք. և
Խնդրէ 'ի յովե՛կայ Բաղէլ զինքն 'ի գերեզմանին աբրահամեաց 'ի
զԼիլիկն. զոր և արար նճա :

ԾՐ. Միտիւհէ յովե՛կ զկալած եղբարսն. և ինքն զերին ծը
նանդս է՛րէնք քաւեալ, ճարգարեանայ զի Էլիկն. ևս և զի աւ
նէրաց Խորոյ օգաքաւիլեալ վախճանի 'ի խառն ան :

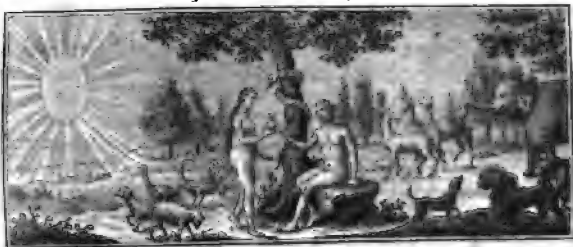

Արարչութիւն Տիեզերաց :

ԾԱՆՈԹՈՒՆԴՐ

ԳԼ. Ա.

ՍԿԶԲԱՆԷ ԱՐԱՐ

- 1 ամ զերկին և զերկիր . * Եւ երկիր
- 2 էր աներևոյց և անպատրաստ . և խաւար 'ի վերայ անգնգոց . և հոգի այ
- 3 շնորհ 'ի վերայ ջուրց : * Եւ ասաց ամ,
- 4 եղեցի լոյս . և եղև լոյս : * և ետես ամ զլոյսն զի բա
- 5 րբ է : և ամենեաց ամ 'ի մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւար
- 6 րին : * և հոշեաց ամ զլոյսն տիւ , և զխաւարն հոշեաց
- 7 ամենեւ 'ի մէջ ջուրց և ջուրց : և եղև այնպէս : * Եւ
- 8 արար ամ զհաստատութեն : և անջրպետեաց ամ 'ի մէջ
- 9 ջրոյն որ 'ի ներքոյ հաստատութեն , և 'ի մէջ ջրոյն որ 'ի
- 10 վերայ հաստատութեն : * և հոշեաց ամ զհաստատութեն
- 11 երկին : և ետես ամ զի բարբ է : և եղև երեկոյ , և եղև
- 12 վաղորդայն , օր երկրորդ : * Եւ ասաց ամ . ժողովես
- 13 ցին ջուրք որ 'ի ներքոյ երկնից 'ի ժողով մի , և երևես
- 14 ցի ցամաքն : և եղև այնպէս . և ժողովեցան ջուրքն , որ
- 15 'ի ներ

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՔ

Ալեքսանդր Գրոյս ծննդոյ պատմէր յօրինալի մերամ . ոպ եւ յայլ՝
 Բաց յոմանց որտ ունէին՝ Գիլգե ծննդոց , իմ Գիլգե արարաւ
 Ժոյ : իսկ մէտ առեալ 'ի նշանալիւցն 'ի ստորին իողմ իւրաքանչիւր
 իլիցն օրինալի մերոյ , երաւ յառաջիկայ՝ Ծնունդք . համե
 ժապ Ալեքսանդրոյ այլոց յաջորդ Գրոյն :
 ԳԼ. Ծ. (7) Ոման . Եւ արար ամ զհաստատութ . և ան՝ .
 'ի մէջ ջրոյն որ էր 'ի ներքոյ : (8) Յոման պատմ . երկին .
 եւ երես ամ զի բարբ է :

'ի ներքոյ երկնից' ի ժողովս իւրեանց. և երևեցաւ ցա-
 մայն : * Եւ կոչեաց ամ զցամայն երկիր . և զժողովս 10
 ջուրցն կոչեաց ծովս : և ետես ամ զի բարի է : * Եւ ա- 11
 սաց ամ . բղխեացէ՛ երկիր բանջար խոտոյ . սերմանել
 սերմն ըստ ազգի և ըստ նմանութե . և ծառ պտղաբեր
 առնել պտուղ ըստ ազգի իւրում . որոյ սերմն իւր 'ի
 նմին ըստ ազգի 'ի նմանութե 'ի վր երկրի : և եղև այն-
 պէս : * Եւ եհան երկիր բանջար խոտոյ , սերմանել 12
 սերմն որ է 'ի վր ամ . երկրի . և փայտ պտղաբեր առ-
 նել պտուղ որոյ սերմն իւր 'ի նմին ըստ ազգի 'ի վերայ
 երկրի : և ետես ամ զի բարի է : * և եղև երեկոյ , և 13
 եղև վաղորդայն , օր երրորդ : * Եւ ասաց ամ՝ եղիցին 14
 լուսաւորք 'ի հաստաառութե երկնից , 'ի լուսաւորութե
 'ի վր երկրի . և մեկնել 'ի մէջ առւընջեան և 'ի մէջ գե-
 չերոյ . և եղիցին 'ի նշանս , և 'ի ժամանակս , և յաւուրս ,
 և 'ի տարիս : * և եղիցին 'ի լուսաւորութե 'ի հաստա- 15
 առութե երկնից ծագել յերկիր . և եղև այնպէս : * Եւ 16
 արար ամ զերկուս լուսաւորսն զմեծամեծս . զլուսա-
 ւորն մեծ յիշխանութե առւընջեան , և զլուսաւորն փոքր
 յիշխանութե գիշերոյ . և զաստեղս : * և եգ զնոսա ամ 17
 'ի հաստաառութե երկնից լուսաառ լինել յերկիր : * և 18
 իշխել առւընջեան և գիշերոյ , և մեկնել 'ի մէջ լուսոյն
 և 'ի մէջ խաւարին : և ետես ամ զի բարի է : * և եղև 19
 երեկոյ , և եղև վաղորդայն , օր չորրորդ : * Եւ ասաց 20
 ամ . հանցն ջուրք զեռունս շնոց կենդանեաց , և թռչ-
 ջունս թեւաւորս 'ի վր երկրի ըստ հաստաառութե երկ-
 նից : և եղև այնպէս : * Եւ արար ամ կէտս մեծամեծս , 21
 և զամ չունչ զեռնոց կենդանեաց , զոր հանին ջուրք ըստ
 ազգի իւրեանց . և զամ թռչունս թեւաւորս ըստ ազգի :
 և ետես ամ զի բարի են : * Եւ օրհնեաց զնոսա ամ և 22
 ասէ . աճեցէ՛ք և բազմացարո՛ք , և լցէ՛ք զճուրղ որ 'ի
 ծովս . և թռչունք բազմացին 'ի վր երկրի : * և եղև 23
 երեկոյ , և եղև վաղորդայն : օր հինգերորդ : * Եւ ա- 24
 սաց ամ . հանցէ՛ երկիր չունչ կենդանի ըստ ազգի չոր-
 քոտանի , և սողունս , և զաղանս երկրի ըստ ազգի : և
 եղև այնպէս : * Եւ արար ամ զգաղանս երկրի ըստ աղ- 25
 գի , և զանասունս ըստ ազգի , և զամ սողունս երկրի
 ըստ ազգի իւրեանց : և ետես ամ զի բարի են : * Եւ 26
 ասաց ամ . արասցո՛ւք մարդ ըստ պատկերի մերում և

ըստ

(11) 'ի լուսանց մերսն դնի' ջրանջար խոտոյ . համայն աշ-
 ւոյ 'ի քնոթանի : (12) Ո՛հնէր յաւելան . Սերմն ըստ ազգի և ըստ
 նմանութե , որ է 'ի վերայ : (17) Ո՛հնէր . լուսաառութե լինել
 երկրի : (21) Ո՛հնէր . Եւ զամ թռչուն թեւաւոր ըստ ազգի
 (26) Ո՛հնէր . Եւ իշխեացէ՛ ձկանց ծովու :

քան նմանութիւն, և իշխեսցեն ձկանց ծովու. և թաշնոց
երկնից, և անասնոց, և ամենայն երկրի, և ամենայն
սողունոց որ սողին 'ի վերայ երկրի:

- 27 * Եւ արար Թոմ զմարդն 'ի պատկեր իւր. ըստ պատկեր-
28 րի նոյ արար զնա. արտ. և էգ արար զնա: * Եւ օրհ-
նեաց զնա Թոմ. և ասէ. աճեցիք և բազմացա՛րէ՛ք, և լեցիք
գերկիր. և տիրեցիք գմա. և իշխեցիք ձկանց ծովու,
և թռչնոց երկնից, և Թոմ անասնոց. և Թոմ երկրի, և Թոմ.
29 սողնոց որ սողին 'ի վր երկրի: * Եւ ասաց Թոմ. ահա
լազիկ եսաւ. ձեզ զԹոմ խոտ սերմանելի՞ սերմանել
սերմն ըստ սպիւն և ըստ նմանութեան, որ է 'ի վերայ Թոմ
երկրի. և Թոմ փայտ որ ունիցի յինքնան պատու սերման
30 սերմանելոյ, ձեզ լեցի 'ի կերակուր: * և Թոմ գազանաց
երկրի. և Թոմ թաշնոց երկնից. և Թոմ սողնոց որ սողին
'ի վր երկրի՝ որ ունիցի շունչ կենդանի. և Թոմ խոտ գա-
31 լար 'ի կերակուր: և եղև այնպէս: * Եւ ետես Թոմ զԹոմ
զոր արար, և ահա բարի էն յոյժ: և եղև երեկոյ, և
եղև վաղորդայն, օր վիցերորդ:

ԳԼ. Բ.

- 1 Եւ կառարեցան երկինք և երկիր և Թոմ զարգ. նոյ:
2 * և կառարեաց Թոմ յառաւր զեցերարդի զԹոմ ըզ-
գործս իւր՝ զոր արար: Եւ հանդեաւ յառաւրն եւթ,
3 ներորդի յԹոմ գործոց իւրոց՝ զոր արար: * և օրհնեաց
Թոմ զօրն եւթներորդ, և արեաց զնա. զի 'ի նմա հան-
4 գեաւ յԹոմ գործոց իւրոց՝ զոր սկսաւ առնել Թոմ: * Ասա-
է գիր արարածոց երկնի և երկրի, յառաւր յորում ա-
5 րար Թոմ զերկինս և զերկիր: * և զԹոմ բանաւր վայրի
մինչ չէ լեալէր 'ի վր երկրի, և զԹոմ խոտ վայրի մինչ
չէ բուսեալէր, զի չէնա եր անգնացաւ: * Թոմ նոյ 'ի վր
6 երկրի. և մարգ չէր որ գործէր զերկիր: * Բայց ազ-
բիւր ելանէր յերկրէ՝ և ոռոգանէր զԹոմ երեսս երկ-
7 րի: * Եւ ստեղծ * ար Թոմ զմարդն հոգ յերկրէ: և
փշեաց յերեսս նոյ շունչ կենդանի, և եղև մարդն յո-
8 գի կենդանի: * Եւ անկեալ Թոմ զգրախան յեգեմ
9 քնդ. արեւելս, և եգ անդ զմարդն զոր ստեղծ: * Եւ
բոււ:

(29) Յայլ պոյաթի. Սերմն ըստ սպիւն և ըստ նմանութեան. որ է
'ի վր: (29) Ասա. Եւ զԹոմ փայտ որ:
ԳԼ. Բ. (2) Յայլ պոյաթի. Վեցերորդի զԹոմ զգործս իւր:
(3) Որհնէ. Զօրն եւթներորդի, և ար: (4) 'ի յառաւր յորում
'ի վր յառաւր յորում, 'իսկալի՞ յորում եղև: (5) Որհնէ.
Տեղացեալ ար Թոմ 'ի վր երկր: (8) Որհնէ. Եւ անկեալ
ար Թոմ զգրախան եգեմ քն:

բուստաց և օ մեր ԹԺ յերկրէ զԹԺ և աս զերեցիկ 'ի ան-
 ասներ, և քաղցր 'ի կերակուր. և զծառն կենաց 'ի
 մէջ գրախտին, և զծառն գիտելոյ զգլխութի բարւոյ
 և չարի: * Եւ գնաց երանէր յերկրայ որոգանել ըզ- 10
 քրախտն. և անտի բաժանի 'ի քրս առաջն: * Անուն 11
 միումն փխսմն. նա է որ պատէ զԹԺ երկրին եւ իշու
 ապ, անգ ուր սակն է. * և ասկէ երկրին տնորիկ 12
 ազնիւ. և անգ է սուտակն և ակն դահանակ: * Եւ 13
 անուն դետոյն երկրորդի դեհսմն. նա պատէ զԹԺ եր-
 կրին եթուպացւոյ: * Եւ գնան երրորդ՝ անգրին. 14
 նա է որ երթայ յանգիման ասորեստանի: Եւ գնան
 չորրորդ եգիպտական: * Եւ աս մեր ԹԺ զմարդն զոր ա 15
 ըսր, և եր գնա 'ի գրախտին փափկուե գործել զԹԺ
 և պահել: * Եւ պատուիրեաց մեր ԹԺ ազամայ 'և ա 16
 ակ: յԹԺ ծառաց որ է 'ի գրախտիդ՝ սուտելով կերիցան:
 * բայց 'ի ծառոյն գլխութի բարւոյ և չարի՝ մի ու 17
 ակցէք, զի յորում աւուր ուտիցէք 'ի նմանն՝ մահա-
 մեռանիցիք: * Եւ ասաց մեր ԹԺ, ոչ է բարւոյ մար 18
 դոյդ մայն լինել, արասցաւք զմա օգնական ըստ զմա:
 * Եւ ստեղծ ևս մեր ԹԺ զԹԺ դազանս վայրի, և զԹԺ 19
 թռչունս երկնից. և ան զնոսա առ ազամ՝ տեսանել
 զինչ կտրեցէ զնն: և ԹԺ շնոյ կենդանւոյ զինչ և ան
 ուսանեաց ազամ, այն անուն է նր: * Եւ կրեաց ա 20
 դամ անուանս ԹԺ անասնոց, և ԹԺ թռչնոց երկնից,
 և ԹԺ դազանաց վայրի: բայց ազամայ ոչ գտաւ օգ-
 նական նման նմա: * Եւ արկ մեր ԹԺ թմբուե 'ի վր 21
 ազամայ, և ննջեաց. և աս մի 'ի կողից նր՝ և ելեց ընդ
 այնր մարմն: * և շինեաց մեր ԹԺ զկողն զոր աս յազա 22
 մայ 'ի կին, և ան գնա առ ազամ: * Եւ ասն ազամ. այն
 այրմիկ սակր յոտկերաց իմոյ, և մարմն 'ի մարմնոյ ի 23
 մոյ. սա կոչեսցի կին, զի յոտնի իւրմե առաւ: * 24
 այնորիկ թողցէ այր զհայր իւր՝ և զմայր իւր, և երթիցի
 զհետ կնոջ իւրոյ: * և եղիցին երկուքն 'ի մարմն մի: Եւ 25
 եին երկզնան մերկ՝ ազամ՝ և կին իւր, և ոչ ամբշխն:

ԳԼ. Դ.

Եւ օճն էր իմաստնադոյն քան զԹԺ դազանս որ 'ի
 վր երկրի զոր արար մեր ԹԺ: և ասն օճն ցկինն. 1
 զի է զի ամաց ԹԺ թմբ ծառաց որ իցեն 'ի ներքս
 'ի

(12) Ոմանք. Եւ անգ է սուտակ և ակն դահ:՝ Ուր ասին.
 և անգ է ակն սուտակ: (19) Օրթալ Գ. Այն է անուն
 շն: (23) 'ի քրս՝ սպրալ բառիս՝ այն այրմիկ. նշանալի երեւ
 ընա՝ այն այրմ: (23) Ոմանք. 'ի մարմնոյ իմոյ:

- 2 'ի գրաւորսն այդր' մի ուսիցէք : * Եւ ասէ կինն զան .
 3 'ի պաղղոյ ծառաց դրախտիդ կերիցիսք : * Բայց 'ի պաղղոյ ծառացն , որ է 'ի մէջ գրաւորսն , ասաց թո՛ւ մի ուսիցէք 'ի նմանէ , և մի հուպ լինիցիք' զի մի մեռանի .
 4 ցիք : * Եւ ասէ զան ցկինն . ոչ է թէ մահաւ մեռանի .
 5 ցիք : * զի գիտեմք թո՛ւ թէ յորում աւուր ուսիցէք 'ի նմանէ , բանալոյն աշք ձեր , և լինիցիք իբրեւ զառա .
 6 ուսածս , ձանաւել զբարի և զսար : * Եւ ետես կինն զի բարի էր ծառն 'ի կերակուր , և հաննյ ալաց հայեւ .
 7 լց , և գեղեցիկ 'ի տեսանել : և աս . 'ի պաղղոյ նր , է .
 8 հեր . և ետ ասն իւրում ընդ իւր , և կերան : * և բազան աշք երկացանց , և գրաւորսն զի մերկ էին . և կարեցին տերեւ թփնաւոյ , և արարին իւրեանց սփառ .
 9 ծանելիս : * Եւ լուսն զձայն զգնալոյ թն իջ 'ի գրաւորսն անդ . ընդ երեկս , և թփնաւոյն ազամ և կին իւր .
 10 յերեսաց թն իջ 'ի մէջ ծառաց դրախտին : * Եւ կը լնաց թր թո՛ւ զազամ , և ասէ ցնա . ուր ես : և և աւսէ , լուսն զձայնքո՛ւ 'ի գրաւորսն ասա՛ և երկնայ . քան .
 11 զի մերկ էի և թփնաւոյ : * Եւ ասէ ցնա . ո՛ւ պատմեաց քեզ թէ մերկ ես . բայց եթէ 'ի ծառայն յորմէ պաւտաւրեցի քեզ՝ անտի և եթ չուտել , կերար արգելք .
 12 'ի նմանէ : * Եւ ասէ ազամ . կինս զոր ետուր ընդ .
 13 իս՝ աս ետ ինձ 'ի ծառայ անտի և կերայ : * Եւ ասէ թր թո՛ւ ցկինն . * զի՛նչ գործեցիք՝ զայդ : և ասէ կինն .
 14 զան իւրեանց զէս , և կերայ : * Եւ ասէ թր թո՛ւ ցնա .
 15 փոխանակ զի արարեր գաւ զայն : անթծեալ լիկի գաւ . յամենայն անասնոց և յամ . զազամեաց երկրի . 'ի վերայ լանջաց և որովայնի քոյ գնացան , և հնդ կերիցես .
 16 զամ աւարս կենաց քոց : * և եզից թշնամութի 'ի մէջքս և 'ի մէջ կնիք , և 'ի մէջ դաւակի քոյ և 'ի մէջ դաւակի գորս . նա աստանայէ լծամ գլխոյ , և գաւ .
 17 սպասեացես նորս գարբասարի : * Եւ ցկինն ասէ .
 18 քաղանքաւ զանելով քաղանքացից զարամութեա քո և զկեծութեա քո . արամութի՛ն ծնցես որդիս . և աս այդ .
 19 քո գործ քո , և նա տիրեացէ քեզ : * Եւ ցազամ աւսէ . փոխանակ զի լուար ձայնի կնիքդ քոյ , և կերար 'ի ծառայ անտի , յորմէ պատաւերցի քեզ անտի միայն չուտել , և կերար 'ի նմանէ , անթծեալ լիցի երկից 'ի գործս քո . արամութի՛ն կերիցես զնա զամ աւարս կե .
 18 նաց քոց : * Գնաւ և աստանակ բուսուցէ՛ քեզ . և կե .
 19 բիցես զբանջար վայրի : * Բրաւմիք երեսաց քոց կերի .
 ցնա

ԳԼ . Գ . (6) . Ո՛ման . 'ի պաղղոյ նորս և եկեր : (8) Ո՛ման . Զայն գնալոյ թն իջ 'ի դր' : և օրինալ Գ . զձայն գալոյ : (11) Ո՛ման . Անտի միայն չուտել , կերար :

ցնս զհաց քս, մինչև դարձցիս յերկիր ուստի առար: զի
հող էիր և 'ի հող դարձցիս: * Եւ կոչեաց ագամ զաւ 20
նուն կնոջ իւրոյ կեանս. զե նա է մայր Թմ կենդանեաց:
* Եւ արար իւր Թմ ագամայ և կնոջ նր հանգերձս 21
մաշկեղէնս, և զքեցոյց զնս: * Եւ ասէ իւր Թմ. ահա 22
ագամ եղև իբրև զմի 'ի մէջ' գիտել զբարի և զսար:
և արդ գուցէ ձգիցե զձեռն և առնուցու 'ի ծառոյն
կենաց, ուտիցէ և կեցցէ յաւիտեան: * Եւ եհան ար 23
ձապեաց զնա իւր Թմ 'ի գրախտէ անտի փափկութե'
գործել զերկիր ուստի առաւ: * և եհան զագամ, և 24
բնակեցոյց յանգիման գրախտին փափկութե'. և հրաւ
մայեաց քերորէից և բոցեղէն սրոյ շուրջանակաւ պա
հել զշահապարհս ծառոյն կենաց:

ԳԼ. Դ.

Դ Եւ մեծաւ ագամ առ եւայ կին իւր, և յղացաւ և ծը 1
նաւ զկային. և ասէ. ստացայ մարդ Թմ: * Եւ 2
յաւել ծնանել զեղբայր նր զհաբէլ: և եղև հարել
հովիւ խաշանց, և կային գործեր զերկիր: * Եւ եղև 3
յես աւուրց' երեւր կային 'ի պտղոյ երկրի պատարագ
այ: * Թմ և հաբէլ յանգրանկաց խաշանց իւրոց և 'ի 4
պարարտաց նց: և հայեցաւ Թմ յաբէլ և 'ի պատա
րագս նր: * և 'ի կային և 'ի գոհս նր ոչ նայեցաւ: և 5
արամեցաւ կային յոյժ, և խոնարհեցան անկան երեսը
իւր: * Եւ ասէ իւր Թմ ցկային. բնդէր արամեցար 6
կամ բնդէր խոնարհեցան անկան երեսը քո: * ոչ ա
պաբէն եթե ուղիկ մատուցանես, և ուղիկ ոչ բաժա
նես մեղար. լուռ լեր, առ քեզ լիցի դարձ նր, և դամ 7
տիրեսցես նմա: * Եւ ասէ կային ցհաբէլ եղբայր իւր,
եկ երթիցուք 'ի դաշտ: և եղև իբրև չոգան 'ի դաշտ
անգր, յարեաւ կային 'ի վերայ աբիլի եղբոր իւրոյ և 8
ապան զնա: * Եւ ասէ իւր Թմ ցկային. ուր է հաբէլ
եղբայր քո. և նա ասէ չգիտեմ. միթէ պահապան ի 9
ցեմ եղբորն իմոյ: * Եւ ասէ Թմ. զմնչ գործեցեր
զայդ. գոչումն արեան եղբոր քո բողոքէ առիս յերկ 10
րէ: * և արդ' անիծեալ լիցիր գու 'ի վր երկրի, որ
երաց զբերան իւր ընդունել զարեան եղբոր քոյ 'ի ձե 11
նաց

(21) Այս. Եւ արար Թմ ագամայ:

ԳԼ. Դ. (1) Ոման. Եւ մեծաւ ագամ. և յղացաւ ծը
նաւ: (3) Ոման. 'ի պտղոյ երկրին պտղոյ: (4) Ոման. Զայեցաւ Թմ 'ի հաբէլ և 'ի: (5) Ոման. Ոչ հայեցաւ...
անկան երեսը նր: (9) Ոման. յաւելան. Պահապան ի
ցեմ է՝ եղբոր իմոյ:

- 12 ասց քոյ : * զի գործիցես զերկիր՝ և ոչ յաւելցի տալ
քեզ զգործութի իւր . երերեսալ և տատանեալ եղիցես
13 'ի վր երկրի : * Եւ ասէ կային ցոր ձծ . միծ է պա
14 տիւ իմ քան զթողուլդ զիս : * Եթէ հանես զիս այսօր
յերեսաց երկրէ , և յերեսաց քոյ (Թալեայ) . և լինի
ցիմ երերեսալ և տատանեալ յերկրի . և եղիցի ամոր
15 գտանիցէ զիս՝ ազանցէ զիս : * Եւ ասէ ցնա ար ձծ . ոչ
այգադես : Զամոր սպանանէ զկային , եւ թն վրեժա լուծ
ցէ : և եգ ար ձծ նշան 'ի կային՝ չապանանել զիս Զամ
16 օր գտանիցէ զիս : * Եւ եւ կային յերեսաց ար . և
17 բնակեցաւ յերկրին նայիր յանդիման եգեմայ : * Եւ
մնաւ կային առ կին իւր , և յաջաւ և ծնաւ զհնոր : և
չինէր քաղաք , և զնէր անուան քաղաքին յանուան որդւոյ
18 իւրոյ ենդայ : * Եւ եղև որդի ենդայ զայսրի գադ .
և գայրերի գադ . ծնաւ զմայիկ : և մայիկ ծնաւ զմա
19 թուսազա : և մաթուսազա ծնաւ զդամէր : * Եւ ան
իւր դամէր երկուս կանայս . անուն միուան ագգա , և
20 անուն երկրորդին սելլա : * Եւ ծնաւ ագգա զյովբէլ .
նա է հայր այնոցիկ որ բնակեալն 'ի վրան խաշա
21 բածաց : * և անուն եգգօր նք յովբադ : նա է հայր՝ որ
22 եղցոյ զերգօ և զքնարա : * Եւ սելլա ծնաւ զթորէլ ,
և եր Զարաարապեա գարբին՝ պզնձոյ և երկաթոյ . և
23 քոյր թորբէլայ նոյնմա : * Եւ ասէ դամէր ցիանայս
իւր ցագգա և ցսելլա . լուարուր ձայնի իմում կա
նայք զամէրայ , և անկնդիք բանից իմոց . զիայր սպա
նի 'ի վրէս ինձ , և երիտասարդ՝ 'ի հարուածս ինձ :
24 * զի թէ եւ թն անգամ վրեժք ինգրիցին 'ի կայինէ .
տալ և 'ի զամէրայ եւ թանասնեկին եւ թն :
25 * Իմուադամ առ եւայկին իւր , և յաջաւ և ծնաւ . Դ
որդի . և անուանեաց զանուն նք սէթ * - ասէ : զի յա
րոյց ինձ Զամ գաւակ սյլ փոխանակ հարելի զոր սպանն
26 կային : * Եւ սելլայ եղև որդի , և անուանեաց զա
նուն նք՝ էննով . նա յուսացաւ կոչել զանուն ան նայ :

ԳԼ Ե .

- 1 Եւ ասէ զիւր արարածոց մարդկան . յաւաք յարում
արար Զամ գադամ . ըստ պատկերի նյստեղծ զնա .
2 * արու և էգ արար զնն , և օրհնեաց զնն . և անուա
նեաց

(12) Այս . Զի գործիցես : (16) Ուր . Երեսաց ան :
(17) Ուր . Եւ եմուա կային . . և զինէ քոյ : (17) Թալ
պի . Որդւոյ իւրոյ Ենդայ : (21) Ուր . Եւ էր հայր որ :
(22) Ուր . Եւ քոյր թորբէլայ նոյնմայ : (24) Ուր .
Ապա և 'ի զամէրէ : (25) Ուր . Եւ Իմուա ագգամ :

չեաց զանուն ից ագամ, յաւուր յարուստ արար զին :
 * Եկեաց ագամ ամս երկերիւր . և երեսուն . և ծնաւ :
 Ըստ կերպարանաց իւրոց և ըստ պատկերի իւրում .
 և անուանեաց զանուն նր սկիւթ : * Եւ եղին աւուրք
 ագամայ յետ ծնանելոյ նր զսկիւթ՝ ամբ եւթնհարեւր . և
 ծնաւ ուստերս և գատերս : * Եւ եղին ամ աւուրք
 ագամայ զորս եկեաց, ամբ ինն հարեւր և երեսուն,
 և մեռաւ : * Եւ եկեաց սկիւթ ամս երկերիւր և հինգ,
 և ծնաւ զենովս : * և եկեաց սկիւթ յետ ծնանելոյ նր
 զենովս՝ ամս եւթնհարեւր և եւթն . և ծնաւ ուստերս
 և գատերս : * և եղին ամ աւուրք սկիւթայ, ամբ ինն
 հարեւր և երկստասան, և մեռաւ : * Եւ եկեաց եւ
 հովս ամս հարեւր և իննսուն, և ծնաւ զկայնայն :
 * և եկեաց ենովս յետ ծնանելոյ նորա զկայնայն՝ ամս
 եւթնհարեւր և ամս և հինգ : և ծնաւ ուստերս և
 գատերս : * և եղին ամ աւուրք ենովսայ՝ ամբ ինն
 հարեւր և հինգ, և մեռաւ : * Եւ եկեաց կայնայն
 ամս հարեւր և եւթանասուն, և ծնաւ զմաղաղայիւ :
 * և եկեաց կայնայն յետ ծնանելոյ նր զմաղաղայիւ,
 ամս եւթնհարեւր և քաւարուն, և ծնաւ ուստերս
 և գատերս : * և եղին ամ աւուրք կայնայնայ՝ ամբ ինն
 հարեւր և տասն, և մեռաւ : * Եւ եկեաց մաղա
 զայիւ ամս հարեւր և վաթսուն և հինգ, և ծնաւ ըզ-
 յարեգ : * և եկեաց մաղաղայիւ յետ ծնանելոյ նր ըզ-
 յարեգ՝ ամս եւթնհարեւր և երեսուն . և ծնաւ ուս-
 տերս և գատերս : * և եղին ամ աւուրք մաղաղայիւ
 ամբ ութ հարեւր և իննսուն և հինգ, և մեռաւ :
 * Եւ եկեաց յարեգ ամս հարեւր և վաթսուն և եր-
 կու, և ծնաւ զենդ : * և եկեաց յարեգ յետ ծնանել-
 օյ նր զենդ՝ ամս ութ հարեւր . և ծնաւ ուստերս
 և գատերս : * և եղին ամ աւուրք յարեգի ամբ ինն
 հարեւր վաթսուն և երկուք, և մեռաւ : * Եւ եկեաց
 ենդ ամս հարեւր վաթսուն և հինգ, և ծնաւ զմա-
 թուսաղա : * Եւ հաւնայ եղև ենդ օյ յետ ծնանելոյ
 նորա զմաթուսաղա՝ ամս երկերիւր : և ծնաւ ուստերս
 և գատերս : * և եղին ամ աւուրք ենդայ՝ ամբ երեք
 հարեւր և վաթսուն և հինգ : * և հաւնայ եղև ենդ
 օյ .

ԳԼԵ. (3) Ոման . Եւ ծնաւ որդի ըստ կերպարանի և
 ըստ պտկերի իւ : (4) Ոման . Զսկիւթ ամս եւթնհարեւր :
 Ուր ուստ . Զսկիւթ ամբ ութն հարեւր : (10) Աւս .
 Եւթն հարեւր և հնգստասան : (12) (13) Ոման . Զմա-
 զաղայիւ : (22) Երես օրեւս և երկ հաւեցիս իւրեաց՝ արեւ-
 յաւերս . Թեա ծնանելոյ նր զմաթուսաղայ, և իայ և
 նոյ ամս երկերիւր :

- 25 Եւ եւ յաւերք զառնէր, զի փոխեաց զիս ամ: * Եւ
եկեաց մաթուսաղա ամս հարիւր ութսուն և եւթն,
26 և ծնաւ զզամէք: * և եկեաց մաթուսաղա յետ ծնալ
նկելոյ նր զզամէք՝ ամս եւթնհարիւր ութսուն և եր
27 կու. և ծնաւ ուստերս և զատերս: * և եղեն ամ
աւուրք մաթուսաղայի զորս եկեաց, ամբինհարիւր
28 վաթսուն և ինն, և մեռաւ: * Եւ եկեաց զզամէք ամս
29 հարիւր ութսուն և ութ. և ծնաւ որդի. * և ան
ուանեաց զանուկ նր նոյ. ասէ՝ սա հանգուցե զնկզ
'ի գործոց մերոց և 'ի արարմութեց ձեռաց մերոց, և
30 յերկրէ զոր անէծ ար ամ: * և եկեաց զզամէք յետ
ծնանելոյ նորա զնոյ՝ ամս հինգհարիւր և վաթսուն և
31 հինգ, և ծնաւ ուստերս և զատերս: * և եղեն ամ
աւուրք զզամէքայ՝ ամբ եւթն հարիւր յետս և երեք,
32 և մեռաւ: * Եւ եր նոյ ամաց հինգ հարիւրից, և ծը
նաւ նոյ երես որդիս. զսեմ, զբամ, և զյաբեմ:

ԴԼ. Զ.

- 1 Եւ եղև իբրև սկսաւ մարգիկն բազմանալ 'ի վերայ
երկրի. և զատերք ծնան նոյ: * անսեալ որդւոցն
նոյ զզատերսն մարգիկան զի գեղեցիկ էին, ասին իւ
3 րեանց կանայս յամենեցանց զոր բնութեցին: * Եւ
ասէ ար ամ. մի մնացե ոգի իմ 'ի մարգիկանդ յայդ
միկ յաւիտեան. վր լինելոյ դոցա մարմին: և եղիցին
4 աւուրք դոցա ամբ հարիւր քսան: * Եւ սկայք էին 'ի
վերայ երկրի յաւուրսն յայնոսիկ: և յետ այնորիկ իբրև
մասնէին որդիքն նոյ աւ. զատերսն մարգիկան, և ծնան
իւրեանց որդիս. նոցա էին սկայքն որ յաւիտենից
5 արք անուանիր: * Եւ իբրև ետես ար ամ եթէ բազ
մացան չարք մարգիկան 'ի վր երկրի. և ամ որ խոր
հեր 'ի սրտի իւրում ինամով 'ի քարիս զամ աւուրս:
6 * Եւ սորջացաւ ամ զի արար զմարգն 'ի վր երկրի.
7 և մտախնհ եղև 'ի սրտի իւրում: * և ասէ ար ամ.
Ներջեց զամ մարմին զոր արարի յերեսաց երկրի, 'ի
մարգոյ մինչև յանասուն. և 'ի սողնոց մինչև 'ի թռչունս
8 երկնից. զի քարկացայ զի արարի զնա: * Բայց նոյ
եղև շնորհս առաջի ամ նոյ:

* Եւ

- (25) 'Ի քամ'. 'ի Եւթն հարիւր ութսուն և եր', նանա
ի՛ն ամբ. ք՝ ութ հարիւր երեւ. համայն ոմանց 'ի բնամ':
(32) Ուխտ. Եւթն հինգ հարիւրոց:
ԴԼ. Դ. (1) Եւթն հարիւր սկսան մար': (4) Ուխտ. չորս
հայք էին 'ի վր եր': (7) Ուխտ. Ներջեց զմարգն զոր ա
րարի: (7) Ուխտ. Չորս արարի յերեսաց երկրի:

Ե * Եւ այս Թն. ծնունդդ նոյի : նոյ՝ այր. արդար կատար 9
 բնալ էր յազգի անդ իւրում. և հաշնյ եղև նոյ թյ :
 * և ծնաւ. նոյ երիս որդիս. զսէմ, զքամ, զյարէթ : 10
 * Եւ ապականեցաւ երկիր առաջի թյ, և լցաւ երկիր 11
 անիրաւութիւնք : * և ետես Թր Թծ զերկիր, և Զր ա 12
 պականեալ. զի ապականեաց Թմ մարմին զանապարհս
 իւր 'ի վր երկրի : * Եւ տակ Թր Թծ ցնոյ. Ժամանակ 13
 Թմ մարդոյ հասեալ է առաջի իմ. զի լցաւ երկիր ա
 նիրաւութիւնք 'ի նոցանէ. և ահա ես ապականեցից զնո՝
 և զերկիր : * Արդ՝ արա՛ դու քեզ տապան՝ ի չորեքկաւ 14
 աի փայտից, խորշս խորշս գործեսցես զտապանն. և
 նաւութիւն ծեփեսցես զնա ներքոյ և արտաքոյ : * Եւ 15
 այսպէս արասցես զտապանն : յերեքարեւր կանգնոյ
 զերկայնութիւն տապանին, և 'ի յիսուն կանգնոյ զայլ
 նաւութիւն, և յերեսուն կանգնոյ զբարձրութիւն : * Զա 16
 զէլով գործեսցես զտապանն, և 'ի մի կանգուն կա
 տարեսցես զնա 'ի վերուստ. և զգուրս տապանին 'ի
 կողմանէ արասցես : ներքնատունս, և միջնատունս.
 և վերնատունս գործեսցես 'ի նմա : * Եւ ահա ես ա 17
 Թից Զբհեղզ Զրոյ 'ի վր երկրի, ապականել զԹմ մար
 մին յորում է շունչ կենդանի 'ի ներքոյ երկնից. և ինչ
 որ իցէ 'ի վր երկրի ստապակեացի : * Եւ եզից դու իս 18
 իմ ընդ քեզ. և մոցես 'ի տապանն. զաւ և որդիք քո, և
 կինքո, և կանայք որդւոց քոց ընդ քեզ : * և յԹմ ա 19
 նասնոց և յԹմ դազանաց և յԹմ մարմնոյ. երկու երկու
 յԹմ մուծցես 'ի տապանն բուծանել ընդ քեզ. արու
 և հգ լինիցին : * Եւմ հաւուց լծանոց ըստ ազգի, և 20
 յԹմ անասնոց ըստ ազգի. և յԹմ սոսնոց երկրի ըստ ազգի
 իւրեանց. երկու երկու յԹմ մասնիցն առ քեզ կերակ
 րել ընդ քեզ արու և հգ : * Եւ գու առնուցուս քեզ 21
 յԹմ կերակրոց զոր ուտիցէք, և ժողովեսցես գու առ
 քեզ. և եղիցի քեզ և նց կերակուր : * Եւ արարնոյ զԹմ 22
 զոր պատուիրեաց նմա Թր Թծ. Թմ յաբէս և արար :

ԳԼ. Է.

Եւ տակ Թր Թծ ցնոյ մեւա գու և Թմ առն քո 'ի
 տապանդ. զի զքեզ տեսի արգարտաաջի իմ յազ
 գիդ յայգմից : * և յԹմ անասնոց սրբոց մից ընդ 2
 քեզ

(16) Թրիափին պատիւք. կատարեսցես փա 'ի վերուստ :
 (16) Որմնս. Եւ միջատունս : (20) (21) Որմնս. Մասնի
 ցնն առ քեզ զի կեցցեն : Եւ գու : (22) Որմնս. Զոր
 մասնաբաժնի պատուիրեաց նմա :

ԳԼ. Է. (1) Որմնս. Եւ տակ Թմ ցնոյ :

Ա

- քեզ եւ թն եւ թն արու եւ էգ, և յամ անձանց որ ոչ են
 3 Եւ, երկու երկու արու եւ էգ: * և 'ի թռչնոց երկնից
 արդոց՝ եւ թն եւ թն արու եւ էգ. և 'ի թռչնոց որ ոչ
 են՝ երկու երկու արու եւ էգ, բուծանել զառաջ
 4 'ի վր ձամ երկրի: * Եւ այլևս եւ թն որ, և անից եւս
 անձրեւ 'ի վր երկրի զքառասուն տիւ. և զքառասուն
 գիշեր, և ջննեցից զամ հասակ զոր արարի յերեսաց
 5 երկրի: * Եւ արար նոյ զամ, զոր միանգամ պատուի:
 6 Եւ այ նմա ար ամ: * Եւ նոյ էր ամաց վեց հարիւրոց,
 7 և ջննեղեղ ջուրցն եղև 'ի վր երկրի: * և եմուտ նոյ և
 որդիք եւր, և կին նր, և կանայք որդւոց նր ընդ նմա
 8 'ի տապանն վն ջուրցն հեղեղի: * Եւ 'ի թռչնոց արդ
 9 արդն 'ի վր երկրի, * երկու երկու մտն առ նոյ 'ի
 տապան անգր՝ արու եւ էգ, ոմ պատուիրեաց նմա ար
 10 ամ: * Եւ եղև յեւ եւ թն առուր, և ջուր ջննեղեղն
 11 եղև 'ի վր երկրի: * Յամն վեց հարիւրոց գի կենացն
 նոյի. յեւ թն երկու ամսեանն 'ի քսան և եւ թն ամ
 սոյն: և պատուարեցան ձամ աղբիւրք անդնդոց * բազ
 12 մաց. և սահանք երկնից բացան: * և եղև անձրեւ 'ի վր
 13 երկրի զքառասուն տիւ. և զքառասուն գիշեր: * Եւ
 Լուր յայնմիկ եմուտ նոյ. սեմ, քամ, յաբէթ. որդիք
 նոյի, և կին նոյի, և երեք կանայք որդւոց նր ընդ նմա
 14 'ի տապան անգր: * նոքա և ձամ գաղանք ըստ աղբի, և
 ձամ անասուն ըստ աղբի իւրեանց, և ձամ սողուն շար
 15 ժուսն 'ի վր երկրի ըստ աղբի իւրեանց: և ձամ հաւ թռչ
 16 մաց: և որ մասնէինն՝ արու եւ էգ յամ՝ մարմնոյ մասնէին,
 17 ոմ պատուիրեաց ձամ նոյի: * Եւ փակեաց ար ամ ար
 տապոյ նր զտապանն: և եղև ջննեղեղ զքառասուն տիւ
 և զքառասուն գիշեր 'ի վր երկրի: և բազմացան ջուրն
 18 և վերացոյց զտապանն. և բարձրացաւ յերկրէ: * և
 զօրանայր ջուրն և բազմանայր յոյժ 'ի վր երկրի: և
 19 ջրէր տապանն 'ի վր ջրոց: * Եւ սաստկանայր ջուրն
 յոյժ յոյժ 'ի վր երկրի. և ծածկէր զամ լերինս բար
 20 ձուս որ էին 'ի նրոց երկնից: * հեղեղաւան կան
 զուն բարձրացաւ ջուրն 'ի վր: և ծածկեաց զամ լե
 րինս:

(8) Որտե՞ս յաղթան: Այս ոչ յբ էին և յանանոց սրբոյն, և
 յանանոց որ ոչ սուրբ են. և յամ սողնոց: (9) Որտե՞ս. Մամն
 առ նոյ 'ի տապանն անգր: (11) Որտե՞ս. Երկրորդում
 ամսեանն 'ի քսան և: (14) Որտե՞ս. Սողուն շարժուն
 ըստ աղբի իւրեանց 'ի վերայ: (14) Երկնային փոխ. Եւ
 ձամ հաւ թռչուն: (15) Որտե՞ս. Երկուսն էր շունչ կեն:

բինա : * Եւ մեռաւ թա՛մ մարմին շարժուն 'ի վր երկրի, 21
 (Թռչնոց և անասնոց և գաղանաց , և թա՛մ սողուն , գի-
 առն 'ի վր երկրի , և թա՛մ մարդ : * և թա՛մ որ ունէր 22
 շունը կենդանի յընդունաւ իւր . և թա՛մ որ կնէր 'ի
 վր ցամաքի մեռաւ : * Եւ ջնջեաց զթա՛մ հասակ որ էր 23
 'ի վր երեսաց երկրի , 'ի մարդոց մինչև յանասուն : 'ի
 սողնոց մինչև 'ի թռչունս երկնից . և ջնջեցան յերկրէ :
 և մնաց միայն նոյ և որքնդ . նմա էին 'ի տապանի անդ :
 * Եւ բարձրացաւ ջուրն 'ի վերայ երկրի աւուրս հա 24
 բեր և յիսուն :

ԳԼ . Ը .

Եւ յերեաց թա՛մ զնոյ և զթա՛մ գաղանս , և զթա՛մ անա 1
 սունս , և զթա՛մ թռչունս որ էին ընդ նմա 'ի տա-
 պանի անդ . և թա՛մ թա՛մ հոգմ 'ի վր երկրի , և գաղաարեաց . 2
 ջուրն : * և խցան աղբիւրք անդրնդոց , և սահանք 2
 երկնից , և արգելաւ անձրև յերկնից : * և զիջանէր 3
 տակաւ , երթայր ջուրն և թաւլանայր յերկրէ և նաւա
 դէր ջուրն յետ հարիւր և յիսուն աւուր : * Եւ նստաւ 4
 տապանն յեւթներորդում ամսեանն 'ի քսանեւեւթն
 ամսոյն 'ի լերինս արարաւայ : * և ջուրն երթայր և 5
 նստաղէր մինչև 'ի տասներորդ ամսն : խի յամսեանն
 մեռասաներորդի , որ որ ստաջին էր ամսոյն՝ երեւե-
 ցան գլուխք լերանց : * Եւ եղև յետ քառասուն աւուր 6
 երաց նոյ զպատահան տապանին զոր արար : * և աղ 7
 ձակեաց զաբաւան , և ել . և անդրէն ոչ գարձաւ . մին-
 չև յամաղբէլ ջրոյն յերկրէ : * Եւ արձակեաց զաղաւ : 8
 նին զհեա նր տեսանել թէ ցածուցեալ իցէ ջուրն յե-
 րեսաց երկրի : * և չգտեալ աղաւեւոյն հանդիտաւ տեղից 9
 իւրոց՝ գարձաւ անդրէն առ նա 'ի տապան անդր . զի
 ջուր դեռ ունէր զթա՛մ երեսս երկրի : և ձգեաց զձեռն
 և ընկալաւ զնա , և առ զնա անդրէն ստ . իւր 'ի տա-
 պան անդր : * Եւ գաղաարեաց ևս աւուրս եւթն , և 10
 դարձաւ արձակեաց զաղաւնին 'ի տապանի անտի : * և 11
 գարձաւ առ նա աղաւնին ընդ երեկս , և ունէր տեղի
 միմեկնայ չիզ 'ի բերան իւրում . և գիտաց նոյ , թէ
 ցաւ :

- (23) Առ . Եւ 'ի սոյնոց մինչև :
 ԳԼ . Ե . (3) Ռֆան . Եւ (Թողանայր յերկրէ : (4) Ռֆան ,
 'ի յերինս արարաւայ : և Ռֆան . արարաւայ : (7) Առ .
 Մինչև ցամաքել ջրոյն : (8) Ռֆան . Երեսաց երկրէ :
 (9) Ռֆան . Անդրէն առ նոյ 'ի տա' . և ձգեաց զձեռն
 իւր և ընկալաւ : (10) Ռֆան . Եւ գարձաւ արձակեաց :
 (11) Ռֆան . Եւ զի զբերան իւրում :

- 12 ցամառ ցնեալ են ջուրքն յերկրն : և իւր գազարեաց աւարտ եւեթն էս , և գարմեալ արմաղեաց զաղաւնին :
- 13 և ոչ էս յաւելուալ գաւնալ առ նա : և իւր եղև 'ի վեց հարիւրորդի են 'ի միմեմ' ամբ կենաց նոյն , յամսեանն առաջնում որ օր մի էր ամսոյն , նուազեաց ջուրն յերեսաց երկրի : իւր երանց նոյ զմեղուալ առաջնին զոր արար ք : և ետես զի նուազեալ էր ջուրն յերեսաց
- 14 երկրի : և իսկ յամսեանն եւեթներորդի , որ օր քսան է
- 15 եւեթն էր ամսոյն' ցամառեցաւ երկրի : և իւր խոսեցաւ
- 16 ար արմ ընդ նոյն և առէ . և ել 'ի առապանե պտի , գու և կին քո , և որդիք քո , և կանայք որդւոց քոց ընդ
- 17 քեզ : և եւ ամ գաղանք որ են ընդ քեզ , և ամ մարմին 'ի թաշնոց մինչև ցանառանա : և զամ աղօթան զեռուս երկրի հան ընդ քեզ , և զեռապան 'ի վր երկրի : և ա
- 18 ճեղք և բազմացարուք 'ի վր երկրի : և իւր ել նոյ . և կին նի և որդիք նի , և կանայք որդւոց նի ընդ նմա :
- 19 և եւ ամ գաղան , և ամ աղօթան յարմուն , և ամ թաշուն յերկրէ ըստ աղօթի իւրեանց , ելին 'ի առապանե անտի :
- 20 և իւր յինեաց նոյ անդան ել : և առ ցամ անառնոց արքոց , և ցամ թաշնոց արքոց , և եհան ողջակէզ 'ի վր
- 21 սեղանոյն : և հաստեցաւ ար արմ 'ի հոտ անուշից : իւր առէ ար արմ , անեալ զմտա , ոչ էս յաւելից անի մանել զերկիր վր գործոց մարդկան : զի միտք մարդ կան հաստատունալ են 'ի խնամս յարի 'ի մանկութե իւր մէ : և ընդ 'իւր ևս յաւելից հարկանել զամ մարմին կեն
- 22 զանի արպէս արարի : և այստ հետե զամ աւուրս երկրի սերմն և հունձք , ցնորա և քաղի , աման և զաւարտ , զտիւ և զգիշեր մի գազարեացն :

ԳԼ Թ.

- 1 և օրհնեաց արմ զնոյ և զորդիս նի . և առէ քնն , առնեք և բազմացարուք և լցէք զերկիր և տի
- 2 ընդէք զմա : և եւ արմ և երկրւզ մեր երկրցի 'ի վր ամ գաղանաց երկրի . և 'ի վր ամ թաշնոց երկնից , և 'ի վր ամ զեռնոց երկրի , և 'ի վերայ ամ մկանց ծովու :
- 3 զորս ընդ մեռանմա մերոյ ետու : և իւր ամ զեռուն որ է կենդանի , մեզ լիցի 'ի կերակուր . իորն զքանջալ
- 4 խոտոյ ետու մեզ զամ : և իւր զմիս արեալքն ընդ մի ուտի

(12) Ոման . իւր ոչ էս յաւել գաւ : (13) Ոման . իւր եղև յեա վեց հարիւրորդի և . . . յերեսաց երկրի : (14) Ոման . իսկ յամսեանն երկրորդի : (20) Ոման . իւր եհան ողջակէզս 'ի վերայ անդանոյն : (21) Ոման . Զի միտք մարդ զոյ հաստատունալ ին :

ուսուցեք : * քիչ է զձեր արիւն շնչոյնդ րեցից , 'ի մե . 5
 ուայ ամ գազանայ խնդրեցից զնա , և 'ի ձեռնայ մար
 գոյ . 'ի ձեռնայ առն զուսն արեան եղբօր իւրոյ խնդ
 րեցից : * Որ հեղու զարիւն մարգոյ , փոխանակ ար 6
 եան նք հեղցի արիւն նք : զի 'ի պատեկեր այ արարե
 ես զմարդն : * այլ գուք ամեցեք և բազմացարուք և 7
 լցեք զերկիր , և բազմացարուք 'ի վր գորա : * Եւ խա 8
 սեցաւ ար ամ ընդ նոյի , և ընդ օրդիս նք որ ընդ նմա
 էին և ասե . * և ահա ասիկ ես հաստատեմ զուխտ 9
 իմ ընդ ձեզ , և ընդ զաւակի ձերում յետ ձեր : * և 10
 ընդ ամ շնչոյ կենդանւոյ որ ընդ ձեզ էն , 'ի թռնոց
 և յանասնոց և յամ գազանայ երկրի * որ ընդ ձեզ , և
 յամենեցունց որ ելին 'ի տապանէ անտի , և ամ անաս
 նոց երկրի : * և հաստատեցից զուխտ իմ ընդ ձեզ , և 11
 ոչ ևս մեռանիցի ամ մարմին 'ի ջրհեղեղէ . և ոչ ևս եղե
 ցի ջրհեղեղ ջուրց ասպականել զամ երկիր : * Եւ ասե 12
 ար ամ ցնոյ . այս է նշան ուխտին զոր ես տայ ընդ իս
 և ընդ ձեզ , և 'ի մէջ ամ շնչոյ կենդանւոյ որ է ընդ
 ձեզ , յաղգս յաւիտենից : * Չաղեղն իմ եղից յամուս , 13
 և եղիցի 'ի նշանակ յաւիտենական ուխտին ընդ իս և ընդ
 ամենայն երկիր : * Եւ եղեցի 'ի գումարել ինձ զամուս 14
 'ի վր երկրի , երեւեցի արեղն իմ յամուս : * և յիշեցից 15
 զուխտ իմ որ ընդ իս և ընդ ձեզ , և 'ի մէջ ամ շնչոյ
 կենդանւոյ յամ մարմին . և ոչ ևս եղիցի ջրհեղեղ 'ի սա
 տակել զամ մարմին : * Եւ եղիցի արեղն իմ յամուս . և 16
 տեսից , յիշէլ զուխտն յաւիտենական 'ի մէջ իմ և 'ի
 մէջ ամ շնչոյ կենդանւոյ յամ մարմին որ է 'ի վր երկ
 րի : * Եւ ասե ամ ցնոյ . այս է նշան ուխտին զոր ուխ 17
 տեցի ես ընդ իս և ընդ ձեզ , և 'ի մէջ ամ մարմնոյ
 որ է 'ի վր երկրի : * Եւ էին օրդիք նոյի որ ելին 'ի տա 18
 պանէ անտի . սէմ , քամ , յաբեթ . քամ էր հայր քա
 նանու : * երեք սղբա էին օրդիք նոյի , և 'ի նոցանէ 19
 օրդեցան ընդ ամ երկիր :

Ե * Եւ սկսաւ նոյ , այր հոգադործ զերկիր դործել . և 20
 անկեաց այգի : * և արբ 'ի գինւոյն և արեցաւ . և 21
 մերկացաւ 'ի տան իւրում : * Եւ ետես քամ հայր քա 22
 նանու զմերկութի հօր իւրոյ , և ել պատմեաց երկուց
 եղբարց իւրոց արտաքոյ : * Եւ ասեալ սկսայ և յա 23
 բեթի հանդերձ , եղին 'ի վերայ թիկանց երկացուն , և
 գնա

ԳԼ. Թ. (5) Ոման . Չաւնչ եղբօր իւրոյ խնդրեցից :
 (11) Ոման . Եւ ոչ ևս մեռցի ամ : (12) Ոման . յաւելան .
 Եւ ասե ար ամ ցնոյ և օրդիս նք , այս է : (13) Ոման .
 Եւ եղեցին նշանակ յա : (16) Ոման . Յամ մարմնոյ որ
 է 'ի վր եր : (17) Ոման . Եւ ասե ար ամ ցնոյ :

գնացին յհաս յհաս, և ծածկեցին զմերկուք հօրն իւրեանց . և զերեսս իւրեանց յետս ընդդէմ ունէին, և 24 զմերկուք հօրն իւրեանց ոչ տեսին : * Եւ սթափեցաւ նոյ . 'ի գինւոյ անտի իւրմէ, և գիտաց զինչ արար ընդ 25 նա որդին իւր կրասեր : * և ասէ . անիծեալ քանան 26 մանուկ, և եղիցի ծառայ եղբայր իւրոց : * Եւ ասէ օրհնեալ տր' անձ, անձ սեմայ, և եղիցի քանան ծառայ 27 նք : * Ընդարձակեացէ թիւ յարեթի, և բնակեացէ 'ի 28 ասն սեմայ . և եղիցի քանան ծառայ նց : * Եւ եկեաց 29 նոյ յետ ջբհեղեղին՝ ասն երեքհարիւր յասն : * Եւ եղև ասննայն ասուրք նոյի, ամբ իննհարեւր և յե սման . և մեռաւ :

ԴԼ. Ժ.

1 Եւ այս են ծնունդք որդւոցն նոյի . սկսմ, քամ, յա Ը
2 բեթ . և ծնան նց որդիք յետ ջբհեղեղին : * Որդիք յարեթի . դամեր, և մագովց, և մագա, և յաւ 3 ւան, և ելիսա, և Թաբլ, և մոսղ, և Բիբրաս : * Եւ որդիք դամերայ՝ աղանադ . և ըրիփաթ, և Թորգոմա : 4 * Եւ որդիք յաւանայ՝ եղիսա և Թարսիս . կիտացիք, 5 և ուդացիք : * և 'ի սոցանէ՝ մեկնեցան կղզիք աղգաց յերկրի իւրեանց . իւրաքանչիւր ըստ ընդուս յաղգս 6 իւրեանց և 'ի տոհմս իւրեանց : * Եւ որդիք քամայ՝ 7 քուշ, և մեսարեմ, փուգ, և քանան : * Եւ որդիք քուշայ՝ սարա, և եւփա, և սաքաթա, և ռեգմա, և սա 8 քուշաթա : և որդիք ռեգմայ, մարա և յաւազան : * Եւ քուշ ծնաւ զնեբրովթ . նա սկսաւ լինել հակայ 9 'ի վրկրի : * և նա էր սկայ որսորդ առաջի տնայ . զն այնորիկ ասն, իբրև զնեբրովթ սկայ առաջի տնայ : 10 * Եւ եղև սկիզբն թագաւորութե նր բարեղովն . և որէգ, և աղագ . և քաղանէ յերկրն սեմայար : 11 * Զերկրէն յայնմանէ եւ առաւր, և շինեաց զնինուէ, և 12 զուրովթ քաղաք . և զքաղան . * և զքաղանման 'ի մեջ 13 նինուէի և 'ի մեջ քաղանայ, այն է քաղաք մեծ : * Եւ մեսարեմ ծնաւ զուդիթմացիս, և զսենիթմացիս և ըզ 14 սաղբիթմացիս . և զհեփթաղիթմացիս . * և զպատրոս իթիթմացիս, և զքաղանիթմացիս, ուստի ելին փաշտացիք :

(24) Ոհնի . Զինչ արար ընդ նմա որդին իւր :
ԳԼ. Ժ. (3) Ոհնի . Աքքանաս և ըրիփաթ : (4) Ոհնի .
Կիտացիք և ու : (7) Ոհնի . Սարա և Իդա . և սեբաղաց
Թա : (8) Զօրհնիլն ասքնի Իայն 4րի՝ Ծնաւ զնեբրովթ :
(13) Զօրհնիլն . Եւ մեսարեմ ծնաւ : (14) Այս . Զքաղ
զուդիթմացիս, ուստի :

յիք • և զկաթթորիմացին : * Եւ քանիսն ծնան զտի 15
 գոն զանդրանիկ իւր, և զքեռացին : * և զյերուսա 16
 յին, և զամովբայցին, և զգերգեսացին, * և զխեւացին, 17
 և զարուակացին, և զամինացին, * և զարագիոնացին, և 18
 զսամարացին, և զամաթացին : Եւ յետ այնորիկ սփռե-
 յան ազգք քանինացւոյ : * և եղեն սահմանք քանինաց 19
 ւոյ, 'ի սիրտնէ մինչև 'ի գալ 'ի գերարա և 'ի դազա-
 մինչև 'ի գալ 'ի սողոմ և 'ի գոմմր, և յադամա և 'ի սե-
 բոյիմ մինչև 'ի լասա : * Սղոս են որդիք քանայ յազգա 20
 իւրեանց, ըստ լեզուա իւրեանց, յաշխարհս իւրեանց,
 և 'ի տոհմս իւրեանց : * Եւ սեմայ ծնան որդիք և նր, 21
 հօրն ամ որդւոցն երեքայ, եղբօրն յարեթի երկու :
 * Որդիք սեմայ • Էլամ և ասուր, արփաքսադ և լուդ, 22
 և արամ : * և որդիք արամայ • հուս և էմուդ, և դա 23
 դեր, և մուդը : * և արփաքսադ ծնաւ զսաղա • և սա 24
 զա ծնաւ զբեր : * Եւ երեքայ ծնան 'երկու որդիք • 25
 անուն միոյն փաղէկ • զի յաւուրս նր բաժանեցաւ եր-
 կիր : և անուն եղբօր նր յեհանն : * Եւ յեհանն ծնաւ 26
 զէլմովքադ, և զսաղիք, և զամթամովդ, և զյարաք :
 * և զյոգորամ, և զեղէլ, և զգէկլա, * և զգերադ, և 27
 զարբիէլ, և զսաբի, * և զուփիք, և զէիզա, և զյո 28
 բար : Ամենեքեան սղա որդիք յեկտանայ : * և եղև բնա 30
 կուծի նց 'ի մասեաց մինչև 'ի գալ 'ի սոժփերա լեառնն
 արեւերայց : * Սղոս են որդիք սեմայ յազգա իւրեանց, 30
 ըստ լեզուա իւրեանց, յաշխարհս իւրեանց և 'ի տոհմս
 իւրեանց : * Այս են ազգք որդւոց նոյի ըստ ծնունդս 32
 իւրեանց ըստ տոհմս իւրեանց : և 'ի սոցանէ սփռեցան
 կղզիք ազգաց 'ի վր երկրի յետ Զփեղեղն :

ԳԼԺԱ.

Եւ եր ամերկեր՝ ընդու մի, և բարբադ մի ամեն 1
 ցան : * Եւ եղև 'ի խաղալն նց յարեւելց, գտին 2
 գայտ մի յերկրին սէնասար, և բնակեցան անգ : * և 3
 ասեն այր ջընկեր իւր, եկայք արկցուք աղիւս, և
 Թրծեսցուք զայն հրով • և եղև նց աղիւսն 'ի տեղի քա-
 ըի, և կուար 'ի տեղի չաղախոյ : * Եւ ասեն եկայք շէ 4
 նեպուք մեզ քաղաք և աշտարակ, որոյ լինիցի գլուխն
 մինչև յերկինս • և արասցուք մեզ անուն յառաջ քան
 զսկ

- (21) Ոմանք • Որդիք • և նա է հայր ամ որդւոցն երեք :
 (24) Երկու օրինակ է և և համայնի է երեքայ յաւելուն սաղա-
 նօր • Եւ արփաքսադ ծնաւ զխաթան • և խաթան ծնաւ զսա-
 զա • և սաղա • (29) Յօրինակն • Որդիք յեռեկանայ :
 ԳԼԺԱ. (2) Այս • Յերկրին սէնասար :

- 5 զսփռել 'ի վր երեսաց ամ երկրի : * Եւ ել ար տեսաւ
նէլ զքաղաքն և զաշտարակն զոր շինեին որդիք մարդ
6 կան : * և ասէ ար : ահա արդ մի և լեզու մի ամենե
յուն , և զայդ սկսան գործել : և արդ՝ օգնէլ պահասի
7 'ի նոցանէ , զամ զոք ինչ յօժարեացն գործել : * Եկաց
իջուք և խառնակեացուք անդ զլեզուս նց , զի մի լոխ
8 ցին իւրաքանչիւր բարբառոյ ընկերի իւրոյ : * Եւ սփռ
եաց զնոսաւոր արծ սնտի ընդ երեսս ամ երկրի , և զա
9 դարեցին 'ի շինելոյ զքաղաքն և զաշտարակն : * զի այլ
նորիկ կոչեցաւ անուն նք խառնակուե . զի անգ խառ
նակեաց ար արծ զլեզուս ամ երկրի : և անտիցրուեաց
լոխ ար ամ ընդ երեսս ամ երկրի :
- 10 * Եւ այս են ծնունդք տեմոյ : սկս՝ որդի հարիւրե . յ
մեան էր յորժամ ծնաւ զարփաքսագ յերկրորդում ա
11 մի յետ ըսէնդդին : * Եւ եկեաց օհմ յետ ծնանելոյ նք
զարփաքսագ՝ ամս հինգ հարիւր . և ծնաւ ուստերս և
12 գատերս , և մեռաւ : * Եւ արփաքսագ եկեաց ամս հա
13 ռիւր երեսուն և հինգ , և ծնաւ զսաղա : * և եկեաց
արփաքսագ յետ ծնանելոյ նորա զսաղա ամս երեքհա
րիւր և երեսուն . և ծնաւ ուստերս և գատերս , և մե
14 ռաւ : * Եւ եկեաց սաղա ամս հարիւր երեսուն , և ծն
15 նաւ զերեր : * և եկեաց սաղա յետ ծնանելոյ նք զերեր
ամս երեքհարիւր երեսուն . և ծնաւ ուստերս և գա
16 տերս , և մեռաւ : * Եւ եկեաց երեր ամս հարիւր ե
17 րեսուն և չորս , և ծնաւ զփաղէկ : * և եկեաց երեր
յետ ծնանելոյ նք զփաղէկ , ամս երկերիւր և եւթու
18 նասուն . և ծնաւ ուստերս և գատերս , և մեռաւ : * Եւ
եկեաց փաղէկ ամս հարիւր երեսուն և չորս , և ծնաւ
19 զսաղա : * և եկեաց փաղէկ յետ ծնանելոյ նք զսա
ղա՝ ամս երկերիւր ինն . և ծնաւ ուստերս և գատերս ,
20 և մեռաւ : * Եւ եկեաց սաղա ամս հարիւր երեսուն և
21 երկու . և ծնաւ զերուք : * և եկեաց սաղա յետ ծն
անելոյ նք զերուք՝ ամս երկերիւր եւթն . և ծնաւ
22 ուստերս և գատերս , և մեռաւ : * Եւ եկեաց սերուք
23 ամս հարիւր երեսուն , և ծնաւ զնաբոք : * և եկեաց
սերուք յետ ծնանելոյ նք զնաբոք՝ ամս երկերիւր , և
24 ծնաւ ուստերս և գատերս , և մեռաւ : * Եւ եկեաց
նաբոք ամս եւթանասուն և ինն , և ծնաւ զԹարա
25 * և եկեաց նաբոք յետ ծնանելոյ նք զԹարա՝ ամս հա
րիւր քսան և երկու . և ծնաւ ուստերս և գատերս , և
26 մեռաւ : * Եւ եկեաց Թարա ամս եւթանասուն , և
ծնաւ .

(5) Ոհնո : Զոր շինեցին որդիք մար : (6) Յայս պատի :
Գործել . և արդ ոչ ինչ պա : (9) Ոհնո : Կոչեցաւ անուն
նք բաբել . զի անգ խառ :

յիւր • և զկաթութեանց իւր : * Եւ քանն ծնաւ զսիւ 15
 գոն զանգրանիկ իւր, և զքեանացն : * և զյերուսա 16
 յին, և զամբարացին, և զքերդեանցին, * և զկեանցին, 17
 և զարուակացին, և զամանացին, * և զարագիտնացին, և 18
 զսամարացին, և զամանացին : Եւ յետ այնորիկ սփռե-
 յան ազգք քաննանց : * և եղևն սահմանք քաննանց 19
 ւոց, 'ի սիդոնէ մինչև 'ի գալ 'ի գերարա և 'ի գազա-
 մինչև 'ի գալ 'ի սոդոմ և 'ի գոմմը, և յազաման և 'ի սե-
 բոյիմ մինչև 'ի լասա : * Սղոս են որդիք քամայ յազգս 20
 իւրեանց, ըստ լեզու իւրեանց, յաշխարհս իւրեանց,
 և 'ի տոհմս իւրեանց : * Եւ սեմայ ծնան որդիք և 'նր, 21
 հօրն իմ որդւոցն երեքայ, եղբօրն յարեթի երկու :
 * Որդիք սեմայ • Էլամ և ասուր, արփաքսագ և լուգ, 22
 և արամ : * և որդիք արամայ • հուս, և էմուգ, և գա 23
 դեր, և մուդը : * և արփաքսագ ծնաւ զսաղա • և սա, 24
 զա ծնաւ զերեր : * Եւ երեքայ ծնան երկու որդիք • 25
 անուն միոյն փաղէկ • զի յաւաւրս 'նր բաժանեցաւ եր-
 կիւր : և անուն եղբօր 'նր յեկաման : * Եւ յեկաման ծնաւ 26
 զէլմովագ, և զսաղիք, և զամբրովգ, և զյարաք :
 * և զյորդորամ, և զեղէլ, և զգէկլա, * և զգերազ, և 27
 զարբիմէլ, և զսաբի, * և զուփիք, և զէլիգա, և զյո 28
 բար : Ամենեքեան սղոս որդիք յեկամանայ : * և եղև բնա 30
 կուծի 'նց 'ի մասեաց մինչև 'ի գալ 'ի սոփիմբա լեւոնն
 արեւելայց : * Սղոս են որդիք սեմայ յազգս իւրեանց, 30
 ըստ լեզու իւրեանց, յաշխարհս իւրեանց և 'ի տոհմս
 իւրեանց : * Այս են ազգք որդւոց 'նոյ ըստ ծնունդս 32
 իւրեանց ըստ տոհմս իւրեանց : և 'ի սոցանէ սփռեցան
 կղզիք ազգայ 'ի վր երկրի յետ ջրհեղեղն :

ԳԼ. ԺԱ.

Եւ եր իմ երկիր՝ ընդու մի, և բարբառ մի ամենեւ 1
 ցան : * Եւ եղև 'ի խաղալն 'նց յարեւելից, գտին 2
 գայտ մի յերկիրն սենասար, և բնակեցան անգ : * և 3
 ասեն այր ցընկեր իւր, եկայք արեցուք աղիւս, և
 թրծեսցուք զայն հոով • և եղև 'նց աղիւսն 'ի տեղի քա-
 ըի, և կուար 'ի տեղի չաղախոյ : * Եւ ասեն եկայք շէ 4
 նեցուք մեզ քաղաք և աշտարակ, որոյ լինիցի գլուխն
 մինչև յերկինս • և արասցուք մեզ անուն յառա՛ ըստ
 զսի

- (21) Ունայ • Որդիք • և նա է հայր իմ որդւոցն երեք :
 (24) Ելիւս օրինակ է Էմ համայնի էրեքայ յաշխարհս ասա-
 նօր • Եւ արփաքսագ ծնաւ զկաման • և կաման ծնաւ զսա-
 զա • և սաղա • (29) Յօրեմայն • Որդիք յեկամանայ :
 ԳԼ. ԺԱ. (2) Այս • Յերկիրն սենասար :

- 5 զսփռել ի թի՛ք երեսաց իմ երկրի : * Եւ եջ ար տեսաւ
նէլ զքաղաքն եւ զաշտարակն զոր շինէին որդիք մարդ
6 կան : * Եւ ասէ ար : Եւ ասէ ար : Եւ ասէ ար : Եւ ասէ ար :
7 ինացանէ, զիմ զոր ինչ յօժարեացն գործել : * Եւ ասէ
իջուք եւ խառնակեացուք անդ զեզուս նի, զի մի լաի
8 ցնն իւրաքանչիւր բարբառայլն երի իւրոյ : * Եւ ասէ
եւ ասէ զնոսաւոր իմ անտի ընդ երեսս իմ երկրի, եւ ասէ
9 զարեցին ի շինելոյ քաղաքն եւ զաշտարակն : * Եւ ասէ
նորիկ կոչեցաւ անուն նի խառնակութ : Զի անդ խառ
նակեաց ար իմ զեզուս իմ երկրի : Եւ անտի յրուեաց
զիմ ար իմ ընդ երեսս իմ երկրի :
- 10 * Եւ այս են ծնունդք տեմայ : Եւ որդի հարիւրե, յ
մեան էր յորժամ ծնաւ զարեւոյսաց յերկրագում ար
11 մէկեա ջրհեղեղին : * Եւ եկեաց տեմայ ծնանելոյ նի
զարեւոյսաց՝ ամս հինգ հարիւր : Եւ ծնաւ ուստերս եւ
12 դատերս, եւ մեռաւ : * Եւ արեւոյսաց եկեաց ամս հ
13 ընդ երեսուն եւ հինգ, եւ ծնաւ զսաղա : * Եւ եկեաց
արեւոյսաց, յեա ծնանելոյ նորա զսաղա ամս երեքս
14 ընդ երեսուն : Եւ ծնաւ ուստերս եւ դատերս, եւ մե
15 ռաւ : * Եւ եկեաց սաղա ամս հարիւր երեսուն, եւ ծ
16 յաւ զերեր : * Եւ եկեաց սաղա յեա ծնանելոյ նի զերեր
ամս երեքս ընդ երեսուն : Եւ ծնաւ ուստերս եւ զ
17 ատերս, եւ մեռաւ : * Եւ եկեաց երեր ամս հարիւր ե
18 ընդ երեսուն, եւ ծնաւ զփաղէկ : * Եւ եկեաց երեր
յեա ծնանելոյ նի զփաղէկ, ամս երեքս ընդ երեսուն
19 նաստի : Եւ ծնաւ ուստերս եւ դատերս, եւ մեռաւ : * Եւ
եկեաց փաղէկ ամս հարիւր երեսուն եւ չորս, եւ ծնաւ
20 զաւագաւ : * Եւ եկեաց փաղէկ յեա ծնանելոյ նի զաւ
21 զաւ : Եւ ծնաւ երեքս ընդ երեսուն : Եւ ծնաւ ուստերս
22 եւ դատերս, եւ մեռաւ : * Եւ եկեաց աւագաւ
23 ամս հարիւր երեսուն, եւ ծնաւ զնաբոլք : * Եւ եկեաց
նաբոլք յեա ծնանելոյ նի զնաբոլք՝ ամս երեքս ընդ
24 երեսուն : Եւ ծնաւ ուստերս եւ դատերս, եւ մեռաւ : * Եւ
եկեաց զնաբոլք ամս եւթսուն եւ ինն, եւ ծնաւ զԹարա
25 Եւ եկեաց Թարա յեա ծնանելոյ նի զԹարա՝ ամս հ
26 ընդ երեսուն : Եւ ծնաւ ուստերս եւ դատերս, եւ
մեռաւ : * Եւ եկեաց Թարա ամս եւթսուն եւ ինն, եւ
ծնաւ :

(5) Որով : Զոր շինեցին որդիք մար : (6) Յայս պատի :
Գործել : Եւ արդ ոչ ինչ պա : (9) Որով : Կոչեցաւ անուն
նի խառնակ : Զի անդ խառ : (10) Որով : Կարիւր
նի խառնակ :

ծնաւ զաբրամ, և զնաբովբ, և զառան : * Այս են 27
ծնունդք թարայի : Թարա ծնաւ զաբրամ, և զնաբովբ,
և զառան : և առան ծնաւ զղովա : * և մեռաւ ա 28
զան առաջի թարայի հօր իւրոյ, յերկրին յորում ծը-
նաւ, յաշխարհին քաղղեացոց : * Եւ առին արքամ և 29
նաբովբ իւրեանց կանայս . անուն կնոջն արքամու՝ սա-
բա, և անուն կնոջն նաբովբայ՝ մեղքայ, դուստր առա-
նայ, հօր մեղքայ, և հօր՝ յեղքայ : * Եւ էր սարա ա 30
մուր և ու ծնաներ :

ԺԱ * Եւ առ Թարա զաբրամ զորդի իւր, և զնաբովբ 31
զորդի իւր, և զղովա որդի առանայ որդւոյ իւրոյ, և
զսարա զնու իւր զկին արքամու որդւոյ իւրոյ, և եհան
զնն յաշխարհէն քաղղեացոց երթալ յերկիրն քանա-
նացոց . և եկին մինչև ցխառան, և բնակեցին անդ :
* Եւ եղեն իմ առուքք թարայի՝ ի խառան, ամբ էր 32
կերեւր և հինգ . և մեռաւ Թարա ի խառան :

ԳԼ. ԺԲ.

Եւ ասէ իմ յաբրամ . Ել դու յերկրէ բուսնէ և 1
յաղգէ բուսնէ և ի տանէ հօրքոյ, յերկիր զոր ցու-
ցից քեզ : * և արարից զքեզ յաղգ մեծ . և օրհնեցից 2
զքեզ, և մեծացուցից զանուն քո . և եղիցես օրհնակ :
* և օրհնեցից զօրհնիչս քո, և զանիծիչս քո անիծից : 3
և օրհնեցին ի քեզ իմ աղգք երկրի : * Եւ գնաց ար- 4
քամ ուղ և խառեցաւ ընդ նմա իմ . երթայր ընդ նմա
և զովա : և արքամ էր ամաց եւ թանասուն և հնգից յոր-
ժամ ել ի խառանէ : * Եւ առ արքամ զսարա զկին 5
իւր, և կրօւտ զեղբորորդի իւր, և զիմ զնա իւրեանց
զոր ստացան, և զիմ ոգին զոր ստացան ի խառան, և
եղին գնալ յերկիրն քանանացոց . և եկին յերկիրն քա-
նանու : * Եւ չքեցաւ արքամ յերկիրն ընդ երկայնու 6
նո մինչև ի տեղին ի սիւքէմ, ի կադին բարձր . բայց
քանանացիք բնակեալ էին յայնժամ յերկրին : * Եւ ե- 7
րեւցաւ իոր արքամու, և ասէ ցնա . զառակի՛ բուս-
տաց զերկիրս զայս : և չինեաց անդ արքամ անդան իմ
որ երևեցաւ նմա : * Եւ մեկնեցաւ անոր ի լէաուն ընդ 8
արեւելս ի բեթէլ, և եհար անդ զխորան իւր ի բեթէլ,
յանդիման ծովուն՝ և անգէի ընդ արեւելս : և չինեաց
անդ

բաման էր : (29) Ոմնէ . Եւ անուն կնոջն արքա՝ :
(31) Յօբնալիւ . Եւ նաբովբ զորդի իւր :
Գլ. ԺԲ. (1) Ուխտ . Եւ ի տանէ հօրքո, և եկ յերկիր :
(3) իւրա՝ : Եւ զանիծիչս քո անիծեցից : (7) Ոմնէ .
Եւ երևեցաւ իմ արքա՝ :

- 9 անդ. անդուն ձն, և ևեղեաց յանուն ձն: * լաւեաց ար,
 10 բամ, և գնաց բնակեցաւ յանապատ: * Եւ եղև անդ,
 յերկրին, և ել արբամ յեգիպտոս բնակել անդ պան,
 11 ցիւտաւք, զի զգարաւ սով յերկրին: * Եւ եղև իբրև
 մարմնեալ, արբամ մտանել յեգիպտոս, և ասէ ցարբա
 12 յիկն իւր. գիտեմ զի կին գեղեցիկ ես գու: * արդ
 եգիպտի Թէ, տեսանիցեն եգիպտացիք, և ասիցեն Թէ,
 13 կին նորա է սա. և ասանանիցեն զիս, և զքեզ ասարե,
 14 ցիւտաւք: * ասացեն Թէ. քոք նիւ եմ. զի բարի լի
 15 եղև իբրև եմուտ արբամ յեգիպտոս, և տեսաւ եգիպ
 16 տացոյն զիկն. զի գեղեցիկ էր յայտ: * տեսին զնա և
 իշխանքն փարաւունի, և զամենքն զնա ռաւալի փարաւա
 17 նի. և տարան զնա ի տուն փարաւունի: * Եւ արբամու
 բարբա անէկն զնա. և եղև նի խաշնը, անգնայք,
 և էք. ծառայք, և աղախնայք. Զարե, և քաղաք:
 18 * Եւ պատժեաց Թէ զփարաւունի պատժը մեծաւ. Թէ
 19 ծառ և չարք, և զտուն նի, զի սարայի կնոյն արբա
 20 մաւ: * Կոչեաց փարաւունի զարբամ, և ասէ զնա. զի նշ
 գործեցեր զայդ բնդիս, զի ոչ պատմեցեր Թէ կին քո
 է: * Ընդէր ասացեր Թէ. քոք իմ է, և ասի զգա իմ
 կնուԹն. և արդ ասանիկ կինքս ռաւալի քո. ան և զնա
 20 ի բաց: * Եւ պատուէր ես պրանց զի արբամու, յա
 զարեկն զնա և զկին նորա, և զամ ար ինչ էր նի. և
 զզոյւտ բնդ նմա:

ԴԼ. ԺԳ.

- 1 Եւ եւ արբամ յեգիպտոսէ. ինքն և կին իւր և Թէ
 2 որ ինչ էր նի, և զոյւտ բնդ նմա յանապատ: * Եւ
 արբամ էր մեծառուն յայտ. անասնով և արծաթով և
 3 ոսկեով: * և գնաց անգրէն ուտի եկն յանապատն
 1 մինչ. քրեԹէլ, մինչ. ցանդին ուր էր խորան նի. զաւա
 4 ջին, բնդ բեԹէլ և բնդ անգէլ. * ի տեղի սեղանոյն,
 զոր արար անգ. զաւալին. և կարգաց անգ արբամ
 ; զանուն ձն ար:
 5 * Եւ զոյւտայ որ երԹեայն էր բնդ արբամու, եր. արժ. Գ
 6 Զաւ և ոչխար և անասուն: * և ոչ քաւէր նոցա եր
 կիրն բնակելոյ ի միասին. զի էին նոցա ստացուածք
 7 բազումք, և ոչ կարէին բնակել ի միասին: * Եւ եղև
 մարտ

(17) Ոման. Մեծառնեծք և չարեք: (18) Ոման. Ոչ
 պատմեցեր ինչ եԹէ: (20) Ոման. Եւ զամ զար ինչ
 էր նորա:

ԳԼ. ԺԳ. (6) Աս. Երկիրն բնակել ի միասին:

մեծրա՝ ի մէջ հովուաց խաչանցն արբամու, և ի մէջ հով-
ուաց խաչանցն զովտայ: և քանանացիքն և փերեզա-
ցիքն յայնժամ բնակեալ էին յերկրին: * Ասէ աբրամ 8
շղովա. մի լիցի կուի բնգիս և բնգ քեզ, և բնգ հովիւս
իմ և բնգ հովիւս քս. զի արք եղբարք եմք մեք. * մի 9
աւագիկ երկիրդ ամ առաջի քո է, մեկնեաց յինին. և
թէ գու յահեակ՝ ես յաջ. եթէ գու յաջ՝ ես յահեակ:
* Ամբարձ զովա զապ իւր և ետես զամ կողմանս յոր 10
գանանու, զի ամ յաւածի էր. մինչեւ կործանեալ էր
այ զսողոմ և զգամոր, իբրեւ զգրախո այ էր, և իբրեւ
դերկիրն եգիպտացւոց՝ մինչև ի գալ ի զոորա: * Եւ 11
քնարեաց իւր զովա զամ կողմանս յորգանանու. և չու-
եաց զովա յարեւելից, և մեկնեցան իւրաքանչիւր յեղբո-
րե իւրմէ: * Եւ աբրամ պանդխտեցաւ յերկրին քա 12
նանացւոց. և զովա հասաւ ի քաղաքի միւսմ կողմանցն,
և բնակեցաւ ի սողոմ: * և մարդ ինն սողոմացւոց շարք 13
և մեզաւորք էին առաջի այ յոյժ:

ԺԴ * Եւ ասէ ամ ցարբամ յետ մեկնելոյն զովտայ ի նմա 14
նէ. հայեաց աչք քովք և տես ի տեղւոյն յայդմանէ
յորում գու ես, ի կողմանէ հիւսւոյ և հարաւոյ, յա-
րեւելից և ի ծովու. * զի զամ երկիրդ զոր տեսանես 15
գու, քեզ տաց զգա և զաւակիքում մինչև յախտեան:
* Եւ արարից զգաւակ քո իբրեւ զաւագ երկրի. եթէ 16
կարիցէ՞ ք թուել զաւագ երկրի՝ ապա և քս զաւակ
քեզ թիւ մոցէ: * և արդ՝ արի շրջեաց ընդ երկիրդ 17
յերկայնութի գորա և իւրյնութի գորա * զի քեզ
տաց զգա: * Եւ չու արարեալ աբրամու, եկն բնակե 18
ջաւ առ կաղնւոյն մամբրէի, որ է ի քերթոն: և չե-
նեաց անդ սկզան ան այ:

ԳԼ. ԺԴ.

ԺԵ | Եւ եղև ի Թագաւորութեն ամարփաղայ արքայի սէ. 1
նարայ, արիովք արքայ ռեզասարայ, և քաղաղ
գոմոր արքայ Ելամայ, և Թարգաղ արքայ աղգաց. *
եռուն պատերազմ ընդ բաղակայ արքայի սողոմաց 2
ւոց, և ընդ բարայ արքայի գոմորացւոց, և ընդ քե-
նայ արքայի ագամնացւոց. և ընդ սիմորայ ար-
քայի սերայիմացւոց. և ընդ Թագաւորին բաղակայ,
այն ինքնէ սեգովք: * Ամենքեան սոքա՝ գումարեցան 3
ի ձորն

(9) Ոմանք Ու ահաւագիկ երկիրդ: (10) Ոմանք Մե-
նէ ի գալ ի տեղւոյ: (14) Ոմանք Եւ յարեւելից և ծո-
վու: (15) Բնգ. Չոր տեսանես քեզ տաց:
ԴԼ. ԺԴ. (2) Ոմանք Ասա ինքն և տեղովք:

- 4 'ի ձորն անի, որ է՝ ծով ազտից : * Զերկատառան ամ
'ի ծառայութե կացեալէին քողողութեայ : և յերեք
5 տասաներորդում ամին ապառաճեցին : * և յամին չա
րեքտասաներորդի՝ եկն քողողութեայ և թագաւորցն
որ է նմա, և կոտորեցին զկայսն որ յառարովի կաւ
նայիմէին, և զազգահորս որ ընդ նաւ : և զազմա
6 յիսն 'ի շաւհ քաղաքին նշ : * և զքառացիսն որ 'ի ըն
րինա անիրայ, զինչև ցրեւկնի ձորցն որ է յանապատի
7 անդ : * Եւ դարձան եկին յազգեւրն դառաւառանի .
այն ինքն է՝ կազկա, և կոտորեցին զնա՝ ինքանա ամա
զեկայ : և զամուրճացին զքնակեալն յառաւանդաւոր :
8 * Եւ եւլ արքայ սողոմնացւոց և արքայ գամբրացւոց, և
արքայ ագամնացւոց, և արքայ սերոյիմացւոց, և ար
քայ բաղկայ որ է սեղաթ, և ճակատեցան ընդ նո
9 սա 'ի պատերազմ 'ի ձորն ազտից : * Ընդ քողողազ
մորայ արքայի ելամայ, և ընդ թարգաւայ՝ արքայի ազ
դաց, և սամարիթայ արքայի անարայ, և արիօթայ
արքայի սեղատարայ . չորք թագաւոր՝ ընդ հնգից :
10 * և 'ի ձորն ազտից ջրհորք, ջրհորք նաւթի : Եւ փա
խեաւ արքայ սողոմնացւոց և արքայ գամբրացւոց, և
այնկան անդր . և մնացեալն փախեան 'ի ընդաւանդին :
11 * Եւ առին զնա՝ աւար սողոմնացւոց և գամբրացւոց,
12 և զնա՝ համբարս նշ՝ և զնոցին : * Եւ զզոտ զեղ
քաղաքին աքրամա, և զինչնորա, և երկային . զամ
13 զի քնակեալն 'ի սողոմ : * Եւ եհան ոմն 'ի զերմելոց
անտի, և պատմեաց արքամա յոյնիցս կայելոյ : և նա
էր քնակեալ առ կաղնեան մարտիկի ամուրճացեցն՝
եղբորն եղբայ, և եղբորն աւանայ, որ էին դաճա
14 ւորք արքամա : * Եւ իբրե լուաւ արքամ թէ գերի
վարեցաւ եղբայրն իւր զովա . համբոցաւ զընդոյնինսն
15 իւր երեւհարիւր և ութ և տասն : * և պնդեցաւ զինի
նշ գիշերի, ինքն և ծառայք իւր . և եհար զնաւ մին
16 չև ցքոթաղ, որ և 'ի ձախմէ գամնակոսի : * Եւ գար
նոյց զնա՝ աւարն սողոմնացւոց . և զոզմա զեղբայր իւր,
և զնա՝ ստացուածս նր դարձոյց . և զինայա և զմ
17 զովաբոցն : * Եւ եւլ արքայ սողոմնացւոց ընդ առաջ նր
յեսա

(4) Բէն . Գողողութեայ : (6) Ոմն . Մինչև ցրեւկն
'ի ձորցն : (7) Ոմն . Եւ զքնակեալն յառաւ : (8) Յե
րիսայի . Եւ արքայ սերիմաց : (10) Յերիսայի . զին
Եւ արայ գամբրացւոց : (12) Ոմն . Եւ զինչն նր և զհա
քանդի բնա : (13) Ոմն . Ամուրճացեցն . որ էին
դաճակեղք արքայ : (14) Ոմն . Գերի վարեցաւ եղբոր
որդին իւր զովա : (14) Յերիսայի . Խառնու ապա Գրի
Յ և ԺԷ : (17) Ոմն . Այն ինքն էր գաւա :

յետ դատնայոյ նր'ի կոտորածէ քողոզդամերայ, եւ
Թագաւորացն որ ընդ նմա էին'ի ձորն շաւէ' այն ինքն
է դաշտ Թագաւորաց :

ժ2 * Եւ մէջքիս գեղէ արքայ շաղեմայ եհան հաց և գիւ 18
նի . քանզի քահանայ էր այ բարձրելոյ : * և օրհնեաց 19
զարբամ և ասէ : * Օրհնեալ է արբամ յայ բարձրելոյ 20
որ արար զերկինս և զերկիր : օրհնեալք ան բարձրեալ
որ մասնեաց 'ի մեռա քո զԹնամիս քո : և ետ նմա տա
սանորդս յամէ : * Եւ ասէ արքայ սողոմնացոց ցար 21
րամ : տուր ցիս զմարդիկդ, և զաւարդքդ առ : * Եւ 22
ասէ արբամ ցարբայն սողոմնացոց : ձգեմ զմեռն իմ
առ անձ բարձրեալ որ արար զերկինս և զերկիր, * Եւ 23
Թէ 'ի շաղամամեմէ միտէ մինչև 'ի խրացս մի կողմաց ա
ռից էս յամէ որ ինչ քո իցէ . զի մի ասիցես Թէ ես մէ
ծացուցի զարբամ : * Բայց որչափ ինչ կերան մանկ 24
տիգ . և մասն արանցդ որ եկին ընդ իս . աւանս և եղ
քող, և մամբրէ . նոքա առցեն դրածին իւրեանց :

ԳԼ ԺԵ .

ժԵ (3) Ետ բանիցս այսոցիկ եղև բան ան առ արբամ'ի 1
տեղեան գիշերի, և ասէ . մի երգիչիւր արբամ,
ևս վերանցու եղեց քեզ . և վարձք քո բազում եղև
ցին յորժ : * Եւ ասէ արբամ . ար' ար, զի'նչ արտացես 2
ինձ, զի ես կորնչիմ անորդի : և որդի մասեկայ ըն
տոծնի իմոյ . այն է եղևադար դամասկացի : * Եւ ասէ 3
արբամ . որո՞վն ես ինձ ոչ ետուր զաւակ, բնառնին
իմ ժառանգեացէ զես : * Եւ վաղվադակի ձայն այ եղև 4
առ նա և ասէ . ոչ ժառանգեացէ զքեզ դա . այլ որ ե
լանէն 'ի քէն' նա ժառանգեացէ զքեզ : * Եւ եհան զնա 5
արտաքս' և ասէ ցնա . հայեաց ընդ երկինս, և Թուեա
զաստեղս, եթէ կարիցես Թուել զնոսա : և ասէ ցնա .
այնպէս եղիցի զաւակ քո : * Եւ հաւատաց արբամ այ, 6
և համարեցաւ նմա յարգարուի : * Եւ ասէ ցնա . ես 7
եմ ար անձ քո, որ հանի զքեզ յաշտարհէն քաղցեաց
ւոց, տալ քեզ զերկիրդ զայդ 'ի ժառանգութի : * Եւ 8
ասէ արբամ . ար' ար' իւ գիտացից եթէ ժառանգիցեմ
դա : * Եւ ասէ ցնա . առ դու ինձ երկիջ երեման, 9
և քօշ երեման, և խոյ երեման, և տատրակ, և ա
ղաւնի : * Եւ առ զանձ զայն, և յօշեաց զնոսա ընդ մէջ, 10
և եզ :

(18) ՈՒՆԻՔ . Արքայ սողեմայ եհան :

ԳԼ ԺԵ . (1) 'ի տեղեան և ասէ : (2) Ունի . Տր ար զինչ
տպցիս ինձ . զի : (5) Աստ . Եթէ կարացես Թուել
զնն : (7) Ունի . Զերկիրդ զայդ 'ի ժառանգել զդա :

- և եղ. զնոսա զէմ ընդ գէմ միմեանց. և զմուշանան ոչ
 11 յոշեաց : * և ի վանէին թուումը 'ի վր' յոշելոյ' անգա :
 12 մաթուին եջ : և նստէր առ նոցաք աբրամ : * Եւ մեծ
 ընդ մուտս արեւան թըմբարուէ անկանէր 'ի վր' աբրա :
 13 մու. և ահա' ահ խաւարին հասանէր 'ի վր' նր : * և ա.
 ասցաւ առ աբրամ. Գիտելով. գիտաւ իր. զի պան.
 գաւառ եղելի զաւակ քո յերկիր սր ոչ իւր իցէ. և
 ծառայեցուացին զնոսա և չարչարեացին : և տառապել
 14 ցուացին զնն ամս չարեքարեւոր : * Բայց զապան որում
 ծառայեացին՝ դատեցաւց նա : և յետ այնորիկ ելցին
 15 այսր բազում ստացուածովք : * Եւ գաւ երթիցես առ
 հարս քո խաղաղութիւն, անեալ 'ի բարւոյ ծերութե :
 16 * և 'ի չորրորդում ազգի դարձցին այսին. քանզի ընկաւ
 17 լինալ է մեղք ամեղհացուցն մինչև ցայժմ : * Եւ իբրեւ
 արեւն 'ի մուտս լինէր, բոցք հասանէին, և ահա հնոց
 ծիսեալ. և շառագաթիք հրոյ անցանէին ընդ միջ անգա :
 18 միցն յոշելոյ : * Յաւուր յայնմիկ եգւոր սախա ընդ աբ.
 րամու, և ասէ. դաւակն ըսւմ առց զերկիրդ զայդ.
 19 'ի գետոյն եգիպտացուց մինչև 'ի գետն մեծ եփրատ :
 20 * Զկնեցիս, և զկնեղացիս : և զկն գմեռացիս, * և
 21 մեղհացիս, և զգմեռացիս, և զգետնացիս, և զգե.
 րամացիս :

ԳԼ. ԺԶ.

- 1 Եւ սարա կին աբրամու ոչ ծնանիր նմա : և էր նր ժԸ
 2 աղիկ մի եգիպտացի որոյ անուն էր ազար : * Եւ
 ասէ սարա ցարբամ յերկիրն քանանացուց. որովհետև
 արդեւ զնա ար 'ի ծնանելոյ, արդ' մուտ առ աղիկդ
 իմ զի արարեց ինձ որդի 'ի գմեռե : և քանզի գիր նղե
 3 աբրամ ձայնի տարալի : * Եւ ան սարա կին աբրամու
 զադարեգիպտացի զաղախին իւր, յետ տասն ամի բնալ
 4 բամուտ ասն իւրում կնութե : * Եւ եմուտ առ ազար,
 և յղացաւ : Իբրեւ ասն թե յղե է՝ արհամարհեցաւ տի.
 5 կնն իւր * յալա նր : * Եւ ասէ սարա ցարբամ, բաւան
 է ինձ 'ի քեզ. ես ետաւ զաղախինն իմ 'ի գիրկս քո : և
 արդ :

(12) Ոման. Եւ ահ խաւարին հա' : (17) Ոման. Եւ
 անցանէին ընդ միջ :

ԳԼ. ԺԷ. (1) Յերեմիայի միտ. Եւ էր նոսա աղիկ մի :
 (2)(3) Այս. Յերեմիայի քանանացուց : (3) Այս. Զա.
 ցար զեգիպտացի : (4) Ոման. Եւ իբրեւ ետես եթե
 յղե է :

արգ՝ իբրեւ նման թէ յղացաւ, արհամարհեցանց նա յան
նք. գասա արասցէ ԹՃ ընդ իս և ընդ քեզ : * Եւ ասէ 6
աբրամ զսարա . ահաւանիկ ազախին քո՝ ի ձեռս քո ,
արտն նմա զինչ հանդ է առաջիկա յայց քոց : և չարա
րեաց դնա սարա . և փախեալս յերեսաց նք : * Եւ գիտ 7
դնա հրեշտակ ձեռ յաղբեր Զուրց յանապատի անդ .
յաղբերն որ ի ձեռնապարհին սուրայ է : * և ասէ ցնա 8
հրեշտակ ձեռ . ազար՝ ազախին սարայի , ուտալ՝ գաս
կամ յո երթաս : և ասէ՝ յերեսաց սարայի Խիկնոր ի
մոյ փախուցեալ եմ նա : * Ասէ ցնա հրեշտակն ցնա . 9
գարձիր առ Խիկին քո՝ և հնազանդ ըր ընդ ձեռամբ
նորա : * և ասէ ցնա հրեշտակն ձեռ , բազմացուցանե
լով բազմացուցից զգաւակ քո , և անթիւ լինի ի բազ
մութի : Եւ ասէ ցնա հրեշտակն ձեռ . * ահաւազիկ գո 11
յոյի իակ ես . և ծնցես արգի , և կոչեսցես զանուն նք իս
մայել . զի ըսաւ ԹՐ առաւարտաց քոց : * և նա եղէ 12
ցի այր վայրագ . ձեռք նք յամենեւին , և ձեռք ամե
նեցուն ի նա . և յանդիման ԹՃ եղբարց իւրոց բնա
կեացէ : * Եւ կարգանց ազար զանուն ձեռ որ խոսեցաւ 13
ընդ նմա , և ասէ . գու ես ԹՃ որ հայեցար յիս . քանզի
ասաց եթէ յանդիման իակ անսի զայն , որ երեսեցան
ինձ : * Զի այնորիկ կոչեսցի զՐհորն՝ Զհորայնորիկ զոր 14
յանդիմանն անսի . և ահա է՝ այն ընդ կապէս և ընդ
բարադ : * Եւ ծնաւ ազար աբրամու որդի , և կոչեսց 15
զանուն որդւոյն իւրոց որ ծնաւ նմա ազար՝ խամայել :
* Եւ աբրամ էր ամաց ութսուն և վեցից , յորժամ 16
ծնաւ նմա ազար զխամայել :

ԳԼ. ԺԵ .

ԺԹԼ Եւ եղև արքամ ամաց իննսուն և ինուեց : և երև 1
եցաւ ԹՐ ԹՃ աբրամու և ասէ ցնա , նա եմ ԹՃ
քո , հանդ ըր առաջի իմ , և ըր անարտա : * և եղից 2
զուխա իմ ընդիս և Է. քեզ , և բազմացուցից զքեզ յոյժ
յոյժ : * Եւ անկեալ արքամ ի վր երեսաց իւրոց : և 3
խոսեցաւ ընդ նմա ԹՃ * և ասէ , և իմ ահաւագի 4
ուխա ընդ քեզ . և եղիցես հայր բազմութե ազգաց :
* և ոչ կոչեսցի այդուհետե անուն քո աբրամ , այլ և 5
զիցի անուն քո աբրահամ . զի հայր ազգանց բազմաց
եղի զքեզ : * Եւ առնցուցից զքեզ յոյժ , և եղից ըլ 6
քեզ

- (6) Ոման . Զինչ և հանդ է առա՝ (14) իւտա . ի վր
Եւ ընդ բարագ , նախալ՝ փառան :
ԳԼ. ԺԵ . (2) Թախալին պատեր . Ընդ իս և ընդ քեզ է
(5) Ոման . Բազմաց եղից զքեզ :

- 7 քեզ յազգս. և թագաւորք 'ի բնէ եղան : ք և հաստն
անցից զուխա իմ ընդ իս և ընդ քեզ, և 'ի մէջ զաւա
նի քոյ յետ քո յազգս իւրեանց յաւիտ յաւիտեանս :
8 լինել քեզ ամ և զաւակի քում յետ քո : * Եւ տաց քեզ
և զաւակի քում զերկերս զայս, յորում բնակես առ
զխառն : զամ երկերդ քանանացաց 'ի ժառանգում
9 յաւիտեանս : և եղև նշ ամ : * Բայց զու զուխա
իմ պահեսցես, և զաւակ քո յետ քո յազգս իւրեանց :
10 * Եւ այս ք ուխտ իմ, զոր պահեսցես ընդ քս և ընդ
քեզ, և 'ի մէջ զաւակի քո յետ քո յազգս իւրեանց :
11 * Թշուառացի մեր ամ արու, և թշուառացիք զմար
մին անթշուառութե մերոյ. և եղիցի նշանակ ուխտին
12 ընդ իս և ընդ մեզ : * Եւ մանուկ' ութօրեայ թշու
առացի մեր, ամ արու յազգս մեր. ընտոճինն և աղ
ծալթապինն, և յամ օտարածնն որ ոչ կցէ 'ի զաւակի
քումս, թշուառ ըմ թշուառացի ընտոճին տան քոյ.
13 և արծաթապին քո : * և եղիցի ուխտ իմ 'ի վր մարմնոց
14 մերոյ յաւիտ յաւիտեանս : * Արուն անթշուառ' որ
ոչ թշուառացի զմարմին անթշուառութե իւրոյ յազգ
ութեւորդի, սատակացի անձնն այն յազգէ իւրմէ.
15 զի ցրեաց զուխա իմ : * Եւ ասէ ամ ցարբաամ. և աս
բայի կնաշ քս ոչ կոչեսցի անուն նր սարս, այլ սարբ
16 եղիցի անուն նր : * և օրհնեցից զնա, և տաց քեզ 'ի
նմանէ որդի, և օրհնեցից զնա, և եղիցի յազգս, և
17 թագաւորք ազգաց 'ի նմանէ եղիցին : * Անկաւ ար
բաամ 'ի վր երեսաց իւրոց և ծիծաղեցաւ. և խօսե
ցաւ. 'ի սրտի իւրում և ասէ. Թէ հարկւալուենի' որդի
18 լինիցի. և սարբս' ինքնասակայ ծնանիցի : * Եւ ասէ
19 արբաամ ցամբ. խաւարելս այս կեցցի առաջի քո : * Եւ
ասէ ամ ցարբաամ. այս ահա սարբս կին քո ծնցի քեզ
արդի. և հաստատեցից զուխա իմ ընդ նմ ուխտ յաւ
20 տեանս, և ընդ զաւակի նր յետ նր : * Եւ վն իմայե
լի ահա լուայ քեզ. և օրհնեցից զնա, և աճեցուցից զնա
և բազմացուցից զնա յոյժ. և երկոտաւան ազգ ծնցի.
21 և տաց զնա յազգս մեծ : * Բայց զուխա իմ հաստատե
ցից ընդ քեզ սահակայ, զոր ծնցի քեզ սարբս 'ի ժառանգ
22 կի յայտնի 'ի մի սում տարւոյ : * Եւ վախճանեաց զնա
23 սելն ընդ նմ. և վերացաւ ամ ցարբաամ : * Եւ աս
արբաամ զիմայել զորդի իւր, և զամ ընտոճին իւր.
և զամ

(8) Ո՛հնէ. Յորում բնակեալ ես պան : (9) Ո՛հնէ. Եւ
շաւակի քո յետ քո : (10) Ո՛հնէ. Ցարբաամ. այր, ա
հա սարբս : (11) Ո՛հնէ յաւիտ. Որդի. և խաւարելս զնա
նր խաւար. և հաստ : (12) Ո՛հնէ. Եւ օրհնեցի զնա, և
աճեց : (13) Ո՛հնէ. 'ի միայն տարւոյն այնպի :

և զեմ զարծաթագինս իւր, և զեմ՝ արու արանց որ
էին ի տան արքամու - և թշխառեաց զմարմին ան-
թշխառուէ նց ի ժամանակի աւուրն այնորիկ, ունի իւր
սեցաւ ընդ նմա ձծ: * Եւ արքամ էր ամաց իննը 24
տուն և ինունց ի ժամանակի յորում թշխառեաց ըղ-
մարմին անթշխառութե իւրոյ: * և իսմայէլ որդի նր 25
երեքտասանամեայ էր՝ յորժամ թշխառեաց զմարմին
անթշխառութե իւրոյ: * ի ժամանակի աւուրն այն 26
քիկ թշխառեցաւ արքամ և իսմայէլ որդի նր. * և 27
եմ արքան նր: և ընտոծինք և արծաթագինք որ էին
յազգաց օտարաց՝ թշխառեաց զնոս:

ԳԼ. ԺԸ.

Եւ երեկցաւ նմա ձծ առ կալինեան մամբրէի, մինչ 1
զեռ նստէր առ զուրս խորանի իւրոյ ի մէջօրէի:
* ամբարձեալ զաչ իւր և ետես + և աչա արք երեք 2
կային ի վերոյ քան զնա: Եւ իբրեւ ետես՝ ընթացաւ
ընդ առաջ նց ի դրանէ խորանին իւրոյ. և երկիր է-
պագ ի վերայ է, իրի և ասէ: * Տը՝ եթէ գտի նորհաւ 3
ռաջի քո՝ մի դանց առնէր ի ծառայէ քումմէ: * այլ ա 4
ոից տակաւ մի ջուր, և լուսացէն զոտո ձեր, և զովաւ
ջեր ընդ ծառովս: * և առից հաց՝ և կերիքիք, և ապա եր 5
թիկիք զճանապարհս ձեր. փոխանակ զի դարձարուք առ
ծառայ ձեր: և ասէ՝ այդպէս արա՛, ուղ տացերդ: * Եւ 6
սնդեցաւ արքամ ի խորանն առ սարրա, և ասէ ցնա.
փութմ թրեա՛ գրիւս երիս ալէր նաչոյ, և արա՛ նկանս:
* Եւ յանդեայ ընթացաւ արքամ, և սո որթ մի մա 7
տաղ և բարի, և ետ յապտանին, և փութացոյց զաղվա
ղակի հասուցանել: * Եւ սո կողի և կաթն, և զորթն 8
զոր հասոյց, և եդ առաջի նց, և կերան. և նա կայր ա-
ռաջի նց ընդ ծառովս: * Եւ ասէ ցնա, ուր է սառա 9
կինքո: նա պատասխանէ ետ և ասէ. ահաւանիկ ի խո-
րանի անդ է: * Եւ ասէ. դարձեալ եկից առ քեզ ի 10
Ժմիկ յայտմիկ ի սոյն աւուրս, և ունիցի որդի սառա կին
քո: և սարրա՛ ունին զնէր առ դրան խորանին. քանզի
յետոյ նր կայր: * Եւ արքամ և սարրա ծերացեալք 11
էին և անցեալք զաւուրք: և պակասեալ էր ի սառայէ
լինել ի կանանց օրինի: * Ծիծաղեցաւ սառա չ միտս՝ 12
և ասէ. որ ինչ ցայժմ ոչ եղև ինձ, արդ լինիցի. և
աէր իմ՝ ծերացեալէ: * Եւ ասէ արքաւոր. զի է 13
զի

ԳԼ. ԺԸ. (4) Ռմն. • Այլ առցի տակաւ մի ջուր, և :
(5) Այլ. Եւ ասէն՝ այդպէս արա: (6) Ռմն. • Եւ արա
նկանակս: (9) Այլ. Եւ ասէն ցնա. ուր է սարրա :

- դէ ծիծաղեցաւ սառա ընդ միտս իւր՝ և օտէ . Թէ աբ
 14 գարն ծնանիցնիմ . զի ճհա ես պառաւանդեմ : * Մի
 թէ ակարանայցէ՝ առ 'ի յայ բան : 'ի ժամանակի յայ
 15 սայի արգի : * Ժխտեաց սառա և ասէ , թէ ոչ ծի
 ծաղեցայ . քանզի երկեան : և ասէ , ոչ այդպէս . այլ
 16 ծիծաղեցար : * Եւ յարուցեալ անտի արանցն հայե
 ցան ընդ երեսս սողոմացւոց և գոմորացւոց : և ար
 17 բաամ՝ երթալ ընդ նն յուղարկել զնն : * Եւ ասէ
 ար . մի թէ թաքուա ինչ իցէ յարաամէ ծառայէ իմ
 18 մէ գորինչ գործելոց եմ : * այլ արբաամ ընկերոյ լի
 նիցի յայդ մեծ և 'ի բազում . և օրհնեացին 'ի նա ամ
 19 ազգք երկրի : * քղէ գիտէի եթէ պատուիրեսցէ որդ
 ւոց իւրոց և քան իւրոյ յետ իւր , պահել զձանա
 պարհս ան , և առնել զարգարութի և զիրաւունս : և
 ամցէ՝ ար ամ 'ի վերայ արբաամիւ զամենայն զոր խօ
 տեցաւ ընդ նմա :
 20 * Եւ ասէ ար . աղաղակ սողոմացւոց և գոմորացւոց իւ
 21 յանտիւնայ , և մեղք նց մեծացան յորժ : * արդ իջեալ
 տեսից եթէ ըստ աղաղակին նց որ յիսն հասանէ՝ վնա
 22 բիցեն . ապա թէ ոչ զի գիտացից : * Եւ դարձեալ ան
 տի արանցն եկին 'ի սողոմ : և արբաամ կայր առաջի
 23 ան : * Եւ մատուցեալ արբաամ ասէր . մի թէ կորու
 ջանիցեն զարգարն ընդ ամպարաին , և լինիցի ար
 24 դարն իբրեւ զամպարիան : * Եթէ իցեն յիսուն ար
 դար 'ի բազում , կորուսանիցեն զնոսա . և ոչ ներեսցես
 ամ տեղեացն վն յիսուն արգարոյն եթէ իցեն 'ի նմա :
 25 քաւ լիցի բեղ առնել զայն բան , սպանանել զար
 դարն ընդ ամպարաի , և լինիցի արդարն իբրեւ զամ
 պարիան : քաւ լիցի բեղ որ գատիս զամ երկիր , մի
 26 արացես զայն դատաստան : * Եւ ասէ ար , եթէ գտցի
 'ի սողոմ յիսուն արդար 'ի բազում անդ , թողացու
 27 ցից ամ տեղեացն վասն նց : * Պատասխանի ետ ար
 բաամ և ասէ . այժմ սկսայ խօսել ընդ ան . բայց ես
 28 հոգ եմ և մոխիր : * Եթէ պակաս իցեն քան զյիսուն
 արդար հնգիւ չափ , կորուսանիցեն զմ հնգիցն զամ
 քաղաքն : և ասէ՝ ոչ կորուսից՝ եթէ գտցի անդ քա
 29 ռասուն և հինգ : * Եւ յաւել ևս խօսել ընդ նմա՝ և
 ասէ . իսկ եթէ գտցի անդ քառասուն : և ասէ՝ ոչ կո
 30 րուսից զմ քառասնիցն : * Եւ ասէ՝ մի թէ իցէ՝ ինչ ար
 եթէ խօսիցիմ . իսկ եթէ գտցի անդ երեսուն : և ա
 սէ ,

(15) Ոմանս . Ոչ այդպէս է . այլ : (18) Ոմանս . Լինելոյ
 երկրի յայդ : (21) Այս . Եւ արդ իջեալ տես : (23) Ո
 մանս . Զարգարն ընդ ամպարիա :

Դ Ը

սէ, ոչ կորուսից՝ եթէ դացի անդ երեսուն : * Եւ ասէ . 31
որովհետեւ կալայ խօսել ընդ անդ քան .
և ասէ՝ ոչ կորուսից քի քանիցն : * Եւ ասէ, միթէ 32
իցէ՞ ինչ ար եթէ խօսեցայց ևս միւս անգամ : եթէ
դացի անդ տասն և ասէ, ոչ կորուսից զի տասնցն :
* Եւ գնաց ար իբրեւ լռեաց ի խօսելոյ անտի ընդ ար 33
րաամու . և արքայամ գարձաւ ի տեղի իւր :

ԳԼԵ ԺԺԹ

Եւ եկին երկու հրեշտակքն ի սողոմ ընդ երեկս . 2
և զովտ նստէր առ գրան սողոմեացւոցն : իբրեւ
ետես զովտ՝ յարեաւ ընդ առաջ նց , և երկիր եկադ .
ի վր երեսաց իւրոց յերկիր՝ և ասէ . * ահաւասիկ 2
ես՝ տեարք, եկայք ի սղեն Ժառայի ձերոյ, հանգերուք,
և լուացից գոտս ձեր, և կանխաւ ընդ առաւօտս երթի
ջիւղ զճանապարհ ձեր : Եւ ասեն, ոչ այլ ի քաղաքամիջի
աստ ագցուք : * և բռնադատեաց զնոսա յոյժ . և խոտո 3
րեցան առ նա, և մտին ի տուն նր . և արար նց ընթրիս :
և բաղարջ եփեաց նց՝ և կերան : * Մինչ չէ՝ ի քուն 4
մտեալէր նց, և արք քաղաքին սողոմեացւոց պատեցին
գտունն յերխտասարդաց մինչև ցծերս, ամ Ժողովուրդն
ի միասին : * և կոչէին արտաքս զզովտ, և ասեն ցնա . 5
մեր են արքն որ մտին առ քեզ գիշերի . ան զնր առ մեզ
զի գիտասցուք զնս : * Եւ ել առ նոսա զովտ՝ արտաքոյ 6
գրանն, և զգուռն ձգեաց զկնի իւր : * և ասէ ցնս . քաւ 7
լիցի ձեզ եղբարք, մի գործէք դայդ չարիս : * են իմ 8
երկու գտերք որ զայր ոչ գիտեն, հանից զնս առ ձեզ,
և արարէք ընդ նոսա ուղ հաճոյ իցէ ձեզ, բայց միայն
արանցդ այգոցիկ մի ինչ մեղ առնիցէք . որովհետեւ 9
մտին ընդ յարկաւ գերանաց իմոց : * Եւ ասեն, ի
բաց կաց . մտեր բնակել պանդխտութիւն . միթէ և գա
տաստան ևս դատել : այժմ՝ և զքեզ ևս չարչարեսցէք
առաւել քան զնս : և բռնադատեցին զայր զզովտ յոյժ, 10
և մերձ էին զգուռն խորտակել : * Եւ ձգեալ արանցն
զձեռս իւրեանց կորցեցին յինքեանս զզովտ ի տուն 11
անդր, և զգուռն տանն փակեցին : * և զարան որ առ
գուռն տանն կային հարին կուրուծի ի փոքուէ մին 12
չև ցմեծն . և լքան ինդրել զգուռն : * Եւ ասեն արքն
ցղովտ .

(32) Այս . եթէ գտանիցի անդ տասն :
ԳԼԵ ԺԺԹ . (2) Ոմտ . Ահաւասիկ ես . . ընդ առաւօտն
երթի : (5) Այս . Եւ ասէին ցնա : (8) Ոմտ : Մի ինչ
մեղա առնիցէք : (9) Այս . Զգուռն խորտակել : (12) Ոմտ .
Ե ոք բռնադատեցին զնս : (12) Ոմտ . Առ դր որ բռնիցէ :

- յղովաւ . է՞ր որ քո աստ փեայց կամ որդիք կամ գետերք ,
կամ այլ ոք քո՝ իցէ՞ր 'ի քաղաքի աստ . հան զնոսա՝ ի տե՛
- 13 զողէ յայսմանէ : * զի կործանելոց եմք զքաղաքս զայս .
զի բարձրացաւ աղաղակ՝ արցա առաջի նոն , և ամա
- 14 քեաց զմեզ նոր ստտակել զսա : * Եւ զովաւ և խօսե-
ցաւ ընդ փեսայս իւր որ առնուոց էին զգետերս նոն .
և ասէ , արի՞ք՝ ելէ՞ք 'ի տեղւոյն աստի յայսմանէ , զի
սատակել՝ նոր զքաղաքս : և թուէր ծաղր առնել յաւ
- 15 փեսայից իւրոց : * Եւ իբրեւ եղև առաւօտ , փութա-
յուլցանէին հրեշտակքն զղովաւ՝ և ասէին . արի առ ըզ-
կին քո և զերկուս գետերս քո զոր աննիս , և ել աս-
տի , զի մի և գուր կորնմցիս ընդ անօրէնութիւն քաղա-
- 16 քիդ : * Եւ նոքա խոսովեցան : և կալան հրեշտակքն
զձեռանէ նոն , և զձեռանէ կնոջ նոն , և զձեռանէ եր-
կուց գետերաց նոն . զի խնայեաց նոր 'ի նա՝ և հանին
- 17 զնա , և եդին արտաքոյ քաղաքին : * Եւ եղև իբրեւ հա-
նին զնոսա արտաքս , ասեն՝ ապրեցո՞ղ զանձն քո , մի
գառնայցես յետս , և մի կայցես յեմ՝ կողմանս աշխար-
հիդ . զերծի՞ր 'ի լեռան , գուցէ՞ ընդ նոն ըմբռնիցիս :
- 18 * Եւ ասէ զովաւ ցնն . աղաքեմ տէր , * որովհետեւ ե-
19 գիտ ծառայ քո աղորմութիւն առաջի քո , և մեծ արարեր
զարդարուի քո , զոր առնես յիս ապրել անձին իմոյ .
և արդես ոչ կարեմ զերծանել 'ի լեռան , գուցէ՞ հա-
- 20 սանիցես ինձ չարիքն , և մեռանիցիմ : * ահա քաղաքս
այս մերձ է անկանել 'ի նա , որ է փղորիկ , անդ ապ-
- 21 րեցայց , և չէ՞ փղոր , և կեցցէ անձն իմ մի քո : * Եւ
ասէ ցնն՝ ահաւասիկ արարի մեծարանա երեսաց քոց .
և 'ի բանիդ յայգմիկ չկործանել զքաղաքն մի որոյ խօ-
- 22 սեցար : * Եւ արդ՝ փութա՞ զերծանել 'ի նա . զի ոչ
կարեմ առնել իրս ինչ մինչև անկանիցիս անգր . մի
այնորիկ կոգեաց զանուն քաղաքին այնորիկ սեգովոր :
- 23 * Արեգակն ծագեաց յերկիր , և զովաւ եմուտ 'ի սե-
- 24 գովոր : * Եւ նոր տեղաց 'ի սողոմ՝ և 'ի գամոր ծըծումբ և
25 հուր 'ի նոն յերկնից . * և կործանեաց զքաղաքսն զայլ
նոսիկ , և զեմ՝ կողմանսն , և զեմ՝ բնակիչս քաղաքացն ,
- 26 և զեմ՝ բոյս երկրին : * և դարձաւ կինն զովտայ յետս , և
27 եղև արձան ազի : * Եւ կանխեալ աբրաամ ընդ առա-
- 28 ռօան 'ի տեղին ուր կայր առաջի նոն . * և հայեցաւ յե-
րեսս սողոմացւոց և գոմորացւոց , և յեմ երեսս երկ-
րի գաւառին . և ետես և ահա ելանէր քոց երկրին
երբև

(13) Ռհնի . Զի կորուսանելոց եմք մեք զքաղաքս :
(15) Արդ . Ընդ անօրէնութիւն քա՛ : (18) Ռիփի . Աղա-
քեմ տեարք իմ : (19) Ռհնի . Գուցէ հասանիցէ ինձ քա-
ղեք : (24) Ռհնի . Եւ նոր տեղեաց 'ի սողոմ :

Իբրեւ միբրեկ հնոցի : * Եւ եղև 'ի սատակել ան զեմ' 29
 զբաղաքսն զայնոսիկ շուրջ զքնակուծքն , յիշեաց ան
 զարբաամ , և եհան արձակեաց զգովտ 'ի միջոյ կոր
 ծանմանն , 'ի կործանել ան զբաղաքսն յորս բնակեալ
 էր 'ի նոսա զովտ : * Եւ ել զովտ 'ի սեգովայ , և նըս 30
 տէր 'ի լերինն , և երկողին գագերքնր ընդ նմա . քան
 զի երկեալ բնակել 'ի սեգով . և բնակեաց յայրի անդ ,
 քնքն և երկողին գագերքնր ընդ նմա : * Եւ ասէ ե 31
 լէցն ցերցերն . հայր մեր ծերացեալ է , և չիք դը
 յերկրի որ մտանիցէ առ մեզ , ուն օրէն է ամերկրի :
 * Եկ արբուսցուք հօր մերում գինի , և ննջեսցուք 32
 ընդ նմա , և յարուսցուք 'ի հօրէ մերմէ զաւակ : * Եւ 33
 արբուցին հօրն իւրեանց գինի 'ի գիշերին յայնմիկ . և
 եմուտ երէցն ննջեաց ընդ հօրն իւրում զգիշերն զայն .
 և ոչ գիտէր 'ի ննջելն նր և 'ի յառնել : * Եւ եղև 'ի 34
 վաղել անդր , և ասէ երէցն ցերստերն . ահա ննջցի
 ես երեկ ընդ հօր իմում , արբուսցուք նմա գինի և 'ի
 գիշերիս յայնմիկ . և մուտ ննջեալ ընդ նմա . և յարուս
 ցուք զաւակ 'ի հօրէ մերմէ : * Եւ արբուցին 'և յայնմ 35
 գիշերի գինի հօրն իւրեանց . և եմուտ կրտսերն և նըն
 ջեաց ընդ հօրն իւրում . և ոչ գիտէր 'ի ննջելն նր և
 'ի յառնել : * Եւ յաջան երկողին գագերքն զովտայ 'ի 36
 հօրէն իւրեանց : * Եւ ծնաւ երէցն որդի , և կոչեաց 37
 զանուն նորա մովաբ . ասէ , 'ի հօրէ իմմէ . նա է հայր
 մովաբացուց մինչև ցայսօր ժամանակի : * Ծնաւ և 38
 կրցերն որդի' և 'կոչեաց զանուն նորա ամման . ասէ ,
 որդի ազգի իմոյ . նա է հայր ամմնացուց մինչև ցայս
 օր ժամանակի :

ԳԼ Ի .

ԻԲ Եւ չուեաց անտի աբրաամ յերկիրն հարաւոյ , և 1
 բնակեցաւ ընդ կադէս և ընդ սուր . և պանդել
 տեցաւ 'ի գերարայ : * և ասաց աբրաամ զմ սառայի 2
 կնոջ իւրոյ թէ քոյր իմ է : և առաքեաց աբիմեէէք
 արքայ գերեարացուց , և առ զսարրա : * Եւ եկն ան 3
 առ աբիմեէէք 'ի տեսլեան * գիշերոյ , և ասէ . ահա
 մեռանիս զմ կնոջդ զոր առեր , զի կին' առնակին է :
 * Բայց

(29) Աստ . Զքղքսն շուրջ զքնա' : (31) Անուն' կրտսեր ,
 արքայոյ սովորականին' յօրինակի մերում տրէտ տրէտ գրեալ էր'
 կրցեր , ըստորում եւ մեծաւ համայն իւրաքանչիւր փղեաց :
 (32) Աստ . Եկ և արբուսցուք : (38) Ոման . Զանուն
 նր ամմն :

ԳԼ Բ . (2) Աստ . կնոջն իւրոյ . . . արքայ գերարացուց :

- 4 * Բայց արխմէլէք ոչ մերձեցաւ ի նա : և ասէ՛ ԹՐ,
 5 զազգ մի զանգէ՛տ և զարգար՝ կորուսանիցէս : * ոչ ա-
 պաքէն նա՛ ասաց ցիս քոյր իմ է, և սա՛ ասաց ցիս եղ-
 բայր իմ է, և ես սրբութի՛ք սրտի՛, և արգարութի՛ք ձե-
 6 ռաց արարի զայս : * Եւ ասէ ցնա թծ՝ ի տեսլեանն .
 ես գիտացի զի սրբութի՛ք սրտի արարեր գու զայդ ,
 և խնայեցի ես ի քեզ չմեղանչել քեզ յիս . վն այնորիկ
 7 ոչ ետու թոյլ քեզ մերձենալ ի գա : * Բայց արձակեալ
 զկինդ յայր իւր . զի այր մարգարէ է, և արասցէ ա-
 ղօթս վն քո և կեցցես : ապաթէ ոչ տացես , գիտես զի
 8 մեռանիս գու և թմ որ ինչ քո է : * Եւ կանխեաց արի-
 մէլէք քո սուսուտն՝ և կոչեաց զԹՄ զծառայս իւր, և խօ-
 տեցաւ զԹՄ բանս զայսոսիկ յականջս նց : և զահի հա-
 9 րան թմ մարդիկն յոյժ : * Եւ կոչեաց արխմէլէք զառ-
 բաամ, և ասէ ցնա . զի՛նչ գործեցեր գու զայդ ընդ մեզ .
 միթէ մեզմք ինչ քեզ զի ամեր ի վր իմ և ի վր թագա-
 ւորուէ իմոց մեղս մեծամեծս . գործ զոր ոչ ոք գործէ՛
 10 գործեցեր ընդիս : * և ասէ արխմէլէք ցարբաամ . զի՛նչ
 11 տեսեալ արարեր զբանդ զայդ : * Եւ ասէ արբաամ .
 զի ասացի՛ թէ գուցէ ոչ գուցէ թմաշառուէ ի տեղ
 12 Լոջս յայտիկ . և զիս սպանանիցեն վն կնոջդ իմոյ :
 13 * Բայց արգարե՛ք քոյր իմ է ի հօրէ և ոչ ի մօրէ . և
 14 եղև ինձ կին : * Եւ եղև յարժամ եհան զիս թծ՝ ի տա-
 նէ հօր իմոյ, և ես ասացի ցգա . զայս արգարուէ ա-
 րասցես ընդիս . յիմ տեղիս ուր և երթիցուք, ասա-
 14 ջիւր զինէն թէ եղբայր իմ է : * Եւ առ արխմէլէք հա-
 զար ստաեր, և արջառ և ոչխար, ծառայս և ազախ
 նայս, և ես արբաամու . և ես ցնա զսառա զկին իւր :
 15 * և ասէ արխմէլէք ցարբաամ, ահաւասիկ երկիրդ
 16 առաջի քո, ուր հաճոյիցէ քեզ բնակեաց : * Եւ ցաւ
 ուս ասէ . ահա ետու հազար ստաեր եղբօր քում, այն
 եղբիք քեզ ի պատիւ երեսաց քոց, և թմ կանանց որ
 17 ընդ քեզ են . և զԹՄ արգար խօսեցիս : * Եւ եկաց յա-
 ղօթս արբաամ առ թծ . և բժշկեաց զարխմէլէք և ըզ-
 18 կին նր, և զազախնայս նր, և ծնանէին : * զի փակե-
 լով փակեաց ԹՐ արտաքուստ զԹՄ արգանդ . ի տան ա-
 բիմէլէքայ վն սառայի կնոջ արբաամու :

ԳԼ.

(6) Ոմանք . Այլ ետու թոյլ մերձենալ : (7) Ոմանք . Ապա
 թէ ոչ տայցես . և թմ ինչ որ քո է : (13) Ոմանք . Զայդ
 արգարութի : (15) Ոմանք . Ահաւասիկ երկիրդ իմ
 տուա : (16) Այս . Արգար խօսեցիս : (17) Յօրինակի .
 Եւ եկեաց յաղօթս :

ԳԼ. ԻԱ.

ԻԳ. Եւ ար յայցել սառայի որպէս եւ ասաց. եւ արար 1
 ար սառայի՝ ունի եւ խօսեցաւ : * Եւ յեղեցաւ եւ ծը 2
 նաւ սառա արբաամու որդի ծերութե. ըստ ժամաւ
 նախին որպէս եւ խօսեցաւ ընդ նմա ւած : * Եւ կողեաց 3
 արբաամ զանուն որդւոյ իւրոյ զոր ծնաւ նմա սառա
 իսահակ : * Եւ թլիխառեաց արբաամ զիսահակ զորդի 4
 իւր յաւուր ութերորդի, որպէս եւ պատուիրեաց նմա
 ար : * Եւ արբաամ հարեւրամեան եր յորժամ ե 5
 ղե նմա իսահակ որդի իւր : * Եւ ասէ սառա ծաղր
 արար զիս ւած. զի որ ե լսիցէ՝ ուրախ լինիցի ընդիս :
 * Եւ ասէ. « Ի՞նչ պատմեցէ արբաամ եթէ սնուցա 7
 նիցէ մանուկ՝ սառա. զի ծնայ որդի՝ ի ծերութե ե
 մում : * Եւ անեաց մանուկն, եւ հատուցաւ ի ասե 8
 նէ. եւ արար արբաամ ուրախութի մեծ յաւուր յորում
 հատուցաւ ի ստեանէ իսահակ որդի իւր :

ԻԴ. * Եւ տեսեալ սառայի զորդին ազարայեգիպտացւոյ՝ 9
 որ եղե արբաամու, զի խաղայր ընդ իսահակայ որդւոյ
 իւրում, եւ ասէ ցարբաամ : * Ի բաց հան զաղախինգ 10
 եւ զորդի դորա. զի մի ժառանգեացէ որդի աղախինգ
 ընդ որդւոյ իմում իսահակայ : * Եւ խիստ թուեցաւ 11
 բանն առաջի արբաամու վասն որդւոյ նորա : * Եւ ա 12
 սէ ւած ցարբաամ. մի ինչ խիստ թուեցի առաջիք
 վն մանկանն եւ վն աղախինոյն : զւամ զոր զինչ ասիցէ
 քեզ սառա՝ լուր ձայնի նր. զի սահակաւ կողեացի քեզ
 զաւակ : * Բայց զորդի աղախինոյդ արարից յաղգ մեծ, 13
 զի սերմն քո է : * Յարեաւ արբաամ ընդ առաւգոն՝ 14
 եւ տա հաց եւ տիկ ջրոյ եւ ետ ցաղար, եւ եգ յուս նր
 զմանուկն, եւ արձակեաց զնա : եւ երթեալ մոլորեալ
 շրջէր յանապատի անդ առ ջրհորոմն երգման : * Եւ 15
 նուազեաց ջուր ի տիկ անտի. եւ ընկէջ զմանուկն ի
 ներքոյ միոյ եղեին ծառոյ : * Եւ երթեալ նստաւ յան 16
 դիման նր ի բացեայ իբրեւ վտաւանաւ. զի ասէր թէ
 ոչ տեսից՝ զմահ որդւոյն իմոյ. եւ նստէր յանդիման նր :
 ձայն բարձեալ մանկանն լայր : * Եւ լուաւ ւած ձայնի 17
 ման.

ԳԼ. ԻԹ. (2) Ոման. Եւ յղացաւ ծնաւ սար : (6) Ոման. Ծաղր արարեք զիս ւած. ուրախ լիցի լիս : (7) Ոման. Եթէ սնուցանէ մա : (8) Ոման. ի ստեանէ իսահակ որդի նր : (13) Ոման. Բայց եւ զորդի աղախինոյն : (14) Ոման. Եւ ետ յուս նր զմա : (16) Ոման. Երթեալ նստէր յան գիման նր ի բացե : (17) Ոման. ի լուս. Եւ կողեաց հրեւ տալ ձեզ զաղար :

- մանկանն 'ի տեղւոյն ուր էր : և կոչեաց ձեզ զպար
յերկնից՝ և ասէ ցնա . զի նշ է այդ ապար , մի երկն
չի . զի լուսն ձեզ ձայնի որդւոյ քո , և զօրացն զնա մե
18 ար է : * արի ան զմեռակն քո , և զօրացն զնա մե
19 ամբ : զի յաղգ մեծ արարից ցնա : * Եւ երաց ձե
զաւ նք , և ետես ջրհոր ջրոյ կենդանւոյ . և չողաւ ե
լից զտիկն ջրով և արբոյց մանկանն : Եւ էր ձեզ ընդ
20 մանկանն . * և ամենայն , և եղև աղբղնաւոր : * և բնա
21 կէր յանապատին փառանու : և ան նմա մայր նք կին
յերկրէն եգիպտացւոց :
- 22 * Եւ եղև 'ի Ժամանակին յայնմիկ խօսեցաւ արիմելէք , Իե
և որոգաթ տաճարապետ նք , և փիլաւղ սպարապետ
զօրաց նք , և պեհն ցաբրաամ . ձեզ ընդ քեզ է յմեծ
23 զինչ և գործես : * Արդ՝ երգուիք ինձ յմեծ զմեռակն
չի ինձ , և մի զպաւկի իմուժ , և անուան իմոյ . այլ
բնա ճորդարունն զոր արարի ընդ քեզ՝ արասցես ընդ
24 իս , և երկրիս յորում բնակեալ ես 'ի սմա : * և ասէ ար
25 բաամ . Ես երգեաւմ : * Եւ յանգիմանեաց արեւամ զա
րիմելէք՝ զմ ջրհորոյն ջրոց զորս հանին Ծառայքն արի
26 մելէքայ : * Եւ ասէ ցնա արիմելէք . մչ գիտացի մ ա
րար զայն իրս , և գու ոչ պատմեցեր ինձ , և իմ ոչ էր
27 լուեալ բայց այսօր : * Եւ ան արբաամ արջաւս և ոչ
խարս՝ և ետ արիմելէքայ . և եգին երկղքին ուխտ ընդ
28 միմեանս . * և կացոյց արբաամ եւթն որով ոչխարաց
29 միայն : * Եւ քսէ արիմելէք ցաբրաամ , զինչ են այս
30 եւթն որովք ոչխարաց զորս կացուցեր միայն : * Եւ ա
սէ՝ զայդ եւթն որոյս առցես յինէն , զի եղիցի ինձ 'ի
31 վկայութի , թէ ես փորեցի զջրհորդ զայդ : * զմ անու
րիկ անուանեաց զանուն տեղւոյն այնորիկ ջրհոր երդ
32 ման . * զի անդ երգուան երկղքին միմեանց , և անդ ե
գին ուխտ առ ջրհորին երգման : Զարեաւ արիմելէք
և որոգաթ տաճարապետ նք , և փիլաւղ սպարապետ
զօրաց նք . և զարձան անդրէն յերկիրն փղշտացւոց :
- 33 * Եւ անկեաց արբաամ տունկ առ ջրհորոյն երգման .
34 և կարդաց անդ զանուն նմն , ձեզ յաւիտենական : * Եւ
աւանգիտեցաւ արբաամ յերկրին փղշտացւոց աւուրս
բազումս :

ԳԼՏ

(22) Ոման . Եւ խօսեցաւ արիմելէք . և ասէ ցաբրաամ :
(23) Ոման . Արդ երգուիք գու ինձ : (23) 'ի լուսն' .
Եւ մի անուան իմոյ . կոմայն ոմանց 'ի Բնաբ' : (25) Ոման .
Այն ջրհորոցն ջրոց զորս : (31) Ոման . Զանուն տեղւոյն
այնորիկ ջրհոր բերսարէն : (34) Ոման . Զանուն նմն այ
յաւիտենական :

ԷԶ Եղև յետ բանիցս այսոցիկ, փորձեաց Թժ զար 1
 բաամ՝ և ասէ ցնա. արբաամ՝ արբաամ. և նա 2
 ասէ անասիկ եմ: * Եւ ասէ ցնա. ան գուգորգիդք 3
 սիրելի զոր սիրեցեր զիսահակ, և գնա գու յերկիր
 բարձր, և հանցես զքա անդ յողակէզ 'ի վր միոյ լե-
 րանց յորոց ասացից քեզ: * Եւ յարեաւ արբաամ ընդ 4
 առաւօտն, համեռեաց զէշ իւր. և առ ընդ իւր եր-
 կուս ծառայս. և զիսահակ զորգի իւր. և պարտուեաց
 փայտ յողակէզ՝ և յարեաւ գնաց. և եկն 'ի տեղին զոր 5
 ասաց նմա Թժ: * Եւ յառուրն երրորդի համբարձ ար-
 բաամ զայս իւր * և ետես գտեղին 'ի հեռաստանէ: 6
 * Եւ ասէ արբաամ ցպատանիս իւր. նստարուք դուք
 այգր հանդերձ իշովք. և ես և պատանեակդ երթիկ 7
 ցուք մինչև ցանդր, և երկիր պազցուք և դարձցուք
 առ ձեզ: * Եւ առ արբաամ զփայտ ողակիցին, և եդ 8
 'ի վր իսահակայ որդւոյ իւրոյ. և առ 'ի ձեռն զսուրն
 և զհուրն. և գնացին երկոքեան 'ի միասին: * Եւ ա 9
 սէ իսահակ ցարբաամ հայր իւր, հայր. և նա ասէ,
 զի ե որդեակ: և նա ասէ, ահա հուր՝ և ահա փայտ. 10
 ուր է ոչխար յողակէզ: * Եւ նա ասէ. Թժ տեսցէ իւր
 ոչխար յողակէզ որդեակ: գնացին երկոքեան 'ի միա 11
 սին, * և եկին 'ի տեղին զոր ասաց նմա Թժ: Անդ չի
 նեաց ուղան արբաամ. և եդ 'ի վերայ զփայտն: և կա 12
 պեայ զիսահակ զորգի իւր, և եդ գնա 'ի սեղան 'ի վր
 փայտին: * Եւ ձգեաց արբաամ զձեռն առնուլ զսուրն 13
 և զհնուլ զորգին իւր: * Եւ կոչեաց զնա հրեշտակ Թժ 14
 յերկնից՝ և ասէ. արբաամ՝ արբաամ: և նա ասէ ցը-
 նա. անասիկ եմ: * և ասէ, մի մտեր զձեռն քո 'ի պա 15
 տանեակդ, և մի ինչ առներ դմա. զի այժմ գիտացի
 Թժ երկիւկած ես գու յմոյ, և ոչ խնայեցեր յորդիդ-
 քս սիրելի վն իմ: * Համբարձ արբաամ զայս իւր և 16
 ետես, և ահա խոյ մի կախեալ կայր զծառոյն սարե-
 կայ զեղբերաց: և գնաց արբաամ առ զխոյն, և եհան
 զնա յողակէզ փոխանակ իսահակայ որդւոյ իւրոյ:
 * Եւ կոչեաց արբաամ զանուռն տեղւոյն այնորիկ Թժ 17
 ետես. զի ասիցեն ցայսօր 'ի լերինս յայնմիկ Թժ երեւե-
 ցաւ: * Եւ կոչեաց հրեշտակ Թժ զարբաամ երկիցս ան 18
 դամ յերկնից՝ և ասէ: * Յանձն իմ երդուայ՝ ասէ Թժ, 19
 փո

ԳԼ. ԻԲ. (6) Ոմանք. 'ի ձեռն զհուրն և զսուրն: (7) Ոմանք. Յարբաամ ցհայր իւր: (9) Այս. 'ի սեղանն 'ի վերայ փայտին: (14) Ոմանք. 'ի լերինս յայնմիկ Թժ:

- ժողովանակ զի արարեմք զառ զքանդ զայդ, և ոչ խնայեմք :
- 17 Եւ յորդգիք քո տերեւի վնիմք . * այն օրհնելով օրհնեցից զքեզ, և բազմացուցանելով բազմացուցից զզաւակ քո ունի զաստեղս երկնից բազմութիւն . և ունի զաւազ առ ափն Ծնվու . և ժառանգեցից զաւակ քո զքաղաքս :
- 18 Հակառակորդաց իւրոց : * և օրհնեցին 'ի զաւակի քում ամապքք երկրի . Ժողովանակ զի լուար ձայնի ի
- 19 մում : * Վարձաւ արբաամ առ պատանիսն իւր, և ընակեցաւ արբաամ առ ջրհորովն երգման :
- 20 * Եւ եղև յեա բանիցս այսոցիկ, պատմեցաւ արբաամ ի Եւս, թէ ահա Ծնաւ մեզքս և նա որդիս նախորդայ
- 21 եղբոր քում : * զովք զանգրանիկն նր, և զքաւ զեզ
- 22 բայր նր, և զկամեւել հայր տառուոց, * և զքաղաք, և զտաւ, և զփաղզաս, և զքաղաք, և զքաթուել :
- 23 * և բաթուել Ծնաւ զուրեկա : Ժաթ սպա որդիք՝ զորս
- 24 Ծնաւ մեզքս նախորդայ եղբոր արբաամու : * Եւ հարձն նորին որոյ անուն էր Ռեմա, Ծնաւ և նա զտարեկ, և զզաւակ, և զտղթոն, և զմեզքս :

ԳԼ ԻԳ .

- 1 Եւ եղեն կեանք սառայի հարիւր և քսան և եւթն իւր
- 2 ամ : * և մեռաւ սառա 'ի քաղաքի արբուկ 'ի ձորն, այն ինքն է քերտոն յերկրին քանանացուոց : և եկն ազ
- 3 րտամ կոծել զսառա և սոգ առնուլ : * Եւ յարեաւ արբաամ 'ի մեռելոյն իւրմէ, և խօսեցաւ ընդ որդիսն
- 4 քեանայ՝ և ասէ : * Պանդոնիս և նիգեհ եմ ես 'ի միջի մերում . արդ՝ ասեք ինձ ստացուած գերեզմանի
- 5 ընդ մեզ և թաղեցից զմեռեալս քմ : * Պատառխանի
- 6 ետուն որդիքն քեանայ արբաամու՝ և ասեն . * ունկն գեր մեզ ասէր, Թաղաւոր յայ ես 'ի միջի մերում, յընտիւր շիրմաց մերոց Թաղեալ զմեռեալսն . զի սէ զք 'ի մեռել
- 7 արգելու 'ի քէն զշիրմն : * Յարեաւ արբաամ երկիր
- 8 եպագ ժողովրդեան երկրին որդւոցն քեանայ : * և խօսեցաւ ընդ նոսա արբաամ՝ և ասէ . եւթն յօտար իցեք 'ի մեռ

(17) Ո՞րտե՞ . Իբրեւ զաստեղս երկ' . . և Իբրեւ զաւազ :

(19) Ո՞րտե՞ . Եւ ընակեաց արբաամ առ ջրհորին երգ' :

(22) Ո՞րտե՞ . Եւ զքաղաք և զասաւ : (24) Այս . Որոյ էր անուն Ռեմայ :

ԳԼ ԻԳ . (3) Ո՞րտե՞ . 'ի մեռելոյ անտի իւրմէ : (6) Այս . Թաղեալ զմեռեալք քո : (6) Յօրհնային զիւր . Զի ոչ ոք 'ի մեռ արգէն : (7) Ո՞րտե՞ . Եւ երկիր եպագ ժա' : (8) Յօրհնային զիւր . Վս ին ընդ եփրոնի :

'ի մահի մեքում թաղեր զմեռեալք իմ յերեսաց իմոց,
 ունին գիշ ինձ, և խօսեցարուք զի իմ ընդ եփրոնի
 որդւոյ տահաւայ, * և տացէ ինձ զայրն կրկին, որ է 9
 'ի վիշնակի ագարակի իւրոյ, արծաթոյ՝ որչափ և ար-
 փան իցէ. տացէ զնա ինձ 'ի միջի մերում 'ի ստացուած
 բնակաց: * և եփրոն նստէր 'ի միջ որդւոցն բնայ: 10
 Պատասխանի եւս եփրոն բնայի արբամաւ՝ և ասէ,
 ըսէ 'ի ըս որդւոցն բնայ, և ամենեցուն որ մտանէին
 ընդ գուռն քաղաքի նր: * և ասէ. յիս գարձ տէր. և 11
 ունին դիր ինձ. զագարակն ետու քեզ, և զայրն որ
 'ի նմա տաց քեզ առաջի իմ քաղաքակցաց իմոց ետու
 քեզ թաղել զմեռեալն քո: * Եւ երկիրեալագ արբամաւ 12
 առաջի իմ ժողովրդեան երկրին. * և խօսեցաւ ընդ 13
 միջոնի յականջս ժողովրդեան երկրին, և ասէ. որով
 հետեւ անասցեր ինձ, ունին դիր ինձ. տաց քեզ սը-
 փաթ ընդ ագարակին, ուր յինէն և թաղեցից անդ
 զմեռեալս: * Պատասխանի եւս եփրոն արբամաւ՝ և 14
 ասէ ցնա. * ոչ տէր իմ. լուայ թէ գետինն չորեքհաւ 15
 բեւր սատեր արծաթոյ է, ընդ իս և ընդ քեզ զինչ է
 այն. բայց գու թաղեալ զմեռեալն քո: * Եւ իբրեւ լուաւ 16
 արբամաւ յեփրոնէ, կռեաց զարծաթն եփրոնի, զոր
 խօսեցաւ յականջս որդւոցն բնայ, չորեքհարիւր սը-
 փեր արծաթոյ ընտրոյ վանառականայ: * Եւ հաստաւ 17
 տեցաւ ագարակն եփրոնի, որ է առ կրկնով այրին
 յանդիման մամբրէի, ագարակն և այրն որ է 'ի նմա
 և իմ ծառատունի որ է յագարակի անդ, շուրջ յոմ
 աահմանս նք, * 'ի ստացուածս արբամաւ առաջի որդւ 18
 ոցն բնայ, և որ մատնէին ընդ գուռն քաղաքի նր:
 * Եւ յետ այնորիկ թաղեաց արբամաւ զսառազին իւր 19
 'ի կրկնումն այրի ագարակին, որ է յանդիման մամբ-
 րէի. այն է քերորն յերկրին քանանացւոց: * և հաս 20
 տատեցաւ ագարակն և այրն որ է 'ի նմա՝ արբամաւ,
 'ի ստացուածս չորմաց յորդւոցն բնայ:

ԳԼ ԻԴ.

Եւ արբամաւ ծերացեալ էր և անցեալ զաւուրբք. 1
 և ին օրհնեաց զարբամաւ ամենայնիւ:
 Իծ * Եւ ասէ արբամաւ ցծառայն իւր ցերեց տան իւրոյ, 2
 ցիւ

(11) Այս. Թաղեալ զմեռեալն քո: (15) Ոմն. Զոր
 չորեքհարիւր սատերի ար: (16) Ոմն. Կռեաց արբամաւ
 զարծաթն: (17) Այս. Որ էր յագարակի անդ:
 Գլ. ԷԳ. (1) Այս. Եւ ծերացեալ և անց: (2) Ոմն. Զ
 ընդ երանոք իւրով:

- ցիւնան իմ ընծից նր. գիր զձեռն քո չ երանօք իմովք :
- 3 * և երգմենցուցից զքեզ' ի նոր, յանց երկնից, և յան երկրի, զի մի առցես կին սրգալոյ իմում իսահակայ' ի գառն :
- 4 Բայ քանանացուց յորոց միջի ես բնակեմ : Գայլ յեզ կիրն իմ ուստի երեսլեմ երթիցես, և 'ի տուն իմ. և
- 5 առցես դու անտի կին որդւոյ իմում իսահակայ : * Ասեցնա ծառայն. գուցէ' կինն ոչ կամիցի գալ ընդես յերկիրս յայս, գարծուցանելով գարծուցից զորդեքոյ յեր
- 6 կիրն ուստի ելեր : * Եւ ասէ արքայամ. զգոյշ լեր, մի
- 7 գարծուցանիցես զորդի իմ անգր : * Տը անց երկնից, և անց երկրի, որ աս զիս 'ի ասնէ հօր իմոյ, և յերկրէն ուստի ծնեալ էի, որ խօսեցան ընդ իս' և երգուաինձ և ասէ. զաւակի քում ասց զերկիրդ զայդ. նա առաքեսցէ զհրեշտակ իւր առաջի քո. և առցես ան
- 8 ախ կին որդւոյ իմում իսահակայ : * Ապաթի ոչ կամիցի կինն գալ ընդ քեզ յերկիրս յայս, քանեալ լինիք դու յերգմանէդ յայգմանէ : Բայց միայն զորդեակդ
- 9 իմ մի գարծուցանիցես անգր : * Եւ եդ ծառայն աքրասմու զձեռն իւր ընդ երանօք անտան իւրոյ' և եր
- 10 գուաւ նմա վն բանիս այսարիկ : * Եւ աս ծառայն ասան ուզոյ յուզուոց անտան իւրոյ' և գնաց : և յանց քարուծեց անտան իւրոյ ընդ իւր : և յարեա զանց
- 11 'ի միջագետս 'ի քաղաքն նախօրոյ : * և նստաց զուզասն արապոյ քաղաքին առ ջրհորոյ ջրոցն չ երեսկա յորժամ
- 12 ջրուարն ելաներ : Եւ ասէ. * Ինք անց անտան իմոյ արքրասմու՝ յարգեա առաջի իմ այսօր. և արա ողորմու
- 13 թի ընդ անտան իմում արքրասմու : * Աւասիկես կամ 'ի վր ապեր ջրոյս, և գտեցք բնակեաց քաղաքիս և
- 14 լանեն հանել ջուր : * և եղիցի կոյս մի որում ես առաջից, թէ խնարհեցս զսափորդ քո զի արբից, և ապէ ցիս՝ արբ, և ուղտուցք քոց ևս արբուցից մինչև գաղարեացին յմայելոյ, քայն պատրաստեցեր ծառային քում իսահակայ. և այնու գիտացից թէ արարեր ա
- 15 զորմութի անտան իմում արքրասմու : * Եւ եղև մինչև կատարեալ էր նր զնստն 'ի մտի իւրում, և անառեկեա եկն ել, որ ծնեալն էր բաժնուելի որդւոյ մեզեաց կնոջ նաքոջայ եղբոր արքրասմու. և անէր սա
- 16 փոր յաւ իւր : * և եր կոյսն գեղեցիկ երեսօք յոյժ : կոյս՝

զոր

- (3) Ոման. 'ի գտերաց աստի քանանաց'. յորոց միջի ես բնակեալ եմ : (9) Ոման. Ընդ երանօք արքրասմու անտան : (11) Յօրեալի. Յորժամ ջրուարն ելաներ : (14) Այդ. Եւ ասացէ ցիս արբ. . մինչև գաղարեացն : (16) Ոման. Կոյս՝ որ զայր ոչ գիտէ : (16) Յօրեալի. Գեղեցիկ. Եւ ելից զսափորն իւր և ել :

զոր այր ոչ գիտէր : Էջ յաղբերն , և ելից զսափորն իւր
 և ել : * Եւ թացաւ թառայն ընդ առաջ նր՝ և ասէ . ար 17
 բո ինձ սակաւ մի ջուր 'ի սափորոյ այտի : * Եւ նա 18
 ասէ . արբ տէր : և փռլ թացաւ ինչոյ զսափորն 'ի վր
 բաղկաց իւրոց . և արբոյց նմա՝ * մինչև դադարեաց 19
 յրմակելոյ : և ասէ՝ և ուղտուց քոց հանից ջուր մինչև
 տանկեքեան արբցեն : * Եւ փռլ թացաւ թափեաց զսա 20
 փորն յաւազանն , և ընլ թացաւ դարձեալ 'ի ծրհօրն հա
 նել . և եհան ջուր նմա՝ սւղտուց նր՝ * Եւ այրն միտ 21
 գնէր նմա , և լուռ կայր 'ի միտ առնուլ . եթէ աջ
 զեաց ար զճանապարհ նր՝ և թէ ոչ : * Եւ եղև իբրև 22
 դադարեցին նմա ուղաքն յրմակելոյ , և առ այրն գինգս
 ոսկին մի մի ըստ գահեկանի ձուգոյ , և երկուս շապ
 բանջանս 'ի ձեռս նր . 'ի տանն գահեկանէ ձոյլ նոցա :
 * Եւ եհանց զնա՝ և ասէ . ոյր դուստր ես գու , պատ 23
 մեա ինձ թէ իցէ՝ 'ի տան քում մեզ տեղի յիջալանաց :
 * Եւ ասէ ցնա . դուստր բաթուելի եմ ես որդւոյ մեզ . 24
 քեայ զոր ծնաւ նաքովոյ : * և ասէ ցնա . և յարգե 25
 խոտ շատ է մեր , և տեղի իջալանաց : * Իսնգաց այրն , 26
 և երկիր եպագ մոյ , * և ասէ . օրհնեալ ար նմա տեառն 27
 իմոյ արբաամու . որ ոչ վրիպեցոյց զարդարութի իւր
 և զճմարտութի 'ի տեղն իմէ . և ինձ յաշողեաց ար
 'ի տան եղբօր տեառն իմոյ : * Եւ ընլ թացաւ աղիկն 28
 պատմեաց 'ի տան մօր իւրոյ ըստ բանիցն այնոցիկ : * Եւ 29
 ուրեկայթէր եղբայր որում անուն էր դաբան : և ըն
 թացաւ դաբան առ այրն արտաքս յաղբերն , * Իբրև 30
 ետես զգինգան և զսպարանջանսն 'ի ձեռսն քեա իւ
 րոյ . և զի լուաւ զբանսն յուրեկայ քեռէ իւրմէ՝ որ
 ասէր , թէ այսպէս ինչ խօսեցաւ ընդիս այրն : և եկն
 առ այրն , մինչ կայր 'ի վր ուղտուց իւրոց առ աղբերն .
 * և ասէ ցնա . եկ մեւտ 'ի տուն օրհնեալ ան . զի՛ կադ 31
 արտաքոյ , զի ես պատրաստեցի տուն և տեղի ուղ
 տուցդ : * Եւ մեւտ այրն 'ի տուն անդր , և ինչոց ուղ 32
 տուցն : և ետուն յարգ և խոտ ուղտուցն , և ջուր լուա
 նալոյ ոտից նր , և ոտից նց որ ընդ նմոյն էին : * Եւ 33
 եգին հաց առաջի նց ուտել : և նա ասէ . ոչ կերայց
 մինչև խօսեցայց զբանս իմ : և ասեն՝ խօսեաց : * Եւ 34
 ասէ . ծառայ արբաամու եմ ես . * և ար օրհնեաց ըզ 35
 տէր իմ յոյժ , և բարձրացաւ . և ետ նմա արջառ և
 ոչնար , և արծաթ և ոսկի , ճառայս և աղտինայս ,
 ուղտս

(16) Թօրիսիկն . Էջ յաղբերն : (23) Աստ . Տեղի իջա
 վանաց : (27) Ոման . 'ի տէ իմէ , և ինձ . . 'ի տան եղ
 բօր տեառն իմոյ : (28) Ոման . Պատմեաց 'ի տան հօր իւ
 րոյ : (32) Ոման . Եւ ինչոց յղաղտուցն :

- 36 ուզեաւ և շէշ : և և ծնաւ սպառա՝ կին տեառն իմոյ որ
գի մի տեառն իմում յետ ծերուն իւրոյ . և նմա՝ եւ
37 զամ ինչ որ էր նր : * Եւ երգանցոյց զիս տէր իմ՝ և
ասէ . ոչ առցես կին որդւոյ իմում իսահակայ՝ ի գըս
ամբաց աստի քանանացւոյ , յորոց միջն էս . պանգիւ
38 տեալս եմ յերկրի սոցա : * Եւ ի տուն հօր իմոյ եր
թիցես և ի տոհմ իմ , և առցես աստի կին որդւոյ ի
39 մում : * Եւ ես ասացի ցտերն իմ . գուցէ՝ ոչ գայցե
40 կինն ընգիս : * և ասէ ցիս . Եւ Եւ իմ որում հաճոյ
եղէ առաջն նր , նա առաքեսցէ զհրեշտակ իւր ընգ
քեզ , և յաջորդեցէ զճանապարհս քո . և առցես կին
41 որդւոյ իմում յազգէ իմնէ , և ի տանն հօր իմոյ : * և
յայտնամ քաւեալ լիցիս ի նշովից աստի իմոյ . յոր
ծամ երթիցես ի տոհմ իմ՝ և ոչ տացեն , քաւեալ լի
42 ցես յերգմանն աստի իմնէ : * Եւ իբրեւ եկի այսօր յաղ
քեւրն՝ ասեմ . Եւ Եւ տեառն իմոյ արբամուն , եթէ
յաջորդեցեր ինչ զճանապարհս իմ , զոր ես այժմիկ ե
43 կեալ եմ . * ասաւասիկ ես հասեալ կամ ի վր աղբեր
ջրոյս , և դասերը մարդկան քաղաքիս ելանեն տանել
ջուր . և եղիցի կոյս ցոր ես ասացից՝ Եւ արբո՛ւ ինչ
44 սպիաւ մի ջուր ի տափորոյդ քումնէ , * և ասացէ ցիս՝
Եւ արբ , և աղառուցգ ևս քոց հանից ջուր , այն է կին
զոր պատրաստեաց Եւ ծառայի իւրում իսահակայ . և
այնաւ դիտացից Եւ արարեր զողորմուն ընգ տեառն
45 իմում արբամուն : * Եւ եղև մինչեւ իմ կատարեալ
էր զիտս ի մօի իմում , անդէն զաղաղակի ելանէր
անբեկա՝ և ունէր սափոր յուս իւր . էջ յաղբերնց և
46 եհան ջուր : և ասեմ ցնա արբո՛ւ ինչ : * և փութացեալ
իջոյ զտափորն յինքենէ՝ և ասէ . արբ գու , և ուղ
առուցգ ևս քոց արբուցից : և արբի . և ուղառցն ի
47 մոց արբոյց : * Եւ հարցի ցնա՝ և ասեմ , դ՛ր գուտար
ես գու՝ պատմեա՛ ինչ . և նա ասէ , գուտար բաթուե
լի եմ ես՝ որդւոյ նաքովայ զոր ծնաւ նմա մեզցա : և
եգի գինգս յահանջս նր , և ասարանջանս ի ձեռանր .
48 և ինգացի . * և երկիր պագի Եւ . և օրհնեցի զԵւ Եւ
տեառն իմոյ արբամուն . որ յաջորդեց ինչ ի ճանա
պարհի ասա ճնարտութե . առնուլ զդուտար եղբոր
49 տեառն իմոյ որդւոյ նր : * Արդ՝ եթէ տանէք գուր
ճորհս և արգարութե առ տերն իմ , պատմեցէք ինչ .
ասպա թէ ոչ ցուցէք ինչ զի գարձայց յաջ կամ յա
50 հեակ : * Պատասխանի ետուն զարան և բաթուել և
ասեն .

(41) Ոմանս . յերկրին եւ փշիս ունին . Քաւեալ լիցես՝
Ուր ոմանս . ի նշովից աստի իմոյ : (42) Ոմանս . Չոր ես
այժմ եկեալ եմ : (43) Ոմանս . Ելանեն հանել ջուր :

ասեն. 'ի տէ՛ եւ իրդ այդ. և մէք ո՛չ կարեմք հակա
ռակ ինչ չար ասել բարւոյ. * ասաւագիկ ուրեկաւ 51
ոսջի քոյ, առ և գնա. և եղիցի կին որդւոյ տեառն
քոյ՝ ունի և խօսեցաւ ւոր: * Եւ եղև իբրև լուսաւ ծա: 52
ուայն արբաամու զբանս նոցան, երկիր եւրագ. ան: * և 53
եհան ծառայն անթառառիւ և անթառառ արծաթոյ, և
հանգերան, և ետ ուրեկայ. և ետ ընծայն եղբարցնր
և մօրն: * Կերան և արբին նա, և արքն որ ընդ նմա 54
էին. և ննջեցին: և յարուցեալ 'ի վաղորդայն անդր՝
ասէ. արձակեցէք զիս զի երթայց առ տէր իմ: * Եւ 55
ասեն եղբարք նր և մայրն. կացցէ կոյժն առ մեզ իբրև
աւուրս տասն, և ապա երթիցէ: * Եւ նա ասէ ցնա. 56
մի խափանէք զիս. զի ար արողեաց զճանապարհս իմ.
արձակեցէք զիս զի երթայց առ տէրն իմ: * և ասեն 57
եղբարք նր. կոչեսցուք զայլ իկն, և հարցցուք 'ի բէ: 58
րանոյ նր: * Կոչեցին զուրեկա՝ և ասեն ցնա. երթա՛ն
ընդ առնա ընդ այսմիկ. և նա ասէ՝ երթան: * Եւ յու 59
զարկեցին զուրեկա զքոյրն իւրեանց, և զինչ նր. և
զծառայն արբաամու, և որ ընդ նմայն էին: * և օրհ 60
նեցին զուրեկա՝ և ասեն ցնա. քոյր մեր եղիցես 'ի հա
գարս և 'ի բերս. և ժառանգեսցէ զաւակ քո զբա
ղաքս թնամեաց քոց: * Յարուցեալ ուրեկա և նա 61
ժիշտք իւր, ելին յուղտան և գնացին ընդ առն: և ա
ռեալ ծառային զուրեկա՝ գնաց: * Եւ խառակ յանազ 62
պատի տեղ. առ Զրհորովն տեսեան բնակէր յերկրին
'ի կողմ հարաւոյ: * և եւ իտահակ զբօսանել 'ի դաշտին 63
ընդ երեկս. ամբարձ զայս իւր՝ և ետես՝ զի գային
ուղտք տասն: * Ամբարձեալ գայս իւր և ուրեկա եւ 64
տես զիտահակ, էջ վաղվաղակի յուղտուէ անտի. * և 65
ասէ ցծառայն. ո՞վ է այրն որ գայ 'ի դաշտին ընդ ա
ռալ մեր: և ասէ ծառայն, նա է տէրն իմ: և նր ա
ռեալ ձորձա արկաւ զիւրև: * Եւ պատմեաց ծառայն, 66
իտահակայ զամ զիտահակ զոր արար: * Եւ եմուա իսա 67
հակ 'ի տուն սառայի մօր իւրոյ, և ան զուրեկա, և
եղև նր կին. և սիրեաց զնա. և միթարեցաւ իսա
հակ վն սառայի մօր իւրոյ:

ԳԼ.

(56) Ոման. Զի ար յարողեաց զճանապարհս իմ: (59) Ոման
յաւելոս. Եւ զինչ նորա. և զայլի նորա. և զծառայն
արբաամու: (61) Ոման. Զուրեկա՝ և գնաց: (62) Ո
ման. Եւ խառակ չըէր յանապատի անդ. առ Զրհ
րով տեսեան բնակէր: (63) Ոման. Զբօսուել 'ի դա
շտին: (64) Օրինակ. Յուղտն անտի: Իսկ տիտ. Յուղ
տու անտի:

ԳԼ. ԻԵ.

- 1 **Ե**ւ յաւելլ աբրաամ անուղ կին որում անուն էր **Լ**
 2 քետորա : * և ծնաւ նմա զհմբան , և զյեկե
 3 ւէ : * **Ե**ւ յեկեան ծնաւ զսարա , և զԹեման , և զգա
 4 զեէլ , և ասուրիւմ , և զասուսիւմ : և զվովմա : * **Ե**ւ
 5 որդիք մադիսու , զեփար , և ասփեր , և եղբ , և աս
 6 րիգա , և եգրադա : ասինքեան , ասքեան որդիք քե
 7 տուրայ : * **Ե**ւ ետ աբրաամ զմա ինչա իւր իսահակայ
 8 որդւոյ իւրում : * և որդւոց հարձիցն իւրոց որ էին
 9 աբրաամու , և տա աբրաամ պարգեւ . և արձակեաց զնա
 10 սա յիսահակայ որդւոյ իւրոյ մինչդեռ ինքն կենդանի
 11 էր՝ ընդ արեւելս յերկիրն արեւելց : * **Ե**ւ այս են ամբ
 12 աւուրց կենացն աբրաամու զորս եկեաց , հարիւր եւ
 13 Թանասուն և հինգ ամ : * և պակասեալ աբրաամու մե
 14 ռաւ ի բարւոյ ծեցութե , արևորեալ **Ե**ւ լի աւուրց .
 15 և յաւելլաւ առ ժողովուրդ իւր : * **Ե**ւ Թադեցին զնա
 16 իսահակ և իսմայել որդիք նր , յայրի անդ ի կրկնում .
 17 յապարակին եփրոնի որդւոյ սահաւայ քեռացւոյ . որ
 18 է յանդիման մամբրեի . * ագարակն և այրն զոր սա
 19 ցաւ աբրաամ յորդուցն քեռայ : անդ Թադեցին զաբ
 20 րաամ և զսաւա կին նր : * **Ե**ւ եղև յետ մահուանն
 21 աբրաամու , օրհնեաց աս զիսահակ զորդի նր : և ընա
 22 կեցաւ իսահակ առ ջրհորի տեսլեանն :
 23 * **Ե**ւ այս են ծնունդք իսմայելի որդւոյ աբրաամու , **Լ**
 24 զոր ծնաւ ագար եգիպտացի աբրաամու աղախինն սա
 25 ւայի : * **Ե**ւ այս են անուանք որդւոցն իսմայելի . ըստ
 26 անուանց ազգացն նր : **Ա**նդրանիկն իսմայելի նաբեովթ
 27 և կեդար , և արգեէլ , և մաբամ , * և մասմա , և ի
 28 զումա , և մասէ , * և քողդադ , և Թեմա , և յետուր ,
 29 և նափէս , և կեդմա : * **Ս**որս են որդիք իսմայելի ,
 30 և այս են անուանք նց ի հանգրուանս իւրեանց , և ի
 31 իորանս իւրեանց , երկոտասան ի չափն նց ըստ ազգաց
 32 իւրեանց : * **Ե**ւ այս են ամբ կենաց իսմայելի , հա
 33 րիւր երեսուն և եւթն ամ . և պակասեալ մեռաւ ,
 34 և յաւելլաւ յազգ իւր : * և բնակեցաւ յիւլայ մինչև
 35 ցաւոր օր է յանդիման եգիպտոսի , մինչև ի գալ յա
 36 տրեւ

ԳԼ. ԻԵ. (1) Ո՛հնի . Անուղ իւր կին . . քետուրա :
 (2) Ո՛հնի . Եւ զյեկեան . . և զսարգի : (7) Ծօրնային .
 Ջորս եկեաց ճիւղ ամ : (16) Այս . Եւ այս անուանք են :
 (18) Ո՛հնի . Եւ բնակեցաւ յիւլայ մինչև ցաւոր :

սորեն ասանեալս . յանգիման ամենայն եղբարց իւրոց
բնակեցաւ :

ԼԲ * Եւ այս եւն ծնունդք իսահակայ որդւոյ արքայամու . 19
արքայամ ծնաւ զիսահակ : * Եւ էր իսահակ ամաց քա 20
ռասնից յորժամ ան զոքեակա զգուտար բաթուռի
տառուայ , որ էր 'ի միջագետաց ասորաց , զքոր լա
բանսւ ասորայ իւր 'ի կնաւթն : * Եւ ազաչէր իսահակ 21
զմբ զիս ռեբեկայ կնոջ իւրոյ՝ զի ամուլ էր : Եւ լուսւ
նմա ան . Եւ յոչցաւ ռեբեկա կին նր : * Եւ խաղային 22
մանկուիք 'ի նմա : Եւ ասէ՝ եթէ այսպէս լինիցի ինձ ,
ընդ էր իցէ ինձ ար : Եւ գնաց հարցանել 'ի տէ : * Եւ 23
ասէ ցնա ար . երկն ազգք են յարգանգի քում , Եւ եր
կնւ ժողովուրդք յորովայնէ քումնէ զառցին . Եւ ժող
վուրդ . զժողովրդեամբ ելեկէ առնիցէ , Եւ երեցն կրա
ւորցն ծառայեսցէ : * Եւ իբրեւ լցան նր առուրք ծնաւ 24
նեւոյ . Եւ էին երկու որդիք յորովայնի նորա : * Եւ եկն 25
եւ որդին անգրանիկ շառագոյն ամենեկն՝ իբրեւ զմորթ
թաւ , Եւ անուանեալ զանուռն նր եսաւ . Եւ ապա եւ
եղբայր նր , Եւ ձեռն նր ունէր զգարշապարէ ետաւայ .
Եւ հոչեաց զանուռն նր յակոր : * Եւ իսահակ էր ամաց 26
վաթանից՝ յորժամ ծնաւ զնմ ռեբեկա : Եւ առնցին ման
կուիքն : * Եւ էր եսաւ՝ այր հմուտ որսոյ վայրագ : Եւ 27
յակոր՝ այր առանց պաշուճանաց ընտասոցն : * Եւ 28
սիրեաց իսահակ զեսաւ , զի որս նորա կերակուր էր
նմա . Եւ ռեբեկա սիրէր զյակոր : * Եւ էր եփեալ յա 29
կորայ թան . Եւ եկն եսաւ 'ի գաշտէ՝ նթթեալ : * Եւ ա 30
տէ եսաւ ցյակոր . ամուր ինձ ճաշակել 'ի չեկաթանէ՝
յայգմանէ , զի նթթեալ եմ : զի այնորիկ կոչեցաւ ա
նունն նր եղամ : * Եւ ասէ յակոր ցեաւ . վաճառեա՛մ 31
ինձ այսօր զանգրանկութիւն քո : * Եւ ասէ եսաւ՝ ա 32
հաւասիկ ես երթամ 'ի վախճանել , Եւ առիմէ՝ իցեն ինձ
այն անգրանկութիւնք : * Եւ ասէ ցնա յակոր . երգուիք 33
ինձ այսօր : Եւ երգուաւ նմա : Եւ վաճառեաց եսաւ
զանգրանկութիւն իւր յակորայ : * Եւ յակոր ետ ետա 34
ւայ հաց Եւ թան սալնեայ . կերաւ Եւ արբ , Եւ յարեաւ
գնաց : Եւ անարգեաց ետաւ զանգրանկութիւն :

ԳԼ.

(21) Ռմն . Եւ յաջաւ ռեբեկա : (22) Այս . Եւ խա
ղացին մանկուիքն 'ի : (23) Ռմն . Եւ յորովայնէ քում
գաւ : (28) Ռմն . Եւ սիրէր իսահակ զեսաւ : (28) Եւ
բնակին . կերակուր է նմա : (32) Ռմն . Եւ առ իմ է
ցեն ինձ այն : (34) Ռմն . Եւ անարգեաց . զանգրան
կութիւն իւր : Եւ Ռմն , զանգրանկութիւն :

ԳԼ. ԻԶ.

- 1 Եւ եղիւ սոք յերկրին . Թեղ զառաջին տակն որ է 19
 զի 'ի ժամանակս արքայամու : և չորսու խաչակի
 2 առ արխմէլէք արքայ փղապաղաց 'ի գերարա : * Եւ ե-
 րեւցաւ նմա նոր' և ասէ . զի իջաներ յերկրապատ , այլ
 3 բնակեալ գու յերկրիդ . յորում ասացի . քեզ : * և պան-
 զխտեաց յերկրիս յարմիկ . և եղից ընդ . քեզ , և օրհնե-
 ցից զքեզ . զի քեզ և զաւակի ջուս ասցան զերկիրս
 զայս . և հաստատեցից զերգուսն իմ զոր երգուայ ար-
 4 բաւմու հօր քո : * Եւ բազմացուցից զգաւակ քո իբրեւ
 զաստեղս երկնից . և ասց զաւակի քուս զնմ զերկիրս
 զայս . և օրհնեցին 'ի զաւակի քուս իմ ասցա յերկրիս
 5 * փոխանակ զի լուաւ արքայսմ հայր քո ձայնի իմում ,
 և պահեաց զհրամանս իմ և զպատուիրանս իմ , և զի
 6 բաւաւսն իմ , և զօրհնս իմ : * Եւ բնակեցաւ խաչակի
 7 'ի մէջ գերերացուց : * և հարցին արք տեղադն գու-
 բեկայ կնոջն նր . և ասէ . քոյք իմ է , քանզի երկնում
 ասիւ թէ կին իմ է . Թե գուցե ասանանիցեն զնա արք
 8 տեղայն զի սեբեկայ . զի զեղեցիկ էր երեսօք : * և ե-
 զի անդ բլժմ ժամանակս Եւ կարկառաւ արքմեղէք ար-
 9 քայ փղապաղաց ընդ պատուհան , և ետես զխաչակի
 զի խաղոյր ընդ սեբեկայ կնոջ իւրում . * կոչեաց ա-
 բխմէլէք զխաչակ' և ասէ ցնա . ուրեմն կին քո էր ,
 և ընդէր ասացեր թէ քոյք իմ է : ասէ ցնա խաչակի
 10 քանզի ասացի թէ գուցե մեռանիցիմ զի նր . * Ասե-
 ցնա արքմէլէք . ընդերարարեր զայդ ընդ մեզ . աս-
 կաւիկ միւսեւ մեռալէր ուրումն յաղգի իմմն առ կին
 քո . և անէիք 'ի զմեռ անդիտու թի : Եւ պատուի
 11 րեաց արքմէլէք իմ ժողովրդեան իւրում և ասէ . * զ-
 մեռայն որ հարկանիցի ընդ այդք ընդ այդ , կամ ընդ
 12 կին գորս' մահաւ պարտական լիցի : * Եւ սերմնեաց
 սերմ' խաչակ յերկրին յայնմիկ , և եգիտ 'ի տարաժն
 յայնմիկ հարկաւորս զգարին : և օրհնեաց զնա նր :
 13 * և բարձրացաւ պարս . և երթայր յառաջագէտ և մե-
 14 ծանայր , մինչև եղև մեծ յոյժ : * և եղև նր անասուն
 ոչնարի և արջառոյ , և արմուիք բազում : Եւ նախան
 15 ձեցան ընդ իմս փղապաղին : * և զնմ ջրհորս զոր փո-
 րեցին ծառայք նր 'ի ժամանակսն արքայամու հօր նր ,
 16 խցին փղապաղին և լին զնս հոգով : * Եւ ասէ արք
 մեղէք ցիտակ . երթ ցնա 'ի մէնջ , զի կարի զօրաւո
 րա

ԳԼ. ԻԷ. (3) Ոման . Արքայամու հօր քուս : (14) Ոման .
 Եւ եղին նր անաս' : (16) Ոման . Զի կարի զօրաւոյն :

րագոյն քան զմեզ եղբր : * և զնաց անտի իսահակ , և 17
 բնակեցաւ 'ի ձորն գերերացւոց . և լանդ բնակեաց :
 ԼԴ * Եւ գարձեալ իսահակ փորեաց զԶրհորսն ջրոց , զոր 18
 փորեցին ծառայքն արքաամուհւ հօր նր , և խցին զայն
 փղշտացիքն յետ մահուանն արքաամուհւ հօր նր . և եդ
 նց անուանս ըստ անուանեցն զոր անուանեաց նց ար
 քամ հայր իւր : * Եւ փորեցին ծառայքն իսահակայ 19
 'ի ձորն գերերացւոց , և գտին անդ ջրհոր ջրոյ կէն
 դանւոյ : * Եւ մարտնչին հովիւքն գերերացւոց ընդ 20
 հովիւսն իսահակայ . և ասէին՝ եթէ իւրեանց իցէ ջր
 հորն . և կոչեաց զանուն ջրհորոյն զըկնումն . քանզի զըր
 կէին զնա : * Չուեաց անտի . և փորեաց միւս ևս ջր 21
 հոր ջրոյ . հակառակէին և վն այնորիկ ևս : և կոչեաց
 զանուն նր Թննամուծի : * Չուեաց անտի . և փորեաց 22
 այլ ջրհոր , և ոչ մարտնչին վն այնր : և կոչեաց զա
 նուն նր անգորրուծի . ասէ՝ զի այժմ ընդարձակեաց
 մեզ ար : և ածեցոյց զմեզ յերկրի : * Եւ ել անտի 'ի 23
 ջրհորն երգման : * և երեւցաւ նմա ար 'ի գիւրդին յայն 24
 միկ' . և ասէ : ես եմ քո հօր քոյ , մի երկնցիւր . զի ընդ
 քեզ եմ , և օրհնեցից զքեզ , և բազմացուցից զգաւակ
 քո վն արքաամուհւ հօր քոյ : * Եւ շինեաց անդ սեղան . 25
 և կարգաց անդ զանուն տն : և եհար անդ զեփրան իւր :
 փորեցին ծառայքն իսահակայ անդ ջրհոր : * Եւ արի 26
 մեկէք չոգաւ պռնա 'ի գերարա , և զբողաթ առաքաւ
 պեթ նր , և փխրաւ սպարապետ զօրաց նր : * Եւ ա 27
 սէ ցնոսա իսահակ . զի՝ եկիւ առ իս , զի գուր առե
 ցեք զիս' . և հալածեցէք 'ի ձէնը : * Եւ ասին . տեսա 28
 ներսիս տեսաք՝ զի եր ար ընդ քեզ . և ասեմք՝ եղիցի
 դան ընդ միմեանս , ընդ մեզ և ընդ քեզ . և գեցուք
 ընդ քեզ ուխտ * չառնէլ ինչ մեզ չար : ող և մեք ոչ 29
 ինչ մեղաք քեզ . և զոր օրինակ արարաց քեզ բարի' . և
 արձակեցաք զքեզ խաղաղութե . և արդ գու օրհնեալ
 'ի տէ ես : * Եւ արար նց խրախուծի . կերտն և ար 30
 բին : * և յարուցեալ 'ի վաղիւ անդր երդուան այր ըն 31
 կերի իւրոյմ . և արձակեաց ցնոսա իսահակ , և զնա
 ցին 'ի նմակէ զընութե : * Եւ եղև յաւաւր յայնմիկ ե 32
 կին ծառայքն իսահակայ' . և պատմեցին նմա վն ջրհո
 րոյն զոր փորեցին , թէ ոչ քոսք ջուր : * և կոչեաց զնա 33
 երդումն : վն այնորիկ է անուն քաղաքին այնմիկ ջրհոր
 երդման' մինչև ջայսօր ժամանակի :

* Եւ

(18) Ամս . ջոր անուանեաց զնն արքամ : (20) Ա
 մս . թէ իւրեանց իցէ ջուրն . . . քզի զըկեցին զնա :
 (25) Ամս . Եւ կարգաց զանուն տն : (32) Ամս . Եւ
 պատմեցին նմա . . . թէ գոսք ջուր : (33) Ամս . Եւ

- 34 * Եւ երբ եկաւ ամաց քառասնից, և առ իւր կին զուրկեմ գումար բեկբայ քեռացւոց, և զմասեմայ դուստր
35 ելովմաց խեացւոյ : * և գաւնացուցանէին զեասանկ
և զոքեկա :

ԴԼ. ԻԵ.

- 1 Եւ եղև իբրև ծերացաւ իսահակ, և վատեցին աչք
2 * և ասէ ցնա. օրգեակ իմ և նա ասէ ցնա, անաւանիկ ես :
3 * Եւ նա ասէ ցնա. անաւանիկ ես ծերացեալ եմ, և ոչ
4 * գիտեմ զօր վախճանի իմոյ : * արդ՝ աս գաւնացործի քո
5 զարեղ և զկապարճս, և ել 'ի գաւառ և որսա ինձ որս
6 * և արա ինձ խորտիկս սոց և նա օրհնեմ Թ. բեր մատո ինձ
7 զի կերայց և օրհնեացէ զքեզ անձն իմ մինչ չև մեռեալ
8 իցեմ : * Եւ լուաւ ուրեկա զի խօսէր իսահակ ընդ որդւ
9 իւրում : Գնաց ետաւ 'ի գաւառ որսալ որս հօր իւ
10 * րում : * Եւ խօսեցաւ ուրեկա ընդ յակրբայ որդւոյ
11 * իւրում և ասէ. անա լուայ ես 'ի հօրե քումմէ զի խօ
12 * սէր ընդ եղբոր քում և ասէր. * բեր ինձ որս և ա
13 * լա ինձ խորտիկս զի կերայց և օրհնեցից քեզ առաջ
14 * քն՝ մինչ չև մեռեալ իցեմ : * Եւ արդ՝ որգեակ իմ լուր
15 * ինձ ուց նա պատուիրեմ քեզ : * Գնա գաւ 'ի գաւառ, և
16 * ան ինձ անտի երկուս ուլս փափուկս և ընտիրս, և ա
17 * լարից զնք խորտիկս հօր քում. սոց և սիրէ : * և մե
18 * տուցես հօր քում և կերիցէ. զի օրհնեացէ քեզ հայր
19 * քո մինչ չև մեռեալ իցէ : * Եւ ասէ յակրբ ցաւրեկայ
20 * մայր իւր. Եղբայր իմ ետաւ, այր՝ իմաւ, և ես լինիկ
21 * : * Գնաց շաղկիցիկ զնա հայր իմ և լինիցիմ առաջի նք
22 * իբրև արհամարհոտ, և ամիցեմ 'ի վր իմ անեծս և սչ
23 * օրհնութի : * Եւ ասէ ցնա մայրն իւր. յիմ վերայ ա
24 * նէծք այն որգեակ. բայց մայրն լուր ձայնի խնում և
25 * երթ ան ինձ : * Գնաց և ան ամ մօր իւրում և ա
26 * լար խորտիկս ուց և սիրէր հայր նորա : * Եւ ասեալ
27 * ուրեկայ զպատմութեանն աղիւս որդւոյ իւրոյ երկցու
28 * ար կայր առ նմա 'ի տան, զգեցոյց յակրբայ որգեակ
29 * րում կրցերոյ : * և ուլեմիսն աղոյց 'ի քաղոսիս նք : և
30 * 'ի վերայ մերկոյ պարանոցի նք : * Եւ ետ զխորտիկն և
31 * զհացն

կուցեաց զնա առատութ. վն այնորիկէ : (34) Թորմալիմ
գաւառէր. Զորդիմ գաւառ բեկբայ : (34) Ունիւ. Բեկ
բայ քեռացուր և զմասեմայ դուստր :
ԴԼ. ԻԵ. (1) Ունիւ. Եւ ասէ ցնա անաւանիկ եմ : (3) Ու
նիւ. Եւ ել 'ի գաւառն և որսա : (12) Ունիւ. Եւ ոչ
օրհնութիս : (13) Առա. Անէծքն այն արդ :

զհացն զոր արար 'ի ձեռս յակոբայ որդւոյ իւրոյ : * և 18
 տարաւ հօր իւրում և ասէ՝ հայր իմ : և նա ասէ՝ ա-
 լասիկ եմ : և ասէ . ո՞վ ես գու՜ր որդեակ : * Եւ ասէ 19
 յակոբ ցճայրն . ես եմ եսաւ անգրանիկն քո , արարի
 որպէս և խօսեցար ընդիս , արի նիստ և կէր յոցսոյ
 իմմէ . զի օրհնեսցէ զիս անձն քո : * Եւ ասէ իսահակ 20
 ցորդին իւր . զի՞նչ զի վաղվադակի գտեր որդեակ : և
 նա ասէ , որպէս պատրաստեաց ար արած աւաղի իմ :
 * Եւ ասէ իսահակ ցյակոբ . մօտ եկ՝ և չափեցից ըզ 21
 քեզ որդեակ , եթէ գու՜ր իցես որդի իմ եսաւ : Եւ ոչ :
 * Մատենաւ յակոբ առ իսահակ հայր իւր , և չափեաց 22
 ցնա՝ և ասէ . ձայնդ՝ ձայն յակոբայ , և ձեռքդ՝ ձեռք
 իսաւայ : * և ոչ ծանեաւ զնա . զի եկն ձեռք նր իբրեւ 23
 զձեռան իկաւայն որքոր իւրոյ թաւ : Եւ օրհնեաց զնա
 ք և ասէ . գու՜ր ես որդի իմ եսաւ : և նա ասէ՝ ես եմ : 24
 * և ասէ մատո՜ր ինձ՝ և կերայց յորսոյ քու մմէ որդեակ , 25
 զի օրհնեսցէ զքեզ անձն իմ : առ մատոյց նմա՝ և կե-
 րաւ . և երբեր նմա զինի՝ և արբ : * Եւ ասէ ցնա իսաւ 26
 հակ հայր իւր . մօտ եկ և համբուրեա՜ զես որդեակ :
 * Եւ մատենաւ համբուրեաց զնա : և առ զհոտ հանդեր 27
 ձից նր . և օրհնեաց զնա՝ և ասէ . Ահա հոտ որդւոյ ի-
 մոյ իբրեւ զհոտ անգույ լիոյ զոր օրհնեաց ար : * և առ 28
 ցէ քեզ արձ 'ի ցօղոյ երկնից՝ և 'ի պարարտուէ՜ երկրի ,
 և բազմուէ՜ ցորենոյ և գինւոյ : * և ծառայեցեն քեզ 29
 աղբք . և երկիր պագցեն քեզ իշխանք . և եղիցես տէր
 եզբօր քում , և երկիր պագցեն քեզ որդեք հօր քոյ .
 որ անիծանիցէ զքեզ՝ անիծեալ լիցի . և որ օրհնեսցէ 30
 զքեզ՝ օրհնեալ : * Եւ եղև յես դադարելոյն իսահակ
 կայ օրհնելոյ անախ զյակոբ զորդի իւր . իբրեւ ել յա-
 կոբ յերեսաց իսահակայ հօր իւրոյ : և եկն եսաւ եղ-
 քայր նր յորսոյ : * արար և նա խորտիկս , և մատոյց 31
 հօր իւրում . և ասէ ցհայր իւր . յարեցէ՜ հայր իմ , և
 կերեցէ յորսոյ որդւոյ իւրոյ՝ զի օրհնեսցէ՜ զիս անձն
 քո : * Եւ ասէ ցնա իսահակ հայր իւր , ո՞վ ես գու՜ր : 32
 և նա ասէ , ես եմ որդին քո անգրանիկ եսաւ : * Եւ 33
 զարմացաւ իսահակ զարմացու մեծ յոյժ . և ասէ , իսկ
 այն ո՞վ էր որ արսացաւ ինձ որս՝ և երբեր մատոյց . և կե-
 րայ յամենայնէ մինչ յե՜ քո եկեալ էր . և օրհնեցի զնա
 և եղիցի օրհնեալ : * Եւ եղև իբրեւ լուաւ եսաւ ըզ 34
 քանսն սահակայ հօր իւրոյ . աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ
 գառնացեալ յոյժ . և ասէ ցհայրն իւր , օրհնեա՜ արդ՝
 և զիս հայր : * Եւ ասէ ցնա . եկն եղբայր քո նենգու 35
 ԹԲ

(25) Ոման . Աւմատոյց նմա : (33) Այս . իսկ այն ո՞վ
 է որ որսա՜ : (33) Ոման . Եւ երբեր մատոյց ինձ , և :

- 36 Թէ և ան զօրհանուիս քո : * Եւ նա ասէ . յերաւի կո-
չեցաւ անուն նր Բաղոր . զի այս երկիցս խաբեաց զիս .
ան զանգրանկութեն իմ , և ամբ ան զօրհանուիս իմ :
և ասէ եսաւ ցհայր իւր . և ոչ մի ինչ օրհնութի թա-
37 զք բնձ հայր : * Պատասխանի եա խահակ՝ և ասէ ցե-
սաւ . որովհետեւ ամբ արարի զնա քեզ . և զնմ եղբարս
քո արարի նմա ծառայս . ցորենով և գինւով հպատա-
38 անցի զնա . քեզ զինչ արարից որգեակ : * Ասէ եսաւ
ցհայրն իւր , միթե՝ մի օրհնուի իցէ քո հայր . օրհնեմ
և զիս հայրս և իբրեւ սարջացաւ խահակ . ամբարձ զհայն
39 իւր եսաւ և ելաց : * Պատասխանի եա խահակ հայր նր
և ասէ ցնա . ահա՝ ի պարարտուի երկրի եզիցի բնա-
40 կուի քո , և ի ցօղոյ երկնից ի վերուստ : * և արձ թով
մեցցես . և եղբոր քում ծառայեսցես . և եղիցի յոր-
ծամ քակեցես և լուծցես զլուծ նր ի պարանոցի քում
41 մէ : * Եւ պահէր եսաւ ձեռ յակովբայ զի օրհնուեցն
զոր օրհնեաց զնա հայր իւր . և ասէր եսաւ ի մօր * Իւ-
բում . մերձեցին աւուրք կարեաց հօր իմոյ , զի սպանից
42 զյակոր զեղբայր իմ : * Այգ եղեւ ռեբեկայ բանքն եսա-
ւայ որդւոյ իւրոյ երկցու . և յեաց կոծեաց զորդի իւր
զկրտսեր զյակոր՝ և ասէ ցնա . ահա եսաւ եղբայր քո
43 սպանայ սպանանել զքեզ : * արգ՝ լուր որգեակ ձայ-
նի իմում , և արի գնա ի միջագետս առ քարան եղբայր
44 իմ ի խառան : * և բնակեցես ընդ նմա աւուրս բա-
ղումն , մինչև անցի սրտմտութի բարկութի եղբոր քո
45 իբէն : * և մոռացի զոր ինչ արարեր նմա . և ապա
առաքելից կոչեցի զքեզ անախ . գուցէ՝ անպաւակի-
ցիմ յերկոցունչ ի ձեռն ի մօրում աւուր :
46 * Եւ ասէ ռեբեկա ցխահակ . ձանձրացեալէ անձն իմ և զ
ի գատերաց որդւոց քեռայ . եթէ աւանցու յակոր կին
ի * գատերաց անախ քեռայ , ի գատերաց երկրիս աչ-
սորիկ . ընդէր իցէ ինձ կեալ :

ԳԼ . ԻԸ .

- 1 Սոքեաց առ ինքն խահակ զյակոր . օրհնեաց զնա ,
և պատուիրեաց նմ և ասէ . մի առնուցուս կին ի
2 գատերաց ասախ քանանացոյ : * Այլ արի զնա ի մի-
ջագետս ասորւոյ , ի առն բաթուլի հօր մօր քո . և
ան .

(37) Ո՛հնտ . Եւ զնմ եղբարս նորա արա : (39) ի լուս .
Ահա ի պարարտուի . համայն ոմանց ի բնաք : (39) Որ
իս յակու . ի վերուստ ելիցի օրհնութի քո : (41) Այս . զի
օրհնութեն զոր օրհն : (42) Ո՛հնտ . Այգ եղեն ռեբե-
կայ : (46) Ո՛հնտ . Եւ ընդէր իցէ ինձ :

ան. անտի քեզ կին 'ի գաւեղաց զարանաւ եղբոր մօր
քոյ: * Եւ ան իմ օրհնեացի զքեզ, և առնցուացի զքեզ,
և բաղմոցուացի զքեզ, և եղիցեա 'ի ժողովս ազգաց:
* և ասաց քեզ զօրհնութիւն արքայանաւ հօր ի մոյ,
քեզ և զաւանի թուս յեա քո. ժառանգել քեզ
զերկիր պանդխտութեան քոյ՝ զոր եւս ան արքայանաւ:
* Եւ արձակեաց իսահակ զյակոբ, և գնաց 'ի միջագետս առ
աորւոց առ լաքան որդի բաթուէլի ասորւոց, եղբայր
ռեբեկայ, մօր յակոբայ և եսաւայ: * Եւ իբրեւ ետես
եսաւ եթէ օրհնեաց իսահակ զյակոբ, և գնաց 'ի միջագետս
ասորւոց առնուլ իւր անտի կին. և յօրհնելն
գնաւ պատուիրեաց և ասէ. մի տանուցուա կին 'ի դու
անրաց աստի քանանացոց: * և ունկնդիր եղև յա
կոբ հօր և մօր իւրում. և գնաց 'ի միջագետս ասորւոց:
* Եւ ետես ետաւ եթէ չար թուից պատեր քանանաց
և ոյճ առաջի սահակայ հօր իւրոյ. * գնաց ետաւ առ
իսայել, և առ զմայելիս պուսար իսահակի որդւոց
արքայանաւ՝ զէջր նաբեութայ 'ի վայրից կանանց իւրոց
իւր կնուէ: * Եւ ել յակոբ 'ի քհորոց անտի երգէ
ման, և գնաց 'ի խառան: * և հասեալ 'ի տեղի մի և
ննջեաց տնդ. քանզի արեւ 'ի մուտս էր, և ան 'ի քաւ
քանց անդոյն և եր քեզ սնարս իւր, և ննջեաց 'ի տեղ
և ոյճ յայնմ: * Եւ ետես տեսիլ: և ահա ասնդուղք,
հաստատեալ յերկրի, որոյ գլուխ իւր հասանէր մինչ
յերկիրս: և հրեշտակք ել ի կանէին և ի շանէիննդ նա:
* և եր հաստատեալ էայր 'ի նմա: Եւ ասէ. ես եմ եր
ան արքայանաւ հօր քոյ, և ան սահակայ. մի երկնից. զի
զերկիրդ յորում գուգ ննջեցեր, քեզ սաց զդաւ գետա
կի թում: * Եւ եղիցի զաւակք իբրեւ զարեւել երկրի: և
ընդ արձակեացի 'ի ծովակողմն և ընդ արեւելս. և ի հիւս
ւսի և ընդ հարաւ: և օրհնեացին 'ի քեզ ան աղքատ երկ
րի' և 'ի զաւակի թում: * Եւ եւս ահաւասիկ ընդ քեզ
եմ պահել զքեզ յամ ճանապարհսքո՝ յորև գնացես:
և դարձուցից զքեզ յերկիրս յայս. զի ոչ թողից զքեզ
մինչև արարից զամ ինչ զոր խօսեցայ ընդ քեզ: * Եւ
զարթեաւ յակոբ 'ի քնոյ անտի իւրմէ. և ասէ. եր ե'ի
տեղւոյս յայսմիկ, և ես ոչ գիտէի: * Զահի հարաւ. և
ասէ.

ԳԼ. ԻԵ. (5) Ոման. Եղբոր ռեբեկայ, մօր յա': (9) Ոման. Զէջր նաբեութայ. իմ՝ նաբեութայ. իւր 'ի կնուէ: (11) Այս. Եւ հաս 'ի տեղի մի և ննջ: (12) Այս. Որոյ գլուխն հասանէր յերկիրս: (15) Այս. Եւ եւս աւասիկ ընդ քեզ եմ: (16) Գործախն պատեր. Զամ իւր զոր խօսեցայ: (17) Ոման. Ահա իմն է տեւիլս այս:

- ասէ. ահա՛նք իմն է տեղիս այս. և ոչ է սա՛ եթէ ոչ
 18 տուն այ. և այս է դուռն երկնից: * Եւ յարեալ յա-
 կոր ընդ առաւօտն, և առ զվեմն զոր եդ ընդ մնարս
 իւր. և հանգնեաց քնս արձան. և արկ եւզ 'ի գլուխ
 19 նր: * և կոչեաց յակոր զամուսն տեղւոյն այնորիկ տուն
 այ. և յառաջ անուն էր քաղաքին այնորիկ ուշմաւուս:
 20 * Եւ ուշմաւուս յակոր ուխտ և ասէ. եթէ եղիցի Եր
 անձ ընդիս, և ապրեցուսցէ զիս 'ի ճանապարհիս յայս,
 միկ զերես երթամ, և սացէ ինձ հայ ուտելոյ և հան
 21 դերձ զգնացոյ, * և գարձուսցէ զիս ողջութի 'ի տուն
 22 հօր իմոյ, և եղիցի ինձ Եր յեմ: * և վեմն զոր հանգ-
 նեցի արձան, եղիցի ինձ տուն այ. և յամէ զոր ան-
 ցես ինձ, տայ քեզ տասանորդս:

ԳԼ. ԻԹ.

- 1 Եւ զքսոս իւր ամբարձեալ յակորայ զնալ յերկիրն ԼԵ
 արևելից, առ լաբան որդի բաթուելի ասորւոյ,
 2 եղբայր Լեբեկայ՝ մօր յակորայ և եսաւայ. * Եւ հայե-
 ցաւ և անհա ջրհոր մի 'ի գաղտի անդ. և էին անդ երեք
 հօտք խաշանց մակաղեմդք 'ի նոս, և 'ի ջրհորոյն յայն,
 մանէ՛ արբուցանէին զխաշինս: և վեմ՝ մի մեծ կոյր 'ի
 3 վր բերանոյ ջրհորոյն: * և անգր ժողովէին ամ հօտք,
 և տապալէին զվեմն 'ի բերանոյ ջրհորոյն, և քային ջուր
 խաշունցն. և կազուցանէին զվեմն 'ի բերան ջրհորոյն:
 4 անգրին 'ի տեղի իւր: * Եւ ասէ ցնն յակոր. եղբարք,
 5 ուստի էք դուք, և նորա ասեն. 'ի խառանէ եմք: * ա-
 6 տէ ցնն. դիտէք դուք քաբան զորդի նպովոյ: և եր
 6 քա ասեն՝ գիտեմք: * ամէ ցնոսա. ող իցէ: և նորա ա-
 7 սեն՝ ող է: և անհա Լաբէլ դուստր նր զայր ընդ ին-
 7 շինսն: * Եւ ասէ յակոր. դեռ անգր շատ կայ. չեւս է
 ժամ խաշանց ժողովելոյ. արբուցէք խաշանցդ, և եր
 8 թայք արածեցէք: * Եւ նորա ասեն. չէ հնար՝ թէ մինչ
 ոչ ժողովեացին ամ հոգիւք, և տապալեացին զվեմն 'ի
 բերանոյ ջրհորոյդ. և արբուցանիցեմք խաշունցս:
 9 * Սինգդեռ նա ընդ նոսախօսէր, անհա Լաբէլ դուստր
 լաբանու գայր ընդ խաշինս հօր իւրոյ. քանզի նա ա-
 10 րածէր զխաշինս հօր իւրոյ: * Եւ եղև իբրև ետես յա-
 կոր զԼաբէլ դուստր լաբանայ եղբօր մօր Երայ * և
 զնա.

(19) Ոման. Քղքին այնորիկ՝ աւղովմաւուս: և ոմանք
 այնորիկ՝ լուգան: (22) Ոման. Ջօր հանգնեցի յարձան:
 ԳԼ. ԻԹ. (7) Ուստի. Դեռ օր շատ կայ: (9) Ոման
 յաւելան. Ընդ խաշինս լաբանու հօր իւր: (10) Ոման. 'ի
 բերանոյ ջրհորին, և ար:

զնայինս զարանայ եղբոր մօր իւրոյ : և մատուցեալ
յակոբ տապալէցոյց զլէմն 'ի բերանոյ ջնհորոյն , և ար
բոյց խաշանցն զարանու եղբոր մօր իւրոյ : * Եւ համ 11
բուրեաց յակոբ զհաւքէլ . և ձայն երարձ և ելաց : * և 12
պատմեաց յակոբ ուրբելայ թէ եղբայր հօր նր է , և որ
գի ռեբեկայ : և ընթացաւ պատմեաց հօր իւրում ըստ
բանիցս այսոյիկ : * Եւ եղև իբրև լուաւ լաբան զանուն 13
յակոբայ որդւոյ քեռ իւրոյ , ընթացաւ ընդատալ նր ,
գիրկս արկ և համբուրեաց զնա . և տարաւ զնա 'ի տուն
իւր : և պատմեաց լաբանու զնա՝ զբանս զայստոիկ : * Եւ 14
ասէ ցնա լաբան . յոսկերացս իմոց , և 'ի մարմնոցս իմոց
ես դու : և էր ընդ նմա ամօրեայ մի ժամանակ :

ԼԸ * Եւ ասէ լաբան զյակոբ . զի եղբայր իմ ես դու , ոչ 15
ծառայեցես ինձ ձրի . յայտ արա ինձ զինչ իցեն վարձք
քս : * * Եւ լաբանայ էին երկու դատերք . անուն երի 16
ցուն լիա , և անուն կրտսերոյն ուրբէլ : * և աչք լիայ՝ 17
գիջադոյնք . բայց ուրբէլ բարի էր տեսլամբ և գէ
ղեցիկ երեսօք : * և սիրեաց յակոբ զուրբէլ : Եւ ասէ՝ 18
ծառայեցիք քեզ եւ թնամ վն ուրբելայ դատերքոյ կրտ
սերոյ : * Եւ ասէ ցնա լաբան . լու իցե քեզ տալ զնա , 19
քան տալ զնա առն օտարի . բնակեալ դու ընդիս : * Եւ 20
ծառայեաց յակոբ վն ուրբելայ ամս եւ թն . և էին յայն
նր իբրև աւուրք սակաւք , քանզի սիրէր զնա : * և աւ 21
սէ յակոբ ցլաբան . տուր ինձ զկին իմ , լցեալ են աւ
ուրք , զի մօրց առ նա : * Եւ ժողովեաց լաբան զնա՝ 22
արս տեղւոյն , և արար հարսանիս : * և եղև երեկոյ՝ 23
առեալ լաբանու զլիա դուստր իւր տարաւ առ յա
կոբ . և եմուտ առ նա յակոբ : * Եւ ետ լաբան զգլիա 24
զազախին իւր նաժիշտ դատեր իւրում լիայ : և իբրև
այդ եղև , և ահա լիա էր : * Եւ ասէ յակոբ ցլաբան . 25
ընդէր գործեցեր զայս . ոչ վն ուրբելի ծառայեցի
քեզ . ընդէր խաբեցեր զնա : * Ասէ լաբան . զնն օրէնք 26
ախարհի մերում տալ նախ զկրտսերն քան զերեց :
* արդ կատարեալ եւ թն ևս ամ ընդ նր . և տայ քեզ 27
և զնա՝ փոխանակ վատասկոյն զոր վատասկեացես ինձ
դեւ թն ամ ևս այլ : * Արար այնպէս յակոբ . և կա 28
տարեաց եւ թն ևս ամ ընդ նր : և ետ նմա լաբան ըզ
ուրբէլ դուստր իւր կնու թն : * և ետ լաբան ուրբելի 29
դատեր իւրում զազախին իւր նաժիշտ : * Եւ 30
եմուտ

(16) Ո՛հնա . Եւ անուն կրտսերին ուս : (17) Աւոյ . Եւ
աչք լիայի գիջա : (24) Յօրնախին . Չեւիա զազախին :
(25) Ո՛հնա . Չինչ գործեցեր զայս : (26) Ո՛հնա . Չեն
օրէնք յախարհի մե . . քան զերեցն : (27) Յօրնախին պա
խաէր . Եւ տայ քեզ և զնա :

եմուտ առ ուրեղ, և սերեաց զուրեղ քան զլիւս . և
ծառայեաց նմա այլեւս եւթն տմ :

- 31 * Իբրեւ ետես ար եթէ ասելի է լիւս , երայ զարգանգւթ
32 նր . բայց ուրեղ ամուլ էր : * Եւ յղացաւ լիւս , և ծնաւ
որդի յակորայ . և կոչեաց զանուն նր առքէն . ասէ՝ զի
ետես ար զառապանս իմ . արդ՝ սերեացն զիս այր իմ :
33 * Յղացաւ զարձեալ լիւս՝ և ծնաւ երկրորդ որդի յա
կորայ և ասէ՝ զի լուսաւ ար եթէ ասեցեալ եմ , և յա
34 լեւ ինձ զաւ . և կոչեաց զանուն նորա շնուտն : * Եւ
յղացաւ՝ և ծնաւ որդի . և ասէ , արդ առիս եղեցի այր
իմ , զի ծնայ նմա երիս որդի . զիս այնորիկ կոչեաց
35 զանուն նր զեի : * Եւ յղացաւ զարձեալ , ծնաւ որ
դի . և ասէ , զայս միւսանգամ գոհացայց զիմ . և կո
չեաց զանուն նր յուգա : և եկաց ի ծննդոց :

ԳԼ. Լ.

- 1 Իբրեւ ետես ուրեղ եթէ ոչ ծնաւ որդի յակորայ , նա
խանձեցաւ ուրեղ ընդ քեռն իւրում , և ասէ զյա
2 կոր . տուր ինձ որդիս , ապաթէ ոչ՝ մեռանիմ : * Բար
կացաւ յակորա ուրեղայ՝ և ասէ ցնա . միթէ փոխանակ
3 ան իցեմ ես , որ արդեւ զպտուղ որովայնի քոյ : * Եւ
ասէ ուրեղ յակորա . իսկ աւանիկ ազգայինն իմ բալլա ,
մեռաւ առ նա՝ և ծնցի ի վերայ ծննդաց իմոց . և արա
4 ըից և ես որդիս ի նմանէ : * Եւ ետ նմա զբալլա զազա .
5 խին իւր կնուծէ : Եւ եմուտ առ նա յակոր : * Եւ յա
ցաւ բալլա նաժիշտն ուրեղայ , և ծնաւ որդի յակ
6 բայ : * Եւ ասէ ուրեղ . իրաւ արար ինձ ան . և լուսա
ւանի իմում , և ետ ինձ որդի . զիս այնորիկ կոչեաց
7 զանուն նր քան : * Եւ յղացաւ զարձեալ բալլա նա
8 ժիշտն ուրեղայ . և ծնաւ որդի երկրորդ յակորայ : * Եւ
ասէ ուրեղ . օգնեաց ինձ ան , զի գումարեցայ ընդ
քեռն իմում և յաղթեցի . և կոչեաց զանուն նր նեփ
9 Թաղիմ : * Իբրեւ ետես լիւս եթէ եկաց քննեանէ ,
10 առ զգեղիս զնաժիշտ իւր և ետ յակորայ կնու : * Յղա
ցաւ զեղիս նաժիշտն լիւս , և ծնաւ որդի յակորայ :
11 * Եւ ասէ լիւս , առ իս բախա իմ . և անուանեաց զանուն
12 նր գադ : * Յղացաւ զեղիս նաժիշտն լիւս , և ծնաւ

որ

(32) Յօրիմի միտմ ի գիրս յայտարիս օրեալ ան ուրեղ փո
ղի գրի անուն՝ Ուրեղն , ուր այլ տեղաբար անին առ
բէն , և երբեք ուրեղն : (34) Ուստի . Եւ յղացաւ ևս և
ծնաւ որդի :

ԳԼ. Լ. (a) Ուստի . Միթէ փոխան այ իցեմ : (3) Այլ .
Սակոր . աւանիկ աղա : (12) Ուստի . Եւ յղացաւ զեղ

որդի երկրորդ յակոբայ : * և ասէ լիա . երանելի եմ 13
 ես . զի երանիցեն ինձ կանայք . և կոչեաց զանունն
 րա ասեր , մեծութի : * Դնաց որդէն յառուս Զնոց 14
 ցորենայ , և եգիս ինձոր մանրագորաց յանգի , և ե
 բեր զայն առ լիա մայր խբ . ասէ ռաբէլ զլիա քոյր
 իւր , ասեր ինձ 'ի մանրագորաց որդւոյ քոյ : * Եւ ա 15
 սէ լիա . ոչ իցէ քեզ շատ զի ասեր զայրն իմ . միմէ և
 զմանրագորաց որդւոյ իմոյ առնուցաւ : և ասէ ռաբէլ
 ոչ այգակեսէ . ննջեացէ ընդ քեզ զայս գիշեր ' փոխանակ
 մանրագորաց որդւոյ քոյ : * Եւ իբրեւ եմուտ յակոբ 16
 յանգէ ընդ երեկս . եւ լիա ընդ առաջ նր և ասէ ' առ
 իս մայրս այսօր . քանզի 'ի վարձու կաւայ զքեզ ' փո
 խանակ մանրագորաց որդւոյ իմոյ : և ննջեաց ընդ նմա
 զայն գիշեր : * Եւ լուաւ ամ լիայ : Զրացաւ ' և ծնաւ 17
 յակոբայ որդի Զինդերորդ : * և ասէ լիա . ես ինձ ամ 18
 զվարձս իմ , փոխանակ զի ետու զաղախիքն իմ առն ի
 մում . և կոչեաց զանունն նր իսաբար , որ է վարձ : * Եւ 19
 յլացաւ միւսամիսամ լիա . և ծնաւ որդի վեցերորդ
 յակոբայ : * և ասէ լիա . պարգևեաց ինձ ամ պարգև 20
 բարի . յայսմ Զնաէ սիրեացէ զիս այր իմ , զի ծնայ նմա :
 որդիս վեց . և անուանեաց զանունն նր զարթուն : * Եւ 21
 յիս այսորիկ ծնաւ դուստր . և կոչեաց զանունն նորա
 դիւնա : * Եւ յիշեաց ամ զռաբէլ . և լուաւ նմա ամ , 22
 և երաց զարդանդ նր : * և յլացաւ ' և ծնաւ որդի յա 23
 կոբայ . և ասէ ռաբէլ , եհան յինէն ամ զնախաւինս
 իմ : * և կոչեաց զանունն նր յովսէփ . ասէ ' յաւելցէ ինձ 24
 ամ որդի մեռւեա : * Եւ եղև իբրեւ ծնաւ ռաբէլ ըզ 25
 յովսէփ , Ասէ յակոբ զբաբան . արձակեա զիս զի եր
 թայց 'ի սեղի իմ և յերկիր իմ : * և տուր զկանայս և 26
 զմանկունս իմ , վն որոց ծառայեցի քեզ ' զի գնացից .
 զի դու ինքնին իսկ գիտես զծառայութն զոր ծառայե
 ցի քեզ : * Ասէ զնա զբաբան . եթէ գտի շնորհս առա 27
 լի քո . Զմայեցի զի օրհնեաց զիս ամ յաւին բոււմ : * և 28
 ասէ բաբան . յայտարա ինձ զվարձսքո յինէն ' և տայ :
 * Ասէ զնա յակոբ . դու գիտես որչափ ինչ ծառայե 29
 ցի քեզ . և որչափ խնձն եր քո առ իս . սակաւիկ ինչ
 էր յառաջ քան զիս , * և ամենաց 'ի բազմութի . և օրհ 30
 նեաց զքեզ նր ամ յաւին իմոււմ . և արդ . ես երբ առ
 նի

փա նաւ" . . . և ծնաւ ևս որդի : (13) Ոման . Զի երա
 նեացեն զիս կա" . . ասեր , որ է մեծութի : (16) Յօրե
 նալիս Զինդ . Եւ իբրեւ եմուտ յա" : (16) Ոման . Զանգի
 'ի վարձու կաւայ զքեզ այսօր : (20) Այս . Եւ կոչեաց
 զանունն նր զարթու" : (21) Այս . Եւ յիս այսորիկ ծնաւ :
 (26) Ոման . Եւ տուր զկանայս իմ և զման" :

- 31 Եկե՛մ ինձ տուն : * Եւ անէ ցնա լաբան : զինչ ասոց
քեզ : և ասէ ցնա յակոր , մի քնչ տաք ինձ , բայց զայս
և եթ ըսնա արասցես ինձ : Դարձեալ արածեցից Եւ-
- 32 խաչինս քո՝ և պահեցից : * և անցցեն այսօր ամ խա
չինքդ տառիկքո . և զատոս 'ի միմեանց զեմ ոչխար ըզ
խայտախարիւ և զգորշ . և զեմ արօտողան պհամակ ը
դեաց : Եւ ամ խայտախարիւն յօգեաց և սպիտակն
- 33 յայծեաց եղիցին վարձք : * և երևեացի տրդարուծե
իմ 'ի վաղիւ օր՝ թէ գոն իմ վարձք տառիկ քո : ամ որ
ոչ եղէ խայտ և սխմակ յայծեաց , և գորշախայտ յօգ
- 34 եաց , 'ի գողոնս համարեալ ըիցի ինձ : * և ասէ ցնա
- 35 լաբան եղիցի ըստ ըանիքում : * Եւ զատոց յաւաք
յայնմիկ զբալս կապոյտս և զպիտակս , և զեմ այծս
կապոյտս և զպիտակս , և զեմ սպիտակս 'ի նոցանէ ,
և զեմ համակս յօգեաց , ետ 'ի ձեռն որդւոցն իւրոց .
- 36 * և մեկնեցոյց ձանաբարհ երից աւուրց՝ ընդ ձեռնց
և ընդ մէջ յակորաց . և յակոր արածէր զխաչինս ըզ
- 37 բանու զմիացեալս : * Եւ առ յակոր դաւաղան՝ շիր գա
լար և ընդուղի և տաւուոյ , և հեղեեաց զեմ յակոր , և
եղև սպիտակ . և էքերծ զգալմուն 'ի գաւաղանացն . և
երևէր 'ի գաւաղանան սպիտակն զոր քերծոյր՝ նկարէն :
- 38 * Եւ գնէր զգաւաղանսն զոր քերծոյր՝ յաւաղանս ջրար
բից ջրոյն . զի իբրև գայցեն խաչինքն ըմպել ջուր՝ հան
դէպ գաւաղանացն զկծիցին յորժամ գայցեն ըմպել
- 39 ջուր : * Եւ զկծէին խաչինքն 'ի գաւաղանսն , և ծնա
նէին խաչինքն գորշախայտս և սխմակս և խայտախար
- 40 իւրս : * և զորոյն ուրոյն զատանէր յանիւր , և զա
ցուցանէր յանդիման մաքեացն . և զեմ կապոյտ , և զեմ
գորշախայտս յօգեաց . և զատանէր իւր հօտս տունս
- 41 ծին . և ոչ խառնէր զնմ 'ի խաչինս լաբանու : * Եւ ը
նէր յորժամ զկծէին խաչինքն 'ի խառնսն , և յիմեցին ,
դնէր յակոր զգաւաղանսն յանդիման խաչանցն յաւա
- 42 զանան , առ 'ի զկծելոյնց ըստ գաւաղանացն : * և յոր
ժամ ծնանէին խաչինքն՝ ոչ գնէր : Եւ ընէր տնայանսն
- 43 լաբանու , և նշանաւորն յակորաց : * և մեծացան այրն

յոյժ

(32) Ո՛հն . Եւ զեմ արօտ արօտական . . և ամ խայտա
խարիւն և սպիտակն յայծեաց : (32) Ո՛հն . Եղեցին
վարձք իմ : (33) Ո՛հն . 'ի վաղիւ անգր՝ թէ գոն : (35) Ո՛
հն . Եւ զպիտակս և զեմ սպիտակս 'ի նցէ . և զեմ
այծս կապոյտս և սպիտակն , և զեմ զհամակս յօգեաց ետ
'ի ձեռն : (37) Ո՛հն . Գաւաղան շերտ գալար ընկուղի :
(37) Այս . Զգալարն 'ի գաւաղանաց անտի : (38) Ո՛
հն . Զգորշից ջուրցն : (41) Ո՛հն . Եւ յղանային ,
գնէր յա՛ : (43) Այս . Եւ ծառայք և աղախն :

յոյժ յոյժ, և եղև նորոշար և արջառ յոյժ, ծառայք
և ազանայք, ուղղք և հշք:

ԳԼ. ԼԱ.

Եւ լուաւ յակօք զքանս որդւոցն լաքանու՝ զի ա 1
սէին, եթէ առ յակօք զամ ինչս հօր մերոյ. և ի 2
հօր մերոյ ընչեց արար իւր զայն ամ փառս: * և ետես 3
յակօք զերեսս լաքանու, և ահա՛ ոչ էին ընդ նմա ուն 4
յերեկն և յերանդ: * Եւ ասէ նոր ամ ցյակօք. դար 5
մէր յերկիր հօր քոյ և յաղք քո. և եղց ընդ քեզ: 6
* Եւ յղեաց յակօք, և կոչեաց զուպէլ և զլիա՝ ի դաշտ 7
մնոր՝ ուր էին խաչինքն: * և ասէ ցնոսս. տեսանեմ 8
ես զերեսս հօր ձերոյ, զի ոչ են ընդ ես ուն յերեկն և 9
յերանդ: և ամ հօր իմոյ էր ընդ իս: * Եւ գուք ինք 10
նին գիտեք զի յամ զօրութե իմմէ ծառայեցի հօր ձե 11
րում: * և հայր ձեր ընդհարաւ ընդ իս, և փոխեաց 12
զվարձս իմ զտասն բծացդ. և ոչ ետ նմա ամ սունել 13
ինչ ար: * եթէ ասիցե, նկարէնքդ եղեցին քո վարձք, 14
ամ խաչինքս նկարէնս ծնանին: և եթէ ասիցե թէ սպի 15
տակքդ եղիցին քո վարձք, ամ խաչինքս սպիտակ ծնա 16
նին: * և եհան ամ զամ խաչինս հօր ձերոյ՝ և ետ ինձ: 17
* Եւ ընէր յորժամ զվծէին խաչինքն, տեսանէի աչք 18
իմովք յերազի, և ահա քաղք և խոյք ելանէին ի վր 19
մաքեաց և այծից. պիտակք և խալտախարիւք և գոր 20
լափայտք: * Եւ ասէ ցիս հրեշտակ այ ի տեսլեանս. 21
յակձր: և ետ ասեմ. զի է: * և ասէ՛ հայեաց աչք 22
քովք, և տես զքաղսն և զխոյս որ ելանեն ի մաքիսն 23
և յայծս. զխարդ պիտակք և գորշախալտք և խալտախա 24
րիւք են: քանզի տեսի որչափ ինչ առնէր ընդ քեզ լա 25
քան: * Եւ սմ ամ որ երևեցայ քեզ ի տեղւոջն այ. 26
ուր օծեր ինձ զարձանն, և եղիր ուխտս: և արդ՝ ա 27
րի ել յերկրէս յայամանէ, և երթ յերկիր ծննդեան 28
քոյ, և եղց ընդ քեզ: * Պատասխանի ետուն ապէր 29
և լիա՝ և ասեն ցնա, միթէ գոյ ես մեր այսուհետե 30
բաժին և ժառանգութի ի տան հօր մերոյ: * Յի ապա 31
քէն իբրեւ զօտարոտիս համարեալ եմք նմա. զի վաճա 32
ռեաց զմեզ՝ և եկեր ուտելով զարծաթ մեր: * ամ մե 33
ծութի և փառք զոր եհան ամ ի հօրէ մերմէ, մեզ ե 34
ղեցի

Գլ. Լա. (2) Թօրինալին պատեր. Ոչ էին ընդ նմա ուն:
(4) Այս. Ուր խաչինքն էին: (8) Ոման. Եթէ ասիցե
եթէ նկա: (11) Ոման. Եւ ասէր ցիս հրեշտակ: (12) Ո
ման. Որչափ ինչ առնէ ընդ քեզ: (13) Ոման. Եւ արդ
արի և ել:

զեցի՝ և որդւոց մերոց : արդ զոր ինչ անայ քեզ ամ՝
արա :

- 17 * Յարեաւ յակոր՝ ան զկանայս իւր և զմանկունս իւր , իս
18 և եհանն զնոսա յուզաս : * և խաղացոյց զամ՝ զինչա իւր
և զամ՝ ստացուածս իւր զոր արար ի միջազետս ասոր
ւոց՝ երթալ առ սահակ հայր իւր յերկիրն քանանաց
19 ւոց : * Եւ լաբան երթեալ էր ի կտուրս իաշանց իւ
20 րոց : և գողացաւ ռաքէլ զկուռս հօր իւրոյ . * և գո
ղացաւ յակոր զսիրտ լաբանու աներոյ իւրոյ՝ չպատ
21 մէլ նմա թէ գնայցէ : * և գնաց ինքն և ամ որ ինչ
իւր էր : և յարուցեալ անց ընդ գետ՝ և դիմեաց ի
22 լեառն գաղաադու : * Ազգ ելև լաբանու ասորւոց
23 յաւուրն երրորդի , եթէ գնաց յակոր : * և առեալ
զեղբարս իւր ընդ իւր , պնդեցաւ զինի նր ճանապարհ
24 զեւթն աւուր , և եհասնմա ի լերինն գաղաադու : * Եւ
եկն ամ առ լաբան ասորի ի տեսլանս գիւրդի և ա
սէ ցնա . ազոյշ լեր անձին քում , գուցէ խօսիցիս ընդ
25 յակորայ անզգամուք : և եհաս լաբան յակորայ : * Եւ
Գակոր եհար զխորան իւր ի լերինն : և լաբան կացոյց
26 զեղբարս իւր ի լերինն գաղաադու : * Եւ ասէ լաբան
յակոր՝ ընդէր արարեր զայդ , ընդէր գաղաադնաց ե
զեր յինէն , և գողացար զիս . և վարեցեր զգտտերս իմ
27 իբրև զգերեալս սրոյ : * և եթէ ազգ արարեալ էր ինձ ,
առաքէի զքեզ ուրախուք , և արուեստեղանդ թմբ
28 կաց և քնարաց : * և չէի՝ արգելք արժանի համբու
րել զորդեակս իմ՝ և զգտտերս իմ : և արգ՝ անմուք
29 արարեր : * Եւ այժմ ձեռնհաս էի առնել քեզ չար ,
բայց ամ հօր քոյ երեկ ասաց ցիս . զգոյշ լեր գուցէ
30 յօսիցիս ընդ յակորայ անզգամուք : * և արգ՝ գեա
լեալ երթաս , զի ցանկանալով ցանկացեալ ես երթալ
ի տուն հօր քոյ : և ընդէր գողացար զստուածսն իմ :
31 * Պատասխանի եա յակոր՝ և ասէ ցլաբան , քանզի եր
կեայ : ասացի թէ գուցէ հանիցես զգտտերս քո յի
32 նէն , և զամ ինչ զիմ : * Եւ ասէ յակոր . առ որում
գացես զաստուածսն քո , մի կեցցէ առաջի եղբարցս
մերոց : և արգ՝ ծանիր ինչ ի քոյ՝ ընչից առիս , և առ
ցես . և ոչ ծանեաւ առ նմա և ոչ ինչ : և ոչ գիտեր յա
33 կոր թէ ռաքէլայ կնոջ իւրոյ գողացեալէր զնա : * Եւ
մտեալ լաբան յուզէր ի տան յակորայ . * և ի տան
լիայ , և ի տան երկոցուն հարձիցն , և Թն գտաներ
և ելեալ ի տանն անտի լիայ՝ եմուտ ի տուն ռաքէլի :

* իսկ

(20) Ռիւթ . ի չպատմել նմա թէ : (29) Աստ . Ասաց
ցիս , ասէ զգոյշ : (32) Ռիւթ . Առում գացես զաստ՝ . . .
ի քո ընչից առիս :

* Իսկ ապրէլ արեալ զկուռան եդ ընդ ուղղառն պա 34
տառաւ, և նստաւ ի վերայն նց: և յուզեաց լարան
զամ տաղաւարն և ոչ եդիւ: * և նա առ ցհայր իւր. 35
վի ինչ ծանր թուեանի քեզ տէր: ոչ կարեմ յոան յառ-
նել առաջիք, քանզի ի կանանց օրէնս եմ: և յուզեաց
լարան զամ տունն և ոչ եդիւ զկուռան: * Բարկացաւ 36
յակօր և կադէր ընդ լարանու: պատասխանի ետ յա-
կօր և առ ցհայրան: զինչ փնայ է իմ, կամ զինչ յան-
ցանք են իմ, զի պնդեցար զհետ իմ, * և յուզեցեք զամ 37
պնէս իմ: զինչ գտեք յամ ընչից քոց ի տան իմում: դիր
առաջեկ եղբարքս իմոց, և եղբարց քոց, և յանդիմանեա
ցեն ի մէջ մեր երկոցունց: * Այս քան ամ է զի եի 38
ընդ քեզ. ոչկարքք քո և այժիք՝ ոչ ստերջացան. և զիոյս
մարեաց քոց ոչ կերայ: * զգաղանաբեկն ոչ բերի առ 39
քեզ, պլ կս յանձնէ տուծէի. զգողունի տընջեան,
և զգողոն գիշերոյ: * զցերեկ այրեալ լինէի ի տօթոյ, 40
և զցայտ ի ցրտոյ. հատեալ էր քուն յաչաց իմոց:
* Այս քան ամ է ի տան քում էի: զտրեքտասան ամ 41
փոխակեակ գատերաց քոց վաստակեցի, և զվեց ամ՝
խաշինս քո. և խաբեցեր զիս ի վարձս տան բծացս:
* Եւ Թէ ոչ ամ հօր իմոյ ամ աքրասառու, և երկեւղն 42
խաբահայ էր ընդիս, այժմ թերեւս ունայն իսկ ար-
ձակէիր զիս: պլ գտառապանս իմ և զվաստակս ձե-
ռաց իմոց ետես ամ, և յանդիմանեաց զքեզ երեկ:
* Պատասխանի եր լարան և առ ցլակոր. զստերքդ՝ 43
գտտերք իմ են, և ուստերքդ՝ ուստեցք իմ են, և իսա-
շինցդ՝ խաշինք իմ են. և ամ ինչ զոր գու տեսանես՝ իմ
է. և գտտերացդ իմոց: և արդ զինչ արարից զոցաւ այսօր՝
կամ որդւոյ գոցաւ զոր ես ծնաց: * Բայց արդ՝ էի սկիւս 44
դեցաւք ես և գու. և եպիցի ի վկայու ընդիս և ք քեզ:
և առ ցնա. անա ոչ ոք է ի միջե մեքում. բայց ամ վկայ
ընդիս և ընդ քեզ: * Եւ առեալ յակօրայ վեմ, կանդ 45
նեաց արձան: * և առ ցեղբարս իւր. կուտեցէք քո 46
րինս: և կուտեցին քարինս և արարին բոլոր, և կերպն
և արքին անդ ի վրջջոյն: * Եւ կոչեաց զիս բացան 47
կարկան. վկայութե: և յակօր կոչեաց զիս կարկանու
վկայ: * և առ ցնա լարան, բոլորս պլ վկայ ընդիս և 48
ընդ.

(34) Այս. Իսկ գարեկի արեալ զկուռան: (37) Յօրհա-
մն քոն. ի մէջ Բեթհեղեմոյն: (38) Յօրհա. Եւ այժիք
քո ոչ ստերջեցան: (39) Ոման. Ոչ բերէի առ քեզ. .
զգողոնի տունջեան և զգողոնս գիշ: (42) Ոման. Եթէ
ոչ ամ հօր իմոյ: (47) Ռոման յանեւա. Կարկան վկայ.
Խաբահայն զոր յարկաւ վկայի իւրոյ: (48) Ռոման. Բոլորս
պլ վկայ ընդիս. . . անա բոլորս պլ և արձանս այս:

- Ընդ. քեզ պար. և կոչեաց զնա լաբան բլուր վկայուէ,
և յակոբ կոչեաց զնա բլուր վկայ: Եւ ասէ լաբան զյա-
կոբ. բլուրս այս և արձանս այս՝ զոր կանգնեցի ընդ
ես և ընդ. քեզ. վկայ է բլուրս այս, վկայ է արձանս
այս: Վր պիտոցի կոչեցաւ անուն բլրոյն վկայութի:
49 * Եւ տեղին զորմէ պատգ՝ թէ տեսցէ թո՛ղ ընդես և ընդ.
50 քեզ. զի մեկնեմք ընկեր յընկերէ: * Եւ թէ վրապոյտսցես
զգտաբոյ կո՛ւ: Եւ թէ պոչես կանապս առ գտաբոյք և
մոլք: Զգտ. և բո զի ոչոք է ընդ մեզ որ տեսանէ: * Թո՛ղ
51 լեցնեմք վկայ ընդես և ընդ. քեզ: * Եւ ասէ լաբան զյա-
կոբ. անա կարգկառս այս՝ և անա արձանս, զոր հաստա-
52 տեցաւք, ընդես և ընդ. քեզ * Եղեցի վկայ կարկառոս, և
վկայ արձանս. զի ոչ ես անցից ըստ կարկառոս, և մի
գու. անցանիցես ըստ բլուրս՝ և ըստ արձանս ըստ այս՝
53 յարութի: * Թո՛ղ արթաւանդ և պատուած՝ նաքովցայ ե-
ղեցնեմք առաւոր. ի միջի մերոսմ, թո՛ղ հարցնց: Եւ եր-
54 գու. և յակոբ յերկեւ չոր եւթոյն խաւակալ: * Եւ եղե-
նա յակոբ զնա ի լեւրին, և կոչեաց զեղբարս իւր ու-
մեկ հայ: Կերան և արբին, և ուղան ի լեւրին անդ:
55 * Եւ յարմարեալ լաբան ի վաղեւ անդք համբուրեաց
զորքեալ իւր և զգտաբոյ եւթ. և օրհնեաց զնոսա, և
զնալ. գործ արարեալ լաբանալ ի տեղի իւր:

ԴԼ. ԼԲ.

- 1 Եւ յակոբ զնալ. զհանապարհս իւր:
Եւ հայեցեալ ետես զբանակն նոց բանակեալ. և ընդ. իսկ
2 առաջ եղին նմա հրեշտակք նոց: * Եւ ասէ յակոբ իբրեւ
ետես զնոս. այս բանակ նոց է: Եւ կոչեաց զանունս տեղ-
3 ւոյն պիտոցի բանակն: * Եւ պապեալաց յակոբ հրեշ-
տակս յողալք բան զնոցն առ ետես եղբայր իւր յերկիրն
4 ի տեղի, յաշխարհն եղբայր, * պատուէր ետնց և ասէ.
բայապես աստաջեք տեսաք իմում ետաւայ. թէ այսպէս
5 մեզնէ ցայտմ: * Եւ եղին իմ. արջառ. և զխնար և եւթ, ծա-
ռայք և պարսկանայք. և տուրեցի պատմել տեառն ի
մում ետաւայ՝ զի գտցէ ծառայք զո՛ղնորս առաջի բո:
6 * Եւ գարձեալ հրեշտակացն առ յակոբ՝ ասեն. չորսն
առ ետաւ եղբայրքո: Եւ գոյ ընդ. առաջի բո, և չորք հա-
7 յրիւր պոյր ընմա: * Զանի հարաւ յակոբ. և տարակու-
սեալ

(52) Բանակ. Ըստ արձանս ըստ այսմիկ չար: (55) Թո՛ղ
նախնի միեր. համբուրեաց զբլուր իւր և զգտաբոյս իւր:
ԴԼ. ԼԲ. (5) Աստ. Ընդոյն առաջի բո: (6) Աստ. Եւ
չորք հարիւր պոյր:

տեալ էր . և զատայց զժողովուրդն որ ընդ նմա էր . և
 զարկառ և զղխար և զուղտս՝ յերկուս բանակս : և ևս 8
 յակոր . եթէ եկեսցէ եսաւ յառաջին բանակն և հարցէ
 զնա , ապրեսցի երկրորդ բանակն : * Եւ ասէ յակոր . 9
 Զծ հօր խնդ աբրահամ , և Զծ հօր խնդ իսահակայ , ար
 որ ասացեր ցիս թէ երթ յերկիր ծննդեան , քո և բարի
 արարից քեզ : * Եւ բաւական լիմ արգարտեմ և իջմար 10
 առ թն զոր արարեր ընդ ծառայի քում . զի ցուպ 'ի
 ձեռն անցի ընդ այս յորդանան . և արգ և ևս անիկ եղբ
 յերկուս բանակս : * Եւ արգ ևս արեցի զիս 'ի ձեռաց 11
 եղբօր խնդ եսաւայ . զի զահի հարեալ եմ ես 'ի նմա
 նէ . գուցէ՛ եկեալ հարկանիցէ զիս մայր առ մանկան :
 * և քաւ ասացեր՝ թէ բարի արարից քեզ , և եդից ըզ- 12
 զաւակ քո իբրև զաւագ ծովու որ ոչ թուեսցի 'ի բազ-
 մութէ : * և նիջեաց անդ զայն գիշեր : Եւ ան յորաց 13
 ամենն ձեռամբ իւրով պատարագս : և առաջեաց եսա-
 ւայ եղբօր իւրում . * այն երկերիւր , քաղք քան , մնա 14
 քիս երկերիւր , խոյս քան . * ուղտս ծնեալս կողանս քո
 հանգերձ երեսուն . կովս քառասուն , ցուլս տասն ,
 եւս քան , և մօրուկս տասն : * Եւ ետ 'ի ձեռն ծա 16
 ւայից իւրոց . հօտս հօտս առանձինն : և ասէ ցծառայան
 իւր . երթայք գուգ յառաջ քան զիս , և բացագոյնս 'ի
 միմեանց ասնիցիք հօտս 'ի հօտից : * Պատուիրեաց ա 17
 աջնոյն և ասէ . եթէ պատահիցէ քեզ եսաւ եղբայր
 իմ , և հարցանիցէ թէ ոյր ես և յո՛ երթաս , և ոյր ե
 սոյդ որ առաջի քո երթայ : * և ասացես , թէ ծառայի ' 18
 քոյ յակորայ պատարագք եմ . զոր առաջեաց տեառն
 իւրում եսաւայ . և ինքն զինի մեք գայ : * Պատուի 19
 ընաց առաջնումն և երկրորդին և երրորդի . և ամե-
 նեցուն որ երթային յառաջ զհետ խառնցն , ասեր՝ ըստ
 բանիս ըստ այսմիկ խօսեսցիք ընդ եսաւայ , յորժամ
 գտանիցէք զնա : * և ասալիք , անա ծառայ քո յակոր 20
 գոյ զհետ մեր : քանզի ասաց՝ թէ ցածուցից զերեսո նր
 պատարագդդ որ երթան առաջի . և ապա տեսից զե-
 րեսո նորա , թերևս արագցէ մեծարանս երեսաց խնդ :
 * Եւ երթային յառաջ ընծայքն քան զնա . և ինքն նրն 21
 ջեաց զայն գիշեր անգէն 'ի բանակին : * և յարուցեալ 22
 'ի նմին գիշերի՝ քա զերկուս կանայսն , և զերկուս ա
 զանայսն , և զմեծասանն որդիս իւր , և անց ընդ հունն
 յոր

(10) Ոման . Զի ցուպ 'ի ձեռն անցի : (11) Այս . Եւ
 ապրեսցի զիս 'ի ձեռն : (15) Բազմութի . Ուղտս ծնեալ
 կողմ : (18) Ոման . Տեսան իմում եսաւայ : (21) Այս .
 Զառաջագոյն ընծայքն քան : (22) Ոման . Ընդ հունն
 յակորայ :

- 23 յորովայն : * և անցոյց զնո ընդ ձորն , և զամ ինչ
 24 որ իւր էր : * Եւ մնաց յակոբ միայն : և մարտեաւ այր
 25 մի ընդ նմա մինչեւ ցառաւստ : * և իբրեւ ետես թէ ոչ
 յաղթէ նմա , բռնան եհար զամուլաջէն զըստի նր և ընդ-
 արմացոյց զամուլաջի զըստին յակոբայ 'ի կռուելն իւ-
 26 բաւմ' ընդ նմա : * Եւ ասէ ցնա . արձակեալ զիս քանզի
 այդ եղե : և նա ասէ . ոչ արձակեցեց զքեզ' եթէ ոչ
 27 պահեսցես զիս : * Եւ նա ասէ ցսա , զինչ անուռնէքո :
 28 և սա ասէ ցնա , յակոբ : * Եւ ասէ ցսա . յայտմ' հետե
 ոչ կողեսցեն զանունքս յակոբ , այլ ինչ եղիցի անուն
 քո . զի ժառփկալեցեր ընդ մայ . և ընդ մարդկան զը-
 29 բաւոր լիջիր : * Եհարց յակոբ' և ասէ . պատմեալ ինձ
 զանունքս : և ասէ' զի' հարցանես զանուանի իմմէ : և
 30 օրհնեաց զնա անդ : * Եւ կողեսց յակոբ զանուն տեղ-
 ւոյն այնորիկ' տեաիլ մայ . զի տեսի զամ դէմ յանդի-
 31 ման , և ապրեցաւ անձն իմ' : * Եւ ծագեաց նմա արեւ-
 քորեւ անց տեսիլն մայ : և նա կազար երթայր 'ի զըստե
 32 անաի : * վն այնորիկ ոչ ուտեն որդիքն իի զամուլա-
 ջին' զար ընդարմացոյց , որ է 'ի վր տախտակի զըստին ,
 մինչեւ ցայսօր : զի բռնան եհար զտախտակէ զըստին յա-
 կոբայ , և ընդարմացոյց զամուլաջիլ նր :

(ԳԼԷ ԼԳ.)

- 1 ( ) աչա իւր 'ի վեր եբարձ յակոբ և ետես , և ահա ե-
 2 րաւ ան եղբայր իւր գայր , և ընդ նմա արբ չորեք-
 հարիւր : և բախեաց յակոբ զմանկունսն 'ի լիա' և յաւ-
 2 քէլ , և յերկուս ազգանայս : * Եւ արար զերկուս ա-
 զգանայսն և զորդիս նոյ առաջի , և զլիա և զորդիս նր
 3 զինի , և զաղբէլ և զյովսէփ հսկակ յետոյ : * և ինքն անց
 յառաջ քան զնոսա , և երկիր եպագ եւթն անգամ 'ի
 4 վերայ երկրի' մինչեւ մերձենալ առ եղբայրն իւր : * Եւ
 ընթացաւ ետաւ ընդ առաջ նորա . գիրկս արկ նմա և
 համբուրեաց , և անկաւ 'ի վր պարանոցի նր և համբու-
 5 րեաց զնա . և լացին երկոքեան : * Եւ հայեցեալ 'ի վեր
 ետես զհանայսն և զմանկունս , և ասէ . գոբա' զի' նչ են
 քո : և նա ասէ . մանկունք իմ են , որովք ողորմեցաւ Թժ
 6 ծառայի բոււմ : * Եւ մատեն ան ազախնայքն և որդիք նոյ ,
 7 և երկիր պագին նմա : * և մատեաւ լիա և որդիք իւր'
 և երկիր պագին նմա . յետոյ մատեաւ յովսէփ և ռա-
 քէլ :

(25) Ոմանք . Թէ ոչ յաղթեաց նմ : (30) Օրինալ մի . Տեղ-
 ւոյն այնորիկ' փանուէլ տեսիլ մայ :

ԳԼԷ ԼԳ . (1) Յօրինալին Բուսփրով . Եւ ընդ նմա արբ չ :

(7) Ոմանք . Եւ յետոյ մատեաւ ռաքէլ և յովսէփ :

Ե Ե

քել՝ և երկիր պագին նմա : * Եւ ասէ զինչ էր այն ամ 8
 չու՝ որ ինձ դիպեցաւ : և նա ասէ . զի գտցէ ծառայ քո
 շնորհա առաջիքո : * և ասէ եսաւ . կայ և իմ շատեղ 9
 բայր՝ քեզ լիցն քոյդ : * Եւ ասէ յակոր . մի այդպէս . 10
 եթէ գտի շնորհա առաջիքս՝ ընկալ զընծայսն՝ ի մեռաց
 իմոց . քանզի այնպէս տեսի զերեսս քո՝ որպէս ոք տե-
 սանիցէ զերեսս ան : և զուարթացիս ընդիս : * և ան 11
 զօրհնութիս իմ, զոր մատուցի քեզ . զի ողորմեցաւ ինձ
 ան . և է՛ իմ ամ ինչ : և բռնադատեաց զնա : և ան : * Եւ 12
 տսէ՝ չուեացո՛ւք գնասցո՛ւք՝ և երթիցուք զուղորդն :
 * Եւ ասէ ցնա . տէր իմ ինքնին գիտէ, զի մանկուհիս 13
 մատակ են . և ոչխարի, և արջառոյ ծնունդ արձակեալ
 է . և եթէ մի օր ստիպեմ զգոստ , մեռանին ամ խա-
 շինքդ : * Այլ յառաջեացէ տէր իմ քան զծառայ իւր . և 14
 եւ ըստ կարի և ըստ պարապոյ ճանապարհիդ առաջի իմ,
 և ըստ կազգուրեղ մանկանց իմոց խաղացից , մինչև եկից
 առ տէր իմ՝ ի սէիր : * Եւ ասէ եսաւ . իսկ թողից առ 15
 քեզ ի ժողովողենէ աստի՝ որ ընդիս են : և նա ասէ .
 ընդէր է ինձ այդ . շատ է զի գտի շնորհա առաջիքս տէր :
 * Եւ գարձաւ յաւուր յայնմիկ եսաւ ընդ ճանապարհս 16
 իւր ի սէիր : * Եւ յակոր չուեաց՝ ի խորանս . և արար 17
 իւր անդ տունս , և խաչանց իւրոց արար դադարս . զի
 այնորիկ կոչեաց զանուն տեղւոյն այնորիկ խորանս :
 ԽԲ * Եւ եկն յակոր ի սաղմօք քաղաք սիկիմացւոց , որ է 18
 յերկրին քանանացւոց թերեւ եկն ի միջագետաց ասոր
 լոց , և բնակեցաւ յանդիման քաղաքին : * Եւ ստացաւ 19
 զվիճակ անդին ուրեհար զխորան իւր՝ յեմովքայ հօրե
 տիւքեմայ հարիւր ոչխարի : * Եւ շինեաց անդ սեղան , 20
 և կարգաց զԱՅ ելի :

ԳԼ ԼԴ .

ԽԳ | Եւ ել զինա դուստր լիայ՝ զոր ծնաւ յակորայ , ի 1
 զին դստերաց աշխարհին : * և ետես զնա սիւ- 2
 քեմ որդի եմովքայ քողեցի , որ իշխանն էր երկրին : և
 ան զնա , և ննջեաց ընդ նմա . և տառապեցոյց զնա :
 * և ուշ եղեալ զինայի դստերն յակորայ՝ սիրեաց ըզ- 3
 կոյսն , և խօսեցաւ ըստ մտաց կուսին : * Եւ խօսեցաւ 4
 տիւքեմ ընդ եմովքայ հօր իւրոյ՝ և ասէ . ան դու ինձ
 զազիկս զայս կնուծի : * Եւ լուաւ յակոր եթեպղղ- 5
 ծեաց որդի եմովքայ զգինա զգուստր իւր : և որդեք
 նր

(10) Ոման . Եւ զուարթացի լիս : (12) Ոման . Եւ եր-
 Թիցո՛ւք զուղորդ : (14) Ոման . Ըստ կազգուրեղ ման :
 ԳԼ ԼԵ . (4) Ոման . Ընդ եմովքայ հօր իւրում : (5) Աս .

- 6 Կէն նորա : * Եւ եւ եմով հայր սիւքեմայ առ յակոբ
 7 խօսել ընդ նմա : * Եկին և որդիքն յակոբայ 'ի գալստ :
 8 Իբրև լուսն տարջայան արքն , և արամուէն եր'նց յոյժ .
 9 զի խայտառակութիւն արար յելի , մտանելով առ դուստրն
 10 յակոբայ . և ոչ պնդեալ զմարիցի : * Եւ խօսեցաւ ընդ
 11 նոսա եմովք' և ասէ . սիւքեմ որդի իմ սիրեաց որուով
 12 չափ զգուստրն ձեր . արդ' տուք զնա նմա կնուծե , * և
 13 արարէք ընդ մեզ խնամութի . զգտտերս ձեր ասուք մեզ ,
 14 և զգտտերս մեր առէք որդւոյ ձերոց : * և բնակեցէք
 15 'ի միջի մերում . և երկիրք ասա ընդարձակ է առաջի
 16 ձեր , և բնակեցէք' և շահեցարուք 'ի դմա . և ստացաւ
 17 ընդ ստացուածս 'ի դմա : * Եւ ասէ սիւքեմ' զհայր նր
 18 և ջեղբարս նր . գալից շնորհս առաջի ձեր . և զոր ինչ
 19 ասիցէք' տացուք : * յաճախեցիք յոյժ զմարձանս և զօ
 20 փոս . և տաց' որչափ և ասիցէք . և տուք ինձ զաղ իկն
 21 զայն կնուծե : * Պատասխանի ետուն որդիքն յակոբայ'
 22 սիւքեմայ և եմովայ հօր նր նենգուք' և ասեն ցնն . վն
 23 զի պղծեցին զդինա քոր նց : և ասեն չմաւն և զևիեղ
 24 բարք զինայ' որդիքն լիայ : * Ոչ կարեմք ասնել զպղ
 25 բան . տալ զքոր մեր անն անծխառի . քզի նախատինք
 26 են մեզ . * բայց այսու նմանեցուք ձեզ , և բնակեա
 27 ցաւք 'ի միջի ձերում , եծե լինիցիք և գուք իբրև զմեզ'
 28 'ի թլփատել ձեզ զեմ' արու : * և տացուք զգտտերս մեր
 29 ձեզ , և 'ի գտտեաց ձերոց առցուք մեզ կանայս . և բնա
 30 կեցուք առ ձեզ , և եղեցուք իբրև անգ մի : * ապա թե
 31 ոչ լիցէք մեզ թլփատել , առեալ զգտտերս մեր 'ի բաց
 32 գնասցուք : * Եւ հաճոյ թուեցաւ բանքն առաջի եմով
 33 լայ , և առաջի սիւքեմայ որդւոյ եմովայ : * և ոչ յա
 34 մեաց պատանին առնել զբանն . զի յոյժ հարեալ եր'ի
 35 տէր գտտերն յակոբայ : և իսկ եր պատուականագոյն բան
 36 զամենեանն' որ 'ի տան հօր նր էին : * Եւ եկին եմով
 37 և սիւքեմ որդի նր 'ի գուռն քաղաքին իւրեանց . և խա
 38 սեցան ընդ արս քաղաքին իւրեանց' և ասեն . * որեւոր
 39 այն խաղաղութիւն են ընդ մեզ . արդ' բնակեցեն յերկ
 40 րիս , և շահեցին 'ի սմա . զի երկիրս ընդարձակ է ա
 41 ռաջի նց . զգտտերս նց առցուք մեզ կանայս , և զգտ
 42 տտերս մեր տացուք նց : * Բայց միայն' այսու նմանե
 43 ցեն մեզ որեւոր' բնակել ընդ մեզ լինել աղք մի : 'ի
 44 թլփատել մեզ զեմ' արու , ան նորայն թլփատեալ են :
 45 * և ինչք նց և անասունն նց և չորքոտանի նց ոչ ապա
 46 բեն

Զինա զգուստր նր : (18) Այս . Եւ հաճոյ թուեցան
 բանքն : (21) Ոսկան . Աղքն այնորիկ խաղաղութիւնն
 և 22 . Նմանեցին մեզ արքն բնակել ընդ մեզ :

քէն մեր լինիցի . բայց այնու և եթ նմանեացուք նց,
 և բնակեացեն 'ի միջի մերում : * Եւ լուան եմովայց 24
 սիւքեմայ որդւոյ նր ամենեքին որ ելանէին ընդ գուռն
 քաղաքին իւրեանց . և թլփատեցին զմարմին անթլփա
 տուն իւրեանց տմ արու, ամենեքին որ ելանէին ընդ
 գուռն քաղաքի նր : * Եւ եղև յաւուրն երրորդի մինչ 25
 գեռ էին նոքա 'ի ցաւան, առին երկու որդիքն յաւու
 բայ, շմաւուն և զէի եղբարք գինայ՝ իւրաքանչիւր զսուր
 իւր, և մօտն 'ի քաղաքն կազմուծք, և կոտորեցին զեմ
 արու : * և զեմովք և զսիւքեմ զորդի նր սպանին 'ի սուր 26
 սուսերի, և առին զգինա 'ի տանէ սիւքեմայ՝ և ելին :
 * Եւ որդիքն յակոբայ մօտն 'ի վր զիրաւորացն, և ա 27
 ռին աւար զքաղաքն, յորում պղծեցին զգինա զբոյրն
 նց : * զարջաու և զուլսար և զեշ նոցա՝ որ էին 'ի քաղա 28
 քին, և որ ինչ 'ի բացի էր՝ առին : * և զեմ մարդա 29
 գերի նց, և զեմ զհահ և զկարասի նոցա . և զկանապ
 նց գերեցին : և յափառակեցին որ ինչ էր 'ի քաղաքին՝
 և որ ինչ 'ի տունն : * Եւ ասէ յակոբ ջշմաւուն և ջզէի, 30
 ասեալք արարէք զիս, երեւել անգգամ տմ բնակեաց
 մրկրիս 'ի միջ քանանացւոց և փերեզացւոց . և ես սպ
 կաւաւոր եմ թուով . արգ՝ եթէ ժողովեցին 'ի վր իմ
 և հարկանիցեն զիս, աստակելով սատակեցիմ և ես, և
 տուն իմ : * Եւ ասեն, իսկ զիարդ . զն իբրե զքաղ մի 31
 քարէցին զբոյրն մեր :

ԳԼ ԼԵ .

ԽԴԼ Եւ ասէ տմ ջյակոբ . արի անց 'ի տեղին 'ի բեթէլ . 1
 և անգ բնակեացես . և արացես անդ սեղանն այ
 որ երևեցան քեզ 'ի փախէլնքոյ երեսաց եսաւայ եղ
 բօր քոյ : * Եւ ասէ յակոբ ջշմաւունին իւր, և ցամ 2
 նեսին որ ընդ նմա էին . 'ի բաց առէք զսատուածագ
 օտարոտիս որ ընդ մեզ են 'ի միջոյ մերմ, և սրբեցու
 բուք . և փոխեցէք զպատմուածան մեր : * և յարու 3
 ցեալ ելցուք 'ի բեթէլ, և արացուք անդ սեղանն այ
 որ լուաւ ինձ յաւուր նեղութեն, որ էր ընդիս . և
 ասալ

(24) Ոման . Ընդ գուռն քաղաքի նց : և ոման . քաղա
 քի իւրեանց : (25) Յոթնալին տիտեր . Եւ եղև յաւուրն :
 (26) Յոթնալին օրտաեր . Եւ զեմովք և : (28) Ոման . Եւ
 զարջաու և զուլսար : (30) Այս ասանց հարցախան ուրախի .
 Սատակեցիմ ես և տուն իմ : (31) Ոման . Իսկ զիարդ
 քարէ զքարէցին զբոյրն մեր :

ԳԼ ԼԵ . (1) Ոման . Առի և ել 'ի տեղին 'ի բեթէլ :

(2) Ոման . Ար ընդ նմայն էին : (3) Ոման . Ար երևեց

- 4 ապրեցոյց զիս 'ի ճանապարհին' զոր գնացի : * Եւ եւ
 ետն յյակոր զաստուածսն օտարութիս որ էին 'ի ձեռս
 նոյ, և զգինգս որ յակեմնս իւրեանց : և ծածկեաց զնս
 յակոր. 'ի ներքոյ բեռնիցն 'ի սկիւմ', * և կորոյս զնս
 5 մինչև ջախոր ժամանակի : * Եւ չուեաց ինչ 'ի սկիւ
 մոյ. և եղև ահայ 'ի վր' քաղաքացն որ շուրջ զնովաւ .
 6 և ոչ ելին դհեա որդւոցն ինչ : * Եւ եկն յակոր 'ի լուզ'
 որ է յերկրին քանանացւոց, այն ինքն է բեթէլ, ինքն
 7 և ամ ժողովուրդն որ ընդ նմա : * և շնեաց անդ սե-
 ղան . և կոչեաց զանուն տեղւոյն այնորիկ բեթէլ . զի
 անդ երևեցաւ նմա ամ 'ի փախել նորա յերեսաց ետա-
 ւայ եղբոր իւրոյ :
 8 * Եւ մեռաւ գէրովբա քայեկն ուրեկայ, և թաղեցաւ խե
 'ի ներքոյ բեթելայ ընդ կաղնեաւն . և կոչեաց զանուն
 9 նր կաղնի սոգոյ : * Եւ երևեցաւ ամ յակորայ' մինչև ե-
 ամդ էր 'ի լուզ' յորժամ եկն 'ի միջագետաց ասորոց :
 10 և օրհնեաց զնա ամ : * և ասէ ցնա ամ . անուն քո յա
 կոր' ոչ ևս կոչեսցի յակոր, այլ ինչ եղիցի անուն քո .
 11 և կոչեաց զանուն նր ինչ : * Եւ ասէ ցնա ամ . Ես եմ
 ամ քո բաւական . անեմքիւր և բազմամքիւր . աղքատ է ժո-
 ղովուրդք աղքատ եղիցին 'ի բէն, և թագաւորք յերա-
 12 նաց քոց ելցին : * և զերկիրդ զոր ետու արքաւամբ և
 սահակայ' քեզ տաց զգա, քեզ եղիցի, և զանեղիքում
 13 յեա քո տալցիւրկիրդ զայդ : * Եւ վերացաւ 'ի նմանէ
 14 ամ 'ի տեղւոյն' ուր խօսեցաւ ընդ նմա : * Եւ կանգ-
 նեաց յակոր արձան 'ի տեղւոյն ուր խօսեցաւ ընդ նմա,
 արձան քարեղէն . և նուիրեաց 'ի նմա նուկրս . և արկ
 15 'ի վերայ նր եւզ : * և կոչեաց զանուն տեղւոյն ուր խօ-
 սեցաւ ընդ նմա ամ' բեթէլ :
 16 * Եւ չուեաց 'ի բեթելայ : և եղև իբրև մերձեցաւ 'ի խճ
 քարաթա երկիր, մեանել յեփրաթա, ծնաւ ուղեւի :
 17 * և գծուարածին եղև 'ի ծննդեանն . և եղև 'ի վտառ
 նալն նր 'ի ծննդեանն, և ասէ ցնա ծնուցիլն' քաջաբե-
 18 րեաց, զի և այդ ևս քո ուսարէ : * Եւ եղև ընդ հանել
 ողւոցն, քանզի մեռաւ, կոչեաց զանուն նր որդի վրաց
 19 իմոց . և հայրն կոչեաց զնա բենիամին : * Մեռաւ ուղ-
 քէլ' և թաղեցաւ 'ի ճանապարհին եփրաթայ . այն իսկ
 20 է բեթէլահեմ' : * և կանգնեաց յակոր արձան 'ի վերայ
 չիւ

իս : և անստ . որ է ընդ իս : Ուր ասեմ . Յաւաւորնեղուն
 իմոյ, որ է ընդ իս : (6) Այս . 'ի լուզա' որ է յերկրին :
 (7) 'ի լուզ' . 'ի վր' բեթէլ, նշանալի հոր : (8) Այս .
 քաղաքն ուրեկայ : (11) Ոման . Աղքատ է ժողովուրդ
 քաց : (14) Ոման . Ուր խօսեցաւ ընդ նմա ամ : (18) Ոմ-
 ան . Եւ հայրն կոչեաց զանուն նր բենիամին :

շրջին նորա, այն է արձան շիրմի ուրեքն փնջեցաւ
սոր ժամանակի :

ԽԵ * Եւ չուեաց ի՛նչ՝ և էհար զխորան իւր յայնկոյս աշտաւ 21
բակին գաղերայ : * Եւ եղև իբրև բնակեաց ի՛նչ յերկ 22
քին յայնմիկ . դնաց ոտքէն՝ և ննջեաց ընդ բալլայ հար
քի հօր իւրոյ . լուաւ ի՛նչ՝ և չար թուեցաւ առաջի նր :
Եւ էին որդիք յակորայ երկոտասանք : * Որդիք լիայ՝ 23
անգրանիկ յակորայ՝ ոտքէն . շմաւն . զեի . յուգայ .
խաղաք . զաղաղոն : * Եւ որդիք բալլայ նաժտի ուրեք 24
չայ՝ դան , և նեփթաղիմ : * Եւ որդիք զելփա նաժտին 25
լիայ՝ զազ և ասեր : * Եւ որդիք ուրեք լի յովսէփ և բե 26
նիամին : Այս են որդիք յակորայ . որ եղեն նմա ՚ի մի
ջաղեաւ աւորւոյ : * Եւ եկն յակոր առ իսահակ հայր 27
իւր ՚ի մամբրե՝ ՚ի բաղաք գալտին . այն է քերթոն , յերկ
քին քանանացւոյ , ուր պանդխտեցան արքաամ և իսա
հակ : * Եւ եղեն յամ աւուրք իսահակայ զոր եկեաց . 28
ամբ հալիւր ութսուն : * և պակասեալ իսահակայ մե 29
աւու , և յաւելաւ յազգ իւր . ծերացեալ և լի աւուրքս
և թաղեցին զնա ետաւ և յակոր որդիք իւր :

ԳԼ . ԼԶ .

ԽԸ Եւ այս են ծնունդք ետաւայ . նա է եղոմ : * և առ 1
իւր ետաւ կանաքս ՚ի դասերաց քանանացւոյ . զազ 2
դա զգաւար եղնայ քեռացւոյ : և զղիբամա գուստր
անայի՝ որդւոյ սերեգոնի իււացւոյ : * և զբասեմաթ 3
պգաւար իմայիլի՝ զորոյ նաբեուծայ : * Եւ ծնաւ 4
ազ դա ետաւայ զեփփազ : և բասեմաթ ծնաւ զու
գուիլ : * և ողիբամա ծնաւ զբեուա , և զեգղոմ , և զկորիս 5
սորա են որդիք ետաւայ , որ եղեն նմա յերկրին քանա
նացւոյ : * Եւ առ ետաւ զկանայս իւր , և զուստերս և 6
զգաւարս իւր , և զյամ մարգիկ տան իւրոյ , և զյամ ինչ
և զանասուն . և զյամ ինչ զոր ստացաւ , և զոր արար
յերեկին քանանացւոյ . և զնայց յերկրէն քանանացւոյ 7
յերեկաց յակորայ եղբոր իւրոյ : * Զի էին բաղում
ինչք նոցա ՚ի միտին բնակելոյ . և ոչ կարէր երկիրն
պանդխտաւ հանգալտել նոց ՚ի բաղմաթէ ընդ իւր
եանց : * և բնակեցաւ ետաւ ՚ի լեւիին սէիր : ետաւ՝ որ 8
նա

(25) Ոմանք . Եւ երկու որդիք զելփայ : Աստուծոյ յօրե
նայց զմանք՝ յեք զգաւարն լիայ , զնէն զուստիլին . ապա զԲԵՒ
լայն , և յեքոյ զեփփայն : Իսկ զմանք յեք լիայ և ուստիլին՝
զեփփայն , և հասն յեքոյ զԲԵՒԼայն :

ԳԼ . ԼԷ . (2) Ոմանք . Զարա զգուստր եղովնայ . զորն
բամա զգուստր : (5) (14) Ոմանք . Եւ զեփփայն :

- 9 նա ինքն է եղում: * Եւ այս են ծնունդք՝ եսաւայ՝ հորն
 10 եգոմայեցւոց, ի լերինն սէիր: * Եւ այս են անուանիք
 որգւոցն եսաւայ. եղիփաղ որգի ագապի կնոջ եսաւայ: Եւ ռազուէլ՝ որգի բասեմաթայ կնոջ եսաւայ:
 11 * Եւ եղեն որգիք եղիփաղայ, Թեման, ռվմար, սով-
 12 փար, գոթամ, Եւ կենէզ: * Եւ Թամար էր հարճ եղիփաղ
 զու որգւոյ եսաւայ. Եւ ծնաւ եղիփաղու զամաղէկ:
 13 սղբա են որգիք ագապի կնոջ եսաւայ: * Եւ այս են
 որգիք ռազուէլի, նաբովթ, զարեհ, ամմա, Եւ մեղա,
 14 սղբա են որգիք բասեմաթայ կնոջ եսաւայ: * Եւ այս
 են որգիք ողիբամայ գառեր անայի որգւոյ սեբեգոնի
 կնոջ եսաւայ: Եւ ծնաւ եսաւայ զյեզու, Եւ զեզում. Եւ
 15 զկորիս: * Սղբա են իշխանք՝ որգիք եսաւայ: Որգիք ե-
 ղիփաղու անդրանկանն եսաւայ. իշխան Թեման, իշ-
 16 խան Բովթար, իշխան սովփար, իշխան կենէզ, * իշխան
 կորիս, իշխան գոթամ, իշխան ամաղէկ: սղբա են իշ-
 խանք եղիփաղու յերկրին եգոմայեցւոց. Պք են որգիք
 17 ագապի: * Եւ այս են որգիք ռազուէլի որգւոյ եսաւայ.
 իշխան նաբովթ, իշխան զարեհ, իշխան ամմա,
 իշխան մողէ: այս են իշխանք ռազուէլի յերկրին եգո-
 18 մայ: սղբա են որգիք բասեմաթայ կնոջ եսաւայ: * Եւ
 այս են որգիք ողիբամայ կնոջ եսաւայ. իշխան յեռու-
 իշխան յեզում. իշխան կորիս: այս են իշխանք ողիբա-
 19 մայ գառեր անայի կնոջ եսաւայ: * Եւ այս են իշխանք
 20 նջ. Եւ այս են որգիք եգոմայ: * Եւ այս են որգիք սեի-
 փայ ջոռապուոյ որ բնակեալ էր ի սէիր. զովտան, սե-
 21 բաղ, սեբեգոն, անա, * գեսոն. Եւ սսեր՝ Եւ ռիոն: Պք
 են իշխանք ջոռեցւոյն, որգւոյ սէիրայ յերկրին եգո-
 22 մայ: * Եւ եղեն որգիք զովտանայ. ջոռի, Եւ եմման.
 23 Եւ ջոյր զովտանայ՝ Թամմա: * Եւ սղբա են որգիք յա-
 բաղայ. գաղամ, Եւ մանաբաթ, Եւ դերաղ, Եւ սովփար.
 24 Եւ Եւան. * Եւ այս են որգիք սեբեգոնի. այլիէ, Եւ աւ-
 նան. այս անան է որ եգիս զաղբիւքն յանապատի՝
 25 մինչ արածէր զէջն սեբեգոնի հորիւրոյ: * Եւ այս են
 26 որգիք անայի՝ գեսոն, Եւ ողիբամա գուտոր անայի: * Եւ
 այս

(10) Ոման. Որգի ագա կնոջ... որգի բասեմաթայ.
 (11) Ոման. Սովփար, գոթամ, իմ գոթամ: (13) Ոման.
 Սամմա Եւ մեղա: (16) Յորինիի պատեր. իշխան իրի-
 իշխան գո: (16) Ոման. յաւելուն. Սք են որգիք ագապի
 կնոջ եսաւայ: (18) Ոման. յաւելուն. Սնայի կնոջ եսաւայ.
 Այս են որգիք եսաւայ: (20) Ոման. Որ բնակեալ էր յերկ-
 րին զովտան, սովփաղ ի ներաղ սեբեգոն: (21) Ոման.
 իշխանք ջոռապուոյ... յերկրին եգոմայ: (24) Ոման.
 Եւ ունան. այս ունան է որ:

այս են որդիք գեստնայ. ամազան, և եսբան, և յեթ
 րան, և քառան : * Եւ այս են որդիք ասերայ . բաղ 27
 զան, և զուկան . ոսնիկան, և ուկամ : * Եւ այս են որ
 դիք Ռիսոնի . ովս, և առան : * Եւ այս են իշխանք քո 29
 ոայ . իշխան զովտան, իշխան սովբաղ, իշխան սերե
 գոն, իշխան անա . * իշխան գեսոն . իշխան ասեր . Եւ 30
 խան Ռիսոն : այս են իշխանք քո ոայ . ի պեառուխ իւր
 եանց յերկրին յեդոմայ : * Եւ այս են Թագաւորք որ 31
 Թագաւորեցին յերկրին եդոմայեցւոց, մինչ չե Թագա
 ւորեալ էր Թագաւոր յիլի : * Եւ Թագաւորեաց յի 32
 գոմ բաղակ որդի սեպիտիբայ . և անուն քաղաքի նր
 դէննաբա : * և մեռաւ բաղակ : Եւ Թագաւորեաց ընդ 33
 նր յորաբ որդի զարեհի 'ի բոսորայ : * և մեռաւ յորաբ : 34
 Եւ Թագաւորեաց ընդ նր ասոմ յերկրի Թամանացւոց :
 * և մեռաւ ասոմ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նորա ազադ 35
 որդի բարադայ, որ կոտորեաց զմադիամ 'ի գաշտին
 մովբացւոց . և անուն քաղաքի նր գեթեմ : * և մեռաւ 36
 ազադ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր սամաղա մասեհկայ :
 * և մեռաւ սամաղա : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր սա 37
 ւուղ յաբաւթայ որ առ գետեզերն : * և մեռաւ սա 38
 ւուղ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր բաղիլայեանն որդի ո
 քորորայ : * և մեռաւ բաղիլայեանն որդի որորորայ : Եւ 39
 Թագաւորեաց ընդ նորա ազադ որդի բարադայ . և ա
 նուն քաղաքի նր փոգոմ . և անուն կնոջ նր մետաբէլ
 գուսոր մատեթայ, որդւոյ մաղովբայ : * Այս են ան 40
 ուանք որդւոցն եսաւայ, և իշխանացն եսաւայ յաղագ
 իւրեանց . ըստ տեղիս իւրեանց յաշխարհս իւրեանց,
 և 'ի առջմս իւրեանց ըստ անուանց նր : իշխան Թամոն
 նա, իշխան զովտան, իշխան յեթամ, * իշխան ողիբա 41
 մասա, իշխան հեդայ, իշխան փենոն, * իշխան կենեզ, 42
 իշխան Թեման . իշխան մադար : * իշխան մազեգել . Եւ 43
 խան զորդին : Սքա են իշխանք եդոմացւոց ըստ բը
 նաի ութն յերկրի ստացուածոց իւրեանց : և այս է ե
 սաւ հայր եդոմայ :

ԳԼ.

(31) Ոման . Եւ այս Թագաւորք են : . մինչ չե Թագաւոր
 Թագաւորեալ էր յիլի : (33) Ոման . Եւ Թագաւորեաց
 ընդ նմա յորաբ : (34) Ոման . Ասովմ յերկրի Թեման :
 (36) Ոման . Սամաղա 'ի մասեհկայ : (37) Ոման . Սա
 ւուղ յորդոթայ, որ առ գետեզերն : (39) Ոման . Սե
 սաբէլ գուսոր մատեթայ : (43) Այս . Սք են իշ
 խանք եդովմայեցւոց :

ԳԼ ԼԵ.

- 1 Եւ բնակէր յակոբ յերկրի ուր պանդխտեցաւ հայրիկսն:
- 2 Նր, յերկրին քանանացւոց: * Եւ այս են ծնունդք յակոբայ: Յովսէփ եւ Թուլա ամուսնացաւ իւր, փէշ աւրածէր եղբարքն հանգերձ խաշինս. և էր կրասեր ընդ որդիսն բալլայ, և ընդ որդիսն զԵլփայ կանանց հօր իւրոյ: Եւ բերէին համբաւ շար զյովսէփայ առ Բէլ հայրն
- 3 իւրեանց: * Բայց Բէլ սիրէր զյովսէփ առաւել քան զամորդիսն իւր. քանզի որդի ծերութեւն նր էր: և աւրար նմա պատմուածան ծաղկեայ: * Իբրեւ տեսին եղբարքն նր Թէ սիրէ զնահայրն քան զամորդիս իւր, ատեցին զնա. և հչ կարէին խօսել ինչ ընդ նմա խաւ
- 5 զազուծք: * Եւ ետես երազ յովսէփ և պատմեաց եղբարց իւրոց. և յաւելին ևս ատել զնա: * Եւ ասէ ցնն.
- 7 լուարուք զերազն զոր տեսի: * Թուէր եթէ որայկա պէպք ի դաշտի միում: և կանգնեցաւ որպէն իմ, եկաց ուղարդ. և դարձան որպէն ձեր, և պաղին երկիր ի
- 8 մում որայոյն: * Եւ ասեն ցնա եղբարքն իւր. * Ժիծէ Թադաւորելով Թադաւորեցե՞մ 'ի վր մեր, կամ արդելով տիրեացեն մեզ. և յաւելին ևս ատել զնա զն եւ
- 9 ըրազոցն նր. և վն բանիցն նր: * Եւ ետես միւս ևս երազ. և պատմեաց հօր իւրում և եղբարց իւրոց: և աւսէ. անա տեսանէի միւս ևս զյլ երազ: որպէս Թէ աւրագակնդ. և լուսին՝ և մտասան ատեղք երկիր պա
- 10 դանէին ինձ: * Սաստեաց նմա հայրն իւր՝ և ասէ. զԲէլ է երազն զոր տեսեր: արդ՝ գալով գալցեմք ես և մայր
- 11 ըս՝ և եղբարք ըս, և երկիր պաղանիցեմք քեզ: * Եւ նախանձեցան ընդ նմա եղբարքն իւր. բայց հայրն պա
- 12 հէր զբանսն: * Եւ դնացին եղբարք նր արածել զխաւ
- 13 շինս հօրն իւրեանց 'ի սիւքէմ: * Եւ ասէ Բէլ զյովսէփ. ոչ աւանիկ եղբարք ըս արածեն զխաշինսն 'ի սիւքէմ:
- 14 Եկ առաքեցից զքեզ առ նոսա: * և ասէ ցնա. անաւասիկ ես: ասէ ցնա Բէլ. երթ տես Թէ ո՞վ իցեն եղբարքն ըս՝ և խաղինք, և բեր ինձ զորոյ: Եւ առա
- 15 քեաց կնա 'ի Ժործորոյն քեբրոնի. և կն 'ի սիւքէմ: * և եգիտ զնա այր մի մալորեալ 'ի գաշտին: և հարց ցնա
- 16 այրն և ասէ. զԲէլ ինդրես: * և նա ասէ. զեղբարսն իմ
- 17 ինդրեմ. պատմաւ ինձ ուր արածիցեն: * և ասէ ցնա այրն. բարձին աստի. և լուայ զի ասէին, երթիցուք 'ի դով.

ԳԼ. ԼԵ. (2) Ոման. Յովսէփ եւ Թն և ամուսնամ: (7) Ոման. Պաղին երկիր իմոյ որայոյցն: (8) Յօրնալին պախտեր. Վն երազոցն նորա, և վն բանիցն նր:

այս են որդիք գետնայ . ամազան , և եսքան , և յեթ
րան , և քառան : * Եւ այս են որդիք ասերայ . բաղ 27
դան , և զուկան . ոռնիկան , և ուկամ : * Եւ այս են որ 28
դիք ռիսոնի . ուլս , և առան : * Եւ այս են իշխանք քո 29
ռայ . իշխան զովտան , իշխան սովբաղ , իշխան սեբե
գոն , իշխան անա . * իշխան գետոն . իշխան ասեր . իշ 30
խան ռիսոն : այս են իշխանք քոռայ . 'ի պետուես իւր
եանց յերկրին յեգոմայ : * Եւ այս են Թագաւորք որ 31
Թագաւորեցին յերկրին ի գոմայեցւոց , մինչ չե Թագա
ւորեալ էր Թագաւոր յիշի : * Եւ Թագաւորեաց յե 32
գոմ բաղակ որդի սեպիովրայ . և անուն քաղաքի նր
դէննարա : * և մեռաւ քաղակ : Եւ Թագաւորեաց ընդ 33
նր յորաք որդի զարեհի 'ի ըստորայ : * և մեռաւ յորաք : 34
Եւ Թագաւորեաց ընդ նր ասոմ յերկրի Թամանացւոց :
* և մեռաւ ասոմ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նորա ազադ 35
որդի բարադայ , որ կոտորեաց զմադիամ 'ի գաղտին
մովբացւոց . և անուն քաղաքի նր գեթէմ : * և մեռաւ 36
ադադ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր սամաղամասեկկայ .
* և մեռաւ սամաղա : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր սա 37
ւուղ յուբաւթայ , որ առ գետեղերն : * և մեռաւ սա 38
ւուղ : Եւ Թագաւորեաց ընդ նր բաղիլայեհոն որդի ո
քորորայ : * և մեռաւ բաղիլայեհոն որդի դրորայ : Եւ 39
Թագաւորեաց ընդ նորա ազադ որդի բարադայ . և ա
նուն քաղաքի նր փոգով . և անուն կնոջ նր մետաբէլ
գուտոր մատեթայ , որդւոյ մաղովբայ : * Այս են ան 40
ուանք որդւոցն եսաւայ , և իշխանացն եսաւայ յազգո
իւրեանց . ըստ տեղիս իւրեանց յաշխարհս իւրեանց ,
և 'ի տոհմս իւրեանց ըստ անուանց նց : իշխան Թամա
նա , իշխան զովտան , իշխան յեթաթ , * իշխան ողբաւ 41
մասա , իշխան հեդայ , իշխան փենոն , * իշխան կենեզ , 42
իշխան Թեման . իշխան մադար : * իշխան մագեդէլ . եւ 43
խան զաբոյին : Սորա են իշխանք եգոմայեցւոց ըստ բը
նակութե յերկրի ստացուածոց իւրեանց : և այս է ե
սաւ հայր եգոմայ :

ԳԼ.

(31) Ոման . Եւ այս Թագաւորք են : . մինչ չե Թագաւոր
Թագաւորեալ էր յիշի : (33) Ոման . Եւ Թագաւորեաց
ընդ նմա յորբաք : (34) Ոման . Ասովմ յերկրի Թեման :
(36) Ոման . Սամաղա 'ի մասեկայ : (37) Ոման . Սա
ւուղ յուբոթայ , որ առ գետեղերն : (39) Ոման . Մե
տաբէլ գուտոր մատեթայ : (43) Այս . Սք են իշ
խանք եգոմայեցւոց :

ԳԼ ԼԵ.

- 1 Եւ բնակէր յակոբ յերկրի ուր պանդխտեցաւ հայրիս։
- 2 Նր, յերկրին քանանացւոյ։ * Եւ այս են ծնունդք յակոբայ։ Յովսէփ եւ Թուլա ամուսնայ եր, փնչ աւրածէր եղբարքն հանգերձ խաշինս. և էր երասեր ընդ որդիսն բալլայ, և ընդ որդիսն զելփայ կանանց հոր իւրոյ։ Եւ բերէին համբաւ շար գլովսեփայ առ Եղհայրն։
- 3 Իւրեանց։ * Բայց Եղ սիրէր զյովսէփ առաւել քան զամորդիսն իւր. քանզի որդի ծերունի Նր էր։ և աւրար նմա պատմուճան ծաղկեայ։ * Իբրեւ տեսին եղբարքն Նր Եղ սիրէ զնահայրն քան զամորդիս իւր, ատեցին զնա. և ոչ կարէին խօսել ինչ ընդ նմա խաւ։
- 4 Զազուծէ։ * Եւ ետես երազ յովսէփ և պատմեաց եղբարց իւրոց. և յաւելին ևս ատել զնա։ * Եւ ասէ ցնն.
- 5 Եւ արհաւիրեմ զերազն զոր տեսի։ * Թուէր եթէ որայկա պէտք ՚ի գաշտի միում։ և կանգնեցաւ որայն իմ, եկաց ուղարդ. և գարձան որայքն ձեր, և պաղին երկիր ի մում որայոյն։ * Եւ ասեն ցնա եղբարքն իւր. մի թէ Թագաւորելով Թագաւորեսցեն ՚ի զ՞ր մեր, կամ արիւրելով արիւրեսցեն մեզ. և յաւելին ևս ատել զնա զմ եւրազոցն Նր. և վն բանիցն Նր։ * Եւ ետես միւս ևս երազ. և պատմեաց հոր իւրում և եղբարց իւրոց։ և աւսէ. ահա տեսանէի միւս ևս այլ երազ։ որպէս Եղ աւրագակնդ. և լուսին և մետասան ատեղք երկիր պաւրանէին ինձ։ * Սաստեաց նմա հայրն իւր, և ասէ. զի նշէ երազն զոր տեսեր։ արդ՝ գալով գալցեմք ես և մայր ըս՝ և եղբարք ըս, և երկիր պապանիցեմք քեզ։ * Եւ նախանձեցան ընդ նմա եղբարքն իւր. բայց հայրն պաւհէր զբանն։ * Եւ քնացին եղբարք Նր արածել զնա.
- 12 Զին հօրն իւրեանց ՚ի սիւքէմ։ * Եւ ասէ Եղ յովսէփ. ոչ աւանիկ եղբարք ըս արածեն զխաշինսն ՚ի սիւքէմ։
- 13 Եւ առաքեցից զքեզ առ նոսա։ * և ասէ ցնա. ահաւասիկ ես։ ասէ ցնա Եղ. երթ տես եթէ ո՞չ իցեն եղբարքն ըս՝ և խաղինք, և բեր ինձ զբոյց։ Եւ առաւ քեաց կնա ՚ի ծործորոյն քեզրոնի. եկն ՚ի սիւքէմ։ * և եգիտ զնա այր մի մելորեալ ՚ի գաշտին։ և հարց ցնա այրն և ասէ. զի նշ ինդրես։ * և նա ասէ. զեղբարսն իմ.
- 17 Ինդրեմ. պատմեա ինձ ուր արածիցեն։ * և ասէ ցնա այրն. բարձին աստի. և լուայ զի ատէին, երթիցուք ՚ի գով.

ԳԼ ԼԵ. (2) Ոման. Յովսէփ եւ Թն և տասնամ'։ (7) Ոման. Պաղին երկիր իմոյ որայոյն։ (8) Յօրեմիս պաւսեր. Վն երազոցն նորա, և Վն բանիցն Նր։

ի գովթայիմ: և զնայց յովսէփ զհետ եղբարց իւրոց .
 և եղբիտ զնոսա 'ի գովթայիմ: * Տեսին զնա եղբարցն 18
 յառաջագոյն 'ի հեռաստանէ, մինչ չի մօտ եկեալ եր
 առ նոսա: իբրհնւրդ վատ 'ի միջ առին սարսանանել զնա:
 * Եւ ասին իւրարեանիւր ջեղբարց իւր . ահա երազա 19
 տեսն գոյ . * եկայք սպանցուք զնա, և ընկեացուք 'ի մի 20
 'ի գոց աստի, և ապառայուք եմէ գազան չար եկեր զնա .
 և տեսցուք զինչ ընկեցին երազքն նր: * իբրև լուաւ 21
 սորեն, կորզեաց զնա 'ի ձեռապ նց, * և ասէ . մի հար 22
 ցուք զգա յոգի: և ասէ ցնոսա սորեն . մի հեղուք ա
 բիւն . այլ արկէք զգա 'ի գործ մի յանազատի բառ .
 և ձեռն մի արկանեք 'ի նա . Զի թափեցէ զնա 'ի ձե
 ւաց նց, և հատուցանիցէ զնա առ հայր իւր: * Եւ եզե 23
 իբրև եկն յովսէփ առ եղբարսն իւր, մերկացին զպառ
 մուռնան նորա ծաղկեաց 'ի նմանէ: * և ասին ընկեցին 24
 զնա: 'ի գուրն, և գուրն բանայն: եր . և ըսւր ոչ գոյր 'ի
 նմա: * և նոսան ուտել զհացն: Զայս 'ի վեր բարձեալ 25
 տեսին, և ահա ձանապարհորդք խմայելացիք գաղին
 'ի դազաագէ . և սւղար նոցա չի եին խնկովք, սառախամբ
 և սեռնիւ: և երթային իրարանել յեգիպտոս: * Եւ 26
 ասէ յուրա ջեղբարսն իւր . զինչ օգուտ է եմէ ապա
 նանիցեմք զեղբարսն մեր . և թուքուցանիցեմք զարեւն
 նր: * և եկայք վաճառեացուք զնա իմայելացւոցն . և 27
 ձեռք մեր մի շաքախոցին 'ի նմա . զի եղբարք ե մար
 մին մեր է: և լուան նմա եղբարսն իւր: * Եւ անցա 28
 նեին արբ մագիանացիք՝ վաճառականք: Եւ ձգեցին հա
 նին գովսէփ 'ի գոյ տնտի, և վաճառեցին գովսէփ
 իմայելացւոցն քսան դահեկանի: * և իջեցին գով 29
 սէփ յեգիպտոս: 'ի արձառ սորեն 'ի գուրն . և ոչ ե
 գիտ գովսէփ 'ի գրի տնդ: * Կառաւառաց զհանգերձս 30
 իւր . և դարձաւ օռ եղբարսն իւր' և ասէ . պատանեալն
 չի անդ, և ես արգ՝ յո՛ երթայց: * Եւ ասեալ զգառ 31
 մուռնան յովսէփայ՝ զենին ուլ այծեաց, և թաթառե
 ցին զպատմուռնան յարեանն: * և ասալեցին զգառ 32
 մուռնան ծաղկեայ տանել առ հայրն իւրեանց, և ա
 սեն . զայդ գառնք . ծանիր եմէ որդւոյ քոյ իցէ պատ
 մուռնու. եմէ ոչ: * Եւ ծանեալ զնա' և ասէ . պատ 33
 մուռնա որդւոյ խնդէ . դազան չար եկեր զնա . դա
 զան յափշտակեաց գովսէփ: * Եւ պատառեաց զհան 34
 գերձս իւր, և քնւրձ զգեցաւ 'ի վերայ մեծոյ իւրոյ . և
 սուգ

(18) Ոման . Եւ տեսին զնա եզ' (22) Ասա . Ասալ ար
 կէք զնա 'ի գուրն: (22) Ոման յախել . Ասեանեք 'ի նա
 երբ արեք զի թափեցէ զնա: (32) Ոման . Իցե պատմու
 ճանդ' և եմէ ոչ:

- աւագ ունիք՝ ի վերայ որդւոյն իւրոյ աւուրս բազումն :
 35 * Եւ ժողովեցան ամբողջութեամբ նր՝ և * Եւմ գտանքք նր,
 և եկին մխիթարել զնա, և ոչ կամէր մխիթարել. ասէ՝
 զի իշխեա սպին ազով առ սրգի իմ՝ ի գծոխս. և եւ
 36 լաց զնա հայրն իւր : * Իսկ մագիանացիքն վաճառեցին
 զազխեփ յեգիպտոս սեփտաբեկայ ներքինւոյ դահճաւ
 պետեի Ժաքաւանի :

ԳԼԵ ԼԸ.

- Եւ եւե՛ ի ժամանակի յայնմի, եւ յուզա յեղբարց Ծ
 իւրոց, և չագաւ առ ծմն ոգոգովացի որում ա
 2 նուն էր իրաւ : * Եւ ետես պնդ յուզա զգոտաբ աւն
 ջանեանացոյ, որում անուն էր ջաւա. և առ զնա իւր
 3 կին. և եմուտաբ նա : * յպացաւ. և ծնաւ որդի. և կո
 4 ջաց զանուն նր՝ էր : * յրացաւ դարձեալ և ծնաւ որ
 5 գի. և կոջեաց զանուն նորա աւնան : * և յաւել գար
 ձեալ ծնաւ որդի. և կոջեաց զանուն նր սելովմ. և նա
 6 էր ի բաարի յորժամ ծնաւ. զնոպա : * Եւ առ յուզա
 կին էրայ անգրանկին իւրում, որում անուն էր թաւ
 7 մար : * Եւ եղև էր՝ անգրանկին յուզայ՝ չար սաւաղի ան.
 8 և սպան զնա Եմ : * Եւ ասէ յուզա ցաւնաի. մոլտ առ
 կին եղբոր քոյ, և ամուսնացին ընդ նմա. և յարուզ
 9 ցես զաւակ եղբոր քում : * Իբրև գիտաց աւնան թէ
 ոչ լինի նմա զաւակն. լինէր յորժամ մոպնէր առ կին
 եղբոր իւրոյ, հեղցր զսերմն յերկիր, չաւալ զաւակ եղ
 10 բորն իւրում : * և չար թուեցաւ առաջիկայ գործն զոր
 11 արար, և սպան և զնա Եւ : * Եւ ասէ յուզա ցթամար
 նու իւր. նիստ այրի ի տան հոր քոյ՝ մինչև եղիցի մեծ
 տելովմ որդի իմ. զի ասէր՝ թէ գուցէ և նա Եւ մեռաւ
 նիցի որպէս և եղբարքն նր : Գնաց թամար և նստաւ
 12 ի տան հոր իւրոյ : * Բազմացան աւուրքն. և մեռաւ
 դուռտորն չաւայ կին յուզայ : մխիթարեցաւ յուզա և
 զնաց ի կառուրս խաչանց իւրոց, ինքն և իրաւ հովիւ
 13 իւր ոգոգովացի ի թամնա : * Ազգ եղև թամարայ նուոյ
 նր՝ և ասեն. ահա սկեռապր քո ելանէ ի թամնա՝ կտրել
 14 զնալինս իւր : * Եւ եհան զհանգերձս այրուէ իւրոյ
 յին

(35) Ոման. Աւել ասէ՝ զի իշխե ես սպին :

Գլ. ԼԸ. (2) Ոման. Որում անուն էր սաւա : (3) Ոման. Եւ յպացաւ և ծնաւ : Ունան. Որ յպացաւ և ծնա : (4) Աւու. Եւ յպացաւ դարձեալ : (9) Ոման. Եւ իբրև գիտաց աւնան եթէ. (10) Ոման, Եւ սպան զնա Եւ : (11) Ոման. Ցթամար ցնու իւր : (12) Ոման. Իւուստորն սաւայի կին : (14) Ոման. Ու ասյր նմա զնա կին :

յինքենէ . արկաւ տեռ . և զարդարեցաւ . և նստաւ տո
գրան երանուլ յանցա թամնայ : զի ետես եթէ մեծ եղև
սեւլովմ . և նա ոչ տայր . զնա նմա կին : * Իբրև ետես 14
զնա յուրա՝ համարեցաւ թէ բոլ իցէ . քանզի ծածկ
կեպէր գերես իւր՝ և ոչ ծանեաւ զնա : * Խոտորեւ 16
ցաւ . առ նա՝ ի ճանապարհէ անտի՝ և ասէ . թոյլ տաւք
ինձ մտանել առ քեզ . զի ոչ ծանեաւ թէ նունն իցէ :
և նա ասէ . զի ոչ ասցես ինձ եթէ մտանիցես առ իս :
* Եւ ասէ՝ ես ասց . անել քեզ ուլ այժեաց ի խաշանց 17
իմոց . և նա ասէ . թէ տաս գրաւաւկան մինչև տացես
անել : * և նա ասէ՝ զի ոչ գրաւաւկան տաց քեզ . և ասէ՝ 18
զմատանիգ . և զգինգդ , և զգաւազանգ որ ի ձեռին
քում : և եմուտ առ նա . և յջացաւ ի նմանէ , * և յա 19
րեաւ գնաց : և եհան ի քաց զձորձն իւր յինքենէ . և
զգեցաւ զհանգերձն այրում թէ իւրոյ : * Եւ առաքեաց 20
յուրա ուլ այժեաց ի ձեռն հովուին իւրոյ որոգմաց
ւոյ առնուլ զգրաւաւկանն ի կնոթէ անտի , և ոչ եգիտ
զնա : * Եհարց զարաւելոյն և ասէ յնմ . ուրէ բոլոր
որ էր յեռան ի վր ճանապարհիս : * և ասին . Էր աստ 22
ուրէք բոլ , և գարձաւ առ յուրա , և ասէ՝ ոչ գտի : և
արք տեղւոյն ասին՝ թէ չիք աստ բող : * Այլ յուրա . 23
նմա լիցի այն . այլ զի մի ծաղր կացցուք , ես ետաւ տա
նել զուլգ , և գու ոչ գտեր : * Եւ եղև յետ երկց ամ 24
սոց , անգ եղև յուրայ և ասին . պոռնկեցաւ նու քո
թամար , և ահա յղի է ի պոռնկու թէ : և ասէ յուրա .
հանէք զնա արտաքս , և այրեսցի : * Եւ մինչդեռ . տա 25
նին զնա , առաքեաց առ սկեսրայրն իւր՝ և ասէ . յառ
նէ՝ այր այգ գրաւաւկանք են՝ յղի եմ ես : և ասէ՝ ծանիր ,
մյր իցէ մատանիգ՝ գինգդ . և գաւազանգ : * Ծանեաւ 26
յուրա՝ և ասէ . արդարացեալ է նա քան զնա . զի ոչ
ետաւ զնա որդւոյ իմում սեւլովմայ : և ոչ ևս յաւել զի
տեւ զնա : * Եւ եղև իբրև ծնաներ . և էին երկու որ 27
գիւր յորովայնի նր : Եւ եղև ի ժամանակի ծննդեան
նր՝ մին յառաջագոյն եհան զձեռն իւր . և առ ծնու
ցին՝ կանգնաց կարմիր ի ձեռին նր . * և ասէ , նախ ամ 28
եկեացէ : * Իբրև ամիսովեաց զձեռն անգրեն . եկն՝ եւ 29
վաղվազանի եզրայր նր : և նա ասէ . զի է զի խրամա
տեցաւ վա քո ցանգ . և կրճեաց զանուն նր փարէս :
* Եւ յետոյ եկն եւ եզրայր նր , յորոյ ձեռին կապեալ 30
եր գիարմիրն : և կոճեաց զանուն նր՝ զարա :
ԳԼ .

(18) Ոման . Եւ նա ասէ՝ զմատանիգ . և զգինագ : (19) Յը
բինալին պախաւեր . Եւ յարեաւ գնաց , և եհան : (24) Ոման .
Այդ եղև յուրայր . . . արտաքս զի այրեսցի : (25) Աստ
Եւ գինգդ . և գաւա : (30) Ոման . Թորոյ ձեռն :

ԳԼ. ԼԹ.

1. Եւ զյովսէփ ինուցին յեգիպտոս, և գնեաց զնա ակ ԾԱ
 ասփրէս ներքինի փարաւոնի դահնապետ, այր
 եգիպտացի՝ ի մեռաց խմելոյ լացւոցն. որք ինուցին զնա
 2 անգր: * Եւ էր ար ընդ յովսէփայս և էր. այր աշուղակ:
 3 և եղև ի տան տեառն իւրոյ յեգիպտոս: * Իբրև գիտաց
 տէրն նր՝ Թէ ար ընդ նմա է. և զամ զինչ և ասներ՝ ար
 4 յաջողէր ի մեռա նր: * և եգիպտ յովսէփ շարհս առա
 ջի տեառն իւրոյ. զի փայլէր էր նմա: Եւ կացայց զնա
 ի վր տան իւրոյ. և զամ ինչ որ իւր էր՝ եւ ի մեռա
 յովսէփայ: և եղև յետ կացուցանելոյ զնա ի վր տան
 5 իւրոյ և ի վր ամ իրից որ ինչ էր նր: * և օրհնեաց ար
 զտուն եգիպտացւոյն փո յովսէփայս և եղև օրհնութի
 ան ի վր ամ ընչեց նր ի տան և յանդի: և եթող զամ
 6 ար ինչ կայր ի տան իւրում, բայց միայն զհացն զոր
 ուտէր: Եւ էր յովսէփ աղնիւ երեսօք, և գեղեցիկ տես
 7 ընտք յոյժ: * Եւ եղև յետ բանիցս այսոցն, և արկ
 էին տեսնն իւրոյ զայս իւր՝ ի վերայ յովսէփայ. և ասէ
 8 զնա՝ քու նմա ընդիս: * Եւ նա ոչ կամեցաւ. և ասէ
 9 զինչ տեսնն իւրում վն իմ. * և զամ ինչ եւս ի մեռա իմ. և
 զի ինչ ի տան աստ որ մեծ է քան զիս. և զի ինչ զա
 տեսլ յինչն բաց ի քեմ՝ զի տիկին նր ես. և զի արդ աս
 ընչեմ զբանդ զայդ զար և զմեծ, և մեղանիցեմ և
 10 ուղի մյ: * Եւ եղև իբրև խաւեր ընդ յովսէփայ զ
 բաւօրէ, և ոչ անապր՝ քաննել ընդ նմա, և ոչ հուպ ը
 11 նել: * և եղև օր ինչ այնպիսի. մտեալ յովսէփ ի տանն
 գործել զգործ ինչ իւր. և ոչ ոք էր անդ յնաանեաց
 12 անախ ի ներքս. * բունն եհար զձորձոց նորս և ասէ.
 ննջեա ընդիս. և նր թողեալ զձորձս իւր ի մեռա նր, և
 13 փախեաւ ել արտաքս: * Եւ եղև իբրև ետեսեթի եթող
 14 զձորձս իւր ի մեռա նր և փախեաւ ել արտաքս. * և ոչ
 ծայց զընտանիս տանն և ասէ. տեսէր. զի ամ մեղ ծա
 ցայ երբայցեցի, խոզ առնել զմեզ. եմզա առիս և ա
 տէ, ննջեա ընդիս. և ես աղաղակեցի ի ձայն բարձր:
 15 * և իբրև շուաւ թէ մեծաբարբառ աղաղակեցի, և
 16 թող զձորձս իւր առիս և փախեաւ ել արտաքս: * Եւ
 եգ.

Գլ. ԼԹ. (1) Ռմա. Եգիպտոսի փարաւոնի դահնա
 պետ: (5) Ռմա. Եւ եթող զամ ինչ որ իւր էր: (7) Ռ
 մա. Եւ ասէ զնա, ննջեա ընդիս: (9) Բապտ. Բայց
 ի քեմ՝ զի կին նր ես: (12) (13) Ռմա. Փախեաւ և ել:

եգ զճորձան առ իւր՝ մինչև եկն տէրն 'ի տուն իւր . և
 խօսեցաւ ընդ նմա ըստ բանիցս այսոցիկ , * և ասէ . ե 17
 մուտ առիս ծառայն երբայեցի զոր ածեր մեզ՝ իսպ
 առնել զիս . և ասէ ցիս՝ ննջեա՛ ընդիս : * իսկ իբրեւ 18
 լուաւ թէ բարձրացուցի զբարբառ իմ և արդարեւ եցի .
 եթող զճորձս իւր յիս , և փախեաւ եւ արտաքս : * Եւ 19
 եղև իբրեւ լուաւ տէրն նիշխանս կնոջն իւրոյ՝ զոր խօ
 սեցաւ ընդ նման և ասէ , թէ այսպէս արար ընդ իս ծա
 ռայն ըն , բարկացաւ սրտամտաւ : * Եւ անտէրն յով 20
 տեփայ՝ արկ՝ զնա 'ի բանա . 'ի տեղի ուր կալանաւորքն
 արբուէի կապեալ կային 'ի բանտին : * Եւ էր Թր ընդ 21
 յովսեփայ , և արկ զնովաւ ողորմութեւ , և ետ նմա շը
 նորհս առաջի բննտապետին : * և ետ բանտապետն ըզ 22
 բանտն 'ի ձեռս յովսեփայ , և զամ կալանաւորսն որ էին՝
 'ի բանտի անդ . և զամ որ ինչ գործէին անդ , նա էր
 որ գործէր : * Եւ ոչ ինչ գիտէր բանտապետն զբան 23
 տին վննք . զի ամ 'ի ձեռս յովսեփայ էր . քանզի Թր էր
 չ նմա . և զոր ինչ գործէր նա՝ Թր յաջողէր 'ի ձեռս նր :

ԳԼ Խ .

Լ և եղև յետ բանիցս այսոցիկ , յանցեալ ամիսաւ 1
 պէտ արքային եգիպտացւոց , և մատակարար
 տեառն նց արքային եգիպտացւոց : * Եւ բարկացաւ 2
 փարֆնէոն 'ի վր երկոցուն ներքինեացն իւրոց . և 'ի վր
 տակնաւապետին , և 'ի վր մատակարարին : * և եգ ըզ 3
 նոսա 'ի բանտի առ դահնապետին . յայնմ բանտի տեղ
 առ ուր յովսէփն կայր : * և յանձն արար զնոսա 4
 դահնապետն յովսեփայ . և կայր նց 'ի սպասու : և էին
 աւուրս ինչ 'ի բանտի անդ : * Եւ տեսին երազ երկու 5
 քին . զիւրաքանչիւր երազ 'ի միում գիշերի : տեսիլ ե
 րազոյ տակառագետին և մատակարարին որ էին ար 6
 քային եգիպտացւոց , մինչ էին 'ի բանտի անդ : * Եւ
 միւտ առ նոսա յովսէփ ընդ առաւօտն . և ետես զնո 7
 սա՝ և էին խռովեալք : * Եւ արց ցնեքքինիսն փարաւո
 նի որ էին ընդ նմա 'ի բանտի անդ առ տեառն նր և
 ասէ . ընդ էր արտուամ են երեքք ձեր այսօր : * Եւ նո 8
 քա ասեն ցնա . երազ տեսնք , և ոչոք իցե որ մեկնիցե
 զնա :

(17) Ո՛հա . Եւ ասէ ցիս՝ բունեա ընդիս : (22) Ո՛հա .
 Եւ զամ կապանաւորսն որ էին . . և զամ զոր ինչ գոր
 ծէին անդ .
 ԳԼ Խ . (3) Այս . Յայնմ բանտի 'ի տեղաւոր : (8) Այս .
 Եւ ոչ ոք է որ մեկն . . . 'ի ձեռն այ իցէ : (8) Ո՛հա , յո
 տեղ . . . Որ մեկնիցէ զնա ուր :

- զնա : և ասէ ցնոսա յովսէփ : ոչ ապաքէն 'ի ձեռս արեւ
 9 ցէ մեկնուի նց . պատմեցէք ինձ : * Եւ պատմեաց տա-
 կառապետն զերազն իւր յովսէփայ և ասէ . Թուէր ինձ
 10 'ի տեսչեան իմում , որք մի առաջի իմ : * Եւ յորժն ի-
 րէք ուռք ' կանսչք յոյժ . և ունէր երկու ողկոյցս հա-
 11 սեալս ողկոյց խաղողոյ : * Եւ բաժակն փարաւոնի 'ի ձե-
 ւին իմում : առնուի զխաղողն , և ձմէի 'ի բաժակն
 * փարաւոնի , և ասցի զբաժակն 'ի ձեռս փարաւոնի :
 12 * Եւ ասէ ցնա յովսէփ . այս է մեկնութի նորա : երեք
 13 ուռքն , երեք աւուրք են : * այլ ևս երեք աւուրք , և յի-
 շեսցէ փարաւոն զեղխանութիւն քս , և անդէն 'ի նմին տա-
 կառապետու թով կացուցցէ զքեզ . և տացես զբա-
 ժակն փարաւոնի 'ի ձեռս նր , ըստ առաջնոյ իշխանու-
 14 թեն քո ' օրպէս և էիր տակառապետ : * Այլ զիս յի-
 շեսցիւր յորժամ բարի լինիցի քեզ . և արասցես ինձ ու-
 ղորմութի . և յիշեսցես զիս առաջի փարաւոնի . և հան-
 15 ցես զիս 'ի բանտէ աստի յայսմանէ : * զի գողանալով
 գողացան զիս յերկրէն երրոյեցեաց . և աստ ' ինչ ոչ ա-
 16 րարի . և արկին զիս 'ի տուն գոյս այսորիկ : * Ի շրե-
 կանս մատակարարն թէ ուզիչ մեկնեաց , ասէ զյով-
 սէփ . և ես տեսանէի յերազն , Թուէր ինձ թէ երկու
 17 խանս նաչհւոյ ունէի 'ի գլուխ իմում : * Եւ 'ի զերնում
 խանին յամէ զօր ուտեր արքայ փարաւոն ' գործ մատա-
 կարարաց . և Թուչուք ուտէին զնա 'ի խանէ անտի ' որ
 18 եր 'ի զք գլխոյ իմոյ : * Պատասխանի ետ յովսէփ և ա-
 սէ ցնա . այս է մեկնութի նր : երեք խանքն ' երեք ա-
 19 լուրքեն : * յետ երկոց աւուրոց բարձցէ փարաւոն ըզ-
 գլուխ քո 'ի քէն , և կախեացէ զքեզ զփայտ . և կերի
 20 ցեն Թուչուք երկնից զմարմին քո 'ի քէն : * Եւ եղև
 յաւուրն երրորդի , օրծննդոց էր փարաւոնի , և առ-
 նէր ուրախութի իմ ծառայից իւրոց : և յիշեաց զե-
 խանութի տակառապետին , և զեղխանութի մատակա-
 21 րարին 'ի մէջ ծառայից իւրոց : * Եւ կացոյց զտակա-
 ռապետն անրէն յիշխանութի իւրում . և ետ զբաժակն
 23 'ի ձեռս փարաւոնի : * Եւ զմատակարարն կախեաց ըզ-
 փայտ , օրպէս և մեկնեացն յովսէփ :
 24 * Եւ ոչ յիշեաց տակառապետն զյովսէփ , այլ մոռա ծա-
 ցաւ զնա :

ԳԼ.

(10) Բապտի . Եւ յորժն երեք ուռք : (13) Ոմա . Ուզ
 և էիրն տակառա : (15) Ոմա . Գողացան զիս յերկրէն
 եթր : (15) Այս . Եւ աստ ոչնչ արարի : (16) Բիշ .
 Եւ Թուէր ինձ . . ունէի 'ի գլուխ իմ : (23) Ոմա . Ու-
 սէս մեկնեաց նմա յովսէփ :

ԳԼ. ԽԱ.

Եւ եղև յետ երկուց ամաց առուրց, ետես փարաւոն 1
 երազ: Թուէր թէ կայցէ յեղը գետոյ: * Եւ ահա 2
 ուն թէ 'ի գետոյ անտի ելանէին եւ թն երինջը գեղե-
 ղիկ տեսանելով, և ընտիրք մարմնով, և արածէին 'ի 3
 խաղի անդ: * Եւ այլ ևս եւ թն երինջը ելանէին յետ
 նոցա 'ի գետոյ անտի. զազիրք տեսանելով. և վառիւրք 4
 մարմնով. և արածէին առ այլ երնջովքն առ եղեր գե-
 տոյն: * Եւ ուտէին եւ թն երինջն զաղիրք տեսլեամբ և 4
 վառիւրք մարմնովք, զեւ թն երինջս զեղեցիկս. տես-
 լեալն և զընտիրս: Զարթեալ փարաւոն. * և անդէն 5
 'ի բռն եմուտ: Եւ ետես երազ երկրորդ. և ահա եւ թն
 հասկ ելանէին 'ի միում փնջի՝ ընտիրք և գեղեցիկք: 6
 * Եւ ահա եւ թն այլ հասկք սինք և խորշակահարք ե-
 լանէին յետ նոցա: * և կլանէին եւ թն հասկքն սինք և 7
 խորշակահարք զեւ թն հասկսն՝ զընտիրս և զատորս:
 Զարթեալ փարաւոն, և էր երազ: * և եղև առաւօտ, 8
 և խռովեցաւ անձն նր: Եւ առաքեաց կոշեաց զամ ե-
 րազահանսն եգիպտոսի, և զամ ի վաստորանս նորա, և
 պատմեաց փարաւոն զերազն իւր: և ոչք էր որ մեկ 9
 սկսէր առաջի փարաւոնի՝ և ասէ. զլանցանս իմ յիշ-
 ցուցանեմ այսօր: * Բարեացաւ փարաւոն ծառայից 10
 իւրոց. և եղ զմեղ 'ի բանախ 'ի տան զահապետին.
 սին և զմատակարարն: * և տեսաք երկողին երազ 'ի 11
 միում գիշերի՝ եւ և նա. և իւրաքանչիւր ըստ երազոյ
 իւրում տեսանէաք: * Եւ էր անդ ընդ մեզ պատանի 12
 մի մանուկ՝ եբրայեցի, ծառայ զահապետին. և պատ-
 մեցաք նմա: * և մեկնեաց մեզ զերազսն մեր * առն ըստ 13
 իւրաքանչիւր երազոյ մեկնեաց: և եղև ուն մեկնեացն
 մեզ, նոյնպէս և պատահեաց. ինձ զալ հասանել յիշ- 14
 քանութեմ. և նմա՝ կախել զփայտէ: * Առաքեաց փա-
 րաւոն և կոշեաց զյոզսէփ: և հանին զնա 'ի բանտն ան-
 տի. և փորեցին զհերս նր, և փոխեցին զպատմուճան 15
 նր. և եկն առաջի փարաւոնի: * Եւ ասէ փարաւոն
 զյոզսէփ, երազ տեսի՝ և չիք ոք որ մեկնէ զնա. բայց
 ես

ԳԼ. ԽԱ. (1) Աստ. Թէ կայցէ առ եղեր գետոյն: (3) Ոման. Եւ ահա այլ ևս եւ թն. տեսլեամբք և վառիւրք մարմնովք. առ եղերք գետոյն: (6) 'ի տա'. Այլ հասկք սինք. Կախայն Բիւժ 'ի Բեաբ': (7) Ոման. Եւ կլանէին ոսկիքն զեւ թն հասկսն: (11) Ոման. Եւ տեսաք երկողքանս երազ. և և նա, իւրաքանչիւր:

- եա լուսոյ զգէն, արեն՝ եթէ լսեն զերազս՝ մեկնես :
- 16 * Պատասխանի եա յովսէփ՝ և ասէ ցփարաւոն : առանց
- 17 էջ ոչ լինի պատասխանի փրկութեան փարաւոնի : * Խառնեցաւ փարաւոն ընդ յովսէփոյ՝ և ասէ . Թաւեր՝ ի տեղ
- 18 լեան խմում, եթէ կայի յեզեր գետոյ . * և որպէս թէ ի գետոյ անտի ելանէին եւթն երկնջք ընտիրք մարմնովք և գեղեցիկ տեսանելով և արածէին ի խաղի անդ :
- 19 * Եւ ասա այլ ևս եւթն երկնջք ելանէին զինի նշ ի գետոյ անտի, գծընդակք և զաղիրք տեսանելով յոյժ, և վախոք մարմնովք որպիսի ոչ տեսի յամ երկրիս եզիրալ
- 20 տացւոց զազարագոյնս քան զնոսա : * Եւ ուսեին եւթն երկնջքն վախոք և զաղերք զեւթն երկնջքն զառաքինս :
- 21 զգեղեցիկան և զընտիրս : * և մտանէին յորովայն նշ, և ոչ երևէին . և երեսք նշ զաղիրք իբրև զառաքինն : Չար
- 22 լեւոյ, և գարձեալ ննջեցի : * և տեսանէի միւսանգամ յերազի : ող թէ եւթն հասկ ելանէին ի միւսամ փընջի՝
- 23 իբ և գեղեցիկ : * և այլ եւթն հասկ * ապականեալք, աղազունք և խորշակահարք, ելանէին մօտ առ նոսա :
- 24 * և կլանէին եւթն հասկքն աղազունք և խորշակահարք՝ զեւթն հասկան զգեղեցիկս և զատոքս : Եւ պատմեցի երազահանացն, և ոչոք էր որ մեկնէր ինձ : * Եւ ասէ յովսէփ ցփարաւոն . երազն փարաւոնի մի է . զոր ինչ
- 26 ամ առնելոց է՝ եցոյց փարաւոնի : * Եւթն երկնջքն գեղեցիկք՝ եւթն ամ են . և եւթն հասկն գեղեցիկք՝
- 27 եւթն ամ են : երազն փարաւոնի մի է : * և եւթն երկնջքն աղեղք և վախոք որ երանէին զհետ նշ, եւթն ամ են . և եւթն հասկքն ոսկնք և խորշակահարք . լիցէ
- 28 զեւթն ամ սով : * քանն զոր ասացի փարաւոնի՝ այն է .
- 29 զոր ինչ ամ առնելոց է, եցոյց փարաւոնի : * Ահա ասք եւթն եկեսցեն բազում լիութեմ յամ երկիրս եզիրալ
- 30 տացւոց : * Եւ յետ այնորիկ եկեսցեն եւթն ամ սովոյ, և մոռացին զլիութեան յամ երկիրս եզիրալ տացւոց .
- 31 և սպառեցէ սովն զերկիր : * և ոչ ծանեցի լիութեան յետաց սովոյն որ գուցէ յետ այնորիկ . քանզի սառ
- 32 տիկ լինէի յոյժ : * Ասլ վե կրկնելոյ երազոյն փարաւոնի երկիցս անգամ . զի ճշմարիտ է բանն առ ի յոյ,
- 33 և փութացի ամ պունել զնա : * Եւ արգ՝ տես . խնդրեալ այլ մի իմաստուն և խորհրդական փարաւոնի . և
- 34 կացուցեն զնա ի վր երկրիս եզիրալ տացւոց : * Եւ ա

բոս

(16) Աս . Ու լինեցի պեմնի : (17) Աս . Առ եզր, չամ՝ առ եզեր գետոյ : (19) Ոստ . ի գետոյ անտի՝ ծանդք և զաղերք՝ տեսալ : (27) Ոստ . Տղեղք և վախոք : (30) Ոստ . Եւ յետ այնորիկ եկեսցեն : (32) Ոստ . Չի ճշմարիտ իցէ բանն : (34) Ոստ . Գարծակալա

բացել, և կացուցել գործակալս փարաւոնի 'ի վերայ
երկրիս: և հինգերորդեացն զարմախ երկրիս եգիպ-
տացւոց զեւթն ամացն լիութե: * և ժողովեցեն զամ 35
կերակուրս զեւթն ամացն բարեաց եկեղոց: և ժող-
վեցին ցորեան ընդ ձեռամբ փարաւոնի: և կերակուրք
'ի քաղաքս պահեսցին: * Եւ եղիցի կերակուրքն պահ 36
եալ երկրիս յեւթն ամս սովոյն որ լինիցին յերկրիս
եգիպտացւոց: և մի ստակեացի երկիրս 'ի սովոյ: * Եւ 37
հաշիյ լիութեացաւ բանքն առաջի փարաւոնի, և առաջի
ամ ծառայից իւրոց: * և ասէ փարաւոնն ցամ ծառայս 38
իւր. մի՞թէ գտանիցեմք այր այնպիսի՝ որ ունիցի զու-
գի նոյ յանձին իւրում: * Եւ ասէ փարաւոնն ցյովսէփ: 39
որովհետեւ եցոյց քեզ ամ զայդ ամ: քիչ այր իմաստ-
նազոյն և խորհրդական քան զքեզ: * գոհ լիցիս 'ի վր 40
տան իմոյ: և բերանոյ քովս հնազանդ լիցի ամ ժողո-
վուրդ իմ: քայց միայն ալմոռակս 'ի վերայ եղէց ես քան
զքեզ: * Եւ ասէ փարաւոնն ցյովսէփ. ահաւասիկ կա 41
ցուցի զքեզ այսօր 'ի վր երկրիս եգիպտացւոց: * Եւ 42
հանեալ փարաւոնի զմատանին իւր 'ի ձեռանէ իւրմէ՝
եգ 'ի ձեռին յովսէփայ: և զքեցոյց նմա պատմուածան
բահեգեայ, և արկ մանեակ ոսկի 'ի պարանոց նր: * և 43
եհան զնա յերկրորդ կառս իւր: և քարոզ կարգայր ա-
ռաջի նր: և կացոյց զնա 'ի վր երկրին եգիպտացւոց:
* Եւ ասէ փարաւոնն ցյովսէփ. ահաւասիկ ես փարա 44
ւոն. առանց քո ոչոք համբարձցէ զձեռս իւր և զոտս իւր
'ի վր ամ երկրիս եգիպտացւոց: * Եւ կոչեաց փարաւոն 45
զանուս յովսէփայ՝ փառմիլ թովսէփանէ: և ետ նմա զասա-
նէլ զուստոր պետափրեայ քրմի արեգ քաղաքի կնու-
թե: Եւ ել յովսէփ յերեսաց փարաւոնի: * և եր յով 46
սէփ ամաց երեսնից յորժամ ընծայեցաւ առաջի փա-
րաւոնի արքային եգիպտացւոց: և յովսէփ յերեսաց
փարաւոնի, և ջջեցաւ ընդ ամ եգիպտոս: * Եւ արար 47
երկիրն յեւթն ամս լիութեն արգիւնս: * և ժողովեաց 48
զամ կերակուրս ամացն իւթանց, յորս էր լիութեն
յերկրին եգիպտացւոց: և համբարեաց կերակուրս 'ի
քաղաքս. զկերակուր դաշտաց քաղաքին որ շուրջ զնո,
զաւ: * և համբարեաց 'ի նմա: և ժողովեաց յովսէփ 49
զցորեան իբրեւ զաւազ ծովու բազում յոյժ. մինչև ոչ
կարէր համարել. քանզի ոչ գոյր թիւ: * Եւ եղին յով 50
սեփու երկու որդիք մինչ չէ եկեալէր եւթն ամացն
առ

փարաւոն 'ի վր երկ': (37) Ոման. Եւ հաշիյ լիութեան
բա': (45) Յօրեմիայի պատմ. փարաւոնն զանուս յովսէ-
փայ փա': (49) Ոման. քիչն ոչ կարէր համարել. քան-
զի: (50) Ոման. Եւ եղև յովսէփայ երկու:

- անոց : զորն ծնաւ նմա ասանէ թ գուտար պետապետայ
- 51 քրմի արեգ քաղաքի : * և կոչեաց յովսէփ զանունն անգրանկանն մանասէ : զի ասէ թէ մոռացոյց ինձ ան զամ
- 52 զվերտա իմ, և զամ վերտա հոր իմոյ : * և զանունն երկրորդին կոչեաց Կփրեմ, զի ասէ թէ անցոյց զնա ան յերկ
- 53 րի տառապանաց իմոց : * Եւ անցին եւ թնայմբ ընտանն,
- 54 որ եղին յերկրին եգիպտացւոց : * և սկսան գալ եւ թնայմբ սովոյն : որպէս ասաց յովսէփ : Եւ եղև սով յամ երկրին : զի յամ երկրին եգիպտացւոց ոչ գտանեօր
- 55 հաց : * և սովեցաւ ամ երկրին եգիպտացւոց : և ազազակեաց ամ ժողովուրդն առ փարաւոն վն հացի : և ասէ փարաւոն ցամ եգիպտացիսն, երթայք առ յով
- 56 սէփ, և զոր ինչ ասիցէ ձեզ արաճիք : * Եւ էր սով թ վր երեսաց ամ երկրի : և երաց յովսէփ զամ շահմեօրանս ցորենոյ : և վաճառէր ամ եգիպտացւոցն : Եւ
- 57 տասակացաւ սովն յամ երկրին եգիպտացւոց : * և ամ աշխարհք գային յեգիպտոս գնել թ յովսէփայ : զի զօրանայր սովն ընդ ամ երկրի :

ԳԼ ԽԲ.

- 1 Եւ ետես յակոր եթէ գոյ վաճառ յերկրին եգիպտացւոց, ասէ յակոր ցորգիսն իւր . ընդէք հեղ
- 2 գայք : * ասէ լսեմ թէ գոյ ցորենն յեգիպտոս : Ի՞նչ անգր, և գնեցէք մեզ սակաւ մի կերակուր, զի կեց
- 3 ցուք, և մի մեռցուք : * Եւ իրին եղբարքն յովսէփու
- 4 տասնեքին գնել ցորենն յեգիպտոս : * և զբնիսամբն զեղբայրն յովսէփայ ոչ արձակեաց * յակոր ընդ եղբարսն . քանզի ասէր թէ վուցէ պատահիցէ նմա հիւ
- 5 ւանդու թն : * Եւ եկին արդիքն իւր գնել ընդ այլ երթ
- 6 և եկան . քանզի էր սով յերկրին քանանացւոց : * և յովսէփ էր իշխան երկրին : և նա վաճառէր ամ ժողովրդեան երկրին : Եւ եկեալ եղբարքն յովսէփայ երկիր
- 7 պաղատեցին թ վր երեսաց խնարհ յերկիր : * և իբրեւ ետես յովսէփ զեղբարսն իւր, ծանեաւ . և օտարանայր ինոցանէ, և խօսեցաւ ընդ նոսա խստագոյնս . և ասէ,
- 8 ուստի գայք : և նոքա ասեն յերկրէն քանանացւոց զընեւ կերակուրս : * Ծանեաւ յովսէփ զեղբարսն իւր, և

(53) Ո՞հա . Որ եղև յերկրին եգիպտաց : (54) Ո՞հա . Եւ եղև սով յամ երկրին եգիպտաց : (57) Ո՞հա . Եւ ամ աշխարհն գային :

ԳԼ ԽԲ . (1) Ո՞հա . Եթէ գոյ ցորենն յերկրին եգիպտացւոց : (3) Բարեւ . Տասնեքին գնել ցորենն յեգիպտոս :

և նոքա ոչ ծանեան զնա : * և յիշեաց յովսէփ զերազն 9
 իւր զոր ետես : և ասէ ցնոսա . լրտեսք էք դուք , և գի-
 տէ՛լ զե՛լ և զմուտ աշխարհիս եկեալէք : * Եւ նոքա ա- 10
 սեն , ոչ տեր : ծառայք քո եկեալ եմք զնեւ կերակուրս :
 * ամենեքին մեք որդիք եմք ան միայ . արք խաղաղու- 11
 թէ եմք , և չեն ծառայք քո լրտեսք : * Ասէ ցնս՝ ոչ .
 այլ զե՛լ և զմուտ երկրին եկեալ էք տեսանել : * Եւ նո- 13
 քա ասեն . երկոստասան եղբայր եմք ծառայք քո՝ որդիք
 ան միոյ յերկրին քանանացւոց . և կրտսերն առ հօր իւ-
 բու՛մ է արօթ . և մեւսն չէ՝ ի միջի : * Ասէ ցնոսա յով- 14
 սէփ . այդ իսկ է զոր ասացի , թէ լրտեսք էք : * և դ- 15
 վին յայտ արարէք : երդուեալ յարին փարաւոնի , ոչ
 ելանէք աստի՝ եթէ ոչ եկեացէ եղբայրն ձեր կրտսեր
 այսր : * Առդ՝ առաքեցէք զփոք 'ի ձենը և անցէ զեղ- 16
 բայրն ձեր . և դուք կացէ՛ք 'ի գիպահոյ մինչև յայանի
 լիցին . բանք ձեր եթէ արդար խօսիցիք և թէ ոչ . ապա
 թէ ոչ՝ երդուեալ յարին փարաւոնի թէ ոչ լրտեսք էք
 դուք : * և եդ զնոսա 'ի բանաի զերիս աւուրս : * Եւ ա- 17
 սէ ցնոսա յովսէփ յաւուրն երրորդի : զայս արարէք և
 ապրէք . զի և ես յոյ երկիւղած եմ : * Եթէ արք խա- 19
 ղաղու՛թէ էք՝ եղբայր մի 'ի ձենը անո մասցէ 'ի բան
 աի . և դուք տարայք զվաճառ ցորենոյդ ձերոյ : * և 20
 զեղբայրն ձեր կրտսեր անէք առիս . և հաւատարիմ լի-
 նիցին . բանք ձեր . ապա թէ ոչ մեռանիք : Արարին այն
 պէս : * և ասէ իւրաքանչիւր ցեղբայր իւր : այս , բան 21
 զի 'ի մեղս եմք վն եղբօր մերոյ . զի արհամարհեցաք ըզ-
 նեղօւթն ոգւոց նր յորժամ ազալէրն զմեզ , և ոչ լուար
 նմա . վն այնորիկ եկն 'ի վր մեր այս նեղօւթն : * Պա- 22
 տախանի ետ ուրէն՝ և ասէ ցնոսա . ոչ խօսեցայ ընդ
 ձեզ՝ և ասեմ , թէ մի մեղանէք մանկանդ . և ոչ լու-
 բուք ինձ . և ահա՝ արիւն նր խնդրի : * Եւ նոքա ոչ գի- 23
 տէին թէ լուր յովսէփ . զի թարգման կայր 'ի միջի :
 * և անցեալ մեկուսի 'ի նոցանէ՝ ելաց յովսէփ : Եւ եկն 24
 միւսանգամ առ նոսա , և խօսեցաւ ընդ նոսա : * և ան 25
 'ի նոցանէ զմուտն , կապեաց առաջի նց : Եւ ետ հրա-
 ման յովսէփ ընու զամանս նց ցորենով . և զնել զար-
 ծաթն իւրաքանչիւր 'ի քրձի իւրում . և տալ նց պա- 26
 շար 'ի ճանապարհ . և եդև նց պիպէս : * և նոցա բար 26
 ձեալ իւրաքանչիւր իւր՝ գնացին անաի : * Եւ լուծեալ 27
 միայ

(9) Աս . Զերազն իւր զոր ետես : (12) Ոման . Զե՛լ
 և զմուտ աշխարհիս եկ՝ : (14) Ոման . Զոր ասացի ձեզ է-
 թէ լուր : (16) Ոման . Մինչ յայտ լինիցին բանք : (21) Ո-
 ման . Եւ ասեն իւրաքանչիւրոց ցեղք : (27) Աս .
 Յիշախնին , ետես զծրար :

- միայն զքուրձ իւր տալ կերակուր գրաստու իւրում * յիշ
 28 շահանին, և ետես զծրար արծաթոյն իւրոյ զի կայր 'ի
 բերան քրձի իւրոյ : * ասէ ցեղաբարձն իւր, գարձուցան
 ինձ : այսինն արծաթն, և ահա աստէն կայ 'ի քրձի ի
 մոււմ : և զարժացան միաքննիք . և խռովեցան ընդ միմեանս :
 29 և ասեն . զի՞նչ է այս զոր արար ընդ մեզ աս : * Եւ եւ
 կին առ յակոբ հայրն իւրեանց յերկիրն քանանու . և
 պատմեցին նմա զամ ինչ որ անց ընդ նոսա՝ և ասեն :
 30 * Խօսեցաւ այրն տէր երկրին ընդ մեզ խառագոյնն : և
 31 եւ զմեզ 'ի բանաի իբրեւ զլռանս երկրին : * Եւ ասեմք
 32 ցնա, արք խաղաղութն եմք . և չեմք լրանալ : * երկու
 տասն եղբայր եմք որդիք հօր միոյ . մին՝ չէ 'ի միջի, և
 կրտսերն այժմ ընդ հօր մերում է յերկրին քանանաց :
 33 և ոյ : * Ասէ ցմեզ այրն տէր երկրին . այսո՛ւ գիտաւ
 ցին թէ արք խաղաղութն էք . եթէ զեղբայր մի մեր
 աստ առիս թողուցուք, և զվաճառս ցորենոյդ 'ի տունս
 34 մեր տուեալ ասնիցիք : * և զեղբայրն մեր կրտսեր աւ
 ծիցէք առիս . և գիտացից եթէ չէք լրանալ, այլ անք
 խաղաղութն էք . և զայս ևս եղբայր տաց մեզ . և յերկ
 35 րի ասա ասնիցիք վաճառ : * Եւ եղև 'ի Թափելն նշ
 զքուրձս իւրեանց, և կայր իւրաքանչիւր ուրուք ծրար
 արծաթոյ 'ի քրձի իւրեանց : և իբրեւ ասին զծրար ար
 ծաթոյ իւրեանց, ինքեանք և հայրն իւրեանց, երկեան
 36 յոյժ : * Եւ ասէ ցնոսա յակոբ հայրն իւրեանց . զիս՝
 անորդի արարէք . յոգնէ՛ք չէ 'ի միջի . շնուսն՝ չէ 'ի մի
 ջի . և զբնիւմսն ևս առնուցուք : յի՛մ վր եկն այս ամ :
 37 * Խօսեցաւ ուրէն ընդ հօր իւրում և ասէ . զերկուսին
 զորդիսն իմ ոպանջիւր, եթէ ոչ ածից զգա առ քեզ .
 38 տուր զգա յի՛մ մեռն . և ես ածից զգա առ քեզ : * Եւ
 նա ասէ . ոչ իմանե որդի իմ ընդ մեզ . զի եղբայր սո
 բա մեռաւ . և սա միայն մնացեալ է . և գե՛տ լինիցի ամա
 հիւսնագանալ 'ի ճանապարհին զոր երթայցէք . և իջու
 ցանիցէք զծերութիս իմ արամուսնիք 'ի գոթս :

ԳԼ ԽԳ .

- 1 Եւ սոքն ևս քան զէս սաստկանայր 'ի վերայ երկրին :
 2 * Եւ եղև իբրեւ սպառնեցին ուսեւ զցորեանն զոր
 բերին յերկրէն եղիպտացւոյ, ասէ ցնն հայրն իւրեանց
 դար

(30) Բէ՛ւ . իբրեւ լրանաս երկրին : (31) Ո՛մեւ յաւելուս .
 Ամք խաղաղութն եմք և՛ չեմք : (32) Ասա՛ . Որդեք
 հօր մերոյ . մին՝ չէ : (33) Ո՛մեւ . Եւ ասէ . . այդու գե
 տացից եթէ արք . . և զվաճառդ ցո՛ : (37) Ո՛մեւ . Տուր
 զգա 'ի մեռս իմ :

գարձեալ երթայք գնեցէք սակաւ մի կերպով : * խա 3
սեցաւ ընդ նմա յուզաւ և ասէ . վկայուէ եգ ընդ մեզ
վկայուի այրն և ասէ . մի տեսանիցէք զերեսս իմ , եթէ
ոչ եղբայրն ձեր կրտսեր չէ ձեզ իցէ : * արգ՝ եթէ արձա 4
կես զեղբայրդ մեր ընդ մեզ՝ իջնուք և գնեացուք կերպ
կուրս : * ապա թէ ոչ արձակես զեղբայրդ մեր ընդ մեզ ,
ոչ երթիցուք . զի այրն խօսեցաւ ընդ մեզ՝ և ասէ , մի տե 5
սանիցէք զերեսս իմ՝ եթէ ոչ եղբայրն ձեր կրտսեր ընդ
ձեզ իցէ : * Եւ ասէ ինչ . զինչ չարիս հասուցէք ՚ի վր 6
իմ . զի՛ պատմեցէք առնն թէ գուցէ ձեր եղբայր : * Եւ 7
նորա ասեն՝ հարցանելով եհարց զմենք այրն , և զազցէ
մերմէ , և թէ տակաօին կենդանի՛ իցէ հայրն ձեր , և եւ
թէ իցէ՛ ձեր եղբայր . և պատմեցաք նմա ըստ հարցանե 8
լոյն նր . մի թէ գիտեալք թէ ասելոց է ցնեզ՝ անէք զեղ
բայրն ձեր : * Ասէ յուզա ցնեզ հայրն իւր . արձակեալ 9
իս զպատանեակդ , և յարուցեալ գնացուք . զի կեցցուք
և մի մեռցուք , և մէք և դու , և ստացուածք մեր : * Ես 9
տանուամ զգա յերաշխի՝ ՚ի ձեռաց իմոց ինդրեալ իր զգա
եթէ ոչ ամից զգա և կացուցից առաջի քո , յանցաւոր 10
եղեց զամ՝ աւուրս : * զի եթէ ոչ էաք յամեալ , արգ՝ 10
երկիցս իսկ գարձեալ էք այսրեմ : * Ասէ ցնոսա ինչ 11
հայրն իւրեանց . եթէ անդպէս իցէ , արարէք զայդ :
առէք ՚ի պաղղ երկրիս յամանս ձեր , և տարայք առնն
պատարազս . ուտին , և մեղք , և խուսնկ , և ստաշին , և 12
բեւեկն , և ընկզղ : * և արծաթ կրկին տակք ՚ի ձեռս 12
ձեր . զարծաթն որ գարձաւ յամանս ձեր՝ տարայք ընդ
ձեզ . գուցէ ընդ խաբս ինչ իցէ : * և զեղբայրդ ձեր ա 13
ռէք , և արիք իջէք առ այրն : * և եթ իմ տագե ձեզ 14
չնորհս առաջի առնն , և արձակեացէ ընդ ձեզ զեղբայրն
ձեր զմեւս , և զբենիամին ; բայց ես՝ ամբ անգաւակեցայ
անգաւակեցայ : * Եւ առեալ արանցն զպատարազսն , 15
և արծաթ կրկին ՚ի ձեռս իւրեանց , և զբենիամին . յա
րուցեալ իջին յերաշխոս , և կացին յանդիման յովսէ
փայ : * Իբրև ետես զնս յովսէփ , և զբենիամին եղբայր 16
իւր , ասէ ցհաղարապետ տանն իւրոյ . տար զարսդ ՚ի
առն ,

Գլ . խգ . (3) Ո՛հան . Եղբայրն ձեր կրտսեր ընդ ձեզ ե
ղեցէ : (5) Ո՛հան . Ապա թէ ոչ արձակեացես : (7) Այս .
Թէ ասելոց իցէ ցնեզ : (8) Այս . Ասէ յուզա ցնեզ
հայրն իւր : (9) Ո՛հան . Եթէ ոչ ամից առ բեզ զգա , և :
(10) Ո՛հան . Զի թէ չեաք յամեալ : (11) Ո՛հան . Եւ
խուսնկս և ստաշին : (12) Ո՛հան . Եւ զարծաթն որ գար
ձաւ : (14) Ամբայն Գրեգոր օրինակէ մեր համայն Բնա
Գրի Եօթանասնից՝ յայտ ձայրի իբնէն զԲաւ . անգաւակեցայ :
(16) Ո՛հան , յաւելան . Արգդ այգորքիկ հոգ ՚ի միջօրէի :

- առան, և զեն զենքիս և պատրաստեալս : զի ընդ իս ուսե-
- 17 լոց են արքայ զգրեի 'ի միջոցէի : * և արար այրն որպէս
և ասաց յովսէփ . և ասարաւ զարսն 'ի տուն յովսէփայ :
- 18 * Եւ տեսեալ արանցն եթէ արարան զնոսա 'ի տուն յով-
սէփայ, տանն . զի արծաթոյն որ գարծաւ յամանս մեր
զառաջինն : մտանեմք անդր, առ 'ի խաղից զմեզ . ար-
կանեմք 'ի վր' մեր, և առնուք զմեզ 'ի ծառայս, և զէշս
- 19 մեր : * Մատուցեալ առ այրն վերակացո՛ւ տանն յովսէ-
- 20 փայ, * խօսեցան առ քրտնն՝ և ասին . աղաչեմք զքեզ
- 21 տէր . իջաք զառաջինն գնեմք կերակուրս : * և եղև իբրեւ
հասաք յիջածանս, և քացաք զամանս մեր . և արծաթ
իւրաքանչիւր յամանն իւրում եր . արգ՝ զարծաթն
այսրէն կռով գարծաղաք, և աւարիկ 'ի ձեռին մերում
- 22 է : * և այլ արծաթ բերաք ընդ մեզ, գնեմք կերակուրս .
- 23 և ոչ գիտեմք ով եզ գարծաթն յամանս մեր : * Ասէ ցնդ
սա . խաղաղութի ընդ ձեզ՝ մի երկնիք : Խնն ձեր և
հարցն ձերոց՝ եզ ձեզ զգանձս յամանս ձեր . այլ իմ
զմեք արծաթն ստեալ, և հաճեալ եմ : և եհան առ նո-
- 24 սա զմտն : * Եւ ասարաւ 'ի ներքս այրն զարեարն 'ի
տուն յովսէփայ, և բերին ջուր լուանիւ զոսս նց . և
- 25 եւս կերակուր գրասրուց նց : * Եւ հոգա պատրաստե-
ցին զպատարագան մինչ յի՛ եկեալ էր յովսէփ 'ի միջ-
- 26 րէին . քանզի լուան թէ անգ ճաշակելոց է : * Եմուտ
յովսէփ 'ի տուն, և մատուցին նմա զզնծայսն զոր ու-
նէին 'ի ձեռք իւրեանց՝ 'ի տան անգ, և երկիր պագին
- 27 նմա 'ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր : * Իհարց զնո
և ասէ զեարգկայք : և ասէ ցնդսա, թէ ո՞վ իցէ հայրն
ձեր ծերունի, զորմէ ասացէք թէ ասեմակն կենդանի
- 28 է : * Եւ հոգա տանն՝ օղջ է ճառայք հայր մեր, առ
կաւին կենդանի է : և ասէ՝ օրհնեալ է այրն այն յայ :
- 29 և խոնարհեցան երկիր պագին նմա : * Ամարձ դաշ
իւր՝ և ետես զքենիսմին զեղբայր իւր զհամամար՝ և ա-
սէ . այդ է եղբայրն ձեր կրտսեր՝ զորմէ ասացէք անել
- 30 առիտ : և ասէ, Խո՛ ողորմեացի քեզ որգեալ : * Եւ իւր
ողկեցաւ յովսէփ՝ և գալարէին աղիւք նո՛ 'ի վերայ եղ-
բորն իւրոյ . և ինգրէր լալ : մտեալ 'ի անեակ անգր
- 31 ելաց : * և լուացեալ զքրտս իւր՝ ել . անգեաց զանձն .
- 32 և ասէ՝ արկե՛ք հաց : * Եւ արկին նմա միայնոյ՝ և նց իւ-
րաքանչիւրումեք, և եգիպտացւոյն որ ճաշին Քնմա՝
իւրաքանչիւր առանձինն . զի ոչ կարէին եգիպտացիքն
ուսեմք հաց ընդ երրայեցիսն, քանզի գարշելի էին ե-
գիպտացիքն :

(18) Ոման . Մտանեմք մեք անգր : (21) Ոման . Յամանի
մերում էր . . . և ահաւասիկ 'ի ձե' : (24) Ոման . Արն
զնն 'ի տուն յովսէփայ :

գիպապացւոցն : * Եւստաւ առաջին նք անգրանիկն՝ ըստ 33
երկցութեն իւրում, և կրտսերն ըստ կրտսերութեն իւ
րում : և զարմացեալ էին արքն իւրաքանչիւր ընդ եղ
բօր իւրում : * և առին իւրեանց մատունս ի նմանէ : 34
և մեծացաւ մասն բնիսմքնի քան զմատունս ամենե
ցուն հինգապակի քան զնոցայն : արքին՝ և արքեցան
ընդ նմն :

ԳԼ. ԽԴ.

Եւ կրտսնն եւս յովսէփ հաղարարապետին իւրում և 1
ասէ . ընդ զամենս արանցն կերակրով որչափ և
կարիցնն բաժնալ . և գիթ զարծաթն իւրաքանչիւր ի
բերան ամանոյ իւրոյ : * և զսկիհն իմ արծաթի գիթիք 2
յամանի կրտսերոյն, և զգինս ցորենոյն : և եղև ըստ
բանին յովսէփայ՝ ոնդ և ասաց : * Եւ իբրև առաւօտ և 3
զև՝ արձակեցան արքն, ինքեանք և էջք իւրեանց : * և 4
իբրև ելին ըստ քաղաքն, և չէին մեկնեալ ի բաց, ասէ
յովսէփ ցհաղարարապետն իւր, արի՛ պնդեալ զհետ ա
րանցն, և հասցնս նց : և ասացես . զի՛ է զի հատու
ցէք չար փոխանակ բարեաց . * ընդէր գողացայք զսկի 5
հնն արծաթի . ոչ այն էր որով բնակէր տէրն իմ, և
նովմա ինքն հմայելով հմայէր . արգ՝ չար գործեցէք՝ զոր
արարեցք : * Եւ իբրև եղև զնոսա, ասէ ըստ բանիցս 6
այսոցիկ : * Եւ նոքա ասին ցնա . ընդէր խօսիցի տէր
ոյգալիտի բանս . քան լիցի ծառայից քոց առնել ըստ 7
բանիք պդմիկ : * զի եթէ զարծաթն զոր գտաք յա 8
մանս մեր՝ դարձուցաք առ մեզ յերկրէն քանանացւոց .
զիմրդ դադանայաք ի տանէ տեառն քոյ արծաթի կամ
ոսկի : * Եւ արգ՝ առ որում գտցի ի ծառայից քոց 9
սկիհն՝ մեռցի . և մեք եղիցուք տեառն մերում ծառայք :
* Եւ նա ասէ՝ այդպէս եղիցի ոնդ ասացէքք . առ որում 10
գտցի սկիհն՝ եղիցի իմ ծառայ : և գուք անպարտք լի
նիցիք : * Եւ փութացան իջուցին զբեռն իւրաքանչիւր 11
ի գետին . և բացին իւրաքանչիւր զամեն իւր : * և 12
յուզեաց, սկսեալ յերկրուէն մինչև եկն կատարեաց
ի կրտսերն . և եղև զսկիհն յամանի բնիսմքնի : * Եւ 13
պատառեցին զհանգերան իւրեանց . և եղին իւրաքան
չիւր զբեռն իւր ի վերայ իւր իւրոյ, և դարձան ի քա
ղաքն,

(32) Թորիմալին . Եւ կրտսերան ըստ կրտսերն : (34) Ոմանս .
Չինգապապակի քան զնոս :

ԳԼ. ԽԵ. (4) Ոմանս . Եւ ասացես ցնն . զի՛ է : (5) Այդ .
Եւ արգ՝ չար գործեք : (7) Ոման . Ընդէր խօսիցի տէր
մեր այդ : (8) Ոմանս . Գողանայաք ի տան տեառն քո :

- 14 զայն : * Եւ նման յուգա և եղբայր իւր տա յովսէփ ,
մինչեւ անդէն էր . և անկաւ առաջի ծր 'ի զերայ երկ .
- 15 ըի : * Ասէ ցնոսա յովսէփ , զինչ են իրքդ զոր արարէք .
նչ գիտէք թէ հմայելով հմայէ՛ այր որ իբրեւ զես է :
- 16 * Ասէ յուգա . զինչ տաքուք պատահականն տեսան՝
կամ զինչ խոսիցիմք , կամ զոր իրաւունս ցուցանիցեմք :
եղիս ամ զյանցանա ծառայից քոց : արգաւաթիկ կամք
ծառայք տեսուն մերոյ . և մէք , և առ որում և սկիհն
- 17 դառաւ : * Եւ նա տոէ . քան լիցի ինձ առնել զբանգ
զայդ : արքա առ որում սկիհն գտաւ՝ նա եղիցի իմ ծա-
- 18 ռայ . և դուք ելէք ողջութիւն առ հայրն ձեր : * Մա-
տուցեալ առ նա յուգա՝ և տոէ : աղաչեմ տէր , խօսես
ցի ծառայքս բան մի առաքի քոյ . մի բարկացիս ծա-
- 19 ռայի քում , զի քու ես յես փարաւոնի տէր : * Դու
հարցեր ցծառայս քո՝ և ասացեր , եթէ կայցե՛ ձեր հայր
- 20 կամ եղբայր : * և մէք ասեմք տեսուն . կայ մեր հայր
ծերացեալ , և մանուկ մի կրտսեր՝ որդի ծերուն . նր,
և եղբայր նորա մեռաւ . և նա միայն մնաց մեր իւրոյ , և
- 21 հայրն սիրէ զնա : * և ասացեր ցծառայս քո , իջուցէք
զնա առիս՝ և խնամարկեցից նմա : * և ասացաք ցտէր .
- 22 ոչ կարէ մանուկն թողուլ զհայր իւր . ասա թէ թող
23 զուցու զհայրն իւր՝ մեռանի : * և դու ասացեր ցծա-
ռայս քո . եթէ ոչ իջանիցէ եղբայրն ձեր կրտսեր ընդ
- 24 ձեզ՝ մի յաւելոցուք տեսանել զերեսս իմ : * Եւ եղև
իբրև ելաք մէք առ ծառայքս հայր մեր , պատմեցաք
- 25 նա զբանս տեսան մերոյ : * և ասէ հայրն մեր . երթաք
26 գարձեալ՝ զնեցէք մեզ սակաւ մի կերակուր : * և մէք
ասացաք՝ եթէ ոչ կարեմք իջանել անգոր , եթէ ոչ եղ-
բայրդ մեր կրտսեր իջանիցէ ընդ մեզ , և ապա իջանի-
ցեմք . զի ոչ կարեմք տեսանել զերեսս անձն , եթէ եղ-
- 27 բայրդ մեր կրտսեր ընդ մեզ ոչ իցէ : * Եւ ասէ ցտէր
ծառայքս հայր մեր . դուք ինքնին գիտեք՝ զի երկուս
- 28 ծնուա ինձ կեն իմ : * մին՝ ել յինչն և ասացէք թէ գա-
ղանակուր եղև . և ոչ ևս տեսանեմ զնա մինչև ցայժմ :
- 29 * արգաւաթիկ կամ ևս առնուցուք յերեսաց իմոց , և պա-
տահիցէ սմա հիւանդութի՝ ի ճանապարհի , իջուցանէք
- 30 զծերուն թնս իմ արանու թիւ հանգերձ՝ ի դժոխս : * Եւ
արգաւաթիկ երթայցեմք առ ծառայքս հայր մեր՝ և պա-
տահեալս լիցէ ընդ մեզ . և նորա ոգին կախեալ կայ
- 31 զի որա ոգւոյդ : * և լինիցի իբրև ոչ տեսանիցէ ընդ
մեզ

(15) Ոման . Ու գիտէիք եթէ հմայ : (16) Աստ . Եւ առ
որում սկիհն գտաւ : (19) Բաղաճ . Գծառայս քո և առ
սես , եթէ : (25) Ոման . Սակաւ մի մեզ կերակուր :
(27) Ոման . Դուք իսկ գիտեք , զի եր :

գիպապաւոցն : * Կտաւ առաջի նք անգրանիկն՝ ըսա 33
 երիցութիւն իւրում, և կրասերն՝ ըսա կրասերութիւն իւ
 րում : և զարմացեալ էին արքն իւրաքանչիւր ընդ եղ
 րոր իւրում : * և առին իւրեանց մասունս ի նմանէ : 34
 և մեծագաւ մասն բնիսմինի քան զմասունս ամենե
 ցուն հինգապատիկ քան զնոցայն : արքին՝ և արքեցան
 ընդ նմա :

ԳԼ. ԽԴ.

Լ Եւ հրատեն եւս յովսէփ հաղարասպետին իւրում, և 1
 ասէ . լքէք զառնես առանցն կերակրով որչափ և
 կարիցեն բաւեալ . և գլք զարծաթն իւրաքանչիւր ի
 բերան ամանոյ իւրոյ : * և զսկիհն իմ արծաթի գիշիք 2
 յամանի կրասերոյն, և զգինս ցորենոյ նք : և եղև ըստ
 բանին յովսէփայ՝ ունէ և ասաց : * Եւ իբրև առաւօտ ե
 ղև՝ արձակեցան արքն, ինքեանք և էջք իւրեանց : * և 3
 իբրև ելին ըստ քաղաքն, և լին մեկնեալ ի բաց, ասէ
 յովսէփ ցհաղարասպետն իւր, արի՛ մեզեաց զհետ ա
 րանցն, և հասցեն նց : և ասասցես . զի՛ է զի հասու
 ցէք չար փոխանակ բարեաց . * ընդէ՛ր գողացայք զսկի 4
 հնն արծաթի . ոչ այն էր որով ըմպէր տէրն իմ, և
 նովաւ ինքն հմայելով հմայեր . արգ՝ չար գործեցէք՝ զոր
 արարեքք : * Եւ իբրև եգիտ զնոսա, ասէ ըստ բանիցս 6
 այսոցիկ : * Եւ նոքա ասնն ցնա . ընդէ՛ր խօսիցի տէր
 այգպիսի բանս . քով լիցի ծառայից քոց առնել ըստ
 քանիք պաւսիկ : * զի եթէ զարծաթն զոր գտաք յաւ 8
 ման մեր՝ քարձուցաք առ ձեզ յերկրէն քանանացւոց .
 զիմրգ՝ գողանալաք ի տանէ տեառն քոյ արծաթ կամ
 ոսկի : * Եւ արգ՝ առ որում գացի ի ծառայից քոց 9
 սկիհն՝ մեռցի . և մէք եղիցուք տեառն մերում՝ ծառայք :
 * Եւ նա ասէ՝ այդպէս եղիցի ունէ ասացեալք . առ որում 10
 գացի սկիհն՝ եղիցի իմ ծառայ . և գուք անպարտք լի
 նիցեք : * Եւ փութացան իջուցին զբռն իւրաքանչիւր 11
 ի գետին . և բացին իւրաքանչիւր զաման իւր : * և 12
 յուզեաց, սկսեալ յերիցուէն մինչև եկն կատարեաց
 ի կրասերն . և եգիտ զսկիհն յամանի բնիսմինի : * Եւ 13
 պատաստեցին զհանգերձս իւրեանց . և եգին իւրաքան
 չիւր զբռն իւր ի վերայ իւրոյ իւրոյ, և գարձան ի բա
 զաքն,

(32) Յօրնալին . Եւ կրասերոն ըստ կրտ : (34) Ո՛հնտ .
 Հինգապատիկ քան զնո :

ԳԼ. ԽԵ. (4) Ո՛հնտ . Եւ ասասցես ցնն . զի՛ է : (5) Այս .
 Եւ արգ՝ չար գործն : (7) Ո՛հնտ . Ընդէ՛ր խօսիցի տէր
 մեր այգ : (8) Ո՛հնտ . Գողանալաք ի տան տեառն քո :

- 14 Գալն : * Եւ եմբառ յուգաւ և եղբարք իւր տա յովսէփ ,
մինչեւ անդէն էր . և անկաւ առաջին նր 'ի վերայ երկէ .
- 15 րի : * Ասէ ցնոսա յովսէփ : զի նշ են իբրդ զոր արարէր .
նշ գիտէք թէ հմայելով հմայէ՞ այր որ իբրեւ դիտ է :
- 16 * Ասէ յուգա . զի նշ տալուք պատասխանի տեսան՝
կամ զի նշ խօսելոյն , կամ զոր իրաւունս ցուցանիցեմ :
և գիտ եմ զյանցանա ծառայից քոց : արդ՝ աւասիկ կամք
ծառայք տեսուն մերոյ . և մէք , և առ որում և սկիհն
- 17 գտաւ : * Եւ նա տես . քան լիցի ինձ առնել զբանգ
զայդ : այլն առ որում սկիհն գտաւ՝ նա եղիցի իմ ծա
- 18 ռայ . և դուք ելէք ողջութիւն առ հայրն մեր : * Մա
տուցեալ առնա յուգա՝ և տես : ազատեմ տեր , խօսես
ցի ծառայ քո բան մի առաջի քոյ . մի բարկասցիս ծա
- 19 ռայի քում , զի գու ես յես փարսառնի տեր : * Դու
հարցնից ծառայս քո՝ և ասացեր , եթէ կայցէ՞ մեր հայր
- 20 կամ՝ եղբարք : * և մէք ասեմք տեսուն . կայ մեր հայր
ծերացեալ , և մանուկ մի կրտսեր՝ որդի ծերուն . նր ,
և եղբայր նորա մեռաւ . և նա միայն մնաց մեր իւրոյ , և
- 21 հայրն սերէ՞ զնա : * և ասացեր ցնոսայս քո , իշուցէք
զնա առիս՝ և խնամարկեցից նմա : * և ասացաք ցեղեր .
- 22 ոչ կարէ մանուկն թողուլ զհայր իւր . ապա թէ թող
23 զուցու զհայրն իւր՝ մեռանի : * և դու ասացեր ցնա
այս քո . եթէ ոչ իջանիցէ եղբայրն մեր կրտսեր ինդ
- 24 մեզ՝ մի յաւելուցուք տեսանել զերեսս իմ : * Եւ եղև
իբրեւ ելաք մէք առ ծառայ քո հայր մեր , պատմեցաք
- 25 նմա զբանս տեսան մերոյ : * և ասէ հայրն մեր . ելեմայք
26 զարձեալ՝ զնեցէք մեզ սակաւ մի կերակուր : * և մէք
ասացաք՝ եթէ ոչ կարեմք իջանել անգր , եթէ ոչ եղ
բայրդ մեր կրտսեր իջանիցէ ընդ մեզ , և ապա իջանի
ցեմք . զի ոչ կարեմք տեսանել զերեսս անն , եթէ եղ
- 27 բայրդ մեր կրտսեր ընդ մեզ ոչ իցէ : * Եւ ասէ ցլեղ
ծառայ քո հայր մեր . դուք ինքնին գիտէք՝ զի երկուս
- 28 ծնաւ ինձ կէն իմ . * մին՝ Յլ լինին և ասացէք թէ՝ զա
ղանակուր եղև . և ոչ ես տեսանեմ զնա՝ մինչև ցայժմ :
- 29 * արդ՝ եթէ զսակաւ ասանուցուք յերեսաց իմոց , և պա
տահիցէ սմա հիւանդութի՝ ի ճանապարհի , իջուցանէք
- 30 զծերութիս իմ արամութիւն հանգերձ՝ ի գոտիս : * Եւ
արդ՝ եթէ երթայցեմք առ ծառայ քո հայր մեր՝ և պա
տանեակս չիցէ ընդ մեզ . և նորա ոգին կախեալ կայ
- 31 զքորա ոգւոյդ : * և լինիցի իբրեւ ոչ տեսանիցէ ընդ
մեզ

(15) Ոման . Ոչ գիտէիք եթէ հմայ : (16) Աս . Եւ առ
որում սկիհն գտաւ : (19) Բաղամ . Ցծառայս քո և ա
սես , եթէ : (25) Ոման . Սակաւ մի մեզ կերակուր :
(27) Ոման . Դուք իսկ գիտէք : զի եր :

վեղ զմանուկդ՝ զախանիցի . և իջուցանիցեն ծառայք
քո զծերունի ծառայի քոյ հոր մերոյ չարչարանէք հան-
գելով՝ ի գծսիս : * Զի ծառայի քոյ առեալ է յերաշխի 32
զմանուկդ՝ ի հորե իւրմէ . առեմ, եթէ ոչ ամից զդա-
ռա քեզ՝ և կոցուցից առաջի քո, յանցաւոր եղից առ
հայր իմ զեմ աւուրս : * Եւ արդ՝ կացից ես ծառայ քո 33
փոխանակ մանկանդ . սորունկ տեսան իմոյ . և պատա-
նեակդ եղն ընդ եղբարս իւր : * Բանդի զհարց ելանի 34
ցեմ առ հայրն իմ, եթէ պատանեակդ չիցի ընդ մեզ : զի
մի տեսից զարքան որ գտանիցեն զհայրն իմ :

ԳԼ. ԽԵ.

Եւ ոչ կարաց յովսէփ ժոյժ ունել առաջի ամենեւ 1
ցուն՝ որ շուրջ զեղովան կային . այլ ասէ՝ հանկէ
զամենեանն արտաւթ յինէն : և չկայր ևս որ անդ առնեմ
յորժամ եւս ծանօթս եղբարց իւրոց : * Եւ ձայն բար 2
ձեալ լալով հանգերձ՝ մինչ լուան եգիպտացիքն . և
անգ եղի՝ ի տուն փարաւանի : * Ասէ յովսէփ զեղբարսն 3
իւր : ես եմ յովսէփ . արդարեւ տաղաւին կենդանի՝ ե
հայր իմ : և ոչ կարէին եղբարք նր առն նմա պատա-
նանի . զի խառնեցան յերեսաց նր : * Ասէ յովսէփ զեղ 4
բարսն իւր . մեա եկաց քոսիս : և չորան մօտ . և ասէ,
ես եմ յովսէփ եղբայրն ձեր, զոր գուց զաճառեցէք
յեգիպտոս : * Բայց մի ինչ տրամիք . և մի խիստ թուեա 5
ցի ձեզ զի զաճառեցէք զիս այսր . քանզի ի փրկութի
առաքեաց զիս ամ առաջի ձեր : * Զի այս երկրորդ 6
ամ ես սովոյս ի փերայ երկրի . և այլ ևս հինգ ամ յորս
ոչ լինիցի վար, * և ոչ հումնք : և զիս առաքեաց ամ ա- 7
ռաջի ձեր առ ի Թողլոյ ձեզ զառակ յերկրի . և կերակ-
րել զձեր մաացորդս մեծամեծս : * Եւ արդ՝ ոչ եթէ 8
գուց առաքեցէք զիս այսր, այլ ամ . և արար զիս հայր
փարաւանի, և տէր ամ տան նր, և իշխան ամ երկրքս
եգիպտացւոց : * Արդ՝ փութացեալ եղէք առ հայրն 9
իմ և ասացէք ցնա . այսպէս ասէ որդին քո յովսէփ . ա-
րար զիս ամ տէր ամ երկրիս եգիպտացւոց . արդ՝ եկ ել 10
առիս . և մի հեղգար : * և բնակեցես յերկրիս գետեմ,
յարարիս . և եղիցէս մօտ առիս . գուն և որդիք քո՝ և
որդիք որդւոց քոց, և ոչխար քո, և արջաւ քո, և որ ինչ 11
քո իցէ : * և կերակրեցից զքեզ աստ . զի այլ ևս հինգ ամ
կայ

(34) Ոման . Ելանիցեմ առ հայրն, եթէ :

ԳԼ. ԽԵ . (3) Ոման . կենդանի՞ իցէ հայր իմ : (5) Ոման .
Զի մի խիստ թուեացի ձեզ : (10) Ոման . Երկրիս գետեմ
յարարաւ : (11) Ոման . Եւ կերակրեցից զձեզ անդ :

- կայստոյնս. զի մի սատակիցիս դու և որդիք քո, և ամ
 12 ստացուածք քո: * Ահաւասիկ աչք ձեր տեսանեն, և
 աչք բենիամինի եղբոր իմոյ տեսանեն, զի բերան իմ
 13 խօսի ընդ ձեզ: * արդ պատմեցէք հօր իմոյ զամ զփառս
 իմ, որ են յեգիպտոս: և որչափ ինչ տեսանէք գուրք: և
 14 փութացեալ ի ըուցէք զհայրն իմ այսր: * Եւ անկեալ
 'ի վերայ պարտեոցին բենիամինի եղբոր իւրոյ ելաց, և
 15 բենիամին ելաց 'ի վերայ պարանոցի նր: * Եւ համբու
 16 նորիկ խօսեցան եղբարք նորա ընդ նմա: * Եւ հնչեաց
 համբան 'ի առն փարաւոնի, և ասեն. եկին եղբարք
 17 յովսէփու: Ուրախ եղև փարաւոն և ծառայք նր: * Եւ
 սէ փարաւոն ջովսէփ, ասաց եղբարս քո. այսպէս ա
 18 րարիք: Եւ քեզ զբռնեա ձեր' և երթայք յերկիրն քանա
 18 նացոց: * և ասեալ զհայր ձեր և զստացուածս ձեր'
 եկեալիք առիս. և ասց ձեզ յամ բարութեցս եգիպ
 19 տացոց: և կերթիք զուղիւզ երկրիս: * Եւ տուր զայս
 4րաման. ասցես առնուլ յերկրէս եգիպտացոց սայլս
 20 ցէք: * և մի տգահիցեն աչք ձեր 'ի կահ ձեր. զի բա
 21 րութե ձեզ երկրիս եգիպտացոց ձեզ լինի: * Եւ արա
 բին այնպէս որդիքն իւր, և ետ նց յովսէփ սայլս՝ ըստ
 բանիցն փարաւոնի արքայի. և ետ նց պաշար 'ի ճանա
 22 րարհ: * Եւ ամենեցուն ետ կրկին պատմու ճանս. և
 բենիամին ետ երեք հարիւր գահեկան, և հինգ պառ
 23 մու ճանս փոխանակաւ: * Եւ հօրն իւրում ետ տանել
 նոյնպէս: և տան իշոյ բեռնս յամ բարութեց եգիպ
 24 տացոց: և ասան ջորի նպարափաւոր, և կերակուր
 24 հօրն իւրում 'ի ճանապարհ: * Եւ արձակեաց զեղբարս
 իւր' և զնացին: և ասէ ցնոստ. մի զայրանացէք ինչ 'ի
 25 ճանապարհի: * Եւ ին յեգիպտոսէ, և չորան յերկիրն
 26 քանանացոց առ յակոբ հայրն իւրեանց: * Եւ պատ
 մեցին նմա, և տան, որդի քո յովսէփ կենդանի է. և
 27 նա է ի չեան ձեզ երկրին եգիպտացոց: Եւ զարմացաւ
 'ի ժողոս իւր յակոբ. զի ոչ հաւատայր նց: * և խօսեցան
 ընդ նմա զեւթ ինչ զոր ասաց յովսէփ: Եւ իբրև ետես
 28 ծեցաւ որդին յակոբայ հօր նոցա: * Եւ ասե իւր մեծ է
 ինձ' եթէ արգարև տակաւին կենդանի իցէ որդի իմ
 յովսէփ. երթայց անսից զնա մինչ և մեռեալ իցեմ:
 ԴԼ.

- (13) Ոման. Հօր իմում զեւթ... և որչափ ինչ տեսէք:
 (18) Ոման. Եւ կերթիք զուղիւզ, իմ զուղիւզ երկր':
 (20) Ոման. Ամ' եգիպտացոցս ձեր լինիցի: (22) Ոման.
 Եւ հինգ հարիւր գահեկան, և հինգ պատմու ճանս:

ԳԼ. ԽԶ.

Ուսեալ խրայել ինքն՝ և թմոր ինչ իւրեր : և եկն
 'ի ջրհորն երգման . և մատոյց պատարագ ել չոր
 իւրոյ խահակայ :
 ԾԴ* Խօսեցաւ թմ ընդ իւր 'ի տեպեան գիւղոյ . և ասէ :
 յակոբ յակոբ : և նա ասէ . մի ես : * Ասէ՛նա եմ թմ
 հարցն քոց . մի երկններ իջանել յեգիպտոս , գի յազգ
 մեծ արարից զքեզ անդ : * Ես իջից ընդ քեզ յեգիպ
 տոս , և ես հանից զքեզ 'ի ոպառ . և յովսէփ գիցե զմեռս
 իւր 'ի վերայ աջաց քոց : * Յարեաւ յակոբ 'ի ջրհո
 րոյ անտի երգման . և առին որդիքն խրայելի պապօր
 հայրն իւրեանց . և զկազմած , և զկանայս իւրեանց , 'ի
 սայլսն զոր առաքեալ յովսէփ առնուլ զնա : և ասա
 եալ զինչա իւրեանց . * և զթմ ստացուածս զոր ստա
 ցան յերկրին քանանացւոց , մտին յեգիպտոս յակոբ
 և թմ զաւակ նորա ընդ նմա : * Որդիք նորա , և որդիք
 որդւոց նր ընդ նմա . գասերքնր , և գասերք գասերաց
 նր : և զթմ զաւակ իւրած յեգիպտոս : * Եւ այսեն ան
 ուանք որդւոցն իւր որ մտին յեգիպտոս : Յակոբ և
 որդիք իւր : անգրանիկ յակօրու . Ռոբէն : * Եւ որդիք
 ռոբէնի՝ ենդ , և փազիլուս , սարսոն , և քարփ : * Եւ
 որդիք Ըմաւոնի , յամուէլ , և յամին , և Կալուց , և յա
 քին , և սահառ , և սաւուղ որդի քանանացւոյն : * Եւ
 որդիք Ղէեայ , զեթսոն , և կահաթ , և մարարի : * Եւ
 որդիք Յուդայի՝ էր , և աւան , և սելուփ , և փարէս , և
 զարա : և մեռան էր և աւան յերկրին քանանացւոց : և
 եղեն որդիք փարէսի՝ ասրափ , և յամուէլ : * Եւ որդիք
 Իսաքարայ , Թովգա , և փուգ , և յասուբ , և զամմա :
 * Եւ որդիք Զաբուղոնի , տերեգ , և աղլան , և եէլ :
 * Սղեանն որդիք լեայ՝ զոր ծնաւ յակոբ 'ի միջագետս
 ասորոյ . և զգինա գուսար նր : Թմ որդիք ուստերք և
 գասերք երեսուն և երեք : * Եւ որդիք Գադայ , սա
 փոն , և մեգիս , և սաւնիս , և Թաւադամ , և այգիս ,
 և արոյելիս , և Էսրէէլիս : * Եւ սղեանն որդիք Ասերայ ,
 յեմա , և յեռաս , և յեուլ , և բարիս , և սարա քոյր
 նց : և որդիք բարիայ՝ քորոր , և մեգիբել : * Սղեա նն
 որդիք զեւփայ , զորեա լաբան լեայ գասերն իւրում :
 որ ծնաւ զսոսա յակոբայ , վեշառանն որդիս : * Եւ որ
 դիք Ռաքէլայ կնոջ յակոբայ՝ յովսէփ , և բենիամին :
 * Եւ

ԳԼ. ԽԷ . (3) Ոման . Աբարից զքեզ՝ անգր : (11) Ոման .
 Գերսոն և կահաթ : (15) Այս . Զոր ծնաւ յակոբայ
 'ի մի՛ (17) Այս . Յեմա , և յեռաս , և :

- 20 * Եւ եղին որդիք Յովսեփայ յերկրին եգիպտացւոց , զորս ծնաւ նմա ասանէթ գուսար պետափերայ քրմի արեգ քաղաքի . զմանասէ և զերփրեմ : Եւ եղին որդիք մանասէի զոր ծնաւ նմա հարձն ասորն , զմաքիր . և և մաքիր ծնաւ զգաղաադ : Եւ որդիք եփրեմի եղբորն մանասէի , սուսաղաամ , և տաամ : և որդի սուսաղաալ
- 21 մայ , եղբմ : * Եւ որդիք Բենիամինի՝ բազա , և բղբոր , և սաբեէ . և եղին որդիք բազայ դէեբա , և նէեման , և անաբիս , և առվա , և մամփիմ , և սփիմին : և զեերա
- 22 ծնաւ զարադ : * Սղբա են որդիք ռաբելի՝ զոր ծնաւ
- 23 յակորայ . ամ որդիք ութ և տաան : * Եւ որդիք Դա
- 24 նայ՝ ասում : * Եւ որդիք Նեփթաղեմի , ասիէլ , և գովնի :
- 25 և ասասար , և սիլեմ : * Սղբա են որդիք բալլայ՝ զոր եալարան ռաբելի դստեր իւրում . և ծնաւ զսոսա յաթա
- 26 բայ . ամենեղին որդիք եւթն : * Եւ ամ որդիք օր մոտին ընդ յակորայ յեգիպտոս , որ ելեալ էին յերոնաց նի , արանց կանանց որդւոցն յակորայ , ամ որդիք վաթմասն
- 27 և վեց : * Եւ որդիք յովսեփայ որ եղին նմա յեգիպտոս , որդիք երկու : Եւ ամ որդիք ասան յակորու՝ որ մոտին յե
- 28 զեպտոս եւ մանասուն և չինգ : * Եւ զյուզա յառաջադոցն առաքեաց առ յովսեփ , գալ նմա ընդ առաջ զքաջաց քաղաքան , յերկրն ռամերա . և ինքն եկն
- 29 յերկիրն դեսեմ : * Կաղմեաց յովսեփ զկառս իւր , և ել Է առաջ իկ հօր իւրոյ , զքաջաց քաղաքան : և իբրեկ յանգիման եղն նմա՝ անկաւ 'ի վերայ պարանոցի նի ,
- 30 և ելաց 'ի լալիւն մեծ : * Եւ ասէ իկ ց յովսեփ . մեկայ պարահառե . որովհառե անսի զերեսս քո՝ զի աա
- 31 կաւին կենդանի ես . * Եւ ասէ յովսեփ ցեղբարս իւր . և ցառն հօր իւրոյ . երթայց պառանցից փարաւոնի , եթէ եղբարք իմ և առն հօր իմոյ որ կին յերկիրն քա
- 32 նանացւոց , եկին առիս : * և արք հովիւք են , և արք խաշնագարմանք են , և զանասուն , և գարջառ , և զմամ
- 33 ինչ իւրեանց ամին այսր : * Աւրգ՝ եթէ կռիցն զմեզ
- 34 փարաւոն՝ և ասիցե , զինչ գործ է մեր . * ասաւորք և թէ արք խաշնագարմանք եմք ծառայք քո 'ի մանկուէ մինչև ցայժմ . և մեք և հարք մեր : զի բնակիցեք յերկրին դեսեմ : զի գարշելի է եգիպտացւոց՝ ամ հովիւ խաշանց :

ԳԼ :

(21) Ոման . Եւ բղբոր և սաբեի : (22) Ոման . Ամենայն որդիք ութ և տաան : (25) Ոման . Ամեն որդիք եւթն : (27) Ոման : Թեգիպտոս , որդիք երկու : (28) Ոման . 'ի գալ նմա ընդ առաջ : (31) Այս . Որ էին յերկրն քա : (34) Ոման . Քանզի գարշելի է եգիպ :

ԳԼ. ԽԶ.

Դ Ուսեալ իսրայէլ ինքն՝ և թմոր ինչ իւրեր . և եկն 1
 ի ջրհորն երզման . և մատոյց պատարագ ել հոր
 իւրոյ խահակայ :
 ԾԴ * Խօսեցաւ թմ ընդ իշի 'ի տեպեան գիշերոյ . և ասե . 2
 յակոր յակոր : և նմ ասե . մի ես : * Ասե՛ ես եմ թմ 3
 հարցն քոց . մի երկնչիւր իջանել յեգիպտոս , զի յազգ
 մեծ արարից զքեզ անդ : * Ես իջից ընդ քեզ յեգիպտ
 տոս , և ես հանից զքեզ 'ի սպառ . և յովսէփ գիցե զմեռս 4
 իւր 'ի վերայ աչաց քոց : * Յարեաւ յակոր 'ի ջրհո
 րոյ անտի երզման . և առին որդիքն իսրայէլի զյակոր 5
 հայրն իւրեանց . և զկազմած , և զկանայս իւրեանց , 'ի
 սայլսն զոր առաքեալ յովսէփ առնուլ զնա : և առ
 եալ զինչա իւրեանց . * և զթմ ստացուածս զոր ստա 6
 ցան յերկրին քանանացւոց , մտին յեգիպտոս յակոր
 և թմ զաւակ նորա ընդ նմա : * Որդիք նորա , և որդիք 7
 որդւոց նր ընդ նմա . գասերք նր , և գասերք գասերաց
 նր : և զթմ զաւակ իւրած յեգիպտոս : * Եւ այսն ան 8
 ուսիք որդւոցն իշի որ մտին յեգիպտոս : Յակոր և
 որդիք իւր : անգրանիկ յակորու՝ Ուրէն : * Եւ որդիք 9
 ուրիւնի՝ Էնդը , և փազիուս , ասրտոն , և քարոն : * Եւ 10
 որդիք Հմաւոնի , յամուէլ , և յամին , և Կաղգ , և յա
 քին , և սահաւ , և սաւուղ որդի քանանացւոյն : * Եւ 11
 որդիք Ղէեայ , զեթսոն , և կահաթ , և մերարի : * Եւ 12
 որդիք Յուգայի՝ Էր , և աւանն , և սելովմ , և փաթեա , և
 զարա : և մեռան Էր և աւանն յերկրին քանանացւոց : և 13
 եղին որդիք փարեսի՝ ասրովմ , և յամուէլ : * Եւ որդիք 14
 Խաբարայ , Թովգա , և փուգ , և յասուգ , և զամմա :
 * Եւ որդիք Զարուղոնի , սերեգ , և աղլոն , և եէլ : 15
 * Սղեան որդիք լիայ՝ զոր ծնաւ յակոր 'ի միջագետս 16
 ասորոց . և զգինա գուտար նր : թմ որդիք ուսանք և
 գասերք երեսուն և երեք : * Եւ որդիք Գաղայ , աս 17
 փոն , և մեգիս , և սաւնիա , և Թաւաորամ , և այեգիս ,
 և արոյելիս , և Էրիէլիս : * Եւ սղեան որդիք Ասերայ , 18
 յեմա , և յեուսա , և յեուլ , և բարիա , և սարա քոր
 նց : և որդիք բարիայ՝ քորոր , և մեգիբիւ : * Սղեա նն 19
 որդիք զելփայ , զսրեա լաբան լիայ գասերն իւրում :
 որ ծնաւ զսոսա յակորայ , զեւաասան որդիս : * Եւ որ 19
 գիք ութիւլայ կնոջ յակորայ՝ յովսէփ , և բնիթամին :
 * Եւ

ԳԼ. ԽԷ . (3) Ունի . Աբարից զքեզ անգր : (11) Ունի .
 Գերտոն և կահաթ : (15) Աւր . Զոր ծնաւ յակորայ
 'ի մի՛ (17) Աւր . Յեմա , և յեուսա , և :

- 20 * Եւ եղին որդիք Յովսեփայ յերկրին եգիպտացւոց ,
զորս ծնաւ նմա ասանէթ գուսար պետափրեայ քրմի
արեգ քաղաքի . զմանասէ և զերփրեմ : Եւ եղին որդիք
մանասէի զոր ծնաւ նմա հարձն ասորի , զմաքիր . և
և մաքիր ծնաւ զգաղաադ : Եւ որդիք եփրեմի եղբորն
մանասէի , սուտաղասամ , և աթամ : և որդի սուտաղասա
21 մայ , եղեմ : * Եւ որդիք Բենիամինի բալա , և բղբոր ,
և սարեի . և եղին որդիք բալայ դեերա , և նէէման ,
և անաբիս , և Բուլա , և մամփիմ , և ոփիմին : և դեերա
22 ծնաւ զարադ : * Սղբա են որդիք Լաբելի զոր ծնաւ
23 յակորայ . Իմ ոգիք ութ և տասն : * Եւ որդիք Դա
24 նայ ասում : * Եւ որդիք Լեփթաղեմի , ասիէլ , և գովնի ,
25 և ասաար , և սիլեմ : * Սղբա են որդիք բալայ զոր ետ
լարան Լաբելի դստեր իւրում . և ծնաւ զսոսա յափա
26 ըայ . ամենեղին ոգիք եւթն : * Եւ Իմ ոգիք որ մանին
ընդ յակորայ յեգիպտոս , որ ելեալ էին յերանայ նր ,
արանց կանանց որդւոցն յակորայ , Իմ ոգիք վաթսուհի
27 և վեց : * Եւ որդիք յովսեփայ որ եղին նմա յեգիպտոս ,
ոգիք երկու : Եւ Իմ ոգիք տասն յակորու՝ որ մանին յե
28 դիպտոս եւթանասուն և վեց : * Եւ զյուզա յառա
ջագոյն առաքեաց առ յովսեփ , գալ նմա ընդ առաջ
զքաղաց քաղաքան , յերկրն Լամեքա . և ինքն եկն
29 յերկիրն գեսեմ : * Կաղմեաց յովսեփ գեառս իւր , և ել
Է առաջ ելի հոր իւրոյ , զքաղաց քաղաքան : և իբրեւ
յանգիման եղե նմա՝ անկաւ . ի վերայ պարանոցի նր ,
30 և ելաց ի լայիւն մեծ : * Եւ ասէ ինչ զյովսեփ . մե
ռայց պառկեաւ . որովհետեւ տեսի զերեսս քո՝ զի տա
31 կաւին կենդանի ես . * Եւ ասէ յովսեփ զերասար իւր՝
և ցառուն հոր իւրոյ . երթայց պառակցից փարաւոնի ,
եթէ եղբայրք իմ և տուն հոր իմոյ որ էին յերկիրն քա
32 նանացւոց , եկին առիս : * և արք հովսեփն , և արք
խաշնադարմանք են , և զանառուն , և զԻմ
33 ինչ իւրեանց ամին այսր : * Արգ՝ եթէ կոչիցէ զմեզ
34 փարաւոն՝ և ասիցէ , զինչ գործ է ձեր . * ասափիք և
թէ արք խաշնադարմանք եմք ծառայք քո ի մանկուէ
մինչև ցայժմ . և մեք և հարք մեր : զի բնակիցէք յերկ
րին գեսեմ : զի գարշելի է եգիպտացւոց՝ Իմ հովեւ
խաշանց :

ԳԼ :

(21) Ոման . Եւ բղբոր և սարեի : (22) Ոման . Ամենայն
որդիք ութ և տասն : (25) Ոման . Ամբին որդիք եւթն :
(27) Ոման : Յեգիպտոս , որդիք երկու : (28) Ոման .
'Ի գալ նմա ընդ առաջ : (31) Այս . Որ էին յերկրն
քա : (34) Ոման . Քանզի գարշելի է եգիպտացւոց :

ԳԼ. ԽԵ.

Եւ եկեալ յովսէփ պարաւանց փարաւոնի, և ասէ. 1
 Հայր իմ և եղբարք, և խաչինք և արջառ նց, և ամ 2
 որինչ նց, եկին յերկրէն քանանացւոց. և ասա են 'ի 3
 գեսեմ: * և յեղբարց անտի իւրոց ամ ընդ իւր հինգ 4
 պր. և կացոյց զնն առաջի փարաւոնի: * Եւ ասէ փա- 5
 րաւոն ցեղբարսն յովսէփու. զի՞նչ գործ է ձեր: և նորա 6
 ասեն ցփարաւոն. հովսէփ խաչանց են ծառայք քո, և 7
 մէք և հարք մեր: * Եւ ասեն ցփարաւոն. պանդխտա- 8
 նալ եկաք յերկրիս յայտնի. զի ոչ գոյր ճարակ խաչանց 9
 ծառայից քոց, քանզի աստակացաւ սոփո յերկրին քա- 10
 նանացւոց. և արք' ընակեացուք ծառայք քո յերկրին 11
 'ի գեսեմ: * Եւ խօսեցաւ փարաւոն ընդ յովսէփու և 12
 ասէ. հայր քո և եղբարք քո եկին առ զեգ: * ասա՛ եր- 13
 կիրա եգիպտացւոց առաջի քմէ. 'ի բարւոյք երկիր բնա- 14
 կեցո՛ զհայր քո և զեղբարս քո. և ընակեացին յերկրին 15
 գեսեմ: ապա թէ գիտես եթէ իցեն 'ի նոսա անք զը- 16
 րաւորք, կացո՛ զնոսա իշխանս 'ի վերայ իմոց խաչանց: 17
 * Եւ ամ յովսէփ զպակոր զհայր իւր, և կացոյց առա- 18
 ջի փարաւոնի: և օրհնեաց յակոր զփարաւոն: * Եւ 19
 ասէ փարաւոն ցյակոր. քանի՞նն ամբ աւուրց կենաց 20
 քոց: * Եւ ասէ յակոր ցփարաւոն. աւուրք կենաց ու- 21
 մաց իմոց դորս պանդխտեցայ՝ հարիւր և երեսուն ամ 22
 է. սակաւք և դժուարինք եղեն աւուրք ամաց կենաց 23
 իմոց. և ոչ հասին յաւուրս ամաց կենաց հարց իմոց, 24
 զոր աւուրս պանդխտեցան: * Եւ օրհնեաց յակոր զփա- 25
 րաւոն՝ և եւ 'ի նմանէ: * Եւ ընակեցոյց յովսէփ զհայրն 26
 իւր և զեղբարս իւր, և ետ նց բնակուլթի յերկրին ե- 27
 գիպտացւոց 'ի բարւոյք երկրի. յերկրին ռամեսոս. ոչ 28
 հրամայեաց փարաւոն: * Եւ տայր յովսէփ ռաշիկա հօրն 29
 և եղբարց իւրոց. և ամ տուն հօր իւրոյ ցորեան լը բե- 30
 րան: * Եւ կերակուր ոչ գոյր յամ երկրին, զի աստ 31
 կացաւ սոփն յոյժ. և նուազեաց երկիրն եգիպտացւոց 32
 և երկիրն քանանացւոց 'ի սովոյ անտի: 33
ԾԵ * Եւ ժողովեաց յովսէփ զամ արծաթ գտեալ յերկրին 34
 եգիպտացւոց և յերկրին քանանացւոց, ընդ ցորենոյն 35
 զոր վաճառէր. և տայր նց կերակուրս: և տարաւ յով- 36
 սէփ զամ արծաթն 'ի սուռն փարաւոնի: * և նուազեաց 37
 ար

ԳԼ. ԽԵ. (1) Ռանդ. Եկն յերկրէն քանա՛: (2) Թօրնա- 38
 ին՝ գտեալք. Եւ կացոյց զնոսա առաջի փա՛: (6) Ռանդ. 39
 'ի բարւոյք երկրի բնա՛: (15) Ռանդ. Արծաթ յերկրին 40
 եգիպտացւոց և յերկրին քանանաց՛:

- արծաթ յերկրէն եգիպտացւոց, և յերկրէն քանանացւոց: Եկին ամ եգիպտացիքն առ յովսէփ և ասեն. տուր մեզ հաց, և ընդէր մեռանիմք առաջիք. զի պակաս էաց արծաթ: * Ասէ ցնս յովսէփ. ամէք զանասունս ձեր, և աաց ձեզ հաց փոխանակ անասնոց ձերոց, և
- 17 Թէ պակասեաց արծաթ: * Եւ ամին զանասունսն առ յովսէփ, և ետ նց յովսէփ հաց. փոխանակ ձիոյ, և փոխանակ ոչխարի, և փոխանակ արջառոյ, և փոխանակ խոյ. և կերակրեսաց ցնս հացիւ, փոխանակ ամ անտառ
- 18 եոց նց յամին յայնմիկ: Եւ այն ամ, * և եկին առ յովսէփ յերկրորդ ամին՝ և ասեն ցնս: դուցէ սատակիցիմք՝ ի տեռնէ մերմէ. եթէ արծաթ էր՝ պակասեաց, և եթէ խաշինք և ստացուածք՝ առ քեզ են տէր. և չի՛նչ մնացեալ մեր առաջի տեառն, բայց միայն անձինք և երկիրս
- 19 մեր: * Արդ՝ զի մի մեռանիցիմք առաջիք և մէք, և երկիրս աւերիցի: ստացիր զմեզ և զերկիրս մեր փոխանակ հացի. եղեցուք մէք և երկիրս մեր ծառայք փառաւորի: տուր սերմն զի սերմանեացուք, և կեցցուք՝ և
- 20 մի մեռցուք. և երկիրս մի աւերեսցի: * Եւ ստացան յովսէփ զամ երկրին եգիպտացւոց փաքաւորի. քզն վաճառեցին եգիպտացիքն զերկրն իւրեանց փաքաւորի. զի սաստիացած ի վերայ նց սով: Եւ եղև եր
- 21 կիրն փաքաւորի: * և զԺողովուրդն ծառայեցոյց իւր ի ստորուկ, ի ծագաց սահմանացն եգիպտոսի մինչև ի
- 22 ծագաւ նորուն: * Բայ յերկրէ քրմացն, զի ոչ ստացաւ զնոսա յովսէփ. քանզի տալով տայր պարգևս քրմացն փաքաւորն. և ունեին զպարգևսն զոր տայր նց փաքաւորն. մի այնորիկ ոչ վաճառեցին զերկրն իւր
- 23 եանց: * Ասէ յովսէփ ցնս եգիպտացիսն. ահա ստացայ իձեզ այսօր և զերկիր ձեր փաքաւորի. առէք ձեզ սերմանս, և սերմանեցէք զերկրդ. * և եղեցին արգիւնք դորս: և տալիք զհինգերորդ մասն փաքաւորի. և չորք մասունքն ձեր եղեցին, ի սերմն երկրիդ, և ի կերակուր ձեզ և ամ ընտանեաց ձերոց, և ի կե
- 25 րակուր տղայոց ձերոց: * Եւ ասեն, կեցուցեր զմեզ դուք շնորհս առաջի տեառն մերոյ. և եղեցուք ծառայք փաքաւորի: * Եւ եդ նոցա օրէնս յովսէփ մինչև ցայսօր յերկրին եգիպտացւոց՝ հինգերորդէլ փաքաւորի. բայ յերկրէ քրմացն որ չէր փաքաւորի:
- 27 * Եւ բնակեաց եւլ յերկրն եգիպտացւոց յերկրն իծ. 2

դէ

(17) Յօրէնալին իւրի. Յամին յամին յայնմիկ: (19) Ուստի. Յերկրորդ ամի անդ: (19) Ուստի. Եւ երկիրս մեր աւերեսցի. ստա՛: (21) Այս. իւր ի ստորուկ: (27) Յօրէնալին պակասէր. Եւ բնակեաց եւլ յերկրն եգիպտացւոց:

գետեմ. և ժողովանդերն 'ի նմա, և ամենքն և բազմացան
յոյժ: * Եւ եկաց յաղոր յերկրին եգիպտացւոց ամս 28
եւթն և տասն: Եւ եղեն աւուրց յաղորայ ամաց կենաց
նր՝ հարիւր և բաւասուն և եւթն ամ: * Եւ մերձեցան 29
աւուրք ելի մեռանելոյ. և կոչեաց զորդի իւր զյով-
սեֆ և ասէ ցնա. եթէ գտի շնորհս առաջիքս, գիր
գնեմնքս. ընդ երանոց իմովք. և արասցես 'ի վերայ
իմ ողորմութիւն և ճշմարտութիւն, չմարդիլ զես յեգիպ-
տոս: * Եւ չնշեցին ընդ հարսն իմ. և բարձցեն զես 30
յեգիպտոսէ, և թաղեսցեն զես 'ի գերեզմանի նց: և
նա ասէ. ես արարից ըստ քանի ըսամ: * Եւ ասէ եր 31
գուրբ ինձ. և երգուաւ նմա: և երկիր եղագ էել 'ի
վերայ գլխոյ գաւազանի իւրոյ:

ԳԼ. ԽԸ.

Եւ եղև յետ քանիցս այսոցիկ՝ անգ. եղև յովսեփայ՝ 1
եթէ յաղոր հայրնքս ներդալէ: և առեալ յովսե-
փայ զերկուս որդիսն իւր * ընդ իւր. զմանասէ և զեփ-
թեմ, եկն առ յաղոր: անգ. եղև յաղորայ և ասեն. * ա- 2
հա որդիքս յովսեփ գայ առ քեզ. և զօրացաւ. ելէ՛ և
նստաւ 'ի մահիւն: * Եւ ասէ յաղոր ցյովսեփ. Եթ իմ 3
երեւցաւ ինձ 'ի լուզ՝ յերկրին քանանացւոց. օրհնեաց
զես. * և ասէ. ահա ես ամեցուցից զքեզ, և բազմա- 4
ցուցից զքեզ, և պարելց զքեզ 'ի ժողովս արգաց. և
տաց քեզ զերկիրս զայս 'ի ժառանգութիւն յաւիտեանա-
կան: * Արդ՝ երկու որդիքքս որ եղեն յեգիպտոս, 5
մինչ չի՛ եկեալէր իմ յեգիպտոս՝ իմ են, եփրեմ և մա-
նասէ. երբի գուրեմն և զմեռոն եղիցին ինձ: * և այլ 6
ծնունդք զոց ծնանիցիս յետ այսորիկ քեզ եղիցին. յա-
նուն եղբարց իւրեանց կոչեսցին 'ի նոցա ժառանգու-
թիւն: * Եւ ես յորժամ գայի 'ի միջագետաց ասորւոց, 7
մեռաւ մայրքս ասքէլ յերկրին քանանացւոց. 'ի մեռ-
մանալ ինձ յասպարէզ երկրին քարբաժայ, 'ի գաղ-
ի յեփրաժայ. և թաղեցի զես յերկրի ասպարիսին. այն 8
է բեթզաֆեմ: * Իբրեւ ետես ելէլ զորդիսն յովսեփու՝
ասէ. զինչ են սոքաքս: * Ասէ յովսեփ ցհայրն իւր. 9
որդիքք իմ են զոր ես ինձ Եթ աստ: և ասէ յաղոր. մա-
տո առիս զչոսս, զի օրհնեցին զչոսս: * Եւ ասք ելի 10
ծան

պատգ. յերկրին 'ի գետ': (28) Ոմանք. Եւ եկեաց յա՝
(28) Ուսիք. Եւ եղեն աւուրց ամաց կենաց նր:
ԳԼ. ԽԸ. (1) Ոմանք. Եւ եկն առ յաղոր: (3) Ոմանք.
'ի լուզ երկրին քա՝: (4) Ոմանք. Եւ ասէ ցնա. ահա
ես ամեմ: (7) Ոմանք. Եւ թաղեցին զես յերկրի:

- ժամբայեալ էին 'ի ծերութիւն անտի . և ոչ կարէր ան-
տանել : և մատոյց զին առնա : և համբարեաց զնոսա ,
11 և 'ի գիրկս իւր առ զնոսա : * Եւ ասէ Եկէլ Յովսէփ .
ահա յերեսաց' քոյ ոչ կարճաւ եղի . և եղից ևս իմ ձեռն
12 զգլուսի քո : * Եւ եհան զնոսա յովսէփ 'ի ծնոցաց նր .
և երկիր պազին նմա 'ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր :
13 Եւ առեալ յովսէփայ զերկուս որդիսն իւր . * զեփրեմ
ընգաջի , 'ի ձափով ելի . և զմանասէ 'ի ձափով քարմի
14 ելի . մատոյց զնոսա առնա : * Եւ ձգեալ ելի զաջ ձեռն
իւր արկ զգլխովն եփրեմի , և նա եր կրտսեր . և զձափն
զգլխովն մանասէի , և փոփոխեաց զձեռն , զի մանասի
15 էր անդրանիկ : * և օրհնեաց զնա և ասէ : Ա՛յ , որում
հաճոյ եղին հարցն իմ առաջի նր արքայամէ և խաչանէ .
նոյն որ կերակրէ զիս 'ի մանկութե իմի մինչ ցայտօր :
16 * հրեշտակն որ փրկեաց զիս յիմ արեաց . օրհնեացն
զմանկուհա զայստսիկ , և կոչեացի 'ի սոսա անուն իմ և ա
նուն հարց իմց , արքայամու և սահակայ . և օրհնեացին
17 'ի զազմութե յիւր 'ի վր երկրի : * Եւ անտես յովսէ-
փայ ելի արկ հայրն զաջ իւր զգլխովն եփրեմի , ծանր
Թուեցաւ նմա . և օգնեաց յովսէփ ձեռնին հօրն իւրոյ , հա
18 նել զնա 'ի գլխոյն եփրեմի 'ի գլուխն մանասէի : * Ասէ
յովսէփ ցհայրն իւր . ոչ պղպէս է հայր . քանզի ստ
է անդրանիկ . գիր զաջ ձեռն քո 'ի վերայ գլխոյ սո
19 բա : * Եւ ոչ կամեցաւ հայրն նր , այլ ասէ զփեմմ որ
գեակ գիտեմ . և դա եղիցի 'ի փողովուրդ , և զաբարձ
բացի . այլ եզրացրս գորա կրտսեր' եղիցի մեծ քան
20 զգա . և զառակ սորա եղիցի 'ի բազմութիւն ազգաց : * Եւ
օրհնեաց զնոսա յառուր յայնմիկ և ասէ . 'ի ձեզ օրհ
նեացի եկէլ : առաջին , թէ արասցի զքեզ նոյն իբրե
զեփրեմ և զմանասէ : և եգ զեփրեմ յառաջ քան զմա
21 նասէ : * Եւ ասէ Եկէլ Յովսէփ . ես առասիկ մահանիմ
և նոյն եղիցի ընդ ձեզ , և գարձուսցի զձեզ յերկիր
22 հարցն ձերոյ : * Եւ եգ կտու քեզ զսիկիմ սեպհական ,
արատոյց կղարց քոյ , զոր ասի 'ի ձեռաց ամսիւրհոց ,
ւոյն սրով խնով և աղեղամբ :

ԳԼ.

- (10) Ոման . ժամբայեալ էր 'ի ծերութիւն : (13) Ոման .
Ընդ աջով 'ի ձափ ելի : (14) Ոման . Չի մանասէ էր
անդրանիկն : (16) Ոման . Եւ կոչեացի 'ի նա անուն իմ :
(18) Այլ . Դիր զաջ քո 'ի վերայ գլխոյ : (20) Ոման .
Իբրե զեփրեմն և իբրե զմանասէ :

Ե Գ

ԳԼ. ԽԹ.

ԺԵՒ **Լ** ոչնայ յաղոբ զորդին իւր և ասէ . Ժողովեցարուք : 1
 զի պատմեցից ձեզ ինչ որ պատահիցէ ձեզ 'ի զաւթ :
 2 ձանձի աւուրց : * Ժողովեցարուք և լուարուք որդիք
 3 յաղոբայ . լուարուք ելի հօր ձերուս : * Ստրկէն անգ
 4 բանիկ իմ . դու զօրութի իմ և սկիզբն որդւոց իմեց :
 5 խառուք գնացեր . և խառութի յանդիմանութի թնա
 6 մանեցեր : * Իբրեւ զուր մի եւագցիս . զի ելեր յան
 7 փողնս հօր քոյ , յայնժամ պղծեցեր զանկողինս յոր ե
 8 լեր : * Հմուտն և Ղէի եղբարք . կատարեցին զունի
 9 բաւութի 'ի կամեց իւրեանց : * 'ի խորհուրդս նոցա մի
 10 մացէ անձն իմ , և 'ի Ժողովս նչ ոչ հաճեացին միար իմ
 11 զի արամբութի իւրեանց ասանին զարս , և ցանկութի
 12 իւրեանց կարծակոտոր արարին զոչս : * Անիծեալ
 13 արամբութի նչ՝ զի յանդուգն էր , և ռսութի նոցա՝ զի
 14 թխա էր . բաժանեցից զնոսա 'ի մէջ յաղոբայ . և ցըր
 15 ուեցից զնոսա 'ի մէջ ելի : * Յուգա զքեզ օրհնեցեն
 16 եղբարք քո : ձեռն քո 'ի վերայ թիկանց թշնամեաց քոց .
 17 մրկիկր պագցին քեզ որդիք հօր քոյ : * Կորիւն առիւ
 18 ծաւ յուգա . 'ի շառաւեղէ ելեր որդեակ իմ , ելեր բազ
 19 մեցար , ննջեցեր իբրեւ զառեւծ , և իբրեւ զկորիւն առ
 20 իւծաւ : Ե յարուցանէ գնա : * Մի պահասեացէ իշխան
 21 յուգայ , և մի պիտ յերանայ նորա . մինչև եկեացէ նա
 22 որոյ իւրն է հանգերմեալ քն . և նմէ անկեալուն 4ե
 23 թանոսայ : * Կապեացի զորթոյ զլուսնակ իւր , և 14
 24 զքեզակէն զլուսնակ իւր . լուսացէ գինու զպատ
 25 մուսան իւր , և արեանի խաղողոյ զհանգերմա իւր :
 26 * զուարմային են այլ նր 'ի գինւոյ . և սպիտակ ա 12
 27 տամուկ իւր քան զկամ : * Զարգոն՝ յեղբրս ծո 13
 28 զիւ բնակեացէ , և ինքն նաւահանգիստ նաւաց . և ձը
 29 դեպի մինչև 'ի սիգոն : * Իտաքար՝ բարսոյ ցանկացաւ . 14
 30 հանդուգնալ 'ի մէջ վիճակաց . * տեսեալ զհանգիւրդն 15
 31 զի դեղեցիկ էր , և զերկիրն՝ զի պարարտ էր , եգ զուս
 32 իւր յաշխատել . և եղև այր արգիւնարար : * Դան՝ զա 16
 33 տեւ

ԳԼ. ԽԹ. (3) Այս . Եւ խառութի յանդիմանութի թնա
 ման : (4) Ուստի . Պղծեցեր զանկողինս յոր ե : (7) Ո
 քինալ Դ . Բաժանեցին զնա 'ի մէջ յաղ : (8) Այս . Զեռք
 քո՝ 'ի վերայ թիկանց : (9) Ուստի . Կնջեցեր ոմ զա
 րեւծ . Ե յարուցանեցէ գնա : (10) Իւրա . Իշխան 'ի
 յուգայ . Կամայա իւրաց 'ի բնալ . Որ ասան . Մինչև
 եկեացէ նմա հանգերմեալ քն : (13) Ուստի . Զարուգոն
 յեղեր ծովուց բնալ . մինչև ցոխոն :

- 17 տեսցէ զԺողովուրդ իւր իբրեւ զմի այր 'ի մէջ ելի . * և եղիցի դանձ օձ դարանամարդ 'ի ճանապարհի, հարկանել զգարապար երիվարի . և ընկենուլ զհեծեալն յետս :
- 18 * և մնալ փրկուի ին : * Գազ . հինի ելան . և ինքն
- 19 ելցէ հինիւ զհեա նշ : * Ասերայ՝ պարարտ հաց իւր .
- 20 և ինքն առցէ կերպարուր իշխանաց : * Նեփթաղիմ ծառ
- 21 բարձրացեալ , աճեցուցանել արմատեղ , ցլեցուցանել :
- 22 արմատեղ զգեղեցկուի : * Որդեակ աճեցեալ յովսէփ , որդեակ՝ աճեցեալ նախանձելի . որդեակ իմ մատաղ
- 23 առիւս գարմի . զոր բանասրկուքն բամբասէին , * և դատափնա առնէին : և ոխանային ընդ նմա արք պե-
- 24 ղանց : * և փրկեցան զօրուիք ագեղուիք իւրեանց , և լուծան ջիւք բազկաց նշ . մեռաւն հզորին յակորայ :
- 25 անախ որ զօրացալս զիել . * յայ հօրն քո , և օգնեաց քեզ ամ իմ . և օրհնեաց զքեզ յօրհնութեան երկնից 'ի փրուստ : և զօրհնուի երկրի 'ի ամուլ զն օրհնուից
- 26 ամեանց և արգանդի * օրհնութեաց հօր քո , և մօր քո , որ զօրացան քան զօրհնութեան ընդանց մեռնինաւորաց , և քան զօրհնութեան բլրոց յաւիտենականաց . եղեցին 'ի վր զիւրոյ յովսէփու , և 'ի վր զիւրոց եղբայրս որոց առաջ :
- 27 նորդեաց : * Բենիամին՝ գալլ յափրաւելոյ , զայգմուն դեռեալ սեպիցէ . և առ երեկա բաշխեցէ կերակուսոց
- 28 * Ամենեքեան սորա որդեց յակորայ՝ ազգք երկուսասուն . և այս է զոր խոնցաւ ընդ նոսա հայրն իւրեանց , և օրհնեաց զնոսա : Խաղաքանքիւր բնա օրհնուի իւրում
- 29 * օրհնեաց զնոսա : Եւ պատուիրեաց նշ , և ասե ցնա սա . եւ՝ յաւելուի առ Ժողովուրդ իմ : Բազկեցէ զիւս ընդ հարս իմ յայրն անդ՝ որ է յաղապակին եփրանիք :
- 30 ասացւոյ . յայրին * ար յանդի անդ է 'ի կրկնում , * յանդի ման ժամբրէի յերկրին քանանացւոց՝ զոր առացաւ արքանս յեփրոնէ քաաացւոյ 'ի ստացուածս զիրմ :
- 31 * Անդ Թաղեցին զարքանս և զառաւ կին նորա : անդ Թաղեցին զիւս հազ և զաւրեկս կին նր : անդ Թաղեցին զիւս 'ի ստացուածի աղարակին և այրին որ է 'ի նմա առ :
- 32 'ի յորդուոցն քնաոյ : * Եւ գազարեւոյ յակոր 'ի պատու իրելոյ որդուոցն իւրոց : և ասեալ զնոսն իւրեանդին 'ի մահինն՝ պակասեաց . և յաւելաւ առ Ժողովուրդ իւր :

ԳԼԵ

(19) 'ի լուս' . Գազ . 4ինիւ ելցէ . համեայն օնեց 'ի բնա՝ :
 (25) Ուստ . Ան հօր քո օգնեաց քեզ , և ամ իմ օրհնեաց զքեզ : (26) Յօրհնուին պալատի . Եւ 'ի վերայ գլխոյ եղբարցն : (28) Ուստ . Ամբին սորա ազգք յակորայ երկուսասուն : (30) Այս . Սոր առացաւ արքանս զայրն յեփրոնէ : (32) Ուստ . Անդրին 'ի մահինն իւր . և յաւելաւ 'ի Ժողովուրդ իւր :

ԳԼ. Ծ.

Եւ անկեալ յովսէփայ 'ի վերայ երեսաց հօր իւրոյ 1
 ելաց զնա, և համբուրեաց զնա : * Եւ հրաման 2
 եա յովսէփ ծառայից իւրոց գիազաբազայ, պատել ըզ-
 հայրն իւր : * Եւ պատեցին գիապատելիքն զիսրայէլ : 3
 Եւ լացին զնա աւուրք քառասուն, զի այնպէս Թուէին
 աւուրք Թաղելոց : Եւ սուգ առ վն նր եգիպտոս աւուրս
 եւ Թանասուն : * Եւ իբրեւ անցին աւուրք սգայն . խո 4
 սեցաւ յովսէփ ընդ իշխանսն փարաւանի, և ասէ . եթէ
 գտի չնորհա ազաթի ձեր, խօսեցարուք ընդ փարաւանի
 և ասացէք : * Հայր իմ երգմենցոյց զիս և ասէ, ահա 5
 ւասիկ ես մեռանիմ . 'ի չիրմ անգ զոր փորեցի ես ինձ
 յերկրին քանանացւոց, անգ Թաղեսցես զիս . արգ եւ
 ընալ Թաղեցից զհայր իմ, և եկից : * Եւ ասէ փարա 6
 ւան . Եւ Թաղեա զհայր քո, որպէս և երգմենցոյց ըզ-
 քեզ : * Եւ եւ յովսէփ Թաղել զհայր իւր . ելին ընդ 7
 նմա և ամ ծառայք փարաւանի, և ծնցը տան նորա, և
 ամ ծնցը երկրին եգիպտացւոց : * Եւ ամ համբէն ազն 8
 յովսէփայ, և եղբարք նր . Եւ ամ հայրենի բնակաւ նր
 և դադգատահմ և զոլխար և զարշաւ Թոցին յերկրին 'ի
 դեսեմ : * Ելին ընդ նմա և կարգ և հծեալք, և եղեն 9
 քանակ մեծ յոյժ : * Եւ հասին 'ի կալն առագայ, որ է
 յայնկոյս յորդանանաւ . և կոծեցան զնա անգ կոծ մեծ՝ 10
 և սասաթի յոյժ : Եւ արար հօր իւրում սուգ զեւթն օր :
 * Տեսին բնակիւք երկրին քանանացւոց զսուգն 'ի կալն 11
 առագայ, և ասեն . սուգ մեծ է եգիպտացւոց . վն այնո
 բիկ կոծաց զանուննր սուգ եգիպտոսի . որ է յայնկոյս
 յորդանանաւ : * Եւ արարին նմա այնպէս որդիքն իւր, 12
 որպէս պատուիրեաց նց : * Բարձին զնա, և Թաղեցին 13
 զնա անգ . և տարան զնա որդիքն իւր յերկրին քանա-
 նացւոց . և Թաղեցին յայրն կրկնում, զոր ստացաւ
 արքայամ 'ի ստացուածս չիւրմ յեփրանէ քեռացւոյ՝ յան 14
 գիման մամբրէի : * Եւ դարձաւ յովսէփ յեգիպտոս,
 ինքն և եղբարք իւր, և ամենեքին որ ելեալ էին ընդ
 նմա Թաղել զհայրն նր :

ԺԼ * Իբրեւ տեսին եղբարքն յովսէփայ Թէ մեռաւ հայրն 15
 նոցա . ասեն, զուցէ ո՞րս ունիցի ընդ մեզ յովսէփ,
 և հասուցանիցէ մեզ հասուցումն զամենայն չարեացն
 զոր անցուցաք ընդ նմա : * Եկին առ յովսէփ և ա 16
 սեն

ԳԼ. Ծ. (1) Աստ . Եւ անկեալ յովսէփ 'ի վերայ եր' :
 (3) Աստ . Եւ լցան նր աւուրք քառա : (13) Աստ . Յեր
 կիքն քանանացւոց : (15) Աստ . Զոր անցուցաք ընա :

- սեն զնա . հայր քո երգմեցողց զմեզ մեզ զ' զմեզ
 17 ճանեալ էրնորա : * ասէ՛ սյապէս աստափը յյովսէփ .
 (Թողցես գոցա զյանցանս և զմեզ իւրեանց . զի հարկս
 անցուցին ընդ քեզ : և արգ' ներեա՛ յանցանաց ծա-
 ռայից այ հոր քոյ : Եւ ելաց յովսէփ զմ' թանկն՝ զոր
 18 խօսեցան ընդ նմա : * Եւ եկեալ առ նա եղբարցն իւ-
 րոց՝ անկան առաջի նի և ասեն . ահաւաորիկ մէջ ծա-
 19 ւայք քո եմք : * Եւ ասէ զնոսա յովսէփ . մի երկնիք .
 20 քանզի և ես այ եմ : * Գուք՝ խորհեցարուք զինէն՝ ի
 չարութի . և թծ խորհեցաւ զմ' իմ՝ և բարութի . որ
 պէ՛ս եղէ իսկ յառաւրս յայտնի , ՚ի կերակրեցի ժո-
 21 զովսէփ բազում : Եւ ասէ զնա . * մի երկնիք՝ ես եւ
 րակրեցի զմեզ՝ և պաշտէմ ձեր : և մի թաղեաց զնոսա ,
 22 և սփոսեաց զսիրտս նց : * Եւ բնակեաց յովսէփ յե-
 դիպատս , ինքն և եղբարք իւր , և թմ' համօրէն տաժն
 հոր իւրոյ : և եկեաց յովսէփ ամս հարիւր տասն . և եւ
 տես յովսէփ զորդիս եփրեմի մինչև յերրորդ տղայ : և
 որդիք մաքիթայ որդւոյ մանասէի ծնան յերանս յով-
 23 սէփու : * Եւ խօսեցաւ յովսէփ ընդ եղբարս իւր՝ և ա-
 սէ : ես՝ աւասիկ մեռանիմ : արցելուիմ այց արասցե՛
 ձեզ թծ , և հանցե զմեզ յերկրէս յայտնանէ յերկրն
 զոր երգուաւ թծ տալ հարցն մերոց արասանաւ առ
 24 հակայ և յակորայ : * Եւ երգմեցողց յովսէփ զորդիսն
 իլի՝ և ասէ : յայցելուիմն յորում այց արասցե՛ ձեզ
 25 թծ՝ հանջիք և զմ' ոսկերս աստի ընդ ձեզ : * Եւ վախ-
 ճանեցաւ յովսէփ ամաց հարիւր և տասանց . և թա-
 զեցին զնա , և եգին զնա ի տապանի յերկապատ :

Կարարեցաւ Ծնունդն :

(20) Ո՛հնա . Որպէս և եղև իսկ յա՛ : (24) Ո՛հնա . Յո-
 րում այց առնիցե՛ ձեզ : (25) Ո՛հնա . Եւ եգին ի տա-
 պանի :

Ի լաիման գրոցս ոհնա՛ ոսկին՝ կատարեցաւ գիրք ծնուն-
 դոցս : և ոհնա՛ . Արարածքս կատարեցաւ . ըստ որում
 և յիւրադանլիս էջն իջնոյն սպորագրէն ստա , ձրի՛ Ծնունդը ,
 և ձրի՛ Արարածք :

Յօրինալի մերում յաւարդ ծննդոցս՝ ոչ և յարդր գրոցի հեթ
 զեթէ միւսն յգիրս հռոմեայ՝ եին պարզամեալ սոսնաւոր բանս
 իւր՝ իջերս յընդօրինալովի ձաքէնիս յօրինեալս , առնական ին
 ինտարիս՝ ի յո՛ւ սպորին շարագրումի . որով զանց արարա՛ :

ኢ.ህ.ዲ.ሞ.ሶ.ታ.ታ.ሪ ፍ.ፊ.ፊ.

[illegible]

ԳԼՈՒԿԶ ԵՆԵՅՆ:

Ձ. (Ը) Իսկ ցախատուրէ հըւըշէ, յեգիւպոս, ոքի ըստ խոստմանն
այ առնընի, յանընէ բաժնաւնէ :

Բ. Թե՛ յե՛ր լախճանին յալելիս՝ նիշէին Էփրատի գետի շէնքի վրայ լինող թաղախոյ ե՛ր գործո՞ւ զաշտոյ :

Ք. Թե՛ հրահան եւ քաղաքան հանկարգացողն ուստիանել 'ի ծնունդն յարն զսահման իւրի, յարեւ զլիպեալն՝ հրահայեաց զծնեալ արհաման 'ի Գեղ զնիւնեալ ։

Բ. Մէ ծննդէն առն հաշիւի և գէտընից լինելոյ : և հանելոյ փոքրաբերն խաբառնի :

Ե. Չի սպան մոլեւն զգրիւն էգիպտացիէ , և ընդ այնքառաւ ճանս կէտւ յիւրացոյն , խախեան 'ի մարիամ :

Զ. Ուր և առ ընդորի անդ առաքինացեալ՝ Անու զգրիւն հովաքի օգտութեմ հառաքուելա քրիստ , և սփն ըն ինսայտելա քրիստ ծնող ձեւք որդիս :

Է. Թիւ լուսն ան զհոգի լարարանայն թիւ , և յայտնեալ մոլորիտի 'ի քրիստ հրով՝ արեւ երթ հան զթողութեան , և եւ եղև ընդ քեզ :

Ը. Հրաման ցոճուս մոլեւն արեւ առ թողութեան թիւ՝ որ էն անիս անբաւական առաքելաց զիս առ յիւր :

Թ. Հրաման արեւու և առ խաբառն զարծանն :

Ժ. Չի 'ի վերայ երկն նշանայն , այս է՝ Գառազանին , և գունալ խոսուիք թեոյն , և արախոսիք ընդն . զի գիւս հրաժարեց , զսկարսն ևս քայ իմա 'ի գործակցութի :

ԺԱ. Չի 'ի գնալ նորա սպառնացաւ հրէջքայն , զինն քարեյոց անդրէն լինին և զքրիստն :

ԺԲ. Հրամանաւ այ քայ անարն ընդ առաջ մոլորիտի . և միւսեւնաց 'ի թողութեան ասուն նշան մոլեւն , և ուրախ եղև թողութեան :

ԺԳ. Մ քանիւն առ խաբառն հրամանաւ այ , և նա ըմբոսանայ , և ծանաղացանի զլարարանն իւրի :

ԺԴ. Բաղդէաց թողութեան քառանգէն , և մոլեւն քարայն առաքի , և իւր 'ի քիւն խոսարմաք , և ու անսայ նմ իմրոյն խաբառն :

ԺԵ. Սիսե հառաքելաւ թիւ անլիւր իսթարի հրաման էլիցն թիւ 'ի թեոս մոլորիտի և անարնի՝ որդի քանիւն զեւայ : Եւ 'ի քարալ իստեւն զեւ մոլորիտի , ապառաժ ևս զիւն զիս խաբառնի , զքրսնալ նշանս և հանել զիւր :

ԺԶ. Որդեւ թաւեաց զսպան նախ զսպառաքել , թաւ և զքրսն մանալ քիոյն մոլորիտան . որոց հրաման քայ քրս առ խաբառն գործել քանիւն :

ԺԷ. Գառուայ յոյ Գառազանն մոլորիտի , և իւրն զառաքիտ օյալ ինքալ Գառազանս իսթարեացն՝ 'ի նշանալ իսթարեան նոցա :

ԺԸ. Սիսե ասուն քանիւն զեգիպտոս , և քարեյոցանի զքրսն յարեան . ըն արեանց անմեղ քայայն զքրս հնդ խոսիլն 'ի գիւրն :

ԺԹ. Ինքորդ քանիւն գործն , զի զսպիտ և բորբոսեալ կիւն լարեոյ :

Ի. Երբորդ հարուած մանն խոսքանգիլ՝ մանրածնունդ բարեոց , և իւրաւանիւն բանից նորին :

ԻԱ. Չորբորդ հարուած քանաճանճն , զիսթարայ ինամուէացն :

ԻԲ. Հիւսիւրդ՝ ման անասնոցն , անբանաբար յոխորագողելոցն :

ԻԳ. Վեջերորդ հարուած , եռացեալ ինքն խաղաւարդ՝ խոսքառաւիլն գիւնալանն լար խորհրդոց :

ԻԴ. Երբն հարուած , իսթարեան հրախառն ; ամբարքառան զքրսն յեւայն 'ի սիրոյն այ :

ԻԵ. Ուրբորդ պապահաւ՝ մարմնն ապականել զքրսն՝ զայնք արարոյ յախարկողացն :

- ԻԶ.** Իննէրորդ՝ խառնելն ձանձրամած, խոփել խառնելոցն խառնալուսթ. և հրանէր նոցին հանդերձեալ անլոյծ խառնելն :
- ԻԷ.** Հրաման ասանա մովսէս պարտաւորաւ որդաոցն խորայելի 'ի պատելորդրոս մասար ամսեանն ասանոցն պարտաւորել զլուսարն 'ի պարիկ, այլովք ևս նշանօքն 'ի խորհուրդ քրիշտին :
- ԻԸ.** Թե ըսք հրամանին քն պարտաւորեաց մովսէս 'ի լորէփասան ասար անոցն զէնաւ զլուսարին. և շաղխել արեամբն զնշանն դրանցն. զոր և արաթն այնպէս :
- ԻԹ.** Տասներորդ հարուած, մահ անդրանկացն էփրպացաոց, յորե պարհուրեալ փարաան հրաման էք ելանել որդաոցն ԻԼԻ :
- Լ.** Թե ելին որդիքն խորայելի յեփրպանէ գիւղերն ասանոց իւր մօրոյ, խոզապեալ զէփրպացիոն : Եւ և խառնելմաղանձ Բաղամ յօքար աղաց ընդ նոսա :
- ԼԱ.** Պարտաւորել զի անելիսպն թի իերցն զգաան զարիլն, որ պէս և լն՝ ևս մրաբանն զհոգեւոր գառնին ալ :
- ԼԲ.** Զփառացաւանէ քաղիւս 'ի խմբոյ, և հապարակ պօրենս զարիլն. և խնդրել իսկեան զանդրանիկ մարդոյ և զանանոց :
- ԼԳ.** Թե էքալ մովսէս զոսկերն յովելիս : Եւ զի սեւմօհոյք և անոց ասանորդեր նոցա ած ընդ ձանապարհն իարմի Ժողան :
- ԼԴ.** Թե եւ փարաան զէնք ԻԼԻ պարտաւորաւք Լառաց և զբաց, յորո պարհուրեալ ԻԷԼ. և պաշտպանեալ նոցա ալ՝ անջրպէ. փեաց անպոն 'ի միջ երկոցանոց, և հրամայեաց մովսէս Բաղամել զԺողն. ընդ որ եանց ԻԷԼ :
- ԼԵ.** Մրեալ էփրպացիք անէք նոցա հեղեան 'ի ջուրն, որպէս Բանաւրիան 'ի գէղ յորդանին քն ասաղանին :
- ԼԶ.** Թե մեծ քրիստիքն հասարաց ԻԷԼ, և երգեաց ալ զօրհնութիւն յաղթանակն :
- ԼԷ.** Չի քաղ յորացոյ փայտիս զգաան ջուրս մեռացին. որպէս քնիս և իսալիսն զԲանաւրիս :
- ԼԸ.** Ելին յեւելմ. ուր երկոցասան աղբէարսն և արմանելիք՝ 'ի յոյ խորհուրդոյ, թե յեք գառն Վարաց հասանէ միջինարաւի : Եւ և 'ի րիւկ երկոցասան և Եւսանասան քն ասալելոցն վարդապէ. քանի :
- ԼԹ.** 'Ի հնգեփասաններորդ ասար երկրորդի ամսեանն արանջեցին. և էք նոցա քն զլորամարգն և զմանանայն լախով ըսք ասար ասար :
- ԼԱ.** Սիւսկն օրինադրանքն ասարն զարմաւս :
- ԼԱԱ.** Հրամայել լնալ լախովն զմանանայն 'ի սահար ոսկի, և դնել 'ի պոնէկոքի 'ի յիշապալ սթանիցն, և 'ի խորհուրդ խառնելն :
- ԼԱԲ.** Հասնեաց յառափիլիմ արանջեցին իւր ջրոյ. և էք նոցա ջուր 'ի լիւնէ հարմար գառաղանին :
- ԼԱԳ.** Ելն ամառել պարելապել ընդ ԻԼԻ, և փարածմարք մեռացն մովսէս յաղթահարեցաւ :
- ԼԱԴ.** Ելն յաւոր աներն մովսէսի 'ի լար սթանիլեացն. և հասարաջեալ անդին զնա ալ մարդոյ :
- ԼԱԵ.** Թե խորարան յաւորոյ լաւալ, խորգեաց մովսէս հապարապէս և հարեալապէս քառել զԻԷԼ :

ԻԶ.

ՅԷ. Քիստի քաղաք, եւ ինչ նաք, քան զի՛ օրինոյ պատմ
պատգամն եւ այլ համապատգամ :

ԻԷ. Թե՛ ՚ի քեռիւ արհաւիրացի զարհուրեցաւ ծաղկաւորն, որով
կրկն զգաւ զարհուրեցանք ՚ի խառնապանիք քանդակեալ եկարաց : Եւ
սեպան հոգեւորն իմ յանգաւ արանց իւր ասեւել պատարիք, յո
սէն ոտ եւ յէ - ՚ի խորհուրդ արեւ պահելոյ, պահապան ընտանիք :
ԺԷ. Յանկաւ եւ զայս, զի յեւ լից ամի արհուրեցանք զծառայոյ
էրեւանիք : ՚ի խորհուրդ արհուրեցանք զիւր օր զինի լից արհուրե :
ԻԸ. Եւ ինչ ոտ զարհուրդ իւր խառնակ, եւ ինչ ու հանկոցի ընդ
նա որ գնեալն :

Տ. Օրինե՛ զն խառնար եւ անան, պատմապա :

ԹԸ. Օրինե՛ հարկանապա զծնող :

ԹԹ. Մարտիրոսն հանա պատմոցի :

ԺԺ. Բաժնապա ծնողաց պատմոցի :

ԺԻ. Հարկանեղ զԺԻԷ՛ ըստ լաճոյ գանին պատմոցի :

ԺԷ. Սպանդն զծառայոյ իւր՝ պատմոցի. Բայց ինչ փ օր իմ եր
կա ինչոք ի պատմոցի :

ԺԸ. Վէ՛ որ զինի յւր հարցե - ինչ ասեւն անեկար եւ ինչ իմ ինչ
նկարեալ :

ԺԹ. Վէ՛ որ հարկանե՛ զին իմ զարհուր ծառայոյ :

ԺԺ. Վէ՛ ինչ ցաւ հարեալ զոտ պատմոցի, եւ ինչ գիտեք քերն նա
բա իմ ու :

ԺԻ. Թե՛ անասան ՚ի հոգ իմ ՚ի ընդոտ անեցի :

Ժ. Թե՛ ցաւ զցաւ հարեալ պատմոցի :

ԺԷ. Որ արհուր իմ ու իւր քաղաքի :

ԺԸ. Թե՛ ոտ զարհուր ՚ի հարանեղն պատմ պատմոցի, ինչ գիտեք
իմ ինչ ՚ի պատմոցի :

ԺԹ. Որ զայս, անո իմ զարհուր արհուր քաղաքի :

ԺԺ. Թե՛ ոտ զանոս հարեւելոց :

ԺԷ. Վէ՛ յառանգ քառեալ գրահոյ, ինչ քաղաքի իմ գաղաքի իմ
գիտեք անոցի :

ԺԸ. Վէ՛ ՚ի վարդա ասեւելոյ իրիք :

ԺԹ. Թե՛ ոտ իմեցեղն զինոյ պա իմեալ :

ԺԺ. Զիւրապա պատմանել :

ԺԷ. Զանանգագեղա պատմանել :

Ժ. Զիւրապա պատմանել ինչ ինչոցի ինչ :

ԺԷ. Զարհուրապ քերեղն : ԺԸ. Զարհուր եւ զարհուր քաղաքի :

ԺԹ. Զարհուր քաղաքի իմ ինչ : ԺԺ. Զարհուր քաղաքի իմ ինչ :

ԺԷ. Զարհուր զին իմ, զարհուր եւ զարհուր անոց - իմ իմ
իւրաք իմ :

ԺԸ. Զարհուր իմ, եւ զինանի ու հարանել :

ԺԹ. Զարհուր անոց իմ ինչ զանորանիս անանոց :

ԺԺ. Զարհուր անոց ու անոց :

ԺԷ. Զարհուր անոց լինողանել :

Ժ. Մի իմ իմ իմ : ԺԸ. Մի իմ իմ :

ԺԷ. Զարհուր անոց իմ ինչ :

ԺԸ.

24. Չհարկեալ և անկողն անառն խնամեցի՝ անոր և ճառեցի:
 25. Մէ առնուալ խառնալ իրաւանց:
 26. Մէ. Լիւիւ. պատգամեցի:
 27. Չ. Եւ յառ. քաղաքս էլ զք. պահեցի և ծառայ և փնտիւց
 ևս լիւիւի:
 28. Հրեայն յառաք. քաղաքս: 29. Չ. Լուսնան գից և յիւն:
 30. Չ. Երիս քան յանդիման լիւիւ. երախարհեալ էռանիսէն:
 31. Չ. Զառնի 'ի լէ Բաբելոն. և իջ Խորաս և երախարհեալ: և լի
 իւն պատն 'ի խառն ճիւղս:
 32. 'ի պահելն պահանան՝ պաշտպանել խորասնայ պահին ճիւղ
 քանայ քանանայոցն՝ հրեայախա և պիծալով:
 33. Կռիւ ընդ մալիսի 'ի խիւանս լիւիւն և պահանս որդւոյն
 և խնամանան ծերոյն:
 34. 'ի պահանս մալիսի պահանան ալ, յանիս առ ծառուարսն
 քով և առնիւ:
 35. Գրեալ մալիսի պահանս, լիւն օրացն, և խնանկ լիւն
 քով պահանս:
 36. Երախարհեալ հանել պահանս. պահայ առնան խառ
 նեալ լիւն պահե պահանս և պահուլարեալսն:
 37. Հրախարհալ յառաք. և որքեալ էլ լիւն մալիս և անառ
 նեալ, և խնամանան առնորդն, և ընդ արինն ալ քովեալ
 քանանն զի իւր պի պահեալ:
 38. Կռիւ մալիս 'ի լիւն յայլար՝ պահայ առնուալ պահանս օրե
 նայն. և յանիւեալ պահուլարսն անառնի և ուլար՝ իւն էլ
 քիւ հաղորդի, յառաքիս, և մալիս 'ի լիւն առ ալ՝ մայ անառն
 39. Կռիւ. և 39. Գիւնը:
 40. Անդ իւր յառանկ նմա ալ զի խորանին իմանալալս.
 և հրամայե առնել զայն ըստ օրինակին յառաքեալ իմանոյն:
 41. Տայ նախ պահպանալ լալոյ պաշտպանին պահանսին
 և պահուլարին. ուր և զնել հրամայե պահանսին 'ի պահանսին:
 42. Առնել հրամայե օրացն զիմանոյն և զիմանալսն. զիման
 զայն ուր աղային զիմանան, և պահանս ևս:
 43. Սեպն երեսայ հային պահպանալ օրացն է, զոր հինգ
 խնանկան առ յառնելն:
 44. 'ի պահանսի փայ ալոյ պահանսին և պահանսն առ
 նել հրամայե:
 45. Խորան առնել պահանսին, և խորանս՝ որ է ծածկոյն
 մալիսին, և այլ ծածկոյն 'ի խորսի մալիս. և առաքի անառն խնան
 46. և երիւս օրանս յանիւն, և լիւն 'ի խիւանս, ընդ ալ իւն ք:
 47. Եւ լաւագորդ ծածկոյն պահանսին 'ի լիւն օրանս լալոյ:
 48. Որքեալ քան արքայոյ այս լաւագորդ լալոյն հային 'ի լիւն
 հիւանայ, և պահանսին 'ի հալաւալոյն, և զիւն խիւանս:
 49. Եւ այս արքային խորանին լաւագորդ առնել 'ի լիւն օրանս
 հալոյ:
 50. Եւ 'ի խորան խորանին զալիսի օրացն զալիսիպաշտ:

ՃԵ. Ընդդէմ զհարստանս 'պաթապիւն' առաքապ առնել, հա
ղիւր խնդան ընդ հարսա, և հարիւր ընդ հիւսաթ, և յիսան ընդ
արեւել, և յիսան ընդ արեւմապս :

ՃԹ. 'Ի յիկեայ ի իմէնէայ լապցն ահարնս զհարստանս յերկզ
րեայ ինչն յառաւօթն :

ՃԺ. Առնել հրամայե զապրմանս ահարնի յաշտանն, յոսի
ւայ և 'ի ծիրանայ' 'ի պարիւս խաւաց' և ինչ զբեկեղեայ պարմա
նան, որով 'ի օքն օքն յարնէր :

ՃԻԱ. 'Ի սոյոսն եկեղեց և զվանսն ուսանաց, յորայ ուսանց լի
էրուս ախնս զգործարեայ' յանդիմանաւին և ճշմարտաւին :

ՃԻԲ. Ահաւանսն անօր ի փառեայ 'ի լանդն և 'ի Ռիկանս. և
ճանոսածայն լիքի լուսնի հիւստոսածոս ի աղել զվանանսն ընդ
ուսույթ և ընդ անկույթ :

ՃԻԳ. 'Ի փափաքսն դապաւարանի' որ է իրծանոցն, ընդէլապ
նէլ ասէ զվանսն երկաթաւան. իսի վանանսն զոր ասք ասէ,
ի՛մ այն է զոր նախ ասաց, ի՛մ երկու փախալի մյլ է 'ի Ռիկանց
և 'ի լանդայ. զկուրել զվանսն զի մի զերծանեցի :

ՃԻԴ. Ապաւանսն երկանի. է. հապարալ անդերք է, զճանապ
ի՛նչեայ լանդանսն անկելով 'ի սորորապ անխալ' և ճանայեալ :

ՃԻԵ. Ուրեկեան ասի Ռերկանօր 'ի խոյր գլխոյն 'ի լի ճախարան :

ՃԻԶ. Յինք քաղցիւր զգործանանսն բեկեղեղին :

ՃԻԷ. Զապարաւանսն լիքին գօթի ասէն զանկանսն 'ի լի զշնչ
սոր պարմանանսն. և իմար 'բանս գօթին 'ի լի գլխոյն. և անդ
քաղցրօր 'ի յոյոյս ուղջանդանի է (իսի յապիկն զապարաւանս
'ի ճախար ի աղել ասէ. այլ այն զարդ իմանքի է :)

ՃԻԸ. Կոսերք քաղցանայանայ ահարնի և որդապ նք. զար
յաւարեպ լիքն և զգերացեալ ճապարանցի զաղջանկան, և արեւմ
և իւղով օծոյն հանդերձիւք քաղանայանն :

ՃԻԹ. 'Ի իսկն անպի ի սարսանս' զերբուծն ճանս առնել ճախ
ոի, յօրինալ զսիւղին և զլապարաւանս ասնէին անդանց բաժն
այ նախէն :

ՃԻԺ. 'Ի ճանն քաղանայոյն մի լիքեք օրար' որ քն գործանից
քաղանայանիէն :

ՃԻԻԱ. Սեպան ևս քրէլ ասէ, որ քրէ զի լիքայ երեւան
'ի քիպ քի :

ՃԻԻԲ. Երկուս դաւան, զին առաւօթան և զվան երկոյն.
երկոյն' այծմանց խորհուրդ քի, և առաւօթան' հանդերձի
յքն. ուր և անդ' նա ինչն վայելէն մեր :

ՃԻԻԳ. Սեպան ինչոյ 'քիլ է' յորեկ ինչապանս ասաց, զի անդ
աղանանսն անպ լինէր պահերեալ : Ուր և ճանապա՛ քաղանայ
դեպն 'ի փարապ քաւեր :

ՃԻԻԴ. Ճարմայե 'ի քաղանայինց առնուլ զին երկրամեան հետ քն :

ՃԻԻԵ. Առաւանսն աս 'ի լուսնալ 'ի խորհուրդ. նորոյս, առանց
որոյ լուսնանս զգործն և զգնացս' ոչ մարէ որ յարաւայոյն :

ՃԻԻԶ. Նիւնի իւղոյն օծուլ խորհուրդ լիքից առաւօթանէն.
և օրարի ոչ քան 'ի պարաւանի, պանանս քրիստոնէաւի և զ

առաջնական պարագայ մի քան անարժանիքներ :

ՃԻԷ. Եւ չորս խոսակերն զամառ ծխելոյ 'ի հոսոյ : անապատնոց
վարս վնի օծմանն :

ՃԻԸ. Յայցելոց անա նիւթանն եւ խմից իսկ անձ հանձարիւն
գրեւելիկն ուրեմոց յառաջեան , եւ գեղեւոյ 'ի յեղին շունայ :
ՃԻԹ. Զգոռաշտոցանն եւս ինչ զարթալն պարսակելոյ :

ՃԻ. Տայ մոլորի պարսպականն զնապարս :

ՃԻԱ. Թե՛ ժողովուրդն իսպախալ 'ի ձեռն անարժանի արարին մըն ,
եւ իսպառնալիքին :

ՃԻԲ. Այդ արար անձ մոլորի զանօրինել ժողովրդեանն :

ՃԻԳ. Թե՛ աղաւթալ մոլորի զածեալս Կր 'ի շառմաննն :

ՃԻԴ. Ինչալ մոլորն 'ի վաննն , եւ ինչ անձ արեւոյն նոցա խառ
պակեաց խնայն պարսպականն :

ՃԻԵ. Այլեւայ զարնն պայն եւ խառնեաց եւ մըն 'ի վրայն ընդել
'ի պարթե՛ երկրագործաց նոցին զնոցելոց :

ՃԻԶ. Կրպարնն զանարան ընդ այնոյ . եւ նոցաշտանն զյանդգնալի
խոսք ժողովրդեանն պարսպառ արեւանն :

ՃԻԷ. Հրամանաւն մոլորի մարմնն զնապարսին սրով առնուող
վերծա յերկրագործաց արեւանն . եւ առնան ընդ այնոյ օրհնալի
քահանայանն :

ՃԻԸ. Յայցանն մոլորն ժողովրդեանն զնապարս մեղաց ասանել
ւնոց արեւանն . եւ ինչն քարշեալ աղաւն զԿր ընդ մեղաւորացն :

ՃԻԹ. Չառնելմ անապարս անն թե՛ ոչ զպարսին . թեպէս ներք
առնալայն . եւ առաջնորդել նմ հրամայել . զարս եւ հարկանն ա
պա՛ ապակմա՛ր առ սակաւ սակաւ :

ՃԻԱ. Հրեւրայն քան առաջնորդ նոցա ասն եւ մէ ինչն . եւ ինչ
քարքել զխառնարարանին եւ զսոսն յերկրաշտանոյ , եւ զգոռաշտա
շանն քարքեալ զնոսս :

ՃԻԱ. Թե՛ խառնն մոլորի իսկոցա խառն վնայան . զի վն
եւս եր իսպախալ Բանն խառնն :

ՃԻԲ. Խնդրել մոլորն քեաննել զանձ խնդալ , եւ լն՛ թե՛ զյե
քոյս քանաց իմոց զոցինչ քեզ :

ՃԻԳ. Հրամանն առեալ մոլորի ինչ երկոս քարեղին քան
քանն . եւ առեալ երանն 'ի վնանն . ուր ինչալ առ նմ Կր 'ի
ծերդ վնին՝ պերտանն անոսամբ զնա մեծարել . առաքի զքոցեալ
կարգաց զխորհրդականն անոսանն 'ի ձեռն ան . եւ հայցելոց քար
թեալ զերկանն ան ընդ նմ :

ՃԻԴ. Լն՛ անձ զնոցառածս նմ , սրանելեւօք մեծել զքանալ
նոցին , եւ զգոռաշտոցանն զծողովուրդն 'ի իրին պոռնիւրակն ,
զի անձ նախալիսք եւ , եւ մէ ներք :

ՃԻԵ. Պարսո-երն քարքեալ ինչ քանի Բաղարջանիւրացն :

ՃԻԶ. Հրամայել քարքեալ զի Բար իսկ քաննն զանդրանիկն ան :

ՃԻԷ. Յեղն քարքեալ ինչ զարթալս եւ ինչ քանի Եւթնեքորդացն ,
եւ քաղաւարանդարաց . եւ երկոս 'ի քարառ յանդիման լինել ինչ
քեան ընծայեալ :

ՃԻԸ. Մի զնրին զքան իմ 'ի վերայ խմարոյ : Բոսի թե՛ 'ի
խն

խորոպ ամեն զարիւնն լսանաւ :

ՔԹԹ. Չառաջին արժեքացն 'ի քանն քն նստիլէ :

ՃԾ. Մի եկել պատն 'ի խնն ճոյ իւրոյ :

ՃԾԹ. 'ի լրանն երկրորդի այսմ խառանելիս՝ հրամայե ԹԹ
ճախիսի գրել պարագանն յառաջին ծաղկաւորէանն . զորն ինքն
ԹԹ գրեաց զառաջին քաննէանն 'ի քանն քանն երկրորդս քաննէանն :

ՃԾԲ. Չի խառանարեցան երեսն ճախիսի, 'ի լրանն խոսիլ
ճանն Թ, ինչ հրաչս նոր գործելոյն . ռապի եւ լի 'ի խախելոյ, նոյն
հայել՝ արեաներ քաղ զերեստ իւրով :

ՃԾԳ. Երկրորդեաց նոյն պարանն օրինացն, և հրամայեաց ԲԵ
քնն զիւնն 'ի խախել խորանին :

ՃԾԴ. Թիկ յօծարաւ յառաջեաց ծաղկաւորէանն 'ի ԲԵրէլ զիւնն
առաջեաց . զորն և քանն 'ի յետս ԲԵրէլիս և եւ իւրաւ :

ՃԾԵ. Թիկ գործելոյն զիւրա խորանին, և զմէ խախելոյ նոյն .
և զարագոյրն :

ՃԾԶ. Չի արար պարագանն ըստ յառաջեաց օրինակին, և զորն
առաջին և զերեստ :

ՃԾԷ. Չառաջաւոր օրինակն առա՛ ինչոյն է : զի և զիւնն
քնն ԿԵր ԲԵրէլ զիւնն և զայնն :

ՃԾԸ. Չի արար զարագանն ուրիշ յոյ՛ խախելն :

ՃԾԹ. Սեղանն ուրիշ հինգ խախելանն՝ զառաջաւորն է, յորոյ
ՔԵ հայն երեսաց յառաջին արժեքաց զիւր :

ՃԹ. Չի արար զիւրա 'ի օրինակէ, և զիւնն ծիւրոյ :

ՃԹԹ. Առա՛ զիւրա զիւրա զիւրա զիւրա զիւրա զիւրա, 'ի ԲԵրէլ
առաջացն իւրիւնն զիւրա 'ի իւրա առա՛ :

ՃԹԲ. Իսկ և զառաջանն 'ի հայելեաց խախելոյ պարագայ :

ՃԹԳ. Առա՛ զառաջանն 'ի ԲԵրէլաւ 'ի խախելոյն հինգերորդ
առա՛ իսկ զիւրա առաջանն 'ի խախելոյն խախելոյն :

ՃԹԴ. Մի խախելոյն իսկ զիւրա առա՛ զիւրա առա՛ և զիւրա
համարոյ ծաղկաւորէանն զիւրա զիւրա 'ի հախելոյն, որ և զարագ
պիւրին իսկ զիւրա :

ՃԹԵ. Առա՛ զիւրա զիւրա զիւրա և զիւրա, և զարագանն զիւրա
խախելոյն :

ՃԹԶ. Եւ և զարագանն զիւրա զիւրա զիւրա, զիւրա զիւրա և
նախախելոյն :

ՃԹԷ. Եւ և զարագանն ԲԵրէլիս, զարագանն զիւրա,
և զիւրա իւրիւնն 'ի իւրա ծաղկաւորէանն :

ՃԹԸ. Չի խախելոյն զիւրա զիւրա զիւրա զիւրա, և
օրինակն զիւրա զիւրա :

ՃԹԹ. Չի հրամայեաց ԹԹ ճախիսի խախել զիւրանն 'ի հախ
առաջին առաջին, և օրինակն զիւրա և զիւրա զիւրա, և զարագանն և
զարագանն 'ի յօծարաւ խախելոյն :

ՃԹԺ. Կանգնելոյն ճախիսի զիւրանն ըստ հրամանի քն, և ծախ
իւրա զիւրա ամեն, և լի եւ իւրանն խախելոյն քն :

Ե Լ Վ

ԳԼ Ա

Ա

ՅՍ ԵՆ ԱՆՈՒԱՆՔ ՈՐԴՈՅ 1

Լոցն խորայելի մտելոցն յեգիպտոս հան
գերձ յակորաւ հարբն իւրեանց . իւրա
քանիւր ըստ համբոյնն տանց իւրեանց
մտանէին . * Լորեն . շնուոն . զեի . յուգա . * ինա 2
բար . զարուզոն . և բենիամին : * դան . և նեփթա 3
զեմ . գազ . և ասեր : * Եւ էին ամոգիք ելեալք ՚ի յա 4
կորայ , եւ թանասուն և հինգ ոգի : և յովսէփ էր յե 5
գիպտոս : * Վախճանեցաւ յովսէփ՝ և ամ եղբարք 6
նորա , և ամ աղքն այն : * Եւ որքէն խորայելի ամեցին 7
և յուսացան . բազմամային և զօրանային յոյժ . զի բազ
մացուցանէր զնա երկիրն :

Բ * Եկաց այլ թագաւոր՝ որ օչ գիտէր զյովսէփ : * և 8
ասէ ցաղքն իւր . ահա ազգ որդւոցն իլի մեծ է զօ 9
բուծք , և զօրանայ բան զմեզ : * Արդ՝ եկայք հնա 10
րեսցուք ինչ նոցա . գուցէ՝ բազմեմացցեն . և յորժամ
գիպտոսիմեզ պատերազմ , յաւերուցուն և նք ՚ի թըշ
նափան . և մտորուցեալ ընդ մեզ , ելանիլցին յերկրն
աստի : * Եւ կացից ՚ի վերայ նց գործավարս , զի չար 11
չարեացնն զնոսա ՚ի գործ : և շինեցին քարաբա ամուրս
փարաւոնի , զփիգնոյ և զուամեռն , և զովն՝ որ կարեփ
բաղար : * Եւ որչափ ճնշէին զնոսա , այնչափ առաւ 12
աւել բազմամայինն զօրանային յոյժ : * Եւ դարձցու 13
ցանէին եգիպտացիքն զորգիսն իլի : և յալթահարէին
եգիպտացիք զորգիսն իլի բռնութիւն : * և կեդէին ըլ 14
կեանս նոցա ՚ի գործ խիստ կաւոյ և աղիւսարիի , և
յնամ գործ դաշտաց . ըստ ամ գործոյ իւրեանց՝ որով
ծառայեցուցանէին զնոսա բռնութիւն :

Գ * Եւ խտեցաւ՝ արքայն եգիպտացւոց ընդ ծնուցիլան 15
երբայեցւոց . ընդ միում որում անուն էր սեփովրա ,
և անուն երկրորդն փուա . * և ասէ . յորժամ ծնու 16
ցանիցէք զկանայս երբայեցիս , և իցնն ամբձի ծնուն
դոս .

ԳԼ Ե. (7) Ուստի : Ամեցին և յուսացան : (8) Ուստի .
Որ ոչ ճանաչէր զյովսէփ : (11) Ուստի . Եւ զուամեռն և
զովն : (15) Ուստի . Ընդ միումն . . սեպտովրա :

դրո . Թե արեւ իցէ՝ սպանիլիք զնա , և Թե հոգ ասորին ,
 17 ցուցանիլիք : * Եւ երկեան ծնուցիւքն յայ . և զայն արարին՝ որպէս և հրամանն ետ ից արքայն եգիպտաց .
 18 և ոչ . և ասորեցուցանելին զարուսն : * Կոշեաց արքայն
 եգիպտացւոց զծնուցիւքն՝ և ասեց յնոսա . զի՛ է զի և
 19 լարեք զիրան զայնոսիկ և ասորեցուցէք զարուս : * Եւ
 ասնն ծնուցիւքն ցփարաւսոն՝ ոչ իբրեւ զհանայս եգիպտացիս են երբայցիլքն : քանզի նախ ծնանին Կոշ զի
 20 մահաւ առ նորա մանկաբարձաց : և ծնանելին : * Եւ
 բարի առնէր նա մանկաբարձացն : և քաղցմանայր յոյժ
 21 փառալուրդն , և զօրանայր յոյժ : * Գորակհատե երկեանն
 22 մանկաբարձքն յայ , արարին իւրեանց տունս : * Հրա
 մանն ետ փարաւսն նա՝ փառալուրդեան իւրուս , և ասեց
 զնա՝ արեւ որ ծնանիցի երբայցւոց , ի գետ ընկեալ
 չիք , և զնա՛ հոգ ասորեցոցանիլիք :

Գ Լ Բ .

1 Եւ եր անգ ոմն յաղգէ զեւայ . որ ան իւր կին ի Դ
 2 դատարաց անախ զեւայ : * և յաղցա՝ ծնաւ արուս
 և անսանելին զիս կայտառ . և Թաղուցին զնա ամիսն
 3 երիս : * Եւ իբրեւ ոչ և զ կարելին Թաղուցանել , ան
 մայրն նորա անախանակ պրտուեայ , և ծեփեաց զնա
 կարաւձիւ Թաղ : և եգ . ի նմա զմանուկն , և ընկէց զայն
 4 ի խաղ մի առ ամիս զեւայն : * և դիտէր քոյրն նորա
 ի հեռատանէ , անսանել Թե զի՛ ոչ անց քան իցեն
 5 ընդ նա : * Եւ իջեալ գուպարն փարաւսնի լուսնայ՝ ի
 զեւան , և նաժիշտք նորա չըջէին առ զեւայն : Եւ ան
 ստալ զասպանակն ի խաղի անգ , անալիւրաց զնաժիշտ
 6 մի անհուկ զնա : * երաց՝ և հետեա զմանուկն . և լայր
 մանուկն ի տապանալի անգ : խանդադատեցաւ զնա
 զաւ գուպարն փարաւսնի , և ասէ . ի մանկանց երբայր
 7 եցւոց է գա : * Եւ ասէ քոյրն նորա ցղուստրն փա
 րաւոնի . կամիս զի կընցից քեզ կին մի գայեալ ի
 8 հիբրայցւոց սնտի . և մուցանիցի քեզ զմանուկ :
 9 * Ասէ գուպարն փարաւսնի՝ երեմ : զնաց աղջիկն և կա
 չեաց զմայր մանկանն : * և ասէ զնա գուպարն փարա
 ւանի . առ զմանուկդ , և սնտ ինձ գրա . և ես ապք քեզ
 զգարմս քո : Եւ ան կինն զմանուկն՝ և սնոյց զնա : և
 իբրեւ հաստատեցաւ մանուկն , աժ զնա առ գուպարն
 10 փարաւսնի , * և եղև նա յորդեգիրս : և անուանիւրաց
 զա

(21) Ուսն . իբրեւան մանկաբարձքն և արարին իւն :

(22) Ուսն . Որ ծնանի երբայ :

Գ Լ Բ : (5) Ուսն . Արալիւրաց զնաժիշտն արեւու :

զանուն նք մովսէս. ասէ, 'ի ջրոյ անտի հանի զգա: Ե
 * Եւ եղև յետ աւարց բազմաց. իգրև եղև մին մով 15
 սէս, եւ աւ եղարս իւր որդիան իւր, հայեցեալ 'ի
 արարանս նց. ետես այր մի եգիպտացի, զի հարկա
 ներ զան երբայեցի յարարց իւրոց յորդաոցն իսրայելիս
 * Հայեցեալ յայս կոյս յայն կոյս՝ ոչ զգ անգաներ. և 12
 հար զեգիպտացին, և ծածկեաց զնա ընդ աւարով:
 * Եւ ելեալ յերկրորդում աւար, անգաներ երկուս 13
 արս երբայեցիս ընդ միմեանս մարտացեալս. և ասէ
 զայն որ զգէրն. ընդէր հարկանես զընկերդ: * և 14
 նա ասէ, մի ցոյց զտեղ * այր իշխան և զառաւոր 'ի
 վերայ մեր: Եթէ սպանանի զնա կամօցիս ոչ երէկ
 սպաններ զեգիպտացին: Զանի հարաւ մովսէս և ասէ.
 Թէ այնպէս յայանի եղև բանն: * Եւ լուաւ փարսաւն 15
 զբանն, և խնդրէր սպանանել զմովսէս: և փախեալ
 մովսէս յերեսաց փարաւոնի, և ընակեաց յերկրին մա
 գիամու:

2 Եւ եկեալ յերկրին մագիամու՝ նստաւ աւ ջրհորի
 միում: * Եւ քրմն մագիամացւոց եին գասերք եւթն, 16
 որ արածէին զխաշինս հորն իւրեանց, և եկեալէին հա
 նել ջուր, մինչև լին զաւարանան, արդուցանել խա.
 շանց հորն իւրեանց: * և եկեալ այն հովիւք՝ մարմն 17
 ցին զնսա 'ի բաց: Զարուցեալ մովսէս Թափեաց զնս.
 և եհան նց ջուր, և արդոյց զխաշինս նոցա: * Եւ եկին 18
 աւ հազարել հարն իւրեանց: և նա ասէ ցնսա. զի՞
 ե զի յարեաւ եկիք այսոր: * և նոքա ասեն. այր մի 19
 գիպտացի փրկեաց զմեզ 'ի հովուաց անտի. և եհան
 ջուր և արդոյց խաշանց մերոց: * Եւ նա ասէ ցգասեր 20
 արն իւր. և ուր է, ընդէր Թողէք զայն. արդ՝ կոչե
 ցէք զնա՝ զի կերիցե հաց: * Եւ ընակեցաւ մովսէս առ 21
 անն, և եւ զտեպփոփրա գուտոր իւր մովսէսի կնու
 Թէ: * Եւ ցացաւ կինն և ծնաւ որդի. և անուանեաց 22
 զանուն նք մովսէս զերսամ. ասէ՝ զի պանգնխա եմ
 ես յառար երկրի:

Ե * Եւ յետ աւարց բազմաց մեաւ Թաղաւորն եգիպ 23
 տացւոց. և տառապէին որդիքն ելի 'ի գործոյ անտի,
 և աղաղակէին 'ի վեր: և եւ աղաղակ նոցա առաջի նց
 'ի գործոյ անտի: * և լուաւ ան հեծութն նց: Եւ յի 24
 լուաց

(13) Ո՛հնի. Եւ ասէ ցայն որ զգէ': (14) Ո՛հնի Զտեղ
 յայր իշխան... ուղ և երէկ սպա': (16) Ո՛հնի. Մինչ
 լին զաւարանն: (18) Ո՛հնի. Զի՛ է, յարեւ եկիք աչ
 սոր: (20) Այս. Արդ կոչեցէք զնա: (23) Ո՛հնի. Եւ
 աղաղակեցին 'ի վեր: (23) (24) (25) Ո՛հնի. Առաջի ան,
 և լուաւ ան. Եւ հայեցաւ ար:

չեաց Թժ զուխտ իւր որ ընդ արքայամու և սահակայ
25 և յակորայ . * և հայեցաւ Թժ յորդինն իարայելի . և
Թանուպաւ նոցա :

ԳԼ Գ .

- 1 **Ե**ւ մովսէս արածէր զեալինս յոթորայ ամերոյ իւրոյ . քրմին մագիանացւոց . և Թժ զեալինսն յանաւ
2 պատ . և եկն ի լեռանն նոյ ի քորեբ : * Եւ երեւցաւ նմա
հրեշտակ Թժ բոցով հրոյ ի միջոյ մորենւոց : և Թժ
3 նին : * Եւ ասէ մովսէս , անցնալ Թժ զանիւն զայն
4 մեծ , զի ե՛ զի ոչ այրի մարմինն : * Իբրեւ ետես Թժ
եթէ մարմնայ տեսանել , իոցեաց զնա Թժ ի միջոյ մո
5 * և ասէ՝ մի մարմնաւ պար . լոյն զիօղեկս քո՝ յոտից
քոյ . զի տեղեկ յորում կան դու ի դմա՝ երկիր սուրբ
6 է : * Եւ ասէ ցնա , ես եմ Թժ հօր քոյ , Թժ արքա
մաւ . և Թժ սահակայ . և Թժ յակորայ : և զարձոյց մով
7 * Եւ ասէ Թժ ցմովսէս . տեսանելով Թժ զարշարանս
8 ժողովրդեան իմոյ՝ որ յեղիպտոս . * և լուայ ազաղակի
նոյ ի գործավարացն իւրեանց , զի գիտեմ զվերտսնոյ
9 և իջի փրկել զնա ի ձեռաց եգիպտացւոցն . և հանել
զնա յերկրէն յայնմանէ , և Թժնել զնա յերկիրն բարի
10 և յինգարձակ . յերկիր՝ որ բոլորէ զկաթն և զանոթ : յեր
կիր քանանացւոց , և քեռացւոց , և ամովսացւոց , և
11 փերիզացւոց , և խեացւոց , և գերգեսացւոց , և յերու
9 սացւոց : * Եւ արդ՝ առասիկ ազաղակ որդւոցն իւր
հառեալ է առիս , և Թժնի ես զնկուածին՝ զոր նեղեն
10 զնոսա եգիպտացիքն : * Եւ արդ՝ եկ առաքեցից զքեզ
առ փարաւոն արքայ եգիպտացւոց , և հանցեն զԹժ
զովուրդ իմ զորդինն իւր , յերկրէն եգիպտացւոց :
11 * Եւ ասէ մովսէս ցնծ . ո՞վ եմ ես՝ զի երթայեմ առ
փարաւոն արքայ եգիպտացւոց , և հանիցեմ զորդինն
12 իւր յերկրէն եգիպտացւոց : * Եւ ասէ՝ ես եղեց ընդ
քեզ . և այս եղեցի քեզ նշան թէ ես առաքեցի զքեզ
հանել զժողովուրդ իմ յեգիպտոս , և պաշտնաւիք զԹժ
13 ի լեւրինս յայսօրի : * Եւ ասէ մովսէս ցնծ . ահա ես
երթեալ առ արդինն իւր , ասեցեմ ցնոսա , Թժ հարցն
ձե՛

ԳԼ Գ . (1) Ռֆն . Թժնոյ ամերոյ իւրոյ : (3) Բն .
Զանիւն մեծ զայն . . զի ոչ այրիցի : (6) Ռֆն . Հայել
առաջի Թժ : (11) Ռֆն . Եւ հանցեմ զորդինն իարայելի :
(13) Յօիսի . Ահա ես երթալ առ արդինն :

ձերոց առաքեալաց զիս առ ձեզ . և հարցանիցեն զիս՝
 թէ զի՞նչ անդուն է նորա . զի՞նչ ասացից ցնոսա : * Եւ 14
 ասէ անձ ցովովսն : Ես եմ Սքոթէն : և ասէ՝ այսպէս
 ասասցես ցորգին իշի . որէն առաքեալաց զիս առ ձեզ :
 * Եւ ասէ դարձեալ անձ ցովովսն : այսպէս ասասցես 15
 ցորգին իշի : Տբ անձ հարցն ձերոց , անձ արքամու ,
 և անձ սահակայ , և անձ յակոբայ , առաքեալաց զիս առ
 ձեզ : այս է անուն իմ յաւիտենական , և յիշատակալ
 դաց յաղգա : * Արգ՝ երթեալ ժողովեսցես զձերու 16
 կոյտ որդւոցն իշի , և ասասցես ցնոսա : Թր անձ հարցն
 ձերոց երեւցաւ ինձ . անձ արքամու , և անձ սահա
 կայ , և անձ յակոբայ՝ և ասէ . այցելուեմք այց արա
 ղից ձեզ . և որինչ անցք անցին ընդ ձեզ յեգիպտոս ,
 * և ասեմ , հանից զձեզ յերկրէ չարաբանաց եգիպ 17
 տացւոցն , յերկիրն քանանացւոց , և քեռացւոց , և ա
 մոփհացւոց , և փերեզացւոց , և գերգեսացւոց , և
 իսկացւոց , և յերուսացւոց . յերկիր՝ օր բոլսէ զիս թն և
 թողմեք . * և լուիցեն ձայնիքում : Եւ մացես գու , և ծե 18
 րակցոյ որդւոցն իշի առ փարաւուն արքայ եգիպտաց
 ւոց , և ասասցես ցնա : Տբ անձ երբայեցւոց կռիւ զմեզ
 առ ինքն . արգ՝ երթիցուք մեք երկց առուրց Խանապարհ
 յանապատ . զի զոհեսցուք ան ձեռք մերում : * Եւ ես 19
 գիտեմ , եթէ ոչ թողուցու զձեզ արքայն եգիպտաց
 ւոց զհար , եթէ ոչ հզօր ձեռամբ : * և զգեալ զձեռն 20
 իմ հարից զեգիպտոս անձ քանից ինքեք իմեքք՝ զօր արա
 ղից ի նոսա . և ասա արձանիսցէ զձեզ : * Եւ ասաց 21
 չարսն ժողովարեան իմայ առաջի եգիպտացւոցն . և
 յորժամ ելանիցեք , մէ ելանիցեք գատարիք : * Եւ 22
 իմարեացի կին ի գրացւոց և յերգակցէ իւրմէ անօթս
 տակոյ և անօթս արծաթոյ , և հանգերձա . և զարդա
 րեմքք զուտտերս և զգրատերս ձեր . և գաւառնեմք ինք
 զեգիպտացիսն :

Գ Լ Գ .

Քառասնիսն եւ մոլովսն՝ և ասէ : եթէ չհաւատայ 2
 ցնն ինձ , և ոչ լուիցեն ձայնի իմում , քանզի ասի
 ցնն , թէ չիք երեւեալ քեզ այ . զի՞նչ ասացից ցնոսա :
 * Ասէ ցնն Թր , զի՞նչ է այդ որ ի ձեռքն քում է : և 3
 նա ասէ՝ գաւառնն : * Եւ ասէ , ընկեալ զգալի գեալն : 3
 և ըն

(16) Ռմմ . Աւց արարի ձեզ : (18) Ռմմ . Եւ ասա
 ցես ցնն . Թր անձ : (21) Ռմմ . յաւելում . Առաջի արտայն
 եգիպտացւոց :

Գ Լ . Գ . (1) Առ . Եթէ ոչ հաւատայցեն ինձ :

- և ընկնց զհա՛ Ի՛գեաթին : և եղև օձ, և փափսեաւ մով :
- 4 պէս Ի՛նմանէն : * Եւ պսէ Թը ցմովսէս . ձգեա՛ զձեռն
քո՛ և բռնուն հար զառանէն : և ձգեաց մովսէս զձեռն
իւր, և բռնուն եհար զառանէն . և եղև դաւազան՝ Ի՛ ձե
5 ղին նր՛ : * զի հաւատասցեն քեզ՝ Թէ երևեալ է քեզ
Թը Թժ հարցն նոցա . Թժ աբրաամաւ, և Թժ սահա
6 կայ, և Թժ յակոբայ : * Ասէ ցնա դարձեալ Թը : արկ
զձեռն քո՛ Ի՛ ծոց քո : և արկ զձեռն իւր Ի՛ ծոց իւր, և
եհան զնա Ի՛ ծոցոյ իւրմէ, և եղև ձեռն նրբորոտ իբրե
7 զձին : * Եւ ասէ ցնա՛ արկ զձեռն քո՛ Ի՛ ծոց քո : և
արկ զձեռն իւր Ի՛ ծոց իւր : և եհան զնա Ի՛ ծոցոյ
իւրմէ, և դարձեալ անգրէն Ի՛նդյն հաստատեցաւ Ի՛
8 գոյն մարմնոյ իւրոյ : * Եթէ ոչ հաւատայցեն քեզ՝ և
ոչ լուիցեն ձայնի առաջնոյ նշանին, հաւատասցեն քեզ
9 ձայնի երկրորդի նշանիդ : * Եւ եղցի ի Թէ ոչ հաւա
տասցեն երկոցունց նշանացդ այգոցիդ, և ոչ լուիցեն
ձայնի քում, առցես գու Ի՛ ջրոյ գետոյն՝ և հեղցես Ի՛
ցամաքի . և եղցի ջուրն՝ զոր առնուցուս Ի՛ գետոյն,
10 արիւն Ի՛ ցամաքին : * Եւ ասէ մովսէս ցնր . աղաչմ՛
զքեզ Թը, չեմ բաւական, որպէս Թէ յերկէ և յե
դանտէ, և ոչ յորմէհետէ սկսար խօսել ընդ ծառայի
11 քում. զի նրբաձայն և ծանրալեզու եմ ես : * Եւ աս
սէ Թը ցմովսէս . սվ եա բերան մարդոյ, կամ զվ ա
րար զխուլն և զհամբ, զտկանիին և զիտոյ, ոչ ապաքեն
12 ես Թժ : * և արգ՝ երթ, և ես բացից գրբրան քո . և
13 խելամմաւ արարից զքեզ՝ զոր պարա իցէ խօսել : * Եւ
ասէ, աղաչմ՛ զքեզ Թը . առ քեզ՝ Ի՛ ձեռն զայլ ոք զ
14 բաւոր՝ զոր առաքիցես : * Եւ բարկացաւ Թը արամե
տուԹժ Ի՛ վերայ մովսէսի՝ և ասէ : ոչ աւանիկ կայ ա
հարոն եղբայր քո՛ դաւաջի . գիտեմ զի խօսելով խօսեա
ցի նա ընդ քեզ : և ահա նա ելցէ ընդ առաջ քո, և
15 Ի՛ տեսանելն զքեզ բերկրեացի՝ Ի՛ միտա իւր : * և խա
տեսցիս ընդ նմա, և տացես զպատգամն իմ՝ Ի՛ բերան
նր . և ես բացից գրբրան քո և գրբրան նորա, և խելա
16 մուտ արարից զձեզ՝ զինչ առնիցէք : * Եւ նա խօսեա
ցի առ Ի՛քէն ընդ ժողովոյն : և նա եղցի քեզ բե
17 րան . և գու եղցես նմա յաճակոյս կողմանէ : * և բզ
գաւաղմնգ որ դարձաւ յոձ՝ առցես Ի՛ ձեռքին քում,
18 որով արասցես նշան : * Գնաց մովսէս՝ և դարձաւ առ
յոթոր անի իւր՝ և ասէ ցնա, դարձայց և երթայց
առ եղբարս իմ՝ որ յեգիպտոս, և տեսից, Թէ տակա
ւին

(9) Ոմանք . Առցես ջուր Ի՛ գետոյն՝ և հեղ՝... Ի՛ գետոյ
անտի՝ արիւն Ի՛ ցա : (10) Ոմանք . Ող Թէ յերկէ և յե
դանտ : (16) Այս . Եւ նա եղցի քո բերան :

ւին կենդանի՝ իցեն • և ասէ յովոր ջմովսէս, ող երթ :
ԺԱ * Եւ յետ առուրցն բազմաց այնոցիկ վախճանեցաւ 19
 արքայն եգիպտացւոց : և ասէ նոր ջմովսէս 'ի մեղիսմ.
 գնաւ և երթ յեգիպտոս, զի մեռան լամ արք որ խնդ-
 րէին զանձն քս : * Եւ առեալ մովսիսի զինն իւր և 20
 զմանկունն * իւր, և եհան զնոսա 'ի գրաստս, և դար-
 ձաւ յեգիպտոս : Կա մովսէս զգաւազանն որ յայ 'ի
 ձեռնն իւրում : * Եւ ասէ նոր ջմովսէս • Երթալ քս 21
 և 'ի գառնալք յեգիպտոս • Ետն իւր զամ նշանս զոր և
 առա 'ի ձեռն քո՝ արասցեն առաջի փարաւոնի • և ետ
 խաւացուցից զսիրտնք, և ոչ արձակեացն զժողովուրդ
 իմ : * և գաւ ասացոյս յփարաւոն • Եյսպէս ասէ նոր, 22
 որդի անգրանիկ իմ նէլ : * ասացի ցքեղ՝ արձակեա՜
 զժողովուրդ իմ, զի պաշտեցեն զէս • ապա թէ ոչ կա
 միցիս արձակել զդա, ևս եմ ապաքէն որ սպանա
 նիցեմ զորդի քո զանգրանիկ : * Եւ եղև 'ի ճանապարհ 24
 հի յիշտվանս, պատահեաց նմա հրեշտակ նմ, և խնդ-
 րի որ ապանանել զնա : * Եւ առեալ սեպտորայի գալ 25
 լախազ, Թլփատեաց զանթլփատուի որդւոյն իւրոյ •
 և անկեալ առ ոսոս նք՝ ասէ • անհ եկաց արեւն Թլփա
 տուի մանկան իմոյ : * Եւ գնաց հրեշտակն 'ի նմա 26
 նէ • քաֆի ասաց՝ եթէ եկաց արեւն Թլփատուի ման-
 անկան իմոյ :

ԺԲ * Եւ ասէ նոր ջահարոն, երթ ընդ առաջ մովսիսի յա 27
 նապատն : և գնաց և պատահեաց նմա 'ի լերինն այ •
 և համբուրեաց զնա : * Եւ պատմեաց մովսէս ահա 28
 րոնի զամ պատգամն, զոր առաջեաց զնա նոր • և զամ
 նշանն զոր պատուիրեաց նմա : * Գնացին մովսէս և 29
 ահարոն և ժողովեցին զամ ծերակոյտ որդւոցն իւրի :
 * և խօսեցաւ ահարոն զամ պատգամն՝ զոր խօսեցաւ 30
 նոր ընդ մովսիսի • և արար նշանս առաջի ժողովրդեանն :
 * Եւ հաւատաց ժողովուրդն և ուրախեղև : զի արար 31
 ամ այլ որդւոցն իւրի • և զի հայեցաւ 'ի նեղուի նշ : Խո
 նարհեցաւ ժողովուրդն՝ և երկիր եպագ :

ԳԼ Ե.

ԺԳ Եւ ապա մօտին մովսէս և ահարոն առաջի փարա 1
 ւոնի, և ասեն ցնա • Եյսպէս ասէ նոր ամ իւր •
 ար

(20) Յօրինակն պատկեր • Եւ զմանկունն իւր, և եհան :
 (21) Ոմտ • Երթալ քսում : (21) 'ի լուս' • Եւ ոչ ար
 ձակիցէ զժողովուրդն • Կամ յայն ոմանց 'ի քսե' : (28) Ո
 մտ • Պատգամն նմ զոր առաջ : (30) Ոմտ • Զոր խո
 սեցաւ ամ ընդ :

- արձակեալ զժողովուրդ իմ, զիարձացեն ինձ առն յա
 2 նապատի: * Եւ ասէ փարաւոն. բի՛ւ է նա, որում լը
 3 ւայց ձայնինր արձակել զորդիսն ինչ: ոչ գիտեմ զեթն
 4 և զիեւ ոչ արձակեմ: * Եւ ասեն ցնա. ետն երբայց
 5 ւոց կողեաց զմեզ առ ինքն. արգ՝ երթիցուք երկից ա
 6 ւուրց ճանապարհ յանապատն, զի զոհեացուք ան նոյ
 7 մերում: Գուցի պատահիցէ մեզ մեծ, կամ ապանուան:
 8 * Եւ ասէ ցնոսա արքայն եգիպտացւոց. ընդէր գու
 9 մովսէս և ահարոն խափանէք զժողովուրդն ՚ի գործոյ
 10 իւրեանց. երթայք յիւրացանիւր գործ իւր: * Եւ
 11 ասէ փարաւոն. ահա բազմեանայ յոյժ ժողովուրդն յերկ
 12 րիս. արգ՝ մի հանգարանցուցուք զնոսա ՚ի գործոյ:
 13 * Եւ հրամայեաց փարաւոն յաւուր յայնմիկ գործա
 14 ղարաց ժողովրդեանն, և գարաց նորա, ասէ. * մի ես
 15 յաւելուցուք ապւլ յարգ ժողովրդեանն յաղիւսարկս
 16 թի, որպէս յերէկն և յեռանա: ինքեանք երթիցեն
 17 8 Ժողովեացեն իւրեանց յարգ: * և զսակ աղիւսար
 9 կին որպէս գործէին հանապաղ՝ արկէք ՚ի վերայ նց.
 10 մի հառանիցէք ինչ՝ անտի. զի գաւառիացան, և վն
 11 այնորիկ աղազակեն՝ և ասեն. երթիցուք զոհեացուք
 12 նոյ մերում: * Ծանորացի գործ մարգկանն, և այնմ
 13 10 հողացեն. և մի հողացեն ՚ի բանա տարապարտա: * Եւ
 14 տոխէին զնոսա գործավարք ժողովրդեանն, և գալիք
 15 նր. և խօսէին ընդ ժողովրդեանն. և ասէին. այսպէս
 16 11 ասէ փարաւոն, ոչ ես տաց ձեզ յարգ. * Գուք ձե
 17 ղէն երթայք ժողովեցէք ձեզ յարգ՝ ուստի և գառ
 18 նիցէք. զի ոչ թողացի ձեզ ՚ի սակէն ձերմէ՝ և ոչ ինչ:
 19 12 * Եւ փոհեցաւ ժողովուրդն ընդ եմ երկիրն եգիպ
 20 13 տացւոց ժողովել եղեգն՝ առ ՚ի յարգ: * Եւ գործա
 21 վարքն տոխէին զնս և տեէին. բովանդակեցէք զգործն
 22 ձեր ըստ հանապազորգ սակին, ուն մինչ յարգն տային
 23 14 ձեզ: * Եւ ասնիցան գալիք ազգի որդւոցն ինչ, որ
 24 կային ՚ի վերայնց՝ ՚ի վերակացուացն փարաւոնի: զի ա
 25 25 օէին, թէ ընդէր ոչ բովանդակեցէք զսակ աղիւսար
 26 15 ձերոյ ուն յերէկն և յեռանա՝ և զայնս ատուրգ: * Եւ
 27 մտեալ գարաց որդւոցն ինչ՝ բոզք կալան առաջի փա
 28 րաւոնի և ասեն. ընդէր առնես այսպէս չ Ծառայքոս
 29 16 * Եւ արգ ոչ տան Ծառայից քոց, և զաղիւսն հրամային
 30 մեզ գործել. և ահա Ծառայքոս ՚ի տանջանեսն. բուսն
 31 17 առնես ժողովրդեան քում: * Եւ ասէ ցնա. գաւառի
 32 կք պարապորգ էք. վն այնորիկ տեղք՝ երթիցուք զը
 33 հեւ

Գլ. Է. (3) Ոման. Եւ ասէ ցնա. ետն երբ: (4) Ոման. խափանեցէք զժողովուրդն: (11) Ոման. Զի ոչ թո
 ւացի ձեզ: (14) Ոման. Զսակ աղիւսարցն ձերոյ:

հնացածն ինչ մերում: * արդ՝ երթայք գործեցէք: քան 18
զի յարգ ոչ գը տայ ձեզ: և զսակ օղեւայն բովանդակ
տալցէք:

ԺԴ. * Տեսանէին զպիրք որդւոցն Ելի զանձինս իւրեանց 'ի 19
շարշարանս՝ և ասէին. * ոչ գը Թողու մեզ զսակ հանապա
ղորդ արիւսաթուին: * Վառահեցին մովսիսի և ասէ: 20
բանի. զի դային հանգեալ նց ելեալք յերեսաց փարա
ւանի. * և ասեն ցնտա. տեսցէ՛ ձեռք, և դասեացի ըզ 21
ձեզ. զի դարձցուցէք զհոտ մեր տուաջի փարաւանի,
և տուաջի ծառայից նր. տալ սուր 'ի ձեռին նր կոտո
րել զմեզ: * 'Կարձաւ մովսէս առ ձեր՝ և ասէ: Տր՝ 22
ընդէր շարշարեցեր. զԺողովուրդն քո. և ընդէր առա
քեցեր զէս: * և յորմէ հետէ մօի առ փարաւան խօ 23
անլ յանուն քո, շարշարեաց զԺողովուրդն: և փրկե
լով ոչ փրկեցեր զԺողովուրդք քո:

ԳԼ. 2.

Եւ ասէ ինչ մովսէս: այժմ տեսցէս զինչ արարից 1
ընդ փարաւան. զի հզոր ձեռամբ արձակեացէ ըզ
գոտս, և բարձրացեալ բազկաւ հանցէ զգոտս յերկրէ
իւրմէ: * Խօսեցաւ ձեռք ընդ մովսիսի, և ասէ ցնա: 2
Ես եմ ձեր. * և երեւցայ արքայամու սահակայ և յա
կորայ. ձեռք նց եմ, և անուն իմ ձեր. և ոչ յայանցի
նց: * Եւ հաստատեցի զուխտ իմ առ նոսա. տալ նց 4
զերկերն քանանացոց՝ ուր պանդխտեցանն: * և ես 5
ըսայ հեծուածն որդւոցք Ելի զոր եգիպտացիք գծա
ւայեցուցանեն. և յերեցի զուխտն ձեր: * Երթ խօ 6
տեանց ընդ որդեան Ելի, և ասացես. Ես եմ ձեր. և
հանից զձեզ 'ի բռնութէ եգիպտացոցք, և փրկեցից
զձեզ 'ի ծառայուէ գոցա, և տարեցուցից զձեզ բարձր
բազկաւ և մեծամեծ գառառտանօք: * և առից զձեզ ինձ 7
'ի Ժողովուրդք. և եղեց ձեր ձեռք. և ծանիրից թէ ես եմ
ձեր ձեռք, որ հանեմ զձեզ յերկրէ եգիպտացոցք: 8
* և տարայց զձեզ յերկիրն՝ յոր ձգեցի զձեռն իմ առ
զնա արքայամու սահակայ և յակորայ. և տայց զնա ձեզ
մեծակաւ, զի ես եմ ձեր: * Խօսեցաւ մովսէս այնպէս 9
ընդ որդեան Ելի. և ոչ անսացին նմա 'ի կարճեմուէ,
և 'ի խիստ գործոցն:

* Խա

(21) Այս. Սուր 'ի ձեռն նր կոտորել:
ԳԼ. Է. (3) Որան. Եւ անուն իմ ձեր է. և ոչ: (4) Ո
ման. Եւ հաստատեցի զուխտ իմ: (6) Որան. 'ի բռնա
ւորութէ եգիպտաց: (7) Որան. Հանեմ զձեզ 'ի բռնութէ
եգիպտաց: (9) Որան. Այսպէս Է որդեան Ելի:

- 10 * խօսեցաւ ար ընդ մոզիսի՝ և ասէ . * մուտ խօսեանց ժե
 11 ընդ փարաւոնի արքային եգիպտացւոց . զի ազմակեա
 12 ցէ զորդիսն իլի յերկրէն եգիպտացւոց : * խօսեցաւ
 մոփէս ասալի ան՝ և ասէ . ահա որդիքն իլի ոչ լուսն
 քնձ . և զնորդ ընդէ քնձ փարաւոն . և ետ չեմ իս
 13 սող որ : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մոզիսի և ընդ ահա
 րոնի . և ետ նց հրաման թու որդիսն իլի , և առ փա
 րաւոն արքայ եգիպտացւոց . հանել զորդիսն իլի յեր
 14 կրէն եգիպտացւոց : * Եւ այս են նահապետք տանց
 ազգաց նոցա . որդիք Կափիւր անգրանփանն իլի . Ե
 նոր , և փաղկուս . ասրոն , և քարմի : Եւս ցեղ՝ Բու
 15 բինի : * Եւ որդիք շմուսնի . յամուէլ , և յամին , և ա
 հովգ , և յալին , և սահառ , և սաւառգ որ 'ի փրնի
 կեցւոյ անսի եր : այս ցեղք են որդւոցն շմուսնի :
 16 * Եւ այս անուանք են որդւոցն զենայ , ըստ ազգա
 իւրեանց . զեթասին , կահաթ , և մերարի : և ամբ կե
 17 նաց զենայ հարիւր երեսուն և եւթն ամ : * Եւ այս
 են որդիք զեթասնի . զորենի , և սեմէի . ասանք նա
 18 հապեատաց նոցա : * և որդիք կահաթա . ամիամ , և
 սահառ , և քեբրոն , և ողինէլ , և ամբ կենաց կահա
 19 թու , հարիւր և երեսուն և երեք ամ : * և որդիք մե
 րարեայ . մոփգի և մոփի . այս են ասանք նահապե
 20 տաց զենայ ըստ ազգաց իւրեանց : * Եւ ան ամրամ
 զտփարեթ գուտար եգիպտ հօր իւրոյ իւր 'ի կնուծն :
 և ծնաւ նմա զահարոն , և զմոփէս , և զմարիամ քոր
 նց . և ամբ կենաց ամրամայ հարիւր և երեսուն և եւթն
 21 ամ : * Եւ որդիք սահառայ . կորիս , և նազեք , և զէբբի :
 22 * և որդիք ողինէլայ . միսայէլ , և եղիսափան , և անթրի :
 23 * Եւ ան ահարոն զեգիպտաթեթ գուտար ամիսագառաց
 զքոր նաստոնի իւր կնուծն . և ծնաւ նմա զնաբաք ,
 24 և զաբիուգ , և զեղիազար , և զեթամար : * Եւ որդիք
 կորիսայ . ասիր , և եղիանայ , և բիսաափ . սքա են ազգք
 25 կորիսայ : * Եւ եղիազար ահարոնեան ան 'ի գտեռայ
 անսի փուտիւլի իւր կնուծն , և ծնաւ նմա զփնէէս :
 այս են իլիանք նահապետաց զէտացւոցն ըստ ազգա
 26 իւրեանց : * Եւ այս ահարոն և մոփէս , ցորտ տասց
 ան՝ հանել զորդիսն իլի յերկրէն եգիպտացւոց հան
 27 զեքմ զորուծք իւրեանց : * Եւ սքամ են որ վիճին
 ընդ փարաւոնի արքային եգիպտացւոց , հանել զոր
 28 դիսն իլի յեգիպտոսէ : այս է մոփէս և ահարոն . * յա
 ւառք

(14) Ո՛հնէ . Եւսապետք տանց . . սարոն և քարմի . .
 Բուրենի է : (16) Զորիսիս Բասփուլ այսպիս դիւ . 26
 ամ . և 'ի հաւար 20 . 2 և լէ : (21) Ո՛հնէ . Եւ նաբեգ և
 զէբբի : (24) Ո՛հնէ . Եւ որդիք կորիսայ՝ ասիր , և :

Լուր յորում խօսեցաւ Թր ընդ մոզսիս յերկրին եգիպտացւոց : * Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մոզսիս և ասէ : Ես 19
եմ Թր . խօսեաց ընդ փարաւոնի արքային եգիպտացւոց զԹմ ինչ զոր ասեմ ընդ : * Եւ ասէ մոզսէս առաջ 20
ըն Թմ . ահա ասիկ ես նրաւմայն եմ . և զքեմբդ լսեցե
ինձ փարաւոն :

ԳԼ Ե .

- Ե**ւ ասէ Թր զմոզսէս . ահա ետու զքեզ Աստուած 1
փարաւոնի . և ահարոն եղբայր քո եղեցի քեզ
մարդարէ : * Եւ խաւ խօսեցին ընդ նմա զԹմ ինչ զոր 2
պատուիրեմ ընդ : և ահարոն եղբայր քո խօսեցի
ընդ փարաւոնի , արձակել զորդիսն իլի յերկրէ իւր
մէ : * Եւ ես խառացուցից զսիրտն փարաւոնի . զի յա 3
ճախեցից զնշանս իմ և զարուեստս յերկրիդ եգիպտաց
ւոց . * և ոչ լուիցէ ձեզ փարաւոն : և արկից զձեռն 4
իմ յեգիպտոս . և հանից հանգերձ զորուք իմով զԹմ
զովուրդ իմ , զորդիսն իլի յերկրէդ եգիպտացւոց , մե
ծաւ վրէժիսն դրուք : * և ծանկեցին եգիպտացիքն , թէ 5
մս եմ Թր . և ձգեցից զձեռն իմ յեգիպտոս , և հանից
զարդիսն իլի ՚ի փշոյնց : * Եւ արարին մոզսէս և ահա 6
րոն . ուն և պատուիրեաց նց Թր , նշնպէս և արարին :
- ԺԶ** * Եւ մոզսէս էր ամաց ութսնից . և ահարոն էր որդի 7
ամաց ութսուն և երից , յորժամ խօսեցան ընդ փա
րաւոնի : * Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մոզսիս և ընդ ահա 8
րոնի՝ և ասէ . * Եթէ խօսեցի ընդ ձեզ փարաւոն՝ և
ասացի : առաջ մեզ նշան կամ արուեստ , ասացես 9
ցահարոն եղբայր քո . առ զուղջաւազանդ , և ընկեա
զգա ՚ի գետին առաջի փարաւոնի և ծառայից նմ , և
եղեցի վիշապ :
- ԺԷ** * Եւ Թին մոզսէս և ահարոն առաջի փարաւոնի , և ու 10
րարին այնպէս , որպէս պատուիրեաց նոցա Թր : Եւ ըն
կեց ահարոն զգաւազանն առաջի փարաւոնի և առա
ջի ծառայից նմ , և եղև վիշապ : * Եւ կողնաց փարա 11
ւոն զինաստուան եգիպտացւոց և զխաբարդս . և արա
րին գէպն եգիպտացւոց կախարդուք իւրեանց նոյն
պէս : * Եւ ընկէց իւրաքանչիւր ոք զգաւազան իւր և 12
եղին վիշապ : և եկուղ գաւազանն ահարոնի զգաւա
զանս նց : * Եւ կարծրացաւ սիրտն փարաւոնի , և ոչ 13
լուաւ նց՝ որպէս խօսեցաւ Թր :

* Եւ

ԳԼ Է . (3) ՚ի Լուս . Եւ յաճախեցից զնշանս . հոմայն
այլով ՚ի Բեռք : (9) Ոստի յաւելու . կամ արուեստ ՚ի Գնէ :
(9) Ոստ . Գահարոն ցեղբայր քո :

- 14 * Եւ ասէ Թրցմովսէս . կարծրացնալ է սիրան փարաւ ԺԸ
 15 Նի չարձակել զժողովուրդն : * Երթ առ փարաւոն ընդ Թ
 առաւան . ահա նա ելանէ 'ի ջուրն . և կացցեն հանդէպ
 նր առ եղբր գետոյն . և զգաւազանն որ դարձաւ յօժ՝
 16 առցես 'ի ձեռին քուժ : * և ասացես ցնա . Թր Թժ եր
 րայեցւոց առաքեալց զիս առ ըեզ' և ասէ . արձակեն
 զժողովուրդ իմ զի պաշտեսցեն զիս յանապատի . և ա
 17 հա ոչ լուար ինձ մինչև ցայտմ : * Այսպէս ասէ Թր .
 այլ գաւ գիտացես' Թէ ես եմ Թր . ահա առիկ ես հար
 կանեմ գաւազանաւս որ 'ի ձեռին իմում է' զճուր գե
 18 աղդ , և դարձցի յարիւն : * և ձկուճք որ 'ի գետ այգր
 են , սատակեսցին , և նեխեսցի գետդ , և ոչ կարացեն
 19 եգիպտացիք ըմպել ջուր 'ի գետոյ այտի : * Եւ ասէ Թր
 ցմովսէս . ասոյ ցահարոն . ան իգաւազանդ . և ձգես
 զձեռն քո 'ի վերայ ջրոցդ եգիպտոսի , և 'ի վերայ գե
 աղց նց' . և 'ի վերայ լճաց նց' , և 'ի վերայ խաղից նց' ,
 և 'ի վերայ ջրակուտաց նց' . և եղիցի արիւն : Եւ եղե
 արիւն յամ երկրին եգիպտացւոց , 'ի փայտս և 'ի քա
 20 րինս : * Եւ արարին մովսէս և ահարոն՝ որպէս և պատ
 ուիրեաց նոցա Թր . և վերացուցեալ զգաւազանն իւր՝
 եհար զճուր գետոյն առաջի փարաւոնի և առաջի ծա
 ուսից նորա : և դարձոյց զԹ՝ ջուրս գետոյն յարիւն :
 21 * Եւ ձկուճք որ 'ի գետ անդ էին՝ մատակեցան , և նե
 խեցաւ գետն . և ոչ կարէին եգիպտացիքն ըմպել ջուր
 'ի գետոյ անտի : և եր արիւն յամ երկրին եգիպտաց
 22 ոց : * Եւ արարին այնպէս և գէղքն եգիպտացւոց կա
 խարգուծքն իւրեանց : և խառացաւ սիրտն փարաւ
 23 Նի և ոչ լուաւ նց՝ որպէս ասաց Թր : * Եւ արձաւ փա
 րաւոն և եմուա 'ի տուն իւր , և ոչ հաստատեաց զը
 24 փառս իւր և ոչ այնու ես : * Եւ փորեցին Թմ եգիպ
 տացիքն շուրջ զգետով ջուր ըմպելոյ . և ոչ կարէին
 25 ըմպել ջուր 'ի գետոյն : * Եւ լցան աւուրք եւթն յեա
 հարկանելոյ ան զգետն :

ԳԼ Ը.

- 1 Եւ ասէ Թր ցմովսէս . մուտ ան փարաւոն' և ասաւ ԺԹ
 ցնա ցնա . այսպէս ասէ Թր . արձակեն զժողդ . Թ
 վուրդ

(14) Այս . ծանրացեալ է սիրան փարաւ : (15) Այս .
 Ար եղբր գետոյն : (17) Բնդ . Այդու գիտացես :
 (18) Յօրինային ձկուճք . Սատակեսցին . և նեխեցի գետդ .
 և ոչ : (20) Բնդ . Եւ արարին այնպէս մովսէս և : (21) Ո
 ւսն . Որ 'ի գետ անդ էին : (22) Ուսն . Եւ արարին
 նոյնպէս և : (24) Բաւարի . ջուր 'ի գետոյ անտի :

վարդ թմ, զի պաշտօնացն զիս : * Ապա թէ ոչ կամիս 2
 դու արձաֆել, ահա ես հարկից զամ սահմանս քո գոր- 3
 ափս : * Ե թղեկից գերդ գորտ : Ե ելեալ մտանիցեն 'ի
 ասուս քո , և 'ի շտեմարանս սենեկաց քոց , և 'ի գա- 4
 հոյս քո , և 'ի ատուածաւայից քոց , և ժողովրդեան քո . 5
 և 'ի թոնիրս քո , և 'ի զանգուածոս քո : * Ե 'ի վերայ 6
 քո , և 'ի վերայ ժողովրդեան քո , և 'ի վերայ ծառայից
 քոց ելանիցեն գորտն : * Եւ ասէ նոր ջմովեսս . ա 7
 սա ջահարոն եղբայր քո . ձգեալ ձեռամբ քո զգաւա
 զանդ քո 'ի վերայ գետոյն , և 'ի վերայ ջրաղարկից , և 8
 'ի վերայ խաղից . նահանցես գորտ 'ի վերայ երկրիդ ե-
 զխաղապուց : * Եւ ձգեաց ահարոն զձեան իւր 'ի վե- 9
 րայ ջրոց եզխաղապուցն , և եհան գորտ : Եւ գորտն և
 ժամեկեաց զերկիրն եզխաղապուց : * Արարին նոյն 10
 ասէս և գէղեն եզխաղապուցն իւրեանց . և հանին գորտ յերկիրն եզխաղապուց : * Կոչեաց ժա-
 քաւոն զմովեսս և զահարոն , և ասէ . աղօթս արարեք 11
 առ նոր , և 'ի բաց արապեց զգորտս յինն , և 'ի ժողո-
 վրդենէ իմեմ . և արձակեցից զժողովուրդդ , և զահա-
 յեն ան : * Եւ ասէ մովեսս ջփարաւոն . ժամ գիր ինձ , 12
 առ երբ արարից աղօթս վն քո , և ծառայից քոց , և ժո-
 ղովրդեան քոց . առաւկն զգորտդ 'ի լին և 'ի ժողո-
 վրդենէ բուժմեմ , և 'ի ամանց ձերոց . բայց միայն 'ի իմ 13
 անգր մնացեն : * Եւ նա ասէ . առ զաղիւ : Եւ սա ա-
 սէ , ուր ասացերդ եղեցի . զի գիտացես իմեմ չիք այլ 14
 քո բաց 'ի նեմ այ մորմ : * Եւ բարձրին գորտքդ 'ի 15
 լին և 'ի ամանց քոց , և 'ի ծառայից քոց , և 'ի ժողո-
 վրդենէ բուժմեմ , բայց միայն 'ի զեա անդր մնացեն :
 * Եւ ելին մովեսս և ահարոն 'ի փարաւոնէ : Եւ աղա 16
 զանեաց մովեսս առ նոր վն ժամագրութեմ գորտոյն ,
 ուր ժամագիր եղե փարաւոնի : * Եւ արար նոր որպէս 17
 և ասացն մովեսս . և աստակեցաւ գորտն 'ի ամանց և 'ի
 սրահից և յանգոց : * Եւ ժողովեցին զնո կոյտս կոյտս . 18
 և նիխեցաւ երկիրն : * Իբրեւ ետես փարաւոն թէ եղե
 զիւրութեմ , ծանրացաւ սիրտ նր . և ոչ լուաւ նոցա
 որպէս և խօսեցաւ նոր :
 Ի * Եւ ասէ նոր ջմովեսս . առա ջահարոն , թէ ձգեալ ձե- 19
 ք ձամբ քով զգաւապաւնդ և հար զհող երկրիդ . և եղև 20
 յի մեմ 'ի մարդ . և յամստուս , և յամ երկիրդ եզխա-
 լապ :

Գլ . Ե . (3) Այս . Եւ թղեկից գերդ : (5) Ոհնի .
 Ձեռամբ քով . 'ի վերայ գետոյն : (7) Այս . Եւ հա-
 նին գորտ յերկիրն եզխալ : (10) Ոհնի . Եւ թէ չիք այլ
 ամ բաց 'ի : (11) Ոհնի . Գորտք 'ի լին . 'ի զեա անդ-
 մնացեն : (16) Ոհնի . Եւ յամ հող երկրի եզխաղապ :

- 17 տապալուց : * Եւ արարին այնպէս . ձգեաց ահարոն ձեռամբ իւրով զգաւապանն և եհար զհող երկրին : և եղև մուսն՝ ի մարգ և յանառան , և յամ հող երկրին եւ
- 18 գիւտապալուց : * Արարին նոյնպէս և գէղքն եղբայր տապալուց կախարդութիւնքն իւրեանց հանել մուսն , և ոչ
- 19 կարէին : և եղև մուսն ի մարգ և յանառան : * Եւ ասեն գէղքն ցփարաւուն . մանն նոյն այդ : և խտապաւ սիրան փարաւունի . և ոչ լուաւ նոցա որպէս և խտեցաւ նոր :
- 20 * Եւ ասէ նոր ցմովսէս . կանխեալ ընդ առաւօտն և կայ ի Առաջին փարաւանի . և ահա նա ելանէ ի ջուր անգր : Եւ աստացես յնա . այսպէս ասէ նոր , արձակեալ զժող
- 21 զովուրդ իմ զի պաշտեցեն զիս : * առաջին ոչ կամիցին արձակել զժողովուրդ իմ . Ահա ես առաքեմ ի վերայ քո՝ և ի վերայ ծառայից քոց , և ի վերայ ժողովուրդեան քոյ , և ի վերայ ամեն ձերոց շահաւանն : և լցցին ասէք եղիպտոսցւոց շահաւանն : և երկիրն
- 22 յորում իցին ի նմա : * Եւ սքանչելի արարից յառաւի յայնմիկ վերկիրն գետեմ յորում ժողովուրդն իմ իցէ . և մի լիցի անդ շահաւանն . զի գիտացես թէ ես եմ
- 23 նոր . նոր եմ երկրի : * և ասց խարոց ի մէջ ժողովուրդեան իմոյ՝ և ի մէջ ժողովուրդեան քոյ : և վազիւ եղեցին շա
- 24 հաւանն , այդ ի մէջ երկրիդ : * Եւ արար նոր այնպէս . և եկն շահաւանն բազում ի տունս փարաւունի . և ի տունս ծառայից նոր . և յամ երկիրն եղիպտոսցւոց : և
- 25 սասակեցաւ երկիրն ի շահաւանն անի : * Եւ կոչեաց փարաւուն զմովսէս և զահարոն , և ասէ . երթաք
- 26 զոհեցէք ան նոյ ձերում աստէն ի ամեն երկիրն : * Եւ ասէ մովսէս . չի մարթ այդմ լինել եթէ զգարելիս եղիպտոսցւոց զոհեցեմք ան նոյ մերում : քանզի եթէ զոհեցեմք զգարելիս եղիպտոսցւոց , առաջն նորա ,
- 27 քարկոծ աստէն զմեզ : * Այլ երթիցուք երկրորեայ շահաւանս յանապատ , և զոհեցուք ան նոյ մերում ,
- 28 որպէս և ասաց մեզ նոր : * Եւ ասէ փարաւուն . ես արձակեմ զնեզ , և զոհեցեմք ան նոյ ձերում յանապատի . ոչ մի արեւ չեմ ձեռքից երթալ : և արդ՝ անցնաւ արա
- 29 ընդ վն իմ առ նոր : * Եւ ասէ մովսէս . ես երկից ի ճեմ , և աղօթս արարից առ նոր , և փարաւունցէ շահաւանն , ի փարաւունի , և ի ծառայից իւրոց , և ի ժողովուրդեան իւրմէ՝ վաղիւ : բայց մի ևս խարեացէ փարաւուն առ
- 30 ի շարձակելոյ զժողովուրդդ զոհել ան : * և ել մովսէս ի փա

(18) Ուսն . Հանել մուսն , և ոչ կարացին : և եղև մուսն :

(23) Այս . Եւ վազիւ եղեցի նշանդ այդ ի վերայ եր :

(26) Այս . Առաջն նոր , քարկոծեն զմեզ : (29) Այս . Այլ ի շարձակել զժողով :

վարդ. ԹԺ, զի պաշտօնացն զես : * Ապա Թէ ոչ կամիս 2
 դու արձանիւլ : ահա ես հարից զամ սահմանս քո գոր-
 ախ : * և բզկեցի գերդ գորտ : և ելեալ մտանիցեն 'ի 3
 առանս քո , և 'ի շտեմարանս սենեկաց քոց , և 'ի գա-
 հոյս քո , և 'ի առան ծառայից քոց , և ժողովեղեան քո . 4
 և 'ի Թոնիրս քո , և 'ի զանգուածս քո : * և 'ի վերայ 4
 քո , և 'ի վերայ ժողովեղեան քո , և 'ի վերայ ծառայից
 քոց եղանիցեն գորտքն : * Եւ ասէ ար ցնովսէս . ա 5
 տա ցահարսն եղբայր քո . ձգեա՛ ձեռամբ քո զգաւա-
 զանդ քո 'ի վերայ դեռացն , և 'ի վերայ ջրագարձից , և
 'ի վերայ խաղից . Խահանցես գորտ 'ի վերայ երկրիդ եւ 6
 գիւտացւոց : * Եւ ձգեաց ահարսն զձեան իւր 'ի վե-
 րայ ջրոց եգիպտացւոցն , և եհան գորտ : Եւ գորտն և
 ժանկեաց զերկիրն եգիպտացւոց : * Արարին նոյն 7
 ալէս և գեղքն եգիպտացւոց կախարդութիւն իւրեանց .
 և հանին գորտ յերկիրն եգիպտացւոց : * Կոչեաց փա- 8
 րաւոն զմովսէս և զահարսն՝ և ասէ . աղծիս արարեք
 առ ար , և 'ի բաց արացե՛ զգորտս յինէն՝ և 'ի ժողո-
 վեղեան իմեմ . և արձանիցցից զժողովորդդ , և զհէն- 9
 յեն ան : * Եւ ասէ մովսէս ցփարուան . Ժամ՝ գիր ինձ ,
 առ երբ արարից աղծիս զմ քո , և ծառայից քոց՝ և ժո-
 ղովեղեան քոց . առաակել զգորտդ 'ի քէն և 'ի ժողո-
 վեղեան բռնմեմ , և 'ի ասանց ձերոց . բայց միայն 'ի դէտ 10
 անդր մնացեն : * Եւ նա ասէ . առ զաղիւ : և նա ա-
 ւէ , ուղ առացիրդ եղիցն . զի գիտացես եթէ չիք այլ
 որ բաց 'ի նե՛ն այ մարմն : * և բարձցին գորտքդ 'ի 11
 քէն և 'ի ասանց քոց , և 'ի ծառայից քոց , և 'ի ժողո-
 վեղեան բռնմեմ , բայց միայն 'ի դէտ անդր մնացեն :
 * Եւ եղին մովսէս և ահարսն 'ի փարաւոնէ : և աղու 12
 զանկեաց մովսէս առ ար՝ զմ ժամագրութե՛ն գորտոյն ,
 ուղ ժամագիր եղէ փարաւոնի : * Եւ արար ար՝ որպէս 13
 և ասացն մովսէս . և աստեղեցաւ գորտն 'ի ասանց և 'ի
 արահից և յանդոց : * և ժողովեցին զնա կոյտս կոյտս . 14
 և նեխեցաւ երկիրն : * Իբրեւ ետես փարաւոն Թէ եղև 15
 գիւրուԹի , ծանրացաւ սիրտ նր . և ոչ լուաւ նոցա՝
 որպէս և խօսեցաւ ար :
 Ի * Եւ ասէ ար ցնովսէս . առա՛ ցահարսն , Թէ ձգեա՛ ձե 16
 ք զամբ քով զգաւազանդ և հար զհող երկրիդ . և եղև
 ջի մուն 'ի մարդ և յանասուն , և յամ երկիրդ եգիպ-
 տաց

ԳԿ. Ե. (3) Այս . Եւ բզկեացէ գերդ : (5) Ոմն .
 Զեռամբ քով . 'ի վերայ դեռացն : (7) Այս . Եւ հա-
 նին գորտ յերկիրն եգիպտաց : (10) Ոմն . Եթէ չիք այլ
 ամբ բաց 'ի : (11) Ոմն . Գորտք 'ի քէն . 'ի դէտ անդ
 մնացեն : (16) Ոմն . Եւ յամ հող երկրի եգիպտաց :

- 17 առաջուց : * Եւ արարին այնպէս . ձգեաց ահարոն ձեռանք իւրով զգաւազանն եւ եհար զհող երկրին : և եղև մուռն 'ի մանրդ ելանառուն , և յամ հող երկրին եւ
- 18 գիպտացուց : * Արարին այնպէս և գէտքն եղև առաջուց կախարդութիւնքն իսրեանց հանել մուռն , և ոչ
- 19 կարէին : և եղև մուռն 'ի մանրդ ելանառուն : * Եւ ասին գէտքն ցփարաւոն . մատն նոյն այգ : և խառացաւ սիրտն փարաւոնի . և ոչ լուաւ նոցա որպէս և խօսեցաւ նոր :
- 20 * Եւ ասէ նոր զմովսէս . կանխեալնդ առաւօտն եւ կայ ի Առաջի փարաւանի . և ահա նա ելանէ 'ի ըւր տնգր : Եւ ասացես յնա . այսպէս ասէ նոր , արձակեալ զժող
- 21 զովուրդ իմ զի պաշտեցեն զիս : * առաջի եւ կամ յիս արձակել զժողովուրդ իմ . Ահա ես առաջմ 'ի վերայ քո' և 'ի վերայ ծառայից քոց , և 'ի վերայ ժողովորդեան քոյ , և 'ի վերայ ամեն ձերոց շանաճանձ : և լցցին տունք եգիպտացւոց շանաճանձիւ . և երկիրն
- 22 յորում իցին 'ի նմա : * Եւ սքանչելի արարից յաւուրն յայնմիկ զերկիրն գետմ յորում ժողովուրդն իմ իցէ . և մի լիցի անդ շանաճանձ . զի գիտացես թէ ես եմ
- 23 նոր . նոր նմ երկրի : * և ասց խորոց 'ի մէջ ժողովորդեան իմոյ' և 'ի մէջ ժողովորդեան քոյ : և վազիւ եղեցին շա
- 24 նաճանձդ այգ 'ի վր երկրիդ : * Եւ արար նոր այնպէս . և եկին շանաճանձ քաղում 'ի տունս փարաւոնի , և 'ի տունս ծառայից նոր . և յամ երկիրն եգիպտացւոց : և
- 25 սատակեցան երկիրն 'ի շանաճանձն անի : * Եւ կոչեաց փարաւոն զմովսէս և զահարոն , և ասէ . երմայք
- 26 զոհեցիք նոն նոյ ձերում աստէն 'ի ամեն երկրիս : * Եւ ասէ մովսէս . չէ մարթ այդմ լինել եթէ զգարելիս եգիպտացւոց զոհիցեմք նոն նոյ մերում քանիք եթէ զոհեցեմք զգարելիս եգիպտացւոց . առաջն նորա , քարիսմ տունեն զմեզ : * Ահա երթեցաք երեքօրեայ շանապարհ յոնապատ , և զոհեցաք նոն նոյ մերում ,
- 27 որպէս և ասաց մեզ նոր : * Եւ ասէ փարաւոն . ես արձակեմ զձեզ , և զահարոն նոն նոյ ձերում յանապատի . ոչ մի արեք հեռի ձերիցք երթալ : և արդ' արձկես արա
- 29 ղէք զիս իմ առ նոր : * Եւ ասէ մովսէս . ես ելից 'ի քեզն , և ազգիս արարից առ նոն , և փարաւոնցն շանաճանձդ 'ի փարաւանէ , և 'ի ծառայից իւրաց , և 'ի ժողովորդեան իւրմէ' վազիւ : բայց մի ևս խարեացէ փարաւոն առ
- 30 'ի չարձակելոյ զժողովուրդդ զոհել նոն : և ել մովսէս 'ի փա

(18) Ուն . շանել մուռն , և ոչ կարացին : և եղև մուռն :

(23) Այս . Եւ վազիւ եղեցին նաճանձ այգ 'ի վերայ եր' :

(26) Ահա . Առաջն նոր , քարիսմ տուն զմեզ : (29) Այս .

Ահա 'ի չարձակել զժողով' :

'ի փարաւոնէ. և եկաց յաղօթս առ Թոմ : * Եւ արար 31
 Թոմ որպէս և ասացն մոզսէս . և փարաւոնաց շանա
 Թաննն 'ի փարաւոնէ, և 'ի Ծառայից նր, և 'ի Ժողո
 վքսնն նր. և ոչ մնաց և ոչ մի : * Եւ Ծանրացոյց փա 32
 րաւոն զսիրտ իւր 'ի Ժամանակին յայնմէկ. և ոչ կա
 մնացաւ արձակել զԺողովուրդն :

ԳԼ Թ.

ԻԲ Եւ ասէ Թոմ ցմոզսէս . մնւա առ փարաւոն և ասաւ 1
 ցես ցես . այսպէս ասէ Թոմ Թոմն երբայեցաւ ար
 ձակեւն զԺողովուրդ իմ զի պարտեսցեն զնս : * ասաւ 2
 Թէ ոչ կափս արձակել զԺողովուրդ իմ, այլ տակա
 ւին ունիցիս զգտ : * Ահա ձեռն Թոմ եղեցի 'ի խաղինս 3
 քոր որ 'ի գաշտի են, և 'ի ձիւս, և յէշ և յողթոս, և
 յորջառ, և յոյժար՝ մահո՛ւ մեծաւ յոյժ : * Եւ արա 4
 թից են պանծելիս 'ի մէջ խաղանցն եգիպտացւոց, և
 'ի մէջ խաղանցն Ելի. և ոչ Ծախեսցի յամ որդւոցն Ելի
 կռիւնն : * Եւ Ժամանակեաց Թոմ և ասէ . վաղիւ արաւ 5
 ցէ քեզ Թոմ զբանգ զայդ՝ 'ի վր երկրիդ : * Եւ արար 6
 Թոմ զբանն զայն 'ի վաղիւ անդր : և սատակեցաւ Թոմ
 անասուն եգիպտացւոցն . բայց յանասնոց որդւոցն Ելի
 ոչ Ծախեցաւ . և ոչ ինչ : * Իբրեւ ետես փարաւոն, ինչ 7
 ոչ Ծախեցաւ յանասնոց որդւոցն Ելի և ոչ ինչ . Ծառ
 րացաւ սիրտ նր, և ոչ արձակեաց զԺողովուրդն :

ԻԳ * Խօսեցաւ Թոմ ընդ մոզսիս և ընդ ահարոնի և ասէ . 8
 Է առե՞ք գուք լի ձեռք ձերովք մօտիւր հնոցի, և ցա
 նեակէ՞ զայն մոզսէս ընդ երկինս առաջի փարաւոնի՝
 և 'առաջի Ծառայից նր . * և եղեցի փոք ընդ Թոմ եր 9
 կիրդ եգիպտացւոց : Եւ եղեցի 'ի մարդ և յանասուն
 կնի, և եռացն խաղաւարտք 'ի մարդ և յանասուն
 յամ երկիրդ եգիպտացւոց : * Եւ առին զմօտիւր հնո 10
 ցին առաջի փարաւոնի . և ցաննաց զայն մոզսէս ընդ
 երկինս : և եղև կնի և խաղաւարտք եռացեալք 'ի մարդ
 և յանասուն : * Եւ ոչ կարէին կախարդքն կալ առա 11
 ջի մոզսիս զի կեղոյն . քանզի եղև կեղև և 'ի կախարդան,
 և յամ երկիրն եգիպտացւոց : * Եւ խաղացցոյց Թոմ ը 12
 սիրտն փարաւոնի, և ոչ լուաւ նոցա՝ որպէս և ասաց
 Թոմ ցմոզսէս :

ԻԴ * Եւ ասէ Թոմ ցմոզսէս . կանխեա՛ ընդ առաւօտն, և կոյ 13
 առաւ

(32) Բաւա՛ . Զսիրտ իւր և 'ի մօտի յայն՝ : (32) Ուրեմ
 յաւիտ . Արձակել զԺողովն Թոմ :

ԳԼ Թ . (5) Այս . վաղիւ արաացն Թոմ զբան : (9) Ասա .
 Փոք յամ երկիրդ եգիպտա՛ :

- տառի փարաւանի, և սասանցն ցնա, անպէս ասէ ար
 ԹՈՒ ԵՐԵՄԻԱՅԵԱՆ, արձանէն զԺողովուրդ իմ զի պաշ
 14 անցնի զիս : * Քանզի յայտ ժամանակի տապաքեցից
 ես զԹՈՒՄ պատահարս ի սիրաքո՛ւ և ծառայից քոց և ժողովրդեան քոյ . զի գիտասցես թէ չիք դք իբրեւ զիս
 15 յիմ երկրի : * քանզի ձգեալ զձեռն իմ հարկից զքեզ՝
 և զԺողովուրդք քո մահուամբ, և սատակեսցին յերկրէ :
 16 * Եւ իմ տնորիկ պահեցար, զի իբնդ ցուցից զգորու
 թի իմ. և զի պատմեսցի անուն իմ ընդ ամ երկիր :
 17 * և գու՛ տակաւին թեւարկես զԺողովրդեամբ իմով
 18 շարքարել զգոստ : * Եւ ես ահա տեղացից վաղիւ յոյժ
 արմ ժամու կարկուտ սասանիկ յոյժ . որպիսի ոչ եղև
 յեգիպտոս յորէ յորմէ հաստատեցաւ մինչև յայսօր :
 19 * Եւ արդ փութա՛ ժողովել զանասունքո՛ւ, և որ ինչ
 իցէ քո ի գաշտի : զի ամ մարդ և անասուն՝ որ գացի
 ի գաշտի՝ և ոչ մացէ ի տուն, անկցի ի վր նր կար
 20 կուան՝ և սատակեսցի : * Որ միանգամ երկեաւ ի բաշ
 նէ ան ի ծառայիցն փարաւանի, ժողովեաց զծառայս
 21 իւր և զանասուն ի տուն : * և որ ոչն անսաց ի միտս
 իւր բանիցն ան, եթող ք զծառայս իւր՝ և զանասուն
 22 իւր ի գաշտի : * Եւ ասէ տէր ցեղովսն՝ ձգեա՛ զձեռն
 քո յերկինս . և եղցի կարկուտ ի վր երկրիդ եգիպտացւոց
 ի վր մարգիան և անանոյ, և ի վր ամ բան
 23 շարոյ զք ե՛ ի գաշտի երկրիդ եգիպտացւոց : * Եւ
 ձգեաց մովսէս զձեռն իւր յերկինս . և եւա ար բաշ
 բառս և կարկուտ . և ընթանայր հուր ընդ երկիրն :
 և տեղաց ար կարկուտ ի վերայ ամ երկրին եգիպտացւոց :
 24 * Եւ կարկուտ և հուր բարձրեալ ի մէջ կառ
 կախն : և կարկուտն սասանիկ եր յոյժ . որպիսի ոչ եղև
 յիմ երկրին եգիպտացւոց, յորմէ հետե եղեալ
 25 էր ի վերայ նր աղջ : * Եւ հարկուտն յամենայն եր
 կիրն եգիպտացւոց զիմ որ ինչ կր ի գաշտի ի մար
 գոյ մինչև յանառան . և զիմ բանեար սր ի գաշտի եր
 եհար կարկուտն . և զիմ փայտ որ ի գաշտս՝ մանրեաց :
 26 * Բայց յերկիրն գետեմ, ուր էին որդիքն ելի՝ ոչ եղև
 27 կարկուտ : * Եւ տապաքեալ փարաւանի կոշեաց զմով
 սէս և զահարոն՝ և ասէ ցնն . մեղայ . այսուհետե ար
 28 արգար է . և ես՝ և ժողովուրդ իմ ամպարիշտ : * Կա
 ցիք յաղթան զն իմ առ ար՝ և գազարեսցեն ի լինելոյ
 ձայնն եյ, և կարկուտն և հուր . և արձակեցիք ըշ
 ձեզ,

(19) Բազմակ . ի վր նց կարկուտն : (20) Որմէ . Եւ գա
 նասունս ի տուն : (21) Յերեմիայի պատիւ . Եւ զանգ
 աւան իւր ի գաշտի : (22) Որմէ . Որ ե՛ ի գաշտի յերկրիդ :
 (23) Այս . Եւ տեղաց ար կար : (28) Որմէ . ի լինելոյ

ձեզ, և ոչ եւս յաւերջացումսս : * Եւ ասեցինս մով, 29
 սէս, այրեմ իբրեւ երկն ըստ քաղաքս, ձգեցից զձեռս
 իմ քառ տն : և ձայնքն դադարեացեն, և կարկուտն և
 տնձրեւ ոչ ևս լինի : զի ծանկեղս թե տնն երկիր : * 30
 դու և ծառայք քո՝ դիտեմ թե չկու երկերուդ 'ի ան
 եղ : * Եւ ասան և զարին հարաւ : զի զարին յոճ կայք, 31
 և հասան սեբեմանայեալէր : ք և ցորեանն և հաշար ոչ 32
 հարան : զի անապան էին : * Եւ ել մովսէս 'ի փարա 33
 ռանէ արաւարս քան զքաղաքն, և ձգեաց զձեռն իւր
 ար ար, և դադարեցին ձայնքն և կարկուտն : և անձրեւ
 ոչ ևս կամեաց յերկիր : * Իբրեւ կտես փարաւսն եթէ 34
 դադարեաց անձրեւն և կարկուտ և ձայնքն, յաւել 'ի
 մեղանել : և ծանրացայ զսիրտ իւր և զմառայեց իւ
 րոց : * և խառնացաւ սիրտն փարաւսնի՝ և ոչ արձակեաց 35
 զորդիսն 'երբ՝ որպէս խառնցաւ ար 'ի ձեռն մովսիսի :

ԳԼ. Ժ.

ԻԵՍՍ օտեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասեւ. մեռաւ ար փառ և
 բաւան՝ զի եւս խառնացուցի զսիրտ նր և զսիրտ ծառ
 ուսից նր. զի կարգաւ եկեացեն նշանքն իմ՝ ի վրնց :
 * Որպէս զի պատմեցէք յափանջս որդւոց ձերոց, և որդւոց
 2
 ւոց որդւոց ձերոց, որչափ խաղացի եւս ընդ եգիպտոս
 առցիրս : և զնշանս իմ՝ զոր արարի 'ի նստս : և ծանկ
 ջիբ 'թե : եւ եմ ար : * Մտին մովսէս և ահարոն աւառ
 3
 ջի փարաւսնի, և ասենցինս. այսպէս ասե ար տնն
 երբորեցաւ : մինքն յերբ ոչ կամեցիս ամաշէլ յինէն,
 արձակեմ զժողովուրդ իմ զի պաշտեացեն զիս : * Ապա
 4
 թե ոչ կամեցիս դու արձակել զժողովուրդ իմ, ահա
 ւառիկ եւս ամից 'ի սոցն ժամու փաղի մարմնս ոստ
 5
 արիկ 'ի վր ամ՝ տահմանաց քոց : * և ծածկեացի զամ
 երեսո երկրիդ : և ոչ կարիցես տեսանել զերկիր : և կե
 6
 րիցի զամ նշեարան զոր եթող ձեզ կարկուտն : և կե
 րիցի զամ փայտ բուսեալ ձեզ 'ի վերայ երկրի : * Եւ
 7
 լցին տունք քո, և տունք ծառայից քոց : և ամառուք
 յամ երկրից եգիպտացւոց : զոր ոչ երբեք տեսին հարբ
 ձեր, և ոչ հաւք նոցա, յորմէ օրի եղեն յերկրի մինչև
 ցայտոյ : և խոյս տուեալ՝ ել 'ի փարաւսնի : * Մտեն
 ցին ծառայքն փարաւսնի : մինչև երբ իցի մեզ խաղ
 այց : արձակեմ զժողովին՝ զի պաշտեացեն զար ար
 իւր

ձայնք նց, և կար : (30) Ոման. Գիտեմ զի չեւ եւ երբ :
 ԳԼ. Ժ. (4) Ոման. 'ի սոցն ժամ փաղի : (5) Ոման. Եւ ոչ
 կարիցեն տեսանել զերկիրն : և կերիցի զամ
 զնշեարան : (6) Ոման. Եւ ոչ հարբ նց յորմէ օրն :

- Իւրեանց . եթէ գիտէի կամիցիս՝ զի կարեաւ եղիպատոս
 8 * Եւ դարձուցին զմովսէս և զահարան առ փարաւան .
 և սակ ջնս , երթայք պարտեցէք զոր ամ ձեր : Բայց
 9 ով և ով կցեն որ երթայցեն : * Եւ սակ մովսէս . երբ
 ասարգոց հանդերձ՝ և ծերովք մերովք երբեկոցոց .
 աստերոց և դատերոց մերովք : արևառով ետնադարձ
 10 մերով երթիցուք . զի ամն է ամն այ մերոյ : * Եւ սակ
 ջնոս . եղիցի սյգպէս . ար ընդ ձեզ , քանզի արձա
 կեմ զձեզ , միմե և զասացուածս ձեր : Տեսանիք զի
 11 չարիք կան 'ի ձեզ : * մի սյգպէս . այլ երթիցեն արգ
 և եթ , և պարտեցեն զեմ . քանզի զայդ խի ինգրեիք
 12 դուք : և հանին զհաստ յերեսաց փարաւանի : * Եւ սակ
 արցմովսէս . ձգեալ զձեռն քո 'ի վրերկրից եղիպատոս
 և , և երբ մարտն 'ի վր երկրից եղիպատոս , և
 կերկցէ զեմ բանջար երկրիդ . և զեմ պառու ծառոց
 13 ար երեզ կարեաւան : * Եւ ամարձ մովսէս զձեռն
 իւր յերկինս . և ամ ար հողմ հարաւոյ յերկիր զտիւն
 ամ և զգիւնն ամ : Իրե աստուտ եղև , և հողմ հա
 14 րաւոյ ան զմարտն , * և եհան յամ երկիրն եղիպ
 ատոս , և դադարեցայ 'ի վր ամ սահմանացն եղիպ
 ատոս : Զաստըքան զայն ոչ եղև պնսպիս մարտն .
 15 և յետ պնսրիկ ոչ եղև պնսպիս : * և ծածկեաց զամ
 երեսս երկրին . և արարկանեցաւ երկիրն . և եկեր զամ
 բանջար երկրին . և զեմ պառու ծառոց , ուր մնաց 'ի
 կարկան անտի . և ոչ մնաց կանաչ , ոչ 'ի ծառս և ոչ
 16 յամ բանջար դաշտի յամ երկրին եղիպատոս : * Եւ
 փութացան փարաւան կողեր զմովսէս և զահարան , և
 17 սակ . մտայ առաջի ամն այ ձերոյ և ձեզ : * արդ՝ նե
 րեցէք պյտ ևս յանցանաց խնց . և աղաւցէք առ ամ
 18 ամ ձեր , և փարատեցէ յինէն զմարտն զայս : * Եւ
 ել մովսէս 'ի փարաւանէ . և եկաց յազօթն առ ամ
 19 * և դարձոյ ար հայտ աստիկ 'ի ծովէ , և ան զեզ
 րախն և ամնց 'ի ծովն կարմիր . և ոչ մնաց մարտն յամ
 20 երկրն եղիպատոս : * Եւ խառացոյց ար զտիւն փա
 րաւանի , և ոչ արձակեաց զորդան իր :
 21 * Եւ սակ ար ջնմովսէս . ձգեալ զձեռն քո յերկինս . և ի 2
 եղիցի խաւար 'ի վր երկրից եղիպատոս . խաւար՝ Ե
 22 չափեիք : * Զգեաց մովսէս զձեռն իւր յերկինս . և
 եղև խաւար և մեզ . և մուտ 'ի վր ամ երկրին եղիպ
 23 ատոս զերիս առուրս : * և ոչ դատեալեք զեղբայր
 իւր զերիս առուրս : և ոչ որ յարեաւ յանկողնոյ իւր
 մէ

(15) Այս . Ծառոց , որ մնաց 'ի կար' . . երկրին եղիպ' :

(19) Ռման . Եւ ամայաց 'ի ծովն կար' : (23) Այս . Եւ

ոչ յարեաւ որ յանկողն : Ռ-րման . Զանկողն իւրմէ և

մի գերիս աւուրս : Բայց թմ որդւոյն իլի լոյս էր յեմ
քնակուիս իւրեանց : * Եւ կողեաց փարաւոն զմովսէս 24
և զահարոն և ադէ ցնոսա . երթայք պաշտեցէք զար
թմ ձեր, Բայց զարջառ և զգլխար . ձեր աստէն թո
ղէք . և այլ աղխգ ձեր՝ երթիցեն ընդ ձեզ : * Եւ ասէ 25
մովսէս . Դա և դու ևս ապցես մեզ ողջակեցս և զոհս՝
զոր առնիցեմք քն իյ մերում : * Այլ մեր անասոն 26
խոկ երթիցէ ընդ մեզ, և ոչ թողուցումք և ոչ կրճ
գան մի . քանզի 'ի նոցանէ՝ առնուցումք պաշտել զար
թմ մեր . և մեք ոչ գիտեմք զինչ մատուցանիցեմք քն
մերում մինչև անգոր հասանիցեմք : * Եւ խառացոյց ար 27
զսիրան փարաւոնի . և ոչ կամեցաւ արձակել զնոսա :
* Եւ ասէ փարաւոն . 'ի Բայց զնա յինէն . զգոյշ լեր 28
անձին քում . մի ևս յարելուցուս տեսանել զերեսս իմ .
զի յորում աւուր երևիս գու ինձ՝ մեռանիս : * Եւ 29
ասէ մովսէս . ասացեր՝ ոչ ևս երևեսցայք երեսացքոյ :

ԳԼ ՓԱ.

Լ Եւ ասէ ար ցնովօնս . սպ մեռւեա հարուանս ա 1
ծից 'ի վերայ փարաւոնի և 'ի վերայ եգիպտոսի .
և ապա արձակեացէ զձեզ աստի . այլ յորժամ արձա
կեացէ զձեզ, ամենին հանցէ զձեզ աստի : * Արգ՝ 2
խօսեաց զազա յանինջս ժողովրդեանն, և խնդրեա
ցին իւրաքանչիւր որ զըրնկերէ իւրմէ, և կին 'ի գրացւոյ
իւրմէ անօթս ոսկեղէնս և անօթս արծաթեղէնս, և
հանդերձս : * Եւ ետ ար շնորհս ժողովրդեան իւրում 3
առաջի եգիպտացւոցն . և ետուն նց 'ի զարգ : Եւ այրն
մովսէս մեծարոյ եգե յոյժ առաջի եգիպտացւոցն, և
առաջի փարաւոնի, և առաջի թմ ծառայից նր . և յաչս
ժողովրդեանն : * Եւ ասէ մովսէս . պիտիս ասէ ար . 4
զհասարակ գիշերաւ ևս մեծից 'ի մեջ եգիպտոսի : * և 5
սատակեցից զեմ անգրանիկ յերկրէդ եգիպտացւոց,
յանիքանիկ անտի փարաւոնի օր նախ յաթոռ նր .
մինչև ցանդրանիկ աղախնոյն որ կայցէ առ երկանս,
և մինչև ցանդրանիկ թմ անասնաց : * և եղիցի աղաղակ 6
մեծ յեմ երկրիդ եգիպտացւոց . որպիսի ոչ եղև, և
ոչ ևս յաւելուցու լինել նոյնպիսի : * Եւ 'ի մեջ թմ 7
որդւոցն իլի ոչ կանչեացէ և ոչ շուն մի լեղուաւ իւ
րով, և ոչ 'ի մարգոյ մինչև յանասուն . զի գիտասցես
որ

(28) Ո՛հնս . Երևեսցիս գու ինձ :

Գլ. Ժա . (1) Այս . Ամենին հանիցէ զձեզ : (3) Ու
հա . Մեծարու եգե յոյժ : (5) Այս . Եւ սատակեացի
թմ անգրանիկ յերկրին . Ուր . հնս . յերկրէն եգ՝ :

մըշակի ինչ սքանչելիս արածացի՝ Թր 'ի մէջ եգիպտաց
 8 ւոցդ՝ և 'ի մէջ իշի : * Եւ իջնին ամ ծառայքս քո այսու
 քիկ առիս . և երկիր պաղցեն ինձ և աստացեն . եւ դու
 և ամ ժողովուրդքս , որում գուգ առաջնորդես . և
 9 ապա ելից : * Եւ եւ մովսէս 'ի փարաւոնէ լի բարկու
 թա : Եւ ասի Թր ցմովսէս . ոչ լուիցէ ձեզ փարաւոն ,
 զի յաջնիսցից զնրանս և զարուեստս յերկրիդ եգիպ-
 10 տացւոց : * Եւ մովսէս և ահարոն արարին զամ նշանս
 և զարուեստս զայսոսիկ յերկրին եգիպտացւոց առա-
 ջի փարաւոնի : Եւ խտացոյց Թր զսիրան փարաւոնի ,
 և ոչ կամեցաւ արձակել զորդիսն իսրայելի յերկրէն
 եգիպտացւոց :

ԴԼ. ԺԲ.

1 Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի և ընդ ահարոնի ի
 2 յերկրին եգիպտացւոց , և ասէ : * Ամիսս այս ե-
 զիցի ձեզ սկիզբն ամսոց , առաջին եղիցի ձեզ յամիսս
 3 տարւոյ : * Խօսեաց ընդ ամ ժողովրդեան որդւոցն իշի
 և աստացեն : 'ի տասնեորդում ամսեանս այսորիկ առ-
 ցեն իւրեանց իւրաքանչիւր ոչխար ըստ տունս ազգաց
 4 իւրեանց . ոչխար Թ երդ : * Եւ եթէ սակաւք իցեն 'ի
 տանն , որպէս թէ չիցեն բաւական լինել ոչխարին՝ առ-
 ցէ ընդ իւր զգորացի իւր և զընկեր իւր ըստ մարգա-
 թուի . իւրաքանչիւր ըստ բաւականի իւրում համա-
 5 րեսցի յոչխարն : * Ոչխար կատարեալ՝ արու , տաւր ,
 անարատ լիցի ձեզ : յօդեաց և յայծեաց առնուցուք .
 6 * և եղիցի ձեզ պահեալ մինչև 'ի չորս և 'ի տասն ա-
 լուր ամսոյս այսորիկ : և զենցեն զնա ամ բազմութի
 7 ժողովրդեան որդւոցն իշի ընդ երեկս : * և առցեն
 յարենէ անաի և գիցեն 'ի փերայ երկուց սեմոցն և բա-
 8 րաւորին տանցն յորս ուտիցեն զնա 'ի նս : * Եւ կե-
 րիցեն զմիսն 'ի գիշերիս յայսմիկ խորովեալ հրով . և բա-
 9 զարը ընդ եղիգի կերիցեն : * և ոչ սւտիցէք 'ի նոցանէ
 հում , և ոչ պահ եփեալ ջրով . այլ խորովեալ հրով .
 10 զգլուխն ոտիւքն հանդերձ , և զփորոտին նր : * Եւ ժչ
 թողուցուք 'ի նմանէ յայդ . և ոսկր մի բեկանիցէք 'ի
 նմանէ : և որ ինչ մնացէ 'ի նմանէ յայդ՝ հրով այրեւ
 11 ջիք : * Եւ այսպէս ուտիցէք , գտիք ձեր ընդ մէջս , և
 կօշիկք ձեր յոտս , և ցուպ ձեր 'ի ձեռին : փութանաւ
 46

(9) Ոմանք յաւելան . ջնանս իմ և զար՝ :

ԴԼ. ԺԲ. (4) Ուն . Եւ եթէ սակաւ իցէ 'ի տանն ,
 որպէս թէ չիցէ բա՝ : (8) Ոմանք . Բազարը ընդ եղեգի
 կն՝ : (11) Աստ . Եւ ցուպք ձեր 'ի ձեռն :

կի ուտիցէք, զի զտաիկ ան է : * Եւ անցից ընդ ամ 12
երկիրդ եգիպտացւոց 'ի գիշերես յայսմիկ, և հարից
զամ անգրանիկ երկրիդ եգիպտացւոց 'ի մաքդայ մինչև
յանասուն : և յամենայն գիտն եգիպտացւոց արարից
վրէժին գրուածի, զի ես եմ ար : * Եւ եղիցի ձեզ ա 13
րիւնդ նշանակեալ 'ի վերայ տանց' յորս ուտիցէք գուք
անգ : և տեսից զարիւնդ և ապրեցուցից զձեզ : և ոչ լի
նիցին 'ի ձեզ հարուածք 'ի սատակել' յորժամ հարկանի
ցեմ յերկրիդ եգիպտացւոց : * Եւ եղիցի ձեզ արիւնդ 14
այդ 'ի յերատակ, և տօնեցէք զգա' տօն տն յազգս ձեր .
օրէն յաւիտենական տօնեցէք զգա : * Զեւթն օր բա 15
զարը ուտիցէք, յառաջնմէ խիկ օրէ անտի' անհետ առ
նիլիք զխմոր 'ի տանց ձերոց : ամոր ուտիցէ խմորեալ
սատակեսցի անձնն այն յիէլէ : * Զառաջնմէ օրէն մին 16
չև յօրն եւթներորդ . և օրն եւթներորդ նուիրեալ եւ
ղիցի ձեզ սահրբ : զամ գործ սպասու մի գործիցէք 'ի
նմա, բայց միայն որ գործիցի ամ անձին' այն միայն գոր
ծեսցի ձեզ : * Եւ պահեսցիք զպատուիրանս իմ զայս, 17
զի յառաք յայսմիկ հանից զգորուէ ձեր յերկրես եգիպ
տացւոց . և առնիցէք զօրս զայս յազգս ձեր օրէն յա
ւիտենական : * 'ի սկսանել չորեքասաներորդի առաք 18
ամսոյն առաջնոյ . յերեկորեայ բազարը ուտիցէք, մին
չև ցքսմն և մի օր ամսոյն ցերեկոյ : * զեւթն օր մի 19
գացի խմոր 'ի տունս ձեր . ամ որ ուտիցէ խմորեալ
սատակեսցի անձն այն յիէլէ : յեկաց և 'ի բնակաց երկ
րին * խմորեալ մի ուտիցեն . յամ բնակուէ ձերում 20
ուտիցէք բազարը :

ԻԸ * Եւ կոչաց մոզէս զամ ծերակոյտ որդւոցն Ելի . 21
և ասէ ցնոսա . երթայք առէք ձեզ ոչխար ըստ ազգս
ձեր, և զենցից 'ի զատիկ : * Եւ առնուցուք մշտիկ զո 22
պայի Թաթաւեալ յարեան որ առ գրգն իցէ, և սրս
կեսցիք զբարաւորան և զերկղբումք սեմովն յարե
նէ անտի որ առ գրգն : բայց գուք մի ելանիցէք իւ
րաբանչիւր ընդ դուռն տան իւրոյ մինչև ցառաւօտ :
* Եւ անցցէ ար հարկանել զեգիպտացիսգ : և տեսա 23
նիցէ զարիւնն որ 'ի վր բարաւորին և 'ի վր երկուց
սեմոց, և զանց առնիցէ ար զգրգն . և ոչ տայցէ Թոյլ
սա

(12) Ոման . Անգրանիկ' յերկրիդ եգ' : (13) Ոման .
Յորս իցէք գուք անգ : (16) Ոման . Զառաջնմէ օրէ
անտի մինչև ցօրն եւթներորդ նուիրեալ եղի' : (19) Ո
ման . Անձն այն 'ի ժողովրդենէ Ելի, յեկաց և 'ի բնակ
չաց երկ' : (20) Ոման . Խմորեալ մի ուտիցես : Ուր ու
խն . մի ուտիցէք : (21) Ոման . Ըստ ազգաց ձերոց :
(22) Ոման . Իւրաբանչիւր ըստ գրուան տան իւրոյ :

- 24 անտառէն մտանէլ 'ի տունս ձեր և հարկանել : * Եւ պահեալք զբանս զայս՝ օրէն յաւիտեանքէզ և որդի :
- 25 Լոց բոց, մինչև ցլաւիտեան : * Եւ եթէ մտանիցէք յերկիրն զոր տացէ ձեզ ար՝ ուր և խօսեցան, պա :
- 26 Հեալք զպաշտօնդ զայդ : * Եւ եղիցի եթէ ասիցեն :
- 27 ցձեզ որդիք ձեր . զի՛նչ է պաշտօնդ այս ձեզ : * ասաս ընք նց, եթէ զո՛հ զատկի տն է այս . յորժամ պահեաց զտունս որդւոցն իւրայլի յեգիպտոս : մինչ հարկանել որդիպտացիսն, և զտունս մեր ապրեցոյց : Եւ խոնարս :
- 28 հեցաւ ժողովուրդն՝ և երկիր եպագ : * Եւ գնացեալ որդիքն իլի արարին ուր պատուիրեաց ար՝ մովսիսի և ահարոնի, նոյնպէս և բարարին :
- 29 * Եւ եղև 'ի հասարակ գիշերի՝ և արեհար զամ անդ իմ րանիկս յերկիրն եգիպտացւոց . յանդրանկանէ ան Ժ աի փարաւոնի՝ որ նստէր յաթող նր, մինչև յանդրա նիկ գերւոյն որ կայր 'ի վերապի . և զամ անդրանիկ :
- 30 անասնոց : * Եւ յարեաւ փարաւոն գիշերայն, ինքն և ամ ծառայք իւր, և ամ եգիպտացիք . և եղև ազազակ մեծ յամ երկիրն եգիպտացւոց . զի ոչ գոյր տուն յա :
- 31 րում ոչ գոյր մեռեալ 'ի նմա : * Եւ կոչեաց փարաւոն զմովսէս և զահարոն գիշերայն, և ասէ ցնոսա . Արիք և ելէք 'ի ժողովրդեանէ իմիկ . և գուք և որդիքն իլի, եր :
- 32 թայք պաշտեցէք զար ամ ձեր . ուր ասացէք : * և զար ջառ և զոչխար ձեր առեալ գնացէք՝ ուր և առացէք :
- 33 բայց և զիս օրհնեցէք : * Եւ բռնադատեին եգիպտացիքն զժողովուրդն փութանակի հանել զնոսա յերկրի անտի : քանզի ասէին՝ թէ ամենեքեան իոկ մեռանիսք :
- 34 * Եւ ան ժողովուրդն զհայսն իւրեանց մինչ լև թամ րեալ էր . և զգանգուածս իւրեանց ծրարեալ 'ի կտաւս :
- 35 իւրեանց՝ 'ի վերայ ուսոց իւրեանց : * Եւ որդիքն իլի արարին որպէս և հրաման ետ նց մովսէս : և ինդրեցին յեգիպտացւոցն անօթս ոսկեղէնս և անօթս արծա :
- 36 թեղէնս, և հանգերձս : * Եւ ետ ար շնորհս ժողովրդեան իւրում առաջի եգիպտացւոցն, և ետուն նց 'ի զարդ՝ և կողոպտեցին զեգիպտացիսն : * Եւ չուեցին որդիքն իլի յուսմեսայ 'ի սոկքովթ, վեց հարիւր :
- 38 հազար այր հեռեակ, թող զայլ աղս : * Եւ իստանի ճաղանճ բազում ել ընդ նոսա . և արջառ և ոչխար և անա :

(24) Ոմանք . Եւ պահեալք զբանս զայս օրէն քեզ և :
 (24) Յօրէնալիս՝ Բառս մինչև ցլաւիտեան, իարբարէղով նշանալիս : Գրեով ոմանք իսպառ գանց տանին : (29) Ոմանք . Եւ զամ անդրանիկ անասնոյ : (30) Յօրէնալիս . Յորում ոչ գոյ մեռ : (37) Ոմանք . 'ի հռամեսայ 'ի սոկքովթ : (37) Յօրէնալիս՝ վեց հարիւր հազար այր, իարբարէղով նշանալիս :

անասուն բազում յոյժ : * Եւ եփեցին զհայսն զոր հա 39
նին յեգիպտոսէ , նկանս բաղարջս , քանզի ոչ խմորե-
ցաւ . զի հանին զնոսա եգիպտացիքն՝ և ոչ կարէին
մնալ , և ոչ պաշար արարին իւրեանց ճանապարհին :
* Եւ բնակութիւն որդւոցն ելի զոր բնակեցին յերկրին 40
եգիպտացւոց և յերկրին քանանացւոց , ինքեպիւր և
հարբ իւրեանց . ամբ չորեքհարիւր և երեսուն : Եւ ե-
ղև յետ չորեքհարիւր և երեսուն ամի , * յաւուր յայն 41
միկ ելին ամ զօրութիւնք ան յերկրէն եգիպտացւոց
* գիշերի : որ էր յառաջապահեսա ան հանել զնոսա 42
յերկրէն եգիպտացւոց : այն գիշեր յառաջապահեսա
ան լինել ամ որդւոցն ելի յազգս նց :

ԼԱ * Խօսեցաւ ար ընդ մոզսիսի և ընդ ահարոնի՝ և ասէ : 43
այս է օրէն զտառի : ամ այլազգի մի կերիցէ 'ի նմա-
նէ : * և զամ ծառայ ուրուք և զարծաթազին թշխա 44
տեսցես , և ապա կերիցէ 'ի նմանէ : * պանդուխտն և 45
վարձկանն մի կերիցէ 'ի նմանէ : * 'ի տան միում կերի- 46
ցի : և մի հանիցէ 'ի մոյս անտի արտաքս քան զտունն :
և Ոսկր մի բեկանիցէ 'ի նմանէ : * ամենայն ժողովուրդ 47
որդւոցն ելի առնիցեն զայն : * Ապա թէ մերձեցայցէ 48
առ ձեզ եկամուտ՝ և առնիցէ զգառիկն ան , թշխատե-
ցեն զամ արու մանուկ նր , և ապա մերձեսցի առնել
զնա և եղիցի իբրև զբնակ երկրին : ամ անթշխատ մի 49
կերիցէ 'ի նմանէ : * օրէն՝ մի և նոյն կացցէ բնակին և 49
եկին՝ որ գայցէ մերձենալ 'ի ձեզ : * Եւ արարին ամ 50
որդիքն ելի՝ որպէս պատուիրեաց ար մոզսիսի և ահա-
րոնի , նոյնպէս և արարին : * Եւ եղև յաւուր յայնմիկ՝ 51
եհան ար զորդիսն ելի յերկրէն եգիպտացւոց հան-
դերձ զօրութիւն իւրեանց :

ԳԼ ԺԳ.

ԼԲ Խօսեցաւ ար ընդ մոզսիսի և ասէ : * Սրբեա գու 1
ինձ զամ անգրանիկն նախծին որ բանայ զամ ար 2
գանդ 'ի մէջ օրդւոցն ելի 'ի մարգոյ մինչև յանասուն՝
քանզի իմ է : * Եւ ասէ մոզսէս ցժողովուրդն . յիշեա 3
ջիւր զօրս զայս յորում ելէք յեգիպտոսէ 'ի տանէ ծա-
ռայութե . զի հզօր ձեռամբ եհան զձեզ ար աստի : և
ոչ

(39) Ոհան . Եւ ոչ կամէին մնալ , և : (44) Ոհան . Եւ
զամ ծառայս ուրուք , և : (47) Ոհան . Առնիցէ զայն :
(48) Ապ . Թշխատեսցես զամ ա : (50) Ապ . Նոյն
պէս արարին :

Գլ . ԺԳ . (2) Ոհան . Չամ անգրանիկ նախծին . . 'ի
մէջ օրդւոց . ելի : (3) Ապ . Եհան զմեզ ար աստի :

- 4 ոչ ուշուիցէք խմորուն : * զի յայտմ' աւուր ելէք դուք
 5 յամենանս կանխոց : * Եւ եղեցի յորժամ եթէ տանի-
 ցի զքեզ ար ամ քո յերկիրն քանանացւոց, և քեսաց-
 ւոց, և ամովքհացւոց, և խեւացւոց, և յերուտացւոց,
 և փերեզացւոց և գերգեսացւոց . զոր երդուած հարցն
 քոց տալ քեզ, երկիր որ բոլորն զկաթն և զմեղք . և ա-
 6 թացեն զպատանս զայս յամենանս յայտմիկ : * Զեւթն
 օր բաղարը կերիլիք . և յաւուրն եւթներորդի տնն
 7 ան : * Բաղարը կերիլիք : զեւթն օր ոչ երեսացի առ քեզ
 8 խմորուն . և ոչ եղեցի խմոր յամ' սահմանս քո : * Եւ
 պատմեսցես որդւոյքում յաւուր յայնմիկ և ասացես :
 9 տասն : * Եւ եղեցի քեզ նշան 'ի ձեռին քում, և յիշա-
 տակ ծառիս աչաց քոց . զի լինիցին օրնիք ան 'ի բե-
 րան քում : զի հզօր ձեռամբ եհան զքեզ ար յերկիր
 10 տոսն . * և պահեսիք զօրէնս զայս 'ի ժամանակաց 'ի
 11 ժամանակս, և աւուրց յաւուրս : * Եւ եղեցի յորժամ
 12 երդուաւ քեզ և հարցն քոց . և տայէ զնա քեզ . * զաչ
 տուցեն ան զամ' արու որ բանայ զարդանդ . և զամ'
 որ բանայ զարդանդ յանդէոց և յանանոց քոց որ լի
 13 նիցի քեզ . արուքն սուրբ ան լինիցին : * Եւ զամ' որ
 բանայցէ զարդանդ իւր, փոխանակեսցես ընդ ոչնա-
 րի : և եթէ ոչ փոխանակեսցես, փրկեսցես զնա : զամ'
 14 անգրանիկս որդւոց քոց փրկեսցես : * Եւ եթէ հար-
 ցանիցէ զքեզ արգին քո յետ այսորիկ և 'տալից' թէ
 զի'նչ է այդ . ասացես ցնա . զի հզօր ձեռամբ եհան
 զմեզ ար յերկիրն եգիպտացւոց 'ի տանն ծառայուն :
 15 * յորժամ խառացաւ փարաւոն չարձակել զմեզ . կո-
 տորեաց ար զամ' անգրանիկս յերկիրն եգիպտացւոց .
 յանդրանիկ մարդոյ մինչև ցանգրանիկս անասնոյ : և
 այնորիկ ես մատուցանեմ ան զամ' աքուր բանայ զար-
 16 քանդ . և զամ' անգրանիկս որդւոց իմոց փրկեսցից :
 * Եւ եղեցի նշան 'ի վերայ ձեռին քոց . և անչարժ առա-
 ըն աչաց քոց . քանզի հզօր ձեռամբ եհան զմեզ ար
 յերկիրն եգիպտացւոց :
 17 * Եւ իբրեւ արձակեաց փարաւոն զժողովուրդն . մէջ ա-
 ռաջնորդեաց նոցա ամ ընդ երկիրն փղջոացւոց, ընդ
 կար

(4) Ո՛հնէ . Աւուր ելանէք դուք յամենանս կանխոյ :
 (5) Ո՛հնէ . Եթէ տանիցէ . . յերկիրն քանա' : (9) Բա-
 ղար . Եւ եղեցի քեզ 'ի նշան 'ի վր' ձեռին քո : (10) Ո՛-
 հնէ . 'ի ժամանակէ ժակս և յաւուրց աւ' : (15) Ո՛հնէ .
 Գանգրանկանէ մարդոյ մինչև յանգրանիկ . . և այսո-
 բիկես : (16) Բաղար . Զմեզ ար յերկիրս :

կարնոյ ճանապարհն . քանզի ասաց ան, թէ գուցէ ,
 զանգիտիցի ժողովուրդն՝ յորժամ տեսանիցէ զպատե-
 րազնն : Եւ դառնացցէ յեգիպտոս : * Եւ պատեաց ան ան 18
 զժողովուրդն ընդ ճանապարհ անապատին՝ առ կար-
 միր ծոփուն : Եւ ի հինգերորդ ազգի ելին որդիքն Ելի-
 յերէրէն եգիպտացւոց : * Եւ առ մովսէս զտակերան 19
 յովսէփու ընդ իւր . քանզի երդմանցոյց յովսէփ զոր-
 դիտն Ելի, և առե, և թէ այցելուք այց արասցէ ձեզ
 ան, հանջիք զտակերս իմ աստի ընդ ձեզ : * Եւ շուտաւ 20
 որդւոցն Ելի ի տակքովԹայ, բանակեցան յոթում առ
 անապատին : * Եւ ան առաջնորդէր նց ցերեկ՝ սեանմբ 21
 ամաղոյ . ցուցանել նց զճանապարհն : Եւ զայդ՝ սեամբ
 հրոյ, լուստատու լինել նց ի գնալն՝ զայդ և զցերեկ : *
 Եւ ոչ պատեաւ սիւն ամաղոյն ի տուէ, և սիւն հրոյն 22
 ի գիշերի . առաջի ան որդւոցն Ելի :

ԳԼ. ԺԴ.

Եւ խառնեալ ան ընդ մովսիսի և ասէ : * Խօսեաց 1
 ընդ որդիան Ելի, և զարձցին բանակեացին գէմ 2
 յանգիման հանդրուանին . ընդ մագդովդ, և ընդ ծովն .
 հանդէպ բէնդուպիտեայ . յանգիման նց բանակեալ
 ցիս առ ծովըզերան : * Եւ ասացէ փարաւոն զորդ 3
 ւոցդ Ելի թէ միտրեալ են յերկրին, քանզի պատեաց
 զնոսա անապատն : * Եւ ես խառնացուցից զսիրտն փա- 4
 րաւոնի և անդեացի զհետ դոցա : * Եւ փառաւորեցայց 5
 ի փարաւոն և յամ զորս նր : Եւ ծանիցեն ան եգիպտա-
 ցիքն թէ ես եմ ան : Եւ արարին այնպէս :
ԼԴ * Եւ ազգ եղև արքային եգիպտացւոց Եթէ փախեալ 6
 ժողովուրդն : Եւ շրեցաւ սիրտն փարաւոնի՝ և ծառայից
 իւրոց ի վր ժողովորդեանն, և ասեն . զի՞նչ գործե-
 ցաք զայն՝ զի արձակեցաք զորդիսն Ելի, զի մի ծառայ 7
 եացեն մեզ : * Եւ հանդերձեաց փարաւոն զկառս իւր
 և տարաւ ընդ իւր զան ժողովուրդն իւր . և առ վեց 8
 հարիւր կառս ընտիրս, և զան երկվարս եգիպտացւոց,
 և սպառազէնս ի վերայ ամենեցուն : * Եւ խառնացոյց
 ան զմիտն փարաւոնի արքային եգիպտացւոց, և պըն
 գեցաւ զհետ որդւոցն Ելի : Եւ որդիքն Ելի ելանէին
 բարձ

(18) Ո՛հնէ . Եւ պատեաց ան ան զժողով : (20) Ո՛հնէ .
 Յոթում առ անապատուն : (21) Ո՛հնէ . Ցուցանելով
 նց զան : (22) Ո՛հնէ . Առաջի ան ժողովորդեանն :
 ԳԼ. ԺԴ. (2) Այս . Բէնդուպիտեայ : (7) Յօրմային :
 անուն Երիվար : անբէ անբէ ի գիրս յայտ և ի յաղագրս .
 գրեալ էր երիվար . ան բէ յմի գագեռ ելաւ ըստ սովոյ

- 9 բարձրացեալ մեռաւր : * Եւ պնդեցան եգիպտացիքն զհետ նց, և գտին զնսաբանակեալս առ ծովեզերքն . և եւմ երիվարք՝ և կռաք փարաւոնի, և հեծեալք նր և զորք նր յանդիման հանգրաւանին . հանգեալ բեռեզ :
- 10 տեսպիտայ : * և եհառ մօտ փարաւոն : Եւ համբարձեալ որդւոցն իւր զայս իւրեանց տեսանէին՝ զի բանակեցան եգիպտացիքն 'ի թիկանց նոցա, և երկեան յոյժ :
- 11 * Եւ բողբեցին որդիքն իւր առ ձր : և ասին ցմովսէս, իբրև թէ ոչ գոյին գերեզմանք յերկրին եգիպտացւոց . հաներ զմեզ սպանանել յանապատի աստ : զի՛նչ գործեցեր զայս ընդ մեզ, զի հաներ զմեզ յեգիպտոսէ :
- 12 * Ըն այս պն բանք եւ՝ զոր խօսեցաք ընդ քեզ յերկրին եգիպտացւոց, թէ թոյլ առւր մեզ զի ծառայեալ ցուք եգիպտացւոցն : զի լաւ էր մեզ ծառայել եգիպտացւոցն, քան մեռանել յայսմ անապատի : * Եւ ասէ մովսէս ցծողովուրդն . քաջալերեցարձաք, պինգ կաջէք . և տեսանիցէք զփրկուի 'ի տէ զոր արաացէ մեզ այսօր : զի զորօրինակ տեսէք զեգիպտացիսն այսօր, ոչևս յաւերլուցուք տեսանել զնս յաւիտեանս ժամա :
- 14 նակաց : * Եւ ասայ պատերազմ ընդ մեր, և գուք լուի :
- 15 ցէք : * Եւ ասէ ձր ցմովսէս . զի՛ գոչես առիս : Իս :
- 16 սեռաց ընդ որդիսդ իւրի՝ և չուեսցին : * և գու առ ըզլ դաւազանք քո . և ձգեա՛ զմեռն քո 'ի վր ծովուն և ապառեա՛ զնա . և մոցեն՝ արդիքն իւրի՛ մեջ ծովուն ընդ :
- 17 ցամաք : * Եւ ահա ես խառացուցից զսիրտն փարաւոնի, և զեգիպտացւոցն ամանեցուն, և մոցեն զկնի գոցա : և փառաւորեցայց ես 'ի փարաւոն և յեւմ զօրս :
- 18 նր, և 'ի կառս նր և յերիվարս նր : * և ծանիցեն եւմ եգիպտացիքն՝ թէ ես եմ ձր . 'ի փառաւորել իմում :
- 19 'ի փարաւոն՝ և 'ի կառս նր և յերիվարս նորա : * Եւ ամբարձաւ հրեշտակն այ օր երթայր առաջի բանակի որդւոցն իւր . և չոգաւ զկնի նց . և վերացաւ սիւն աւմ :
- 20 այդն յերեսաց նց, և եկաց 'ի թիկանց նց : * և եմուս 'ի մէջ բանակի եգիպտացւոցն, և 'ի մէջ բանակի իւր արդիլացւոցն . և եկև խաւար և մեդ : և անց գիշերն . և :
- 21 ոչ խառնեցան ընդ միմեանս զեւմ գիշերն : * Եւ ձգեաց մովսէս զմեռն իւր 'ի վր ծովուն . և դարձոյց անգրէն զծովն ցանու թի՛ հազմոյ հարաւոյ զեւմ գիշերն : և :
- 22 արար զծովն ցամաք . և պատառեցաւ ջուրն : * Եւ մօտն որդիքն իւր ընդ մէջ ծովուն ընդ ցամաք : և եզև ջուրն պա :

բոխին : (11) Ոման . Հանել զմեզ սպանանել յանա : (16) Աստ . 'ի վր ծովուն, և պատառեա՛ զնա : (16) Ոման . Ընդ մէջ ծովուն ընդ ցամաք : (22) Ոման . Որդիքն իւր 'ի մէջ ծովուն . և ընդ ահեկէ նց :

պարիսպ ընդ ամեն նոցա, և ընդ ամենին իւրեանց: Ե
 * Պնգեցան եգիպտացիքն՝ և մահն զկնի նց, ամ երի 23
 վարք փարաւոնի, և կառք նորա, և հեծեալք նր՝ ի մէջ
 ծովուն: * Եւ եղև յառաւօտին պահուն, հայեցաւ ար 24
 ի բանակն եգիպտացւոց տեամբ հրոյ և ամպոյ. և խառվ
 եաց զբանակն եգիպտացւոցն. * և կապեաց զանիւս 25
 կառաց նց, և վարէր զնոսա բռնուիւ: Ասն եգիպ
 տացիքն, փախիցուք յերեսաց իլի. զի ար պատերազ
 մի վասն նց ընդ եգիպտացիս: * Եւ ասեւ ար ցմով 26
 սէս. ձգեա՛ զձեռն քո ի վերայ ծովուգ, և կարկա
 տեսցի անգրէն ջուրդ. և ծածկեսցէ զեգիպտացիսգ,
 և զկառս դոցա և զհեծեալս իւրեանց: * Եւ ձգեաց 27
 մովսէս զձեռն իւր ի վերայ ծովուն, և գարձաւ ջուրն
 ընդ առաւօտն ի տեղի իւր: և եգիպտացիքն փախան
 յերեսաց ջրոյն: և Թոմասեաց ար զեգիպտացիսն ի
 մէջ ծովուն: * և գարձուցեալ զջուրսն, ծածկեաց 28
 զկառս և զհեծեալս, և զամ զօրուծի փարաւոնի. որ
 մտեալէին զհեա նց ի ծով անդր. և սչ մնաց ի նոցա
 նէ և ոչ մի: * Եւ որդիքն իլի գնացին ընդ ցամաք ի 29
 մէջ ծովուն. և ջուրն պարիսպ էր ընդ ամեն նոցա և
 ընդ անկէ իւրեանց: * Եւ ապրեցոյց ար զէկ յաւուր 30
 յայնմիկ ի ձեռաց եգիպտացւոցն:

Ե Եւ ետես իկ զեգիպտացիսն մեռեալս առ ամեն ծո 31
 վուն: և ետես իկ զձեռն մեծ զոր արար ար ընդ ե
 գիպտացիսն. և երկեալ ժողովուրդն ի մե. և հաւա
 տացին յաւ և ի մովսէս ծառայ նր:

Գ Լ Ք

Ս Եւ անմամ երգեաց մովսէս՝ և որդիքն իլի զօրհնու 1
 թիս զայս ար, և ասն: Օրհնեսցուք զար զի փա
 ոգք է փառաւորեալ. Չերիվարս և զհեծեալս նոցա
 ընկէց ի ծով. * օգնական ընդունելի իմ ար, և եղև 2
 ինձ ի փրկութի: Սա է իմ ար և փառաւոր արարից
 զսա: ար հօր իմոյ և բարձր արարից զսա: * Տի խոր 3
 տակէ զպատերազմունս, ար անուննր: * Չկառս փա 4
 րաւոնի՝ և զօրուծիս նորա ընկէց ի ծով. զընտերա
 հեծելոց և զսպառազէս. ընկզմեցան ի ծով կարմիր:
 * Խորք ծածկեցին զնոսա. ընկչան յանդունդս իւրե
 զէմս:

(23) Ոման. Եւ պնգեցան եգիպ: (24) Ոման. Յառա
 ւօտուն պահ: (27) Ոման. Յերեսաց ջրոյն: (28) Ո
 ման. Եւ ոչ մնացին ի նցէ և ոչ:

Գ Լ Ք. (2) Ոման. Եւ փառաւորեցից զսա: (4) Ոմ
 ան. Ընկզմեաց ի ծով կարմիր:

- 6 զգէմն : * Աւջըն ար փառաւորեալ է զօրութիւն իւրով
 7 Եւջըն ար խորասկեաց զթշնամին : * Եւ բազմութիւն փա-
 8 ռաց քոյ մանրեցեր զհակառակորդս, առաքեցեր ըզ-
 9 բարկութիւն քո, և եկեր զնոսա իբրև զեղէզն : * Եւ
 հոգեով սրամտութիւն քով պատառեցան ջուրք . պաղե-
 ցան ոսկ պարիսպ ջուրք . պաղեցան ալիք 'ի մէջ ծո-
 9 վուն : * Ասաց թշնամին, հալածեցից և հասից, բա-
 ժանեցից զաւարն, և լցուցից 'ի նոցանէ զանձն իմ :
 Սատակեցից սրով իմով . տիրեացէ նոցա ձեռն իմ :
 10 * Առաքեցեր զհոգին քո, և ծածկեաց զնոսա ծով . ընկզ-
 11 մեցա՞ն որպէս կապար 'ի ջուրս սասաիկս : * Ո՛վ իցէ
 նման քեզ յառաւանս ար . և կամ մի նմանիցէ քեզ
 փառաւորեալդ 'ի սբս : Աքանջի՛ի փառք՝ որ առնես
 12 զնշանս . * ձգեցեր զաւջըն և եկու զնոսա երկիր :
 13 * Առաջնորդեցեր արգարութիւն ժողովրդեան քում,
 այսմ զոր փրկեցեր : Մխիթարեցեր զօրութիւն քով 'ի
 14 խանակեալ սրբունքոյ : * լուան աղէք և բարկացան,
 15 և երկունք կալան զքնակիչս քանանացւոյ : * Զայն
 ժամ տագնապեցան գառաւորք եղովմայ, և իշխանք
 մովսրացւոյ : Կալաւ զնոսա դողումս, հալեցան լամ
 16 քնակիչք քանանացւոյ : * Անկցի 'ի վերայ նց ահ և
 երկիւղ . մեծութիւն բազկի քոյ քարտային : Մինչև անց
 ցէ ժողովուրդք քո ար . մինչև անցցէ ժողովուրդք քո
 17 այս զոր ռտացար : * Տարեալ տնկեացես զնն 'ի լեռուն
 ժառանգութիւն քոյ, 'ի պատրաստութիւն քնակութիւն քոյ :
 18 Զոր արարեր ար սրբութիւն . ար զոր պատրաստեցին
 19 ձեռք քո . * ար թագաւոր յաւիտեան . և յաւիտեանս
 և ևս : * Զի մահն երկիւրք փարաւունի կառք և հե-
 ծելովք նր 'ի ծով . և ամ 'ի վերայ նց ար զջուրս ծո-
 վուն . և որդիքն իբի զնոցին ընդ ցամաք 'ի մէջ ծո-
 20 վուն : * Եւ ան մարիամ մարգարէ քոյն ահարոնի
 զթմբուկն 'ի ձեռին իւր . և ելին լամ կանայք զհետիմ
 21 թմբիզք և պարուք : * և յառաջէր մարիամ և ասէր .
 Օրհնեացուք զար, զի փառք փառաւորեալ է . Զերի
 վարս և զհեծեալս ընկէց 'ի ծով :
 22 * Եւ խաղացոյց մովսէս զորդիան իւր 'ի կարմիր ծովէ ԼԵ
 անափ . և ամ զնն յանապատն 'ի սուր : և գնացին երեք
 օրեայ ճանապարհ յանապատն անգ . և ոչ գտանէին
 23 ջուր ըմպելոյ : * Եկին 'ի մեռա, և ոչ կարէին ըմպել
 ջուր 'ի մեռայն . քանզի գնան էր . զմ այնօրիկ անու-
 ան

(8) Ո՛վսն : Սրամտութիւն քո բաժանեցան ջուրք . պաղե-
 ցան իբրև պա : (14) Ո՛վսն : Կալան զքնակիչս փղջտա-
 ցւոյ : (18) Ո՛վսն : Տք թգւրէ յաւի : (20) Այս . Զթմբ-
 բուկն 'ի ձեռն իւր : (21) Ո՛վսն : Զի փառք է փառաւորսն

անհայ զանունն ծնեղանցն այնորիկ՝ դառնուիմի : * Եւ 24
 արանջեաց ժողովուրդն զմովսինս և ասեն . զի՛նչ արբ
 ցուք : * ապազակեաց մովսէս առ ար : և եցոյց նմա ար 25
 փայտ : և արկ զայն՝ ի ջուրն , և քաղցրացաւ ջուրն : Եւ
 անգ. եդ. նմա իրաւունս և դառաատանս . և անգ. փոր
 ձեաց զնա , * և ասէ , եթէ լսելով լուիցես ձայնի ան 26
 ձոյ քում , և զհաճոյս առաջի նր արագցես , և ակնդ իր
 լիցիս պատուիրանաց նր . և պահեսցես զնա՝ իրաւունս
 նր . զնա՝ զախան զոր ածի՝ ի վերայ եգիպտացոցն ,
 ոչ ածից ի վերայ քո . զի ես եմ արբժիկս զքեզ :
 ԼԸ * Եւ եկին յաղիմ . և էին անգ. երկուսուսան ասքեր 27
 ջուրց , և եւթամասուն ծառ արմուենեաց . և անգ.
 բնակեցան առ ջրովն :

ԳԼ. ԺԶ.

( ) ուեցին յեղիմաց , և եկին նա՝ ժողովուրդ որդւոցն 1
 Եւ յանապատն ի սին , որ է լեզվիմ և ընդ արնա :
 ԼԹ Եւ յառուր հինգերասաններորդի յերկրորդի ամառն 2
 ելանելոյ նոցա յերկրէն եգիպտացոց : * արանջեաց
 նա՝ ժողովուրդ որդւոցն Եւ զմովսինս և զհարանէ
 յանապատի անգ : * Եւ ասեն ցնն որդիքն Եւ . լուսէր 3
 Եւ մեռեալեաց հարուածովքն ի անէ յերկրին . եգիպ
 տացոց . մինչ նստեալ առ կաթսայ մառն , և ուտեալ
 հաց յադ . քան հանէք զմեզ յանապատս յայս , ապառա
 նել զնա՝ ժողովուրդս ի սովոյ : * Եւ ասէ ար ցմովսէս . 4
 ահա ես անգագից ձեզ հաց յերկնից . և եղի՛ ժողովուրդ
 իմ և ժողովեացն զորոսորէն , զի փորձեցից զնա՝ ե
 Եւ զնայցեն յորէնս իմ , Եւ ոչ : * և եղիցի յառուրն 5
 վեցերորդի , պատրաստիցեն զոր ինչ բերիցենն . և ե
 զեցի երկին քան զայն , զոր օրոսորէն ժողովիցեն :
 * Եւ ասեն մովսէս և ահարոն ցնա՝ ժողովուրդ որդւոցն 6
 Եւ . ընդ երեկոյս դիտասջիք՝ եթէ ար եհան զձեզ
 յերկրէն եգիպտացոց : * և առաւօտուց տեսիք ըզ
 փառան ան : ի լսել նր զարտունջ ձեր զայ : այլ մեք 7
 ով եմք զի արանջէք զմեք : * Եւ ասէ մովսէս՝ ի տալ
 ձեզ ան ընդ երեկոյս միս ուտելոյ . և ընդ առաւօտս
 հաց յադ . զասն լսելոյ ան զարտունջ ձեր զոր փուք 8
 արանջեցէք զմեք . քանզի մեք ով եմք . զի ոչ զմեք է
 արտունջ . ձեր , այլ զայ : * Եւ ասէ մովսէս ցնա՛հարոն . 9
 աստ

(27) ԲԷԿ . Եւ եկին յաղիմ . և անգ. բնակեցան առ
 ջր : Ուր յորինալին . Եւ եկն յաղիմ :

ԳԼ. ԺԷ . (1) Ոմանս . Եւ յառուրն հինգերաս . . . ամ
 անան ելա : (3) Ոմանս . Մինչև նստեալ առ կաթսայ :

- ասանց ցամ ժողովուրդ որդւոցդ ելի . մատերնուք առա,
 10 ջի ան , քանզի լուսա զորառունջ ձեր : * Ս'ինչդեա խօսէր
 ահարան ընդ ամ ժողովրդեան որդւոցն ելի , գար
 ձայն յանապատն . և ահա փառք աներևեցան ամպով :
 11 * Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի' և ասէ : * Լուայ ըզ-
 12 արտունջ որդւոցդ ելի : արդ խօսեաց ընդ գօսա' և
 ասասցես . ընդ երեկոյս միս կերիլիք , և ընդ առաւօտս
 հացիւ յագեսիլք . և ծանիլիք թէ ես եմ' Թր ամ ձեր :
 13 * Եւ եղև ընդ երեկոյսն , և ել լորամարգին և ծած-
 14 կեաց զբանսին : * և եղև ընդ առաւօտն' ընդ արկանել
 ցօղոյն շուրջ զբանական . և ահա 'ի վերայ երեսաց
 անապատին' մանր իբրև զգինձ , սպիտակ իբրև զեղեամն
 15 'ի վերայ երկրին : * Իբրև տեսին զայն որդիքն ելի , ա-
 սեն' այր ցընկեր , զի'նչէ այս . քանզի ոչ գիտէին զինչ
 իցէ : և ասէ ցնոսամովսէս . այդ է հացն զոր ես ձեզ Թր :
 16 Եւ Թր . * և այս բան է' զոր պատուիրեաց ձեզ Թր :
 Ժողովեցէք 'ի գմանէ իւրաքանչիւր ըստ բաւականի
 իւրում . չափով ըստ գլուխ . ըստ թուոյ անձանց ձեզ
 րաց , ըստ իւրաքանչիւր ըստ վրանս ձեր ժողովեցէք :
 17 * Եւ արարին այնպէս որդիքն ելի . և ժողովեցին , որ
 18 չափ և որ սակաւ : * և չափեցին չափովն : որոյ չափն
 էր' ոչ յաւելաւ . և որոյ սական էր' ոչ պակասաց :
 19 Իւրաքանչիւր ը բաւականի իւրում ժողովեցին : * Եւ
 20 ասէ ցնոսամովսէս . մի ոք թողուցու այսի յայդ : * Եւ
 ժշ լուան մովսիսի . այլ թողին ոմանք 'ի նմանէ յայդ .
 և եւաց 'ի նմա որդն , և նեխեցաւ : և գառնացաւ 'ի նս
 21 մովսէս : * Եւ քաղէին այգուն այգուն իւրաքանչիւր
 ըստ բաւականի իւրում . և իբրև արևն ջեռնոյր' հա-
 22 լկր : * Եւ եղև յաւուրն վեցերորդի ժողովեցին ըզ-
 պետոն կրկին' երկուս չափս առ մի մի : և մօին ամ'
 իշխանք ժողովրդեանն և պատմեցին մովսիսի :
 23 * Ասէ ցնոսամովսէս . այս բան է զոր խօսեցաւ Թր : Խ
 Ըարաթ' հանգիստ' սուրբ ան վազիւ : որ ինչ եփեւոց
 էք' եփեցէք , և որ ինչ հասուցանելոց էք' հասուցէք
 և զամ զաւելորդն թողուցուք յամանս մինչև ցառա-
 24 ւատ : * Եւ թողին 'ի նմանէ յայդ . ուն հրամայեացն
 25 մովսէս . և ժշ նեխեցաւ , և ոչ եղև 'ի նմա որդն : * Եւ
 ասէ մովսէս . կերայք զայդ այսօր . քանզի չարաթ ան' ան է'
 26 այսօր . ոչ գառնէք այսօր զայդ 'ի գառնի : * զվեց որ
 Ժ

(12) Այս . Արդ' խօսեաց ընդ նս' և : (14) Ոմա' . 'ի
 փրոյ երեսաց անա' : (15) Այս . Ասեն ընկեր ցընկեր ,
 զինչ է : (23) Յօրնալին . Չաւելորդն թողուք յա-
 մանս : (24) Ոմա' . Եւ ոչ եղև 'ի նմա որդն : (26) Ոմա' :
 Ըարաթ է , ոչ լինիցի :

Ժողովեցէք զայդ . և յաւուրն եւթներորդի շաբաթ .
 ոչ լինիցի 'ի նմա : * Եւ եղև յաւուրն եւթներորդի՝ 27
 ելին ոմանք 'ի Ժողովրդենէ անտի քաղել' և ոչ գտին :
 * Եւ ասէ արցմովսէս . մինչև յերբ ոչ կամիք լսել պաշ 28
 տուիրանաց իմոց և օրինաց : * տեսէք զի արեա ձեզ 29
 դորս զայս շաբաթ . վասն այնորիկ ինքն ետ ձեզ յա
 ւուրն վեցերորդի հաց՝ երկուց աւուրց : Նստաբուր
 իւրաքանչիւր 'ի տունն ձեր . և մի դք ելանիցէ 'ի տեղ
 ւոյն իւրմէ յաւուրն եւթներորդի : * Եւ շաբաթաւ 30
 ցաւ Ժողովուրդն յաւուրն եւթներորդի : * Եւ անու 31
 անեցին որդիքն իւր զանուն նր ման : և նա էր իբրև
 զսերմն գնձոյ՝ սպիտակ . և համ' նորա իբրև զխորիսի
 մեղու :

ԽԱ * Եւ ասէ մովսէս . այս բան է՝ զոր հրաման ետ ար . 32
 լցէք լի չափով զմանանայդ յաման մի . և պահեցէք
 յազգս ձեր . զի տեսանիցէք զհացդ զոր կերայք դուք
 յանապատի աստ . 'ի Ժամանակի իբրև եհան զձեզ ար
 յերկրէն եգիպտացուց : * Եւ ասէ մովսէս ցահարոն . 33
 ա՛ռ սափոր մի ոսկի, և արկցէս 'ինա լի չափովդ մա
 նանայ, և դիցես զնա առաջի Եյ 'ի պահեստ յազգս
 ձեր : * որպէս հրաման ետ ար մովսէսի : Եւ եգ զայն 34
 ահարոն առաջի վկայութեն 'ի պահեստ : * Եւ որդիքն 35
 իւր կերան զմանանայն զքառասուն ամ մինչև եկին 'ի
 չէն երկիրն , զմանանայն ուտէին . մինչև հասին 'ի կողմն
 փիւնիկեցուց : * և չափն էր տասներորդ երեց գրուաց : 36

ԳԼ ԺԵ .

ԽԲ Եւ չուեաց Եմ' Ժողովուրդ որդւհոն իւր 'ի սիննա Ը
 նապատէ , ըստ բանակս իւրեանց բանիւ ան : և
 բանակեցան յափիդիմ : Եւ ոչ գոյր ջուր ըմպել ժա
 ղովրդեանն : * և բամբասէր Ժողովուրդն զմովսէս' և 3
 ասէին . տուր մեզ ջուր զի արբոցուք : Եւ ասէ ցնոսա
 մովսէս . զի՛ բամբասէք զիս . և զի՛ փորձէք զար : * Եւ 3
 Ժարաւեաց անդ Ժողովուրդն 'ի ջրոյ : և տրանջեաց ժո
 ղովուրդն զմովսէս , և ասեն . ընդէր հաներ զմեզ
 յեգիպտոսէ , կոտորել զմեզ և զորդիս մեր , և զնա
 չինս մեր 'ի Ժարաւոյ : * Եւ բողբոջեաց մովսէս առ ար 4
 և ասէ . զի՛նչ արարից Ժողովրդեանս այսմիկ . սակաւ
 լիկ մեւս ևս , և քարկոծ առնիցեն զիս : * Եւ ասէ ար 5
 ցմով .

(31) Ոման . Զանուննր մանանայ : (33) Ոման . Եւ գե
 ցես զգա առաջի Եյ : (35) Ոման . 'ի չէն երկրին , զմա՛ն
 ԳԼ ԺԵ . (1) Ունա . Զուր ըմպելոյ Ժողո՛ւ : (3) Ոման .
 Եւ տրանջեաց անդ Ժողովուրդն : (5) Թօրիսիսի գալա

- ցմովսէս . երթ առաջի ժողովրդեանդ , և ան ընդ քեզ
'ի ծերոց ժողովրդեանդ . և զգաւազանն քո որով հա
6 ըեր զգեսն' ան 'ի ձեռին քում , և երթիցես : * և ես
հասեալ կայցեմ անդ յառաջագոյն քան զքեզ 'ի վերայ
վիմին 'ի քորէք : և հարցես զվէմն և ելցէ 'ի նմանէ ջուր ,
և արբցէ ժողովուրդդ : Եւ արար այնպէս մովսէս ա
7 ռաջի որդւոցն ելի : * Եւ անուանեաց զանուն տեղ
ւոյն այնորիկ' փորձութի , և բամբասանս . վն բամ
բասանաց որդւոցն ելի , և վասն փորձելոյ նց զտր և
ասելոյ , եթէ իցէ' 'ի մեզ տր' և եթէ ոչ :
8 * Եկն ամաղէկ , և տայր պատերազմն ընդ ելի յափիխ խց .
9 դիմ : * Եւ ասէ մովսէս յերու . ընտրեալ գուքեզ օրս
զօրաւորս , և ելեալ տացես պատերազմն ընդ ամաղէ
կայ ան վաղիւ : և ահա ես եկեալ կայցեմ' 'ի վր գլխոյ
10 բլրոյն , և գաւազանն եյ 'ի ձեռին իմում : * Եւ յարար
յերու ուն ասաց նմա մովսէս . և ճակատեցաւ յանգի
ման ամաղէկայ : և մովսէս' և ահարոն' և ողբ' ելին 'ի
11 գլուխ բլրոյն : * Եւ լինէր յորժամ ամբառնայր մով
սէս զձեռս իւր , զօրանայր իւր . և յորժամ խոնարհե
12 ցուցանէր զձեռս իւր , զօրանայր ամաղէկ : * Եւ ծան
րէին ձեռքն մովսիսի . և առեալ վէմ գնէին ընդ նո
վաւ , և նստէր 'ի վերայ նք . և ահարոն և ողբ հաստա
տէին զձեռս նք , ժի աստի և ժի անտի . և լինէին ձեռքն
մովսիսի հաստատեալք մինչև ցմտանել արեգականն :
13 * Եւ եհար յերու զամաղէկ' և զնմ զօրս նորա կոտոր
14 մամբ սրոյ : * Եւ ասէ տր ցմովսէս . գրեալ զայդ առ
'ի յիշատակ 'ի գիրս : և տուր յականն յեսուայ . զի ջըն
ջելով ջնջեցից զյիշատակ ամաղէկայ յերկրէ 'ի ներքոյ
15 երկնից : * Եւ չինեաց մովսէս սեղանն տն . և անուա
16 նեաց զանունն նր' Տր ապաւէն իմ : * և ասէ , զի ծա
ծուկ ձեռսմբ տն պատերազմի տր ընդ ամաղէկայ ազ
գաց յազգս :

Գ Լ ԺԸ .

- 1 Եւ լուաւ յոթոր քուրմ մագիաւմու աներ մովսիսի խո
զնմ զոր արար տր ընդ մովսիսի , և յեի ժողո
2 վրգեան իւրում . զի եհան տր զիւր յեգիպտոսն : * Եւ
առ յոթոր աներ մովսիսի զսեպփովրա զլին մովսիսի
3 յեւթողոյն զնա : * և զերկուս որդիս նր . որոց միւսն
անունն

յեք . 'ի ձեռին քում , և երիցէն . և ես : (14) Ոմանս .
Զյիշատակս ամաղէկայ : (15) Յօրինիլն' Տր ապաւէն
իմ , իւրմագիւղ Նյանիի :

ԳԼ ԺԸ . (3) Ոմանս . Յորոց միւսումն անունն :

անունն եր՝ գերասմ, ասէ՝ պանդուխտ էի յօտար երկրի : * և անունն երկրորդին՝ եղիազար . ասէ՝ ԹԺ 4
 իմիջ օգնական իմ, և ապրեցոյց զիս ի ձեռաց փարաւունի : * Եւ եկն յ[Թոր]՝ աներ մովսիսի և որդիք նորա 5
 և կինն նր՝ առ մովսէս յանապատն , ուր բնակեալ էր ի լերինն այ : * Այգ եղև մովսիսի և ասեն . թէ ահա 6
 աներ քո յ[Թոր]՝ գայ առ քեզ , և կին քո և երկու որդիք քո ընդ նմա : * Եւ մովսէս ընդառաջ աներոյն 7
 իւրոյ , և երկիր եպագ նմա և համբուրեաց զնա : և ողջոյն ետուն միմեանց ի խաղաղութե . և տարաւ զնա սա ի խորանն : * Եւ պատմեաց մովսէս աներոյն իւրոյ 8
 զնմ զոր արար ար ընդ փարաւուն և ընդ եգիպտացիսն զի իլի , և զնմ աշխատութիս որ եղև նց ի ճանապարհի , և զի ապրեցոյց զնոսա ար : * Եւ զարմացաւ 9
 յ[Թոր] ի վերայ Թմ բարեացն զոր արար նց ար . և զի ապրեցոյց զնմ ի ձեռաց եգիպտացւոցն և ի ձեռաց փարաւունի : * Եւ ասէ յ[Թոր] , օրհնեալ է ար՝ որ ապ 10
 րեցոյց զդոսա ի ձեռաց եգիպտացւոցն՝ և ի ձեռաց փարաւունի . օրհնեալ է ար զի փրկեաց զժողովուրդդ ի ներքուստ ձեռինն եգիպտացւոց : * արդ՝ գիտեմ 11
 թէ մեծ է ար քան զնմ աստուածս : զի այնորիկ զի բռնանային ի վերայ դոցա : * Եւ առ յ[Թոր] աներն 12
 մովսիսի ողջակէզս և զորս այ : և զնացին մովսէս և ահարոն և Թմ Ժերբն իլի՝ ուտել հաց ընդ աներոյն մովսիսի առաջի ան :

ԽԵ * Եւ եղև ի վազիւ անգր , նստաւ մովսէս դատել զԺ 13
 զովուրդն . և կայր Թմ ժողովուրդն շուրջ զմովսիսի , յայդուէ մինչև ցերեկոյ : * Եւ տեսեալ յ[Թորայ] զԹմ 14
 ինչ զոր առնեալ ժողովրդեանն . և ասէ : Զի՞նչ է բանդայդ զոր առնես ժողովրդեանդ . ընդէր դու նստիս միայն , և Թմ ժողովուրդդ կայ շուրջ զքե յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ : * Եւ ասէ մովսէս ցաներն իւր . քան 15
 զի գայ ժողովուրդդ առիս , ինգրել իրաւունս յայ : * յորժամ լինիցի ինչ դոցա հակառակութե , գան 16
 առիս . և ես ընտրեմ ի մէջ իւրաքանչիւր ուրուք . և իմացուցանեմ դոցա զհրամանն այ և զօրհնս նորա : * Եւ ասէ ցնա աներն մովսիսի . ոչ է ուղիւ բանդ զոր 17
 առնես . * անհնարին տանջանօք տանջիս դու՝ և Թմ 18
 ժողովուրդ որ է ընդ քեզ : Ժանր է քեզ բանդ այդ . ոչ կարես միայն առնել : * Բայց արդ՝ լիւր ինձ , և 19
 ասց

(8) Ոման . Աներոյն իւրում զԹմ ինչ զոր : (13) Ոման օ
 Յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ : (14) Ոման . Զոր առնես
 դու ժողովրդ : (16) Այս . Զհրամանս այ և զօրհնս նորա :
 (18) Այս . Եւ Թմ ժողովուրդդ որ է :

- ապք քեզ խրատ . և եղիցի Թժ ընդ քեզ : Ընդդու ժողովրդեանդ առ 'ի յայ , և տարցիս դու զբանս գոցա
- 20 առ Թժ : * և գիցես գոցա վկայուի զհրամանացն Թյ և զօրինաց նի . և ցուցես գոցա ճանապարհս յորս
- 21 գնայցեն , և զգործս զոր գործիցեն : * Եւ դու տես քեզ յամ ժողովրդենէդ արս զօրաւորս՝ Թժապաշտաւ . արս արգարապորովս , որ ատիցեն զհպարտութի . և կացուցես զնոսա 'ի վերայ գոցա հնգարապետս , և
- 22 հարիւրապետս , և յիսնապետս , և տասնապետս : * և գատեցին զժողովուրդդ յամենայն ժամ . և զբանինչ մեծ , առ քեզ հասուցանիցեն . և զփոքր ինչ գատաս տան՝ ինքեանք գատեցին . և Թեթեացուցես 'ի բէն ,
- 23 և եղիցին քեզ օգնականք : * Եթէ զայս բան արաւ ցես , զօրացուցէ՛ք քեզ Թժ . և կարասցես տոկալ . և ամենայն ժողովուրդդ երթիցէ 'ի տեղի իւր խա
- 24 զազութի : * Եւ լուաւ մովսէս ձայնի աներոյն իւրոյ :
- 25 և արար զԹժ որ միանգամ ասաց նմա : * և ընտրեաց մովսէս յամ իկէէ արս զօրաւորս . և արար զնոսա 'ի վերայ նց հազարապետս , և հարիւրապետս , և յիսնա
- 26 պետս , և տասնապետս . * և գատեն զժողովուրդն յամ ժամ : Բայց զբան ինչ մեծ հասուցանէին առ
- 27 մովսէս . և զԹժ բան Թեթե՝ ինքեանք գատեն : * Եւ արձակեաց մովսէս զաներն իւր , և գնաց յերկիր իւր :

ՓԼ. ԺԹ.

- 1 Յամենանն երրորդի ելանելոյ որդւոցն Ելի յերկրէն ի 2 եգիպտացուց . յաւուրն յայնմիկ եկին յանապատն
- 2 սինայ : * Զուեցին յուսիսգիմայ , և եկին յանապատն սինայի . և բանակեցան յանապատի տեղ . և բանակե
- 3 ցաւ եւլ տեղ հանդէպ լերինն : * Եւ մովսէս ել 'ի լեւանն Թյ : և կոչեաց զնա Թժ 'ի լեւանէ անտի և ա սէ . Այսպէս ասացես տանն յակորայ , և պատմես
- 4 ցես որդւոցն Ելի : * Իուր ձեզէն տեսէք՝ որչափ ինչ արարի ընդ եգիպտացիսն . և առի զձեզ իբրև 'ի վերայ
- 5 Թեթե արծուոյ՝ և յարեցի զձեզ առ իս : * և արդ՝ եթէ լսելով լուիցէք ձայնի իմում , և պահիցէք զուխտն իմ , եղի

(22) Այս . Եւ Թեթեացուցես 'ի : (23) Յօրիսիս 'ի Բնաբնի գրեալ՝ զօրացուցէ քեզ Թժ , 'ի լուանցն ուղ զաբէ՛ զքեզ . համայն այլոյ : (24) Ոման . Զամ զոր միանգամ ասաց : ՓԼ. ԺԹ . (1) Ոման . Յամենանն երկրորդի ելա՛ . . . յանապատն 'ի սինայ : (4) Ոման . 'ի վերայ Թեթե արծուաց : (5) Յօրիսիս պատեղ . Եղիք Դու ինձ ժողո՛ :

եղիջիք դուք ինձ ժողովուրդ սեպհական յեմ՝ անգացո
 զի իմ է լամ երկիր . * և դուք եղիջիք ինձ՝ ի Թագաւու 6
 բուծի, և ի քահանայութի՝ և յազգ . Իբ : զայս բանս
 խօսեսցին ընդ որդիսն իլի : * Իկն մովսէս և կոչեաց 7
 զծերս ժողովրդեանն . և եգ առաջի նոցա զլամ բանս
 զայսոսիկ զոր պատուիրեաց նմա լամ : * Վատասխանի 8
 եա ժողովուրդն միահամուռ, և ասեն . զամենայն ինչ
 զոր ասաց լամ՝ ազասցուք և լուհիցուք : և ասաւ մով- 9
 սէս զպատգամս ժողովրդեանն առ լամ : * Եւ ասէ Թր
 ցմովսէս . ահաւասիկ ես եկից առ քեզ սեւածք ամառոյ,
 զի լուհիցէ ժողովուրդն մինչ ես ընդ քեզ խօսիցիմ .
 և հաւատասցեն քեզ յաւիտեան : և պատմեաց մովսէս
 զբանս ժողովրդեանն առ Թր : * Եւ ասէ Թր ցմովսէս . 10
 եջ՝ դիր վկայութի ժողովրդեանն , և սրբեա՛ զն՝ այլ
 սոր և վաղիւ , և լուսացեմ զձորձս իւրեանց : * և պառ 11
 քաստեցին աւուրն երրորդի : զի յաւուրն երրորդի
 իջէ՛ Թր յանգիման լամ՝ ժողովրդեանգ՝ ի լեւառնգ սի-
 նա : * Եւ զատուցես զժողովուրդգ շուրջ՝ և ասասցես . 12
 կացոյշ կացէք անձանց յեւանելոյ ի լեւառն և մերձե-
 նալոյ առ նա . զի լամ որ մերձեսցի ի լեւառնն՝ մահու
 սատակեսցի : * Մի մերձեսցի ի նա ձեռն . քանզի քա- 13
 րանք քարկոծեսցի և նետիւք խոցոտեսցի : եթէ անտ
 պուն իցէ և եթէ մարգ՝ մի կեցցէ : այլ յորժամ ձայն
 քըն և փողն և ամպն վերասցի ի լեւառնէ անտի՝ ելցեն
 նոքա ի լեւառնն : * Եւ եջ մովսէս ի լեւառնէ անտի առ 14
 ժողովուրդն , և սրբեաց զնոսա . և լուսացին զձորձս
 իւրեանց : * և ասէ զժողովուրդն . պատրաստ լերուք , 15
 զերիս աւուրս ի կանայս մի մերձենայք : * Եւ եղև 16
 յաւուրն երրորդի ընդ առաւօտսն . ձայնք և փայլա-
 տակուռք և ամպ միգախառն ի վերայ լերինն սինայի
 լինէին . և ձայն փողոյն հնչէր մեծաձայն : Եւ զարհու-
 րեցաւ լամ ժողովուրդն որ էր ի բանակի անգ : * և 17
 եհան մովսէս զժողովուրդն ընդ առաջ լոյ՝ ի բանակէ
 անտի . և կացոյց շուրջ զստորոտով լերինն սինայի :
 * Եւ լեւառն սինա ծխէր առ հասարակ . քանզի իջնալ 18
 կայր Թր ի վր նր հրով . և ելանէր ծուխ նորա իբրեւ
 զծուխ հնոցի : և զարհուրեցաւ լամ ժողովուրդն յոյժ .
 * քանզի հասանէին ձայնք փողոյն ի բաց , յառաջեալք 19
 և

(9) Ոման . Զբանս ժողովրդեանն առ Թն : (12) Ունի .
 Եւ զատուցեալ ժողովուրդն շուրջ և : (12) Այս . Եւ
 մերձենալոյ ի նա : (13) Ոման . Վերասցին ի լեւառնէ
 անտի՝ ելանիցեն նոքա ի լեւառն : (18) Ոման . Եւ ելաւ
 նէր ծուխն նց իբրեւ : (19) Այս . Զայնքն փողոյն ի բաց
 առաջեալք և :

- և սաստիկացեալ թոյժ : մոմսէս խօսէր՝ և ան տայր
 20 նմա ձայն : * Եւ էջ Թր 'ի լեառնն՝ օրնա, 'ի գլխի լե-
 րինն : և կոտեանց Թր զմովսէս 'ի գլխի լերինն . և եւ
 21 անգր մովսէս : * Եւ խօսեցաւ ան ընդ մովսիսի և ա-
 սէ : էջ, զի ր վայրոմէն ժողովրդեանդ գուցէ՝ մեր
 ձննայցեն հայել առ ան, և անկանիցին բազումք 'ի նո-
 22 ցանէ : * և քահանայքն որ մերձեանա առ ան՝ սրբեա-
 23 ցին : գուցէ՝ սաստիկցէ 'ի նոցանէ Թր : * Եւ ասէ մով-
 սէս ցանէ . ոչ կարէ ժողովուրդն ելանել 'ի լեառնն
 սինա . զի գու ինքնին ուխտեցեր մեզ՝ և ասացեր . Թէ
 24 զառուսցես զքեանն և սրբեսցես զգա : * Եւ ասէ ցնա
 Թր, երթ էջ, և եւ պարեն գա և ահարոն ընդ քեզ .
 քայց քահանայքն և ժողովուրդն մի ժառանգին ելանել
 35 առ ան, գուցէ՝ սաստիկցէ 'ի նոցանէ Թր : * Եւ մով-
 սէս առ ժողովուրդն՝ և ասէ ցնոսա :

Գ Լ Ի .

- 1 Ի խօսեցաւ Թր զան՝ զպատգամն զայսոսիկ՝ և ասէ :
 2 * Եւ եմ Թր ան քո որ հանի զքեզ յերկրէն եւ ան .
 3 գիտացուց 'ի ասնէ՝ ծառայութի : * մի եղիցին քեզ
 4 այլ աստուածք բայց յինն : * Մի արասցես դա քեզ ք .
 կուտս ըստ ան նմանութի . որ ինչ յերկրն 'ի վեր, և
 որ ինչ յերկիր 'ի խոնարհ, և որ ինչ 'ի ջուրս 'ի ներքոյ
 5 երկրի : * մի երկիրպագանիցես նոյ, և մի պաշտեսցես
 զնա . զի ես եմ Թր ան քո՝ ան նախանձառ, որ հասու-
 6 ցանեմ զմեզս հարանց՝ որդւոց, յերիս և 'ի չորս ազգո
 7 սիրելեաց իմոց, և ոյք պահեն զհրամանս իմ : * Մի ք .
 առնուցուս զանուն ան նոյքոյ 'ի վերայ սնոտեաց . զի
 ոչ սրբեսցէ Թր զայն, որ առնուցու զանուն նորա 'ի
 8 վերայ սնոտեաց : * Յեղեթիբ զօրն շարաթուց որբէլ ք .
 9 զնա : * զվեց օր գործեսցես, և արասցես զան՝ գործս
 10 քո : * յաւուրն եւ թնեքորդի շարաթ ան նոյքում, մի
 գործեսցես 'ի նմա զան՝ գործ քո դու և ուսար քո և
 զուսար քո, ծառայ քո, և ազախին քո . եղն քո և եշ-
 քո, և ան անասուն քո . և եկն քո և պանդուխտն քո որ
 11 'ի քեզ : * Չի զվեց օր արար Թր ան զերկրն և զեր-
 կիր, և զծով և զան՝ որ 'ի նոսա, և հանգեաւ յաւուրն
 եւ թն

(22) Յրինալին նիսեր . Եւ քահանայքն :

Գ Լ Ի . (9) Այս . Մի եղիցին քեզ աստուածք : (4) Ու
 մեկ . Ըստ ան նմանութի . . . 'ի վեր է, և որ ինչ յերկրի :

(7) Յրինալին . Սրբեսցէ Թր զայսոսիկ, որ առնուցու :

(10) Այս . Եւ պանդուխտն որ 'ի քեզ :

ժ K

Եւթներորդի. զի պնդորիկ օրհնեաց ար զօրն եւթն
 Ե. երորդ, և սրբեաց զնա : * Պատուեալ զհայրքս և ըզ 12
 մայրքս : զի քեզ բարի լինիցի, և զի երկայնակեաց
 լինիցես 'ի վերայ երկրին բարութե' զոր ար ամ տացե'
 Է. քեզ : * Մի սպանաներ : * Մի շնար : * Մի գողա 13
 Եւթնար : * Մի սուսվկայուն վկայեր զընկերէ քումն : 14
 Ժ. * Մի ցանկանար տան ընկերի քոյ, և մի անգոյ նորա : 15
 մի ցանկանար կնոջ ընկերի քոյ, և մի ծառայի նր, և մի 16
 աղախնոյ նր, և մի եղին նր, և մի խոյ նր, և մի ամ 17
 անասնոյ նր. և մի ամի զնեջ ընկերի քոյ իցե :
 Խի * Եւ ամենայն ժողովուրդն տեսանէր զձայնն և զձա 18
 ուղղայթան, և զբարբառ փողոյն, և զլեռանն ծխեալ,
 զահի հարառ ամ ժողովուրդն, և խորչեցաւ. եկաց 'ի
 հեռաստանէ : * Եւ ասնն ցմովսէս. դու խօսեաց ընդ 19
 մեզ' և լռօիցաւք. և մի խօսեացի ընդ մեզ ամ' գուցէ
 մեռանիցիմք : * Եւ ասե ցնն մովսէս. քաջալերեցա 20
 ընդ. զի վճ փորձելոյ զձեզ եկն առ ձեզ ամ. ող
 զի լինիցի երկիւղ նր 'ի ձեզ, զի մի մեղանիցեցէք : * և 21
 կայր ժողովուրդն 'ի հեռաստանէ : Եւ մովսէս եմուտ
 'ի մէջն ուր էր ամ : * Եւ ասե ար ցմովսէս. լսեալս 22
 տեսցիս գու տանդ յաղագայ, և պնտանցես սրբաւորդ
 իշխ : գուք ձեզիս տեսէք, զի յերկնից խօսեցայ ընդ.
 ձեզ : * Մի առնիցէք ձեզ աստուածս ոսկեղէնս և առ 23
 տուածս արծաթեղէնս : * Սեղան' հողեղէն արաղիք 24
 ինձ, և մատուղիք 'ի նմա զաղակէզա ձեր, և զպրիւռ
 թիւս ձեր, զօշխարս ձեր, և զարջառս ձեր. յամ տե
 զիս ուր անուանեցից զանուն իմ անդ. և եկից առ
 քեզ և օրհնեցից զքեզ : * Ապա թէ սեղան 'ի բարանց 25
 առնիցես ինձ, մի շինեսցես ինձ զնոսա կոփածոյս. քան
 զի զձեռին գործին քո մերձեցուցեր 'ի նա, և պզծեալ
 է : * Մի ելանիցես ընդ աշտիձանս 'ի սեղան իմ, զի 26
 մի մերկացին տուակաւք քո 'ի վերայ նր :

ԳԼ ԽԱ.

ԽԼ Այս իրաւունք են զոր գիցես տուալի նց : 1
 * Եւ թի գնեսցես ծառայ եբրայեցի, զվեց ամ ծա 2
 ուայ

(12) Այս . Զոր ար ամ քո տացե քեզ : (18) Ոման .
 Զձայնն և զձառաղայթան, և զբարբառ : (25) Յօրիսային 'ի
 Բնաբանի իշխն լախբախ այսպես գրեալ, զձեռին , գործին ,
 'ի լաւ' նշանալի 'ի միջ Բեբել . քո . ուր մի հաճեցան այսոյ
 երաւ գործին քո : (26) Ոման . Զի մերկացին, ըստ
 քամ զառաղ ինն երեւի գրեալ և 'ի բնաբան օրիսային մերսաւ, և
 յեփոյ նովին յեռամբ յաւելեալ է 'ի վերայ' մի :

- առջեացէ քնդ . և յամեն եւթներորդի՝ գնդացէ ազատ
 3 ձրի : * Եթէ ինքն միայն մատաղ իցէ՝ միայն գնացէ . և
 եթէ կնաւ հանգերձ մտեալ իցէ՝ ելքն և կինն ընդ
 4 նմա : * Ապա թէ անքն իւր առցէ նմա կին , և ծնա
 նիցի նմա ուստեք և դստեք , կինն և որդիք՝ տեսան
 5 նք եղիցին . և նա միայն ելցէ : * Ապա թէ պատասխա
 նի՝ տուեալ ասիցէ ծառայն . սիրեցնի՝ քուր իմ , և
 6 զկին իմ , և դորդիս իմ . և ոչ գնամ յազատութի : * ասա
 ցի զնա անքն իւր յատեանն . և ասպա մատուցէ զնա
 առ անամն դրանն , և ծակեացն զունին նր հերեամբ ,
 և ծառայեացն նմա յաւիտեան :
 7 * Իսկ եթէ վաճառեացէ որ զգուստր իւր յազանսու խժ
 8 թի , մի գնացէ որպէս ելանիցեն ազանալք : * Եթէ
 ոչ լինիցի հաճոյ յառ տեսան իւրոյ՝ արում հաստատե
 9 ճառել , զի անարգեաց զնա : * Ապա թէ որդւոյ իւ
 րում հաստատեացէ զնա , ըստ օրինաց դստերաց ա
 10 րացէ նմա : * Ապա թէ առնովաւ այլ առնուցու
 զօրէնն և զհանդերձ նր և զմերձաւորութի մի հաացէ
 11 ի նմանն : * Ապա թէ զերիս զայսոսիկ ոչ առնիցէ
 նմա , ձրի իսկ ելցէ առանց արծաթոյ :
 12 * Եւ եթէ հարցն որ զգը՝ և մեռանիցի , մահու մեռցի ծ
 13 և նա : * Իսկ որ ոչ կամաւ՝ այլ Եծ մատնեաց ի ձեռս
 14 նր , առցն նմա անզի ուր փախիցէ սպանողն : * Իսկ
 եթէ մատառքիցէ որ լինիեր իւր ազանանել զնա նեն
 գութն՝ և փախիցէ , և ի անգանոյ իմէն առնուցուս զնա
 և ազանանիցես :
 15 * Որ հարեանն զհայր իւր , կամ զմայր իւր , մահու մեռցի
 16 * Որդը գողացի յորդւոցն եղի՝ և վաճառեաց զնա , և ծի
 գացի առ նմա , մահու մեռցի :
 17 * Որ բաւախտեացէ զհայր իւր՝ կամ զմայր իւր , մահու մեռցի
 18 * Եթէ կազիցեն աբը երկու , և հարկանիցէ որ ի նո ծի
 ցանն զընկեր իւր քարիւ կամ բռնցի . և ոչ մեռանի
 19 ցի , այլ գնիցի ի մահինն : * Եթէ յառնիցէ այրն և լըր
 ջիցի արաւոյ ի զաւոյ , անպարտ լիցի որ եհարն . բայց
 զխաբանածոյ նր՝ և զքոչկութենն տուեացն :

* Ե .

ԴԼ . ին . (4) 'Ի լուս' . Եւ ծնանիցի նմա ուստերս և
 դստերս , կամայն այլոց 'ի քնս' : (6) Աւր . Զունին նր
 հերամբ : (8) Ոմեռ . Որում հաստեցան : (9) Ոմեռ .
 Որդւոյ իւրում հաստեացի զնա : (12) Աւր . Եթէ
 հարցն որ : (18) Բաղտի . Եթէ կազիցեն աբը եր' ,
 (19) Յօրիտին . Եւ շրջիցի արաւոյ 'ի սոց :

ԾԵ * Եթէ որ հարցէ զծառայ իւր՝ կամ զաղային իւր զաւ 20
ւազանաւ, և մեռցի 'ի ձեռաց նորա, գառնասպանաւ.
զրէժինգրութի լիցի: * Բայց թէ մի օր՝ կամ երկուս 21
կեցցէ, մի խնդրեսցի զրէժն. զի գինք արծաթոյ իւ
րոյ են:

ԾԶ * Իսկ եթէ կուսկցին արք երկու, և հարկանիցեն ըզ 22
կին յդի և եղանիցէ սաղմն աննկար, կէս մնասոռ
տուտեսցի. որչափ ինչ արկանիցէ նմա այր կնոջն, և
տացէ աղաքի ըզ: * Ապա թէ կերպարանեալ իցէ. տա 23
ցէ անձն ընդ անձին: * ակն ընդ ական, ատամն ընդ 24
ատաման, ձեռն ընդ ձեռն, ոտն ընդ ոտն, * իսկ 25
րան ընդ խարանի, զէր ընդ զերի. հարուած ընդ հար
ուածոյ:

ԾԵ * Իսկ եթէ հարցէ՞ որ զական ծառայի իւրոյ, կամ զական 26
աղախնոյ իւրոյ, և կուրացուացէ, արձակեսց՝ զնոսա
ազատա փոխանակ ական նց: * Եւ եթէ զատամն ծա 27
ռայի իւրոյ, կամ զատամն աղախնոյ թափեսցէ, ար
ձակեսցէ ազատ փոխանակ ատաման նց:

ԾԸ * Իսկ եթէ հարցէ ցուլ զայր կամ զկին, և մեռանի 28
ցին, ցուլն՝ քարկոծ լիցի, և միանք մի կերիցի՞ և տէր
ցուլն անպարտ լիցի: * Ապա թէ ցուլն հարկանօղ ի 29
ցէ յերկն և յեռանտն, և բողոքեալ իցէ տեսուն նք,
և նք չիցէ 'ի միջոյ բարձեալ. և ապանանիցէ զայր կամ
զկին, ցուլն քարկոծ լիցի, և տէր ցուլն առնմին մեռ 30
ցի: * Իսկ եթէ փրկանք անկանիցին 'ի վերայ նք, տա
ցէ՞ փրկանս ընդ անձին իւրում, ըստ թմբ որչափ ինչ
արկանիցեն նմա գին: * Եւ եթէ զուստր կամ ըզ 31
գուստր հարկանիցէ, թնմին օրինակի արասցեն նմա:
* Իսկ եթէ զծառայ կամ զաղային հարկանիցէ ցուլն, 32
երեսուն կրկին սատեր արծաթոյ տացէ տեսուն նց.
և ցուլն քարկոծ լիցի:

ԾԹ * Իսկ եթէ բացցէ որ հոր, կամ փորեսցէ ջրհոր, և 33
նչ խփանիցէ գնա, և անկանիցի անդ արջառ՝ կամ եշ:
* տէր հորոյն տուտեսցի արծաթ, և տացէ տեսուն նք. 34
և շաղիզն նորա լիցի:

Կ * Իսկ եթէ հարցէ ցուլ ուրուք զցուլ ընկերի իւրոյ՝ 35
և մեռցի. վաճառեսցեն զցուլն կենդանի, և բաժանեալ
ցեն զգինս նորա, և զցուլն սպաքեալ՝ քաժանեսցեն:
* Ապա թէ յերկն և յեռանտն գիտէին զցուլն, և բա 36

ղըբ

(20) Ոմանք. Եւ մեռցի 'ի ձեռանէ նք: (26) Ոմանք. Իսկ
եթէ որ հարցէ... և կուրացուցանէ, ար: (27) Այս.
Արձակեսցէ ազատ: (32) Ոմանք. Կրկին սատեր ար
ծաթ տացէ (36) Ոմանք. Եւ տեսուն չիցէ 'ի միջոյ բարձ
եալ... ցուլ ընդ ցուլ:

դիքեալ իցէ տեառն նր, և նր չիցէ 'ի միջոյ բարձեալ զնա, տուժեսցի ցուլ Ը. ցլուն, և սպանեալն նր լիցի:

ԳԷ. ԻԲ.

- 1 **Ի**սկ եթէ դորոսցի որ արջառ կամ ոչխար, և սպան ԿԱ
ցէ կամ վաճառեսցէ, հինգ արջառ ընդ արջառոյն
տուժեսցի. և ջորս ոչխար ընդ ոչխարին:
- 2 * Իսկ եթէ յական գտանիցի գող. և խոցեալ մեռցի, ԿԲ
3 այն նմա 'ի սպանուի: * ապա թէ արևն 'ի վրն ծագի
ցէ, մահապարտէ, փոխարէն մեռցի: ապա թէ ոչինչ
գտանիցի նր, վաճառեսցի փոխանակ գողուէն իւրոյ:
- 4 * Իսկ եթէ ըմբռնեսցի, և գտցի 'ի ձեռին նր գողոնն
յարջառոյ և յիշոյ մինչև ցոյնար, կրկին տուժեսցի:
- 5 * Եթէ արածիցէ որ զանդ՝ կամ զայգի, և թոյլ տայցէ ԿԳ
խնջին իւրում արածել զանդ այլոց, յիւրմէ անդոյ
անտի տուժեսցի ըստ արդեանն: Ապա թէ զամ իսկ
զանգն արածիցէ, զընտիր կողմն անդոյ իւրոյ, և զըն
տիր այգւոյ իւրոյ տուժեսցի:
- 6 * Իսկ եթէ ելանիցէ հուր, և գտանիցէ փռւ, և ընդ ԿԴ
նմին այրիցէ զկալ՝ կամ զօրան կամ զանդ, տուժելով
տուժեսցի որոյ զհրդեհն հանեալ իցէ:
- 7 * Իսկ եթէ որ տացէ ընկերի իւրում արծաթ, կամ ԿԵ
այլ ինչ կարասի դէւր յաւանդ, և գողանայցի 'ի տանէ
տուն. եթէ գտցի որ գողացաւ, կրկին տուժեսցի:
- 8 * ապա թէ ոչ գտցի որ գողացաւ, մատիցէ տէր տանն
առաջի Եյ, և երգուիցի, եթէ իւր չի նենգեալ ամէ.
- 9 նեւն զաւանդ ընկերի իւրոյ. * ըստ Եմ վնասակար
բանի, յարջառոյ՝ և յիշոյ և յոչխարէ, և 'ի հանդերձէ,
և յամ կորստենէ որում վնասակար առնիցեն: Որ զինչ
իցէ՝ առաջի Եյ եկեսցէ դատաստան երկոցուն. և որ
որ 'ի նոցանէ ըմբռնեսցի 'ի ձեռն Եյ, կրկին տուժես.
- 10 ցի ընկերի իւրում: * Եւ եթէ տացէ որ ընկերի իւ
րում էշ, կամ եզն, կամ ոչխար, կամ այլ ինչ անա
սուն՝ թալահետ, և բեկցի՝ կամ մեռցի՝ կամ գերի վա
րեսցի, և ոչ որ գիտասցէ. * երգումն Եյ լիցի 'ի մէջ
երկոցուն, եթէ նենգանօք ինչ չիցէ գնացեալ ամէ.
նեւն ընդ աւանդ ընկերին իւրոյ. ապա յանձն առցէ
- 12 տէր նր. և մի տուժեսցի: * Իսկ եթէ գողութիւն գո
13 ղանայցի 'ի նմանէ, տուժեսցի տեառն նր: * ապա թէ
գաղանարեկ լինիցի, անցէ վկայ 'ի գէշ անդր. և մի
տուժեսցի:

* Իսկ

ԳԸ. ԻԶ. (2) Այ. Եւ խոցեալ մեռանիցի: (7) Ո՛հնդ.
Եւ գողանայցէ 'ի տանէ: (11) Ո՛հնդ. 'ի մէջ երկոցուն:

- ԿԶ * Իսկ եթէ որ խնդրեսցէ անօթ յընկերէ իւրմէ , և 14
բեկցի՝ կամ մեռցի , կամ գերի գնացցէ , և ահա նորա
չիցէ՝ ընդ նմա , առժեռով առժեսցի : * ապա թէ տէր 15
նր ընդ նմա իցէ՝ ոչ առժեռացի : ապա թէ ի վարձու
առեալ իցէ , ընդ վարձուց իւրոց եղիցի նմա :
- ԿԷ * Իսկ եթէ որ խաբեսցէ զկոյս զայն խօսեալ՝ և ննջեսցէ 16
ընդ նմա , վարձանօր վարձեսցի զնա իւր կնուէ : * Եւ 17
եթէ ոչ առնուցու յանձն հայր նր տալ զնա նմա կնուէ ,
առժեռացի արծաթ հօր նր ոեղ իցեն վարձանօր կուսից :
- ԿԸ * Զկախարդս մի ապրեցուցանիցէ : 18
- ԿԹ * Զամենայն որ խառնակիցի ընդ անասուն , մահու 19
ապանանիլիցէ :
- Ճ * Որ գից զոհէ՝ սատակեսցի , բայց միայն տն : 20
- ՃԱ * Զպանդուխան՝ մի չարբարիցէ և մի նեղէր զնա , զի 21
և դուք պանդուխտք էիք յերկրին եգիպտացուց :
- ՃԲ * Զամ զայրի՝ և զորք՝ մի չարբարիցէ : * ապա թէ 22
չարբարելով չարբարիցէր զնոսա , և բողբ բարձեալ աւ 23
գաղակիցն առիս , լսելով լուսայց ազազակի նց : * և 24
բարկացայց սրտմտութիւն և կստորեցից զձեզ սրով . և
եղիցին կանայք ձեր այրիք , և մանկունք ձեր որբք :
- ՃԳ * Եւ եթէ արծաթ փոխ տայցես եղբօր քում , որ աղ 25
քամ իցէ՝ առ քեզ , մի ճեպեսցես զնա . և մի արկա
նիցես նմա առկոսիս :
- ՃԴ * Եւ եթէ գրաւեսցես զբաճկոն ընկերի քոյ , նախ քան 26
զմտանել արեւու դարձուցես անդրէն : * զի այն է 27
վերաբեալ նորա , և այն է հանգերձ առականաց նորա
որով ննջիցէ : և եթէ բողբիցէ առիս՝ լուսայց նմա .
քանզի ոչորման եմ :
- ՃԵ * Զատուածս քո մի բամբասիցես : և զի իսկն ժողդ 28
զբեան քոյ մի հայհոյեսցես :
- ՃԶ * Զպատուդ կալոյ քոյ և զհնձանի մի հատանիցես : 29
- ՃԷ * Զանգրանիկս որդւոց քոց ինձ առցես : * նոյնպէս աւ 30
րացես զարջառ քո , և զոյնար քո , և զէշ քո : զեւթն
օր՝ եղիցի ընդ մարբ իւրով , և յաւաւրն ութերորդի՝
առցես զնա ինձ :
- ՃԸ * Եւ մարդք սուրբք լինիլիք ինձ , զի ես եմ տր անձ 31
ձեր : Զմիս գաղանարեկին ի բացի՝ մի ուտիցէ , այլ
չան ընկեսցի :

ԳԼ.

(16) Ուստի . խաբեսցէ զկոյս խօսեալ : (20) Որ
գից զոհիցէ , սատակ : (21) Այս . Եւ մի նեղէր զնա :
(25) Ուստի յաւելու . Որ աղքատ իցէ և բնիւնդի առ
քեզ : (28) Ուստի . Եւ զի իսկն ժողովրդեան քո մի :
(31) Յայն պոխտի . Լինիլիք ինձ . զի ես եմ տր անձ ձեր :
(31) Ուստի . Զմիս գաղանարեկին ի բացի՝ մի ուտիցէ :

ԳԼ. ԻԳ.

- 1 **Ե** Լ համբաւ սուտ՝ մի ընդունիցիս : ՀԹ
 2 **Մ** ի հաւանիցիս քանիքաւ լինել վկայանիրաւ : 2
 3 **Մ** ի յօժարեսցիս ընդ բազումս 'ի չարիս : 2Ա
 4 **Մ** ի յաւելուցուս 'ի բազմութի միտել ընդ բազումս : 2Բ
 5 **առ** 'ի խոտորելոյ զերաւուն : * Ե մի ողորմեսցիս տը
 նանկին 'ի դատաստանի :
 6 **Ե** Լ եթէ պատահեսցիս եղին Թշնամւոյ քոյ , կամ 2Դ
 իշոյ , նրմուրելոյ , դարձուցես և հասուցես զնա առ
 7 նա : * **Ե** Լ եթէ տեսնիցես զգրաստ ընկերի քոյ՝ ան
 կեալ ընդ բեռամբ , մի զանց առնիցես զնովաւ , այլ
 յարուցես զնա ընդ նմա :
 8 **Մ** ի խոտորիցես գերաւուն տնանկին 'ի դատաստաւ 2Դ
 9 նի իւրում : * **Յ** ամենայն 'ի զուր բանէ՝ 'ի բաց զինի
 ցիս . և զարգարն և զանպարտն մի սպանաիցես . և զամ
 10 պարիտն մի ապրեցուցանիցես վն կաշառաց . * և կա
 11 շառ՝ մի առնուցուս . զի կաշառ կուրացուցանէ՝ զաչ
 համարձակահայեաց , և սպախանէ՝ զբանս արգարս :
 12 **Ե** Լ զպանդուխտն մի նեղես . քանզի ճանաչէք գուր 2Ե
 զանձինս պանդխտաց . զի և գուր պանդուխտք էիք
 յերկրին եգիպտացուց :
 13 **Ս** Լ զմէջ ամ սերմանեսցես զերկիր քո , և ժողովեսցես 2Զ
 14 զարմախս նր՝ : * Ե յամին եւթներորդի Թողուի արաւ
 ցես , և հանգուցես զնա : և կերիցեն տնանկէք ազգի
 քոյ . և զմնացեալն 'ի նոցանէ կերիցեն զազանք վայ
 րի . այսպէս արասցես զայգի քո և զձիթենի քո :
 15 **Ս** Լ զմէջ զոր զործեսցես զգործ քո . և յաւուրն եւթն 2Է
 երորդի հանդիցէ՝ եզն քո և էշ քո , և հանդիցէ՝ որդի
 ազախնոյ քոյ և պանդխտին :
 16 **Ս** Լ զամենայն զոր ասացի ձեզ՝ պահեսցիք . և զանուն 2Ը
 աստուածոց օտարաց մի յիշեցէք . և մի լուիցի 'ի բե
 րանոյ ձերմէ :
 17 **Ե** Լ իս Ժամանակս 'ի տարւոյ արասցիք ինձ տօնս : 2Թ
 18 **Ս** Լ զտօն բազարակերացն պահեսցիք . զեւթն օր բա
 զարը կերիցէք , ուն պատուիրեսցի ձեզ բոս Ժամանակի
 ամնոյն կանխոց . զի 'ի նմա ելէք գուր յերկրէն եգիպ
 տացուց : ոչ երեսցիս առաջի իմ դատարկածուն :
 * Ե Լ

ԳԼ. ԻԳ. (1) Այս . Ե Լ զհամբաւ սուտ : (4) 'ի լուս' .
 Ե Լ եթէ պատահեսցիս , համայն ալլոյ 'ի Բեաթ' : (7) Ոման .
 Վն կաշառի : Ե ոման . Վն կաշառոց : (8) Այս . Սայս
 համարձակահայեաց : (9) Այս . Ե Լ զպանդուխտն մի
 նեղիցես . (11) Ոման . Այնպէս արասցես զայգին քո :

- * Եւ զտօն ամարայնոյ առաջնոյ արմատաց քոց արեւ 16
ցես զգործոց քոց, որ ինչ վարեալ իցէ յանդիքում :
Եւ զտօն կատարածի ելից տարւոյն, 'ի ժողովել գոր
ծոց քոց յանդէ : * Երբն ժամանակս 'ի տարւոյ յան 17
գիման լիցի նմ արուք քո առաջի նն նոյ :
- Ղ * Եւ մի զոհեսցես 'ի վերայ խմորոյ զարիւն զոհից 18
քոց : և մի ազցի ճարպ տօնի իմոյ մինչև ցառաւան :
* Զպտուղս առաջին արմատաց քոց բերցես 'ի տօն 19
նն նոյ քոյ : Եւ մի եփեսցես զգառն 'ի կաթնմօր իւրոյ :
- ՂԱ * Եւ անես առաքեմ զհրեշտակ իմ առաջի երեսաց 20
քոց, զի պահեսցէ զքեզ 'ի ճանապարհի . ող զի տարցի
զքեզ յերկիրն, զոր պատրաստեցի քեզ : * Զցոյշ լեր 21
անձինքում և լուիցես, և մի անհաւան լինիցիս նմա
զի ոչ խորշեսցի 'ի քէն . քանզի անուն իմ 'ի վերայ նր
է : * Եւ եթէ լսելով լուիցես ձայնի իմում, և արեւ 22
ցես զնմ գոր ինչ ասացի քեզ, եղէց Թնամի Թնա
մեաց քոց . և հակառակ կացից հակառակորդաց քոց :
* զի երթիցէ հրեշտակ իմ առաջնորդէլ քեզ . և տարցի 23
զքեզ առ ամովրհացին, և քեսացի, և փերեզացի, և
քանանացի, և գերգեսացի, և խեւացի, և յերուստացի .
և սատակեցից զնոսա : * Մի պաղանիցես երկիր աւ 24
տուածոց նց, և մի պաղանցես զնն . և մի առնիցես թ
գործոց նց, այլ քակելով քակեսցես զնոսա, և ման
րելով մանրեսցես զարձանն նց : * Եւ պաղանցես զար 25
նծ քո . և որհնեցից զհաց քո և զլուր քո, և զարձու
ցից 'ի ձէն զխառ : * և մի ելիցի աներմ 'ի ամուլ 26
յերկրի քում . զթիւ աւուրց քոց լցուցից : * և զան 27
իմ առաքեցից առաջնորդէլ քեզ . և զարհուրեցուցից
զնմ աղգա յորս մտանիցես 'ի նոսա : Եւ նաց զնմ
հակառակորդս քո փախստականս : * և առաքեցից ա 28
ռաջի քո զպիծակ . և մերժեսցէ զամովրհացին, և ըզ
խեւացին, և զքանանացին, և զքեսացին յերեսաց քոց :
* Եւ ոչ մերժեցից զնն յերեսաց քոց 'ի միում ամի . զի 29
մի երկիրն անապատ լինիցի, և բազմանայցեն 'ի վերայ
քո զազանք երկրին : * առ թակառ սակաւ մերժեցից 30
զնոսա 'ի քէն . մինչև ամենացես և ժառանգեսցես զեր
կիր : * Եւ եդից զսահմանս քո 'ի կարմիր ծովէ մինչև 31
'ի ծովն փղտացւոց . և յանապատին մինչև ցգեան մեծ
եփ

(18) 'ի լուս' . Եւ մի զոհիցես . համայն այլոց 'ի բաբ' :
(21) Ոման . Եւ լուիցես նմա, և մի անհա' : (23) Բա
ղան . Հրեշտակ իմ առաջնորդ քեզ : (28) Ոման . Եւ
զքեսացին 'ի քէն : Եւ ոչ մերժե' : (30) Ոման . Եւ
ժառանգեսցես զերկիրն : (31) Ոման . Մինչև 'ի գետն
մեծ եփրատ :

- ե Կրտս : և մեամեցից 'ի ձեռս ձեր գրեանիչս երկրին :
 32 և մերժեցից զնո 'ի քէն : * Եւ դու մի գնիցես ընդ նո ,
 33 և ընդ գլխոնց ուխտ : * և մի բնակեացեն յերկրի քում ,
 զի մի յանցուցանիցեն զքեզ առիս : զի եթէ ծառայ
 եացես գից նո , նոքա լիցին քեզ 'ի գայթաղութի :

ԳԼ ԻԳ .

- 1 Եւ ասէ ցմովէս . ել առ Թոր , զու և ահարոն , և Ղա
 նարադ . և արիուդ . և եւթանասուն այր 'ի ծե
 2 լոցն Ելի : և երկիր պառգեն նոն 'ի հեռասանէ : * Եւ
 մերձեցի մովսէս միայն առ Թո . և նոքա մի մերձե
 ցին : բայց ժողովուրդն մի ելցէ ընդ նոսա :
 3 * Եւ եմուս մովսէս և պատմեաց ժողովրդեանն զԹո Ղա
 պարազամս Թո , և զԹո իրաւունս : Պատասխանի եւ
 Թո ժողովուրդն 'ի մի ձայն ' և ասեն . զԹո պարազամս
 զոր խօսեցաւ Թո ' արասցուք և լուիցուք :
 4 * Եւ գրեաց մովսէս զԹո զպարազամսն նոն : Եւ կան Ղա
 խեալ մովսիսի ընդ առաւօտն , շինեաց սեղան 'ի սառ
 քոս լերին . և երկուստան վէմ կանգնեաց ըստ եր
 կոտառան աղագցն Ելի :
 5 * Եւ առաքեաց զերիտասարդս որդւոցն Ելի , և հա Ղա
 նին ողբակէզս , և զոհեցին զոհս փրկութե Թո որԹո :
 6 * Եւ առեալ մովսիսի զկէս արեանն արկ 'ի խառնե
 7 լիսն . և զկէս արեանն եհեզ առաքի սեղանոյն : * և ա
 ռեալ զգիր ուխտին ընթերցաւ յականջս ժողովրդեանն :
 Եւ ասեն , զԹո զոր խօսեցաւ Թո ' արասցուք և լուի
 8 ցուք : * Եւ առեալ մովսիսի զարիւնն , ցանեաց զժո
 ղովրդեամբն ' և ասէ . ահա այս արիւն է ուխտն զոր
 ուխտեաց Թո ընդ ձեզ վն Թո բանիցս այսոցիկ :
 9 * Եւ ելին մովսէս և ահարոն , և նաբադ և արիուդ . և Ղա
 10 եւթանասունը 'ի ծերոցն Ելի : * և ասին զանգին ուր
 կայր Թո Ելի . և ընդ ոտիւք նորա իբրե զգարձան ա
 զիւսոյ շափիղայ . և իբրե զտեսիլ հաստատութե երկ
 11 նից սրբութի : * Եւ յրնարեւոյն Ելի ոչ ծախեցաւ և
 ոչ մի . և երևեցան 'ի տեղւոջն Թո . և կերան և արբին :
 12 * Եւ ասէ Թոր ցմովէս . ել առիս 'ի լեռունն , և անդ Ղա
 լինիլիք : և տանք քեզ տախտակս քարեղէնս և օրէնս և
 13 պատուիրանս զորս գրեցի , լինել նո օրէնսդիր : * Յա
 րեաւ

(33) Բաղասի . Նոքին լինիցին քեզ 'ի գայթաղ' :

ԳԼ ԻԳ . (1) Յօրինալի ձեռամ Թո ուրէ՛տ' ոչ գրեմէ և , Թո
 գրեալի օրինալս' այս անուն որդւոյ ահարոնի միջ գրի' նա
 բազ , և ոչ նաղաք , ոչ ունի ուխտ : (4) Ոսիս . Եւ եր
 կոտառան վէմն : (10) Ոսիս . Երկնից սրբութե :

քեաւ մովսէս և յեսու պարտօնեայ նարա , և երբն 'ի լեառնն այ : * և ասէ ցծերան . զազարեցեալ այգբ մին 14 չի . զարձցուք առ ձեզ : և ահա տհարոն և ողբ ընդ ձեզ են : և թէ ուրուք գառապատան ինչ լինիցի , երթիցեալ առ նստա : * Եւ եւ մովսէս 'ի լեառնն . և ծածկեաց 15 ամպն զլեառնն : * և իջին փառքն այ 'ի լեառնն սինա . 16 և ծածկեաց զնա ամպն քիւնց օր : Եւ հոգեաց ար զմովսէս արուրն եւ լծներորդի 'ի միջոյ ամպոյն : * և տեսի 17 փառացն ան իբրեւ զհօր բորբոքեալ 'ի վերայ գլխոյ բերինն յանդիման օրդաւցն ելի : * Եւ եմմաւ մովսէս 18 'ի մէջ ամպոյն , և եւ 'ի լեառնն . և եր մովսէս 'ի լեքին անդ զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր :

ԳԼ. ԻԵ.

ԴԵ Եւ խաւցաւ արքնդ մովսէսի և ասէ : * Արասցես 1 ցորգիսն ելի . և առեք ինձ պատու 'ի նոցանէ , 2 որոց հանոյ թուեացի 'ի սիրտս իւրեանց և առնուցուք զպատուս իմ : * Եւ այս է պատուն զոր առնուցուք 'ի 3 նոցանէ . ոսկի , և արծաթ , և պղինձ , * և կապուտակ , 4 և ծիրանի . և կարմիր կրկին , և բեհէզ մանեալ . և մազ այծեաց . * և մորթս խոցոց կարմիր ներկեալ . և մորթս կապուտակեալս . և փայտ անփուտս : * Եւ եւզ լու 6 սոյ . և խուռնկս յեւզ օժման' և 'ի հանգերձանս խնկոց : * և ականի սարգիսն . և սկանս գրոյ 'ի գործ վաղ 7 տին . և զպղնձաւորն : * Եւ արասցես ինձ սրբուի , և 8 երեւցայց 'ի ձեզ : * Եւ արասցես ինձ քառ անի զոր 9 ցուցից քեզ 'ի լեքինն . օրինակ խաւսնի' և օրինակաւ մենայն սպասուց նորա : * և այսպէս արասցես : 10

Եւ արասցես տապանակ վկայութե յանփուտ փայտից : յերկուց կանգնոց և 'ի կիսոյ զերկայնութե նորա , և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զբարձրութե նր : * Եւ պատեացն զնա ոսկ 11 ւով սրբով ներքոյ , և արտաքոյ օժցնս զնա : և արասցես 'ի նմա ծնօտս ոսկիս չուրջ շրջանակաւ : * Եւ ձու 12 քեացես 'ի նմա չորս օղամանեակս ոսկիս . և գիցես 'ի չորեցունց կողմանց նր երկուս օղամանեակս 'ի միոջէ կողմանէ : և երկուս օղամանեակս 'ի միւսմէ կողմա նէ : * Եւ արասցես լծակս յանփուտ փայտից . և պա 13 տեացնս զնստս ոսկւով : * և ագուացնս զլծակնն յօ 14 զա

(14) Այս . Եւ եթէ սարուք դաս : (16) Ոման . Եւ ծածկեաց զնստս ամպն :

ԳԼ. ԻԵ . (11) Այս . Եւ արասցես նմա ծնօտս ոսկիս :

(12) Այս . Եւ ձուքեացես նմա չորս :

- զամանեակսն՝ ի կողմանս տապանակին, բաժանել նորոյ
 15 զտապանակն: * զի յօղամանեակս տապանակի կապակա
 րանացն կայցեն լծակքն, անշարժք անգատն ի նմա
 16 նէ: * Եւ գիցես ի տապանակին զկայսուհին զոր նա
 17 տաց քեզ: * Եւ արասցես զքաւուին խնկակալ յոսկ
 ւայ սրբոյ: յերկուց կանգնոց է ի կիսոյ զերկայնուե
 18 նք, և ի կանգնոյ և ի կիսոյ զլայնութն նք: * Եւ ա
 րասցես երկուս քրոնէս ոսկեա՝ ճափարակեայս. և գի
 19 ցես զնա ի վերայ երկացունց կողմանց քաւուին: * և
 լինիցին քրորեքն՝ մի ի միջէ կողմանէ, և մի ի միւս
 20 մէ՝ կողմանէ քաւութեն: * Եւ արասցես երկուս քրո
 րէս ի վերայ երկացունց կողմանց նք: և իցէ քրորեքն
 տարածեալ զԹեա իւրեանց՝ ի վերուստ. և հովանի սւ
 նիցին Թեաք իւրեանց ի վերայ քաւութեն. և երեսք
 նց յանգիման միմեանց, զի ի քաւութեն հայեցին և
 րեպք քրորեքն: Եւ գիցես զքաւութեն ի վերայ տա
 21 պանակին ի վերուստ կողմանէ: * Եւ գիցես ի տա
 22 պանակի անգ զկայսուհին զոր նա տաց քեզ: * Եւ
 յայանեցայց քեզ անտի. և խօսեցայց ընդ քեզ ի վե
 րուստ՝ ի քաւութէ անտի. ի միջ երկուց քրորեքն,
 որ իցեն ի վերայ տապանակին զկայսուհե, ըստ մօ
 զոր պատուիրեցի քեզ առ որդիսն իւրի:
 23 * Եւ արասցես սեղան՝ յանձնուտ փայտից. յերկուց ճ
 կանգնոց զերկայնուի նորա, և ի կանգնոյ զլայնութն
 24 նք, և ի կանգնոյ և ի կիսոյ զբարձրուի նորա: * Եւ
 պատեացես զնա ոսկեով սրբով. և արասցես նմա ծնօտս
 25 ոսկիս շուրջանակաւ շուրջանակի: * և արասցես նմա
 պսակ սկզբն շուրջանակի: և արասցես պսակին ծղ
 26 նօտս շուրջանակաւ շուրջանակի: * Եւ արասցես նմա
 չորս օղամանեակս ոսկիս. և գիցես զօղամանեակսն ի
 չորեսին կողմանն, որ իցեն չորեցունց թախց նորա,
 27 * ի ներքոյ պսակին. և եզիցին օղամանեակքն լամբք
 28 լծակացն, քառնալ նոցոք զանգանն: * Եւ արասցես
 զլծակսն յանձնուտ փայտից, և պատեացես զնա ոսկեով
 29 սրբով. և քարճցի նոցոք սեղանն: * Եւ արասցես ըզ
 խնկազացն և զառփս նք, և զնաչախ, և զնուիրա
 նցս նք, արձք նուիրեացես. յոսկեայ սրբոյ արա
 ցես զայն:
 30 * Եւ գիցես ի վերայ սեղանոյ՝ հացիններսաց յանգի. ՃԱ
 ման իմ հանապազորդ:

* Եւ

(22) Այս. Զոր պատուիրեցիք քեզ: (29) Որնս. Զիցն
 կազայսն և զառփս... ի յոսկեայ սր: (30) Յօրնակին
 յեփ հացիններսաց ի կարգի դաբարի փեղի թողեալ, ի տա
 փանցս նշանակի ի ներս թեղի՝ հաց, և թխեանու համայնք

քեաւ մովսէս և յեսու պարտօնեայ նարս , և երէն 'ի
լեառնն այ : * և ասէ ցծերան . զազարեցնէր այդք մին 14
քն գարձցուք առ ձեզ : և ահա տհարոն և ողբ ընդ ձեզ
են : եթէ ուրուք գառաստան ինչ լինիցի , երթիցն
առ նոսա : * Եւ եւ մովսէս 'ի լեառնն . և ծածկեաց 15
ամպն զլեառնն : * և իջին փառքն այ 'ի լեառնն սինա . 16
և ծածկեաց զնա ամպն զիւր օր : Եւ հոգեաց արզմով
սէս արուքն եւ լծներորդի 'ի միջոյ ամպոյն : * և տեսի 17
փառացն ան իբրեւ զհօր բորբոքեալ 'ի վերայ գլխոյ
երբինն յանդիման օրդուցն ելի : * Եւ եմմաւ մովսէս 18
'ի մէջ ամպոյն , և եւ 'ի լեառնն . և եր մովսէս 'ի լեքին
անդ զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր :

ԳԼ ԻԵ .

22 Եւ խօսեցաւ արքնդ մովսիսի և ասէ : * Արասցես 1
ցորդին ելի . և առէք ինձ պառու 'ի նոցանէ , 2
որոց հանոյ թուեացի 'ի սիրտս իւրեանց և առնուցուք
զպառու իմ : * Եւ պիտ է պառուքն զոր առնուցուք 'ի 3
նոցանէ . ոսկի , և արծաթ , և պղնձ , * և կապուտակ , 4
և ծիրանի . և կարմիր կրկին , և բեհեզ մանեալ . և մազ
այծեաց . * և մորթս խոցոց կարմիր ներկեալ . և մորթս 5
կապուտակեալս . և փայտս անփուտս : * Եւ եւզ լու- 6
սոյ . և խունկս յեւզ օժման՝ և 'ի հանգերձանս ինկոց :
* և ականի սարգիոնս . և ականս գրոյ 'ի գործ վակա 7
սին . և զպնդաւորն : * Եւ արասցես ինձ արբուի , և 8
երեւեցայց 'ի ձեզ : * Եւ արասցես ինձ քառ նմի զոր 9
ցուցից քեզ 'ի լեքինն . օրինակ խորանի՝ և օրինակա
մնայն սպասուց նորա : * և այսպէս արասցես : 10
23 Արասցես առաքանակ վեպուծե յանփուտ փայտից :
յերկուց կանգնոց և 'ի կիսոյ զերկայնութի նորա ,
և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զբայնութի նո , և 'ի կանգնոյ և
'ի կիսոյ զբարձրութի նո : * Եւ պատեացն զնա սակ 11
ւով արբով ներքոյ , և արասցոյ օժցնս զնա : և արաս-
ցես 'ի նմա ծնօտս ոսկիս շուրջ շրջանակաւ : * Եւ ձու 12
քնացես 'ի նմա չորս օղամանեակս ոսկիդ . և գիցես 'ի
չորեցունց կողմանց նո երկուս օղամանեակս 'ի միորէ
կողմանէ : և երկուս օղամանեակս 'ի միւսմէ կողմա-
նէ : * Եւ արասցես լծակս յանփուտ փայտից . և պա 13
տեացնս զնոսա ոսկով : * և ազուսցնս զլծակսն՝ յո 14
դա .

(14) Այս . Եւ եթէ սւրուք դաս : (16) Ոման . Եւ
ծածկեաց զնոսա ամպն :

ԳԼ ԻԵ . (11) Այս . Եւ արասցես նմա ծնօտս ոսկիս :

(12) Այս . Եւ ձուքնացես նմա չորս :

- զամանեակն 'ի կողմանս տապանակին, բաժնից նորոյ
 15 զտապանակն: * զի յողմանեակս տապանակի կտակա-
 րանացն կայցեն լծակքն, անշնորհք անգուսին 'ի նմա
 16 նէ: * Եւ գիցես 'ի տապանակին զկայսուհին զոր նմ
 17 տաց քեզ: * Եւ արասցես զքաւուին խնկակալ յոսե-
 ւայ արքայ: յերկուց կանգնոյ և 'ի կիսոյ զերկայնուի
 18 նք, և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զլայնութի նք: * Եւ ա-
 րասցես երկուս քորիէս ոսկին ճափարակեայս. և գի-
 19 ցես զնա 'ի վերայ երկացուց կողմանց քաւուին: * և
 լինիցին քորակքն՝ մի 'ի միջէ կողմանէ, և մի 'ի միւս
 20 մէ կողմանէ քաւութեն: * Եւ արասցես երկուս քո-
 րէս 'ի վերայ երկացուց կողմանց նք: և իցէ քորակիցն
 տարածեալ զԹեա իւրեանց 'ի վերուստ. և հովանի ու-
 նիցին Թեաք իւրեանց 'ի վերայ քաւութեն. և երեսը
 նց յանգիման միմեանց, զի 'ի քաւութեն հայեցին ե-
 րեսք քորակիցն: Եւ գիցես զքաւութեն 'ի վերայ տա-
 21 պանակին 'ի վերուստ կողմանէ: * Եւ գիցես 'ի տա-
 22 պանակի անգ զկայսուհինն զոր նմ տաց քեզ: * Եւ
 յայանեցայց քեզ անտի. և խօսեցայց ընդ քեզ 'ի վե-
 րուստ 'ի քաւութե անտի. 'ի միջ երկուց քորակիցն,
 որ իցեն 'ի վերայ տապանակին վկայութե, ըստ ամի
 զոր պատուիրեցի քեզ առ որդիսն իւրի:
 23 * Եւ արասցես սեղան՝ յանձնուս փայտից. յերկուց ճ
 կանգնոյ զերկայնուի նորա, և 'ի կանգնոյ զլայնութի
 24 նք, և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զբարձրուի նորա: * Եւ
 պատեացես զնա ոսկեով արքով. և արասցես նմա ծնօտս
 25 ոսկիս շուրջանակաւ շուրջանակի: * և արասցես նմա
 պսակ ուղկեան շուրջանակի: և արասցես պսակին ծը-
 26 նօտս շուրջանակաւ շուրջանակի: * Եւ արասցես նմա
 չորս օղմանեակաւ ոսկիս. և գիցես զօղմանեակն 'ի
 չորեսին կողմանն, որ իցեն չորեցուց ռաից նորա,
 27 * 'ի ներքոյ պսակին. և եղիցին օղմանեակքն լամբք
 28 լծակացն, քառնալ նոցոք զանգանն: * Եւ արասցես
 զլծակն յանձնուս փայտից, և պատեացես զնա ոսկեով
 29 արքով. և բարձր նոցոք սեղանն: * Եւ արասցես ըզ-
 խնկապացն և զառփս նք, և զճաշակս, և զնուիրու-
 նոցս նք, արքով նուիրեացես. յոսկեայ արքայ արա-
 ցես զայն:
 30 * Եւ գիցես 'ի վերայ սեղանոյ՝ հացիններեսաց յանգի ՃԱ
 ման իմ հանապազորդ:

* Եւ

(22) Այս. Զոր պատուիրեցիք քեզ: (29) Որնա. Զորն
 կազարսն և զառփս... 'ի յոսկեայ ար': (30) Յօրինակն
 յեւ հացիններեսաց 'ի կարգի դաբարի փեղի թողեալ, 'ի տա-
 րանոյ նշանակի 'ի ներս թիւի՝ հաց, և թիւնուս համայն:

ՃԲ * Եւ արասցես աշտանակ յոսկւոյ սրբոյ : Ճախարա 31
 կեանց գործերոցն զաշտանակն . զի բունն , և ստեղունքն ,
 և սկահքն , և գնդակքն , և շուշանքն՝ անդատին 'ի նմա
 նէ իցէ : * Վեց ստեղունք արձակեալք 'ի կողմանց նի : 32
 երեք ստեղունք աշտանակին 'ի միոյնէ կողմանէ . և ե
 րեք ստեղունք աշտանակին 'ի միւսմէ կողմանէ : * Եւ 33
 երեք սկահաձեւք ընկուղաղարդք յօրինեալք 'ի միում
 ստեղանն . և գնդակ և շուշան . և երեք սկահաձեւք ըն
 կուղաղարդք յօրինեալք 'ի միւսումստեղանն . և գրն
 գակ և շուշան . նոյնպէս վեցեցունց ստեղանցն արձա
 կեալք յաշտանակէ անտի : * Եւ յաշտանակի անդ ջորք 34
 սկահաձեւք ընկուղաղարդք յարդարեալք . և գնդակք
 և շուշանք նի : * Գնդակ 'ի ներքոյ երկուց ստեղանցն 35
 անդատին 'ի նմանէ , և գնդակ 'ի ներքոյ երկուց ևս
 ստեղանցն անդատին 'ի նմանէ . նոյնպէս արասցես վե
 ցեցունց ստեղանցն արձակելոց յաշտանակէ անտի :
 * զի գնդակքնց և ստեղունք անդատին 'ի նմանէ իցեն . 36
 համակ Ճախարակեայ 'ի միոյն ոսկւոյ սրբոյ : * Եւ ա 37
 րասցես նմա ճրագարանս եւթն . և զիցն զճրագա
 րանսն 'ի վերայ աշտանակին . և ապցեն լոյս 'ի միոյն
 կողմանէ երեսաց նի : * Եւ զբաղմակալս նի , և զնե 38
 ցնւկն արասցես յոսկւոյ սրբոյ : * 'ի տաղանդէ միոյ 39
 յոսկւոյ սրբոյ արասցես զայն ամսպաս : * Զգոյլ լեր 40
 որպէս ցուցաւ քեզ օրինակ 'ի լերինն՝ արասցես :

ԳԼ. ԻԶ.

ՃԳ Եւ արասցես խորան տառնփեղկեան : 'ի բեհեզոյ 1
 մանելոյ , և 'ի կապուտակէ , և 'ի ծիրանեոյ , և 'ի
 կարմրոյ կրկնելոյ : քերոր՝ գործ անկուածոյ գործես
 ցես զնոսա : * Երկայնուի միոյ փեղկին 'ի քսանեյութ 2
 կանգնոյ , և լայնուի 'ի չորից կանգնոց՝ փեղկի միոյ լե
 նիցի : չափ՝ նոյն եղիցի ամ փեղկիցն : * Հինգ փեղկ ընդ 3
 միմեանս կցեալ . և հինգ ևս այլ ընդ միմեանս խառ
 նեալ : * Եւ արասցես Ճարմանդս կապուտակեայս առ 4
 եղերք միոյ փեղկին 'ի միոյնէ կողմանէ 'ի խառնուածան :
 նոյնպէս արասցես և առ եղերք արաքնոյ փեղկին ,
 երկրորդի խառնուածոյն : * Յիսուս Ճարմանդ արաս 5
 ցես

ոմանց . հացին երեսաց հաց յանդի : (31) 'ի տա . Եւ
 սկահակքն . համայն ոմանց 'ի բեհե : (33) Յօրնալին . 'ի
 միում սեղանն . . 'ի միւսումս սեղանն : (38) Ոման . Եւ
 զբաղմակալսն : (39) Յօրնալին քիտի . Արասցես
 զայն ամենայն :

ԳԼ. ԻԷ. (2) Ոման . Եղիցի ամ փեղկացն : (5) Առ .

- ցես միում փեղկի . և յիսուն շարժանգ արասցես Կ
կողմանէ փեղկին ըստ երկրորդի խառնուածոյն . գիւմ
ընդդէմ միմեանց խառնիցն իւրաքանչիւր շարժանգն :
- 6 * Եւ արասցես յիսուն օգտ օսկիս՝ և խառնուցես ըզ
փեղկսն ընդ միմեանս աղբիւքն . և եղիցի խորան մի :
- 7 * Եւ արասցես վերնափեղկս մազեղնա նուարտան խո
րանին , մեառան փեղկ գործեսցես զնոսա : *
- 8 Կայնուծի միոյ փեղկի՝ լինիցի յերեսուն կանգնոյ . և
լայնուծի միոյ փեղկի՝ ի չորից կանգնոց : չափ՝ նոյն եւ :
- 9 զիցի մեառանեցունց փեղկիցն : *
- 10 Կողմանէ խորանին : *
- 11 Եւ արասցես շարժանգա յիսունս առ եզերք միոյ փեղկին՝ ի մէջ խառնուածոյն .
և յիսուն շարժանգ արասցես առ եզերք փեղկին երկ
րորդի խառնուածոյն : *
- 12 Եւ արասցես օգտ պղնձիս յիսուն , և խառնուցես զօգտն ընդ շարժանգան . և կը
ցեսցես զփեղկսն՝ և եղիցին մի : *
- 13 Եւ գիցես զաւելորդ փեղկին՝ ի ննքոյ խորանին . կիսով փեղկին աւելոր
դաւ մնացելով ծածկեցես զապարումս փեղկից խո
րանին յետոյ կողմանէ , *
- 14 Եւ կանգնաւ յայնմ կողմանէ . յաւելորդե երկայնու
թ փեղկից խորանին . և եղիցի ծածկել զապարումս խո
րանին աստի նման : *
- 15 Եւ արասցես զվեժակս խորանին՝ ի շիկակարմիր մօրթոց խոյոց : և ծածկելիս՝ ի կապու
թս մօրթոյ՝ ի վերուստ : *
- 16 Եւ արասցես զսիւնակս խո
րանին յանփուտ փայտից * կանգնաւորս զ՝ ի տանն
կանգնոյ զերկայնուծի միոյ սիւնակին առնիցնս : և ի
միողէ կանգնոյ և ի կիսոյ * զլեւանմօրուծի և զլայնու
թ միոյ սիւնակից : Եւ երկուս օփուխ միում սիւնակի ,
ազուցեալ ընդ միմեանս . այնպէս արասցես իմ սիւն
- 18 Խակաց խորանին : *
- 19 Եւ արասցես քսան սիւնակս խո
րանին՝ ի հիւսւմոյ կողմանէ : *
- 20 Եւ քառասուն խարխիս
արծաթիս արասցես քսանեցունց սեանց : երկու խա
րխիք առ մի սիւն յերկոցունց կողմանց . և երկու խա
րխիք առ մի սիւն յերկոցունց կողմանց խորանին :

* Եւ

Իւրաքանչիւր խառնիցին շարժանգն : և իմ խառնիցին
խորան : (6) Ի լուսն . Յիսուն աղբս օսկիս . Կանխոյն
Քաղնոյ ի Բաբ : (8) Ոման . Մեառանեցունց փեղ
կացն : (10) Յօրինակին Դրամ Բայն՝ աստի պիւտ , շարժանգն
Գրի ևս շարժանգ , չափ ոչում և թէ Էքս : (12) Ոման .
Զաւելորդ փեղկիցն . . . Կիսով փեղկին : (14) Ի լուսն .
Մորթոյ խոյոց . Կանխոյն ալլոյ ի Բաբ : (19) Յօրինակին .
Եւ Ե խարխիս ար : (19) Ի Ես . Երկու սարխիք առ :

* Եւ յերկրորդն կողմանէ խորանին ընդ հարաւ քսան 20
սին : * Եւ զառաւմաւն խարխիւք նց արծաթիք . երկու 21
խարխիւք առ մի սին յերկոցունց կողմանց : * Եւ յերկու 22
առաւմա խորանին 'ի ծովակողմն կուսէ արասցես վեց
սին : * Եւ երկու սինս արասցես յանկիւնս խորա 23
նին 'ի Թիկանց կողմանէ : * Եւ եղեցին հասարակ 'ի ներ 24
քուստ : Եւ ըստ նմին օրինակի ընկեցին զյոյգ խորա
կաց նր 'ի մի խառնուած : նոյնպէս արասցես երկու
ցունց անկեանցն կանգնաւորս : * Եւ եղեցի ութ սին : 25
Եւ խարխիւք նց արծաթիք՝ վեցաասան խարխիւք : երկու
խարխիւք առ մի սին յերկոցունց կողմանց նր . Եւ եր
կու սարխիւք առ մեւս եւս սին : * Եւ արասցես նոյն 26
յանգուս փայտից . հինգ նիգ . առ մի սին 'ի մի կողմ
կողմանէ խորանին , * Եւ հինգ նիգ առ մեւս եւս սին 27
յերկրորդ կողմանէ խորանին . Եւ հինգ նիգ առ մի սին
'ի Թիկանց խորանին ընդ ծովակողմն : * Եւ նիգ մի 'ի 28
մէջ սեանցն Թափանցանց՝ 'ի մի կողմանէ 'ի միւս
կողմն : * Եւ զսինսն պատեցես ոսկւով . Եւ արասցես 29
օղս օսկիս՝ յորս ազաւցանիցես զնիգոն : Եւ պատեցես
զնիգոն ոսկւով : * Եւ կանգնեցան զխորանն վկայու 30
Թն՝ ըստ օրինակին որ ցուցաւ քեզ 'ի ընթին :

ՃԴ * Եւ արասցես վարագոյր 'ի կապուտանի , Եւ ի բերան 31
ւոյ , Եւ 'ի կարմրոյ մանելոյ , Եւ 'ի բնահղոյ նիւթիւնոյ :
Գործ անկուածոյ գործեացես զնա քերտուք : * Եւ գի 32
ցես զնա 'ի վերայ չորեցունց անփուտ Եւ օսկեապետ
սեանցն . Եւ խորակք նց ոսկիք . Եւ խարխիւք նոցա ար
ծաթիք : * Եւ ձգեցան զվարագոյրն սինս 'ի սին : Եւ 33
աարցիս 'ի նմի քսան զվարագոյրն զառաւմանակ վկայու
Թնն . Եւ անջրպետիցի ձեզ վարագոյրն 'ի մէջ սրբու
Թնն , Եւ 'ի մէջ սրբու Թն՝ սրբու Թնցն : * Եւ ծածկեա 34
ցես վարագուրան զառաւմանակ վկայու Թնն 'ի սրբ
բու Թն սրբու Թնցն :

ՃԵ * Եւ գիցես զսեզանն արտաքոյ վարձագուրն : Եւ զաշ 35
տա

(23) Քաղաքի յայտնաբերելու զվերջապատեալն ըստ այսօրե
նախ . 'ի Թիկանց կողմանց : (24) Քաղաքի . Եւ յերկուս Եւ
բանին 'ի ծովակողմն կուսէ արասցես վեց սին . Եւ ուս սինս ա
րասցես յանկիւնս խորանին 'ի Թիկանց կողմանէ . Եւ եղեցին հա՛ն :
(24) Ո՛րհն . Զոյգ 'ի խորանացն : (25) Յօրհանի նիւթ .
Առ մի սին յերկու : (25) 'ի լուսն . Եւ երկու խարխիւք .
հանգստի ալոյ 'ի բնոյ : (27) Ո՛րհն . Եւ հինգ նիգ առ
մի սին յերկրորդ կողմ : (29) Ո՛րհն . Ազաւցանիցեն
զնիգոն , Եւ պատեցես : (30) Ո՛րհն . Զխորանն ըստ օրե
նակին . 'ի ընթին անդ , կամ անդր : (32) Ո՛րհն . Զսե
զունց սեանց անփուտ Եւ օսկեապատեցն :

տանտէն յանգիմնն սեղանոյն , 'ի կողմնեւ խորանին
ընդ հարաւ : և զսեղանն գիցես 'ի կողմնեւ խորանին
ընդ հիւսւսի :

- 36 * Եւ արասցես սրահակ դրան խորանին . 'ի կապուտաւ ՃԶ
կէ , և 'ի ծիրանեւոյ , և 'ի կարմրոյ մանելոյ , և 'ի բնիւ
37 զոյ նիւթիցդ գործ նկարակերպ : * Եւ արասցես վա-
րագուրին հինգ սիւնակ յանփուտ փայտից . և օծցես
զնոսա ոսկւով : Եւ խոյակք նի՞ ոսկիք . և ձուլեացես
նոցա հինգ խարխուխ պղնձի :

ԳԼ ԻԵ .

- 1 Եւ արասցես սեղան յանփուտ փայտից . 'ի հինգ ձե-
կանգնոյ զերկայնուի նի՞ , և 'ի հինգ կանգնոյ ըզ-
լայնութի : չորեքհուսի լինիցի սեղանն , և յերեց կանգ-
2 նոց զբարձրուի նի՞ : * Եւ արասցես ըզջեւրս նորո
'ի վերայ չորեքանոց անկեանց խրոց . զի անդառնին ընա-
քեալ իցեն եղջեւրքն : և պատեացնս զնա պղնձով ,
3 * Եւ արասցես պսակ սեղանոյն , և զնուարածն նի՞ :
և զտաշտան : և զմահանմն : և զկրակարանն : և զնո՞
4 սպասն արասցես պղնձի : * Եւ արասցես նմա դահա-
ւորակ , զանգակակերպ պղնձի : և արասցես դահա-
ւորակին չորս օգտմանեակս պղնձիս 'ի չորեքունց կող-
5 մանէ : * և զիցես զնոսա ընդ դահաւորակաւ սեղա-
նոյն 'ի ներքոյ : և եղիցի դահաւորակն մինչև 'ի մէջ սե-
6 ղանոյն : * Եւ արասցես լծակս սեղանոյն , լծակս յան-
7 փուտ փայտից : և պատեացես զնո՞ պղնձով * և արե-
ցես զլծակսն ընդ օղան : և եղիցին լծակքն յերկոցունց
8 կողմանց սեղանոյն ' առ 'ի բառնալոյ զնա : * խոր , տախ-
տակամանս արասցես զնա . քառ օրինակին որպէս ցու-
ցաւ քեզ 'ի լերինն . այնպէս արասցես զնա :
9 * Եւ արասցես սրահ 'ի խորանին 'ի կողմ հարաւոյ . ՃԶ
և պառագառա սրահին 'ի բնիւղայ մանելոյ . հարիւր
10 կանգուն յերկայնութի միոյ կողմանն , * և սիւնք նոցա
քսան , և խարխուխք նոցա պղնձիք քսան , և օգք նոցա
11 և խոյակք նի՞ արծաթիք : * Նոյնպէս և 'ի կողմանն որ
ընդ հիւսւսի՝ առադատաքն հարիւր կանգուն յերկայ-
նութի . և սիւնք նի՞ պղնձիք քսան , և սարխուխք նոցա
պղնձ

(37) Այս . Յանփուտ փայտէ . . . և խոյակք նի՞ ոսկիք :
ԳԼ ԻԵ . (2) Ոման . Եւ պատեացես զնո՞ պղնձ : (3) 'ի
ըստ . Եւ զնուարածն նի՞ : (7) Այս . Առ 'ի բառնալ զնա :
(8) Ոման . յաւելուան . քեզ 'ի լերին սեղ : (9) Այս . Սրահ
խորանին 'ի կողմն : (11) Ոման . Եւ խարխուխք նի՞ պղն-
ձիք քսան , և խոյակք նի՞ և խարխուխք սեղանն , և խոյ-

պղծմիջ քցան. և խոյաւլք նոցա. և խոյաւլք տեանցն
պատահալ արծաթով : * Եւ 'ի լայնութի սրահին ընդ 12
ծովակողմն առաքատաք 'ի յիսուն կանգնոյ . սիւնք նշ
տասն, և խարխիւք նշ տասն : * Եւ 'ի լայնութի առաջին 13
տրահին՝ որ ընդ արեւելս առաքատաք 'ի յիսուն կանգ
նոյ . սիւնք նշ տասն, և խարխիւք նշ տասն : * Եւ 'ի 14
հնգեասան կանգնոյ բարձրութի առաքատաքն 'ի միւ
ջէ կողմանէ . սիւնք նշ երեք, և խարխիւք նշ երեք :
* Եւ յերկրորդում կողմանն՝ հնգեասան կանգուն 15
առաքատաքն 'ի բարձրութի . սիւնք նշ երեք, և խա
րխիւք նշ երեք : * Եւ գրան սրահին վարագոյր՝ քսն 16
կանգուն 'ի բարձրութի, 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրան
ւոյ, և 'ի կարմրոյ մանելոյ, և 'ի բեհեզոյ նիւթելոյ .
նկարեն յասպնագործաց : և սիւնք նշ չորք, և խարխիւք
նշ չորք : * Եւ սիւնք սրահին շուրջանակի արծաթաւ 17
պատք, և խոյաւլք նոցա արծաթիք, և սարխիւք նոցա
պղնձիք : * Եւ երկայնութի սրահին հարիւր առ հա 18
րիւր . և լայնութի յիսուն առ յիսուն . և բարձրութի
հնգեասան կանգուն . 'ի բեհեզոյ մանելոյ . և խա
րխիւք նշ պղնձիք : * Եւ Եւսկան խորանին, և Եւսգոր 19
ծի նր, և Եւս ցիցք սրահին՝ պղնձիք :

ՃԺ * Եւ գու պատուիրեալ որդւոցն ելի . և առցեն քեզ 20
ձկն 'ի ձկնենեաց, պարզ, սուրբ, խափակութ, 'ի լոյս,
քի եղցի ճրագ հանապազորդ : * Ի խորանին վկայուն, 21
արտաքոյ վարագուքի ուխտին : Եւ լուցանիցէ զնա
ահարոն և որդիք իւր յերկորեայ մինչև զառաւօտ ա
ռաջինն . օրեն յաւիտեանական յազգս ձեր առ 'ի յորդ
ւոցն ելի :

ԳԼ. ԻԸ.

ՃԺ Եւ գու մատուցես առ քեզ զահարոն զեղբայրք . 1
և զորդիս նր ընդ նմա՝ յորդւոցն խորայնիք, քա
հանայանալ ինձ . զահարոն, և զնաբազ, և զարթուգ,
և զեղիազար, և զիթամար զորդիս ահարոնի : * Եւ 2
արասցես պատմութան սուրբ ահարոնի եղբոր քում,
'ի պատիւ և 'ի փառս : * Եւ գու խօսեցիս Էւսկան 3
առնա

բխիւք պատահալ ար" : Ուր օրինակի ի խոյաւլք՝
դնի աւղք : (13) Ոսկե խիտակ այս համարոյ ունի . Եւ
նով լայնութի տրահին, որ հայի՝ ընդ արեւելս՝ յիսուն կանգնոյ
եղիցի : (16) Ոսկե . Զասպանագործաց : (18) Ոսկե .
Եւ բարձրութի հնգ կան" : (21) Ոսկե . Եւ լուցանի
ցէ զնա ահարոն և որդիք նր . . յառաւօտ :

ԳԼ. ԻԸ. (3) Աստ . Եւ արասցեն պատմութան :

- տունս մեզք, զորս լցուցից հոգևով իմաստունք: Եւ արասցես պատմութեան սուրբ՝ ահարոնի՝ ի սրբաւթի, 4 որովք քահանայանայցէ՝ ինձ: * Եւ այս օրինակ պատմութեանսցն՝ զօր աննիցեն. զպաշտօնաւորն, և զվակաս՝ զուսովք և զլանջօք. և զպատմութեանն բեհեզայ. և 5 * Եւ առցեն նոքա ոսկի, և կապուտակ, և ծիրանի, և կարմիր մանեալ, և բեհեզ:
- 6 * Եւ արասցեն զվակասն յոսկւոյ սրբոյ, և ի կապուտակէ, և ի ծիրանւոյ, և ի կարմիր մանելոյ, և ի բեհեզոյ նիւթելոյ. 7 գործ ոստայնի նկարակերպ: * Եւ կու վակասք ընդ միմեանս խառնեալք, եղիցին ի վր 8 երկոցունց կողմանց նր հաստատեալք: * Եւ գործ վակասին՝ որ իցէ ի վերայ նր. ըստ նմին օրինակի գործ անգասին ի նմանէ լինիցի. յոսկւոյ սրբոյ, և ի կապուտակէ, և ի ծիրանւոյ, և ի կարմիր մանելոյ, և 9 ի բեհեզոյ նիւթելոյ: * Եւ առցեն երկուս ականս զըմբոխսոս, և գրեսցես ի նոսա զանուանս որդւոցն իւ 10 րայելի. * զվեց անուն նց՝ ի միում ական. և զայլն ևս 11 վեց՝ յերկրորդում ականն. ը ազգս իւրեանց. * գործ ճարտարութեան ականս գործաց. քանդակ կնքոյ քանդակեսցեն զերկոսին ականսն. ըստ անուանց որդւոցն 12 իւրի. տալաւորեալս և քանդակեալս ոսկւով արասցես զնս: * Եւ գիցես զերկուս ականսն ի վերայ ուսոց վակասին. 13 զի լինիցին ականքն յեշատակ որդւոցն իւրի: և բառնայցէ՝ ահարոն զանուանս որդւոցն իւրի առաջիմն, ի վր երկուց ուսոց իւրոց՝ ի յեշատակ վս նց:
- 14 * Եւ արասցես վահանակս յոսկւոյ սրբոյ: * և արաւ 14 ցես երկուս վերջս յոսկւոյ սրբոյ. մանուածոյս ծաղկեալ՝ գործ հիւրկէն. և գիցես զվերջսն մանուածոյս 15 ի վերայ երկոցուն վահանակացն * առ վտաւակօքն նց առաջոյ կողմանէ:
- Եւ արասցես զտախտակն դատաւտանաց գործ նկա 16 րակերպ. ըստ ձեւոյ վակասին արասցես զնա. յոսկւոյ, և ի կապուտակէ, և ի ծիրանւոյ, և ի կարմիր մանելոյ, և ի բեհեզոյ նիւթելոյ: * Եւ արասցես զնա 17 չորեքանկիւնի, թզաւ յերկայնութի, և թզաւ ի լայնութի: * Եւ ընդ ելուզցես ի նմա ընդ ելուզածս, ըստ չորեքկարգեան ականց: Կարգս ականց, Առաջին՝ 18 զըմբոխս, և սարգիոն, և տալազիոն. կարգ մի: * և կար

(11) Ո՛հնէ. + Ոսկւով արասցես զնա: (12) Բեհեզ. + Ահարոն յեշատակի որդ: (13) իւրա. + Առ վակասաւն նոցա: (15) Ո՛հնէ. + Ըստ ձեւոյ հասակին ար: (17) իւրա. + Ընդ ե

կարգն երկրորդ՝ կարգեհան , և շափիզա , և յառաջիւ :
 * և կարգն երրորդ՝ գոճազմ , և տիտա , և սուտակ : * և 19
 կարգն չորրորդ՝ յակննթ , և բիւրեղ , և եղունդն : 20
 դելուզեալ , յոսկի կապեալ՝ յիւրաքանչիւր կարգս կալ
 ցեն : * Եւ եղեցին ականքն յանուանց որդւոցն իւր 21
 երկոտասան . ըստ անուանց նոցա գրեալք քանդաւ
 կաւ իւրաքանչիւր ըստ անուան իւրում լինիցին . քառ
 ազգացն երկոտասանից : * Եւ արասցես տախտակ մի 22
 հիւսկէն վերջիւք . գործ չղծայագործ յոսկւոյ արքայ :
 * Եւ արասցես ի վերայ տախտակին երկուս օղս ոս 23
 կիւ . և դիցես զերկուս օղսն ոսկիւ ի վերայ երկուց
 ծայրից տախտակին : * Եւ դիցես զերկու չղծայաւ 24
 գործսն ոսկիւ ի վերայ երկրցուն օղոցն առ ծայրիւք
 տախտակին : * և զերկուս ծայրս երկուց չղծայաւ 25
 գործիցն տացեն ի վերայ երկոցունց մած . և դիցես
 ի վերայ թիկանց վակասին ի ճակատ երեսաց նորա :
 * Եւ արասցես երկուս օղս ոսկիւ , և տացեն գնոսա ի 26
 վերայ երկուց ծայրից տախտակին , առ եզերքն որ իցէ
 հանդէպ վակասին ի ներքոյ կողմանէ : * Եւ արասցես 27
 երկուս օղս ոսկիւ , և տացես գնոսա ի վերայ երկուց
 ուսոց վակասին ի ներքոյ կողմանէ՝ յանդիման միմեանց
 միտքան . և զաղխս նր ի վերայ մենքենայից վակասին :
 * և պինդ ունիցին զտախտակն յօղոց նր՝ մինչև ցօղս 28
 վտկասին , ի նիւթոյ կապուտակէ . զի իցէ ի վերայ
 մենքենայից վակասին . և մի զերծանիցի տախտակն ի
 վակասէ անտի : * Եւ առցէ ահարոն զանուն որդւոցն 29
 իւր ի վերայ տախտակի դատաստանին՝ ի լանջս իւր , ի
 մօտանել իւրում ի սրբունին ի յիշատակ հանապազորո
 առաջի նոյ : * Եւ գիցես ի վերայ տախտակին դատառ 30
 տանի զվերջն չղծայագործս՝ յերկոցունց կողմանց
 տախտակին գիցես : և զերկուս վահանակսն գիցես ի
 վերայ երկուց ուսոց վակասին յերեսաց կողմանէ ի
 ներքուստ : Եւ գիցես ի վերայ տախտակին դատառ
 տանի զյանդիմանունն և զչմարտուն . և եղեցի ի վր
 լանջացն ահարոնի յորժամ մօտանիցէ ի սրբունսն ա
 ռաջի նոն : և տարցի ահարոն զգատաստանս որդւոցն
 իւր ի վերայ լանջաց իւրոց առաջի նոն հանապազ :
 ԾԺ * Եւ արասցես վտաւակս պճղնաւորս համակ կապու 31
 ի տակ . * և զօձիսն գրապանաւ արարեալ , բոլորակ 32
 ձևեացեա շուրջանակի՝ գործ անդուածոյ : և զխառ
 նուածսն անկեալ անդասին ի նմանէ . զի մի արատի
 ցի : * Եւ արասցես առ ստորոտում վտաւակացն ի ներ 33
 բոյ

լուգուածս . կոմայն օմանց ի Բն : (29) Ո՛հն . Զանուանս
 որդւոցն իւր : (33) Ո՛հն . Եւ զանգակք ոսկիր ի մէջ :

- քոյ կողմանէ՝ իբրեւ նունաձեւ ծագկեալս, ի կապու
տակէ և ի ծիրանւոյ, և ի կարմրոյ մանելոյ, և ի բե
հեզոյ նիւթելոյ առ ստորոտով ժաւակացն շուրջա
նակի. և տեսիլ նր նունաձեւ, և զանգապս ոսկիս ի մէջ
34 նց շուրջանակի: * զանգապս ոսկի և նունաձեւ՝ ծաղ
35 կեալ առ ստորով ժաւակացն շուրջանակի: * Եւ
եղիցի ի վերայ ահարոնի յորժամ պաշտօնցէ՝ հնչին
բարբառոյ ի մտանել իւրում ի սրբութին առաջի տն,
և յեւանել նր՝ զի մի մեռանիցի:
- 36 * Եւ արասցես թիթեղն յոսկւոյ սրբոյ. և քանդակես ՃԺ
37 ցես ի նմա քանդակ կնքոյ՝ սրբութի տն: * և գիցես Ե
զնա ի վերայ կապուտակին մանելոյ. և եղիցի խուրին
38 յերեսաց կողմանէ * ի վերայ ձակատուն ահարոնի:
Եւ բարձցէ ահարոն զմեղս նուիրացն, որչափ ինչ նը
ւիրիցեն որդիքն իւրի. ըստ նմ՝ տրոց սրբութեցն իւ
րեանց. և եղիցի ի վերայ ձակատուն ահարոնի հանա
պաղ յընդունելութի նոցա առաջի տն:
- 39 * Եւ զպճնաւոր պատմուձանն ի բեհեզոյ: ՃԺ
Եւ արասցես ապարաւս բեհեզեղէնս. և կամար՝ գործ Զ
40 նկարակերպ: * Եւ որդւոցն ահարոնի արասցես պատ ԳԺ
մուձանս, և կամարս, և խոյրս. ի պատիւ և ի փառս: Ե
- 41 * և զգեցուցես զայն ահարոնի եղբոր քում, և որդւոց
նր ընդ նմա: Եւ օծցես զնոսա. և լցցես զմեռս նց.
42 և սրբեսցես զնոսա՝ զի քահանայացին ինձ: * Եւ ա
րասցես նոցա անդրավարտիս կտաւեայս. ծածկել զա
ռականս մարմնոց իւրոց, միջով քչափ և բարձիւք քչափ:
43 * Եւ ունիցի զայն ահարոն և որդիք նր, յորժամ մտա
նիցեն ի խորանն վկայութե. կամ յորժամ մերձենալ
ցեն ի սեղանն սրբութե պաշտել: և մի ածիցեն ի վր
իւրեանց մեղս՝ զի մի մեռանիցին: օրէն յաւիտեանս
կան նմա և զաւակի իւրում յետ նր:

ԳԼ. ԻԹ.

- 1 Եւ այս ինչ է զոր առնիցես նոցա, և սրբեսցես ՃԺ
զնոսա քահանայանալ նց ինձ: Առցես զուարակ Լ
2 մի յանգոյ. և խոյս երկուս անարատս: * և պանս բա
ղարջս, և շօթս բաղարջս զանգեալ իւղով. և քաքարս
բաղարջս օծեալ իւղով, նաշին ցորենոյ զանգեալ իւ
3 ղով արասցես զայն: * Եւ գիցես ի վերայ խանի մոց.
և մա

(37) 'Ի լուս'. Եւ եղիցի ի խուրին յեր'': Ուր ոմանք.
Եւ եղիցին խուրին: (42) 'Ի լուս'. Անդրավարտիս
կտաւի. համայն ոմանց 'Ի Բնաբ': (42) Ոմանք. Մարմնոյ
իւրեանց: (43) Ոմանք. Եւ մի ածցեն ի վերայ:

և մատուցեն զայն խանիւն, և զգուարակն, և զերկու
խոյսն: * Եւ զահարոն և զորդիս նորա մատուցեն 'ի 4
գուռն խորանին վկայութե. և լուսացեն զնո ջրով:
* Եւ առեալ զպատմութեանս զգեցուցեն ահարոնի 5
եղբօր քում. և զպարեգօտս պնդնաւորս 'ի վր' ներք
նակացն. և զվահանս. և զտախտակն. և պնդեսցեն ըզ-
տախտակն ընդ վահանս: * և գիցեն զխոյրն 'ի վերայ 6
գլխոյ նր. և գիցեն զթիթիւնն սուրբ 'ի վր' խուրին:
* Եւ առցես յիւրոյ անտի օծման, և արկցես 'ի գլուխ 7
նորա, և օծցես զնա: * Եւ զորդիս նր մատուցես, և 8
զգեցուցես նոցա պատմութեանս. և օծցես նոցա կա-
մարս: * * ահարոնի և որդւոց նր. և օծցես նոցա պա- 9
րաւս. և եղիցի նոցայն ինձ 'ի քահանայութեանս
նական: և կատարեսցեն զձեռս ահարոնի և զձեռս
որդւոց նր: * Եւ մատուցես զգուարակն առ գուռն 10
խորանին վկայութե. և գիցեն ահարոն և որդիք նր
զձեռս իւրեանց 'ի վերայ գլխոյ զուարակին առաջի
նն, առ դրան խորանին վկայութե: * Եւ սպանցեն 11
զգուարակն առաջի նն, առ դրան խորանին վկայութե:
* և առցես յարենէ զուարակին, և գիցես 'ի վերայ եղ- 12
ջերաց սեղանոյն մատամբ քով. և զայլն նմ արիւն
ջանեսցես առ յա տակաւ սեղանոյն: * Եւ առցես զնմ 13
ճարպ թաղանթոյ քաղցրին, և զերգաբոյն, և զեր-
կուս երկկամուռն ճարպովն, գիցես 'ի վերայ սե-
ղանոյն: * Եւ զմիս զուարակին և զմործ նորա, և զա- 14
պաւառն այրեսցեն արապոյ բանակին. զի այն իսկ է
զմ մեղաց: * Եւ զխոյն զմի առցես. և գիցեն քահա- 15
նայքն որդիքն ահարոնի զձեռս իւրեանց 'ի վր' գլխոյ
խոյնն: * և զնոցն զխոյն: և առեալ զարիւն նր հեղ- 16
ցես շուրջ զսեղանովն: * Եւ զխոյն յօջեսցես անգամ 17
անգամ, և լուսացես զփորոտին և զոտս նորա ջրով. և
գիցես 'ի վերայ յօշուածոյն, հանդերձ գլխով նորա:
* Եւ հանցես բովանդակ զխոյն 'ի վերայ սեղանոյն յող- 18
ջակէզ նն 'ի հոտ անուշից. զոհ նն է: * Եւ առցես 19
զխոյն զերկրորդ. և գիցեն ահարոն և որդիք նր զձեռս
իւրեանց 'ի վերայ գլխոյ խոյնն: * և սպանցես զխոյն: 20
Եւ առցես յարենէ նր, և գիցես 'ի վերայ բլթակի աջոյ
ուն

Գլ. ԻԹ: (5) Ոման. 'ի վր' ներքնեկացն. և: (10) Ապ. -
Ա. դրան խորանին: (15) Ապ. - Եւ գիցեն ահարոն
և որդիք նր զձեռս: (18) Յօրեմիայի 'ի Իսրայիլ անդ Դաբարի
փեղի Յոզբաւ, 'ի Լուս'. նշանալի 'ի ներս Բերեւ' զոհ նն է.
Համայնայն այլոց. Ըսք որում և մեք յաւելաւ: (20) Յօրեմիայի
պատմութ. Աւրոյ ոտին նր. և 'ի վերայ աջոյ Բլթակոյ ա-
խանայ որոտոյ նր, և 'ի վերայ ծայրեց:

- ունկանն ահարոնի . և 'ի վերայ բլթակի աջոյ ունկան
որդւոց նր . և 'ի վր ծայրից ձեռին նր աջոյ , և 'ի վր
ծայրից աջոյ ոտին նր . և 'ի վր աջուց բլթակաց ական
ջաց որդւոց նր . և 'ի վր ծայրից աջոյ ձեռաց նց . և 'ի վր
ծայրից աջոյ ոտից նց : և հեղցն զարիւնն շուրջ զսե-
21 զանոյն : * Եւ առցես յարենէն որ 'ի վր սեղանոյն իցէ ,
և յիւղոյ օծուեն , և ցանեացեն 'ի վր ահարոնի և 'ի վր
պատմուճանի նր . և 'ի վերայ որդւոց նր , և 'ի վր պատ-
մուճանաց որդւոց նր ընդ նմա . և սրբեացի ինքն և
պատմուճան իւր . և որդիք նր , և պատմուճանք որդ-
ւոց նորա ընդ նմա : և զարիւն խոյին ցանեացես շուրջ
22 զսեղանոյն : * Եւ առցես 'ի խոյէ անտի զճարպն և զգը-
մակն և զճարպ թաղանթոյ քաղրթին , և զերգաթոյթն
և զերկուս երիկամուռն ճարպովին . և զերին աջոյ . զի
23 այն է կատարումն : * և պան մի , և շօթ մի իւզով զան-
գեաւ . և քաքար մի 'ի խանէ անտի բաղարջայն եգե-
24 լոցն առաջի ան : * Եւ գիցես զայն ամենայն 'ի վերայ
ձեռացն ահարոնի , և 'ի վերայ ձեռաց որդւոց նր . և
25 նուիրեացես զայն նուէր առաջի ան : * Եւ առցես 'ի
ձեռաց նոցա , և հանցես 'ի սեղանն ողակիզաց 'ի հմտ
անուշից առաջի ան . զի պատու ան է :
26 * Եւ առցես զերբուճն 'ի խոյէ անտի կատարման , որ ճի
է ահարոնի . և նուիրեացես զայն նուէր առաջի ան .
27 և եղիցի քեզ 'ի մասն : * և սրբեացես զերբուճն 'ի նը-
ւէր , և զերն նուիրին որ նուիրիցի : Եւ որ ինչ հանի
28 ցի 'ի խոյէն * կատարման յահարոնէ և յորդւոց նորա ,
և եղիցի ահարոնի և որդւոց նր օրէն յաւիտեանական
առ 'ի յորդւոցն իւր . զի այն է նոցա հաս : Եւ եղիցի
նուէր յորդւոցն իսրայելի 'ի զենեաց փրկութեց իւ-
29 ռեանց , նուէր նց ան : * Եւ պատմուճանն սրբութե
որ է ահարոնի , եղիցի որդւոց նր յետ նր , օծանել
30 զնն նոքօք , և կատարել նոքօք զձեռս նց : * Զեւթն
օր զգենուցու զայն քահանայն որ փոխանակ նորա կայ-
ցէ յորդւոց իւրոց . որ մտանիցէ 'ի խորանն վկայուե-
պաշտել 'ի սրբութեան :
31 * Եւ զխոյն կատարման առցես . և եփեացես զմիս նր ճի
32 'ի սրբում անդւոյ . * և կերիցեն՝ ահարոն և որդիք նր
զմիս խոյին . և զպանն որ 'ի խանի անդ , առ գրան
33 խորանին վկայուե կերիցեն զայն , * որովք սրբեցանն՝
'ի կատարել զձեռս նց և սրբել զնոսա : օտարազգի
34 դք՝ մի կերիցէ 'ի նոցանէ՝ զի սրբութեք են : * Ապա
թէ

(23) Ոման . Բաղարջոյն եգեւոց : (32)(33) Աստ . Կե-
րիցեն զնն , որովք սր : Ուր ունն յաւելու . կերիցեն
զնն , զի լիցի հաճոյական զն , որովք :

Թէ Թապալէ 'ի մնայ զօհին կատարման, և 'ի հացէ ան
 աի յայդ՝ արեւոյն զնշխարն հրով. և մի կերելիցի, զի
 սրբաւթն ան է: * Եւ արասցեն ահարոնն և որդւոյ 35
 նր պապէս, և թմի զոր միանգամ պատուիրեցի քեզ:
 Զեւթն օր կատարեցեն զձեռն նց: * և զգուարակն 36
 զվան մեղաց՝ արասցեն յաւուրն սրբաւթն:

ՃԻ Ա Եւ մաքրեցեն զսեղանն, սրբել քեզ 'ի վերայ նր. օծ
 ցեն զնա առ 'ի սրբել զնա * զեւթն օր: և մաքրեցեն 37
 զսեղանն և որբեցեն զնա. և եղիցի սեղանն սուրբ
 սրբոյն. Թմ որ մերձեցի 'ի սեղանն սրբեցի:

ՃԻ Բ * Եւ այս Թն իցն զոր առնիցեն 'ի վր սեղանոյն: Եւ 38
 կուս գաւինս աարեորս անարատս՝ առ օր 'ի վերայ
 սեղանոյն յաճախութէ. զի պտուղ յաճախութէ է:
 * զմի գառնն առնիցեն ընդ առաւօտս, և զերկորդ 39
 գառնն՝ առնիցեն ընդ երեկոյս: * Եւ քառանորդ նաշ 40
 հոյ՝ մղեալ իւրով Թրմեալ. և զչորրորդ գորակի գին
 ւոյ՝ նուէր առ փ գառնն: * Եւ զգառնն երկրորդ, 41
 արասցեն ընդ երեկոյս՝ ըստ առաւօտին զօհին, և և
 նորին նախընթաց առնիցեն նմա 'ի հոտանուլից * պտուղ 42
 ան: զօհ յաճախուէ յազգս ձեր, առ դրան խորանին
 վկայութե առաջի ան: որովք ծանուցայց քեզ անդ
 խօսել ընդ քեզ: * և ժամանակեցից անդ որդւոյն Ելի, 43
 և սրբեցայց փառօք իմովք. * և սրբեցից զխորանն 44
 վկայութե և զսեղանն: Եւ զահարոն և զորդիս նորա
 սրբեցից ինձ 'ի բահանայուէ: * և անուանեցայց յոր 45
 դիմն Ելի. և եղէց նց Թմ: * Եւ ծանիցեն Թէ կսեմ 46
 ար Թմ նց. որ հանի զնոսա յերկրէն եգիպտացոց,
 անուանել նց՝ և լինել նց ար Թմ:

ԳԼ Լ.

ՃԻ Գ Եւ արասցեն սեղան խնկակալ խնկոց յանփուտ փալ 1
 աից: * և արասցեն զնա կանգնաւ յերկայնուէ, 2
 և կանգնաւ 'ի լայնութե, չորեքկուսի լինիցի. և յեր
 կուց կանգնոց բարձրուէ նր. և եղբւրք իւր անդրա
 տին 'ի նմանի լինիցին: * Եւ պատեցեն զնա սակով 3
 սրբով. զվանգալն նր և զխոզմանս շուրջանակի, և զեղ
 ջեւրս

(36) Ոման. 'ի սրբել քեզ. և օծցեն զնա առ 'ի սրբել
 լոյ: (40) Ոման. Եւ զչորդ գորակի, և նուէր և չոր
 րորդ գորակի գինւոյ առ մի գառն: (43) Ուրեմ. Եւ
 սրբեցի սեղանն փառօք իմօք:

ԳԼ Ը. (1) Ոման. Սեղան խնկեայ խնկոց: (2) Յօրե
 նակն պոխաւեր. Եւ եղբւրք իւր անգա: (3) Յօրեմակն.
 Եւ պատեցեն զնա սակով:

- Զեւրս նր. և նարացես նմա պատկ ոսկի շուրջանակաւ
 4 շուրջանակի : * Եւ երկուս օգս սակիս սուրբս արաս
 ցես Է շուրջանակաւ պատկի նր յերկոցունց կողմանց :
 5 * և արասցես յերկոսին անկիւնս նր. և եղիցին լծակք
 6 օղաւամբացն բաբնալ զնա նորք : * և արասցես զլը
 ծակնս յանիւրս փայտից , և պատեացես զնս ոսկեով :
 7 * Եւ գիցես զնա յանգիման վարագուրին , որ իցէ աւ
 ուաջի տապանակին վկայութե , ընդ գէմ վկայութենս՝
 որ իցէ առ վկայութիւն , որովք երեւցայց քեզ անդ :
 8 * Եւ արկցէ 'ի վերայ նր ահարոն խնկոկո հանգերձեալ՝
 աղացեալ մանր իբրեւ զփոշի . ընդ առաւօտս առաւօտս ,
 յորժամ զճրագսն հանգերձիցէ . ծխեսցէ խնկոկ 'ի վե
 9 րայ նր : * Եւ յորժամ լուցանիցէ . ահարոն զճրագսն
 երեւորին , ծխեսցէ 'ի վերայ նր խնկոկո յաճախութե
 10 հանապազօրգ . առաջի ան յաղգս իւրեանց : * Եւ ոչ
 հանիցէք 'ի վերայնր խոռնկօտար , և պատուս , և զոհս ,
 11 և նուէրս մի նուիրիցէք 'ի վերայ նր : * Եւ քաւեսցէ՝
 ահարոն 'ի վերայ եղբերաց նորա միանգամ 'ի տարւոյ՝
 յարննէ առ 'ի վան մեղացն սրբութե և քաւութե . մի
 անգամ 'ի տարւոյ սրբեսցէ զնա յաղգս նց , զի սրբու
 12 րութե սրբութեց անէ :
 12 * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և առէ , եթէ ունիցիս ձի
 զհամար որդւոցն ելի 'ի հանգիսի իւրեանց : և տացեն 'ի
 իւրաքանչիւր փրկանս ընդ անձին իւրոյ անձ քստ հան
 13 գիսին իւրեանց . և մի լինիցի 'ի նոսա մահ 'ի հանգի
 սի անդ իւրեանց : * Եւ այս ինչէ զոր տացեն որք ան
 14 ցանիցեն 'ի հանգիսի անդ . զիէս երկգրամանին , որ ի
 ցէ ըստ սրբութե երկգրամանին . քսան գանգէ երկ
 15 գրամանն . և կէս երկգրամանին եղիցի հաս ան : * Ա
 մենայն որ անցանիցէ 'ի հանգիսի անդ 'ի քսան ամենից
 16 և 'ի վեր՝ տացեն հաս ան . * մեծաառուն՝ մի յաւելցէ .
 16 և անանկն՝ մի պակասեցուցէ * 'ի կիտոյ երկգրամանին
 'ի տալ անդ զհաս ան յորդւոցն ելի , առնել քաւութե
 մի անձանց ձերոց : Եւ առցես զարծաթ հասին յորդ
 17 ւոցն ելի , և տացես զնա 'ի գործ խորանին վկայութե .
 և եղիցի որդւոցն ելի յեւառակ առաջի ան , քաւել վն
 անձանց նոցա :
 17 * խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և առէ : * արաւ աւաղան ձի
 18 պղնձի , և զխարիսիս նորա պղնձի առ 'ի լուանայլոյ 'ի
 նմա : և գիցես զնա ընդ խորանն վկայութե և ընդ սե
 19 ղանն . և արկցես 'ի նա ջուր : * Եւ լուանցեն ահարոն
 20 և որդիք նր 'ի նմանէ զձեռու և զտոս իւրեանց , * յոր
 ժամ

(11) 'ի լու' . Յարենէ որ առ 'ի վն մե' : (16) Յօրինայիս
 պակասէ . 'ի տալ անդ զհաս ան :

ժամ մասնիցն 'ի խորանն վկայութե' լուսացին ջրով .
 և մի մեռանիցին . կամ յորժամ մերձենայցեն 'ի սեղանն
 պաշտել , և հանել զողջակէզսն ան , լուսացեն դձուս
 և գոաս իւրեանց' * զի մի մեռանիցին : Եւ եղիցի նց 21
 օրէն յաւիտեանական . նմա և որդւոց նր յետ նր :

ՃԻ
 2

* Խօսեցաւ ար ընդ մեզիսի , * և ասէ . և բաւ առ 22
 քեզ խաւնկս անուշուն . ծաղիկ ընտիր զմրաններաց 23
 հինգ . հարիւր սիկզ . և կինամոմն զանոյշ , զիւս այնո
 րիկ երկերիւր և յիսուն . և զխաւնկէզէզն զանոյշ
 երկերիւր և յիսուն : * և հիւրիկ հինգ հարիւր սիկզ 24
 ըստ սրբութեն . և եւզ ձիթենեաց հիմենեաւ միով :
 * Եւ արասցես զայն եւզ յօծումն սրբութե . եւզ եփ 25
 եալ ըստ արուեստի իւղազարծաց . եւզ յօծումն սրբ
 ութե ընիցի : * Եւ օծցես 'ի նմանէ զխորանն վկայ 26
 ութն , և զտասանակ վկայուն . * և զսեղանն և զամ 27
 զկահ նր : և զպաշտանակ և զամ զկահ նորա . և զսեղանն
 խնկոց : * և զսեղանն ողջակիցաց , և զամ զկահ նր . և 28
 զաւազանն , և զյատակն նր : * Եւ սրբացես զնոսա . 29
 և եղիցի սրբութե սրբութեց . ամ որ մերձենայցէ 'ի
 նոսա' սրբացի : * Եւ զահարոն և զորդիս նր օծցես և 30
 սրբացես զնս ինձ 'ի քահանայուն : * Եւ ընդ որդիսն 31
 իլի խօսեսցին և ասասցես . եւզ յօծումն օծուն սրբոյ
 եղիցի ձեզ յազգս ձեր : * 'ի մարմին մարգոյ' ոչ օծա 32
 նիցի . և ըստ այգմ հանգերձանի ոչ առնիցէք ձեզ այգ
 պիսի , զի սուրբ է , և 'ի սրբութե եղիցի ձեզ : * Որդք 33
 առնիցէ այգպիսի . և որդք տացի 'ի զմանէ այլազգւոյ ,
 սատակեսցի 'ի ժողովրդէնէ իւրմէ :

ՃԻ
 Ե

* Եւ ասէ ար ցմովսէս . առ դու քեզ խաւնկս ամաւ 34
 շուն . սատախն , և եղունգն , և զքաղքանն զանոյշ , և
 զկնդրուկն զերեւելի . զի հասարակ առ հասարակ լի
 նիցին : * Եւ արասցես զայն խաւնկս եփեալս . գործ 35
 իւղազարծաց հանգերձանի . գործ մաքսւր 'ի սրբու
 թե : * Եւ աղայցես 'ի նոցանէ մանր . և դիցես 'ի նմա 36
 նէ յանդիման վկայութեցն 'ի խորանն վկայութե .
 ուստի երևեցայց քեզ անաի . զի 'ի սրբութե սրբութեց
 եղիցի ձեզ խաւնկն այն զոր առնիցէք : * Ըստ այնմ 37
 հանգերձանի մի առնիցէք ձեզ խաւնկս . զի սրբութե
 անեղիցի ձեզ : * Այր որ որ առնիցէ ըստ այնմ օրինակի' 38
 առնուլ հոս 'ի նմանէ , կորիցէ 'ի ժողովրդէնէ իւրմէ :

ԳԼ

(21) Այս . Եւ ազգաց նր յետ նր : (23) Յօրհալի . Եւ
 երկերիւր և : (24) Օրհնալի . 'ի ձիթենեաց գորակաւ
 միով : (28) 'ի լա' . Եւ զամ զկահնց : (36) Այս . Եւ ա
 զացես 'ի նցէ : (38) Այս . Առնիցէ ըստ այնմ օրինակի :

ԳԼ. ԼԱ.

- 1 Խօսեցաւ Թոր ընդ մոլոսիսի և ասէ . * ահաւագիկ ճի
2 յանուանի՛ կռիւցեալ է իմ զբեռնելիք զուրիւնսն ,
3 զորդի ովայ յազգէ յուգայ : * և լցուցից զնա Թոր
4 զէն հոգւով իմաստութե , և հանձարայ և քիտաւէ Թոր
5 գործոյ , * ինչամոհաւ լինել , և ճարտարապետել : Գործ
6 ծել զոսկին և զարծած և զպղնձ : * զկապուտակն ,
7 և զծիրանին , և զհարմիրն մանեալ . և զհանապապն 'ի
8 լրութի գործոյ . և զհիւսնուի փայտից , գործել րաա
9 Թոր զործոյ : * Եւ ետ ահա ետու զնա , և զեզեար զազի
10 սամայ յազգէ գանայ . և 'ի սիրա Թոր իմաստայ ետու
11 զիմաստութե , և արասցին զԹոր միանգամ պատ
12 ուիրեցի քեզ : * Զխորանն վկայութե . և դատապանակ
13 կտակարանացն . և զքաւուին որ 'ի վերայ նր . և զԹոր
14 սպաս խորանին . և զգոհանոցն . * և զտեղանն և զԹոր
15 զկահ նր . և զաշտանակն սուրբ և զԹոր զկահ նորա . և
16 զսեղանին կոցն . * և զսեղան . ողակիցացն և զԹոր զկահ
17 նր . զանգամն և զխարիսն նորա . * և զպատմութեանս
18 պատմանն . և զհանգերն սրբուին զհանգերնի քահա
19 նայի . և զպատմութեանս որդւոց նր 'ի քահանայանալ
20 ինն : * և զԵւդն օծուէ և զԵւդնիս հանգերնաց սրբ
21 քութեան : Եւ զԹոր զոր միանգամ պատուիրեցի քեզ
22 արասցեն :
23 Խօսեցաւ Թոր ընդ մոլոսիսի և ասէ . * և գաւ խօսեաց ճի
24 ընդ որդիսն իլի և առասցեն . Զքոյր կացեք պահելոյ
25 զարաւթս իմ . զի նշանակ է ընդիս և ընդ ձեզ յազգս
26 ձեր . զի ծանկիք թէ ես եմ Թոր որ որքեմ զձեզ . * և
27 պահեմիք զարաւթս , զի սրբութի է այն նա , և ձեզ :
28 Որ պղծեացն զնա՝ մահա մեռցի . Թոր որ գործեցէ 'ի
29 նմա գործ , սատակեացի անձնն այն 'ի միջոյ Ժողովոյ .
30 Եւ Եւդն որ գործեացն գործ յաւուր շարաւթս՝ մահա մեռցի :
31 * Եւ պահեացն որդիքն իլի զարաւթս , առնել զնոսա
32 յազգս ձեր . ու իստ յաւիտեանական * ընդիս և ընդ որ
33 դիսն իլի : Նշանակ իմ է յաւիտեանական . զի զվեց որ
34 արար

ԳԼ. ԼԵ. (2) Յօրեմի . Զորդի ամոլայ յազգէ յու :
(2)(3) Այս . Կռիւցեալ իմ զբեռնելիք . . . Եւ լցուցի զնա :
(5) Այս . Եւ զկապուտակն և : (9) Այս . Եւ զաւա
զանն և զկահ : (10) Այս . Զաշտանակն զքահանային :
(14) Այս . Եւ որ պղծեացն զնա : (17) Այս . Արար
Թոր զերկին և :

արար թժ զերկինս և զերկիր, և յաւուրն եւթներորդ
գի գաղարեաց և հանգեաւ:

ՃԼ * Եւ ետ մովսիսի՝ իբրեւ դաղարեաց ինքն՝ ի խօսից իւ 13
րոց՝ ի լերինն սինա, զերկուս տախտակսն վկայուե,
տախտակս քարեղէնս գրեալս մատաւանն իւյ:

ԳԼ ԼԲ.

ՃԼ Եւ տեսեալ ժողովրդեանն՝ թէ յամենայ մովսէս իյա 1
նել՝ ի լեռնէ անաթ. կուտեցաւ ժողովուրդն՝ ի վթ
ահարոնի՝ և ասեն յնա. արի և արա մեզ աստուածս՝
որ առաջնորդեացեն մեզ. զի այրն այն մովսէս որ եհան
զմեզ յեգիպտոսէ, ոչ գիտեմք զի՞ եղև նմա: * Եւ ասե 2
ցնն ահարոն. կողոպտեցէք զգինգս ոսկիս յակընջաց
կանանց ձերոց, և ուստերաց և դստերաց ձերոց, և բե-
րէք օսոխ: * Եւ կողոպտեաց թմ ժողովուրդն զգինգս
ոսկիս յակընջաց կանանց իւրեանց, և բերին առահա 3
րոն: * Եւ ընկալաւ ի ձեռաց նոցա: և ձուլեաց զայն.
քանդակագործով, և արար որթ ձուլածոյ: Եւ ասին.
այս են պատուածք քո եւլ, որ հանին զքեզ յերկրէն և 4
գիպտաց: * և իբրև ետես ահարոն՝ շինեաց սեղան
տուաթի նք: Եւ քարոյ կարգաց ահարոն և ասե. տօն
ան առ վազիւ: * Եւ կանխեալ ի վազիւ անդր եհան 6
ողջակէզս, և մատոյց զօհս փրկուե. Եւ նստաւ ժողո-
վուրդն յուտել և յրմայել, և յարեան ի խաղալ:

ՃԼ * Եւ խօսեցաւ արք ընդ մովսիսի՝ և ասե. դնա՛ք զու 7
ր աստի վաղվապակի, զի անօրինեցաւ ժողովուրդն քո՝
զոր հաներ յերկրէն եգիպտացւոց. * անցին վաղվա 8
գակի զձանապարհան՝ զոր պատուիրեցեր նյ. արա-
րին իւրեանց որթ ձուլածոյ, և երկիր պագին նմա,
և զօհեցին նմա և ասեն. այս են աստուածք քո եւլ,
որ հանին զքեզ յեգիպտոսէ:

ՃԼ * Եւ ասե արք մովսէս. տեսի՛ զժողովուրդն զայն, և 9
Գ նհա ժողովուրդ իստապարանոց է: * Եւ արգ՝ թցլ 10
տուր ինձ, և բարկացեալ սրտմտութի իմով ինոսա
աստակեցից զնն. և արարից զքեզ յաղգ մեծ: * Եւ 11
աղաքեաց մովսէս առաջի տն իւրոյ՝ և ասե. ընգէ՛ր
արք բարկանաս սրտմտութի քով ժողովրդեան քում,
զոր հաներ յերկրէն եգիպտացւոց զօրութի մեծաւ
և բարձր բաղկաւ: * Գուցէ՛ խօսիցին եգիպտացիքն՝ 12
ուս.

(18) Յօրինակին. Եւ ետ մովսի՝ իբրև:

ԳԼ ԼԲ. (3) Այս. Յակնեջաց իւրեանց. և բերին:

(8) Այս. Որ հանին զքեզ յերկրէն եգիպտացւոց:

(12) Յայլ, պատի. Եգիպտացիք՝ ոտորի տնէն զեւ. և

- աւստի՝ հաներն դմեց, և անիցեն. առ չարութեւն եհան զնոսա, կոտորել զնս՝ ի լերինն, և ջիջել զնոսա յերկրէ։ Ղազարեան ի բարկութեւն սրամտութեւն քոյ, և
- 13 ցածիր՝ ի չարեաց ժողովրդեան քոյ։ * Յեւնա դու զաբրաամ և զիսահակ և զյակոբ զծառայս ըո. որոց երգումար յանձն ըո, խօսեցար ընդ նոսա և ասես, և առաւել բազմացուցից զզաւակ ձեր, իբրեւ դաստեղս երկնից բազմութեւն։ և զամերկիրն զոր ասացեր տալ
- 14 զաւակի նց, կալցին զնա յաւիտեան։ * Եւ ցածեաւոր ի չարեացն, զոր ասաց տանել ժողջրդեանն իւրում։
- 15 * Եւ գարձաւ մովսէս՝ էջ ի լեռնէ անտի, և երկու տախտակքն վկայութեւն ի ձեռս նր։ տախտակք քարեղէնք, գրեալք յերկուց կողմանց աստի և անտի գրեալք։
- 16 * և տախտակքն՝ գործ ար Էլին. և գիրն՝ գիր արդու։
- 17 մեալ ի տախտակն։ * Եւ լուեալ յետապ զձայն ժողովրդեանն աղաղակելոյ, ասէ ցմովսէս. ձայն պատեւ
- 18 րադմի է ի բանակին։ * Եւ ասէ մովսէս. ոչ է ձայն նահապահաց զօրութեւն, և ոչ է բարբառ նահապահաց քաջութեւն. այլ ձայն յանգալելոց ի գինւոյ լսեմ ես։
- 19 * Եւ իբրեւ մերձեցաւ ի բանակ անգր, և ետես զորթն և զպարաւորսն, բարկացաւ սրամտութիւն մովսէս. ընկէց ի ձեռաց իւրոց զտախտակն երկոսին, և խոր տակեաց զնոսա առ ստորոտով լերինն։
- 20 * Եւ առեալ զորթն զոր արարին՝ այրեաց հրով. և խարտեաց զնա մանր, և ցանեաց ի վերայ ջրոցն և արբոյց որդւոցն իսրայելի։
- 21 * Եւ ասէ մովսէս ցահարոն. զի՞նչ արար քեզ ժողովուրդդ, զի ամեր ի վր դոցա զանհնաքին զմեզդ։
- 22 * Եւ ասէ ահարոն ցմովսէս. մի բարկանար սրամտութեւն տէր իմ. զի դու ինքնին գիտես զյանդգնութեւն ժողովրդեանդ. * զի ասացին թէ արամեզ աստուածս որ առաջնորդեսցեն մեզ. զի այրն այն մովսէս՝ օրեհան
- 24 զմեզ յեգիպտոսէ, ոչ գիտեմք զի՞ եղև նմա։ * Եւ առեմ ցնոսա եթէ իցէ սւբուք տեկի, կողոպտեցէք և բերկք առիս։ և ետուն ցիս, և ընկեցի զայն ի հուր, և ել որթդ այդ։
- 25 * Եւ ետես մովսէս եթէ յանցեաւ ժողովուրդն. քան զի յանցոյց զնոսա ահարոն յոտնահարուել թշնամեաց

ՃԼ
Ի

ՃԼ
Ե

ՃԼ
Զ

ՃԼ
Ե

Իւր

ասիցեն։ (13) Այս. Եւ զամերկիրն զայն զոր ասա՝ (16) Ռանս. Եւ գիրն գրեալ ար, գրա՝ (17) (18) Այս. ի բանակի անգ. Եւ ասէ, ոչ է ձայն. . . և ոչ բարբառ նա՝ (19) Այս. Բարկացեալ սրամտութեւն։ (22) Յօդ. նալին. Գիտես զանդգնութեւն։ (24) Այս. Եւ բերկք, և ետուն ցիս։ (25) Այս. Յոտնահարուել թշնամեաց։

իւրեանց : * Եւ եկաց մովսէս առ գրան բանակին՝ և 26
ասէ . որ դք ան իցէ՝ առիս մատիցէ : Հասանէին առ նա
ամ որդիքն զեւայ : * Եւ ասէ ցնոսա . այսպէս ասէ 27
ար ան իլի . գիւր իւրաքանչիւր զսուր իւր յազգեր իւ
րում . անցէք և այսրէն դարձարուք գրանէն՝ ի գուռն
բանակիդ . և կոտորեցէք իւրաքանչիւր զեզրայր՝ և իւ
րաքանչիւր զընկեր իւր , և իւրաքանչիւր զմերձակոր
իւր : * Եւ արարին որդիքն զեւայ որպէս և ասաց մով 28
սէս : և անկան ի ժողովրդենէ անտի յաւուր յանժիկ ,
ոգիւք իբրև երեք հազարք այր : * Եւ ասէ ցնոսա մով 29
սէս . լցէք զձեռս ձեր այսօր ան , և իւրաքանչիւր յոր
գի իւր , և իւրաքանչիւր յեզրայր իւր , ասլ ի վերայ
ձեր այսօր օրհնութի :

ՃԼ * Եւ եղև ի վաղիւ անգր , ասէ մովսէս ցժողովուրդն . 30
Ը գուր մեղայք զմեզդ զայդ զմեծ , բայց ես արդ՝ ե
լից առ ան , զի ցածուցից վն մեղաց ձերոց : * Պար 31
ձաւ մովսէս անգրէն առ ան և ասէ . ապաքմ՝ զքեզ
ան . մեղաւ ժողովուրդն այն մեղս անհնարինս . և արա
րին իւրեանց աստուածս ոսկեղէնս : արդ՝ եթէ Թողու
նց զմեզս իւրեանց՝ Թող . * ապա Թէ ոչ՝ ջնջեաւ և զիս 32
ի գարու Թէ քունմէ յոր գրեցեր :

ՃԼ * Եւ ասէ ան ցմովսէս . եթէ ոք մեղաւ առաջի իմ , 33
Թ ջնջեցից զնա ի գարու Թէ իմէ : * Բայց արդ՝ եթէ 34
և առաջնորդեալ ժողովրդեանն այնմիկ ի անգրն՝ յոր ա
ռացի քեզ : Եւ ասա հրեշտակ իմ երթիցէ առաջի ե
րեսաց քոց : Բայց յաւուր յորում այցարարից , անից
ի վերայ նց զմեզս իւրեանց : * Եւ եհար ան զժողով 35
վուրդն վն առնելոյ նց զորթն՝ զոր արար ահարան :

ԳԼ ԼԳ .

ՃԽ Եւ ասէ ան ցմովսէս . երթ ևլ աստի , գու և ժա 1
Ը ղողովուրդն քո զոր հաներ յերկրէն եգիպտացոց ,
յերկիրն զոր երգուայ աբրաամով . և սահակայ՝ և յակո
բայ . ասեմ , զաւակի ձերում ասց զնա : * Եւ առա 2
քեցից առաջի երեսաց քոց զհրեշտակ իմ . և մերժեա
ցի :

(27) Յօրիաիին պատեր . Պարձարուք դրանէն ի գուռն
բա : (28) Ահիայի գրեգիտի օրիաիտի մեր համայնի բազ
լաց յուռաց և էբրայէցոց՝ յայտ վայրի ունին , երեք հազարք
այր : Ուր ոսկան առեալ ի լաթին օրիաիտի յաւելմաթ դնէ ,
քսան և երեք հազար արք : (32) Այս . Զջնեա զիս ի
դալ : (34) Ոսկան . ի անգրն՝ զոր ասացի :
ԳԼ ԼԳ . (2) Յօրիաիին ասքին և սփրեա սփրեա սփրեա՝
Յերուսաղէմ , գրի և՝ Երուսաղէմ :

- ցն՝ զքանանացին, և դամովբհացին, և զքնացին, և զգերեզացին, և զգերգեսացին, և զխնացին, և զյերու-
 3 սացին, * և ասարցի զքեզ յերկիրն որ բնիս զկաթն և զմեղր: Բայց ես ոչ ելից ընդ ձեզ, վն խառապարա-
 4 ի շանապարհի: * Եւ լուսաւ ժողովրդեանն զբանն զայն չար, սուգ առին սգաւորք: * և ոչ առ այր զզարգ-
 5 զանձամբ: * Եւ ասէ Թր ցմովէս. ասս գուցորդինն Ելի. գուց ժողովուրդ խառապարանոց էք. զգոյր լե-
 րուք գուցէ և այլ ևս հարուած անիցեմ ի վր ձեր, և սատակիցեմ զձեզ: և արգ՝ մերկացարմէք զպատմու-
 6 շանս փառաց ձերոց, և զզարգ քո ի քէն. և ցուցից զինչ առնիցեմ քեզ: * Եւ մերկացան որդիքն խրայելի զզարգ իւրեանց, և զպատմուշանս իւրեանց ի բորէր լերին:
- 7 * Եւ ասեալ մովսիսի զխորան իւր՝ եհար արաքոյ ձիս քանակին, մեկուսի ի բանակէ անտի. և կոչցաւ այն՝ Ա խորան՝ վկայութե: Եւ լինէր Թմ որ որ խնդրէր ինչ ի Թէ, ելանէր ի խորանն վկայութե արաքոյ բանա-
 8 կին: * Եւ յորժամ երթայր մովսէս ի խորանն՝ կայր Թմ ժողովուրդն գէտակնկալեալ իւրաքանչիւր ուրուք առ գուրս խորանի իւրոյ: հայէին ընդ մովսէս մինչ
 9 երթայր մօտանէր ի խորանն: * Եւ յորժամ մօտանէր մովսէս ի խորանն, իջանէր սիւն ամպոյն և կայր առ
 10 գուրս խորանին, և խօսէր Թր ընդ մովսիսի: * Եւ ասէ անէր Թմ ժողովուրդն զսիւն ամպոյն որ կայր առ գուրս խորանին. և կային Թմ ժողովուրդն յառն, և եր-
 11 րոյ: * Եւ խօսէր Թր ընդ մովսիսի գէմ յանդիման. որպէս որ զի խօսիցի ընդ բարեկամի իւրում. և գառ-
 նայր ի բանակ անդր: Բայց պաշտօնեայ նր յետու որդի նաւեայ ոչ ելանէր ի խորանէ անտի:
- 12 * Եւ ասէ մովսէս ցոր. ահա ասէս ցիս, հան զժողով ձիս վուրդդ զայդ. և գու ոչ ցուցեր ինձ զմ առաքիցես ընդիս: և գու՝ ցիս ասացեր՝ Թէ շանապն զքեզ քան
 13 զամենեօն, և ունիս շնորհս յինէն: * Արգ՝ եթէ գտի շնորհս առաջի քո՝ ցոյց ինձ զանձն քո յայնապէս, զի գիտացից՝ Թէ ի՛նչ գտեալ է իմ շնորհս առաջի քո. և զի

(3) Այս. Եւ ասարայց զքեզ յերկիրն... ոչ ելից ընդ քեզ: (4) Այս. Սուգ առին սգաւորք: (5) Զօրեալին պատիւ. Եւ այլ ևս հարուած: (5) Այս, յատեւածով. Եւ ցուցից իւր զինչ առնելոց եմ քեզ: (6) Ոմանք. ի բարեբեր լեռնէ: (8) Այս. Եւ հայէին ի մովսէս: (13) Ոմանք. Գտեալ իցէ իմ շնորհս: և ոմանք. գտեալ իցեմ չն:

զի ծանեայ թե Ժողովուրդդ ըստ յոյ՝ յանգ մեծ լինի 14
 ցի : * Եւ ասէ . ես ինքնին երթայց առաջին քո , և զե 14
 տեղեցից զքեզ : * Եւ ասէ ցնա . եթէ ոչ գու ինքնին 15
 երթայցես ընդ մեզ , մի հաներ զմեզ աստի : * Եւ զեարգ 16
 յայտ լինիցի , եթէ արգարև գտի շորհս առաջին քո ,
 և ես և Ժողովուրդս քո : այլ յերթալն քոնդ մեզ՝ փա
 ռաւորեսցուք , և ես և Ժողովուրդս քո , քանզիմ ազգս
 որ իցեն 'ի վերայ երկրի : * Եւ ասէ նոր ցմովես . և 17
 զայդ ևս զքո բան զոր ասացեր՝ արարից . քանզի գը
 տեր շորհս առաջին իմ . և ճանաչեմ զքեզ քան զամե
 նեստան : * Եւ ասէ՝ ցըզ ինձ զփառս քո : * Եւ ասէ , Թո 18
 անցից առաջին քո փառօք իմովք . և կոչեցից յանուն նի 19
 առաջին քո . և ողորմեցայց որում ողորմեցայց , և գծա
 ցայց յորն գծացայց : * Եւ ասէ . ոչ կարես տեսանել 20
 զերեսս իմ . զի ոչ տեսանէ մարդ զերեսս իմ , և ապրի :
 * Եւ ասէ նոր , ահա տեղի մի առաջին իմ . և կացցես 'ի վր 21
 վիմին . * յորժամ անցանիցեն փառքն իմ . և եդեց զքեզ 22
 'ի ծերոյ վիմին . և ծածկեցից զքեզ ձեռամբ իմով մին ,
 չե անցից ես : * և բարձից զձեռն իմ 'ի քեն , և ապա 23
 տեսցես զլեւոնյան իմ . բայց երեսք իմ քեզ մի երեսացին :

ԳԼ ԼԳ.

ՃԻՄ Եւ ասէ նոր ցմովես . կոփեա գու քեզ երկուս տախ 1
 տախս քարեղէնս ըստ առաջին տախտակացն , և ել 2
 առիս 'ի լեւոնն . և գրեցից 'ի վր տախտակացն զպատ
 գաման՝ որ եկն յառաջին տախտական զոր խորատեղե
 ցերն : * Լէր պատրաստ առ զաղիւ , և ելանիցեն ընդ 2
 առաւօտս 'ի լեւոնն սինա . և մնացցես ինձ անդ 'ի վե
 րայ գլխոյ լերինն : * և մի ոք ելանիցէ ընդ քեզ , և մի 3
 ոք երեւեսցի ամենեկն 'ի լերինն . և արջառ և ոչխար՝ մի
 արածեսցին մօտ 'ի լեւոնն : * Եւ կոփեաց երկուս տախ 4
 տախս քարեղէնս , ըստ օրինակի առաջին տախտակացն .
 և կանխեալ մովսիս ընդ առաւօտն՝ ել 'ի լեւոնն սի
 նա , ուղ հրամայեաց նմա նոր : և առ մովեսն ընդ իւր 5
 զերկուս տախտական քարեղէնս : * Եւ էջ նոր ամպով ,
 և կայր յանդիման նր անդ : և կոչեաց յանուն նի : * Եւ 6
 անց նոր առաջին նորա : և կարդաց ՏՐ ԶԹ ԶԹ և զ
 զորմամ , երկայնամիս բազում մոզորմ և շնմարիտ : * Որ 7
 պա

(15) Աստ . Մթ հաներ զիս աստի : Եւ զեարգ յայտնի
 լինիցի : (20) 'ի լուս' . Եւ ապրէ . համայն ոմանց 'ի Բնաբ' :
 ԳԼ ԼԳ . (4) Ոման . Առաջնոցն . և կանխեալ : (5) Ու
 նա . Եւ կոչեաց զանուն նի : (7) Յօրինակին յեթ 'ի հա
 ղար ազգս , գոպարի պեղի Բողեալ 'ի խրգին , 'ի լուսանցն

- նախնի՝ զարգարութի, և առնէ զազորմութի 'ի հազար
ազգս: բառնայ զանօրէնութիս և զաներաւութիս և
զմեղս. և ոչ անպարտ առնէ զպարտաւորն. ածէ՛ զա-
ներաւութիս հարց՝ որհաւց և յորդիս որդւոց՝ մինչև
8 յերիս և 'ի չորս աղջս: * Եւ ներազեաց մոկսէս խոնարհ
9 երկիր եպագ, * և ասէ. եթէ գտի շնորհս առաջի քս
նոր, երթիցէ՛ ընդ մեզ նոր. զի ժողովուրդս խտապաւ
լաննաց է. և բարձցեն գու զանօրէնութիս և զմեղս
մեր. և եղիցուք մեք քո:
- 10 * Եւ ասէ նոր ցմովսն. ահա ես գնեմ ընդ քեզ ուխտ շիս
առաջի ամ ժողովրդեան քոյ. և արարից սքանչելիս՝ որ 'ի
ոչ եղն յամ երկիր, և յամ աղջս. և անայց՝ ամ ժող
ովուրդդ՝ յորս ես գու 'ի մէջ գոցա զգործս նն. զի
- 11 զարմանալիք իցեն զորեաւս արարից մեզ: * Զգոյշ ընդ
գու ամի, զոր միանգամ պատուիրեցի քեզ այսօր: ա
հաւաստի ես մերժեմ յերեսաց մերոց զամսվոհացին,
և զքանանացին, և զքեաացին, և զդիտեղացին, և ըզ
12 խւացին, և զգերգեսացին, և զյեբուսացին: * Զգոյշ
լիր անմին քում, գուցէ գնիցես ուխտ ընդ բնակիչս
երկրին, յորում գու մտանելոց ես 'ի նոսա. գուցէ ըի
13 նիցի մեզ պայծազգութի: * Զբազինս նց կործանեա
լիք, և զտրմանս նց՝ փրեալիք, և զանաաւս նց՝ կռ
14 տորեալիք, և զդրօշալս դից նց՝ հրով պրեալիք: * և
մի պագանիցէք երկիր աստուածոց օտարաց. զի նոր
15 ամդ անուն նախանմելի է. ամ նախանմուտ է: * Գու
ցէ գնիցեն ուխտ ընդ բնակիչս երկրին, և պոռնկե
ցին զկնի դից նց, և զոհիցեն աստուածոց նց. և կռ
16 չիցեն զքեզ՝ և ուտիցեն 'ի զոհից նց: * Եւ առնուցուս
'ի դատերաց նոցա ուստերաց քոց. և 'ի գատերաց քոց՝
տացես ուստերաց նց. և պոռնկիցին դատերք քո զկնի
նց, և պոռնկեցուցանիցեն զուստերս քո զկնի դիցն իւ
17 րեանց: * Եւ աստուածս ձուլածոյս՝ մի առնիցես քեզ:
18 * Զտօն բաղարջակերաց պահեսցես. զեւթն օր բա շիս
զարջ կերիցես ուղ պատուիրեցի քեզ, 'ի ժամանակի ե
իւրում յամուանն կանխոց. զի յամուանն կանխոց
եւեր յեղիպտոսէ:

* Ամե

նախնի 'ի ներս Բեբել, սիրելեաց իւրոց. զոր սակաւ ունին
'ի Բաբելոն. և ոչ որչա և թէ գանց արարա յառելու: (7) Այս.
Ածէ զանօրէնութիս հարց յորդիս, և յորդւոց յորդիս,
մին: (10) Ո՞ճան. 'ի միջի գոցա. զի զարման: (10) Յե
րնախնի պահեսէր. Արարից Քեզ: (11) Այս. Միանգամ
ես պատուիրեմ քեզ: (12) Այս. Յոր գու մտանիցես
'ի նմ: (14) Այս. Աստուածոց օտարի: (14) Յիբա
լին պահեսէր. Ած նախանմուտ է: (16) 'ի լոս. Եւ մի

զի ծանեայց թի ժողովուրդդ քո այս՝ յոգն մեծ լինիցի : * Եւ ասէ . իս ինքնին երթայց առաջի քո , և զե 14
տեղեցից զքեզ : * Եւ ասէ ցնա . եթէ ոչ գու ինքնին 15
երթայցես ընդ մեզ , մի հաներ զմեզ առտի : * Եւ զեարդ 16
յայտ լինիցի , եթէ արգարե գտի շնորհա առաջի քո ,
և ես և ժողովուրդս քո : ալ յերթալն քոնդ մեզ՝ փա
ռաւորեսցուք , և ես և ժողովուրդս քո , քանզի մեզ ազգա
որ իցեն 'ի վերայ երկրի : * Եւ ասէ նոր ցմովեսա . և 17
զայդ ես զքո բան զոր ասացեր՝ արարից . քանզի գը
տեր շնորհա առաջի իմ . և ճանաչեմ զքեզ քան զամե
նեսեան : * Եւ ասէ՝ ցոյց ինձ զփառս քո : * Եւ ասէ , իս 18
անցից առաջի քո փառօք իմովք . և կոչեցից յանուն տն 19
առաջի քո . և ողորմեցայց որում ողորմեցայց , և գեա
ցայց յորն գեացայց : * Եւ ասէ . ոչ կարես տեսանել 20
զերեսս իմ . զի ոչ տեսանէ մարդ զերեսս իմ , և ապրի :
* Եւ ասէ նոր , ահա տեղի մի առաջի իմ . և կացցես 'ի վր 21
վիմին . * յորժամ անցանիցեն փառքն իմ . և եզից զքեզ 22
'ի ծերոյ վիմին . և ծածկեցից զքեզ ձեռամբ իմով մին
չև անցից ես : * և բարձից զձեռն իմ 'ի քէն , և ապա 23
տեսցես զյետոյսն իմ . բայց երեսք իմ քեզ մի երեսացին :

ԳԼ ԼԳ.

ՃԻՆԻ Եւ ասէ նոր ցմովեսա . կոփեա գու քեզ երկուս տափ 1
թափս քարեղէնս ըստ առաջին տախտակացն , և եւ
առիս 'ի լեառնն . և գրեցից 'ի վր տախտակացն զպատ
գամն : որ էին յառաջին տախտական զոր խորասկե
ցերն : * Լէր պատրաստ առ զաղիւ , և ելանիցեն ընդ 2
առաւօտս 'ի լեառնն սինա . և մնասցեն ինձ անդ 'ի վե
րայ գլխոյ լեւինն : * և մի ոք ելանիցեն ընդ քեզ , և մի 3
ոք երևեսցի ամենն 'ի լեւինն . և արջառ և ոչխար՝ մի
արածեսցին մօտ 'ի լեառնն : * Եւ կոփեաց երկուս տափ 4
թափս քարեղէնս , ըստ օրինակի առաջին տախտակացն .
և կանխեալ մովսիս ընդ առաւօտն՝ ել 'ի լեառնն սի
նա , ուն հրամայեաց նմա նոր : և ան մովսէս ընդ իւր 5
զերկուս տախտական քարեղէնս : * Եւ էջ նոր ամպով ,
և կայր յանդիման նրանդ : և կոչեաց յանուն տն : * Եւ 6
անց նոր առաջի նորա : և կարդաց ՏԻ ԹԸ՝ գեթե և զ
ղորմած , երկայնամիտ բազում ողորմ և ճմարիտ : * Որ 7
պալ

(15) Այս . Մի հաներ զիս աստի : Եւ զեարդ յայտնի
լինիցի : (20) 'ի չա' . Եւ ապրի . համայնս ոմանց 'ի Բաբ' :
ԳԼ ԼԳ . (4) Ոման . Առաջնոցն . և կանխեալ : (5) Ու
լան . Եւ կոչեաց զանուն տն : (7) Յօրինալին յե' 'ի հա
զար ազգս , Գոգարի գեղի Բաղեալ 'ի խոգին , 'ի լեւանցն

- պահէ՛ զարդարութի, և առնէ զազորմութի 'ի հազար
ազգս: Բառնայ զանօրէնութիւն և զանկրաւաւութիւն և
զմեղս. և ոչ անպարտ առնէ զպարտաւորն. ածէ՛ զա-
նկրաւութիւն հարց՝ որհւոց և յորդիս օրդւոց՝ մինչև
8 յերիս և 'ի չորս ազգս: * Եւ երազեաց մոմսէս խոնարհ
9 երկիր եպագ, * և ասէ. եթէ գտի շնորհս առաջի քո
մօր, երթիցէ ընդ մեզ մօր. զի Ժողովուրդս խտտապա-
րանոց է. և բարձցեն գու զանօրէնութիւն և զմեզս
մօր. և եղիցուք մօր քո:
- 10 * Եւ ասէ մօր ցմովսն. ահա ես գնեմ ընդ քեզ ուխտ ձիս
առաջի Խմ Ժողովուրդեան քոյ. և արարից սբանշիկս՝ օր 'ի
ոչ եղն յեմ երկիր, և յեմ ազգս. և ամսցէ Խմ Ժո-
ղովուրդդ՝ յորս ես գու 'ի մէջ գոցա զդործս ան. զի
- 11 զարմանալիք իցեն զորեաւ արարից մեզ: * Զգոյ՛ ընդ
գու Խմ, զոր միանգամ պատուիրեցի քեզ այսօր: և
հաւասարի ես մերժեմ յերեսաց մերոց զանմիջհացին,
և զքանանացին, և զքեռացին, և զիւրեղացին, և ըզ-
12 իւնացին, և զգերդեսացին, և զյեբուսացին: * Զգոյ՛
ընդ անձին քում, գուցէ գնիցես ուխտ ընդ բնակիս
երկրին, յորում գու մտանելոց ես 'ի նոսա. գուցէ ը-
13 նիցի մեզ պայծառզուութի: * Զբազինս նց կործանեա-
լիք, և զարձանս նց՝ փռեալիք, և զանտառս նց՝ կռ-
14 տորեալիք, և զդրօշնալս դից նց՝ հրով պրեալիք: * և
մի պագանիցէք երկիր աստուածոց օտարաց. զի մօր
15 Խմ գ. անուռն նախանձնի է. Խմ նախանձնա է: * Գու-
ցէ գնիցեն ուխտ ընդ բնակիս երկրին, և պոռնկի-
ցին զինի դից նց, և զոհիցեն աստուածոց նց. և կռ-
16 յիցեն զքեզ՝ և ուտիցեն 'ի զոհից նց: * Եւ ասնուցուս
'ի դատերաց նոցա ուստերաց քոց. և 'ի դատերաց քոց՝
տացես ուստերաց նց. և պոռնկիցին դատեր քո զինի
նց, և պոռնկեցուցանիցեն զուստերս քո զինի դիցն իւ-
17 րեանց: * Եւ աստուածս ձուլածոյս՝ մի առնիցես քեզ:
18 * Զառն բաղարջակերաց պահեսցես. զեւթն օր բա ձիս
զարջ կերիցես ուղ պատուիրեցի քեզ, 'ի Ժամանակի
իւրում յամենանն կանխաց. զի յամենանն կանխաց
եւեր յեղիպտոսէ:

* Ամե.

նշանակի 'ի ներս Բեբել, սիրելեաց իւրոց. և որ սակաւ ունին
'ի Բեբելի. Ըն որոյ և իւր պահի արարաւ յառեւելս: (7) Այս-
Ածէ զանօրէնութիւն հարց յորդիս, և յորդւոց յորդիս,
մինչ: (10) Որքան. 'ի միջի գոցա. զի զարմա: (10) Յե-
րիսայիս պահաւէր. Արարից հւ: (11) Այս. Միանգամ
ես պատուիրեմ քեզ: (12) Այս. Յոր գու մտանիցես
'ի նմ: (14) Այս. Աստուածոց օտարի: (14) Յորեւ
ին պահիսն. Ած նախանձնա է: (16) 'ի լոս. Եւ մի

ՃԽ* Ամենայն արու որ բանայ զարդանդ՝ ինձ լիցի, և նմ 19
Ձ արուք անասնոյ քոյ, * անգրանիկն արջառոյ, և անդ 20
 բանիկն ուղիարի: և զանգրանիկն իշոյ՝ փրկեսցես դա-
 ռամբ: ապա թէ ոչ փրկեսցես զնա՝ զգինս նորա ապ-
 ցես: Չամենայն անգրանիկս որգւոյ քոյ փրկեսցես:
 Եւ ձեռնոռնայն առաջի իմ՝ մի երեսացիս:

ՃԽ* Չվեց օրգործեսցես. և յաւուրն եւ թնեքորդի հան 21
 Ե գիցես. և ի սերմանն և ի հունձս՝ հանգիցես: * Եւ տօն 22
 եւ թնեքորդաց արասցես ինձ, իսկզբանէ հնձոց յը-
 րենոյ: և զտօն արմատաց ամփոփելոյ՝ յընգմիջն տալ-
 ւոյն: * Երբիս ժամանակս ի տարւոյ երեսացի նմ ա 23
 բու մանուկ քո առաջի ան ձյ իշի: * քանզի մերժեցից 24
 զաղգան յերեսաց քոց. և ընդարձակեցից զսահմանքս,
 և ոչք իցէ որ անկն գնիցէ երկրին քում, յորժամ ելա-
 նիցես երեսել առաջի ան ձյ քոյ յերիս ժամանակս ի
 տարւոյն:

ՃԽ* Մի գննուցուս ի վերայ խմորելոյ զարիւն զոհից Ե 25
 Ը մոց. և մի ելանիցէ յայդ զեննմն տօնի զատկի:

ՃԽ* Չառաջին արմտիս երկրի քոյ՝ տարցիս ի տուն ան 26
 թ ձյ քոյ:

ՃԾ* Մի եփեսցես զգառն ի կաթն մօր իւրոյ:

ՃԾ* Եւ ասէ ար յմովսէս. գրեալ դու քեզ զպատգամագ 27
 Ա զայդոսիկ. զի այդոս բանիւ գնիցեմ ուխտ ընդ քեզ
 և ընդդիս իել: * Եւ էր մովսէս առաջի ան զքառասուն 28
 տիւ և զքառասուն գիշեր. հաց ոչ եկեր, և ջուր ոչ
 արբ. և գրեաց ի վերայ անփոտկացն զքանս ուխտի՝
 զասան. պատգամացն:

ՃԾ* Մինչեւ իջանէր մովսէս ի լեռնէն սինայ, և երկու 29
 Բ քին տախտակքն ուխտի ի ձեռս մովսիսի էին: և յիջանել
 իւրում ի լեռնէ անտի, ոչ գիտէր մովսէս եթէ փա-
 ռաւորեալ իցէ տեսիլ գունոյ երեսաց նր ի խօսել նր
 ընդ նմա: * Եւ ետես ահարոն և նմ որդիքն իել ըզ- 30
 մովսէս. և էր փառաւորեալ տեսիլ գունոյ երեսաց նր.
 և երկեանս մերձենալ ի նա: * Եւ կոչեաց զնոսա մով- 31
 սէս. և դարձան առ նա ահարոն և նմ իշխանք ժողո-
 վքդեանն. և խօսեցաւ մովսէս ընդ նոսա: * Եւ ապա 32
 մերձեցան առ նա նմ որդիքն իել: և պատմեաց նց
 զնմ

առնուցուս... մի տացես ուս՝: (19) Ոման. * Ամ որ
 բանայ զար՝: (20) Յօրինային Բառս՝ ձեռնունայն. խորհա-
 դելով նշանայի: (22) Այս. իսկզբան հնձոց: (24) Օրէ
 նայի. Տն ձյ իւրայելի. երիս ժամանակս: (27) Ոման. *
 Դնեմ ընդ. և ոման. գնիցի, իսկ առայս անին արի. և
 ընդիս իել: (30) Յօրինային Բառս. Էր փառաւորեալ տե-
 սիլ գունոյ երեսաց նր. խորհադելով նշանայի:

ԺԱ

- 33 զիմ զոր խօսեցաւ ընդ նմա ար 'ի ընթերցն օրնայ: * Եւ իբրեւ գազարեաց 'ի խօսելոյ անտի ընդ նոսա . արե
34 պատրուակի զերեւազ իւրով: * Իբրեւ մասաներ մով
սէս առաջի ան խօսել ընդ նմա, Վերկանայր զպատ
րուակն մինչև այսրէն ելանելոյ: և իբրեւ ելաներ' խօսեր
35 Է Զմարգիսն իլի զոր միանգամ պատուիրեաց նմա ար: * Եւ անասանէին որդիքն իլի զերեսն մովսիսի զի փա
ռաւորեալ էր տեսիլ գունդը երեսաց նր. և արքաներ
մովսէս պատրուակ 'ի զերայ երեսաց իւրաց, մինչև անդ
բէն մասանելոյ և խօսելոյ ընդ նմա:

ԳԼ ԼԵ.

- 1 Եւ ժողովեաց մովսէս զիմ ժողովուրդ որդւոցն իւր Զմ
րայելի' և ասէ ցնն. այս բանք են զոր ասաց ար
2 ասնել զնոսա: * Զվեց օր գործեացն զգործս. յաւուրն
եւ լինեորդի հանգիցեն. շաբաթ տուր է, հանգիստ
3 ան: Զմ որ գործեացն 'ի նմա, ստատկեացի: * Զի լուչ
ցի հուր յիմ բնակուիմէ ձերում յաւուր շաբաթուոյ
4 զի են եմ ար: * Եւ խօսեցաւ մովսէս ընդ Զմ ժող
վրդեան որդւոցն իլի' և ասէ. այս պատգամ է' զոր
5 պատուիրեաց ար' և ասէ: * Ասէք 'ի ձէնք հաս ան.
Զմ որ զիւրդ և յօժարեացն 'ի սրտի իւրում, բերցե
6 պտուղ ան: ոսկի. արծաթ, պղնձ, և կապուտակ. * և
ծիրանի. և կարմիր կրկին մանեալ. և բիւնդ նիւթեաց
7 և մաղ տըծեաց: * և մորթս խոյոց կարմիր ներկեալ.
8 և մորթս կապուտակեալ. և փայտս անփուտա: * և
եւղ լուսոյ. և խուռնիս իւրոյ օծման. և խուռնիս հան
9 զերձանաց: * Եւ ականս սարգիսն և ականս զբ
րուխտս և ականս 'ի գիր վահապն. և զպնդնաւորն: * Եւ
10 Զմ որ իմաստուն իցն տրախ 'ի ձեզ, կիներալ գործեզ
11 ցի զիմ ինչ զոր պատուիրեաց ար: * Զխորանն, և
զնուարանս իւր, և զվիժակն նր, և զգահաւորակն
նր, և զտախտակն նորա. և զպարզունակն նր, և զսիւ
12 նակն նր, և զկարմիրս նր: * Եւ զտապանակն զկայու
թն, և զքնակն նր, և զբաւուրթն, և զվարագոյրն, և
զտապապտ սրահին, և զսիւնակն նորա, և զականսն
13 զմորուխտ, և զխուռնիսն, և զեւղն օծման: * Եւ զօե
ղանն, և զիմ զկահ նորա, և զհովանոցս տեղանոյն, և
զքնակն

(33) Յերիսիին Բաւո պատրուակ, խաճ, նա: (35) Աւո.
Եւ անսին որդիքն իլի: Ուր ասնո. Զերեսն:
ԳԼ ԼԵ: (5) Ոմանո. Զիւրդ յօժարեացն 'ի: (11) Ոմանո.
Եւ զգահակն նր. և զտախտակն նր, և զսիւնակն նր, և
զսիւնակն: (12) Ոմանո. Եւ զվարագոյրսն և զտապապտս:

զլծակս նր, և զլծմ՝ զկահ՝ նր: և զհացն երեսաց: * և 14
 զարտանափն լուսոյ, և զլծմ՝ զկահ՝ նր, և զշրազարանն
 նր, և զեւզն լուսոյ: * Եւ զսեղանն խնկոց, և զլծակս 15
 նր, և զեւզն օծութէ, և զխուռնկան հանդերձանաց, և
 զլծարագոյր գրան խորանին: * և զսեղանն ողջակիցաց, 16
 և զլծանգափս նր զպղնձիս, զլծակս նորա, և զլծմ՝ զկահ՝
 նր: Եւ զաւազանն, և զխարիսիս նր: * և զառաքաւս 17
 սրահին, և զսիւնափս նր, և զխարիսիս նորա: * Եւ 18
 զսրահակ գրան սրահին, և զցիցս խորանին, և զցիցս
 սրահին, և զապարուսն նց: * և զպատմուռնանս որովք 19
 պաշտօնցեն 'ի սրբուհն. զպատմուռնանս սուրբա՝ ահա
 բոնի քահանայի. և զպատմուռնանս քահանայուհի որդ
 ւոցն ահարոնի:

20 * Եւ եւ լծմ՝ փողովուրդ որդւոցն իլի առ 'ի մովսիսէ: 20
 * և բերին իւրաքանչիւր որպէս է յօժարէին սիրաքիւ 21
 բանց. և որոց զիարդ և կամ եղև անձանց իւրեանց. և
 բերէին նուէրս ան յլծմ գործս՝ խորանին վկայուհ. և
 յլծմ նիւթս նր. և յլծմ պատմուռնանս սրբուհեցն: * Եւ
 բերին անք 'ի կանանց, անք որ որպէս և միտք իւր 22
 վարէին. և կանա, և գինգա, և մատանիս, և ծամա՝
 կալս, և կշտապանակս, և զլծմ՝ անօթս ոսկեղէնս. և
 անք անք որ և էին, բերին նուէրս ոսկեղ անք: * Եւ 23
 անք այր առ որում գտանէր կապուտակ, անք իրանի, և
 կարմիր մանեալ, և բահեղ. և մաղ այծեաց, և մորթն
 խոյոց կարմիր ներկեալ. և մորթն կապուտակեալս: *
 և բերին անք, որ նուիրէր նուէրս: անք անք և պղնձ 24
 բերէին զնուէրան անք. և անք առ որում գտանէր փայտ
 անք անք, յլծմ գործ կահին, բերէին: * Եւ անք կին՝ 25
 խնայառն մաղ նիւթէր ձեռք իւրովք. և բերէր մա՝
 նեալ՝ զկապուտակն, և զնիրանի, և զկարմիրն ներ
 կեալ, և զբահեղն: * Եւ անք կանայք որ յօժարէին 'ի 26
 փայտ իւրեանց, մանէին իմաստութիւն զմաղ այծեացն:
 * Եւ իշխանքն բերէին անքան զլմորութատ. և անքան 27
 'ի նիւթ վաւասին և տափտափին: * և զհանդերձանս 28
 խնկոցն. և զեւզն լուսոյ, և զեւզն օծութէ: * Եւ անք 29
 այր և կին, որոց յօժարէին միտք իւրեանց, մտանէին
 գործել զլծմ գործն՝ զոր պատուիրեաց անք գործել:
 և 'ի ձեռն մովսիսի բերէին որդիքն իլի զնուէրան անք:
 * Եւ սոսն մովսիսն ցորգիսն իլի. տեսէք՝ զի կոչաց 30
 անք յանուանէ զբահեղեղ զուրիւհան՝ զորդի ողբայ յաղ
 գէյուգայ. * և ելլց զնա անքեղէն հոգով իմաստու 31
 թէ,

(19) Այս. Եւ զպատմուռնանս սքս: (21) Ո՞հն. Բե
 րին նուէրս անք... պատմուռնանս սրբուհն: (22) Ո՞հն. Բ
 րերէին նու: (30) Ո՞հն. Զբահեղեղ զովսեան զորդի

- 32 Թե՛, և հանձարով և գիտութե՛ք յեմք : * ըստ ձեմ գործոյ ճարտարապետե՛լ ճարտարութե՛ք . գործե՛լ զոսկին
 33 և զարծաթն՝ և զպղինձն : * Եւ քանզակե՛լ զականան ,
 և գործե՛լ զփայտն , և առնե՛լ զեմ գործ իմաստութե՛ն ,
 34 և խելամտե՛լ . զի ետ 'ի սիրտ նր զիմաստութե՛ն : * Եւ ել
 35 զիւրաջ որդւոյ աքիսամայ յաղգէ դանայ : * զորս ելեց
 մտօք իմաստուն , խելամտե՛լ , գործե՛լ զեմ գործ սրբու
 Թե՛ն . զոստայնանկուհի , և զնկարու , կապուտակուն ,
 և ծիրանեաւն , և կարմրովն ներկելով , և բեհեզով
 անկանե՛լ գործե՛լ զամենայն գործ ճարտարութե՛ն նկա
 ղակերտաց :

Գ.Լ. ԼԶ.

- 1 Եւ արարին բեռելիե՛լ , և եղիւբ , և եմ այր իմաս
 տուն մտօք , որում տուաւ 'ի եմ իմաստութե՛ն և
 գիտութե՛ն , խելամուտ լինե՛լ , գործե՛լ զեմ գործ տարա
 ղու սրբութե՛ն . ըստ ձեմ որպէս և հրամայեաց ձր :
 2 * Եւ կոչեաց մովսէս զբեռելիե՛լ և զեղիւբ , և զամենե
 սին որ ունէին իմաստութե՛ն 'ի սրտի . որոց ետ ձեմ
 հանձար 'ի սիրտս նոցա : Եւ զամենեսին որ կամակար
 3 մտօք կամէին մերձենալ 'ի գործն , և կատարել : * Եւ
 առին 'ի մովսիսէ զեմ նուէրսն՝ զոր բերին որդիք
 Ելի յեմ գործ տարաղու սրբութե՛ն առնել զայն : և ին
 քեանք ևս ընդունէին զնուէրսն 'ի նուիրարեւոյն ընդ
 4 առաւօտս առաւօտս : * Եւ զային եմ իմաստունք՝ որ
 գործէին զգործ սրբութե՛ն , իւրաքանչիւր ըստ ազ
 5 ղազու իւրում , զոր ինքեանք գործէին : * Խօսեցան
 Եւ մովսիսէ և ասէն . կարի յաճախէ բերել ժողովուրդ
 քան զբաւական տարաղու պիտոյից գործոյն , զոր հրա
 6 մայեաց եմ առնել : * Եւ հրամայեաց մովսէս քարոզ
 կարգալ 'ի բանակին , և ասել . այր կամ կին՝ մի ևս
 գործեացեն 'ի պտուղ սրբութե՛ն : և ասպա արգելաւ ժո
 7 ղովուրդն 'ի բերելոյ . * և զգործեալն իւրեանց բերէին
 յեմ կազմած գործոյն գործե՛լ զայն . և դադարեցին :
 8 * Եւ գործէր եմ իմաստուն սրտիւ ընդ գործաւորսն ճճ
 զգործ Ե

(32) Աստ . ճարտարապետութիւն , գործ : (33) 'ի լսա՝ .
 'ի սիրտ նց զիս՝ : համայնս մանց 'ի Բաբ՝ : (35) Ուրեմ ,
 Զոր ելեց մտօք իմաստ : (35) Ուրեմ . կապուտակեաւն .
 և մանկ . կապուտակին և ծիրա՝ : Ուր օրինակի . Եւ զն
 կարակերտակին և զծիրանեաւն :
 Գլ . ԼԶ : (1) Ուրեմ . Եւ արար բեռելիե՛լ , և ե՛ն : (2) Ու
 յան . Մերձենալ 'ի գործն և յատարել : (3) Ուրեմ .
 Յեմ 'ի գործ տարաղուն :

զգործ խորանին տան փեղկեան, 'ի բեհեզոյ մանկելոյ,
 և 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրանւոյ, և 'ի կարմրոյ կրկ
 նելոյ: քերոք գործ անկուածոյ գործէին: * Երկայ 9
 նութի միոյ փեղկին 'ի քսան և յութ կանգնոյ, և լայ
 նութի 'ի չորից կանգնոց միոյ փեղկի. չափ նոյն էրա 10
 մանեցունց փեղկիցն: * և կցեալ զհինգ փեղկն Է միւս 10
 հինգ փեղկին, և զհինգն ևս փեղկ կցեալ ընդ այլում
 հնգի: * Եւ արար ճարամանդս կապուտակեալս առ 11
 եզերք միոյ փեղկին * 'ի կողմանէ առ 'ի խառնուածս. 12
 նոյնպէս արար և առ եզերք արտաքնոյ փեղկին, երկ
 րորդի խառնուածոյն: * Յիսուս ճարամանդ արար միոյ 13
 փեղկի. և յիսուսն ճարամանդ արար 'ի կողմանէ փեղ
 կին ըստ երկրորդի խառնուածոյն, առ 'ի խառնելոյ
 իւրաքանչիւր ճարամանդացն ընդ միմեանս: Եւ արար
 օղս ոսկիս յիսուս. և խառնեաց զփեղկան ընդ միմեանս
 օղիքն. և եղև խորան մի: * Եւ արար փեղկս մաղե 14
 զէնս ծածկիչ խորանին. մեռասան փեղկ արար զնո
 սա: * երկայնութի միոյ փեղկի յերեսուն կանգնոյ. և 15
 լայնութի միոյ փեղկի 'ի չորից կանգնոց: չափ նոյն էր
 մեռասանեցունց փեղկիցն. * և կցեաց զհինգ փեղկն 'ի 16
 միասին, և զվեց փեղկն 'ի միասին: * Եւ արար յիսուս 17
 ճարամանդ առ եզերք փեղկին՝ որ 'ի մէջ խառնուա
 ծոցն. և արար յիսուսն ևս ճարամանդ առ եզերք փեղ
 կին երկրորդի խառնուածոյն. * և արար օղս պղնձիս 18
 յիսուս. և կցեաց զխորանն զի լինիցի մի: * Եւ արար 19
 զվիժակս խորանին 'ի մարմոց խոյոց կարմիր ներկելոց.
 և զարտախուրակսն 'ի կապուտակէ 'ի վերոյ կողմանէ:
 * Եւ արար զերկուս սիւնս խորանին յանփուտ փայ 20
 տից կանգնաւորս: * 'ի տասն կանգնոյ զերկայնութի 21
 միոյ սեան. և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զթանձրութի և ըզ
 լայնութի միոյ սեան. * և երկուս սփռիչա առ մի մի սիւն 22
 խառնեալ ընդ միմեանս. նոյնպէս արար իմ սեանց
 խորանին: * Եւ արար զսիւնս խորանին. քսան սիւն 23
 'ի հարաւոյ կողմանէ, և քառասուն խարխաւործաթի՝
 սեանցն քսանեցունց. * երկուս խարխիս առ մի սիւն 24
 յերկոցունց կողմանց. և երկու խարխիս առ մեկ ևս
 սիւն յերկոցունց կողմանց: * Եւ յերկրորդ կողման 25
 խորանին ընդ հիւսւսի արար քսան սիւն, * և քառա 26
 սուն խարխիս արծաթի. երկու խարխիս առ մի սիւն,
 և երկու խարխիս առ մեկ ևս սիւն: * Եւ 'ի թիկանց 27
 խա

(10) Թօրնային նոյնք. Ընդ միւս հինգ փեղկին: (10) Ուրիշ.
 փեղկս կցեալք Է պլոց հնդից: (11) Այս. ճարամանդս
 կապուտակեալս առ Է: (19) Այս. 'ի մարմոյ խոյոց:
 (25) Ուրիշ. Եւ յերկրորդում կողման:

- 28 խորանին ընդ ծովակողմ արար վեց սիւն . * և երկու
 29 * Եւէին հասարակ 'ի ներքուստ . և ըստ նմին օրինա
 կի հասարակ էին 'ի գլխոյ կողմանէ , 'ի մի խառնուած .
 30 * Եւէին ուլթ սիւն , և խարխիւ նց արծաթիք , վեշ
 տասան խարխիք , երկու խարխիք առ մի սիւն , և
 31 երկու խարխիք առ մի սիւն : * Եւ արար պարզունակս
 յանփուտ փայտից , հինգ առ մի սիւն 'ի միջեւ կողմն
 32 նէ խորանին : * և հինգ ևս պարզունակ առ միւս սիւն ,
 յերկրորդ կողմանէ խորանին . և հինգ պարզունակ առ
 33 միւս սիւն 'ի թիկանց խորանին ընդ ծովակողմն : * Եւ
 արար զմիջին պարզունակն թափանցանց 'ի մէջստանցն
 34 'ի կողմանէ 'ի կողմն : * Եւ զերկուս սիւնսն պատեաց
 ոսկւով . և զերկուս օղամանեակսն նոցա արար ոսկիս ,
 յորս մտանիցեն պարզունակքն . և պատեաց զպարզու
 35 նակսն ոսկւով : * Եւ արար վարագոյր 'ի կապուտակէ ,
 և 'ի ծիրանւոյ , և 'ի կարմրոյ մանելոյ , և 'ի բեհեզոյ նիւ
 36 թելոյ . գործ անկուածոյ գործեաց զնա բերոր : * և
 եգ զայն 'ի վերայ չորից ստանցն յանփուտ փայտից ոս
 կի պատաց . և ի նոյակք նոցա ոսկիք , և չորք խարխիք
 37 նց արծաթիք : * Եւ արար զվարագոյր դրան խորա
 նին վիշուլթն : 'ի կապուտակէ , և 'ի ծիրանւոյ , և 'ի
 կարմրոյ մանելոյ , և 'ի բեհեզոյ նիւթելոյ , գործ ան
 38 կուածոյ բերոր : * Եւ զսիւնս նոցա հինգ , և զօղս նց .
 և պատեաց զետեակս նոցա ոսկւով . և խարխիք նոցա
 պղծիք հինգ :

Գ. Լ. ԼԵ :

- 1 Եւ արար բեւելիւլ զտապանակն յանփուտ փայտից . 2
 յերկուց կանգնոց և 'ի կիսոյ զերկայնուի նորա .
 և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զլայնութիւնն . և 'ի կանգնոյ և
 'ի կիսոյ զբարձրութիւնն նորա : և պատեաց զնա ոսկւով
 2 սրբով ներքոյ և արտաքոյ : * և արար նմա ծնօտոս ոսկիս
 3 շուրջնակի : * Եւ ձուլեաց նմա չորս օղամանեակս ոս
 կիս 'ի չորեցունց կողմանց նր . երկուս օղամանեակս
 'ի միջեւ կողմանէ , և երկուս օղամանեակս 'ի միւսմե
 4 կողմանէ , և ազոյց լծակացն : * Եւ արար լծակս յան
 փուտ փայտից , և պատեաց զնոսա ոսկւով : * և ազու
 5 ցին զլծակսն յօղամանեակսն 'ի կողմանց տապանակին ,
 բառ .

(31) 'ի լուսն . Եւ արար նիգս յանի : (36) Ապ . Փայ
 տից ոսկի խապատաց : (38) Ապ . Եւ զօղս նոցուն , և .
 Գ. Լ. ԼԵ . (1) Ապ . 'ի ներքոյ և արտաքոյ :

- բառնալ զնա նորգը: * Եւ արարին զբաւուածն 'ի վե- 6
րուստ տապանակին յոսկւոյ սրբոյ . յերկուց կանգնոց
և 'ի կիսոյ զերկայնուէ նր, և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ զայ- 7
նուծին նր: * Եւ արար երկուս քերովբէս զսկիս, ճա-
խարակեայս գործեաց զնս՝ յերկուց կողմանց քաւուեն: 8
* քերոր մի 'ի վր միոյ գլխոյ քաւուեն, անդառին 'ի քաւուէ
անտի արար զերկոսին քերորսն, յերկոցունց ծայրեց 9
նր: * Եւ էր քերովբէիցն տարածեալ զծես իւրեանց
'ի վերուստ . և հովանի ունէին թեզք իւրեանց 'ի վր
քաւուծեն . և երեսք քերոբէիցն հանդէս միմեանց
'ի վերայ քաւուծեն:
- ՃԺ * Եւ արար զսեղանն զառաջաւոր յոսկւոյ սրբոյ . և 10
Ե ձուլեաց նմա չորս օղամանեակս ոսկեա . երկուս 'ի միո-
ջէ կողմանէ, և երկուս յերկորդ կողմանէ . և ադոյցս,
բառնալ զնա ագուցիւքն: Եւ զադոյցս տապանակին
և զսեղանոյն արար յանփուտ փայտից . և պատեաց զնս
ոսկւով . յերկուց կանգնոց վերկայնուէ նր, և 'ի կանգ-
նոյ և 'ի կիսոյ զայնուծին նր . և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ
զբարձրուծին նր: * Եւ պատեաց զնա ոսկւով սրբով . 11
և արար նմա ծնօտս ոսկեա շուրջանակի: * և արար նմ 12
պսակ ուղկեան շուրջանակի . և արար ծնօտս ոսկիս
պսակին նր շուրջանակի: * Եւ արար նմա չորս օղա 13
մանեակս ոսկիս . և եդ զօղամանեակսն 'ի չորս կող-
մանս, որ էին չորեցունց ոտից նր . * 'ի ներքոյ պսա- 14
կին . և եղեն օղամանեակքն ագոյցք լծակացն առ 'ի
բառնալոյ զսեղանն: * Եւ արար երկուս լծակս յան- 15
փուտ փայտից . և պատեաց զնոսա ոսկւով առ 'ի բաւ-
նալ զսեղանն: * Եւ արար զկահ սեղանոյն . զինկա 16
դացս նր, և դարձեալաւ նորա, և զծայրակս նորա, և
զնուիրանոցսն՝ որովք նուիրիցեն՝ յոսկւոյ սրբոյ:
- ՃԺ * Եւ արար զաշտանակն լուսոյ՝ ձայլ ոսկի, զբուսն . և 17
Ը զստեղունն յերկոցունց կողմանց նր . և 'ի ստեղանցն
շառաւիղք ընտրեալք առ միմեանս երեք 'ի միոջն, և
երեք 'ի միւսմէն հաւասարք միմեանց: և զլուսակայս
նոցա՝ որ են 'ի ծայրսն ընկուզազարդս անդառին յան-
բեալս: Եւ զբազմակալսն 'ի նոսա . զի եղիցին ճրա-
գարանքն 'ի վերայ նց . և զբազմակալն զեւծներորդ-
որ

(10) 'ի լուս . Բառնալ զնս ագուս՝ համայնս այլոյ 'ի բնաբ':
(13) 'ի լուս . Որ էին 'ի չորեցունց: (15) Այս . Աւ 'ի
բառնալոյ զսե': (17) Այս . Եւ զբազմակալսն 'ի նս .
և զբազմակալսն զեւծն: (17) 'ի լուս . Զի իցեն ճը-
րագա . համայնս այլոյ 'ի բնաբ': (17)(18) Այս . Եւ ըզ-
շուշանս նր անդառին . Վեց ստեղն արձակեալ 'ի կող-

- որ 'ի գլուխ շուսակային . որ 'ի վերայ բուն իսկ գլխոյն
'ի վերուստ ձոյլ՝ համակ ոսկի : Եւ գեւթն ճրագա
րանն որ 'ի վերայ նորա ոսկիս . և զունելիս նորա ոս
կիս . և զյարգարիս նի ոսկիս յօսկւոյ սրբոյ . ճախա
րակեայ գործեաց զաշտանակն , զգունն , և զստեղունս
նր . և զսկահաձեան և զգնդակսն և զլուշանսն անգրս
18 սին 'ի նմանէ : * Վեց ստեղունք արձակեալք 'ի կող
մանց նր . երեք ստեղունք արձակեալք 'ի միոյն կողմա
նէ աշտանակին . և երեք ստեղունք յերկրորդ կողմանէ
19 աշտանակին : * և երեք սկահաձեք ընկուղազարգք յօրի
նեալք 'ի միում ստեղան , և գնդակ և շուշան : և երեք
սկահաձեք ընկուղազարգք յօրինեալք 'ի միում և ար
ստեղան , և գնդակ և շուշան : Այսպէս վեցեցունց ստե
20 ղանցն արձակելոց յաշտանակէ անտի : * Եւ 'ի բուն աշ
տանակին չորք սկահաձեք ընկուղազարգք յօրինեալք .
21 և գնդակք նորին և շուշակք : * Եւ գնդակ մի ընդ երկու
ստեղամբն . անգատին 'ի նմին . վեցեցունց ստեղանցն
22 արձակելոց 'ի նմանէ : * գնդակք նի և ստեղունք իւր
եանց անգատին 'ի նմին , բովանդակ ճախարակեայ 'ի միո
23 ջն յօսկւոյ սրբոյ : * Եւ արար զճրագարանս նր եւթն .
24 և զունելիս , և զյարգարիս նր յօսկւոյ սրբոյ : * 'ի տա
ղանգէ միոյ ոսկւոյ սրբոյ արար զնա և զնմ զկաշ նր :
25 * Սա՛ արար զսեղանն ոսկիապատ յանփուտ փայտից , ճճ
'ի հինգ կանգնոյ զերկայնուի նր , և 'ի հինգ կանգնոյ թ
զլայնուի նր , չորեքկուսի . և յերից կանգնոց զբարձ
26 բուրձն նր , և զեղջերս նր անգատին 'ի նմանէ : * Եւ
պատեաց զնա ոսկւով սրբով . և զյարիս նր , և զկող
27 մանս նորա շուրջանակի , և զեղջերս նորա : * Եւ ա
րար նմա ծնօտս ոսկիս շուրջանակի . և երկուս օղա
մանեակս՝ ոսկիս ընդ ծնօտիւք նր առ 'ի կողմանէ ընդ
երկողումբք կողմամբք նր՝ յագոյցս լծակացն , առ 'ի
28 բառնալոյ զնա նորք : * Եւ արար զլծակսն յանփուտ
փայտից , և պատեաց զնս ոսկւով :
29 * Սա՛ արար զեւնն օծութե զսուրբ , և զհանդերձանս ճ՛կ
ինկոյն . գործ մաքուր իւղադործաց :

ԳԼ. ԼԸ.

Եւ արար զսեղանն պղնձապատ 'ի բուրուսուացն ճ՛կ
պղնձեաց՝ որ էին 'ի ձեռս արանցն ապստամբաց Ա
հանդերձ ժողովրդեանն կորխայ , յանփուտ փայտից .
'ի հինգ

մանց նր . երեք ստեղունք 'ի միոյն : (25) Յօրինակն պա
կտեր , ջերկայնութի նորա , և 'ի : (27) Ոմանք . Առ 'ի
կողմն . . . նր 'ի յագոյցս լծակացն :

Դ հինգ. կանգնայ զերկայնութե նր, և 'ի հինգ. կանգնայ զլայնութե նր. չորեքկուսի. և յերկից կանգնող բարձրուե նր: * Արար և զեղջերս նր 'ի վր չորեքունց անկեանց նր. անգամին 'ի նմանե էին եղջերք նր, և պատեաց զնա պղնձով: * Սա արար զամ կահ սեղանոյն, զխա 3
րիսխսն, և զբլլակն, և զսալստսն, և զմատնանսն, և զբլլաբուռուսան: և զամ կահս նր արար պղնձի: * Սա ա 4
րար զգահաւորակս սեղանոյն. գործ վանգահագործ պղնձի 'ի բուրուռուացն. 'ի ներքուտ մինչ ցմէջս. * Եգ 'ի նմա չորս օղամանեակս պղնձիս 'ի չորեքունց 5
կողմանց գահաւորակի սեղանոյն՝ ագոյցս նգացն: * Եւ 6
արար զլծակն յանժոհւա փայտից, և պատեաց զնոսա պղնձով: * և ագուցին զլծակն յօղամանեակսն 'ի կողմանս սեղանոյն, բառնալ զսեղանն նգբք: բովանգակ 7
ապխտակամամ գործեաց զնա:

ՃԿ Բ * Եւ արար զաւազանն պղնձի, և զխարիսխս նորս պղնձի, 'ի հայելեաց կանանց ուխտաւորաց. որք պահեցին պահս առ դրան խորանին զկայութե, յաւուր յորում 8
եհար զխորանն:

ՃԿ Դ * Եւ արար զսրահն որ հայեր ընդ հարաւ. և զաւա 9
գաստ սրահին 'ի բեհեզոյ մանեղոյ հարիւր առ հարիւր: * և սիւնք նց քսան, և խարիսխք նց պղնձիք քսան. և 10
զարդք սեանցն և խոյակք նց արծաթիք: * Եւ ընդ 11
կողմն հիւսւսոյ հարեւր առ հարեւր. և սիւնք նց քսան, և խարիսխք նց պղնձիք քսան. և զարդք սեանցն և դրո 12
ռապք նց արծաթիք: * Եւ ընդ ծովակողմն սրահք 'ի 13
յիսուն կանգնոյ. և սիւնք նց ասան, և խարիսխք նց ասան. և զարդք սեանցն և դրոռապք նց արծաթիք: * Եւ ընդ կողմն արեւելից 'ի յիսուն կանգնոյ: և ա 13
ռապաստքն * 'ի հնգեասասն կանգնոյ 'ի Թիկանց. և 14
սիւնք նց երեք, և խարիսխք նց երեք: * Եւ յերկրորդ 15
Թիկունսն առ դրամբք սրահին, սրահք 'ի հնգեասասն կանգնոյ. և սիւնք նոցա երեք, և խարիսխք նց երեք: * Սա սրահք խորանին շուրջանակի 'ի բեհեզոյ մանեղ 16
ոյ. * և խարիսխք նց պղնձիք. և դրոռապք սեանցն և 17
խոյաւդք նց արծաթիք, և խոյակք նց արծաթապապք, և սիւնքն արծաթապապք: * և ամ սիւնք սրահակին: 18
Եւ

ԳԼ. ԼԵ. (2) Այս. 'ի վերայ չորեքունց անկեանց իւրոց. և պատեաց զնն ագ': (3) Յօրինակն պատեք. 'Սա սրար պղնձի: (5) Այս. Եւ եգ նմա չորս օղա': (7) Ուսան յաւելա. Դործեաց զնա 'ի ներսն ուսան: (8) Ուսան. Եւ հայելեաց կա': (10) 'Ի լուս. Եւ դրուակք նց արծաթիք: (18) Ուսան. Եւ ամ սիւնք սրահին. (18) Այս. Դործ նկարակերպ 'ի կապուտակէ:

- Եւ սրահակք գրան սրահին, գործ նկարակերտ 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրանւոյ, և 'ի կարմրոյ մանեղոյ. և 'ի բէհեղոյ նիւթեղոյ. 'ի քսան կանգնող երկայնութիւն, և 'ի հնգեռասան կանգնող բարձրոյն : և լայնութիւն հա-
- 19 տարակ քսա տապալաւոց սրահին : * Եւ սրահի նոցա չորք, և խորիսիք նոյն պղնձիք չորք. և խոյակք նոյն ալ
- 20 ծախիք չորք. և խոյակք նոյն արծաթապատք. * և ամ
- 21 ցեցք սրահին և խորանին շուրջանակի պղնձիք : * Եւ այս երկայնութիւն խորանին վերայութեւ. ունի հրաման եւ ժողխիսի կապուեալ զպաշտօնն զետացւոցն 'ի ձեռն իմա-
- 22 մարայ որդւոյ անարանի քահանայի : * Եւ բնակիւք ուրիշեան որդի ոմբայ յազգէ յուզայ արար որդի հրաման
- 23 իւս ար մովսիսի : * Եւ ապա եզիւր արիստոյ յազգէ դանայ. որ ճարտարապետէր զոստայնանկուտ, և զառք նազորուտի, և զնկարակերտուտի. 'ի կապուտակէ, և 'ի ծիրանւոյ, և 'ի կարմրոյ մանեղոյ, և 'ի բէհեղոյ նիւթեղոյ
- 24 * Ամենայն ոսկւոյն որ գործեցաւ 'ի գործն, ըստ ամ ՃԿ
գործոյ սրբութեն, եղև կշիռ ոսկւոյն նուիրացն քսան Ի
և ինն տարանգ, և եւթն հարիւր և երեսուն սիկլ ըստ
- 25 սրբութե սկեդն : * Եւ արծաթոյ նոյնք՝ յանցեղոց ալ ըստ ժողովրդեանն 'ի հանդիսի՝ հարեւր տալանգ, և հազար և եւթն հարեւր և եւթանասուն և հինգ սիկլ ըստ սրբութե սկեդն. գրամ մի առ դուրսի կէս սկեդ ըստ սրբութե սկեդն. ամ որ անցանէր 'ի հանդիսի անգ 'ի քսան ամենից և 'ի վեր, վեց հարեւր հազար և երեք հա-
- 26 զարք և հինգ հարեւր և յիսուն : * Եւ եղև հարեւր տալանգ արծաթոյն 'ի ձոյց հարեւր խոյակաց խորանին,
- 27 և 'ի խոյակս վարադուրին. հարեւր տալանգ. * 'ի հա-
- 28 րեւր խոյակ. տալանգ մի առ խոյակ : * Եւ զհազար և զեւթն հարեւր և զեւթանասուն և հինգ սիկլն, գործեաց 'ի խորուզս սեանցն, և պատեաց ռնկւով զխոյակս
- 29 նոյն, և զարդարեաց զնոյն : * Եւ պղինձ նուիրացն եւթնութանասուն տալանգ, և երկու հազար և չորք հարեւր
- 30 սիկլ : * Եւ արարին անտի զխարիսխս գրան խորանին վերայութեւ. և զսեղանն պղնձի, և զքահաւորակ սեղա նոյն պղնձի, և զամպաս սեղանոյն, և զխարիսխս սրա-
- 31 հին շուրջանակի. * և զխարիսխս գրան սրահին. և զսեղանայն ցիցս խորանին, և զամ ցիցս սրահին շուրջա նակի. և զապարուսնն 'ի կապուտակէ. և 'ի ծիրանւոյ, և 'ի կարմրոյ մանեղոյ, և 'ի բէհեղոյ նիւթեղոյ :
- ԳԼ.

(22) Ոմանք. Եւ բնակիւք ոմբեան որդի ոմբայի. և ալար : (23) Այս. Եւ զառքանազորուտ : (24) Ոմանք. Ամ ոսկին որ գործեցաւ. ամ գործոյ սրբութեցն : (25) 'ի տա. Եւ վեց հարեւր և յիսուն :

Եւ արար պատմութեանս պարտաւանս , պաշտել նո 1
բարձր ի սրբութեն : Եւ արար պատմութեանս սրբու 2
թեցն որ իցեն ահարոնի քահանայի : ուն հրամայեաց տր 3
մովսիսի : * Եւ արարին զվականս յոսկւոյ , Եւ ի ծի 4
րանւոյ , Եւ ի կապուտակէ , Եւ ի կարմրոյ մանեղոյ , Եւ ի 5
բեհեզոյնիւթեղոյ : * Եւ հարանէին թիթղուանս ոսկիս . 6
թեղա թեղա անկանել ընդ կապուտակին՝ Եւ ընդ ծի 7
րանւոյն , Եւ ընդ կարմրոյ մանեղոյ , Եւ ընդ բեհեզոյ 8
նիւթեղոյ . գործ անկուածոյ վակապի գործեցին զնա , 9
* խառնեալ յերկոցունց կողմանց ընդ միմեանս հիւս 10
կէն . գործ անկուածոյ ի միմեանս : ի նոցն * Եւ ի նմա 11
նէ գործեցին ըստ իւրում գործուածոյ , յոսկւոյ , Եւ ի 12
կապուտակէ , Եւ ի ծիրանւոյ , Եւ ի կարմրոյ մանեղոյ , 13
Եւ ի բեհեզոյնիւթեղոյ . ուն Եւ հրամայեաց տր մովսի 14
սի : * Եւ գործեաց զերկասին ականան զմրութեամբ ժա 15
պաւնեալս Եւ ընդելուդեալս ոսկւով , քանգակեալս 16
Եւ մածեալս ի քանգակ կնքոյ . յանուանց որգւոցն ելի : 17
* Եւ հաստատեաց զնա ի վերայ ուսոց վակապին , Եւ 18
կանս յիշատակի որգւոցն ելի . ուն Եւ հրամայեաց տր 19
մովսիսի : * Եւ արար զապտականս գործ անկուածոյ 20
նկարակերպ ըստ գործոյ վակապին , յոսկւոյ , Եւ ի կա 21
պուտակէ , Եւ ի ծիրանւոյ , Եւ ի կարմրոյ մանեղոյ , Եւ ի 22
բեհեզոյնիւթեղոյ : * Չորեքուսի , Եւ կրկին գործեաց 23
զապտական , թզաւ յերկայնութ՝ Եւ թզաւ ի լայնութի : 24
* Եւ անկաներ ի նմին անկուած ականակապ չորեքկալ 25
գեանս ականց : Կարգն առաքին՝ սարգիսն , Եւ ապագիոն , 26
Եւ զմրութեամբ , կարգ մի : * Եւ կարգն երկրորդ , կարիէ 27
հան , Եւ շափիթա , Եւ յասպիս : * Եւ կարգն երրորդ , 28
սուտակ , Եւ գոնազմ , Եւ պկաա : * Եւ կարգն չորրորդ , 29
ոսկեանին , Եւ եզունգն , Եւ բիւրեզ . պատեալ Եւ ընդելու 30
գեալ ոսկւով : * Եւ ականքն ըստ անուանց որգւոցն 31
ելի էին . երկոստասակք յանուանց նոցրեալք Եւ քանգա 32
կեալք . Եւ իւրարանչիւր անուանց ազգացն երկոստասա 33
նից : * Եւ արարին ի տախտակաւն վերջս փոքրիկեալս 34
ի վր երկուց՝ ողջն . գործ հիւսկէն յոսկւոյ սրբոյ : 35
* Եւ արարին երկու վահանակս ոսկիս , Եւ երկուս օգս 36
ոսկիս .

ԳԼ. ԼԹ. (2) Ոման . Եւ արարին զվտուականս յոսկ՝ :
(3) Աստ . թիթղուանս ոսկւոյն , թեղա : (6) Աստ . Եւ
մածուցեալս ի քանգակ : (13) ի տա . Չորդ . յակնիւթ
Եւ եղունգն : (14) Աստ . Ազգացն երկոստասանեցունց :
(16) ի տա . Եւ արարին երկու օգս ոսկիս : (16) Յւ

- ասկիս . և եգին զերկու օդն ոսկին յերկոսին առաջս
- 17 տախտակին : * Եւ եգին զվերջն փողփողեալս 'ի վերայ երկուց օղոցն յերկոսին կողմանս տախտակին . և յերկոսին խառնուածանգերկուս վերջս փողփողեալս . և եգին 'ի վերայ երկուց վահանակացն , և զնն եգին
- 18 'ի վերայ ուսոց վահասին * դէմ յանդիման յերեսաց կողմանէ : Եւ արարին երկուս օդս ոսկիս , և եգին 'ի վերայ երկոցունց թւոցն 'ի ծայրս տախտակին , 'ի գլուխ թիկանց վահասին 'ի ներքոյ կողմանէ : Եւ արարին երկուս օդս սակիս , և եգին 'ի վերայ երկոցունց ուսոց վահասին 'ի ներքոյ կողմանէ յերեսաց նր' ը վեր
- 19 նոյ խառնուածոյն անկուածոյ վահասին : * Եւ պնդեցին զտախտակն չօղից նր' մինչև յօղս վահասին , խառնեալ ընդ միմեանս , 'ի կապուտակէ . հիւսեալս ընդ միմեանս յանկուած վահասին , զի մի զերծանիցի տախտակին 'ի վահասէ անտի . ուն հրամայեալ տր' մովսիսի :
- 20 * Եւ արարին զվտաւակն 'ի վերայ վահասին , գործ
- 21 անկուածոյ համակ կապուտակէ . * և օձիք վտաւակացն անդէն 'ի նորին 'ի միջն անկուածոյ հիւսկէն' գրապանաւ
- 22 օձիքն շուրջանակի անդակ : * Եւ արարին առ ասորոս տով վտաւակացն իբրև ծաղիկալս նանաձևս 'ի կապուտակէ , և 'ի ծիրանւոյ , և 'ի կարմրոյ մանեղջ , և 'ի
- 23 բեհեղոյ նիւթելոյ : * Եւ արարին զանգակս յոսկւոյ սրբոյ . և եգին զզանգակսն 'ի մէջ նանաձևացն առ ասոր
- 24 բոտով վտաւակացն շուրջանակի . * 'ի մէջ նանաձևացն զանգակս ոսկիս և նանաձև . զանգակ և նանաձև , առ ասորոսով վտաւակացն շուրջանակի 'ի սպաս պաշտօս մանն . ուն և հրամայեալ տր' մովսիսի :
- 25 * Եւ արարին պատմութեանս բեհեղեղէնս գործ տնկ
- 26 ուածոյ , ահարոնի և որգւոց նր' : * և զապարաւսն 'ի
- 27 բեհեղոյ . և զնոյրն 'ի բեհեղոյ : * և զանգարաւարտիսն
- 28 տաբառ 'ի նիւթոյ բեհեղոյ : * Եւ զկամարսն 'ի բեհեղոյ նիւթելոյ , և 'ի կապուտակէ , և 'ի ծիրանւոյ , և 'ի կարմրոյ մանեղջ , գործ նկարուց . զորօրինակ հրամայեալ
- 29 եաց տր' մովսիսի : * Եւ արարին զթիթեղն ոսկի նուէր սրբութեն յոսկւոյ սրբոյ . և գրեցին 'ի նմա գիր գրու
- 30 մեալ քանգակաւ , որբուի տն : * և եգին առ կապուտակեայ ժապաւինեաւն . զի կացցէ 'ի խուրին 'ի վերոյ կողմանէ . զորօրինակ հրամայեալ տր' մովսիսի :

* Եւ

բնակին պատեր . վահանակս ոսկիս . և երկուս օդս ոսկիս , և եգին : (20) 'ի լուս' 'ի վերայ . Եւ արարին զվտաւակն , նանաձև 'ի ներքնակ : Ուրայս . Զվտաւակսն : (28) Այս . Գործ նկարու , իմ նկարուն : (29) Այս . Դորոշեալ քանգակի : (30) Բաղասի . Զի կայցէ 'ի խուրին :

ԶԿ * Եւ կառարեցաւ Թժ գործ խորանին՝ յարկի վկայու 31
 Լ Թէ : և արարին որդիքն իւր ըստ Թժի ողջ և հրամայեաց
 Թժ մովսիսի, նոյնպէս և արարին : Եւ զաւելորդ զոս
 կի նուիրացն՝ արարին կահ պաշտելոյ նոքզ ասպն
 Թն : * Եւ բերին զպատմութեանն առ մովսէս ի խո 32
 բանն . և զարկն՝ և զԹժ զկահ նորա . զասպնցան և ըզ
 տախտակս նր . և զպարզունակս նր . և զսիւնակս նր .
 և զխարիսխս նր : * Եւ զմաշկան . և զմորթս խոյոց ներ 33
 կեալս կարմրով . և զվիժակսն կապուտակեայս : * և 34
 զսրահակն որ Ծածկէր զտապանակ կտակարանացն . և
 զլծակսն . * և զքնուութն . և զսեղանն զառաջաւոր , 35
 և զԹժ զկահ նորա . և զհացն երեսաց : * Եւ զաշտանակն 36
 սուրբ . և զճրագարանս նր , և զճրագուհսն այրելոյ՝ և
 զԹժ կահ նորա . և զեւթն լուսոյ : * և զսեղանն սակի . և 37
 զեւթն օծութե . և զսոռնկսն հանգերձանաց : * Եւ 38
 զսրահակս գրանն , և զխորանն . * և զսեղանն պղծի՝ և 39
 զլծակս նր , և զԹժ կահ նր . և զաւազանն , և զխարիսխս
 նորա՝ և զառագաւտ սրահին , և զսիւնակս նր , և զխա
 բիսխս նր : * Եւ զվարագոյր գրան խորանին , և զգրան 40
 սրտահին . և զապաւանդակս նր , և զցիցս նր . և զԹժ զկահ
 խորանին յարկի վկայուեն : * Եւ զպատմութեանն պաշ 41
 տաման պաշտել ի սրբութեան . և զպատմութեանն սրբութեան
 որ իցեն ահարոնի քահանայի . և զպատմութեանն որդ
 ւոցն նր ի քահանայութե : * Ըստ Թժի զոր միանգամ 42
 պատուիրեաց Թժ՝ մովսիսի նոյնպէս և արարին որդիքն
 իւր զԹժ զկապմածն : * Եւ ետես մովսէս զԹժ գործն . և 43
 Կր գործեալ ըստ օրինակին՝ որպէս հրամայեաց Թժ
 մովսիսի , նոյնպէս և արարին . և օրհնեաց զն՝ մովսէս :

ԳԼ Խ .

ԶԿ Լ Եւ խօսեցաւ Թժ ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * Յամենան 1
 Թժ առաջնում յամենամոտի ամսոյն , կանգնեացեն զխո 2
 բանն զյարկ վկայութե : * և զիցեն անդ զտապանակն 3
 վկայութե . և Ծածկեացեն զտապանակն վարագու
 բան : * և տարցին ի ներքս զսեղանն , և յօրինես 4
 ցեն զհացն ի վերայ նորա . և տարցին ի ներքս զաշ
 տա

(32) 'ի լուս' . Եւ զառախտակս նր և զնիգս նր , կամայն
 օմանց 'ի Բեռ' : (32) Աստ . Եւ զսիւնս նր և զխարիսխս
 նորուն : (39) Ուստ . Եւ զսիւնս նր : (41) 'ի լուս' . Եւ
 զպատմութեանն սուրբ պաշտել : Ուստ . Պաշտել 'ի
 սրբութե : (43) Ուստ . Հրամայեաց Թժ մօս :
 ԳԼ Խ . (3) Բաղար . Վարագուրիւն : (4) Աստ յասէ
 քան . 'ի վերայ նր զճրագարանս նորա :

- 5 ասնակն, և զծնէս 'ի վերայ նր զհրազարանն : * Եւ գիցես զսեղանն ոսկի՝ արկանել խունակ առաջի առ պանակի վկայութեն : և ձգեսցես զպատրուակ վարալ :
- 6 գուրին 'ի գրան խորանին վկայութեն : * և գիցես զսեղանն ոսկեակիցացն՝ առ գրան խորանին յարկի վկայութեն : և օծցես շուրջ զխորանն . և զամ ինչ որ 'ի նմա իցեն՝ սրբեացես շուրջանակի : * Եւ գիցես զաւաղանն ընդ խորանն վկայութեն՝ և ընդ սեղանն . և արկցես անդ :
- 8 Զուր : * և օծցես զարահն շուրջանակի . և ձգեսցես զարահակ գրան սրահին : * Եւ առցես զեւզն օծուէ՝ և օծցես զխորանն՝ և զամ սր ինչ 'ի նմա է . և սրբես : ցես զհա, և զամ կահ նր . և եղիցին սրբութիւնք : * Եւ օծցես զսեղանն ոսկեակիցաց՝ և զամ կահ նր : * և սրբես ցես զսեղանն, և եղիցի սեղանն՝ սուրբ սրբութեց : և օծցես զաւաղանն, և զխարիսխսն նր, և սրբեսցես զնա :
- 12 * Եւ մատուցես զահարոն և զորգին նր 'ի գուռն խորանին վկայութեն . և լուսացես զնմ ջրով : * և զգեցուցցես ահարոնի զպատմութեանն սուրբ . և օծցես զնա, և սրբեսցես զնա, և քահանայացի ինձ : Եւ մատուցես զորգին նր, և զգեցուցես նց պատմութեան . և օծցես զնոսա զորորինակ օծեր զհայրն նց, և քահանայացին ինձ . և եղիցինոցա օծումն քահանայութե յաւիտեան յազգս նոցա :
- 14 * Եւ արար մոմսէս ըստ ամի, զոր մանգամ պատուի : ԸՃ
- 15 ընաց նմա տը, նայնպէս և արար : * Եւ եղև յամենանն առաջնաւթ յամի երկրորդի ելանելոյ նց յերկրէն եգիպտոս :
- 16 տացուց յամսամոսին, կանգնեցաւ խորանն : * Եւ կանգնեաց մոմսէս զխորանն, և եդ զխարիսխսն նր, և կանգնեաց զսեղանն նոցա . և եդ 'ի վերայ զեղյակսն նոցա :
- 17 * և պարզեաց զպարզունակսն նր . և տարածեաց զվերնափեղկսն 'ի վր խորանին . Եւ արկ զվիժակսն խորանին 'ի վերայ նր 'ի վերուստ : և յօրինեաց զարտախուրակսն նր . ուղ հրամայեաց տը մովսիսի : * Եւ առ ըզ վկայութեանն՝ և եդ 'ի տապանակի անդ . և եդ զնիզան ընդ տապանակաւն . և եդ զքաւութիւն 'ի վերայ տապանակին 'ի վերուստ : * Եւ տարաւ 'ի ներքս զտապանակն 'ի խորանն . և ձգեաց զպատրուակ վարալուրին, և ծածկեաց զտապանակն վկայութեն՝ զորորինակ հրաւայ :

(5) Այս . Որ 'ի նմա է սրբեացես : (7) Բապտի . Եւ արկցես անդ : (9) Այս . Եւ զամենայն ինչ որ 'ի նմա է : (13) 'ի Լուս . Յօժումն քահանայութե . կանայսն օմանդ 'ի Բեաթ' : (14) Սկիան, ասքի սկեալ միւս 'ի վեր զԼուսի Գնէլ պատուիրեաց կամ հրամայեաց ամ, ուր ամ Գրեգոր օրէնայի կանայսն ձերտն ունին՝ տը :

մայրաց ամր մովսիսի : * Եւ եգ զսեղանն 'ի խորանին 10
 վկայուէ 'ի հիւսուսոյ կողմանէ խորանին , արտաքոյ վա-
 րագուրին 'ի խորանին : * Եւ յօրինեաց 'ի վերայ նորա 21
 գհացն երեսաց առաջի ան , զորօրինակ հրամայեաց ար-
 մովսիսի : * Եւ եգ զաշտանակն 'ի խորանին վկայուէ 22
 յանդիման սեղանոյն , 'ի հարաւոյ կողմանէ խորանին :
 * Եւ եգ զճաքարանան 'ի վերայ նր առաջի ան , զոր 23
 օրինակ հրամայեաց արմովսիսի : * Եւ եգ զսեղանն 24
 դակի 'ի խորանին վկայուէ յանդիման վարագուրին .
 * Եւ արկ խուռնկ 'ի վերայ նորա 'ի խնկոցն հանդերձաւ 25
 նաց , ուղ հրամայեաց արմովսիսի : * Եւ ձգեաց զսրա 26
 հակ դրան խորանին : * Եւ եգ զսեղանն ողակիկաց 27
 առ դրան խորանին յարկի վկայութեն . Եւ եհան 'ի վր
 նր ողակէզս Եւ զոհս , ուղ պատուիրեաց արմովսիսի :
 * Եւ եգ զաւազանն ընդ խորանն վկայութե Եւ ընդ սե 28
 ղանն , Եւ արկ 'ի նաջաւր * Զի լուսացն 'ի նմանէ մով- 29
 սէս Եւ ահարոն , Եւ որդիք նր զձեռն Եւ զոտս իւրեանց ,
 * յորժամ մտանիցեն 'ի խորանն վկայութե , կամ յոր 30
 ժամ մերձենացեն 'ի սեղանն պաշտել : Եւ լուսնային
 'ի նմանէ , որպէս Եւ հրամայեաց արմովսիսի : * Եւ 31
 կանգնեաց զսրահն շուրջ զխորանաւ Եւ զսեղանաւ :
 Եւ ձգեաց զսրահակ դրան սրահին : Եւ կատարեաց մով-
 սէս զամ գգործն : * Եւ ծածկեաց ամպն զխորանն վր 32
 կայութե . Եւ լի եղև փառօք ան խորանն : * Եւ ոչ կա 33
 ընդ մովսէս մտանել 'ի խորանն վկայութե , զի ծած-
 կեաց ան ամպն , Եւ լի եղև խորանն փառօք ան : * Յոր 34
 ժամ վերանայր ամպն 'ի խորանն անտի , չուէին որ
 գիբն իլի հանդերձ մով աղսիւ իւրեանց : * Եւ ետէ 35
 ոչ վերանայր ամպն՝ ոչ չուէին մինչ ցօրն վերանալոյ :
 * Զի ամպն անէր 'ի վերայ խորանին 'ի տուէ . Եւ հուր 36
 կայր 'ի վերայ նր 'ի գլխի . առաջի ան որդւոցն իլի ,
 յամենայն 'ի չուս իւրեանց :

Կարգւելոս Եւս :

(20) Այս . Վարագուրի խորանին : (31) Ոման . Եւ
 զսեղանոյն : (36) Այս . Առաջի ան տանն իլի :
 'ի խորանն գրոյ ոման դնէն՝ Կատարեցան ելք , եւ ոման
 Կատարեցաւ գիրք ելեցս :

Ա. Ի՞նչպէս եղան 'ի մատենոյ , եւ որ եղանակի ինչ աւագանաց չար առնել' և իմ բարի , եւ ո՛ր խաբարեաց . որդեա . իմ քաղաքայօր իմ նաշխաղ քաղաքային :

Բ. Որ ասանայ խախտել պարտաւիս' հապառոց լիով պիտանի . եւ 'ի հինգ մասնէն զին եւս 'ի վերայ : և խոյն քաղաքի :

Ճ. Թե ընդ զբնակաց զո՛ր պիտանի եւ պիտակերպոյն եւս հապառոց , և խոյն քաղաքի :

ԺԱ. Չի մի շիջի հար սեղանոց . ըստ որում պիտանի մի շիջանուն : Եւ զի քաղաքային պարտաւիսն հանց զընծայան 'ի սեղանն :

ԺԲ. 'ի զսկե նաշխաղ մասն քաղաքային . զոր քաղաք ինքնին արուստ քաղաքային :

ԺԳ. 'ի քանին անարանի հանապազորդ պարտաւիս ինքն զսկե գիւն նաշխաղ , արքան և ինքնին . և զսկ քաղաքային մի ինքնին , զի ոչ զսկե ք :

ԺԴ. Թե զի մեղաց զոր վերայ ասաց 'ի սրահին ինքնին արուստ քաղաքային արեգ : և զի յոր ինչ մեղացի 'ի նման պիտ . զոր քաղաք և քիչել ասի պիտաւաք : Չի ըստ քիչ և անգիտա մարգարէ իլլաւիսն քաղաքային զին քաղաքին : Եւսն օրինակ ինքնին և զիսն որ ըստ քանակաց :

ԺԵ. Չի մարն ոչ զսկին ինքնին զոր վերայ ասաց , զորս լիք օրին պիտե պարին' քաղաքային լիցի : Եւս զսկ ինքն 'ի ինքնում և 'ի խաբարայն' քաղաքային : և միս զսկի քաղաքին քաղաքային լիցի . և յայտ մի ինքնին :

ԺԶ. Չի խաբար զսկ ինքնին և 'ի զսկին , այլ ո՛ր յերբորդն ասար :

ԺԷ. Սեռաբին որ ինքնին 'ի զսկին ինքնին' ինքնին : Որպէս աս միս , քաղաքային անին ինքնում ուրիշ և ըսկե :

ԺԸ. Չարք մեղեքարայ' ի ինքն և 'ի ինքն անցի' ի քաղաք , այլ ո՛ր յայտ . ոչ մեղեքար ինքն 'ի զսկին աշխարհի' այլ ո՛ր յայտ :

ԺԹ. Որ ուրիշ զսկին 'ի ինքնին :

Ի. 'ի զսկին ինքնին մասն անարանի և որդեաց ինքն :

ԻԱ. Չի հանդիմանել ասել ըստ պարտե քն , զոր մարտաց աշխարհ և որդի ինքն յայտար օրմանն ինքնին :

ԻԲ. Չի մասն անարան միսն օրմանն զսկին և զորիս նորս , ինքնին յայտար ինքն զիտարարին :

ԻԳ. Չի օրմանն զսկին և զիտարան և զսկին որդեաց , ինքն և ասար արեգ , և մարտաց պարտաւիսն ըստ նորս , և ասար զիտարան 'ի ինքնին ինքնին : և ասարար ինքն ինքնին 'ի քանին ինքնին ինքնին օր :

ԻԴ. Մի ինքնում միսն մարտաց պարտաւիս , ոչ և ինքն , որ և ասարարին . և ասարարին . և միսն 'ի ինքնին և յորիսն ասարարին , մարտ և ասարարին ընդ անին և ընդ ինքնին ինքնին : Եւս ընդ օրմանն . քաղաքային ել հար 'ի քնին և ինքն պարտաւիս , զոր լիք օրման ինքնին :

ԻԵ. Թե ինքնին և ասարարին . ասարարին մարտացին' միսն . զոր

ԺԶ

ԺԶ

ժողովրդեան լաւ ծովեւ հրամայեաց , Բայց ահարանի՝ և որդւոցն
 ո՛ւլ , 'ի պարիւ օժմանն :

ԲԷ . Պարտաւեր քայ Կահանայիցն՝ ո՛ւլ ըմպել գինի՝ 'ի ճարմել 'ի խո-
 րանն , իւրեւս՝ յայս պարճաւա մեռան նախաբանս :

ԲԸ . Ս՝ Եմարեաց յաւելիս պահարան և զարդեան սափել զԲաժինն
 Խաւեանց . և զնոխալն զոր ի՞նչ մեղաց . և զի այրեցեալէր զայն ,
 Բարկացաւ յաւելիս իւր սափել պարտեք և Կաւել զմեղս ժողովրդ-
 էանն : Եւ զածոյց զնա ահարան , իւր առ իւրիւնդի ո՛ւլ իւրան :
 Բայց Կէս զի առաջին պարտաբան որ ի՞նչ մեղաց ժողովրդեանն
 եր' ո՛ւլ իւրաւ . և ո՛ւլ Կաւելցան ապա մեղս որքանն :

ԲԹ . Թի զմեղս որքիւր սափել յանաանց 'ի նշանալ Բանաւորաց :
 զի իճապն՝ անապատ վարաց , և որոճն Բանի՝ անարբէ էն :

ԲԺ . Թի զմեղս 'ի ջրացեաց . զի Բեա՝ առաքելնուսնէ , և իւրիւր
 Ժառիպն պարտաւորացն՝ անարբէ էն :

Ը . 'ի Բաւեաց զորս պիղծս ասե՝ նշանալ էն ամբարտաւանից ,
 և յաւելցալիցաց և խաւարաւէր մարդիանն :

ԼԱ . 'ի զնաանն Բարեաց զորս ապա մարտոյ , զորս որքիւր սափել ,
 անապատ առաքելնուսնէ իման :

ԼԲ . ՍԷ զնաանց (Բաւեաց) որք 'ի լմբոս օրս Գանն : նշանալ սար-
 ղաւար զարաց 'ի լմբոս օրս Գանն , պիղծս իւրիւր զմեղսն :

ԼԳ . ՍԷ իւրապեղնն իմ խեղեղնն պղծեալ անօրն :

ԼԴ . ՍԷ պղծեալ իւրապեղն : ԼԵ . ՍԷ ջրհորաց , և ի՞նչ սերմանց :

ԼԶ . Չեմեմալ 'ի մեղսնուր , և զնաւանալ 'ի զնաանց պղծաց :

ԼԷ . ՍԷ անարբէ ԼԸ . ԼԹ . Եւ ո՛ւր էն :

ԼԺ . Իրաւանս որքանէ ինչ որ արաւ իմ եր' Ժիցի :

ԼԻ . ՍԷ այլ և այլ նշանաց Բարտաւանէ որքեւն իմ պղծեւն :

ԼԼ . ՍԷ Բարտաւան գլխոյ իմ մարտաց , և ի՞նչ Բարտաւ և ձեղնաւ :

ԼԼ . ՍԷ Կրիւնուսն Բարտաւ , և պղծուսն :

ԼԼ . ՍԷ աստեւայ , և իրաւեայ անպիղծից Բարտաւն :

ԼԼ . Իրաւանս որքանէ Բարտաւ յառաջնուս և յեւանեւորդուս
 աստեւ . իւրեւրդալանն հոռիւր 'ի Կիւր Գնի :

ԼԼ . ՍԷ Բարտաւայ ցան և պղծեւն , և անարբէ նորին :

ԼԼ . ՍԷ պղծուսն սերմանալի , և յոր ինչ մեղսնուր . և ի՞նչ անարբէ
 լայ նորին :

ԼԼ . ՍԷ որ յերազ հոռի , իմ ընդ ինչ ինի :

ԼԼ . ՍԷ ինչ Եւանեւայ , Բարտաւ Կաւանի : և ի՞նչ անարբէ
 սի պղծուսն իմ անարբէ :

ԼԼ . Չի 'ի Կանի Կաւաննն մայն մայն Կահանայալեան 'ի
 ներտապոյն անարբէն :

ԼԼ . Չի 'ի Կանի Կաւաննն արիւնն Վիճալի երիւրդ նոխալաց
 զնիւն և արիւնիւն , 'ի խորհուրդ մարմնէ Կն Գն :

Ը . Օրինալ Կաւելայ անարբէն և անարբէն , և արիւ
 նիւն անարբէն :

ԺԱ . Թի իւրաւարմի և զնաանց որոց անարբէն անարբէն . իւր
 անն , այրեցեան արտապոյ Կանալին , 'ի խորհուրդ յի անարբէ
 Կանն լարեւելայ :

ՖԲ. Վն պարտոյ պարտն դատաւի : 'Ի գաւանկարգումս մասաց
էւնէրորդի մանոյն :

ՃԳ. Թէ յարեանէնք համարեալք : որ առնէ զնի իմ ոչ զա
կն արքայոյ քան խորանին :

ՃԳ. Վն լուսնայ զարիսն , եւ վն պարտն որաց ճեղ հոյս
ծածկելոյ :

ՃԵ. Վն որ զեռելոյն իմ զգարեալի իւրեղն :

ՃԶ. Չորեք իրիւնք զնի էմ քն քննի 'ի քան քանի զնի յե
գրապանն ազգապարտն պարտնի օ յերկն իզմանց ազգալոյսն
'ի վեր . ե 'ի խնարսն եւ յառ 'ի իողմ :

ՃԷ. Զառաքին առաքիճանին ըսք առ 'ի վեր խոսն . օ առաքի
լիապարտալի պարտնի առ իւրեալս . առաքին ազգին , այլ
ինն ' դառաք առ հայք , իմ որդի առ ճայք , իմ խորն առ ճորտք
Դարձելալ 'ի նոյն ազգ եւ յառաքիճան ըսք 'ի խնարսն խոսն լիա
պարտիւն հաք պարտոյ կին , այսինքն ' զիւր հարսն , իմ զկող
իւրոյ դառաք , որ է զիւր խորն :

ՃԸ. Իսկ յերկրոյ ազգին եւ առաքիճանին ' ըսք առ 'ի իողմ խո
սն . լապախանէ զիւր տոյր . թե եւ յայլ ճորն իցն , 'ի քան ծը
նեալ իմ արքայոյ 'ի հարսնի : հարսն զիւրն հոգն իւրեալ , որ է
հոգն ինչ դառաք , իմ զիւրեք կին . իմ զիւր ինչ տոյր :
Եւ 'ի նոյն առաքիճանին ըսք 'ի խնարսն խոսն , զի խաչառա
կն զիւրն խոսնիւն , որ է իւր պարտոյ իմ դարձել դառաք . իմ
զիւրեկն դառաք ' պարտոյ կնոջ . որ է որդեայն խորն . իմ զիւր
խոսն դառաք :

ՃԹ. Իսկ յերկրոյ ազգի եւ առաքիճանին ըսք առ 'ի իողմ խոս
նի . զիւրեալ առ իւր հորատոյր իմ ճորտոյր իմ հորեղբօք կին . իսկ
'ի խնարսն իցն իւրեալն առ իւր խորնեւ . խոսնիւն իմ առ
հարսն խոսնիւն :

Կ. Չհարսնեալ առ ապարտն : եւ ոչ առ կին ճիւրի :

ԿԱ. Ոռժանն առաքի , լապաքարէր 'ի պարտիւնի , եւ զիւրն
նախիւն խոսն . եւ ոչ 'ի ինտնի կիսման իշխանի :

ԿԲ. Չգործաւալ 'ի մահաւալի մեղաց . յառաւորալի եւ յա
նաւապիտանի :

ԿԳ. Սուրբ եղբորս ' զի եւ ոք էմ :

ԿԴ. Երկնեւ 'ի ծնողաց :

ԿԵ. Պատիւ զարտն : ԿԶ. Չարեւ 'ի խոսն :

ԿԷ. Ի զոհ իրաւն , յօրն եւ յերկրոյն առաքի , եւ յերկրոյն ոչ :

ԿԸ. Ի հոռոյն իւր եւ 'ի խորնի պարտն հոռոյն , եւ ոչ ճառ
գաղ , այլ քանիկն խորն :

ԿԹ. Չգործաւալ : Կ. Չերկնալ առաք :

ՀԱ. Չլիւն քո : ՀԲ. Առ օրն քալ զիւրն իւրեալին :

ՀԳ. Զիւրն եւ զիւրն խորն :

ՀԴ. Չառաւալ քան 'ի դառաւորանի :

ՀԵ. Մի նիւրն քո , եւ մի յօռնի 'ի մահ առաք :

ՀԶ. Մի առաք քո ' այլ յառաքիճանի :

ՀԷ. Չառաւալ լեւծ , եւ չգահել ոչ :

45. Սիւնի զննելն իբրև զանիս :

46. Չքաւ զանասունս յօթարարառնս :

47. Չայգի՝ այլ և այլ լճերէլ , որ է՝ առ ին՝ մի անբնական
մարտէլ :

48. Չարքն երկրիմիս մի , որ է նշանակի հեքնաւածոյ :

49. Վա՛ր Բաւառնիկ որ պղծի զաղախին ոտրուս :

50. Զերեւմ մի ապել ի նորահաս անկոյ , այլ ի շրջոցոյն ամի :

51. Չզոհել ի լերեկս :

52. Մի հմայել զօր և զլաւին , իսկ զնորիւ և զանիւ հաւառոյ :

53. Յըցունս զարմից , Ժամս իսկ խոսողիս մարտաց լաւանէլ :

54. Վեպս առնածեծս մի առնել :

55. Չկապել գիրս ինչ զբաղանց :

56. Չքաւ զոտարար ի պատնից , իսկ հարսն իսկ Ժառայ հե-
րանսի :

57. Երիտաւրս պահել զպարսն :

58. Չյարել ի վնասն : 59. Պարսնել զծերս :

60. Երեւել յայ : 61. Չնշել վնն :

62. Սիւնի զննելն իբրև զանիս :

63. Արարս լինել ի դարս , ի լախ , ի իշխոս :

64. Դարձեալ սասակ լաւ զերմ , որ է զառակ իւր՝ հեկանոսի :

65. Դարձեալ սասակ լաւ զերմ ի գեպս :

66. Սարգսն հօր՝ և մօր՝ մեղի :

67. Դառնողին՝ մահն ապանցին :

68. Խորի առ մօրս միւս ի մահն մեղի :

69. Ան ինն որդւոյ միւսն՝ մահն ապանցին :

70. Արաւագեպին՝ մահն մեղի :

71. Չոտարար և զմայր առնողին՝ այրեացին հրով :

72. Անանանդին՝ ապանցին :

73. Ան ուր միւսն՝ ապանցին :

74. Ան ապարակ միւսն՝ ապանցին :

75. Ան հօրու ուր միւսն՝ ապանցին :

76. Ան ինն զեռնոյ միւսն՝ ապանցին :

77. Ան ինն եղբօր միւսն՝ ապանցին :

78. Չյարել ի վնասն :

79. Քահանային մի՝ զայրապար պղծել ի զի մեռելոյ , և մի
խել զծերս :

80. Վա՛ր ինչ առնելոյ Բահանայի . և ինչ զտալիս Գահանայի
պոռնիքելոյ :

81. Քահանայապետին քնաին ի զի մի զղծիցի : և ո՛ւր ի
հօր : Եւ ինն ի՛յս առնել :

82. Որ արար իւրի ի մարմն՝ մի Բահանայացի . այլ ի հա-
սիցն իերեցի :

83. Քահանայ որ լիցի սուրբ , ի սրբութեան մի իերեցի մեծ
զբեկոյի :

84. Որ լիցի զեփոյի մի իերեցի , և ո՛ւր լալիսն Բահանային .
Բայ զբոցին և արծաթաքինն իերեցին :

ՃԺԶ. Ղրաւսբք չմհանայի այլոյ քառեան մէկերէնց, Բայց աչ
բին անդրէն դարձեալ 'ի քառն հօրն :

ՃԺԺ. Որ 'ի հասիցն իերից յանգեալս, զգլուխն և զհեգեալն
հարստացէ :

ՃԺ. Չարաբարս յանանոց ո՛ւ Նաւիրել, և ո՛ւ 'ի յետաց հե-
նանսի :

ՃԺԱ. Յռնէրորդ օրէն և յառաջ ապա՛նաւիրել զծնունդս առ-
ջառոց և զուխարաց :

ՃԺԲ. Չմայր և զծնունդն իւր 'ի մոսմ առաւր մէկէնաւ 'ի
նաւիր :

ՃԺԳ. Չսահ գոհումէն 'ի նմն առարսագել, և ո՛ւ ըողուլ յայգ :

ՃԺԴ. Տնիցն առաջին՝ զաբախն յաճախ . և երկրորդ՝ զապինն .
երրորդ՝ զեկախոսքն . չորրորդ՝ չառաւն . հինգ՝ քաղաւարահարն :

ՃԺԵ. Չբուր գիշերն ճրագունին ո՛ւ շիջցին :

ՃԺԶ. Եկոպատան Բաղարշ Դնել 'ի ռեզանն 'ի լաբախից շաբաթն :

ՃԺԷ. Քարլոծել քայ զայն որ անէծ զանունն :

ՃԺԸ. Մարդասպանն սպանցի :

ՃԺԹ. Որ անասուն սպանցէ՝ անցն ընդ անյին հարստացէ :

ՃԺ. Որ իւրիցէ զո՛ր իւրիցէն զինին, ան ընդ ախան և ա-
քան ընդ աքանան :

ՃԺԱ. Ան իւնէրորդ՝ հանգիստ, և մէկ գործեացն՝ անդ խմայգի :

ՃԺԲ. Ան յինէրորդ՝ հանգստեան և ըողումն . յորում 'ի քանի
քառումէն խողիին աղքեցունէ : Եւ զի վաճառեալցն առ քեւարն
դարձցին :

ՃԺԳ. Հանգամանք քանի վաճառելոյ 'ի քաղաքս պարսպաւորմ,
խմ յազարախ, խմ 'ի քաղաքս զեփացաւոց :

ՃԺԴ. Չքաւ խոխ քախուծոյ :

ՃԺԵ. Աւայել զծառայ եբրայեցի յեւնն ամին :

ՃԺԶ. Չառնել ապուածս յեռագործս :

ՃԺԷ. Խոսքանայ Բարիս թէ կայցեն յօրէնն, ապա թէ ո՛ւ սապ-
կապէս սպասանայ զգերին 'ի Բաբելոն, և խոսքանայ զքաղցն :

ՃԺԸ. Գինի անյանց որոց նաւիրէն զինիւանս քն, խմ զանասուն
խմ զգերին :

ՃԺԹ. Թե ո՛ր զոր նաւիրեաց քն գնել իւր խմեացի, յաւելցէ
'ի գինն և զհինգերորդ ևս մասն . իսկ թէ վաճառեաց զանքն
զոր իրիւնայ՝ զի վաճառն հասարստան, 'ի ըողումն ամի՛ քն լիցի :

ՃԺԱ. Այ ընդ քառանորդ՝ քն լիցի . յորոց թէ զպարսպ թն
գնել իւրիցի նաւիրոզն, և զհինգերորդ ևս մասն յաւելցէ 'ի
գինն : Իսկ քառքն անանոց քառնեալս, ո՛ւ իրիւն գնալ, և ո՛ւ
խոսանալն այլով :

ԴԵՒՏԱԿԱՆ

ԴԼ. Ա.

- Լ** Ի ԿՈԶԵԱՑ ՏԵՐ ԶՄՈՎՍԷՍ. Ա
- 1 և խօսեցաւ ընդ նմա 'ի խորանէ անտի վկայուէ' և ասէ . խօսեաց դու Է որդիսդ
- 2 Էլի, և աստացեսցո՞ւսա : * Այլ դք 'ի ձէնջ եթէ մատուցանիցէ պատարագն 'ի խաչանց, յարջաւոյ կամ յոչխարէ մատուցանիցէք զպատարագս ձեր :
- 3 * Եթէ ողջակէզ իցէ պատարագն նորա յարջաւոյ, արու անարանս մատուցէ, առ դուրս խորանին վկայութե անցէ զնա, ընդունելութե 'ի նմանէ' առ
- 4 'ի քաւելոյ առաջի նն : * Եւ գիցէ զձեռն իւր 'ի վերայ գլխոյ ընծային' յընդունելութե նմա, առ 'ի քաւելոյ վե անձին իւրոյ : * Եւ սպանցեն զզուարսին առաջի նն . և մատուցեն քահանայքն որդիքն ահարոնի զարխենն . և հեղցեն շուրջ զսեղանոյն որ կայցէ առ
- 6 դրան խորանին վկայուէ : * և մտնեցեն զողջակէզն . և անգամ անգամ յօշեցեն զնա : * Եւ գիցեն որդիքն ահարոնի քահանայքն հուր 'ի վերայ սեղանոյն, և կուտեցեն փայտ 'ի վերայ հրոյն : Եւ գիցեն որդիքն ահարոնի քահանայքն * զանդամութիւն և զգլուխն, և զձարսն 'ի վր փայտին որ կայցէ 'ի վերայ հրոյն որ է
- 9 'ի * սեղանն : * Եւ զփորտոսին և զոտան լուսացեն ջրով . և գիցեն քահանայքն զնոմ 'ի վերայ սեղանոյն . զի ողջակէզ զոհէ է 'ի հոս անուշից նն : * Ապա թէ յուրարաց իցէ պատարագն նն, 'ի գառանց և յուրոյ ողջակէզ, արու անարատ մատուցանիցէ զնա : * Եւ գիցէ զձեռն իւր 'ի վերայ գլխոյ նր . և սպանցեն զնա 'ի կողմանց սեղանոյն ընդ հիւսւսի, առաջի նն . և հեղցեն զարխենն որդիքն ահարոնի քահանայք շուրջ զսեղանոյն : * Եւ յօշեցեն զնա անգամ անգամ . և զգլուխն նր և զձարս գիցեն քահանայքն 'ի վերայ փայտին և հրոյ' որ 'ի վր սեղանոյն իցէ : * և զփորտոսին և զոտան

ԳԼ. Խ. (2) Ոմանք . Պատարագն 'ի խաչանց, յարջաւոյ : (8) Ոմանք . 'ի վերայ հրոյ սեղանոյն : և անձք . 'ի վերայ հրոյ 'ի սեղանի անդ : (11) Ոմանք . Եւ գիցէ զձեռն իւր 'ի : (12) Այլ . Եւ գիցեն զայն քահանայքն 'ի վր :

զոտան լուսացեն ջրով. և մատուցեն քահանայն զնո՛ր,
 և գիցէ՛ 'ի վերայ սեղանոյն. զի ողջակէզ զոհիէ՛ 'ի հոտ
 անուշից արհ : * Իսկ եթէ 'ի թագնոց մատուցանիցէ 14
 յողջակէզ պատարագս նոն, 'ի տառարակաց կամ յաղա-
 նեաց տարցի զպատարագն իւր : * Եւ մատուցեն զնա 15
 քահանայն առ սեղանն. և խառեսցէ՛ զգլուխ նր. և
 գիցէ՛ քահանայն 'ի վերայ սեղանոյն, և քամեսցէ՛ զա-
 րիւնն առ յատակաւ սեղանոյն : * Եւ կորզեսցէ՛ զար. 16
 մկուսն թեօքն հանգերձ. և հանցէ՛ զնա առ սեղա-
 նովն 'ի տեղի մեխրակուտին : * Եւ քաղցրեացէ՛ զայն 'ի 17
 թեօքն. և 'ի բոց մի զատուցեն. և գիցեն զայն քահա-
 նայն 'ի սեղանն 'ի վերայ փայտին և հողոյ, զի ողջակէզ
 զոհի է 'ի հող անուշից նոն :

ԳԼ. Բ.

Լ Եւ անձն որ՛ եթէ մատուցանիցէ պատարագ նոն, 1
 նալի՛հ լիցի պատարագն նր. և արկցէ զնովաւ եւզ,
 և գիցէ՛ 'ի վրնր կնդրուկ. զի զոհ է : * Եւ տարցի զայն 2
 առ քահանայն որդիս ահարոնի. և լցեալ զձեռն իւր
 'ի նաշնոյ անտի իւզովն հանգերձ, և զնո՛ր վկնդրուկն
 նր, և գիցէ քահանայն զվրասակ նր 'ի վր սեղանոյն զոհ 3
 'ի հոտ անուշից նոն : * Եւ նշխարն 'ի զոհն անտի ահա-
 քանի և որդւոց իւրոց եղիցի. սրբուն սրբունց 'ի զոհից
 անտի նոն : * Ապա թէ մատուցանիցէ պատարագ զոհ 4
 եփեալ 'ի թոնրի. պատարագ նոն 'ի նաշնոյ՝ պանս բա-
 զարմս, 'ի նաշնոյ զանդեալ իւզով, և քաղարս բաղարմս
 օծեալ իւզով : * Իսկ եթէ զոհ 'ի տապակէ իցէ պատա- 5
 րագն քո. նալի՛հ զանդեալ իւզով, բաղարմ լինիցի. * Եւ 6
 բրդեացէս զայն պատառս պատառս. և արկցես 'ի վր
 նց եւզ. զի զոհ նոն է : * Ապա թէ զոհ 'ի կասկարոյից 7
 իցէ պարագագն քո, նալի՛հ իւզով գործեսցի. * Եւ մա- 8
 տուցես զզոհն զար առնիցես 'ի նոցանէ նոն. և տաղ-
 ցի՛ս առ քահանայն : Եւ մատուցեալ քահանայն առ սե-
 ղանն, * հանցէ՛ 'ի զոհն զար 'ի յեռտակէ նր. և գիցեն 9
 քահանայն 'ի վերայ տեղանոյն զնոց անուշաւթն նոն :
 * Եւ որ մուսցեն 'ի զոհն անտի, ահարոնի և որդւոց նր 10
 լինիցի. սրբութի սրբութեց 'ի զոհիցն բոց :

* Չառ

(16) (17) Աստ. Եւ հանցէ զայն առ սե՛... 'ի թեօքն.
 բայց մի զատուցէ :
 ԳԼ. Բ. (1) 'Իսկ', Պատարագ զոհ նոն : (2) Որն. +
 Զոհ հոտ անուշից նոն : (3) Աստ. Եւ որդւոց իւրոց
 լիցի. (9) Որն. +, Զնոց անուշաւթն նոն : (10) Աստ.
 Ահարոնի և որդւոց իւրոց լիցի :

- 11 * Զեմ՝ զոհ զոր մատուցանիցէք ան, ոչ առնիցէք իւր Բ մարուն: զեմ՝ խմորուն, և զեմ՝ մեղրեալ՝ մի մատու-
- 12 ցանիցէք ի նոցանէ պտուղ ի զոհ ան: * պատարագ պտղոյ մատուցանիցէք զայն ան. բայց ի սեղանն մի
- 13 ելանիցէք ի հաս անուշից ան: * Եւ եմ՝ պատարագ զոհ հից ձերոց աղիււ ան յազնացի: մի պակասեցուցանէք զաղ ուխտին նոյ ի զոհից ձերոց. ընդ եմ՝ պատարագս
- 14 աղ մատուցանիցէք: * Իսկ եթէ յառաջին արմատաց մատուցանիցես պատարագ ան, մեւրի նոր ժիրեալ և մաքրեալ՝ ան, մատուցես զոհ զառաջնոց արմատաց
- 15 բոց: * և արկցես զնովաւ եւզ, և գիցես ի վերայ նր
- 16 կնգրուկ, զի զոհ է: * Եւ հանցէ՛ք հանայն զառ. յի շատակէ նր ի միկէ անտի հանգերձ իւղովն, և զեմ՝ կնգրուկ նր զի պտուղ ան է:

ԳԼ. Գ.

- 1 **Լ** պա թէ զոհ փրկութե իցէ պատարագ նորա ան, Գ
- 2 եթէ յարջառոց մատուցանիցէ, եթէ արու իցէ, և
- 3 գիցէ զմեռս իւր ի վերայ գլխի պատարագին. և սպանցէ՛ զնա առ գրան խորանին վիայուն: և հեղցեն որդիքն ահարոնի քահանայք զարիւնն ի վերայ սեղա-
- 4 նոյ ողջակիցացն շուրջանակի: * Եւ մատուցէ ի զոհ հէն փրկութե պտուղ ան. զձարալ թաղանթ քաղցթին,
- 5 և զեմ՝ ձարալ փորտուոյն: * և զերկուս երիկամունն և զձարայն որ ի նոսա, որ առ մամաճիքն իցեն և զերկ
- 6 քաղցթին երիկամաճիքն հանգերձ կորդեցեն: * Եւ հանցեն զայն որդիքն ահարոնի քահանայք ի սեղանն յողջակից ի վերայ փայտին և հրոյն, պտուղ անուշից
- 7 ան: * Եւ պա թէ յօգեանց իցէ պատարագ նորա զոհ փրկութե ան. արու կեմ էգ, անարան մատուցէ
- 8 զայն: * Իսկ եթէ զանն մատուցանիցէ զպատարագն
- 9 իւր, մատուցէ՛ զնա առաջին ան: * և գիցէ զմեռն իւր ի վր գլխի պատարագին իւրոյ, և սպանցէ՛ զնա առ գրան խորանին վիայութե. և հեղցեն որդիքն ահարո
- 10 նի քահանայք զարիւնն յուր զսեղանովն: * Եւ մա տուցեն ի զոհէն փրկութե պտուղ ան, զձարայն և
- 11 զմեռնն անտարա, * հանգերձ զբառքն հանցէ ի նմա նէ.

(15) Այս. Եւ արկցես ի նմ զեւզ: (16) Ոհան. Եւ հանցէ քահանայ զայն յիշատակէ նր ի միկաց: ԳԼ. Գ. (3) Այս. Եւ մատուցեն ի զոհ: (4) Այս. Եւ զձարայն ի նմ. . . իցէ: (9) իւր. . . Զձարայն և զմեռն անա: (10) Այս. Եւ զերկուսին երկ. . . և զձարայն

նէ . և զճարպ թաղանթ քաղբթին , և զլամ ճարպ փո
րիտուոյն , և զերկուս երիկամուռնսն և զճարպն որ 'ի նո
որ առ մանամբքն , և զերգաբոյթն հանդերձ երկկա
մամբք * կորզեալ հանցէ քահանայն 'ի սեղանն հոտ աւ 11
նուշից պտուղ ան : * իսկ եթէ յայծեաց իցէ պատա 12
րագն իւր , մատուցէ առաջի ան . * և գիցէ զձեռն 13
իւր 'ի վերայ գլխոյ նր . և սպանցեն զնա առ դրան խո
րանին վկայութե առաջի ան . և հեղցեն որդիքն ահա
րոնի քահանայք զարիւնն շուրջ զսեղանովն : * Եւ հան 14
ցեն 'ի նմանէ պտուղ ան զճարպն զթաղանթ քաղբթին ,
և զլամ ճարպ փորոտուոյն . * և զերկուս երիկամուռնսն , 15
և զճարպն 'ի նոսա' որ առ մանամբքն . և զերգաբոյթն
երիկամամբքն հանդերձ կորզեացէ . * և հանցէ քահա 16
նայն 'ի սեղանն պտուղ 'ի հոտ անուշից ան :

Դ Չամ ճարպ ան * օրէն յաւիտեանական յազգս ձեր , յա 17
մենայն բնակութե ձերում . զլամ ճարպ և զամենայն
արիւն մի ուտիցէք :

ԳԼ Դ .

Ե Խօսեցաւ Թոր ընդ մովսիսի' և ասէ : * Խօսեաց գու 1
ընդ որդիսդ ելի , և ասասցես . անձն եթէ մեղի 2
ցէ առաջի ան ակամայ , յամ հրամանաց ան , յորոց հէ
արժան առնե' և առնիցէ ինչ 'ի նոցանէ : * Եթէ քա 3
հանայապետն օծեալ մեղանիցէ առ 'ի զժողովուրդն
յանցուցանելոյ , մատուցէ վն մեղաց իւրոց զոր մե 4
ղաւ' զուարակ յանդույ անարատ ան' վն մեղացն : * Եւ 5
անցէ զզուարակն 'ի դուռն խորանին վկայութե առա
ջի ան . և գիցէ զձեռն իւր 'ի վերայ գլխոյ զուարակին
առաջի ան . և սպանցեն զզուարակն առաջի ան : * Եւ 6
առեալ քահանային օծելոյ կատարելոյ 'ի ձեռն իւր յա
րենէ զուարակին , և տարցի զայն 'ի խորանն վկայութե :
* և թացցէ քահանայն զմատն իւր յարեանն . և ցանեա 7
ցէ յարենէ անտի եւթն անգամ մատամբն իւրով առա
ջի ան , առ վարագուրաւն սրբութե : * Եւ գիցէ քա
հանայն յարենէ զուարակին 'ի վերայ եղբրաց անպա
նոյ խնկոցն հանդերձանաց առաջի ան' որ իցէ 'ի խո
րանին վկայութե : Եւ զլամ արիւն զուարակին հեղ
ցէ առ յատակաւ սեղանոյն ողբակիցաց , որ կայցի առ
դրան

'ի նո : (15) Ոմանք . Որ ընդ մօանամբքն : (16)(17) Պա
ն . Ամենայն ճարպ ան եղիցի : Օրէն յաւիտեանա' :
ԳԼ Դ . (2) Ոմանք . Յորոց չէ արժան : Խօսեաց . Գիցէ
արժան : (4) 'ի բն' պատի . Առաջի ան . Խօսեցին
զուարակն առաջի ան : Եւ առեալ քա :

- 8 գրած խորանին վկայութե : * Եւ զամ ճարագ զուարա
կին մեղաց կորզեսցէ՝ ի նմանէ, և զճարագ թաղանթ քա
9 ղութին, և զամ ճարագ փերուտւոյն * և զերկկամունսն
երկոսին . և զճարպն որ ի նն որ առ մասնամբն, և
10 զերգարայութն երկկամամբն հանգերձ կորզեսցէ : * Զոր
օրինակ առնուցու ի զուարակէ զոհի փրկութեն . և
11 հանցէ քահանայն ի ռեզանն ողջակիղաց : * Եւ զմորթ
զուարակին և զամ մարմին նր, հանգերձ գլխովն և ու
12 ակքն, և քաղթաւն, և ասպաւառաւն * հանցեն ող
ջոյն զզուարակն արուսքոյ բանակին ի անդի միտուրք,
ուր զմոխիրն հեղուցուն . և այրեսցեն զնա ի վերայ
փայտի հրով . ի վերայ մոխրակուտին այրեսցի :
- 13 * Ապա թէ ամենայն ժողովուրդ որդւոյն ի ի ագի 2
տանայցէ աւամայ . և մոռանայցի բանն յաւաց ժողովը
գեանն . և առնիցեն ինչ մի յամենայն պատուիրանաց
14 ան որ ոչ առնիցի, և յանցանիցեն . * և յայտնիցի նշ
մեղքն որ մեղան նովաւ . մասուսցէ ժողովուրդն զը
ւարակ անարուտ յանդուց վն մեղաց . և անցեն զնա ի
15 դուռն խորանին վկայութե : * և գիցեն ծերք ժողովը
դեանն զանա իւրեանց ի վերայ գլխաց զուարակին
16 առաջի ան . և սպանցեն զզուարակն առաջի ան : * Եւ
տարցի քահանայն օծեալ յարենէ զուարակին ի խո
17 րանն վկայութե . * և թացցէ քահանայն զմասն իւր յա
րեան զուարակին, և ցանկացէ եւթն անգամ անաջի
18 ան յանգիման վարագարին սրբութե . * և գիցէ յա
րենէ անտի քահանայն ի վերայ եղջերաց սեղանոյն խոն,
կոցն հանգերձանաց . որ կայցէ առաջի ան ի խորա
նին վկայութե : Եւ զամ զարիւնն հեղցէ առ յատակաւ
սեղանոյն ողջակիղաց, որ է առ գրան խորանին վկայ
19 ութե : * և զամ ճարպն կորզեսցէ ի նմանէ և հանցէ
20 ի սեղանն : * Եւ արասցէ զուարակին՝ զոր օրինակ ա
րար զուարակին մեղաց, նոյնպէս արասցէ և նմա . և
քաւեսցէ վն նշ քահանայն, և թողցին նոցա մեղքն :
21 * Եւ հանցեն զզուարակն ողջոյն արուսքոյ բանակին,
և այրեսցեն զզուարակն . զոր օրինակ այրեսցին զուա
22 ղին զուարակն, զի վն մեղաց ժողովը գեանն է : * Եւ ե
թէ ի չեանն մեղիցէ, և արասցէ մի ինչ ի պատուիրա
նաց ան այ՝ որ ոչ առնիցի, և յանցանիցէ աւամայ .
* և

(13) Յօրնային ի խորի անդ պատկեր . Ժողովուրդ որդւոյն ի ի ագի : ալ ի լուսանոյն նշանալի ի ներս տանուց, համայն ալ ի բնակ : (13) Այս . Անգիտանայցէ աւ
կամայ : (14) Այս . Յանգույ վն մեղացն . և անցն զնա :
(17) Այս . Զմասն իւր յարենէ զուա : (19) Այս . Եւ
զամ զճարպն կոր : (20) Որ անդ . Եւ թողցին նշ մեղքն :

* և յայանեսցին նմա մեղք զոր մեղաւ . մատուցէ՛ ըզ- 23
 պատարագն իւր նոխալ յայնեաց՝ արուանարատ . * և 24
 գիցէ զմեռա իւր 'ի վերայ գլխոյ նոխալին, և սպան
 ցին զնա 'ի տեղաւ ուր սպանանիցեն զողջակէզան ա-
 ռալին նա . քանզի մեղացէ : * Եւ առցէ՛ քահանայն յա 25
 րեւնէ անաթ մեղացն՝ մատաճա իւրով և գիցէ՛ 'ի վերայ
 եղջերաց սեղանոյն ողջակիզաց : Եւ զեմ՝ զարիւն նորա
 հեղցէ՛ առ յատակաւ սեղանոյ ողջակիզացն . * և զեմ՝ 26
 զնարալ նր հանցէ՛ 'ի տեղանն, իբրեւ զնարալ զոհի փր-
 կութեն . և քաւեսցէ՛ ժամն նր քահանայն 'ի մեղացն իւ-
 րոց, և Թողջի՛ նմա : * Եւ եթէ մեղիցէ անձն ախամոց 27
 'ի Ժողովքսն երկրին . յառնէ՛ նմա մի ինչ յեմ՝ պա-
 տուիրանացն նա՝ որ ոչ ասնիցի, և յանցանիցի . * և 28
 յայանեսցին նմա մեղքն զոր մեղաւ . մատուցէ՛ զպա-
 տարագ իւր՝ ալմ անարատ վն մեղացն զոր մեղաւ : * և 29
 գիցէ զմեռա իւր 'ի վերայ գլխոյ նր . և սպանցեն զա-
 լոյն վն մեղացն, 'ի տեղաւ ուր սպանանիցեն զողջա-
 կէզան : * Եւ առցէ՛ քահանայն յարեւնէ մեղացն՝ մա- 30
 տաճա իւրով, և գիցէ՛ 'ի վերայ եղջերաց սեղանոյն ող-
 ջակիզաց . և զեմ՝ արիւն նր հեղցէ՛ առ յատակաւ սե-
 ղանոյ ողջակիզացն : * Եւ զեմ՝ զնարալ կորզեսցէ՛ զոր 31
 օրինակ կորզիցի նարալ յողջակիզէ փրկութեն . և հան-
 ցէ՛ զայն քահանայն 'ի տեղանն՝ 'ի հոռ անուշիկ նա . և
 քաւեսցէ՛ վն նր քահանայն, և Թողջի՛ նմա : * Եւ եթէ 32
 ոքիւսը մատուցանիցէ զպատարագն իւր, և գ. անա-
 լատ մատուցէ զնա : * և գիցէ զմեռն իւր 'ի վերայ 33
 գլխոյ նր որ. վն մեղացն իցէ . և սպանցեն զնա 'ի տեղ-
 ալն ուր սպանանիցեն զողջակէզան : * Եւ առեալ քա- 34
 հանային յարեւնէ այնր՝ որ վն մեղացն իցէ՝ մատաճն
 իւրով, և դիցէ՛ 'ի վր եղջերաց սեղանոյ ողջակիզացն .
 և զեմ՝ արիւն նր հեղցէ՛ առ յատակաւ սեղանոյն ողջ-
 կիզաց : * և զեմ՝ զնարալ նորա կորզեսցէ՛ զոր օրինակ 35
 կորզիցի նարալ ոգտարին փրկութեն : և գիցէ՛ զայն քա-
 հանայն 'ի վերայ սեղանոյն յողջակէզ նա . և քաւեսցէ՛
 վն նր քահանայն 'ի մեղացն զոր մեղաւ, և Թողջի՛ նմա :

ԳԼ.

(23) Այս . Եւ յայանեսցին նմ մեղքն . . զպարգն իւր 'ի
 նոխալաց յայն : (23) Յօրինալն պախաւր . Յայնեաց
 արուան : (24) Յօրինալն . Ուր սպանիցեն : (24) Այս .
 Յօրինալն սպանանիցեն զողջակէզ : (24) Ուր . Քանզի վն մե-
 ղաց է : (25) Այս . Եւ առցէ՛ և գիցէ՛ քահանայն յա :
 (26) Յօրինալն . 'ի մեղաց անաթ իւրոց : (30) Այս . Յա-
 ռեւնէ նր մատաճա իւր : (35) Այս . կորզի նարալ ողջա-
 կիզն . . . 'ի մեղաց անաթ զոր մեղաւ :

ԳԼ. Ե.

- 1 **Ե**ւ եթէ մեզիցէ անձն, և լուիցէ զբարրաւ երգ. **Ե** ման երգմանցուցանելոյ, և նա իցէ վիպ, կամ թէ ետես, կամ թէ իրազէտ իցէ, և ոչ հանցէ 'ի վեր, մեղս ընկալցի:
- 2 * Եւ անձն որ մերձեցի յիրս պղծութե, կամ 'ի մե. **Ը** ռեւութ, կամ 'ի գազանարեկ, կամ 'ի պիղծ ինչ. կամ 'ի մեռելութիւն անասնոց պղծոց, կամ 'ի մեռելութիւն սող. նոց պղծոց. և անցանիցէ՝ զնովաւ: և ինքն պղծիցի և
- 3 յանցանիցէ: * կամ մերձեցցիցէ 'ի պղծութիւն մարգղ. կամ յամ պղծութիւն նք, յոր թէ մերձեցեալ պղծիցի. և մոռացոյնք լինիցին նմա. և յետ այնորիկ 'ի վերայ հա. 4 սանիցէ և յանցեալ իցէ: * Եւ անձն որ ուխտիցէ չար ինչ ամանել, կամ բարի. ը Թափ զոր ինչ ուխտիցէ մարգ. երգմանք չափ. և մոռանայցի այն յաւաց նք. և ապա 'ի վերայ հասանիցէ, և մեղանիցէ միով իւրիք 'ի նոցանէ:
- 5 * և խառնովան լինիցի զմեզան՝ զոր մեղաւ: * Մատու. 6 ցէ վն յանցանայն իւրոց՝ զոր յանցեալ են. և վն մե. զայն զոր մեղաւ, և գ. յոգեաց որով, կամ ալով մի յա. 7 մեղաց անտի. և Թափին նմա մեղքն: * Ապա թէ չե. ցէ ձեռնհաս՝ լինել բաւական սխալաւ, մատու. սցէ վն մեղացն զոր մեղաւ, երկուս տառաքեալ կմ երկուս ձապս ազատենաց. մին վն մեղացն, և մին՝ յողմակեղ:
- 8 * Եւ անցէ առ քահանայն: Եւ տարցի 'ի ներքս քահանայն նափ՝ զվան մեղացն, և խառնեցէ քահանայն զգլուխն 9 յաւանեն՝ և մի հատցէ: * և ցանկացի յարինն անտի պիշր որ վն մեղացն իցէ՝ զորմով սեղանոյն. և զմնաց. եալ արինն քանակացն՝ առ յատակաւ սեղանոյն. քանզի 10 վն մեղաց է: * Եւ զերկրորդն տառացի յողմակեղ ուն և արին իցի. և քաւեսցէ՝ վն նք քահանայն ընդ մեղացն 11 զոր մեղաւ, և Թափին նմա: * Եւ եթէ ոչ գտանիցին ընդ ձեռամբ նք զգլխս տառաքեաց՝ կամ երկու ձապք ազատենաց, բերցէ զպատարարուն իւր վն որոյ մեղաւն, զառարանարգ. դրուի միոյ նախն վն մեղացն. և եւզ մի արկիցէ 'ի նա, և կնգրուի՝ մի գիցէ 'ի վերայ նք, զի վն 12 մեղաց է: * Եւ տարցի զայն առ քահանայն. և առեալ քահանային 'ի նմանէ լին արով զառ 'ի յիշատակէն նք, գէ.

Գլ. Է. (1) Յայն պատի. Երգման երգմանցանելոց: (2) Աստ. Եթէ ոչ հանցէ 'ի վեր: (3) Աստ. 'ի վերայ հասանիցէ և յանցանիցէ: (7) Ոման. Ազատեալ մի վն մեղաց, և մի յող: (8) Աստ. Յուշանի անտի. և մի:

գիցէ 'ի վր սեղանոյ ողջակիզացն ան . քանզի վն մեղաց է : * և քաւեսցէ վն նր քահանայն զմեղոն զոր մեղաւ . 13 որով իւիբ և իցէ 'ի նոցանէ . և Թողցի նմա . և մնացեալն քահանային եղիցի իբրև զզոհ նաչհոյ :

(Թ) * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . * Անձն՝ որ է Թէ 14 վրիպեսցի և մեղիցէ ակամայ 'ի սրբութեց անտի ան . 15 մատուցէ վն յանցանացն իւրոց ան խոյ անարատ յօգեաց՝ գնոց արծաթոյ 'ի յիսուան սկեզէ՝ ըստ սրբութե սկեզն , * վն որոյ յանցուցեալն իցէ : Եւ զոր մեղան 16 'ի սրբութեան , հատուցէ . և զհինգերորդ ևս մասնն յաւելցէ 'ի նոյն . և տացէ ց. քահանայն . և քաւեսցէ 'ի նմանէ քահանայն խոյիցն որ . վն յանցանացն իցէ , և Թողցի նմա : * Եւ անձն՝ որ մեղիցէ , և արասցէ մի ինչ 17 յամ պատուիրանաց ան զոր քիցէ պարտաւորել , և ոչ իմանայցէ , և յանցանիցէ , և ընդսուիցի մեղս : * Ածցէ 18 խոյ անարատ 'ի խաչանց գնոց արծաթոյ վն յանցուեն՝ առ քահանայն . և քաւեսցէ վն նր քահանայն վն ան գիտուեն զոր անգիտացաւ . և ինքն ոչ գիտեր , և Թողցի նմա : * քանզի յանցեաւ յանցուի յանցանաց առաջի ան : 19

ԳԼ . Զ .

Ժ Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . * Անձն որ է Թէ 1 մեղիցէ , և արհամարհելով արհամարհեաց զպատու 2 ուիրանս ան . և ստեսցէ ընկերի իւրում . եթէ յաւանդի , եթէ 'ի գովողութե , և եթէ 'ի յափտակութե , և եթէ փնասեսցէ ինչ ընկերի իւրում : * Եւ եթէ եգիտ 3 կորուստ ինչ և Ժխտիցէ 'ի վերայ նր . և երդնուցու ըստ վն միոյ իրիբ՝ յամէ զոր և առնիցէ մարդ * առ 4 'ի մեղանիւղոյ նր նոքօք : Եւ եղիցի յորժամ մեղանիցէ , և յանցանիցէ , հատուցէ զյափտակութեն՝ զոր յափտակեաց , * կամ զփնասն զոր փնասեաց , կամ զաւանդն զոր աւանդեցաւ նմա , կամ զկորուստն զոր եգիտ յամ իրաց , վն որոյ երդուաւ սուտ : Տուժեսցի զգնուին . և զհինգերորդ մասն յաւելցէ 'ի նոյն . և ոյր իցէ՝ հատուցէ նմա յաւուր յորում յանգիմանեսցի : * Եւ ընդ 6 յանցանաց իւրոց մատուցէ ան խոյ անարատ 'ի հօտից՝ գնոց արծաթոյ , վն որոյ յանցեալն : * Եւ քաւ 7 ւեսցէ վն նր քահանայն առաջի ան . և Թողցի նմա վն միոյ իրիբ յամէ զոր արար և յանցեաւ նա :

ԺԱ * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ : * Պատուէր տուր 8 ահա 9

(15) Ո՛հնա . Անձն որ է Թէ վրիպեսցի : (17) Ո՛հնա . Յամ 'ի պատուիրանաց :

ԳԼ . Է . (1) Աստ . Արհամարհեաց զպատուիրանս :

- ահարոնի և որդւոց նր՝ և ասացես . այս օրէն է ողջակիզին , զի այրելոյ նր՝ ի վերայ սեղանոյն զամ գէշերն մինչև ցառաւօս . և հուր սեղանոյն որ այրիցի ի վերայ նր՝ մի շիջի : * Եւ զգեցցի քահանայն պատմուածան կառւի . և անդրավարտիս կառւիս զգեցցի ի վր մարմնոյ իւրոյ , և հանցէ զընծայս ողջակիզին ի վերայ սեղանոյն՝ զոր հուրն ծախիցէ . և գիցէ առ ընթեր սեղանոյն : * Եւ մերկասցի զպատմուածանն իւր , և զգեցցի այլ պատմուածան . և հանցէ զողակէզն արտաքոյ քանակին ի տեղի սուրբ : * Եւ հուրն որ այրիցի ի վր սեղանոյն մի շիջի . և այրեսցէ ի վերայ նր՝ քահանայն փայտ ընդ առաւօսս . և գիցէ ի վերայ նր՝ զողակէզն .
- 13 և գիցէ ի նմա զճարպ փրկութեն . * և հուր հանապաղ այրեսցի ի վերայ սեղանոյն և մի շիջի :
- 14 * Եւ այս օրէն է զոհին՝ զոր մատուցանիցեն որդիքն ժիւ ահարոնի քահանայքն առաջի ան յանդիման սեղանոյն :
- 15 * Ասցէ ամիս իւրով ի նաշւոյ զոհին հանգերձ իւրով նր և կնդրկաւն որ իցէ ի վերայ զոհին . և հանցէ ի սեղանն պատու ի հոս անուշից յիշատակ նր ան : * Եւ զմնացեալն ի նմանէ կերիցէ ահարոն և որդիք նորա . բազմից կերիցի ի սուրբ տեղով . ի սրահի խորանին :
- 17 վկայուէ կերիցեն զնա : * ոչ է փեսցի խմորեալ : մասն ետու զայն նշ ի պտղոցն ան . սրբութիւն սրբուցեն : Որպէս վն մեղացն իցէ , նոյնպէս և զն յանցանացն .
- 18 * ամենայն արու քահանայիցն կերիցեն զայն . օրէն յաւիտեանս յազգս ձեր ի պտղոցն ան . թմ որ մերձեացի ի նոսա՝ սրբեսցի :
- 19 * Խօսեցաւ իւր ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * Այս է պաժԻԴ
- 20 տարազ ահարոնի և որդւոցն նր՝ զոր մատուցանիցեն ան յաւուր յորում՝ օծանիցեն զնա : Զտասանորդ գորուի միոյ նաշւոյ զոհ հանապաղորդ . զկէս նր՝ այգուն ,
- 21 և զկէս նր՝ երկուան , * ի տապակի իւրով զանգեալ գործեսցի : Եւ մատուցէ զայն մօքրեալ զոհ ի պա :
- 22 տառոյ . զոհ ի հոս անուշից ան : * քահանայն օծեալ՝ փոխանակ նր յորդւոց իւրոյ ասցէ զայն , օրէն յաւիտեանս ան ամենեւին կատարեսցի : * Եւ ամ զոհք քահանային ողակէզ լինիցի , և մի ուտիցի :
- 24 * Խօսեցաւ իւր ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * Խօսեաց ընդ ժԻԴ
- 25 ահարոն և ի որդիս նր՝ և ասացես . Այս օրէն իցէ վն մեղացայոյն : ի տեղւոյ ուր սպանանիցեն զողակէզն , սպա

(10) Այս . Եւ հանցէ ի սեղանոյն՝ զոր : (18) Այս . կերիցեն զնա . . ի պտղոյ անտի ան : (20) Այս . Եւ զկէս նր՝ երկուան : (22) Այս . Յորդւոց իւրոց արասցէ զայն : (25) Այս . Խօսեաց ընդ ահարոնի և : (25) ի լոսս :

սպանանիցեն և զվան մեղացն առաջին ան : սրբութի
սրբութեց է : * քահանայն որ մատուցանիցէ զայն : 26
կերիցէ . 'ի սուրբ անդառնէ կերիցէ , 'ի սրահի խորանին
վկայութե : * Ամ որ մերձեցանցէ 'ի միս նր' սրբեացի . 27
և յոյր ձորձոց վերայ սրահեացի 'ի նմանէ արիւն' լը
ւասցի 'ի սուրբ անդառն : * և յանձն կաւեղէն յորում և
վերացի , փշերացի : և եթէ 'ի պահէն անձն փնացի , քե
րեացի զնա' և ջրով ողորցնցէ : * ամենայն արու . քահա 29
նայիցն կերիցի զայն : սրբութի սրբութեց է ան : * Եւ 30
յամ զի մեղաց յորոց մատնիցէ յարեմէ նշ 'ի խորանն
վկայութե քաւել 'ի սրբութիան' մի կերիցի , այլ հրով
այրեացի :

ՊԼ. Ե.

Լ և այս օրէն իցէ խոյին' որ զի յանցանացն իցէ : 1
զի սրբութի սրբութեց է : * 'ի անդառն ուր սպա 2
նանիցեն զողորմէն , սպանցեն և զխոյն յանցանաց ա
ռաքի ան . և զարիւնն հեղցի առ յատակաւ սեղանոյն
ողորմիկաց շուրջանակի : * Եւ զամ ձարալ նր առցէ , 3
և զպահն . և զձարալ թաղանթ քաղթին . և զամ ձարալ
փոքոտայն . * և զերիկամանն զերիկոսն . և զձարալն 4
որ 'ի վերայ նշ առ մատնամբքն . և զէրգաբոյնն երկ
կամառքն հանգերձ կորովեցէ : * Եւ հանցէ զայն քա 5
հանայն 'ի սեղանն պատուան' զի զի յանցանաց է : * Եւ 6
արու . քահանային կերիցեն զայն . 'ի սուրբ անդառն կե
րիցեն զայն , քանզի սրբութի սրբութեց է : * Ու զի 7
մեղացն' նոյնպէս զի յանցանացն : օրէն' մի և նոյն կաց
ցէ նշ . և քահանայն որ քաւելցէ նովալ' նմա լիցի :
Ժ * Եւ քահանայն' որ մատուցանիցէ զողորմէն ինչ մար 8
դոյ , մորթ ողորմիկն զոր մատուցանիցէ' նմա լիցի :
* Եւ զամ զոհ որ գործիցի 'ի թոնրի . և ամ որ գոր 9
ծիցի 'ի կամեարտալ' կամ 'ի տապակի , քահանային որ
մատուցանիցէ զայն' եղիցի : * Եւ ամ զոհ զանգեալ 10
իւ

Վն մեղուցերոյն : 'ի անդառն . հանայն տախաւայ 'ի բնա' :
(25) Այս . Սպանցեն և զվան մեղացն : (27) Ոմա . Եւ
յոյր ձորձոյ վերայ . . լուասցէ 'ի սուրբ անդառն : Եւ
անձն կաւեղէն :

ԳԼ Դ . (1) Այս . Օրէն է խոյին : (2) Այս . Սեղանոյն
շուրջանակի : (3) Ոմա . Եւ զպահն , և զամ զձարալ :
(6) Յարիւնն պահալ : Յերիցեն զայն . 'ի օր փեղալ և
բիւնն զայն . քանզի : (7) Այս . Նոյնպէս և զի յանցանաց :
(8) Այս . Նմա եղիցի : Եւ ամ զոհ : (10) Այս . Որդ
ւոյն ելի իւրմարանիւր . . հաւարակ : Այս օրէն :

- իւզով և որ չիցէ զանգեալ, ամենեցեան որդւոցն ահալ
- 11 րոնի իւրաքանչիւր սւմեց եղիցի հասարակաց : * Այս
- 12 օրէնէ զոհն փրկուէ՝ զոր մատուցանիցեն ան : * Իսկ եթէ վն գահութեն մատուցանիցէ զայն . մատուցէ զոհն գահութենն պանս բազարիս 'ի նաշնոյ զանգեալ իւզով , և քաղաքս բազարիս օճեալ իւզով , և նախն
- 13 զանգեալ իւզով . զսեկեւք բազարի * հաշիս մատուցէ զպատարագն իւր , 'ի վերայ գահին գահուն և վոր կուտեն . և մատուցել մի ինչ յամ պատարագաց իւրոց
- 14 նաւերն : * և այն քահանային որ հեղուցու զարկնն՝ փրկութեն եղիցի . Եւ միս զոհին գահութեն և փրկու
- 15 թեն՝ նորին ընկիցի : * յորում առաջ պատարագիցի՝ կերիցի . և մի թողուցուն 'ի նմանէ յայդ :
- 16 * Եւ եթէ կամաւ որ ուխտս մատուցանիցէ ան զպա ժԶ տարագն իւր . յաւուր յորում մատուցանիցի զոհն՝ կե
- 17 ըիցի , և 'ի վաղիւ անդր մնացեալն 'ի մնոյ գահին * մին
- 18 չե յօրն երրորդ՝ հրով պրեացի : * Ապա թէ ուտելով ուտիցի՝ 'ի մնոյ զոհին փրկութեն իւրոյ յաւուրն երրորդի . մի ընկիցի ընդունելի մատուցանելեացն , և մի համարեացի նմա այն . քանզի աստիս և պղծութի Է :
- 19 և անձն՝ որ կերիցէ 'ի նմանէ , մեղս առնիցէ : * Եւ միս՝ որ մերձեացի յամ պղծութիս , մի կերիցի , այլ հրով պրեացի . ամ սուրբ կերիցէ զմիսն :
- 20 * Եւ անձն՝ որ կերիցէ 'ի զոհի փրկութենն որ իցէ ան : ԺԷ և պղծութեն եր 'ի նմա իցի , կորիցի անձն այն 'ի ժո
- 21 զովդենէ իւրմէ : * Եւ անձն՝ որ մերձեացի յամ իրս պղծութեն . 'ի պղծութիս մարդոյ՝ կամ յանասնոց պղծոց , կամ յամենայն զարշնլի պղծոց , և կերիցէ 'ի մնոյ զոհին փրկութեն որ իցէ ան , կորիցէ անձնն այն 'ի ժողովք զենէ իւրմէ :
- 22 * Իստեցաւ ար ընդ մովբիս՝ և ասէ : * Խառնաց ընդ ժԸ
- 23 որդեաք ինչ և ասացես : Զամ ճարպ զարկաւոյ և զոր
- 24 խորի և զպղծեալոց մի ուտիցից : * և ճարպ մեռելաւոյ և զազանալեկոյ՝ ընկիցի յամ գործ . բայց 'ի կերակուր՝
- 25 մի ուտիցի : * Եւ ամ որ ուտիցէ 'ի ճարպոյ անազնոց . զոր մատուցանիցէք պատու ան , կորիցի անձն այն 'ի ժողովքս իւրմէ :
- 26 * Զամ արեւն մի ուտիցէք յամ ընտկութիս մեր , 'ի ժԹ ԹԱ

(14) Այս . փրկուեն ընկիցի : (16) Այս . Մատուցանիցէ զզոհն՝ կերիցի . և 'ի վաղիւ անդր մնացեալն 'ի մնոյ : (16) Ուխտ . Մնացեալն ուտիցի 'ի մնոյ : (18) Ուխտ . Ապա թէ ոչ . ուտիցի : (18) Այս . 'ի նմանէ , մեղս առցէ : (21) Այս . Զամ զարշնլիս պղծիս : (24) Ուտիցի : Մեռելաւոյ . . . 'ի կերակուր մի ուտիցից

Թաշնոց և յնմանանոց: * ամենայն անձն որ կերից՝ 27
արևմտի կորից՝ ի ժողովրդենէ իւրմէ:

Ի * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ: * Խօսեալց ընդ 28
որդիսդ ելի՝ և ասացես: Որ մատուցանիցէ զսփորկու 29
թէ՛ն ան, ածցէ զպատարագն իւր ան ի զոհէ փրկուե
իւրոյ: * ձեռք նորա մատուցեն պատու ան. զձարայ 30
երածոյն, և զերգարայթն երկամամբն հանգերձ մա
տուցէ գնել առաջի ան. * և հանցէ զայն քահանայն 31
'ի սեղանն: Եւ եղիցի երբունն ահարոնի և որդւոցնր.
* և զերին զաջոյ՝ ասցէք հաս քահանային ի զոհից փոր 32
կուլթն ձերոյ: * Որ մատուցանիցէ զարիւնն փրկուլթն 33
և զձարայն առ ի յորդւոցն ահարոնի, նորա լիցի երին
աջոյ ի մասն: * Զի զերբունն վերագրաց և զերին 34
նուերաց՝ առի ես յորդւոցն ելի ի կոհիցն փրկուլթն
ձերոյ. և ետու զայն ահարոնի քահանայի և որդւոցնր.
օրէն յաւիտենական յորդւոցն ելի:

ԻԱ * Այս օժովն է ահարոնի և որդւոցնր ի պտղոցն ան. 35
յաւուր յորում մատուցանէր զնոսա ան. ուղ պատու
րեաց ար տալ նց, * յաւուր յորում օժ գնն յորդւոցն 36
ելի. օրէն յաւիտենական յազգս նց: * Այս օրին է 37
ողջակիցացն, և զոհից, և վն մեղացն, և վն յանցանաց,
և վն կատարմանն, և զոհին փրկուլթն: * Ողջ պատու 38
րեաց ար մովսիսի ի լերինն սինայ. յաւուր յորում
պատուիրեաց ար որդւոցն ելի, մատուցանել զպա
տարագս իւրեանց առաջի ան յանապատին սինայ:

ԳԼ. Ը.

ԻԲ Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ. * Աւ զահարոն 1
և զորդիս նր, և զպատմուածանս նց, և զեւղն օժու 2
թէ. և զղուարակն զվն մեղաց, և զնոյսն զերկոսին, և
զխանն բազարայ: * և զնմա ժողովուրդն եկեղեցացու 3
ցնո ի գունն խորանին վկայուլթն: * Եւ արար մով 4
սէս՝ ուղ հրամայեաց նմա ար. և եկեղեցացոյց զժող
վուրդն ի խորանն վկայուլթն:

ԻԳ * Եւ ասէ մովսէս ցժողովուրդն: այս բանն է զոր պատ 5
ուիրեաց ար առնել: * Եւ մատոյց մովսէս զահարոն 6
և զորդիս նր. և լուաց զնն ջրով. * և զցեցոյց ահա 7
րոնի զպատմուածանն, և ած ընդ մէջ նր զկամարն, և
արի զնովա զվաւաւական, և եգ ի վերայ նր զվական: * և խառնեաց ի նմա ըստ գործուածոյ վաւասին. և 8
պնգ.

(30) Այս. Եւ զերգարայթն մատուցէ: (35) Այս. ի
պաղոց անոս ան... զնն ուղ և պատ:

ԳԼ. Ը. (1) Յօրինալին պատմիր. ՏԵ Էդ մովսիսի:

ԺԳ

- պնդեաց զնա՝ ի նմա . և եգ՝ ի վերայ նր զպապականն , և
 եգ՝ ի վերայ աթոռակին զյանդիմանութիւն և զճար
 9 առութի : * Եւ եգ՝ ի վերայ գլխոյ նր զխոյրն . և եգ՝ ի
 վր խուրին յերեսաց կապանէ զթիթեզնն սակի զնուի
 10 րեսալն և զսուրբ . սեպ պատուիրեաց ար մովսիսի : * Եւ
 առեալ մովսիսի յիւզոյն օծուէ ցանկաց մատամբ ի վր
 11 սեղանոյն եւթն անգամ . * և օծ զսեղանն , և սրբեաց
 զնա , և զնամ սպասնր : Եւ զաւարդանն և զխաբխսսս նր .
 և սրբեաց զնա : և օծ զխորանն և զնամ ինչ որ ի նմա , և
 12 սրբեաց զնա : * Եւ արկ մովսէս յիւզոյն օծութե ի
 13 գլուխն ահարոնի և օծ զնա , և սրբեաց զնա : * Եւ
 մատոյց մովսէս զորդիսն ահարոնի և զգեցոյց նց ըզ
 պատմութեանն . և փծ ընդ մէջ նց զկամարսն , և եգ
 14 նց զխոյրսն . որպէս և հրամայեաց ար մովսիսի : * Եւ
 մատոյց մովսէս զգլուարակն զվն մեղացն . և եգին ա
 հարոն և որդիք նր զձեռս իւրեանց ի վր գլխոյ զուա
 15 րակին մեղաց և սպան զնա . * և առ մովսէս յարեւնէ առ
 տի , և եգ՝ ի վր եզերաց սեղանոյն շուրջանակի մա
 տամբ իւրով . և սրբեաց զսեղանն . և զարիւնն եհեղ
 16 առ յառակեալ սեղանոյն : * Եւ սրբեաց զնա առնել քա
 ւուր ի վր նր : և առ զնամ զճարպ փորտաւոյն , և զէր
 գարոյթն և զերկասին զերկկամուսնն , և զնամ ճարպն
 17 որ ի վերայ նց , և եհան մովսէս ի սեղանն : * Եւ ըզ
 զուարակն՝ և զկաշի նր , և զսիսն և զպալաւառն ալրեաց
 հրով արտաքոյ բանակին . ուն հրամայեաց ար մովսիսի :
 18 * Եւ մատոյց մովսէս զխոյն որ յողակէզ ի վր գլխոյ խոյրն :
 19 * և սպան մովսէս զխոյն . և եհեղ զարիւնն շուրջ զսե
 20 ղանոցն : * և զխոյն յօշեաց անդամ անդամ : և առ մով
 սէս զգլուխն և զանգամութիւն , և զճարպն և զքաղիւր
 21 թըն և զոտսն , * և լուաց ջրով : Եւ եհան մովսէս զխոյն
 ողջոյն ի սեղանն՝ ողջակէզ ի հոտ անուշից ան . քանզի
 22 պտուղ անէ . ուն հրամայեաց ար մովսիսի : * Եւ մա
 տոյց մովսէս զխոյն երկրորդ՝ զխոյն կապարման , և ե
 գին ահարոն և որդիք նր զձեռս իւրեանց ի վր գլխոյ
 23 խոյրն . * և սպանին զնա : Եւ առ մովսէս յարեւնէ նր ,
 և եգ՝ ի վր բլթակի աջոյ ունկանն ահարոնի , և ի վր
 ծայրի աջոյ ձեռին նր , և ի վր ծայրի աջոյ ոտին նր :
 24 * Եւ մատոյց մովսէս զորդիսն ահարոնի . և եգ մովսէս

յա

- (10) Այս . Ցանեաց ի վր սեղանոյն : (11) Յօրնալին .
 Եւ սրբեաց զնա և օծ . այլ ի լաւս՝ աղագորեալ քնի զնա ,
 հանգստի այլոց ի բնաբն : (17) Բապտիսմ . Ուն և հրամայ :
 (21) Այս . Ողջակէզ որ ի հոտ անուշից . քանզի պտուղ :
 (24) ի լաւս . Բլթակաց աջուց ակընջաց նց :

յարենէ անտի 'ի զք բոլրեանց աշուց անանջաց նց, և
'ի զք ծայրից աշուց ձեռաց նց, և 'ի զք ծայրից աշուց
ոտից նց: և եհնդ մովսէս զարիւնն շուրջ զտեղանովն:
* Եւ առ զձարպն և զմիանն. և զձարպն որ 'ի զք բազը 25
թիւն, և զերդարբոյթն, և զերիկամանն զերկոսին. և
զձարպն որ 'ի վերայ նց, և զերին աջոյ: * Եւ 'ի խանէն 26
կատարման որ կայր առաջի տն, առաւան մի բաղարը,
և պան մի յիւզոյ անտի, և եգ 'ի զք ձարպոյն և 'ի զք
երւոյն աջոյ: * և եգ զամ 'ի զք ձեռացն ահարոնի, և 27
'ի զք ձեռաց որդւոց նր. և մատոյց զայն նուէր առաջի
տն: * Եւ առ զայն մովսէս 'ի ձեռաց նց, և եհան 'ի տն. 28
զանն յողակէզ կատարման, որ է 'ի հոտ անուջոյ պը
տույ տն. ուղ պատուիրեաց ար: * Եւ առեալ մովսէս 29
սի զերբուծն՝ եհան նուէր առաջի տն 'ի խոյէ անտի կա
տարման. և եղև մովսիսի 'ի մասն, ուղ և պատուիրեաց
ար մովսիսի: * Եւ առեալ մովսիսի յիւզոյն օծուէ, 30
և յարենէն որ 'ի զք տեղանոյն՝ ցանեաց զահարոնիւ և
զպատմուձանեք նր, և զորդւոք նր՝ և զպատմուձանեք
նց. * և սրբեաց զահարոն և զպատմուձանս նր. և զոր 31
դիւս նր և զպատմուձանս որդւոց նր Ը նմա: Եւ ասե
մովսէս ցահարոն և ցորդիս նորա. եփեցէք զմիսգ 'ի
սրահի խորանին վիպութն 'ի տրտեղւոյ, և անգ ուտի
ցէք զայն. և զպանն որ 'ի խանի կատարմանն իցեն: զոր
արինակ հրամայեաց ինձ ար: և ասէ. ահարոն և որդիք
նր կերիցեն զայն: * և զնիստ հացի և մարոյ՝ հրով աչ 32
րեւիք: * Եւ 'ի դրանէ խորանին վիպութն մի ելաւ 33
նիցէք զեւթն օր. մինչև յօրն լրման աւուրց կատար
ման ձերոյ. զի զեւթն օր լցցէ զձեռու ձեր. * ուղ և 34
արարն յաւուրն յայնմիկ. ուղ պատուիրեաց ար ասեալ,
աս 'ի բաւելոյ զն ձեր: * Եւ առ գրան խորանին վիպու 35
ութն նստիցիք զեւթն օր, զցայտ և զցերեկ. և պա
հեւիք զպահպանութիւն տն զի մի մեռանիցիք. զի սոյն
պէս պատուիրեաց ինձ ար: * Եւ արար ահարոն և որ 36
դիւս նր զամ դրանս՝ զոր պատուիրեաց ար մովսիսի:

ԳԼ. Թ.

ԻՒ Եւ եղև յաւուրն ութերորդի. կողեաց մովսէս զա 1
հարան և զորդիս նորա և զծերակիցսն ելի. և բսե
մովսէս ցահարոն. * Առ դու քեզ զուարակ մի յանդ 2
ւոյ զմ ականց. և խոյ յողակէզ անարատ. և մատո զն
առաւ

(25) Դիւս. Զհարպն և զմիանն: (29) Աւր. Զեր
բուծն, և եհան: (31) Բիւք. կատարմանն իցէ, զոր
ԳԼ. Թ. (1) Ուտի. Եւ եղև յաւուրն ութերորդի:

- 3 առաջի ան : * Եւ ընդ ծերակոյտ որդւոցն իլի խօսեալ
ցիս և ասասցեա . առէք դուք ձեզ նոխազ մի յայծեաց
զի մեղաց . և խոյ , և զուարակ , և դառն տարեւոր , յող .
- 4 Զսկէզ անարատ : * Եւ զուարակ և խոյ , յողջակէզ
փրկուլին առաջի ան . և զոհ նաչիհ զանցեալ իւղով .
- 5 զի այսօր երևեսցի տր'ի միջի ձերում : * Եւ առին ուն
և հրամայեալ մովսէս առաջի խորանին վկայութե : և
- 6 մատեան մմ ժողովուրդքն , և կացին առաջի ան : * Եւ
ասէ մովսէս . այս բան է՝ զոր ասաց տրառնել , և եր .
- 7 և ևսցին 'ի ձեզ փառք ան : * Եւ ասէ մովսէս ցահարոն .
մատիւր առ սեղանն , և արա զգն մեղացն քո , և զողջա
կէզն քո . և քաւեա զն քո և տան քո : Եւ արա զպատա
րագս ժողովրդեան քոյ , և քաւեա զտաննց . ուն պատ
ռ իրեաց տր մովսէսի : * Եւ մատեաւ ահարոն առ տե
րանն , և սման զգուարակն զվն մեղացն իւրոց : * Եւ
մատուցին որդիքն ահարոնի զարիւնն առ նա . և ևթաց
զմատն իւր յարեանն . և եգ 'ի վր եղջերաց սեղանոյն .
- 10 և զարիւնն եհեզ առ յատակաւ սեղանոյն : * և զձարայն
և զերկեամուսն , և զգրգարոյլն , զվն մեղացայոյն ե .
- 11 հան 'ի սեղանն , որպէս պատուիրեաց տր մովսէսի : * և
12 զման և զկային այրեցին հրով արտաքոյ բանակին : * Եւ
սպան զողջակէզն . և մատուցին որդիքն ահարոնի զա
րիւնն առ նա . և եհեզ շուրջ զսեղանոյն : * և զողջա
կէզն մատուցին առ նա անգամ անգամ , և զգլուին . և
- 14 եգ 'ի վր սեղանոյն : * և լուաց զքալիրն և զտան ջրով ,
- 15 և եգ 'ի վր ողջակիքն 'ի սեղանն : * Եւ մատուցին զպա
տարագ ժողովրդեանն . և առ զնոխազն զվն մեղաց ժո
ղովրդեանն . և սպան զնա իւրեւ զառաջինն : * Եւ մա
17 տոյց զողջակէզն , * և արար զնա որպէս և օրէն էր . և
մատոյց զգոհն , և ելից զձեռս 'ի նմանէն , և եգ 'ի վերայ
18 սեղանոյն՝ ուրոյն յառաւօտին ողջակիքէն : * Եւ սպան
զգուարակն և զնոյն զօհին փրկուլին ժողովրդեանն . և
մատուցին որդիքն ահարոնի զարիւնն առ նա . և եհեզ
19 զայն շուրջ զսեղանոյն : * Եւ զձարայն որ 'ի զուարակէն
և 'ի խոյն , և զմանն . և զձարայ թաղանթ քաղրթին . և
զերկոսին երկեամուսնն ձարպովն , և զգրգարոյլն և
20 զերբուծն : * Եւ եգին զձարայն 'ի վր երբժոցն . և հա
նին զձարայն հանգերձ երբժոգքն . և եգին զձարայն
21 'ի վերայ սեղանոյն : * և զերբուծան և զերին ալոյ նուե
րեաց նուէր առաջի ան , ուն պատուիրեաց տր մովսէ
սի

- (3) Աս . Եւ ընդ ծերակոյտսն իլի խօ : (9) Աս .
Զմատն յարեանն : (10) Ոսիւն . Զմատն մեղաց եհան 'ի :
(11) Յօրէմիւն պալատի . Արեցին հոլ արտաքոյ բա :
(19) (20) Աս . Եւ զերգարոյլն : Եւ եգին զձարայն :

սի : * Եւ ամբարձեալ ահարոնի զձեռնս իւր 'ի վր ժո 22
 զովրդեանն՝ և օրհնեաց զնն : և ել արար զձմ մեղացն ,
 և զողակէզսն և զփրկութեն : * և մօփն մովսէս և ա 23
 հարոն 'ի խորանն վկայութե , և ելեալ անտի օրհնեցին
 զնմ ժողովուրդն : Եւ երեւցաւ փառք ան նմ ժողո
 վրդեանն : * Եւ ել հուր 'ի ան , և եկեր զնմ որ ինչ 24
 կայր 'ի վր սեղանոյն . զողակէզն , և զնարպն : և ետես
 նմ ժողովուրդն , և զարհուրեցան անկանն 'ի վերայ ե
 րեսաց իւրեանց :

ԳԼ. Ժ.

Եւ առեալ երկուց որդւոցն ահարոնի , նաբաբայ 1
 և արիուդայ զիւրաքանչիւր բուրուառ . եգին 'ի նմ
 հուր , և արկին խոնկս , և մատուցին առաջի ան հուր
 օտար . զոր ոչ հրամայեաց նց ար : * Եւ ել հուր 'ի ան 2
 և եկեր զնոսա . և մեռան առաջի ան : * Եւ անէ մով
 սէս ցահարոն . այս է զոր առաց ար . Ասէ . 'ի մերձա
 ւորս իմ սրբեցայց , և առաջի նմ ժողովրդեան իմոյ 4
 փառաւորեցայց : և ստորջալ ահարոն : * Եւ կռեաց
 մովսէս զմիսաբայի և զեղիսափան զորդիս եղիելի , զոր
 դիս հօրեղբօր ահարոնի , և ասէ ցնոսա . մատիք և բար 5
 ձեք զեղբարս ձեր , հանդերձ պատմու ճանդն իւրեանց .
 յերեսաց սրբութեցդ՝ արտաբոյբան զբանակն : * Մա 6
 տեան և բարձին զնոսա՝ հանդերձ պատմու ճանդն իւր
 եանց արտաբոյբանակին . զորօրինակ ասաց մովսէս :
 * Եւ ասէ մովսէս ցահարոն , և ցեղեալար , և ցիմամար 6
 որդիսն նր մնացեալս : Չղուխս ձեր մի ապախուրէք ,
 և զհանգերձս ձեր մի պատառէք , զի մի մեռանիցիք .
 և 'ի վր ժողովրդեանդ լինիցի բարկութե : Բայց եղ 7
 բարք ձեր և նմ տունդ ելի՝ լացցեն զհրայրեացսն որ
 այրեցան Ք ան : * և 'ի գրանէ խորանիդ վկայութե մի 7
 ելանիցէք , զի մի մեռանիցիք . զի եւլն օծութե որ 'ի
 ան 'ի վր ձեր է : և արարին ըստ բանին մովսիսի :
 Ի 2 * Խօսեցաւ ար ընդ ահարոնի՝ և ասէ : * Գինի՝ և ցքի՝ 8
 մի ըմպիցէք դու և որդիք քո ընդ քեզ՝ յորժամ մտա 9
 նիցէք 'ի խորանն վկայութե , կամ յորժամ մերձենալ
 ցէք

(24) Աստ . Եւ եկեր որ ինչ կայր . . . և զարհուրեցաւ ,
 և անկան : (24) Յօրինալին . հուրն իարժարեղով նշանալի :
 Գլ. Ժ. (1) Յօրինալին . Նաբաբայ և արիուդայ : Ուր
 ե՝ հուր օտար իարժով է . ոչ և 'ի յաղորդ համարին՝ հուր , և
 յէր այնոցի բանն՝ 'ի մերձաւորս իմ սրբեցայց : (3) Աստ .
 Ամ ժողովրդեանն փառաւորեցայց : (4) 'ի լատ . Չգի
 սադիայի : (4) Աստ . Որդիս ողիելի :

- ցէք 'ի սեղանն . զի մի մեռանիցիք : օրէն յաւիտեանական
 10 յագոս ձեր . * զատեւ 'ի մէջ սրբոց և պզօնց , և 'ի մեջ
 11 պարկեշտից և անպարկեշտից : * և խմացուցանել իւր
 զեմ զօրէնս՝ զոր խօսեցաւ ձոր Է նս 'ի ձեռն մովսիսի :
 12 * Եւ ասէ մովսէս ջահարոն , և ցեղեալար և ցիթամար **ԻԵ**
 ցորդիս նր ցմնացեալս . Առէք զգոհն մնացեալ 'ի պղտ
 ղոց անտի տն , և կերայք բաղարլ առաջի սեղանոյն .
 13 զի սրբութի սրբութեց է : * և կերիջիք զայն 'ի սուրբ
 տեղւոյ . զի օրէն քեզ լինիցի այն , և օրէն որդւոց քոց
 14 'ի պաղոցն տն . զի այնպէս հրամայեալ է ինձ տն : * Եւ
 զերբուժ նուիրին , և զերի հասին կերիջիք 'ի սր տեղ
 ւոյ զոր , և որդիք քո և տուն քո Է քեզ . զի օրէն քեզ
 է այն , և օրէն որդւոց քոց տուաւ 'ի զօհից փրկութե
 15 որդւոցն իւրի : * Զերին հասի և զերբուժ նուիրի 'ի վր
 ընծայից ճարպոյն , մատուցեն նուէր նուիրել առաջի
 տն : և եղիցի քեզ և որդւոց քոց և գատերաց քոց ընդ
 քեզ՝ օրէն յաւիտեանական . զորօրինակ հրամայեաց ձոր
 16 մովսիսի : * Եւ զնոխազն զվն մեղաց խնդրելով խնդ
 րեաց մովսէս . և այն՝ էր այրեցեալ : Եւ բարկացաւ
 մովսէս եղիազարու և իթամարայ որդւոցն ահարոնի
 17 մնացելոց՝ * և ասէ . ընդէր ոչ կերայք զայն 'ի սուրբ
 տեղւոյ . զի սրբութի սրբութեց է . և զայն ետ ձեզ
 ուտել . զի բառնալցէք զմեզս ժողովրդեանն . և առնի
 18 ցէք բաւութե վն նց առաջի տն . * քանզի ոչ եմուտ
 յարենէ նր 'ի սրբութին յանդիման երեսացն 'ի նեղքս :
 Առդ՝ կերայք զնա 'ի սր տեղւոյ՝ զորօրինակ հրամայե
 19 ցաւ ինձ : * Խօսեցաւ ահարոն ընդ մովսիսի՝ և ասէ .
 զի թէ այսօր մատուցին զվն մեղացն իւրեանց պատա
 րադ , և զողջակէզս իւրեանց առաջի տն . և պապիսի
 անցք անցին ընդիս , և ուտիցեմ այսօր զվն մեղացն ,
 20 գուցէ չլինիցի հաճոյ առաջի տն : * Եւ լուաւ մովսէս՝
 և հաճոյ թուեցաւ նմա :

ԳԼ ԺԱ .

- 1 **Ի** Խօսեցաւ ձոր ընդ մովսիսի և ընդ ահարոնի՝ և ասէ : **ԻԸ**
 2 * Խօսեցարուք Է որդիսդ իւր , և ասացէք . Այս
 անա .

(10) Այս . Զատանել 'ի մէջ սրբոց : (12) Յօրէնային .
 Յորդիսն ցմնացեալս : (13) Այս . 'ի պաղոց անտի , զի
 ոչ հրամայեալ է ինձ տն : Զերբուժ զնուրի : (14) Յօրէ
 նային նիւր . Եւ որդիք քո և տուն քո Է քեզ : (15) Այս .
 'ի վերայ ընծայիցն ճարպոց : (17) 'ի լուս . Ոչ կերայք
 զվն մեղացն 'ի սուրբ տեղւոյ . համայն այսոյ 'ի Բուք :
 (17) Այս . Եւ զայն ետու ձեզ : (19) Այս . Զվն մե

անասունքն զոր ուտիցէք յամ անասնոց որ են՝ ի վր
երկրի * Զամ անասուն թաթաշերձ և կնդակաւոր , 3
որոյ յերկուս բաժանեալ իցեն թաթմբն և որոշիցէ ,
յանասնոց՝ զայն կերիլիք : * Բայց յայնչանէ մթ. ուտի 4
ցէք , որք որոշիցեն և կնդակաշերձ ոչ իցեն : Բարոյս
որոշայ՝ և թաթմն ոչ բաժանի , պիղծ իցէ նա ձեզ : * Եւ 5
նապաստակ զի որոշայ՝ և թաթմն ոչ բաժանի՝ պիղծ իցէ
նա ձեզ : * Եւ ճագար զի որոշայ՝ և թաթմն ոչ բաժա 6
նի՝ պիղծ իցէ նա ձեզ : * Եւ խոզ՝ զի թաթաշերձ է՝ և
կնդակա ունի՝ և որոշայ ոչ , պիղծ իցէ նա ձեզ : * ի 8
մսոյ նց մի ուտիցէք , և ի գէշ նոցա մի մերձենայցէք .
քանզի պիղծ իցէ ձեզ այն :

ԻԹ * Եւ այս է զոր ուտիցէք յամ որ ի ջուրս իցեն . Ամ 9
նայնի որոյ իցեն թեք և թեփ՝ ի ջուրս և ի ծովս և ի
վտակս , զայնս ուտիցէք : * Եւ ամի որոյ ոչ իցեն թեք 10
և թեփ՝ ի ջուրս և ի ծովս և ի վտակս , մի ուտիցէք ,
յամէ զոր ջուրքն բռնիցեն , և յամ չնայ կենդանւոյ որ
ի ջուրս : քանզի պիղծ է այն , պիղծ լինիցի ձեզ . * ի 11
մսոց նոցա մի ուտիցէք , և ի մեռելոց նց դարչեալիք :
* Զի ամի որոց ոչ իցեն թեք և թեփ՝ որ ի ջուրս ի 12
ցեն , պիղծ իցէ ձեզ այն :

Լ * Եւ այս իցեն ի թռչնոց՝ յորոց դարչեալիք , և ոչ ուտիցի՝ 13
այլ պիղծ իցէ ձեզ . Աթուի , և պասկուճ , և գետադ
ծուի , * և անդղ , և ցին , և որինչ նման իցէ նց . * և աղ 14
աւա , և որինչ նման իցէ նմա : * և Զայրամն , և բու , 15
և որոր , և որինչ նման իցէ նոցա : * և բաղէ , և որինչ 16
նման իցէ նմա . և հաւապատիր , և հողամաղ : * և քաջա 17
հաւ , և սոխակ , և հաւալուան , և կարափ , * և արագիւլ , 18
և քարարդ , և որինչ նման իցէ նց . և յուպոպ , և չիւղ : 19

ԼԱ * Եւ ամ գեռուն թռչուն որ գնայցէ՝ ի չորս , պիղծ լի 20
ցի ձեզ : * Աւլ զայն ուտիցէք ի դեռնոց թռչնոց որ 21
դնայցեն ի չորս . որոյ իցեն կարեք ի վերոյ քան զոտսն .
ոստոստել նորք յերկրէ : * Եւ այս իցեն զոր ուտիցէք 22
ի նոցանէ . և զՊրեռակդ , որ ինչ նման է նմա . և ըզ
խարադուլ , և որ ինչ նման է նմա . և զմարախ , և որ
ինչ

զացն իւրեանց , և զողջակէզս իւրեանց :

ԳԼ. Ժա . (4) Այս . Զի որոշայ՝ և կնդակն ոչ բաժա :
(7) Ռմս . Եւ խոզ . . և ոչ որոշայ : (9) Այս . Եւ ի
ծովս և ի վտակի : (10) Այս . Եւ յամ չնայ կենդանի :
(16) Ռմս . Եւ Զայրամն , և բու : (17) Ռմս . Եւ հաւ
պատիր : (18) Այս . Եւ կարապ : (19) Ռմս . Եւ քա
րար . . . և չիւղ : (20) Այս . Եւ ամ գեռուն թռչնոց
. . . պիղծ երկրի ձեզ : (22) Այս . Եւ այս իցէ զոր ու
տիցէք : (22) Ռմս . Եւ զխարադուլ , և որ ինչ :

- ինչ հանձն է նմա . և որ ձանձարաւ, և որ ինչ նման իցէ նմա :
- 23 * Ամենայն պետոսն խոչնոց, որ իցեն չորք ոտք, պիղծ **ԼԲ**
- 24 իցէ ձեզ, մի նպոք պղծիք : * Իմ որ մերձենայցէ 'ի
- 25 մեռեալ նց' պիղծ լինիցի մինչև ցերեկոյ : * և Իմ որ
- բառնայցէ զմեռեալ նց' լուսացէ զձորձս իւր, և պիղծ
- 26 լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ Իմ անասնոց որ կնշահանհերձ
- իցէ և մազիւս սփռիցէ, և որոճիցէ ոչ' պիղծ լիցի ձեզ
- այն Իմ, և որ մերձեացի 'ի մեռեալ նց' պիղծ լիցի մին
- 27 չև ցերեկոյ : * Եւ Իմ որ գնայցէ 'ի ձեռս իւր, Եւ Իմ գա
- զանայ որ գնայցէ 'ի չորս, պիղծ լիցի ձեզ այն . Իմ որ
- 28 մերձեացի 'ի մեռեալ նց' պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ : * և
- որ բառնայցէ 'ի մեռելոյ նց', լուսացէ զձորձս իւր, և
- պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ . զի այն Իմ պիղծ իցէ ձեզ :
- 29 * Եւ այս իցէ ձեզ պիղծ Եւ Իմ սողնոց' որ սողին 'ի վր
- 30 երկրի . աբխա, և մուկն, և տիտեռն, յոսախն' : * և մինա
- բիս, և գետնառեւծ, և կովագիւայ, և մուղեղ, և խը
- 31 լուրդ : * այս Իմ պիղծ իցէ ձեզ Եւ Իմ սողնոց որ սողին
- 'ի վերայ երկրի . Իմ որ մերձեացի 'ի մեռեալ նց' պիղծ
- 32 լիցի ձեզ մինչև ցերեկոյ : * և յափ յորայ վերայ անկա
- նիցի 'ի մեռելոյ նց' պիղծ լիցի :
- Եւ Իմ անասնոց փայտեղէն անօթոյ, կամ 'ի հանգերձէ, **ԼԳ**
- կամ 'ի մաշիէ, կամ 'ի քրձէ . Իմ անօթ յորոյ գործ
- ինչ գործ իցի 'ի նմա, 'ի ջուր թափցի' և պիղծ լիցի մին
- 33 չև ցերեկոյ, և ապա անբք լիցի : * Եւ Իմ անօթ խե
- ցեղէն, յոր անկանիցի ինչ 'ի նոցանէն . և որինչ 'ի ներքս
- կայցէ, պիղծ լիցի, և զայն բեկանիքիք :
- 34 * Եւ Իմ կերակուր որ ուտիցի, և անկանի 'ի վր նորա **ԼԴ**
- 'ի ջրոց անտի' պիղծ լիցի, և Իմ ըմպելի որ ըմպիցի Եւ Իմ
- 35 ամանի' պիղծ լիցի : * և Եւ Եւ յոր ինչ անկանիցի 'ի մե
- ռելոյ նց' պիղծ լիցի : Եւ Եւ ինչ և կասկարայք բա
- կեպին, բանդի պղծեալ են, և պիղծք իցեն ձեզ :
- 36 * Բայց յաղբերաց ջրոց, և 'ի ջրհորոց, և 'ի ջրակուտաց . **ԼԵ**
- որ անբք լինիցին ձեզ : Եւ Իմ որ մերձենայցէ 'ի պղծ
- 37 ծուխն ջնայ մեռելոյ նց, պիղծ լիցի : * Իսկ եթէ
- անկանիցի ինչ 'ի մեռելոյ նց' 'ի վերայ Իմ սերման սեր
- 38 մանելոյ, որ սերմանիցի . անբք լիցի : * ապա թէ հե
- զու-

(23) Ոմանց . Որոյ : Իսկ յման : որոց իցեն չորք ոտք :
 (26) Ոման . Եւ մազիւս սփռիցի : (29) Այս . Որ սո
 ղիցին 'ի վերայ : (30) Այս . Կովագիւայ և մուղեղ, և :
 (31) Այս . Այն Իմ պիղծ իցէ ձեզ . որ սողիցին .
 պիղծ լիցի մինչև ցե' : (32) Այս . Կամ 'ի հանգերձոյ :
 (32) Բոբիսիս . Գործիցի նմա, ձեղուր : (34) Ոման .
 Եւ անկանիցի 'ի վր : (36) Բաղբայ . Բայց յաղբերաց :
 (38) Այս . Անբք 'ի մեռելոյ նց :

զուցու ջուր 'ի վերայ ամ ակամանիցի ինչ
անդր 'ի մեռելոց նշ, անասւրբ լիցի ձեզ :

ԼԶ * Եւ եթէ մեռանիցի ինչ յանասնոց որ ձեզ ուտելի 39
են, որ մեռանայցէ 'ի մեռելոց նշ' պիղծ լիցի մինչ ցե- 40
րեկոյ : * Եւ որ բառնայցէ 'ի մեռելոց նոցա' լուսացէ ըզ- 40
ձորմա իւր, Եւ պիղծ լիցի մինչ ցերեկոյ : * Եւ ամսա 41
զուռ որ սողի 'ի վերայ երկրի, բլիզ լիցի ձեզ, Եւ մի
կերիցի : Ամենայն որ սողի 'ի վր արմայնի իւրոյ : * Եւ 42
ամ որ գնայցէ 'ի չորս, մինչ ցամ բազմաանիս, յամ
զեզնոց' որ զեռայցեն 'ի վերայ երկրի, մի ուտիցէք . զի
պիղծ է այն ձեզ : * Եւ մի գարշուցանիցէք զանձինս 43
ձեր ամ սողնովք, որ սողեցին 'ի վր երկրի . Եւ մի պղչ-
ծիցիք նոքոք, Եւ մի լինիցիք անասուրբք նոքոք :

ԼԵ Եւ եմ ար ամ ձեր . Եւ սրբիջիք' Եւ սուրբք լինիջիք . զի 44
Սք եմ եւ ար ամ ձեր . Եւ մի պղծիցէք զանձինս ձեր
ամ զեռնովք' որ շարժիցին 'ի վր երկրի : * Չի եւ եմ 45
ար ամ, որ հանի զձեզ յերկրին եգիպտացւոց լինել
ձեզ ամ, Եւ զիջիք սուրբք' զի եւ նք եմ : * Այս օրէն 46
լինիցի զս անասնոց' Եւ թռչոց Եւ ամ շնոյ որ չընցի 'ի
ջուրս, Եւ ամ շնոյ որ չընցի 'ի վերայ երկրի : * Որքեւ 47
'ի մէջ սրբոյն Եւ 'ի մէջ անսրբոյն . Եւ խելամուտա առնել
զսրբիս ին 'ի մէջ ուտելեացն կենդանածնաց . Եւ 'ի
մէջ չուտելեացն անասնոց :

ԳԼ ԺԲ .

ԼԸ Իս օսեցաւ ար ընդ մոզիսի' Եւ ասէ : * Խօսեանց ընդ 1
որգիսն ինչ' Եւ ասացես ցնս . Այնք' եթէ սերմ 2
առցէ Եւ ծնանիցի արու . պիղծ լիցի զեւթն օր, ըսա
աւուրց զաւանեւոյ գալտանին իւրոյ պիղծ լիցի : * Եւ 3
յաւուրն ութերորդի' Եւ փառեացէ զմարմին անթլիա
ամթն նր : * Եւ զերեսուն Եւ զերես ավուրս նսացի 'ի 4
սրբութե արեան իւրոյ : Յամ ինչ սուրբ' նա մի մեռե-
նայցէ . Եւ 'ի սրբութեն մի մոցէ . մինչ լցցին ավուրք
սրբութե նորա : * Այս թէ Եւ ծնանիցի' պիղծ լիցի 5
զեւթն օր ըսա գալտանին . Եւ զլիթսուն Եւ զվեց օր նսա-
ցի 'ի սուրբ արեանն իւրում : * Եւ յորժամ լնուցուն 6

(39) Բազմա . Որ ձեր ուտելի են : (40) Ոստն յաւելու .
Եւ որ արդի 'ի նմանէ, Եւ որ բառ' : (40) Այս . Եւ պղչ-
ծեալ լիցի մինչ : (45) Բազմա . Լինել ձեր ամ :
(47) Յօրիսիս Լիթանոս գրեալ էր . 'ի մէջ ուտելեացն
կենդանածնաց :

Գլ . ԺԲ . (4) Այս . Նսացի 'ի վերայ սրբոյ արեան :
(5) 'ի լուս' ինչի . Պիղծ լիցի զէ օր, Եւ զէ օր թ գալ :

ճառագը արքունի նր'ի վր ուստերն' Կամ գտներն , առ
յն' գառն տարեւոր յողջակէզս . և զոյդս աղաւնւոյ կամ
տատարակի վր մեղաց 'ի գուռն խորանին վկայութե առ
7 քահանայն : * և մատուացէ առաջի Թն . և քաւեացէ վն
նր քահանայն , և սրբեսցէ զնա յարգերէ արեան նորա :
Այս օրէն իցէ այնորիկ' որ ծնանիցին արու կամ հգ :
8 * Ապա Թե ոչ գտանիցէ ձեռննր քաւահան լինել գա
ռամբ' առաջի երկուս տատարեալս կամ երկուս ձեռքս առ
զաւանեաց , զմին յողջակէզ' և զմեւան վն մեղաց . և քա
ւեսցէ վն նր քահանայն , և սրբեսցի :

ԳԼ. ԺԳ.

1 **Ի** Թսնցաւ նր ընդ մովսիսի և ընդ անարոնի' և ասի : ԼԹ
2 * Մարգոյ ուրուք եթէ լինիցի 'ի մորթ մարմնոյ
իւրոյ նան օսւոյ , կամ պալար , կամ պաղպաղ , և չի
նիցի 'ի մորթ մարմնոյ նր արած բորոտութե , եկեսցէ
առ անարոն քահանայ . կամ առ փ յորդուոյ նր քահա
3 նայից : * Եւ տեսցէ քահանայն զարածն , 'ի մորթ մարմ
նոյ նր , և կամ Թէ ճաղ արածին 'ի սպիտակ գարձեալ
իցէ , և տեսիլ արածին զնստագոյն իցէ քան զմորթ
մարմնոյն , արած բորոտութե' և . և տեսցէ քահանայն
4 և պղծեսցէ զնա : * Ապա Թէ պաղպաղին սպիտակ ի
ցէ 'ի մորթ մարմնոյ նորա , և զնստագոյն չիցէ տեսիլ
նր քան զմորթն , և մազն 'ի սպիտակ չիցէ' գարձեալ ,
և ինքն չլագոյն իցէ , զատուացէ քահանայն զարածն
5 զեւթն օր : * Եւ տեսցէ քահանայն յաւուրն եւթներոր
դի , եթէ կայցէ նոյնպէս արածն առաջի նր , և չիցէ
փոխեալ աքլածն 'ի մորթն , զատուացէ զնա քահանայն
6 այլեւս աւուրս եւթն : * և տեսցէ քահանայն յաւուրն
եւթներորդի մեւս անգամ . և ահա չլագոյն իցէ արածն ,
և յայլ գոյն չիցէ փոխեալ մորթն , սրբեսցէ զնա քա
հանայն . զի նշան ինչ է այն , և լուսացէ զձորձս իւր
7 և եզիցի սորբ : * Ապա Թէ չբերով չբերացի նշանն 'ի
մորթն , յետ տեսանելոյ զնա քահանային և սրբելոյ .
և երեւեսցի մեւս անգամ քահանային , և տեսցէ քահա
8 նայն օհ ահա այլագունեալ իցէ նշանն 'ի մորթն * արդ
9 ծեսցէ զնա քահանայն զի բորոտութի է : * Եւ արած
բորոտութե եթէ լինիցի մարգոյ , եկեսցէ առ անարոն
քա

(7) Ո՞հնո . Աշնոցիկ որ : և այլ . Որ ծնանիցի' արու :
Գլ . ԺԳ . (2) Թորեալին Լեւիական Գրեալ եր . Մարգոյ
աւուրք եթէ լինիցի 'ի : (6) Այս . Եւ յալագոյն չի
ցէ . . . 'ի մորթն . . . և լուսացեալ զձորձս իւր եւ իցի շք .
(9) Ո՞հնո . Բորոտութե . և որ լինիցի մարգ , եկես' :

քահանայ, * և տեսցէ քահանայն, և ահա պաշար օպի 10
 առկ իցէ 'ի մօրմն. և մազն նք 'ի սպիտակ դարձնալ ի
 ցե, և յառաջ և 'ի կենդանի մարմնոյն 'ի պալար' * քա 11
 ջառաւ ինչ հնացնալ իցէ 'ի մօրմն մարմնոյ նք. պղծես
 ցէ զնա քահանայն, և զառուացէ զնա՝ զի պիղծ է :
 * Ապա թէ սփռելով սփռեացի բարոտութիւն ը մօրմն : 12
 և ծածկեացէ բարոտութիւն զնա՝ մօրմն իրանանցն, 'ի
 զլեւոյ մինչև զոտա, քառ թմ տեսայ քահանային : * Եւ 13
 տեսանիցէ քահանայն, և ահա ծածկեաց բարոտութիւն
 զնա՝ մօրմն մարմնոյն, որեսցէ քահանայն զարածն.
 քանզի թմ 'ի սպիտակ դարձաւ, սուրբ է : * Եւ յորում 14
 աւուր երևեացի 'ի նմա մարմն կենդանի, պղծեսցի :
 * և տեսցէ քահանայն զմարմինն կենդանի. և պղծեա 15
 ցէ զազ մարմնն. և պիղծ լիցի՝ քի բարոտութիւն է :
 * Ապա թէ անդրէն հառապեացի մարմնն ուղ, և 16
 դարձցի 'ի սպիտակ. * եկեսցէ առ քահանայն. և տես 17
 ցէ զնա քահանայն. և ահա դարձնալ իցէ արածն նք
 'ի սպիտակ, որեսցէ քահանայն զարածն՝ քի տաբ 18
 է : * Եւ մօրդոյ եմէ լինիցի 'ի մօրմն մարմնոյ նք կեղ, 18
 և սղծացի * և եղիցի 'ի տեղի կեղցն սպիտակ փայլուն, 19
 ընկացաւ կամ կարմրացեալ. և երևեացի քահանային :
 * և տեսանիցէ քահանայն, և ահա խորագոյն իցէ ան 20
 ցին քան զմօրմն, և մազն 'ի սպիտակ դարձնալ իցէ,
 պղծեսցէ զնա քահանայն. զի բարոտութիւն է ը կեղոյն
 քարագեալ : * Իսկ եմէ տեսանիցէ քահանայն՝ և ըլցէ 21
 'ի նմա մազ սպիտակ. և ոչ խորագոյն իցէ քան զմօր
 մնն, և ինքն չափոյն իցէ. զառուացէ զնա քահանայն
 զեւթն օր : * Եմէ սփռեացի ընդ մօրմն, պղծեսցէ զնա 22
 քահանայն. զի արած բարոտութիւն ընդ կեղոյն բարձր
 քիցա : * ապա թէ անգէն 'ի տեղաւրն կապցէ փայ 23
 լիւնն՝ և ոչ տարածանիցի, սպի կեղցն է. պղծեսցէ զնա
 քահանայն : * Եւ մարմնոյ եմէ լինիցի 'ի մօրմն նորա 24
 պրեցած հոյ, և լինիցի ողջացեալ մօրմն նք յայրեցա
 թէ անտի. և լինիցի տեղի պրեցածին փայլուն կամ
 պաշարալ սպիտակ, կամ կարմրացեալ, կամ լանացեալ.
 * և տեսանիցէ զնա քահանայն, և ահա փոխեալ իցէ 25
 ընկ 'ի սպիտակ 'ի փայլուն. և տեսիլ նք զեղեղոյն իցէ
 քան

(11) Ոման. • Հնացեալ է 'ի մօրմն : (12) Բազմակ. • Չնա՝
 մօրմն իրանացն : (12) Յօրնալին. • 'ի գլխոյ մինչև զոտա :
 (17) Այս. • Եւ տեսանիցէ զնա քա : (18) Այս. • Լինի
 ցի 'ի մօրմն նք կեղ : (19) 'ի տա'. • Եւ եղիցի 'ի սպի կե
 ղցն : (20) Այս. • Եւ ահա տեսիլն խորագոյն քան ըզ
 մարմնն իցէ, և մազն : (22) (23) Այս. • Բարձր արած
 բարոտութիւն. • և ոչ տարածեսցի, սպի կե'

- քան զմերժն, բարոտութի է ընդ այրեցածին բարդ
քեալ. պղծեացն զնա քահանայն զի արած բարոտաւ
26 թէ է : * Եւ եթէ տեսնիցէ քահանայն, և ահա չիցն
'ի նմա փայլուն ինչ՝ կ'օր մազ ապխտակ, և ոչ զնստա
գոյն քան զմերժն, բայց շաբոյն իցէ. զատուացն զնա
27 քահանայն զեւթն օր : * և տեսցն զնա քահանայն յա
ւուրն եւթներորդի, եթէ տեսնուի տեսեալ իցէ ա
րածն ընդ մերժն, պղծեացն զնա քահանայն. զի արած
28 բարոտութի է ընդ այրեցածին բարդքեալ : * Եւ եթէ
'ի նմն տեսուի կացն փայլուն, և ոչ տեսնուի ընդ
մերժն. և ինքն շաբոյն իցէ, ապի այրեցածոյն է. սրբ
բեացն զնա քահանայն՝ զի դրօշն այրեցածոյն է :
29 * Եւ առն կամ կնոջ, եթէ լինիցի արած բարոտութի
'ի դուռն կամ՝ ի մերձս, և տեսնիցէ քահանայն զա
30 րածն, * և ահա տեսիլ նր զնստապոյն իցէ քան զմերժն.
և 'ի նմա մազ աղաւանակ խարտեալ, պղծեացն զնա
քահանայն. քիչ հարած է, բարոտութի պիսիլ է, կամ
31 բարոտութի մօրուաց : * Եւ եթէ տեսնիցէ քահանայն
զարած հարածոյն. և ահա չիցն տեսիլն զնստապոյն քան
զմերժն, և ոչ մազ խարտեալուցն 'ի նմա. զատուացն
32 քահանայն զարած հարածին զեւթն օր : * Եւ տեսա
նիցն քահանայն զարածն յաւուրն եւթներորդի, և ահա
չիցն տարածեալ հարածն Է մերժն. և մազ խարտե
ալուցն չիցն 'ի նմա, և ոչ տեսիլ հարածոյն զնստա
33 գոյն իցէ քան զմերժն * զերծցն զնա. բայց զհարածն
մի գերծցն. և զատուացն քահանայն զարածն զեւթն
34 օր կրկին առդամ : * Եւ տեսնիցէ քահանայն զարածն
յաւուրն եւթներորդի. և ահա չիցն տեսեալ արածն
ընդ մերժն յետ գերծանելոյն զնա. և տեսիլ հարածոյն
չիցն զնստապոյն քան զմերժն, սրբեացն զնա քահա
35 նայն. և լուացեալ զմօրն իւր՝ եղիցի սուրբ : * Ապա
թի տեսնուի տեսնուի հարածն Է մերժն յետ գերծե
լոյն զնա և տեսնիցէ քահանայն, և ահա տեսեալ իցէ
36 հարածն ընդ մերժն. * մի դարձանեացն զնա քահա
37 նայն զն խարտեալ մազոյն զի պիլծ է : * Իսկ եթէ կազ
ցն 'ի տեսուի հարածն 'ի մերժն, և մազ թուի եկեացն
'ի նմա, ողջացաւ հարածն սուրբ է. և սրբեացն զնա քա
38 հանայն : * Եւ առն կամ կնոջ եթէ լինիցի 'ի մերձ մարմ
39 նոյ իւրոյ փայլուն ինչ՝ փայլածին լսնացեալ, * և տես
աւ

(27) Այս. Եւ տեսցն քահանայն. տեսեալ իցէ ընդ
մերժն. արած բարոտութի է ընդ կեզոյն բարդքեալ :
(34) Այս. Եւ տեսեալ հարածն ընդ մերժն : (35) Այս.
Եւ տեսնիցէ զնա քահանայն (37) Այս. Կայցէ...
հարածն, և մազ : (39) Ուրիշ. Թէ փութ է տարաւ

տանիցէ, քահանայն. և ահա 'ի մորթ մարմնոյ նր փայլեալ
 փայլածուն՝ բնացեալ. Թեփուկ է տարածեալ 'ի մորթ
 մարմնոյ նր. սուրբ է : * Եւ եթէ մաշտեսցի գլուխ ու 40
 բութ՝ կանաւ է, սուրբ է : * և եթէ յերեսաց կողմանէ 41
 մաշտիցի գլուխ նր, ձեղ է՝ սուրբ է : * Ապա թէ լինիցի 42
 'ի կնառուն նր կամ 'ի ձեղուն արած սպիտակ կամ կար
 սրացեալ, բորոտուն թաքուցեալ է 'ի կնառուն նր կամ
 'ի ձեղուն : * Եւ տեսանիցէ զայն քահանայն, և ահա 43
 տեսիլ արածին սպիտակիցէ, կամ կարմրագոյն 'ի կրն
 գուն նր, կամ 'ի ձեղուն, իբրև զսփալ բորոտութե 'ի
 մորթ մարմնոյ նր. այր բորոտեալ է՝ պիղծ է, պղծե
 լով պղծեսցէ զնա քահանայն. զի 'ի գլուխ իւրում է ա
 րածն իւր :

ԽԱ * Եւ բորոտ յորում իցէ արած, * հանդերձ նորա քա 44
 կեալ լիցի, և գլուխ նր մերկ, և զբերան իւր պատեսցէ. 45
 և պիղծ կոչեսցի Կամ աւելոյս որպէս իցէ 'ի նմա ա 46
 րածն, պիղծ եղիցի. և պիղծ է, մեկնեալ նստցի, և ար
 տաքոյ բանակին եղիցի բնակութի նորա :

ԽԲ * Եւ ձորձ յորում լինիցի արած բորոտուն եթէ 'ի ձորձ 47
 սառի, եթէ 'ի ձորձ կտաւի, * եթէ յառէջ, եթէ 'ի թե 48
 զան, եթէ 'ի կտաւիս, և եթէ յասաւիս. եթէ 'ի մորթ, և
 եթէ յամ մաշի գործոյ : * և լինիցի արած կանաչացեալ 49
 կամ կարմրացեալ 'ի մորթ կամ 'ի հանգերձ. կամ յա
 աէջ կմ 'ի թեղան, կմ յամ մորթ գործոյ, կմ յանթ
 փնչ. արած բորոտուն իցէ. և ցուցցէ քահանային : * Եւ 50
 տեսցէ քահանայն զարածն, և զառուսցէ քահանայն զա
 րածն զեւթն օր : * և տեսցէ քահանայն զարածն յա 51
 ւուրն եւ թեւերորդի. եթէ սփռեալ իցէ արածն ընդ
 ձորձն, կամ լե առէջ, կամ ընդ թեղան, կամ լե կտա
 վիս, կամ ընդ ասուրս, կամ ընդ մորթ. ըստ ամի որ
 եղիս և գործիցի մորթ 'ի գործ, բնակ բորոտութե է ա
 րածն : Պիղծ է. * և այրեսցէ զձորձն եթէ առէջ իցէ 52
 եթէ թեղան, յասուրս կամ 'ի կտաւեաց, կամ յամ
 մաշկերդն նիւթոյ, յորում իցէ արածն. քանզի բնակ
 բորոտութե է՝ հրով այրեսցի : * Ապա թէ տեսանիցէ 53
 քահանայն և ահա չիցէ սփռեալ հարածն լե հանգերձն,
 կամ ընդ առէջն, կամ ընդ թեղանն, կամ ընդ ասւրն,
 կամ ընդ կտաւն, կամ ընդ ամ անթ մաշկերդն : * հրա 54
 ման տացէ քահանայն, և լուսոցն յորում իցէ արածն.
 և զա

ծեալ : (39) Այս. 'ի մորթ մարմնոյ իւրոյ : (48) Ոմեկ.
 Եթէ յառէջ, եթէ : (49) Այս. Արածն կանաչացեալ :
 (52) 'ի լուս. Մաշկերդն անթոյ, համայն անթոյ Բնաթ :
 (53) Այս. Եւ չիցէ սփռեալ արածն... կամ լե ասւրն
 և ընդ կտաւ : (54) Ոմեկ. Զեւթն օր երկուս ամիդամ :

և զառաւսեցէ՛ քահանայն զարածն՝ զեւթնօր երկկէցա անէ
 55 գամ։ * Եւ տեսցէ՛ քահանայն յետ լուանայոյ զարածն .
 եթէ չիցէ՛ քնչ փոխեալ տեսիլ արածին . և զչ փոխեալ
 իցէ՛ արածն , պիճծ է , հրով այրեացի . զի հաստատեալ
 56 է՛ ի հանգերձն , կամ՝ յառէջն , կամ՛ ի թեղան : * Եւ եւ
 թէ տեսանիցէ՛ քահանայն՝ և շրագոյն իցէ՛ հարածն յետ
 լուանայոյն զնա , պատաստեցէ՛ զայն ի հանգերձն ան
 տի , կամ՛ ի մորթոյ , կամ՝ յառիջէ , կամ՛ ի թեղանոյ :
 57 * Ապա թէ՛ զարձեալ երևեսցի ի հանգերձին , կամ՝
 յառէջ , կամ՛ ի թեղան , կամ՝ յամ մանթ մաշկեղէն ,
 բորոտութի բորբոքեալ է . հրով այրեացի յորում ի
 ցէ՛ արածն , եթէ հանգերձ իցէ , և եթէ առէջ , եթէ թե
 58 զան , * և եթէ ամ անթ մաշկեղէն : որ լուանայցի՛ և
 ելանիցէ՛ ի նմանէ՛ արածն , կրկին լուանցի՛ և սուրբ
 59 լիցի : * Այս օրէն իցէ՛ արածի բորոտութե ասուեալ
 հանգերձի , կամ՝ կտաւոյ , կամ՝ առիջոյ , կամ՝ թեղա
 նոյ , կամ՝ ամենայն մաշկեղէն անթոյ , ի սրբեւ կամ՛ ի
 պղծեւ զնա :

ԳԼ ԺԴ .

1 Ի քօսեցաւ նոր ընդ մովսինի՛ և ասէ . * Այս օրէն լի ի Գ
 2 ցի բորոտի՛ յաւուր յորում սրբեսցի . անցի աս
 3 քահանայն : * և ելցէ՛ քահանայն արտաքոյ բանակին .
 և տեսցէ՛ քահանայն , և ասա բժշկեալ իցէ՛ արած բզ
 4 րոտութեն ի բորոտե անտի : * Հրաման տացէ՛ քահա
 նայն , և ասցեն ի սրբելոյն երկուս հաւա կենդանիս
 սուրբա , և փայտ եղենեայ , և կարմիր մանեալ , և զոպա :
 5 * և հրաման տացէ՛ քահանայն , և սպանցեն զմի հաւն
 6 յանթ խեցեղէն ի վերայ ջրոյ կենդանւոյ : * Եւ ըզ
 հաւն կենդանի առցէ , և զփայտն եղենեայ , և զկար
 միրն մանեալ , և զոպայն , և թացցէ զնոսա և ըզ
 հաւն կենդանի՛ յարիւն հաւուն սպանելոյ ի վրջոյն
 7 կենդանւոյ : * և ցանեացէ՛ ի վերայ սրբելոյն ի բորո
 տութէ եւթն անգամ , և սրբեացէ զնա : և արձակել
 8 ցէ՛ զհաւն կենդանի ի գալլո : * Եւ լուաացէ՛ սրբալն
 զձորձաիւր , և գերծեսցէ՛ զամ՝ զմազ իւր . և լուաացի ,
 ջրով , և սուրբ լիցի . և ապա մտցէ՛ ի բանակն , և լիցի
 9 արտաքոյ տան իւրոյ զեւթն օր : * և յաւուրն եւթն
 երոր

(55) 'իւս' . Սփռեալ տեսիլ արածին : (55) Աստ .
 եթէ չիցէ՛ փոխեալ . . . արածն : հրով այրեացի . . . ի
 հանգերձն : (59) 'իւս' : Աստեաց հանգերձի :
 Գլ . ԺԴ : (2) Աստ . Այս օրէն եղիցի բո' : (3) Աստ .
 Եւ տեսանիցէ՛ քահանայն : (8) Աստ . Եւ գերծցէ զամ :

երորդի գերծցել զամ զմեզ իւր, և զգլուխ, և զմարտեա
 և զյանս. և զամ զմեզ իւր գերծցել. և զարդեսցել զհան
 գերծե իւր, և չուանցել զմարտին իւր ջրով, և աւարբի
 ցի: * Եւ յաւուրն աւթերորդի առցել երկուս դասինս 10
 անտրանս տարեւորս, և այդմ մի անտրանս տարեւոր, և
 երկու տասանորդս նաչուոյ 'ի դահ իւզով զանգեալ, և
 շաշակ մի իւզոյ: * և կացուացել քահանայն որ սրբիցեն, 11
 զայրն եր սրբիցին, և զայն՝ առաջի խորանին վիպուռն:
 * և սպանցել քահանայն զմի գառնն. և մատուցել զնա 12
 զմ յանցանաց, և զճաշակն իւզոյ. և նուիրեացել զայն
 նաւէր առաջինն: * Եւ սպանցել զգառնն զմեւ 'ի տեղ 13
 ւորն ուր սպանանիցին զողբակեզն և զմի մեղացն 'ի նիւ
 տեղով. զի ողջ որ զմ մեղացն իցել, նոյնպէս և որ զմ յան
 զանացն իցել. և երկիցի քահանային. զի սրբուք սրբուեց
 ւ: * Եւ առցել քահանայն յարեւել այնր՝ որ զմ յանց 14
 նացն իցել. և դիցել քահանայն յարեւել անտի 'ի վիթբալ
 թահի աջոյ յանկան այնորիկ որ սրբիցին, և 'ի վիթբալ
 րի աջոյ ձեռին նր, և 'ի վիթբալրի աջոյ ոտին նր: * Եւ 15
 առեալ քահանային 'ի ճաշակէ անտի իւզոյն, արկցել
 'ի ձախոյ ձեռին իւր քահանայն: * և թացցել քահանայն 16
 զմասն իւր աջոյ յիւզոյ անտի՝ որ իցել 'ի ձախոյ ձեռնի
 իւրում. և ցանկացել մատաւր իւրով եւ թն անգամ ա
 ռաջի նն: * և զմնացել ալ եւզն 'ի ձեռին իւրում՝ դիցել 17
 քահանայն 'ի վիթբալի աջոյ ունկան՝ այնորիկ որ սր
 բեւոցն իցել. և 'ի վիթբալրի աջոյ ձեռին նր. և 'ի վիթբալ
 րի աջոյ ոտին նր, 'ի տեղով արեւան յանցանաց: * և 18
 զմնացեալ իւզն 'ի ձեռին քահանային, դիցել քահանայն
 'ի վիթբալրի սրբիցիւն, * և քաւեացել զն նր քահանայն 19
 առաջինն. Եւ արասցել քահանայն զվասն մեղացն. և
 քաւեացել քահանայն զմ այնորիկ՝ որ սրբեւոցն իցել 'ի
 մեղաց իւրոյ: Եւ անտրանացել քահանայն զողբակեզն,
 * և հանցել քահանայն զողբակեզն և զզոհն առաջինն 'ի 20
 մեղանն. և քաւեացել զն նր քահանայն, և սրբեացի: * Եւ 21
 եթե աղբաս իցել, և չդատն իցել ձեռն իւր. առցել գառն
 մի զմ յանցանաց զոր յանցեաւն 'ի նուէր առ 'ի քաւե
 ւոյ զմ նր. և զտասանորդ նաչուոյ իւզով զանգեալ 'ի
 դահ, և շաշակ մի իւզոյ: * և երկուս տատրակս վաս 22
 երկուս ձագս աղանձեաց. որպիսինք եղիտ ձեռն նր.
 և երկիցի մին՝ զմ մեղաց. և մին՝ յողբակեզ: * և տարցի 23
 զայն յաւուրն ութերորդի առ քահանայն, առ 'ի սրբե

[17]

(12) Ոմնս. Եւ առցել քահանայն զմ գառն: (15) Աստ. 'ի ձախոյ ձեռն քահանային: (17) Աստ. Եւ 'ի ծայրի
 աջոյ ձեռն... և 'ի ծայրի աջոյ ոտին: (21) Ոմնս. Եւ ոչ
 գտանիցել ձեռն: (22) Աստ. Զագս աղանձեաց... և

- 15) զիս առ գրան խորանին վնայութե՛ն առաջի տն ։
- 24 * Եւ առեալ քահանայն զգառնն զվն յանցանացն , և
- 25 զմաշակն իւզոյ . և գիցէ նաւէրառաջի տն ։ * և ապա
- զէ զգառնն զվն յանցանացն . և առցէ քահանայն յարե
- նէ անտի՝ որ վն յանցանացն իցէ , և գիցէ ՚ի վ ըլլմա
- կի աջոյ ունեան սրբեցելոյն , և ՚ի ծայրի աջոյ ձեռնն
- 26 նը , և ՚ի ծայրի աջոյ տաին նը ։ * Եւ յիւզոյ անտի արե
- 27 ցէ քահանայն ՚ի ձախու ձեռնն իւրում , * և ցանեցէ
- քահանայն մատաւրն աջոյ յիւզոյ անտի՝ որ իցէ ՚ի ձա
- 28 խու ձեռնն իւրում եւ ձեռն անգամ առաջի տն ։ * և գի
- ցէ քահանայն յիւզոյ անտի որ իցէ ՚ի ձեռնն իւրում ,
- ՚ի վ ըլլմա կի աջոյ ունեան սրբեցելոյն , և ՚ի վ ըլլմա
- րի աջոյ ձեռնն նը , և ՚ի վ ըլլմա ծայրի աջոյ տաին նը , ՚ի
- 29 տեղաւ արեանն որ վն յանցանացն իցէ ։ * Եւ զմաշ
- եալ եւզն որ իցէ ՚ի ձեռնն քահանային , արեցէ ՚ի գը
- լուսն սրբեցելոյն . և քաւեցէ վն նը քահանայն առա
- 30 ջի տն ։ * Եւ արասցէ զվն ՚ի ստորակայ անտի կամ ՚ի
- ծաղուցն ապանեալ՝ ըստ ընչին գոր եգիտ ձեռն իւր ։
- 31 * զվն վն մեղաց , և զվն ողջակէզ առաջի տն հան
- դերձ զոհիւն . և քաւեցէ քահանայն վն սրբեցելոյն
- 32 առաջի տն ։ * Այս օրէն իցէ յորում իցէ արած բո
- րոտութե , և որ ոչ գտանիցի ՚ի ձեռնն բաւական լի
- նելոյ ՚ի սրբութի իւր ։
- 33 * Խաւեցաւ ար ընդ մովսիսի և ընդ աշարանի՝ և տակ իւր
- 34 * Զործամ մտանիցէք յերկիրն քանանացոյ՝ զոր եւ
- տաց ձեզ ՚ի ստացուածս . և տային՝ արած բոլորոտ
- 35 թե ՚ի տունս երկրին ստացուածոյ ձերոյ ։ * և գայցէ
- որոյ տունն իցէ , և պատմիցէ քահանային՝ և ստիցէ ,
- 36 թէ արած իմն երեւցաւ ՚ի տան իմում ։ * Հրաման տա
- ցէ քահանայն իմախէզ զտունն , մինչև մտեալ իցէ քա
- հանային տեսանել զտունն , և մի ողջակէզ քահանայն
- զամ ինչ որ ՚ի տանն կայցէ . և ապա մոցէ քահանայն
- 37 որանել զտունն ։ * Եւ տեսանիցէ քահանայն զարածն
- յորան տանն , զնստագոյնս , կանախ կամ կարմրացեալս :
- 38 և տեսիլ նը զնստագոյն իցէ քան զորմոցն ։ * և երեւ
- քահանայն ՚ի տանն անտի ՚ի գռռն տանն , զտտու
- 39 ցէ քահանայն զտունն զեւթն օր ։ * Եւ եկեացէ գար
- ձեալ քահանայն յաւաւրն եւ թնկրորդի . և տեսանիցէ

ԸԼ-

գիտ ձեռն իւր . և երկիցի ։ (25) Ոման . Աջոյ ունեան
սրբացելոյն ։ (26) Այս . ՚ի ձախոյ ձեռն քահանային ։
և ։ (30) (31) Այս . Չոր եգիտ ՚ի ձեռնն իւրում . . և
զվն ողջակէզ հանդերձ զո՛ւն (34) Այս . ՚ի ստացուած . .
երկրին ստացուածոյ ձերոյ ։ (36) Այս . Եւ պղծեցէ
քահանայն զամ ։ (37) Ոման . Կանաչս կարմրացեալս ։

զտուան, և թէ սփռեալ իցէ արած տանն ընդ որմն
տանն: * հրամանն առցէ քահանայն, և քակեացեն զքա 40
քինան յորս արածն իցէ: և հանցեն զնո արտաբոյ քա
զաքին 'ի տեղի անսուրբ: * Եւ քերեսցեն զտունն 'ի 41
ներքոյ շուրջանակի: և հանցեն զքերուածն արտաբոյ
քազաքին 'ի տեղի անսուրբ: * և առցեն այլ քարինս 42
քերածոյս, և գիցեն փոխանակ այնց քարանց: և այլ
հող առցեն և ծեփեսցեն զտունն: * Եւ եթէ անգրէն 43
կրկնեսցի արածն, և երևեսցի 'ի տանն յետ զքարինսն
քակելոյ, և զտունն քերելոյ և միւսանգամ ծեփելոյ:
* մտցէ քահանայն և տեսցէ թէ սփռեալ իցէ արածն 44
ընդ տունն, բնակ բորոտութիւն է 'ի տանն, պիղծ է:
* քակեսցեն զտունն, և զփայտս նր, և զքարինս նր, 45
և զամ հող տանն: և հանցեն արտաբոյ քազաքին 'ի տե
ղի անսուրբ: * Եւ որ մտանիցէ 'ի տունն զամ աւուրս 46
զատանելոյ նորս, պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ: * և որ 47
ներիցէ 'ի տան անգ' լուսացէ զմարմն իւր, և պիղծ լի
ցի մինչև ցերեկոյ: և որ կերիցէ 'ի տանն' լուսացէ ըզ
մորմն իւր, և պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ: * Եւ եթէ 48
եկեալ մտանիցէ քահանայն և տեսանիցէ, և ահա չիցի
սփռեալ արածն ընդ որմն տանն յետ ծեփելոյ զտունն,
սրբեսցէ քահանայն զտունն, զի բժշկեցաւ արածն:
* Եւ առցէ առ 'ի սրբելոյ զտունն երկուս հաւս կեն 49
գանիս սրս, և փայտ եղևնեայ, և կարմիր մանեալ, և զո
պա: * և սպանցէ զմի հաւն յամեն խեցեղէն 'ի վր ջրոյ 50
կենդանւոյ: * և առցէ զփայտն եղևնեայ, և զկարմիրն 51
մանեալ, և զզոպոյն, և զհաւն կենդանի: և թացցէ
զոտս յարեան հաւուն սպանելոյ 'ի վր ջրոյ կենդան
ւոյ: և ցանեսցի նոքզ զտամբն եւթն անգամ: * Եւ 52
սրբեսցէ զտունն արեամբ հաւուն, և ջրովն կենդա
նեալ, և հաւուն կենդանեալ, և փայտիւն եղևնեալ,
և զոպայիւն, և կարմիրն մանելով: * և արծակեսցէ 53
զհաւն կենդանի արտաբոյ քազաքին 'ի գաշտ: և քա
ւեսցէ վր տանն և մարբեսցի, և սուրբ եղիցի: * Այս 54
օրէն լիցի ըստ ամ արածոյ և բորոտուն: և հարածի
* և բորոտութեանդերձի, և տան, * և սպւոյ, և պա 55
լարի, և պաղպաղոյ * նշանակելոյ, թէ յորում աւուր 56
պիղծիցի, և յորում աւուր սրբիցի: Այս օրէն լիցի բո 57
րոտութիւն:

ԳԼ.

(41) Աստ. Եւ քերեսցեն զնա 'ի ներ'... և հեղցեն ըզ
քերուածն ար': (44) Ոման. Բնակ բորոտութիւն է 'ի
տանն: (48) Ոման. Արածն ընդ տունն, և սրբեսցէ
քահանայն: (52) Բաղդ. Եւ փայտիւն եղևնով և զո'
(54) Աստ. Ըստ ամ արածոյ բորոտութիւն:

ԺԻ

ԳԼ. ԺԵ.

- 1 Եւ օսեցաւ թր ընդ մովսիսի և ընդ ահարոնի՝ և ասէ : ԽԵ
- 2 * Խօսեալց ընդ որդիսդ Ելի՝ և ասասցեսցառաս :
- 3 Առն ուրուք առն՝ եթէ լինիցի ծորումն ի մարմնոյ
3 իւրմէ, ծորումն իւր պիղծ է : * Եւ այս օրէն լինիցի
սրբութիւն նր. որոյ ծորիցէ սերմն ի մարմնոյ իւրմէ,
կամ թէ հալիցի մարմին իւր ի ծորելոյն. պղծուի իւր
՝ ի նմա է զամ աւուրս ծորելոյ մարմնոյ իւրոյ . կամ
թէ հալիցի մարմին նորա ի ծորելոյ անտի. պղծուի թի՛ :
- 4 մարմնոյ է այն . * Առն անկողին յորում ննջեսցէ սերմ՝
4 նահալան՝ պիղծ լիցի . և ամ յորոյ վր նսացի՝ պիղծ լի
5 ցի : * Եւ մարդ որ մերձեսցի յանկողին նր՝ ողողեսցէ
զձորձս իւր, և լուսացի ջրով, և պիղծ լիցի մինչև ցե-
6 րեկոյ : * Եւ որ նստիցի ի վր անօթոյ՝ յորում նստեալ
իցէ սերմնահալան, ողողեսցէ զհանգերձս իւր և լը-
7 ւասցի ջրով. և պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ որ մեր-
ձեսցի ի մարմն սերմնահալան, ողողեսցէ զձորձս իւր,
8 և լուսացի ջրով. և պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ
եթէ թուք սերմնահալան հասանիցէ ի սուրբն, ող-
ղեսցէ զհանգերձս իւր, և լուսացի ջրով. և պիղծ լի
9 ցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ ամ համէա իւրոյ՝ յորոյ վերայ
10 նսացի սերմնահալան, պիղծ լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ
ամ որ մերձեսցի յամ որ ինչ ի ներքոյ նր իցէ, պիղծ
11 լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ յորինչ մերձեսցի սերմնա-
հալան, և զձեռս իւր ձգ լուսացի ջրով, ողողեսցէ
զհանգերձս իւր, և լուսացի զմարմին իւր ջրով. և պիղծ
12 լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ անօթ ինչի զէն՝ յոր թէ մեր-
ձեսցի սերմնահալան, փշրեսցի . և ամ անօթ փայտեղէն
13 լուսացի ջրով, և եղիցի ար : * Եւ եթէ սրբեսցի սերմ՝
նահալան ի բղմանն իւրմէ, համարեսցի իւր եւ թիւն օր
՝ ի սրբութիւն իւր . և ողղեսցէ զհանգերձս իւր, և լուսա-
ցէ զմարմին իւր ջրով կենդանեալ. և եղիցի սուրբ :
14 * Եւ յաւուրն ութերորդի առցէ երկուս տաարակս,
կամ երկուս ձադս աղանեայ . և տարցի զայն առա-
ջի

ԳԼ. ԺԵ. (2) Այս. Առն որոյ լինիցի ծորումն ի մար-
մնոյ իւրոյ . . պիղծ լիցէ : (3) իւր . . Լիցի պղծութիւն
նր, որոյ ծոր : (4) Այս. Պիղծ եղիցի, և ամ յորոյ վր
նստիցի : (5) Ուր . . Ողողեսցէ զձեռս իւր : (6) Ոման
աւրէս . . աւրէս դէն, սերմնահալան, սերմնահալան :
(8) Յօրինալին. Եւ եթէ թուք . . հանիցէ ի սուրբն :
(9) Ոման . . Ողողեսցէ զձորձս իւր : (13) Յօրինալին պիւ-
սեր . . Չհանգերձս իւր, և լուսացէ :

ջի ան 'ի գուռն խորանին վկայութե . և տալէ՛ ցքահա
նայն : * Եւ արասցէ՛ քահանայն զմին վն մեղաց , և զմին՝ 14
յողջակեղ : և քաւեացէ՛ վն նր քահանայն առաջի ան 'ի
բղխմանէ անտի նորա :

ԽԶ * Եւ ժյր դը՛ յորմէ ելանիցէ տրուի՛ սերման , լուսացէ՛ 16
զեմ մարմին իւր ջրով . և պիլո՛ւ լիցի մինչև ցերեկոյ :
* Եւ եմ հանգերձ և մաշկ , յորոյ վերայ հառանիցէ ա 17
բուծի սերման , լուսացին ջրով . և պիլո՛ւ լիցին մինչև
ցերեկոյ : * Եւ կին ընդ որում հարկանիցի այր՝ արուք 18
սերման . լուսացին ջրով , և պիլո՛ւ լիցին մինչև ցերեկոյ :

ԽԵ * Եւ կին՝ որոյ բղխիցէ արեւն . և լինիցի բղխումն ա 19
բեան նր՝ 'ի մարմնի իւրում , գեւթն օր եղիցի 'ի գաշ-
տանի իւրում : * Եւ որ հարկանիցի ընդ նա , պիլո՛ւ լի 20
ցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ եմ յորոյ վր ննջեսցէ 'ի գաշ- 21
տանին իւրում . և եմ յորոյ վր նսացի՝ պիլո՛ւ լիցի մին-
չև ցերեկոյ : * և եմ որ մերձենայցէ յանկողին նորա , 22
ողողեսցէ զհանգերձս իւր , և լուսացէ զմարմին իւր
ջրով , և պիլո՛ւ լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ եմ որ մեր 23
ձենայցէ յեմ անօթ յորոյ վր նսացի նա . ողողեսցէ ըզ-
հանգերձս իւր , և լուսացի ջրով , և պիլո՛ւ լիցի մինչև
ցերեկոյ : * Եւ եթէ տակաւին յանկողինին իւրում իցէ , 24
կամ թէ՛ 'ի վր անօթոյ իրիք յորոյ վր նստեալիցէ , 'ի
մերձենալ ուրուք՝ 'ի նա՝ պիլո՛ւ լիցի մինչև ցերեկոյ : Եւ
եթէ ննջելով թր ննջեսցէ ընդ նա , և պղծութե նորա
'ի նա՛ն իցէ , պիլո՛ւ լիցի գեւթն օր . և եմ անկողին յո- 25
րոյ վերայ և ննջիցէ՝ պիլո՛ւ լիցի մինչև ցերեկոյ : * Եւ
կին՝ որ բղխիցէ բղխումն արեան զաւուրս բազումն .
եւ 'ի ժամանակի գաշտանի իւրոյ . եթէ բղխիցէ յեա
գաշտանին իւրոյ . եւմ աւուրք բղխման պղծուի իւրոյ ,
այնպէս իցեն իբրեւ զաւուրս գաշտանին իւրոյ . և եղի- 26
ցի պիլո՛ւ : * Եւ եմ անկողին՝ յորում ննջեսցէ զեմ ա
ւուրս բղխման իւրոյ , ըստ անկողնի գաշտանին իւրոյ
լիցի անսուրբ : և եմ անօթ յորոյ վերայ նսացի՝ պիլո՛ւ
լիցի ըստ պղծութե աւուրք գաշտանին իւրոյ : * Եւմ 27
որ մերձեսցի 'ի նա՝ պիլո՛ւ լիցի , և ողողեսցէ զձորձս
իւր , և լուսացէ զմարմին իւր ջրով . և պիլո՛ւ լիցի մին-
չև ցերեկոյ : * Այսա թէ սրբեսցի 'ի բղխմանէ անտի , 28
համարեսցի իւր աւուրս եւթն , և ապա սրբեսցի : * Եւ 29
յաւուրն ութերորդի առցէ իւր երկուս տատարակս
կամ երկուս ձաքս պղաւնեաց . և տարցի զայն առ քա-
հա

(19) Ուրա . 'ի մարմնի իւրում , եթէ օր որոշեսցի :
Ա՞ որ : (21)(22) Այս . 'չստիցի՝ պիլո՛ւ լիցի . և եմ
որ մերձենայ յան : (26) Այս . Թորոյ վերայ ննջիցէ
զեմ . . . բղխման իւրոյ . . . լինիցի անսուրբ :

- 30 հանայն 'ի գաւառն խորանին վկայութե : * և արտայէ քա-
հանայն զմին վն մեղաց , և զմին յողմակէզ . և քաւանցէ
զն նի քահանայն առաջի ան 'ի բղխմանէ անտի պրծու-
31 թնն իւրոյ : * Եւ զգաւազոյնս առնիցէք զորդիսն իմ
'ի պրծութեց իւրեանց . և մշ մեռանիցին զն անարու-
թե իւրեանց , առ 'ի պղծելոյ նց զխորանն իմ որ է 'ի
32 նոսա : * Այս օրէն իցէ անմահական : և եթէ ելա-
նիցէ յուսկէ արութեանման , առ 'ի պղծելոյ նովա .
33 * և անապատի 'ի գաւառնի իւրում : և անմահա-
թին 'ի բղխման իւրում . արութն և իգի , և առն որ ննջի-
ցէ ընդ գաւառնի :

ԴԼ. ԺԶ.

- 1 **Ի** ցօսեցաւ ձոր ընդ մովսիսի և ասէ . յետ վախճանե իսը
լոյ արգաւցն ահարոնի , 'ի մատուցանել նոցա հուր
2 օտար առաջի ան , և սարաիւղ : * Եւ ասէ ձորցմովսէս .
խօսեաց քա հարոնի եղբոր քում . և մի մացեն յմմ ժամ
'ի սրբութեն 'ի ներքս քան զվարացլորն յանդիման քա-
ւութեն , որ է 'ի վերայ տապանակի վկայութեն . և ոչ
մեռանիցէք : զի ամպսվ երևեցայց 'ի վի քաւութեն :
3 * և ապա մտանիցէ ահարոն 'ի սրբութեն զուարակաւ
4 յանդւոյ զն մեղաց , և խոյիւ յողմակէզ : * Եւ պատմու-
նան կտաւի արքան զգեցցի , և անդրաւարտիս կտա-
ւիս ունիցի յանգամա իւր . և գօտի կտաւի անցէ ընդ
մէջ իւր , և խոր կտաւի եզեալ 'ի գլուխ , զի հանգերմ
սրբութե է . և լուսացէ ջրով զամենայն մարմին իւր .
և զքեցցի զնոսա :
5 * Եւ 'ի ժողովրդենէ արգաւցն իսրայելի առցէ երխթ
կուս նոխազս յայծեաց վանն մեղաց , և խոյ մի յող-
6 ջակէզ : * և մատուցէ ահարոն զզուարակն զվն մեղաց
7 իւրաց . և քաւեացէ զն իւր , և վն ասն իւրոյ : * Եւ
առցէ երկնմանոխազս և կապուսցէ զնն առաջի ան առ-
8 գրան խորանին վկայութե : * և արեցէ ահարոն 'ի վի
երկուց նոխազացն վիճակս՝ վիճակ մի ան . և վիճակ մի
9 արձակելոյ . * և մատուցէ ահարոն զնոխազն յորոյ վի
10 իջցէ վիճակն արձակելոյ * և կայուսցէ զնա առաջի ան
կենդանի . քաւել նովա . առ արձակելոյ զնա յարձա-
կումն :

(30) Աւս . 'ի բղխմանէ պրծութե նի :

ԳԼ. ԺԷ. (1) Աւս . 'ի նոցա զհուրն օտար ան , և աս' :

(4) Աւս . Եւ գօտի կտաւի անեալ : (9) Աւս . Յորոյ
վի իցէ վիճակն ար' : (9) (10) Ոսկան յաւելքածով օտի
այսպէս . Յորոյ վերայ իցէ վիճակն : Եւ իսկ յորոյ վերայ վի-
ճակն արձակելոյ , և կա' :

կուսն, և Թոգլոյ զնա յանապատ : և առցէ նոխաղն յինքն
զանօրէնու թիս նոցա՝ յանկոխն :

Ծ * Եւ մատուցէ ահարոն զգուարակն զվն մեղաց զիւրն . 11
և քաւեսցէ վն իւր և վն տան իւրոյ : և սպանցէ ըզ-
գուարակն զվն մեղաց զիւրն : * և առցէ լին բուրուա 12
առաւ կայծակունս հրոյ՝ ի սեղանոյ անտի, որ է առա-
ջի տն . և լցցէ զձեռս իւր խնկով հանգածանացն մանր
աղացելով . և տարցի ի ներքս քան զվարագոյրն : * և 13
դիցէ զիւրնին ի վերայ հրոյն առաջի տն . և ծածկեա-
լէ ծուխ խնկոյն զքաւուեն որ իցէ՝ ի վր վկայուեցն ,
և ոչ մեռան իցիք : * Եւ առցէ յարենէ զուարակին , և 14
ցանեսցէ մատամբ իւրով ի վր քաւու թիւն ընդ կողմն
արեւելից ընդ գէմ քաւու թիւն : և ցանեսցէ եւ թիւն տն
զամ յարենէ անտի մատամբ իւրով : * Եւ սպանցէ ըզ- 15
նոխաղն զվն մեղաց , որ վն ժողովրդեանն իցէ առաջի
տն : և տարցի յարենէ անտի ի ներքս քան զվարագոյրն .
և արասցէ զարիւն նր զոր օրինակ արոր զարիւն զուա-
րակին . և ցանեսցէ զարիւննր ի վր սեղանոյն յանդի-
ման քաւու թիւն : * Եւ քաւեսցէ զսրբու թիւն ի պղ- 16
ծուեց որդւոցն իւր , և յանիբաւու թիւն նց , և վն տն
մեղաց նց : Եւ այսպէս արասցէ ի խորանին վկայուեն ,
առացելոյ ի նոսա ի մէջ պղծու թիւն նց : * և ամենեւին 17
մարդ ոչ լինիցի ի խորանին վկայու թիւն ի մասնել նորա
և քաւել ի սրբու թիւն ժինժ ելանիցէ : և քաւեսցէ վն
իւր և վն տան իւրոյ , և վն տն ժողովրդեան որդւոցն
իւր : * Եւ ելցէ ի սեղանն որ առաջի տն , և քաւեսցէ 18
ի վր նր : և առցէ յարենէ զուարակին և յարենէ նո
խաղին , և դիցէ ի վր եզերաց սեղանոյն շուրջանալ
կի : * և ցանեսցէ յարենէ անտի մատամբ իւրով ի վր 19
նց եւ թիւն անգամ , և մաքրեսցէ զնա , և սրբեսցէ զնա
ի պղծու թիւն որդւոցն իւր : * և վախճանեսցէ առ ի 20
քաւելոյ զսրբու թիւն , և զխորանն վկայուեն և զսեղանն :
և վն քահանայիցն սրբեսցէ : Եւ մատուցէ զնոխաղն
կենդանի . * և դիցէ ահարոն զձեռս իւր ի վերայ գլխոյ 21
նոխաղին կենդանւոյ . և խոստովան լիցի ի վերայ նր
զամ անօրէնու թիւս որդւոցն իւր , և զամ անիբաւուեն
նց , և զամ զմեղս նց : և դիցեն վնն ի վր գլխոյ նոխաղին
կենդանւոյ . և արձակեսցէ ի ձեռն առն պատրաստելն՝
յանապատ : * Եւ առցէ նոխաղն յանձն իւր զանօրէ 22
նու թիւս նց՝ յերկիր անկոխ . և արձակեսցէ զնոխաղն
յանապատ : * Եւ մոցէ ահարոն ի խորանն վկայուեն , 23
և մերկասցի զպատմու ձանն կտաւի , զոր զգենոյր ի
մատ

-(18) Ուստ . Եւ յորժամ ելցէ ի սեղանոյն որ առաջի :

(19) Բապտի . Յարենէ անտի ի վր նր մատամբ իւր :

24. մտաներն իւրում' ի սրբութեն . և գիցե զայն. անգ. : * և լուսացե զմարմին իւր ջրով' ի անգլոյն սրբութեն . և զգեցցի զպատմութեանն իւր . և ելեալ արեսցէ զողջակեցն իւր և զովն անիւրոյ, և զմ ժողովադեանն , ուղ զմ քալ :
25. հանայիցն : * և զնարայն որ վասն մեղացն իցե' հանցեն :
26. ի անդամն : * Եւ որ արձակէ զնոխազն նուիրեալ յարձակութեն , ողորկացէ՛ զձորձս իւր , և լուսացէ՛ զմարմին իւր ջրով . և ապա մացէ ի բանակն :
27. * Եւ զղուարակն որ զմ մեղաց , և զնոխազն զզմ մեղաց , որոց արիւնն մաւծաւ քաւել' ի սրբութեն , հանցեն արտաքոյ բանակին և այրեսցնեն զմ չորով , և զլ :
28. մարմնն նշ և զմիս նշ , և զապաւառ նշ : * Եւ որ պրկեցէն զնոսա , ողորկացէ՛ զհանգերձս իւր , և լուսացէ՛ զլ :
29. մարմին իւր ջրով . և ապա մացէ ի բանակն : * և եղիցե ձեզ այն՝ օրէն յաւիտենական :
- Յամենանն եւթներորդի ի տասն ամսոյն , լլկեսլից ԾԲ զանձինս ձեր . զձմ գործ մի գործիցէք . բնակն , և
30. պանդութան որ եկեալ յեցեալ իցե' ի ձեզ : * Չի յաւուրն յայնմիկ լինիցի քաւութի զմ ձեր , առ ի սրբելոյ զձեզ յձմ մեղաց ձերոց առաջի ան . և սրբեսլիք :
31. * զի շարաւթ շարաւթուց է : Եւ եղիցի ձեզ այն հանգիստ . և լլկեսլիք զանձինս ձեր , զի օրէն յաւիտենա :
32. կան է յազգս ձեր : * Եւ քաւեսցէ՛ քահանայն զոր օծանիցեն , և զորոյ կատարիցեն զձեռս նր քահանայանալ յետ հոր իւրոյ . և զգեցցի զպատմութեանն կաւալի զլ :
33. պատմութեանն սուրբ : * և քաւեսցէ զարքուի սրբութեցն . և զխորանն վկայութե , և զսեղանն . և քաւեսցէ՛ զմ քահանայիցն , և զմ ձմ ժողովադեանն քաւել զմ որդւոցն ելի յձմ մեղաց նշ : մի անգամ ի տարւոյ առնիցի . ուղ հրամայեաց ար մովսիսի :

ԳԼ. ԺԵ .

1. Իս օտեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ : * Խօսեալ գուծի :
2. ընդ ահարոնի և ընդ որդիս նր' և ընդ ձմ որդիսն ելի , և ասացեսցն . այս բան է զոր պատուիրեաց :
3. ար' և ասէ : * Այս զքայր' յորդուցն ելի . որ սպանալնիցէ :

(26) Այս . Եւ որ արձակիցէ զնոխազն ուխտեալ . զոր որոմ նշանալի է ի լուս : (29) (30) Այս . Որ յեցեալ իցե' ի ձեզ : Բաւուրն յայնմիկ : (31) (32) Այս . Այն ի հանգիստ . . . յաւիտենական է : Եւ քաւեսցէ : ԳԼ. ԺԵ . (3) ԲԳԿ . Ընդունել ի հոտ անուշից :

նիցէ արժառ, կամ ոչնար, կամ այն 'ի բանակէն . և որ
 զք սպանանիցէ արաաբոյ ըսնակէն . և 'ի գուռն խորա
 նին վկայութեն ոչ ածիցէ զայն, առաւանելոյ զնա յաշ-
 քակէզ զմ փրկութեն ան ընդունելի 'ի հոս անուշից :
 Եւ որ սպանանիցէ արաաբոյ : * և 'ի գուռն խորանին 4
 վկայութեն ոչ ածիցէ առ 'ի մատուցանելոյ պատարագ .
 ան, յանգիծման խորանին վկայութեն ան : Եւ արիւն հա-
 մարեսցի մարգոյն այնմիկ, ոեղ թի արիւն եհնդ՝ առ
 առակեսցի անձն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ : * Որպէս 5
 զի ածիցեն որդիքն իլի զզոհս իւրեանց՝ զոր ինքեանք
 սպանանիցեն 'ի գալտո, և մատուցեն առաւել ան 'ի
 գուռն խորանին վկայութեն առ քահանայն . և զնեռա-
 ցուն զնն զնեռան փրկութեն ան : * Եւ հեղեք քահա- 6
 նայն արիւնն առ անդանովն յանգիծման ան, առ դրան
 խորանին վկայութեն . և հանցեն զնարպն 'ի հոս անու-
 շից ան : * Եւ ոչ ևս զոհեացեն զզոհս 'իւրեանց սնու- 7
 առաց՝ զորոց զհնա ինքեանք պոռնկէին : օրէն յաւի
 տենակեան եղիցի ձեզ յազգս ձեր : * Եւ առաքեալս ցնն : 8
 մարգ որ մարգ յորգւոցն իլի, և յորգւոց եկաց յե-
 ցնելոյ 'ի ձեզ . որ առնիցէ ողակէզ կամ զոհ . * և 'ի 9
 գուռն խորանին վկայութեն ոչ ածիցէ առնել զնա ան .
 ստաակեսցի մարգն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ :
 Եւ * Եւ մարգ որ մարգ յորգւոցի իլի, կամ յեկաց յեցե 10
 լոյ 'ի ձեզ . որ ուտիցէ զամ արիւն . հաստառեցից զե-
 րեսս իմ 'ի վերայ անձինն որ ուտիցէ զարիւն . և եղ
 քուտից զնա 'ի ժողովրդենէ իւրմէ : * Զի շունչ ամ 11
 մարմնոյ արիւն իւր է : և ես ետու ձեզ զայն 'ի սեղանն,
 քաւել զմ անձանց ձերոց . զի արիւն նր փոխանակ ան-
 ձին նր քաւեսցէ : * Վսայնորիկ ասացի յորգիսն իլի . 12
 ամ անձն 'ի ձեռք արիւն մի կերիցէ : և եկն՝ որ եկեալ
 յեցեալ իցէ 'ի ձեզ արիւն մի կերիցէ : * Եւ մարգ որ 13
 մարգ յորգւոցն իլի, կամ յեկաց յեցեւոյ 'ի ձեզ : որ
 որսայցէ որս երէ ինչ կամ թռչուն որ ուտիցի, հեղ-
 ցէ զարիւն նր և ծածկեսցէ հողով : * զի շունչ ամենայն 14
 մարմնոյ արիւն իւր է : Եւ ասացի յորգիսն իլի՝ զա-
 րիւն ամ մարմնոյ մի ուտիցէք, զի շունչ ամ մարմնոյ
 արիւն իւր է : ամ որ ուտիցէ զայն՝ ստաակեսցի :
 Եւ * Եւ ամ անձն որ ուտիցէ զմեռելոտի կամ զպաղանաւ 15
 բեկ, յամ եկաց կամ 'ի պանդխտաց, ողորդեսցէ զհան-
 դերսն իւր, և լուսացէ զմարմին իւր, և պիղծ լիցի
 մինչև ցերեկոյ . և ասպա նր լիցի : * Եւ եթէ ոչ ող- 16
 րդ

(6) Ոման . Եւ հանցէ զնարպն : (9) Այս . Ոչ ածիցէ
 առնել : (11) Բաղում . Փոխանակ անձին նր քաւե-
 ցի : (15) 'ի լուս' . Եւ ամ բնական կամ 'ի պանդխտաց :

դեպի գհանդերնս իւր, և ճշ լուսացէ ամբողջ իւր
ըսով, ընկալցի զանօրէնութիւնս յանձն իւր:

ԳԼ. ԺԸ.

- 1 **Խ**օսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ: * Խօսեցայ ընդ ձեռք 2
- 2 որդիսդ ինձ և ասասցես ցնն: Եսեմ ար ան ձեր:
- 3 * ըստ ան գնացից երկրին եգիպտացոց յորում պան 4
- 4 գիտեցարուք՝ մի անիցէք: Եւ գնացից երկրին քանա 5
- 5 նաց նց մի պնայցէք: * Չիրաւուն իմ աննիջիք, և 6
- 6 զհրամանս իմ պահեցիք: Գնալ ինն: Եսեմ ար ան 7
- 7 ձեր: * և պահեցիք դամ՝ հրամանս իմ, և զան զիրա 8
- 8 ւունս իմ, և արասցիք զնն: զոր արարեալ մարդոյ եկց 9
- 9 նոքոք: Եսեմ ար ան ձեր:
- 10 * Մարդ դք մարդ՝ առ ան ընտանութի մարմնոց իւրոյ ծե 11
- 11 մի մեր ձեռքի՝ յայտնել զառականս նր. զի Եսեմ ար:
- 12 * Չառականս հօր քոյ, և զառականս մօր քոյ մի յայտ 13
- 13 նեղէն՝ զի մայր քո է. մի յայտնեցես զառականս նր:
- 14 * Չառականս կնոջ հօր քոյ մի յայտնեցես. զի առա 15
- 15 կանք մօր քում են:
- 16 * Չառականս քեռ քոյ՝ թէ առ ի հօրէ՝ իցէ կամ առ 17
- 17 ի մորէ՝ ի տան ծնեալ կամ արտաքոյ, մի յայտնեցես 18
- 18 զառականս նր: * Չառականս գտեր ուստեր քո, կամ 19
- 19 զգտեր գտեր քոյ՝ մի յայտնեցես զառականս նոցա:
- 20 զի առականք քո են: * Չառականս գտեր կնոջ հօր 21
- 21 քոյ մի յայտնեցես. զի համհօրեայ քոյր քո է. մի 22
- 22 յայտնեցես զառականս նորա:
- 23 * Չառականս հօրաքեռ քոյ մի յայտնեցես. զի ընծի 24
- 24 տանի հօր քոյ է: * Չառականս մօրաքեռ քոյ մի յայտ 25
- 25 նեցես. զի ընտանի մօր քոյ է: * Չառականս հօր 26
- 26 եղբոր քոյ մի յայտ ասեցես, և առ կինն նր մի մօտնի 27
- 27 ցես. զի աղջական քո է: * Չառականս նուայ քոյ մի 28
- 28 յայտնեցես. զի կին որդւայ քոյ է. մի յայտնեցես զա 29
- 29 ռականս նորա: Եւ զգուստար ուստեր նորա, կամ ըզ 30
- 30 գուստար գտեր նորա մի անգուցուս յայտնել զառա 31
- 31 կանս նր. զի ընտանի են քո. ամպարաւութի է: * Չա 32
- 32 ռականս կնոջ եղբոր քոյ մի յայտնեցես. զի առականք 33
- 33 եղ

ԳԼ. ԺԸ. (3) Այս. Եւ ըստ գնացից երկրին քանա՝
(4) Այս. Չիրաւուն իմ արասցիք: (8) Այս. Չիա
ռականք հօր քում են: (10) Այս. Յայտնեցես զա
ռականս նր: (14) ի լաւ. Հօրեղբոր քոյ մի յայտնե
ցես. Կանայքն արքայ ի քեռք: (15) Այս. Չառական
նց, զի ընտանիք են քո:

եղբոր քուժ կն : * Զառականս կնոջ և զքստեր իւրոյ 17
մի յայտնեացես : Զքուտար ուստեր նորա և զքուտար
դստեր նր մի առնուցուս յայտնել զառականս նց . զի
ընտանի քո են . ամպարշտուի է : * Կին առ քեզք իւ 18
րով մի առնուցուս նախանձընդէժ , յայտնել զառա-
կանս նր , առ նովաւ կենդանւոյն :

Կ * Եւ առ կին 'ի գալտանի պղծուել իւրոյ մի մտանիցես' 19
յայտնել զառականս նր : * Եւ առ կին ընկերի քոյ մի 20
տացես զարուի սերման քոյ , առ 'ի պղծելոյ ընդ նմա :

ԿԱ * Եւ 'ի սերմանէ քուժմէ մի տացես ծառայել ի յնանի , 21
և մի պղծեացես զանուս իմ նր . զի ես եմ տր :

ԿԲ * Եւ ընդ արուի մի մտանիցես զմուտ կանացի , զի 22
պղծութի է այն : * Եւ յեմ' անասուն ոչ տացես զա 23
րուի սերման քոյ առ 'ի պղծելոյ ընդ նմա : Եւ կին'
մի կացցէ առաջի մի անասնոյ մտաբերել 'ի նա . զի գար
շէլի է այն : * Եւ մի պղծիցիք այնու թմիւ . զի այնու թմիւ 24
պղծեցան ազգքն , զոր ես մերժեցից յերեսաց ձերոց . * և 25
եղև գարշելի երկիրն , և հանգէս արարի անօրէնքուց
նց 'ի նմանէ . և տաղտկացաւ երկիրն 'ի բնակաց իւրոց :
* Եւ պահեցից զօրէնս իմ , և զեմ հրամանս իմ . և մի 26
առնիցէք յեմ պղծութեցն այնոցիկ . բնակն , և եկն ,
և պանդոխտան որ 'ի ձեզ իցէ : * Զի զայն եմ պղծու 27
թիս արարին մարդիկ երկիրն , որ էին անդ յառաջ
բան զձեզ . և պղծեցաւ երկիրն : * Զի մի տաղտկանաւ 28
ցէ և ձեւք երկիրն 'ի պղծել ձեր զնա . ույ տաղտկա-
ցաւ ազգքն' որ էին յառաջ բան զձեզ : * Զի եմ մարդ 29
որ արասցէ յեմ պղծութեցն այնոցիկ , սատակեացին
անձիւքն' որ առնիցեն զայն 'ի միջոյ ժողովրդեան իւր
եանց : * Եւ պահեմք զպահպանուիս իմ . զի մի առ 30
նիցէք յեմ պղծում օրինացն' որ գործեցան յառաջ բան
զձեզ . և մի պղծիցիք նոքօք , զի ես եմ տր եմ ձեր :

• ԳԼ ԺԹ •

ԿԳ Իս օսեցաւ նոր ընդ մովսիսի' և ասէ : * Խօսեաց ընդ 1
որդիսդ իլի' և ասացես ցնոսս : Սուրբ եղբորդ . 2
զի ես նր եմ տր եմ ձեր :

* Իւ .

(18) Ոմանք . Առ քերթ իւրով մի : (18) 'ի լուս' . Զառա-
կանս նոցա առ : (19) Ոմանք . Եւ առ կին գալտանի :
(20) Այս . Եւ 'ի կին ընկերի քո : (25) Այս . Անբա-
ւութիւն նորա 'ի նմանէ : (28) Ոմանք , յառեալ . Այս դու-
րոյարուս , զի մի տաղտկանացէ :

ԳԼ ԺԹ . (2) Այս . Խօսեաց ընդ ժողովրդեան որդ-
ւոցն իսրայէլի և ասաս :

- 3 * Իւրաքանչիւր 'ի հօրէ և 'ի մօրէ իւրմէ երկնէջէք : ԿԵ
Իւ զարաւած իմ պահեմք . զի ես եմ ար ան ձեր : ԿԵ
- 4 * Մի երթայցէք զհետ կողոյ . և սատուածս ձուլածոյս ԿԶ
մի առնիցէք ձեզ : Ես եմ ար ան ձեր :
- 5 * Եւ եթէ զհիցէք զոհ փրկուէ ան , զնոգունիւն ձեր ԿԵ
զոհեմք : * Յաւուր յորում մատուցանիցի՝ կերիցի ,
և 'ի վազիւ անգր . և եթէ մնացեալ մինչև ցօրն երրորդ՝
- 7 հրով այրեսցի : * Ապա թէ ուտելով ուտիցի , յաւուրն
երրորդի , անցուցէ , մի ընկալցի . * և որ ուտիցէ զայն՝
մեզս առցէ . զի զարբուէ ան պղծեաց , և սատակեսցին
անմիջն որ ուտիցեն՝ 'ի ժողովոցէն իւրեանց :
- 9 * Եւ 'ի հնձել հնձողաց ձերոց զհունձս երկրին ձերոյ , ԿԸ
մի ապառիցէք զհունձս անգոց ձերոց մօտ հնձելով . և
- 10 զանկեալն 'ի հնձոց քոյ մի ժողովեսցես : * Եւ զայդի
քոյ ձուարձազ մի առնիցես : և պաղաքազ այգւոյ մի լի
նիցիս : անանկին և պանդխտի թողուցուս զայն . Ես եմ
ար ան ձեր :
- 11 * Մի գողանայցէք . և մի առիցէք . և մի զքաղաքիցէք ԿԹ
իւրաքանչիւր զնկեր իւր :
- 12 * Եւ մի երգնուցաք սուտ յանրան իմ . և մի պղծիցէք ,
զանուս ան այ ձերոյ . Ես եմ ար ան ձեր :
- 13 * Մի զրկեսցես զընկեր քո , և մի յափառակեսցես : ՀԱ
Մի աղցին վարձք վարձկանին առքեզ մինչև յառաւուս : ՀԲ
- 14 * Չհամրն մի զզուիցես : և առաջիկուրին դայթազ ՀԳ
զուրթի մի գնիցես : և երկնիցիս 'ի ան այ քումս :
- 15 Ես եմ ար ան քո : * անիրաւութի 'ի դատաստանի մի ՀԴ
առնիցես . և ան պղծատի մի առնուցուս . և մի երեսաց
աչառիցես հարստիւարդարուք դատեսցին զընկեր քո :
- 16 * Եւ նեղուածք ընդ աղքի քում մի գնայցես : և յա ԳԵ
րիւն ընկերի քոյ մի յօժարիցիս :
- 17 Ես եմ ար ան ձեր . * մի առեսցես զեղբայր քո 'ի մօրեմ
քում : Յանդիմանութե յանդիմանեսցես զընկեր քո ,
և մի ընդունիցիս վն նք զեղս :
- 18 * Մի ինդրեսցէ վրէժ ձեռն քո : և ընդ որդւոց ժո ՀԵ
զովորեան քոյ սխա՝ մի ունիցիս :
- Եւ սիրեսցես զընկեր քո իրեւ զանձն քո . զի ես եմ ՀԸ
ար . * զորէնս իմ պահեմքի :
- 19 Չանասուն քո յօտարխանս մի խառնեսցես : ՀԹ
Եւ զայդի քո՝ մի վարեսցես այլ և այլ : Հ
Ձմորձս երկդիմիս գարշելիս՝ մի արկանիցես զբւ : ՀԱ
* Ե

(6) Այս . Յորում մատուցանիցէք , կե' : (10) Այս .
Եւ յայդիս քո ձուս . . այգւոյ քոյ մի լինիցիս . . թողցես
զայն : (13) Այս . Եւ մի աղցին վարձք : (18) Այս . Եւ
մի ինդրեսցէ : (19) Այս . Եւ զմորձս երկդիմիս գար' :

26 * Եթե դեռ ներսեցէ ընդ կնոջ արուժիք տերման . և նա՝ 26
լիցէ աղախին պահեալ առն , և փրկանոց չիցէ փրկեալ ,
և աղաառութի չիցէ աղատեալ . հարց և փորձ լիցինց .
և մի մեռանիցին՝ զի չիցէ աղատեալ : * Եւ մատուցէ 21
ընդ յանցանաց իւրոց տն առ գրան խորանին վկայաւ
Թն խոյ յանցանաց . * և քաւեսցէ վն նորա քահանայն 22
խցիւն յանցանաց առաքի տն զի մեղացն զոր մեղա .
և թողցի նա մեղքն՝ զոր մեղա :

27 * Եւ յորժամ մտանիցէ յերկիրն՝ զոր ար տն տացէ 23
մեղ , և անկիցէ զամ փայտ ուտելի , սրբեմիք զպծու
Թն նր . և պառւզ նր զերեւամ պիղծ լիցի մեղ , և մի
կերիցի : * Եւ յամին շորորդի եղցի տմ պառւզ նր 24
առւր , օրհնեալ տն . * և յամին հինգերորդ կերիցի 25
զպառւզ նր . յաւերտան մեղ լինիցին բերք նր :

27 Եւ երբ ար տն մեր . * ի վր լերանց մի ուտիցէ : 26

28 Եւ մի հմեցիցէ . և մի հաւահարց՝ և մի հաւաքեաց լի
նիցի :

29 * Յոռան ի վարսից զլեաց մերոց մի առնիցէ . և մի 27
ապականիցէ զտեսիլ մորուաց մերոց :

30 * Եւ վիտա ի վր ողւոյ մի առնիցէ ի մարմինս մեր : 28

31 Եւ գիր կտեալ մի առնիցէ ի մեղ :

32 Եւ երբ ար տն մեր : * մի պղծիցես զքաւար քո պոռն 29
կնոջս յանդիւղ զնա . զի մի պոռնկեացի երկիրն , և
լցցի երկիրն անկրաւութի :

33 * Զքաւարս իմ պահեմիք , և ի սրբունց իմեց երկն 30
չիցի , զի ես եմ ար :

34 * Զհեա վհկաց՝ մի երեւցէ : և ի գետս մի յարիցի 31
պղծել նոցա :

35 Եւ երբ ար տն մեր . * առաքի աղեաց յառնիցես , և 32
պատուեցես զերեսս ներոյն :

36 Եւ երկրիցին յայ քումն : և ես եմ ար :

37 * Եւ եթէ յարեսցի առ մեղ եկ՝ յերկիրն մերս , մի 33
նեղիցէ զնա : * իբրեւ զմեռն մեր լինիցի մեղ և եկն 34
յարեալ ի մեղ :

38 Եւ սիրեսցես զնա իբրեւ զանձն քո : զի պանդուխտք
նդերուք՝ և գմբ յերկիրն եգիպտացւոյ . ես եմ ար
տն մեր :

39 * Մի առնիցէ անկրաւութի ի գաւառացանի , ի չաւ 35
վրս , և ի կլիւս , և ի զոյգս : * Զյոյգ արգաղք , և 36

չափք

(25) Այս . Եւ յամին հինգերորդի . . լիցին : (26) Ու
նա . Մի ուտիցէ զմեա լարեան , ի վր լի : (28) Ի
լառ . Եւ վիտա ի վր ողւոյ մի առ . . համայն աղոյ ի բոս :
(28) Ի լառ . Եւ գիր գրեալ մի առ : (29) Այս . եւ
կիրն անդիւղութի : (36) Բաւա . Լինիցի մեր :

շահեք արդարեւ, և կշիռք արդարեւ, և կապի՞մ արդարեւ
լիցի ձեզ: Եւ եւմ տր ԹԵՐ ձեր՝ որ հանի զձեզ յերկրէն
37 եգիպտացոյց: * և պահեալիք զԹԵՐ զօրէնս իմ, և զԹԵՐ
զհրամանս իմ. և արասի՞ք զնո՞ւ. զի եւ եւմ տր ԹԵՐ:

ԳԼ. Ի.

- 1 **Ի** Թ օտեցեալ տր ընդ մազորիս՝ և ասե. * խօսեալոց ընդ **ՂԵ**
- 2 որդիսդ ՆԼԻ՝ և ասասցես. Եւ թէ որ յարգւոցդ ՆԼԻ՝
կամ յեկաց պանդխտացդ. Եւ ի, տացէ զսերմն իւր իւ
խանի՝ մահու մեռցի. և ազգք երկրին քարկոծ արաւ.
- 3 զնոն զնա քարամբք: * Եւ եւս հաստատեցից զերեսս իմ
ի զԻ մարդոյն այնորիկ. և կորուսից զնա՝ ի ժողովրդե
նէ իւրմէ. զի եւս ի սերմանէ իւրմէ իշխանին արծեւ
զարուսեալ իմ. և վարընցուցանել զանուռն սրբեցելոցն
- 4 իմոց: * Ապա թէ ակնածելով ակնածիցեն բնակիչք
երկրին աչք իւրեանց յառնէն յայնմանէ. ի տալ նո
5 զսերմն իւր իշխանին՝ յապանանել զնա: * Հաստատե
ցից զերեսս իմ՝ ի զԻ առնն այնորիկ, և ի վերայ ազգի
նո, և կորուսից զնա և զնա միաբանեալսն ընդ նմա՝
առ ի պառնկեցուցանելոյ զնոսա ընդ իշխանին, ի մի
24 ժողովրդեան իւրեանց:
- 6 * Եւ անմա սր երթիցէ զհեա վհկաց կամ գիտաց, պո. **ՂԵ**
առնել զկնի նոց. հաստատեցից զերեսս իմ՝ ի զԻ ան
շինն այնորիկ, և կորուսից զնա ի ժողովրդեանէ իւր.
- 7 մէ: * Եւ սրբաշէք. և եզնիք սուրբք, զի եւս եւս եւս
8 տր ԹԵՐ ձեր: * և պահեալիք զհրամանս իմ, և արաւ
շէք զնոն. եւս եւմ տր ԹԵՐ ձեր՝ որ սրբեմ զձեզ:
- 9 * Մարդ որ մարդ՝ որ հայհոյեացէ դէպք իւր կամ **ՂԵ**
զմայր իւր՝ մահու մեռցի: զհայր իւր և զմայր իւր,
թէ բամբասիցէ՝ մահապարտ է:
- 10 * Եւ այր որ թէ շնացի ի առնակնոյ, կամ շնացի ի **Ձ**
կնոջ ընկերի իւրոյ, մահու մեռցին, շնացոյն և շնացեալն:
- 11 * Եւ այր որ՝ որ ննջիցէ ընդ կնոջ հօր իւրոյ, զառաւ **ՁԱ**
կանս հօր իւրոյ յայանեաց. մահու մեռցին երկողքն,
զի ամուսնացեալն, և մահապարտք են:
- 12 * Եւ եթէ ննջեացէ որ ընդ նույ իւրում, մահու մեռ. **ՁԲ**
ցին երկողքն. զի ամուսնացեալն, և մահապարտք են:
- 13 * Եւ այր որ եթէ ննջեացէ ընդ արուի զգործ կանաւ **ՁԴ**
ցի:

ԳԼ. Ե. (2) Այս. Կամ յեկելոց պանդխտացն:

(3) Այս. Զանուռն սրբեցելոցն իմոց: (6) Ուստի. Պա
ռնել զհեա նոց: (9) Այս. Կամ զմայր իւր թէ բամ
բասեաց: (10) Իւստ. Եւ շնացոյն և շնա. Կանայք
այլոց Ի Բաբ:

ցի: պղծուի՝ գործեցին, մահու մեռցին երկողին՝ զի մահապարտք են:

ՃԴ* Եւ այր զք որ առնուցու զկին և զմայր նր, անօրէնաւ 14
Թիէ, հրով այրեսցին զնա և զնս. և մի լինիցի՝ ի ձեզ
անօրէնաւթի:

ՃԵ* Եւ այր զք՝ որ տացէ զգորութի իւր յանասուն՝ մաւ 15
հոգ մեռցի. և զանասունն սպանիլիք: * Եւ կին՝ որ մաւ 16
չիցի յեմ՝ անասուն պղծել նմա՝ ի նմանէ, սպանանի
ընթ զկինն և զանասունն. մահու մեռանիցին՝ զի մահա
պարտք են:

ՃԶ* Եւ այր զք՝ որ առնուցու զայր իւր զառ՝ ի հօրէ՝ կամ 17
զսու՝ ի մօրէ, և տեսանիցէ զառականս նր, և նա տեսաւ
նիցէ զառականս նորա՝ նախառիւք են. սատակեսցին
յորեմաց որդւոց ազգին իւրեանց. զի զառականս քեռ
իւրոյ յայտնեաց. ընկալցին զմեզս իւրեանց:

ՃԷ* Եւ այր՝ որ ննջիցէ չ կնոջ գաշտանի, և յայտնեաց 18
զառականս նր, զի զաղբելարեան նր յայտնեաց, և
սա՝ յայտնեաց զգղեումն արեան իւրոյ, սատակեսցին
երկողեան յազգէ իւրեանց:

ՃԸ* Եւ զառականս հօրաքեռ քոյ և զմօրաքեռ քոյ՝ մի յայտ 19
նեսցես. զի զընտանութն առականս յայտնեցին, ըզ
մեզս իւրեանց տարցին, և անորդիք մեռցին:

ՃԹ* Եւ մօրդ զք որ ննջիցէ ընդ կնոջ քեռւոյ իւրոյ, զա 20
ռականս քեռւոյ իւրոյ յայտնեաց. զմեզս իւրեանց ըն
կալցին, և անորդիք մեռցին:

ՃԺ* Եւ մօրդ զք որ առնուցու զկին եղբոր իւրոյ՝ պղծ 21
ծաւթի է. զառականս եղբոր իւրոյ յայտնեաց, անոր
դիք մեռցին:

ՃԻ* Եւ պահառիւք զեմ հրամանս իմ, և զեմ իրաւունս 22
Ա իմ, և արառիլիք զնս. և ոչ տազակացի ձեւք երկիրն՝
յոր ես տարայց զձեզ բնակել ի նմա: * Եւ մի գնալ 23
ցէք ըստ օրինաց ազգացն զոր մերժեցից ես ի ձենջ.
զի զայն եմ արաբին, և գարշեցայ ես ի նոցանէն. * և 24
տասցի յձեզ. Դուք ժառանգեցէք զերկիրն զայն, և ես
տաց ձեզ զնա ի ստացուած. երկիր որ բռնէ զկաթն
և զմեղը: Ես իմ եր եմ ձեր՝ որ մեկնեցի զձեզ յեմ
աղգաց. * և զատուորիք զանձինս ձեր ի մէջ անասնոց՝ 25
որբոց և անսրբոց, և ի մէջ թռչնոց՝ սրբոց և անսրբոց.
և մի պղծէք զանձինս ձեր անասնովք և թռչնովք, և
եմ սողնովք երկրի. զոր ես զատուցի ձեզ ի պղծու
թի:

(19) Աստ. Եւ զանասունն սպանանիլիք: (16) ի լառ՝.
Եւ զկինն և զմայրն. համայն ոմանց ի Բաբ՝: (17) Ոմանս.
Զառականս նր՝ նախա: (25) Աստ. Եւ մի պղծիցէք
զանձինս: (25) Յօրինային. Զոր ես զատուցի ձեզ ի:

26 ԹԵ: * Եւ եղիցի ինձ սուրբք, զի ես եմ եմ ար ար
27 ձեր. որ զառուցի զձեզ յամազգաց լինել ինձ: * Եւ
այր կամ կին՝ որ լինիցի վհուկ կամ գէտ, մահու մեռ
ցի. բարամբք քարկոծեցէք զնս՝ զի մահապարտք են:

ԳԼ. ԻԱ.

- 1 Ի քօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ: Խօսեաց ընդ ձձի
որդիսդ: ահարոնի ք քահանայս՝ և ասասցես զգ. Բ
- 2 սա. զի մի պղծիցին յողիս աղգի իւրեանց. * կամ յըն
տանի կամ՝ ի գբացի իւրեանց: այլ կամ՝ ի հայր, կամ
՝ ի մայր, կամ յառաւորս, կամ՝ ի գասերս, կամ յերայր,
- 3 * կամ՝ ի բոլոր, կամ՝ ի գաւառս մերձաւոր իւր զոր առն
4 լիցէ առեալ՝ նորք պղծիցին: * և մի պղծեացին վայ
րապար՝ ի ժողովրդեան իւրում՝ ի պղծութի իւրեանց:
- 5 * Եւ մի գերծուցուն զգլուխս իւրեանց՝ ի վր մեռե
լայ՝ ի կնաութի: և զտեսիլ մօրուաց մի գերծուցուն.
- 6 և ՝ ի մարմնս իւրեանց վէտս մի հապանիցեն: * Զի
սուրբ լինիցին ան այ իւրեանց: և մի գարշեցուցեն
զանուն այ իւրեանց. զի զոհն ան պատարագ այ իւր
եանց նորք մատուցանեն: և եղիցին սուրբք:
- 7 * Կին պոռնիկ և պղծեալ՝ մի առնուցուն. և զին հա ձձի
նեալ յառնէ իւրմէ մի առնուցուն. զի սուրբ է ան այ Գ
- 8 իւրում, * և սրբեցէ զանձն. զի զպատարագն ան այ
ձերոյ նա մատուցանէ: սուրբ եղիցի. զի եր եմ ես
- 9 ար՝ որ սրբեմ զնս: * Եւ գաւառս առն քահանայի՝ ե
թէ ՝ ի պոռնիկուէ պղծիցի, զանուն հօր եւրոյ բամբա
ւանց՝ հրով պրեցի:
- 10 * Եւ քահանայն մեծ՝ յերարց իւրոց. յորոյ վերայ գլ. ձձի
խոյն արկեալ իցէ զեւլ օծուն. և կատարեալ զձեռս ՝ ի
նք զգնուլ զպատմուածանն, զգլուխ իւր մի ապախու
11 րեացէ, և զհանգերձս իւր մի պատառեացէ. * և յանձն
վախձանեալ մի մացէ: ՝ ի հայր իւր կամ ՝ ի մայր իւր
- 12 մի պղծիցի: * Եւ ՝ ի սրբութեց անտի մի ելանիցէ. և
մի պղծեացէ զսրբուի այ իւրոյ. զի եր եւզն օծուն որ
- 13 յայ՝ ՝ ի վր նքէ. զի ես եմ ար: * Եւ կին կոյս յաղգէ
14 իւրմէ առնուցու: * զայրի և զհանեալ, և զպոռնիկ, մի
առնուցու. յալ կոյս յաղգէ՝ իւրմէ առնուցու կին: և
մի

(26) Աստ. Զի եր եմ ես ար ար: (27) Աստ. Կին,

յորոց լինիցի վհուկ:
Գլ. ին. (4) Որմն. ՝ ի պղծուն իւրեանց: (6) Աստ.
Լինիցին այ իւրե... զի զոհն ան: (10) Բն. Զորոյ
վր ՝ ի զխոյն արկեալ է զեւզն օծ: (14) (15) Աստ.
Առնուցու կին: Եւ մի պղծեացէ զսրբուն իւր ՝ ի ժո:

մի պղծեացէ զանուն իմ : * և մի պղծեացէ զանուն իմ : 15
 'ի ժողովրդեան իւրում . զի նա եմ արքայ : * 16
 ՃԺ * Խօսեցաւ արքայ ընդ մեղսիս : և ասէ : * Խօսեցաւ ընդ 16
 Ե ահարոնի և ասացեա . Սարգս՝ յապտէ քումս : 17
 ապա ձեր յորում իցէ արաւ Բի մատիցէ մատուցանել
 պատարագ . այ իւրոյ : * զի եմ արքայ յորում իցէ արաւ 18
 մի մատիցէ : Սարգս , կամ կոյր , կամ կարճուհի ,
 կամ ակընջաւ . * կամ արքայ ձերս , կամ աստիք , 19
 * կամ ստապատողն , կամ շիշ , կամ պաղան . կամ արքայ 20
 յորում իցէ քոս , կամ քաղցիկ , կամ մորս : * Սարգս 21
 արքայ յորում իցէ արաւ , 'ի գաւազէ ահարոնի քահա
 նայի , մի մերձեացի մատուցանել զոհս այ քում . զի ա
 րաւ գոյ 'ի նմա : և զպատարագսն այ մի մատիցի մա
 տուցանել . զի պատարագսն այ արքունի արքունցին : .
 * 'ի արքունց անտի կերիցէ . * քայլ 'ի վարագոյն մի 22
 մերձեացի , և առ անգանն մի մատիցէ , զի արաւատար 23
 է : և մի պղծեացէ զարքունի այ իւրոյ , զի նա եմ արքայ
 արքայ զնոսա : * Եւ խօսեցաւ մովսէս ընդ ահարոնի և 24
 ընդ որդիսն նր , և ընդ եմ որդիսն ելի :

ԳԼ ԻԲ .

ՃԺ Խօսեցաւ արքայ ընդ մեղսիս և ասէ . * Ստացան 1
 2 զաւարտն և զորդիսն նր , և զպաղ լինիցին արքունց՝
 որդւոցն ելի . և մի պղծեացին զանուն իմ արքայ : 2
 քայն արքան ինձ , զի նա եմ արքայ : * Ստացան 3
 յապտէ ձերս արքայ յամ զաւակէ մորս արքայ
 նայցէ 'ի արքունիսն , որ արքիցին արքիցն ելի ան , և
 պղծեաց իմ իւր 'ի նմա իցէ , սատակեացի անձնն այն յե
 րեսաց իմոց , զի նա եմ արքայ : * Եւ արքայ 'ի գաւազի 4
 ահարոնի քահանայի , Բէ բորոս՝ կամ անրանակի
 իցէ 'ի արքունց անտի մի կերիցէ մինչ արքայի :
 Եւ որ մերձեացի յամ պղծութիս ապա , կամ արքայ յոր
 մէ ելանիցէ արքունի անրան . * կամ արքայ մերձեացիցէ 5
 յամ սողուն պիղծ՝ զոր պղծիցն , կամ 'ի մորս արքայ
 պղծիցն կնա ըստ եմ պղծուն նր : * Սնան որ մոր 6
 ձերայցէ 'ի նր՝ պիղծ լինի մինչ ցերեկոյ : և մի կերի
 ցէ 'ի արքունց անտի , ելի ա լաւանայցէ զմորսն իւր
 ըրով : * և մանիցէ արքային . սուրբ լինի , և ապա 7
 կերիցէ 'ի արքունց անտի . զի հաց նր է այն : * Չմե 8
 անլուսի և զգազանաբնի մի անտիցէ , պղծել նմա նոր .
 զի

(18) Սար . Ստանջաւ : (20) Սար . կամ քաղցիկ :

(24) 'ի լուսն . Եւ խօսեցաւ զայս մովսէս :

ԳԼ ԻԲ . (6) Սար . Որ մերձեացիցէ 'ի նա , պիղծ :

- 9 զի եսեմ եր : * Եւ պահեցին զգահպանաւան իմ, զի
մի ընդունիցին զս նշ մեզս . և մեռանիցին զնայնորիկ
եթէս պղծիցեն զնս . զի ես եմ եր որ պահեմ զնս :
- 10 * Եւ եւմ տապաւազի մի կերիցէ զսրբութիւն : պան ճծի
գուխա քահանային և վարձկանն մի կերիցին ի սրբու
11 Թէցն : * Բայց թէ քահանայն տապաւն ոգի առաջաւան
ծով սքծալանց նա կերիցէ ի հացից անտի եր : և ընտա
ծիք եր կերիցեն ի հացից անտի նորա :
- 12 * Եւ գտաներ անն քահանայի , եթէ լինիցի անտաւը . ճծի
13 աղււտ , նա ի պաշտոյ սրբութեցն մի կերիցէ : * Եւ
գուխա քահանայի , եթէ լինիցի այրի , կամ հա
նեալ . և զաւակ ոչ իցէ նմա , և քահանայցէ անգրէն ի
անուն իւր հայրենի , բառ մանկութե իւրում ի հացից
անտի հօր իւրոյ կերիցէ : և եւմ տաւազի մի կերիցէ
ի նոցանէ :
- 14 * Եւ մարդ որ յանգեաւ կերիցէ զսրբութիւն , յաւեյ . ճծի
յի ի նոցն զինգերորդ մասնն . և առցէ զսրբութիւն թ
15 ց. քահանայն . * և մի պղծեացեն զսրբութիւն սրբութեցն
16 որդւոցն իւր , զոր զառաւորին նոքա տն : * Եւ ամ իցեն ի
վր իւրնանց անօրէնութ յանցանաց , ուսանալով իւրեանց
զսրբութե սրբութեցի . զի ես եմ եր որ սրբեմ զնս :
- 17 * Խսանցաւ եր ընդ մովսիսի և ասէ : * Խօսեաց ընդ ճծի
18 ահարոնի և ընդ որդիս նր , և ընդ եւմ ժողովրդեան
որդւոցն իւր և պատաշտեցնուտ : Այր դէ յորդւոցն
իւր , կամ յեկանցն յարեցելից ի նս ի մէջ իւր . որ մա
տուցանիցէ զպատաշտեցա իւր ըստ ամ խոտաովանութե
թեց իւրեանց : կամ ըստ եւմ կամայ իւրեանց զորինչ
19 մատուցանիցեն տն յողակէզ * ընդունելիաւ ի մէջ ,
20 արմաւ անարան յանգւոց և յօգւոց և յայծեաց . * զեւմ
արատաւորն մի մատուցանիցեն ան . զի ոչ լիցի ընդու
21 նելի առ ի մէջ : * Եւ այր որ մատուցանիցէ զպատաշ
տեցա իւր ըստ եւմ խոտաովանութե իւրեանց , կամ ըստ
եւմ կամայ իւրեանց զոհ փրկուե տն , ուխտեալ ուխտ ,
կամ ըստ կամայ , կամ ի ասնս մեր , յանգւոց կամ յօ
գւոց , անարան լինիցի յընդունելութ . եւմ արատ մի
22 լիցի ի նմա : * Չկոյրն , կամ զկազն , կամ զքեզն , կամ
զընդուտա , կամ զմարմաւոտ , կամ զքոնոտ , կամ զերբ
քոյնոտ , մի մատուցանիցեն զայն տն , և յողակէզ ոչ
23 տայցէ ի նոցանէ ի սեղան տն : * Չարջաւ և զոչեար
զա

(13) Ոման . Եւ զաւակ ոչ իցէ նր : (15) Այր . Սրբութեցն իւր , զոր : (18) Այր . Այր դէ այր յորդւոցն . յարեցելից ի նս : (18) Ոման . Խոտաովանութե իւրոյ . կամայ իւրոյ : (22) Այր . կամ զորքինոտ մի մատու : (23) Այր . Արատեցիս զենլիս , և յուխա քո մի լինիցին :

զանքնայն, կամ զկրօնաւոր՝ բնիկ արատցես 'ի զնիկս. և յուրաքանչեւ մի լիցի ընդունելի : * ԶԹաղամաւորն , 24 և զմայրեալն , և զքանաւարոսն , և զհաւեալն , մի մեղատուցանիցես ան . և յերկրի ձերում մի առնիցէք : * Եւ 25 'ի ձեռանէ այլազգւոյն մի մատուցանիցէք զպատարագոսն ձերոյ : յամէ յայնպիսեաց անտի . զի խնդուցիք և արատք են 'ի նոսա . և զի լինիցի այն ընդունելի առ 'ի ձէնը :

ՃԻ * Իսահայաւ ար ընդ մոզսիս 'ի և ասէ : * Արջաւ կամ 26 աշխար կամ այժմ յորժամ մնանիցին , կապցի զեւթն օր 27 ընդ մարմն . և յօրէն ութերորդէ և անգոր ընդունելի լիցի 'ի պատարագ ընծայ ան :

ՃԻ * Զարջաւ և զուրար 'ի զնոսնդս իւրեանց ' մի մեղ 28 առուցանիցէք 'ի միտմ աւուր :

ՃԻ * Եւ եթէ զոհեացես զզոհ գահուէ ան . զընդունելիսն 29 առ 'ի ձէնը զոհեալիք : * 'ի նմին աւուր կերիցի , և մի 30 Թողուցուք 'ի մայր անտի յայդ , զի ես եմ ար : * Եւ 31 պահեալիք զպատուիրանս իմ , և արապիք զնոսա . զի ես եմ ար : * և մի պզծիցէք զանուն իմ 'նք՝ զի ես եմ 32 ար . և սրբեցայց 'ի մէջ որդւոցն ելի : Եւ եմ ար որ սրբեմ զձեզ : * որ հանի զձեզ յերկրէն եղիպատացոց 33 թնկէլ ձեք ար . ես եմ ար :

ԳԼ . ԻԳ .

ՃԻ Իսահայաւ ար ընդ մոզսիս 'ի և ասէ : * Խօսեաց ընդ 1 որդիսն ելի ' և ասացես ցնն . ամեն ան զոր առնի , 2 ցէք , կոնցեալք և սուրբք՝ զայն իցին իմ տօնք : * Զմեց 3 ան . օր գործեսցես զպարծ . յաւուրն եւթներորդի , Եւ րաթ ' հանգիստ անուանեալ սուրբ ան . զամ գործ մի գործիցէք , զի շաբաթ ան է , յամ ընկուցի 'նոցա . * զի այն են տօնք ան : և նոցա անուանեալք են սուրբք 4 զորս անուանեցէք 'ի տօնն նց : Յառաջնում ամսեանն 5 բ . 'ի տասն և 'ի չորս ամսոյն 'ի մէջ երեկոթեացն Զատիկ ան : * և յաւուրն հնգեամսաներորդի նորին ամսոյ՝ 6 տօն բազարեալեալ ան , զեւթն օր բաղարը կերիցէք : * Եւ օրն առաջին անուանեալ՝ սուրբ եղիցի ձեզ . զամ 7 գործ սպասաւարուէ մի առնիցէք : * և մատուցիք ող 8 լա :

(24) Ոման . ԶԹաղամաւորն , և զմալեալն : (28) 'ի լա . Մի սպանանիցէք 'ի միտմ աւուր . համայն աչ քո 'ի Բաբ' :

ԳԼ . ԻԳ . (2) Ոման . Տօն ան . և անս . Տօնք ան զոր . . իմ տունք : (3) Ոման 'ի լա . Յամ ընկուցի ձերում :

(8) Յօրինային պատիւք . Ողբակէզս ան վեպն օր . և օրն :

- ջակէզս ան . դեւթն օր՝ և օրն եւթներորդ՝ ծուրք կռ-
յեցեալ լիցի ձեզ . զեմ գործ սպասաւորուե մի գործ
9 ծիցէք : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ . * Խօ-
10 սեցէ ընդ որդիսդ Երի՝ և ասասցես . յորժամ մասնի-
ցէք յերկիրն զոր ետածց ձեզ - Իբրեւ հնձիցէք զհունձս
նր , բերիցէք զորայն զպատու հնձոց ձերոց առ քահա,
11 նայն : * և հանցէ զորայն առաջի ան յընդունելութի
առ . 'ի ձէնը : Եւ 'ի վաղիւ անգր յաւուրն առաջնում
12 հանցէ զայն քահանայն : * և արասցէ յաւուրն յորում
մատուցանիցէ զորայն , ոչխար անարատ տարեկոր յոդ,
13 ջակէզ ան : * և զղոհն իւր երկուս տասանորդս նաշհաց
զանդելոյ իւզով , զհս ան 'ի հոտ անուշից ան . և նուէր
14 նր չորրորդ մասն գորակի գինւոյ . * և պան մի : Եւ
զեմ մուրկ փերեալ մի ուտից . ք մինչե յաւուրն յորում
մատուցանիցէք պատարագ ան եյ ձերոյ . զրէն յաւի
15 տեանկան յազգս ձեր . յեմ բնակուե ձերում : * Եւ
համարեսիք ձեզ 'ի վազուէ շաբաթուն յօրէ յորմէ մա-
տուցանիցէք զորայ ուխտին , եւթն եւթներորդս բռ
16 վանդակ թուիցես * մինչե ցվազիւն յեւթն եւթներորդ
գին թուիցէք . Բիսուն օր , և մատուցանիցէք զոհ նոր ք .
17 ան : * 'ի բնակուե ձերմէ մատուցանիցէք պանս նը-
ւիրի . երկուս պանս յերկուց տասանորդաց լինիցի
պան մի . խմորեալք եփեսցին յառաջնոց արգեանց քոց
18 ան : * Եւ մատուցանիցէք ընդ հացիցն եւթն որոջ ա-
նարատ տարեկորս , և զուարակ մի յանդուց , և խոյս եր-
կուս անարատ : և եղիցին յողջակէզ ան . և զոհք նոցա
19 և նուէրք նշ՝ զոհ 'ի հոտ անուշից ան : * Եւ առնիցէք
նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց , և երկուս զառինս տալ
20 բեկորս 'ի զոհ խազաղեանաց * ընդ պանից առաջնոց
արմտեացն : Եւ նուիրեսցէ զայն քահանայն նուէր ցնդ
պանից առաջնոց արմտեացն յանդիման ան . հանգերձ
երկու գառամընն արեւսցին ան . քահանային որ մա-
21 տուցանիցէ զայն եղիցին : * Եւ կոչեալիք զօրն զայն
անուանեալ և կոչեցեալ օր եյ , սուրբ եղիցի ձեզ : զեմ
գործ սպասաւորուե մի գործիցէք 'ի նմա . օրէն յա-
ւիտեանկան եղիցի յազգս ձեր յեմ բնակուե ձերում :
22 * Եւ յորժամ հնձիցէք զհունձս երկրի ձերոյ . մի առ-
հա

- (10) Այս . Եւ ասասցես ցնն . յորժամ . . . տաց ձեզ . և
հնձիցէք զհունձ : (11) Այս . Անդրաւուրն առաջնոյ :
(13) Այս . 'ի նաշհոյ զանդելոյ իւր : (14) Այս . Մինչե
յօրն յորում : (16) Բապա . Եւ մատուցէք զոհ նոր :
(17) Այս . Արգեանց ան : (20) Այս . Մատուցանի-
ցէ զնն , եղի : (21) Այս . Անուանեալ կոչեցեալ որ
եղիցի ձեզ : (22) Այս . Անդոյն քոյ . . . և զանկեալն .

Հասարակ զեղխար հնանց անգին քոյ՝ ի հնձել քուստ ամ
 փոփեսցես . և զանկեալն՝ ի հնձոցն քոյ մի ժողովեացես .
 այլ ալքաափն և պանդխտին քուստ թողուցուս զայն .
 զի եթ եմ արած ձեր : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ 23
 և ասէ . * Քնտեաց ընդ արգիսն ելի՝ և ասացես : յաւ 24
 սեան եւթներորդի՝ որ օր մի իցէ ամսոյն , եղիցի ձեզ
 Հանգիստ . Յերառակ փողոց՝ կոչեցեալ սբ ան : * զիմ 25
 գործ սպասաւորութե մի գործիցէք , և մատուցանի
 ցէք ողակէզ ան : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ : 26
 * Ի տասներորդում աւուր՝ ամսոյն եւթներորդի , ոց 27
 ք . օրն Քաւութե է , կոչեցեալ սուրբ եղիցի ձեզ . և խո
 նարէցուալիք զանձինս ձեր յիններորդէ օրէ ամսեան
 յերեկորեաց . և մատուալիք ողակէզս ան : * Զիմ 28
 գործ մի գործիցէք յաւուրն յայնմիկ , զի օր՝ քաւու
 րե է նա ձեզ . քաւել զի ձեր առաջի ան այ ձերոյ :
 * Ամ անձն որ ոչ խոնարհեացի յաւուրն յայնմիկ , սա 29
 ասկեացի ի ժողովրդենէ իւրմէ : * և ամ անձն որ գոր 30
 ծիցէ գործ յաւուր յայնմիկ , կորիցէ անձն այն ի ժո
 ղովրդենէ իւրմէ : * զիմ գործ՝ մի . գործիցէք : օրէն 31
 յաւիտենական եղիցի յազգս ձեր , յիմ զնակուէ ձե
 րում : * Ըստմ շաբաթուց եղիցի ձեզ . և խոնարհ 32
 ցուալիք զանձինս ձեր յիններորդէ օրէ ամսեանն յե
 րեկորեայ մինչև ցերեկոյն . շաբաթացուալիք զշաբաթ 33
 ձեր : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ . * Խօսեաց 34
 ընդ որդիսդ իլի՝ և ասացես . ի հնգերեսասներորդի
 Է . աւուր ամսեանն եւթներորդի տօն Տաղաւարահարաց
 զեւթն օր ան : * և օրն առաջին կոչեցեալ սուրբ . զիմ 35
 գործ սպասաւորութե մի գործիցէք : * Զեւթն օր 36
 մատուցանիլիք ողակէզս ան . և օրն եւթներորդ . կո
 չեցեալ , սուրբ եղիցի ձեզ , և մատուցանիցէք ողակէզ
 ան . քանզի եւլք են . զիմ գործ սպասաւորութե մի գոր
 ծիցէք : * Այս են տօնք ան՝ զորս կոչիցէք կոչեցեալ 37
 սուրբս , առ ի մատուցանելոյ ընծայս ան , զողակէզս
 և զզոհս իւրեանց , և նուէրս օրրատօրէ * առանց շա 38
 բաթուց ան . և առանց ընծայիցն ձերոց , և առանց ամ
 տօնիցն ձերոց , և առանց կամեցականաց ձերոց՝ զոր
 տայցէք ան : * Եւ ի հնգերեսասներորդում աւուր ամ 39
 սոյն եւթներորդի՝ յորժամ բովանդակիցէք զարդիւնս
 երկրին , առնեալիք ան զեւթն օր : յաւուրն առաջնում
 հան

հնձոցն քոյ մի ժողովեացես . . . և պանդխտին թողուցուած
 (27) Այս . Յիններգ օրէն յերեկորեայ : (32) Այս .
 Յիններորդ , իմ յիններորդէ ամսեանն յերեկորեայն :
 (34) Ուս . Տաղաւարահարաց : (39) Այս . Տօնեա
 լիք զեւթն օր . . . և յաւուրն եւթներորդի հանգիստ :

- 40 Հանգիստ, և յաւուրն եւթներորդի հանգիստ: * Եւ
առնուցուք ձեզ յաւուրն առաջնում պտուղս զգեղե-
ցիկ ծառոց, և կողերս յարմաւենեաց, և ոստս 'ի տե-
րեախիտ ծառոց և յուռեաց, և զոստս հագնեաց 'ի ձո-
41 րոց. ուրախ լինել առաջի ան զեւթն օր: * Եւ տօնեա-
լիք զհա տօն ան զեւթն օր տարւոյն. օրէն յաւիտե-
անական յազգս ձեր, յամենայն եւթներորդի տօնեալիք
42 զնա: * 'ի տաղաւարս բնակեալիք զեւթն օր. ամ բո-
43 նակքն ի ի բնակեացն 'ի տաղաւարս: * զի գիտացն
ամենայն ազգք ձեր, թէ 'ի տաղաւարս բնակեցուցի
զորդիսդ ի ի հանել ինձ զնոսս յերկրէն եգիպտաց
44 ւոց. Եւ եմ' ար ամ ձեր: * Եւ պատմեաց մովսէս
զտօնս ան որդւոցն ի ի:

ԳԼ. ԻԴ.

- 1 Եւ օտեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ: * Պատուիրեալ ձի
2 որդւոցն իսրայելի. և առցեն քեզ եւզ ձիթէն
եաց սուրբ խաղակուծ 'ի լոյս. և այրիցի ճրագ հա-
3 նապաղորդ. * արտաքոյ վարագուրին 'ի խորանին վկա
ուէ. և լուցցէ զայն ահարոն և որդիքն, յերեկորեայ
մինչև ցառնուտ առաջի ան անպակաս. օրէն յաւիտե-
4 նական յազգս ձեր: * 'ի վերայ աշտանակին սրբոյ ա-
րիցէք զճրագունսն առաջի ան մինչև ցառնուտ:
5 * Եւ առնուցուք նալի՜, և անիցէք զայն՝ երկոտա ձի
տան պան: յերկուց տասանորդաց լինիցի պան մի:
6 * Եւ գնիցէք զնա երկուս նուէրս. վեց պան զմի նուէր
7 'ի վ' սեղանոյն սրբոյ առաջի ան: * և դիցես 'ի վ' նու-
իւրին կնգրուէ ար' և ան. և եղիցին 'ի հաց յիշատա-
8 կի զառաջադր ան: * Յաւուրն շարաթուոյ գնիցէք ա-
ռաջի ան, հանապաղորդ յորդւոցն ի ի սուտ յաւիտե-
9 նական: * Եւ եղիցի ահարոն և որդւոցն նր, և երե-
ցեն զայն 'ի սուրբ տեղւոյ. զի սրբութի սրբութեց և
այն նմա 'ի զօհաւորացն ան՝ օրէն յաւիտենական:
10 * Եւ եւ որդի կնոջ ինչապոյ, և նա էր որդի առն և ձի
գիպտացոյ 'ի մէջ որդւոցն ի ի, և կռուեցան 'ի բա-
նակին: Որ յեւթապոյ անտի էր. և այր մի եւթացի,
11 * և անուանեալ կնոջն ինչապոյ զանունն՝ և անէծ: և
ամին

(40) Յօրեալին. Հագնեաց ձերոց, ուր': (40) Յօրեա-
լին անիւր. Տէ վե-ն օր: (42) Յօրեալին կնիւ. Բնակե-
ցի: Ուր յանս, անին Բայն, բնակիչն եւ ի:
ԳԼ. ԻԴ. (2) Այս. Զեւզ 'ի ձիթենեաց. զի այրիցի:
(7) Ուս. և կնքուէ ար: (8) Այս. Յօրն շարաթուոյ
գնի': (11) Այս. Զանունն անէծ. և ամին:

ածին զնա առ մովսէս . և անուան ժոր նորա սաղապիթ՝
գուսար գաբրէայ, յաղգէ գանայ: * և արկին զնա 'ի 12
պահ, գատել հրամանաւ ան: * Եւ խօսեցաւ ար ընդ 13
մովսիսի և ասէ . * Հանէք զայրն որ անէծն՝ արտաքոյ 14
բանակին . և գիցեն որք լուան՝ զձեռս իւրեանց 'ի վր
գլխոյ նորա, և քարկածեսցեն զնա ամ ժողովուրդն:
* Եւ ընդ որդիսն իլի խօսեցին և ասացես ցնոսա . 15
Այր որ այր՝ որ անիծանիցէ զնա, մեզս ընկալցի . * զի 16
անուանեաց զանուն ան՝ մահաւ մեռցի . քարընկէցու
թի քարկոծ արտացեն զնա ամենայն ժողովուրդն . և
թէ պանդուխտ իցէ՝ և եթէ բնակ, յանուանել նր զա
նուն ան, սատակեսցի:

ՃԼ * Եւ մարդ որ՝ որ հարկանիցէ զնա՝ անձն մարդոյ՝ և 17
մեռանիցի, մահաւ մեռանիցի և նա:

ՃԻ * Եւ որ հարկանէ զանասուն, անձն ընդ անձին տու 18
ժեսցի:

ՃԼ * Եւ եթէ խեղիցէ որ զընկեր իւր . ուր արարն՝ նոյնպէս 19
արասցի նա: * Բեկու մն ընդ բեկման, ակն ընդ ա 20
կան, ատամն ընդ ատաման . ուր առնիցէ որ դեկզուի՝
նոյնպէս հատուցի նա: * Եւ որ հարկանէ զմարդ՝ և 21
մեռանիցի, մահաւ մեռանիցի և նա: * Իրաւունք՝ մի և 22
նոյն կացեն, եկին, և բնակին . զի ես եմ ար ամ ձեր:
* Եւ խօսեցաւ մովսէս ընդ որդիսն իլի, և հանին 23
զայրն որ անէծն՝ արտաքոյ բանակին . և քարկոծ արա
րին զնա ամ ժողովուրդն քարամբք . և որդիքն իլի ա
րարին՝ ուր պատուիրեաց ար մովսիսի:

ԳԼ ԻԵ

ՃԼ Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ 'ի Լեբինն սինայ՝ և ասէ: 1
* խօսեաց ընդ որդիսն իլի՝ և ասացես ցնոս: Եթէ 2
մտանիցէք յերկիրն զոր ես տաց ձեզ, և հանգչիցի եր
կիրն զոր տաց ձեզ . զի շաբաթ անէ: * զվեց ամ վա 3
բեսցես զանդ քո, և զվեց ամ յատցես զայգի քոյ, և
ժողովեսցես զպտուղ նորա . * Յամին եւ թներորդի շա 4
բաթ հանգիստ եղիցի երկրին . զի շաբաթ անէ . զանդ
քո ոչ վարեսցես, և զայգի քո ոչ յատցես . * և զինք 5
նեակն անդոյ քոյ որ դայցէ՝ ոչ հեծեսցես, և զխաղող
սրբութեն քոյ ոչ կթեսցես . զի ամ հանգստեան է այն
երկրին: * Եւ եղիցի շաբաթ երկրին ձերոյ, կերա 6
կուր՝

(12) Այս յաւելան . Դատել զնա հրաման: (14) Այս .
Հանէք զայրն որ անէծն: (17) Այս . Եւ մարդ որ հար
կանիցէ: (19) Այս . Եթէ խեղեսցէ որ: (21) Այս .
Հարկանիցէ զմարդ... մահաւ մեռցի և նա:

- կուր՝ ձեզ , և ծառային քում , և ազատինայ քում , և
7 վարձկանին քում , և պանդխտին յեղեղոյ 'ի քեզ . * և
անասնոյ քում , և գազանաց որ իցեն յերկրին քում .
եղիցի ձմբերն նորա 'ի կերակուր :
8 * Եւ թուեսցես գու քեզ եւ թն հանգիստ ամաց , և
եւ թն ամ եւ թնեկին . և եղիցին եւ թն եւ թներորդքն
9 ամաց քառասուն և ինն ամ : * Եւ ազգ առնիցէք բար
բաւով փողոյ յամ երկրին ձերում , յամսեանն եւ թն
երորդի՝ որ օր ասան իցէ ամսոյն . յաւուրն քաւու թն
10 ազգ արատիւք փողով ընդ ամենայն երկրին ձեր : * Եւ
սրբեալիք զամս յիսներորդ տարւոյն , և քարոզեալիք
թողու թն 'ի վերայ երկրին՝ ամենայն բնակչաց նր . զի
տարի թողուե՛ եղիցի ձեզ այն ազգեցուի : Եւ դարձ
ցի իւրաքանչիւրդ 'ի ստացուածս իւր , և իւրաքանչ
11 չիւրդ յազգ իւր երթիցէ . * զի թողու թն ազգեցու
թն է այն : Ամս յիսներորդ՝ եղիցի ձեզ տարեկան . մի
սերմանիցէք , և մի հնձիցէք զինքնեակս նր՝ որ ելանի
12 ցեն . և մի կթիցէք զսրբեցեալս նր . * զի թողու թն
ազատու թն է , սուրբ լինիցի ձեզ . 'ի գալտաց կերի
13 ջիւք զարմոխն նր : * Յամին ազգեցուե՛ թողուե՛ նր՝
14 դարձցի իւրաքանչիւրդ 'ի ստացուածս իւր : * Ապա
թն վաճառեսցէ որ վաճառ ընկերի իւրում , և ստաւ
15 ցի յընկերէ իւրմէ , մի նեղեսցէ այր զընկեր իւր . * Ըստ
թուոյ ամացն յեա ազգեցուեն . ստացի յընկերէ իւր
16 մէ լը թուոյ ամաց արմատացն վաճառեսցի քեզ . * Ըստ
յաճախելոյ արմատացն յաճախեսցէ զստացուածս իւր .
և լը պակասելոյ ամացն պակասեցուցէ զստացուածսն
իւր . զի ըստ թուոյ արդեանցն վաճառեսցէ զնա քեզ :
17 * մի նեղեսցէ այր զընկեր իւր : Եւ երկնչիցիս 'ի ան
18 յոյ քումմէ . ես եմ արեւ ձեզ : * Եւ արատիւք զամ
իրաւունս իմ , և զամ գառաստանս իմ . և պահեալիք և
19 արատիւք զնս . և բնակեալիք յերկրին յուսով : * և տա
ցէ՛ երկրն զբերս իւր , և կերիջիք քյազ . և բնակեա
20 ջիւք 'ի նմա վատահու թն : * Ապա թն ասիցէք՝ զինչ կե
րիցուք յամին եւ թներորդի յայնմիկ , եթէ ոչ սերմա
21 նիցեմք և ոչ ժողովիցեմք զարմոխս մեր : * Առաքեցից
զօրհու թնս իմ՝ 'ի ձեզ յամին վեցերորդի . և արատե
22 զարգիւնս իւր երթի ամաց . * և սերմանեալիք յամին
ու թներորդի . և կերիջիք զնին արդեանցն մինչև ցամ
ինն

ԳԼ . ԻՆ . (9) Բաւաւսի . Յամսեանն եւ թներորդում :
(12) Այս . Զի թողու թն ազգեցուե՛ է որ լիցի ձեզ :
(16) 'ի լուս' . Ըստ յաճախելոյ ամացն , համայնս այլոց
'ի բնոք' : (16) 'ի լուս' . Պակասելոյ արմատացն պակաս :
(16) Այս . վաճառեսցէ նա քեզ :

քննեցորդ . մինչև գայցեն արժաիք նր, կերիջե հին 'ի
 հնոյ : * Եւ երկիրն ոչ վաճառեսցի 'ի հաստատութե . 23
 զի թմէ երկիրն . քանզի պանդուխտք և նմա՛հ էք գուք
 առաջի իմ : * և ըստ թմ երկիրն կալուածոյ մերոյ՝ 24
 փրկանս տաջիք երկիրն : * Եւ եթէ ազքատացի եզ 25
 բայր քո որ ընդ քեզ իցէ , և վաճառեսցէ 'ի կալուա-
 ծոց իւրոց . և եկեսցէ մերձաւորին՝ որ , մերձաւոր իցէ
 նորա , և փրկեսցէ զվաճառ եղբոր իւրոյ : * Ապա թէ 26
 չիցէ ուրուք մերձաւորիչ , և ձեռնհաս իցէ . և գտա-
 նիցի նմա բաւական փրկանացն իւրոց . * և համարիցի 27
 զամս վաճառին իւրոյ , և հատուցէ կարողն անն ու
 բում վաճառեաց նմա , և գարձցի 'ի կալուածս իւր :
 * Արաթէ ոչ գտցի 'ի ձեռին նորա բաւականն՝ առ 'ի 28
 հատուցանելոյ նմա . եղիցի վաճառ նր այնմ որ ստա-
 ցան զնա մինչև յամս թողութե : և ելցէ յամին թո-
 ղութե , և գարձցի անգրէն 'ի կալուածս իւր :
 * Եւ եթէ վաճառեսցէ ոք տուն բնակութե 'ի պարս 29
 պաւսր քաղաքի . եղիցին փրկանք նր մինչև 'ի կատարել
 տարւոյն աւուրցն վաճառի նորա . օրաթուի լինիցին
 փրկանքն նր : * Ապա թէ ոչ փրկիցի՝ մինչև ընուցու 30
 նր տարին ողջոյն , հաստատեսցի տունն որ իցէ 'ի պարս
 պաւսր քաղաքի հաստատութի ստացողին իւրոյ յազգս
 իւր . և ելցէ 'ի թողուն : * Իսկ տունք , որ յաւանս ի 31
 ցեն , որոց պարիսպ ոչ իցէ շուրջանակի , ընդ անգս
 երկրի համարեսցին , և հանապաղ ընդ փրկանք լիցին .
 և 'ի թողուն ելցեն : * Եւ 'ի քաղաքս զհաւացուց տունք , 32
 որ 'ի քաղաքս կալուածոց նց իցեն , ընդ փրկանք լի
 նիցին հանապաղ որ 'ի մեջ զհաւացուց իցէ : * Եւ որոք 33
 փրկեսցէ 'ի զհաւացուց անտի , ելցէ վաճառ տանց քաղա-
 քաց կալուածոցն նց 'ի թողութեն . զի տունք քաղա-
 քացն զհաւացուցն կալուածք նց են այն 'ի մեջ որդւոցն
 իւր : * Եւ ագարակք զատուցեալք 'ի քաղաքս նց՝ մի 34
 վաճառեսցին . զի կալուած յաւտեհական է այն նց :
 * Եւ եթէ ազքատանայցէ եղբայր քո և տկարանայցէ 35
 մեռաք՝ առ քեզ պատասպարեսցես զնա , իբրև զեկն և
 զպանդուխտս . և կեցցէ՛ եղբայրն քո՝ որ ընդ քեզն իցէ :
 * Ի՞նչ առնուցաւ 'ի նմանէ վաշի և տսկոսիս . և երկնչի 36
 չի՞ս 'ի ան տյ բումէ , զի ես եմ ար , և կեցցէ՛ եղբայր քո
 ընդ քեզ : * զարծաթ քո մի տացես նմա ընդ ասկտեռք , 37
 և զփրակուր քո մի տացես նմա լի չարիատու : * Եւ 38
 եմ ար թմ ձեր , որ հանի զձեզ յերկրէն եղիպտացուց ,
 տալ ձեզ զերկիրն քանանացուցն , առ 'ի լինելոյ ձեր թմ :
 * Եւ

(30) 'ի յսս' , Եւ մի ելցէ 'ի թողուն : (31) Աստ . Ոչ
 գուցէ շուրջանակի . . . ք փրկանք լինիցին :

- 39 * Եւ եթէ անանկացի եղբայր քո որ Է քեզ՝ և վաճառեցի քեզ, մի ծառայեսցի քեզ զծառայութի սարկի, և
40 * Իբրեւ զվարձկան: Իբրեւ զպանդուխտ եղիցի քեզ: մին
41 չկամի Թողութե գործեսցէ առ քեզ: * Եւ եղբի՛ն
Թողութեն ինքն և որդիք իւր ընդ իւր, և զարձիկ յաղջ
42 իւր, և ի հայրենի կալուածս իւր երթիցէ: * Չի ծառայ
ք իմեն նք զորս և հանի յերկրէն եգիպտացւոյ:
43 մի վաճառեսցին ի վաճառ սարկի: * և մի տառապեցուցես
զնա ընդ աշխատութե և երկնիցին ի տէ ան
44 քու մէջ: * Եւ ծառայ՝ կամ աղախին որչափ և լինիցին
քեզ յազգացն որ շուրջ զքե՛ն իցեն, ի նոցանէ ստաւ
45 ընդ: * և յորդաց պանդխտացն՝ որ ի միջն ձերում իցեն,
ի նոցանէ ստանայցէք, և յազգականաց նշ որչափ ինչ
լինիցին յերկրին ձերում՝ եղիցին ձեզ ի կալուածս:
46 * և բաժանեցիք զնա որդւոյ ձերոյ յետ ձեր, և եղիցին
զնա ձեզ սարսկի յաւիտեան: Բայց յեղբայր ձերոյ
յորդացն իւր՝ իւրաքանչիւրոք զեղբայր իւր մի տա
47 ռապեցուցանիցէք աշխատութե: * Եւ եթէ բաւական
իցէ ձեռն եկին և պանդխտին որ առ քեզ իցէ և ըստ
բաւորեալ եղբայր քո վաճառեսցի եկին կամ պանդխտ
48 տի որ առ քեզ իցէ՝ անդէն ծնելոյ պանդխտին: * Յետ
վաճառելոյն նր փրկանք լինիցին նմա: մի ոք՝ որ և իցէ
49 յեղբայր իւրոց՝ փրկեսցէ զնա: * Եղբայր հօր՝ կամ
որդի հօրեղբօր փրկեսցէ զնա և կամ ոք յնաանկաց
մարմնոյ իւրոյ ի ցեղէ իւրմէ փրկեսցէ զնա: Ապա թէ
50 իւր իսկ զձեռամբ իցէ՝ ինքնին փրկեսցէ զանձն: * և
համարեսցի ընդ ստացողին իւրոյ, յամէ անտի յորմէ
վաճառեցաւ նա մինչև ցամա Թողութե և եղիցի առ
ծաթ դնոց նր իբրեւ վարձկանի: ամ յամէ որչափ իցէ
51 ընդ նմա: * Եւ եթէ աւելի ևս քան զայն ամս կայցէ,
տացէ զփրկանս իւր յարժաթոյ ստացուածոյն իւրոյ:
52 * Եւ եթէ սակաւ ինչ կայցէ յամայ անտի մինչև ցամա
Թողութե և համարեսցի իւր ըստ ամացն իւրոց, և առ
53 ցէ զփրկանս իւր * Իբրեւ զվարձկան ամ յամէ, որչափ
և իցէ ընդ նմա և մի տառապեցուցանիցէ զնա առ
54 խաբութե առաջի քո: * Ապա թէ ոչ փրկեսցէ զնա թա
յամ օրինակի, ելցէ յամին Թողութե, ինքն և որդիք
55 իւր ընդ նմա: * Չի իմեն որդիքն իւր սարսկիք: Ծառայ
ք իմեն, զորս հանի յերկրէն եգիպտացւոյ:

ԳԼ

(39) Այս • Տնանկեսցի եղբայր քո առ քեզ: (48) Ու
նա • Սի ոք որ երկնից յետ: (50) Այս • Յորում վա
ճառեցաւ նմա մին: (53) իւրա • Աշխատութե առա
ջի տն • համայնս ամսն ի բնութ:

ԳԼԻ ԻԶ.

Լ՝ս եմ ար ամ ձեր :
 2 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ ձեռագործն կամ գործանւս . և
 3 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 4 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 5 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 6 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 7 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 8 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 9 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 10 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 11 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 12 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 13 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 14 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 15 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ
 16 ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ արձան . և ԸՆԴՈՒՄ ԵՐ ԵՐԱՆԻԿԵՐ ձեզ

ԳԼԻ ԻԶ . (5) Այս . Եւ հասանիցեն ձեր կալք . . . հասա
 նիցեն և կերիջիք : (6) Այս . խաղաղութ յերկիրն ձեր . . .
 Ընդոյցէ , յերկիր ձեր : (7) Այս . Եւ հաւածեսիք զԹՂ :
 (8) Ի լաւ : Հինգք զԵ : (9) Ո՛հա . Զուխտ իմ Է ձեզ :
 (12) Ո՛հա . Եւ եղէց ձեզ ամ . . . ինձ Ժողովրդ : (13) Այս .
 Եւ ես ար ամ ձեր , որ հա : (15) Այս . Տաղաւայցեն
 ան : (16) Ո՛հա . Զքուս և զգալունկն : (16) Ո՛հա . Զա
 շիցիք յան . և օրիցի Դ . Հաշիցէ զանձինս ձեր :

- նպատակաւ անհատական, զքսն և զգալունքն . որ՝ սօրեցուն,
ցանկեան զաւս ձեր, և հաջիցէք յանձինս ձեր . և սերմն,
նիջիք՝ ի սնտախ զսերմանիս ձեր . և զայն հակառակորդք
17 ձեր կերիցեն : * Հաստատեցից զերեսս իմ՝ ի ձեզ . և
անկանիջիք առայն թշնամեաց ձերոց . և հալածեցնեմ
զձեզ առեկէք ձեր . և լինիջիք փախստեայք առանց ու
18 բուրք հարածեալոյ զձեզ : * Եւ եթէ տակաւին ոչ լսիցէք
ինձ՝ յաւեից խրատել զձեզ եւ թնայատիկ՝ ի վր մեղացն
19 ձերոց : * Եւ խորատակեցից զհպարտութեամբ ձերոց առ
նուեց ձերոց : Եւ արարից ձեզ զերկինս երկաթի, և զեր
20 կիր ձեր իբրեւ պղնձի : * Եւ եզիցի ընդունայն զօրուհի
ձեր . և մի տացէ երկիր ձեր զսերմանիս իւր, և մի ծառ
21 վայրաց տացէ դպտուղ իւր : * Եւ եթէ տակաւին գնալ
ցէք գուր խոտորնակս, և ոչ կամիցիք լսել ինձ . յաւեից
ձեզ հարուածս եւ թնայատիկ ըստ անօրէնութեան ձերում :
22 * Եւ առաքեցից ի վր ձեր դազանս չարս երկրի, և կերի
ցեն զձեզ, և սատակեցեն զանասունս ձեր : Եւ նուա
զունս արարից զձեզ . և կաւրացին ճանապարհք ձեր :
23 * Այլա թէ այնուհա ոչ խրատիցիք . այլ տակաւին խո
24 տորնակս գնացէք ընդիս . * գնացից և ես չեմ ձեզ բար
կուր խոտորնակս . և հարից զձեզ եւ թնայատիկ փոխա
25 նակ մեղաց ձերոց : * Եւ սատակեցից զձեզ սրով, ինդրել
զվրէժ ուխտին : Եւ թէ ամբանայցէք՝ ի բազալս ձեր, ա
ռաքեցից մահ՝ ի ձեզ . և մահանայիք՝ ի ձեռս թշնամեաց :
26 * Ի նեղել զձեզ ոռնկաւ հացի, եփեցնեմ տասն կին
զհացն ձեր՝ ի միում թոնրի, և տացն զհացն ձեր կռով .
27 և կերիջիք և մի յագիւրի : * Եւ եթէ այնու ոչ ևս լուի
28 ցէք ինձ . այլ գնացէք ընդիս խոտորնակս . * Եւ ես գը
նացից ընդ ձեզ բարկութեամբ խոտորնակս : Եւ խրատե
29 ցից զձեզ եւ թնայատիկ ըստ մեղաց ձերոց . * Եւ կերիջիք
30 զմարմինս ուստերաց և գատերաց ձերոց, * և կործա
նեցից զարձաճս ձեր . և աւերեցից զփայտեղէն ձեռա
գործս ձեր . և արկից զգիս ձեր զգիւկամբք կողմ ձե
31 րոց . և գարշեցի՜ն անձն իմ՝ ի ձէնջ : * Եւ արարից ըզ
բազալս ձեր աւերակս, և թափուր արարից զարբու
32 թիս ձեր . և ոչ հոտոտեցայց՝ ի հոտ զոհից ձերոց : * Եւ
աւերեցից զերկիրն ձեր . և զարմացի՜ն ընդ նա թշնա
33 միքն ձեր, որ ընակեալ իցեն՝ ի նմա : * Եւ ցրեցից ըզ
ձեզ .

(16) Այլ . Եւ սերմանեալիք ի սնտա : (19) Յօրեայն
բռնա՝ զերկինս երկա՝ . Իտ՝ : Եւ : (20) Այլ . Երկիր ձեր
զսերմանիս ձեր : (27) Այլ . Այնու հա ոչ լսիցէք ինձ :
(27) Յօրեայն . Այլ գնացէք ընդ : (28) Որեայն . Եւ թն
պատիկ վր մեղաց : (29) Այլ . Ուստերաց ձերոց, և
զմարմինս գատերաց ձերոց կերիջիք : (33) Այլ . Եւ

ձեզ ընդ ազգս . և ստատկեսցէ՛ զձեզ սուրն եկեալ 'ի ժբ . և եղիցի երկիրն ձեր աւերակ , և քաղաքքն ձեր քափուրջ : * Յայնժամ հաճեսցի երկիրն ընդ շարաթս 34
 իւր զեմ' աւուրս աւերածոյն իւրոյ . * և դուք եղիջիք 35
 յերկրին Թշնամեաց ձերոց յերկիր օտար : Յայնժամ շարաթացի երկիրն ձեր , և հաճեսցի լէ շարաթս իւր զեմ' աւուրս աւերածոյն իւրոյ . և շարաթացի զբա 36
 թանկ յորում բնակեցին 'ի նմա : * Եւ 'ի վր' մնացելոցն 36
 'ի ձէնք ամից գողովան 'ի սիրտս նշ յերկրին Թշնամեաց քաւեանց . և հալածեսցէ զնն ձայն տերևոյ խաթխափել 37
 լոյ . և փախիցեն ուղ փախչիցին 'ի պատերազմս . և ան հանիցին առանց ուրուք հալածելոյ : * Եւ Թողցէ եզ 37
 բայր զեղբայր իւր իբրե 'ի պատերազմի' առանց ուրուք զհետ մնանելոյ . և ոչ կարիցէք ընդդէմ դառնալ Թշնամեաց ձերոց : * և կորնչիցի 'ի մէջ ազգաց . և կերի 38
 ցէ՛ զձեզ երկիրն Թշնամեաց ձերոց : * Եւ մնացեալքն 39
 'ի ձէնք ստատկեսցին վն մեղաց իւրեանց յերկրի Թշնամեաց իւրեանց . և վն մեղաց հարց իւրեանց՝ որ լէ 40
 Ծնող մնացելին : * Եւ խոստովան լիցին զմեզս իւրեանց 40
 և զհարց իւրեանց , զի յանցեան , և արհամարհեցին դիտ : 41
 և զի գնացին առաջի իմ՝ խոտորնակս . * և ես գնացի 41
 ընդ նն բարկուք խոտորնակս , և կորուսից զնն յերկրի Թշնամեաց իւրեանց : յայնժամ ամաչեսցէ սիրտ նոցա անթլփառ . և յայնժամ հաճեսցին ընդ մեզս իւրեանց : * Եւ յիշեցիք 42
 զուխտն յակոբայ , և զուխտն խաշակայ , 42
 և զուխտն աբրահամու յիշեցից . և զերկիրն յիշեցից : * և երկիրն 43
 Լացի 'ի նշէ : յայնժամ ընկալցի երկիրն զբա 43
 քաթս իւր , յաւերել նք վնն . և նք ընկալցին զանօրէ նուխ իւրեանց . փոխանակ զի զերաւուռս իմ արհամար 44
 հեցին , և 'ի հրամանաց իմնց տաղտկացաւ անձն նշ : * Եւ 44
 ես՝ մնացեալ էին յերկրի Թշնամեացն իւրեանց , ոչ արարի զնն անտես . և ոչ տաղտկացայ նոքզ ար 'ի սատակելոյ զնն՝ ցրել զուխտ իմ որ ընդ նն . զի ես եմ ար անն : * Եւ յիշեցիք 45
 զառաքին ուխտն նշ , յորժամ հանի զնն յերկրէն եգիպտացոց 'ի տանէ ծառայութե . առաքին 45
 ամ' ազգաց՝ լինել նշ ան . զի ես եմ ար : Այս են իրաւունք և հրամանք՝ և օրէնք , զոր ետ ար 'ի մէջ իւր' և 'ի մէջ որդւոցն ելի 'ի Լերինն սինայ' 'ի ձեռն մովսիսի :
 ԳԼ .

ցրուեցից զձեզ : (35) Այս . երկիրն , և հաճեսցի . . . աւերածին իւրոյ : (36) Այս . Ուղ որ փախչիցին : (37) Ռման . Ուրուք զհետ մնալոյ : (39) Այս . ձապք նշ . . . մնացելին : (40) Այս . Լինիցին զմեզս . . . և զի գնացին : (44) Այս . Ոչ անտես արարի զնն :

ԳԼ. ԻԵ.

- 1 Երօտեցաւ ար ընդ մոզօխի՝ և ասէ : * Խօսեաց ընդ ձԼ
- 2 որդիսն ծի՛ն՝ և պատասցես ցնն : Որ դք ուխտեացէ Ը
- 3 ուխտս , ասչ զգինս անձին իւրոյ տն . * Եղիցին գինք
- 4 արուի՝ ի քծանամենից մինչև ցլաթանամեանս . Եղիցի
- 5 գինք նր յիսուռն երկգրամեան արծաթոյ ըստ սրբուռն
- 6 սկեզն : * և իգին՝ լիցին գինք՝ երեսուռն երկգրամեան :
- 7 * Ապա թէ՛ ի հինգամենից մինչև ցքսան ամսն ընիչ
- 8 ցին՝ գինք արուին՝ քսան երկգրամեան , և իգին՝ ասան
- 9 երկգրամեան : * Եւ յամսօրեից մինչև ցհինգեմեանս՝
- 10 եղիցի արուին՝ հինգ երկգրամեան արծաթոյ , և իգին՝
- 11 երեք երկգրամեանք արծաթոյ : * Ապա թէ՛ ի վաթսնալ
- 12 մենից և ի վեր իցե . Եթէ արու իցե , Եղիցին գինք նր
- 13 հնգեառասան երկգրամեան արծաթոյ . և իգին՝ ասան
- 14 երկգրամեան : * Ապա թէ՛ աղքատ իցե՝ ի գնոցն . Կաջ
- 15 ցէ՛ առաջի քահանային , և հաացէ՛ նմա քահանայն գին :
- 16 և որչափ ինչ՝ ի կարի իցե՝ ի ձեռին ուխտաւորին՝ արև
- 17 ցէ՛ նմա գինս քահանայն : * Եւ Եթէ յանասնոց մատու
- 18 ցանելեաց տն իցե պատարագն . սրչափ ինչ տացե՝ ի նչե
- 19 տն սուրբ իցի : * և մի փոխանակեացէ զլուռն ընդ յոռ
- 20ւոյն , և մի զյոռին ընդ լուռին : ապա թէ՛ փոխանակե
- 21լով փոխանակեացէ զայն անասուռն ընդ անասնոյ , Եղի
- 22ցէ՛ և այն փոխանակն սուրբ : * Ապա թէ՛ յամ՝ անաս
- 23նոց անսրբոց իցե՝ յորոց ոչ մատոյցի պատարագ տն .
- 24 Կաջուցէ՛ զանասուռնն առաջի քահանային : * և արկցէ՛
- 25 նմա գինս քահանայն՝ ի մեջ լուռին և յոռւոյն . և որպէս
- 26 զեարդ արկցէ՛ նմա գինս քահանայն՝ այն կացցե : * Իսկ
- 27 Եթէ փրկելով փրկեացէ զնա . և զհինգերորդ մասն գը
- 28նոց նորա յալեցե՛ ի նոյն : * Եւ մարդ դք՝ որ սրբեացէ
- 29 զտուն իւր սրբութե տն , արկցէ՛ նմա գինս քահանայն
- 30 ի մեջ լուռին և յոռւոյն . և որպէս զեարդ արկցէ՛ նմա
- 31 գինս քահանայն , նոյն կացցե : * Ապա թէ՛ որ սրբեացն
- 32 զնա՝ փրկեացէ՛ զտուն իւր , յալելցէ՛ և զհինգերորդ
- 33 մասն արծաթոյ գնոց նր՝ ի նոյն . և նմա իսկ Եղիցի :
- 34 * Եւ Եթէ յանդոյ կալուածոց իւրոց սրբեացէ դք ինչ
- 35 տն , Եղիցին գինք նր ըստ սեբման իւրում : քօռի փոջ
- 36 գեանոյ Եղիցի յիսուռն երկգրամեան արծաթոյ : * Եւ
- 37 Եթէ յամէ թողուեն սրբեացէ զանգն իւր . ըստ գնոցն

որ

ԳԼ. ԻԷ. (3) Այս . Եղիցին գինք նր : (5) Այս . Մինչև ցքսանամեանս : (6) Այս . Եւ յամսօրեն ի յամսօրեան մինչև ցհինգամեանս : (10) Այս . Եւ այն և փոխանակն սբ : (15) Այս . Յաւելցէ զհինգերորդ արծաթոյ գնոցն ի

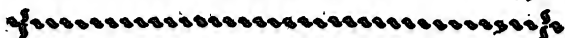
որպէս ինչ իցեն, կացցէ : * Ապա թէ յետ թողութեն 18
սրբեաց զանգն իւր . համարեսցի նմա քահանայն զար-
ծաթն յայլ եւ ամսն՝ մինչև ցտարին թողուի . և հառ-
ցէ փոքր ինչ՝ ի գնոց անտէ նորա :

ՃԼ * Ապա թէ փրկեսցէ զանգն որ սրբեացն զնա, յաւել 19
թ ցէ զհինգերորդ մասն արծաթոյ՝ ի գինս իւր . և նորա
խիչ լիցի : * Ապա թէ ոգ փրկեսցէ զանգն իւր, և զա 20
ճառեսցէ զանգն իւր այլում մարդոյ . մի եւ փրկես-
ցի . * այլ եղիցի անգն ելեալ՝ ի թողութեն սուրբ ան, 21
իբրեւ զերկիր մի զատուցեալ՝ քահանային եղիցի՝ ի կա-
լուած : * Ապա թէ յանգոյ զոր գնեալ իցէ, և լիցի 22
յիւրոց կալուածոց՝ սրբեացն ան, * հաշուեսցի ընդ 23
նմա քահանայն՝ ի գնոցն մինչև ցտարին թողութեն . և
տացէ զգինսն յառուր յայնմիկ սրբութեն ան : * Եւ յա 24
մին թողուի դարձցի անգն՝ անգրէն առ այրն յորմէ
տացեալ իցէ . որոյ իւր իսկ էր կալուած երկրին :
* Եւ ամ գինքն եղիցին ըստ սրբութեն կալոցն . քան 25
դանգ լիցի երկդրամեանն : * Եւ ամ՝ անգրանիկ որ 26
ծնանիցի՝ ի խաչանց քոց՝ ան լիցի . և մի ոգ փրկեսցէ
զայն . և թէ արջառ իցէ, և և թէ ոչխար՝ ան լիցի : * Եւ 27
և թէ՝ ի չորքոտանեաց անսրբոց՝ փրկիցէ թ գնոց իւրոց .
զհինգերորդ մասն՝ ի նոյն յաւելցէ՝ և նորին լիցի : ապա
թէ ոգ փրկեսցի՝ զաճառեսցի ըստ գնոց իւրոց : * Ամ 28
նուէր՝ զոր նուիրեսցէ ոգ ան, յամէ որ ինչ իւր իցէ՝ ի
մարդոյ մինչև յանասուն, և յանգոյ մինչև ցկալուածա
իւր . մի դարձցի անգրէն՝ և մի փրկեսցի : ամ՝ նուէր՝
քա սրբուէց լիցի ան : * Ամենայն նուէր՝ որ նուիրիցի 29
՝ ի մարդկանէ, մի փրկեսցի, այլ մահաւ մեռանիցի :

ՃԽ * Ամենայն տասանորդ յերկրէ՝ ի սերմանեաց երկրին, 30
և ի պտղոց ծառոց՝ ան է՝ ի սրբութեն ան : * Եւ և թէ 31
փրկելով ոգ փրկեսցէ զտասանորդ իւր, զհինգերորդ
մասն յաւելցէ՝ ի նոյն, և նորին լիցի : * Եւ ամ տասա 32
նորդ՝ արջառոյ և ոչխարի, և ամ տասանորդ որ մտա
նիցէ ընդ թուով գաւազանի՝ սրբուի՝ ան լիցի : * Մի 33
լիցի խաիր ընդ բարին և ընդ յոռին . և մի փոխանա
կեսցես զբարին ընդ յոռոյ . ապա թէ փոխանակելով
փոխանակեսցես . և նա և փոխանակն իւր եղիցին քա՝
և մի փրկեսցին : * Այս են պատուիրանք՝ զոր պատուի 34
բնաց ար մեղսխի առ որդիսն Ելի՝ ի լեւրինն սինայի .

Կապարէցաւ ՂԼ Կալանա .

նոյն, և նմին : (20) Այս . Զանգն այլում միգ . և ս փր-
կեսցէ : (26) Ուստ . Եւ մի ոգ սրբեաց զայն : (28) Այս .
Մինչև ի կալուածա : (32) Այս . Գաւազանի՝ ի սրբութեն :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՈՑ

Որպէս որ նախ քան զԲիւստ նախադրեալ մարեանս յերէն ('ի գործոյն) առին զանուանսն, ծնունդոյն, և էլն, և զնազնանն, զանն լինելոյ գործոյն, և էլն ինքն յերէն ընկալան զանունն : Չի յեք իանգնելոյ խորանին, հրամայեաց ԾԺ Բուռն զթողմարդն ըստ յեղից, 'ի գաւթագնից միւսն ցոխնեմանս. զոր և յէլն յիշեաց ինչ հասի ինոյ, երկրագնին, թերեւ զանգ հրամայեալն՝ ապա իսկաբե : Բայց ո՛ւ 'ի դերն' էլանեց այսոս խոսքոսն առ արքայն անկիւն լինել զառաջի նք, զի ո՛ւ զմ հառախ, և ո՛ւ զլանայս, այլ զիջինն և էլն զգինաւորանն Բուռն : Նախ՝ զի զխաւանսն իւր ցուցցե, թէ ո՛րքոյն անեցայց զնո 'ի միջ զլսացն յերկրագոսն՝ և ապա 'ի գոռուսնի միջին հասարին, զի ապա իսկաբե : Բայց այս Բիւստ յեք անկանելոյ ինչ որ Բուռն երկոյ հապարանն է. որ յիշեաց անպի վերհարեալ հապարանն : Իսկ զլեւադոյնսն որիւ Բուռն յամբարեկոյ. և սահմանեց նոցա զգործ խորանին : Այն և զնախադրան խորանին : Եւ զի ապա յերկրագոսն առի էլն ինչ իսկաբե մարեանն զնո յերկինն խոսքացեալ. և առաւ ինչ լսարնս զի գաւթագնից մարեանն. այլ զի վարաւորեալ Դարբան յերկրագոսն, զերեսուն և ութ ամ ևս յածեցայց զնո յաւապարի անդ. զի մեղոյն գիտօղան զիւր երկրագոսնոցն. միւսն լսար յիշեցն գաւթագնան ամ : 'ի գաւթագնեցորդի ամին յառաջնոսմ ամսեանն մեռան մարեան : և 'ի հինգերորդի ամսեանն մեռան ալ հարան : Եւ ապա առին զերկինն ոչհանի և զԲուռն : Եւ հառաւ առ մովսէսն էլն Բաղամ, և խօսեցան զորին խօսեցան : և յեք զմարան իրանց Բաղամս՝ հրամայեաց. Դարբեալ Բուռն զիւր : Եւ ապա իւր հրաման մովսէսի վախճանելոյ : Ունի գիրք Բուռն՝ զարմարի ծամանալի երեսուն և ինն ամաց :

ԳԼՈՒԽԲ ԹՈՒՈՑ :

- Ա. Պարան ասունս մովսէս հանդերք իշխանօքն ասունս զնաւոր զգրանն Բիւստ, 'ի գաւթագնից և 'ի վեր' Բան յաւապարանն :
 Բ. Սաղաւանն զլեւադոյնս Բաղամս խորանին և ինչից նորան, և զնաւոր երես երես 'ի լորից իսկանց 'ի Բաղեայ նաւոր ապագան :
 Գ. Տայ զլեւադոյնս զաւազանայս ահարանի, և ասունս ասե յամբարեկոյ և 'ի վեր զնաւոր երկոյ որբայն զնաւայ, և Բաղանն զգործս իւրագան լիւրցն 'ի խորանին :
 Դ. Ասունս զԲիւստ անդրանկայն Բիւստ. և ինչունալ ընդ նոցա Բաղ զլեւադոյնս յամբարեկոյ, անչն ընդ անչին. և ընդ աւելորդայն անգրանկայն Բիւստ զհինգ զերկրագնանն, և քայ յահարան :
 Ե. Տայ զաւազան գաւթագնայսն քանն ահարանի, և ինչարդանս քաղանալին և զնաւորան զահարան և զորդին իւր, և զայլ որդինն իւր :

խահաթա Բաղթօզ աշտոյի : Իսկ Բաղթօզ փեղկից խորանին՝ Գառնի
գէլեւանի, և ռեւանի և խոյախոյն՝ Գառնի Տերաբէայ :

Դ. Սէ զԲորգոն և զՆանան արքայոց պահէլ Բանակին :

Ե. Ձի զԿրկան, զԳլուխ և զՆիգէլան Կարաւոյնի՝ Ի փեւրան
կամ Ի Գահանայոյն :

Զ. Սէ Կնոջ զորսէ կանխիկէ այլն շնորհեալ Գու, Բէ Իցէ Կամ
չիցէ, Կաւ զԲորգոն և զԳլուխ զԿրկն :

Ը. Ձի Ք արցիցէ ուխտաւորս Գիւնի՝ Կամ զՆանան, և Նուէր Ի
Կարաբան ուխտին :

Ժ. Օրհնութի Գահանային զոր Կայր Թողովարեանն :

ԺԱ. Ի նաւալափա խորանին ընծայ Էրկոփաւան Իշխանաց Գե
զիցի, և Խօսելն ալ Ի Քիւր Գրեկիցն :

ԺԲ. Սէ լաղման Երազաց աղաւանակին :

ԺԳ. Սրբէ զՆախարարն սրկիմար Ի Գործ արկաւանօրէ՛ Ի
Գահանակից Գիւն Զիւնաճանան :

ԺԴ. Զրաւայ Կանել Կարաբին Ի Լորէփաւան Կանելան առաջ
նայ : Իսկ որ Ի իցէնն սարքի՝ յերկրորդում Կանելան Ի Լորէփաւանն :

ԺԵ. Ձի Կրաւանաւ Կն լուելոյն Կամ Բանակեցին, Ի Վերա
նալ Կամ Ի Ժածիլ Կմայն զխորանն :

ԺԶ. Փողս Կառծոյս արծաթիս փողել, զի Կաւաթեցին, և ալ
Կեղոսիլ, զի Ընկաւոյն Բանակիս լորէիս, Ի Կարէրազման
և յամանաւա Ի Վր զԿիցին . Ի Գիւլ առաքելոցի փողոց, և Կրել
Կաւոյնոյն Ի Կն Կաւաւափն :

ԺԷ. Սրբացաւ Կանի, և լուելոյն ըսք Կրաւանի Կալեցօղ փողոց
Ի սիւնայ Ի Գաւանն :

ԺԸ. Մեծարէ յալեւ Կայաթ Կանել Իւր Էրկաւ ընդ Ինիւնան,
և լիւնել Գահանայ Կամ աւագ :

ԺԹ. Թե Ի լուել նոցա, յառաջագոյն Էրիւ Կաւարք Էրկայր
Կաւանակն, և Կանի ունել Կալանի :

Ի. Տրփնէաց Թողովարարն, և Կապօթեցաւ Կրալ Ի Կալեցեալ
Կրայրէաց :

ԻԱ. Զանկացան յոյ, և Ինդրէաց յալեւ ընալ զԶանկալի նոցա,
և Կաւ Ինիւն օգնական . և Էք զԷրկանաւան Ժերան, և Կրաւ
Կարգն՝ Կմարէայ . և Կարաւածեաց Կն, և Ի Բալելոյն Կալեցաւ

Կեզին՝ Գերէզման Զանկացոյց : յահ և յերկիւղ Քու Ի Գթիւնոց :

ԻԲ. Բարոքի Կարիւմ Վ Բամբասանոյն զԿալեցին : Կայծմանց
առ Քու սաւան ալ Կարաբրելուլ :

ԻԳ. Թե Ի Կանգիւրեցոյն Բանից Լարեւան՝ յեփապոս Կաւ
նալ Կանիս, ընդ որ Բարեւոյեալ ալ Վաւեաց նոցա Բն Տրցին Ի
Կանգիւրան, Բայր որդիւ նոցա, և Կալեթ և յեռա :

ԻԴ. Եւիս Կաւարեւալեւ ընդ Կմալեւայ, և Կարաբեցան Վ Էւի
նելոյ ընդ ալ Կն Կար Զասանին :

ԻԵ. Օրհնարէ Կրաւանաւ ողջակիցայն նալուալ և Գիւնաւ
ընդ Գաւան, ընդ խոյի և ընդ Կաւարալի : Չաւ Քու Կնիւրիս
Բանաւոր Կանի նուէր Կանալիլուլ : Կմալեթ Կաւ Կալեթիւր
Ինիւնաւոր, ընդ Երց Կալեցարին Կար և Կանիս Գաւանն ալ :

ԻԶ.

ԲԳ. 'Ի խմբիդ քանի՞ զառարկ ին նիւնանին հաւ քի՞ պաւ հրամայեա իէ. Եւնեւ իմ ժողովուրդն տխմայ, յանցանիցն, զաւարտի մ. յողջ զակեղ, և նախաղ մ իմ մեղաց : Իսկ ընդ միոյ անկին ակամայի՞ աւել մ :

ԲԵ. Կամայար մարտ մեղացեալն՝ մահաւ մեղդի :

ԲԶ. Քարկոծիչ քայ զերկրագոյն 'ի շաքմաւ, յահ և յերկրալ իմ արհամարհողաց :

Ը. Ճոնգս աստիճան առնել 'ի քարանոս հանդերձիցն, և յանալ, յիւն ման զգալաւթեանն :

ԸԱ. Խտմանն իորխայ և դաւնանայ, յարեան 'ի վերայ մաւթի և ահարանի, և իջեան լաքալար :

ԸԲ. Հրամայե զբարոստոսն արեւիս զարեւելոցն առնել ծածկոյն սեղանայն, յիւսարայ յանցանելոցն, և 'ի սոսկոսն ապագայիցն :

ԸԳ. Տրակշեաց ժողովուրդն զմովսիսն՝ իբրեւ ին յանինն պար թեաց զժողովն իորխայ, և անխն ընդ արեւ լըրեպատան հազարս : մինն ահարն ինխարկեալ բաւեաց :

ԸԴ. Հրամայե առնուալ քաւազոսն ըստ անուանց յեւդիցն, իմ ընդ բոսիէ գահանայուէ. և ծաղկեցաւ քաւազանն ահարանի :

ԸԵ. Տայ զնախարիս 'ի պաշտն ահարանի պահել. զխորանն, Բայց մ 'ի սեղանն մըքնեալ :

ԸԶ. Երբեք, ահարանի և որդւոց 'ի զնա նախարցն և զտից, և զնախարպառաւ արմաւեցն համարխալէ ռաբէլ ռապիւրաց և դաբիւ ըսց քանն ահարանի. և զանդրանիս տնասնաց և զիւրկան անդ բանեաց ծաղկաբեանն :

ԸԷ. Չքառանորդս մից ծողովուրդեանն քայ զնախարցն. և ասին ին 'ն քայ նոցա վիճակ խառաքեաց երբի. զի քի է Բաժին նոցա :

ԸԸ. 'Ի մից անգի քառանորդարն՝ քաղէն զնախարցին քառանորդս քանն ահարանի :

ԸԹ. Չմիտի արեւոյնց իարիւր երնքան՝ ասնել 'ի պահեալ աս 'ի սոսկոսն սրբաւ. նխաբելով զսրբարար լարեղանն քի :

Թ. Մեքեթեւոյն 'ի դի, իմ յարե մեքեւոյն, սրբիւ սրսմաթ միւրայն, յերբորդ և յեւնեւերորդ ասուար հրամայե :

ԹԱ. Մեքաւ մարիամ 'ի խորե. և 'ի քարմոյել ծողովուրդեանն ընդ ըսոյ, հրաման առեալ մովսէս հարխանե զմեք երկիցս, և ապա եւ ըստն : Ան որոյ մեղադրին մովսէս և ահարն. և իսկեցաւ քեւին՝ ըստ Բամբասանաց :

ԹԲ. Խնդրեաց մովսէս ճանապարհ ընդ երոմ, և նա 'ն էք, այլ եւ պապերազմի. յարմ խոյս քաւեալ ինչ ին 'ի հաւր լեառն :

ԹԳ. Ուր մտաւ ահարն, և մեղեւեա 'ի սառ իր ծողովուրդն՝ եին պապերազմի քանանային, և նպալեաց քա ինչ :

ԹԴ. Տրակշիցն իմ մահանային, և յոյնիցն Բաղաւթ սաքալե յան, մին և նախեաց զոյն պոյնի 'ի քիւր քի :

ԹԵ. Չքաղամ զնեանոս անցեալ եին 'ի ըրհարն մեծ 'ի յարն առնալայ. ուր և նաւագեցին ալ 'ի վերայ ըրհարայն մեծի :

ԹԶ. Խնդրեաց ինչ ճանապարհ ընդ սահման սեղանի, և նա 'ն էք, եհար զնա ինչ, և ճաւ զնա սահման նոյն ուր և առաւ իւր :

խորհուրդ լինի խորհրդան յովաբա : Ան և վարդապետութիւնն ունայ
զբառանապանն :

ԹԵ . Երկն ծաղկաւորքն յօր 'ի յորդանան, և իսկեայ բազմի ըն-
բաղան անիծանել զիկել . որ և յօրհնելն զիկել մարգարեացաւ
ևս զի 'իկն ծաղկեայն ապրին յախօրայ : Եւս ապա 'ի յիսուն լար
խորաբա Գալիսագլուսի 'իսկեայ իւրայիկի, ուր և անկան Գանն
և լոր Կապար :

ԹԵ . Անոր առաքինացեալ իննէկն իտղեայ զամբքն , և Գը-
ւաւս նմա ուխտ Գահանայութի : և ասաց Գը ասանալ Վրեթս 'ի
մարդիանայոց :

ԹԵ . Հրամայե Գալիսալ Բաւել զիկել , որոց Գալայ եր զերկիւն
'ի Ժառանգութի Բայ յիւփայոցն :

Թ . Գան Գալիսալ առաքաւորա ինդրել Ժառանգութի, և հրա-
մայեայ զարծանն ի Ժառանգութի :

ԹԵ . Հրամայե յովիսի ելանել 'ի նաբաւ լեւան և Վախանել Կ
Բայո նախ յեռանդրել զյիսուն առաքելորք Դիկի :

ԹԵ . Պարտուեք Գայ զանապաղարք նորիւրոն, զառաւօտայ և
զերեկօրեայ Գառանոց, և զգաբախայ և զամանօրից . ևս և զգը-
լաւոր Գանից, զգալի 'ի զանապաղարքի, զառաւօր, զառաւօր-
բանայոց :

ԹԵ . Հրամայե զի զԳը ուխտե Գ Կապարայն . Բայո իկն աչքն
կամ հայրն լրացելն իկն 'ի Կապարայն :

ԹԵ . Առին Վրեթս 'ի մարդիանոց, սպանին զիկն Բաղաւորան ,
և զԲաղաւորան, և Երան յաւարին հաս Գը և զԲաղաւորան :

ԹԵ . Խնդրեցին 'ի յովիսե Գալ և ուսմին 'ի իսլաւած զերկիւն
սէլանի և Վրայ, և Եր . Կապարութեալ Երեւալ նոցա ընդ ինն յի-
կայն յառաջապահ 'իսկեայից 'իկն նաւանայն զերկիւն ընդ
յիւսմի :

ԹԵ . Բանալիեպդ իւրայիկի յեգիպտոսն մինչ Գը Կալիսալ
նա յանդիման երեւոյի :

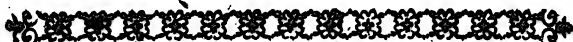
ԹԵ . Հրամայե զի 'ի մասնէն յերկիւն անդր իրծանեայն ըն-
կառան և զԲաղիկն :

ԹԵ . Ծաղկե Գը Կալիսալ ալ իսլաւին զԳը Ժառանգեայ կին' ըստ
լրացանն և երկայնութի :

ԹԵ . Անուան Իւլանայն, որ Ժառանգեայոցանեայն էն նոցա
զերկիւն :

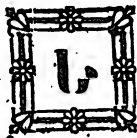
Թ . Հրամայե զի Գայն զԲաղաւորան 'ի իսլաւած զԳալիսալ և
Կապարան, յորս անկեալ ապրեայն ալմայ, սպանոյն :

ԹԵ . Թիկ զիկն ինդրեցին Իւլան Գը Կին մանապի 'ի Գալ
ձառա Գալիսայն առաքաւորա, և իկն զիկն Երեւալութեալ լան
Ժառանգութի :

Թ Ի Ի Վ

ԳԼ Ա

Լ Ի Խ Օ Ս Ե Յ Ա Ւ Տ Ե Ր Ը Ն Դ Ա
մոզսիս՝ յանապատին սինայի, ի խորանն
վկայութե, ի միում ամսեանն երկրորդի.
յամին երկրորդի ելանելոյ նոցա յերկրէն
2 եգիպտացւոց. ասէ : * Աւեր զհամար ամ ժողովրդեան
որդւոցն իլի, ըստ արգա : ըստ տանց նահապետաց, լը
3 թուոց յանուանէ՝ ըստ գլխոցն նց. * ամ արու ի քսան
ամենից և ի վեր, ամ որ ելանիցէ ի զօրագ իլի, հան
դէս առնել նց հանգերձ զօրութի իւրեանց : դու և
4 ակարոն առնիցէք նց հանգէս : * և ընդ ձեզ լիցին իւ
րաքանչիւր ըստ ցեղի, իւրաքանչիւր ի իւրեանց, լը տանց
5 նահապետաց լինիցին : * Եւ այս են անուանք արանցն՝
որ յանգիման լինիցին ընդ ձեզ : Ռուբենի՝ եղիսուր
6 որդի սագիուրայ : * Շմուոնի՝ սաղամիէլ որդի սու
7 ըսագայի : * Յուդայի՝ նաասոն որդի ամինագարայ :
8 * Իսաքարայ՝ նաթանայէլ որդի սովգարայ : * Չարու
9 զոնի՝ եղիաբ որդի քելունայ : * Որդւոցն յովսեփայ,
10 Եփրեմի՝ եղիսամայ որդի եմիուդայ : Մանասի՝ գա
11 մազիէլ որդի փադասուրայ : * Բենիամինի՝ աքիզան
12 որդի գեդէոնի : * Իանայ՝ պրիեզեր որդի միսագանայ :
15 * Եփթադիմայ՝ պրիէ որդի ննանայ : * Գադայ՝ եզիսու
14 փան որդի ռաբուէլի : * Ասերայ՝ փագիէլ որդի էքրա
13 նայ : * Սոքա են անուանիք ժողովրդեանն. ի իւրեանց ցե
16 ղիցն ըստ նահապետաց հաղարապետք իլի : * Եւ առին
17 մոզսէս և ակարոն զարսն զայնոսիկ՝ որք յանուանեն
18 կոչեցան : * և զամենայն ժողովուրդն ժողովեցին ի
միում ամսեանն երկրորդի, յամին երկրորդի : Եւ մե
տին ի հանգէս ըստ արգաց իւրեանց, ըստ նահապե
տաց իւրեանց, ըստ թուոյ անուանց նց, ի քսանամե
19 նից և ի վեր. ամ արու ըստ գլխոց իւրեանց. * որ
պէս

Գլ. Թ. (1) Այս. ի խորանին վկայութե : (2) Այս. ըստ գլխոյ նց : (3) Այս. ի հանգէս առնել նոցա : (10) Յօրեմիին ասք և սորեն. Գլ. Բ. 20. 4րդ՝ Որդի փառասուրայ : (13) (14) (15) Այս. Դենն Զոր՝ Ասերայ, աղա՝ Գադայ, և յեփոյ՝ Եփթադիմայ :

ԺԵ R

արէս հրամայեաց Թոր մովսիսի . և մօթին 'ի հանդէս յա
 նապատին օրնայ : * Եւ եղէն որդիք Ռուբինի՝ անգ. 20
 րանկանն ելի, ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գունդս իւր
 եանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ Թուղյ
 անուանց իւրեանց, ըստ գլխոց իւրեանց, ամ արու 'ի
 քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրսն ելի,
 հանգէս նց * յազգէն ոռւբինի, քառասուն և վեցհա 21
 զար և հինգ հարիւր : * Եւ որդւոցն Հմաւոնի ըստ 22
 ազգս իւրեանց, ըստ գունդս իւրեանց, ըստ տանց նա
 հապետաց իւրեանց, ըստ Թուղյ անուանց իւրեանց,
 ըստ գլուխս իւրեանց, ամ արու 'ի քսանամենից և 'ի
 վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրս ելի հանգէս նց * 'ի ցեղէն 23
 շմաւոնի, յիսուն և ինն հազար և երեք հարիւր : * Եւ 24
 որդւոցն Յուդայ՝ ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գունդս
 իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ Թը
 ւոյ անուանց նց, ըստ գլխոց իւրեանց, ամ արու 'ի
 քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրս հանգէս
 նց * 'ի ցեղէն յուդայ՝ եւ Թանասուռն և չորք հազար և 25
 վեց հարիւր : * Եւ որդւոցն Խաւքարայ՝ ըստ ազգս իւ
 րեանց, ըստ գլխոց իւրեանց, ըստ տանց նահապե
 տաց իւրեանց, ըստ Թուղյ անուանց իւրեանց, ըստ
 գլխոց իւրեանց, ամ արու 'ի քսանամենից և 'ի վեր, ամ
 որ ելանէր 'ի զօրս հանգէս նց * 'ի ցեղէն իսաքարայ, 27
 յիսուն և չորք հազար և չորք հարիւր : * Եւ որդւոցն 28
 Չաբուղոնի, ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գունդս իւ
 րեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ Թուղյ
 անուանց իւրեանց, ըստ գլխոց իւրեանց ամ արու 'ի
 քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրս հանգէս
 նց * 'ի ցեղէն զաբուղոնի, յիսուն և եւթն հազար և չը 29
 րեք հարիւր : * Եւ որդւոցն յովսեփայ՝ որդւոց Եփրե 30
 մի՝ ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գունդս իւրեանց, ըստ
 տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ Թուղյ անուանց
 իւրեանց, ըստ գլխոց իւրեանց, ամ արու 'ի քսանամենից և
 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրս հանգէս նց * 'ի ցեղէն 31
 եփրեմի, քառասուն հազար և հինգ հարիւր : * Եւ որդւ 32
 ւոցն Մանասէի՝ ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գունդս իւ
 րեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ Թուղյ
 անուանց իւրեանց, ըստ գլխոց իւրեանց, ամ արու 'ի
 քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրս հանգէս
 նց * 'ի ցեղէն մանասէի, երեսուն և երկու հազար և 33
 երեք հարիւր : * Եւ որդւոցն Գեռնիամինի՝ ըստ ազգս 34
 իւրեանց, ըստ գունդս իւրեանց, ըստ տանց նահապե

տաց

(22) Այս . Ըստ գլխոց իւրեանց . . ամ արու որ ելանէր
 'ի զօրս հանգէս նց : (30) Ոման . Ըստ Թուղյ անուանց նց :

- տաց իւրեանց, թ թուոյ անուանց նոցա, ըստ գլխոյ
 իւրեանց, ամենայն արու 'ի քսանամենից և 'ի վեր, ամ
 35 որ ելանէր 'ի զօրու հանգէս նց * 'ի ցեղէն բնիմաքնի,
 38 երեսուն և հինգ հազար և չորեքհարիւր : * Եւ որդ
 ւոցն 'Բանայ' ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գումգս իւ
 րեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, ըստ թուոյ
 անուանց նց, ըստ գլխոյ իւրեանց, ամ արու 'ի քսան
 ամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրու հանգէս նց
 39 * 'ի ցեղէն դանայ, վաթսուն և երկու հազարք և եւթն
 42 հարիւր : * Եւ որդւոցն 'Նեփթաղիմայ' թ ազգս իւր
 եանց, թ գումգս իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց
 իւրեանց, ըստ թուոյ անուանց նց, ըստ գլխոյ իւր
 եանց, ամենայն արու 'ի քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ
 43 ելանէր 'ի զօրու հանգէս նց * 'ի ցեղէն նեփթաղիմայ,
 36 յիսուն և երեք հազարք և չորեքհարիւր : * Եւ որդւոցն
 'Քադայ' ըստ ազգս իւրեանց, ըստ գումգս իւրեանց,
 ըստ տանց նահապետաց իւրեանց, թ թուոյ անուանց
 նց, ըստ գլխոյ իւրեանց, ամ արու 'ի քսանամենից և
 37 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զօրու հանգէս նց * 'ի ցեղէն
 դադայ, քառասուն և հինգ հազար և վեց հարիւր և յե
 40 սուն : * Եւ որդւոցն Սսերայ' ըստ ազգս իւրեանց,
 ըստ գումգս իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց իւ
 րեանց, ըստ թուոյ անուանց նց, ըստ գլխոյ իւրեանց,
 ամ արու 'ի քսանամենից և 'ի վեր, ամ որ ելանէր 'ի զ
 41 րու հանգէս նոցա * 'ի ցեղէն ասերայ, քառասուն և մի
 44 հազար և չորեքհարիւր : * Սայ և հանգէս' զոր ա
 րարին մովսէս և ահարոն և իշխանքն ելի, երկուստան
 իշխանք. այլ մի ըստ միում ազգի, ըստ ցեղից տանց
 45 նահապետաց իւրեանց էին : * Եւ եղև ամ հանգէս որդ
 ւոցն ելի հանգերմ զօրու իւրեանց 'ի քսանամենից և 'ի
 46 վեր, ամ որ ելանէր 'ի պատերազմ 'ի միջոյ ելի : * Եւ
 եղեն ամ անցեալքն 'ի հանդիսին վեց հարիւր հազար,
 47 և երեքհազար և վեց հարիւր և յիսուն : * Բայց զետա
 ցիքն 'ի ցեղէն ազգի իւրեանց ժչ անցին 'ի հանդիսի ընդ
 որդիսն ելի :
 48 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ : * Տեղիւր զազն
 49 զեւայ մի խառնեցես ընդ նա 'ի հանգէս, և զհամար
 նց

(38) Յայլ օրինակս այս լոր՝ նահապետութիւն ապագի իարգա
 րէին . ք' յեք ցեղին բնիմաքնի' ցեղն Քադայ, ապա՝ Բա
 նայ, յեպոյ՝ Սսերայ . և վնի՝ Նեփթաղիմայ . ըստ որոյ հա
 ժմաքին և Բառահամարին որ ըստ առաջին գրագրութեց :

(41) 'Ի լուս' . Եւ մի հազար և հինգ հարիւր, համայն
 այլոյ 'ի Բաբ' :

(45) Սայ . Որ ելանէր առաջ պատերազմ :

(49) Սայ . Մի խառնեցես . . . 'ի մէջ որդւոցդ ելի :

նց մի առիտացուս' ի մէջ որդւոցն էլի : * Եւ կացուցեա 50
 զգեաացիսն ի վր խորանին վկայուե , և ի վր ամ կա
 ճի նր , և ի վր ամի որ ինչ է ի նմա : Եւ նորա բարձ
 ցեն զխորանն , և զամ կաճ նր . և նորա պաշտեցեն ի
 նմա . և չուրջ զխորանսն բանակեացին : * Եւ ի չուեւ 51
 խորանին ի շուսցին զնա վեաացիքն , և ի բանակել խա
 բանին՝ կանգնեացեն զնա վեաացիքն , և պապգի որ
 մերձեացի ի նա՝ մեռցի : * Եւ բանակեացին որդիքն էլի 52
 այր ըստ իւրաքանչիւր կարգի , և այր ըստ իւրաքանչիւր
 նահապետուն հանդերձ զօրու իւրեանց : * Բայց զւ 53
 տացիքն բանակեացին չուրջ զխորանսն վկայուե յան
 դիման ան . և ոչ լինիցին մեղք ի մէջ որդւոցն էլի : Եւ
 պահեացին զվեաացիքն զպահաւանուե խորանին վկայուե :
 * Եւ արարին որդիքն էլի ըստ ամի , ող պատուիրեաց 54
 Թր մովսիսի և հարանի՝ նոյնպէս և արարին :

ԳԼ Բ .

Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի և ընդ հարանի՝ և -1
 ասէ : * Այր իւրաքանչիւր՝ զհետ նշանի գնդի իւ 2
 բոյ գնացեն , ըստ տանն նահապետաց իւրեանց , ըստ
 բանակաց իւրեանց բանակեացին որդիքն էլի : * Եւ 3
 որ յառաջագոյն բանակեացին յարեւելից կողմանէ՝ ցեղ
 բանակին Յուդայ իցէ՝ հանդերձ զօրուն իւրեանց ,
 և իշխան որդւոցն յուդայ նապտն՝ որդի ամինադաբայ .
 * Եւ զօրք նր անցեալք ի հանդիսի , եւ թաննսուն և չորք 4
 * Եւ որք բանակիցեն զհետ նց՝ 5
 ցեղն իսաբաբայ իցէ , և իշխան որդւոցն իսաբաբայ , նա
 թանայէլ որդի սեդիուդայ . * Եւ զօրք նր անցեալք ի հան 6
 դիսի՝ յիսուն և չորք հազար և չորք հարիւր : * Եւ բա 7
 նակեացին առ նորք ցեղն Չաբուղոնի , և իշխան որդւ
 ոցն զաբուղոնի եղիաբ որդի քելունի . * Եւ զօրք նորա 8
 անցեալք ի հանդիսի՝ յիսուն և եւթն հազար և չորք
 հարիւր : * Ամենքեան անցեալք ի հանդիսի բանակին 9
 յուդայ , հարիւր և ութսուն և վեց հազար և չորքա
 բեր , հանդերձ զօրուն իւրեանց յառաջագոյն չուեւ
 ցեն : * Գունդ բանակին Ռուբինի ընդ հարաւակողմն , 10
 և զօրն նց . և իշխան որդւոցն Ռուբինի , եղիսուր որդի
 սեդիուդայ . * Եւ զօրն նր անցեալք ի հանդիսի՝ բառա 11
 քուն և վեց հազար և հինգ հարիւր : * Եւ բանակեացին 12

ԱՄԱ

- (50) Այս . Որ ինչ է ի նմ : Նք բարձցեն : (52) Ոման .
 Եւ բանակեացին : (53) Ոման . Բանակեացին չուրջ :
 ԳԼ Բ . (2) Բայց Թի . Գնդի իւրոյ գնացին , Ը տանց :
 (5) Այս . Նաթանայէլ որդի սեդիուդայ :

- առ նովաւ ցեղն Ըմաւոնի • և իշխան որդւոցն չմաւա
 13 նի սաղամէլ որդի սուրիսագայի • * և զօրն նորա աւ
 ցեալք 'ի հանգիսի' յիսուն և ինն հազար և երեք հա
 14 ղիւր : * Եւ բանակեալք առ նովաւ ցեղն Գազայ • և
 15 իշխան որդւոցն գազայ, եղիաբ որդի ռազուէլի • * և
 զօր նր անցեալք 'ի հանգիսի' քառասուն և հինգ հազար
 16 և վեց հարիւր և յիսուն : * Ամենքեան անցեալք 'ի
 հանգիսի' ցեղին ռուբինի, հարիւր յիսուն և մի հազար
 և չորեք հարիւր և յիսուն, հանգերձ զօրուն իւրեանց
 17 երկրորդք չուեսցեն : * Եւ խաղասցեն խորանն վկայուե
 և բանակ զւտացւոցն 'ի մէջ բանակացն, որպէս բանա
 կեցին՝ նոյնպէս և չուեսցեն, իւրաքանչիւր զհետ մի
 18 մեանց ըստ պետուե : * Եւ գունդ բանակին Եփրեմ
 ընդ Ծովաղոզին հանգերձ զօրուն իւրեանց • և իշխան
 19 որդւոցն եփրեմ եղիսամա որդի սեփուգայ • * և զօրն
 նոցա անցեալք 'ի հանգիսի', քառասուն հազար և հինգ
 20 հարիւր : * Եւ որ բանակեցին զհետ նց՝ ցեղն Մանա
 սէի իցէ • և իշխան որդւոցն մանասէի՝ գաժազիւլ որ
 21 դի փաղասուբայ • * և զօրն նր անցեալք 'ի հանգիսի'
 22 երեսուն և երկու հազար և երեք հարիւր : * Եւ որ բա
 նակեցեն զհետ նց՝ գունդն Բենիամինի իցէ • և իշխան
 23 որդւոցն բենիամինի, արիդան որդի գեգէանի • * և զօր
 նր անցեալք 'ի հանգիսի', երեսուն և հինգ հազար և չա
 24 բեք հարիւր : * Ամենքին անցեալք 'ի հանգիսի' բանա
 կին եփրեմ, հարիւր և ութ հազար և երկերիւր, հան
 25 գերձ զօրուն իւրեանց՝ երրորդ չուեսցեն : * Եւ գունդ
 բանակին Դանայ ընդ հիւսւսի հանգերձ զօրուն իւ
 րեանց • և իշխան որդւոցն գանայ՝ պրիեզեր որդի մի
 26 սաբաուս • * և զօր նր անցեալք 'ի հանգիսի', վաթսուն
 27 և երկու հազարք և եւթն հարիւր : * Եւ որ բանակեա
 ցին զհետ նր անցն Ասերայ իցէ • և իշխան որդւոցն
 28 ասերայ փաքիւլ որդի եբրանայ • * և զօր նր անցեալք
 'ի հանգիսի', քառասուն և մի հազար և հինգ հարիւր :
 29 * Եւ որ բանակեցին զհետ նր ցեղն Եփթաղիմայ իցէ •
 և իշխան որդւոցն նեփթաղէմի՝ պրիեք որդի ենանայ •
 30 * և զօրն նորա անցեալք 'ի հանգիսի' յիսուն և երեք հա
 31 զարք և չորեք հարիւր : * Ամենքեան անցեալք 'ի հան
 գիսի' բանակին գանայ, հարիւր յիսուն և եւթն հազար
 և

(13) Ոմա • Եւ զօր նց անցեալք : (16) Ուս • Եւ զօր
 զօրք նր անցեալք 'ի հանգիսի' ցեղին : (19) Աս • Եւ
 զօրն նր անցեալք 'ի : (24) Աս • Երրորդք չուեսցեն :
 (25) Աս • Որդի սեփուգայի : (31) Իւս • Ամեն
 քին անցեալք • համայն ալոր 'ի Բաբ' : (31) Աս • Ի բա
 նակին գանայ, հարիւր և յիսուն :

և վեց հարիւր • հանգերձ զօրուն իւրեանց յետոյ չուեղ
ցեն ըստ գունդս իւրեանց : * Այս է հանգէս որդւոցն 32
իւրի • թ ասանց նահապետաց իւրեանց • ամ հանդէս բա
նակացն հանգերձ զօրոք իւրեանց • վեց հարիւր հազար ,
և երեք հազար և վեց հարիւր և յիսուն : * Բայց զև 33
տացիքն ոչ անցին ընդ նոսա 'ի հանգիսի • որպէս պա
տուիրեաց արժուիսի : * Եւ արարին որդիքն իւր զամ 34
սն զհրամայեաց արժուիսի • այնպէս բանակէին ըստ
գունդս իւրեանց , և այնպէս չուէին իւրաքանչիւր զհե
ցեղեց իւրեանց ըստ ասանց նահապետաց իւրեանց :

Գ Լ Գ .

Գ . Եւ այս ազգ են ահարոնի , յաւուր յորում խօսե 1
ցաւ ար ընդ մովսիսի 'ի լերինն սինայի : * Եւ այս 2
են անուանք որդւոցն ահարոնի քահանայի • անդրա
նիկ ' նաբադ և արփուգ քեղիազար , և իթամար : * և 3
այս են անուանք որդւոցն ահարոնի քահանայիցն օժե
լոց • զորոց կառարեցին զձեռս իւրեանց քահանայանալ :
* Եւ վախճանեցան նաբադ և արփուգ առաջի տն ' մինչ 4
մտաուցանէին զհուրն օտար առաջի տն յանապատին
սինայի , և որդիք ոչ էին նց • և քահանայացան Եղիա
զար և իթամար ընդ ահարոնի և հօրն իւրեանց : * Եւ 5
խօսեցաւ ար ի մովսիսի ' և ասէ • * ան զաղքն զևեայ ,
և կացուցան զնոսա առաջի ահարոնի քահանայի , և 6
պաշտօնեցն զնա : * և պահեսցեն զպահպանուիսն նր ,
և զպահպանութիւն որդւոցն իւր առաջի խորանին վը
կայութե գործել զգործ խորանին : * Եւ պահեսցեն 8
զամ սպաս խորանին վկայութե , և զպահպանութիւն
որդւոցն իւր , և զամենայն գործ խորանին : * և տա 9
ցես զղևտացիսն ահարոնի եղբօր քամ և որդւոցն նր
քահանայից • հանուցումն տուեալ լիցին նորա յորդ
ւոցն իւր : * Եւ զահարոն և զորդիս նր կացուցան 'ի 10
վր խորանին վկայութե և պահեսցեն զպահպանուիսն
իւրեանց • և զամ ինչս տեղանայն , և որ ինչ 'ի ներքս
քան զվարագոյրն իցէ : և այլազգի որ մերձենայցէ ' մեռ
ցի : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի ' և ասէ • * և ես 11
պահա առի զղևտացիսն 'ի միջոյ որդւոցն իւր փոխանակ 12
ամ անդրանկան որ բանայ զարգանգ 'ի միջոյ որդւոցն
իւր

(32) Ռիս . Հանգերձ զօրուն իւրեանց :

Գ Լ Գ . (1) Այս յաւելում . Ազգ են ահարոնի և մովսիսի :

(2) Առ . Ահարոնի անդրանկան : (9) Այս . Տուեալ
իցեն նորա որդւոցն իւր : (10) Այս . Եւ պահեսցեն
զպահպան . . . և զամ ինչ զտեղանայն . . . 'ի ներքոյ քան :

- Եղի. փրկանք նոցա լիցին. և եղիցին ինձ զևապիցն:
- 13 * Չի իմ է ձմ անդրանիկ. յաւար յորում հարի զձմ անդրանիկ յերկրին եգիպտացոց, սրբեցի ինձ զձմ անդրանիկս Ելի. իմարդոյ մինչև յանասուն. իմ լիցին:
- 14 զի ես եմ ար: * Իսխաեցաւ ար Ը մովսիսի յանապա:
- 15 արն սինայի. և սաէ: * Հանգէս արա որդւոցն զևապ. ըստ առնց նահապետաց իւրեանց, ըստ գունդս իւրեանց, ըստ ազգս իւրեանց, ձմ արուի. յամսօրեից և
- 16 ի վեր առնիցէք հանգէս: * Եւ արարին նց հանգէս մովսէս և հարոն, ըստ բարբառոյ ձն որպէս և հրա:
- 17 մայեաց նց ար: * Եւ սղբա են որդիք Կեւեայ ըստ ան:
- 18 ուանց իւրեանց, գեթոնի, կահաթ, և մերարի: * Եւ այս են անուանք որդւոցն գեթոնի, ըստ գունդս իւրեանց. զորեհի, և սեմէի: * Եւ որդիք կահաթի և գունդս իւրեանց, ամրոմ, և սահաւ, քեբրոն, և ոգիէր:
- 20 * Եւ որդիք մերարեայ ըստ գունդս իւրեանց, մոռի,
- 21 և մուսի: * Սղբա են գունդք զևապցոց ըստ առնց նա, հապետաց իւրեանց. Գեթոնի, գունդն զորեհեայ,
- 22 և գունդն սեմեայ. սղբա են գունդք գեթոնի, և հանգէս նց ըստ թուոյ ձմ արուի, յամսօրեից և ի վեր,
- 23 հանգէս նց. եւ թն հազար և հինգ հարիւր: * Եւ այս գունդք գեթոնի. յետոյ խորանին Ը ծովակապին բանա:
- 24 կեացին: * Եւ իշխան ասն նահապետաց զնդին գեթ:
- 25 սոնի. եղիսափան որդի գեթիայ: * և պահպանուի որդ:
- 26 ւոցն գեթոնի. ի խորանին վկայուէ: * խորանն և արա սափաւրակք և նուարտանք խորանին վկայութե, և առաքատք արաշին, և վարագոյրք դրան խորանին. և
- 27 այլ ևս աւելորդ ձմ գործոյն նոցա: * Եւ կահաթու. գունդք մի ամրամայ, և գունդք մի սահապայ, և գունդք մի քեբրոնի, և գունդք մի ոգիէլի: սղբա են գունդք կա:
- 28 հաթու. * ըստ թուոյ ձմ արուի յամսօրեից և ի վեր. ու թ հազար և երեք հարիւր. որ պահիցեն զպահա:
- 29 նութ արբութեցն: * Եւ գունդք որդւոցն կահաթու:
- 30 բանակեացին ի կողմանէ խորանին ընդ հարաւ: * և իշխան ասն նահապետաց զնդին կահաթու, եղիսափան
- 31 որդի ոգիէլի: * Եւ պահպանութի նց տապափանին, և սեղանն, և աշտանակն, և զոհանոց քն, և կահք արբութեցն որովք պաշտէինն, և սրկապանն, և ձմ գործի
- 32 նց: * Եւ իշխան ի վերայ իշխանացն զևապցոցն, եղիսազար որդի ահարոնի քահանայի կացցէ, պահէլ զպահ:
- 33 պահութիս արբութեցն: * Եւ մերարեայ գունդն մոգ:

զնայ:

(14) Յօրեմիէն պատաւր. ՏԻ ընդ մովսիսի: (24) Այս. Որդի գեթիայ: (26) Այս. Ամ գործոյն նո: (27) Ուստի յաւելաւ. Գունդք կահաթու. Բաւարց ըստ անուանք իւրեանց:

դեայ . և գունդն մուսեայ . սղբա են գունդը մերաքրեայ ,
 և հանդէս նց . * ըսա Թուոյ ամ արոււի յամսօրէից և 'ի 36
 վեր , վեց հազար և երկերիւր : * Եւ իշխան տան նա 25
 հապետաց զնգին մերաքրեայ , ուրիշէլ որդի աբիքեայ ,
 'ի կողմանէ խորանին բանակեացին ընդ հիւսւնի , * և 36
 հանդէս նց : Եւ պահպանութի որդւոցն մերաքրեայ ,
 խոյակք խորանին և նիգը նր , և սիւնակք նր ' խարխիք
 նր , և ամ կահք նոցունց , և գործի նոցուն , * և սիւնք 37
 որահին չուրջանակի , և խարխիք նց , և ցիցք նոցա ,
 և ժպտանդակք նց : * Եւ որ բանակիցին յանդիման 38
 խորանին վկայութե յարեւելից կողմանէ ' մովսէս և աւ
 հարոն իցեն , և որդիք նր , պահեցեն զպահպանութե
 սրբութեցն 'ի պահպանութե որդւոցն 'ելի , և ժլլազ
 գի որ մերձենայցէ 'ինա' մեռցի : * Ամենայն հանդէս 39
 զեռացւոցն որոց արարին հանդէս մովսէս և ահարոն
 բանիւ ան : ըսա գունդս իւրեանց , ամ արու ' յամսօ
 րէից և 'ի վեր , քսանեերկու հազարք :

Դ * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . հանդէս արա 40
 ամ անգրանկան արուի ամ որդւոցն 'ելի յամսօրէից և
 'ի վեր . և կալ զթիւ նց յանուանէ : * Եւ առցես զըւ 41
 տացինն ինձ , զի էս եմ ար . փոխանակ ամ անգրան
 կաց որդւոցն 'ելի . և զանասուն զեռացւոցն , փոխանակ
 անգրանկաց անասնոց որդւոցն 'ելի : * և արար մովսէս 42
 հանդէս ոմ պատուիրեաց ար , ամ անգրանկաց որդւ
 ւոցն 'ելի : * Եւ եղեն ամ արուք անգրանիկք որդւոցն 43
 'ելի : ըսա Թուոյ յանուանէ յամսօրէից և 'ի վեր , 'ի հան
 դիսէ անաբի նոցա , քսան և երկու հազարք և երկերիւր
 եւթանասուն և երեք : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսի 44
 սի' և ասէ . * աւ զըւտացիսն փոխանակ ամ անգրան 45
 կաց որդւոցն 'ելի . և զանասուն զեռացւոցն փոխանակ
 անասնոց նց . և եղիցին ինձ զեռացիքն . զի էս եմ ար :
 * Եւ զփրկանս զերկերիւրոց և զեւթանասնից և զերիցն 46
 աւելորդաց քան զըւտացիսն , յանգրանկաց որդւոցն
 'ելի * առցես հինգ սիկկ ըսա գլուխ ըսա սրբուն երկ 47
 գրամնին . առցես քսան գանգ 'աւ սիկկ . * և տացես 48
 զարծաթն ահարոնի և որդւոցն նր , փրկանս ընդ աւե
 լորդացն 'ի նոցանէ : * Եւ առ մովսէս զարծաթն զփր 49
 կանս աւելորդացն 'ի նոցանէն 'ի փրկանս զըւտացւոցն ,
 * յամսօ :

(36) Աւս . Եւ ամենայն կալ նոցուն , և գործի նոցին :
 (38) Ուրիշ յաւելա . Եւ որք յաւելան խորանին բանաի
 ցին , որք բանա' : (38) Աւս . Որ մերձենայցէ մեռցի :
 (40) Աւս . Ասուի յորդւոցն 'ելի : (43) Աւս . Ամ ա
 րուք որդւոցն 'ելի : (46) Յօրնաիին գաիտիւր . Եւ զըւ
 Թանանից : (49) Աւս . Աւելորդացն 'ի փրկանս :

գերձիւ համակ ծիրանեալ. * և գիցեն 'ի վր'ն զապան 14
որովք պաշտիցեն 'ի վր'ն , և զբուրուաա 9 և զմա
հանս, և զտաշտան, և զծածկիւն, և զամ սպառ սեղա
նոյն . և արկցեն 'ի վր'ն նուարտան մաշկեղէն կապու
տակ . և անցուցեն Ը նա զծածկան : * Եւ առցեն հան 15
գերձ ծիրանի և ծածկեացեն զաւազանն , և զխարխաւս
նր . և արկցեն զնոգաւ մաշկ կապուտակ , և գիցեն 'ի
վր' լծակացն : Եւ կատարեացեն ահարոն և որդիք նր
ծածկել զսրբութիւն , և զամ կահ սրբութիւն 'ի լուսել
բանակին : և ապա մոցեն որդիքն կահաթուլ բազնալ ,
և մի մերձեցին 'ի սրբութիւն' զի մի մեռանիցին : Չայն
բառնայցեն որդիք կահաթուլ 'ի խորանէ անտի վկայու
թե : * Եւ ոտական եղիւզար որդի ահարոնի քահա 16
նայի . զեւզն լուսոյ , և զխունկան հանգերձանաց , և
զզոհն հանապազորգ . զեւզն օծութե , և զհանգերձ ամ
խորանին և որ ինչ 'ի նմա . և որ 'ի սրբութիւն , և յամ
սրբութիւն : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և ընդ 17
ահարոնի' և ասէ : * Մի սատակիցէք զգունդն կահա 18
թու 'ի միջոյ զեռացոցն . զայս ինչ արասիք նոցա , և
կեցցեն և մի մեռանիցին * 'ի մերձեալ նց 'ի սրբութե 19
սրբութեցն . ահարոն և որդիք նր մոցեն 'ի ներքս , և
կարգեացեն զնն իւրաքանչիւր ըստ բեռնի իւրում . * և 20
մի մոցեն վայրապար տեաանել զսրբութի սրբութեցն ,
զի մի մեռանիցին : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և 21
ասէ : * Կալ գու զհամար սրբուցն գեթսնի , ըստ ան 22
բանց նահապետաց իւրեանց , իմ գնդից իւրեանց * 'ի 23
քսան և 'ի հինգ ամենից և 'ի վեր մինչև ցլիսնամանս ,
և արասցես նց հանդէս . ամ որ մեռանիցէ 'ի սպաս , գոր
ծել զգործ խորանին վկայուէ : * Այս իցէ սպասաւ 24
բուս գնդին գեթսնի , 'ի մեռանէ 'ի հարկ և 'ի բառ
նալ : * և բարձցեն զվերնափեղկս խորանին , և զխորանն 25
վկայուէ , և զարտախուրակս նր , և զնուարտանս նր կա
պուտակեայս որ 'ի նմա 'ի վերուստ կողմանէ . և զվարա ,
գոյր խորանին վկայուէ , * և զառաքատս սրահին , և 26
որինչ 'ի վր խորանին վկայուէ . և զապարուսն , և զամ
կահ սպասուն որովք պաշտիցենն : * Եւ արասցեն իմ 27
բերանոյ ահարոնի և որդեոց նր . եղիցի սպասաւ որու
որգւոցն գեթսնի ըստ ամ սպասաւ որուէ իւրեանց ,
և ըստ ամ գործոց իւրեանց . և արասիք նց հանդէս
յաւ

- (16) 'Իւրա' . 'ի վր' Եւ ոտական . Կառնի' եղիսկոպ :
(16) Այս . Եւ զեւզն օծութե : (19) 'Իւրա' . Ըստ կար
գի իւրում , համայն աչոյ 'ի բն' : (20) Այս . Եւ մի մեռ
անիցեն : (22) Այս . Ըստ տանց նահապետաց իւր' :
(25) Այս . Եւ զնուարտանն կապուտակեայ :

- 28 յանուանէ, և Եղմի որինչ բառնայցի 'ի նոցանէ : * Այս իցէ սպասաւորուէ որդւոցն գեթսոնի 'ի խորանին վկայուծն, և պահպանուէ նց 'ի ձեռն իթամարայ որդւոցն :
- 29 Եւ ահարոնի քահանայի : * Եւ որդւոցն մերարեայ թմբից իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց,
- 30 արասըիք նց հանդէս, * 'ի քսան և 'ի հինգ ամենից և 'ի վեր, մինչև ցլխնսամեանս՝ արասըիք նոցա հանդէս. Իմ որ մտանիցէ 'ի սպաս գործոյ խորանին վկայուծն :
- 31 Եւ : * Եւ այս իցէ պահպանուծիք բեռանցն որ բառնայցին 'ի նոցանէ, ըստ Իմ գործոց նոցա 'ի խորանին վկայուծն. ղնոյակս խորանին, և զնիգս, և զսիւնակս նր, և ղխարիսխս նր. և ղլարադոյրն, և ղխարիսխս նր. և ղսիւնս արահին շուրջանակի, և ղխարիսխս նց. և ղսիւնս վաղբազուրին գրան սրահին, և ղխարիսխս նոցա, և ղցիցս նց, և ղսպաւանդակս նց, և ղԻմ կահնց, և ղԻմ սպասնց : Եւ յանուանէ հանդէս առնիցէք նց. և Իմ կահն
- 33 պահպանուծն որ բառնայցի 'ի նոցանէ : * Այս իցէ սպասաւորուէ գնդի որդւոցն մերարեայ, Իմ 'ի գործս իւրեանց 'ի խորանին վկայուծն 'ի ձեռն իթամարայ որդւոցն :
- 34 Եւ ահարոնի քահանայի : * Եւ արարին հանդէս մովսէս և ահարոն և իշխանքն ելին որդւոցն կահաթու ըստ
- 35 գնդից իւրեանց, թմանց նահապետաց իւրեանց՝ * 'ի քսան և 'ի հինգ ամենից և 'ի վեր մինչև ցլխնսամեանս, Իմ որ մտանէր 'ի սպաս, և գործէր գործ 'ի խորանին
- 36 վկայուծն : * և եղև նց հանդէս թմբից իւրեանց, եւ
- 37 կու հազար և եւթն հարեւր և յիսուն : * Այս է հանդէս գնդին կահաթու. Իմ որ մտանէր 'ի սպաս խորանին վկայուծն. ուն և արարին հանդէս մովսէս և ահարոն ըստ
- 38 ելու Իմ 'ի ձեռն մովսէսի : * Եւ անցին 'ի հանդիսի որդիքն գեթսոնի թմբից իւրեանց, թմանց նահապետաց իւրեանց՝ * 'ի քսան և 'ի հինգ ամենից և 'ի վեր մինչև ցլխնսամեանս, Իմ որ մտանէր պաշտուէ և գործէր
- 40 գործ 'ի խորանին վկայուծն : * և եղև հանդէս նց թմբից իւրեանց, թմանց նահապետաց իւրեանց, երկու
- 41 հազար և վեց հարեւր և երեսուն : * Այս է հանդէս գնդի որդւոցն գեթսոնի, Իմ որ պաշտէր 'ի խորանին վկայուծն, որոց արարին հանդէս մովսէս և ահարոն,
- 42 ըստ բանի Իմ 'ի ձեռն մովսէսի : * Անցին 'ի հանդիսի և գուռիք որդւոցն մերարեայ՝ ըստ գնդից իւրեանց.
- 43 ըստ տանց նահապետաց իւրեանց՝ * 'ի քսան և 'ի հինգ ամենից և 'ի վեր մինչև ցլխնսամեանս. Իմ որ մտանէր

պաշտ

(29) Այս. Արասըիք հանդէս : (31) Այս. Եւ ղխարիսխս նց, և ղսիւնս : (37) Այս. 'ի սպաս 'ի խորանին վկայուծն :

պաշտել 'ի գործ խորանին վկայութիւն . * և եղև հանգէս 44
նոյ ըստ գնդից իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց,
երէք հազար և երկերիւր : * Այս է հանգէս 45
գնդի որդւոցն մերարեայ . որոց արարին հանգէս մով
տէս և ահարոն ըստ բանի տն 'ի ձեռն մովսիսի : * Այլ 46
նեքին անցեալք 'ի հանգիսի, որոց արարին հանգէս մով
տէս և ահարոն և իննանքն իւր ղեռացւոցն, ը գնդից
իւրեանց, ըստ տանց նահապետաց իւրեանց * 'ի բառն 47
և 'ի հինգ ամսից և 'ի վեր մինչև ցլխնամեանս . եմ
որ մտանէր 'ի գործ սրբութեցն, և 'ի գործ կրելեաց
խորանին վկայութիւն : * եզն անցեալք 'ի հանգիսի ութ 48
և ուր և հինգ հարիւր և ութսուն, ըստ բանի տն :
* Արար նոցա հանգէս եր 'ի ձեռն մովսիսի . այլ ըստ 49
տունէ 'ի վերայ գործոյ իւրեանց, 'ի վերայ բնականն
զոր ինքեանք բառնային . և անցին 'ի հանգիսի' որպէս
հրամայեաց տր մովսիսի :

ԳԼ Ե :

2 Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . * հրաման ասց 1
որդւոցն իւր, և արձակեացեն 'ի բաց զեմ բորստ 'ի
բանակէ անտի, և զեմ տերմնակաթ, և զեմ պղծեալ
յողի, * յարուէ մինչ ցէգ . արձակեցէք 'ի բաց 'ի բա 3
նակէ անտի . և մի պղծեացն զբանակս իւրեանց' յոր
եսդ իջանժ : * Եւ արարին այնպէս որդիքն իւր, և 4
արձակեցին զնոսա 'ի բաց 'ի բանակէ անտի, ուղ խօսե
ցաւ ար ընդ մովսիսի, այնպէս արարին որդիքն իւր :
Ե * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . * խօսեաց ընդ 5
որդիսդ իւր' և ասացես . Այլ կամ կին, որ ոչ արաւ
ցէ յեմ մարդկեղէն մեղաց, և արհամարհելով արհա
մարհիցէ' և յանցանիցէ անձնն այն, * խոստովան լիցի 7
զմեղս իւր զոր արար . և հատուցէ ընդ յանցանացն
զգլուին, և զհինգերորդ ևս մասն նր յաւելցէ 'ի նոյն, և
տացէ' այնմ որում յանցեաւն : * Ապա թէ չիցէ ոչ 8
տունն մարձաւորիչ հատուցանել նմա զյանցանացն նր .
և ընդ յանցանացն որ ինչ ընծայիցի տն, այն քահանային
եղիցի . բաց 'ի խոյն քաւութեն' որով քաւիցէ զս իւր :
* Եւ եմ պտուղ ըստ եմ որ սրբիցի յորդւոցն իւր 9
զոր ինչ մատուցանիցեն տն, քահանային եղիցի : * Եւ 10
յիւրաքանչիւր սրբելոց անտի, նորա լիցին . և այլ ոչ
որ տացէ քահանային' նորա լիցին :

* Խա

ԳԼ Ե . (1) Ոսնտ . Եւ խօսեցաւ ար : (9) Ոսնտ . Քա
հանայիցն եղիցի : (10) Ոսնտ . 'ի սրբելոց անտի նորա
լիցիցի : (10) Այլ . Նորա լիցիցին . . նորա լիցիցի :

- 11 * Խօսեցաւ Թր ընդ մոզսիս՝ և ասէ . * Խօսեաց ընդ Ը
 12 որդիսդ Ելի՛ և ասասցես ցդոսս : Առն ուրուք առն՝
 13 եթէ յանցանիցէ կին իւր՝ և արհամարհիցէ զնա : * և
 ննջեացէ՛ որ ընդ նմա արուք սերման . և զբիպիցի յա
 14 ւաց առն իւրոյ՝ և Թաքուցանիցէ . և նա պղծեալ իցէ ,
 և վկայ ոչ գուցէ զնմանէ , և յգի ոչ իցէ : * Եւ հասաւ
 նիցէ՛ ի վր առն նր որք նախանձու . և նախանձ բերի
 ցէ ընդ կնոջ իւրում , և նա՝ ոչ իցէ պղծեալ : Կամ հա
 սանիցէ՛ ի վր նր որք նախանձու , և նախանձ բերիցէ
 15 ընդ կնոջ իւրում . և նա՝ իցէ պղծեալ : * Այցէ՛ այրն
 զկին իւրաւ քահանայն՝ և մատուցցէ վր նր քահանայն
 պատարագ , զտասներորդ գրուի ալեր գարեգէն , և եւջ
 մի արկցէ՛ ի նա , և կնգրուկ՝ մի գիցէ՛ ի վր նր . զի զոհ
 նախանձաւորութեէ : զոհ յիշատակի , զոհ յիշատակե
 16 լայ զմեզս * մատուցցէ քահանայն , և կացուցցէ զկինն
 17 առաջի ան : * և առցէ՛ քահանայն ջուր սուրբ կենդա
 նի խեցեղէն ամանաւ . և ի հողոյ անտի որ իցէ առ յա
 տակաւ խորանին վկայութե՛ առեալ քահանայն արկցէ
 18 ի ջուրն : * Եւ կացուցցէ՛ քահանայն զկինն առաջի
 ան . և մերկացուցցէ զչուխ կնոյն , և տացէ՛ ի ձեռս
 նր զզոհ յիշատակին , զզոհ նախանձաւորութեան . և ի
 ձեռն քահանային կացցէ ջուրն յանգիմանուէ նզովին
 19 այնորիկ , * և երգմեցուցցէ զնա քահանայն՝ և ասաւ
 ցէ ցկինն . եթէ քիցէ՛ ննջեցեալ ընդ քեզ առն , եթէ
 քիցես յանցուցեալ և պղծեալ առ արամք քով , քաւ
 եալ լիջեր ի ջրոյդ յանգիմանութե՛ նզովիդ այդո
 20 ռիկ : * ասպա թէ յանցեալ իցես առ արամք քով ,
 կամ պղծեալ իցես . և տուեալ իցէ ուրուք զարութի
 21 իւր ի քեզ , առանց առն քոյ : * Եւ երգմեցուցէ
 քահանայն զկինն՝ երգմամբ նզովիս այսորիկ . և ա
 22 սացէ՛ քահանայն ցկինն . տացէ՛ զքեզ Թր ի նզովս և
 յերդումն ի մէջ ժողովրդեան քոյ , ի տալ ան զբարձս
 23 զքո , և քակել զբարձս քո : և ասացցէ կինն . եղիցի ե
 24 ղիցի : * Եւ գրեացէ՛ քահանայն զնզովս զայսոսիկ ի մա
 տենի . և լուսացէ՛ ի ջուրն յանգիմանութե՛ նզովիցն :
 24 * և տացէ ըմպել կնոջն զջուրն յանգիմանուէ նզովից :
 25 և մացէ՛ ի նս և ջուրն յանգիմանութե՛ նզովեալ : * Եւ
 առ

(12) Ոման . Եւ արհամարհելով արհամարհիցէ զնա :
 (15) Այս . Չտասներորդ : Ոման . գրուին ալեր գա՛ մի
 արկանիցէ : (17) Ոման . Եւ տացէ քահանայն ջուր
 սուրբ : (21) Ոման . Չբարձս քո ի քակումն : (23) Ո
 ման . Չնզովս զայս ի մատենի :

առցէ քահանայն 'ի մեղանէ կնոջն զգոհ նախանձաւ
րութենն, և դիցէ զգոհն առաջի ան. և մատուցէ՝ առ
տեղանն : * և առցէ բաւաճ քահանայն 'ի զոհն յիշատաւ 26
կինն նք, և հանցէ զայն 'ի տեղանն . և ապա արքունացէ
կնոջն զժուրն յանգիմանութն : * Եւ եղևցի եթէ պղծ 27
ծեալ իցէ՝ և ծածկելով ծածկեալ իցէ յառնէն նորա .
և մտանիցէ 'ի նա շուրն յանգիմանութն նշովեալ . ու
առուցէ զորովայն նք, և քակեսցին բարձք նք . և եղևցի
կինն 'ի նորով 'ի մեջ ժողովրդեանն իւրոյ : * Ապա թէ 28
չիցէ պղծեալ կինն՝ և սուրբ իցէ, քաւեալ լիցի՝ և ըն
կալցի սերմն : * Այս օրէն իցէ նախանձաւորութն, 29
որոյ յանցուցեալ իցէ կին՝ որ առնակին իցէ և պղծի
ցի : * կամ այր յորոյ վերայ հասանիցէ օգի նախանձաւ, 30
և 'ի նախանձ մտանիցէ ընդ կնոջ իւրում : Ապա ապա
դիցին առաջի ան, և արասցէ նմա քահանայն ըստ ամ
օրինին այսորիկ . * և քաւեալ լիցի այրն 'ի մեղաց ան 31
տի . և կինն ընկալցի զմեղա իւր :

ԳԼ. Զ.

Թ Ի Ե օսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * խօսեաց ընդ 1
որդիսդ եթէ՝ և ասասցես : Այր կամ կին, որ մեծ 2
ինչ ուխտս ուխտեսցէ սրբել զսրբութիւն ան : * 'ի գին 3
ւոյ և 'ի ցբւոյ սրբեսցի . և զքայտիս ցբւոյ մի արբցէ,
և զխաղող նք և զլամիչ մի կերիցէ : * զամ աւուրս ուխ 4
տին իւրոյ յամբ զինչ և լինիցի յորթոյ, զգինի, 'ի քամ
չոյ մինչև ցեմինն մի կերիցէ զամ աւուրս սրբութեն : 5
և սրբի՝ մի անիցէ զգլխով իւրով . մինչև լցցին աւուրքն
զորս ուխտեսց ան՝ սուրբ կացցէ, անցուցեալ զվարս 6
մտղոյ գլխոյ իւրոյ, * զամ աւուրս ուխտին իւրոյ ան :
Յոգի վախճանեալ մի մտցէ * 'ի հօր, և 'ի մօր, յեղբօր, 7
և 'ի բեռ . մի պղծեսցի նորք 'ի մահու նոցա . զի ուխտ
ան 'ի վր գլխոյ նորա է . * զամ աւուրս ուխտին իւրոյ 8
սուրբ կացցէ ան : * Եւ եթէ յանկարծ մեռանիցի որ 9
'ի վերայ նք, առժամայն պղծեսցի գլուխ ուխտի նք :
և դերծցէ զգլուխ իւր յաւուր յորում սրբիցի . և յա 10
ւուրն եւթներորդի գերծցի : * և յաւուրն ութերորդի
անցէ երկուս տասորակս, կի՞ երկուս ձագս աղաւնեաց 11
առ քահանայն 'ի գլուռն խորանին վկայութն : * Եւ ա
րաս

(27) Ոմանս . 'ի նորով ժողովրդեան իւրոյ :

ԳՎ. Ժ. (1) Ոմանս . Եւ խօսեցաւ ար : (4) Յօրնալին .
Մինչև ցբինն մի կերիցէ : (5) Ոմանս . Չվարս գլխոյ
իւրոյ : (9) 'ի լամ՝ յաւուր . Պղծեսցի օգի նք և գլուխ :
համայն անոն 'ի բնաբ' :

- րանցէ քահանայն զմին վն մեղաց, և զմին յողջակէզ. և քահանայն վն նր քահանայն ը մեղացն զոր մեղաւ յողջ.
- 12 և սրբեացէ՛ զգլուխ իւր յաւուր յայնմիկ. * զի յայնմ աւուր սրբեաց ան զաւուրս ուխտին իւրոյ: Եւ անցէ գառն մի տարեւոր վն յանցանացն: և աւուրքն առաջինք անհամարք լիցին: զի պղծեցաւ գլուխ ուխտի նորա:
- 13 * Եւ այն օրէն իցէ ուխտաւորին, յաւուր յորում կա տարիցէ զաւուրս ուխտին իւրոյ. անցէ՛ ի գոռն խոլ րանին վկայուե. * և մատուցէ զպատարագն իւր ան, գառն մի տարեւոր անարատ յողջակէզ, և որով մի տարեւոր անարատ վն մեղաց, և խոյ մի անարատ ի փրկու.
- 15 թի. * և խան մի բաղարջաց նաչհոյ. և պանս զանգեալ իւղով, և քաբարս բաղարջս օծեալս իւղով, և զգոհանց,
- 16 և զնուէրս իւրեանց: * Եւ մատուցէ քահանայն առաջին ան, և արասցէ՛ զվն մեղացն նց. և զողջակէզն նր,
- 17 * և զիոյն արասցէ՛ զոհ փրկութէ ան ի վր խանին բաղարջոյ: և արասցէ քահանայն զգոհն նորա, և զնուէրս
- 18 նր: * Եւ գերծցէ՛ ուխտաւորն առ գրան խորանին վր կայուն գլուխ ուխտին իւրոյ. և գիցէ զմազն ի հուրն
- 19 որ ի վր զոհին փրկութէ: * Եւ առցէ քահանայն գերին եփեալ ի խոյէ անտի. և պան մի բաղարջ ի խանէն, և քաբար մի բաղարջ, և գիցէ քահանայն ի վր ձեռաց
- 20 ուխտաւորին, յետ գերծելոյ նր զգլուխն իւր: * և մատուցէ զայն քահանայն ընծայ առաջին ան, և եղիցի ոք: քահանային եզեցի ի վր երբծոյն նուիրիւ և ի վր եր.
- 21ւոյն հասի: և ապա արցցէ ուխտաւորն գինի: * Այս օրէն իցէ ուխտաւորի որ ուխտիցէ որ ան, և զպատարագ իւր վն ուխտից. թող զայն որինչ գառնիցէ ձեռն իւր. ըստ կարի ուխտին իւրոյ զոր ուխտիցէ ըստ օրի. նի սրբութե ան:
- 22 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և ասէ. * Խօսեաց ընդ ժ
- 23 ահարոնի և ընդ որդիս նր և ասասցես. Այսպէս օրէ
- 27 նեաջիւր զորդիսդ իլի. և ասաւրիւր նց. * և գիցեն զառաջին իմ ի վերայ որդւոցն իլի, և ես ար օրհնեցից
- 24 զնս. * Օրհնեացէ՛ զբեզ ար և պահեացէ՛ զբեզ. * Եւ
- 25 ընեցուցէ՛ զերեսս իւր ի բեզ, և ողորմեացի բեզ.
- 26 * ամբարձցէ ար զերեսս իւր ի բեզ, և տացէ բեզ խաղաղութի:

ԳԼ.

(15) Յօրէնային. Եւ պան մի բաղարջաց: (18) Ոման. Որ իցէ ի վր զոհին: (19) Յօրէնային. Եւ պանմ բաղարջ: (19). Ոման. Յետ գերծելոյ նր: (27) Անուայն գլուխի օրէնային մեր յեփ Բանից 23 համարոյն ունին պանս 27 ին. Եւ գիցեն զանուան իմ և ն: Բայ յայնանոյ՝ որ գինի գինի ի վր. անի ըստ Խաբի լափնայած խառնահամարոյն:

ԳԼ. Է.

- ԺԱԼԻՔ. Եղե՛ յաւուր յորում կատարեաց մովսէս առ 'ի 1
 կանգնելոյ զխորանն . և օծ զնա և զնո՛մ սպասս նր .
 և զգոհանոցսն , և զնո՛մ սպասս նր , և օծ զնա և սրբեաց 2
 զնս : * Եւ մատուցին իշխանքն Դէի՛ երկոթասան իշխան
 տանց նահապետաց նց : նորա էին իշխանիք ցեղիցն , և 3
 նորա կային 'ի վր ստորկանուէն : * Եւ մատուցին զըն-
 ծացս իւրեանց առաջի տն : վեց սպսս զարգարեալս , 4
 և եղինս երկոթասանս . սպս քի յերկուց իշխանաց , և
 և զուարակ յիւրաքանձիւր ումիցէ . և ամին առաջի խա 5
 րանին : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և ասէ : * Ժողովո՛ւ
 'ի գոցանէ , և եղիցին 'ի գործ սպասաւորուէ խորանին 6
 վկայուէ . և ասցես զայդ ցղեաացիսն , իւրաքանձիւր թ
 իւրում սպասաւորուէ : * Եւ առեալ մովսիսի զայլոսն 7
 և զեղինսն եւ ցղեաացիսն : * Սպսս երկուս և եղինս 8
 չորս՝ եւ ցորգիսն զեթանն ըստ սպասաւորուէն իւր-
 եանց : * Եւ սպսս չորս և եղինս ութ՝ եւ ցորգիսն մե 9
 րարեայ ըստ սպասաւորուէ իւրեանց , 'ի մեռն իթամու-
 րայ որդւոյ ահարոնի քահանայի : * Եւ ցորգիսն կահա 10
 թու ոչինչ եւ . զի զսպասաւորուէ սրբուէց սրբուէցն
 ունէին , և յուսս իւրեանց բառնային : * Եւ մատուցին 11
 իշխանքն 'ի նաւակառիս՝ սեղանոյն , յաւուր յորում օծ
 զնա . և բերին իշխանքն զընծայս իւրեանց առաջի սեղա-
 նոյն : * Եւ ասէ ար ցմովսէս . մի մի իշխան , մի մի օր մա 12
 տուցին զընծայս իւրեանց 'ի նաւակառիս սեղանոյն :
 Թ . * Եւ մատուցանէր զընծայս իւր յաւուրն առաջնում 12
 նաասն որդի ամենադաբայ՝ իշխան ցեղին յուզայ ,
 * մատոյց զընծայսն իւր : Կոնք մի արծաթի՝ 'ի հարիւր 13
 և յերեսուն կռորդէ . առչա մի արծաթի՝ յեւթանաւ
 տուն սկեղէ ըստ սրբութե սկեղն . երկոքին լի նաշուով
 զանգեղով ընդ իւրոյ 'ի զոհ : * Տու քի մի ոսկի 'ի տասն 14
 քահեկանէ լի ինկով : * զուարակ մի յանգւոյ , խոյ մի ,
 զառն մի տարեւոր յողակէզ , * նոխազ մի յայծեաց վն 15
 մեղաց : * Եւ 'ի զոհ փրկուէ երինջս երկուս , խոյս հինգ ,
 նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ : Այս ընծայ նաա 16
 սոնի որդւոյ ամենադաբայ :
 Թ . * Եւ յաւուրն երկրորդի մատոյց նաթանայել որդի 18
 սովգարայ՝ իշխան ցեղին իսաքարայ . * և մատոյց զըն 19
 ծայս

ԳԼ. Է. (1) Այս . Եւ զգոհանոցն , և զնմա (2) Ոման .
 Եւ մատուցին . . . երկօթսն իշխանաց նահապետաց նց :
 (9) Ոման . Զի զսպասաւորուէ սրբուէց նուիրին յուսս
 իւրեանց բառ : (13) Ոման . Եւ առչա մի արծաթ :
 ԺԷ

- ծայս իւր : Կոնք մի արծաթի՝ ի հարիւր և յերեսուն կըլ-
աորդէ . ապա մի արծաթի՝ յեւթանասուն սկեղէ ը սըր-
բուէ սկեղն . երկոցեան լինաչւով զանգելով ը իւղոյ
20 ի զոհ : * Տուք մի՝ ի տասն դահեկանէ լինկով : * զուա-
21 րակ մի յանգւոյ, խոյ մի, գառն մի տարեոր յողջակէզ .
22 * նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց : * և ի զոհ փրկուէ ե-
23 րինջս երկուս, խոյս հինգ, նոխազս հինգ, որոջս տարեորս
հինգ : Այս ընծայ նախնայելի որդւոյ սովգարայ :
24 * Եւ յաւուրն երրորդի, իշխան որդւոցն զառուրնի, Կ.
25 հիկաբ որդի քելոնի, * զընծայս իւր : Կոնք մի արծա-
թի ի հարիւր և յերեսուն կըլաորդէ . ապա մի արծա-
թի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուծե սկեղն . երկու
26 քին լինաչւով զանգելով ընդ իւղոյ ի զոհ : * Տուք
27 մի՝ ի տասն դահեկանէ լինկով : * զուարակ մի յանգ-
28ւոյ, խոյ մի, գառն մի տարեոր յողջակէզ, * նոխազ
29 մի յայծեաց վն մեղաց . * և ի զոհ փրկուէ երինջս եր-
կուս, խոյս հինգ, նոխազս հինգ, որոջս տարեորս հինգ :
Այս ընծայ հիկաբու որդւոյ քելոնի :
30 * Եւ յաւուրն չորրորդի իշխան որդւոցն ռուբինի՝ ե. Կ.
31 զիսուր որդի սեգիուրայ, * զընծայս իւր : Կոնք մի ար-
ծաթի՝ ի հարիւր և յերեսուն կըլաորդէ . ապա մի ար-
ծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուծե սկեղն . եր-
32 կոքին լինաչւով զանգելով ընդ իւղոյ ի զոհ : * Տուք
33 մի՝ ի տասն դահեկանէ լինկով : * զուարակ մի յանգ-
34ւոյ, խոյ մի, գառն մի տարեոր յողջակէզ, * և նոխազ
35 մի յայծեաց վն մեղաց . * և ի զոհ փրկուէ երինջս եր-
կուս, խոյս հինգ, նոխազս հինգ, որոջս տարեորս հինգ :
Այս ընծայ եղիսուրայ որդւոյ սեգիուրայ :
36 * Եւ յաւուրն հինգերորդի՝ իշխան որդւոցն շմաւունի, Ե.
37 սաղամիէլ որդի սուրիսագայի, * զընծայս իւր : Կոնք մի
արծաթի ի հարիւր և յերեսուն կըլաորդէ . ապա մի ար-
ծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուծե սկեղն . եր-
38 կոքին լինաչւով զանգելով ընդ իւղոյ ի զոհ : * Տուք
39 մի՝ ի տասն դահեկանէ լինկով : * զուարակ մի յանգ-
40ւոյ, խոյ մի, գառն մի տարեոր յողջակէզ . * և նոխազ
41 մի յայծեաց վն մեղաց . * և ի զոհ փրկուէ երինջս եր-
կուս, խոյս հինգ, նոխազս հինգ, որոջս տարեորս հինգ :
Այս ընծայ սաղամիէլի որդւոյ սուրիսագայի :
42 * Եւ յաւուրն վեցերորդի՝ իշխան որդւոցն գադայ, ե. Կ.

դէ

(25) Ա- Իւրաքանչիւր հարստի բանիցս ի համարս 25 • 31 •
37 • 43 • 49 • ևն . ուսան մայն յաւելու՝ Մաաղոց . զոր մա-
բան ամ օրինակի զբրտիք Բողան իմանալ, մանգամ և էն էր-
եալ ի օրինակս ի հմբն 13 : (25) Երբնալին արժեք . Զանգե-
լով ընդ իւղոյ : (37) Այս . Զանգելով ը իւղոյ :

ժԸ

S

գիտափան արգի ապրուելի * զընծայաիւր : Կոնքմիար 43
 Ծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ մի ար
 Ծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր
 կոքին լի նաշէտով զանգելով ընդ իւղոյ : * Տուփ մի 'ի 44
 տասն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդւոյ , 45
 խոյ մի , գառն մի տարեւոր յողջակէզ , * և նոխազ մի 46
 յայծեաց զն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուեմ երինջս եր 47
 կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :
 Այս ընծայ եգիսամայ որդւոյ ռազուելի :

Է . * Եւ յաւուրն եւթներորդի 'ի իշխան որդւոցն եփրեմի , 48
 երկնամա արգի սեմիուդայ , * զընծայսն իւր : Կոնք մի 49
 արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ մի
 արծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր
 կոքին լի նաշէտով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ 50
 մի 'ի տասն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդւոյ 51
 լոյ , խոյ մի , գառն մի տարեւոր յողջակէզ , * նոխազ մի 52
 յայծեաց զն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուեմ երինջս եր 53
 կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :
 Այս ընծայ եգիսամայ որդւոյ սեմիուդայ :

Ը . * Եւ յաւուրն ութներորդի 'ի իշխան որդւոցն մանասէի ,
 զամաղիէլ որդի փազատուրայ * զընծայսն իւր Կոնք 54
 մի արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ 55
 մի արծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր
 կոքին լի նաշէտով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ 56
 մի 'ի տասն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդւոյ 57
 լոյ , խոյ մի , գառն մի տարեւոր յողջակէզ , * և նոխազ 58
 մի յայծեաց զն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուեմ երինջս եր 59
 կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :
 Այս ընծայ զամաղիէլի որդւոյ փազատուրայ :

Թ . * Եւ յաւուրն իններորդի 'ի իշխան որդւոցն բենիամի 60
 նի . արեղան որդի գեթսոնի , * զընծայսն իւր : Կոնք մի 61
 արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ մի
 արծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր
 կոքին լի նաշէտով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ 62
 մի 'ի տասն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդւոյ 63
 լոյ , խոյ մի , գառն մի տարեւոր յողջակէզ , * և նոխազ 64
 մի յայծեաց զն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուեմ երինջս եր 65
 կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :
 Այս ընծայ արեղանայ որդւոյ գեթսոնի :

Ժ . * Եւ յաւուրն տասներորդի 'ի իշխան որդւոցն զանայ ' 66
 աքիեղեր որդի ամիսաբայի , * զընծայսն իւր : Կոնք մի 67
 արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ մի ար
 Ծա

(53)(59) Ոմեռ . Կոնքմիար միւսան օրինակի , տաշտիւր ունիմ .
 Ուղի փառաստուրայ : (67) Ոմեռ . Աքեղեր որդի ունի

ծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . երկու

68 քին լի նաչւով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ

69 մի 'ի տանն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդ-

70 ւոյ , խոյ մի , դառն մի տարեւոր յողջակէզ , * և նոխազ

71 մի յայծեաց վն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուե երինջս եր-

կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :

Այս ընծայ աքիեզերայ՝ որդւոյ ամիսագայի :

72 * Եւ յաւուրն մեծասաներորդի ի չխան որդւոցն ասե ժն .

73 ըայ՝ փագիէլ որդի եբրանայ , * զընծայսն իւր : Աոնք մի

արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ մի

արծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր-

74 կոքին լի նաչւով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ

75 մի 'ի տանն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդ-

76 ւոյ , խոյ մի , դառն մի տարեւոր յողջակէզ , * և նոխազ

77 մի յայծեաց վն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուե երինջս եր-

կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :

Այս ընծայ փագիէլի որդւոյ եբրանայ :

78 * Եւ յաւուրն երկուսասներորդի՝ ի չխան որդւոցն ժն .

79 նեփթաղիմայ՝ աքիրան որդի էնանայ , * զընծայսն իւր :

Աոնք մի արծաթի 'ի հարիւր և յերեսուն կշորգէ . տաշտ

մի արծաթի յեւթանասուն սկեղէ ըստ սրբուէ սկեղն . եր-

80 կոքին լի նաչւով զանգելով ընդ իւղոյ 'ի զոհ : * Տուփ

81 մի 'ի տանն դահեկանէ լի խնկով . * զուարակ մի յանդ-

82 ւոյ , խոյ մի , դառն մի տարեւոր յողջակէզ , * նոխազ մի

83 յայծեաց վն մեղաց . * և 'ի զոհ փրկուե երինջս եր-

կուս , խոյս հինգ , նոխազս հինգ , որոջս տարեւորս հինգ :

84 Այս ընծայ աքիրանայ որդւոյ էնանայ : * Այս է օրէն

նաւակատեաց սեղանոյն յաւուրն յորում օծ զնա , յիշ-

խանաց որդւոցն իլի : Աոնք արծաթիք երկուսասան .

տաշտք արծաթիք երկուսասան . տուփք երկուսասան .

85 * 'ի հարիւր և յերեսուն սկեղէ կոնք մի . յեւթանասուն

սկեղէ տաշտ մի : Ամենայն արծաթ տպասուցն՝ երկու-

հաղար և չորեքհարիւր սիկզ ըստ սրբութե սկեղն :

86 * Տուփք ոսկիք երկուսասանք լի խնկով : Դամ օսկի աը-

87 փոցն՝ հարիւր և քսան դահեկան : * Եւ Դամ արջառ յող-

ջակէզ . զուարակք երկուսասանք . խոյք երկուսասանք .

դառիւք տարեւորք անարաթք երկուսասան . և զոնք նոյ

և նուէրք նոցին . և նոխազք յայծեաց վն մեղաց երկու-

88 տասանք . * և Դամ արջառք 'ի զոհ ողջակիքն երկուսա-

սանք . երինջք քսան և չորս , խոյք վաթսուն , նոխազք

վաթսուն , որոջք տարեւորք անարաթք վաթսուն : Այս

էն

(72) Ամս . Փագիէլ որդի եբրանայ : (88) Յօրնա
 քն օրէր . խոյք վաթսուն . նոխազ Լախան , որոջք
 (89) Ամս . Յօրն կատարելոյ զձեռս նր :

են նաւակատիւք տեղանոյն յետ կատարելոյ զմեռս նց :
 * Ի մտանեն ժողովսի 'ի խորանն վկայուէ խօսել ընդ 89
 նմա : Եւ լուան զբարբառն ան 'ի խօսելն ընդ նմա 'ի
 վերոստ 'ի քաւուէ անտի 'ի միջոյ երկուց քերորեիցն
 որ եին 'ի վր տապանակին վկայուէ , 'ի միջոյ երկուց
 քերորեիցն , և խօսէր ընդ նմա :

ԳԼ Ը.

ԺԲ Եւ խօսեցաւ ար ընդ մոզսիսի ' և ասէ : * խօսեաց 1
 ընդ ահարձիկ և աստացես ցնա : Յորժամ գնիցես 2
 զճրագունան 'ի միողէ կողմանէ երեսաց աշտանակին ,
 լուցանիցին եւ թանեքին ճրագարանն : * Եւ արար 3
 այնպէս ահարոն : 'ի միողէ կողմանէ հանգէպ աշտանա-
 կին ելոյց զճրագարանս նր . ուղ հրամայեաց ար մոզ- 4
 սիսի : * Եւ այսէ կազմած աշտանակին : ձոյլ ոսկի բուն
 նր . և յուշանք նր ձոյլ համակ , ըստ օրինակին ուղ ե-
 ցոյց ար մոզսիսի ' այնպէս արարին զաշտանակն :

ԺԳ * խօսեցաւ ար ընդ մոզսիսի ' և ասէ : * առ գու զգե- 5
 տացիսն 'ի միջոյ որդւոցն ելի և սրբեսցես զնս . * և այս 6
 պէս արասցես նց զսրբութիւն իւրեանց : Յանեսցես 7
 զնոցք ջուր սրբուէ . և ածցի ածելի 'ի վր ամ մարմ-
 նոց նց , և լուսացնի զճորձս իւրեանց , և սուրբք ե- 8
 ղիցին : * Եւ առցես զուարակ մի յանգւոյ , և ըստ նմին
 զոհ նաչիզ զանգեալ իւզով : և առցես որժ տարեւոր 9
 յանգւոյ վն մեղաց . * և տարցիս զգեւտացիսն առաջի
 խորանին վկայութե , և ժողովեսցես նմա ժողովուրդ- 10
 որդւոցն ելի . * և մատուցեն զգեւտացիսն առաջի ան .
 և զիցեն որդիքն ելի զմեռս իւրեանց 'ի վր դեւտացւոցն :
 * Եւ զատուցէ ահարոն զգեւտացիսն 'ի հատուցումն 11
 առաջի ան յորդւոցն ելի . և եղիցին գործել զգործ խո-
 բանին առաջի ան : * Եւ զգեւտացիքն զիցեն զմեռս իւր 12
 եանց 'ի վր գլխոյ զուարակացն . և արասցես զմին վն
 մեղաց , և զմին յողակէզ ան քաւել վն նց : * և կա 13
 ցուսցես զգեւտացիսն առաջի ան , և առաջի ահարոնի ,
 և առաջի որդւոցն նր . և տացես զնս հատուցումն առաջի
 ան : * և զատուցես զգեւտացիսն 'ի միջոյ որդւոցն իւ 14
 բայելի , և եղիցին թնձ : * Եւ ապա մացեն զգեւտացիքն 15
 գործել զգործ խորանին վկայուէ . և սրբեսցես զնս ,
 և

(89) Ոհնտ . 'ի քաւուէ անտի 'ի միջոյ երկուց քերորե-
 բիցն , և խօսէր ընդ նմա :

Գլ. Ը . (4) Այս . Եւ այս էր կազմած : (4) Ոհնտ .
 Այնպէս արար զաշտա : (10) Այս . Եւ մատուցես
 զգե : (15) Ոհնտ . Եւ սրբեսցես զնս հատուցումն :

- 16 և տացնս զնն հատուցումն առաջի նն . * զի հատուցումն հատուցեալ են նորա ինձ 'ի միջոյ որդւոցն էլի . փոխանակ ամ անգրանկաց որ բանաւ զամ արգանգ .
- 17 յորդւոցն էլի . առի զնն ինձ : * Զի իմ է ամ անգրանգնի որդւոցն էլի , 'ի մարգոյ մինչև յանասուն . յառուր յորում հարի զամ անգրանգնի յերկրին եգիպտացոց ,
- 18 և սրբեցի զնն ինձ , * և առի զգլխացիսն փոխանակ ամ անգրանկաց որդւոցն էլի : * Եւ ետու զգլխացիսն հատուցումն տուեալս՝ ահարոնի և որդւոց նորա 'ի միջոյ որդւոցն էլի , գործել զգործ որդւոցն էլի 'ի խորանին վկայութե . և բաւել զն որդւոցն էլի մերձենալով 'ի
- 20 սրբութիսն : * Եւ արարին մովսէս և ահարոն , և ամ ժողովուրդ որդւոցն էլի զեռացոցն՝ ուն պատուիրեաց ար մովսիսի զն զեռացոցն , նոյնպէս և արարին նոցա
- 21 որդիքն էլի : * Եւ արեցան զեռացիքն , և լուացին զհանգերձս , և ետուն զանձինս ահարոնի 'ի հատուցումն առաջի նն . և բաւեաց զն նոցա ահարոն սրբել
- 22 զնն : * Եւ ապա մահն զեռացիքն պաշտել զպաշտօն իւրեանց 'ի խորանին վկայուե , առաջի ահարոնի . և առաջի որդւոց նր . ուն պատուիրեաց ար մովսիսի զն զեռացոցն . նոյնպէս և արարին նց : * Եւ խօսեցաւ ար
- 24 ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * Այս ինչ է որ զն զեռացոցն իցէ : 'ի քսան և հինգ ամենից և 'ի վեր , մոցնն գործել 'ի խորանին վկայուե . * և 'ի յիսնամենից 'ի բաց կացցեն 'ի պաշտամանէ անտի՝ և ոչ ևս գործեացեն .
- 26 * և պաշտեացէ եղբայր նր 'ի խորանին վկայութե : պահել պահեացէ զպահպանութիս , բայց գործ ինչ մի գործեացէ : այնպէս արասցես զեռացոցն 'ի պահպանութիս իւրեանց :

Գ.Լ. Թ.

- 1 Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի յանապատին սինայի , յա թի . մին երկրորդի ելանելոյնց յեգիպտոսէ յամանան
- 2 առաջնում՝ և ասէ : * Այս և արասցեն որդիքն էլի զզատիկն 'ի ժամանակի իւրում . * 'ի յորեքտասանէրորդում առուր ամսոյն առաջնոյ , արասցեն զայն ընդ երեկն . ըստ ժամանակի . ըստ օրինի իւրում , ըստ
- 4 պայմանի իւրում առն իցեն զնա : * Եւ խօսեցաւ մովսէս
- 5 ընդ որդիսն էլի առնել զզատիկն , * 'ի սկսանել յորեքտասաներորդի առուր ամսոյն յանապատին սինայի , ուն հրամայեաց ար մովսիսի՝ այնպէս արարին որդիքն էլի :

(21) Ամսի . Ահարոնի հատուցումն :

Գ.Լ. Թ. (3) Ամսի . Պայմանի իւրում առն իցեն զայն :

Ելի : * Եւ եկին արգ՝ որ ոչ էին նք որդւոյ մարդոյ . և 6
 ոչ կարէին առնել զգատիկն յաւուր յայնմիկ : * և մա 7
 տեան առաջի մովսիսի և ահարոնի յաւուր յայնմիկ , և
 տանն ցնն արքն այնոքիկ . մեք տեսաւ ըբք եմք յողի մար 8
 դոյ . արգ՝ մի յայտնեացուք ՚ի մատուցանելոյ պատա 9
 րագ տն ՚ի ժամանակի իւրում ՚ի մէջ որդւոցն իւրայէ 10
 լի : * Ասէ ցնն մովսէս . կացէք այդր , և լուայց՝ Թէ 11
 զինչ տացէ հրամանն տր վն ձեր : * Եւ խօսեցաւ տր ընդ 12
 մովսէսի և ասէ . * խօսեաց ը որդիսդ ելի և ասասցեն . 13
 Մարդ որ մարգ՝ որ լինիցի անսուրբ յողի մարդոյ . 14
 և կամ Թէ ՚ի հեռի ճանապարհի որ էցէ ՚ի ձէնջ յազգս 15
 ձեր . արասցէ զքառիկն տն * յամեանն երկրորդի . 16
 ՚ի չորեքտասաներորդում աւուր ընդ երեկս արասցէ 17
 զնա բազարիով և եղեգով կերիցէ զնա : * և մի Թողու 18
 ցուն ինչ ՚ի նմանէ յայդ . և ոսկր մի բեկանիցեն ՚ի նմա 19
 նէ . ըստ օրինի զատկին արասցեն զնա : * Եւ մարդ որ 20
 որ սուրբ էցէ , և ՚ի հեռաւոր ճանապարհի ոչ էցէ , և 21
 հեղոցացի առնել զգատիկն , սատակեացի անձն այն ՚ի 22
 ժողովրդենէ իւրմէ : զի զպատարագ տն ոչ մատոյց ՚ի 23
 ժամանակի իւրում . զմեղս իւր ընկալցի մարդն այն : 24
 * Եւ եթէ յարեսցի ՚ի ձեզ եկ որ յերկրին ձերում , և 25
 առնիցէ զգատիկն տն , ըստ օրինակի զատկին և ըստ 26
 պայմանի իւրում արասցէ զնա : Օքէն մի և նոյն կաց 27
 ցէ ձեզ , եկին և բնակի երկրին :

ԺԵ * Եւ յաւուրն յորում կանգնեցաւ խորանն , ծածկեաց 1
 ամպ զխորանն , և զտունն վկայու Թէ . և ընդ երեկս լի 2
 նէր ՚ի խորանին իբրև զտեսիլ հրոյ մինչև ցառաւոտ : 3
 * Այնպէս լինէր հանապազ . ամպ ծածկէր զնա ՚ի 4
 տուէ , և տեսիլ հրոյ ՚ի գիշերի : * Եւ յորժամ վերա 5
 նայր ամպն ՚ի խորանէ անտի , ապա չուէին որդիքն ելի . 6
 և ՚ի տեղում յորում զտեղի առնոյր ամպն անդ բանա 7
 կէին որդիքն ելի : * Հրամանաւ տն բանակէին որդիքն 8
 ելի , և հրամանաւ տն չուէին : * Զամ աւուրս յորս 9
 հովանի ունիցի ամպն ՚ի վերայ խորանին , բանակեացին 10
 որդիքն ելի . և յորժամ ձգիցի ամպն ՚ի վերայ խորանին 11
 աւուրս բազումս , պահեսցեն որդիքն ելի զպահպա 12
 նութի տն և մի չուէացեն : * Եւ եղիցի յորժամ հովա 13
 նի ունիցի ամպն զաւուրս Թողով ՚ի վերայ խորանին . 14
 ըստ բանի տն բանակեացեն , և ըստ քանի տն չուէս 15
 ցեն : * Եւ եղիցի յորժամ լինիցի ամպն յերեկոյեայ 16
 մինչև ցառաւոտ , և եթէ վերանայցէ ամպն ընդ առա 17
 ւոտն ,

(6) (7) Ոման . Զգատիկն յաւուր յայնմիկ : Եւ տան 1
 ցնն արքն այնոքիկ : (11) Աս . Եւ եղեգով կերիցեն 2
 զնա : (19) Խօսեաց . Զամ աւուրս զորս հովանի :

- ւան : չուեցեն զցերեկ կամ զցայտ : և եթէ ոչ վե
22 րացի ամսն՝ ոչ չուեցեն : * Եւ եթէ ամսօրեայ ժամա
նակ յաճախիցե ամսն, և հովանի լիցի՝ ի վ քն, բա
23 նակեացեն որդիքն Ելի և փ. չուեցեն : * զե ըստ հրա
մանի ան չուեցեն, և զպահպանուեա ան պահեացեն
հրամանաւ ան ի ձմուն մոլորի :

Գ. Ժ.

- 1 Խօսեցաւ արքայ մոլորի ի ասե . * արե փու քեզ Ժ 2
2 երկուս փողս կռածոյս, արծաթիս արացես զնս .
և եղիցին քեզ ակզ առնելոյ ժողովրդեանն, և չուեց
3 բանակացն : * և հարկանիցեն փող նորօք, և ժողովեա
4 յի ամ ժողովուրդն ի գուռն խորանին վկայու : * Եւ
եթէ ի միումն հարկանիցեն փող եկեացեն առ քեզ ի
5 խանքն զօրավարքն Ելի : * Եւ հարջիք փող ազգեցուե
6 և չուեցեն բանակքն բանակեալք ընդ արեւելս : * Եւ
հարկանիցէք զերկրորդ փողն ազգեցուեթ, և չուեա
յեն բանակքն բանակեալք ընդ հարաւ : Եւ հարկա
նիցէք զերրորդ փողն ազգեցուեթ, և չուեցեն բա
նակքն բանակեալք ընդ ծովակողմն : Եւ հարկանիցէք
զչորրորդ փողն ազգեցուե, և չուեցեն բանակքն բա
նակեալք ընդ հիւսիս : ազգեցուե փող հարկանիցեն
7 ի չուելն իւրեանց : * Եւ յորժամ ժողովիցէք զժողո
8 վուրդն՝ և հարկանիցէք փող՝ և ոչ ազգեցուեթ : * Եւ
որդիքն ահարոնի քահանայք հարցեն փող, և եղիցի ձեզ
9 օրէն յաւիտեանական յաղգս ձեր : * Եւ եթէ ելանիցէք
ի պատերազմ յերկրի՝ ձերում, ընդդիմակացացն որ
կայցեն ձեզ հակառակ, ազդեսլէք փողով ե յիշաա
կեսլէք առաջի ան . և ապրիցէք ի թշնամեացն ձե
10 րոց : * Եւ յաւուրս ուրախութե ձերոյ, և յամսադը
լուխս ձեր հարկանիցէք փող . և ի վ քն ողջակիցացն, և
ի վ քն զօհիցն փրկութեց ձերոց . և եղիցի ձեզ յիշա
առիկ առաջի ան ձերոյ . ես եմ ան ան ձեր :
11 * Եւ եղև յամին երկրորդի յամսեանն երկրորդի՝ որ օր Ժ Ե
քսան էր ամսոյն՝ վերացան ամսն ի խորանէն վկայու
12 թե : * Եւ չուեցին որդիքն Ելի հանդերձ աղբիւքն իւր
եանց յանապատէն զինայլ Ի փ եկաց ամսն յանապա
13 տին փառանու : * և չուեցին որդիքն Ելի ըստ բանի
ան

Գ. Ժ. (1) Ոման . Եւ Խօսեցաւ արք : (4) Ոման . Եւ
խանքն և զօրավարքն : (9) Ոման . Ընդդիմակացացն որ :
(10) Այս . Առաջի այ ձերոյ : (11) Այս . Յամսեանն
երկրորդում : (12)(13)(14) Ոման . Փառանայս Եւ չուե
ցին նախ ըստ բանի ան . Եւ չուեցին գուռն քն :
5 4

Ելի : * Եւ եկին արք' որ ոչ էին նա որդւոյ մարդոյ . և 6
 ոչ կարէին առնել զգառիկն յաւուր յայնմիկ : * և մա 7
 տեան առաջի մովսիսի և ահարոնի յաւուր յայնմիկ , և
 ասեն ցնն արքն այնոքիկ . մեք անսահմեք եմք յոգի մար 8
 դոյ . արդ' մի յայտնեացուք 'ի մատուցանելոյ պատա 9
 րագ տն 'ի ժամանակի իւրում 'ի մեջ որդւոցն իւրայն 10
 լի : * Անէ ցնն մովսէս . կացէք այդր , և լուայց' թե 11
 զինչ տացէ հրաման տր զն ձեր : * Եւ խօսեցաւ տր ընդ 12
 մովսիսի և ասէ . * խօսեաց ը որդիսդ ելի' և ասացես . 13
 Մարդ որ մարդ' որ լինիցի անսուրբ յոգի մարդոյ . և կամ թե 14
 'ի հեռի ճանապարհի որ իցէ 'ի ձէնջ յազգս 15
 ձեր . արասցէ զգառիկն տն * յամենանն երկրորդի . 16
 'ի չորեքտասաներորդում աւուր ընդ երեկս արասցէ 17
 զնա բազարքով և եղեգով կերիցէ զնա : * և մի թողու 18
 ցուն ինչ 'ինմանէ յայդ . և ոսկր մի բեկանիցեն 'ինմա 19
 նէ . ըստ օրինի զատկին արասցեն զնա : * Եւ մարդ որ 20
 որ սուրբ իցէ , և 'ի հեռաւոր ճանապարհի ոչ իցէ , և 21
 հեղգասցի առնել զգառիկն , սատակեսցի' անձն այն 'ի 22
 ժողովրդենէ իւրմէ : զի զպատարագ տն ոչ մատոյց 'ի 23
 ժամանակի իւրում . զմեզս իւր ընկալցի մարդն այն : 24
 * Եւ եթէ յարեսցի 'ի ձեզ եկ որ յերկրին ձերում , և 25
 առնիցէ զգառիկն տն , ըստ օրինակի զատկին' և ըստ 26
 պայմանի' իւրում արասցէ զնա : Օրէն մի և նոյն կաց 27
 ցէ ձեզ , եկին և բնակի երկրին :

ԺԵ * Եւ յաւուրն յորում կանգնեցաւ խորանն , ծածկեաց 15
 ամպ զխորանն և զտունն վիպուլ թե . և ընդ երեքս լի 16
 նէր 'ի խորանին իբրև զտեսիլ հրոյ մինչև ցառաւոմ : 17
 * Այնպէս լինէր հանապաղ . ամպ ծածկէր զնա 'ի 18
 տուէ , և տեսիլ հրոյ 'ի գիրքի : * Եւ յորժամ վերա 19
 նայր ամպն 'ի խորանէ անտի , ապա չուէին որդիքն ելի . 20
 և 'ի տեղւոյ յորում զտեղի առնոյր ամպն' անդ բանա 21
 կէին որդիքն ելի : * Հրամանաւ տն բանակէին որդիքն 22
 ելի , և հրամանաւ տն չուէին : * Չամ աւուրս յորս 23
 հովանի ունիցի ամպն 'ի վերայ խորանին , բանակեսցին 24
 որդիքն ելի . և յորժամ ձգիցի ամպն 'ի վերայ խորանին 25
 աւուրս բազումս , պահեսցեն որդիքն ելի զպահապ 26
 նութի տն' և մի չուէսցեն : * Եւ եղիցի յորժամ հովա 27
 նի ունիցի ամպն զաւուրս լցուով 'ի վերայ խորանին . 28
 ըստ բանի տն բանակեսցեն , և ըստ բանի տն չուէս 29
 ցեն : * Եւ եղիցի յորժամ լինիցի ամպն յերեկոյեայ 30
 մինչև ցառաւոմ , և եթէ վերանայցէ ամպն ընդ առա 31
 ւոմն ,

(6) (7) Ոճան . Զգառիկն յաւուր յայնմիկ : Եւ ասեն ցնն արքն այնոքիկ : (11) Աս . Եւ եղեգով կերիցեն զնա : (19) Ոճան . Զամ աւուրս զորս հովանի :

- ւան : չուեացեն զցերեկ՝ կամ զցայտ : և եթէ ոչ վե
 22 րացի ամպն՝ ոչ չուեսցեն : * Եւ եթէ ամառեայ ժամա
 նակ յաճախեցէ ամպն , և հովանի լիցի 'ի վր ք , բա
 23 նակեացեն որդիքն Ելի և մի չուեսցեն : * զե ըստ հրա
 մանի ան չուեսցեն , և զպահպանուիս ան պահեսցեն
 հրամանաւ ան 'ի մեռն մեղսխի :

ԳԼ Ժ .

- 1 Խօսեցաւ արքունի մովսիսի և ասէ . * արա քու քեզ ժ 2
 2 երկուս փողոս կռածոյս , արծաթիս արացես զնմ .
 և եղիցին քեզ աղբ առնելոյ ժողովօքեանն , և չուելոյ
 3 բանակացն : * և հարկանիցեն փող նորք , և ժողովու
 4 յի ամ ժողովուրդն 'ի դռն խորանին վիշալու : * Եւ
 եթէ 'ի միումն հարկանիցեն փող՝ եկեսցեն առ քեզ Եւ
 5 խանքն զօրավարքն Ելի : * Եւ հարջիք փող աղգեցուե ,
 6 և չուեսցեն բանակքն բանակեալք ընդ արեւելս : * Եւ
 հարկանիցէք զերկորդ փողն աղգեցուեմն , և չուեա
 ցին բանակքն բանակեալք ընդ հարաւ : Եւ հարկա
 7 նիցէք զերրորդ փողն աղգեցուեմն , և չուեսցեն բա
 նակքն բանակեալք ընդ ծովակողմն : Եւ հարկանիցէք
 զչորրորդ փողն աղգեցուե , և չուեսցեն բանակքն բա
 նակեալք ընդ հիւսսի : աղգեցուե՝ փող հարկանիցեն
 8 'ի չուելն իւրեանց : * Եւ յորժամ ժողովեցէք զժողո
 9 վուրդն՝ և հարկանիցէք փող՝ և ոչ աղգեցուեմն : * Եւ
 որդիքն պահարոնի քահանայք հարցեն փող , և եղիցի ձեզ
 10 օրէն յաւիտեանական յաղգս ձեր : * Եւ եթէ ելանիցէք
 'ի պատերազմ յերկրի՝ ձերում , ընդ իմակացացն որ
 կայցեն ձեզ հակառակ , աղգեսցէք փողով և յիշատա
 կեսցէք առաջի ան . և ապրիցէք 'ի թշնամեացն ձե
 11 րոց : * Եւ յաւուրս ուրախութե ձերոյ , և յամառք
 ընկսս ձեր հարկանիցէք փող . և 'ի վր ողջակիցացն , և
 'ի վր զօհիցն փրկութեց ձերոց . և եղիցի ձեզ յիշա
 տակ առաջի ան ձերոյ . ևս եմ ար ան ձեր :
 12 * Եւ եղև յովն երկրորդի յամանան երկրորդի՝ որ օր ժե
 քսան էր ամսոյն՝ վերացան ամպն 'ի խորանէն վիշալու
 13 թե : * Եւ չուեցին որդիքն Ելի հանդերձ աղբիւքն իւր
 եանց յանապատէն զինայլ : ք եկաց ամպն յանապա
 13 տին փառանու : * և չուեցին որդիքն Ելի ըստ բանի
 ան

Գլ. Ժ. (1) Ոման . Եւ խօսեցաւ արք : (4) Ոման . Եւ
 խանքն և զօրավարքն : (9) Ոման . Ընդ իմակացացն որ :
 (10) Այս . Առաջի այ ձերոյ : (11) Այս . Յամանան
 երկրորդում : (12)(13)(14) Ոման . Փառանայք Եւ չուե
 ցին նախ ըստ բանի ան . Եւ չուեցին գումարք բա՞ :
 5 4

անձ 'ի ձեռն մոզխիտի : * Եւ չուեցին նախ գունդք բա, 14
 նաեկի որդւոցն յուզայ յառաջագոյն զօրու իւրեանց .
 և 'ի վր զօրացն նշ նաասոն որդի ամենազաւայ : * և 'ի 15
 վր զօրաց որդւոցն խաւքարայ՝ նախնայիւ որդի սով-
 գովբայ : * և 'ի վր զօրու ցեղի որդւոցն զարուզոնի՝ և 16
 զիւր որդի քելլոնի : * Եւ իջուցանէին զխորանն , և 17
 չուեին : որդիքն գեթսոնի և որդիքն մերարեայ, բառ-
 նային զխորանն * * Եւ չուեին գունդք բանակի որդւ 18
 ւոցն ուղեքին հանգերձ զօրու իւրեանց . և 'ի վր զօ-
 րու նշ Գեթսոն որդի սեղիուբայ . * և 'ի վրայ զօրու 19
 ցեղի որդւոցն շմաւոնի՝ սազամիէլ որդի սօւրիսազայի :
 * և 'ի վր զօրու ցեղի որդւոցն գազայ Էգիսամիան որ 20
 գի ապգուելի : * Եւ չուեցին որդիքն կահաթու բար 21
 ձեալ զարբօւնն . և Կանգնեացեն զխորանն՝ մին և այլ մն
 համանիցեն : * Եւ չուեցին գունդք բանակին Էփրե 22
 մայ հանգերձ զօրու իւրեանց . և 'ի վր զօրու նշ եղի
 սամա որդի սեմուգայի . * և 'ի վրայ զօրու ցեղի որդւ 23
 ւոցն մանասէի գամաղիեզ որդի փազասուբայ : * և 24
 'ի վր ցեղի որդւոցն բենիամինի աբիգան որդի գեդեո-
 նի : * Եւ չուեցին գունդք բանակի որդւոցն դանայ 25
 յեռայ բան գամնայն բանակն հանգերձ զօրու իւր-
 եանց . և 'ի վր զօրու նշ աքեղէր որդի ամիսազայի :
 * և 'ի վրայ ցեղի որդւոցն ասերայ փազեել որդի եք 26
 բանայ : * և 'ի վր ցեղի որդւոցն նեփթաղիմայ աքիրան 27
 որդի եհանայ : * Այս են զօրք որդւոցն իւր . և չուե 28
 ցին հանգերձ զօրու իւրեանց :

ԺԼ Եւ ասէ՝ մոզեա Յյորաբ որդի Ռազուելի մօզիման 29
 յի ցաներն մոզխիտի : ահա մեք չուեմք 'ի ետղին զորա
 սաց ար աւալ զնա մեզ . Եկ ընդ մեզ , և բարի արաս
 ցուք քեզ . զի ար խոստացաւ բարուին իւրի : * Եւ նա 30
 ասէ՝ ոչ երթայց անդ , այլ յերկիրն իմ և յաղգն իմ
 գնացից : * Եւ ասէ ցնա . մի թողուր զմեզ . քանզի եեր 31
 ընդ մեզ յանապատին . և եղիցես ընդ մեզ ծեր : * և 32
 եղիցի թէ երթայցես ը մեզ , և լինիցին բարուքն զոր
 քն արօսաց մեզ ար բարի , արասցո՛ւք և քեզ :

ԺԹ * Եւ չուեցին 'ի լեռնէ անախ ան երեքօրեայ շանա 33
 պարհ . և տապանակ ուխտին ան յառաջագոյն քան զնա
 երթայր երեքօրեայ շանքաբարհաւ , գիտել նոցա հան-
 գիտա : * Եւ եղև 'ի չուել տապանակին՝ ասէ մոզեա : 35

Արի

(15) Ոման . Եւ 'ի վրայ զօրուց որդւոցն : (22) Ոման .
 Եւ չուեցին գունդք : (22) Այս . որդի սեմուգայ :
 (26) Ոման . Եւ 'ի վր զօրու ցեղի : (27) Ոման . Եւ
 'ի վր զօրու ցեղի : (29) Ոման . Ցաներն իւր . ահա :
 (29) Ոման . Ասաց ար . սաց զնա մեզ : (35) Ոման .

Ասի Թր' և ցրդւեացին թշնամիք քո, փափիցմն ամե
 36 նայն ասեւ լիք քո : * Եւ 'ի դադարեւն ասէ : Իարձիք
 34 Թր 'ի հաղարաւորս և 'ի բերաւորս խորայելի : * Եւ
 ամառն հովանի ունէր 'ի վերայ նոցա 'ի տուէ 'ի չուել
 նոցա 'ի բանակէ անտի :

ԳԼ. ԺԱ.

- 1 Եւ ժողովուրդն արանջէր չարաչար առաջի ձն. և Ի
 լուաւ Թր և բարկացաւ սրամտութիւն : Եւ բորբոք
 քեցաւ 'ի նոսա հօւր 'ի տէ. և եկեր զմասն ինչ բանալ
 2 կին : * Եւ սպաղակեաց ժողովուրդն առ մովսէս, և
 յազն ինչ եկաց մովսէս առ Թր. և գաղարեաց հուրն :
 3 * Եւ կոչեցաւ անուն անդէյն պիտրիկ հրայրեաց : զի
 բորբոքեցաւ 'ի նոսա հուրն 'ի տէ :
 4 * Եւ խառնազանձն որ էր 'ի միջի նց ցանկեացան ցան ԻԱ
 հուր. և նստեալ լայն որդիքն իլի' և ասէին. Ո՞ր տացե
 5 մեզ միս ուտելոյ. * զի յիշեցաք զձո՛ւկնն զոր ուտեալ
 յեգիպտոս ձրի, և զսեխն, և զմեղրապուս, և զպրասն, և
 6 զսոխն և զխաւոր : * և արգ' աւասիկ նքոզեալ են անձինք
 մեր. և ոչ ուրեք' բայց միայն 'ի մանանայն են աչք մեր :
 7 * Եւ մանանայն էր իբրեւ զսերմն զնձոյ սպիտակ. և տե
 8 սիւ նր իբրեւ զտեսիլ սաւին. * և շքէր ժողովուրդն և
 քաղէին : և աղային յերկանի, և յեսուին յանգանի, և
 եփէին 'ի սլուտան, և առնէին նկանս. և էր քաղցրուե
 9 նր իբրեւ զխորիսի իւղոյ և մեղու : * և յորժամ իջանէր
 ցօղ 'ի բանակն զցայգ, իջանէր և մանանայն 'ի վր' նր :
 10 * Լուաւ մովսէս զլաւուն նոցա ըստ գնդից իւրեանց,
 զիւրաքանչիւր առ գրան վրանի իւրոյ : և բարկացաւ
 սրամտութիւն Թր յոյժ : և անաջի մովսիսի չար թուե
 11 ցաւ : * Եւ ասէ մովսէս ցար. ընդէր' Թր չարաբեցեր
 զճառայս քո, և հիմ' ոչ գտի շնորհ առաջի քո, արկա
 12 նել զինն զբարկութի ժողովուրդեանս պիտրիկ. * միթե
 են յղացայ զնմ' ժողովուրդս զայս, կամ թէ' ես ծնայ
 զսոսոց. զի ասնս ցիս' թէ ան զգա 'ի գո' քո : ուն առ
 նուցու գալեակ զսոսնգիաց : տանել յերկիրն զոր երգ
 ուար

Ասեւ լիք քո յերեսաց քոց : (34) Ամենայն օրինակ Բաղ յու
 նայն զքան 34 համարոյն սանին տալին յիս 36 համարոյ :
 ԳԼ. ԺԱ. (4) Ոսիսն 'ի լուս'. Եւ խառնիճազանձն որ :
 (4) Ասի. Որ էր 'ի մէջ նոցա : (4) Ոման. Զանկեացաւ
 ցանկութի : (5) Բաղան. Եւ զսոխ և զսխաւոր : (10) Ու
 նայն. Զլաւուն նց ըստ գնացից իւրե' : (11) Ասի. Ոչ
 գտի շնորհս առաջի քո : (12) Ոման. Ծնայ զնոսա...
 որպէս առնու զայնակ :

Եւ արհարհեցն նց : * Եւ արգ՝ ուստի՛ ե ինձ միս՝ տալ ամբ 13
 ժողովրդեանս այսմիկ : զի լան զինեւ և ասեն՝ տուր մեզ
 միս զի կերիցուք : * Ոչ կարեմ ես միայն կրեք զժողով 14
 վաղարս զայս : զի ծանրաբոլոն քան զինս է բանդ : * Եթէ 15
 այգալէս առնիցես ընդ իս՝ բաւն իսկ զին եթէ հաճոյ
 իցէ քեզ : Եթէ գտի շնորհս և ոգորմութի առ ՚ի քէն ,
 զի մի տեսից զարարանս իմ : * Եւ ասէ ար զմովսէս • 16
 ժողովեա ինձ եւ թանապուն այր ՚ի ծերոցն իլի • զար
 քու գիտես եթէ նորա իցեն ծերադոյնք ժողովրդեանն ,
 և բնախրք նց , և հանցեա զնո ՚ի խորանն վկայութե , և
 կացցեն անդ ընդ քեզ : * Եւ իջից անդր և խօսեցայց 17
 ընդ քեզ , և առից ՚ի հոգւոյդ որ ՚ի քեզ է և արկից զնո
 քօք • և բարձցեն ընդ քեզ զյանգգնուի ժողովրդեանդ
 այդօքիկ • և ոչ կրեսցես զքոսա գու միայն : * Եւ զժող 18
 դովուրդն ասասցես • սրբեցարուք առ վաղիւ և կերի
 ջիք միս • զի բացէք առաջի տն՝ և ասացէք • ո՛ր ջամբեացե
 մեզ միս • զի լան էր մեզ յեգիպտոս : Եւ ասցէ ձեզ ար
 միս ուտելոյ , և կերիջիք միս : * Եւ զմի օր առիցէք , և 19
 ոչ զերկուս , և ոչ զհինգ օր , և ոչ զառսն , և ոչ զքսան
 օր : * Եւ զամբօրեայ առուս ուտիցէք • մինչև ելանի 20
 ցն ընդ սրնդոնս ձեր • և եղիցի ձեզ ՚ի քառնուի • զի
 հետեցէք տն որ է ՚ի միջի ձերում , և լացէք առաջի
 նորա , և առէիք ընդէր կր մեզ ելանել յեգիպտոս :
 * Եւ ասէ մովսէս • վեցհարիւր հազար հեռեակաց է ժող 21
 դովուրդն յորոց միջի եմ ես • և գու առես միս տացն նց ,
 և կերիցեն ամբօրեայ ժամանակ : * Եթէ արջառ և 22
 աշխար սպանանիցի՝ և բաւական լինիցի նց : կամ թե
 ամ ձուկն ծովու ժողովիցի՝ և բաւական լինիցի նոցա :
 * Եւ ասէ ար զմովսէս • միթէ ձեռն տն չիցէ՞ր բաւու 23
 կան • այժմ տեսանիցես եթէ հասանիցէ ՚ի վր քո բանս
 իմ՝ եթէ ոչ : * Եւ ել մովսէս և խօսեցաւ ընդ ժողով 24
 վրդեանն զպարգաւսն տն • և ժողովեաց եւ թանապուն
 այր ՚ի ծերոց ժողովրդեանն , և կացոյց զնո շուրջ զնո
 րանաւն : * Եւ ել ար ամպով , և խօսեցաւ ար ընդ մով 25
 սիսի • և առ ՚ի հոգւոյն որ ՚ի նմա , և արկ զեւթանա
 սուն արամբն զծերավք : Եւ իբրեւ հանգեաւ հոգին
 ՚ի վր նց , և մարգարէացան ՚ի բանակին , և այլ ոչ ևս
 յա

(13) Ոման • Ուստի իցէ ինձ միս : (14) Աստ • Ես միայն
 կրել զժողովուրդս : (17) Զօրեանի , Զանգաւուի ժող
 օրովրդեանդ : (20) Ոման • Եր մեզ ելն յեգիպտոսէ :
 (21) Ոման • Ամբօրեայ ժամանակաւ : (22) Զօրեանի
 ձուկն ծովու խաբարելով նշանալի : (23) Ոման • Աստ
 գիտասցես եթէ հասանիցէ . . . և թէ ոչ : (25) (26) Ո
 ման • Ոչ ևս յաւելուին • մնացին երկու արք ՚ի բանակի

- 26 յաւելին : * և Թագին երկու արք 'ի բանակին . անուան
մուսն ելլադ , և անուն երկրորդին մովգադ , և հան
գեաւ 'ի վր նց հոգին . և նորա էին 'ի դրեւոց անտի ' և
27 ոչ եկին 'ի խորանն , * և մարգարեացան 'ի բանակին :
Եւ ընթացեալ պատանի մի՝ պատուեաց մովսիսի ' և ասե
ցնա . ելցադն և մովգադն մարգարեացան 'ի բանակին :
28 * Պատասխանի տրեալ յետուայ որդւոյ նաւայ
պաշտօնէին մովսիսի ընտրելոյ ' և ասէ . տէր մովսէս , ար
29 դէլ զնա : * և ասէ ցնամովսէս . մի՛ արկաներ դու ինձ
նախանձուկս . և ո՞տայր զնամ ժողովուրդս ան մարգա
30 րէս . յորժամ տայր ար զոգին իւր 'ի վր նց : * և գնաց
31 մովսէս 'ի բանակն , ինքն և ծերքն իլի : * Եւ ել հողմ
'ի ան և խաղացոյց յոյս կոյս զլորամարդին 'ի ծովէն .
և անկաւ զբանակսն , աւուր գնաց աստի , և աւուր
գնաց անտի շուրջ զբանակաւն , իբրե ցերկուս կան
32 դունս յերկրէ : * Եւ յարուցեալ ժողովուրդն զտիւն
ողջոյն , և զգիշերն ողջոյն . և զտիւն ողջոյն 'ի վաղիւ
անդր , ժողովեցին զլորամարդին . որ սակաւ ժողովեաց
տասն քոռ : և սպանին և ապխտեցին իւրեանց ապուխ
33 տքս ապուխտս շուրջ զբանակաւն : * Մինչդեռ միան
յատանունն էր՝ յառաջեան զպակասելն , և ար բար
կացաւ ժողովուրդեանն , և եհար ար զժողովուրդն հար
34 ուածս մեծամեծս յոյժ : * Եւ կոչեցաւ անուն տեղւոյն
այնորիկ գերեզմանք ցանկաւթն . զի անդ թաղեցին
զժողովուրդն ցանկացօղ : Եւ 'ի գերեզմանացն ցան
կաւթն չուեաց ժողովուրդն ցասերովթ :

ԳԼ ԺԲ .

- 1 Եւ բամբասեցին մարիամ և ահարոն զմովսէս զան ի Բ
կնոջն եթեովպացւոյ՝ զոր տու մովսէս . զի կին է
2 Թեովպացի առ : * և ասեն՝ Թէ ընդ մովսիսի միայն խ
տեցաւ ար . ոչ ապաքէն և ընդ մեզ խտեցաւ : և լը
3 ւաւ ար : * Եւ այրն մովսէս հեղ էր յոյժ քան զնամ
4 մարդիկ՝ որ էին 'ի վերայ երկրի : * Եւ ասէ ար նոյն
ժամայն՝ ցմովսէս և ցահարոն և ցմարիամ . ելէք դուք
երե

անդ . ան : (27) Ոման . Եւ մովգադ մարգարեանան 'ի :
(28) Յօգնալի Էրան և Էր՝ տաքանօր անուան Ետուայ որդ
ւոյ նաւայ , Գրի՝ Ետուս , յետուայ , ըստ յանտանին :
(31) Ոման . Զլորամարդին 'ի ծովէ անտի : (32) Ոման .
Ապուխտ ապուխտս : զր ոսկան ոսկի միսնգան և ին :
(33) Յօգնալի . Յառաջեան զպակասելն : (33) Ոման .
Հարուածս մեծ յոյժ :
ԳԼ ԺԲ . (2) Աստ . Եւ ասեն . միթէ ընդ մովսիսի :

երեքին 'ի խորանն վկայութե : և երկն երեքին 'ի խորանն վկայութե : * Եւ էլ ար տեամբ ամայոյ , և եկաց առ գրան խորանին վկայութե . և կոչեցան տհաւրոն և մարիամ : և ելին երկոցեան : * Եւ ասէ ցնն ար . լուարուք բանից իմոց . եթէ լինիցի մարգարէ 'ի ձեզ ձեռն , տեսեալմբ երեքեաց անմա , և երազով խօսեցայց չանմա : * Ոչ այնպէս ոպ ծառայն իմ մովսէս որ յամ տան իմում հաւատարիմ է : * բերան 'ի բերան խօսեցայց չանմա , երեսգ և ոչ առաջգ . Ը դժառմն ան ետես : և ընգէր ոչ երկերուք բամբասել զծառայն իմ մովսէս : * Եւ եղև բարկութի սրտմտութե ան 'ի վրն 'նց' և զնացին : * և անպէ վերացաւ 'ի խորանէ անախ : և տհա մարիամ բորտեալ էր իբրև զծիւն . և հայեցաւ տհաւրոն չ մարիամ , և տհա բորտեալ էր : * Եւ ասէ տհաւրոն ցմովսէս . խնդրեմ 'ի թէն ար , մի աներ 'ի վր մեր մեղս . զի անգիտացաք . և քանզի մեղաք : * մի լի նիցի հանգոյն մահու , իբրև զվեժած որ ելանիցէ յալգանգէ մօր և ուտիցէ զկէս մարմնոյ նր : * Եւ աղա զանկեաց մովսէս առ ար . և տսէ . խնդրեմ 'ի թէն ան , բժշկեալ զնա : * Եւ ասէ ար , ցմովսէս . եթէ հօր իւրոյ թքանելով թքեալէր ընդ երեսն նր չամալէր զեւթն օր : մեկեացի զեւթն օր արտաքոյ բանակին և ապա մացէ : * Եւ զատուցաւ մարիամ արտաքոյ բանակին զեւթն օր : և ժողովուրդն ոչ չուեաց' մինչև սրբեցաւ մարիամ :

ԳԼ. ԺԴ.

Եւ ասպ չուեաց ժողովուրդն յաներովթայ , և բա նակեցաւ յանապատին փառամու :

ԻԳ * Խօսեցաւ ար ընդ մովսէսի' և ասէ : * Առաքեալ ար' և լրտեսեացեն զերկիրն , քանանացուց , զոր էս ապ որդւոցն իլի 'ի կայուածս . այլ մի' ըստ ցեղի , ըստ տանց նահապետաց իւրեանց անաքեացեն զնն' զամ գլխաւորս 'ի նոցանէ : * Եւ առաքեաց զնն մովսէս յանապատէն փառամու ըստ բանին ան . ամենքին արդլխաւորք էին նոքմ յորդուցն իլի : Եւ այս են անուանք նոցա : * Ցեղին ոււրինի , սաղամիէլ որդի աքուրայ : * Ցեղին շմաւնի , սափաա որդի սուրեայ : * Ցեղին յուդայ , քաղէր որդի յեփոնեայ : * Ցեղին իսաքարայ ,

գաւ 8

(11) Ոման . Զի անգիտացաք . քանզի մեղաք : և օման . Եւ մեղաք : (12) Ոման . Զկէս մարմնոյ նց : ԻՎ . ԺԴ . (2) Ոման . Եւ խօսեցաւ ար ընդ : (4) Ոման . Յանապատին փառամու ըստ բա :

- 9 գաղամ որդի յաղակեալ : * Յեղին եփրեմայ, աւանդ որ
10 գի նաւեայ : * Յեղին բենիամինի, փաղտի որդի աւ
11 փաւայ : * Յեղին զարուզանի, յուգիէլ որդի սուգիայ :
12 * Յեղին յաղակեալ որդւոցն մանասէի, գաղգէ օր
13 գի սոււայ : * Յեղին գանայ, ամէլ որդի գամայի :
14 * Յեղին ասերայ, սաթուր որդի միջայիւի : * Յեղին
15 նեփթաղեմայ, արի որդի յաբիայ : * Յեղին գաղայ,
16 գաղգիէլ որդի մակեայ : * Այս անուանք են արանցն՝
17 զոր առաքեաց ար լրտեսել զերկիրն քանանացւոց . և
անուանեաց մովսէս զանուն անտեր յորդալ նաւեայ՝
18 Յեսու : * Եւ առաքեաց զնոսս մովսէս յանապատէն
փառանսւ լրտեսել զերկիրն քանանացւոց : և ասէ ցնն .
19 ելէք ընդ անապատդ, և ամբարձայք ՚ի լեւանն, * և
անպէք զերկիրն զի՛նչ իցէ . և զժողովուրդն որ նստի
՚ի նմա, եթէ զօրաւորագոյն իցէ՝ թէ անապադ, եթէ
20 սակաւք իցեն՝ եթէ բազումք : * Եւ զի՛նչ իցէ երկիրն
յորում նորա բնակեալ իցեն, եթէ բարի՛ իցէ եթէ չար .
և զի՛նչ իցեն քաղաքքն յորա նորա բնակեալ են . պարս
21 պաւսդք են՝ եթէ անպարիսպք : * և զի՛նչ իցէ երկիրն,
պարտաւ իցէ եթէ անկար . եթէ իցէ՛ ի նմա ծառատունկ
եթէ ոչ : և ժրտապէք առջիք ՚ի միտղոյ երկրին : Եւ ա
ւուրք գարնայնոյ էին աւուրքն խաթուանոյ խաղոզոյ :
22 * Եւ ելեալ լրտեսեցին զերկիրն յանապատէն սինայ
23 մօնքն ցրորք ՚ի մուտս եփրաթայ : * Ելին ը անապատն՝
և եկին մօնքն ցեբրոն : և անդ պիման, և սէսի, և
թաղամի, և անցքն ենակայ : և քերորն եւթն ամաւ յա
ռաջագոյն շինեալ էր քան զապայանիս եգիպտացւոց :
24 * Եւ եկին մօնքն ցմորն ողկուղոյ, և լրտեսեցին զնա .
և հասին անտի սու որթոյ, և ողկոյդ մի խաղոզոյ ՚ի
նմա, և բարձին զնա լծակդ՝ և ՚ի նաւանկ և ՚ի թոյոյ :
25 * և անուանեցին զանուն անգոյն՝ ձոր ողկուղոյ . զի
26 ողկուղին զոր հասին անտի որդիքն ելի : * Եւ գարձան
անգրէն որդիքն ելի լրտեսեալ զերկիրն յեսա աւուրք
27 քառասնից . * և եկեալ հասին առ մովսէս և առ արա
բոն, և առ ամ ժողովուրդ որդւոցն ելի յանապատն
փարան կադէս . և ետուն նոցա զթոյց և ամ ժողովը
28 գեանն : Եւ ցուցին զպտուղ երկրին, * և պատմեցին
նոյ, և ասեն ցնա . չոգսք յերկիր յոր առաքեցեր զմեզ .
երկիր՝ որ բլբն զկաթն և զմեղք . և այս և պտուղ նր :
29 * Բայց ազն տատախէ էր որ բնակեալ էին ՚ի նմա . և

քա

(19) Ոմանք . Եթէ զօրագոյն իցէ՝ թէ անա՛ : (20) Ոմանք .
Պարսպաւորք իցեն՝ եթէ : (27) Այս . Եւ հասեալ է
կին առ մովսէս և... փառան կադէս : (28) Ոմանք . Յեր
կիր որ քաղի . . այս և պտուղ տրա :

քաղաքք ամուլք և պարսպաւորք ելին ծանկնդ յոյժ :
 և զսպառն հնակայ տեսաք անդ : * Եւ ամաղէկ բնակեալ 30
 էր յերկրին ընդ հարաւակողմն . և քեռացին և խնու
 ցին և յերուսաղէմ և ամովրհացին բնակեալ էին առ լե
 րամբքն , և քանանացին՝ առ ծովեզերքն և առ յորդա
 նանաւ : * Լուեցայք քաղէք զժողովուրդն 'ի մոմսիսե , 31
 և ասէ ցնն . ոչ այգուէս է . այլ ելանելով ելցուք և
 ժառանգեսցուք զնա . զի կարող եմք յաղթել նց : * Եւ 32
 արքն սր ընդ նմա երթեալ էին՝ ասէին . ոչ ելցուք ,
 քանզի ոչ կարեմք երթալ 'ի զք ազգին , զի զօրագոյն
 քան զմեզ է յոյժ : * Եւ զարհուրեցուցին երկրաւն զոր 33
 լրտեսեցին՝ զորդիսն իլի՝ և ասեն . Ը երկիրն ընդ որ
 մէք անցաք լրտեսել զնա , երկիր՝ մարգածախ է բնակ
 չաց իւրոց . և զեմ զազգն զոր տեսաք 'ի նմա՝ արք յաղ
 թահասակք են : * տեսաք անդ՝ և սկայս , և էաք յաչա 34
 նոցա իբրեւ մարախ :

ԳԼ ԺԴ :

Եւ ձայն բարձին եմ ժողովուրդն , և ելաց ազգն 1
 զգեցին զայն ողբին . * և տրտնջեաց ժողովուրդն 2
 զմոմսիսե և զահարոնէ եմ որդւոժքն իլի : Եւ ասէ ցնն
 եմ ժողովուրդն . լաւ էր եթէ՝ մեռեալ էաք յերկրին
 ներկայտացուոց . կամ թէ՝ աստէն յամապատի առա իտկ
 մեռանէաք : * և ընդէր տանիցի զմեզ եր յերկիրն յայն 3
 անկանել մեզ պատերազմաւ . և կանայք մեր և որդիք
 մեր լինիցին 'ի յափշտակութի . և արգ լաւ իցէ՝ մեզ
 գառնալ անդրէն յերկրապոս : * Եւ ասէ այր ցննեք . 4
 արասցուք զօրավար , և գարձցուք յերկրապոս : * Եւ 5
 անկան մոմսէս և ահարոն 'ի զք երեսաց իւրեանց ա
 ռաջի եմ որդւոցն իլի : * Բայց յետու որդի նաւեայ , 6
 և քաղէք որդի յեփոնեայ 'ի լրտեսաց երկրին՝ պատալ
 ոեցին զհանդերձս իւրեանց , * և խօսեցան Ը եմ ժո 7
 ղովթգեան որդւոցն իլի՝ և ասեն : Երկիր զոր մեք լըր
 տեսեցաք՝ երկիր բարի է յոյժ : * Եթէ հաճեսցի միայն 8
 ընդ մեզ եմ , և տարցի յերկիրն յայն , և տացէ զնա մեզ՝
 երկիր է՝ որ բոխէ զկաթն և զմեղր : * բայց 'ի տէ միայն 9
 ասպատակք մի լինիցիք , և 'ի ժողովրդենէ երկրին մի
 երկն

(30) Ոման . Եւ եմ ամաղէկ բնակ : (32) Ոման . Ասեն ,
 ոչ ելցուք : (34) Ոման . Եւ սկայք . . . իբրեւ զմարախ
 Գլ . ԺԴ . (2) Ոման . Ամենայն որդւոցն իլի : և Ոման .
 Ամ որդիքն իլի : (5) 'իւրա . Առաջի եմ ժողովրդեան
 երդւոցն իլի : (8) Ոման . Ընդ մեզ եր եմ , և մար
 յի : (9) Ոման . Մի զանգիտէք 'ի նցէ :

- երկնայինք • քանզի կերակուր մեր են : Չի մեկնեցաւ 'ի նոցանէ : Թր և լամբդ է Թր • մի զանգիտիցէք 'ի նոցանէ :
- 10 * Եւ ասաց Թմ ժողովուրդն քարկոծել զնն քարամբք : և փառք ան երեւցան ամսյով 'ի վ թխորանին վկայուէ :
- 11 Եւ անգիման Թմ որդաւոյն իլի : * Եւ ասէ Թր ցմովսեա • մինչև յերբ քարկացուցանէ զիս ժողովուրդդ • և մինչև յերբ ոչ հաւատան ինձ Թմ նշանօք զոր արարի 'ի մէջ նց : * Թոյլ տուր ինձ • և հարկից դոստա մահուամբ, և կորուսից զդոստա • և գլեզ և զտուն հօր քոյ արարից :
- 13 Եւ Թմ և 'ի բազում քան զայդ • * Եւ ասէ մովսէս ցար • իսկ արդ լսիցեն եգիպտացիքն 'ի թէ գու հանեք :
- 14 Զորում քո մեծաւ զժողովուրդս զայս 'ի նոցանէ : * Եւ Թմ և Թմ բնակիլք երկրիս այսորիկ լսիցեն ' թէ դու Թմ 'ի ժողովուրդեանս յայտմիկ ես ' որ գէժ յանգիման երկեա գու Թր • և ամալ քո կայ 'ի վ թ գոցա • և սեամբ ամալոյ երթան գու առաջի գոցա 'ի տուէ, և սեամբ հրոյ 'ի
- 15 գիշերի • * և սատակիցես զժողովուրդս քո զայս ' իբրեւ զայր մի • Եւ խօսեցին ազգքն որ լուան զանուանէ քում
- 16 մէ, և ասիցեն • * Վր զի ոչ կարէր տանել Թր զժողովուրդն զայն ' յերկիրն զոր երգուաւ նց, արկ զնոսք :
- 17 Եւ ասանաւ յանապատի անո • * Եւ արդ քարծրացի
- 18 մեռն քո Թր, որպէս խօսեցար և ասացեր : * Թէ Թր երբ կայնամիտ է և բազում ողորմ ' և չշմարիտ, բառնայ զառօրէնութիւն և զանիրաւանիւն և զմեղս, և սրբելով ոչ որդէ զպարտաւորն • հասուցանել զմեղս հարանց յոր
- 19 գիս մինչև յերիս և 'ի շորս բազա : * Թոյլ զմեղս ժողովորդեան քոյ, բառ մեծի ողորմութիւն քում • որպէս նշ
- 20 ինցեր գոցա յեգիպտոսէ մինչև ցայժմ : * Եւ ասան Թր
- 21 ցմովսէս • ներեցից գոցա ըստ բանի քում • * Եւ այց կեն • զանի եմ ես, և կենդանի է անուս իմ • և լցցեն փառք
- 22 ան զԹմ երկիր : * Չի Թմ արք որ տեսին զփառսն իմ, և զնշանս զոր արարի ես յեգիպտոս և յանապատիս յայտմիկ, և փորձեցին զիս այս տասն անգամ, և ոչ լուան ձայնի իմում : * Թէ տեսանիցեն զերկիրն զոր երգուայ հարցն նց • այլ որդիք նց որ են ասա ընդիս ' որ ոչ քիտեն զար կամ զբարի, Թմ մանուկ տոմար ' նոցա տաց զերկիրն • և ամենքին որ քարկացուցին զիս
- 24 ոչ տեսցեն զնա : * Բայց քաղէք ծառայ իմ յորում եղև

(11) Աստ • Արարի 'ի միջինց : (14) Ուստ • Որոց գէժ յանգիման ես : (16) Ոման • Ոչ կարէր Թր տանել... և արկ զնն տա : (18) 'ի լուս' • Հասուցանել զմեղս հա : Եւ այց անին հասուցանէ : (19) Ոման յաւելան • Եւ արք Թոյլ զմեղս ժո : (23) 'ի լուս' • Եւ Թէ Թէ տեսանիցեն զերկիրն • Կամայն աննց 'ի քում :

զէ հոգի ան, և եկն զհետ իմ. ասարայց զնա յերկիրն՝
յոր եմուտ. և զաւակն նր ժառանգեացէ զնա : * Եւ 25
ամադէկ և քանանացին բնակեալ են՝ ի ձորն : բայց զուր
վազիւ գարձարուք և լուսեցէք յանապատեն ընդ շանա
պարն կարմիր ծովուն : * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի 26
և ընդ ահարոնի՝ և պսէ : * Բնէլ յերբ զժողովուրդդ 27
զայդ զշար կրիցեմ. և գողա տրանքն առաջի իմ :
Չարառնի որդւոցն երի որ արանքն զձէնք՝ լուսյ :
* արգ՝ աստացն ցնն. կենդանի եմ ես ասէ ար, եթէ 28
ոչ ոչ խօսեցայք յականջս իմ, նոյնպէս արարից ձեզ :
* յանապատիս յայտիկ անկցին ոսկերք ձեր, և Թմ 29
հանգէս ձեր, և մտեալքն ի ձէնք ի համար՝ ի քսանա
մենից և ի վեր որ արանքն զինէն : * Թէ մոցն յեր 30
կիրն՝ յոր համբարձի զձեռն իմ բնակեցուցանել զձեզ
ի նմա. բայց քաղէք՝ որդի յեփոնեայ, և յառւ նա
ւեան : * Եւ զորդին զորմէ ասացէք Թէ ի յափշտա 31
կուծի ընկցին, տարայց զնս յերկիրն. և ժառանգես
ցնն զնա, յորմէ գուքն յափրացարուք : * և ոսկերք ձեր 32
անկցին աստեն յանապատիս. * և որդիք ձեր շարա 33
կեցին յանապատի աստ՝ ամս քառասուն, և բարձցն
զպոռնկուծի ձեր, Բնէլ մաշեցին ոսկերք ձեր յանա
պատի աստ : * ըստ Թուոյ աւուրցն քառասնից. օր 34
տարւոյ ընդունիցիք զմեզս ձեր զքառասուն ամ, և ծա
նիլքէ զարամուծի բարկուծի իմոյ : * Եւ արխօս 35
ցայ. եթէ ոչ արարից ժողովրդեանդ այդմիկ չարի յա
բուցելոյ ի վր իմ. յանապատի աստ ծախիցին, և առ
տեն մեռանիցին : * Եւ արքն զորս առաքեաց մովսէս 36
լրտեսել զերկիրն, և եկեալ բամբասեցին զնմանէ առ
ժողովրդեանն, հանել համբաւ չար զերկրէն. * մեռան 37
արքն այնքիկ՝ որ հանին համբաւ չար զերկրէն, չա
րաչար հարուածովք առաջի ան : * Եւ յառւ որդի 38
նաւեայ՝ և քաղէր որդի յեփոնեայ միայն ապրեցան յա
բանցն յայնցանէ որ երթեալ էին լրտեսել զերկիրն :
Ի * Եւ խօսեցաւ մովսէս զպատգամս զայս առ ան որդիան 39
ելի, և սուգ առ ժողովուրդն յոյժ. * և կանխեալ ընդ 40
առաւօտն ելին ի զգուխ լերինն. և ասեն, ահաւասիկ
կամք մեք՝ ելցուք ի տեղին զոր ասաց ար՝ զի մեզուք :
* Եւ ասէ մովսէս. ընդէր անցէք զքանիւ ան՝ և ոչ 41
աջողեսի ձեզ. * Բնէլ անէք՝ զի ոչ է ար ընդ ձեզ, և 42
անկանիցիք առաջի Թմամեաց ձերոց. * զի ամադէկ և 43
քանանացին են անգ առաջի ձեր, և անկանիցիք սրով.

փռ

(28) Ունի. Արդ ասացեսնց : (30) Այս. Թէ մտա
նիցն յերկիրն : (32) Ունի. Եւ ոսկերքն ձեր անկանի
ցնն : (41) Ունի. Ընդէր անցէք զուր զքանիւ :

ԺԼ

փոխանակ զի դարձայք յետս և հետեցէք ան , և ոչ
 44 լինիցի ար ընդ ձեզ : * Եւ անասաւ ելին ի գլուխ
 լերինն . բայց տապանակ կտակարանացն ան՝ և մովսէս
 45 ոչ չարժեցան ի բանակէ անտի : * Եւ ամազէկ և քա
 նանացին՝ որ բնակեալ էր ի լերինն . և հարին զնն , և
 46 կոտորեցին զնոսա մինչև ջհերմա : * և դարձան անգ
 րէն ի բանակն :

ԳԼ . ԺԵ .

1 Երեսացաւ ար ընդ մովսիսի և ասէ . * Խօսեաց Է որ ԻԵ
 2 դիսդելի՝ և ասացեսցոտա : Յորժամ մտանիցէք
 3 յերկրին բնակութե ձերոյ զոր ես տաց ձեզ . * և առ
 նիցէք ողջակէզ ան՝ և ողջընծայ ի զոհ , մեծացուցանել
 զուխան կամ զկաման , կամ ի օծես ձեր առնել հոտ .
 4 անուշից ան , եթէ յարջառոյ և եթէ ի հօտից : * Եւ
 բերցէ որ մատուցանիցէ զպատարադն իւր ան , զոհ
 նաշուոյ զտառանորդ գրուին՝ զանգէալ իւզով յորրորդ
 5 դաւ գորակին . * և գինի ի նուէր զյորրորդ գորակին
 առնիցէք , ըստ զոհին կամ ըստ ողջակիզին , առ գանձ
 6 մի օյնչափ առնիցես ընծայ ի հոտ անուշից ան : * Եւ
 խոյին՝ յորժամ առնիցես զնա յողջակէզ կամ ի զոհ ,
 7 գեալ իւզով երկրորդիւ գորակին . * և գինի ի նուէր
 զերկրորդ գորակին մատուցանիցէք ի հոտ անուշից
 8 ան : * Ապա եթ յարջառոց առնիցէք յողջակէզ կամ
 9 ի զոհ , մեծացուցանել զուխան ի փրկուի ան , * մեծ
 առացէ ըստ զուարակին զոհ նաշուոյ՝ երկա տասալ
 10 նորդս զանգեալ իւզով կիսով գորակին . * և գինի ի
 նուէր՝ կէս գորակին , ընծայ ի հոտ անուշից ան :
 11 * Այնպէս առնիցես * միւս գաւարակին , կամ միւս
 12 խոյին , կամ միւս գաւինն , յօգեաց կամ յայծեաց թ
 Թուոյ նոյ , ուր զինչ առնիցէք՝ նոյնպէս արասիք զ
 13 ամեն ըստ իւրաքանչիւր Թուոյ նոյ . * ամ բնակն նոյն
 պէս արասցէ . նոյնպիսի ընծայս մատուցանել ի հոտ
 անուշից ան : Եւ եթէ եկ որ յարեսցի ի ձեզ յերկրին
 14 ծայ՝ ի հոտ անուշից ան : * Ինչ գաւին առնիցէք՝ նոյն
 պէս

ԳԼ . ԺԵ . (1) Ոման . Եւ խօսեցաւ ար : (2) Ոման . Եւ
 տասացեսցոտա . . . յերկրին բնա : (3) Ոման . Զուխան
 կամ . . . Եթ յարջառոց և ե : (5) Ոման . Առ գանձ
 միայն չափ առնիցես : (8) Ոման . Մեծացուցանել
 զուխան : (12) Այս . Իւրաքանչիւր Թուոյ նոցա :
 (13) Յօգեացին . Ամենայն բանակին նոյնպէս արասցէ
 ժիւ T

պէս առնիցէ ե եկն, և ժողովուրդն նա : * Երէն մի և 15
նոյն կացցէ ձեր ե եկացն՝ որ յարիցին 'ի ձեզ . օրէն
յաւիտենական յաղգս ձեր . ուն և գուք իցէք, և եկն /
լինիցի առաջի նա . օրէն մի և նոյն կացցէ, և իրաւունք
մի և նոյն լինիցին՝ ձեր և եկին որ յեցեալ իցէ 'ի ձեզ :

Ի 2 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսրսի՝ և ասէ . * Խօսեաց ընդ 16
որդիսդ իլի՝ և ասացես ցգոսա : * 'ի մասնել ձեր 17
յերկիրն յոր էս տարալց զձեզ, * և եղիցի յորժամ ու 18
սիցէք դուք 'ի հացէ երկրին, առջից հաս 'ի նուէր նա 19
զառաջին զանգուածոյ ձերոյ . * և տարջիք զհաց հա 20
սին նա, զատուցիք զայն նա որպէս զհասն 'ի կալոյ .
* նոյնպէս և զայն զատուցանիցէք զառաջին զանգուած 21
ծայն ձերոյ . և տարջիք նա հաս յաղգս ձեր :

Ի 5 * Իսկ յորժամ յանցանիցէք, և ոչ առնիցէք զնա՝ զպա 22
տուիրանս զայսոսիկ՝ զոր խօսեցաւ ար ընդ մովսրսի .
* ուն հրաման եա ձեզ ար 'ի ձեռն մովսրսի, յորէ յոր 23
մէ հրաման եա ձեզ ար և յառ յապա՝ ժամանակս յաղգս
ձեր : * Եւ եղիցի թի յալաց ժողովրդեանն վրիպիցի 24
ակամայ ինչ, արասցէ ժողովուրդն զուարակ մի յանգ
ւոյ անարատ յողակէզ 'ի հոտ անուշից նա . և զոչ ըստ
նմին, և նուէր ը նմին պայմանի, և նոխազ մի յայծեաց
զն մեղաց : * և քաւեսցէ քահանայն զն նա՝ ժողովրդեան 25
որդւոցն իլի . և թողցի նա՝ զի ակամայ է : Եւ նոքա
մատուցեն զպատարանն իւրեանց ընծայ նա . զն մե
ղաց իւրեանց՝ առաջի նա յաղագս ակամայիցն իւր
եանց : * և թողցի նա՝ ժողովրդեան որդւոցն իլի . և ե 26
կին յեցելոյ 'ի ձեզ . զի ամենայն ժողովրդեանն է ա
կամայն : * Եւ եթէ մի անձն մեղիցէ ակամայ, մա 27
տուացէ ալի մի տարեւոր զն մեղաց . * և քաւեսցէ 28
քահանայն 'ի զն անձին ակամայեցելոյ, և մեղուցելոյ
առաջի նա ակամայ . քաւել զն նա : * Ընակին որդւոցն 29
իլի, և եկին յեցելոյ 'ի նա, օրէն մի և նոյն կացցէ որ
ինչ առնիցէ որ ակամայ :

Ի Ը * Եւ անձն՝ որ առնիցէ ձեռամբ հպարտութի 'ի ընա 30
կաց կամ յեկաց, քարկացոյց նա զնա . ստատկեսցի
անձ

(15) Ո՞րն . Եւ յեկացն որ յարեացին 'ի ձեզ . օրէն
մի յաւիտենական . . ուն և գուք իցէք, նոյնպէս ե եկն :
(20) Ո՞րն . Եւ տարջիք նա զհաց հասն : (24) Ո՞րն .
Եւ զոչ նմին, և նուէր ըստ նուիրին պայմանի, և նո
խազ մի : (25) Ո՞րն . Եւ նոքա մատուցին զպարգն . .
յաղագս նա ակամայիցն իւ : (28) Ո՞րն . 'ի զն ան
ձինն ակամայացելոյ : (29) Երկուսն . Որ ինչ առ իցէ
որ ակամայ : (30) Ո՞րն . Զեռամբ հպարտութի . . քար
կացոյց նա զնա . և ստատկեսցի :

- 31 անձնն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ : * զի զբանն տն խզ տեսց , և զպատուիրանս նր ցրեսց . ջնջելով ջնջեսցի անձնն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ : զի մեղքնր 'ինման են :
- 32 * Եւ էին օրդիքն ի լի յանապատի անդ . և գտին այր ժի Իծ
- 33 որ քաղէր փայտ յաւուր շաբաթու : * Եւ մատուցին զնա որք գտինն զի քաղէր փայտ յաւուր շաբաթու , առ մովսէս և ահարոն , և առ ամ ժողովուրդ որդւոցն ի լի :
- 34 * և ետուն զնա 'ի պահ . զի ոչ ընտրեցին թէ զի 'նչ առն
- 35 նիցեն նմա : * Եւ խօսեցաւ ար Շ մովսիսի' և ասէ . տա հաւ մեռցի այրն , քարաժքք քարկոծեսցեն զնա ամ ժո
- 36 ղովուրդն : * Եւ հանին զնա ամ ժողովուրդն արտա քոյ զանակին . և քարկոծեցին զնա ամ ժողովուրդն արտաքոյ բանակին' որպէս հրամայեաց ար մովսիսի :
- 37 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ . * Խօսեաց ընդ
- 38 որդիսն ի լի' և ասացեն ցնն , զի պրասցեն իւրեանց ծոպս 'ի տրտունս հանգերձից իւրեանց յազգս իւրեանց . և գնիցէք 'ի վր ծոպից արանոցն ասլանի կա
- 39 պուտակ : * Եւ լինիցի այն ձեզ 'ի ծոպսն , և տեսանի ցէք զայն , և յիշիցէք զամ զպատուիրանս քն առնել զնն . և ոչ խտորեցիք զկնի մտաց և աչաց ձերոց , որով
- 40 գտքն պոռնկիք զկնի նց : * Զի յիշեցէք և առնիցէք զամ զպատուիրանս իմ . և եղիջիք սուրբք ար ձերում .
- 41 * զի ես եմ ար ամ ձեր' որ հանի զձեզ յերկրէն եգիպտոսացւոց լինել ձեզ ամ . ես եմ ար ամ ձեր :

ԳԼ. ԺԶ.

- 1 Եւ խօսեցաւ կորեի որդի սահառայ որդւոյ կահաւ ար թու որդւոյ զեւայ . և Դաթան և օրերոն որդիք եղիաբայ որդւոյ ուրբինի , և աւնան որդի փաղեթայ
- 2 որդւոյ ուրբինի : * և կացին հակառակ մովսիսի . և երկերիւր և յիսուն այր յորդւոցն ի լի գլխաւորք ժողովրդեանն խորհրդականք խորհրդոց , և արք անուանիք :
- 3 * Կուտեցան 'ի վր մովսիսի և ահարոնի' և ասեն . Ըստ լիցի ձեզ . զի ամ ժողովուրդն և ամենեքեան սուրբք են . և ար 'ի միջի նց . և արգ' ընդէր չտեսցեսէք 'ի
- 4 'ի վր ժողովրդեանց ան : * Եւ լուեալ մովսիսի' ան
- 5 կաւ 'ի վր երեսաց իւրոց . * և խօսեցաւ ընդ կորեայ

(33) Ոմանք : Առ մովսէս և առ ահարոն : (34) Ոմանք : Եւ թէ զինչ առնիցեն զնա : (37) Ոմանք : Եւ խօսեցաւ ար ընդ : (39) Ոմանք : Զկնի մտաց ձերոց և աչաց ձերոց : որով գտքն պոռնկեցիք : (40) Ոմանք : Եւ լինիջիք սուրբք ար : (41) Այս . Լինել ձեր ամ :

ԳԼ. ԺԷ. (4) Ոմանք : Եւ լուեալ մովսէս . և անկաւ :

սկէս առնիցէ և եկն, և ժողովուրդն ան : * Երէն մի և 15
նոյն կացցէ ձեր և եկացն՝ որ յարիցին 'ի ձեզ . օրէն
յաւիտենական յաղգս ձեր . ուն և դուքն իցէք, և եկն
լինիցի առաջի ան . օրէն մի և նոյն կացցէ, և իրաւանք
մի և նոյն լինիցին՝ ձեր և եկին որ յեցեալ իցէ 'ի ձեզ :

Ի 2 * Խօսեցաւ ան ընդ մովսիսի՝ և ասէ . * Խօսեաց ընդ 16
որդիսդ իլի՝ և ասացես զգոսս : * 'ի մօտնեւ ձեր 17
յերկիրն յոր Ես տարայ զձեզ, * և եղիցի յորժամ ու 18
աիցէք դուք 'ի հացէ երկրին, առջից հաս 'ի նուէր ան 19
զառաջին զանգուածոյ ձերոյ . * և տարջիք զհաց հա 20
սին ան, զառաւջիք զայն ան որպէս զհասն 'ի կալոյ .
* նոյնպէս և զայն զատուցանիցէք զառաջին զանգուա 21
ծոյն ձերոյ . և տալիք ան հաս յաղգս ձեր :

Ի Ե * Իսկ յորժամ յանցանիցէք, և զառաւջիք զան՝ զպա 22
տուիրանս զայստսիկ՝ զոր խօսեցաւ ան ընդ մովսիսի .
* ուն հրաման ետ ձեզ ան 'ի ձեռն մովսիսի, յորէ յոր 23
մէ հրաման ետ ձեզ ան և յառ յապա՝ ժամանակս յաղգս
ձեր : * Եւ եղիցի, եթէ յաչաց ժողովրդեանն վրիպիցի 24
աւանայ ինչ, արասցէ ժողովուրդն զուարակ մի յանդ
ւոյ անարատ յողմակէզ 'ի հոս անուշից ան . և զոհ ըստ
նմին, և նուէր ը նմին պայմանի, և նոխազ մի յայծեաց
զն մեղաց : * և քաւեսցէ քահանայն զն ան ժողովրդեան 25
որդւոցն իլի . և թողցի նն՝ զի աւանայ 'է : Եւ նոքա
մատուցեն զպատարագն իւրեանց ընծայ ան . զն մե
ղաց իւրեանց՝ առաջի ան յաղագս աւանայիցն իւր
եանց : * և թողցի ան ժողովրդեան որդւոցն իլի . և ե 26
կին յեցելոյ 'ի ձեզ . զի ամենայն ժողովրդեանն է ա
ւանայն : * Եւ եթէ մի անձն մեղքցի աւանայ, մա 27
տուսցէ ալի մի տարւոր զն մեղաց . * և քաւեսցէ 28
քահանայն 'ի զմանձին աւանայեցելոյ, և մեղուցելոյ
առաջի ան աւանայ . քաւել զն նր : * Ընապին որդւոցն 29
իլի, և եկին յեցելոյ 'ի նն, օրէն մի և նոյն կացցէ որ
ինչ առնիցէ որ աւանայ :

Ի Ը * Եւ անձն՝ որ առնիցէ ձեռամբ հպարտութի 'ի բնա 30
կաց կամ յեկաց, բարեացոյց նա զան . ստատկեսցի
անձ

(15) Ոման . Եւ յեկացն որ յարեսցին 'ի ձեզ . օրէն
մի յաւիտենական . . ուն և դուքն իցէք, նոյնպէս և եկն :

(20) Ոման . Եւ տալիք ան զհաց հասն : (24) Ոման .
Եւ զոհ նմին, և նուէր ըստ նուիրին պայմանի, և նո
խազ մի : (25) Ոման . Եւ նոքա մատուցին զպատարգն . .
յաղագս ան աւանայիցն իւր : (28) Ոման . 'ի զման
ձինն աւանայեցելոյ : (29) Յօրինակն . Որ ինչ առ իցն
որ աւանայ : (30) Ոման . Ձեռամբ հպարտութի . . բար
եացոյց նա զան . և ստատկեսցի :

- 31 անձնն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ : * զի գրանն նոն խղ
տեսաց , և զպատուիրանս նր ցրեաց . Զնջելով Զնջեսցի
անձնն այն 'ի ժողովրդենէ իւրմէ՝ զի մեղքնր 'ի նմա են :
32 * Եւ էին օրդերն իւր յանապատի անդ . և գտին այր մի ԻԹ
33 որ քաղէր փայտ յաւուր շարաթու : * Եւ մատուցին
զնա որք գտինն զի քաղէր փայտ յաւուր շարաթու՝ առ
մոզէս և ահարոն , և առ նամ ժողովուրդ որդւոցն իւր :
34 * և ետուն զնա 'ի պահ . զի ոչ ընտրեցին թէ զի ոչ առ
35 նիցեն նմա : * Եւ խօսեցաւ ար Ը մովսիսի՝ և ասէ . մա
հոռ մեռցի այրն , քարամբք քարկոծեացեն զնա նամ ժո
36 ղովուրդն : * Եւ հանին զնա նամ ժողովուրդն արտա
քոյ դանակին . և քարկոծեցին զնա նամ ժողովուրդն
արտաքոյ բանակին՝ որպէս հրամայեաց ար մովսիսի :
37 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ . * խօսեաց ընդ Լ
38 որդիսն իւրի՝ և ասացեն ցնն , զի արասցեն իւրեանց
ծոպս 'ի տրտունս հանգերձից իւրեանց յազգս իւ
րեանց . և գնիցէք 'ի վր ծոպից տրտոնոցն ասպանի կա
39 պուտակ : * Եւ լինիցի այն ձեզ 'ի ծոպսն , և տեսանի
ցէք զայն , և յիշիցէք զնամ զպատուիրանս նոն առնել
զնն . և ոչ խտտորիցիք զկնի մտաց և աշաց ձերոց , որով
40 գտնին պոռնկիք զկնի նց : * Զի յիշիցէք և առնիցէք
զնամ զպատուիրանս իմ . և եղիջիք սուրբք այ ձերում .
41 * զի ես եմ ար նամ ձեր՝ որ հանի զձեզ յեղկրէն եգիպ
տացւոց լինել ձեզ նամ . ես եմ ար նամ ձեր :

ԳԼ. ԺԶ.

- 1 Եւ խօսեցաւ կորեի որդի սահառայ որդւոյ կահաւ ԼԼ
թու որդւոյ զնեայ . և Ռաթան և արիթոն որդիք
եղիարայ որդւոյ ուււրինի , և աւնան որդի փաղէթայ
2 որդւոյ ուււրինի : * և կացին հակառակ մովսիսի . և եր
կերիւր և յետուն այր յորդւոցն իւր դիւաւորք ժողո
վրդեանն՝ խորհրդականք խորհրդոց , և արք անուանիք :
3 * Կուտեցան 'ի վր մովսիսի և ահարոնի՝ և ասեն . Հաս
լիցի ձեզ . զի նամ ժողովուրդն և ամենեքեան սուրբք
են . և ար 'ի միջի նց . և արդ՝ ընդէր ճոխացեալ էք 'ի
4 'ի վր ժողովրդեանց նոն : * Եւ լուեալ մովսիսի՝ ան
5 կաւ 'ի վր երեսաց իւրոց . * և խօսեցաւ ընդ կորիսայ

(33) Ոման . Առ մովսէս և առ ահարոն : (34) Ոման .
Եթէ զնոն առնիցեն զնա : (37) Ոման . Եւ խօսեցաւ
ար ընդ : (39) Ոման . Զկնի մտաց ձերոց և աշաց ձե
րոց : որով կուրն պոռնկիք : (40) Ոման . Եւ լինիջիք
սուրբք այ : (41) Սու . Լինել ձեր նամ :

ԳԼ. ԺԷ. (4) Ոման . Եւ լուաւ մովսէս . և անկաւ :

և ընդ ամ ժողովրդեանն, և ասէ. Յայց ել և ծանեալ
 ամ զիւրոն, և զտուրս. և մերձեցոյց առ ինքն. և զոր
 ոչն ընտրեայ՝ ոչ մերձեցոյց առ ինքն: * Ասդ զայս 6
 արարէք. առէք ձեզ զբուրուառս ձեր. կորիս և ամ
 ժողովուրդ իւր. * և գիւր ինմ հաւր, և արկէք ինմ 7
 խունկ՝ առաջի ան՝ ի վազն. և եղիցի այր զոր ընտրեա
 ցէ Խը՝ նա է աւուր. չաւ լիցի ձեզ որգիւր զեւայ: * Եւ 8
 ասէ մովսէս ցկորի. լուարոնք ինձ որգիւր զեւայ: * Թի 9
 թէ փոքր ինչ իցէ ձեզ այդ. զի զառայց զձեզ ամ ինքն
 ի ժողովրդեանն իւրսն, և մերձեցոյց զձեզ առ ինքն
 պաշտել զպաշտոն խորանին ան. և կալ առաջի ժողո
 վրդեանն պաշտել զնա: * և մերձեցոյց զձեզ առ ինքն, 10
 և զամ եղբարս քո զորդիսն զեւայ ընդ քեզ. և քահա
 նայանալ ևս ինդրոն: * Եւ այգաբնս դու և ժողովուրդ 11
 քո գաւմարեալ էք զայ. և ահարոն ով է զի արանջէք
 զնմանէ: * Եւ առաքեաց մովսէս կոջլ զգաթան և զա 12
 բիրոն զորդիսն եղբարու. և ասեն, ոչ եկեսցուք: * Թի 13
 թէ փոքր իցէ այն՝ զի հաներ զմեզ յերկրէն որ բող
 խէր զկաթն և զմեզ, ապանանել ցմեզ յանապատի
 աստ. և արդ՝ սաստեն ևս մեզ. և գու ևս իշխան: * Թի 14
 թէ՛ յերկրին որ բղիւր զկաթն և զմեզ՝ տարար ըզ
 մեզ. և ետուր մեզ անդ ժառանգութի անդոց և այ
 գեաց. եթէ զաչ մեր բրեւցես՝ ոչ եկեսցուք առ քեզ:
 * Եւ ծանոթացաւսն եղև յոյժ, և ասէ ցիր. Թի հայիր 15
 ի զոհն նց. զի զցանկալի ինչ ուրուք ինոցանէ ես ոչ
 առի, և ոչ զոր ինոցանէ չարաբեցի: * Եւ ասէ մով 16
 սէս ցկորի. որբեա՛ զժողովուրդ քո, և եղիջիք պատ
 րանաք առաջի ան՝ դու և ահարոն առ վազն. * և ա 17
 ուր իւրաքանչիւր գրուառաւ իւր, և գիւր ի վերայ
 նց խանկս. և մատուցիւր առաջի ան իւրաքանչիւր ըզ
 բուրուառ իւր. զերկերիւր և զիսուն բուրուառսն.
 և դու և ահարոն զիւրաքանչիւր բուրուառ իւր: * Եւ 18
 եգին ինմ հաւր, և արկին ինմ խունկ, և կային առ
 դրան խորանին վկայութի մովսէս և ահարոն: * Եւ 19
 կուտեաց ի վրնց կորիս զամ ժողովուրդն իւր ի դուռն
 խորանին վկայուէ: և երեւցան փառք ան ամ ժողո
 վրդեանն: * Եւ խաւեցաւ ար ընց մովսէս և Է ահա 20
 բո

(7) Ո՛հնդ. Առաջի ան առ վազն: (9) Ո՛հնդ. Եւ կալ
 առաջի ամ ժողովրդեան: (10) Յորիսին. Եւ մերձեցոյց
 զձեզ: (10) Ո՛հնդ. Զքեզ առ իւր. քո և զորդիս զեւայ
 ընդ: (10) Այս. Եւ քահանայանալ ևս խնդրէք:
 (11) Ո՛հնդ. Ո՛վ իցէ զի արանջեցիք զնմանէ: (13) Օ
 ինուի. Սաստեն ևս զմեզ: (17) Ո՛հնդ. Եւ զերկերիւր
 և զիսուն բուր. և իւրաքանչիւր գրուր:

- 21 բռնի՝ և ասե՛ . * մեկնեցարուք ՚ի միջոյ ժողովրդեանդ
 22 այդորիկ , և սատակեցից զգոսա միանգամայն : * Այն
 կան ՚ի վր երեսաց իւրեանց՝ և ասեն . Ի՞նչ անեմք հոգւոյ
 և Ի՞նչ մարմնոյ . եթէ մի մարդ մեզաւ , ՚ի վերայ Ի՞նչ ժո
 23 ղովրդեանդ գայցէ բարկութիւն ան : * Եւ խօսեցաւ Ին
 24 ընդ մովսիսի և ասե , * խօսեաց ընդ ժողովրդեանն և
 ասասցես . զառարուք շուրջ զժողովրդեամբդ կորխայ
 25 և գաթանայ և արիրոնի : * Եւ յարեաւ մովսէս և գը
 նաց Ժո՛ւ գաթան և արիրոն , և դնացին ընդ նմա Ի՞նչ
 26 ծերքն ին : * և խօսեցաւ ընդ ժողովրդեանն՝ և ասե .
 մեկնեցարուք ՚ի վրանաց արանց խառսարացդ օայգո
 27 ցիկ , և մի մերձեայցեք յինչ ՚ի գոցա . զի մի կորնիցիք
 27 ընդ Ի՞նչ մեզ . գոցա : * Եւ մեկնեցան ՚ի ժողովրդեանն
 կորխայ շուրջ զնոք . և գաթան և արիրոն ելին կային
 28 առ գրան վրանաց իւրեանց , և կանայք նց և մանկուց
 28 իւրեանց՝ և անգին իւրեանց : * Եւ ասե մովսէս , այ
 սո՛ւ գիտաւք , եթէ արաւարեաց զիս գործել զԻ՞նչ
 29 գործս զայսոսիկ . և եթէ ոչ յինչ ինչ է . * եթէ ըստ
 մահու Ի՞նչ մարդկան մեռանիցին գոցա , կամ ը հան
 դիսի Ի՞նչ մարդկան լինիցի հանգէս նց . ապա զիս Ի՞նչ
 30 ոչ առաքեաց : * Այլ թէ նորանան ինչ ցուցցէ Ի՞նչ
 և բացեալ երկրի զերեան իւր կշանիցէ զգոսա , և ըզ
 31 րանս գոցա , և զԻ՞նչ որ գոցա ինչ . և իրանիցեն
 կենդանւոյն ՚ի դժոխս , գիտաւք , եթէ բարկացուցին
 31 արքայդ Ի՞նչ զԻ՞նչ : * Եւ իբրև գաղարեաց ՚ի խօսե
 32 լոյ զրանս զայսոսիկ . պատահեցաւ երկիր ՚ի ներքոյ նց ,
 32 * և բացաւ երկիր և եկուլ զնն՝ և զտունս նց . և ըզ
 33 մարդկն որ էին ընդ կորխայ՝ և զանասունս նց : * Եւ
 իրն նոքա և որ ինչ էր նց կենդանւոյն ՚ի դժոխս . և
 34 ծածկեաց զնն երկրն . և կորեան ՚ի միջոյ ժողովրդ
 34 դեանն : * և Ի՞նչ որ շուրջ զնոք էր՝ փախան ՚ի ձա
 նէ նոցա . զի համարէին թէ գուցէ կշանիցէ և զնոսա
 35 երկրն : * Եւ ել հուր ՚ի Ի՞նչ՝ և եկեր զերկրիւր և
 35 զխառնս պրն՝ որ մատուցանէին զխառնիսն :
 36 * Եւ ասե Ինչ մովսէս և ցեղեալար ցորդին ահարոնի ԼԲ
 36 36

36

(24) Ռճն . խօսեաց գու ընդ ժողովրդ : (24) Օրինակի .
 ջառացարուք շուրջ զժողովրդ : (26) Յօրինալին պոյ
 տեր . ՚ի վրանաց արանց խառսարացդ : Ուր ուխտ անի
 խատացդ : (27) Այս . Ելին և կային : (28) Բնի . Ջո՛ւ
 զգործս զայսոսիկ : (29) Ռճն . կամ թէ ըստ հանգե
 սին . . հանգէս գոցա : (30) Ռճն . յառեւտածով անին ըզ
 րանս . Եւր նշան ինչ ցուցանիցէ . . զերեան իւր և կշ
 անիցէ . և զտունս գոցա , և զխառնս գոցա , և զԻ՞նչ որ :
 (35) Ռճն . Եւ զխառնս արան : (36) Ռճն . Յմովսէս ,

ցբականայ. * բարձեք զբուրուառագ պղնձին 'ի միջոյ 37
 այրեցելոցդ, և զհնւրդ օտար ցրուեսցես 'ի բաց. զի
 սրբեցան * բուրուառքդ մեղաւորացդ այգոցիկ յողիս 38
 իւրեանց : Եւ արասցես զայդ դրուագս կռածոյս նը
 ւարտանս սեղանոյն. զի մատուցան առաջի ան և սրբ
 բեցան. և եղիցին 'ի նշանակ որդւոցն ելի : * Եւ առ 39
 եղիազար որդի ահարոնի քահանայի զբուրուառան
 պղնձին՝ զորս մատուցին այրեցեալքն, և արար դբը
 ուագս սեղանոյն * յիշատակ որդւոցն ելի. զի մի մերձե 40
 նայցէ այլազգիդ՝ որ չիցէ 'ի դաւակէ ահարոնի դնել
 խոռնկս առաջի ան. զի մի ըննիցի իբրև զկնիւր և ըզ
 խուժան նր. որպէս խօսեցաւ ար 'ի ձեռն մովսիսի :
 ԼԳ * Եւ արանջեցին որդիքն ելի 'ի վաղիւ անդր զմովսիսե 41
 և զահարոնն, և ասեն. գուք կոտորեցէք զժողովուրդն
 ան : * Եւ եղև 'ի կուտել ժողովրդեանն 'ի վր մովսիսի 42
 և ահարոնի, գիմեցին 'ի խորանն վկայութե, և զնոսա
 ծածկեաց ամսն. և երեւցան փառքն ան : * և կացին 43
 մովսէս և ահարոն յանդիման խորանին վկայութե : * Եւ 44
 խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և ընդ ահարոնի՝ և ասէ.
 * մեկնեցարուք 'ի միջոյ ժողովրդեանդ այդորիկ՝ և սա 45
 առկեցից զգոսա միանգամայն : և անկան 'ի վր երեսաց
 իւրեանց : * Եւ ասէ մովսէս ցահարոն. առ դու զբու 46
 բուառն, և գիցես 'ի նմա հուր 'ի սեղանոյ անտի, և
 արի 'ի նա խոռնկ, և ասր վաղվաղակի 'ի բանակն, և քա
 ւեսցես վն նց : քանզի ել բարկութե 'ի ան, և սկսաւ
 սատակել զժողովուրդն : * Եւ առ ահարոն որպէս խօ 47
 սեցաւ ընդ նմա մովսէս. և ընծացաւ 'ի ժողովուրդ
 անդր, և ահա սկսեալ էր սատակուան 'ի ժողովրդեանն.
 Եւ արի զխոռնկն, և քաւեաց վն ժողովրդեանն. * և 48
 եկաց 'ի մէջ մեռելոց և կենդանեաց. և դադարեաց սա
 տակումն : * Եւ եղեն մեռեալք 'ի պատակմանն չորեք 49
 տասան հազար և եւթն հարիւր. Թող զմեռեալսն վն
 կարիայ : * Եւ դարձաւ ահարոն առ մովսէս 'ի դուռն 50
 խորանին վկայութե, և դադարեաց սատակումն :

ԳԼ ՓԵ.

ԼԴ Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ. * խօսեաց 1
 դու ընդ որդիսդ ելի, և առցես 'ի նոցանէ գաւա 2
 զանս

ասած և ցեղիազար ցորդին ահարոնի քահանայն զի
 բար' : Ուր ասին. ահարոնի քահանայի : (40) Բնի. 'ի
 յիշատակ որդւոցն ելի : (46) Ուր ասին. Եւ գիւր 'ի նմա
 հուր : (49) Յօրինակն արեւ. Թող զմեռեալսն վան կոր
 խոյ. այլ 'ի կուս' նշանակի 'ի ներս տանու, հարկայնի տալոյ :

- զանս ըստ ամենց նահապետաց իւրեանց, յամ իշխա-
նաց իւրեանց. Ը տանց ազգաց իւրեանց, երկոտասան
գաւազան. և զիւրաքանչիւր անուն գրեցես 'ի վերայ
3 գաւազանի իւրոյ: * Եւ զանունն ահարոնի գրեցես
'ի վր իւրոյ գաւազանի: և իցե գաւազան մի Ը ցեղից
4 ելի՝ զոր 'ի տանց նահապետաց իւրեանց տացեն: * և
գիցես զնա՝ ի խորանին վայուէ՝ որովք երևեցայց քեզ
5 անդ: * Եւ եղիցի մարդոյ զոր ընտրեցից՝ գաւազանն
իւր ծաղկեցի: և բարձից յինէն զարուսնը որդւոցն
6 ելի զոր տրամբեն նորա զձենը: * Եւ խօսեցաւ մովսէս
ընդ որդիան ելի, և ետուն ցնա ամ իշխանքն նց զգա-
ւազանս իւրեանց. գաւազան միոյ իշխանի ըստ ամենց
նահապետաց իւրեանց Վերկոտասան գաւազան. և գա-
7ւազանն ահարոնի՝ 'ի մէջ գաւազանացն նց: * Եւ եդ
մովսէս զգաւազանն առաջի ան 'ի խորանին վայուէ:
8 * և եղև 'ի վաղիւ անգր մօին մովսէս և ահարոն 'ի խո-
րանն վկայութե: Եւ ահա գալարացաւ գաւազանն ա-
հարոնի՝ 'ի տանն ղեւայ, և արձակեաց շառաւիղ, և
9 ծաղկեաց ծաղիկ, և երևեցոյց ընկոյց: * Եւ եհան մով-
սէս զգաւազանն յերեսաց ան առ ամ որդիան ելի, և
10 տեսին. և առ իւրաքանչիւր զգաւազան իւր: * Եւ
ասէ ար ցմովսէս. գիր զգաւազանդ ահարոնի առաջի
վկայուեցն 'ի պահեստ, 'ի նշանակ որդւոցն անհաղան
դից. և գաղարեսցէ արանջիւն գոցա յինէն՝ և մի մեռա-
11 նիցին: * Եւ արարին մովսէս և ահարոն, որպէս հրա-
12 ման ետ ար մովսիսի՝ նոյնպէս և արարին: * Եւ խօսե-
ցան որդիքն իսրայէլի ընդ մովսիսի՝ և ասեն. ահա
13 լասիկ սատակիմք, կորնչիմք, ծախիմք: * ամենայն որ
մերձենայ 'ի խորանն վկայութե ան, մեռանի. մինչև 'ի
սպառ մեռանիցիմք:

ԳԼ: ԺԸ.

- Եւ խօսեցաւ ար ընդ ահարոնի՝ և ասէ. գու և որ ԼԵ
դիք քո, և տուն նահապետուէ քոյ ընդ քեզ առ
նուցուք զմեզս տրաւթեցն. և գու և որդիք քո առնու-
ցուք

ԳԼ. ԺԷ. (3) Ոման. 'ի վր գաւազանի իւրոյ. ըստ
ցեղի ցեղի զոր 'ի տանց նահապետաց իւրեանց տացես:
(4) Ոման. Որովք երևեցայց անդ քեզ: (5) Ոման. Գա-
ւազանն իւր ծաղկեցէ: (8) Ոման. 'ի վաղիւ անգր՝ և
մօին. . . 'ի տան ղեւայ. և արձակեաց շառաւիղս:
(9) Ոման. իւրաքանչիւր զգաւազանս իւր: (10) Ոման.
Տրանջիւն նց յինէն: (12) Ոման. Որդիքն ելի, և ասեն
ցմովսէս. ահա լասիկ:

ցուց զմեզ քահանայութեան ձերոյ: * Եւ զեղբարս քո զցեղն 2
 զեւայ զգորունդ հոր քոյ մատուցեա առ քեզ, և յաւել-
 ցին 'ի քեզ. և պաշտեսցեն զքեզ: Եւ գով և որդիք քո
 քեզ, յանդիման խորանին վկայութե. * և պահե- 3
 ցեն զպահպանութեա քոց և զպահպանութեա խորանին
 վկայութե. բայց 'ի սպասն իմ 'ի սբ' և 'ի սեղանն մի մեր
 ձեռքին, զի մի մեռանիցին. և նոքա, և դուք: * Եւ 4
 յաւելցին 'ի քեզ, և պահեսցեն զպահպանութեա խո-
 րանին վկայութե, ըստ նմ պաշտաման խորանին. և
 օտարազգի մի մերձեսցի առ քեզ: * Եւ պահեմք բզ- 5
 ապահպանութեա սրբութեցն, և զպահպանութեա սեղա-
 նոյն. և ոչ ևս լինիցի բարկութե յորդանն ելի: * Եւ 6
 ես՝ առ ի զեղբարս ձեր զԷտացիս 'ի միջոյ որդւոցն ելի՝
 փոխանակի տուեալ նմ. պաշտել զպաշտօն խորանին
 վկայութե: * Եւ գու և որդիք քո ընդ քեզ պահեմք 7
 զքահանայութեան ձեր ըստ նմ պայմանի սեղանոյն, և զեւր-
 քին կողմն վարագուիին. և պաշտեմք զպաշտօն քահա-
 նայութեան ձերոյ: և այլազգին որ մերձենայցե՝ մեռցի: 8
 L2 * Խօսեցաւ ար ընդ անարոնի՝ և ասեւ. ես ահա ասիկ
 ետու ձեզ զպահեստ պաղօց իմոց. յնմ նուիրելոցն
 ինձ յորդւոցն ելի՝ քեզ ետու զայն 'ի պատիւ, և որդ- 9
 ւոց քոց յետ քո, օրէն յաւիտեանական: * Եւ այս եղև
 ցի ձեզ 'ի նուիրելոց սրբութեցն ընծայից, յնմ պա-
 տարագաց նց, և յնմ զոհիցն նց, և յնմ առ 'ի յան-
 ցանացն նց, և յնմ առ 'ի մեղաց նց. զոր ապցեն ինձ
 յնմ սրբութեցն՝ քեզ լիցի և որդւոց քոց: * 'ի սրբութե 10
 սրբութեցն կերիջիք զնմ: նմ արու օւտիցի զայն. գու և
 որդիք քո՝ զի սրբութե եղիցին քեզ: * և այն եղիցի ձեզ 'ի 11
 պաղոյ արոցն նց, յնմ նուիրաց որդւոցն ելի, քեզ եւ
 սու զայն. և ուստերաց և գատերաց քոց ընդ քեզ, օրէն
 յաւիտեանական. նմ սուրբ 'ի տան քում կերիցե զայն: 12
 * Եւ զնմ պտուղ իւղոյ, և զնմ պտուղ գինւոյ և ցորե-
 նոյ՝ զոր տացեն նմ զպտուղ իւրեանց. քեզ ետու զայն
 նմ: * և առաջինք արմտեաց երկրին իւրեանց զոր մա 13
 տուացեն նմ՝ քեզ լիցին. և նմ սբ 'ի տան քում կերիցե
 զայն: * և նմ նուիրեալն յորդւոցն ելի քեզ լիցի: * Եւ 14
 նմ որ ընկայ զարգանդ՝ յնմ մարմնոյ, զոր մատուցա 15
 նիցեն նմ 'ի մարդոյ մինչև յանասուն՝ քեզ լիցի: այլ
 փրկե

ԴԸ. ԺԵ. (3) Ո՛հն. 'ի սպասն իմ 'ի սբութե և 'ի սեղանն
 իմ մի մեր': (7) Ո՛հն. Պահեսմք զպահպանութեա
 ձեր ըստ նմ. և պաշտեցեք զպաշտօն: (9) Ո՛հն. Ըն-
 ծայից նց, յնմ պա': (10) Ո՛հն. 'ի սրբութե սրբութեցն
 կերի: ... զի սրբութե եղիցի քեզ: (10) Այս յաւելան
 կերիջիք զայն նմ: նմ արու:

- 16 Բերկեյն վերկեցես զանդրանիկս մարդկան . և զանդրա-
 նիկս անասնոց անսրբոց Բերկեսցես . * և Բերկանք նք
 յամսօրէից և 'ի վեր , և գին նք հինգ սիկղ լը սրբու-
 17 սկեզն , որ է քսան դանգ : * Բայց զանդրանիկս ար-
 ջառաց , և զանդրանիկս օգեաց , և զանդրանիկս ար-
 ծեաց , ոչ Բերկեսցես՝ զի սուրբ են . և զարիւն նց հեղ-
 ցես ազ սեղանոյն . և զճարպն հանցես ընծայ 'ի հոտ
 18 անուշից ան . * և միան եզիցի՝ քթ , որպէս երբուժ նը-
 19 լիրին՝ և երին տրոյ քեղ լիցի : * Չեմ ինչ հաս 'ի սրբ-
 բուեցն՝ զոր հանցեն ան որդիքն իլի՝ քեզ ետու և որդ-
 ւոյ քոց , և ուստերաց և դասերաց քոց ընդ քեզ , օրէն
 յաւիտենական . քանզի ուխտ ազի է առաջի ան . քեզ
 20 և զաւակի բուժ յեա քո : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ ահա-
 բունի՝ և ասէ . յերկրի նց՝ մի ժառանգեսցես . և բաժին
 քո ընդ նոսա մի լիցի . զի են եմ բաժին քո և ժառան-
 գու թե 'ի մէջ որդւոցն իլի :
 21 * Եւ որդւոցն վեայ՝ ահա ետու զեմ տասանորդս իլի և
 'ի ժառանգութե . և փոխանակ պաշտօնման նց զոր նո
 22 քայն պաշտօնցեն 'ի խորանին վկայու . * և մի էս մեր
 ձեռքին որդիքն իլի 'ի խորանն վկայութե ընդունել
 23 զմեզս մահաբերս : * Եւ պաշտեսցի վեայցին զպաշտօն
 խորանին վկայութե , և նորա առջեմ զմեզս նց . սրէն
 յաւիտենական յազգս իւրեանց 'ի մէջ որդւոցն իլի . և
 24 մի ժառանգեսցեն ժառանգուի : * Չտասանորդս որդ-
 ւոցն իլի՝ զոր զառուսցեն ան հաս , ետու վեայցւոցն
 'ի ժառանգութե . վն այսորիկրպայցի նոցա թե 'ի մէջ
 որդւոցն իլի՝ մի ժառանգեսցեն վեջակ :
 25 * Խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի՝ և ասէ : * Ընդ դեռաւ և
 26 ցիսն խօսեսցին՝ և տասացես ցնոսա . եթէ առնուցուք
 յորդւոցն իլի տասանորդս զոր ետու ձեզ , հանիցէք և
 27 գուք անտի հաս ան , զտասանորդս 'ի տասանորդէ . * և
 համարեսցի ձեզ հասն ձեր իբրե զցորեան 'ի կալոյ , և
 28 իբրե զպառուղ 'ի հնձանէ : * Այնպէս և դուք հանի-
 ցէք 'ի հասից անտի ան , յեմ տասանորդաց ձերոց՝ զոր
 առնուցուք յորդւոցն իլի , և տայցէք 'ի նոցանէ հաս ան .
 29 ահարոնի քահանայի . * յեմ որոցն ձերոց հանիցէք
 30 հաս . և յեմ պաղոց զնուիրեայն 'ի նմանէ : * Եւ ասա-
 ցես ցն . յորժամ հանիցէք զպտուղն 'ի նմանէ , համա-
 րեցի վեայցւոցն իբրե զարդիւնս 'ի կալոյ , և իբրե-

ԸՂ-

(18) Ո՛ման . Ուր և երբուժ նուի՛ : (21) Ո՛ման . Փոխա-
 նակ՝ պաշտօնացն նց , զոր նք պաշ՛ : (23) Ո՛ման . Ղե-
 տացին ինքն զպաշ՛ : և ո՛ման . Եւ պաշտեսցեն զեռա-
 ցիքն զպաշ՛ : (24) Ո՛ման . Չի զտասանորդս որդւոցն :
 (25) (26) Ո՛ման . Եւ խօսեցաւ ար . . և ը զեռացիսն խո՛ :

զպտուղ 'ի հնձանէ : * և կերիցիք զայն յնժ տեղուդ , 31
 գութ և տանք ձեր . զի զարձ ձեր է այն , փոխանակ
 պաշտամանցն ձերոց 'ի խորանին զկայուծն : * Եւ մի 32
 առնուցուք զն այնոցիկ մեզս : և յորժամ հանիցէք զը-
 փտուղն 'ի հնձանէ զսրբութի՛ն որդւոցն իւր . ոչ պղծի
 ցէք՝ զի մի մեռանիցիք :

ԳԼԿ ԺԹ .

ԼԹ Ի Եւ օտեցաւ նոր ընդ մոզսիսի և ընդ ահարոնի՝ և ասէ : 1
 * Այս որոշումն է օրինացն՝ զոր պատուիրեաց 2
 նոր մովսէսի՝ և ասէ : Խօսեաց չ որդիսն իւր՝ և առցեն
 առ քեզ երինջ մի՝ կարմիր անարան , յորում ոչ գուցե
 բիծ ինչ , և ոչ իցե մտեալ ընդ լծով : * Եւ տայես զնա 3
 ցեղիազար քահանայ : և հանցեն զնա արապոյն բանա-
 կին՝ 'ի տեղիս : և սպանցին զնա առաջինն : * և առցէ 4
 եղիազար յարեանէ նր , և ցանեացէ՛ յանգիման խորանին
 զկայուծն յարեանէ նր եւ թն՝ անգամ : * և այրեսցեն զնա 5
 առաջինն . և մորթն նր , և միսն նր , և արիւնն նր հանգերձ
 տպաւառաւ նր այրեսցի : * Եւ առցէ քահանայն փայտ 6
 եղենեայ , և զապս , և կարմիր . և արկցեն 'ի մէջ ալ-
 րեցածի երբնջուն : * և ողողեսցէ զհանգերձն իւր քա 7
 հանայն , և լուսացէ՛ զմարմին իւր ջրով , և ապա մոցէ
 'ի բանակն . և անսուրբ լիցի քահանայն մինչև ցերեկոյ : 8
 * և որ այրիցէն զնա , ողողեսցէ զհանգերձն իւր , և
 լուսացէ՛ զմարմին իւր ջրով , և անսուրբ լիցի մինչև ցե- 9
 րեկոյ : * Եւ ժողովեսցէ այր սուրբ զմովսիս երբնջուն ,
 և կուտեսցէ՛ արապոյն բանակին 'ի սուրբ տեղուդ . և
 եղիցի ժողովրդն ան որդւոցն իւր 'ի պահեստ ջուր սրսկ 10
 ման՝ զի սրբութիւն է : * Եւ լուսացէ՛ զմարմին իւր որ
 ժողովիցէ զմովսիս երբնջուն , և ողողեսցէ զհանգերձն 11
 իւր . և անսուրբ լիցի մինչև ցերեկոյ . և եղիցի ժողո-
 վրդեան որդւոցն իւր և եկացն յեցեւոց 'ի նոսա , օրեն
 յաւիտենական :

Խ * Եւ որ մերձենայցէ 'ի մեռեալ անձին մարդոյ , ան 11
 սուրբ լիցի զեւթն օր : * և այրեսցինա յաւաւրն երրորդ 12
 գի՛

(32) Ոման . Զսրբութիւնն որդւոցն իւր : (32) 'ի լուսա՝ .
 Ո՛չ պղծիցի , զի մի . համայնադամաց 'ի Բնաբ՝ :

ԳԼԿ ԺԹ . (1)(2) Ոման . Եւ խօսեցաւ . . Այս որոշումն
 է օրինին , զոր . . . և առցեն քեզ երինջ : (2) Յօրհալին
 Բառ կարմիր՝ Խորհարելու նշանալի : (5) Ոման . Ապաւա-
 ռաւն իւրով այրեսցի : (10) Ոման . Եւ ժողովեսցէ
 զմարմին երբնջուն : (11) 'ի լուսա՝ . 'ի մեռեալ անձն մար-
 դոյ . համայն անանց 'ի Բնաբ՝ :

- գի՝ և յառուրն եւթներորդի, և ապա սուրբ լիցի: ապա թէ ոչ սրբեացի յառուրն երրորդի և յառուրն եւթն
- 13 երորդի, մի լիցի սուրբ: * Ամ որ մերձենայցէ 'ի մեռեալ անձն 'ի մարգոյ որ մեռանիցի, և ոչ սրբեսցի՝ զերարանն նոյն պղծեաց. սատակեացի անձնն այն յիշէլէ ջի ջուրն սրսկման ոչ սրսկեցաւ 'ի վր նր, անսուրբ է
- 14 զի պղծութիւն իւր 'ի նմա է: * Եւ այս օրէն իցէ մարգոյ որ մեռանիցի 'ի տան. նամ որ մացէ 'ի տունն, և որ
- 15 ինչ կայցէ 'ի տանն, անսուրբ լիցին զեւթն օր: * և նամ աման՝ բաց որ ոչ իցէ խփեալ կամ սերեկեալ, պիղծ
- 16 լիցի: * Եւ նամ որ մերձենայցէ ը երեսս դաշտի 'ի վերաւոր կամ 'ի մեռեալ՝ կամ յոսկր մարգոյ կամ 'ի գերեզման, պիղծ լիցի զեւթն օր: * Եւ առցեն պղծեալոյն 'ի մոխրոյ այրեցելոյն սրբութեւ. և արկցեն 'ի վր
- 18 նր ջուր յամանի: * և առցեն զոպա, և թացցէ 'ի ջուրն այր սուրբ, և ցանեսցէ զտամբն, և զկահիւն, և զամառնովքն, և զանձամբքն որ իցեն անգ. և զմերձեցելովքն յոսկր մարգոյ, կամ 'ի վերաւոր, կամ 'ի մեռեալ, կամ
- 19 'ի գերեզման: * և ցանեսցէ սուրբն զպղծութեւ՝ յառուրն երրորդի և յառուրն եւթներորդի. և սրբեացի յառուրն եւթներորդի. և ոգոդեսցէ զհանգերձս իւր, և լուսացէ զմարմին իւր ջրով. և անսուրբ լիցի մինչև ցերե
- 20 կոյ: * Եւ մարգ՝ որ պղծիցի և ոչ սրբեսցի, սատակեալցի անձնն այն 'ի ժողովրդեանէ իւրմէ. զի զսրբութենն նոյն պղծեաց, և ջուր սրսկման ոչ սրսկեցաւ զնովաւ,
- 21 անսուրբ է: * և եղիցի ձեզ այն օրէն յաւիտենական: Եւ որ սրսկէ զջուրն սրսկման լուսացէ զձորձս իւր. և որ մերձենայցէ 'ի ջուրն սրսկման, անսուրբ լիցի մինչև ցերեկոյ:
- 22 * Եւ յամ ինչ յոր մերձենայցէ պղծեալն, անսուրբ լիցի մինչև ցերեկոյ: և անձն որ մերձենայցէ 'ի նա, անսուրբ լիցի մինչև ցերեկոյ:

ԳԼ Ի.

- 1 Եւ եկին օրդիւքն էլ ի նամ ժողովրդեամբն յանապատն իսկսինայի, յառաջնում ամսեանն. և բանակեցաւ ժողովուրդն 'ի կազէս: Եւ վախճանեցաւ անգ մարիամ,
- 2 և անգ թագեցաւ: * Եւ ոչ գոյր անգ ջուր ըմպելոյ ժողովրդն:

(13) Ոսկան. 'ի մեռեալ անձն մարգոյ: (13) Ոսկան. 2ի պղծութեւ նր 'ի նմա է: (15) Ոսկան. Աման. բայց որ լիցի խփ: (18) Ոսկան. Եւ առցէ զոպայ: (21) Յօրէմայի նիսի. Եւ եղիցի ձեզ այն օրէն: (21) Այս. Եւ որ սրսկիցէ ըջ ջուրն: (22) Ոսկան. Ամ ինչ որ մերձենայցէ 'ի պղծեալն: ԳԼ Ե. (2) Ոսկան. ջուր անգ ժողովրդեանն ըմպելոյ:

զովքդեանն . և կուտեցան 'ի վր' մովսիսի և ահարոնի .
 * և բամբասեաց ժողովուրդն զմովսէս' և ասեն . լաւ 3
 էր թէ մեռեալէսք 'ի կորստեան եղբարց մերոց առա
 ջի ան : * Եւ ընդէր ամէն զժողովուրդս ան յայտանա 4
 պատ կոտորել զմեզ' և զանասուն մեր . * և ընդէր հա 5
 նէք զմեզ յերկրէն եգիպտացւոց , գալ 'ի տեղիս յայտ
 չար . 'ի տեղի ուր ոչ սերմն սերմանի , և ոչ սեխենիք ,
 և ոչ այգիք , և ոչ նոնենիք , և ոչ ջուր գոյ ըմպելոյ :
 * Եւ մտին մովսէս և ահարոն յերեսաց ժողովքդեանն 6
 'ի գուռն խորանին վկայութե , և անկան 'ի վր' երեսաց
 իւրեանց : Եւ երեւցան փառքն ան 'ի վր' նց : * և խօ 7
 սեցաւ ար ընդ մովսիսի' և ասէ : * Ա'ռ դու զգաւա 8
 զանն , և եկեղեցայն զժողովուրդն , գո' և ահարոն եղ
 բայր քո . և բարբառեսցիք 'ի վր' վիսին յանգիման նց ,
 և ասցէ՛ զճուրս իւր . և հանջիք նց ջուր 'ի վիմէ անտի .
 և արբուսցիք ժողովքդեանն և անասնոց նց : * Եւ աս 9
 մովսէս զգաւազանն յանգիման ան՝ ոպ հրամայեաց նմա
 ար : * և ժողովեցին մովսէս և ահարոն զժողովուրդն 10
 հանգեալ վիմին : Եւ ասէ ցին . լուարուք ինձ անհա
 ւանք . մի թէ 'ի վիմէս յայտմանէ հանիցեմք ձեզ ջուր :
 * Եւ ամբարձեալ մովսիսի զձեռն իւր , եհար զվէմն եր 11
 կիցս անգամ . և եւ ջուր բազում . և արք ժողովուրդն
 և անասունն նց : * Եւ ասէ ար ցմովսէս և ցահարոն . 12
 փոխանակ զի ոչ հաւատացէք դուք ինձ , սուրբ առնել
 զին առաջի որդւոցն իւրի . վս այդորիկ ոչ տանիցիք դուք
 զժողովուրդդ յերկիրն՝ զոր ետու գոցա : * Այն է ջուր 13
 բամբասանաց . զի բամբասեցին որդիքն եւ ի առաջի
 ան . և սրբեցաւ 'ի նոսա :
 ԽԲ * Եւ առաքեաց մովսէս հրեշտակս 'ի կադէսայ առ ար 14
 քայն եգիպտայ' և ասէ . Այսպէս ասէ եղբայր քո ինձ .
 դու ինքնին հիտես զմե՛ք աշխատութիւն որ գտին զմեզ :
 * և ոպ իրին հարքն մեր յեգիպտոս . և պանդխտեցաք 15
 յեգիպտոս աւուրս բազումն , և չարչարեցին զմեզ ե
 գիպտացիքն , և զհարսն մեր , * և բողբոջաք առ ար . 16
 և լուաւ ար ձայնի մերում , և առաքեալ հրեշտակ ե
 հան զմեզ յեգիպտոսէ : և արդ' եմք մեք 'ի կադէս քա
 ղաքի , 'ի կողմն մի 'ի սահմանաց քոց : * Եւ արգ' անց 17
 ցուք ընդ երկիրս քո : և ոչ անցուք ընդ անգա քո , և
 ոչ ընդ այգիս քո , և ոչ արբցուք ջուր 'ի ջրհորոց քոց :
 Զա

(4) Ոման . Զժողովուրդս ան յայտանա : (11) Ոման .
 Մովսէսի զձեռն իւր 'ի վեր , եհար : (12) Ոման . Զժո
 ղովուրդն . . զոր ետու նց : (13) Բօրեակիւն Բան՝ այն է
 ջուր բամբասանաց . Խորհով նշանակի : (16) Այս . 'ի
 կողմն մի սահմանաց քոց :

- ճանապարհ զարթունի գնացուք . ոչ խառնուցուք
յաւ կամ յաւեակ , մինչև անցցուք ըստ սահմանս քո :
- 18 * Եւ ասէ ցնա եգոմ . մի անցցես ընդիս . ապա թէ :
- 19 ոչ պատերազմեալ ելից ընդդէմ քո : * Եւ ասին ցնա
որդիքն ելի , առ լերամբդ անցցուք . և եթէ արբցուք
'ի ջրոյ քուժմէ ես և խաշինք իմ , տացուք քեզ զգինս :
- 20 արդ ոչինչ են իբրդ , անցցուք առ լերամբդ : * և նա
ասէ , ոչ անցցես ընդիս : Եւ ել եգոմ ընդդէմ նոցա :
- 21 ծանր ամբոխիւ և հզօր ձեռամբ : * և ոչ կամեցաւ եգոմ
տալ անց ելի ընդ սահմանս իւր . և խոյս ետ ինչ 'ի նմա :
- 22 նէ : * Եւ լուեցին 'ի կապէսաց , և եկին որդիքն ելի ամ
ժողովբեամբն 'ի հովք լեառն :
- 23 * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսինի և ընդ ահարոնի 'ի հովք խոյ
լերինն , 'ի սահմանս երկրին եգովմոյցեաց' և ասէ .
- 24 * Յաւելցի ահարոն առ ժողովուրդ իւր , զի մի մոցէ
յերկիրն զոր ետու օրդւոցն ելի . քանզի բարկացուցէք
- (25) զիս 'ի վերայ ջուրցն բամբասանացն : * Առ դու զահա
րոն' և գեղեալար զորդի նր . և հան զնն 'ի հովք լեառն
- 26 յանգիման ամ ժողովբեանն . * և մերկացն յահարոնէ
զպատմուճան նր , և զգեցուցես եղեալարիւ օրդւոյ
- 27 նր : և ահարոն յաւելեալ մեռցի անդ : * Եւ արար մով
սէս ուղ և հրամայեաց նմա ար , և եհան զնա 'ի հովք
- 28 լեառն առաջի ամ ժողովբեանն : * և մերկացոյց յա
հարոնէ զհանգերձս նորա , և զգեցոյց զնն եղեալարմա
- 29 օրդւոյ նորա : * Եւ մեռաւ ահարոն 'ի գլուխ լերինն :
- 30 և իջին մովսէս և եղեալար 'ի լեռնէ անտի : * և ետես
ամ ժողովուրդն թէ վախճանեցաւ ահարոն . և լացին
զահարոն երեսուն օր ամառնն ելի :

ԳԼ ԻԱ :

1 Եւ լուաւ քանանիս արքայ արազայ' որ բնակեալէր
առ անապատաւն . եթէ եկն եկել զճանապարհն առ
Թարինայ . և ետ պատերազմ ընդ ելի . և առ 'ի նոցա
2 նէ գերի : * Եւ ուխտեաց եկել ուխտ ան' և ասէ . եթէ
մասնեացես ընդ ձեռամբ իմով զազոյն զայն , նզովեցից
3 զնա և զքաղաքս նորա : * Եւ լուաւ ար ձայնի ելի , և
մատ

(18) Ոման . Եւ ասէ ցնա եգոմ , մի անցանիցես ընդ :

(19) Ոման . Եւ եթէ արբցուք 'ի ջրհորոյ քուժմէ . . .

տացուք քեզ գինս : (24) Այս . Զի մի մոցէք յերկիրն :

(24) Յօրինային պատիւր . Քանզի բարկացուցէք զիս 'ի

զք ջուր' : (30) Այս . Զերեսուն օր ամ :

ԳԼ ԻԵ . (1) Ոման . Եւ լուաւ քանանացին արքայն

արազայ : (3) Օրինայի 'ի լուս' . Յօրմա , այսէ նզովա :

մասնեաց զքանանացին՝ ի ձեռս նր. և նպովեաց զնա և
զքաղաքս նր. և կոչեաց զանուանեալսն այնորիկ նշովս :
ԽԻ * Եւ չուեալ ի հովք լեռնէ ընդ ճանապարհ կարմիր 4
Ժողովք, պատեցան զեդոմաւ . և յոգնեցաւ Ժողովուրդն
՝ ի ճանապարհին . * և բամբասեաց Ժողովուրդն զմե
և զմովսէս՝ և ասեն . ընդէր հաներ զմեզ յեգիպտոս
կոտորել զմեզ յանապատիս յայսմիկ . զի ոչ գոյ հաց
և ոչ ջուր . և անձինք մեր տաղտեացեալ են ի մտտի
հացէս : * Եւ առաքեաց Թր ի Ժողովուրդն օձս կոտա
րիւս, և հարկանէին զԺողովուրդն . և մեռաւ Ժողովուրդ
բազում յորդուոցն իւր : * Եւ եկին առ մովսէս և ասեն . 7
մեղաք՝ զի խօսեցաք չար զմե և զքէս : արդ՝ կաց յա
գովս առ Թր, և բարձցէ ի մէնջ զօձս : և եկաց մով
սէս յագովս առ Թր վասն Ժողովուրդանն : * Եւ ասե
Թր զմովսէս . արած գռւ քեզ օձ, և գիցես զնա ի վր
նշանակի . և եղիցի յորժամ հարկանիցէ օձ զմարդ, Թմ
օձահար որ տեսանիցէ զնա՝ կեցցէ : * Եւ արար մով
սէս օձ պղնձի, և կացոյց զնա ի վերայ նշանակին : և լի
նէր՝ յորժամ հարկանէր օձ զմարդ, հայէր ընդ օձս
պղնձի, և կեայր :

ԽԵ * Եւ չուեցին որդիքն Ելի և եկին բանակեցան յարովթ : 10
* և չուեալ յարովթայ բանակեցան յաբեղզայի յայնկոյս 11
անապատին՝ որ է յանդիման մովսէսայ յարեւելից կող
մանէ : * անտի չուեցին՝ և բանակեցան ի ձորն զարեգ : 12
* Անտի չուեալ բանակեցան յայնկոյս առնովսայ յա 13
նապատին, առ ելիւք սահմանացն ամովրհացուց . քան
զի առնովս սահման է մովսէսայ : ընդ մովսէսային
և Է ամովրհացին : * զմ այնորիկ ասի ի գրի : Պատե
րազմ Թն՝ զովք հրձիգ արար և զձորն առնովսայ, * և 15
հաստատեաց զձորսն բնակեալս յարոյն, որ առ ըն
թէր կայ սահմանացն մովսէսու : * Եւ անտի քան զնա 16
ջրհորն . այն է՝ ջրհորն զորմէ տասց Թր զմովսէս, Ժա
զովեալ զԺողովուրդն՝ և տաց նց ջուր ըմպելոյ : * Յայն 17
Ժամ օրհնեաց ինչ զօրհնութիս զայս ի վր ջրհորոյն :
Նուապեցէք նմա * զջրհորն զոր իշեանք փորեցին, և 18
տաշեցին զնա Թադաւորը աղգաց ի Թադաւորուէ իւ
րեանց՝ և ի տիրել իւրեանց : Եւ ի ջրհորոյ անտի ի
մանթանին : * և ի մանթանինայ ի մանայէլ . և ի մա 19
նայիւէ ի բամովթ : * Եւ ի բամովթայ յանայէն, որ է 20
ի

զօր ունիս դնէ ի Բնաբ : (4) Ոմանք . Եւ յոգնեցան Ժողով
ուրդն : (9) Յօրինովին Իսնա՝ Օձ պղնձի, և կացոյց
զնա . Խորով նշանակի : (10) Ոմանք . Բանակեցան յարովթ :
(13) Ոմանք . Եւ անտի չուեալ : (15) Այս . Զձորսն
բնակեալս յեր, որ :

'ի դաշտին մոժեմայ, 'ի կատարէ՛ կոժածաւին՝ որ հայկ ընդ անապատն ։

- 21 * Եւ առաքեաց մոժեմ հրեշտակս առ արքայն ամովբէս 2.
 22 հացւոց բանիւք խաղաղուն և ասէ ։ * Անցցուք շերկիր քո . զճանապարհայն գնասցուք . ոչ խոտորեսցուք յանդս և ոչ յայգիս . և ոչ արքցուք ջուր 'ի ջրհորոց բոց . ճանապարհ զարբունի գնասցուք մինչև անցցուք ընդ սահմանս քո ։ * Եւ ոչ ետ սեհոն անցանել իլի չ սահմանս իւր ։ և ժողովեաց սեհոն զնո՛ւ ժողովուրդն իւր . և ել անապատեմ ընդ իլի յանապատին . և եկն 'ի սիւսար , և ետ պատերազմ ընդ իլի ։ * Եւ եհար զնա եկել կոտորմամբ սրոյ , և տիրեցին երկրի նորա յառնովնայ մինչև ցյաբովն . մինչև ցորդիսն ամմոնայ . զի՛յազերի և սահման որդւոցն ամմոնայ ։ * Եւ առ իեղզնամ քաղաքն զայնոսիկ , և բնակեցաւ իեղ յնամ քաղաքս ամուրհացւոց ։ Յեսեբոն և յնամ արուարձանեայս նր . * քանզի եսեբոն էր քաղաք սեհոնի արքայի ամովբհացւոց , և նա նախ ետ պատերազմ ընդ արքային մոժաբու , 'և նա զնամ երկիրն նր յարոյրայ մինչև ցառնոն ։ * Ան այնուրիկ ասեն նո՛ւ առաւարկուք . եկնցք յեսեբոն զի շինեց ցաւ , և հանդերձեցաւ քաղաքն սեհոնի . * զի հուրիկ յեսեբոնայ՝ և բոց 'ի քաղաքէն սեհոնի , և եկեր մինչև 29 ցմովաբ . և լափեաց զարձանս առնովնայ ։ * Այլ քեզ մովաբ ։ կորեար ժողովուրդ . քամովնայ . և մասնեցան ուստերքնց 'ի փախուստ , և գատերք նց 'ի գերուի թաղ 30 գաւորին ամովբհացւոց . * և զաւակ նց սատակեցի յեսեբոնէ մինչև ցգեբոն . և կանայք նց թորբոքեցան 31 հրով 'ի վր մովաբու ։ * Եւ բնակեաց իեղ յնամ քաղաքս 32 ամուրհացւոցն ։ * Եւ առաքեաց մոժեմ լրտեսել զաղեր . և առին զնա և զաւանս նր , և հանին դամուրհա 33 ցին որ բնակեալ էր 'ի նմա ։ * և կրկնեցան ելին ընդ ճանապարհն 'ի բասան ։ Եւ ել՝ սմգ թաղաւոր բաաղ նու ընդ գէմ՝ նց , և նո՛ւ ժողովուրդ նց 'ի պատերազմ 34 յեդրային ։ * Եւ ասէ նր ցմովեմս . մի երկնչիր 'ի նմա նէ , զի 'ի ձեռս քո մատնեցի զնա և զնամ ժողովուրդն նր , և զնամ երկիր նր . և արասցես ընդ նա՛ ուզ արաբեր ընդ սեհոն արքայ ամովբհացւոց՝ որ բնակեալ էր յե-

(22) Աստ . Ոչ խոտորեսցուք ոչ յան'... մինչև անցցուք ըստ սահման' : (27) Ոմանտ . Ասեն ամմոնայն առաքելուք : (29) Ոմանտ . Կորեաւ ժողովուրդ : (30) Ոմանտ . Եւ կանայք ևս նոցա բորբոն : (32) Ոմանտ . Զյազեր , և առ զնա և զալ : (33) Աստ : Ժողդն նորա 'ի պատ' : (34) Ոմանտ . Մատնեցից զնա... և արասցես ընդ նմա ուզ... որ բնակեալ են յեսեբոն :

յերեբան: * Եւ եհար զնա և զորդիս նր, և զամ ժողով 35
զուրդն նորա . մինչև ամենևին շինալոյ 'ի նոցանէն
ապրեալ: և ժառանգեցին զերկիրն նց:

ԳԼ. ԻԲ.

ԽԵ Եւ չուեալ որդւոցն ելի բանակեցան յարեմաից 1
մովաբու ան յորդանանաւ յանդիման երկրովի:
* Եւ անսեալ բազաիայ՝ որդւոյ սեպփովքայ զամ զոր 2
արարելէ Շամովհադին, * երկեաւ մովաբ յոյժ 'ի ժա 3
զովդսնէն անաի, զի բազում էին: և զանդիմաեաց մո
զար յերեսաց որդւոցն ելի: * Եւ ասէ մովաբ ցծերա 4
կոյտն մագիւսմաւ . արգ՝ լիզանէ ժողովուրդս այս զամ
որ չուրջ զմեւք են, ուն լիզանէ արջա զգեզ զաւար
'ի դաշաի: Եւ բազակ միգի սեպփովքայ երաբայ մո 5
վաբու 'ի ժամանակի յայնմիկ: * և առաքեաց հրեշտակս
առ բազաամ որգի բեովքայ՝ առ փաթուրն . որ երառ
զերտզերբ երկրին որդւոց աղգին իւրոյ . կոյն զնա
և ասել, ահա՛ աղգ ել յերկառոսէ, և ծածկեաց զե 6
րեսս երկրի: և նսաի սա մօտ առիս: * Եւ արգ՝ եկա
նկծ գու ինձ զժողովուրդս զայս . զի զորագոյն քան
զիս է՝ առ: Թերևս կարասցուք հարկանել 'ի սոցանէ, 7
և հանից զսա յերկրէ իմիկ: քանզի գիտեմ թէ զոր օրհ
նես գու՝ օրհնեալ է, և զոր անիծանես՝ անիծեալ: * Եւ 8
զնացին ծերակոյտն մովաբու և ծերակոյտն մագիւս
մաւ, և ըզմուծիք 'ի ձեռս նց: Եկին առ բազաամ, և
ասացին նես զպառագամն բազաիայ: * և ասէ ցնոսա . 9
ազարսք ասա զայս գիշեր, և արարից ձեզ պոստա
խանի իրացդ, ինչ զոր ար խօսեացի ընդիս: և ագան
իշեանքն մովաբու առ բազաամաւ: * Եւ եկն ամ առ 10
քաղաամ. և ասէ ցնա . զի՛ են արքայոյդքիկ առ քեզ:
* և ասէ բազաամ ցնծ . բազակ որգի սեպփովքայ առ 11
քայ մովաբու առաքեաց զդոսա առիս և ասէ . * ահա
աղգ ել յերկառոսէ և ծածկեաց զերեսս երկրի, և
նսաի սա մօտ առիս . արգ՝ եկ անէծ գու զսոսա ինձ . 12
Թերևս կարացից հարկանել զսա՝ և հանից զսա յերկրէ
իմիկ: * Եւ ասէ ամ ցրաղաամ . մի երթար ընդ նս, 13
և մի անիծանիցես զժողովուրդն՝ քանզի օրհնեալ է:
* Եւ յարուցեալ բազաամ ընդ առաւօտն, ասէ ցիշ-
խանսն

ԳԼ. ԻԲ. (1) Եւ չուեցին որդիքն ելի բանա՝ . . առ
յորդանանու: (4) Ո՛ման . Զամնն որ . . . ուն զի լիզա .
նիցէ արջառ զգալար 'ի դաշ': (5) Ո՛ման . Երկրին առ
նորիկ որդւոց աղ': (6) Ո՛ման . Եւ հանից զսոսա յերկ-
րէ . . . և զոր անիծանես անիծեալքն: (13) Ո՛ման . Ընդ
ժիծ

- խանան բաղակայ. Գնացելք անգրէն առ տերն ձեր. զի
 14 ոչ լնորու զիս ամ գազ ընդ ձեզ: * Եւ յարուցեալ իշ-
 խանքն մովտբու եկին առ քաղակ՝ և տանն. ոչ կամե-
 15 յաւ բաղաամ գալ ընդ մեզ: * Եւ յաւել առաքել բա-
 ղակ իշխանս քաղաւմս. և պատգուականադոյնս քան զնոյ:
 16 * Եկին առ բաղաամ, և ասին զնա. այսպէս ասէ բա-
 ղակ սեպիտովքեան. աղաչեմ զքեզ՝ մի գանդաղեցիս գալ
 17 առիս. * զի պատուելով պատուեցից զքեզ, և զոր ինչ
 ասիցես արարից քեզ. և արդ՝ եկ անկէ՝ ինչ զգողա-
 18 վաւրգաղայս: * Արաասխանի եւս բաղաամ և ասէ զնշ-
 խանան բաղակայ. եթէ տայե ինչ բաղակ լի ասմբ իւրով
 արծաթ և սոկի, ոչ կարացից անցանել զբանիւ ան իշ,
 19 ասնել զնա փորք կամ մեծ մտօք իմովք: * Եւ արդ՝ ա-
 զերութ քուք աստ զգիշերս զայս. և դիտացից զինչ յա-
 20ւելցէ ան խօսել ընդիս: * Եւ եկն ամ առ բաղաամ՝ ի
 գիշերին՝ և ասէ զնա. եթէ կոչել զքեզ և եկեալ են արք-
 այդքիկ, արի երթ զինի գոցա. բայց զբանն զոր ես
 21 խօսեցայց ընդ քեզ՝ զայն արասցես: * Եւ յարուցեալ
 բաղաամ ընդ առաւօտն հանգերձեաց զէլ իւք, և գը-
 22 նաց ընդ իշխանսն մովտբու: * Եւ բարկացաւ սրբա-
 մտուք ամ ընդ երթալն նորա. և եկաց հրեշտակ ան-
 լինել նմա բանարկու: և նա հիծեալ եր' ի վերայ իշոյ.
 23 իւրոյ, և երկու պատանիք նո ընդ նմա: * Եւ տեսեալ
 իշոյն զհրեշտակ ան զի կայր նմա ընկիծեալ ի ճանա-
 պարհին, և սուսեր մերի ի ձեռին իւրում, խուսեաց
 էն ի ճանապարհէն, և երթայր ընդ դաշտն: և եհար
 24 դաւաղանաւ զէն ուղղել զնա ի ճանապարհն: * Եւ
 եկաց հրեշտակն ան յառաւանկն այգեւոցն. և էր ցանդ
 25 ասով՝ և ցանդ անտի: * և տեսեալ իշոյն զհրեշտակն
 ան՝ նեղեաց զինքն ը որմն և ճիւղեաց զտան բաղաամու.
 26 և յաւել ևս հարկանել զնա: * Եւ յաւել հրեշտակն
 ան երթալ կալ իննդ տեղով. ուտաի ոչ գոյր խուսել
 27 ցաք կամ յահեակ: * Եւ տեսեալ իշոյն զհրեշտակն ան,
 նստաւ ընդ բաղաամու. և բարկացաւ բաղաամ, և ե-
 28 հար զէն դաւաղանաւ: * Եւ երայ ամ զրեբան իշոյն,
 և պէք ցբաղաամ. զինչ արարի քեզ զի հարեր զիս պո-
 29 երիցս անգամ: * Եւ ասէ բաղաամ զէն. փոխանակ
 զի խազ արարեր զիս: և եթէ եր սուր ի ձեռին իմում,
 30 պրգ. և իոցեալ եր իմ զքեզ: * Եւ ասէ էն ցբաղաամ.
 ոչ

առաւօտն և ասէ: (20) Ո՛հնէ. Բայց զբան զոր ես:
 (22) Ո՛հնէ. Եւ բարկացաւ ան որումուք ը երթալն նոյ:
 (23) Ո՛հնէ. Զի կայր ը նմա ընկի՞. . . էն ի ճանապարհէ
 փնտի, և եր': (25) Ո՛հնէ. Զհրեշտակն ան. . . ը որմն,
 և ճիւղեաց զտանն: (27) Ո՛հնէ. Իշոյն զհրեշտակ ան:

ոչ եւս այն էլ եմ քո՝ յորում հեծանէիր 'ի մանկութե
 քումսն մինչ ցայսօր ժամանակի։ Թեթէ յուլանալով
 յուլացայ ինչ երբէք առնել քեզ այսպէս։ Եւս ասէ՝
 ոչ։ * Եւ երայ Թե զայս բազաւում, և ետես զհրեշ 31
 տակն ան ընկիճեալ նմա 'ի ճանապարհին, և սուսեր
 մերկ 'ի ձեռն իւրում։ և անկեալ 'ի վթ երեսաց իւրոց
 երկիր եպագ. նմա։ * Եւ ասէ ցնա հրեշտակն Թե. ընթ 32
 հարեր գու զեղ. այս երթցս անգամ. և ահա ելի եւ
 'ի բանաարկութե քեզ, զի ոչ է ճանապարհդ. քո ուզեղ
 առաջի իմ. * և անեալ զիս իջոյգ՝ խուսափեաց յինեն 33
 այդ երթցս անգամ. և եթէ չիր խուսափեալ յինեն,
 արգ. իմ զքեզ սպանեալ էր, և զգա ապրեցուցեալ։
 * Եւ ասէ բազաւում ցհրեշտակն Թե. մեզայ. զի ոչ գի 34
 տեի՝ Թե գու ինձ ընկիճեալ կայցես 'ի ճանապարհին։
 և արգ. եթէ չիցէ քեզ հաճոյ՝ դարձայց անգրէն։ * Եւ 35
 ասէ հրեշտակն Թե ցբազաւում. երթ գու ընդ արագ Է
 այգոսիկ. բայց բանի զոր եւս ասացից քեզ, անմ ըզ.
 Գոյ ընկիր խօսելոյ։ և գնաց բազաւում Է իշխանն բա
 զակայ։ * Եւ լուեալ բազակայ եթէ գայ բազաւում, և 36
 նմա Է առաջ 'ի քաղաքն մովսրու. որ է 'ի սահմանն առ
 նոնայ յեղեր միում սահմանացն։ * Եւ ասէ բազակ ցբա 37
 զաւամ. ոչ առաքեցի առ քեզ կոշիլ զքեզ. ընդէր ոչ
 գայիր առ իս, որպէս Թե ոչ էի արդեւք կարող պա
 առել զքեզ։ * Եւ ասէ բազաւում ցբազակ. ահա ասիկ 38
 եկի առ քեզ. արգ. կարծի իցեմ խօսել բան ինչ, բայց
 եթէ զոր արկանիցէ Թե 'ի բերան իմ զայն խօսեցայ։
 * Եւ գնաց բազաւում ընդ բազակայ, և եկն 'ի քաղաքս 39
 հանգրուանացն։ * Եւ եղեն բազակ դարձաւ և ոչխար, 40
 և առաքեալ բազաւում և իշխանացն որ ընդ նմա էին։
 * և իբրեւ այդ եղև, առեալ ընդ իւր բազակայ դբազաւում 41
 եհան զնա յարձանն բահաղու. և եցոյց նմա անտի ըզ.
 մանն ինչ ժողովրդեանն։

ԳԼ. ԻԳ.

Եւ ասէ բազաւում ցբազակ. չինեալ ինձ աստ եւթն 1
 բազին, և պատրաստեմ գու ինձ աստ՝ եւթն զբ
 ւարակ և եւթն խոյ։ * Եւ արար բազակ որպէս և ա 2
 սաց նմա բազաւում. և եհան զուարակ և խոյ 'ի բազինն։
 * Եւ ասէ բազաւում ցբազակ. կայ 'ի վթ զոհիդ. քո, և 3
 եւ երթայց՝ Թերեւ յայանեսցի ինձ Թե ընդ առաջ ե
 լեալ

(35) Ոման. Եւ ասէ հրեշտակն Թե. . . . զգոյ ընկիր
 'ի խօսելոյ։ (37) Ոման. Թե ոչ եւս արդեւք կարող եի
 պատու։ (41) Ոման. Եւ առեալ ընդ իւր բա՝

- քնալ . և բան զոր ցուցցէ ինձ պատմեցից քնալ : և ե
 կաց բազակ 'ի վր զոհին իւրոյ : Եւ գնաց բազաւամ հար
 4 ցանեւ զեծ : * և երթայր ուղղորդ . և երեւցաւ ձեռ բա
 զաւանու : և ասէ բազաւամ , եւ թին բազին պատարասեւ
 5 ցի , և հանի զուարակ և խոյ 'ի բազին մի : * Եւ արկ
 ձեռ բան 'ի բերան բազաւամու , և ասէ . դարձիր առ բա
 6 զակ , և այսպէս խօսեսցիս : * և դարձաւ առ նա . և նա
 կայր 'ի վր ողջակիցացն իւրոց . և ձեռ իշխանցն մովա
 7 բացւոց ընդ նմա : * Եւ եղև հոգի նոյ 'ի վր նր , և աւ
 բարձեալ զառաւիս իւր' ասէ : 'ի լերանցն արեւելից ,
 8 զիւլ : * Զիւն նոսկեցից' զոր ոչ նոսկէ ար . կամ զիւն
 9 անիծեցից' զոր ոչ անիծանէ ձեռ . * զի 'ի լերանց տեսի
 զնա , և 'ի բլրոց յառաջագոյն հայեցայ 'ի նա : և ահա ժո
 ղովուրդ բնակեսցէ առանձինն , և ընդ ազգս մի համա
 10 րեսցի : * Ո՛ր ճգրտեաց զգաւակն յակորայ , և ո՛ համա
 րեսցի զգաւակն իւր . մեռցի անձն իմ ընդ անձինս
 արգարոցն , և եղիցի զանակ իմ իբրեւ զգաւակ նոցա :
 11 * Եւ ասէ բազակ ցրազաւամ . զիւն գործեցեր ընդիս .
 յանիծանել թշնամեաց կոծցի զքեզ , և գուօհնեցեր
 12 օրհնութի : * Եւ ասէ բազաւամ ցրազակ . ոչ առաջին
 զինչ արկանիցէ ձեռ 'ի բերան իմ' զայն զգուշացայց իս
 13 ակ : * Եւ ասէ ցնա բազակ . եկ դարձեալ ընդիս յայլ
 տեղի , ուստի ոչ տեսանիցես զնա . այլ զմասն ինչ 'ի
 նմանի տեսանիցես . և զամենեւեան ոչ տեսանիցես , և
 14 անէ՛ծ ինձ զնա անտի : * Եւ առ գնաց զնա յազարակս
 գիտանոցին , 'ի կատար կոփածոյին , և շինեաց անդ եւթն
 15 բազին , և եհան զուարակ և խոյ 'ի բազինն : * Եւ ասէ
 բազաւամ ցրազակ . կաց 'ի վր զոհիդ քոյ , և ես երթայց
 16 հարցանեւ զեծ : * Եւ ը առաջ եղև ձեռ բազաւամու , և
 արկ բան 'ի բերան նր . և ասէ , դարձիր անգրէն առ բա
 17 զակ , և այսպէս խօսեսցիս : * և դարձաւ առ նա . և նա
 կայր 'ի վր ողջակիցն իւրոյ , և ձեռ իշխանցն մովաբաց
 ւոց ը նմա : Եւ ասէ ցնա բազակ . զիւն խօսեցաւ ար
 18 * և ամբարձեալ զառաւիս իւր' ասէ : Արի բազակ և
 19 լուր . ունին գիր վկայդ որդիդ տապիովայ . * ոչ իբրեւ
 զմարդ է ձեռ 'ի զարթնուլ , և ոչ իբրեւ զորդի մարդոյ 'ի
 տպաւնաւ , գու առաջեր թի ոչ արասցէ , խօսեսցի և
 ոչ

Գլ . Իք . (4) Ո՛հնա . Եւ ասէ ցնա բազաւամ : (7) Յօրե
 նախն պատեւ . Կոչեաց զիս բազակ : (9) Ո՛հնա . Զի 'ի
 բերանց տեսից զնա . . . հայեցայց 'ի նա : (11) Ո՛հնա .
 Օրհնեցեր օրհնութի : (16) Ո՛հնա . Բան 'ի բերան բա
 զաւանու , և ասէ : (17) Ո՛հնա . Զիւն խօսեցաւ ձեռ :

ժէ կացուացէ : * Եւ Ես յօրհնել առեալ եմ. օրհնեցից 20
 եւ ոչ դարձուցից : * Ոչ լիցի աշխատութի յաղորդ, 21
 եւ մի երևեսցի վատասկ'ի մէջ ելի : Եւ Ես Եր Եւ Ես.
 Գառաւորութի բռնանաց'ի նմա. * Եւ Ես որ Եւ Ես Եւ Ես 22
 յեղեղատասէ' իբրեւ փառք միեղելու առ 'ի վր' նր : * Չի 23
 ժէ գոն հմայք'ի յաղորդ' Եւ ոչ բզձուեցի 'ի մէջ ելի.
 Ըստ ժամանակի պատմացի յաղորդայ' Եւ ելի զինչ կա
 տարելոց իցե յան : * Ահա ժողովուրդն իբրեւ զկորիւն 24
 առ խծու յարիցէ, իբրեւ զառեւծ նազեսցի. Եւ ոչ ննջի
 ցէ մինչև կերիցէ որս, Եւ զարիւն վերաւորաց արացէ :
 * Եւ ասէ բազակ ջրադասամ. մի անխնայնելով անխնայ 25
 ներ ինձ զնա, Եւ մի օրհնելով օրհնեցես զնա : * Պա 26
 տախանի ետ բազասամ Եւ ասէ ջրադակ. ոչ խօսեցայ
 ընդ քեզ բանս' Եւ ասեմ, Եւ զոր ինչ խօսեսցի ընդիս
 Եւ զայն արարից : * Եւ ասէ բազակ ջրադասամ. Եւ 27
 տարայց զքեզ յաղ տեղի' թերեւ հաշայ լիցի նայ, Եւ
 անխնայնիցն ինձ զնա անտի : * Եւ տարեմ բազակ ըլ 28
 քա զաստ'ի կատարն փոզովայ' որ ձգի յանապատն :
 * Եւ ասէ բազասամ ջրադակ. շինեալ ինձ աստ եւ թն 29
 բազին, Եւ պատրաստեալ ինձ աստ եւ թն զուարակ Եւ
 եւ թն խոյ : * Եւ արար բազակ որպէս Եւ ասաց նմա բա 30
 քասամ, Եւ Եւ Եւ զուարակ Եւ խոյ'ի բազինն :

ԳԼ. ԻԴ.

Եւ Ես Եւ Ես բազասամ. Եւ բարեղ թուի տալի 1
 Եւ օրհնել զեղ, ոչ չոգաւ բառ սովորութեն ընդ
 առաջ հմայիցն, դարձայց զերես իւր յանապատն :
 * Եւ ամբարձեալ բազասամ զայս իւր ետես զեղ բա 2
 նաեկեալ բառ ջեղից ջեղից : Եւ Եւ հոգի նայ 'ի վր' նր,
 * Եւ ամբարձեալ զառակս իւր' ասէ. Ասէ բազասամ 3
 որգի բեովայ. * Եւ ասէ այրն շնորհապատն. որ զտեսիլ 4
 նայ ետես'ի քուն աչք իւրով բացօք : * Իբրեւ զի զե 5
 քեցիկ են առնիք քո յակսը Եւ խորանիք քո ել. * Իբրեւ 6
 զանապատն հովանաւորս, Եւ իբրեւ զբուրաստանս առ զե-
 տովք

(22) Ոման. Եւ Ես զնն յերկրէն յեղեղատասէ : (22) Օրհ
 նայ Գ' ասք Եւ սփռեմ ԳԼ. ԻԴ. 8. Իբրեւ փառք միեղելու առ
 'ի վր' նր : Յորս ասան. միեղելու առ 'ի վր' : (23) Ոման.
 Ոչ գոյն հմայք. ըզձուե : (24) Ոման. Եւ իբրեւ զա
 ռխծ նազեսցէ : (26) Ոման. Ոչ խօսեցայ Եւ քեզ բանս
 Եւ ասեմ. զոր ինչ : (28) Ոման. 'ի կատարն փազովայ'
 յոր ձգի յանապատն :

ԳԼ. ԻԴ. (3) Ոման. Չառակս իւր ասէր, ասէ բանս :
 (4) Աստ. Աստ այրն շնորհապատն որ :

- անձք, և իբրև զխորանս զոր կանգնեաց եւր, և իբրև
 7 զմայրս 'ի գնացս ջուրց : * Եւ ելցէ այբ 'ի զաւակէ նր, և տիրեացէ՝ աղջաց բաղմաց, և բարձրացէ՝ քան զովցաց
 Թագաւորուծինն, և անեսցէ Թագաւորուծին նորա :
 8 * Թժ առաջնորդեաց նմա յեգիպտոսէ . իբրև փառք մի, եղծելու 'ի վր նր : կերիցէ՝ զաղբս Թշնամեաց իւրոց, և զպարարուծին նց ուղածնւծ արասցէ . և նեախց
 9 իւրովք նեաաձիգ լիցի 'ի Թշնամիս : * Եւ բազմեալ հանդեաւ իբրև զառեւծ, և իբրև զկորիւն առիւծու, և ոյարուցանիցէ զնա . օրհնէք քո՝ օրհնեսցին, և անի
 10 ծիւք քո՝ անիծցին : * Եւ բարկացաւ բաղակ բաղաւմու, և Եսափ զԺափի հարկանէր . և ասէ բաղակ ցառ զուսմ . անիծանել զԹշնամիս իմ կոչցի զքեզ, և ահա
 11 օրհնելով օրհնեսցի զնա՝ այս երկիցս անգամ : * Եւ արգ՝ փախիւր դու 'ի տեղի քո : պսացի պատուել զքեզ, և
 12 զրեպեցոյց զքեզ ար 'ի փառաց : * Եւ ասէ բաղաւմ ցառ զաղակ . ոչ և ընդ հրեշտակսն քո զոր առաքեցեր առ
 13 իս՝ խօսեցայ և ասացի . * Եւ տացէ ինձ բաղակ լի տամբ իւրով արծաթ և ոսկի, ոչ կարիցեմ անցանել զքանիւ
 14 զորին, ասիցէ Թժ՝ զայն խօսեցայց : * Եւ արգ՝ ահա գընամ 'ի տեղի իմ : Եւ տաց քեզ խրատ, Եւ զինչ առնելոց է ժողովուրդն այն ընդ ժողովուրդ քո 'ի վախ
 15 ճանի առուրց : * Եւ ամբարձեալ զառակս իւր՝ ասէր : Ասէ բաղաւմ որդի բէովայ . ասէ այրն Ճմարտաւ
 16 պէս . * որ լուաւ զպատգամս ար, և հմուտ է գիտուէ բարձրելոյ . և զտեսիլ ար ետես 'ի քուն ալօք իւրովք
 17 բացօք : * Յուցից նմա՝ և ոչ այժմ : երանեցից, և ոչ 'ի մտոյ : Ճաղեացէ՝ ասաղի յակորայ, և յարիցէ ար յելէ, և հարցէ՝ զիշխանս ժողպայ . և առցէ աւար զնմ
 18 որդիս տեծայ : * Եւ եղիցի նմա եդոմն ժառանգուծին
 19 եսաւայ Թշնամոյ իւրոյ . և իէլ արար զօրուծք : * Եւ յարիցէ այր 'ի յակորայ, և կորուսցէ զապրեալսն 'ի
 20 քաղաքէ անտի : * Եւ տեսեալ զամաղէկ, ամբարձեալ զառակս իւր՝ ասէ . դի՛ւիս աղջաց ամաղէկ, և զառակ
 21 նոցա կորիցէ : * Եւ տեսեալ զկինեցին, ամբարձեալ զառակս իւր՝ ասէ . հօր է բնակուծին քո . և Եւ զիցեա

(7) Աս . Քան զգովայ Թգրուծին նր : (12) Ոման . Ոչ ևս լի հրեշտակսն քո : (13) Ոման . Ոսկի և արծաթ, ոչ կարացից անցա՝... առնել զայն չար քամ : (15) Աս . Ասէ այրն Ճմարտատես : (16) Ոման . Զպատգամս ար ար : (17) Օրհնա՛ ի . Ճաղեացէ ասաղ 'ի յակորայ, և ելցէ այր յելէ : (18) Ոման . Եդովմ 'ի ժառանգուծին : (21) Ոման . Եւ Եւ զիցեա 'ի բարանձաւս :

ցես' ի քարանձաւս զքոյն քո, * և Թէ լիցի' ի բեռով բոյն 22
 խարդախութե քոյ, ասորեսաւանայք գերեացեն : * Եւ 23
 ամբարձնալ զառապիս իւր ասէ . Ո՛ր դը կնցիցէ յորժամ
 գնիցէ զայն ամ, * և ելցի' ի ձեռաց կրտսցւոց, և չոր 24
 չարեացն զասուր . և չարչարենցն զբարայիցին : և
 ինքեանք միանգամայն կորիցեն : * Եւ յարուցեալ քաւ 25
 զամբ գարձաւ . գնաց' ի անդի իւր : և բազուկ գնաց չ
 իւր կողմն :

ԳԼ ԻԵ .

Եւ բանակեցաւ Եէշ' ի սատախիմ . և պզոնցաւ Ժող 1
 զուրդն պոռնկել ընդ գաւառսն մովսրաւ : * և կը 2
 յիցն զնն' ի զոհս կուց իւրեանց, և եկեր Ժողովուրդն
 'ի զոհից նց, և երկիր պապին հուոց նց : * և նուիրեցաւ 3
 Եէշ բեշփեգովայ . և բարկացաւ սրտմառն ար' ի վր
 Ելի : * Եւ ասէ ար ցմովսէս . ան զամ իշխանս Ժող 4
 զրդեանդ, և առական զգոսա առաջի ան յանգիման
 արեգական . և գարձցի սրտմառն բարկուէ ան յեկէ :
 * Եւ ասէ մովսէս ջցեզն Ելի . կոտորեցէք իւրպան 5
 չիւր զընտանի իւր զնուիրեալ բեշփեգովայ :
Եւ * Եւ ահա այր եկեացի, գայր ամեր զեզբայր իւր առ 6
 կին մագիանայի յանգիման մովսէսի, և յանգիման ամ
 Ժողովրդեան որդւոցն Ելի . և նք լայն առ գրան խո 7
 րանին վկայութե : * Եւ անեալ փննէսի որդւոյ ե
 զիտաբու որդւոյ ահարոնի քահանայի, յարեաւ' ի մի 8
 ջոյ Ժողովրդեանն, և առեալ գեղարդն 'ի ձեռն իւր ,
 * և եմուտ զհետ անն . Եկեացւոյ 'ի հնոցն, և խոցեաց 9
 զերկոսին զայրն եկեացի' և զկինն ընդ արգանդ իւր .
 և գագարեաց հարուածն յորդւոցն Ելի : * Եւ եզն մե 10
 անալքն 'ի հարուածոցն յայնցանէ քսան և չորք հա
 զարք : * Եւ խօսեցաւ ար չ մովսիսի' և ասէ . * փե 11
 նէէս' որդի եզիտաբու, որդւոյ ահարոնի քահանայի'
 ցածոյց զսրտմառն իմ' յորդւոցն Ելի, 'ի նախանձե 12
 ցուցանել ինձ զնախանձն իմ' ինն . և ճ սատակեցից
 զորդիսդ Ելի նախանձաւ իմով : * Եւ արգ' այսպէս ա 13
 սասցես . ահա ես ամց նմա ուխտ խաղաղութե . * և
 եզի

(22) Ո՛հնէս . 'ի բեռով բոյն քո խարդախութե ար' :
 ԳԼ ԻԵ . (1) Ո՛հնէս . Եէշ 'ի սատախիմ : (3) Ո՛հնէս . Եւ .
 նուիրեցաւ Եէշ բեշփեգովայ : (4) Ո՛հնէս . Արեգա
 կանն . բարկութե սրտմառն ան : (7) (11) Ո՛հնէս . Փե
 նէհէսի . փննէհէս : (9) Ո՛հնէս . 'ի հարուածոցն յայնցա
 նէ : (12) Յօրեմայի . Եւ արգ' այսպէս արասցես , ահա :
 (13) Ո՛հնէս . Ուխտ քահանայութեն :

Եղեցին նմա և զաւազէին իմ յետ նր Թաւա ըստ հանապա-
 յաւիտեանական . փոխանակ զի քինականքեր եղև արիւ
 14 բուս . և քաւեաց զի որդւոցն իլի : * Եւ անուն առն
 ինկացւայ հարեայ որ հարաւ ընդ կնոջն մագիանայ
 15 ալ . զամբրի որդի սաղովմայ , իշխան տան ազգի որդ-
 16 ալ . ըստ շահապետութե մագիամու : * Եւ խօսեցաւ Թ
 17 ընդ մովսիսի՝ և ասէ . * Խօսեաց ընդ որդիսն իլի՝ և
 ասասցես . Թշնամեցայք չ մագիանացիոն , և հարկա-
 18 նիցէք զնս . * զի Թշնամի են նոցա ընդ ձեզ նենգու-
 իք . որ նենգեցին զձեզ փոգորաւ , և քաղերաւ գըզ
 տերը իշխանին մագիամու . քերքն իւրեանց հարելով
 յաւուրն հարուածոց զի փոգովայ :

ԳԼ ԻԶ.

1 Եւ եղև յետ հարաւածոցն :

Խօսեցաւ Թ ընդ մովսիսի և ընդ եղիազարու ըստ իմ
 2 հանայի՝ և ասէ : * Կալ զհամար Թմ ժողովրդեան որդ-
 ւոցն իլի , իքսանամեանց և ի վեր . ըստ ասոց նահա-
 պետաց իւրեանց , Թմ որ ելանիցէ յիլէ ասպ պատե-
 3 բազմ : * Եւ խօսեցան մովսէս և եղիազար ըստ հանայ ,
 յաւարովմ մովսարու առ յորդանանաւ յանգիման երե-
 4 քայի՝ և ասեն : * Ի քսանամեանց և ի վեր , ան հրաման
 ետ Թմ մովսիսի . գու և որդիքն իլի ելեալք յորդու-
 5 տոսէ * Կաղնեցարուք : Որուքէն անգրանիկն իլի . և
 որդիք Բուբինի , ենդը , և Գուլգն ենդայ . փալլուա ,
 և Գուլգն փալլուայ . քարմի , և Գուլգն քարմայ :
 6 * Եւ ասրոմ , և Գուլգն ասրամայ : * Սոքա են Գուլգն Բու-
 7 բինի . և եղև հանգեսն նց . քառասուն և երեք հազարք
 8 եւ իմն հարիւր և երեսուն : * Եւ որդիք փալլուայ ե-
 9 ղիազ . * և որդիք եղիարու՝ յամուէլ , և Գաթման և ա-
 բիրոն . սոքա էին անուանիք ժողովրդեանն . և սոքա են՝
 որ

(15) Ոսնի . Քաարի , Գուսար սուրայ իշխան ազգին Ռ
 մովթայ :

ԳԼ ԻԷ . (3) Յօրինալին . Յաովթմովար . և ի լուս . մը
 վարաւ : Ուր օրինալ Գ անի՝ յաւարով մովար : (3) Անուն
 երեքով . ի գիր Բուայ և ի գիր օրինայ , նաև ԲԷՄ արեւի ի
 գիր յետայ , յօրինալի մերտմ համայնութի ալոց ևս Գրե-
 վար Գրեւեր՝ երեքայ իմ երեքայ , երեքայի . ըստ որում և
 մէ համայնութեյտ առ իւրաքանչիւր գիւղս : (6) Ոսնի . Եւ
 Գուլգն ասրամայ : (7) Ոսնի . Եւ երեք հազարք և չորս ,
 և երեսուն : (9) Ալ . Յարուցելոց հափառակ Թն :

որ յարեան 'ի վր անվսիփի և ահարանի 'ի ժողովրդեանն
 կորնայ յարուցելոց հաեառանն , և և բացեալ երկրի 10
 պետեան իւր եկեւլ զնոսա , և զկորն' մահաւամբ ժո
 ղովքեանն իւրոյ . յորմամ' եկեք հուր զերկերիւր և
 զյիսուան . և եղեն 'ի նշաւան : և որդիքն կորնայ ոչ 11
 անան : և Եւ որդիք Ըմաւոնի . և գունդք որդւոցն 12
 շմաւոնի , յամուէլ , և գունդք մի յամուէլի . յամին , և
 գունդք մի յամինայ . յաքին , և գունդք մի յաքինայ . * զա 13
 րա , և գունդք մի զարայի . մաւուլ , և գունդք մի մաւու
 լայ : * Ա' յան գունդք շմաւոնի 'ի հանգիսի իւրեանց . 14
 քսանեւրդու հազարք և երեք հարիւր : * Եւ որդիք 15
 Յուզայ' էր , և աւանն , և սելու , և փարէս : և զարա :
 և միւսն' էր և աւանն յերկրին քանանացւոց : * Եւ 20
 եղեն որդիք յուզայի ըստ գնդից իւրեանց . սելու , և
 գունդք մի սելումայ . փարէս , և գունդք մի փարէսի . զա
 րա , և գունդք մի զարայի : * Եւ եղեն որդիք փարէսի . 21
 ասրոն , և գունդք մի ասրոնի . յամուէլ , և գունդք մի յա
 մուէլի : * Սքա են գունդք յուզայ ըստ հանգիսի իւ
 րեանց . եւթմանասուն և վեց հազար և հինգ հարիւր :
 * Եւ որդիք Իսաքարու' ըստ գնդից իւրեանց . (Թով 23
 լա , և գունդք մի Թովլայի . փաւա , և գունդք մի փաւայի .
 * յասուր , և գունդք մի յասուրայ . ամբան , և գունդք մի 24
 ամբանայ : * Սորա են գունդք Իսաքարու 'ի հանգիսի 25
 իւրեանց . փաթսուն և չորք հազարք և երեք հարիւր :
 * Եւ որդիք Զաբուլոնի' ըստ գնդից իւրեանց . աւ 26
 րեզ , և գունդք մի արեգայ . ալլոն , և գունդք մի ալ
 լոնի . ադել , և գունդք մի ադելայ : * Սքա են գունդք 27
 զաբուլոնի 'ի հանգիսի իւրեանց . փաթսուն հազար և
 հինգ հարիւր : * Եւ որդիք Քադայ' ըստ գնդից իւ
 րեանց . սափոն , և գունդք մի սափոնայ . անդի , և գունդ
 մի անդեայ . սունի , և գունդք մի սունեայ . * ադենի , 16
 և գունդք մի ադենեայ . ադդի , և գունդք մի ադդեայ .
 * արուազի , և գունդն արուազեայ . արիէլ , և գունդք 17
 մի արիէլի : * Սորա են գունդք որդւոցն քադայ 'ի հան 18
 գիսի իւրեանց . քառասուն և չորք հազարք և հինգ հա
 րիւր : * Եւ որդիքն Ասերայ' իւր գնդից իւրեանց . յա 44
 մին , և գունդք մի յամինայ . յեսու , և գունդքն յեսուայ .

Բաւ

(10) Ոհնի . Մահաւամբ իւրով ժողովրդեամբն . . .
 զկորնիւրն և զյիս' : (13) Ոհնի . ֆիսան' Մաւուլայ
 անին , Մաւուլ . և գունդք մի սաւուլայ : (14) Օրնաի
 ֆ . 'ի հանգիսի իւրեանց . քսան և երկու հազար և
 երկերիւր : (24) Ոհնի . Յասուր և գունդք մի յասուրայ :
 (25) Ոհնի . Վաթսուն և չորք հազար և երկերիւր :
 (17) Ոհնի . Եւ գունդքն արիէլի :

45 բարա, և գունդ մի բարայի. * քորթի, և գունդ մի քո
46 քերայ. մեղքիէլ, և գունդն մեղքիէլ: * Եւ անուն
47 գասերն ասերայ՝ սարա: * Սղբն են գունդք ասերայ
'ի հանգիսէ իւրեանց. քառասուն և երեք հազարք և
28 քնհարիւր: * Եւ որդիք յովսեփայլ զնոցից իւրեանց՝
29 մանասէ, և Եփրեմ: * Եւ որդիք Մանասէի. մաքիթ,
և Գունգ միմաքիթայ: և մաքիթ ծնաւ զԵղազազ. գա
30 զասէ, և գունդ մի գազառադու: * Եւ որդիք գազառա
զու. աքիեդեր, և գունգ մի աքիեզերայ, քնդէգ, և
31 գունգ մի քնդգեայ. * Եւ որդիք, և գունգ մի երիկու հա
32 արիւրէմ, և գունգ մի արիւրեմայ. * Եւ որդիք, և գունգ
33 մի արիւրեմայ. ոփեր, և գունգ մի ոփերայ: * Եւ սազ
առաջայ որդւոյ ոփերայ ոչ եղեն ուստիք: այլ գըւ
տերք: և անուն դստերացն սազառազայ. մնազա, և
34 Ֆուա, և Էգա, և մեղքա, և Թերա: * Այս գունդք
մանասէի 'ի հանգիսէ իւրեանց. յիսուն և երկու հա
35 զարք և եւթնհարիւր: * Եւ այս են որդիք Եփրեմայ,
սուտազա, և գունգ մի սուտազայի. * Եւ գունգ
36 մի տանաբայ: * Սղբն են որդիք սուտազայի. եգեն,
37 և Գունգ մի եգենայ: * Այս գունգք քնդգեմայ 'ի հան
գիսէ իւրեանց. երեսուն և երեք հազարք և հինգ հա
րիւր: սղբն են գունգք յովսեփայլ զնոցից իւրեանց:
38 * Եւ որդիք Բենիամինի ըստ գնդից իւրեանց. բալէ,
և գունգ մի բալէայ. սաբեր, և գունգ մի սաբերայ:
39 յաբերան, և գունգ մի յաբերանայ. * Եւ գունգ
40 մի սափանայ: * Եւ եղեն որդիք բալէայ. ագար, և
41 նոյեման, և գունգ մի նոյեմանայ: * Այս որդիք քն
նիամինի, ըստ գնդից իւրեանց 'ի հանգիսէ իւրեանց.
42 երեսուն և հինգ հազար և հինգ հարիւր: * Եւ որդիք
Ռանայ՝ ըստ գնդից իւրեանց. սամի, և գունգ մի սա
մայ: այս են գունգք գանայ ըստ գնդից իւրեանց:
43 * Եւ գունգք սամայ ըստ հանգիսի իւրեանց, զաթ
44 սուն և չորք հազարք և վեցհարիւր: * Եւ որդիք Նիփ
թաղիմայ՝ ըստ գնդից իւրեանց. ասէլ, և գունգ մի ա
45 սէլ. գանի, և գունգ մի գանայ. * յասեր, և գունգ
50 մի յասերայ. սելլեմ, և գունգ մի սելլեմայ: * Այս
գունգք

(45) Ոման. Եւ գունգ մի մեղքիէլ: (28) Բազմա. Եւ որդիք յովսեփայլ մանասէ և եփ: (32) Յօրեմայ. Եւ գունգ մի ոփերայ: (33) Այս. Եւ անունք դստերացն: (37) Այս. Երեսուն և երկու հազարք, և հինգ հար: (38) Ոման. Ասիբեր և գունգ մի ասիբերայ, յաբերան: (41) Ոման. Այս են որդիք բեն: (49) Ոման. Յասեր, և գունգ մի յասերայ: (50) Ոման. Բառատուն և հինգ հազար և երեք հարիւր:

գումարը ներկայացնուցի՝ ի հանգիսե իւրեանց, քառասուն
հազար և երեք հարիւր : * Եւս է հանգեա որդւոցն 51
Ելի. վեցհարիւր հազար, և հազար մի. և եւթնհարիւր
և երեսուն : * Եւ խօսեցաւ ձր ընդ մովսիսի՝ և տաւ : 52
* Դոցա թափմանեցի երկիրն ժառանգել ը թուոյ ան 53
ուանց. * ըստ բազմաց՝ բազմացուցին զժառանգուին. 54
և ըստ սակաւաց՝ սակաւացուցին զժառանգուին իւ
րեանց : իւրացանիւր ուն և անցին ի հանգիսի՝ ապի
ժառանգութեն իւրեանց : * Արեւիկայ ժառանգացի 55
երկիրն, ըստ անուանց, ըստ ցեղից նահապետաց իւ
րեանց ժառանգեացին : * Վիճակաւ բաժանեացին ըզ 56
ժառանգութեն նշ ի մէջ բազմաց և սակաւաց : * Եւ 57
որդիքն Ղենայ ըստ գնդից իւրեանց. գերթոն, և
գունգ մի գերթանի. կահաթ, և գունգ մի կահաթու.
մարաթի, և գունգ մի մարաթայ : * Սոքա են գունգը 58
որդւոց զենայ. գունգ մի զուբինի, և գունգ մի քեբ
րոնի. և գունգ մի կորի. և գունգ մի մուսի : Եւ կա
կաթ ծնաւ զաբամ. * և անուան կնիշ նր յովքարեթ 59
գունգար զենայ. որ ծնաւ զսոսա զենայ յեգիպտոս :
Ընծաւ ամբամայ զահարոն, և զմովսէս, և զմարիամ
քոյր նշ : * Եւ ծնան ահարոնի նաբազ և աբիուզ, և 60
զնազար և իթամար : * և մուսն նաբազ և աբիուզ, ի 61
մատուցանել իւրեանց զհաւրն օտար առաջին ան յանա
պատին սինայի : * Եւ եղին ի հանգիսե իւրեանց քսան 62
և երեք հազարք. եւ արու յամարեից և ի վեր : քան
զի ոչ անցին ի հանգիսի ի մէջ որդւոցն Ելի. զի ոչ էր
նոցա տուեսալ վիճակ ի մէջ որդւոցն Ելի : * Եւ այս է 63
հանգես մովսիսի և եղիպարու քահանայի. որ արարին
հանգես որդւոցն Ելի յաբաթ ժովարու առ յորդա
նանու. յանգիսեան երեքդի : * Եւ ընդ նոսա մի այր ոչ 64
գոյր յանցելոցն ի հանգիսի ի մովսիսի և յահարոնի
զորարարին հանգես որդւոցն Ելի յանապատին սինայի :
* Քանզի առաջ զնպանէ տր՝ թէ մահաւ մեռանիցին 65
յանապատին, և ոչ միայն ի նոցանէ և ոչ մի. քաջ քա
ղեք որդի յեգիպտոս, և յեսու որդի նաւայ :

ԳԼ.

(54) Ոման. Եւ ըստ սակաւաց սակաւաց : (55) Ոման. յա
նկաւ. Ըստ անուանց իւրեանց ըն ցեղից : (57) Յօրիս
նի. Եւ գունգ մի կահաթու : (58) Ոման. Գունգ մի
զարեանի... և գունգ մի կորիայ : (60) Ոման. Եւ ծնաւ
ահարոնի... և եղիպարու : (63) Ոման. Առ յորդանա
նաւ. յանգիսեան երեքդի : (64) Ոման. Յօնցանելոցն
ի հանգիսի... որ արարին հանգես :

ԳԼ. ԻԷ.

- 1 **Եւ մտան ան գտանքն սաղպատագու որդւոյ օմերայ,** որդւոյ գաղպատագու, որդւոյ մաքերայ, 'ի գնդն մանասէի որդւոցն յովսէփայ. և այս են անուանք նց.
- 2 **մնազան, և նուա, և եղա, և մեղքա, և Թերաս :** * Կը ցին առաջի մովսիսի և առաջի եղիսդարու քահանայի և առաջի իշխանացն, և առաջի նմ ժողովրդեանն 'ի գը.
- 3 **րան խորանին վկայութե՝ և ասեն :** * Հայր մեր մնաաւ յանապատի անգ. և նա ոչ էր 'ի մէջ ժողովրդեանն գումարելոց առաջին նն 'ի ժողովրդեանն կորխայ, որ
- 4 **վն մեղաց իւրոց մնաաւ. և որդիք՝ ոչ են նր :** * Եւ արգ՝ մի ջնջեաց անուն հօր մերոյ 'ի միջոյ ցեղի իւրոյ՝ վն գն ոչ գայր նր որդի. ասեց մեղ ժառանգութե 'ի մէջ եղ.
- 5 **բարց հօր մերոյ :** * Եւ մատոյց մովսէս զգառատասանն 6 **նց առաջին նն :** * Եւ խօսեցաւ. ար ընգ մովսիսի՝ և ասե :
- 7 * **ուղիւ խօսեցան գտանքն սաղպատագու. աղով աւ** ցին նոցա կալուածս ժառանգութե 'ի մէջ եղբարց հօր իւրեանց, և գիցես զվիճակ հօրն իւրեանց զնոցոց :
- 8 * **Եւ ընգ որդիսն իշի խօսեցցին և ասասցես. այր ոք՝ ե** Թէ մնանիցի, և ուսար ոչ գուցէ նորա, ասցին՝ զժալ
- 9 **ուանգութե իւր գտանք իւրում. * և եթէ ոչ գուցէ** նր գուտար, ասիլք զժառանգութե նր եղբոր իւրում :
- 10 * **Եւ եթէ ոչ գուցեն նր եղբարք, ասիլք զժառանգութե**
- 11 **Թէ նր հօրեղբոր իւրոյ. * և եթէ ոչ գուցեն եղբարք** հօր նր, ասիլք զժառանգութե ընտանւոյ մերձաւորի նորա. 'ի ցեղէն նր ժառանգեսցէ զնորայն. և եպիցի այդ որդւոցն խորայելի իրաւունք գառատասանի, որ արես հրաման եա ար մովսիսի :
- 12 * **Եւ ասէ ար ցմովսէս. Եւ գու՝ ի լեառնն որ յայնկայս Եւ** է՝ 'ի լեառն 'ի նարաւ' և անս զերկիրն քանանայւոց զոր
- 13 **նս ասց որդւոցն Ելի 'ի կալուած. * անացնս զնա՝ և** յաւելքիս առ ժողովուրդ. քո և գու, ող յաւելաւ ա
- 14 **հարոն եղբայր քո 'ի հովր լերինն :** * Վասն զի անցեք զքանիւ իմով յանապատին 'ի սին. 'ի հակառակել ժո
- ղովրդեանն առ 'ի սբ առնելոյ զիս. և ոչ արարէք զիս սբ 'ի վր ջրոցն յանգիման նց. այն է ջուր հակառաւ
- 15 **կութե յանապատին 'ի սին :** * Եւ ասէ մովսէս ցոր. * **անա**

ՊՎ. ԻԷ. (2) Ոման. 'ի գումն խորանին վկ' : (3) Ոման. Եւ որդիք ոչ եղեն նր : (7) Ոման. Կալուած ժառանգութե : (10) Ոման. Հօրեղբոր իւրում : (12) Ոման. 'ի լեառն նարաւու. նմ նարաւ : (14) Ոման. 'ի մերայ ջրոյն յանգիման նց :

* տեսցէ՛ ձեր Թեմ հոգւոց եւ Թեմ մարմնոյ՝ այր 'ի վր ժո 16
զոգրգեանս այսորիկ, * Ար եղանիցէ առաջի սոցա, ե 17
որ հանիցէ եւ մուծանիցէ զսոսա. ե մի լինիցի ժողզ
գործիքն ձեռն իջրե զգործարք արեց ի իցի հոգիս: * Եւ 18
ժողովարաւ Թեմ ընդ մեղսմանի՝ եւ ասէ. Եւ զու քեզ զյե-
սու որդի նաւերայ՝ զայր յորում զայ հագի, ե զիցես
զձեռս ըս 'ի վր նր. * եւ կացուցես զնա յանդիման 19
եղեմարարաւ քահանայի. ե պատուիրեսցես զն նր յան-
գիման նր. * եւ ասցես 'ի փառաց ըս 'ի վերայ նր, զե 20
լուրիցեն նմա որդիքն իր: * Եւ փայցի առաջի եղիա 21
զարեալ քահանայի, ե հարցցեն 'ի նմանէ զերաւանս
յայտնութեց առաջի ձեռն, ըսա բանի բերանոյ նր եղա
նիցեն, ե ըսա բանի բերանոյ նորա մտանիցեն. ինքն ե
երգիքն իրն մեղսան, ե Թեմ ժողովուրդն: * Եւ արար 22
մեղսեն զայ պատուիրեսցա նմա նր. ե առեալ զյեսու
կացաց առաջի եղեմարարաւ որդւոյ տհարոնի քահա-
նայի, ե առաջի Թեմ ժողովուրդեանն. * ե եր զձեռս իւր 23
'ի վերայ նր, ե արար զնա յանձն՝ որպէս պատուիրեսցա
ձեր մեղսմանի:

ԳԼ. ԻԸ.

ԾԻԼ, Եւ խաւեցաւ Թեմ ընդ մեղսմանի՝ եւ ասէ: * Պատահի 1
րեւա որդւոցն իրն, ե ասասցես զնա. զգաւարարաւ 2
իմ ե զքահանուհւս իմ, ե զընծայս իմ 'ի հոտ անուշից՝
զգուշասիրի մատուցանել 'ի տուն իմ: * Եւ ասասցես 3
զնա. այս են ընծայք զոր մատուցանիցէք ձեռն. զատինս
երկուս անտրտաւ հանապաղ յողջակէզ անպակաս: * 4
զմի գառնն արասցես ընդ առաւօտս, ե զերկրորդ
գառնն արասցես ընդ երեկոյս: * Եւ արասցես տառա- 5
նիրդ գրեւի նախ զանգեալ իւզով միւլով յորորդաւ
դորակի, * ողջակէզ անպակասութե. ող լինէր 'ի լե 6
րինն սինայի 'ի հոտ անուշից ձեռն: * Եւ նաւեր նորան 7
յորորդ գորակին առ մի գառն 'ի արթութեն. ե նախ
իեսցես զնուէրն լմայելի ձեռն: * ե զգառն երկրորդ 8
արասցես ընդ երեկոյս. ըսա զոհին իւրում ե ըստնը- 9
ւի

(17) Ոման. Ժողովարար եւ զոգրարս, որոց: (18) Ոման. Եւ զու առ քեզ զյեսու: (19) Օրինակ մի յաւելա. Եւ պատուիրեսցես նմա յանդիման Թեմ ժողովուրդեանն. ե զտրտարեալս զն նր յանդիմանն: (21) Ոման. Եւ փայցեն առաջի եղիալս: ԳԼ. ԻԸ. (2) Ոման. Եւ զգահմունս իմ, ե զընծայս: (5) Ոման. Չորրորդ գորակի: (6) Ոման. Ող լինին 'ի լեւրինն սինայ:

- 9 ի կրկին խորագրաբար ի հոգ անուշից քնե՛ք ԽԼ յա
 10 ւորն շարաւիտաց մատուցիլ Երկուս գագինս առ
 րեպս անարատս, և Երկուս աստանորդս նաչալ զան
 11 գնդի իւրով Կ զոհ . * և գնդէր ողջակիցն շարաւիտաց
 'ի շարաւիտ, և 'ի վր հանապարդդ ողջակիցն, և գնդ
 12 րեւն նուեր : * Եւ յամանաւուս մատուցիլ ողջակիցս
 ան, զուարակ Երկուս յանգալ, և խոյ մի . գագինս
 13 ասարկորս եւթին . * և Երկն տասանորդս նաչալ զան
 գնդի իւրով առ զուարակ մի . և Երկուս աստանորդս
 14 նաչալ զանգեալ իւրով առ խոյ մի : * և աստանորդս
 նաչալ զանգեալ իւրով առ գագին մի, 'ի հոգ անու
 15 շից ընծայ ան : * Եւ նուեր նց կէս գորակին գինւոյ
 լիցի առ զուարակ մի, և երրորդ գորակին լիցի առ
 խոյ մի, և չորրորդ գորակին լիցի առ գագին մի : այս
 16 ողջակիցս իցն ամիս յամալ 'յսմիս տարւոյն : * և
 նոխալ մի յոյճեալ ան, զի մեզաց իւրեանց 'ի վր հո
 17 նապարհիդ ողջակիցն անիցի, և նուերն նք : * Եւ
 յամանանս ասմիմաւ, 'ի չորեքասաներորդում ավա
 18 րեալ նորուն ամիս 'ան . գնդն օր ըստընը կերկից .
 19 * և օրն աստիցն կոչեցեալ սուրբ լիցի ձեզ . զամ գորն
 20 Կ զապարտութե մի գործիցեք : * Եւ մատուցիլ ող
 21 ջակիցս և ընծայ ան . զուարակ Երկուս յանգալ, և
 22 խոյ մի . գագինս ասարկորս անարատս եւթին : * Եւ զո
 23 հից, նորից զանգեալ իւրով Երկն աստանորդս ան զը
 24 ւարակ մի . և Երկուս աստանորդս առ խոյ մի : * և առ
 աստանորդ տասանորդ արասցես առ գագին մի եւթան .
 25 ցունց գագանցն . * և նոխալ մի յոյճեալ զի մեզաց,
 26 քաւել զոհնց . * Եւ ող զհանապարդդ ապաւտին ողջ
 27 ակիցն, որ և ողջակից յաւախուէ : * Զայս ըստ այսմ
 28 օրինակի արամիլք ասուր ասուր՝ գնդն օր, աստանորդ
 29 ողջակից 'ի հոգ անուշից ան . 'ի վր հանապարդդ ողջ
 30 ակիցն անիցեք գնուեր նորն : * և օրն եւթներորդ կո
 31 չեցեալ սուրբ Կ զիցի ձեզ . զամ գործ սպասաւորու
 32 մի գործիցեք 'ի նմա : * Եւ յաւաւրն նուիրեալ յոր
 33 ժամ

(10) Ոման . Ողջակիցն 'ի զոհ շարաւիտաց 'ի շարաւիտ
 'ի վր : (11) Ոման . յաւաւրն . Տարեւորս անարատս եւթին :
 (13) Ոման . 'ի զոհ անուշից ընծայ ան : (14) Ոման . Եւ
 չորրորդ գորակին գինւոյ լիցի : (18) Ոման . Եւ օրն
 աստիցն քաւել կոչեցեալ երկից ձեզ . . . մի գործիցեք
 'ի հոգ : (21) (29) Ոման . Եւ աստանորդ տասանորդի :
 (24) Ոման . Աւաւր յաւաւր : Իմ՝ ավաւր զաւոր . . .
 անիցեք գնուերն նուիրին : (26) Օրինակ Գ Ռաբի հոգ
 Կրուս քնի՝ յաւաւրն նուիրաց . Իմ այս անին՝ նորեաց :

ժամ միասուցանելուց զոհ ան զեւթանորոգացն, կոն-
ցեալ սուրբ եղիցի ձեզ . զեւթ գործ սպասուորութե
մի գործելուց : * Եւ մասուորիք ողջակէզս 'ի հոտ աւ 27
նուլից ան . զուարակս երկուս յանգալս և խոյ մի, զա-
ռինս տարեւորս անարատս եւթն : * Եւ զմահ նից նաչին 28
զանգեալ իւզով երկը տասանորոգս առ զուարակ մի,
և երկու տասանորոգս առ խոյ մի : * և տասանորոգս առ 29
տանորդ առ դառն մի, եւթանեցունց դառանցն : * և 30
նոխազ մի յայտնաց վն միջաց, քաւել վն ձեր : Թոզ
զհանապազորդ ողջակէզն, * և զզոհս նից զոր առնի 31
ցեղ, և զնուէրս նից . և անարատք լինելին ձեզ :

ԳԼ ԻԹ

Եւ յամենան եւթներորդի որ օր մի իցե ամսոյն, 1
կոնցեալ սուրբ եղիցի ձեզ . զեւթ գործ սպասա-
ւորութե մի գործելուց . օր նշանակելոյ եղիցի ձեզ :
* Եւ արատիք ողջակէզ 'ի հոտ անուլից ան . զուարակ 2
մի յանգալս . խոյ մի, զառինս տարեւորս անարատս
եւթն : * և զմահ նից նաչին զանգեալ իւզով, երկս տա- 3
սանորգս առ զուարակ մի, և երկուս տասանորգս առ
խոյ մի : * և տասանորգ . տասանորգ առ դառն մի եւ 4
թանեցունց դառանցն : * և նոխազ մի յայտնաց վն մի- 5
ջաց քաւել վն ձեր : * Թոզ զողջակէզն ամսանակնն, 6
և զոհս նից, և նուէրք իւրեանց ըստ պայմանի իւրեանց
'ի հոտ անուլից ան : * Եւ 'ի տասներորդի նորին ամ- 7
սոյ, կոնցեալ սուրբ եղիցի ձեզ, և լլինալիք զանձինս
ձեր . զեւթ գործ սպասուորութե մի գործելուց : * մա- 8
տուալիք ողջակէզս 'ի հոտ անուլից ընծայս ան . զուա-
րակ մի յանգալս, խոյ մի, զառինս տարեւորս անարատս
եւթն : * և զոհ նից նաչին զանգեալ իւզով, երկս տա- 9
սանորգս առ զուարակ մի, և երկուս տասանորգս առ
խոյ մի : * և տասանորգ . տասանորգ առ դառն մի, եւ 10
թանեցունց դառանցն : * և նոխազ մի յայտնաց վն մի- 11
ջաց քաւել վն ձեր : Թոզ զվն միջացն և քաւել, և զող-
ջակէզն հանապազորդս' և զզոհս նից . և զնուէր նորին
ըստ պայմանի իւրում 'ի հոտ անուլից ընծայ ան :
* Եւ յաւուրն հնգետասաներորդի նորին եւթներորդ 12
դի

(26) Որհնէ, յաւելոս . Մի գործելուց 'ի նա :
Գլ . Իթ . (1) Որհնէ 'ի քաւելսի անին՝ Օր չարաթոյ, խմ-
շարաթելոյ եղիցի ձեզ . և 'ի լատանց գնին՝ օր նշանա-
կոյ : (2) Թիգ . Եւ արատիք ողջակէզս 'ի հոտ : (4) Ո-
րհնէ . Եւ տասանորգս տասանորգս առ : (12) Որհնէ .
Եւ յաւուրն հնգետասաներորդու՝ նորին եւթն :

- գի ամենոյ, հոգեցեալ սուրբ եղևիցի մեզ. զեմ գործ
սպասեալստեղծե մի գործիցէք, և ամենայնք զնա ամեն
13 անգն թնոր: * և մաստաւիք ողջակէզս ընծայս'ի հոս
անուկէց ան: Յաւուրն առաջնում գոարեակս յանգ
ւոյ երեքտասան. խոյս երկուս: գառինս տարեորո
14 չորեքտասան, անարածք լինիցին: * և զոհք նշ նա
չիհ զանգեալ իւզով, երիս տասանորգս խաղաւարակ
մի, երեքտասանեցունց գուարակացն. և երկուս տասա
15 նորգս առ խոյ մի, երկոցունց խոյոցն: * և տասանորգ
տասանորգ. առ մի մի գառն չորեքտասանեցունց գա
16 ռանցն: * և նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց: Թոզ զհա
17 նապազորգ ողջակէզս և զզոհն և զնուէրս նշ: * Եւ յա
ւուրն երկրորդի գուարակս երկոտասան, խոյս եր
18 կուս, գառինս տարեորս անարածս չորեքտասան: * և
զոհք նոցա' և նուէրք գուարակին, և խոյոցն, և գա
19 ռանցն ըստ Թուոյ նշ և ըստ պայմանի իւրեանց: * և
նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց. Թոզ զհանապազորգ
20 ողջակէզն, և զզոհն նոցա, և զնուէրս իւրեանց: * Եւ
յաւուրն երրորդի գուարակս մետասան, և խոյս եր
կուս. գառինս տարեորս անարածս չորեքտասան.
21 * և զոհն նշ և նուէր գուարակացն, և խոյոցն, և գառանց,
22 ըստ Թուոյ նշ. * և քաշ մի յայծեաց վն մեղաց. Թոզ
զհանապազորգ ողջակէզս նոցա, և զնուէրս իւրեանց:
23 * Եւ յաւուրն չորրորդի գուարակս աման, և խոյս եր
24 կուս. գառինս տարեորս անարածս չորեքտասան: * և
զոհք նշ և նուէրք գուարակացն, և խոյոցն, և գա
25 ռանց, ըստ Թուոյ նշ և ըստ պայմանի իւրեանց: * և
նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց. Թոզ զհանապազորգ
26 ողջակէզան, և զզոհն նշ, և զնուէրս իւրեանց: * Եւ
յաւուրն հինգերորդի գուարակս ինն, և խոյս երկուս,
27 որոջն տարեորս անարածս չորեքտասան: * և զոհք նշ
և նուէրք գուարակացն և խոյոց, և գառանց, ըստ Թու
28 ւոյ նշ, և ըստ պայմանի իւրեանց: * և նոխազ մի յայ
ծեաց վն մեղաց. Թոզ զհանապազորգ ողջակէզան, և
29 զզոհն նշ, և զնուէրս իւրեանց: * Եւ յաւուրն վեցե
րորդի գուարակս ութ, խոյս երկուս, գառինս տա
30 րեորս անարածս չորեքտասան: * և զոհք նշ և նուէրք
զուս

(14) Ո՛հնէ. Երեքտասանորգս առ գուարակ մի՝ երեք
տասանեցունց գուարակացն, և եր'': (18) Ո՛հնէ. Եւ
նուէրք գուարակացն ի խոյոց: (19) Ո՛հնէ. Զհանա
պազորգ ողջակէզան, և: (21) Ո՛հնէ. յառեւ. Ըստ Թու
ւոյ նշ, և ըստ պայմանի իւրեանց: (22) Ո՛հնէ. յառեւ.
Ողջակէզս և զզոհ նոցա և զնուէրս իւրեանց: (27) Ո՛հնէ. Եւ
նուէրք գուարակաց նշ և խոյոց:

զուարակացն, և խղիւղաց, և գառանց, ըստ Թուոյ նց, և ըստ պայմանի իւրեանց. * և նոխազ մի յայծեաց վն 31
 մեղաց, Թնգ զհանապազորդ ողջակէզան, և զգոհն նց, և զնուէրս իւրեանց: * Եւ յաւուրն եւթներորդի զը 32
 հարակս եւթն, խոյս երկուս, գառինս տարեւորս ա
 նարատս չորեքտասան, * և զոհն նց, և նուէրը զուա 33
 ցակացն, և խղիւղաց, և գառանց, ըստ Թուոյ նց, և ըստ
 պայմանի իւրեանց. * և նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց. 34
 Թնգ զհանապազորդ ողջակէզան. և զգոհն նց, և ըւ
 նուէրս իւրեանց: * Եւ յաւուրն ութերորդի եւթն 35
 ցնն ձեզ. զեմ գործ սպասաւորութե մի գործիցեք
 ի նմա: * և մատուցիք ողջակէզա ի հոտ անուշից ըն 36
 ձայս ան, զուարակ մի, խոյ մի, գառինս տարեւորս ա
 նարատս եւթն: * և զոհն նց և նուէրը զուարակին, 37
 և խոյի, և գառանց ըստ Թուոյ նոցա՝ և ըստ պայմանի
 իւրեանց. * և նոխազ մի յայծեաց վն մեղաց. Թնգ ըզ 38
 հանապազորդ ողջակէզան, և զգոհն նց, և զնուէրս իւր
 եանց. * Զայս առնիցեք ի տանն ձեր ան. Թնգ զուխտ 39
 անն ձեր, և զողջակէզան ձեր, և զկամայականն ձեր,
 և զգոհնն ձեր, և զնուէրսն ձեր, և զփրկուի ձեր:

ԳԼ. Լ.

ԾԴԼ, Եւ խօսեցաւ մովսէս ընդ որդիսն Ելի՝ որպէս պա 1
 տուիրեաց ար մովսէսի: * և խօսեցաւ մովսէս ընդ 2
 իւրեանս որդւոցն Ելի՝ և ասէ. Այս բան է՝ զոր հրա
 մեցեաց ար: * Գլխոյ որ պը՝ եթէ ուխտիցէ ուխտ ան, 3
 կամ երգնուցաւ երգումն սահմանաւ, կամ սահմանի
 ինչ վն անձին իւրոյ, մի արասցէ ապա՛մտ զբոն
 իւր. այլ զամ ինչ որ ելանիցէ ի բերանոյ իւրմէ՝ արաս
 ցի: * Եւ եթէ կին որ ուխտիցէ ուխտ ան, կամ սահ 4
 մանիցէ սահման ինչ ի տանն հօր իւրոյ՝ ի մանկուէ իւ
 րում. * և լսիցէ հայր նր զուխտս նր, և զսահմանն նր 5
 զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ, և լռեսցէ նմա հայր
 նր, կացցեն ամ ուխտը նր. և ամ սահմանն զոր սահ 6
 մանեաց զանձնէ իւրմէ՝ հաստատեսցին նմա: * Եւ ե
 թէ ոչ առնուցաւ յանձն հայր նր՝ յաւուր յորում լսի
 ցէ զեմ ուխտս նորա, և զսահմանն զոր սահմանեաց
 զանձնէ իւրմէ, մի կացցեն: և ար անպարտ արասցէ
 զնա

(39) Ո՛հն. * Եւ զփրկութեանն ձեր:

ԳԼ. Ը. (2) Ո՛հն. * Այս բան է զոր հրամանն ետ ար:

(3) Ո՛հն. * Այր որ ուխտիցէ ուխտ ան... և սահմանի
 ցէ: (5) Ո՛հն. * Եւ լռեսցէ նմա հայրն, կացցեն ամ...
 հաստատեսցի նմա:

- 7 զնա, զի ոչ առ յանձն հայր նր: * Ապա թէ լինելով լինիցի անն, և ուխտք իւր'ի նմե իցեն ըստ ուխտելոյ
8 չըթանց իւրոց, զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ. * և լսիցէ այրն նր, և լսիցէ նմա յառուր յորում լսիցէ, այն պէս կացցեն նմ ուխտք նր, և սահմանքն նր՝ զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ, հաստատեսցին: * Ապա թէ ոչ անուցու յանձն այր նր՝ յառուր յորում լսիցէ, նմ ուխտքն նր և նմ սահմանքն զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ, մի հաստատեսցին: զի այրն ոչ առ յանձն.
10 և նոր անպարտ արասցէ զնա: * Եւ ուխտք այրւոյ կամ հանելոյ, զոր ուխտիցէ զանձնէ իւրմէ՝ հաստատեսցին
11 նմա: * Ապա թէ'ի. քան անն իւրոյ իցեն ուխտք նր, կամ սահմանն զոր սահմանիցէ երգմամբ զանձնէ իւրմէ.
12 մէ. * և լսիցէ այր նր և լսիցէ նմա, և անուցու նմա յանձն, կացցեն նմ ուխտք նր. և նմ սահմանք նր՝ զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ՝ հաստատեսցին նմա: * Եւ եթէ խափանելով խափանեսցէ՝ այրն նր՝ յորում առուր լսիցէ զնա՝ ինչ որ ելանիցէ 'ի չըթանց նր՝ ըստ ուխտից նր և ըստ սահմանացն նր զանձնէ իւրմէ, մի հաստատեսցի նմա. զի այր նր զանցողց. և նոր անպարտ
14 արասցէ զնա: * Զանկայն ուխտ, և զնմ երգումն կապոյ առ լսիցի զանձն, այր նր հաստատեսցէ նմա, և
15 այր նր զանցուցէ: * Եւ եթէ լսելով լսեսցէ նմա. որբստօրէ հաստատեսցէ նմա զնմ ուխտան իւր, և զսահմանն կացուցէ նմա. զի զի լսեաց նմա յառուրն
16 յորում լուաւ: * և եթէ զանցուցանելով զանցուցի այրն նր յեռ առուրն յորում լուաւ, բնկալցի զանգա
17 իւր: * Այս իրաւունքն զոր պատուիրեաց նր մովսիսի, ընդ այր և ընդ կին իւր. ընդ հայր և ընդ գուստր իւր՝ ի մանկութեն 'ի տան հօր իւրոյ:

ԳԼ. ԱԱ.

- 1 Թօսեցաւ նոր ընդ մովսիսի՝ և ասէ: * առ զլէւիթ ԾԴ
2 որդւոցդ ելի 'ի մագիանացւոցն. և տպա յաւել
3 յիս 'ի Ժողովուրդ. ք: * Եւ Թօսեցաւ մովսէս ընդ Ժող.

զը.

(9) Ոսիւն. Յառուր յորում լսիցին նմ: (9) Ոման+. Այրն ոչ առ նմա յանձն: (12) Ոման+. Եւ լսեսցէ, կամ լսեսցի նմա: և լսիցէ նմա: (14) Ոման+. Առ 'ի լսիցի զանձն: (15) Ոման+. Եւ զսահմանն իւր կացուցէ նմա: (17) Ոման+. յառուրն. ընդ հայր և ընդ մայր, և ընդ գուստր իւր 'ի մանկութե 'ի տան: ԳԼ. ԼԾ. (1) Ապ. Եւ Թօսեցաւ նոր: (2) Ոման+. 'ի մագիանացւոց անտի: (3) 'ի տան. Հաստատեսցէ զլսեցի
ԻԱ X

կողմերանն՝ և ասէ • ժառանգէք 'ի ձկնի արս' ճակատել
 ասարի ան 'ի վերայ մեզիամու • հասուցանել զվրէժ 'ի
 ան մարիամու • * հազար այր 'ի ցեղէն յամ ցեղիցն իւր , 4
 առաքեցնէք ասոյ պատերազմ : * Եւ համարեցան 'ի հա
 զարաւորացն իւր հազար այր 'ի ցեղէն • երկուասան հա
 զար լաւուեալ 'ի պատերազմ : * Եւ արձակեաց զնն մով
 ակն , հազար այր 'ի ցեղէն հանդերձ զօրու իւրեանց • և
 զգնենէն որդի եղբայրացու որդւոյ ահարոնի քահա
 նայի , և զսպասն սրբուէ , և փաղքն աղդեցուէ 'ի ձեռս
 նց : * Եւ ճակատեցան ընդգէժ մագիանացուցն • ոպ 7
 հրամայեաց ար մովսիսի : Եւ կոտորեցին զամ արու ,
 * և զթագաւորն մագիանացուց կոտորեցին հանդերձ 8
 վիրաւորք նց • և զեւին , և զսուր , և զրոկոմ , և զուր ,
 և զուսթը , զհինգ թագաւորս մագիամու : և զբազամ
 որդի բեռովայ սպանին սրով , հանդերձ վիրաւորք
 նց : * Եւ դիւանայս մագիամու , և զաղին նց , և զանա
 9
 ասն նց , և զամ ստացուածս նց , և զգօրս նց առին
 յաւարի : * և զամ քաղաքս նոցա ասանք իւրեանց , և 10
 զաւանս նց հրէիք արարին • * և ասին զամ ասար նց • 11
 և զամ կապուտ նց 'ի մարգոյ մինչև յանաւունս : * Եւ 12
 ամին առ մովսէս և առ եղիսլար քահանայ , և առ ամ
 որդիսն իւր , զցերին և զկապուտ և զաւար բանակին
 յաւարով ժողով • ար է յանգիման երեքոյի առ եղբր
 յորդանանու : * Եւ ելին մովսէս և եղիսլար քահանայ , 13
 և ամ իշխանք ժողովրդեանն ընդ առաջ նց արտաքոյ բա
 նակին : * և բարկացաւ մովսէս 'ի վր ռստիկանաց զո 14
 յուն՝ հազարապետաց և հարիւրապետաց , եկելոյ 'ի
 ճակատն պատերազմին : * Եւ ասէ ցնն մովսէս • Ընդէր 15
 ապրեցուցէք զամ էգ • * զի նոքս էին որդւոցն իւր 16
 բանիցն բազամու , առ 'ի վրեպեցուցանելոյ , և արհա
 մարհելոյ զբան ան վն փողովայ • և եղև հարուած 'ի
 ժողովրդեանն ան : * Եւ արգ՝ կոտորեցէք զամ արու 17
 յամ աղխիդ • և զամ կին որոյ գիւսացեալ է զարուծի
 արուի՝ կոտորեցէք : * և զամ զաղի կանանց , որ ոչ 18
 իցէ գիւսացեալ զարուծի արուի՝ ապրեցուցէք : * Եւ 19
 գուք բնակեցարուք արտաքոյ բանակին զեւթն օր :
 ամի որոյ սպաննալ իցէ և մերձեալ 'ի վիրաւոր , սրբեցի
 յաւուրն երրորդի , և յաւուրն եւթներորդի • զսէք և
 փէ

'ի անն , համայնս այլոյ 'ի բեաթ' : (6) Ռմսի • Եւ զսպաքն
 սրբուէ : (7) Բաղուսի • Ոպ և հրամայեաց ար : (9) Ռ
 ան • Եւ զամ անաւունս նց : (17) Ռմսի • Յորոյ գիւսաց
 եալ իցէ զա' : Ռւր ասն • Զարուծ արուի : (19) Ռմսի •
 Որոյ իցէ գիւսացեալ : (19) Ասի • Եւ գուք բանակե
 ցարուք արտաքոյ :

- 20 գերիգ ձեր : * և ամ հանգերձ , և ամ անոթ մաշկեղէն ,
 և ամ գործ մաշկագործ , և զամ կահ փայտալերու սրբեղ
 21 ջիք : * Եւ ասէ եղիազար քահանայ ցարս զորուն եկե-
 22 լոց 'ի շահառէ պատերազմին . այս իրաւունք օրինի են
 23 զոր հրամայեաց ար մովսիսի : * բաց յառկայ և յարծա-
 24 թոյ , և 'ի պղնձոյ , և յերկաթոյ , և 'ի կապարոյ , և յա-
 25 նագէ . * ամ որ անցանէ ընդ հուր և արեւոյցի . այլ և
 26 ջրովն սրովման սրբեսցի . և ամ որ ոչ անցանիցէ ընդ
 27 հուր , և լուանայցի ջրով . * լուսաքիւք զհանգերձս յա-
 28 լուրն եւթմեքորդի , և սուրբք լինիջիք . և ապա մտաւ
 29 նիցէք 'ի բանակն : * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի և
 30 ասէ . * առ զհամար աւարի գերութեք 'ի մարդոյ մէն-
 31 չն յանասուն . զնա և եղիազար քահանայ , և իշխանք նա
 32 հազարաց ժողովրդեանդ : * և բաժանեցէք զաւարդ
 33 'ի մէջ պատերազմողացդ եւելոցդ 'ի պատերազմ . և 'ի
 34 մէջ ամ ժողովրդեանդ : * Եւ առջիք հաս ան յամ ա-
 35 րանց պատերազմապայ երթելոց 'ի պատերազմ . ոգի
 36 մի 'ի հինգ հարիւրոց 'ի մարդոյ և յանասնոյ , և յառ-
 37 ջառոյ և յոչնարէ և յայծեաց . * և զկէս նոցա առնու-
 38 ցուս , և տացն եղիազարու քահանայի զպտուղն ան :
 39 * Եւ 'ի կիսոյ որդւոցն իսրայելի առցնա մի 'ի յիսնէ , 'ի
 40 մարդոյ և յանասնոյ յարջառոյ և յոչնարէ և յիշոյ , և
 41 յամ անասնոյ . և տացն զայն զլսացւոցն որ պահի
 42 յին զպահպանութիս խորանին ան : * Եւ արարան մով-
 43 սէս և եղիազար քահանայ՝ ուն հրամայեաց ար մովսի-
 44 սի : * և եղև աւելորդ աւարին զոր ածին յաւարի արքն
 45 պատերազմողք : յոչնարաց վեցհարեւր հազար , և եւ-
 46 թանասուն և հինգ հազար . * և արջառ՝ եւթմեքորուն և
 47 երկու հազարք . * և եւք՝ վաթսուն և մի հազար : * և
 48 ոգիք մարդկան՝ 'ի կանանց որ ոչ քիտէին զարուի առն ,
 49 ամ ոգիք՝ երեսուն և երկու հազարք : * Եւ եղև կէս ա-
 50 վարին երթելոցն 'ի պատերազմ 'ի թուոյ ոչնարացն՝ ե-
 51 րեքհարեւր և երեսուն հազար , և եւթն հազար և հինգ
 52 հարիւր : * Եւ եղև հասն ան յոչնարէ , վեցհարեւր և
 53 եւթմասուն և հինգ . * և արջառ երեսուն և վեց հա-
 54 զար , և հասն ան եւթմասուն և երկու . * և եւք՝ երե-
 55 սուն հազար և հինգ հարեւր , և հասն ան վաթսուն և մի .
 * և

(20) 'ի լուս' . Եւ ամ կահ մաշկագործ , համայն 'անոց
 'ի քնա' : (23) Բազմի . Եւ լուսանայցէ ջրով : (28) Ոման .
 Երթալոց 'ի պտուղ . . . 'ի հինգ հարիւրոց : (30) Ոման .
 Զպահպանութիս 'ի խորանին ան : (35) Թորեմային . 'ի
 կանանց զոր ոչ քիտէին : (36) Ոման . Երեքհարիւր
 երեսուն և եւթն հազար , և : (37) Ոման . Եւթմաս-
 սուն և հինգ հազար :

* և ոգիք մարգկան՝ վեշտասան հաղար, և հաս 'ի նա 40
 ցանէ ան երեսուն և երկու ոգիք: * Եւ եւս մովսէս ըզ 41
 հասն ան զնուէրն այն ճշեաղարու քահանայի. ոպ հրա
 ման եւս ար մովսիսի. * զհասարակած որդւոցն Ելի, 42
 զորս բաժանեալց մովսէս յարանցն պատերազմողաց :
 * Եւ եղև հասարակած 'ի ժողովրդենէ անտի. յոլնարէ 43
 երեքհարեւր և երեսուն հաղար, և եւթն հաղար և հինգ
 հարեւր. * և արջառ՝ երեսուն և վեց հաղար. * և եշք՝ 44
 երեսուն հաղար և հինգհարեւր. * և ոգիք մարգկան՝ 45
 վեշտասան հաղար: * Եւ առ մովսէս 'ի հասարակածէ 46
 որդւոցն Ելի, մի 'ի յիսնէ, 'ի մարգոյ և յանաանոյ. և 47
 եւս զայն զնապւոցն որ պահէին զպահպանուի խորա
 նին ան. ոպ հրաման եւս ար մովսիսի: * Եւ մատնան 48
 առ մովսէս ամ վերակացուք հաղարապետուէ զօրուն,
 հաղարապետք և հարիւրապետք, * և ասնն ցմովսէս. 49
 ծառայք քո կալան զհամար արանց պատերազմողաց
 առ 'ի մէնջ, և ոչ ծախեցաւ 'ի նոցանէ և մէ մի. * և բե 50
 րաք մատուցանել ընծայ ան: այր՝ որոյ գտանիցի ոսկի
 մեհեանգ, կամ ապարանջանք, և մատանի, և կշտապա
 նակ, և փողոյուկ ընգելուզեալ. քաւել վն մեր առա
 ջի ան: * Եւ ասին մովսէս և եղիազար քահանայ զու 51
 կին 'ի նոցանէ, զամ անօթ գործեալ, * զոր եղև ամ 52
 ոսկի հասին զոր հանին ան. վեշտասան հաղար և եւթն
 հարեւր և յիսուն սիկզ՝ 'ի հաղարապետաց անտի. * և 53
 արք պատերազմողք որ ամին աւար, իւրաքանչիւր ու
 մէք: * Եւ ասին մովսէս և եղիազար քահանայ զուսին, 54
 'ի հաղարապետաց անտի, և 'ի հարեւրապետաց, և տա
 րան 'ի խոջանն վայութե. յեշտանկ առ 'ի յորդւոցն
 Ելի առաջի ան:

ԳԼ. ԼԲ.

ԾԵԼ Եւ անասուն բազում էր որդւոցն Ելի, որդւոցն առ 1
 բինի, և որդւոցն գաղայ զեզեալ յոյժ: և տեսին 2
 զերկիրն յազերայ, և զերկիրն գաղապառ. և էր տե
 ղին՝ տեղի խաչանց: * Եւ մատուցեալ որդիքն ռուբի 2
 նի և որդիքն գաղայ՝ ասնն ցմովսէս և ցեղեազար քա
 հա

(42) Ոման. • Չհասարակաց որդւոց Ելի: (42) Աստ. • Արանցն պատերազմողաց: (51) Ոման. • 'ի նոցանէ, և զամ անօթ գործեալ: (52) Ուսն. • Որ եղև ամ ոսկի: Ուր օրինակի. • Եւ եղև ամ ոսկի:

ԳԼ. ԼԲ. (1) Ոման. • Որդւոցն Ելի, ռուբենի և որդւոցն գաղայ. • և տեսեալ զերկիրն յազերայ. • և պեղին էր տեղի խաչանց:

- 3 Հանայ, և ցիւխանս ժողովրդեանն : * Աւարովթ, և դե-
բոն, և յազեր, և նեմբրա, և եսերոն, և էլէալէթ, և
4 սեբամա, և նաբաւ, և բեան . * երկիրն զոր մատնեաց
աք առաջի որդւոցն էլի, երկիր՝ անաանց է . և ծա-
5 ռայից քոց խալի՛ք են : * և ասեն . եթէ գաաք շնորհս
առաջի քո, տացի երկիրն այն ծառայից քոց՝ ի կա-
6 լուած . և մի անցուցաներ զմեզ ընդ յորդանան : * Եւ
7 ասէ մովսէս ցորգին գաղայ և ցորգինս ռուբինի .
եղբարք ձեր երթայցեն ի պատերազմ, և գուք նստի-
8 ցի՛ք աստ : * և ընդէր խոտորեցուցանէք զօրրա որդ-
9 ւոցն էլի չանցանել յերկիրն՝ զոր ար տալոց է նոցա :
10 * Ոչ այդպէս արարին հարքն ձեր՝ յորժամ առաքեցի
11 զնս ի կապէսբառանայ գիտել զերկիրն . * և ելին ի
12 ձորն ողկուզի, և գիտեցին զերկիրն . և զանգիտեցու-
ցին զսիրտս որդւոցն էլի, զի մի մօանիցեն յերկիրն
13 զոր ետնց ար : * Եւ բարկացաւ սրտմտութն ար յա-
14 լուր յայնմիկ, և երգսւաւ . և ասէ : * մի տեսցեն արք
որ ելին յեգիպտոսէ՝ ի քսանամնից և ի վեր, որ գի-
տեցին զար և զբարի . զերկիրն զոր երգուայ տալ աք-
րաամու և սահակայ և յակորայ . զի ոչ եկին զհեա-
15 իմ : * Բայց քաղէք՝ որդի յեփոնեայ զատուցեալն, և
16 յեսու որդի նաւեայ, զի եկին զկնի ան : * և բարկա-
ցաւ սրտմտութն ար ի վր էլի, և յածեցոյց զնս յանա-
պատին ան քառասուն . մինչև սատակեցաւ ան ազդն
17 որ արարին զարիս առաջի ան : * Եւ արդ՝ գուք յա-
լուցեալ էք փոխանակ հարց ձերոց, ժողովք մարդ-
կան մեղաւորաց, յաւելու միւսանգամ ի սրտմտութն
18 բարկութե ան ի վր էլի : * զի գարձեալ էք ի նմանէ,
յաւելու միւսանգամ լքանել նմա զձեզ յանապատ .
19 և անօրինիք յամ ժողովուրդս յայս : * Եւ մատեան ա-
ռաջի նորա՝ և ասեն : գաղսիրս ոչխարաց մերոց չինես-
20 ցուք՝ և անասնաց մերոց, և քաղաքս ասիւից մերոց : * և
մեք վառեցուք առաջի ան, առաջապահք երթիցուք
որդւոցն էլի, մինչև հանցուք զնս յիւրաքանիւր տե-
ղի : և ընտկեսցէ աղին մեր ի քաղաքս պարսպաւորս քո
21 ընտկաց երկրիս : * Եւ ոչ գարձցուք ի տունս մեր՝
մին

(3) Ոմեկ . Եւ նաքցա . . և եղեալմէլ . և սեմաբա :

(4) Ոմեկ . Երկիր անասնասնոյց է : (5) Ոմեկ . Զմեզ
ըստ յորդանան : (7) Օբինակի . Խոտորեցուցանիցէք
զմիտս որդւոցն էլի : (11) Յօբնակի . Մի մացեն արք
որ ելին : (12) Յօբնակի . ապա ալ ուրեւ ուրեւ երեւա եր-
փաղէք որդի յոփոնեայ : (12) Ոմեկ . Զի եկին զկնի իմ :
(14) Ոմեկ . ի բարկութե սրտմտութն ան : (15) Ոմեկ .
Զձեզ յանապատի աստ : (18) Ոմեկ հոմայտի . Դոմ օբի

քննել բաժանեացին որդիքն ելի զԵլուստն զԵլուստն
 գուծի : * և ոչ ևս ժառանգեսցուք 'ի մէջ նոյ յանցիցն 19
 յորդանանու և անդր . զի ունիմք զքիմակս մեր յայս
 կոյս յորդանանու յարեւելից : * Եւ ասէ ցնն մովսէս . 20
 եթէ առնիցէք ըստ բանիդ ըստ այգւիկ . եթէ վառի
 ցիւք առաջին ան 'ի պատերազմ . * և անցցէ՛ մեր ամ վա 21
 ռեալ ընդ յորդանան առաջին ան , մինչև սատակիցի
 թշնամին նք առաջի նք , * և նուաճեացի երկիրն առա 22
 ջին ան , և ասլա գառնայցէք , քաւեալ լիջիք առաջին ան
 և յեկէ . և եղիցի երկիրս այս մեզ 'ի կարուած տառի
 ան : * Ապա թէ ոչ ազնիցէք այդպէս , յանցաւոր գաւա 23
 նիցիք առաջին ան . և ծանիլիք զմեզս մեր ' յորժամ հա
 սանիցեն մեզ յարիք : * Եւ շինեալիք գուք մեզ քաղաքս 24
 արդին մերոց , և դադարս խաղանց մերոց . և որինչ ել
 'ի բերանոյ մերմէ առնիցէք : * Եւ խառնեցան որդիքն 25
 ռուբինի և որդիքն գաղայ լի մովսիսի . և ասեն : արազ
 ցնն ծառայք թո՛ որպէս հրամայեաց մեզ տէրդ մեր .
 * ադի մեր և կանայք մեր և ամենայն անասուն մեր՝ կազ 26
 ցնն 'ի քաղաքս գաղաադու . * և ծառայք թո անցցնն 27
 վառեալք և կազմեալք առաջին ան 'ի պատերազմ , ուն
 և տէրգ ասէ : * Եւ յանդիման արար նոյ մովսէս զե 28
 րկազար քահանայ , և զյեսու որդի նաւեայ , և զիշխանս
 նահապետաց ցեղիցն ելի : * Եւ ասէ ցնն մովսէս . ե 29
 թէ անցցեն որդիքդ ռուբինի և որդիքդ գաղայ ընդ
 մեզ ըստ յորդանան , ամ վառեալ 'ի պատերազմ առա
 ջին ան , և տէրեցէք երկիրն , տալիք գոցա զերկիրն գա
 ղաադու 'ի կալուածս : * Ապա թէ ոչ անցցեն լի մեզ 30
 վառեալք 'ի պատերազմ առաջին ան , անցուսիք զադի
 գոցա և զկանայս գոցա , և զանասուն գոցա յառաջու
 քոյն քան զմեզ յերկիրն քանանացոց . և ժառանգես
 ցեն ընդ մեզ յերկիրն քանանացոց : * Պատասխանի 31
 ետուն որդիքն ռուբինի և որդիքն գաղայ՝ և ասեն .
 'զորինչ ասէ տէրդ ցծառայս իւր՝ արատցուք : * մեք 32
 անցցուք վառեալք յերկիրն քանանացոց , և առջիք
 մեզ կալուածս յայս կոյս յորդանանու : * Եւ ետ մով 33
 սէս

նախ . Մինչև բաժանեացեն որդիքն : (19) Ոման . 'ի մէջ
 նոյ յանցիցն յոր : (20) Ոման . Եթէ արատցէք ըստ բա՛ :
 (21) Օրինակ . Թշնամին նք յերեսաց նք : (23) Ոման .
 Առնիցէք այնպէս . յանցաւոր գառնիլիք : Ռ-ր ասին
 յաւելու . Առաջին ան . և ծանիլիք զմեզս : (29) Ոման .
 Եւ տէրեցէք երկիրն առաջին ան : (31) Ոման .
 Զորինչ ասաց տէրդ : (32) Ոման .
 յաւելու . Մեք անցցուք վառեալք առաջին ան յերկիրն
 քան . . յայնչկոյս յորդանանու :

34 մէջ օրգւոյն գազայ և օրգւոյն անգրինի և կիտլոյն
 զին մանասէի օրգւոյն յալսեմայ. զ(Թագաւորութեան
 սեհունի արքային ամսկրհացւոյ, և զ(Թագաւորութեան
 օժգայ արքային բասանու. զերկիրն և զքաղաքս մահ
 35 ժանգրիւրովք, և զքաղաքս երկրին շուրջմանի : * Եւ
 36 ժանգրին օրգիւն գազայ զգերուն, և զաստարովք, * և
 37 զարմար, և զստար, և զյագեր : * և բարձրացուցին
 զն. և զնամբան, և զբաւթառան, քաղաքս ամուրս,
 38 և զազարս հօտից : * Եւ օրգիւն ուղիւն շինեցին զե
 39 սեբուն, և զերկերիւ, և զկարիւթեմ : * և զգեղման,
 շուրջ ամրացուցեալս, և զսեբամայ. և անուանեցին թ
 անուանց իւրեանց զանունս քաղաքացն՝ զոր շինեցին :
 40 * Եւ զնայ օրգի մաքիրայ օրգւոյ մանասէի՝ ի զալսապ
 41 և առ զնա, և կորոյս զամուրհացին որ բնակեալ էր ի
 42 նասէի. և բնակեցաւ անգ : * Եւ յայիք մանասեան յո
 43 գաւ՝ առ զքաղաքս նոցա, և անուանեաց զնմ ավանս
 44 յայիրայ : * Եւ նաբաւ գնաց՝ և առ զկանաթ և զաւանս
 նր, և անուանեաց զնմ նաբաւթ ըստ անուան իւրոյ :

ԳԼ. ԼԳ.

1 Եւ այս են բանակեալք օրգւոյն Ելի՝ յորմհեանծ. 2
 Ելին յերկրէն եգիպտացւոց հանգերձ զօրուն իւ
 2 րեանց՝ ի ձեռն մովսէի և ահարոնի : * Եւ գրեաց մով
 3 ւէս զյուս նց, և զբանակեալք իւրեանց բանիւ ան :
 4 Եւ այս են բանակեալք գնացիւց նց : * Չուեցին յաւան
 սեայ յամեանն առաջնում, ի հնգերասանմորդում
 առաք՝ ամոյն առաջնոյ. զայդոյ զսողին Ելին օրգիւն
 Ելի բարձրացեալ ձեռամբ առաջի ամ եգիպտացւոյն :
 4 * և եգիպտացիքն թաղեցին զնմ մեռեալսն ի նոցանէ :
 5 զորս կռուարեաց նր զնմ անգրանիկս յերկրին եգիպ
 6 տացւոց. և ի գիս նց արար զբէժինդրաւ նր : * և
 7 լուեալ օրգւոյն Ելի յաւանսեայ բանակեցան ի սոկ
 քովթ :

(35) Այս. Եւ զարուր և զսովքար : (35) Ուսն յաւելա
 ծով անի. Եւ զարուր. զարթ. զսովքար, և զյագեր,
 յօգրեհալ : (36) Ուսն. Եւ զբաւթառան, քաղաքս :
 (37) Ուսն. Եւ զերկերիւն, և զկարիւթեմ : (38) Ուսն
 յաւելա. Եւ զնեթ և զբէժման : (39) Ուսն. Եւ զնային
 օրգիւն մաքիրայ. և առին. և կորուսին : (42) Ուսն.
 Նաբաւթ. ըստ անուան իւ :

ԳԼ. ԼԳ. (1) Ուսն. Եւ այս են բանակեալք օրգւոյն
 Ելի : (2) Ուսն. Եւ զբանակեալք. իմ բանակեալք իւր
 եանց : (4) Այս. Եւ եգիպտացիքն թաղեցին զնմ մեռ :

քովի : * Եւ չգտաւ 'ի սովորովս : Բանակեցան 'ի '6
 բովանդակ , որ է մասն ինչ անապատին : * Չուեցին 'ի '7
 բովանդակ , և բանակեցան առ բերանովն եպիսկոպոսայ ,
 որ է յանդիման ընելանփանայ , և բանակեցան հանգէպ
 մակդոկոսայ : * Չուեցին հանգէպ եպիսկոպոսայ , և ան '8
 ցին ընդ միջ ծովուն յանապատն , և գնացին նորա ե-
 րեքօրեայ շանապարհ ընդ անապատն , և բանակեցան
 զգաւն աղբարբն : * Չուեցին 'ի գառն աղբարբն ' և '9
 եկին յեղիմ : և եկն յեղիմ երկառասան ակն ջրոց , և եւ-
 թանառուն ծառ արմաւենեայ . և բանակեցան անդ առ
 Զրովն : * Չուեցին յեղիմայ , և բանակեցան զափամբ '10
 կարմիր ծովուն : * Չուեցին 'ի կարմիր ծովն , և բա '11
 նակեցան յանապատն 'ի սին : * Չուեցին 'ի սին անա '12
 պատեն , և բանակեցան 'ի հաւափ : * Չուեցին 'ի հաւ '13
 փայ , և բանակեցան յեղիմ : * Չուեցին յեղիմայ , և բա '14
 նակեցան յափիգիլն . և ոչ գոյր Զուր բմեղլայ ժողո-
 վբեռնն : * Չուեցին յափիգիլնայ , և բանակեցան '15
 յանապատն 'ի սինայ : * Չուեցին յանապատն սինայ , '16
 և բանակեցան 'ի գերեզմանս ցանկուլն : * Չուեցին '17
 'ի գերեզմանաց ցանկուլն , և բանակեցան յաւերովի :
 * Չուեցին յաւերովիայ , և բանակեցան յաւթամա : '18
 * Չուեցին յաւթամայ , և բանակեցան յաւմոնփարէս : '19
 * Չուեցին յաւմոնփարեայ , և բանակեցան 'ի դեբ '20
 նա : * Չուեցին 'ի դեբնայ , և բանակեցան 'ի գէս '21
 ա : * Չուեցին 'ի գէսապէ , և բանակեցան 'ի մակեդ '22
 զաթ : * Չուեցին 'ի մակեդիաթայ , և բանակեցան 'ի '23
 սովփար : * Չուեցին 'ի սովփարայ , և բանակեցան 'ի '24
 քարազաթ : * Չուեցին 'ի քարազաթայ , և բանակե '25
 ցան 'ի մակելովի : * Չուեցին 'ի մակելովիայ , և բա '26
 նակեցան 'ի կատառաթ : * Չուեցին 'ի կատառաթայ , '27
 և բանակեցան 'ի կարաաթ : * Չուեցին 'ի կարաաթայ , '28
 և բանակեցան 'ի մատեկա : * Չուեցին 'ի մատեկայ , '29
 և բանակեցան 'ի սելմոնա : * Չուեցին 'ի սելմոնայ , և '30
 բանակեցան 'ի մատուրու : * Չուեցին 'ի մատուրու '31
 թայ , և բանակեցան 'ի բանեա : * Չուեցին 'ի բա '32
 նայ ,

(7) Ոմանք յօրինակայ 'ի Բուր առաջ իկայ համարգլախո . Չուե-
 ցին , յաւելուն . Եւ . Ռանն ցհամարն 48 : (11) Ոմանք . Թա-
 նապատն 'ի սին : (12) Ոմանք . Եւ չուեցին 'ի սինայ ա-
 նա : Կա 'ի սինն անապատն : (14) Ոմանք . Եւ բանակե-
 ցան յափիգիլի : (15) Ոմանք . Եւ չուեցին յափիգի-
 նայ . յանապատն սինա : (23) Ոմանք . Եւ բանակեցան
 'ի սիփար : (26) (27) 'ի Վատաթայ . Գի կատառաթայ :
 (27) (28) Օրինակի . 'ի ատարաթ : Եւ չուեցին 'ի ատար-
 թայ , և բանակեցան 'ի մատեկ :

- 33 նեայ, և բանակեցան 'ի լերինն գագազ : * Չուե-
ցին 'ի լեռնէ անտի գագազայ, և բանակեցան յեռե-
34 բաթա : * Չուեցին յետեբաթայ, և բանակեցան յեր-
35 րոն : * Չուեցին յերրոնայ, և բանակեցան 'ի գասիոն-
36 գաբեր : * Չուեցին 'ի գասիոնգաբերայ, և բանակեցան
37 յանապատին 'ի սին : * Չուեցին 'ի սինն անապատէ .
և բանակեցան յանապատին փարանու, այն է կազէս :
Չուեցին 'ի կազէսայ, և բանակեցան 'ի հովը լերինն,
38 մերձ առ երկրաւն եզովնայ : * Եւ ել ահարոն քահա-
նայ 'ի լեւառն հրամանաւ տն' և մեռաւ անդ . 'ի քառապ-
նորորդի ամի երանելոյ որդւոցն իլի յերկրին եգիպ-
տացւոց . յամենանն հինգերորդի' որ օր մի էր ամսոյն :
39 * Եւ ահարոն էր հարեւր և քսան և երից ամաց յոր-
40 ժամ մեռաւ 'ի հովը լերինն : * Եւ լուաւ քանանէս ար-
քայ արագայ, և ինքն բնակեալ էր յերկրին քանանաց-
ւոց, յորժամ մտանէին որդիքն իլի, և ետ պատերազմ
41 ընդ իլի, և առ 'ի նոցանէ գերի : * Չուեցին 'ի հովը լե-
42 րէն, և բանակեցան 'ի սելմոնա : * Չուեցին 'ի սելմոնայ,
43 և բանակեցան 'ի փենով : * Չուեցին 'ի փենովայ, և բա-
44 նակեցան յորովթ : * Չուեցին յորովթայ, և բանակե-
45 ցան 'ի գայլ' յայն կոյս սահմանացն մովարու : * Չուե-
46 ցին 'ի գայլայ, և բանակեցան 'ի գէմոնգազ : * Չուե-
ցին 'ի գէմոնգազայ, և բանակեցան 'ի գեզմոնգէբազ-
47 թէմ : * Չուեցին 'ի գեզմոնգէբազթեմայ, և բանակե-
ցան 'ի լերինն տաբարիմ յանգիման նաբաւայ : * Չուե-
48 ցին 'ի լերանցն նաբաւայ, և բանակեցան յարեւմտից
49 մովարու առ յորդանանաւ յանգիման երեքոյի : * և
բանակեցան զյորդանանաւ 'ի մէջ եսեմովթայ . մինչ-
ցմեղսատով յարեւմտից մովարու :
50 * Եւ խոսեցաւ տր ընդ մովսիսի յարեւմտից մովարու ծէ-
51 առ յորդանանաւ յանգիման երեքոյի' և ասէ : * Խօ-
սեաց ընդ որդիսդ իլի' և ասասցես զգոտա . դուք ա-
հաւազիկ անցանէք ընդ յորդանան յերկրին քանանաց
52 ւոց . * և կորուսիք զամբ բնակիւս երկրին յերեսաց
ծէ-

(35) Օրէնաի Բ. Յերրոնեայ... 'ի գասիոնգաբեր :

(36) Ուրան յաւելու . 'ի սին' որ է կադէս : (37) Ոման .
Մերձ առ երկրին եզովնայ : (40) Ոման . Եւ լուաւ
քանանիս ար' : (40) Յայր պալատի . Մտանէին որդիքն
իլի : Եւ էք գոգեալ ընդ իլի, և առ 'ի նոցանէ գերի :
(47) Ուրան . Եւ բանակեցան 'ի տաբարիմ : (49) Ոման .
Զյորդանանաւ 'ի մէջ եսեմովթայ : (50) Ոման . Յա-
րեւմտայ մովարու առ յորդանանաւ : (51) Աս .
Երկրին քանանացւոց : (52) Ոման . Կուռս ճուլածոյն
նի կործանեալիք :

անրոց . և կործանեալիք զգիտանայս երկրի նոցա . և
 զամ կուսաւ ձուլածոյսնց կորուսիք . և զամ զարձանս
 նոցա՝ բառնայցէք 'ի միջոյ : * Եւ կորուսիք զբնակիչս 53
 երկրին , և բնակեալիք դուք 'ի նմա . զի ձեզ ետու զեր
 փրին նց 'ի վիճակ , * ըստ ցեղից ձերոց , ըստ բազմաց՝ 54
 բազմացուցանիք զկալուածս իւրեանց . և ըստ սա
 իւսուց՝ սակաւացուիք զկալուածս իւրեանց : Ու ի
 լանիցէ յանուն ուրուք՝ անդ լինիցի . ըստ ցեղից նա
 կառուածն ձերոյ ժառանգեալիք : * Եւ եթէ ոչ կո 55
 ըստանէք զբնակիչս երկրին յերեսաց ձերոց , եղիցին
 զոր Թողուցուքն 'ի նոցանէ՝ խոչ յական ձերում , և
 նետք 'ի կողս ձեր . և եղիցին ձեզ թշնամիք յերկրին յո
 քում դուք բնակիցէք . * և եղիցի որպէս խորհի առ 56
 նել նոցա՝ արարից ձեզ :

ԳԼ ԼԴ

ԺԸ Եւ խոսեցաւ ար ընդ մոզսիսի և ասէ : * Պատուի 1
 րեա՝ որդւոցն ելի՝ և ասացես ցնմ . դուք մտանէք 2
 յերկրն քանանացւոց , և այն լիցի ձեզ 'ի ժառանգու
 թի . երկիրն քանանու հանգերձ սահմանօք իւրովք :
 * Եւ եղիցի ձեզ կողմն ընդ հարաւ 'ի պինն անապատէ 3
 մինչև մօտ յեգոմ : և եղիցին ձեզ սահմանքն որ ընդ հա
 բաւ իցեն , 'ի մասնէ աղի ծովուն յարեւելից կողմանէ :
 * Եւ պատիցին սահմանքն ձեր 'ի հարաւոյ՝ ընդ սարն 4
 աերարինայ , և անցցեն յենակ , և եղիցին ելք նք ընդ
 հարաւոյ կողմն կադէսբառնեայ . և ելցեն յաւանն ալ
 րադայ , և անցցեն յասեմոն : * Եւ պատիցին սահմանքն 5
 յասեմոնայ ձորոյն եդիպտացւոց . և եղիցին ելք նորա
 ընդ ծովն . * և սահմանք ծովուն ձեզ լիցին : Ծովն ան
 սահման իցէ . և այն լիցին ձեզ սահմանք ծովուն : * Եւ 6
 միս լիցին ձեզ սահմանք ընդ կողմն հիւսւսոյ . 'ի մեծէ
 ծովէն չափեալիք ձեզ զեռնյեռնայն . * և 'ի լեռնէ ան 8
 տի չափեալիք զնոյն մինչև 'ի մուտսն եմաթայ . և եղի
 ցին

(54) Օրինակի . Բազմացուցանիցէք . . . սակաւացուցա
 նիցէք . . . ըստ ցեղից ցեղից նահապէ : (55) Որին . Եւ
 թէ ոչ կորուսանիցէք : (56) Որին . Որպէս խորհեցայ
 առ նել նոցա :

ԳԼ ԼԵ . (2) Որին . Դուք մտանիցէք . . և այն լինիցի
 ձեզ . . . երկրին քանա : (3) Որին . Եւ եղիցի ձեզ սահ
 մանքն ընդ հարաւ : (4) Որին . Եւ նք չ հարաւակողմ
 (5) Որին . Եւ պատեացեն զսահմանքն յասեմոնայ . . .
 ելք նք 'ի ծովն : (7) Աստ . Զեզ զեռնայն լեռնայն :
 (8) Որին . Սահմանքն արադաբայ :

- 9 ցին ելքն նորա սահմանք արագաբայ . * և ելանիցէ առ
սահմանդն եփրոնայ . և եղեցին ելք նր ասիռնայիդ .
10 այն լիցին ձեզ սահմանք 'ի հիւսւտոյ : * Եւ չափեսցիք
ձեզ սահմանս յարեւելից , յասիռնայիդայ ցահպամար .
11 * և իջանիցեն սահմանքն 'ի սեպփամարայ ցրեզայ , յաւ
րեւելից կողմանէ աղբերացն . և իջեն սահմանքն 'ի բե
12 ղայ մինչև ցծովն քենարայ յարեւելից կողմանէ . * և ի
ջանիցեն սահմանքն մինչև ցյորդանան . և ելք նր լիցին
ծովն աղի . այն ըմ երկիր լինիցի ձեզ , և սահմանքնր
13 չարջանակի : * Եւ պատուիրեաց մովսէս որդւոցն իւր
և ասէ . ' այսէ երկիրն զոր ժառանգիցէք զսա վիճաւ
կաւ . ո՞ր հրամանս ետ եմ ասել զնա ինն ցեղցն , և կի
14 ոյ ցեղին մանասէի : * Ասնն զի առ ցեղ որդւոցն առ
բնին և ցեղ որդւոցն դադայ ' ըստ ասնոց նահապետաց
15 իւրեանց . * և կէս ցեղին մանասէի զվիճակս իւրեանց
յայնկոյս յորդանանու յանգիման երեքոյի 'ի հարաւոյ
բնդ կողմն արեւելից :
16 * Եւ խօսեցաւ եմ ընդ մովսիսի ' և ասէ : * Այս ան ծիծ
17 ուանք են արանցն ' որ ժառանգեցուցանիցեն ձեզ զեր
18 կիրն . Եղիազար քահանայ , և յեսու նաւեան . * և մի
մի իշխան 'ի ցեղէ առնուցուք ժառանգեցուցանել ձեզ
19 զերկիրն : * Եւ այս անուանք են արանց : Յեղին յու
20 դայ ' քաղէր որդի յեփոնեայ : * Յեղին շմաւոնի , սա
21 դամիէլ որդի սմիուդայ : * Յեղին բենիամինի , ելզադ
22 որդի քաղովզայ : * Յեղին գանայ , իշխան բակբիր
23 որդի եգլայ : * Որդւոցն յովսեփայ , ցեղի որդւոցն
24 մանասէի իշխան , անիէլ որդի սուփիզայ : * Յեղի
որդւոցն եփրեմի իշխան , համուէլ որդի սաբաթայ :
25 * Յեղին զաբուղոնի իշխան , եղիսափան որդի փառնա
26 քայ : * Յեղի որդւոցն իսաքարայ իշխան , փաղաիէլ
27 որդի ոգիայ : * Յեղի որդւոցն սաբայ իշխան , աքիովս
28 որդի սելուփայ : * Յեղին նեփթաղիմայ իշխան , փա
29 դայէլ որդի մեուդայ : * Սոքա են որոց հրամանս ետ եմ
քաժանել որդւոցն իւր զերկիրն քանանացւոց :

ԴԼ.

(9) Ոմանք . Ելք նր ասիռնային : (12) Ոմանք . Անիցին
մինչև ցծովն աղի : (15) Ոմանք . յաւելուածով . Եւ կիտայ ցե
ղին մանասէի զվիճակս իւրեանց : Երկու ցեղ և էնն ասի
'ի իսրաւած ինքնայն յայնկոյս : (15) Ոմանք . 'ի հարաւոյ Է
կողմն արեւմտից : (23) Ոմանք . Անիէլ որդի սուփիզայ :
(26) Ոմանք . Փողաիէլ որդի ոգայի : (27) Ոմանք . Որդի
սելեմայ : (28) Ոմանք . Փաղեիէլ որդի միուդայ :

Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի յարևմուտս մովսիսի
 Եւ Եզրբ յորդանանու յանդիման երեքոյն՝
 Եւ ասէ : * Հրաման տուր որդւոցն Ելի . Եւ տացն զե
 տացւոցն 'ի վիճակաց կալուածոց իւրեանց քաղաքս
 բնակուեց , Եւ բուրաստանս շուրջ զքաղաքս իւրեանց
 տացն զեւտացւոցն : * Եւ եղեցին նոյն քաղաք բնակու
 Թե . Եւ դատուցեալքն նոցա եղեցին խաշանց նոյն , Եւ Թմ
 չորքոտանեաց նոյն : * Եւ արուարձանք քաղաքացն զորս
 տայցէք զեւտացւոցն 'ի պարսպէ քաղաքին . Եւ արտաքոյ
 քաղաքին երկուս հազարս կանգունս շուրջանակի : * Եւ
 չափեալիք արտաքոյ քաղաքին , յարեւելից կողմանէ եր
 կուս հազարս կանգունս . Եւ ընդ ծովակողմն երկուս
 հազարս կանգունս . Եւ ընդ կողմն հիւսակի՝ երկուս հա
 զարս կանգունս . Եւ ընդ կողմն հարաւոյ՝ երկուս հա
 զարս կանգունս : Եւ քաղաք 'ի մէջ այնորիկ լինիցն
 ձեզ : Եւ դարուարձանս քաղաքացն : * Եւ զքաղաքսն զորս
 տայցէք զեւտացւոցն զվեց քաղաքս ապաստանից զոր
 տայցէք՝ փախել անգր սպանողին : Եւ աս այնու քառա
 ասն Եւ երկուս քաղաքս : * Ընդ Թմ քաղաքս՝ բառասուն
 Եւ Թմ քաղաք տայցէք զեւտացւոցն : Եւ զնոսա՝ Եւ զբու
 բաստանս իւրեանց : * Եւ զքաղաքսն զոր տայցէք 'ի
 կալուածոց որդւոցն Ելի . 'ի բազմաց՝ բազումս , Եւ 'ի
 սակաւուց՝ սակաւս . ըստ իւրաքանչիւր ժառանգուն
 զոր ժառանգիցին , տացն 'ի քաղաքաց անտի զեւտաց
 ւոցն : * Եւ խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի՝ Եւ ասէ . * Խա
 օնաց ընդ որդիսն Ելի՝ Եւ ասասցես ցնն : Դուք աւա
 զիկ անցանէք ընդ յորդանան յերկիրն քանանացւոց ,
 * Եւ դատուեցիք ձեզ քաղաքս , որ լինիցին ձեզ ապաս
 տանաց՝ փախել անգր սպանողին : ՍԵ՛ որ հարկանիցէ
 զանձն ուրուքակամայ , * եղեցին ձեզ քաղաքս ապաս
 տանի 'ի մերձաւորէ արեւոյն . Եւ մի մեռածիցի սպա
 նօզն՝ մինչև անցէ աստի ժողովրդեանն 'ի դատաստա
 նի : * Եւ քաղաքսն զոր տայցէք՝ վեց քաղաքս ապաս
 տա

ԳԼ. ԼԵ. (2) Յօդանիւն . Եւ բուրաստան շուրջ : (4) Ու
 անս . 'ի պարսպաւոր քաղաքին Եւ արտաք : (4) Սուր . Եւ
 արտաքոյ պարսպին երկուս հազարս կանս : (5) Ոմանս .
 Եւ արեւելից կողմ . Եւ ընդ կողմն հիւսակոյ . Եւ ընդ ծով
 ակողմ . Եւ ընդ կողմն հարաւոյ : (6) Ուրեմս Գ Լինե .
 Քառասուն Եւ երկուս քառասուն Եւ երկուս քաղաքս .
 Եւ ընդ Թմ : (11) Ոմանս . Փախել անգր սպա : (12) Ու
 անս . Սինչև կացէ Կա կայցն , աստի ժողով : (13) Ու

- 14 տանի լինիցին՝ ձեզ . * երես քաղաքս տաղիք յայն հոյս
յորդանանու, և երես քաղաքս տաղիք յերկիրն քանա,
15 նացւոյ : * Եւ եղիցի այն ապաւինուծի որդւոցն իւրի,
եկին և պանդխտի 'ի միջի ձերում . և եղիցին քաղաքքն
այնորքիկ ապարտանիք, փախչել անգր լծի որ հարկանիցէ
16 զանձն ուրուք տկամայ : * Եւ եթէ երկաթեղէն անօ
թով որ հարկանիցէ՝ և սպանանիցէ զնա, ապանօր է .
17 մահո՛ւ մեռցի սպանօղն : * Եւ եթէ բռնաբարաւ որով
մեռանիցի որ հարկանիցէ զնա և մեռանիցի, սպանօղ է .
18 մահո՛ւ մեռցի սպանօղն : * Եւ եթէ փայտեղէն անօթով
'ի ձեռանն որով մեռանիցի որ հարկանիցէ զնա և մե
19 ռանիցի, սպանօղ է . մահո՛ւ մեռցի սպանօղն : * Մերձա
ւոր արեանն սպանցէ զսպանօղն . յորժամ պատահեա
20 ցէ նմա սպանցէ զնա : * Եւ եթէ առ թշնամուն մեղա
ցէ զնա . և ձգեսցէ նմա զեմ անօթ խարդախուծի՝ և
21 մեռանիցի . * կամ առ քինալ հարկանիցէ զնա ձեռամբ
իւրով և մեռանիցի, մահո՛ւ մեռցի որ եհարն . սպանօղ
է, մահո՛ւ մեռցի որ սպանանիցէն . մերձաւոր արեանն
22 սպանցէ զսպանօղն 'ի պատահելն նր նմա : * Ապա թէ
մեղապահաւ՝ և ոչ առ թշնամուն մեղացէ զնա, և ձգես
23 ցէ նմա զեմ անօթ և ոչ խարդախուծի՝ . * կամ զեմ
քար որով մեռանիցի, և ոչ գիտուծի հարկանիցէ զնա՝
և մեռանիցի . և նա ոչ էրնր թշնամի, և ոչ խնդրէր յար
24 առնել նմա . * գատեսցի ժողովուրդն 'ի մեջ հարկա
նեցեացն, և 'ի մեջ մերձաւորի արեանն լը գատասաւ
25 նօղն 'ի մերձաւորէ արեանն : Եւ յուղարկեսցէ զնա
ժողովուրդն անգրէն 'ի քաղաքն ապաստանի յոր ապա
ւինեալն էր . և բնակեսցէ անգր մինչև մեռանիցի քա
26 հանայն մեծ զոր օծին իւզօն սրբօթն : * Եւ եթէ
եղանելով ելանիցէ սպանօղն բոս սահմանս քաղաքին
27 յոր ապաւինեալն էր . * և գտցէ զնա մերձաւոր ար
եանն արտաքոյ սահմանաց քաղաքին ապաստանի իւրոյ,
սպանցէ մերձաւոր արեանն զսպանօղն . և մի լիցի մա
28 հապարտ : * Ասան այնորիկ 'ի քաղաքի ապաստանին
իւ

ման . Զմեց քաղաք ապաստանի լինիցի ձեզ : (15) Ո
ման . Եւ եղիցին այն ապա' . . . և պանդխտին 'ի միջի
ձերում եղիցին քա' : (17)(18) Ոման . Մահո՛ւ մեռա
նիցի սպա' : (20) Ոման . Զեմ անօթ խարդախուծն :
(21) Ոման . կամ առ 'ի քինալ հար' . . . սպանցէ զնա
զսպանօղն : (23) Ոման . կամ զամենայն քարով, որով
մե' . . . և նա չէր նր թշնամի : (26) Ոման . Յոր ապաւի
նեցեալն : (27) Բաւա' . Եւ մի լինիցի մահապարտ :
(28) Ասա' . 'ի քաղաքի ապաւինին իւրոյ բնա' :

Բերդը բնակեցէ՝ մինչև մեռանիցի քահանայն մեծ . և
 յետ մեռանելոյ քահանայն մեծի , քարէջի անգղէն
 սպանօղն յերկիր կաշուածոց իւրոց : * Եւ եղցի այս 29
 ձեզ յիրաւունս դատաստանի յազգս ձեր , յամբ բնա-
 կուէ ձերում : * Այս որ հարկանիցէ զանձն . վկայիւք 30
 սպանցեն զսպանօղն . և մի միայն վկայ՝ մի վկայեացէ
 սպանանելոյն զանձն : * Եւ փրկանօ ընդ անձին՝ ի սպա 31
 նողէն՝ որ մահապարտ իցէ , մի առնուցուք . այլ մահու-
 մեռանիցի : * Եւ մի առնուցուք փրկանս վն փափե՛ 32
 լոյ՝ ի քաղաքն ապաստանի , առ միւսանգամ բնակելոյ
 յերկրին , մինչև մեռանիցի քահանայն մեծ : * Եւ մի 33
 չաղափիցէք զերկիրն . և զքաւիցի երկիրն յարենէն
 հեզոյ՝ ի վերայ նոյ , եթէ ոչ արեամբն հեզու : * Եւ մի 34
 պղծիցէք զերկիրն յորում բնակիցէք ի նմա . յորում
 ես բնակեցայց ի միջի ձերում . զի ես եմ ար անձեր ,
 որ բնակիցեմ ի մէջ որդւոցն իւրի :

ԳԼ. ԼԶ.

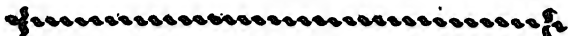
ԿԱԼ Եւ մատենի իշխանք ցեղի որդւոցն դազապառ որդւ 1
 ալ մաքիրայ՝ որդւոյ մանասէի ի ցեղէ որդւոցն
 յովսեփու . և խօսեցան առաջի մովսէսի , և առաջի ե-
 զիապարու քահանայի , և առաջի իշխանաց ասոց նա-
 հապետաց որդւոցն իւրի , * և ասեն . Տեսանք մերում 2
 հրաման ետ ար , ասլ զերկիրն ժառանգութի վիճակ
 որդւոցն իւրի , և տեսանք հրաման ետ ար՝ առ ժառան-
 գութի դատերացն սաղապառու եղբոր մերում : * Եւ 3
 արգ՝ եթէ ընիցին միում ցեղիցն իւրի կանայք . և բառ-
 նայցէ՛ վիճակ նոյ ի կաշուածոց հօրն իւրեանց . և յա-
 ւելուցու ի ժառանգութի այնր ցեղի որոց ընիցին կա-
 նայք . և ի վիճակի ժառանգութի մերոյ բառնայցէ՛ :
 * և եթէ ընիցի թողութի որդւոցն իւրի , յաւելուցու 4
 ժառանգութի նոյ ի ժառանգութի ցեղի , որոց ընի-
 ցին կանայք . և ի ժառանգութի ցեղի աղբիս մերոյ բառ-
 նայցէ ժառանգութի նոյ : * Եւ պատուիրեաց մովսէս 5
 որդւոցն իւրի հրամանաւ արն՝ և ասէ . առ այն զոր ասաց
 ցնա ցեղ որդւոցն յովսեփայ : * Այս բանէ զոր հրա- 6
 ման ետ ար դատերացն սաղապառու , և ասէ : Արոց
 հաւ

(31) Ռմմ . Որմահապարտ է , մի առնու : (34) Ռմմ .
 ՏԲ ան , որ բնակեմ ի մէջ որդւոցն :
 ԳԼ. ԼԷ . (3) Ռմմ . Միում ի ցեղիցն իւրի . . ի կաշուա-
 ծոց հարց մերոց . և յաւելուցու : (3) Ռմմ . առանց հար-
 ջական ուրախի անին զբառս , բառնայցէ : Յոր ուրա-
 ղնէ՛ բառնայցի :

- հանց թուեացի յայս նց՝ եղեցին նոցա կանայք . բոլոր
 7 'ի ցեղէ հօրն իւրեանց եղիցին կանայք : * Եւ մի փոխնա
 ցի ժառանգուի որդւոցն իւր ցեղէ 'ի ցեղ . զի յիւրա
 քանչիւր ժառանգութի հայրենի ցեղի իւրոյ յարիցեն
 8 որդիքն իւր : * Եւ ամ օրիորդ մերձաւոր ժառանգու
 թի 'ի ցեղից որդւոցն իւր միւսմ աւմեք յազգականէ
 հօր իւրոյ լինիցի կին . զի մերձաւորացեալսն որդիքն
 9 իւր զիւրացեանչիւր հայրենի ժառանգութի իւր : * Եւ
 մի փոխնացի վեճակ 'ի ցեղէ յայլ ցեղ . պլ իւրաքան
 10 չիւր յիւր ժառանգութի յարիցեն որդիքն իւր : * Եւ
 որպէս հրաման ետ ար մովսիսի , այնպէս արարին դու
 11 տերքն սաղպառադու : * Եւ եղեն թերսա , և եգգա , և
 մեղքա , և նուա , և մաազա , գառերքն տաղպաազու
 12 հօր եղբարց որդւոց իւրեանց կանայք : * 'ի ցեղէն մա
 նասէի որդւոցն յովսեփայ եղեն կանայք : և եղեն ժա
 ռանգութիք նոցա յազգատունի հօրն իւրեանց :
 13 * Այս են պատուիրանք և իրաւունք և գատաւանք
 զոր պատուիրեաց ար 'ի մեզն մովսիսի , յարեմուսա
 մովաբու , առ եղերք յորգանանու յանդիման երեքդի :

Կաթարեցաւ ԹԻԻԻ :

-
- (7) Ոման . 'ի ցեղէ 'ի ցեղ . 'ի հայրենի ցեղին իւրոյ :
 (7) Այս . Յեղի իւրոյ յարեացին որդի : (8) Յօրնալի
 գիտաւոր . և 'ի լուսն . հաւանիտաւոր . հաւանիտ
 ալոյ : (8) Օրինակ . Մի ուսմեք յազգականէ հօր իւ
 րոյ . . . զիւրաքանչիւր զհայրենի : (9) Այս . Յարեացին
 որդիքն իւրայելի :
 'ի լուսնալի . աման . դէն . կատարեցաւ գիւրք թուացա :

ՆՍԽԱՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԻ ՕՐԻՆԱՑ

Լ՝ յո է պարմառ Գրոյո ու Իւնի երկրորդում օրինաց : Մեծ
 ի խնաման հատու ճաշիտի, զի երկու եւս ամս պիտի առ
 'ի լրամբ Գառառան ամաց առաքելութիւն Եւ յեւրոյ անտի : Վէ
 որոյ պատշաճաց ծաղւղարեանն զի մի մեղիւաւ Բաւաղային յօրէ
 նայն : Ե զի մեռան առաքլնքն, որոյ իբրեւ համաց քաւան օրինակ .
 ապա զի մի Գառառն օրաւ հաճարեցին ինչեանց պրկեան, երկու
 գէ զմի օրինան վերջնայն, որի ծառանգեցող եկն զերկինք . զի
 'ի պարմառաւ երկրորդիս' եւ նախագրելոյն եւս պատշաճացին : Միւ
 եւս ապա յանցիկն նոցա ընդ ծովն մինչ յամս Գառառաներոյ 'ի
 մնաք միտանեցաւ ամսոյն, երկուրդն զպարմառ ծանանային
 եւ պրկեալութիւն : Յորում Բաղամ ինչ ճարգարեանց, լն Ին : Եւ
 զն առաւել պատշաճիւն իարգէ նոցա օրինութիւն 'ի պահելն, եւ
 անեծսոյ ցաւապիւն 'ի յանցանելն, զի դիւրաւ գիւցեցն յաւեալ
 բանն : Գրեալ եւ իարգանելիւր ցեղիցն օրինութիւն ճարգարեալ
 կան : յանցեալ պատշաճարգն յետագայ, եւ Եւ 'ի լրաման նախա
 ճալաւ, եւ խնամանեցաւ : Եւս անի գիրքս լուծ ծանանայի եւ
 ինչ ամաց, յորս զանցեալ պատշաճան ամսոյն երկուրդեաց զպար
 մառիս : Իսկ Բաղամիսկ հինգ գիրքս ճաշիտի' անի լուծ ծանա
 նայի' յեւրոյն 'ի Գրաւարկն ցլխանան ճաշիտի . **Քչնի** . ամ :

ԳԼՈՒԽԲ ԵՐԿՐՈՐԴ օրինաց :

Ա . Երկուրդեւր մեկն ճաշիտն զօրինակն' ան պաշայոյ . եւ ցաւալ
 նէ ինչ պատշաճան ամ յամելն յանապարհին' ինչեանի իսկ առա
 բին . զի Գր Եւ մեր վաղաւրդն ասաց 'ի Իսրէլ, ինչ մեկի ծա
 ռանգեցեալ զերկինքն զուր երգութայ, քաւ զնա յեւ 'ի իտաւած :

Բ . Յիւրոյանն եւս զի առ 'ի հանգիստ եւ 'ի պատշաճիւն նոցա
 իարգեաց զնապարագեանն :

Գ . 'ի նա հանն զպարմառաւ առաքանն լրաբեացն . եւ ինչ զանգի
 քացուցայն լուայոյ, եւ արանցեցեալ զնոյ, եւ Բարեպառա Գր եւս
 ասաց' ինչ մեղիս 'ի հանգիստն :

Դ . Թեւ զի Բարեպառայոյ զԳր . եւ իամեցայոյ ապա ելանել ծառան
 գիւ զերկինքն, պարգեցայոյ յամալըհացայն, զի Լէր Գր ընդ յեւ :

Ե . Թեւ յեւ երեւան եւս ան ամ լրաբեացն իրաց, ասաց Գր
 Գառառաւ մասնել յերկինքն անդր . այլ մի Գրգաւել յանցանելն ընդ
 երգում իամ ընդ ճաշիտն :

Զ . Թեւ մասնեաց Գր 'ի յետոյ նոցա զեւհոն եւ զուլ, եւ ծա
 ռանգեցայն զերկինքն նոցա Գառառիս եւ Գառայ :

Է . Թեւ հրամայեաց նոցան երկուց եւ ինչոյ ցեղին' առաւելապահ
 լուաւ առաւել 'իտաւայ' յայնիտայ յարանանաւ, մինչ զեւհոյն
 ցի երկինքն ընդ յետամբ :

Ը . Բաղամ իամել առանել նոցա զերկինքն, աղաւթի ասե զԳր
 ԲԱ
 մալ

ճարտէլ 'ի վառն սիռն , և անպէս արար զիս Կր լսան յեր :
Բ . Յօրէնս ասէ Լաւելու ինչ իմ հաբանէլ . այլ պահել 'ի
 գովար և 'ի լահ անխան :

Ժ . Յիշոցանէ զանէլ երևանն ա , յօր ի լիւրաց . և պար
 աւրի լսանել խառն յետագործ :

ժԹ . Մեծացոցանէ ևս զերախիսն , ինչ ինչ Բարկացա Կր
 լսանէլ յերկրն , և դուր ճարտէր ծառանգել . արդ զգոյլ լե
 րուտ ' զի ան իւր ծախիլ է :

ժԺ . Համառօտէ զերախիսն ա , առ նա յէփպարսէ և յարաջ :

ժԳ . Չարոյ զերս քաղաքն յայնիոյ յորդանանա ' յապաւի
 նաւի անմայ սպանաց :

ժԷ . Երկրորդէ յայնչո նոցա պատն պարգամն . և զգուշա
 ցոցանէ սիւրէլ Կր ան , զի Կր Ժ Է , և երկնէլ 'ի Կնէ ա , զի
 նախանգր է :

ժԸ . Մի իւրիւն զԿր ան Կ , և զհաճոյն առաջի նք ա
 րացն , զի ինչ Բարի է :

ժԹ . Չսանել ինամաւի ընդ քանանայն , այլ իւրէլ զար
 յան նոցա :

ժԺ . Օրհնութիս խոսքանայ 'ի պահելն զպարտախանն :

ժԳ . Չխոսքանա մերծել ասէ զպահն առ սախա սախա ,
 զի Ժ իւրիւրէն յերկրն , և գաղան 'ի նմա Բարկացին :

ժԷ . Յիշոցանէ զքանէլ իս անպարսին , որո լսան առ
 նէ ճառանել զն յերկրն Բարի : Եւ ասք իայ ' ինչ ոչ հաջիս
 ժայն ինչն ճար :

Ժ . Հայեաց յայն Կ , Ժ հարգացին , զի Կր ան Կ ' հաւրն
 ծախիլ սարակն զնւախ Կ : Ապ յիւր զառաջին քառաւ
 նէլ պահոյն , և ինչ իւրիւրն զԿր Ժ յարաջա ' Բարկացա ինչ Կր
 սարակել , ուստի զանի հարեալ էմ , և դուրս :

ԺԹ . Յիշոցանէ զիւրն աշխարհի երկրորդ քառանգէլի ,
 և ինչ լուա ինչ Կր և ոչ սարակէաց զնչ :

ԺԺ . Երկնէլ պարտախի նոցա 'ի Կնէ , որո ծառանգել ճար
 լսանն զերկրն :

ԺԳ . Չգուշանալ պարտախի 'ի Կիո . և խօսել յօրինն և խո
 իալ 'ի նմն , այլ և 'ի վերայ սեմնն ևս գրել զնոյն :

ԺԷ . Օրհնութիս և անեծս զնի 'ի լսելն իմ 'ի լսել . և հրա
 ճայն իարալ զայն 'ի գեբալ և 'ի գարիլիմ :

ԺԸ . Փլբել հրամայն զարյան և զգրուխա ազգոյն :

ԺԹ . 'ի մում քիւղալ ճարացանել ասէ զընկիւն , 'ի Ժ ան
 պարտախի զն ծառաւել :

ԺԺ . Արիսն Կ արել ասէ , զի սարակին հիւանոտ զարիսն ,
 և Ժ զանէլ զարար :

ԺԳ . Մի լսել երազանայ որ խոսքերցոցանէ պիւլ յայ , և
 ոչ եւթօր իմ հետաւորի . այլ քարկոծեցին ուր և գրանիոյն :

ԺԷ . 'ի վերայ ճառելոյ Ժ զքել իմ ճալար հարանէլ :

ԺԸ . Թիւ որ Է սարիս և իմ զիւր ' յանանայ 'ի ըրանայ .
 իմ յօրախանայ :

լւմ. Ձմեռելուպէն՝ պանդուխտ այլազգայն քան ասէ, իմ ձը
ճառել: Ասէ. ի՞նչոք խանութ զայս ո՛ւ հրամայէն, զի ողիւծ էն
գինիս սոցա:

Լթ. Մի՛ եփել զգինին ի խմն ճօր խոբոյ:

Լթ. Հապոռացանէլ զամենայն քաղաքորդս յեղ երէց ամաց, մինչև
սբեւոյն խորհրդով երէցն:

Լթ. ի յիսնեբորդ ամին՝ խաղաւի՛ առնել էղբօն պարտաց, և
մէ իծիւ զյետն ատ ի լսացոյ խոս էղբօն ի մըքնեալ ամին
խաղալ:

Լթ. Յետնեբորդոս ամի արշալիւ զբերայնի ծառացն խաղ
իօ, որ իւր լիւանէ՝ ծալեացի աննիւ հերեմաբ:

Լթ. Նախիւրէ ասէ յէմ զնախիւրէն հօքից. իսկ պարտաւորան,
յամ քաղաքս զնախ, և ուրիւ սբոց և պղծոց:

Լթ. Վա՛ պարտաց երէց մեծամեծ քանիցն:

Լթ. Օրինաբերէ քաղաքացոյ առանց խաղացոյ դարել:

Լթ. Չպիտէ անպատու մը՛ ատ սեղանին:

Լթ. Չստի՛րէլ քն պարտաւոր անասան:

Լւմ. Երիւտ և երեւ լիայիւտ մեղի՛ մահապարհ, և բարկի
զւարն ի միջ:

Լւթ. Չմեծ ինչ քաղաքան՝ քանանայք դարելոյն. և ո՛ւ հա
ւանեալն սպանցին:

Լւթ. Մի՛ զայլազգի՛ այլ զիւրացի խոբացեալ ի լիւան, որոս
ատ խոբ ասել զգիրս զայս ասէ:

Լւթ. Հաս քանանային ի զնիւրաց ծոռովորեանն:

Լւթ. Չդիմիւ իմ խաղաբել. զի մարգարէ յարասել յէղբօն:

Լւթ. Երեւ ևս քաղաքս զապոռացանէլ ասէ յապոռացան ամանց
սպանցոյ:

Լւթ. Չյամօտ սպանեալն սպանցին:

Լւթ. Չյախարարել զառնան ընկերին:

Լւթ. Երիւտ և երեւ լիայիւտ սպանցի մահապարհ:

Ծ. Որոց պարսի երեւալ ի պարելազմ, և որոց դառնալ:

Ծւմ. Օրինալ պաշարելոյ դառնալ ի նախնայ:

Ծթ. Չզղծագործ քանանային ո՛ւ ապրեցորդներ:

Ծթ. Թիւ գործի սպանեալ ի դաշտի՝ և լիւրիցն զսպանեալ:

Ծթ. Չխառնալիւ ընդ գերեալ խնայս մինչ ամոց ի քան
լոպ օրինի:

Ծթ. Վա՛ պարտելոյ զանգրանիս, ի խորհուրդ անդրանկաբէ
կիւրացոյ:

Ծթ. Քարիւծել իմ խալել ասէ զսպանալ որդի, և խալել
զխալալն նախ քան զսպանալ արեւան:

Ծթ. Չմուրեալ և զւրդ բեռամբ անիւալ գրառք էղբօն՝ յա
բացանէլ:

Ծթ. Վա՛ պարտան զգնառաց արանց և խանաց, ի խորհուրդ
զղ զսպանելոյ զսպանալ բնաբէ:

Ծթ. Չարեւալ զմայն և զյապոռ. հառաց:

Կ. Պարտաւոր դիւել զառն զսպանալ:

Կւմ.

420. Չլարել ալ և ալ զայգի, 'ի խորհուրդ ինչ' ճանաչանդ,
 յառաջ :
 421. Չլարել և զամբ և իշուլ . որ է լհաղարդել սրբոյն ընդ պղծոսմ :
 422. Աստուծոյ խառն լսեմնալ . սոսբին զլարս պղծոյ :
 423. Տոպս ասեմն' նշան անճոռացումն :
 424. Որ բարբառն զինն իւր 'ի շնորհ' նախ քան զանանունն զնա :
 425. Սպանանել զնաշեալն :
 426. Ան իստեղեւոյ և պղծեւոյ խառն 'ի գաղափ իմ' 'ի քաղաքի,
 և ինչ ոչ իստեղեւոյ :
 427. Չմարանել առ ճորտ :
 428. Ան ի ճարտեւոյ, և ինչ պոռնկորդեաց :
 429. Մերձե և զմանային և զմալաբային :
 430. Ան էլոյ եգիպտացոյ և երոմայեցոյ :
 431. Մարբ պահել զգնանին 'ի բնական աղտեղոսէ, յիցս զգո
 րեաւ իրելու :
 432. Չմարանել զճառաց' 'ի լար քեանն քախտայեալ :
 433. Չպոռնկի և ընտիրի շինաց :
 434. Գարշեւի ասե Գու զլարս ընտրէ :
 435. Հրաժեպ քայ, 'ի լաւիւն :
 436. Չէրեալ ոսկան լապաղել :
 437. Յարգ և յայգի ալոյ ճարտ' ասել մայն, և ոչ ամանել :
 438. Ո՛ւ իւրե՛ գրու աշխատել ինն և ալոսմ եղեալ, 'ի մեռա
 նել վերջոյ ասան զանանալ յառաջ ինն :
 439. Մարբ քեանայեալն մի էլոն մի պարբերաց :
 440. Չգրանել զերթաւ երկանաբար :
 441. Մարբագողն ճահաւ սպանդի :
 442. Բարբառն արքաւոյ բանալին լինի :
 443. 'Իստեղեւոյն զգրանն նախ քան զմարս արեանն :
 444. Չլարն լարնանին 'ի նման ասոր շնորհ, նախ քան զմարս
 արեանն :
 445. Մի մեռոյ հայր ընդ մեղաց որդւոյ :
 446. Չպոռնել զարբ . և լարանել զանանին :
 447. Չանանել հաւաքալ, ոչ ճառալ, և ոչ պարբերալ :
 448. Քառասունն անգամ հարկանել զարձակին Գանի, և ալ ոչ :
 449. Չլարել զյոռոսի եղին իալոպոյ :
 450. Մարանել եղբայրն՝ առոյն զինն անգաւալ եղբօր մեռելոյ,
 ապա ինչ ոչ քան բոկացեւոյ իւնացի :
 451. Ան ու ինչ 'ի թաթել զայր իւր զնիւստեւոյ ճարպային
 իալոյ՝ ի քրեւոյ յեանն :
 452. Ալ իւր և լարի արքաւոյ լինիցին :
 453. Չանան ամալեւոյ ընդ ասե, որ իաբարեցաւ 'ի յեան
 ճարմեւի, յահ և յերկալ խալաբարեաց :
 454. Ասաղին պարբերել ելանել ասե 'ի քեզի անանանն ալ, և
 Գահանալ ինչ Բերոյ երկին :
 455. Յերբարդոսմ ամին իրին քառանորդս քալ, զինն ինչ-
 ալ և զնանն աղտաբաց :

զէ. 'ի վերայ բաւալ քարեայ սեղանոյ գրել ասե՛լ զԲանս Երջնացի, զի ընկերցելաւ ուսոյին հէթանոսք յանցանէն ընդ հոանս յորդանանս :

զԵ. Վարդէ անէծս և օրհնութիւն ընկեանաւ յերկուս լերինսն՝ 'ի լարսն ազգին . իմ զարհուրել յանիծիցն իմ խախտել օրհնութիւն . և խաբի աղիքաւոր ասանկ զանէծս : Եւ անոք իայ այն , թէ զիւնսն քո պէտքն խախտել զիայսք :

զԹ. Համառօտե՛լ զիմ Բարիսն այ ասանք յեփրայտե՛լ և յառաջ . և զգուշացոյցանէ և զսէնս ծնեալսն 'ի Դից պաշտելոյ՝ խառնելով նզով :

Ճ. Անէլ զուցանէ զաստի՛ն այ 'ի յանցուցեալսն և իրաւօրէք . և յայս օրհնութե՛լ քայ 'ի զգնանսն . խաբեալ յօրինացս , որ ո՛ւն էն հեռի , այլ 'ի սիրքս և յանջին :

ՃԹ. Յայսք ասանկ ճաշեա՛լ զի յեք իւր՝ յետանս, յանջի ծողը վարդի , զբ և յարդորե՛լ խառնելով :

ՃԲ. Գրեալ զԵրկնս քայ յաւանք զհաղանայնս ընկեանաւ յալ իանքս ծողըլորեանն :

ՃԳ. Ել զիմ անդով քայ հրամանս յետուայ . և գուշակեայ ճաշիսի զբ ինչ ասանկեայ եր ծողըվարդի . և հրամայեայ գրել զօրհնութիւն 'ի վայոսի անօրինելոցն 'ի գրանէլ զիմ լարեայն իւրեանց :

ՃԴ. Քաջալերեալ ճաշիսի զյետս՝ գրեայ զօրհնութիւնս 'ի մաքէան , և եք 'ի պահեպ յզեպացիսն :

ՃԵ. Հրամանս ասեալ ճաշիսի էլանել 'ի վասն՝ փեսանէլ զերկիւն և վախճանել . և նախօրան զէլանէն յառաջեայ օրհնեայ զիմ փահմանս . և ըսք զեղից զեղից՝ Բայ 'ի յմասնէ :

ՃԶ. Ել ճաշեա 'ի վասն նախա . եքեա զերկիւն զբ ունեայ եր ինչ . և վախճանեցա :

ՃԷ. Չի էլաց, յետս խառնել ճաշիսի ասաղնոր ծողըլորեանն :

ԵՐԵՐՈՐԴՈՒՄՆ (ՕՐԻՆԸ)

ԳԼ. Ա.

ԼՅՍԵՆ ՊԱՏԳԱՄՔ՝ ԶՈՐԱ

- 1 խօսեցաւ մովսէս չեմ ելի յայնկոյս յորդանանու յանապատին յարեմուտս՝ մինք 'ի ծովն կարմիր', 'ի մէջ փառանտիփողայ,
- 2 և ի որանայ, և հանգրուանացն և ոսկեկայ, * մեռասա նօրեայ ճանապարհ 'ի քորեբայ ցլեանն սէիր մինչև
- 3 ցկազէսբառնեայ: * Եւ եղև 'ի քառաներորդում մօր, յամենան մեռաններորդում, որ օր մի էր ամսոյն: խօսեցաւ մովսէս ընդ ձմ որդիան իլի. ըստ ձմօր ոմօ
- 4 պատուիրեաց նմա ձր առնմ. * յետ հարկանելոյ զսեւ հոն արքայամովսէսաց զքնակեալն յեսեբոն, և զովք արքայ ըստանեալ զքնակեալն յաստարովթէ յեգրային.
- 5 * յայնկոյս յորդանանու յերկրին մովաբու. սկսաւ մովսէս մեկնել զօրէնս զայսոսիկ՝ և ասէ:
- 6 * ՏՐԱՃ մեր խօսեցաւ ընդ մեզ 'ի քորէբ' և ասէ. շատ
- 7 լիցի ձեզ բնակելոյ 'ի լերինս յաջմ. * զարձարուք և չուեցէք գուք աստի, և մոանիցէք 'ի լեանն ամովք հացուոյ, և առ ամենեսին որ չուրջ բնակեալ իցեն զարարացուովք 'ի լերինս և 'ի դաշտս, ընդ հարաւ և ընդ ծովեզոյն քանանացուոյ, և յաներն լիբանանու՝ մինչև
- 8 ցգետն մեծ ցգետն եփրատ: * Տեսէք զի ահա մասնեցի առաջի ձեր զերկիրն, մտէք ժառանգեցէք զերկիրն՝ զոր երգուայ ես հարցն ձերոց, արբահամու և սահա կայ և յակորայ. տալ նց և զաւակի նց յետնց զերկիրն՝ որ բլիւն զկամեն և գւեղոյ:
- 9 * Եւ խօսեցայ ընդ ձեզ 'ի ժամանակին յայնմիկ՝ և առ

սեմ:

Բազումս հաճեալ ձերան ունին պէրնագիր գրոյս, բայ յոմանց որդիէն, Երկրորդ օրինացն:

ԳԼ. Զ. (1) Ոմանք. 'ի մէջ փառարանտափողայ և զորդնայ: Ոմանք. Փառարանտիփողայ: և Ոմանք. Փառարանափողայ: (1) Ուրիշ. Եւ զորանայ՝ և ասեթօթայ, և հանգրուանացն ոսկեկայ: (2) Ոմանք. Ցլեանն սուրբ մինչև: (6) Ոմանք. 'ի լերինս յայնմիկ, իմ, յայսոսիկ:

սեմ: * Ո՛չ կարեմ միայն հանգարտել ձեզ. նոր նո՛ւ մեր 10
բաղմամբոյց զձեզ: և ահա ապիկ էջ դուք այսօր իբրև
զատեալս երկնից բազմուք: * նոր նո՛ւ հարցն մերոց յա 11
ւերցէ՛ ՚ի ձեզ և՛ քան որքան էքք հազարապատիկ, և
օրհնեսցէ՛ զձեզ՝ ունիւ խօսեցաւ ընդ ձեզ: * Եւ զիմարդ 12
հարիցեմ միայն կրել զաշխատուի՛ ձեր, և զաղիս ձեր,
և զհակառակուիս ձեր: * արդ՝ տուք ՚ի ձէնը ձեզ արա 13,
խմատունս, և խորհրդականս, և հանձարեղս ՚ի վրջե
զից ձերոց. և կացուցից ՚ի վրձեր իշխանս ձեզ: * Եւ 14
պատասխանի՛ տուեալ ասացէք յիս. բարեւք է բանդ
զոր խօսեցար առնել: * Եւ առի՛ ՚ի ձէնը զցնդապետսն, 15
արա խմատունս և հանձարեղս, և խորհրդականս. և
կացուցի զնն՝ ՚ի վրձեր, առաջնորդս, հաղարապետս, և
հարիւրապետս, և յիսնապետս, և տասնապետս, և
առնեալս զառաւորացն ձերոց: * Եւ պատուի 16
ընցի զառաւորացն ձերոց ՚ի ժամանակին յայնմիկ՝ և
ասեմ: Լուարուք ատենի՛ ՚ի մէջ եղբարց ձերոց. և դա
տեցարուք արդարուք ՚ի մէջ առն և եղբօր իւրոյ. և
՚ի մէջ եկին իւրոյ. * և մի առնուցուս ակն ՚ի դատաւ 17
տանի, ըստ փորձն և ըստ մեծին գատիցիս. և մի խոր
չիցիս յերեսաց մարդոյ. զի դատաստանն նոյն. և բան
ինչ որ ծանրադոյն քան զձեզ իցէ, հասուաթիք առ իս՝
և լուայց: * Եւ պատուիրեցի ձեզ ՚ի ժամանակին յայն 18
միկ զամ բանս՝ զոր առնիցէք:

Գ. * Եւ չուեալ ՚ի բորեբայ շրջեաք ընդ նո՛ւ անապատն 19
ընդ մեծ և ընդ հազարն, զոր գուք իսկ տեսէք, զճանա
պարհ լերինն ամովրճացուց. ունիւ պատուիրեաց նոր նո՛ւ
մեր մեզ, և եկաք մինչև ցկաղէսք առնեայ: * Եւ ասացի 20
ցձեզ. եկայք մինչև ցլեառն ամովրճացուց՝ զոր նոր նո՛ւ
մեր տացէ՛ ձեզ. * տեսէք՝ զի նոր նո՛ւ մեր մատնեաց ա 21
նաջի երեսաց ձերոց զերկիրն. ելէք և ժառանգեցէք՝
դեպ ասաց նոր նո՛ւ հարցն մերոց ձեզ. մի երկնիցիք՝ և
մի զանգիտիցէք: * Եւ մատնայք առ իս ամենեքեան և 22
ասացէք. առաքեսցուք յառաջագոյն քան զձեզ արա, և
գիտեսցեն մեզ զերկիրն. և պատմեցեն մեզ զհանգա
մանս ճանապարհին ընդ որ ելանիցեմք անգր, և ըզ
քաղաքացն յորս մտանիցեմք: * Եւ հաճի թուեցաւ 23
առաջի իմ բանն. և առի՛ ՚ի ձէնը երկոտասան այր, այր
մի ը ցեղի: * և գնացին ելին ՚ի լեառնն, և հասին մին 24
չ

- (10) Ո՛հմտ. Եւ ահա ապիկ էք դուք: (14) Ո՛հմտ. Եւ
պատասխանի ետուք ինձ և ասացէք, բարեւք է:
(16) Ո՛հմտ. Լուարուք ատենն ՚ի մէջ: (17) Ո՛հմտ. Եւ
ը մեծին գատեացիս: (20) Ո՛հմտ. Տո՛ւ նո՛ւ մեր տացէ
մեզ: (23) Ո՛հմտ. Առաջի իմ բանքն:

- 25 քի՛ ձորն որդուզի, և լրտեսեցին զնա. * և առին ի ձեռն իւրեանց ի պտղոյ երկրին, և իջին առ մեզ՝ և բերին մեզ զընդ. առնն, բարի է երկիրն՝ զոր տրած չեմ տալոց է մեզ: * Եւ ոչ կամեցայք ելանել, և հաստե-
- 27 ցէք բանին տնայ մերոյ. * և արտոնքեցէք ի վրանս ձեր և ասացէք, առ՝ առելուքն տն եհան զմեզ յերկրէն եգիպտոսցւոց, մասնել զմեզ ի ձեռս ամովնացւոց,
- 28 սատակել զմեզ. * արդ՝ յո՛ր ելանիցեմք: Եւ եղբարք ձեր զանգիտեցուցին զսիրտս ձեր՝ և ասեալ ազգ մեծ և բազում, և զօրագոյն է քան զմեզ, և քաղաքք մեծա մեծք և պարսպաւորք մինչև յերկինս. այլ և չեմք սկսեց-
- 29 ից տեսար մեք անդ: * Եւ ասացի ցեզք՝ մի զանգի-
- 30 ցեցէք և մի զարհուրիք ի նոցանէ. * տր տծ մեր որ երթայ առաջի երեսաց ձերոց, նա տայ պատերազմ ընդ նոսա փոխանակ ձեր. ըստ ամի զոր արար ձեզ
- 31 յերկրին եգիպտոսցւոց առաջի աչաց ձերոց. * և յա նապատիս յայսմիկ զոր տեսէք: զի սնոյց զեզք տր տծ քո, ուղ սնուցանիցէ որ զորդի իւր, ըստ ամ ձանա-
- 32 պարհին զոր գնայցէք՝ մինչև եկիք ի տեղիս յայս: * Եւ
- 33 ի բանին յայսմիկ ոչ հաւատացէք տնայ մերոյ, * որ երթայ առաջի ձեր ի ձանապարհիդ, ընտրել ձեզ զտեղ զին. առաջնորդել ձեզ հրով ի գիշերի, ցուցանել ձեզ
- 34 ձանապարհ ընդ որ գնայցէք. և ամբող ի տուէ: * Եւ լուաւ տր զմայն բանիցն ձերոց. և բարեացեալ եր
- 35 գուաւ՝ և ասէ: * Թէ՛ տեսանիցէ որ յարանցդ յայտ ցանէ զերկիրն բարի՝ զոր երգուայ ասլ հարցն նոցա,
- 36 * բայց քաղեք որդի յեփոնեայ, նա տեսցէ զնա. և նմանաց զերկիրն յոր եհաս և որդւոցննր, զի յարելոյ նր
- 37 ի տր: * Եւ ինձ բարկացաւ տր զի ձեր՝ և ասէ. և
- 38 դու մի մտցես անգր. * այլ յեռու որդի նաւեայ սպառաւոր քո, նա մտցէ անգր. զնա զօրացո, զի նա ժալ
- 39 ռանգեցուցէ զնա իլի: * Եւ ծնունդք և որդիք ձեր զորոց ասացէք Թէ՛ յափառակուծի լինիցին, և ամ մալ նուկ մատաղ որ ոչ գիտիցէ ախօր զբարի կամ զարս.

նու

(25) Ոման. Զոր տր տծ մեր տալ: (26) Ոման. Տե՛ տայ ձերու: (28) Ոման. Եւ արդ՝ յո՛ր ելանիք. մինչև ցերկինս: (29) Ոման. Մի զանգիտեք և մի զարհուրիցիք: (30) Ոման. Առաջի աչաց մերոց: (31) Բնդ. Ձանապարհին զոր գնացէք: (32) Իւն. Տե՛ տայ ձերոյ, կամ յայն բայց: յորս և ոմանք՝ ձերու: (33) Ոման. Եւ ցուցանել ձեզ հրով զձանապարհն ընդ: (34) Ոման. Եւ լուաւ տծ զմայն: (34) Յօրիսիս. Եւ բարեացեալ երգուաւ: (37) Ոման. Եւ ինձ բարկացաւ տր: (39) Աս. Թէ՛ ի յափառակուծի լինիցին:

նորա մայրն անգր. և նոցա տաց զնա, և նորա ժառանգեացն զնա: * Եւ գուք գարձարուք և չուեցէք 40 յանապատն ընդ ձանապարհ կարմիր ծովուն:

Դ * Եւ պատախանի ետուք ինձ և տասցէք. մեզայք ա. 41 ապի եմ այ մերոյ. ելցուք մեք՝ տացուք պատերազմ, ուն պատուիրեաց մեզ ար Թոմար. և առեալ իւրաքանչիւր զգործի պատերազմի իւրոյ՝ գումարեցայք ելէք ՚ի լեառնն: * Եւ ասէ ցիս ար. ասացն, մի ելա. 42 նէք և մի մարտեցէք՝ զի չեմ ընդ ձեզ, գուցէ խորտակիցիք առաջի Թոմարաց ձերոց: * Եւ խօսեցայ ընդ. 43 ձեզ՝ և նորաւարուք ինձ, և անցէք զքանիւ եմ. և ան տատեցէք ելէք ՚ի լեառնն: * Եւ ելեալ ամովհաջին՝ 44 որ բնակեալն էր ՚ի լեռինն յայնմիկ ընդգէմ ձեր՝ հալածեաց զձեզ, ուն պատիցի մեղու, և խոցոտեցին ըզլ ձեզ ՚ի սէրիայ մինչև ցհերմա: * և նառեալ լայիք առա. 45 ջի եմ. և սչ լուաւ ար ձայնի ձերում, և ոչ անսաց ձեզ: * Եւ նստայք ՚ի կազէս աւուրս բազումս. որ. 46 չափ աւուրս երբեմն նստայք անգր:

ԳԼ. Բ.

Եւ գարձար չուեցաք յանապատն ընդ ձանապարհ 1 կարմիր ծովուն. զոր օրինակ խօսեցաւ ար ընդիս. և պատեցաք զսէր լեռամբ աւուրս բազումս:

Ե * Եւ ասէ ցիս ար. * չառ լիցի ձեզ պատել զլեռամբ. 2 արգ՝ գարձարուք ընդ կողմն հիւսւսոյ: * և ժողովք 3 դեանդ պատուիր տուր՝ և ասացես. Դուք աւագիկ 4 անցանէք առ սահմանք եղբարց ձերոց որդոց ետաւայ, որ բնակեալ են ՚ի սէր. և երկնչիցին ՚ի ձէնջ: * Եւ զգուշանայցէք յոյժ. մի գրգռիցիք ընդ նմ ՚ի պա 5 տերազմ, զի ոչ տաց ձեզ յերկրէ նոցա՝ և ոչ քաղ մի ոտին. քանզի վիճակաւ ետու ետաւայ զլեռանն սէր: * Կերակուրս գնեալիք ՚ի նոցանէ և կերիցիք. և ջուր 6 չափով արծաթոյ առջիք ՚ի նոցանէ՝ և արբիք: * Զի 7 ար Թոմար օրհնեաց զքեզ յեմ գործս ձեռաց քոց: Ծանիր զիարգ՝ անցեր ընդ անապատն մե՛ծ և ահագին. ահա քառասուն ամ ար Թոմար ընդ քեզ է. և ոչ իւիք կարօտեցար: * Եւ անցաք առ եղբարք մերովք որդ. 8 և ովքն

(42) Ո՛հա. Եւ ելանիցէք. . . գուցէ սատակիցիք առա՞:

(44) Ո՛հա. Եւ հալածեաց զձեզ, ուն պատիցէ:

Եւ. Բ. (1) Ո՛հա. Եւ գարձեալ չուեցաք յա՞: (5) Ո՛հա. Եւ գրգռիցէք ընդ նմ պարզմ: (7) Յօրեմիին. Օրհնեաց զյա՞ գործս: (7) Ո՛հա. Եւ քառասուն ամ ահագին . . . և ոչ իւիք կարօտեցար: (8) Ո՛հա. Առ եղ.

- շովքն ետաւայ բնակելովքն 'ի սէիր, առ ճանապարհ
հաւն արաքացւոց յեղոմայ, և 'ի գասիոն գաւերայ: Եւ
գարձեալ անցաք ընդ ճանապարհ անապատին մովսէ
9 քու. * և ասէ ցիս Թոր. մի Թշնամանիցէք ընդ մովսէ
ցիսն, և մի գրգռիցէք ընդ նոսա 'ի պատերազմ. զի ոչ
ապց ձեզ յերկրէն նշ 'ի վիճակ. քանզի որդւոցն զով
10 ապց ետու զսէիր 'ի ժառանգուի: * Եւ ոմմիւքն նախ
բնակեալ էին 'ի նմա՝ անգ. մեծ և բազում և հզօր, ուն
11 երակիմք * ընդ ռափայիսն համարիցին, նոյնպէս և
նաքա իբրեւ զենակիմս. և մովսէրացիք անուանեն զն
12 սա ոմմիւս: * Եւ 'ի սէիր նախ բնակեալ էր քուեցին.
և որդիքն ետաւայ կորուսին զն, և տառակեցին զնոս
յերեսաց իւրեանց, և բնակեցան փոխանակ նշ. զոր
օրինակ արար իէլ զերկիր ժառանգուե իւրոյ՝ զոր ետ
13 նշ Թոր: * Եւ արգ. արիւք չուեցէք և անցէք ընդ ձորն
14 զարեգ: * Եւ աւուրք որչափ անկան մեզ 'ի գնալն
մեզ 'ի կազէսքառնեայ, մինչև անցաք ընդ ձորն զարեգ,
երեսուն և ութ ամ: մինչև անկաւ ամ ազգ արանց պա
տերազմիզաց 'ի բանակէ անախ, որպէս երգուաւ նշ
15 Թոր. * և ձեռն այ էր 'ի վերայ նշ սատակել զնոս 'ի
16 բանակէն մինչև անկան: * Եւ եղև իբրեւ անկան ամ
աղք պատերազմեց. մեռեալք 'ի միջոյ ժողովրդեայն,
17 * խօսեցաւ Թոր ընդ իս և ասէ: * Դու անցանես այսօր
18 առ սահմանք մովսէքու 'ի սէիր. * և մտ հասանիցէք
19 յորդիսն ամոնայ, մի Թշնամանիցիք ընդ նոսա, և մի
գրգռիցէք ընդ նոսա պատերազմ: զի ոչ ապց ձեզ զեր
կիր որդւոցն ամոնայ 'ի վիճակ. քանզի որդւոցն զով
20 ապց ետու զն վիճակաւ: * Երկիր որ ռափայ համա
բեցի. քանզի նախ՝ ռափայիսն բնակէին 'ի նմա. և
21 ամոնացիք անուանեն զն զոմմիւս, * անգ. մեծ և բա
զում և զօրաւոր իբրեւ զենակիմս. և կորոյս զն Թոր
յերեսաց նշ. և ժառանգեցին և բնակեցին փոխանակ
22 նշ: * Ու արար որդւոցն ետաւայ բնակելոց 'ի սէիր,
զորօրինակ ստառակեալ Թոր զքուեցին յերեսաց նշ, և
ժառանգեցին և բնակեցին փոխանակ նոցա մինչև ցայս
օր:

բարեք ձերովք. . արաքացւոց յեղմայ, և 'ի գասի': (9) Ա.
հախ. Մի Թշնամիցիք. և ամ, մի Թշնամանիցիք. . Է նս
պտրզմ. յերկրէն նոցա վիճակ: (12) Ոհախ. Զոր ետ
նշ Թոր: (13) Ոհախ. Եւ անցէք 'ի ձորն զարեգ: (14) Ա.
հախ. 'ի գնալն մեր 'ի կազէսք': (15) Այս. Եւ ձեռն
ան էր 'ի վերայ: (19) Ոհախ. Մի Թշնամիցիք. . և մի
գրգռիցիք Է նս 'ի պտրզմ: (20) Ոհախ. Որ ռափայս.
և ամ, ռափայսն համարեցին. . Անուանեն զն զոմմիւս.
(22) Ոհախ. Այնպէս արար որդւոցն ետաւայ:

նոքա մայրն անգր. և նոցա տաց զնա, և նոքա ժառանգեցեն զնա: * Եւ գուք գարձարնէք և չուեցէք 40 յանապատն ընդ ձանապարհ կարմիր ծովուն:

† * Եւ պատառախանի ետուք ինձ և ասացէք. մեզաք առ 41 առի ձեռն ձայ մերոյ. ելցո՛ւք մեք՝ ասացուք պատերազմ, ոպ պատուիրեաց մեզ ար Թոմ մեր. և ասեալ իւրաքանչիւր զգործի պատերազմի իւրոյ՝ գումարեցայք ելէք՝ ի լեառնն: * Եւ ասէ ցիս ար. ասացն, մի ելա 42 նէք և մի մարտնչէք՝ զի չեմ ընդ ձեզ, գուցէ խորտա կիցիք առաջի Թշնամեաց ձերոց: * Եւ խօսեցայ ընդ 43 ձեզ՝ և ստորաբարուք ինձ, և անցէք զբանիւ ձեռն. և ան սատակեցէք ելէք՝ ի լեառնն: * Եւ ելեալ ամովհնացայք 44 որ բնակեալն էր ի լեռինն յայնմիկ ընդգէմ ձեր՝ հալածեաց զձեզ, ոպ պատիցի մեզու, և խոցողեցին ըզ ձեզ՝ ի սէրոյ մինչև ցհերմա: * և նստեալ լայիք առա 45 ջի ձեռն. և ոչ լուաւ ար ձայնի ձերում, և ոչ անսաց ձեզ: * Եւ նստայք ի կազէս աւուրս բազումս. որ 46 չափ աւուրս երբեմն նստայք անգր:

ԳԼ. Բ.

Եւ գարձաք չուեցաք յանապատն ընդ ձանապարհ 1 կարմիր ծովուն. զոր օրինակ խօսեցաւ ար ընդիս. և պատեցաք զսէր լերամբ աւուրս բազումս:

† * Եւ ասէ ցիս ար. * չափ լիցի ձեզ պատել զլերամբ. 2 արգ՝ գարձարնէք ընդ կողմն հիւսւտոյ: * և ժողովք 3 դեանք պատուիր տուր՝ և ասացես. Դուք աւանդիկ 4 անցանէք առ սահմանք եղբարց ձերոց՝ որդւոց ետաւայ, որ բնակեալ են ի սէր. և երկնչիցին ի ձեռն: * Եւ զգուռնայցէք յոյժ. մի գրգռիցիք ընդ նմ ի պա 5 տերազմ, զի ոչ տաց ձեզ յերկրէ նոցա՝ և ոչ քայլ մի ոտին. քանզի վիճակաւ ետու եսաւայ զլեառնն սէր: * Կերակուրս գնեալիք ի նոցանէ և կերիցիք. և ջուր 6 չափով արծաթոյ առջիք ի նոցանէ՝ և արբիցիք: * Զի 7 ար Թոմ մեր օրհնեաց զքեզ յեմ գործս ձեռաց քոց: Ծանիր զիարգանցեր ընդ անապատն մեծ և ահագին. ահա քառասուն ամ ար Թոմ ընդ քեզ է. և ոչ իւրիք կարօտեցար: * Եւ անցաք առ եղբարք մերովք որդ 8 ւովքն

(42) Ոման. Մի ելանիցէք. գուցէ սատակիցիք առա՞:

(44) Ոման. Եւ հալածեաց զձեզ, ոպ պատիցէ:

Եւ. ք. (1) Ոման. Եւ գարձեալ չուեցաք յա՞: (5) Ոման. Մի գրգռիցէք ընդ նմ պարզմ: (7) Յօրեմային. Օրհնեաց զյամ գործս: (7) Ոման. Մեծ և չափ ահագին... և ոչ իւրիք կարօտեցար: (8) Ոման. Առ եղ

- և ովքն ետաւայ բնակելովքն 'ի սէիր, առ ճաճապարգ
 հաւն արաբացւոց յեղոմայ, և 'ի գասիոն գարերայ: Եւ
 գարձեալ անցաք ընդ ճանապարհ անապատին մովս
 9 քու: * և ասէ ցիս Թր. Թշնամանիցէք ընդ մովսրա
 ցիան, և մի գրգռիցէք ընդ նոսա 'ի պատերազմ. զի ոչ
 տաց ձեզ յերկրէն նշ 'ի վիճակ: քանզի որդւոցն զով
 10 տայ ետու զսէիր 'ի ժառանգուի: * Եւ ոմմիքն նախ
 բնակեալ էին 'ի նմա՝ անգ. մեծ և բազում և հզօր, ուն
 11 ենակիմք * ընդ աափայկնսն համարիցին, նոյնպէս և
 նազա իբրև զենակիմս: և մովսրացիք անուանեն զն
 12 աս ոմմինս: * Եւ 'ի սէիր նախ բնակեալ էր քոռեցին.
 և որդիքն ետաւայ Կորուսին զնն, և առապիցին զնոս
 յերեսաց իւրեանց, և բնակեցան փոխանակ նշ. զոր
 օրինակ արար ինչ զերկիր ժառանգուի իւրոյ՝ զոր ետ
 13 նշ Թր: * Եւ արգ. արիւք չուեցէք և անցէք ընդ ձորն
 14 գարեդ: * Եւ աւուրք որչափ անկան մեզ 'ի գնալն
 մեզ 'ի կագէսքսոսնայ, մինչև անցաք ընդ ձորն գարեդ,
 երեսուն և ութ ամ: մինչև անկաւ ամ աղգ. արանց պա
 տերազմիդաց 'ի բանակէ անտի, որպէս երգուաւ նշ
 15 Թծ: * և ձեռն Թյ էր 'ի վերայ նշ սատակել զնոս 'ի
 16 բանակէն մինչև անկան: * Եւ եղև իբրև անկան ամ
 արք պատերազմիդք մեռեալք 'ի միջոյ ժողովրդեանն,
 17 * խօսեցաւ Թր ընդ իս և ասէ: * Ի ու անցանես այսօր
 18 առ սահմանք մովսրու 'ի սէիր: * և մեռ հասանիցէք
 19 յորգիսն ամոնայ, մի Թշնամանիցիք ընդ նոսա, 'և մի
 գրգռիցէք ընդ նոսա պատերազմ. զի ոչ տաց ձեզ զեր
 կիր որդւոցն ամոնայ 'ի վիճակ: քանզի որդւոցն զով
 20 տայ ետու զնն վիճակաւ: * Երկիր որ աափնայ համա
 բեսցի. քանզի նախ՝ աափայկնք բնակէին 'ի նմա. և
 21 ամոնացիք անուանեն զնն զոմմիմնս, * անգ. մեծ և բա
 զում և զօրաւոր իբրև զենակիմսն. և կորոյս զնն Թր
 յերեսաց նշ. և ժառանգեցին և բնակեցին փոխանակ
 22 նշ: * Ու արար որդւոցն ետաւայ բնակելոց 'ի սէիր,
 զորօրինակ ստատկեաց Թր զքոռեցին յերեսաց նշ, և
 ժառանգեցին և բնակեցին փոխանակ նոցա մինչև ցայս
 օր:

բարեք ձերովք. . արաբացւոց յեղմայ, և 'ի գասի: (9) Ու
 անս. Մի Թշնամիցիք. Իս, մի Թշնամանիցիք. . Է նս
 պտրզմ. յերկրէն նոցա վիճակ: (12) Ուսնս. Զոր ետ
 նշ Թծ: (13) Ուսնս. Եւ անցէք 'ի ձորն գարեդ: (14) Ու
 անս. 'ի գնալն մեր 'ի կագէսք: (15) Սայ. Եւ ձեռն
 Թն էր 'ի վերայ: (19) Ուսնս. Մի Թշնամիցիք. . և մի
 գրգռիցիք Է նս 'ի պտրզմ: (20) Ուսնս. Որ աափանայ.
 Իս, աափայան համարեսցին. . Անուանեն զնն զոմմիմնս
 (22) Ուսնս. Այնպէս արար որդւոցն ետաւայ:

որ : * Եւ խնայեցին որ բնակեալ էին յաթորով թ մինչ 23
ցգաղայ . և գամբըն որ ելեալ էին 'ի գամբաց' սառա
կեցին զնն , և բնակեցան փոխանակ նոցա :

2 * Արդ' արեւ չուեցեք և անցեք ընդ ձորն ամնովայ , 24
ահա մատենցի 'ի ձեռս քո զսեհոն արքայ եսերոնայ զա
մովհնայ . և զերկիր նր սկսիր ժառանգել . և գրգռել
ընդ նմա պատերազմ : * Զորէ յայսմանէ սկսիր ամա 25
զմա և զերկիւղ քո առաջի նմա զգաց որ են 'ի ներքոյ
երկնից . զի որք լսեցին զանուանէ քումմէ ' խաղեացին ,
և երկունք կապին զնն յերեսաց քոց : * Եւ առաջեցի 26
հրեշտակս յանպատէն կեզմով թայ առ սեհմն արքոյ :
Եսերոնայ բանիւք խաղաղութե , և ասեմ . * անցից Է 27
երկիր քո , զճանապարհայն գնացից . ոչ խոտորեցայց
յաջ և ոչ յահեակ : * Եսերակուր' արծաթոյ վաճառեա 28
ցես ինձ և կերպոյց . և ջուր' արծաթոյ վաճառեցես
ինձ և արբոյց . բայց զի ասիւք և եթ անցից . * որպէս 29
արարին ինձ որդեքն եսուայ բնակեալքն 'ի սէիր , և
փոխաբացեցն բնակեալք յարտեր . մինչ անցից Է յոր
գանան յերկիրն զար ար ամ տացէ մեզ : * Եւ ոչ կա 30
մեցառ սեհմն արքայ եսերոնայ անցանել մեզ առնոյ
վառ . զի խառացոյց ար ամ մեր զորդի նր , և կարծա
ցոյց ջարտ նորա զի մատենացի 'ի ձեռս քո յառուրն
յայնմիկ : * Եւ ասէ ցիս ար . ասա սկսեալ եմ մատ 31
նել առաջի երեսաց քոց զսեհոն արքայ եսերոնի զա
մովհնայ . և զերկիրն նր . սկսիր վեճակաւ ժառանգել :
զերկիրն նր : * Եւ ել սեհմն արքայ եսերոնի ընդգէմ 32
մեր , ինքն և ժողովուրդ իւր պատերազմաւ 'ի սիսասր .
* և մատենաց զնն ար ամ մեր 'ի ձեռս մեր . և հարպ 33
զնա և զորդիք նր , և զամ ժողովուրդ նր . * և յաղթե 34
ցոյց ամ քաղաքացն նր 'ի ժամանակին յայնմիկ . և սա
տակեցայց զամ քաղաքս նր մի ըստ միովէ , և զկանայո
նց , և զմանկունս իւրեանց . և ոչ թողաք 'ի նոցանէ ապ
րեալ : * Բայց զի զնալինսն ամաց յաւարի , և ըզ 35
կապուտ քաղաքացն զոր առաք ջարտերայ . * որ է առ 36
եզերք ձորոյն ամնովայ : և զքաղաքն որ է 'ի ձորն .
մինչ ցասհմնս գաղապարու . և ոչ էր քաղաք որապրե
ցաւ 'ի մէնջ . այլ զամ մատենաց ար ամ մեր 'ի ձեռս
մեր : * Բայց յերկիր որդւոցն ամնայ յոր ոչ մերձե 37
ցաք

(23) Ոման . Որ ելանէին 'ի գամբաց : (24) Ուսն . Զգրգ
գռել ընդ նմա : (29) Ոման . Զոր ար ամ տալոց է մեզ :
(30) Ոման . 'ի ձեռս քո յառուրս յայնմիկ : (33) Այս .
Եւ մատենաց զնա ար ամ : (36) Ոման . 'ի ձորն , և մինչ
ցասհմն . . . զոր ապրե : (37) Ոման . Բայց երկիրն որդ
ւոցն ամնայ . . . ձորոյն յարգովկայ . Իմ , յաւարովկայ :

յաք՝ զեմ՝ արուարձանս ձորոյն յարժակայ, և զեմ՝ քաղաքսն լեռնականս՝ ուղ պատուիրեաց մեզ ար ան մեր :

ԳԼ. Դ.

1. Եւ դարձաք ելաք ընդ ճանապարհն բառանու . և ել ովք արքայ բառանու ընդդէմ մեր . ինչն և
2. եմ ժողովուրդ նր պատերազմաւ ի սեղաւթին : * Եւ ասէ ցեա ար . մի երկնիցիս ի նմանէ . զի ի ձեռս քո մատենցի զնա , և զեմ ժողովուրդ նր , և զեմ երկիր նր . և արասցես նմա որպէս արարեր սեհոնի արքայի
3. ամովհապուց՝ որ բնակեալ էր յեփրոն : * Եւ մատենաց զնա ար եմ մեր ի ձեռս մեր . և զովք արքայ բառանու , և զեմ ժողովուրդն նորա . և հարաք զնա մինչ
4. ոչ թողուլ նմա զաւակ : * Եւ յաղթեցաք եմ քաղաքացն նր ի ժամանակի յայնմիկ . և ոչ էր քաղաք՝ զոր ոչ առաք ի նոցանէ . վաթոուն քաղաք զեմ շուրջ ըզլ դաւառան արքայիս թաքաւորին ովքայ ի բառան .
5. * եմ քաղաք ամուրք բարձրապարիսպք , գրամից և գանափակօք . թող զքաղաքսն արձակաքաղաքս փերե
6. զացուց բազումս յոյժ : * Եւ սատակեցաք զնս՝ ուղ աբարաք զսեհոն արքայ եսեբոնի . և սատակեցաք զեմ քաղաքս մի ըստ միոյն , և զկանապա և զմանկունս . և
7. ոչ թողաք մազապուր : * և զեմ զանապա և զկապուտ
8. քաղաքացն ամաք մեզ յաւար : * Եւ ասաք ի ժամանակի յայնմիկ զերկիրն ի ձեռաց երկուց թագաւորացն ամովհապուց . որ էին յայնկոյս յորգանանու , յանու
9. նայ մինչև ցարձարուն : * և փլնիկեցիք անուանեցին զահնրոնն սանիովր . և ամովհապուն անուանեաց զնա :
10. սանիք : * Ամնայն քաղաքք միաովսայ , և եմ գազապա , և եմ բասան , մինչև ցեղքա , և ցեղքային . քաղաքք թա
11. գաւորուն էին ովքայ ի բառան : * Զի ովք մայն արքայ բառանու մնաց յափայնոց անաի . և գահոյք նր գահոյք երկաթիք . և ահա քե այն յամրոցի որդուցն ամոնայ՝ ինն կանգուն երկայնուիք նր և թորք կանգուն
12. լայնուիք նր , սկայից կանգնով : * Եւ զերկիրն զայն ժառանգեցաք ի ժամանակի յայնմիկ , յարուրայ որ է առ եգերք ձորոյն առնովիս : Եւ զկէն ձորոյն գաղաա
13. գու . և զքաղաքս նր ետու . ուրբինի և գազայ . * և զաւակ

ԳԼ. Դ. (4) Յօրնալին արեւելիս նշանալի անուն՝ արքովիայ , զոր անոս գրեն՝ արգովիայ : (7) Ոման . Ամաք մեզ յաւարի : (9) Ոման . Զանրոմնն՝ անիովր : (10) Ոման . Մինչև ցեղքայ : (12) Ոման . Եւ զերկիրն զայն ժառանգեցէք ի : (13) Օրնալի . Ար է երկիր ափայ ի ,

- անյորդն դադաագու և զեմ՝ բասան՝ զթագաւորութիւն
ովգայ՝ ետու կիւոյ ցեղին մանասէի. և զեմ՝ գաւառն
արբովկայ, և զեմ՝ բասանն, որ երկիր ռափայնոցն հա
մարիցի: * Եւ յայիր՝ որդի մանասէի առ զեմ՝ գաւառն 14
արբովկայ մինչև ցաւմանս դարգասեայ և ոմբատեայ,
և անուանեաց զնա յիւր անուն, զբասան՝ աւոյթիէր,
մինչև ցայսօր ժամանակի: * Եւ մարիւայ ետու զգա 15
դասող. * և ռուբինի և դադայ ետու՝ ի դադաագէ, մինչ 16
չև՝ ի ձորն առնոփնայ, ընդ մէջ ձորոյն սաւման մինչև
ցարբոկ, ձորն սահման որդւոցն ամոնայ. * և արարիւ, 17
և յորդանան սահման է նմա՝ ի ցենեկերեթայ մինչև ցծոփն
արարիւ Ծոփն աղի: յասեղովթայ յարեւելից փասգայ:
Ե. * Եւ պատուիրեցի ձեզ ի ժամանակին յայնմիկ՝ և աւ 18
սեմ. եր եմ մեր եա ձեզ զերկիրս զայս ի զիճակ. զա
ռեցարուք անցէք առաջի եղբարց ձերոց՝ որդւոցն ելի
եմ՝ զօրաւոր: * Բայց կանայք ձեր և ժանկունք ձեր, 19
և անասուն ձեր, գիտեմ զի անասուն բազում է ձեր,
քնակեացեն ի բաղաքս ձեր՝ զոր ետու ձեզ, * մինչև 20
զերթեգեսցէ եր եմ մեր զեղբարս ձեր, ող և զձեզ.
զի ժառանգեսցեն և նոքա զերկիրն՝ զոր եր եմ մեր
տացէ նշ յայնկոյս յորդանանու. և դարձիք այսրէն
յիւրաքանչիւր ժառանգուե իւր՝ զոր ետու ձեզ: * Եւ 21
յեսուայ պատուիրեցի ի ժամանակին յայնմիկ և ասեմ.
այք ձեր իսկ տեղին զեմ՝ զոր արար եր եմ քո ընդ
երկուս Թագաւորսն ընդ այնոսիկ. նոյնպէս արաոցէ
եմ ընդ եմ Թագաւորութեա՝ յորոց վր դիմեսցես գու.
* մի զանգիտիցէք. զի եր եմ մեր ինքնին պատերազ 22
մեսցի փախանակ ձեր:
- Ը. * Եւ աղաչեցի զեմ եմ ի ժամանակին յայնմիկ՝ և աւ 23
սեմ. * եր, եր, գու սկսար ցուցանել Ծառայի քում 24
զսաստեղութիւն քո և զգորութիւն քո, զձեռն հզօր և զբա
զուէ բարձր. քանզի ող է եմ յերկինս կամ յերկրի՝
որ առնիցէ որպէս դու արարեր ըստ զօրութե քում:
* Արդ՝ անցեալ տեսից զերկիրն բարի՝ որ է յայնկոյս 25
յորդանանում, զլեւանն բարի զերկրորդն լեւանան:
* Եւ անտես արար զիս եմ վս ձեր, և ոչ լուաւ ինձ. 26
և

նոյն համարիցի: (14) Ո՛հնէ. Ժառանգն արգովթայ մին
չև ի սահմանս դարգասեայ և սպաստեայ. զբասան ա
ւոյթիէր: (16) Ո՛հնէ. Մինչև ցծոփն արարիւ, ի մէջ:
(16) Ո՛հնէ. Ձորն որ է սահման որդւոց: (17) Ո՛հնէ. Եւ
արարայ, և յորդանան սահման առ ի քանարաթայ,
իւր քանարաթայ: (18) Ո՛հնէ. Առաջի երեսաց եղբարց
ձերոց: (22) Ո՛հնէ. Զի եր եմ ձեր ինքնին: (25) Ո՛հնէ.
Եւ զերկրորդն զլեւանան:

և ասէ ցիւ ձր. շատ լիցի քեզ՝ մի ևս յաւերացում
27 խօսել զբանգ զայդ : * Ե՛ւ 'ի կատար կոփածոյիդ, և
հայեցեալ աջք քովք ընդ ծովակողմն, և ընդ հիւս
ւսի, և ընդ հարաւ, և ընդ արեւելս, տես աջք քովք .
28 քանզի ո՛չ անցան իցես ընդ այդ յորդանան : * Եւ պա
տուիրեա յետուայ և զօրացուցեն զնա, և մի թարեա,
ցես զնա . զի նա անցէ առաջի ժողովքդեան իմոյ աչ
դորիկ . և նա ժառանգեցուցէ գոցա զերկիրն զօր տե
29 սեր : * Եւ նստայք 'ի հովիտսն մերձ 'ի տունն փոգովայ :

ԳԼ. Դ.

1 Եւ այժմ խորայն՝ լճւր իրաւանց և դատաստանաց . թ
զոր ես ուսուցանեմ քեզ այսօր առնել . զի կեց
ջիւք, և մտանիցէք ժառանգել զերկիրն՝ զոր ձր ԹՈՒՄ
2 աացէ ձեզ : * Մի յաւելուցուք ինչ 'ի բանն՝ զոր ես
պատուիրեմ ձեզ, և մի հատանիցէք 'ի նմանն : պահեա
ջիւք զհրամանս տն ձոյ մերոյ զոր ես պատուիրեմ ձեզ :
3 * Այլ ձեր տեսին՝ զոր ինչ արարեալ եմ ընդ բեւոյն
դուք . զի ԹՈՒՄ մարդ որ չդաւ զհեա բեւոյնդ
4 սատակեաց զնա ձր ԹՈՒՄ ձեր 'ի ձեռք : * Բայց դուք
որ յարեցայք 'ի ձր ԹՈՒՄ ձեր, կենդանի էք գուց ամե
5 նեքեան յաւերաց յայսմիկ : * Տեսէք զի ուսուցի ձեզ
զիրաւունս և զգատաստանս՝ ուն պատուիրեաց ինձ ձր
առնել զայն յերկիրն յորում դուք մտանիցէք ժառան
6 գել զնա : * Եւ պահեալիք և արասլիք . զի այն է 'ի
մատուցի ձեր և հանձար առաջի ԹՈՒՄ ազգացն, որ լե
ցեն զԹՈՒՄ իրաւունս զայսօրիկ և ասիցեն . ահա ժողո
7 վուրդ իմաստուն և հանձարեղ ազգս այս մեծ : * Բան
զի ուն իցէ ազգ մեծ՝ որոյ իցէ ԹՈՒՄ մեծ 'ի նն . ուն ձր
8 ԹՈՒՄ յամենայնի՝ որովք կարդացուք առ նա . * և
որ ազգ մեծ՝ որոյ իցեն իրաւունք և դատաստանք
արդարք, ըստ ԹՈՒՄ իրաւանցս այսօրիկ՝ զոր ես ԹՈՒՄ
9 * Հայեալք 'ի քեզ և զգոյշ լեր անձինքում յոյժ . մի մե
ոսանայցես զԹՈՒՄ բանս զայսօրիկ՝ զոր տեսին աչք քո .
և

(29) Ոմանք . Եւ նստայք 'ի հովիտսն :

ԳԼ. Դ. (1) Ոմանք . Եւ այժմ լճւր ելել : (1) Այլ . Եւ
մտանիցէք ժառանգիցէք զերկիրն : (2) 'ի լուսն . Պահեալիք
զապատուիրանս տն ձոյ . համայնս ոմանց 'ի բնագ : (5) Բայց .
Յոր դուք մտանիցէք : (7) 'ի լուսն . Որոյ իցէ 'ի նման
ԹՈՒՄ մեծ 'ի նն . համայնս բայցայ 'ի բնագ : (8) Այլ . Եւս
ԹՈՒՄ օրինացս . այսօր : (9) Ոմանք . ԶԹՈՒՄ զբանս զայսօ
րիկ՝ զոր տեսին աչք ձեր, և մի :

և մի մերժեացին 'ի սրտե քուսմէ զեմ առուրս կենաց
քոց . և խելամուտ արեացես որդւոց քոց , և որդւոց
որդւոց քոց , * զորն յորում կացէք դուք 'ի քորէր ա 10
աւրիւն տնայ մերայ յառուրն եկեղեցւոյ . յորժամ ա
ռաց ցիս տըր . թէ եկեղեցւոցն աւիտ զժողովուրդդ ,
և լուսինն զպատգամս իմ զոր ուսուցից երկնել յի
նգն զեմ առուրս՝ որչափ կենդանի իցեն գորս 'ի վր
երկրի , և ուսուցեն զորդիս իւրեանց : * Եւ մատու 11
ցեալ կայիք դուք առ ստորոտով լերինն . և լեռանն
բորբոքէր հրով մինչև յերկինս , և խաւար և մէդ և մա
ռախոսւլ էր : * Եւ խօսեցաւ Թըր ընդ ձեզ 'ի միջոյ հրոյն . 12
զձայն պատգամացն լուարուք դուք , և նմանուի ինչ ոչ
տեսէք . բայց միայն զբարբառն : * Եւ պատմեաց ձեզ 13
զուխան իւր զոր պատուիրեաց ձեզ առնել , զտանն
պատգամսն : և գրեաց զնն 'ի վր երկուց քարեղէն տափ
տակաց : * Եւ պատուիրեաց ինձ 'ի ժամանակին յայնմին 14
ուսուցանել իրաւունս ձեզ և պատաստանս . և առնեք
ձեզ զնն յերկրին յոր դուք մտանիցէք ժառանգել զնա
* Եւ զգուշացարուք յոյժ անձանց ձերոց . զի նմանուի 15
ինչ ոչ տեսէք յառուրն յայնմին՝ յորում խօսեցաւ ընդ
ձեզ տըր 'ի քորէր լերինն 'ի միջոյ հրոյն : * Մի անօրի 16
նիցիք , և առնիցէք ձեզ գործեալս նմանուի եմ պատ
կերի . նմանութիւն արուստան կամ իգական : * նմանու 17
թիւն եմ անանոց՝ որ իցեն յերկրի . նմանութիւն եմ հաւա
թոշոյ , որ թափցին 'ի ներքոյ երկնից : * նմանութիւն 18
եմ սողնոց՝ որ սողնն 'ի վր երկրի . նմանութիւն եմ ձկանց՝
որ իցեն 'ի ջուրս 'ի ներքոյ երկրի : * Եւ մի հայեցեալ 19
ընդ երկինս տեսանիցես զարեգակն և զլուսին և զար
տեղս , և զեմ զարդ երկնից , և մուրեալ երկիր պա
գանիցես նն , և պաշտիցես զնն . զոր բաժանեաց տըր եմ
եմ ազգաց որ 'ի ներքոյ երկնից . * և զձեզ առ 'ի ձեռն 20
եմ , և եհան զձեզ յերկաթեղէն հնոցէն յագիպատե ,
լինել նման ժողովուրդ մեծական , ուղ և յառուր յայնմին :
ԺԱ * Եւ տըր բարկացաւ ինձ վն բանիցն ասացելոց 'ի ձեռն , 21
և երգուաւ զի մի անցից ընդ այդ յորդանան . և զի մի
մտանիցեմ յերկրին՝ զոր տըր եմ քառացէ բեւ 'ի ժա
ռանգութի : * Եւ արդ՝ ես աւաստիկ մեռանիմ յերկրիս 22
յայտ

(10) Ռանտ . Յորում ասաց ցիստըր՝ թէ եկեղեցւոցն...
զոր ուսցին երկնել... որչափ և կենդանի : (11) Ռանտ .
Առ ստորոտ լերինն... մինչև ցերեկս : (15) Ռանտ .
Յոյժ վն անձանց ձերոց : (16) Ռանտ . Մի անօրինի
ցէք... գործեալ նմանութիւն եմ : (17) Ռանտ . Որ իցեն 'ի
վր երկրի... հաւաթոշոց : (18) Այս . Որ սողնիցն
'ի վերայ երկրի : (20) Ռանտ . Որ յառուրս յայնմին :

- յայտնիք, և ոչ անցանում ընդ յորդանան. բայց գուք
 23 անցանիք և ժառանգեք զերկիրն բարի: * Զգոյշ լե-
 բուք գուցէ մոռանայցէք զուխան տնայ մերոյ՝ զոր
 ուխտեաց ընդ ձեզ, և առնիցէք ձեզ գրօնալ նմանու
 24 թի յամէ՝ յորոց պատուիրեաց քեզ տրած քո: * Զի
 25 տրած քո հսկող ծախիչ է. եւ նախանձաւ: * Եւ եթէ
 ծաննիցիս որգին, և զորգիս որգւոյ քոց, և յամիցէք
 յերկիրն. և անօրինիցիք, և առնիցէք գրօնալ նմանու
 թի նմի. և առնիցէք չարառաջի տնայ մերոյ բարեալ
 26 յուցանել զնա: * Ունիմ ձեզ վկայս այսօր զերկիրն և
 զերկիր, զի կորստեամբ կորնիցիք յերկրէն, յոր գուք
 անցանէք ընդ յորդանան ժառանգել զնա: և ոչ բազմ
 մնացուցանիցէք զժամանակաւաւորցի՝ ի վր նր. ապա
 27 տակելով սատակեալք: * Եւ ցրուեսցի տր զձեզ ընդ
 քով ազգո. և մնայցէք սակաւք թուով ի միջ ազգացն
 28 յորս տարցի զձեզ տր անդր: * Եւ պաշտիցէք անգ
 զաստուածս օտարս զձեռագործս մարդկան. զփայտե-
 շէնս և զքարեղէնս. որք ոչ տեսանիցեն և ոչ լսիցեն,
 29 և ոչ ուտիցեն, և ոչ հոտտիցեն: * Եւ խնդրիցէք անգ
 զտրած ձեր, և գտանիցէք յորժամ խնդրիցէք զնա յամ
 սրտէ մերմէ, և յամ, անձնէ մերմէ, ի նեղութե մե-
 30 լում: * և գտանիցեն զքեզ ամբ բանքս պարբիկ ի վախ
 ջանի աւաւորց: Եւ դարձցին գաւառ տրած քո, և
 31 լուրիցին ձայնի նր. * զի եւնողարմած է, ոչ թողցէ զքեզ
 և ոչ սատակեսցէ զքեզ. և ոչ մոռացի զուխա հարցն
 քոց, զոր երգուաւ նոցա:
 32 * Հարցէք զաւուրսն զառաջինս զերեւոյս յառաջագոյն ժի-
 քան զձեզ. յօրէ յորմէ հաստատեաց եւ զմարդ ի վր
 երկրի. ի ծագաց երկրի մինչև ի ծագս երկնից, եթէ
 եղեալ իցէ ըստ բանիս մեծի այսորիկ: եթէ ազգեալ
 33 իցէ լուր այսպիսի: * եթէ լուեալ իցէ ազգի զձայն
 այ կենդանւոյ բարբառելոյ ի միջոյ հրոյ: ոչ լուալ
 34 գու. և կեցեր: * եթէ յօժարեալ իցէ այ մտանել առ
 նու իւր անգ. ի միջոյ ազգի, փորձութիւն և նշանոց և
 արուեստիւք և պատերազմաւ, հզօր մեռամբ և բարձր
 բազկաւ, և մեծամեծ տեսչեամբք. ըստ նմի զոր արածք
 տրած մեր յեգիպտոս՝ յանգիման քո իսկ տեսանելով
 * Զի

(23) Ոման. Զգոյշ կացէք գուցէ մո: (25) Ոման. Զոր
 գուք անցանիցէք: (29) Ոման. Եւ խնդրիցէք անգ
 ... և գտանիցէք զնա յորժամ: (31) Ոման. Եւ ոչ թող-
 ցէ ... զոր խոստացաւ նց: (32) ի լուս. Ան զմարդ
 յերկրի. համայն բնի ի բնար: (32) Ոման. Եւ ի ծա-
 գաց երկրէ. կամ, երկնից մինչև ի ծագս երկրի: (34) Ու
 կան. Եթէ յօժարեալ լիցի այ:

* Զի գիտատեսն թէ ար նա է ան, և չիք այլ որ բանց 35
 'ի նմանէ : * Երկնից լսելի եղև բարբառ. նր խրատեալ 36
 զքեզ. և յերկրի ետլոյց քեզ զհուրիւր զմեծ, և զպառա
 զամս նր լուսար 'ի միջոյ հոյ, * վասն սիրելոյ նր ըզ 37
 հարսն քո : Եւ ընտրեաց զպառապէ նոցա յետ նց զմեզ
 քան զնմա ազգս. և եհան զմեզ ինքնին զօրութի իւրով
 մեծաւ յեգիպտոսի. * ստատեալքեզ զազգս մեծամեծս 38
 և հօրապաշտն քան զքեզ յերեսաց քոց. տանեալ զքեզ
 և տալ քեզ զերկիր նց 'ի ժառանգութի. ունիւնիս իռի
 այսօր : * Եւ ծանկեցնս այսօր և դարձցիս մտաք. զի ար 39
 ան քո՝ նա է ան յերկինս 'ի վեր և յերկիր 'ի խոնարհ,
 և չիք այլ որ բաց 'ի նմանէ : * Եւ պահեսցեն զերաւունս 40
 նր, և զպատուիրանս նր զոր նս պատուիրեմքեզ այ
 օր, զի բարի լինիցի քեզ և որդւոց քոց յետ քո. և
 երկայնակեաց լինիցիս յերկրին՝ զոր ար ան տացէ քեզ
 զնմա աւուրս :

ԺԳ * Յայնժամ զատուց մովսէս երիտ քաղաքս յայնկոյս 41
 յորդանանաւ յարեւելից կողմանէ, * փախել անգր 42
 սպանողին, որդը սպանանիցէ զընկեր իւր և ոչ գիտու
 թի. և ինքն ոչ տեսայր զնա յերէկն և յետանգ, անկ
 ցի 'ի մի 'ի քաղաքացն այնոցիկ՝ և կեցցէ : * Զբոսոր յա 43
 նապատին, 'ի գաշտին յերկրին ուրբինի. և զուամովթ
 'ի գաղապա գաղապայ. և զգաւզովն 'ի բասան զմանասէի :

ԺԴ * Եւ այս օրէն է՝ զոր եգ մովսէս առաջի որդւոցն իւրի : 44
 * Եւ այս են վկայութիւնք և իրաւունք և դատաստանք, 45
 զոր խօսեցաւ մովսէս ընդ որդիսն իւր յաւանել նոցա
 յերկրէն եգիպտացոց. * յայն կոյս յորդանանու. 'ի 46
 ձորն որ է մարձ 'ի տունն փեգովբայ. յերկրին սեհանի
 արքայի ամովրհացոց՝ որ բնակեալ էր յետեւոն. զորս
 եհար մովսէս և որդիքն իւր յաւանել իւրեանց յերկրէն
 եգիպտացոց : * Եւ ժառանգեցին զերկիրն նոցա. և 47
 զերկիր ովգայ թագաւորին բասանու. զերկուց թա
 գաւորացն ամովրհացոց՝ որ էին յայն կոյս յորդանաւ
 նու ընդ արեւելս : * յարոեբայ՝ որ է առ եզբոր ձա 48
 ըոյն առնովբայ, մինչև զբառնն սեհանի՝ որ է առ հեր
 մոն : * Զնմա զարարիա՝ որ է յայնկոյս յորդանանու 49
 ընդ արեւելս, մինչև զծովն արաբացոց 'ի նեղոյ տառ
 դովթայ կոփածոյին :

ԳԼ.

(35) Ոման. Թէ նա է ար ան, և : (37) Աստ. Եւ ե
 հան զքեզ ինքնին զո" : (40) Ոման. Զի երկայնակեաց լի
 նիցիս յերկրին... ար ան քո : (43) Ոման. 'ի գաղապային
 երկրին ուր : (46) Ոման. Որ էր մարձ 'ի տունն փե
 գովբայ : (47) Ոման. Զերկիրն, և զերկիր : (48) Աստ.
 Սեհանի, որ է անբամն :

ԻԲ

ԳԼ Ե.

- 1 Եւ ետեաց մովսէս զամ Ինչ և ասեցն : Եւ որ ինչ
զիբաւունս և զգառապանս՝ զոր ես խօսիմ յա-
կանքս ձեր յաւուր յայսմիկ . և ուզիք զնոյն , և զգիշխել
2 ջնք առնել զնոյն : * Տք թո՛ւ մեր աւետեաց մեզ ուրախ ի
3 ջորէք : * ոչ եթէ հարցն ձերոց ուխտեաց տր գոխտն
զայն , այլ ձեզ . և դուք ամենեքին կենդանի եք այսօր :
4 * Ի՞նչմ յանգիման խօսեցաւ տր ջնք ձեզ ի լերինն ի
5 միջոց հրոյն : * և ես կայցի ի մէջ տն և ձեք ի ժամանակ
կին յայնմիկ , պատմել ձեզ զպատգամսն տն . զի զար-
հուրեցայք յերեսայ հրոյն և ոչ ելէք ի լեռանն : Ասէ ,
6 * Ես եմ տր թո՛ւ որ հանի զքեզ յերկրէն եգիպտաց . տ-
7 ւոց ի տանէ ծառայուծն : * Մի լինիցն քեզ աստ . ք .
8 ուսմք օտաքք առաքի տրոց իմոց . * և մի առնիցես
զու քեզ դրօշաւ , և մի զնմանութի նմի՝ որինչ յեր-
կինս ի վեր , և որինչ յերկր ի խնարհ , և որինչ ի
9 ջուրս ի նեցըյ երկրի . * մի երկիրպագանիցես նոյն , և
մի պաշտեսցես զնոսա . զի ես եմ տր թո՛ւ , թո՛ւ նա
խանձոտ . հասուցանեմ զմեզս հարանդ . որդւոց իւր
10 հանց , յերես և ի ջորս ազգս ասեցեաց իմոց : * և առ-
նեմ զօգորմութի ի հազար ազգս սիրելեաց իմոց , և
11 օրոց պահիցեն զհրամանս իմ : * Մի առնուցուս զա . ք .
նուն տն այ . քոյ ի վեցայնստեաց . զի ոչ սրբեսցէ տր
թո՛ւ զայն , որ առնուցու զանուննր ի վր սնդոսեաց :
12 * Զգուշաղբիր աւուրն չարամբու սրբել զնա . ոնչ և ք .
13 պատուիրեաց քեզ տր թո՛ւ : * զվեց օր գործեսցես՝
14 և արասցես զամ գործ քո : * Ծառուրն եւ լծներորդի
չարաթմ տն այ . քոյ . մի գործեսցես ի նմա զամ գործ
քո , գու և ուսար քո և դուսար քո , և ծառայ քո և ա-
զախին քո . եզն քո և եշ քո , և տմ անասուն քո . և եկն
որ ի նեցըյ գրանց քոց . զի հանգիցէ ծառայն քո և
15 ազախին քո ոնչ և դու : * և յիշեսցես գու զի ծառայ
էիք յերկրն եգիպտացւոց և եհան զքեզ տր թո՛ւ քո
ան .

ԳԼ Ե . (1) Ո՛հնտ . Եւ զգոր լինիքք առնելոյ : (2) Ո՛հնտ . Ուխտեաց քեզ . իմ , ձեզ : (4) ի Բաղանս պատի .
Ընդ ձեզ ի լերինն ի միջոց հրոյն : (5) Ո՛հնտ . Եւ ես կայի
ի մէջ տն : (6) Ո՛հնտ . Երկրէն յեգիպտոս : (8) Ո՛հնտ .
Զնմի որ ինչ յերկինս . . . և որ ինչ յերկր ի խո :
(10) Ո՛հնտ . Ոգորմութի ի հազար ամս սի . . . և որոց
պահեն . իմ , պահեսցեն : (12) Ո՛հնտ . Զգուշաղբիր ա-
ւուրն չարաթմուց : (13) (14) Ո՛հնտ . Զամ զգործս քո
և յաւուրն եւ լծներ :

ԻԳ Շ

անտի հզօր ձեռամբ և բարձր բազկաւ. զի այսորիկ
պատուիրեաց քեզ ար. ԹՅ՝ քո ապահել զօրն շաբաթույ
Ե. և արբել զնա : * Պատուեա՛ս զհայր քո և զմայր քո, ոպ 16
պատուեալ քեզ ար. ԹՅ՝ քո. զի բարիք լինիցի քեզ.
և երկայնակեաց լինիցիս 'ի վրեքերին՝ զոր ար. ԹՅ՝ քո
Է. Ե. աացե քեզ : * Մի շնայցես : * Մի սպանանիցես : 17
Է. Թ. * Մի գողանայցես : * Մի վկայիցես զընկերէ քաւ 18
Ժ. մէ վկայութի սուտ : * Մի ցանկանայցես կնոջ ընկել 19
ընթաց. և մի ցանկանայցես ամեն ընկերի քոյ, և մի ան 20
գոյ նորա, և մի ծառայի նր, և մի ազատնոյ նր. և մի 21
եղին նր, և մի իւրոյ նր, և մի ամ անասնոյ նր. և ամեն 22
նայնի զինչ ընկերի քոյ իցէ : * Զայս պատգամս խօսե-
ցաւ ար. ԹՅ՝ Ժողովրդեանն ձերում 'ի լեւրին 'ի միջոյ
հրոյն. ուր խառարն և մեզ և մանաթուղ էր, մեծաւ
բարբառով, և ոչնչոյ յաւել : և գրեաց զնոսա 'ի վրեք 23
կուց բարեգէն տախտակացն՝ և ետ ցիս : * Եւ եղև իւր 24
ըն լուսւք զբարբառն 'ի միջոյ հրոյն, և լեառն բոլր
բղբեայ էր հրով : և մատուցեալ առիս ի խնանաց ցե-
ղիցն ձերոց և ծերակուտին ձերոյ, ասէին : * ահա ե 24
ցոյց մեզ ար. ԹՅ՝ քո զփառս իւր և զմեծութի իւր, և ըզ-
բարբառ նորա լուսւք 'ի միջոյ հրոյ : Յաւաւր յայնմիկ
տեսաք՝ եթէ խօսիցի քո ընդ մարդոյ՝ և կեցցէ : * և 25
արգ՝ մի մեռցուք. զի մի սատակեացէ զմեզ հուրս այս
մեծ : եթէ յաւելուցնուք մեք լսել զձայն քո նոյ մերոյ
միւսանգամ, և մեռանիցնիք : * Զի ո՞ր մեռելի իցէ 26
որ լուսւ զձայն նոյ կենդանւոյ բարբառելոյ 'ի միջոյ
հրոյ որպէս մեք՝ և կեցցէ : * Մասիր գու, և լուր 27
զորինչ ասիցէ ար. ԹՅ՝ քո մեր, և գու խօսեսցիս ընդ մեզ
զամ ինչ զոր խօսիցի ար. ԹՅ՝ քո ընդ քեզ. և լուրիցնուք
և արասցուք : * Եւ լուսւ ար. ԹՅ՝ քո զբարբառ բանիցն ձե 28
րոց խօսելոյ ընդիս, և տսէ ցիս ար. ԹՅ՝ քո զբարբառ
բանից Ժողովրդեանն զոր խօսեցան ընդ քեզ : Ուղիւ
խօսեցան զամ, * ո՞ աացէ լինել այնպէս սրտից նոյ 'ի 29
նո, երկնքի յինն, և պահել զպատուիրանս իմ զամ
աւուրս. զի բարի լինիցի նոցա և որդւոց նոյ յաւի
տեան : * Արգ երթ ասա ցնոսա. գարձարուք գուք 30
'ի

(16) Այս. Ոպ պատուիրեաց քեզ ար. ԹՅ՝ քո : Ուր
օրինա՞յ թ. Ոպ պատուիրեաց քեզ : (16) Ոման. Եւ
զի երկայնակեաց լինի՞ : (20) Ոման. Մի վկայեսցես :
(23) Ոման. Ի խնայ ցեղիցն ձերոց : (24) Ոման. Լը-
ւայք 'ի միջոյ հրոյ յաւուր յայնմիկ : (26) Ոման. Զի
ո՞ր մեռելի իցէ, որ լուր : (28) Ոման. Եւ լուսւ ար.
ԹՅ՝ քո զբարբառ : (29) Ոման. Այնպէս լինել սրտիցնոյ...
և պահել զամ պատուիրանս :

- 31 'իտուհն ձեր : * և զուս անոս կայ առիս, և խօսեցայց
 7. քեզ զպատուիրանս և զփրատանս, և զպատասխանս
 զոր ուսուցանիցես նց. և արասցեն յերկրին՝ զոր ես
 32 տայ նց 'ի ժառանգութի : * Չգայ լերուք առնելոյ .
 որպէս պատուիրեաց քեզ ար ամ քո . և մի խոտորի
 33 ցիս յաջ և մի յահեակ, * ըստ ամ ճանապարհին՝ զոր
 պատուիրեաց քեզ ար ամ մեր գնալ . զի հանգուցն
 զքեզ՝ և բարի արեսցէ քեզ . և երկայնորեայք լինիցի
 յերկրին զոր ժառանգիցէք :

ԳԼ. Զ.

- 1 Եւ այս են պատուիրանք և իրաւունք և դատաստանք՝
 զոր պատուիրեաց ձեզ ար ամ մեր, ուսուցանել
 զձեզ՝ առնել այնպէս յերկրին յոր գուք մտանիցէք ժա-
 2 ռանգել : * Չի երկնիցիք 'ի ան նոյ մարմէ, պահել
 զամ իրաւունս նր, և զպատուիրանս նր զոր ես պա-
 տուիրեմ ձեզ այսօր : Դու և որդիք քո, և որդիք որդ-
 3 լոց քոց, զամ աւուրս կենաց քոց . զի երկայնորեայք
 լինիցիք : * Եւ լուր եկել և զգայ լեր առնելոյ . զի բա-
 4 րի լինիցի քեզ, և բազմանայցէք յոյժ, ոպ խոստացա-
 5 ամ հարցն քոց տնւ քեզ զերկրին որ բղիէ զբաժն և
 զմեղր : Այս են իրաւունք և դատաստանք՝ զոր պա-
 տուիրեաց մօզսէս որդւոցն Ելի յանապատին, յելու
 4 նեկ նց յերկրէն եղիպատաց : * Լուր եկել, ար ամ
 5 մեր՝ ար մի է : * և սիրեսցես զար ամ քո յամ սրտէ
 6 քումի, և յամ անձնէ քումի, և յամ զօրութի քում
 7 մէ : * Եւ եղիցին պատգամս այսդիկ զոր ես պա-
 տուիրեմ քեզ այսօր 'ի սրաք քում և յանձնէ քում : * և
 իմացուցեն զայս որդւոց քոց . և խօսեսցին սրբք, 'ի
 8 նստել 'ի տան, և 'ի գնալ 'ի ճանապարհի, և 'ի ննջել և
 9 'ի յաննել : * Եւ արկցեն զսոսա նշան 'ի ձեռին քում .
 10 և եղիցի անշարժ առաջի աջաց քոց : * և գրեսցես զնմ
 'ի վր սեմոց տանց քոց, և 'ի դրուհս քո : * Եւ եղիցի
 յորժամ տանիցի զքեզ ար ամ քո յերկրին զոր երգ-
 ուաւ ար հարցն քոց բարահամու, և սահակայ, և յա-
 կա

(31) Ոման . Չոր ուսուցանիցեմ նց, և արասցես յերկ-
 րին : (32) Ոման . խոստորեսցին մի յաջ և մի : (33) Ո-
 ման . Եւ երկայնակեաց լինիցիք :

ԳԼ. Զ. (1) Ոման . Առնել այսպէս յերկրին յոր գուք :
 (2) Ոման . Չի երկայնակեաց լինիցի : (3) Ոման . Ոպ
 խօսեցաւ ամ հարցն : (6) Ոման . Եւ եղիցին քեզ պատմ :
 (8) Ոման . Եւ արկցես զնմ . և եղիցին ան : (9) Ոման .
 Եւ գրեսցես զսոսա 'ի վր :

կորայ տալ քեզ քաղաքս մեծամեծս և գեղեցիկս զոր
 ոչ շինեցեր: * Եւ առան լի թմբարութիւն զոր ոչ 11
 լցեր, և ջրհորս փորեալս զոր ոչ փորեցեր. և այգիս
 և ձկնօճիկս զորս ոչ անկեցեր: * և աւելցես և յագի 12
 ցես: * Զգոյշ լինիլիւր անձին քում. գուցէ մոռանայ 13
 ցես զտր ան քո, որ եհան զքեզ յերկրէն եգիպտաց
 ւոց՝ ի տանի՝ ծառայութե: ի ան ձյ քումս երկիցես,
 և զնա միայն պաշտեսցես, և ի նա յարեսցես, և յանուն
 նր երդնուցուս: * Մի երթայցէք զհետ աստուածոց 14
 օտարաց, և զհետ աստուածոց ազգաց որ շուրջ ըզ-
 ձեւք իցեն: * Զի ան նախանձիտ, տր ան քո ի միջի 15
 քում. գուցէ բարկացեալ սրամտիցի տր ան քո սա-
 տակն զքեզ յերեսաց երկրէ:

ԺԵ * Մի փորձեսցես զտր ան քո՝ որպէս փորձեցէք ի 16
 փորձութեն: * Պահելով պահեսցես զպատուիրանս 17
 ան ձյ քոյ, զկայտութեն և զերաւունս զոր պատուի-
 րեաց քեզ. * և արասցես զբարին և զհանձնս առաջի 18
 ան ձյ քոյ. զի քեզ բարի լինիցի, և մոցես և ժառան-
 գեսցես զերկիրն բարի՝ զոր երդուաւ տր հարցն մե-
 րոց. * հալածել զամ թշնամիս յերեսաց քոց, որպէս և 19
 խօսեցաւ: * Եւ եղիցի յորժամ հարցանիցէ զքեզ վա 20
 զեւ որդին քո և տսիցէ. զի նչ են վկայութիւն և իրա-
 ւաւիք և գառաստանք՝ զոր պատուիրեաց տր ան մեր
 մեզ: * Եւ ասացցես ցորգին քո. ծառայէ եւաք փարո 21
 առնի յեգիպտոս, և հան զմեզ տր ան անախ հզոր ձե-
 առաք և բարձր բազիւս. * և ետ տր նշանս և ար 22
 ունեաս մեծամեծս և արաչարս յերկրին եգիպտացւոց,
 ի փարաւոն և ի տուն նր առաջի մեր. * և զմեզ եհան 23
 անտի, զի անցէ այսր՝ տալ մեզ զերկիրս զայս զոր եր-
 դուաւ տալ հարցն մերոց: * Եւ պատուիրեաց մեզ 24
 տր առնել զամ իրաւունս զայսոսիկ. երկնէն ի ան ձյ
 մերմէ, զի բարի լիցի մեզ զամ աւաւս. զի կեցցուք
 որպէս և այսօր: * Եւ ոգորմածութի եղիցի մեզ, և 25
 թի զգուշացողւք առնել զամ պատուիրանս զայսոսիկ.
 առաջի ան ձյ մերոյ, որպէս և պատուիրեաց մեզ:

ԳԼ

(12) Ոման. Եւ յագեցես. խմ յագիցես: (13) Յոյր
 պաշտի. Եւ զնա միայն պաշտեսցես: (14) Ոման. Մի
 երթայցես զհետ: (15) Օբինայի Գ. Բարկացեալ սրամե-
 աիցէ: (16) Ոման. Եւ արասցես զհանձնս և զբարի. զի
 քեզ բարի լիցի: (17) Ոման. Ուր և խօսեցաւ տր: (18) Յո-
 ղիսայի նիսեր. Զինչ են վկայութիւն: (19) Ոման. Հար-
 ցանիցէ ցքեզ վա... պատուիրեաց մեզ տր ան մեր:
 (20) Օբինայի Գ յաւելաւ. Եւ բարձր բազիւս, և Գծաւի-
 րէստի: (21) Ոման. Ուր և այսօր:

ԳԼ Է.

- 1 Եւ եթէ տարցի զքեզ ար ան քո յերկիրն՝ յոր դու ժ2
մտանիցես ժառանգել, և բարձցէ՛ զաղգան մեծա,
մեծս և զբազումս յերեսաց քոց : Զքետացին, և ըզ-
գերգեսացին, և զամովրյացին, և զբանանացին, և ըզ-
փերեզացին, և զխեացին, և զյեբուսացին . եւ թն
- 2 աղգս մեծամեծս և զօրագոյնս քան զմեզ : * Եւ մատ-
նեսցէ՛ զնոսա ար ան քո՝ ի ձեռս քո . հարցնս զնն, և
եղծանելով եղծցես զնոսա . մի գնիցես ընդ նն ուխտ,
- 3 և մի ողորմեսցիս նց : * Եւ մի առնիցիս խնամուի ընդ
նոսա . զգուսար քո մի տացես ուստեր նր, և զգուսար
- 4 նր մի առնուցուս ուստեր քում : * զի մի ապստամբե-
ցուցանիցէ զօրդին քո յինէն, և պաշտիցէ զառտուածս
օտարս . և բարկացի սրտովու թի՛ ար ի ձեզ, և սա
- 5 տակեսցէ՛ զմեզ վապլազակի : * Այլ այսպէս արաս
լիք նց : զբագինս նց կործանեալիք, և զարձանս նոցա
փշեալիք, և զանաառս նց կոտորեալիք, և զգրօնալս
- 6 նց նյրեալիք հրով : * Զի ժողովուրդ սուրբ ես գու-
ան այ քում . և զքեզ ընտրեաց ար ան քո, լինել նմա
ժողովուրդ սեպհական քան զաղգս ամ որ՝ ի վր երե-
- 7 սաց երկրի : * Ոչ զի բազում էք դուք քան զամ աղգս,
համեցաւ ար թ ձեզ՝ և ընտրեաց զմեզ . զի դուք սա-
- 8 կաւոր էք քան զամ աղգս : * այլ վասն սիրելւոյ զմեզ
ան, և պահելոյ զերդումնս զօր երդուաւ հարցն ձե-
րոց, եհան զմեզ ար հօր ձեռամբ և բարձր բազկաւ .
և փրկեաց զմեզ ի տանէ ծառայութե, ի ձեռաց փա-
- 9 րաւորի արքային եգիպտացւոց : * Եւ ծանիցես զի ար
ան քո նա է ան, ան հաւատարիմ : Որ պահէ զուխտ
և զօղորմութի սիրելեաց իւրոց, և որոց պահեն իւ-
- 10 պատուիրանս նր՝ ի հազար աղգս . * և հատուցանէ ա-
տելեաց իւրոց յանդիման ստաակել զնն . և ոչ յամե-
ցուցէ յապելեաց, այլ յանդիման հատուցեց նց :
- 11 * Եւ պահեսցես զպատուիրանս և զերաւունս և զգա ժի

տազ

ԳԼ Է. (1) Ոման, Յոր դու մտանելոց ես ժառան-
գել զնա . և բարձցէ : (1) Այլ . Եւ զօրագոյնս քան
զքեզ : (3) Ոման . Եւ մի առնիցես զխնամուի թի : (4) Ո-
ման . Եւ ստաակեսցէ զքեզ : (7) Ոման . Զի ոչ եթէ
բազում էք դուք : (7) Այլ . Զի դուք սակաւաւոր էք :
(8) Ոման . Եւ եհան զմեզ ար : (9) Ոման . Կա է ար ան,
ան հաւա : (10) Ոման . Զամեցուցէ ատելեաց . այլ
յանդիման հատուցանէ նց : (11) Ոման . Եւ պահե-
ցեն զպատուիրանս :

տաստանս՝ զոր ես պատուիրեմ քեզ առնել : * Եւ եղև 12
 ցի յորժամ լուիցէք զամիրաւունս զայսոսիկ, և պա-
 հնցէք և առնիցէք զնոսա, պահեսցէ քեզ ար ամ քո
 զուխան և զողորմութի՝ որպէս երգութաւ հարցն մերոց :
 * Եւ սիրեացէ զքեզ և օրհնեացէ զքեզ, և բազմացուս 13
 ցի զքեզ . և օրհնեացէ զմեռանգս որովայնի քոյ՝ և
 զպարուզ երկրի քոյ . և զցարեան քո, և զգինի քո, և
 զհազ քո . զանգեայս արջառոց քոց, և զհօտս ոչխարաց
 քոց, յերկրին զոր երգութաւ արհարցն քոց տակ զնա
 քեզ : * Օրհնեալ լիցիս դու քան զազոս ամ : մի լի 14
 ցի ի ձեզ ամուլ, և անծնունդ, և մի յանասուն քո : * և 15
 բարձցէ ի բէն ար զամ ամս, և զամ փոքր չարաչարս
 եգիպտացուոցն զորս տեսնին և զորս պիտացեալ . և մի
 անցէ զնա ի զլք քո, այլ անցէ զնա ի զլք թնամեաց
 քոց, և ի զլք ամ տուն լեաց քոց : * Եւ կերիցես զամ 16
 զնապուտ ազգացն՝ զոր ար ամ քո տացէ քեզ . և մի
 խնայեսցէ անկն քո ի նոսա, և ոչ պաշտեսցես զգիւծեց .
 զի խոչ է այն քեզ :
 ԺԼ * Ապա թէ ասիցես ի մօտ քում . զի բազում է ազ 17
 դրն այն քան զլս, զիմքդ կարացից աստակել զնոն :
 * Մի երկնիցիս ի նոցանէ . յիշելով յիշեսցես զորինչ 18
 արար ար ամ քո ընդ փարաւոն և ինչ ծառայս նորս,
 և ընդ ամ եգիպտացիան . * զփորձանս մեծամեծս զոր 19
 տեսին աչք քո . զնանս և զարուեստս մեծամեծս, ըզ
 ձեռնն հօր՝ և զբազուկն բարձր . որպէս եհան զքեզ
 ար ամ քո անտի, նոյնպէս արասցէ ար ամ մեր ընդ ամ
 ազգան յորոց գու երկնիցիս յերեսաց նոցա : * Եւ ըզ 20
 ձիաստացն աւաբեացէ ար ամ քո ի նոսա, մինչև սա
 տակնացին մնացորդն և թաքուցեալն ի բէն : * Մի 21
 զանդիտիցես յերեսաց նոցա . զի ար ամ քո ի միջի
 քում է, մեծ և հօր . * և ծախեսցի ար ամ քո զազգսն 22
 զայնոսիկ յերեսաց քոց առ սակաւ սակաւ : Ոչ կա
 բարցես սատակել զնոսա զազգապակի . զի մի լիցի եր
 կիրն աւերակ, և բազմանալցեն ի վերայ քո գազանք ա
 նազգաբախ : * Եւ մատնեսցէ զնոսա ար ամ քո ի ձեռնս 23
 քո : և կորուսցէ զնոսա կորստեամբ մեծաւ . մինչև սա
 տակեսցէ զնոսա : * Եւ մատնեսցէ զմադաւորս նոցա 24
 ի

(12) Ոմանք . Եւ եղիցի քեզ յորժամ լսիցէք . . . և առ-
 նիցէք զսոսա : (14) Ոմանք . Մի լինիցի քեզ անծնունդ, և
 մի ամուլ, և մի յանասունս քո : (15) Ոմանք . Չամ արտա
 և զամ : (20) Ոմանք . Եւ զձիաստանացն առա : (22) Ո-
 մանք . Չի մի լինիցի երկիրն . . . գազանք յանապատի :
 (23) Բօրեքսին պակեւր . Մեծաւ . մինչև սատակես :
 (24) Ոմանք . Եւ կորուսիք զանցւանս նոյն :

ի ձեռս ձեր . և կորուսիք զանուն նոցա ի անգլոյն
 յայնմանէ . և մի ոք կացցէ ընդդէմքո , մինչև սատա
 25 կեսցես զնոսա : * Զգրօշեալ դից նց այրեսցես հրով ,
 և մի ցանկանայցես արծաթոյ և ոսկւոյ ի նոցանէ , և մի
 առնուցուսքեզ . և մի յանցանիցես նովալ . զի քարէ
 26 լի է այն տնայքում : * Եւ մի տանիցիս զգարէ լին ի
 տուն քո , և լինիցիս ի նոցովս իբրև զեղն . այլ գարշելով
 գաղտնցես , և պղծելով պղծեսցես զնս՝ զի նոյովեալ է :

ԳԼ Ը

1 Անայն պատուիրանաց զոր ես պատուիրեմ ձեզ ժԹ
 այսօր , զգոյշ լինիջիք առնելոյ . զի կեցցէք և
 բազմապատիկք լինիցիք , և մտանիցէք ժառանգիցէք
 2 գերկիրն զոր երդուաւ Թր հարցն մերոց : * Եւ յիշեզ
 ցես զամ ճանապարհն զոր անցեալ եմք անապատն .
 զի լկեսցէ զքեզ՝ և փորձիցէ զքեզ , և ճանաչցէ թէ
 զինչ կայցէ ի սրտի քում , եթէ պահեսցես զպատուի
 3 րանս նր և թէ ոչ : * Եւ չարքարեաց զքեզ , և սովա
 բնկ արար զքեզ , և կերակրեաց զքեզ մանանային
 զոր ոչ գիտէիր , և ոչ գիտէին հարքն քո . զի յայտ
 արասցէ քեզ թէ ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ , այլ
 Թմ բանիւ , որ ելաւ ի բերանոյ տոյ՝ կեցցէ մարդ :
 4 * Հանդերձք քո՝ ոչ մաշեցան ի քէն , և ոտք քո ոչ փա
 5 պարեցին զայն ամս քառասուն : * Եւ ծանիցես ի սրտի
 քում . թէ ոչ պար ոք՝ որ խրատէ զորդի իւր , այն
 6 պէս Թմ քո խրատեաց զքեզ : * Եւ պահեսցես
 զպատուիրանս տնայքոյ . գնալ ի ճանապարհս նր , և
 7 երկնէլ ի նմանէ : * Զի Թմ քո տարցի զքեզ յեր
 կիրն բարի և յաղթ . ուր վտակքն ջրոց , և աղբւրք
 8 անգնդոց բոխեն ի դաշտս և ընդ լեռինս . * երկիր ցո
 րենոյ , և գարւոյ , և գինւոյ , այգեաց և նոռնեաց . եր
 9 կիր ձիթենեաց , իւղոյ և մեղու : * երկիր՝ յորում ոչ
 աղքատուի կերիցես զհաց քո , և ոչ կարօտանայցես
 իմից

(25) Այս . Զգրօշեալս դից նց : (26) Ուսմ . Այլ գար
 շելով գարշեսցիս :

ԳԼ Ը . (1) Յօրեմայի գովաւեր . Զգոյշ լինիջիք առնելոյ ,
 զի կեցցէ : (2) Ուսմ . Զի կեցցիք . և մտանիցէք ժա
 ռանգեւ : (3) Ուսմ . յաւելու . Եւ ձ զքեզ Թմ զամս Թմ
 տատան ընդ անս : (3) Ուսմ . Յայտ արասցէ քեզ Թմ ,
 եթէ ոչ հա : (3) Այս . Ոչ հացիւ միայն կեայ մարդ :
 Եւ այս Բան յօրեմայի խորով նշանաւի : (7) Ուսմ . Զի Թմ
 քո նա տարցի . ի բարի և ի յաղթ : (9) Ուսմ .
 Ոչ աղքատուի ուտիցես զհաց քո :

իմիք ինմա: Երկիր՝ որոյ քարինք իւր երկաթ, և ի
լերանց նր հատանիցես պղինձ: * և երկիցես և յագի 10
ցիս . և օրհնեսցես զնոր անձ . քո ի վերայ երկրին բարու
թեւ զոր եւ քեզ:

Ի * Հայեաց յանձն քո . գուցէ՛ մոռանայցես զնոր անձ քո , 11
չպահել զպատուիրանս նորա և զգառաստանս և զիրա
ւունս նր զոր եւ քեզ պատուիրեմ: * Գուցէ՛ յորժամ 12
ուտիցես և յագիցիս , և առնս գերեցիկս շինեսցես ,
և բնակեցես ինոսա . * և բազմանայցէ՛ արջառ և ոչ 13
խար քո . և յաճախիցէ քեզ արծաթ և ոսկի , և անձինչ
որ քո իցէ՛ բազմանայցէ : * Հպարտանայցես ի սրտի 14
քում , և մոռացիս զնոր անձ քո՝ որ եհան զքեզ յերկ
րէն եղիպատացուոց ի սաննէ ծառայութե : * և ան ըզ 15
քեզ ընդ անասպան մեծ և ընդ ահագին . ուր օճնխա
ծանէր , և կարիճ . և ծարաւ , և ոչ գոյր ջուր . և եհան
քեզ յապառաժ վիմէ սղոքեր ջուրց : * Որ կերակրեաց 16
զքեզ մանանայլուն յանապատին , զոր ոչ գիտէին հարցն
քո . զի չարչարեսցէ զքեզ , և փորձեսցէ զքեզ . և բա
րի արասցէ քեզ ի վախճանի քում : * Մի ասիցես ի 17
սրտի քում , Թե՛ զօրութե իմ , և ուժգնութե ձեռին
իմոյ պար ինձ զօրութե՛ն զայս մեծ . * այլ յեղեսցես 18
զնոր անձ քո . զի նա տայ քեզ յոժարունէլ զօրութե . զի
հասաապեոցէ՛ զուխտն իւր զոր երգուաւ հարցն քոց ,
ոպ և այսօր : * Եւ՛ փղիցի եթէ մոռանալով մոռացիս 19
զնոր անձ քո . և երթայցես զհեռ տասուածոց օտարաց ,
և սլաղիցես զնոսա , և երկիր պագանիցէք նց . Ունիմ՛ 20
ձեզ վկայս այսօր գերկինս և զերկիր , զի կորստեամբ
կորնչիցիք : * ոպ և ազգքն զորս նոր կորուսցէ յերեսաց
ձերոց , այնպէս կորնչիցիք . փոխանակ զի ոչ լուարու
ձայնի նա նոյ ձերոյ :

ԳԼ. Թ.

Ուր ինրայել . գու անցանքս այսօր ընդ յորդանան 1
մտանէլ ժառանգել զազգսն մեծամեծս և զօրա
գոյնս քան զձեզ . և բազաքս մեծամեծս և պարսպեալս
մինչև յերկինս . * զժողովուրդն մեծ և զբազում և 2
զյաղ-

(13) Ոմանք . Արջառ քո և ոչխար քո : (15) Ոմանք . Աղբիւր
ջրոյ . խմ , ջրոց : (17) Ոմանք . Զօրութե՛ն զայս մեծ : (19) Ո
մանք . Պատեցես զնոյ , և երկիր պագես նց , ունիմ՛ վկայ
ձեզ այսօր : (19) Յօբնային գախէր . Եւ գերկիր , զի
կորստեամբ : (20) Ոմանք . Զորս նոր կացուսցէ յերեսաց :
ԳԼ. Թ. (1) Ոմանք . Եւ զօրագոյնս քան զքեզ : (1) Ո
մանք . Եւ պարսպաւորս մինչև յերկինս :

- զայսպէս անգամ, զորքիսն երեսնայ զոր գնւ իսկ գիտես .
 և լուսոր եկիցէ ուղի կացցէ ընդ գէմ սրգւոցն երեսնայ :
 3 * Եւ ծառիցնս այսոր՝ զի ար ան ըստ նա ինքն երթալցէ
 արաքի քո, որ Հոլերն ծախիչ է . նա սատակեացէ զնա,
 և նա կործանեացէ զնա՝ առաքի երեսաց քոց . և սատա-
 կեացէ զնա և կորուսցէ զնա . վաղձազակի . ուր և ստաց
 4 բեզ ար : * Մի ասիցես 'ի սրտի բուսմ 'ի ծախել զնա
 անայ քոյ՝ յառաքոյ բուսմէ, թէ վնարգարութե իմոյ
 ան գիտեալ ժառանգել զերկիրս զայս բարի . զի ոչ վնար-
 գարութե քոյ՝ այլ վնարակարգութե ազգացն այնա-
 ցիկ սատակեացէ զնոսա ար ան ըստ՝ յառաքոյ բուսմէ :
 5 * Քանից որ վնարգարութե քոյ, և ոչ վնարեմութե
 սրտի քոյ մտանես ժառանգել զերկիր նոյ, այլ վնար
 նորէնութե ազգացն այնոցիկ ար ան ըստ սատակեացէ
 զնա յերեսաց քոց . և զի հաստատեացէ զուխան զոր երդ-
 ուաւ ար հարցն մերոց արբահամու և սահակայ և յա-
 6 հոբայ : * Եւ ծանկեցնս այսոր զի ոչ վնարգարութե
 քոյ ար ան ըստ ասցէ բեզ զերկիրն բարի ժառանգել .
 7 զի ժողովուրդ խառնապարանոց ես : * Յիշես մի մե-
 ռանայցես միշտի բարկացուցեր զար ան ըստ յանապա-
 տին . յորէ յորմէ ելէք յերկրէն կռիւպապաւոց , մինչև
 եկիք 'ի Բաղդադայս , խեռութի վարեցիք 'ի Գադգոյն
 8 հոյս : * Եւ 'ի բորեթ' բարկացուցիք զար, և բարկացա-
 9 ար սատակել զանգ . * յիշանելն իմում 'ի լեւանս առ-
 նուլ զտախտակն բարեղէնս , զտախտակն ուխտին
 զոր ուխտեաց ար ընդ ձեզ : Եւ եղէ 'ի լեւինն զբա-
 ռասուն տիւ և զբառասուն գիշեր . հաց ոչ կերայ և
 10 ջուր ոչ արբի . * և ետ ինձ ար զերկրոսն տախտակն
 բարեղէնս , գրեալս մատապն այլ . և 'ի նոյ գրեալ էին
 ան պատգամքն՝ զոր խօսեցաւ ար ընդ ձեզ 'ի լեւինն
 11 յառուրն եկեղեցւոյ : * Եւ եղէ յետ բառասունս առ-
 առնիցն և բառասուն գիշերոյ, ետ ինձ ար զեր-
 12 կուս տախտակն բարեղէնս , տախտակն ուխտի . * և
 ասէ ցիս ար . Արի քի վաղձազակի աստի, զի անորի-
 նեցաւ ժողովուրդն ըստ զոր հաներ յերկրէն եգիպտաց-
 ւոյ . անցին անդրէն զճանապարհաւն զոր պատուել
 13 բեցեր նոյ, և արարին իւրեանց ձուլածոյս : * Եւ ասէ
 ցիս ար : խօսեցայ ընդ բեզ միանգամ և երկիցս՝ և ա-
 սեմ .

(4) Ո՞րն է . Զնա ան այլ քուսմ . . . ան զիս ար ան ժա" :
 (5) Ո՞րն է . Զուխտ իւր զոր երգու" : (9) Ո՞րն է . Առնուլ
 զտախտակն բարեղէն, զտախտակն ուխտի զոր (11) Յայս
 Գիւր . Յետ բառասունս առաւ տունընան : (11) Ո՞րն է .
 Եւ ետ ինձ ար զերկրոսն տախտակն : (12) Այս . Անցին
 արգէն զճանապարհաւն :

անմ. անսխ զժողովուրդդ զայդ, և անա ժողովուրդ
խառնապարանց է. * Թաղա տաւ ինձ սառսակել զգու 14
նա, և ջնջելից զանան գոցա ինչերոյ երկնից. և ա
րարից զքեզ յազգ մեծ և ի հզօր և ի բազում, առա
նել քան զայդ: * Եւ զարձեալ իջի ի բնակ անտի, 15
եւ զնանն բորբոքէր հքով, և երկու տախտակքն յեր
կոսին ի մեռս իմում: * Եւ տեսեալ եթէ մեղակք ա 16
առջի ան այ մերոյ, և արարեք ձեզ ձաւաճոյս, և ան
ցէք զճանապարհան զոր պատուիրեաց ան: * և ա 17
ռեալ զերկոսին տախտական ի մեռաց իմոց, խորաւ 18
կեցի յանդիման ձեր: * Եւ աղաչեցի առաջի ան կր
կին անգամ իբրեւ դառալինն, զքառասունըտիւ և ըզ
քառասուն գիշեր. հաց ոչ կերայ և ջուր ոչ արբի. զմ
նով մեղաց ձերոց զոր մեղայք, առնել զքառ արաջի ան
այ մերոյ, բարկացուցանել զնա: * և զահի հարեալ ան 19
զմ բարկութեն և արամութեն. զի բարկացաւ ան ի
մերոյ ձեր տառակել զձեզ: և լուաւ ինձ ան ի ժամա
նակի յայնմիկ: * Եւ անարմնի բարկացաւ ան յոյժ 20
տառակել զնա, և արարի ազգութեւ ան անարմնի ի ժա
մանակի յայնմիկ: * և զմեզն ձեր զոր արարեք զարթն, 21
առի և արեցի զնա հրով. և կոթորեցի և խորտակեցի
զնա յոյժ, մինչեւ որեւ մոկս իբրեւ զիտել, և ընկեցի զգու
չին ի գետին որ իջանէր ի բնակ անտի: * Եւ ի հրալ 22
բնացն, և ի փորձութեն, և ի գերեզմանացանկան
բարկացուցէք զան ան ձեր: * Եւ յորժամ առաքեաց 23
զձեզ ան ի կաղեսրառնեայ, անէ՛ ելէք և ժառան
գեցէք զերկինն զոր տալնց եմ ձեզ. հետեցէք բանին
ան այ ձերոյ, և ոչ հաւատացէք նմա, և ոչ լուարուք
ձայնի ան: * զի հետեալ կայիք ի անակողմանն, յա 24
բե յորմէ ծանուցաւ ձեզ:

ԻԱ * Եւ աղաչեցի առաջի ան զքառասուն ան և զքառա 25
առի գիշեր, զորս աղաչեցին. բանգի տաաց ան տառա
կել զձեզ: * և կացի յազգութեւ ան ան ի անտի ան ան, 26
Թաղաւոր տառաւածոց. մի սառսակել զժողովուրդդ. քո
և գառնին քո՝ զոր փրկեցեր զգորութիւն քո մեծաւ, զորս
հաներ յեզեպտոսէ գորութիւն քո մեծաւ, և կարող ձե
ռամբ, և բարձր բազկաւ: * Յիշեալ գաւ զարթակամ 27
և զբաւահակ և զյակոբ՝ զծառացի քո, որոց երգուար
բե:

(14) Ոճնոյ. Եւ հզօր և բազում և առաւել քան զայդ:

(15) Ոճնոյ. Երկոսին ձեռն իմում: (19) Ոճնոյ. Եւ

ի ժամանակի յայնմիկ: (22) Ոճնոյ. Բարկացուցէք զան

ան ձեր: (23) Ոճնոյ. Եւ անէ՛ ելէք ժառանգ: զի հետե

ցէք քանին: (24) Ոճնոյ. Կայիք անակողմանն: (26) Ո

ճնոյ. Տո՛ւ ան Թաղաւոր տառաւածո՛ւ: (27) Ոճնոյ. Ժա

- քէ. Վժ հայեր. 'ի խառուծե ժողովրդանդ այգորիկ,
 28 և յամպարչառութիս և 'ի մեղս գոցա : * Գուցէ խօսի
 ցին բնակիչք երկրին ուստի հաներ զմեզ, և ասիցեն .
 առ 'ի չկարելոյ ան սանել զնոսս յերկրին զոր խոստա
 ցաւ նոցա, և առ ասեւ զնն ան՝ եհան զնոսս կոտա
 29 բել զնոսս յանապատին : * Եւ սղբս ժողովուրդ քո և
 ժառանգուի քո՝ զոր հաներ յերկրեն եգիպտացւոց
 զօրութի քո լեծաւ և բարձր բազկաւ :

ԳԼ. Ժ.

- 1 **Ե**ւ ժամանակին յայնմիկ ասաց յիս ար. Կոփեա գու
 քեզ երկուս տախտակս քարեղէնս իբրև զառա
 ջինան, և եւ 'ի լեւանն . և արասցես դու քեզ տապա
 2 նակ փայտեղէն . * և գրեցից 'ի տախտակսն զնոյն պատ
 դամս՝ որ էին յառաջին տախտակսն զսրս գծւ խորտա
 3 կեցեր . և գիցես զնն 'ի ներքս 'ի տապանակին : * Եւ ա
 րարի տապանակ յանփուտ փայտից . և կոփեցի երկուս
 տախտակս քարեղէնս իբրև զառաջինսն . և եւ 'ի լե
 4 առն, և երկու տախտակքն յերկոսին 'ի ձեռս իմում :
 * Եւ գրեաց յերկոսին տախտակսն լուռալին գրոյն
 5 միջոյ հրոյն . և ետ զնն յիս ար : * Եւ գարձայ իջի 'ի
 լեռնէ անտի, և եգի զտախտակսն 'փ ներքս 'ի տապա
 6 նակին . և էին անդ որպէս և պատու իբնաց ինձ ար :
 * Եւ որգիքն ելի չուեցին 'ի բերով ծայ որգայն յաիկ
 7 մայ 'ի սագիայ . և անդ մեռաւ ահարոն և անգրէն լու
 8 զեցաւ : և քահանայացաւ եղիազար որգի նր ընդ նր :
 * Անտի չուեցին 'ի գադգադ, և 'ի գադգադայ յետա
 9 կայ յերկիր վաակաց ջուրց : * Յայնմ ժամանակի զա
 տոյց ար զցեղն դեւայ բառնալ զտապանակն ուխտին ան .
 10 կալ առաջի ան պաշտել և ազօթս մատուցանել յանուն
 նր մինչև յայսօր : * Վասն այնորիկ ձեզ զայ զեապտոյն
 բաժին և ժառանգութի 'ի մեջ եղբարց իւրեանց . զի
 ար ինքնին է մասն և ժառանգութի նց՝ ուր և ասաց
 նոցա : * Եւ ես կացի 'ի լեռինն զքառասուն տիպ և
 զքառասուն գիշեր . և լուաւ ինձ ար 'ի ժամանակին
 յայն

դո՞ւրդեանդ այգորիկ : (28) Ո՞հն . Աս 'ի չկարելոյ
 ան տանել . . . սատակել զնն յանապատին :

ՁԸ. Ժ. (3) Ո՞հն . Յերկոսին 'ի ձեռն իմում :

(6) Աս . Որգւոյն յաիկմայ 'ի սագայի . . . և անգէն
 լծաղեցաւ : (8) Ո՞հն . Եւ կալ առաջի նորա պաշտել :

(9) Ո՞հն . Բաժին ժառանգութե 'ի մեջ . ինքնին է
 ժառանգութե նց :

յայնմիկ . և ոչ կամեցաւ սատակել զձեզ : * Եւ անկ 11
ցին ար . զնա չուեա՛ն առաջի ժողովրդեանդ այգորիկ .
և մոցեն և ժառանգեսցեն զերկիրն զոր երդուայ հարցն
դոցա տա՛ր դոցա :
ԻԲ * Եւ արդ՝ իէլ, զի՛նչ խնդրէ 'ի քէն ար Թժ . այլ 12
երկնէլ 'ի տէ Թյ . քումմէ . և գնալ յԹժ՝ ճանապարհսնր,
և սիրել զնա . և պաշտել զար Թժ . քում սրտէ քում .
մէ , և յԹժ անձնէ քումմէ : * և պահէ զպատուիրանս 13
Թն Թյ . քոյ , և զիրաւունսնր՝ զոր ես պատուիրեմ . քեզ
այսօր , զի բարի լիցի քեզ : * Ահաւասիկ Թն Թյ . քոյ 14
երկնէլ , և երկնից երկնէլ , և երկիր և Թժ որ է՝ 'ի նս :
* Բայց ը հարսն ձեր յառաջագոյն հաճեցաւ ար սիրել 15
զնս , և ընտրեաց զգաւակ նոցա յետ նոցա զձեզ . քան
զազգս Թժ ըստ աւուրս ըստ այսմիկ : * Եւ Թշփատե 16
ցէք զխտասրտութի ձեր , և զպարանոցս ձեր մի ես
խտացուցանէք : * զի ար Թժ մեր , նա է Թժ աստու 17
Թոց՝ և ար տերանց . Թժ մեծ և հզօր և ահաւոր . որ
ոչ աշուի երեսաց , և ոչ առնու կայառ : * Անէ ի 18
բաւունս եկին և որոյն և այրւոյ . սիրէ՛ զնժ գէհն , տալ
նմա՛հաց և հանդերձ : * Եւ սիրեցէք զպանդուխտն , զի 19
և գուք պանդուխտք է իր յերկիրն եգիպտացոց : * 'ի 20
Թէ Թյ . քումմէ երկնիցնս , և զնա պաշտեսցես , և 'ի նա յա
րեսցիս , և յանունն նր երդնուցրու : * զի նա է պար 21
Թանք քո , և նոյն Թժ քո , որ արար 'ի քեզ զմեծամեծսն և
զփառաւորս՝ զոր տեսին աչք քո : * Եւ Թանասունս սգ 22
ւոզք իջին հարքն քո յեգիպտոս , և արդ ահա արար ըզ
քեզ ար Թժ Թժ իբրեւ զաստեղս երկնից բազմուԹժ :

ԳԼ. ԺԱ.

Լ Եւ սիրեսցես զար Թժ . և պահեսցես զպահպա 1
նուԹնսնր , և զիրաւունսնր , և զպատուիրանս
նր , և զգատաստանսնր զԹժ աւուրս կենաց քոց : * Եւ 2
Թանիջիք՝ այսօր , եթէ ոչ զի որդւոց քոց՝ որք ոչ գի
տեն և ոչ տեսին քորատն Թյ . քոյ . և զմեծամեծսն նր ,
զձեռն հզօր , և զբազուկ բարձր . * զնշանսնր և զա 3
քուեստսն զոր արար 'ի մէջ եգիպտոսի , 'ի փաբառն ար

քայ

- (11) Ոման . Գնա՛ չուեա՛ն դու առա՛ . . հարցն նոյ տալ նոյ .
(12) Ոման . ՅԹժ՝ 'ի ճանապարհսնր : (14) Ոման . Տն
Թյ . քո եւ երկնէլ : (17) Ոման . Աշուի յերեսաց : (18)
Ոման . աշուէ երեսաց : (18) Ոման . Եւ առնէ իրաւունսն :
(20) Ոման . Երկնիցիցս . Կա՛մ , երկնիցես :
ԳԼ. ԺԱ . (3) Ոման . Եւ զնշանսնր նր և զգործսնր զոր
արար 'ի մէջ եգիպտոսի 'ի փաբառնսն բաբային եգ՛ :

4 քոյ եգիպտացւոց, և յամ երկիր նր: * Եւ զորինչ ա
 րար ընդ զօրսն եգիպտացւոց. զհառս նց և զերկաւոր
 իւրեանց. ունչ ծփեաց զըռւոս կարմիր ծովուն ի վր ե
 րեսաց նց, ի յարձակել նց զկնի մեր. կորոյս զնոսա
 5 ւոր մինչև ցայսօր ժամանակի: * Եւ զորինչ արար ձեզ
 6 յանապաղօս անդ, մինչև եկիք ի տեղիս յայս: * Եւ
 զորինչ արար ընդ դաթան և ընդ աբիրոն ընդ որդիս
 եղիաբու որդւոյ ուրբինի. որոց բացեալ երկիր զբե
 րան իւր եկուլ զնն, և զտունս նոցա, և զժրանս նց.
 7 և զամ ինչա նց ընդ նոսա ի միջոյ ամ իլի: * զի ձեր իսկ
 աչք տեսին զամ զգործս ամ զմեծամեծս զոր արար ի
 8 ձեզ մինչև ցայսօր: * Եւ պահեցէք զամ պատուիրանս
 նր զոր ես պատուիրեմ ձեզ այսօր. զի կեցէք և բազ
 մապատիկք լինիցիք. և մասնիցէք ժառանգիցէք զեր
 կիրն, յոր գուք անցանէք ընդ յորդանան ժառանգել
 9 զնա: * Զի երկայնօրեայք լինիցիք ի վր երկրի զոր
 երդուաւ ւոր հարցն ձերոց տալ նց, և զաւակի նց յետ
 10 նց, երկիր որ բոխէ զկաթն և զմեղր: * Բանգի երկիրն
 յոր մասնեւոց էք ժառանգել զնա, ոչ իբրև զերկիրն
 եգիպտացւոց է՝ ուստի ելէք գուք անտի. յորժամ սեր
 մանեն սերմանս, և ոռոգանեն րոտիւք իբրև զպարտեզ
 11 բանջարոյ: * Այլ երկիրն յոր գուք մտանելոց էք ժա
 ռանգել, երկիր լեռնային և դաշտական է. յանձրելոյ
 12 երկնից ըմպէ ջուր: * Երկիր՝ զոր ար ամ քո դարմա
 նէ զնա, հանապաղ աչք ամ ար քոյ ի վր նր, իսկզբա
 նէ տարւոյն մինչև ցկատարումն տարւոյն:
 13 * Եւ ելէի լսելով լուիցես ամ պատուիրանաց նր զոր ԻԳ
 ես պատուիրեմ քեզ այսօր, սիրել զար ամ քո և պաշ
 տել զնա յամ օրտէք ումնէ, և յամ անձնէք ումնէ:
 14 * Տացէ՛ անձրև երկրին ձերում ի ժամանակի իւրոքմ
 զկանթիս և զանագան. և ժողովեացես զցորեան քո և
 15 զգինի քո և զեւղ քո: * Եւ տացէ իւրտ յանդս քո անգա
 16 նոյ քում. և կերիցես և յաղեսցիս: * Հալեցարուք
 յանձինս ձեր, գուցէ՛ յուշանայցեն սիրտք ձեր և յան
 17 ցանիցէք, և պաշտիցէք զաստուածս օտարս. և երկիր
 պաղանիցէք նց: * Եւ արտմտեալ բարկանայցէ ամ ի
 վերայ ձեր, և արգելուցու զերկիրս՝ և ոչ լինիցի անձ
 րև, և երկիր ոչ տացէ զպտուղ իւր. և կորնչիցիք ա
 րագ.

(6) Այս. Որոց բացեալ երկրի զբե: (7) Միսն. Չոր
 արար ձեզ մինչև: (8) Միսն. Զի կեցիք և բազ... և
 ժառանգ: (10) Միսն. Ի ուրք անտի, որ յորժամ... և ա
 դողանեն րոտիւք... իբրև զպարտեզս: (12) Միսն. Տր
 ամ քո դարմանէ զքեզ հանա: (14) Միսն. Եւ տացէ...
 երկրին ձերոյ: (16) Միսն. Յուշանայցէ սիրտ ձեր:

բազարադ յերկրէն բարութե՝ զոր ետանդ ար: * Եւ ընդ
 դիմէր զբանս զայս 'ի սիրտս ձեր, և յանձինս ձեր, և
 արկնիք զնս նշանս 'ի ձեռս ձեր. և եղիցին անշարժ ա-
 ռաքի աչաց ձերոց: * Եւ ուսուսիւք որդւոց ձերոց 19
 խօսել զսոսա 'ի նստել 'ի տան, և 'ի գնալ 'ի ճանապարհ-
 հի, և 'ի ննջել և 'ի յառնել: * Եւ գրեալիք զնստա 'ի վր 20
 սեմոց տանց ձերոց և 'ի գրունս ձեր: * զի բազմօրեայք 21
 ընդիցիք, և աւուրք որդւոց ձերոց 'ի վր երկրին՝ զոր
 երգումաւ ար հարցն քոց տալ քեզ, ըստ աւուրց երկ-
 նից 'ի վր երկրի: * Եւ եղիցի եթէ լսելով լուիցէք ամ 22
 պատուիրանացս այսոցիկ՝ զոր ես պատուիրեմ ձեզ այ-
 սօր առնել, սիրել զմօր ամքո. զնալ 'ի ճանապարհս
 նր՝ և յարել 'ի նա: * Մերժեսցէ ար զազգսն զայնո 23
 սիկ յերեսաց ձերոց, և ժառանգեալիք զազգս մեծա-
 մեծս և հզօրագոյն քան զձեզ: * Ամենայն տեղի ուր 24
 կոխիցեն գնացք ոտից ձերոց՝ ձեզ լիցին, յանապատե-
 անտի մինչև ցաներն լիբանանու. և 'ի գետոյն մեծէ՝
 գետոյն եփրատայ մինչև ցծոնն արեմոից եղիցին սահ-
 մանք ձեր: * Եւ ոչ դք գառնայցէ ընդ գէմ ձեր, զահ 25
 և գերկիւղ ձեր արկցէ ար ամ ձեր 'ի վր երեսաց ամ
 երկրին զոր կոխիցէք, ուն խօսեցաւ ընդ ձեզ ար:

Ի՛ * Եւ ես ահա աւասիկ տամ այսօր առաջի ձեր օրհնութիւնս 26
 և անէծս. * օրհնութիւն եթէ լիցէք պատուիրանաց 27
 անս այ ձերոց՝ զոր ես պատուիրեմ ձեզ այսօր: * Եւ ան-
 անէծս՝ եթէ ոչ լուիցէք պատուիրանաց անս այ ձերոց,
 զոր ես պատուիրեմ ձեզ այսօր. և մոլորիցիք 'ի ճանա-
 պարհէն զոր ես պատուիրեցի ձեզ, երթալ պաշտել
 զաստուածս օտարս՝ զորս ոչ ճամաչիցէք: * Եւ եղիցի 29
 յորժամ տարցի զքեզ ար ամքո յերկիրն յոր անցա-
 նես ընդ յորդանան ժառանգել զնա. և տացես դու
 զօրհնութիւն 'ի լեւրինն գարիցին, և զանէծս 'ի լեւրինն
 գերադ: * Ոչ ապաքին յայն կոյս յորդանանու է այն՝ 30
 յետոյ ճանապարհին արեմոից յերկիրն քանանացոց.
 որոց նիստն ք աղեմուտս է մերձ 'ի գաղգաղ, առ կաղ-
 նեաւն բարձու: * Եւ դուք անցանիցես ընդ յորդանան 31
 մոտանել ժառանգել զերկիրն՝ զոր ար ամ տալոց է
 քեզ

(18) Ո՛հնա. • Զսոսա նշան 'ի ձեռս ձեր: (20) Այս. •
 Եւ գրեալիք զսոսա 'ի: (23) Ո՛հնա. • Մերժեսցէ ար զմօր
 ազգսն. • և հզօրագոյնս քան: (24) Ո՛հնա. • Ուր հասա-
 նիցեն գնացք ոտ".... և 'ի գետե մեծէ 'ի գետոյն եփրա-
 տայ: (25) Ո՛հնա. • Եւ զահ և գերկիւղ ձեր.... որպէս
 և խօսե": (29) Ո՛հնա. • Զոր անցանիցես ընդ յոր"....
 'ի լեւրինն գարեղին: (30) Ո՛հնա. • Ընդ արեմուտսն է
 մերձ 'ի գաղգաղն:

քեզ 'ի ժառանգութի զամ տառաւորս . և ժառանգութի զեմ . և բնակեալիք 'ի նմա :

- 32 * Եւ գգաւաւիք առնել զամ հրամանս նր, և զդատաւ Իւսանս զայտարի զոր ես ամա՛ առնի ձեր այսօր :

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 Եւ այս նա հրամայեալ և դնտաւսանիք՝ զոր զգուշա՛ նայեք առնել յերկրին զոր արած հարցն ձերոց տարից և ձեզ 'ի ժառանգութի . զամ տառաւորս՝ զորս կեցեք
- 2 գուք 'ի վր երկրի : * Կորուսանելով կորուսիք զամ տեղին՝ յորս պաշտեցին 'ի նոտա ամ ազգքն զգիտ իւր հանց , յորս գուք ժառանգիցեք զեմ 'ի վր լերանց բարձանց , և 'ի վր բլրոց , և 'ի ներքոյ վարսաւոր ծառոց :
- 3 * Եւ կործանեալիք զբազինս նոցա . և փշեալիք զարձանս նց . և կոտորեալիք զանձառս նոցա . և զգրեւալս գից նց այրեալիք հրով : Եւ կորուսիք զան .
- 4 ուսանս նց 'ի տեղորէն յայնձանէ : * Եւ մի առնիցեք նոյն պէս նա նոյ Յերուս :
- 5 * Այլ 'ի տեղորէն զոր ընտրեսցէ արած ձեր 'ի միում Ի 2 'ի ցեղից ձերոց ; անուանել զանուն իւր և կոչել 'ի նմա ;
- 6 խնդրեալիք և ժաշիք անգր : * Եւ մատուցիք զողջա կէզս ձեր , և զգոհս ձեր , և զտասանորդս ձեր , և զպտուղս ձեր , և զուխածս ձեր , և զկամայականս ձեր , և զխոտու վանուխս ձեր , և զանդրանիկս արջառոյ և ոչխարի ձերոց :
- 7 * Եւ կերիք ուտալի նա նոյ ձերոց . և ուրախ լի նիջեք 'ի վր արար յոր միացեք զձեռս ձեր . գուք և տուրք
- 8 ձեր . ուն օրհնեաց զքեզ արած քո : * Մի առնիցեք զեմին զոր այսօր մեք աստուծ առնեալ , իւրաքանչիւր
- 9 զհանդիս առաջի իւր : * Քանզի ոչ հասէք 'ի հանգիստն և 'ի ժառանգութի , զոր արած մեր տարից և ձեզ , մինչ ցայսօր :
- 10 * Եւ անցիլք ընդ յորդանան և բնակեալիք յերկրին՝ զոր արած մեր ժառանգեցուցէ ձեզ . և հանգուցեք զձեզ յամ Թշնամեաց ձերոց որ չուրջ ըն
- 11 ձեք իցեն , և բնակեալիք զգուշութի : * Եւ եղեցի տեղին զոր ընտրեսցէ արած մեր կոչել զանուն իւր 'ի վր նր , անդ մատուցիք զամ զոր ես պատուիրեմ ձեզ :

(31) Ոմանս . Տարեցէ ձեզ 'ի ժառանգ :

ԳԼ. ԺԶ. (1) Օրեալ Բ . Կեցեք գուք 'ի վր երկրին :

(2) Ոմանս . Չորս գուք ժառանգիցեք զեմ : (7) Ոմանս . Եւ կերիք անգր առաջի նա . . և գուք և տուրք :

(7) Այլ . Ուն և օրհնեաց զքեզ : (9) Ոմանս . Քանզի ոչ հասէք մինչ ցայժմ 'ի հանգիստն և 'ի (11) 'ի յամ . Եւ զպտուղս ծառոց ձերոց :

ձեզ այսօր, զոգջակեզս ձեր, և զգոհեալ, և զստատա
 նորդս ձեր, և զպատուզս ձեռաց ձերոց, և զգաճամբնս
 ձեր. և զամբ զընտիրս պատարագաց ձերոց զոր տխտի
 ցէք այ ձերում * Եւ ուրախ լինիլիք առաջի նի թոյ 12
 մերոյ, դուք և ուստերք ձեր, և գատերք ձեր, և ծա
 ապք ձեր, և ազախնայք ձեր. և զլեռացին որ 'ի գրունս
 ձեր. զի ոչ գոյ նց բաժին և ոչ ժառանգութի չէ ձեզ:
 * Զգոյլ լիւր անձին քում. գուցէ մատուցանիցես զոգ
 ջակեզս քո յամ տեղոյ զոր տեսանիցես. * այլ 'ի տեղ 14
 ւոյն զոր ընտրեսցէ քո ամ քո իւր, 'ի միւսում 'ի քաղա
 քաց քոց. անդ մատուցանիցես զոգջակեզս քո, և անդ
 արասցես զամ զոր հա պատուիրեմ քեզ այսօր: * Այլ 15
 և ըստ ամ ցանկութե քում զենցես և ուտիցես միս
 ըստ օրհնութե նի այ քոյ, զոր ետ քեզ յամ քաղաքս.
 անսուրբն որ 'ի քեզ և սուրբն 'ի միասին կերիցես զայն.
 իբրև զայծեանս և զեղբերու: * Բայց արևն մի ուտի 16
 ցէք, այլ լիւր կիր հեղուցուք զնա իբրև զուր: * Այլ 17
 ժտիցես ուտել 'ի քաղաքս քո զտասանորդս ցորենոյ
 քոյ և զգինւոյ քոյ և զիւլոյ քոյ, զանգոյնիս արջա
 առջ քոյ և զզնարի. և զամ ուխտ զոր ուխտիցէք, և
 զխոտովանութիս ձեր, և զպատուզս ձեռաց ձերոց:
 * Այլ առաջի նի այ քոյ կերիցես զայն 'ի տեղւոյն 18
 զոր ընտրեսցէ քո ամ 'իւր. դու և ուստք քո և գուստք
 քո, ծառայն քո և աղախին քո, և եկն որ 'ի քաղաքս
 քո. և ուրախ լինիցիս առաջի նի այ քոյ 'ի վր ամի
 յոր միսիցես զձեռն քո: * Զգոյլ լիւր անձին քում, 19
 գուցէ թողուցուս զլեռացին զամ ժամանակս քո՝ որ
 չափ և կեցցես 'ի վր երկրին:
 Իհ * Եւ եթէ ընդարձակեսցէ քո ամ քո զսահմանս քո 20
 ույ և խոտացաւ քեզ, և ասիցես թէ կերայց միս. ե
 թէ ցանկանայցէ անձն քո ուտել միս, ըստ ամ ցան
 կութե անձին քոյ կերիցես միս: * Այլ զթէ հեռագոյն 21
 լցէ 'ի քէն տեղին զոր ընտրեսցէ քո ամ քո անուանել
 զանուն իւր 'ի վր նր. և զենուցուս յարջառոյ քում
 և յոգխաղէ քում մէ, յորոց տացէ քեզ ամ. զորօրինակ
 պատուիրեցի քեզ, կերիցես 'ի քաղաքս քո ը ցանկու
 թե անձին քոյ. * որպէս ուտիցի այծեանն և եղբերու, 22
 այնպէս կերիցես և զայն. անսուրբն 'ի քեզ և սուրբն
 նոյն.

- (12) Ո՞հնո՞ւ. Եւ ուրախ լինիք. . . այ մերում: (15) Ու
 յո՞հնո՞ւ. Զենցես և կերիցես . . . և սուրբն որ 'ի քեզ:
 (17) Ո՞հնո՞ւ. Եւ զոչխարի քո, և զսանեայն ուխտս:
 (20) Ո՞հնո՞ւ. Անձն քո ուտելոյ միս: (21) Ո՞հնո՞ւ.
 Յարցոց տացէ քեզ քո ամ: (22) Յօրինակն. Եւ
 եղբուրու. այնպէս կերիցես:

- 23 նոյնպէս կերիցեն : * Զգոյ՛ջ լեր չուտելոյ զարիւն, դէ
արիւն նորա Է չունչ իւր . մի ուտիցես չունչ Է մսոյ .
- 24 * յերկիր հեղուցուս զնա իբրեւ զուր . * և մի ուտի
25 ցես զնա . զի բարի լինիցի քեզ, և որդւոց քոց յեա քո .
եթէ արասցես զբարին և զհաճոյ առաջի ան նոյ քոյ :
- 26 * Բայց զարբութիան քո որ լինիցին քեզ, և զուխասն
քո զոր ուխտիցես . առեալ եկեսցես 'ի տեղին զոր բնա
րեսցէ ան թծ քո իւր . կոշիլ զանուն իւր 'ի մի ին :
- 27 * Եւ արատցես զողջակէզսն քո, զմիսն հանցես 'ի վերայ
անգանոյ ան նոյ քոյ . և զարիւն զոհիցն հեղուցուս առ
յառակաւ սեղանոյն ան նոյ քոյ . և զմիսն կերիցես :
- 28 * Զգոյ՛ջ լեր և լուր . և արասցես զամ զբանս զոր ես
պատուիրեմ քեզ, զի բարի լինիցի քեզ, և որդւոց քոց
յաւեանսն : և արասցես զբարին և զհաճոյն առաջի
- 29 ան նոյ քոյ : * Եւ եթէ սատակեսցէ ար թծ քո զազգսն
յերեսաց քոց . յորում գու մտանելոց ես ժառանգել
զերկիր նոյ . և ժառանգեսցես զնա, և բնակեսցես յեր
- 30 կրի նոյ : * Զգոյ՛ջ լեր անձին քում, գուցէ խնդրիցես
երթալ զհետ նոյ յետ սատակելոյ զնոսա յերեսաց քոց :
մի քննիցես զգիս նոցա՝ և ասիցես . զիմիդ առնիցեն
ազգքս այսոքիկ գիցն իւրեանց՝ զի և ես արարից ան :
- 31 * Մի առնիցես նոյնպէս ան նոյ քում . զի զբարշտին
զոր ասեալ ար՝ արարին գիցն իւրեանց . զի զուստերս
իւրեանց և զգատերս իւրեանց՝ այրեն հրով գիցն իւր
- 32 եանց : * Աննայն բանի զոր ես պատուիրեմ քեզ այ
սոր՝ զգուշանայցես առնելոյ . մի յաւելուցուս 'ի նա,
և մի հատանիցես 'ի նմանէ :

ԳԼ. ԺԳ.

1. Եւ եթէ յառնիցէ 'ի միջի քում մարդարեւ կամ երա ԻԸ
զահան երազոց, և ասցէ քեզ նշան կամ ար
2 ուխտ . * և լինիցի նշանն կամ արուեստն զոր խօսեցաւ
առ քեզ, և ասիցէ երթիցուք պաշտեսցուք զաստուածս
3 օտարս՝ զորս ոչ ճանաչիցէք : * Մի լիցէք բանից մար
դարեւին այնորիկ, կամ երազահանին երազոց . զի փոր
ձէ

(23) Ոման . Զգոյ՛ջ լեր 'ի չուտելոյ զարիւն . . . մի ու
տիցի չունչ Է մսոյ : Բար ասիսն . Զչունչ մսոյ : (25) Ո
ման . Եթէ առնիցես զբարին և զհաճոյն : (27) Ոման .
Հիւզցես առ յառակաւ : (28) Ոման . Զոր ես պաշ
տուիրեմ քեզ, զի բարի լիցի քեզ : (29) Այս . Յոր գու
նա, գուն մաս : (31) Այս . Եւ զգատերս այրեն :
ԳԼ. ԺԳ. (1) Ոման . Քեզ նշանն կմ արուեստս : (2) Ո
ման . Եւ ասէ երթիցուք և պաշ : (3) Այս . Զի փոր
ԻԻ Աս

Զէ՛ զքեզ ԹՐ ԹԾ Զանաչել, Թէ սիրիցէ՛ք զԹՐ ԹԾ մեր
 յամ սրտէ՛ ձերմէ՛ և յամ անձնէ՛ ձերմէ՛ : * Զինի Թն 4
 Թյ ձերոյ երթիջիք, և 'ի նմանէ երկնիցիք, և զպատ
 ուիրանս նր պահեսիք, և ձայնի նր լուիջիք, և 'ի նա
 յարեսիք : * Եւ մարգարէն այն կամ երազահանն ե- 5
 րազոց՝ մեռցի . զի խօսեցաւ ապստամբեցուցանել զ-
 քեզ 'ի Թն Թյ քումմէ՛ որ եհան զքեզ յերկրէն եգիպ
 տացւոց, որ փրկեացն զքեզ յերկրէն ծաղայուլթե .
 մերժել զքեզ 'ի ճանապարհէն՝ զոր պատուիրեաց քեզ
 ԹՐ ԹԾ քո գնալ ընդ նա . և բարձցես զարն 'ի միջոյ ձեր
 մէ : * Եւ եթէ աղաչեսցէ զքեզ եղբայր քո առ 'ի հօ- 6
 րէ կամ առ 'ի մօրէ քումմէ, կամ ուստր քո, կամ
 դուստր քո, կամ կին ծոցոյ քոյ, կամ բարեկամ հան
 գոյն անձին քոյ, գալու՝ և ասիցէ . երթիցուք պաշտեա
 ցուք զաստուածս օտարս, զորս ոչ ճանաչիցես դու և
 հարբ քո . * յաստուածոց աղագոյն որ չգրէ զձեզ Թ- 7
 ցեն, 'ի մերձաւորացն քոց կամ 'ի հեռաւորացն, 'ի ծա
 ցաց երկրին մինչև 'ի ծագս երկրին : * Մի՛ հաւանիցիս
 նմա, և մի լուիցես նմա, և մի խնայեսցէ ական քո 'ի նա, 8
 և մի գթացիս 'ի նա, և մի ծածկեսցես զնա : * Պատ
 մելով պատմեսցես զնմանէ . ձեռք քո նախ լիցին 'ի նա
 օպանանել զնա, և ապա ձեռն ԹՐ ԹԾ զգրեանն . * Եւ 10
 քարկոծեսցեն զնա քարամբք և մեռցի : զի խնդրեաց
 ապստամբեցուցանել զքեզ 'ի Թն Թյ քումմէ . որ եհան
 զքեզ յերկրէն եգիպտացւոց 'ի տանէ ծաղայուլթե : * Եւ 11
 լուեալ ԹՐ ԹԾ զարհուրեացի . և ոչ ևս յաւելուցուն
 առնել ըստ բանին այնորիկ չարի 'ի միջի ձերում : * Եւ 12
 եթէ լսիցես 'ի միում 'ի քաղաքացն՝ զորս ԹՐ ԹԾ քո
 տացէ քեզ բնակել անդ . ասել * եթէ ելին արբան- 13
 րէնք 'ի մէնջ . և ապստամբեցուցին զԹՐ ԹԾ բնակիչ քո
 զարբին իւրեանց . և ասեն, երթիցուք և պաշտեցուք
 զաստուածս օտարս՝ զորս ոչ գիտիցէք . * Եւ քննեսցես 14
 և հարցանիցես և յուզեսցես յոյժ . և ահա ստիյգ և հա
 ւաստեալ իցէ բանն, և եղեալ իցէ գարշուին 'ի ձեզ .
 * կոտորելով կոտորեսիք զԹՐ ԹԾ բնակիչ երկրին այնու 15
 րիկ կոտորմամբ սրոյ . և նզովելով նզովեսիք զնա, և
 զԹՐ ԹԾ որ 'ի նմա, և զանասունն ի բեղան սրոյ : * Եւ 16
 զԹՐ ԹԾ

Զէ զձեզ ԹՐ ԹԾ : (4) Ոման . Լուիջիք, և 'ի նա յա
 վելիք : (5) Ոման . Դնալ ընդ նմա : (7) Ոման . 'ի
 մերձաւորաց նց կի՛ 'ի հե' : (9) Ոման . Եւ ձեռն քո նախ
 լիցի 'ի նա : (11) Ոման . Ըստ բանիդ այգորիկ չար 'ի
 միջի ձե' : (12) Ոման . 'ի քաղաքաց քոց զորս . . տալոց
 է քեզ բնակել անդ . և ասել : (14) Այս . Եւ քննեսցես և
 հարցցիս : (16) Ոման . Կապուտ նց ժողովեսցես յեւ

- զամ կապուտ նր ժողովեացն յեւս նր. և այրեսցեն
հող զքաղաքն, և զամ զաւար նր համօրէն առաջի տն
այ քոյ. և եղիցի աւերակ յաւիտեան, և ոչ ևս թինեսցի :
- 17 * Եւ մի կռուիցի 'ի ձեռին քում 'ի նողովից նր. զի զարձ
ցի ար 'ի բարկուծէ սրտմտուծէ իւրոյ: և տացէ քեզ
ողորմուծի, և ողորմեսցի քեզ և բազմացուցէ զքեզ.
- 18 զոր օրինակ երգուաւ ար հարցն քոց: * Եւ թէ լսիցես
ձայնի տն այ քոյ, պահել զամ պատուիրանս նր, զոր
ես քեզ պատուիրեմ պոսոր. առնել զբարինս զհաճոյ
առաջի տն այ քոյ:

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 ( ) ի որդիք էք դուք տն այ օնորոյ:
- 2 * Մի ցտիցիք, և մի հարկանիցէք զձակատ 'ի վր իմ
- 3 և մեռելոյ. * զի ժողովուրդ ես դու սուրբ տն այ քոյ.
- 4 և զքեզ ընտրեաց ար ամ քո լինել նմա ժողովուրդ սեպ.
հական յամենայն ազգաց որ 'ի վր երեսաց երկրի:
- 5 * Մի ուտիցէք զամ զարշնչիս: * Այս անուանք են
4 զորս ուտիցէք. արջառ, և ոչխար 'ի հօտից, և նոխազ
5 յայծեաց, * զեղբերու և զայծեամն, և զգոմէշ և զկառ
6 բուզ, և զայծբաղ, և զյամոյր, և զանալուծ: * և զամ
անասուն զթաթահերձ, և զկնդակաբաշխ, և զորոճնդ
7 յանասնոց ուտիցէք: * Եւ զայն մի ուտիցէք որ որոճեն,
և թաթահերձ և կնդակաբաշխ ոչ իցեն: Ուրա, և նա
պատակ, և ճաղար, զի որոճեն, և կնդակահերձ ոչ
8 են, անսուրբք իցեն նոքա ձեզ: * և խող, զի թաթա
հերձ և կնդակաբաշխ է, և որոճէ ոչ, անսուրբք իցէ նա
9 ձեզ: 'ի մոյ նոցա մի ուտիցէք, և 'ի մեռաւ նոցա մի
10 մարձենալցէք: * Եւ այս են զոր ուտիցէք յամէ՝ որ 'ի
11 ջուրս են. ամի որոյ իցեն թէք և թեփ, ուտիցէք: * և
12 ամի որոյ ոչ իցեն թէք և թեփ մի ուտիցէք. անսուրբ
13 իցեն նոքա ձեզ: * Չամենայն հաւ սուրբ ուտիցէք:
14 * և այս է զոր ոչ ուտիցէք 'ի նոցանէ. զարծուի, և ըզ
15 կորձ, և զանգղ, * և զգետաբծուի, և զցին, և որ ինչ
16 նման է նոցա: * և զորի, և որինչ նման իցէ նմա: * և
17 զըջլայնամն, և զբու, և զձայ, * և զարագիւ, և զփոր, և
զհողամազ, * և զքաղահաւ, և զտոտակ, և զագուաւ,
* և

նոցա: (17) Ոմանք. Եւ մի կռուեսցի 'ի ձեռն: (18) Ոմանք.
Եւ զհաճոյս. Իսկ, զհաճոյս առաջի:
ԳԼ. ԺԵ. (1) Ոմանք. Մի ցտիցիք և մի հարկանիցէք: (2) Ոմանք.
Լինել քեզ նմա ժողով: (4) Ոմանք. Այս անա
նուանք են զոր ուտիցէք: (5) Ոմանք. Եւ զայծբաղ և զյա
մոյր: (12) Բնի. Եւ զանկի: (16) Ոմանք. Եւ զհողամազ:

* և զհաւալուան, և զքաղաքի, և որինչ յիման է նոցա, 18
և զյոպոպ, և զվիղ: * Եւ ամենայն սողուն 'ի Թուշոց 19
անսուրբ լիցի ձեռք. և մի ուտիցէք 'ի նոցանէ: * Եւ 20
զեմ թուշուն սուրճը՝ կերելէք:

Ա * Եւ զեմ մեռելոտի մի ուտիցէք. այլ պանդխտին որ 21
է 'ի քաղաքս քո տացես զնա՝ և կերիցէ, կամ վաճառես
զնա օտարոտոյն. զի Ժողովուրդ սուրբ ես դու ան
այ քոյ:

ԼԲ Մ 'ի եփեցես զցառն 'ի կաթն մօր իւրոյ:

ԼԳ * Տաաանորդս տաաանորդեսցես յեմ արմատաց սեր 22
մանց քոց, զարմախ՝ անդոց քոց ամ ըստ ամէ: * Եւ 23
կերիցես զայն առաջի ան այ քոյ 'ի տեղաւորն զոր ընա
րեսցէ ան թո անուանել զանուն իւր 'ի վերայ նր,
անդ մատուցես զտաաանորդս ցորենոյ քոյ, և զգին
ւոյ քոյ, և զիւզոյ քոյ, և զանգրանիկս արջառոյ քոյ,
և զդէնարի քոյ. զի ուսցիս երկնէլ 'ի ան այ քումմէ.
զեմ աւուրս: * Ապա թէ հեռի իցէ 'ի քէն ճառապարհն, 24
և ոչ կարիցես տանել զայն. վասն զի հեռի իցէ 'ի քէն
տեղին զոր ընտրեսցէ ան թո անուանել զանուն
իւր անդ: Զի օրհնեաց զքեզ ան թո. * վաճառ 25
ռեսցես զայն արծաթոյ, և առցես զարծաթն 'ի ձե
ռին քում, և երթիցես 'ի տեղին զոր ընտրեսցէ ան թո
քո. * և տայցես զարծաթն ընդ ամի օրում ցանկանայլ 26
ցէ անձն քո, արջառոյ, կամ ուղտարի, կամ գինւոյ,
կամ ցլոյ, կամ ամի օրում ցանկանայլցէ անձն քո. և
կերիցես անդ առաջի ան այ քոյ. և ուրախ լինիցիս
գու և ուտոր քո, * և զեւացին որ 'ի քաղաքս քո, մի 27
Թողուցու զնա, զի ոչ գոյ նորա բաժին և ոչ ժառանգ
գու և ընդ քեզ: * Յետ երկց ամաց հանիցես զեմ տա 28
սանորդս արմատաց քոց, և յամի յայնմիկ գիցես զայն
'ի քաղաքս քո: * և կերիցէ զեւացին քանդի ոչ գոյ նր 29
բաժին և ժառանգու թի ընդ քեզ. և եկն, և որք, և
և այրի 'ի քաղաքս քո, կերիցեն և յագեսցին. զի օրհ
նեսցէ զքեզ ան թո յեմ գործս քո զոր առնիցես:

ԳԼ.

(18) Ոման. Եւ զքաղաքի. և ոման, քաղաք: (21) Ո
ման. Որ 'ի քաղաքս քո. և ոման, որիցէ 'ի քաղաքս
քո: (22) Ոման. Չտաաանորդս տաաանորդեսցես:
(26) Ոման. Եւ տացես զարծաթն... և կերիցես զայն
առաջի ան այ քո... և ուտոր քո, և գուտոր քո, և զեւ: (27) Ոման. Զի ոչ գոյք նք բաժն: (28) Ոման. Հանցես
զեմ տաաա: (29) Յերիալին պիտեի. Յեմ գործս քո
զոր առնիցես:

ԳԼ: ԺԵ.

- 1 **Ե**ԼԹՆԵԼԹՆԵՐՈՐԳ ամի արասցես ԹողուԹի: * Եւ ԼԻ
2 այս իցէ հրաման Թողուեն: Թողցես զեմ պարտա
քո զոց պարտիցի քեզ ընկեր քո. և մի պահանջիցես
յընկերէ և յեղբորէ քու մէջ: զի ԹողուԹի կոչեցեալ
3 է նա այլ քոյ: * Յառարտուոյն պահանջիցես որ ինչ իցէ
քո առ նմա. բայց եղբորն քում ԹողուԹի արասցես
4 զպարտուցն քոց: * Եւ մի լինիցի 'ի միջի քում կարա
տեալ. զի օրհնելով օրհնեսցէ զքեզ նոր նա քո յերկ
րին՝ զոր նոր նա քո տալոց է քեզ 'ի Ժառանգուի Ժա
5 ռանդէլ զնա: * Եւ եթէ լսելով լուիցես ձայնի նա
այլ քոյ, պահել և առնել զեմ պատուիրանս զոր ես
6 պատուիրեմ քեզ այսօր. * զի նոր նա քո օրհնեաց զզ
քեզ, որպէս և խոստացաւ քեզ. և տացես փոխ ազգաց
բազմաց, և դու ոչ առնուցուս փոխ. և տիրեսցես ազ
7 ցաց բազմաց, և քեզ մի տիրեսցեն: * Եւ եթէ լինի
ցի 'ի միջի քում կարտեալ յեղբարց քոց, 'ի միում 'ի
քաղաքաց քոց յերկրին զոր տացէ քեզ նոր նա քո. մի
գարձուցանիցես զսիրտ քո, և մի կծկիցես զձեռն քո
8 յեղբորէ քում մէջ կարտելոյ: * այլ ընդարձակելով
արձակեսցես նմ զձեռն քո, և տալով տացես նմա փոխ
9 որչափ և խնդրիցէ 'ի կարտուէ իւրում: * Զցայլ լեր
անձին քում, գուցէ լինիցի բան ծածուկ անօրէնուէ
'ի սրտի քում. և ասիցես, մերձէ ամն եւ Թնեբորգ՝ ամն
ԹողուԹի. և չարակնեսցէ ակն քո 'ի վր եղբոր քո կա
րտելոյ, և ոչ տայցես նմա. և բողոքեսցէ զքէն առ
10 նոր. և լինիցին քեզ այն մեղք մեծամեծք: * Աւա պար
գեւելով պարգեւեսցես նմա, և տալով տացես նմա փոխ
որչափ և պիտոյ իցէ: և մի արտմիցիս 'ի սրտի քում զկնի
տրոցն քոց նմա. զի վասն բանին այնորիկ օրհնեսցէ
զքեզ նոր նա քո յեմ 'ի գործս քո. և յեմի յորինչ և
11 մոեսցես զձեռն քո. * զի ոչ պակասէ կարտեալ յերկ
րէ: Վի այնորիկ ես պատուիրեմ զբանս զայս և ասեմ.

Ընդ.

ԳԼ. ԺԵ. (1) Ոմա. Եւ Թնեբորգ ամի արասցես.
(5) Ոմա. Եւ իցէք ձայնի նա այլ միւրոյ. Իմ, ձերոյ.
պահել. պատուիրանս նոր զոր ես: (6) Ոմա. Զի
նոր նա քո օրհնեսցէ զքեզ: (7) Ոմա. Զոր նոր նա
քո տալոց է քեզ: (8) Ոմա. Ընդարձակեսցես. Իմ,
ընդարձակեսցիր նմ. . . խնդրեսցէ 'ի կարո': (9) Ո
մա. Այն 'ի մեղք մեծամեծք: (11) Ոմա. Ընդար
ձակելով ընդարձակեսցես զձեռն քո յեղբար քո ազ
գանս և 'ի կարտեալն որ իցեն յերկրի քում:

ընդարձակելով արձակեսցես զձեռն քո յաղքատ և 'ի ասառապեալ եղբայր քո որ իցէ յերկրին քում:

ԼԵ * Եւ եթէ վաճառեսցի քեզ եղբայր քո երբայեցի, կամ 12
կին երբայեցի, ծառայեսցէ քեզ զվեց ամ. և յամին
եւթներորդի արձակեսցես զնա ազատ 'ի քէն: * Եւ 13
յորժամ արձակեսցես զնա, ոչ արձակեսցես զնա ու
նայն. * այլ հանգերձելով հանգերձեսցես զնա յոչնաւ 14
րաց քոց. 'ի ցորենոյ քումմէ, և 'ի հնձանէ քումմէ. ու
և օրհնաց զքեզ ար ամ քո տացեանմա: * Եւ յիշեալ 15
ցես, զի և դու ծառայ էիր յերկրին եղիպտացոց. և
փրկեաց զքեզ ար ամ քո անտի: վասն այսորիկ ես պա
տուիրեմ քեզ առնել զքանս զայս: * Ապա թէ ասի 16
ցէ ց. քեզ. ոչ ելանեմ 'ի քէն. զի սիրեաց զքեզ և զառն
քո. զի բարի իցէ նմա առ քեզ: * առցես հերին, և 17
ծակեսցես զունկն նր'ի վր' սեմոց դրանն, և եղիցի քեզ
սարսկ յաւիտեան. և զաղախին քոնոյնպէս արասցես:
* Եւ մի խիտ թուեսցի առաջի քո յորժամ արձակես 18
ցես զնոսա ազատս 'ի քէն. զի ամի ամի վարձուք վարձ
կանի ծառայեաց քեզ զվեց ամ. և օրհնեսցէ զքեզ ար
ամ քո յամի զինչ և գործեսցես:

ԼԶ * Զամ անդրանիկս որ ծնանիցին յանդեայս քո և 'ի 19
հօտս քո, զարուան 'ի նոցանէ սրբեսցես ան նոյ քում:
Ոչ գործեսցես անդրանկաւ եղին քոյ, և մի կարեսցես
զանդրանիկս հօտից քոց: * ամ յամէ կեցիցես զնա ա 20
ռաջի ան 'ի տեղւոյն որ ընտրեսցէ ար ամ քո, դու և
առն քո: * Եւ եթէ արտաւար իցէ, կամ կաղ, 21
կամ կոյր, և կամ ամ արտաւար զինչ և գուցէ 'ի նմա,
մի զնոցես զնա ան նոյ քում. * այլ 'ի քաղաքս քո կերի 22
ցես զնա. անսուրբն 'ի քեզ' և սուրբն նոյնպէս կերի
ցես, իբրեւ զայծեամն կամ զեղբերու: * Բայց զարիւն 23
մի ուտիցես, յերկիր հեզուցուս զնա իբրեւ զուր:

ԳԼ. ԺԶ.

ԼԷ ( ) գուշառքի ամսոյն կանխոց, և արասցես զառնիկ 1
ան նոյ քոյ. զի յամսեանն կանխոց ելէք յեղիպտոս

(14) Զօրինակն. Այլ հանգերձով հանգերձեսցես:
(14) Այս. Եւ 'ի ցորենոյ քումմէ: (15) Այս. Վս
այսորիկ ես պա: (17) Ոման. 'ի վր' սեմոց դրանն:
(18) Ոման. Այլ յամի վարձուք վարձականի... յամի
որ զինչ և գոր: (19) Զօրինակն իբնի. Հօտից հօտից
քոց: (21) Ոման. Մի զնոցես զնա առաջի ան նոյ
քում: (23) Ոման. Մի ուտիցէք, յերկիր հեզուցուք
Եւ ԺԶ. (1) Ոման. Զգուշառքի ամսոյն կանխոց:

- 2 աստէ 'ի գիշերի : * Եւ զենցես զգառիկն ան ան լայքում .
- 3 քո անուանել զանուն իւր անգ : * Մի ուտիցէք ընդ նմա խմորուն , զեւթն օր բաղարջ կերիցես ընդ նմա , հաց չարչարանաց . քանզի տագնապաւ ելէք յեգիպտոսս : զն յիշցէք գութ զօրն ելից ձերոց յերկրէն եգիպտոս :
- 4 ասացոյ՝ զեւթն օրն կենաց ձերոց : * Եւ մի ևս ել ընդսցի 'ի քեզ խմոր յեւթն օրն ասանան քո զեւթն օր . և մի ասցի 'ի մոյն զոր զենուցաւս յերեկորեսայ յաւարն ա :
- 5 ռաջոյ ցայգ : * Եւ մի ժառանգես զենուլ զգառիկն 'ի միում 'ի բաղարջաց քոց՝ զորս ան ան քո ասցէ քեզ .
- 6 * այլ 'ի տեղւոյն զոր ընտրեսցէ ան ան քո անուանել զանուն իւր 'ի նմա , անդ զենցես զգառիկն առ երեկս ընդ արեւմուտս , 'ի ժամանակին յորում ելէք յեգիպտոս :
- 7 աստէ : * Եւ փեսացես և խորովեսցես , և կերիցես 'ի տեղւոյն զոր ընտրեսցէ ան ան քո . և գարձցիս 'ի վազին :
- 8 երթիցես 'ի տուն քո : * զվեց օր կերիցես բաղարջ , և յաւարն եւթներորդի ելք տուն ան ան քո . մի գործեսցես 'ի նմա զեւթն օրն , բայց որինչ գործիցի անձին :
- 9 * Եւ թն եւթներորդս համարեսցիս քեզ , 'ի սկսանելոյ մանկաղի քոյ յոճ , սկսանիցիս համարել եւթն եւթն :
- 10 քորդ . * և արատցես տուն եւթներորդաց ան ան լայքում , որչափ կարգ իցէ ձեռն քո ըստ ընդին զոր ասցէ քեզ՝
- 11 որպէս զիարգ օրհնեսցէ զքեզ ան ան քո : * Եւ ուրախ ընդիս անուանի ան ան քո , դու և ուսար քո և գաւար քո , ծառայ քո , և աղախին քո . և զկտացին որ 'ի քաղաքս քո . և եկն և որբն և այրին որ 'ի ձեզ . 'ի տեղւոյն զոր ընտրեսցէ ան ան քո անուանել զանուն իւր անգ :
- 12 * Եւ յիշեսցես զն ծառայ եկր յերկրն եգիպտացւոց . և զգուշացիս և արատցես զպատուիրանս զայստեի :
- 13 * Տոն տաղաւարահարաց արատցես զեւթն օր . 'ի ժո :
- 14 զովեւ քեզ 'ի կարոյ քումն և 'ի հնձանէ քումն : * Եւ ուրախ ընդիս 'ի տոնի քում . գու և ուսար քո և գաւար քո , ծառայ քո և աղախին քո . և զկտացին , և եկն և
- 15 որբն և այրին որ իցեն 'ի քաղաքս քո : * զեւթն օր տոնեսցես ան ան լայքում , 'ի տեղւոյն զոր ընտրեսցէ ան ան քո 'ի նմա : Եւ եթէ օրհնեսցէ զքեզ ան ան քո յեւթն օրն , և յեւթն օրն ձեռաց քոց , և ընդիցիս ուրախ :

(3) Այս . Զն յիշցէք զօրն ելից ձերոց : (4) Այս . Եւ մի երեսցի 'ի քեզ : (4) Բաղարջ . Զաւարն արատցնոյ յայգ : (5) Անան . Եւ մի ժառանգիս . Կոմ , ժառանգես . . . 'ի միում բաղարջաց քոց : (8) Անան . Ելք տոնի ան ան քո : (9) Անան . Մանգաղի քոյ : (14) Անան . Եւ ուրախ ընդիս 'ի :

րանի : * Չերիս ժամանակս 'ի տարաւոր յանգիւման լիցի 16
 ամ արու քո՝ առաջի ան ան քոյ 'ի տեղւոյն զոր ընտրեալ
 ցէ Թր : 'ի տօնի բազարըակերացն . և 'ի տօնի եւթնե-
 րորդացն . և 'ի տօնի տաղաւարահարացն : և ոչ երևեալ
 ցիս առաջի ան ան քում ունայնամեռն . * Եւրպառն 17
 չիւր ըստ կարի ձեռաց իւրոց՝ ըստ օրհնութե ան ան
 քո զոր ետ քեզ :

ԼԸ * Դատաւորս և տաննադպիրս կացուացեն յամ քա 18
 զաքս քո՝ զոր ան ան քո տացէ քեզ՝ ըստ ցեղից . և զա-
 տեսցեն զժողովուրդն դատաւարացն արդար . * և մի ա 19
 լառիցեն երեսաց . և մի առնուցուն կաշառս : Քանզի
 կաշառ՝ կուրացուցանէ զաշ իմաստնոց . և ապականէ
 զբանս արդարոց : * Արդարուք արտացեն զիրաւունս , 20
 զի կեցէք , և մտանիցէք ժառանգեալ զերկիրն զոր ան
 ան տացէ ձեզ :

ԼԹ * Մի անկեսցես քեզ անտառս զամ փայտի առ սեղա 21
 նով ան ան քոյ : * Եւ մի արտացես ինչ քեզ ձաւնի : Եւ 22
 մի կանգնեսցես քեզ արձան զոր տանաց ան ան քո :

ԳԼ. ԺԵ.

ԽԼ * Եւ մի զոհիցես ան ան քո քում տղաւ կամ ողնար՝ յո 1
 րում իցէ արտա ինչ , ըստ ան ան արտաւար բանի .
 զի պիղծ է այն առաջի ան ան քոյ :

ԽԱ * Եւ եթէ գացի 'ի միջի քում , 'ի միում 'ի քաղաքացն 2
 զոր ան ան քո տացէ քեզ , այր կամ կին՝ որ առնիցէ
 զաքս առաջի ան ան քոյ , անցանել զուխտիւ նր . * և 3
 երթեալ պաշտիցեն դատաւարած օտարս , և երկիր պա-
 դանիցեն նր . Արեւտեան , կամ լուսնի , կամ ամի որ
 իցէ 'ի զարգուէ երկնից . զորս ոչ հրամայեցի * և 4
 պատմեցի քեզ : և քննեսցես յոյժ , և ահա շքմարտիւ
 լեալ իցէ բանն , և եղեալ իցէ պղծութիւն այն 'ի մեջ
 իլի : * Հանցես զայրն զայն , կամ զկին՝ որ արարին 5
 զբանն

(16) Այս . Այս քո ունայնամեռն : (17) Ոման . Ըստ
 կարի ձեռաց ձերոց : (18) Ոման . Թեմ 'ի քաղաքս քո :
 (19) Յօրիալի 'ի Բաբելի անդ գրեալ՝ ապանէ . 'ի ըստ" .
 նշանալի 'ի մեջ առնուլ՝ աքսանէ , իսկ համայնի այլոց , ա-
 պականէ , ոչ և երա : (20) Ոման . Արդարութիւն զա-
 րեսցես զիրաւունս . զի կեցէք . . ժառանգեցէք զեր-
 կիրն . . տացէ քեզ : (21) Ոման . Առտաւ ամ փայտի :
 (22) Ոման . Եւ մի արտացես ինչ ձաւնի :
 ԳԼ. ԺԵ . (1) Ոման . Առաջի ան ան քո քում : (2) Օրե-
 նալ 4 . Անցանելով զուխտիւ նր : (4) Ոման . Եւ պաշ-
 տեսցի քեզ , և քննէ : (5) Ոման . Չեն քարամեք , և քա-

- գրանն լար , 'ի գրունս ձեր . և բարկոծեցիք զնմ զա
 6 բամբէ և մեռցին : * Երկուք և երկուք վկայիւք մեռցի
 7 որ մեռանիցին , և մի մեռցի մոռ վկայիւ : * Եւ ձեռն
 վկայիցն եղիցի նախ 'ի նա սպանանել զնա , և ապա
 ձեռն նմ' ժողովբեանն : և բարձցեն զլարն 'ի միջոյ
 ձերմէ :
 8 * Եւ եթէ վրեպեսցէ 'ի քէն բան 'ի գառաստանի , 'ի խի
 մէջ արեան և արեան . և 'ի մէջ գառաստանի և գա
 տաստանի , և 'ի մէջ գրգռութե և գրգռութե , և 'ի մէջ
 հակառակութե և հակառակութե . բան գառաստանի
 'ի քաղաքս քո . և յարուցեալ ելցեն 'ի անդին զորքնա
 9 րեսցէ ար նմ քո անուանել զանուն իւր անդ : * Եւ
 երթայցեն առ քահանայսն և զեռացիս , և առ գառա
 ւորն որ լինիցի ցաւութան յայնոսիկ . և քննեալ պատ
 10 մեացեն քեզ զգառաստանն : * Եւ արասցեն ըստ հրա
 մանին զոր պատմեացեն քեզ որք 'ի անդոյն իցեն' զոր
 քնտրեսցէ ար նմ քո . և զգուշասի՛ր յոյժ առնել ըստ
 11 նմի ուղօրինագրեսցի քեզ : * Ըստ օրինացն և ըստ գա
 տաստանի զոր ասացեն քեզ' արասցեն . և մի խոտո
 րեսցիս 'ի բանէն զոր պատմեացեն քեզ , մի յաւ և մի
 12 յահալ : * Եւ մարգ ոք' որ առնիցէ հպարտութի առ
 'ի չսեւոյ . քահանային' որ կայցէ պաշտել յանուն' նմ
 նոյ քոյ . կամ գառաւորին որ իցէ յաւուրսն յայնոսիկ
 13 մեռցի մարգն այն . և բարձցեն զլարն յեւէ : * և նմ'
 ժողովբեանն լուեալ երկիցէ , և մի ևս ամպարչեսցի :
 14 * Եւ եթէ մասնիցես յերկիրն զոր ար նմ քո տացէ խԳ
 քեզ , և ժառանգեսցես զնա , և բնակեսցես 'ի նմա . և
 տսիցես , կացուցից 'ի վր' իմ իշխան ուղ և այլ աղք
 15 որ չուրջ զինե են : * Կացուցանելով կացուցես 'ի վր'
 քո իշխան' զոր քնտրեսցէ ար նմ քո : յեղբարց քոց կա
 ցուցես քեզ իշխան . և մի իշխեսցես կացուցանել քեզ
 16 զայր օտար որ չիցէ' եղբայր քո . * զի մի յաճախեսցէ
 իւր երկվարս , և մի դարձուցէ զժողովուրդն յեղբա
 ւոս : զի ար ասաց . Թէ մի ևս յաւելուցուք դառնալ
 17 ընդ նոյն ճանապարհ : * Եւ մի յաճախեսցէ իւր կա
 նայս , զի մի խոտորեսցի սիրա նմ . և արժաթ և ոսկի
 18 մի կարի յաճախեսցէ իւր : * Եւ եղիցի յորժամ նստցի
 յիշխանութի իւրում , գրեսցեն նմա զերկրորդումն օրի
 19 նացս այսոցիկ 'ի մատենի : * և 'ի քահանայիցն զեռաց-

ւոյ

տակեացին : (6) Ոման . Երկու և երկուք վկ' . . որ մե
 ռանիցի : (7) Ոման . Եղիցի նախ 'ի նմ' ապա : (8) Օ
 բնիակ . Եւ բան գառաստանի 'ի քա' : (9) Ոման . Եւ
 երթիցես առ քահանայսն զեռացիս : (15) Ոման . Որ
 ուղիցէ եղբայր քո : (18) Այս . Երկրորդ նստիցի : (19) Ո

ւոց լիցի առ նմա. և ընթերցցի զառ զամ առուրս կե-
նաց իւրոց. զի ուսցի երկնից ի տէ նոյ քումնէ, պա-
հել զամ պատուիրանս զայսոսիկ, և առնել զերաւունս
զայսոսիկ: * Զի մի հպարտանայցէ սիրտ նի ի զեքայ 20
եղբարց իւրոց, զի մի տնցանկոց զպատուիրանս յաջ
կամ յահեակ. զի երկայնակեաց լիցի յիշխանութիւ
րում, քնքն և որդիք իւր ի մէջ արգուոցն ելի:

ԳԼ. ԺԸ.

ԽԻ Եւ մի լինիցի քահանայիցն զկառացւոց որդւոցն 1
զեւայ բարին և ժառանգուի ընդ որդւոցն ելի:
Երախայրիքն ան զինակ նոյ. զայն կերիցեն: * Եւ զի 2
ձակ մի լիցի նոյ ի մէջ եղբարց իւրեանց. զի արե զի
ձակ նոյ. ուն առացնոյ: * Եւ այս են իրաւունք քահա- 3
նային ի ժողովրդեանէ անտի, որք զենուցուն զենիւս.
եթէ արջառ իցէ, և եթէ ոչեար, ապէ քահանային զե-
րին և զծնօսան և զխաղցոցն: * Եւ զպատուս ցորենոյ 4
քոյ, և զգինւոյ քոյ, և զեղոյ քոյ. և զպատուս կարոց
խաշանց քոց ապցես նոյ. * զի զնա ընտրեաց ար յամ 5
ցեղիցն քոց կալ առաջի ան նոյ քոյ, պաշտել և օրհնել
ջանուն նի. նա և որդիք իւր զամ առուրս: * Ապա 6
թէ և կերացէ զկառացին ի մի ի քաղաքացն քոց յամ որդ-
ւոցն ելի, ուր իցէ քնքն բնակեալ. և երկեսցէ ըստ ցան-
կութե անձին իւրոյ, ի տեղին զոր ընտրեացէ ար.
* պաշտել զանուն ան նոյ իւրոյ. իբրև զամ եղբարսն 7
իւր զկառացիս որ կացցեն անդ առաջի ան նոյ, * կե- 8
րիցէ զմասնն հասեալ, բայց իւրաքանչիւր յաղագիտն
վաճառին:

ԽԵ * Եւ եթէ մասնիցես յերկիրն զոր ար ան ապցէ քեզ. 9
մի ուսանիցիր առնել ըստ դարձելեաց աղագան այնո-
ցիկ: * Մի գտանիցի ի քեզ որ տեղիցէ զուսար իւր 10
կամ զգուսար իւր զքոցով. և զիւթիցէ զիւթութե,
և հմայիցէ, և հաւահարց լինիցի. * և կախարդիցէ կա- 11
խարդանօք, և վհուկ, և նշանագէտ լինիցի առ ի զմե-
ռեալս հարցանելոյ: * Քանզի պիղծէ ան ամ օր առ 12
նէ

նախ. Եւ առ ի քահանայիցն. լինիցի ընդ նմ. և ըն-
թերցցի զնա. ի տէ նոյ քումնէ զամ առուրս:

ԳԼ. ԺԽ. (1) Ապ. ժառանգուի չ ելի: (3) Ոման. Են իրաւունք քահանայից: (3) Առ. Եւ զխաղ-
ցոցն: Աւ. օրհնալ 4՝ զխարացոցն: (5) Ոման. Եւ օրհ-
նել զանուն նի: (7) Ոման. Պաշտեացէ զանուն ան: (7) Ո-
ման. Առաջի ան նոյ քոյ: (8) իւր. Յաղագիտն վաճառէն-
համայն. աղոյ ի բնաք: (11) Ոման. Եւ վհուկ և նշան:

- նն դոյն • զի զժայտակիսի գարեւելեաց սպասեանցէ զնոյն
 13 ար 'ի քէն : * Կատարեալ լինիցիս առաջի ան ձյ ըրյ •
 14 * զի ազգքն այնոքիկ զորս գնւ ժառանգեւոց ես , նոցան
 հմայիցի և գիւթուեց անսան • բայց քեզ ոչ պնդեա ես
 15 հրաման ար ան ըր : * Մարգարէ յեղբարց քոց իբրեւ
 16 զիս յարուցեք քեզ ար ան ըր , նմա լուիջիք * Ըստ
 անի՝ զոր խնդրեցեր 'ի ան ձյ քումն : 'ի քորեւր յաւաւրն
 եկեգեցուց , ասեիք՝ ոչ ևս յաւելուցումք լսել զձայն ան
 ձյ մերոյ • և զհնարգ. զայգ. զանն ոչ ևս տեսցուք , զի մի
 17 մեռանիցիմք : * Եւ ասեցիս ար • ուզիզէ ամ ինչ զոր
 18 խօսեցան : * Մարգարէ յարուցից նոյ յեղբարց եււ
 եանց իբրեւ զքեզ , և ասց զպատգամս իմ 'ի բերան նք •
 19 և խօսեցիք բնգ. նոսա ուղ և պատուիրեցից նմա : * և
 մարգ. որ ոչ լուիցէ զոր խօսիցի մարգարէն յանուն իմ ,
 20 ես խնդրեցից զլքէժ 'ի նմանն : * Բայց մարգարէն , և
 թէ ամպարտեացի խօսել յանուն իմ բան ինչ զոր ես
 ոչ հրամայեցի խօսել • և կամ թէ խօսիցի յանուն աստ
 21 դւածոց օտարաց , մեռցի մարգարէն այն • Ապա թէ
 ասիցէք 'ի սրտի • զխարգ. գիտասցուք զբանն զոր ոչ խօ
 22 սեցաւ ար : * Զոր ինչ խօսիցի մարգարէն յանուն ան
 և ոչ լինիցի բանն և ոչ գիւցիցի , այն բան է զոր ոչ խօ
 սեցաւ ար : ամպարտութի խօսեցաւ մարգարէն , մի
 թողուցուք նմա :

ԴԼ • ԺԹ •

- 1 Աւեթէ սատակեացէ ար ան ըր զազգան զորոց ար խ 2 •
 2 ան տացէ քեզ զերկիրն նոցա • և ժառանգեացեն
 3 զնա , և բնակեացեն 'ի քաղաքս և 'ի տունս նոյ : * երբեւ
 քաղաքս զատուցեա քեզ 'ի միջոյ երկրին զոր ար ան ըր
 4 քառացէ քեզ : * Նկատեացեա քեզ զճանապարհն , և չ
 երբեւ բաժանեացեա քեզ զսահմանս երկրին ըրյ • զոր
 բաժանեացէ քեզ ար ան ըր • և եղիցի անդ ապաստան
 4 ամ սպանողի : * Այս սահման եղիցի ամ սպանողի որ
 քաղաքի անդ • և ապրեացի : Որ զհարկանիցէ զանեւ
 իւր

(15) Յորեմայի • Մարգարէն , խորագելով նշանի : (15)

(16) Ոման • Եղբարց մերոց ... և նմ լուիցուք ըստ
 անի զոր : Ուր անտ • զիսն քիւն յեղեւից : (19) Ոմ
 անտ • Զոր ինչ խօսեացի մարգարէն : (21) Ոման • Ապա
 թէ ասիցէք 'ի սրտի մերում :

ԳԼ • ԺԹ • (1) Ոման • Եւ ժառանգեացեա զնա : (3) Յ
 րեմայի պատիւ • Նկատեացեա իւր զճանապարհն : (4) Ոմ
 անտ • Այս հրաման եղիցի ամ : Ուր անտ • Այս սահ
 մանք եղիցի ... որ քաղաքի անդ և ապրեացի :

իւր ակամայ • և նա ոչ առեայր զնա յերէկն և յերանգ :
 * և որ ոգ մտանիցէ ընդ ընկերի իւրում 'ի մայրի հար 5
 'կանել փայտ • և ամբառնայցէ զձեռն իւր փայտատան
 հարկանել փայտ , և անկանիցի երկաթն 'ի մեղեխէ ան
 աի , և գիպիցի ընկերին և մեռանիցի , փախիցէ 'նա , և
 անկցի 'ի մի 'ի քաղաքացն այնոցիկ և կեցցէ : * Չի մի 6
 անգեսցի մերձաւոր արեանն զկնի սպանողին , մինչդեռ
 սյրիցի սիրտ նր • և հասանիցէ նմա 'եթէ հեռագոյն ի
 ցէ ճանապարհն , և հարկանիցէ զանձն նր • և նմա չի
 գատատառն մահու • զի ոչ առեայր զնա յերէկն և յե
 րանգն : * Վասն այնորիկ ես պատուիրեմ զեղ զբանս 7
 զայս ' և ասեմ • երկս քաղաքս զատուցես զեղ : * Եւ 8
 եթէ ընդարձակեսցէ զեղ արեւմտ քո զսահմանս քո ուղ
 և երգուաւ ար հարցն քոց • և տացէ զեղ ար զնմա 'եր
 կիրն' զոր խոստացաւ տալ հարցն քոց : * Եւ եթէ լուի 9
 ցես առնել զամենայն պատուիրանս զայսոսիկ զոր ես
 պատուիրեմ զեղ այսօր , սիրել զարեւմտ քո , և գնալ
 յամենայն ճանապարհ նր զամենայն աւաւրս : Եւ յա
 ւելցես զեղ այլ ևս երկս քաղաքս յայնս յերկնս • * և 10
 մի հեղցի արիւն անպարտ յերկրին քում , զոր արեւմ
 քո տացէ զեղ 'ի Ժառանգութի • և մի ոգ լիցի 'ի միջ
 քում պարտական արեան :

ԽԵ * Եւ եթէ լինիցի այր որ արիցէ զընկեր իւր , և գա 11
 րան գործիցէ նմա , և յարիցէ 'ի վր նր , և հարկանի
 ցէ զանձն նր և մեռցի • և փախիցի 'ի մի 'ի քաղաքացն
 այնոցիկ • * առաքեսցեն Ժերակոյտ քաղաքի նր և առ 12
 ցեն զնա անաի , և մատնեսցեն զնա 'ի ձեռս մերձաւո
 րի արեանն և մեռցի : * Եւ մի խնայեսցէ ակն քո 'ի 13
 նա • և սրբեսցես զարիւն անպարտ 'ի միջ ելի , և բա
 րի լիցի զեղ :

ԽԸ * Մի փոխեսցես զսահմանս ընկերի քոյ' զոր հաստա 14
 տեցին հարբ քո 'ի Ժառանգութե քում , զոր Ժառանգես
 ցես յերկրին զոր արեւմ քո տացէ զեղ 'ի Ժառանգութե :

ԽԹ * Ոչ հատատեսցի մի վկայ վկայել զմարդոյ ըստ նմ 15
 ապիրառութե , և ըստ նմ յանցանաց , և ըստ նմ մե
 զաց զոր մեղանէ : 'ի բերանոյ երկուց և երկց վկայից
 հաստատեսցի նմ բան : * Եւ եթէ կացցէ յառաջ սուտ 16
 վկայ զմարդոյ , և չարափօտեսցէ զնմանե անպարտութե
 ինչ • * կացցեն երկոքին արքն որոց հակադատութին 17
 իցէ , առաջինն , և առաջի քահանայիցն և առաջի գա
 ւա

(5) Ոման • Եւ ամբարձցէ զձեռն : (6) Ոման • Եւ նմ չէր
 դատաս : (11) Յերիսիկ • 'ի քաղաքն այնոցիկ : Ուր ոման •
 Եւ մեռանիցի • և փախիցի : (13) Ոման • Չարիւն ան
 պարտ յեկէ : (15) Ոման • Մեղաց զոր մեղանիցի :

- 18 առաւարացն որ իցեն յաւուրսն յայնոսիկ . * և քննեալ
ցեն զառաւարդն ճշմարտութիւն . և ահա վկայաներաւ
վկայեաց զանիրաւութիւն . և եկաց հակառակ եղբոր իւ-
19 ղում . * արաջիք նմա ուր խորհեցաւ չար առնել ըն-
20 կերի իւրում . և բարձիք զբարն 'ի միջոյ ձերմէ : * Եւ
այլոցն լուսաւ զահի հապկանիցին , և մի ևս յաւելու-
ցուն առնել ըստ բանին այնմիկ չարի 'ի միջի ձերում .
21 * մի խնայեացէ ակն ըր 'իմա : Անձն ընդ անձին . ակն
ընդ ակնս . առամն ընդ առաման . ձեռն ընդ ձեռին .
անն ընդ ստին :

ԳԼ Ի .

- 1 Եւ եթէ երանիցես 'ի պատերազմ 'ի վր թշնամեաց .
քոց . և տեսանիցես երկվարս և հեծեցաւ , և ազգ-
բազում քան զքեզ . մի երկնչիցիս 'ի նոցանէ , զի Թր Թծ
քո ընդ քեզ է ' որ եհան զքեզ յերկրէն եգիպտացոց :
2 * Եւ եղիցի յորժամ մերձենայցես . 'ի պատերազմ . մեռ-
3 առւցեալ քահանայն խօսեսցի ընդ ազգին . * և ասաւ
ցէ ցնն : Լուր Իէլ , գուք գիմեալ երթայք այսօր 'ի
պատերազմ աւագիկ 'ի վր թշնամեաց ձերոց . մի քա-
նիցի մտիւր ձեր , և մի երկնչիցիք . և մի զարհուրի-
4 ցիք , և մի խուսիցէք յերեսաց նոցա . * զի Թր Թծ մեր
երթայ առաջի ձեր ընդ ձեզ , առաւ պատերազմ մի ձեր
5 ընդ թշնամիս ձեր , ապրեցուցանել զձեզ : * Եւ խօ-
սեսցին դպիրքն ընդ ժողովրդեանն , և ասացեն . Այր
դք ' որոյ շինեալ իցէ թուան նորայէն , և սչ իցէ արարեալ
նմա նաւակատիս , գնասցէ և գարձցի 'ի տուն իւր .
գուցէ մեռանի 'ի պատերազմի , և այլ այր առնիցէ նմա
6 նաւակատիս : * Եւ այր դք ' որոյ անկեալ իցէ այգի , և
չիցէ ուրախ լեալ 'ի նմանէ , գնասցէ և գարձցի անգ-
րէն 'ի տուն իւր . գուցէ մեռանիցի 'ի պատերազմի , և
7 այլ այր ուրախ լինիցի 'ի նմանէ : * Եւ այր դք ' որոյ խօ-
սեալ իցէ կին , և չիցէ առեալ զնա , գնասցէ և գարձ-
ցի 'ի տուն իւր . գուցէ մեռանիցի 'ի պատերազմի . Թե
այլ

(19) Ոճեմ . խորհեցաւ առնել չար եղբոր իւրում , և
բարձիք զբարն :

ԳԼ Ի . (1) Ոճեմ . Եւ ազգք բազում քան զքեզ :

(2) (3) Ոճեմ . Ընդ ազգիդ . և ասասցէ ցգոսա . Եւր :

(3) Ոճեմ . Եւ մի խուսիցիք յերեսաց նոցա : (5) Ոճեմ .

Որ շինեալ իցէ տուն : (5) Այլ . Գուցէ մեռանիցի
'ի պատերազմի : (6) Ոճեմ . Տնեալ իցէ նմա այգի :

(7) Ոճեմ . Եւ գարձցի անգրէն 'ի տուն իւր . . . և այլ
այր առնիցէ զնա :

այլ այր առնուցու զնա : * Եւ յաւելցեն գպիւքն խա 3
սել ընդ ժողովբանն՝ և առանցն : այր դք որ երկն
չիցի , և վատասիրտ սրտիւ իցէ , գնացէ՛ և դարձցի
'ի տուն իւր : զի մի զանգիտեցուացէ զսիրտ եղբոր իւ 9
րոյ իբրև զիւրն : * Եւ եղիցի յորժամ դադարեացեն
գպիւրքն՝ ի խօսելոյ ընդ ժողովբանն , կացուացեն իւ
խանս զօրուն առաջնորդս ժողովբանն :

ԾԱ * Եւ եթէ մերձենայցես 'ի քաղաք առաջ պատերազմ 10
նմա , կոչեսցես զնն՝ ի խաղաղուի : * և եղիցի եթէ տալ 11
ցեն խաղաղութե՝ սրտատախանի , և բացցեն քեզ , և դի
ցի ամ ժողովուրդն որ գտանիցին 'ի նմա հարկատուք
և հնազանդեալք քեզ : * Այլ եթէ ոչ հնազանդեացին 12
քեզ , և արասցեն ընդ քեզ պատերազմ , պաշարեսցեն
զնա : * և մատնեացի զնա ար ամ քո 'ի ձեռս քո . և հար 13
ցես զնա՝ արու նք կոտորմամբ արոյ . * բայց 'ի կանանց 14
և 'ի կահուէ և յամանանոյ . և զնա՝ ինչ զինչ և գտաւ
նիցի 'ի քաղաքին , և զնա՝ աղէ՝ առցես քեզ յաւարի .
և կերիցես զնա՝ զաւար թշնամեաց քոց՝ զորտր ամ քո
ապեք քեզ : * Նոյնպէս արանցես ը ամ քաղաքս ը յոյժ 15
հեռաւորս , որ ոչ 'ի քաղաքաց աղագնն այնոցիկ իցեն :

ԾԲ * Բայց 'ի քաղաքաց աղագնն այնոցիկ՝ զոր ար ամ քո 16
ապեք քեզ զերկիր նոցա՝ ի ժառանգութե , մի ճարե
կուցանիցէք 'ի նոցանէ զնա՝ շնչաւոր , * այլ նշովելով 17
նշովեսիցէ պն . զքեռացին , և զամովրհացին , և զբա
նանացին , և զվերեղացին , և զխեալցին , և զյերուսա
լին , և զգերեզնայցին . զոր օրինակ պատուիրեաց ար 18
ամ քո : * զի մի ուսուցանիցեն ձեզ առնել զնա՝ գար
չելութիւն իւրեանց , զոր արարին գիցն իւրեանց . և 19
մեղանչիցէք առաջի ան նոյ ձերոյ : * Եւ եթէ նստեալ
պաշարեսցես զքաղաք՝ առուրս բազում մարտնչել ը 20
նմա յառնուլ զնա , մի հարկանիցես զծառատունիկ նք
արկանելով 'ի նմա երկաթ . այլ կերիցես 'ի նմանէ , և
զնա մի հարկանիցես : միթէ մարդ իցի ծառատունիկն
որ յանգի անդ իցէ՝ մոռանել յերեսաց քոց 'ի պատանէ :
* Այլ զփայտ զոր գիտիցես թէ չիցէ՝ պաղարեւ , զայն 20
հար

(9) Յօրինակն գախսէր . գնացէ եւ դարձ : (8) Ո՛հանս .
Եւ դարձցի անգրէն 'ի տուն : (11) Ո՛հանս . Որ գտանե
լի 'ի նմ . . և հնազանդեալք քեզ : (12) Ո՛հանս . Պաշարե
ցես զնն : (13) Յօրինակն գախսէր . Տք ամ քո 'ի ձեռս
քո : (14) Ո՛հանս . Պատուիրեաց քեզ ար : (15) Ո՛հանս .
Զնա՝ դարձուցին իւրեանց . . . ան նոյ մերոյ : (16) Ո՛հ
անս . Արկանելով 'ի նա երկաթ : (17) Այլ . Միթէ
մարդ իցէ : (18) 'Ի տալ . Մարդ իցի ձեռառուանին .
հատայնս բազմայ 'ի բնաք :

քում, և լացցէ զհայր և զմայր իւր զաւուրս ամօղ
միոյ : և ապա մօցեն առ նա, և բնակեացեն ընդ նմա .
և եղիցի ինն քո : * Եւ եղիցի եթէ ոչ հաճեսցիս ընդ 14
նա, արձակեոցես զնա ազատ . և վաճառելով մի վա-
ճառեսցես զնա տրծաթոյ . և մի անարգեսցես զնա՝
քանզի լինցեն զնա :

ԺԵ * Եւ եթէ լինիցին ան զմիում երկու կանայք . և լի 15
նիցի 'ի նոցանէ մին սիրելի և մեւսն ատելի . և ծնանի-
ցին նմա որդիս՝ սիրելին և ատելին , և լինիցի որդի
անգրանիկ ատելւոյն : * և եղիցի յառուր յորում ժա 16
աւանդեցուցանիցէ որդւոց իւրոց զինչ իւր, մի իւ-
րեսցէ անգրանիկացանից զորդի սիրելւոյն . անգրան
տարտեալ զորդի ատելւոյն զանգրանիկ : * այլ զանգ 17
բանիկ ատելւոյն ծանիցէ ամի նմա կրկին յառե որ ինչ
գաթնիցի նք . զի նա է սկիզբն որդւոց նր, և նմանիկ .
է անգրանիկութիւն :

ԺԶ * Եւ եթէ իցէ ուրուք որդի խեռ և անզգամ, և ոչ 18
լսիցէ ձայնի հօր և մօր իւրոյ . և խրատիցեն զնա՝ և ոչ
անապցէ նց . * կալցին զնա հայր և մայր նր, և տար 19
ցին զնա առ ծեփակոյտ քաղաքին իւրեանց , և 'ի գուռն
տնգւոյն իւրեանց . * և ասացեն զարս քաղաքին իւր 20
եանց . Որդիս մեր այս՝ խեռ է և անզգամ, և ոչ լսէ ձայն
նր մերում . հանկանակող է և արբէս : * Եւ քարկո 21
ծեսցին զնա արք քաղաքին նք քարամբք՝ և մեռցի : և
բարձլիք դարն 'ի միոյ ձերմէ : և լուեալ այլոցն՝ զա-
հի հարկանիցին : * Եւ եթէ հասանիցեն ումեք մեղք 22
մահապարտութե՝ և մեռանիցի, կախսլիք զնա զփայլ
տէ . * և մի ազանիցի մարմնն նք 'ի փայտին . այլ թաղե 23
լով թաղսլիք զնա 'ի նմին աւուր : Զի անիծեալ լայ
է ամ՝ որ կախիցի զփայտէ : և մի պղծիցէք զերկիրն՝
զոր եր ամ քո տացէ քեզ 'ի ժառանգութի :

ԳԼ. ԻԲ.

ԺԷ Սուցէ տեսեալ զարջառ և զոչխար եզբօր քո մոլը 1
րեալս 'ի ճանապարհի , և անտես առնիցես զնն ,
այլ գարձուցանելով գարձուցեն զնն և անցես առ
եղ .

քո կին : (14) Ոման . Մի վաճառեսցի չարծա՝ : (15) Ո-
ման . Երկու կանայք , մին 'ի նոցանէ սիրելի, և մին ատե-
լի : (16) Ոման . Ժառանգեցուցէ . . . և մի իշխեսցէ :
(19) Ոման . Հայրն և մայրն իւր, և : (20) Ոման . Հար-
կանող է և արբէս : և ոման . հարկանակող է : (23) Ո-
ման . Զի անիծեալ լայ է որ կախիցի :

ԳՂ. ԻԲ. (1) Ոման . Զարջառ կամ զոչխար . . գառ
ԻԻ

- 2 եղբայր քո : * Ապա թէ չիցէ մօտ եղբայրն քո առ քեզ , և ոչ ճանաչիցես զնա . Ժողովեսցես զնս 'ի տուն քո . և եղիցին առ քեզ , մինչև խնդրեսցէ զնս եղբայր քո , և աացես ցնա : * Նոյնպէս արասցես զէշ նորա , նոյնպէս արասցես զհանգերձ նր , նոյնպէս արասցես և զնմ կորուստ եղբոր քոյ . որինչ կորնչիցի 'ի նմանէ և գտանիցես' մի իշխեսցես անտես առնել զայն : * Գուցէ տեսանիցես զէշ եղբոր քոյ , կամ զեղն նր անկեալ 'ի ճանապարհի , և զանց առնիցես զնորք . այլ յարուցանելով յարուսցես ընդ նմա :
- 5 * Մի եղիցի հանգերձ առնացի զկանամբք . և մի ըզ ծն գեցցի այր զգետա կանացի . զի պիղծ է ան այ քուժ ամոր առնէ զայն :
- 6 * Եւ եթէ գիպեսցիս բունոյ հաւուց տառն քո 'ի ճա ծմ հապարհի , եթէ 'ի ծառ և եթէ 'ի գետնի , ճաղուց կամ ձուռց , և մայրն քեռեալ նստցի 'ի վր ձագուցն կամ ձուռց . մի առնուցուս զմայրն հանգերձ որդւովքն :
- 7 * արձակելով արձակեսցես զմայրն , և զորդիսն առցես քեզ . զի բարի լիցի քեզ , և բազմօրեայ լինիցիս 'ի վր երկրի :
- 8 * Եւ եթէ չինեսցես տուն նորաքն . արասցես պատկ և շորը զտանեօքն : և մի սպանումն գործեսցես 'ի տան քում , զի մի անկանիցի որ անկանելոցն իցէ 'ի նմա :
- 9 * Մի վարեսցես զայդի քո այլ և այլ . զի մի սրբւ և ցին արմախքն և սերմնն զոր սերմանիցես ընդ բերից այգւոյն քոյ :
- 10 * Մի վարեսցես զէշ և զեղն 'ի միասին :
- 11 * Մի զգենդւցուս այլայլախառն , զասր և զկտաւ 'ի երկ միասին :
- 12 * Ծոպս մանուածոյս արասցես 'ի վերայ չորեցունց կիտանոց հանգերձից քոց , զոր և զգենուցուս :
- 13 * Եւ եթէ առնուցուս զք կին և ամուսնացի ընդ նմա , և առեսցէ զնա . * և գիցէ 'ի վր պատճառս բամբասալ կան բանից . և անուան չար հանիցէ զնմանէ' և ասիցէ . զկինս զայս առի , և մերձեցեալ 'ի սա ոչ գտի զկուսուի սորա : * Եւ առեալ հայր և մայր աղջկանն , հանցեն 16 զկուսուիսն աղջկանն առ ծերակոյտն 'ի դուռն : * և

առաւ

ձուցանիցես զնս : (2) Յօրինալին . Ժողովեսցես զնա 'ի : (6) Ուսն . Եթէ 'ի ծառոյ և եթէ 'ի : (7) Ուսն . Եւ զոր գինս առցես առ քեզ : (8) Ուսն . Զի մի անկցի որ ան կանելոցն իցէ 'ի նմէ : (10) Ուսն . Զեղն և զէշ 'ի միասին : (12) Ուսն . Զորեցունց տառնց հան : (14) Ուսն . Եւ գիցէ 'ի վր նր պատճառ . . և մերձեալ 'ի սա : (15) Ուսն . Եւ առեալ հօր և մօր աղջկանն :

ԻԵ Bb

- անասցէ հայր աղջկանն ցծերակոյտէ . զգուստքս իմ՝
 զայս ետու անդ այդմիկ կնոսէ . * և ատեցեալ զսա՝ 21
 գնէ 'ի վի պատճառս բամբասաւոր բանից՝ և ասէ . սէ
 դաի զկուսուծի գոտեր քո , և ահաւասիկ կուսուց
 դատեր իմոյ . և բացցեն զհանգերան առաջի ծերոց քա
 ղաքին այնորիկ : * Եւ ապէ ծերակոյտ քաղաքին այնորիկ 18
 զայրն զայն , և խրատեսցեն զնա . * և աուծեսցեն 'ի 19
 նմանէ հարեւր սիկղ . և տացեն հօր աղջկանն , փոխա
 նակ զի եհան անուէն չար զկուսէն ինչապէ . և նորին
 լիցի կին . և մի իշխեսցէ արձակել զնա զնմ ժամանակս :
 * Ապա թէ ճմարթիտ իցէ բանն , և ոչ գտցին կուսու 20
 թիք աղջկանն . * հանցեն զաղջկին առ գուրս հօր իւ 21
 ըոյ , և քարկոծ արասցեն զնա արք քաղաքին իւրոյ՝ և
 մեռցի . զի արար անզգամութի 'ի մեջ որդւոցն իւր ,
 պոռնկել 'ի տան հօր իւրոյ . և բարձրիք զարն 'ի ձենը :
 ԿԶ * Եւ եթէ գտցի այր շնացեալ ընդ առնականոյ , սպան 22
 ընք զերկոսեան , զայրն շնացեալ ընդ կնոջն՝ և զկինն .
 և բարձրիք զարն յիշէ :
 ԿԷ * Եւ եթէ եղիցի աղջիկ կոյս խօսեցեալ առն . և գաւ 23
 նիցէ զնա այր որ 'ի քաղաքի և ննջեսցէ ի նմա : * հան 24
 ընք զերկոսին 'ի գուռն քաղաքին իւրեանց , և քարկո
 ծեսցեն զնա քարամբք և մեռցին . զաղջիկն՝ զի ոչ բո
 ղոքեաց 'ի քաղաքին , և զայրն՝ որ լիկեաց զկին ընկերի
 իւրոյ . և բարձրիք զարն 'ի միջոյ ձերմէ : * Ապա թէ 25
 'ի գալաի գտցէ այր 'զաղջիկ որ խօսեալ առն , և բռնա
 բար ննջեսցէ ընդ նմա . սպանընք զայրն որ ննջեաց ի
 նմա . * և աղջկանն մի ինչ առնիցէք . զի ոչ է աղջկանն 26
 Քնաս մահու . զի ուղ յառնիցէ մարդ 'ի վի ընկերի իւ
 ըոյ՝ և սպանանիցէ զնա , այնպէս է իրն . * զի 'ի բացի 27
 եգիս գնա . և բողոքեաց աղջկին խօսեալ , և ոչոք էր
 որ օգնէր նմա : * Եւ եթէ գտանիցէ որ զաղջիկ կոյս՝ 28
 որ չիցէ խօսեալ առն , և բռնաբար ննջեսցէ ի նմա .
 * տացէ այրն որ ննջեաց ի նմա՝ հօր աղջկանն յառն 29
 երկդրամեան արծաթոյ , և նորա լիցի կին . և մի իշ
 խեսցէ արձակել զնա զնմ ժամանակս իւր :
 ԿԸ * Մի առցէ այր զկին հօր իւրոյ , և մի յայտնեսցէ 30
 զմածուկս հօր իւրոյ :

ԳԼ.

- (17) Ոման . Եւ ատեալ զսա . . . պաճառ բամբասական
 բանից , ասէ . . . առաջի ծերոց ժողովեանն : (20) Ոման .
 Ապա եթէ ճմարթեացի բանն : (21) Յօրինալին պատեի
 Եւ քարկոծ արասցեն զնա արք : Ուր մահ . և քարկո
 ծեսցեն զնա : (24) Յօրինալին պատեի . Եւ քարկոծես
 ցեն զնա քար : Ուր մահ . Եւ քարկոծեսցին քարամբք :
 (29) Ոման . Արձակել զնա զնմ առուրս իւր :

ԳԼ. ԻԳ.

- 1 **Մ**ի մտցէ մալեալն և փրճատեալն յեկեղեցի իւր : ԿԹ.
- 2 * Մի մտցէ պողոնկորդի յեկեղեցի իւր :
- 3 * Մի մտցէ ամենազգի և մեղաբացի յեկեղեցի իւր , մինչև 4
ցտասն ազգ մի մտցեն յեկեղեցի իւր , և մինչև ցյաւի
- 4 տեան : * Սի զի ոչ ելին չ առաջ մեր հացի և ջրով
'ի ճանապարհի ելանելոյն մերոյ յեկեղեցի : Եւ զի
- 5 'ի վարձու կալան վն ըստ դատարան որդի բեռնակալ' ի մի
ջողատաց անխնայել զքեզ . * և ոչ կամեցաւ ար ամ
քս լսել բաղամուս , և գարձոյց ար ամ ըստ զանկան
- 6 յորհնութեա . զի սիրեաց զքեզ ար ամ ըստ : * Մի խզ
սեսցիս ընդ նոսա խաղաղութի զամ առաւրտ ըստ մինչև
ցյաւիտեան :
- 7 * Մի գարշեցուցանիցես զեղամայեցին , զի եղբայր ըստ ՀԱ
է : Մի գարշեցուցանիցես զեղիպտացին , զի պան
- 8 գուխա էիր յերկրի նր : * Եւ ինչիցին նորա որդիք
յերրորդ ազգի' մտցեն յեկեղեցի իւր :
- 9 * Եւ եթէ ելանիցես 'ի պատերազմի բանակել 'ի վր ՀԻ
- 10 թշնամեաց ըստ , զգոյշ լինիլիս յամ բանէ չարէ : * Եւ
թէ իցէ 'ի քեզ այր' որ չիցէ սուրբ 'ի ցայգուս բղի
մանէ , ելցէ արտաքոյ բանակին , և մի մտցէ 'ի բանակն .
- 11 * և ընդ երեկան լուսացէ' զմարմին իւր ջրով , և ընդ
12 մտանել արևուն մտցէ 'ի բանակն : * Եւ տեղի յայտ
լիցի քեզ արտաքոյ բանակին , և ելցին գուս արտաքո .
- 13 * և ցից լինիցի զգաւոյ քուսմէ . և եղիցի յարժամ
նոսալիս արտաքո , փորեացին նովաւ , և ամեալ ծած
14 կեսցին զաղտեղութի ըստ : * Չի ար ամ քս չիլի ընդ բա
նակն ըստ փրկել զքեզ , և մատնել զթշնամին ըստ առաջի
երեսաց ըստ : և եղիցի բանակն ըստ սուրբ , և ոչ երևեա
լի 'ի միջի քուսմ աղտեղութի ըստ . և գաւանցցէ 'ի քեզ :
- 15 * Մի մատնեացեզ զծառայ իւր իւրում , որ յաւելու ՀԳ
- 16 ցու 'ի քեզ 'ի ամէ իւրմէ : * Ընդ քեզ բնակեացէ և չ
քեզ զեկեղեցի յամ սեղան ըստ և հաճոյ իցէ նմա .
և մի նեղիցէզ զնա :
- 17 * Մի լինիցի բոզ 'ի գոտերաց ըստ . և մի պողոնկ յուս ՀԴ
ան

ԳԼ. ԻԳ. (2) Ուրմ , յաւելու . Յեկեղեցի իւր մին 'ի գոտե
սպն : (3) Ուրմ . Յեկեղեցի իւր . և մինչև յաւելու :
(7) Ուրմ . Չի պանդուխտ եղիր յերկր : (9) Ուրմ . Եւ
լանիցես 'ի պարզմ 'ի բանակել : (10) Ուրմ . 'ի քեզ ա
րու որ չիցէ սր 'ի ցանկուն բղի : (11) Ուրմ . Եւ չ
արեաւ մտցէ 'ի բանակն : (12) Ուրմ . Լինիցի ըստ որ
տաքոյ բա : (14) Ուրմ . Եւ մատնել զթշնամին ըստ :

տերաց Ելի : Մի լինիցի ձաւնի՝ի դատերաց Ելի , և մի նուիրեալ որ յաւատերաց Ելի :

ՀԵ * Մի տարցիս . զկապէնս պոռնկի . և մի զբան սխուրս 18
'ի տունն այ . քոյ յամ ուխտս : զի պիղծ են առաջի այ .
քոյ երկրքեան :

ՀԶ * Մի տացես եղբոր քում արծաթ զաշխիւ . և մի ըզ 19
կերակուր շարիատիւ , և մի տողտեզք : * զամ ինչ փոխ 20
տայցես օտարին՝ և եղբոր քում . զի օրհնեսցէ զքեզ
աւր ամ քո յամ՝ի գործս քո՝ի վր երկրին՝ յոր մօտանե-
լոց ես ժառանգել զնա :

ՀԷ * Եւ եթէ ուխտիցես ուխտ ան այ քում , մի յամեա 21
ցես հատուցանել զայն . զի պահանջելով պահանջեսցէ
աւր ամ քո՝ի քէն . և լինիցի քեզ ի մեզս : * Ապա թէ 22
նչ կամիցիս ուխտել՝ չլինիցի քեզ մեզս : * Որ թնչ եւ 23
լանէ ընդ ջրթանս քո , զգոյր լինիցի և արասցես ուն
ուխտեցեր այ քում , զտուրսն զոր խօստացար բերա-
նով քով :

ՀԸ * Եւ եթէ մօտանիցես ի հոռն ընկերի քոյ , բաղեսցես 24
ձեռք քովք զհասկն . և մօնեալ մի արկանիցես յոճ
ընկերի քոյ : * Եւ եթէ մօտանիցես յայդի ընկերի քոյ , 25
կերիցես խաղող մինչև ջրագել անձին քոյ . բայց յա-
մանս մի ամանայցես :

ԳԼ. ԻԻ.

ՀԹ. **Եւ եթէ տունուցու որ կին , և մօտանիցէ առ նա . և** 1
եզիցի եթէ ոչ գտցէ շնորհս առաջի նր , զի եգիտ
'ի նմա իրս անարգութ , գրեսցէ նմա գիր ապահար-
դանի և տացէ ի ձեռս նր , և արձակեսցէ զնա ի տա-
նէ իւրմէ : * Եւ եթէ գնացեալ լինիցի առն այլում : 2
* և առիցէ զնա այրն վերջին , գրեսցէ նմա գիր մեկ- 3
նելոյ , և տացէ ի ձեռս նորա . և արձակեսցէ զնա ի
տանէ իւրմէ : Ապա թէ մեռանիցի այրն նր վերջին՝
որ առ զնա կնուծն . * մի կարասցէ այրն առաջին որ 4
ար-

(18) Ոմանք , Եւ մի զանսխուրս ի տանն այ քո . . զի պիղծ
է առա՛ : (18) Այս . Առաջի ան այ քո երկո՛ : (20) Ո-
մանք . Չամ ինչ զոր փոխ տայցես : (21) Ոմանք . Ուխ-
տեսցես ուխտս . . . զի մի պահանջելով պա՛ : (23) Ո-
մանք . Եւ արասցես ուխտ զոր ուխտեցեր : (25) Ոմանք .
Բայց յաման մի յամանայցես : Ուրոյն . մի ամանեսցես :
ԳԼ. ԻԴ. (1) Այս . Եթէ ոչ գտանիցէ շնորհս : (1) Ո-
մանք . ինձ իրս անօրէնութե . գրես՛ : (2) (3) Ոմանք .
Եւ եթէ գնացեալ առն այլում . և առեսցէ զնա այրն :
(4) Այս . Եւ մի պղծիցէ զերկիրն , զոր :

արձանեաց զնա՝ գառնալ առնուլ զնա իւր կնուծե, յետ պզծելոյն նորա. զի պիղծ է այն առաջի ան լոյք. և մի պզծէք զերկիրն՝ զոր ար ան անցէ ձեզ՝ ի Ժառանգութի:

- 5 * Եւ եթէ առնուցու որ կին նորոգ, մի մայցէ ի պա 2
տերազմ. և մի անկցին ի վերայ նր՝ և մի մի ինչ իւրք. այլ անպարա լիցի ի տան իւրում. և ուրախ արասցէ զկին իւր զոր առ:
- 6 * Մի գրաւեսցես զվերին և զներքին երկան. զի զո 25
գին գրաւէ այնպիսին:
- 7 * Եթէ բմբառնացի այր որ մարգագող յեղբարց իւրոց 28
յորգուցնելի, և բռնաբարեալ վաճառեսցէ զնա. մեռ
ցի գողն, և բարձրէք զարն ի միջոյ ձերմէ:
- 8 * Զգոյր լեր անձին քում յարածէ բորոտու. զգոյր 29
լինիլը՝ առնել ըստ ամ օրինին զոր պատմիցեն ձեզ
քահանայքն ղետացիք. զորօրինակ պատուիրեցի ձեզ
- 9 զգուշանալ առնելոյ: * Յիշեցէք՝ զոր ինչ արար ար
ան քո ընդ մարիամ՝ ի ճանապարհի ելանելոյն ձերոյ
յեգիպտոսէ:
- 10 * Եւ եթէ պարտելով պարտիցի ընկեր քո զինչ և իցէ, 27
մի մտանիցես ի տուն նորա գրաւել ինչ գրաւ. * այլ
արտաքոյ կայցես. և այրն առ որում պարտքն քո իցեն՝
- 12 հանցէ զգրաւն արտաքոս: * Եւ եթէ աղքատ իցէ այրն,
13 մի ազցի լէ գրաւաւն իւրով. * գարձուցանելով գար
ձուսցես զգրաւ նր ընդ մտանել արեւու. և նիջեսցէ
հանգերձին իւրով, և օրհնեսցէ զքեզ. և եղիցի քեզ
յոգորմածութի առաջի ան լոյք:
- 14 * Մի զլասցիս զվարձս անանկին՝ և զկարօտելոյ յեզ 26
15 բարց քոց, կամ յեկաց քաղաքաց քոց. * նոյն օրին հա
տուսցես զվարձս նր. և մի մտանիցէ արեգակն ի վր
այնորիկ, զի անանկ է, և այն է յոյս նր. և մի բողոք
հարկանիցէ զքեն առ ար. և մի լինիցի այն քեզ ի մեզս:
- 16 * Մի մեռցին հարք լէ ուրուոց. և մի որդիք մեռանի 22
ցին լէ հարց. իւրաքանչիւր որ ի մեզս իւր մեռանիցի:
- 17 * Մի խոտորիցես զիրաւունս զեկին, և զորբոյ, և զայր 26
18 ւայ: և մի գրաւեսցես զձորձս այրւոյն. * քանզի Ծա
ռայ էիր գու յերկրին եգիպտացուց, և փրկեաց զքեզ
ար

(5) Ո՛հնա. Եւ որ անկանիցին ի վր նր, և մի ինչ իւրք:
(6) Օրինակ Գ. Մի գրաւեսցես զվերին և զներքին ե
րակն. զի: (8) Ո՛հնա. Զգոյր լինիցիս առնելոյ. զոր
պատմեսցեն քեզ: (13) Ո՛հնա. Զգրաւ նր ընդ մուտս
արեւու: (14) Ո՛հնա. կամ յեկաց աղքատաց քոց: (15) Ո՛
հնա. Եւ լինիցի այն քեզ ի մեզս: (16) Ո՛հնա. Մեռա
նիցին զնո հարանց. ի մեզս իւրում մեռցի:

ար անժ քո անասի . վասն այնորիկ ես պատուիրեմ քեզ առնել զքանս զայս :

- 20 * Եւ եթէ հնձեսցես զհուռնս յանգի քում, և մեռաւ 19
ցի որայ յանգի քում, մի դառնայցես անդինն ամենու
զնա, աղքատին, և եկին, և այրւոյ, և որբոյ եղիցի
այն . զի օրհնեսցէ զքեզ ար քեք քո յամ' ի գործս ձե
ռաց քոց : * Եւ եթէ կթեսցես զայգի քոյ, մի ճառ 20
քաղ առնիցես զկնի քո . եկին, և որբոյ, և այրւոյ ե
ղիցի այն : և յիշեսցեն զի ծառայ էիր յերկրին եգիպ
տացւոց . վն այնորիկ ես պատուիրեմ քեզ առնել ըզ
քանս զայս : * Եւ եթէ կթեսցես ձէթ, մի գարձցիս 21
անդինն պտղաբաղ առնել զկնի քո . եկին, և որբոյ, և
այրւոյ եղիցի այն : * և յիշեսցես զի և գուծառայ էիր 22
յերկրին եգիպտացւոց . վն այնորիկ ես պատուիրեմ
քեզ առնել զքանս զայս :

ԳԼ. ԻԵ.

- 23 * Եւ եթէ լինիցի հակառակութի ի մէջ մարդկան, 1
մատիցեն յատեան և գատեսցին . և արդարացու
ցեն զարգարն, և պարտաւորեսցեն զամպարիշան : * Եւ 2
եղիցի եթէ արժանի իցէ գանի ամպարիշան, նստու
ցեն զնա առաջի դատաւորացն, և հարցնեն զնա առա
ջի նց ըստ ամպարիշտուն նր' * Եւ եթէ քառասուն . և 3
այլ մի յաւելուցուն . ապա թէ յաւելուցուն հարկա
նել զնա աւելի քան զայն, անարգութի լիցի եղբորն
քում առարի քո :
- 24 * Եւ եթէ կապեսցես զգուռ եղին կայտուոյ : 4
* Եւ եթէ բնակեսցեն եղբարք ի միասին, և մեռանի 5
ցի մի ոք ի նոցանէ, և զաւակ ոչ իցէ նր' . մի լինիցի
կին մեռելոյն արտաքոյ առն ուակք' որ մերձաւոր չիցէ
նորա . այլ եղբայր առն իւրոյ մօցէ առ նա, և առցէ 6
զնա իւր կնութե . և բնակեսցէ ընդ նմա : * և եղիցի
մանուկն որ ծնանիցի' հաստատեալ յանուն վախճանե
լոյն . և մի ջնջեսցի անուն նր յիշէ : * Ապա թէ ոչ 7
կամիցի այրն առնուլ զկին եղբոր իւրոյ, եթէ կինն ի
գուռն անգթ առ ծերակոյտն' և ատսցէ . ոչ կամի եզ
բայր առն իմոյ կանգնել զանուն եղբոր իւրոյ ի մէջ 8
իւրի : * Եւ կոչեսցեն զնա ծերակոյտ քաղաքին իւրոյ,
և խօսեսցին ընդ նմա . և նա կացցէ և ասիցէ, ոչ կա
միմ

(20) Ո՛հնտ . Մ' ք ճապարաղ առնիցես զայգի քո , եկին :
Գլ. ԻԵ. (1) Եւ պարտաւորեսցես զամ' : (2) Ո՛հնտ .
Եթէ արժանի իցէ . . նստուցանեն զնա : (5) Ո՛հնտ .
Եղբարք քո ի միասին . . արտաքս յառն ուակք :

- 9 Թիմ առնուլ զգա : * Եւ մատուցեալ կին եղբոր նր առաջին ծերոցն, հանցե զկօշիկ մի յոտանէ նր. և թըցի լէ երեսս նր, և պատասխանի տուեալ ասացե : այսպէս արածցեն անուն, որոշ լինիցէ զտուն եղբոր իւրոյ :
- 10 * Եւ կոչեսցի անուն նր 'ի մեջ ելի անուն բոկացելոյ :
- 11 * Եւ եթէ կուտեսցին արք ընդ միմեանս, այս լէ եղ. ԼԲ բօր իւրում. և մատուցեալ կին միոյ 'ի նոցանէ թափել զայր իւր 'ի ձեռաց տնորիկ սր հարկանիցէն զնա, և ձգեալ զձեռն բռնան հարկանիցէ գերեւորեաց նր.
- 12 * հատցես զձեռն, և մի խնայեսցէ 'ի նա ակնքո :
- 13 * Մի լինիցի 'յամաի բում կշիւ. և կշիւ, մեծ կամ ԴԳ.
- 14 փոքր : * և մի լինիցի 'ի տանքում չափ և չափ, մեծ
- 15 կամ փոքր : * կշիւ ստոյգ. և արգար եղիցի քեզ. և չափ ստոյգ. և արգար եղիցի քեզ. զի բազմորեայ եղիցին 'ի վր երկրին զոր ար անքո տացէ քեզ 'ի ժառանգութե օ
- 16 * զի պիղծ է ան անքում ամ որ առնէ զայն, և ան որ առնէ զանիւրում թի :
- 17 * Յանչ լիցի քեզ զոր արանք քեզ ամադէկ 'ի ձանա ԴԴ.
- 18 պարկէ ելանիցին քոյ յեգիպտոս. * զվարդ ընգգէմ եկաց քեզ 'ի ձանապարհին' և կրճատեաց զվերջն քո, և զաշխատեալն զկնիքո, և գու բազցեալ և աշխա
- 19 տեալ էիր. և ոչ երկեալ յայ : * Եւ եղիցի յորժամ հանգուցանիցէ զքեզ ար անքո յամ թշնամեաց քոց որ շուրջ զքե իցեն յերկրն զոր ար անքո տացէ քեզ վեճակաւ 'ի ժառանգութ, ջնջեսցես զանուն ամադէկոյ 'ի ներքոյ երկնից, և մի մոռացիս :

ԳԼ. ԻԶ.

- 1 Եւ եղիցի եթէ մտանիցես յերկրին զոր ար անքո ԼԵ տացէ քեզ 'ի ժառանգութ և ժառանգեսցես ըզնա, և բնակեսցես 'ի նմա : * Առցես զառնշինս պաղոց զերկրին քոյ զոր ար անքո տացէ քեզ. և արկցես 'ի կոպոփ. և պնացես 'ի անգին' զոր ընարեսցէ ար անքո
- 2 անուանել զանուն իւր անգ : * Եւ երթիցես առ քա հանան, որ կայցէ յաւուրն յայնոսիկ, և ասացես զնա : Գոհանամ այսօր զան անքո, զի մոի յերկրին
- 3 զոր երգուաւ ար հարցն մերոց տալ մեզ : * և ասցէ քա

(11) Օրինալ Ժ. Որ հարկանիցէ զնա : (12) Այս. հառանիցես զձեռն : (15) Ամադ. Ստոյգ. և արգար լինիցի քեզ ... բազմորեայ լինիցին 'ի վր : (18) Ամադ. Եւ հրճատեաց զվերջն քո :

ԳԼ. ԻԷ. (1) Այս. Եթէ մտանիցես յերկրին զոր :

(2) Ամադ. ՏԲ անքո անուանել զա :

քահանայն զկողովն 'ի ձեռաց քոյ. և գիցէ զնա առաջ
 ջի սեպանոյն ան անքոյ: * Եւ պատասխանի առեւալ, 5
 ասասցեն առաջի ան անքոյ: Զասորիս եթող հայր իմ
 և էջ յեգիպտոս, և պանդխտեցաւ անդ սակաւ ինչ
 թուով, և եղև անդ յանգ մեծ. և բազմացաւ անդ յոյժ
 յոյժ. * և չարարեցին զմեզ եգիպտացիք, լլկեցին բզ 6
 մեզ և եգիսն 'ի վր մեր դարձ խառուէ: * Եւ աղաղա
 ճեցաք առ ան հարցն մերոց. և լուաւ ձայնի մերում,
 և ետես զտառապանս մեր և զաշխատուի մեր, և զնե
 դուի: * և եհան զմեզ ան յեգիպտոսէ ինքնին զորուք 8
 մեծաւ, և հօր ձեռամբ, և բարձր բաղկաւ, և մեծա
 մեծ տեսլեամբք, և նշանօք և պառւեստիւք: * և ան
 զմեզ 'ի տեղիս յայս. և ետ մեզ զերկիրս զայս. երկիր՝ 9
 որ բլակէ զկաթն և զմեղք: * Եւ արգ աւասիկ բերի
 զպտուղ արդեանց երկրին զոր ետ ինձ ան, երկիր՝ որ
 բլակէ զկաթն և զմեղք: Եւ երկիր պագցես անդ առա
 ջի ան անքոյ: * և ուրակ լիցիս անդ յամբ բարուխն 11
 զոր ետ քեզ ան անքոյ, և տան քում. գու և զեռա
 ցին և պանդխտիսն որ 'ի քեզ:

Չ. * Եւ եթէ կատարեցես տաանորդել զնմ տասա 12
 նորգս երկրի քոյ. յամին երկրորդի երկին տաանորդ
 դեսցիս զեռացւոյն, և եկին, և որբոյ, և այրւոյ. և
 կերիցեն 'ի քաղաքս քո և յագեացին: * Եւ ասասցես 13
 առաջի ան անքոյ, սրբեցի 'ի բաց զսրբուխն 'ի տանէ
 իմմէ. և ետու զայն զեռացւոյն, և եկին, և որբոյ, և
 այրւոյ, ին ան պատուիրանաց ան անքոյ զոր պատուի
 րեալ էր ինձ. ոչ անցի զպատուիրանաւ քով և ոչ մո
 ռացայ: * և ոչ կերայ 'ի վիշտս 'ի նոցանէ. և ոչ բնծայ 14
 եցի 'ի նոցանէ պղծոյն. և ոչ ետու 'ի նոցանէ մեռելոյ:
 Լուայ ձայնի ան անքոյ. և արաբի ոն պատուիրեցեր
 ինձ: * Արգ հայեաց 'ի սրբոյ բնակուէ քումմէ յերկ 15
 նից, և օրհնեալ զժողովուրդ քո զինչ, և զերկիրն զոր
 ետուր նց: ոն երգուար հարցն մերոց, ասլ մեզ զեր
 կիր որ բլակէ զկաթն և զմեղք: * Զաւուր յայնմիկ պա 16
 տուիրեաց մեզ ան անքոյ ան անքոյ առնել զնմ իրաւունս զայ
 ստսիկ, և զգատաստանս. և պահեալք և արասալք բզ
 օտոսա յամ սրտէ ձերմէ, և յամ անձնէ ձերմէ: * Զք 17
 ան քո ընտրեալ այսօր լինել քեզ ան, և գնասալք 'ի
 ձա

(5) Որհն. Եթող հայր մեր և էջ յե: (7) Այս. Եւ
 լուաւ ան ձայնի մերում: և զնեդուիս մեր: (12) Ա
 ղիալի Բ. Զամին երկրորդի յամին երկին տաանորդե
 ցիս զեռացւոյն: (13) Յօրհնալիս. Սրբեացի 'ի բաց զսր
 բուխն: (15) Որհն. Ոն երգուար հարցն նց: (16) Ո
 հն. Պատուիրեաց քեզ ան անքոյ առնել:

- Ճանապարհս նր, և պահսմբք զիրաւունս և զգառառ
18 անանք՝ լսել ճայնի նորա : * Եւ ար ընտրեաց զքեզ
այսօր լինել նմա ժողովուրդ. սեպհական՝ ուղ և խոս
19 տացաւ քեզ . պահել զամ պատուիրանս նր . * և լինել
քեզ 'ի վեր քան զամ արքայ . ուղ արար զքեզ անուանի
և բարգաւանճ՝ և փառաւոր՝ լինել քեզ ժողովուրդ
սուրբ ան նայ քում . ուղ և խոտացաւ քեզ :

ԳԼ. ԻԵ .

- 1 Եւ պատուիրեաց մովսէս և ծերակոյտն ին՝ և աւել
սեն . պահեցէք զամ պատուիրանս զոր ես պա
2 տուիրեմ ձեզ այսօր : * Եւ եղև յի յաւուր յորում ան
ցանկցես ը յորդանան , յերկիրն զոր ար ամ քո տացե
քեզ . և կանգնեսցես անդ քարինս մեծամեծս , և բռնս
3 ցես զնս բառ : * և գրեսցես 'ի վր քարանցն զամ պա
դամս զորինացս այսոցիկ յորժամ անցանկցէք ընդ յոր
դանան , 'ի ժամանակի իբրեւ մոտենկցէք յերկիրն՝ զոր
ար ամ հարցն ձերոց տացէ քեզ , երկիր որ բզիւէ ըզ
կալծն և զմեղք . ուղ խոտացաւ ար ամ հարց քոց տաւ
4 քեզ : * Եւ եղև յի յորժամ անցանկցէք ընդ յորդանան ,
կանգնեսմբք զքարինս զայնոսիկ զոր ես պատուիրեմ
ձեզ այսօր՝ 'ի լերինն գերազ , և բռնսմբք զնր բառ :
5 * Եւ շինեսցես անդ սեղան ան նայ քոյ . սեղան 'ի բա
6 րանց . և մի հպեսցի 'ի նոսա երկաթ : * բոլորակ վի
նք շինեսցես զսեղանն ան նայ քոյ . և հանցես 'ի վրն
7 ողջակէզս ան նայ քում : * Եւ շինես անդ զնոսն
փրկուե ան նայ քում . և կերիցես և յագեսցես անդ .
8 և ուրան լիցիս առաջի ան նայ քոյ . * և գրեսցես 'ի վր
քարանցն զամ զօրէնս զայսոսիկ յայտնապէս յոյժ :
9 * Եւ խօսեցաւ մովսէս , և քահանայքն՝ և ղևտացիք՝ ղԸ
ընդ ամ ին և ասեն . լուռ լեր և լուր ին : Զաւուր
10 յայտնի եղեր ժողովուրդ ան նայ քոյ . * և լուիցես ձա
նի ան նայ քոյ . և արասցես զամ պատուիրանս նորա և
11 զիրաւունս նր՝ զոր ես պատուիրեմ քեզ այսօր : * Եւ
պատուիրեաց մովսէս ժողովուրդեանն յաւուր յայնմիկ
12 և ասէ : * Սղբս կացցեն օրհնել զժողովուրդն 'ի լե
րինն գարիզին , յորժամ անցանկցէք ընդ յորդանան :
Ըմաւոն . ղևի . յուդայ . իսաբար . յովսէփ . և բենիա
մին :

(19) Ոման . Արագես և խսեցաւ քեզ :

Գլ . ԻԵ . (2) Ոման . Զորում անցանկցէք : (3) Ոման .
Տացէ ձեզ երկիր որ ... ուղ խոտացաւ ար ամ հարցն
քոց քեզ : (5) Ոման . Սեղան ան նայ քում . . . և մի հպե
ցես 'ի նս եր' : (12) Ոման . 'ի լերինն գարեզին :

մին : * Եւ արգա՛կացան 'ի վերայ անիծիցն 'ի ընթինն գեւ 13
 բազ : Յաւաբնն . գաղ . սաեր . զաղուզոյ . գան . և ների
 թաղիմ : * Եւ պատառախանի առեալ զհապաւոցն՝ ասի 14
 ցին մեծաձայն թմ իրի : * Անիծեալ լիցի մարգն , որ 15
 արասցի գորշալս և ձուլածոյ . զի պիլծ է նն ձեռա
 քորն ճարտարի , և գնիցէ զնա 'ի թաղստեան : Եւ պա՛
 տառախանի առեալ ժողովուրդանն , ասացին՝ եղիցի :
 * Անիծեալ որ անարգեսցէ զհայր իւր կամ զմայր իւր : 16
 Եւ ասացէ թմ ժողովուրդն՝ եղիցի : * Անիծեալ որ 17
 խոտորիցէ զերբաւուն՝ եկին և սրբոյ և պրուոյ : Եւ
 ասացէ թմ ժողովուրդն՝ եղիցի : * Անիծեալ՝ որ փռ 18
 խեսցէ զսահմանս ընկերի իւրոյ : Եւ ասացէ թմ ժո
 ղովուրդն՝ եղիցի : * Անիծեալ՝ որ մոլորեցուցէ ըզ 19
 կոյրն 'ի ճանապարհի : Եւ ասացէ թմ ժողովուրդն՝
 եղիցի : * Անիծեալ՝ որ ննիսցէ ընդ կնոջ հօր իւրոյ . 20
 զի յարանեաց զաներեւոյթս հօր իւրոյ : Եւ ասացէ
 թմ ժողովուրդն՝ եղիցի : * Անիծեալ՝ որ ննիսցէ ը 21
 ամենայն անասնոյ : Եւ ասացէ թմ ժողովուրդն՝ և
 զիցի : * Անիծեալ՝ որ ննիսցէ ընդ քեւ իւրում , որ 22
 առ 'ի հօրն իցէ , կամ առ 'ի մօրն : Եւ ասացէ թմ
 ժողովուրդն՝ եղիցի : * Անիծեալ՝ որ հարկանիցէ զըն 24
 կեր իւր նենգուք : Եւ ասացէ թմ ժողովուրդն՝ և
 զիցի : * Անիծեալ՝ որ աւանդու կաշառ հարկանել 25
 զանձնարեան արգարոյ : Եւ ասացէ թմ ժողովուրդն՝
 եղիցի : * Անիծեալ թմ մարդ . որ ոչ կացցէ յամենայն 26
 քանս օրինացս այսոցիկ՝ առնել զսոսա : Եւ ասացէ
 թմ ժողովուրդն՝ եղիցի :

ԳԼ. ԻԸ.

Լ Եւ եղիցի եթէ լսելով լուիցեք ձայնի նն այ մե 1
 րոյ , զգուշանալ և պանել զթմ պատուիրանսնր ,
 զոր ես պատուիրեմ ձեզ այսօր , ասցէ զքեզ նր թմ
 քն 'ի վեր քան զթմ աղգս երկրի . * և եկեսցեն 'ի վր 2
 քն թմ օրհնութիւնս այսոցիկ . և գացեն զքեզ , եթէ
 լուիցես ձայնի նն այ քոյ : * Օրհնեալ լիցիս գու 'ի քա 3
 զաքի , և օրհնեալ յանգի : * Օրհնեալ լիցին ծնունդք 4
 որո

(15) Ոման . Զի պիլծ է առաջի նն ձե՛ : (17) Բւնի . Որ
 խոտորեսցէ զի՛ : (19) Ոման . Զկոյրն 'ի ճանապարհէ :
 (23) Ունի . աստուծոյ յառեցաւ համար 23 երբորդ . Անիծեալ
 որ ննիցէ ընդ գտանի իւրոյ . և ասացէ ամենայն ժողովուրդն
 Իւրի : (24) Ոման . Անիծեալ որ հարկանէ . խմ , հաղ
 ցէ զընկեր իւր :
 ԴԼ . ԻԷ . (1) Օրհնալ 4 . Աստօր , և ասացէ զքեզ նր :

որովայնի քոյ, և արագ երկրի քոյ, անդեպք արջա
 5 ոտքքոց, և հազ օշխարաց քոց : * Օրհնեալ լիցին շուր
 6 մարանք քո, և համբարք քո : * Օրհնեալ լիցին գու
 7 յիւանել և 'ի մարանել քում : * Մասնեացէ՛ տր ամ քո
 զԹննամիս քո և զհակառակորդս քո խորտակեալս ա
 8 և լի եւթն ճանապարհ փախիցեն յերեսաց քոց : * Ա
 և քոսեացէ՛ տր 'ի վր քո օրհնութի, 'ի շտեմարանս քո,
 և յամ ինչ ուր մեկնեացն զձեռն քո 'ի վր երկրին՝ զոր
 9 տր ամ քո տացէ՛ քեզ : * Կանգնեացէ՛ զքեզ տր ամ քո
 իւր ժողովօւրդ սուրբ. ոպ երգուաւ հարցն քոց. եթէ
 10 պարհանք : * և տեղեկն ամ ազգք երկրի զի անունն ան
 11 կոչեցեալ է 'ի վր քո, և երկիցեն 'ի քեհ : * Եւ բազ
 մացուացէ՛ զքեզ տր ամ քո 'ի բարութիս, ծննդեամբք
 որովայնի քոյ, և արգեամբք երկրի քոյ, և ծննդեամբք
 խաբանց քոց, 'ի վր երկրին զոր երգուաւ տր հարցն
 քոց տալ քեզ, ըստ աւուրց երկնից 'ի վերայ երկրի :
 12 * Բացցէ՛ քեզ տր զգանձսն բարութի իւրոյ զերկինս,
 տալ անձրեւ 'ի ժամանակի իւրում երկրին քոյ, օրհնել
 13 զամ գործս ձեռաց քոց, և տացեն փոխ ազգաց բազ
 մաց, և գու ոչ առնուցուս փոխ : * և երկնցեն ալ
 14 գաց բազմաց, և քեզ՝ մի երկնցեն : Հաստատեցէ՛
 զքեզ տր ամ քո 'ի գլուխ և ոչ 'ի վերջ. և եղիցիս 'ի
 վեր, և ոչ 'ի խոնարհ. եթէ լուիցես պատուիրանաց
 15 ան քոյ, զոր ես պատուիրեմ քեզ այսօր պահել և
 16 առնել : * Եւ ոչ անցանիցես զամ բանիւք զոր ես մա
 տուիրեմ քեզ այսօր՝ ոչ յաջ և ոչ յահեակ, երթալ ըզ
 17 հեա աստուածոց օտարաց պաշտել զնորս : * Եւ եղի
 18 յի եթէ ոչ լուիցես ձայնի ան քոյ, պահել և առ
 նել զամ պատուիրանս նր զոր ես պատուիրեմ քեզ
 19 այսօր, եկեացէն 'ի վր քո անէծես այսոքիկ՝ և հազ
 20 ցեն քեզ : * Անիծեալ լիջիր գու 'ի քաղաքի, և անի
 17 ծեալ յանգի : * Անիծեալ շտեմարանք քո և համարք
 18 քո : * Անիծեալ ծնունդք որովայնի քոյ և արգիւնք
 երկրի քոյ, և անդեպք արջառոց քոց, և հազ օշխա
 19 րաց քոց : * Անիծեալ լիջիր գու 'ի մասնել և անի
 20 ծեալ յիւանել : * Առքեացէ՛ քեզ տր զնուաղութի և
 զկարտուի. և ծախս 'ի վր ամի յոր մեկնեացն զձեռն
 քո, և զոր ինչ առնիցես. մինչև աստակեացէ՛ զքեզ
 տր, մինչև կորուսցէ՛ զքեզ վաղճազակի զս շարութե
 գնա

(8) Ոմանք. Աւր մեկնեացն զձեռն քո 'ի վր : (9) Ոմանք.
 Ձայնի ան քո : (11) Ոմանք. Ծննդովք որովայնի քո...
 'ի վր երկրին : (15) Ոմանք. Եւ պահել և առնել :

գնացից քոց՝ զի թողեր դու զիս : * Խանձեցուսցէ ար 21
 'ի քեզ զմահ, մինչև սատակեսցէ զքեզ ար յերկրէն յոր
 դու մտանելոց ես ժառանգել զիս : * Հարցէ զքեզ 22
 ար տարակուսանք, և ջերմամբ, և սարսուռ, և խե-
 թիւք, և երկիւղիւ, և խորշակաւ, և գուռով. և հալա-
 ծեսցեն զքեզ մինչև կորուսցեն զքեզ : * Եւ եղիցին 23
 'ի լժժ գլխոյ քոյ երկինք պղնձի, և երկիր 'ի ներքոյ քո
 երկաթի : * Տացէ ար զանձրեւ երկրի քոյ փռի . և հող 24
 յերկնից իջցէ 'ի լժժ քո . մինչև սատակեսցէ զքեզ և
 կորուսցէ զքեզ : * Տացէ զքեզ ար 'ի պարտուի առաւ 25
 ջի թշնամեաց քոց . ընդ մի ճանապարհ ելցես 'ի վերայ
 նց, և ընդ եւթն ճանապարհ փախիցես յերեսաց նց .
 և եղիցիս ցրուեալ ընդ ամ թագաւորութիս երկրի :
 * և եղիցին մեռեալք ձեր կերակուր թուոց երկնից 26
 եւ գազանաց երկրի . և ոչ որ իցէ որ ընդոստուցանե-
 ցէ : * Հարցէ զքեզ ար կեղով եգիպտացւոցն, և թան 27
 չիւք, և զայրացեալ քոսով և մնով . զի մի կարասցես
 բռնել : * Հարցէ զքեզ ար յիմարուի, և շացութիւն, 28
 և ապշուի մտաց . * և խարխափեսցես 'ի միջօրէի ուր 29
 խարխափիցէ կոյր 'ի խաւարի : Եւ եթէ ոչ ուղեւոցես
 զճանապարհս քո, եղիցիս յայնժամ զրկեալ և յափշ-
 տակեալ զամ աւուրս . և ոչ որ իցէ որ օգնիցէ քեզ :
 * Աւուրցուս կին՝ և այլ այր հանիցէ զիս 'ի քէն : 230
 նեսցես տուն՝ և միջակեսցես 'ի նմա : անկեսցես այգի .
 և մի կ'իջեսցես զիս : * Արթաւ քո՝ սպանեալ առաջի 31
 քո, և մի կ'երիցես 'ի նմանէ : Էշ քո՝ յափշտակեալ 'ի
 քէն, և մի դարձցի առ քեզ : ոչխար քո՝ մամնեալ թռչ-
 նամեաց քոց, և ոչ որ իցէ որ օգնիցէ քեզ : * Ուստի ք 32
 քո և գետերք քո՝ մատնեալք ազգի օտարի, և աչք քո
 կրկոցեալ հայիցին 'ի նոսա, և ոչ հասանիցէ ձեռն քո :
 * Չբերս երկրի քոյ, և զամ վաստակս քո կերիցէ ազգ, 33
 զոր դու ոչ գիտիցես : Եւ եղիցես զրկեալ և խորտա-
 կեալ զամ աւուրս : * և եղիցես յիմարեալ վասն տես 34
 լեանց աչաց քոց՝ զոր տեսանիցես : * Հարցէ զքեզ ար 35
 չարաչար կեղով 'ի ծուռիս և 'ի սրուն . և ոչ կարտա-
 ցես բռնել 'ի թաթից ոտից քոց մինչև ցլուիս քո :
 * Տարցի զքեզ ար և զիշխանսն զոր կացուցես 'ի լժժ 36
 քո՝ յազգ որ ոչ գիտիցես դու՝ և ոչ հարք քո . և պաշ-
 տես

(21) Ոմանք . Խանձեցուսցէ ար 'ի քեզ մահ : (22) Օ-
 բնա՛ Ք . Եւ սարսուռ և խեթիւք և կեղիւ և խոր :
 (23) Յօրնալիս Բառաս՝ Պղնձի, Երկաթի, Խաւով նաւա-
 չիս : (24) Ոմանք . Տացէ քեզ ար զանձրեւ երկրի : (29) Առա-
 ք Եւ եղիցին յայնժամ : (33) Ոմանք . Կերիցէ ազգ օտար
 զոր դու : (36) Ոմանք . Եւ զիշխանսն քո զոր կացուցես :

տեսցեն անդ զստարածս օտարս, զփայտեղենս և զգ-
 37 քարեղենս. * և եղիցես յառանկ և 'ի ցոյց և 'ի զորոյց 'ի
 38 մէջ թմ' աղգաց' յոր տանիցի զքեզ ար անդր: * Սերմն
 բազում հանցես յանդի, և սակաւ ժողովեսցես. զի կե-
 39 ռիցէ զայն մարախ: * Այգիս տնկեսցես և դործես-
 ցես, և դինի ոչ արբցես, և մի ուրախ լիցիս 'ի նմանէ.
 40 զի կերիցէ զայն' սրգն: * Եւ եղիցին ձիթենիք յամ'
 սահմանս քո, և իւզով ոչ օծցիս, զի թափեսցին ձի-
 41 թենիքն քո: * Ուտերս, և գատերս ծնցիս, և ոչ լի-
 42 նիցին քո. քանզի երթիցեն 'ի գերուռ: * Չամ' ծա-
 դատունկ քո և զարգիւնս երկրի քոյ հարցէ 'թր'թուր:
 43 * Եկն որ 'ի քեզ իցէ, ելցէ քան զքեզ վեր 'ի վեր, և
 44 գու իջես վայր 'ի վայր: * Նա տացէ քեզ փոխ, և գու
 ոչ տացես նմա փոխ: Նա եղիցի գլուխ, և գու եղիցես
 45 վերջ: * Եւ եկեսցեն 'ի վր' քո անէծքս այսդիկ, և հա-
 լածեսցին զքեզ. և հասցեն քեզ մինչև սատակեսցեն
 զքեզ, և մինչև կորուսցեն զքեզ: զի ոչ լուար ձայնի
 46 նր զոր պատուիրեսց քեզ: * Եւ եղիցին 'ի քեզ նշանք
 և արուեստք, և 'ի զաւակի քում մինչև ցլաւիտեան.
 47 * փոխանակ զի ոչ պաշտեցեր զար Թժ քո ուրախութե
 48 և չճմարիտ սրտիւ: զի բազմուեդ ամենեցուն * պաշ-
 տեսցես զթշնամիս քո' զորս առաքեսցէ 'ի վր' քո ար,
 'ի սով և 'ի ծարաւ և 'ի մերկութի' և 'ի նուազութե' Թժի:
 և դիցէ անուր երկաթի 'ի պարանոցի քում մինչև սա
 49 տակեսցէ զքեզ: * Ածցէ 'ի վր' քո անդ 'ի հեռաստա-
 նէ 'ի ծագաց երկրի երբև զևոյանալ արծուոյ. անդ
 50 զորոյ ոչ լսիցես զձայննր. * աղգ' ժպիրհ երեսդք. որ
 ոչ աջառիցէ երեսաց ծերոց, և ոչ ողորմեսցի տղայոյ.
 51 * և կերիցէ զծնունդս խաչանց քոց, և զարգիւնս երկ-
 րի քոյ. և ոչ թողուցու քեզ ցորեան, գինի, եւղ, զան
 դեանս արջառոց քոց, և զհօտս ոչխարաց քոց, մինչև
 52 կորուսցէ զքեզ: * Եւ նեղեսցէ զքեզ յամ' քաղաքս
 քո, մինչև կործանեսցին պարիսպք քո բարձրացեալք
 և ամուրք' յորս դուն յուսացեալ իցես յամ' երկրին
 քում: և նեղեսցէ զքեզ յամ' քաղաքս քո' զորս ետ
 քեզ.

(38) Ոման. Սերմ բազմ ցանկցես յանդի: (41) Այգի.
 Երթիցեն 'ի գերուռ: (43) 'ի լաւ'. 'ի վայր 'ի վայր. հա-
 ժայնն ոման 'ի Բնաբ'. Ուր ոման. 'ի վեր 'ի վեր. 'ի վայր
 'ի վայր: (47) Ոման. Վս բազմութե իրաց Թժի: (48) Ո-
 ման. Եւ 'ի մերկութե և 'ի: (49) Ոման. 'ի ծագաց երկ-
 րի. լուիցես զձ': (50) Ոման. Եւ ոչ ողորմեսցի տղայոյ:
 (52) Ոման. Յուսացեալ իցես յամ' քաղաքս քո և յամ'
 երկրին քում, զոր ար Թժ քո ետ քեզ, նեղեսցէ զքեզ:

քեզ ար ան քո: * Եւ կերիցեն զծնունդս որովայնի 53
քոյ. զմիս ուստերաց քոց և զգատերաց քոց՝ զոր եւ
քեզ ար, յանձկութե քում և ի նեղութե քում, որով
ներգեսցէ զքեզ Թշնամին քո: * Գիրգն որ ի քեզ և փա 54
փուկն յոյժ, չարահնեսցէ յեղբայր իւր և ի կին ծոցոյ
իւրոյ, և ի մնացեալ որդիսն՝ որ մնայցեն նմա, * տալ 55
միում ի նոցանէ ի մարմնոյ որդւոց իւրոց յորոց ուսի
ցէ. Վս շնացելոյն նմա ինչ. յանձկութեն քում և ի
ներգութե, որով նեղիցեն զքեզ Թշնամիքն քո յամբա
պքս քո: * Եւ գիրգն որ ի քեզ և փափուկն յոյժ, 56
որոյ ոչ իցէ ոտին իւրոյ առեալ զփորձ գնալոյ ի վր
երկրի վն փափուկութե իւրոյ և գրգութե, չարահնեսցէ
յայր ծոցոյ իւրոյ: և զուստն իւր, և զգուստր. * և 57
զաղսն երեալ ի միջոյ իւրմէ, և զծնունդն վոր ծնանի
ցի՝ խորովեսցէ ի նոցանէ՝ և կերիցէ. և փն նուազու
թեն յամէ. Թաքուսցէ յանձկութեն և ի նեղութեն. ո
րով նեղիցէ զքեզ Թշնամին յամբապքս քո: * Եւ 58
Թէ ոչ լուկիցէք առնել զամբ բանս օրինացս այսոցիկ,
զգրեալս ի գիրս յայսմիկ, երկնսլ ի պատուական և
ի սքանչելի անուանէ նն նոյ քոյ. * նորանշան արատ 59
ցէ ար զհարուածս քո, և զհարուածս զաւակի քոյ,
զհարուածս մեծամեծս և զարմանալիս, և զցաւս չա
րաչարս և զկարեւորս: * Եւ ամցէ՝ ի վր քո զամբ անտա 60
չարաչարս զեղիպտացւոցն՝ յորմէ ստեղայիքն յերեսաց
նոց, և մեհացին ի քեզ: * Եւ զամբ հիւանդութե. և 61
զամբ հարուածս գրեալս ի գիրս օրինացս այսոցիկ,
ամցէ՝ ար ի վերայ քո՝ մինչև սատակեսցէ զքեզ: * և 62
մնասիլք Թուով սակաւք. փոխանակ զի եկք գուր ի բրն
զատեւեզս երկնից բազմութ. և ոչ լուարուք ձայնի նն
նոյ ձեր: * Եւ եղիցի ուն ուրախ եղև ի ձեզ ար բարի 63
առնել ձեզ, և բազմացուցանել զձեզ, նոյնպէս ու
րախ լինիցի ար ի ձեզ՝ սատակել զձեզ. և բարձրիք
յերկրէն յոր մտանելոց էք ժառանգել զնա: * Եւ 64
ցրուեսցէ զքեզ ար ան քո ընդ ամապքս, ի ծագաց
երկրի մինչև ի ծագո երկրի. և ծառայեսցեն անդ ազ
ատւածոց օտարաց, փայտից և քարանց՝ զորս ոչ գի
տէիր դու և հաքք քո: * Այլ յազգան յայնուսիկ ոչ 65
հանգուսցէ զքեզ, և ոչ լինիցի կայ Թաթից ոտից քոց.
և տացէ քեզ անդ սկիտորտմեալ, և աչս սորեանս, և
անձն հարեալ: * Եւ եղիցին Կեանք քո կախեալ առա 66
ջի

(54) Ուստ. Որդիսն՝ որք իցեն ի նմա: (55) Բաժ. Վս
շնալոյն նմա ինչ: (56) Ուստ. Եւ յուստն իւր և ի
գուստր: (60) Ուստ. Յերեսացնի և մերձեսցին ի քեզ:
(62) Այս. Ձայնի նն նոյ ձերոյ: (66) Ուստ. Եւ եղիցի

- ըն ալայ քոց, և զարհուրեացն զայսդ և զքերեկ, և
 67 ոչ հաւատասցեն կենացն քոց: * Ընդ առաւօտս ասի,
 թէ երբ լինիցի երեկոյ. և չ երեկոյս ասիցն,
 թէ երբ լինիցի առաւօտ: 'ի զարհուրանաց սրտի քոց
 զոր երկնիցիս, և 'ի տեղեանց ալայ քոց զոր տեսաւ:
 68 Նիցես: * Եւ գարձուացէ զքեզ ար անգրէն ցեղեղ,
 որոս նաւը հազարաւոր զօրքը. և ընդ շանապարհ չ
 նոյն՝ ոչ յաւերուցուք տեսանել զնա: և վաճառեալ
 ջիւք անդ թշնամեաց ձերոց 'ի ծառայս և յաղախնայս.
 և ոչ դք իցե որ գնիցէ:

ԳԼ. ԽԹ.

- 1 Եյս բանք են ուխտին զոր պատուիրեաց ար մովսէ.
 Թա. հառաատել որդւոցն ելի յերկրին մովսրաւ.
 Թեղ զայն ուխտ՝ զոր ուխտեաց նշ 'ի քորէք:
 2 * Եւ կոչեաց մովսէս զամ որդիան իլի՝ և ասէ ցնսսաւ: ԴԹ.
 'Ի ուրք ձեզէն տեսէք զամ ինչ զոր արար ար յեգիպտոս
 առաջի ձեր, չ փարաւոն և չ ծառայս նր, և չ ամ
 3 երկիր նր: * Զփորձանսն մեծամեծս՝ զոր տեսին աչք
 ձեր. զնշանսն և քարուհետոս մեծամեծս զայնոսիկ, ըզ.
 4 ձեռն հզոր, և զբազուկ բարձր: * Եւ ոչ ետ ձեզ ար.
 Զմ ձեր սիրտ գիտելոյ, և աչք տեսանելոյ. և անանջս
 5 լսելոյ մինչև ցոյրօր: * և ամ զձեզ զքառասուն ամ
 չ անապատն: 6 Զնացան ձորձք ձեր, և ոչ մարեցան
 6 եղիւք յոսից ձերոց: * Հաց ոչ կերայք, և գինի և ցքի.
 7 ոչ արեւք. զի ծանկիւնք թէ նա եմ ար ամ ձեր: * և
 եկիք մինչև 'ի տեղեալայս: Եւ ել անհոն թաղաւոր
 8 ետեսայ, և ովք թաղաւոր բնասան ընդդէմ մեր
 8 պատերազմաւ. և հարաք զնա, * և ասուք զերկիր նշ.
 և ետու զնա 'ի ժառանգութի աւագինի և զաղայ և
 9 կիսոյ ցեղին մանասէի: * Եւ զգուշացիք առնել զամ
 բանս ուխտիս այսորիկ. զի իմանայցէք զամ զոր աս
 10 նիցէք: * 'Ի ուրք կայք աւագիկ այսօր ամենեքեան ա
 առջի ան այ ձերոց: ցեղապետք ձեր, և ծերակոյտ ձեր,
 և դատաւոքք ձեր, և ասեմագալիւք ձեր, և ամ այք
 11 ելի, * և կանայք ձեր, և որդիք ձեր, և եկն որ 'ի մի
 ջի

կեանք քո: (66) Այդ. Եւ ոչ հաւատասցես կենաց:
 (68) Զօրինախն՝ Թերսա առ մերաւորաւ յայնիոյ 'ի մեղ Նաւ
 և Անիւ. Լեղանոս գրեալ եր յեգիպտոս անուաւք. ուր
 այլ ամ օրինակ մեր, բայ 'ի մոյն որ զանց ասեմ, համայն
 յաւախն օրինակայ անին Նաւք. ոչ և երա:

Գլ. ԻԹ. (2) Ոման. Զեզէն տեսէք աչք ձերովք զամ
 ինչ: (7) Ոման. Ընդդէմ ձեր պարզեմա: (11) Ոման.

Չի ձերու՛մ բնակէ. և 'ի փայտակոտորէ՛ ձերմէ մինչև
 ցորբէր ձեր: * Յանցանել ձեր զուխախ ան այ ձե 12
 րոյ, և զնզովիւք նր զոր ան ան քուխախէ քեզ այսօր:
 * զի կացուացէ զքեզ իւր ժողովուրդ, և նա եղիցի 13
 քեզ ան՝ ուն և ասաց. և զոր օրինակ երգուաւ հարցն
 քոյ՝ աբրահամու և սահակայ և յակոբու: * Եւ ոչ 14
 ձեզ միայն ուխտեմ ես զուխտս զայս, և զնզովս զայսու
 սիկ, * այլ և որոց անտ չմեզ իցեն այսօր առաջի ան 15
 այ մերոյ, և որոց չիցեն ընդ մեզ այսօր: * Զի գուց 16
 ինքնին գիտէք՝ ուն բնակեցալք յերկրին եգիպտացուց,
 և միպէս անցաք չ մեջ ապագան. չ որս անցէք դուք.
 * և տեսէք զգարելիս նոցա և զնաւս իւրեանց, ըզ 17
 փայտն և զքար, զարծաթն և զոսկի. որ է առ նոսա:
 * Մի ոչ իցէ 'ի ձէնջ այր կամ կին, կամ անգ, կամ 18
 ցեղ՝ որոյ միտք իւր խոտորեալ իցեն 'ի ան այ իւրմէ,
 երթալով պաշտել զդէս ազգացն այնոցիկ:

Ճ Մի ոչ իցէ 'ի ձէնջ արմատ 'ի վեր բուսեալ գառնու
 թն և գաժանութն. * և եղիցի եթէ լուիցէ զպատ 19
 գամս նզովիցս այսոցիկ, և խոկացի 'ի սրտի իւրում'.
 և ասիցէ, քաւութիք եղիցին ինձ. զի եթէ ես բաւ մը
 լորուէ սրտի իմոյ գնայցեմ. զի մի կորուսանիցէ մը
 զաւորն զանմեզն: * Եւ ոչ հաճեսցի ան ներել նմա. 20
 այլ յայնժամ բորբոքեսցի բարկութի նր, և նախանձ
 նր 'ի մարգն յայն. և հասցեն նմա ան նզովք ուխտս
 այսորիկ, գրեալք 'ի գրի օրինացս այսոցիկ. և ջնքեսցի
 ան զանուն նր 'ի ներքոյ երկնից. * և զասուացի զնա 21
 ան 'ի չարիս յամ որդւոցն իւր. բաւ ան նզովից ուխ
 տիս գրելոյ 'ի գիրս օրինացս այսոցիկ: * Եւ ասիցեն 22
 ազգքն միւս՝ և որդիքն ձեր որ յարիցեն յնա ձեր, և
 օտարոտին որ գայցէ յերկրէ հեռատանն՝ տեսանի
 ցեն զհարուածս երկրին այնորիկ. և զպատս նոյ զոր
 առաքեաց ան 'ի վր նոյ. * զծրծումքն և զան այրե 23
 ցեալ, յամ 'ի հող նր մի սերմանեացի և մի բուսցի, և
 մի ելցի 'ի վր նր ան գեղ գալար: Ուն կործանեաց
 սոգում և գոմոր, ադամս և սերոյիմ, զորս կործանեաց
 ան սրամոռութի. և բարկութի: * Եւ ասացեն ան 24
 ազգքն. ընդէր արար ան այնպէս երկրին այնմիկ, զինչ
 իցէ

Որ 'ի միջի բանակին ձերում, 'ի փայտակոտորէ:

(12) Այս. Տն այ քո: Ուր անս. Եւ յանցանել քո
 զուխախ ան այ քո... զոր ան ան քո ուխտեաց քեզ
 զի: (16) Յօրինալիս. Անցաք ընդ մեջ գաւառացն, ընդ
 որս անցէք: (18) Ոմանս. 'ի անն այ մերմէ, երթալ:
 (21) Ոմանս. 'ի չարիս 'ի վր ան որդւոցն իւր... գրեալ
 'ի գիրս օրինացս այսոցիկ:

ԻԵ

- 25 իցէ սրտմտութի մեծ բարկութեն այնորիկ : * Պատասխանի սացեն և ասացեն . զի թողին զուխտն այ հարց իւրեանց , զոր ուխտեաց հարցն նց , յորժամ եհան զնս
26 յերկրէն եգիպտացւոց : * և զնացեալ պաշտեցին զաւտուածս օտարս , և երկիր պագին նց զոր ճն ճանա
27 չէին , և ոչ բաժանեաց նց : * և բարկացաւ ար սրտ մտութի 'ի վր երկրին այնորիկ , ամեն 'ի վր նր թռ լամ նզովից ուխտիս գրելոյ 'ի մատենի օրինացս այսոցիկ :
28 * Եւ երարձ զնս ար յերկրէ իւրեանց , բարկութի և սրտմտութի և զայրացմամբ մեծաւ յոյժ . և մերժեաց
29 զնս յերկիր օտար մինչև ցայժմ : * Ճաճուէքն ան այ մերում , և յայտնիքն մեզ և որդւոց մերոց յաւիտեան առնել զամ պատգամս օրինացս այսոցիկ :

ԳԼ . Լ .

- 1 Եւ եղիցի եթէ հասանիցէ 'ի վր քո ամ պատգամքս այսորիկ . կամ օրհնուիք կամ անէճք զորս ետու առաջի երեսաց քոց , և հալցիս 'ի սրտի քո ընդ ամ
2 ազգան ուր ցրուեսցէ զքեզ ար անդ : * Եւ դարձցիս առ ար ամ քո . և լուիցես ձայնի նր ըստ ամի զոր ես պատուիրեմ քեզ այսօր , յամ սրտէ քումմէ և յամ
3 անձնէ քումմէ : * և բժշկեսցէ ար զմեզն քո , և ողորմեսցի քեզ : Եւ դարձեալ ժողովեսցէ զքեզ յամ ազ
4 գաց' ուր ցրուեսցէ զքեզ ար անդ : * եթէ իցէ ցրումն քո 'ի ծագաց երկրի մինչև 'ի ծագաց երկրի , և անտի
5 ժողովեսցէ զքեզ ար ամ քո . * և անտի առցէ զքեզ ար ամ քո , և ամցէ զքեզ ար ամ քո յերկրին զոր ժառանգեցին հաբք քո . և ժառանգեսցես զնա' և բարի եղիցի քեզ , և բազմապատիկ արասցէ զքեզ քան ըզ
6 հարս քո : * Եւ պարուրեսցէ ար զսիրտ քո և զսիրտ զաւակի քոյ . դիրել զար ամ քո յամ սրտէ քումմէ և յամ անձնէ քումմէ . զի կեցցես դու և զաւակ քո :
7 * Եւ տացէ ար ամ քո զնզովս զայս 'ի թննամիս քո ,
8 և յատելիս քո որք հալածեցին զքեզ : * և գու դարձցիս և լուիցես ձայնի ան այ քոյ . և արասցես զպա
9 տուիրանս նր զոր ես պատուիրեմ քեզ այսօր : * Եւ անեցուսցէ զքեզ ար ամ քո յամ գործս ձեռաց քոց , ճնն

(25) Ոման . Տն այ հարց իւրեանց : (27) Ոման . Ուխտիս գրեալս 'ի մա' : (28) Յօրինակին պատեւ . Եւ սրտմտութի և պայքայմամբ մեծաւ :

ԴԼ : Ը . (1) Ոման . Թէ հասանիցեն 'ի վր քո . . և ընկալցի սիրտ քո : (1) Բնդ . Եւ ընկալցիս 'ի սիրտ քո : (3) Առ . Ուր ցրուեսցէ զքեզ ար :

ԻԶ ԸԸ

ծննդովք որովայնի քոյ, և արգեամբք երկրի քոյ, և
 ծննդովք անասնոց քոյ: Չի գարձցի՝ ի քեզ ար անծ
 քո ուրախ լինել քե՛լ ի բարուհիս՝ որպէս ուրախ եղե
 հարբքն քովք: * Եթէ լուիցես ձայնի ան ան քոյ, պա
 հե՛լ և առնել զամ պատուիրանն նր և զերաւունն նր,
 և զգառաստանն նր, զգրեալս ի գրի օրինացս այսո
 ցիկ. և եթէ գարձցիս առ ար անծ քո յամ սրտէ քումմէ՝
 և յամ անձնէ քումմէ: * Չի պատուիրանքս այս՝ զոր
 ես պատուիրեմ քեզ այսօր, ոչ ծանրաբեռն ինչ է, և
 ոչ հեռի ի քէն: * Ոչ յերկինս՝ Եթէ ասիցես. ո՛վ է
 լանիցէ մեզ յերկինս և առնուցու զնա՝ և լուիցուք և
 արասցուք: * Եւ ոչ յանկոյս ծովու է, Եթէ ասիցես
 ո՛վ անցանիցէ յայնկոյս ծովու՝ և առնուցու առ մեզ
 զնա, և լսելի արասցէ մեզ՝ և արասցուք: * Մերձ է
 բանն առ քեզ յոյժ, ի բերան քո և ի սրտի քում, և
 ի ձեռս քո է առնել զնա: * ահաւասիկ ետու այսօր
 առաջի երեսաց քոց զկեանս և զմահ, զբարի և զպար:
 * Եւ եթէ լուիցես պատուիրանաց ան ան մերոյ՝ զոր
 ես պատուիրեմ քեզ այսօր, սիրել զար անծ քո. զնա
 ի ճանապարհս նր, պահել զերաւունն և զպատուի
 րանն նր, և զգառաստանն նր, կեցցէք և բազումք լի
 նիցիք. և օրհնեսցէ զքեզ ար անծ քո յամ երկրին յոր
 մասնելոյց ես ժառանգել զնա: * Եւ եթէ փոխեսցի
 ձերա քո, և ոչ լուիցես, և մոլորեալ երկիր պաղա
 նիցես աստուածոց օտարաց, և պաղատեցես զնոս.
 * պառմեմ քեզ այսօր, զի կորսեալք կորնիցիք. և
 ոչ լինիցիք բազմօրեայք ի լիք երկրին՝ յոր գոգ ան
 ջանէք ընդ յորդանան ժառանգել զնա: * Ունիմ՝ ձեզ
 միայն այսօր զերկինս և զերկիր. զկեանս և զմահ ետու
 առաջի երեսաց ձերոց, զօրհնուիս և զանէծս. և ընա
 րեա զկեանս, զի կեցցես դու և զաւակ քո. * սիրել
 զար անծ քո, և լսել ձայնի նր, և ունել զմանն. զի
 այն են կեանք քո, և երկայնութի աւուրց քոց. բնա
 կե՛լ յերկրին զոր երգուան ար հարցն քոց. արբահա
 մու և սահակայ և յակորայ՝ անլ նոցա:

ԳԼ:

(10) Ո՛հա. * ի գիրս օրինացս այսոցիկ: (12) Ո՛հա. * Ոչ
 է յերկինս՝ եթէ ա՛: (13) Ո՛հա. * Ով է լանիցէ յայնկոյս
 ծո՛... և լսելիս արաս՛: (13) Այս: Առնուցու մեզ
 զնա: (14) Օրինո՛վ Բ. Մերձ է առ քեզ բաժնին
 յոյժ, ի բերան: (16) Ո՛հա. * Տե՛ ան քո զոր ես... զնա
 յամ ի ճնշէս նր... զերաւունն նր և... յոր մասնիցես
 ժառանգել: (18) ի լա. * Պատուիրեմ քեզ այսօր,
 զի. համարս բնի ի բնութի: (18) Ո՛հա. * Յոր գոգ
 անցանիցէք Ե յոր:

ԳԼ ԼԱ.

- 1 **Լ** Կատարեանց մոժսէս խօսել զեմ գրանս զայսոսիկ ձԱ
- 2 առ եմ որդիոն իլի: * Եւ ասէ ցնն. հարկւր և քանն ամաց եմ ես այսօր, և ոչ եո կարեմ ելանել և մնանել. քանզի եր ասաց ցիս, թէ ոչ անցանիցես չ
- 3 այդ յորդանան: * Տք եմ քո երթայ առաջի երեսաց քոց. նա ստարակեացէ զազգան զայնոսիկ յերեսաց քոց, և ժառանգեացնս զնն. և յետու երթայ առաջի երե
- 4 սաց քոց՝ ունի խօսեցաւ եր: * Եւ արացէ եր չ նն ունի արար չ սեհոն և չ ուղգ, չ երկոսին թագաւորսն ամոմքհացուոց որ էին յայնկոյս յորդանանու, և չ եր
- 5 կեր նց. * ունի ստարակեացէ զնն: Եւ մնանեացէ զնն եր առաջի ձեր. և արասլեք չ նն ունի պատուիրեցի
- 6 ձեզ: * Քաշ լեր և զօրացիր, մի երկնէր և մի զանգիւ տեր, և մի զարհուրեցին յերեսաց նց. զի եր եմ քո ինքնին է որ երթացէ յառաջագոյն ընդ ձեզ ՚ի միջի ձերու. ոչ թողցէ զքեզ՝ և ոչ չ վայր հարկանիցէ:
- 7 * Եւ կոչեաց մոժսէս զյեսու՝ և ասէ ցնա առաջի եմ իլի. քաշ լեր և զօրացիր. քանզի գաւ մնանելոց ես առաջի երեսաց ժողովրդեանդ այգորիկ, յերկիրն զոր երգուաւ եր հարցն ձերոց տալ նց. և գաւ ժառան
- 8 գեցուցես զնն: * և եր որ երթալոց է ընդ քեզ, ոչ թողցէ զքեզ, և ոչ ընդ վայր հարցէ. մի երկնէր և մի զանգիւտեր:
- 9 * Եւ գրեաց մոժսէս զեմ բանս օրինացս այսոցիկ ՚ի ձԲ մնանին. և եա զայն ցբահանայան ցորդիոն զեւայ, որ բառնային զասպանակ ուխտին նն, և ցծերս օրդւոցն
- 10 խարայելի: * Եւ պատուիրեաց նոցա մոժսէս յաւուր յայնմիկ և ասէ: յետ եւթն ամի ժամանակի տարւոյն
- 11 թողուե ՚ի տօնի տաղաւարահարացն, * ՚ի գումարել եմ իլի յանգիման լինելոյ առաջի նն այ քոյ, ՚ի տեղ առն զոր ընտրեացէ եր: ընթեռնուցոք զօրենս զայս
- 12 առաջի իլի յանգնջս նց, * եկեղեցացուցեալ զժողովուրդն, զարս և զկանայս և զմանկունս, և զեկն որ ՚ի քաղաքս ձեր. զի լուիցեն, և ուսանիցին երկնել ՚ի նե նյ մերմէ. և ուսցին տանել զեմ պատգամս և
- 13 բինացս այսոցիկ: * Եւ որդեք նոցա որ ոչ գիտիցեն, լուիցեն և ուսցին երկնել ՚ի նե նյ մերմէ զեմ աւուրս՝

որ

Գլ. Լա. (3) Ոհնէ. Եւ յեսու որ երթայ առաջ: (6) Ոհնէ. Որ երթայ յաջագոյն քան զձեզ... ոչ թողցէ զձեզ և ոչ չ: (8) Ոհնէ. Եւ ոչ չ վայր հարկանիցէ: (11) Ոհնէ. Յանգիման լինելով առաջի:

որպէս և կեցցեն նոքա 'ի վերայ երկրին՝ յոր գուք ան-
ցանելոց էք ընդ յորգանան ժառանգել զնա :

ՃԳ * Եւ ասէ ար ցմովէս . ահա մերձեցան առաք զմա 14
հուան քոյ . կռնեմ գլխաւ . և կացեմ առաջի գրան խո-
րանին վկայութե՝, և հրաման տայ նմա : Եւ գնացին
մովսէս և յեսու 'ի խորանն վկայութե , և կացին 'ի գրան
խորանին վկայութե : * և էլ ար տեսմբ ամպոյ , և եւ 15
կաց առ գրան խորանին վկայութե . և եկաց սին աւ-
այոյն առ գրան խորանին : * Եւ ասէ ար ցմովէս . ա 16
հաւաստիք գու ննջեսցես ընդ հարս քո . և յարուցեալ
ժողովուրդդ այդ պտռնկեսցի զհետ աստուածոց օտաւ-
րաց երկրին յոր մտանիցէ գա 'ի նոռա , և Թողուցուն
զնա . և ցրիցեն զուխտն իմ զոր ուխտեցի ընդ գոսա :
* Եւ բարկացայց գոցա սրամառութե՞ յառաւ յայնմիկ , 17
և լքից զգոսա , և դարձուցից զերեսս իմ 'ի գոցանէ ,
և եղբայն կերակուր Թնամեաց , և գացեն զգոսա չա-
րիք բազումք և նեղութեք . և ասացեն յառաւ յայն-
միկ . քանզի չի՞ ար ամ մեր ընդ մեզ , գտին զմեզ չա-
րիքս այսոքիկ : * Եւ ես դարձուցանելով դարձուցից 18
զերեսս իմ 'ի նոցանէ յառաւ յայնմիկ . վասն ամ չա-
րեացն զոր արարին . զի դարձան յաստուածս օտարո-
տիս : * Եւ արգ գրեցեմ զքանս օրհնութեա այսորիկ , 19
և ուսուսիք զգա որդւոցն Ելի , և արկիցեմ զգա 'ի բե-
րան նց : զի եղիցի ինձ օրհնութեդ այդ 'ի վկայութե 'ի
միջ որդւոցդ ելի . * քանզի տարայց զգոսա յերկիրն 20
բարի զոր երգուայ հարց նց , երկիր որ բոխէ զկաթն
և զմեղր , և կերիցեն և լքեալ յազեցին . և գառնայ-
ցեն յաստուածս օտարոտիս , և պաշտիցեն զնոսա , և
զարացուցանիցեն զնա . և ցրիցեն զուխտն իմ զոր
ուխտեցի նց . * և ընդգէմ կացցէ նց օրհնութեդ այդ՝ 21
յանգիման լինել վկայ : և մի մոռացի 'ի բերանոց նց ,
և 'ի բերանոյ զաւակի նց . քանզի գիտեմ զպարուի նց
զոր արարին աստայսօր , յառաջ քան զտաննն իմ զնս
յերկրին բարութե զոր երգուայ հարցն նոցա : * Եւ 22
գրեաց մովսէս զօրհնութեա զայս յառաւ յայնմիկ , և
ուսուց զսա որդւոցն Ելի :

ՃԴ * Եւ պատուիրեաց մովսէս յեսուայ որդւոյ նաւեայ՝ 23
և ասէ . քաջ լեր՝ և զօրացի . զի գաւ ասնելոց ես
զորդիան Ելի յերկիրն զոր խոստացաւ տալ նց ար , և
նա

(14) Ո՛հնէ . Եւ կացին առ գրան խո՛ : (16) Ո՛հնէ . Ահա-
ւադիկ գու ննջես . . . յերկրին յոր մտա՛ . . . և ցրուիցեն
զուխտն . . . Է նոսա : (18) Յօրհնութե՛ն զիկ . Զերեսս իմ
'ի նոցանէ : (20) Յօրհնութե՛ն . Եւ ցրեցին զուխտն իմ :
(21) Այս . Յերկիրն բարուի :

- 24 նա եղիցի ընդ քեզ : * Եւ իբրեւ կատարեաց մովսէս
գրեւ զամ զբանս օրինացս այսոցեկ 'ի մատենի մինչև
25 խաղառ : * Եւ պատուիրեաց զհասցւոցն որ կրէին ըզ-
26 առպանակ ուխտին ան : առէ : * Ապեալ զմատենն օ-
րինացդ այսոցիկ՝ զնիցէք 'ի կողմնէ տապանակի ուխ-
տին ան այ մերոյ . և եղիցի անդ Է քեզ 'ի վիպագի :
27 * Չի ես գիտեմ զհասուութի քո և զեթեա պարանոց
քո . զի մինչդեռ ես Է ձեզ կենդանի եմ այսօր , գառ-
նացուցիչ էք թծակողմանն , որպէս ոչ ապաքէն և
18 յետ մահուան իմոյ : * Արդ ժողովեցէք առիս զքե-
զապետս և զծերս ձեր , և զգառաւորս ձեր , և զառե-
նադպիրս ձեր . զի խմսեցայց յականջս իմ զամ զբանս
զայսոսիկ . և կալայց ձեզ վկայ զերկինս և զերկիր :
29 * Քանզի գիտեմ եթէ յետ վախճանի իմոյ անօրինե-
լով անօրինիցէք , և խոտորիցիք 'ի ճանապարհէն զոր
պատուիրեցի ձեզ . և պատահիցեն ձեզ չարիքն 'ի վախ-
ճանի աւուրց : քանզի առնիցէք չար առաքի ան , բար-
30 կացուցանել զնա գործովք ձեռաց ձերոց : * Եւ խո-
սեցաւ մովսէս յականջս ամ եկեղեցւոյն ելի զբանս
օրհնութեան այսորիկ մինչև 'ի սպառ :

ԳԼ ԼԲ .

- 1 Այեցարուք երկինք և խօսեցայց , և լուիցէ երկիր
2 զպատգամն բերանոյ իմոյ : * ակնկալեսցի իբրեւ
զանձրեւ բարբառ իմ . և ինչէ իբրեւ զքօզ պատգամի
իմ : իբրեւ զանձրեւ 'ի վի սիդոյ , և իբրեւ զտեղատարածի
3 'ի վի խոտոյ : * զի զանուն ան կարգացի . տուք օրհ-
4 նութի ան այ մերոյ : * Աճ . որոյ ճշմարիտ են գործք
նր . և ամ ճանապարհք նր իրաւամբք : ան հաստա-
րիմ է , և ոչ գոյ 'ի նմա անիրաւութի . արդար և անա-
3 բան է ան : * մեղան՝ և ոչ նմա որդիք արատոյ , ազգ
6 թիւր և խոտորեալ : * Չայդ ան հաստուցանէք այդ-
պէս , ժողովուրդ յիմար՝ և ոչ իմաստուն : ոչ նա է
հայրն որ ստացաւ զքեզ , արար զքեզ՝ և հաստատեաց

Եւ

26) Ոման . Եւ եղիցի այդ ընդ քեզ 'ի վկայ' : (27) Ոման . Չի ես գիտեմ . . և զխստապարանոց քո : Ուր . յԵրեմիին գովաւոր . Որպէս ոչ ապաքէն և յետ : Բայց 'ի լուս' . Զանալի 'ի թեզ առնուալ . համայնի այլոյ 'ի Բաւ' : (29) Ոման . Թէ յետ վախճանեւոյն իմոյ :

ԳԼ ԼԲ . (3) Ոման . Չի զանուն ան կարգացի : Ուր . ան . Կարգացուք և տուք : (4) Ոման . Որոյ ճշմարտութի են գործք նր : (6) Ոման . Չայդ ամ հաստուցանէք . . . ոչ է նա հայր քո որ :

զտեղ: * Եւ զիսն քեզ աւուրն յաւանդեց. իմա 7
 ցարուք զամեն ազգաց յազգս: հարց ցհարսն քո՝ և
 պատմեսցեն քեզ. և ցծեալ քո՝ և ասասցեն քեզ: * յոր 8
 ժամ բաժանեաց բարձրեալն զազգս նմ. ունիւնեաց
 զարգիսն ազամայ: Կացոյց սահմանս ազգաց Ը Թուոյ
 օրգւոց նոյ: * Եղև բաժին նն ժողովուրդ իւր յակոբ: 9
 և վեճակ ժառանգութե իւրոյ ինէ: * Բաւական եղև 10
 նմա յանապատի, ի ծարսն տօմոյ յանջոգի պաշտպա
 նեաց զնա: և խրատեաց և պահեաց զնա իբրև զբեր
 ախան. * իբրև զարծուի ի ծածկել զնոյն իւր, և ի 11
 ձագս իւր գեմացաւ: ասարածեաց զԹևս իւր և ընկա
 լեւ զնա. և բարձեալ բերէր զնա ի վերայ միջնոպանց
 իւրոց: * ՏԻ միայն անէր զնն, և ոչ գոյր ընդ նոսա 12
 աստուած օտար: * Եհան զնն ի զօրութե երկրի. և 13
 բակրեաց զնոսա արդեամբք անդաստանաց: գիեցոյց
 մեզ ի վիմէ, և եւլ յապառաժ վիմէ: * Կողի կովուց 14
 և կաթն մաքեաց, հանդերձ ճարպով գառանց խոյոց
 որգւոց ցլւնց և նոխազաց: Ընդ ճարպոյ երկիւմանց
 ցօրենոյ, և զարին խաղողոյ ըմպէին գինի: * Եկեր 15
 յակոբ և յաղեցաւ, յօրացաւ և յանկուշեաց սիրելին:
 գիրացաւ ստուարացաւ և լայնացաւ, և եթող զոր
 նմ զարարիչ իւր. և անպատմեանց յայ փրկչէ իւրմէ: *
 Բարկացուցին զիս օտարոտովք, և գարչլեօք իւր 16
 եանց գառնացուցին զիս: * զոհեցին գիւան և ոչ 17
 նոյ. գեց զօրս ոչ գիտէին, նորք և առժամայնք եկեալ,
 զօրս ոչ գիտէին հարց ձեռ: * Թողեր զնմ որ ծնաւ 18
 զքեզ, մոռացար զնմ զկերակրիչն քո: * Ետես տր՝ և 19
 նախանձեցաւ, և սրտմտեցաւ վն բարկութե օւստե
 րաց և գասերաց իւրոց. * և ասաց. գարձուցից զե 20
 րեսս իմ՝ ի նոցանէ, և ցուցից նց զինչ լինելոց իցէ ի
 վախճանի աւուրց: զի ազգ Թիւր են, որդիք՝ յորս ոչ
 գտն հաւատք: * Երբն նախանձեցուցին զիս չստե 21
 ուսածովք, և բարկացուցին զիս կռովք իւրեանց: և ես
 նախանձեցուցից զնն չաղգաւ, և անմիտ ժողովոգեամբ
 բարկացուցից զնոսա:
 * Զի հուր բորբոքեալ է ի բարկուէ իմմէ. այրեսցէ 22
 մինչև ի դժոխս ներքինս: Կերիցէ՛ զերկեր և զարմախս
 նր.

(9) Ոման. Եւ եղև բաժին նն: (10) Ոման. Եւ խրա
 տեաց զնա. և: (11) Ոման. Եւ երարձ զնն ի վերայ
 միջնոպաց իւրոց: (12) Բնի. Ընդ նն աստուածս Գ
 տարս: (13) Ոման. Դիեցոյց նց մեզք ի: (15) Ոման.
 Անկուշեաց. և ոման. անդուշեաց սիրելին: (18) Ո
 ման. Թողեր զոր նմ որ: (21) Ոման. Զնն չաղգաւ,
 և աղամբ անմիտ բարկացուցից:

- 23 նք. բորբոքեացէ զհիմունս լերանց : * Կաւտեցից 'ի
 24 նմ յարիս, և զնմա իմ ապաւեցից 'ի նմ : * մաշեալք
 առվով և կերակրով թռչող . լարս առանց բռնուի .
 և ժանիս գաղանաց առաքելցից 'ի նմ , արամաւք քար
 25 ձև զնմ չ երկիր : * Առաքելստ անդաւակեացէ զնմ
 սուր , և 'ի շտեմարանաց երկեւզ : զերթառարգն հան
 դերձ կուսիւն . և զսանդիացն . հանգերձ հաստատե
 26 լով ծերով : * Ասացի բաժ ջրեցից զնմ . գաղաքեցու
 27 ցից 'ի մարգիանէ գլխատակս նոցա : * Թե ոչ զմ բար
 կուծեմ թշնամեաց , զի մի երկայնակեացք լինիցին . և
 զի մի բարձրացին հակառակորդքն , և ասիցեն , թե
 28 ձեռն մեր բարձր ' և ոչ արար զայս եմ : * Չի աղջ
 29 խորհրդակորոյս են . և ոչ գոյ 'ի նմ իմաստուն . * և
 ոչ խորհչեան 'ի միտ առնուլ զայս . արգ ընկալցին առ
 30 յապա ժամանակս : * Չիարգ հաւածեացէ մի զհա
 զարս , և երկուք շարժեացեն զբերս . եթէ ոչ եմ վա
 31 ճառեաց զնմ : * Չի ոչ են իբրեւ զեմ մեր աստուանք
 32 նց . և թշնամիք մեր վատախորհուրդք : * զի յարժոյ սո
 դոմայ է որժ նց , և ուռ նց 'ի գամերայ : Խաղող նց
 33 խաղող լեզի , և ողկոյղ նց գառնուի : * արամաւք վի
 շապաց գինի նց . և արամաւք իժից առանց բռնուի :
 34 * Ոչ ապաքէն այս եմ ժողովեալ . է առիս , և կնքեալ
 35 կայ 'ի գանձի իմում : * յաւուր վրէժինգրուծեմ հա
 տուցից , 'ի ժամանակի յորում պապեացի ոռն նց . զի
 մերձ է օր բարկուծեմ նց , և հասեալ պատրաստեալ
 36 կայ ձեզ : * Չի գատեացէ իմ զժողովուրդ իւր . և 'ի
 ծառայս իւր միեմարեցի : զի ետես զնմ լուծեալս
 37 և լեւալս և մատնեալս 'ի գերուծեմ : * Եւ ասաց իմ
 մեր ին աստուանք նց , յորս յուսացեալ էին 'ի նոսա ,
 38 * զորոց զնարայ զոհից նց ուակիք , և ըմպելիք զցինի
 նուիրաց նց . յարեցին օգնեացեն ձեզ , և եղիցին ձեք
 39 թիկունք : * Տեսէք տեսէք զի կս եմ , և ձեք պղ ոք
 բաց յինէն : Կս սպանանեմ և կս կեցուցանեմ , հար
 կանեմ և բռնեմ , և ոչ ոք իցէ որ հանիցէ 'ի ձեռաց
 40 իմոց : * Չի ամբարձից յերկինս զձեռս իմ , և երդուայց
 41 յաջ իմ , և ասացից . կենդանի եմ ես յաւիտեան : * զի
 արեցից իբրեւ զիայլակն զսուսեր իմ , և կալցի զգա
 տաստանաց ձեռն իմ , և հատուցից վրէժս թշնամեաց
 իմոց .

(25) Ոմեռ . Եւ սանդիայն հանգերձ : (29) Ոմեռ . Առ
 նուլ . զայս ընկալցին առ 'ի յապա ժմիս : (30) Ոմեռ
 յաւելան . Ամ գառնաւեաց զնմ . և քր մարեաց զնմ : (32) Ոմ
 լան . Եւ ոռն նց 'ի գամերայ : (35) Թե . Յորում պա
 քեացէ ոռն նց : (35) Ոմեռ . Չի մերձ է օր կորստեան
 նց : (39) Ոմեռ . Որ հանիցէ զձեզ 'ի ձեռաց իմոց :

խնայ . և ատենաց խնայ հատուցից : * արքեպուցից 42
 զնեա իմ յարենէ , և սուր իմ հերիցէ միս յարենէ վե
 րաւորաց գերուէ 'ի գլխոց եղեանաց թշնամեաց : ու
 րախ լերուք երկինք հանգերձ նովաւ , և երկիրպագ
 ցեն նմա նմ որդիք այ : * Ուրախ լերուք ազգք ընդ 43
 ժողովրդեան նր , և զօրացուցեն զնա նմ հրեշտակք
 այ : զի խնդրի վրեժ արեան որդւոց նր . և խնդրես
 ցէ վրեժ ' և հատուցէ դատաստանս թշնամեաց , և ատե
 լեացն հատուցէ . և սրբացէ ար զերկիր ժողովրդեան
 իւրոյ : Եւ գրեաց մովսէս զօրհնութիս զայս յաւուր յայն
 միկ , և ուսոյց զսա որդւոցն ելի : * Եւ եմուտ մովսէս 'ի 44
 ժողովուրդն , և խօսեցաւ զնմ բանս օրինացս այսոցիկ
 յաղանջս ժողովրդեանն , ինքն և յեսու որդի նաւեայ :
 * Եւ կատարեաց մովսէս խօսել չ. նմ ելի . * և ասէ 45
 ցնս . զգոյշ լերուք սրաիւք ձերովք նմ բանեցս այսո 46
 ցիկ , գորոց ես զնեմ վկայութե ընդ ձեզ այսօր . զոր
 պատուիրիցէք որդւոց ձերոց , պահել և անել զնմ
 բանս օրինացս այսոցիկ : * զի ոչ եթէ բան ինչ ընդու 47
 նայն իցէ ձեզ , զի սա է կեանք ձեր . և վնայսր բանի
 երկայնօրեայք լինիցիք 'ի վերայ երկրի' յոր դուք ան
 ցանէք ընդ յորդանան ժառանգել զնա :
 ՃԵ * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մովսիսի 'ի նմին աւուր' և ա 48
 սէ . * և զու 'ի լեառն նաբարի' ի լեառն նաբաւ , որ 49
 է յերկրին մովաբու յանդիման երեքոյի . և տես զեր
 հիրն զոր ես սաց որդւոցն ելի 'ի կալուածս : * Եւ 50
 վախճանեաց անդէն 'ի լերինն յոր ելանիցես , և յաւե
 լիր 'ի ժողովուրդ քո , զօրօրինակ մեռաւ ահարոն եզ
 բայր քո 'ի հոլիւ լերինն , և յաւելաւ առ ժողիւրդ իւր .
 * փոխանակ զի հետեցէք բանի իմոյ 'ի մէջ որդւոցն ելի 51
 'ի վթիւրցն հախառակուէ 'ի կաղէս' յանապատին 'ի
 սին . զի ոչ սրբեցէք զես 'ի մէջ որդւոցն ելի : * Յան 52
 դիման տեսցես զերկիրն' և անգր մի մտանիցես :

ԳԼ. ԼԳ.

Ընդ է օրհնութի զոր օրհնեաց մովսէս այրն այ զօր 1
 2
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

(42) Որհն . Եւ արքեպուցից զնեա . . . և թշնամեաց
 նմ : (42) Այս . Եւ գերութե : (43) Որհն . Եւ զօր
 ացուցին զնա : (47) Որհն . Յոր դուք անցանիցէք : (49) Ո
 հն . 'ի լեառնն արարին : (49) Բն . Եւ 'ի լեառնն նա
 բաւ : (51) Որհն . Բանին իմում 'ի մէջ որդ' :

- բնին 'ի կապեալ, յաջմէ նր հրեշտակէ իւր ընդ իւր :
 3 * և խնայեալ 'ի ժողովուրդ իւր : և թմ' սրբեալք 'ի
 4 ներքայ ձեռին քոյ, և նոքա ընդ քեւ են : * Եւ ընկա
 լաւ 'ի պատգամաց նր օրէնս, զոր պատուիրեալ մեզ
 5 մովսէս, զժառանգուէ ժողովոյն յակոբայ . * և եղև
 ցի ի իշան 'ի մէջ սրբեցելոյն, գումարեցն ի իշանաց
 6 ժողովրդոց, հանգերմ ցեղիւքն իշի : * Եւ ցցէ ուրբէն
 7 և մի մեռցի, և եղև թաղմանւր թառով : * Եւ զայս
 ատէ զյուզայէ . Լուր ար ձայնի յուզայի . և 'ի ժողո
 վուրդ նր եկեացես . և ձեռք նր ընտրեսցեն նմա . և
 8 օգնական 'ի թշնամեաց եղևցես նմա : * Եւ զղեւայ ա
 սէ . Տուք զեւայ զայտնութի նր, և զշնարառուի նր
 ատնն անարատի . զորս փորձեցին փորձանօք, և բամ
 9 բառեցին զնա 'ի վերայ ջրոցն Կապառակուն : * Եւ ա
 սեր ցհայր իւր և ցհայր իւր՝ թէ ոչ տեսի զքեզ . և
 զեղբարս իւր ոչ ծանեաւ, և զորդիս իւր ոչ գիտաց .
 10 զգուշացաւ բանից քոց, և զուխաքո պահեաց : * պատ
 մեսցեն զերաւունս քո յակոբայ, և զօրէնս քո իշի : Գի
 ցեն ի ունկս 'ի բարկութե քում հանապազ 'ի վր' տե
 11 զանոյ քոյ : * օրհնեաւ ար զօրհնութի նր, և ընկալ ըզ
 գործս ձեռաց նր : Խորտակեաւ զմէջս 'ի վր' յարուցե
 լոց թշնամեաց նր . և ատելիք նորա մի կամեցնեսցին :
 12 * Եւ զբենիամինէ ասէ . Սիրեցեալն 'ի ան բնականցե
 յուսով, և թմ' հովանի լեցի նմա զամ' աւուրս . և 'ի
 13 մէջ ուսոց նր հանգեաւ : * Եւ զյովսեփայ ասէ . Յօրհ
 նութե ան երկիր նր, 'ի ժամանակաց երկնից և 'ի յգ
 14 լոյ, և յանգնեցոց աղբիւրաց 'ի ներքուստ . * 'ի ժամա
 նակի արգեանց արեգական փոփոխմանց, և 'ի գրաւա
 15 րեւոյ առ միսեանս ամպոց . * 'ի գաղաթմանց լերանց
 16 իսկզբան, և 'ի գլխոց բլրոց մշտնջենաւորաց : * Եւ թ
 ժամանակի երկրի լբուէ, և ընդունելուիք երևեցե
 լոյն 'ի մորենուոյն եկեացեն 'ի վր' գլխոյն յովսեփայ . և
 'ի վերայ գաղաթման փառաւորելոյն 'ի մէջ եղբարց .
 17 * անգրանիկ ցլու գեղ նր, և եղև եւր միեղջիւրց եղ
 ջեւրք նորա . խեթկեացէ նոքօք զաղցս միանգամայն
 մինչև ցծագս երկրի : այս են բիւրաւորք եփրեմ . և

առ

ԳԼ. ԼԶ. (5) Ո՛հնա . 'ի մէջ սերելոյն գումարելոյ իւ
 րանաց և ժողո՛ւ : (8) Ո՛հնա . Զայտնուէս նր : (9) Ո՛
 հնա . Որ ասէ ցհայր իւր . . . և զեղբայր իւր ոչ ծա՛
 (11) Այս . Օրհնեաւ ար զգորուէ նր : (12) Ո՛հնա . Եւ
 ար հովանի լեցի նմ : (15) Ո՛հնա . Եւ 'ի գաղաթման լե
 բանց սկիզբն, և գլխոց բլրոց : (16) Այս . Երևելոյն
 Ուր օրինալի . Երևելոյն իմաց 'ի մորենուոյն : (17) 'ի
 լաւ . Միեղջիւրուէ, Կամայն օհնա 'ի բնալ :

սպաս հաղարտուողը մանասեի: * Եւ զգաբուզանէ ասե . 18
 աւրան լեր զաբուզոն յեւս քո: Եւ զխաղարայ ասե .
 'ի բնակուածիս նց աղքատացն , * և անդր կը 19
 ջնջիք և զոհեալիք զոհ արդարուն . զի զմեծուի ծո
 վու գիեցուցէք թէ . և զհասկանաւորաց առ ծովեզեր
 բնակիւրոց: * Եւ զգաղայ ասե . օրհնեալ որ ընդար 20
 ձակեաց գագայ , հանգեաւ իբրեւ զառեւծ . և խորատ
 կեաց զբազուկս , և զիշխանս , * և ետեա զբնակուածի 21
 իւր . զի անդ բաժանեցաւ երկիր իշխանաց , ժողովք
 գովք հանգերձ աղքատիկապէս աղքատց ցեղիւքն երի ,
 զարգարուի ձն արար , և զգաւտասան իւր ընդ ելի :
 * Եւ զգանայ ասե . գան՝ կորիւն առիւծու , և յար 22
 ձակեացի 'ի բաւանայ : * Եւ զնեփթապիմայ ասե . նեփ 23
 թաղիմ յաղուրդ ընդունիւրածեց , և լցիք օրհնուք
 'ի ան , և զծով և զհարաւ ժառանգեացէ : * Եւ զասե 24
 բայ ասե . օրհնեալ յորգւոց . ասե , և եղիցի ընդու
 նեւուի եղբարց , և մկեսցէ յեւզ զուն իւր . * և եր 25
 կաթ և պղինձ եղիցին կոշիկք նր . ըստ աւուրց քոց և
 զօրուի քո : * Ոչ գոյ իբրեւ զամ ակրեցելոյն , որ և 26
 լանէ յերկինս օգնականն քո , և մեծամեծարն հաստա
 առածե . * և ծածկելոյժ ան իշխանութեն . և 'ի զօրու 27
 թէ բազկաց մշտնջենաւորաց . և մերժեացէ յերկաց
 քոց զթշամին , և պասացէ թէ կորիւր : * և բնակեա 28
 ցէ իւր յուսով առանձինն յերկրին յակաբայ , 'ի մշ
 ցորենոյ և զինւոյ . և երկինք՝ նմա համարակ յօղոյ :
 * Երանեալ ես դու իւր , ո՞նեանեացէք թէ ժողովուրդ 29
 ընտրեալ 'ի անէ . պաշապանեացէք թէ օգնականն քո ,
 և ոսւր պարծանք քո . և եկեացեն թշամիք քո , և գու
 ելցես 'ի վերայ պարանոցի նց :

ԳԼ. ԼԴ.

ՃԶ] Եւ մովսէս յարարովմ մովարայ , 'ի լեւան նա 1
 բաւ . 'ի հատարն փաղովթայ , որ է յանգիւնն երե
 քոյն . և եղոյց նմա որ զամ երկիրն գողապառու մինչ
 ցդան . * և զամ երկիրն նեփթապիմայ , և զամ երկիրն 2
 եփրեմի , և մանասեի , և զամ երկիրն յուղայ մինչ
 ցծովի

(19) Ո՛հնէ . Եւ զաս հաւանաւորաց առ ծովեզերքն բնա՛ :

(26) Ո՛հնէ . Եւ մեծամեծարն հաստաառու թէ : (28) Ո՛

հնէ . Նմա համարակ յօղեացէ : (29) Ո՛հնէ . Եւ երա

նեալ ես . . . և որ պարծանք քո . եկեացեն :

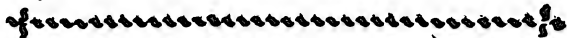
Գլ. ԼԴ. (1) Ո՛հնէ . Յարարովմ մովարայ 'ի լեւանն . . .
 և եղոյց նմա : (1) 'ի լեւան . Գողապառու մինչ ցծայ
 դան . համայնն էնց 'ի բնա՛ :

- 3 ցածին վերին. * և զանապատն, և չուրջ գերեցոյիւ.
 4 և զքաղաքսն արմաւենեաց մինչև ցահովք: * Եւ ասէ
 Թր ցմովսէս. «յիս է երկիրն զոր երգուայ արքահա-
 մու և սահակայ և յակորայ՝ և ասեմ. զաւակի՛ք քում»
 5 ասաց զգաւ. ցուցի՛ն ասաց ըոց, և անդր մի մացես: * Եւ
 վախճանեցաւ մովսէս ծառայ ան յերկրին մովարու թ
 6 բանի. ան: * և Թադեցին զեա 'ի գայի մերձ 'ի առան
 7 փոքրովայ. և ոչ ոք գիտաց զգերեզման նորա մինչ
 8 խորշովեցան ծնօտք նր: * Եւ լացին որդիքն իւր ըզ-
 մովսէս յուրովթ մովարու առ յորդանանու յանգի-
 ման երեքոյի աւուրսերեսուն: և կատարեցան աւուրք
 սգոյ լալեացն մովսիսի:
 9 * Եւ յետև որդի նաւեայ՝ լցաւ հոգւով իմաստութ. Ճի
 զի եղ. մովսէս զձեռն իւր 'ի վր նր. և հնազանդեցան
 նմա որդիքն իւր, և արարին որպէս պատուիրեաց Թր
 10 մովսիսի: * Եւ ոչ ևս եկաց մարգարէ յիւր իբրև ըզ-
 11 մովսէս, այլ զոր ծանեաւ Թր գէմ յանգիման: * Եւ
 նորոգեւ արուեստիւք զոր առաքեաց Թր առնել յերե-
 քին եգիպտացւոց, 'ի փարաւսն և 'ի ծառայս նորա,
 12 և յնմ երկիր նր զնշանս մեծամեծս. * զձեռն հզօր
 և զբազուկ բացձր՝ զոր արար մովսէս առաջի որդ-
 ւացն իորայելի:

Կապարեցաւ Երկրորդոմ Օրինաց:

(4) Աստ. Եւ անդր մի մեռանիցես: (5) Ոման+. Մովս-
 ւէս ծառայն արքայի: (6) Բաղդաթ. Փոքրովայ: Ու-
 ռանթ յաւելան, մերձ 'ի առան փոքրովայ երկին մոլ-
 քա, և ոչ ոք: (9) Ոման+. Ուր պատուիրեաց Թր մովս-
 (10) Ոման+. Մարգարէ իւր այլ՝ զոր ծանեաւ գէմ
 յանգիման: (11) Ոման+. Զոր առաքեաց Թր... և յա-
 մենայն ծառայս նր:

'ի վախճան գրոյս ոմանթ գնէն՝ Կատարուան երկրորդ օրի
 նացն. և ոմանթ՝ Կատարեցաւ երկրորդ օրինաց:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐՈՑ ՅԵՍՈՒՍՅ ՈՐԴԻՆՈՑ՝ ՆԱԽԵԱՑ

(Ը) Եսա սրբի նահապետի յիշման երբեք, աշտիկաք ճանխոհ : Ես Գառնի մեծամեծ գործա զնարեալ ճանխոհ և ազապեաց զիւր յեղիպարոս, արգելան նա 'ի հասուցածէլոյ, զԺողովարդն յերկրն խոստացեալ. զի մի իարծիցէ ծաղովարդն անհանել թէ արժ ան ինչ, և ճարեալ 'ի պաշտման առնելն զնա, և ինչիցի խոստացաւ ինչի փոխանակ անպաշտաւ. զանանկեցաւ նա ի բերն զմարդ : Ես զի մի յեղ անիւլան ճառացի ծաղովարդն, հրա ճանաւ ան յեանաբարեաց փոխանակ իւր զյեանա : Որ և պարտա ծառանկեցոյ ծաղովարդեանն զերկրն խոստացեալ. որով և օրէ նմի իսկ եղև զի : որ յեղ գաղարման օրինացն, որ ոչ իւրաց հասուցանել զմարդիկ 'ի հանգիստն, իսկաց զմի աշխատեալն 'ի մեղաց և ան. ինչի առիւն և էս հանգուցից զիւր : Այլ և առաքելաց զԱրքան 'ի նշանակ առաքելոցն : Գաղթաց զիւր, 'ի խոր հուրք Բնաւն : իւրծանեաց զերկրով, յօրինակ Գաղթաց : անքել ցոյզ զառիւսք 'ի գիւն ինչիցեաց : և այլ Բաղան իրօք եղև նա օրինակ զի. զոր մի ըստ միջէ 'ի գիւնց գրոյ ապի առանկիս : Ես անի պարման յեանապ, զԺամանակ անանկարդաւ նորա 'ի վերայ, Ինչ, ան Գառն և Էմի, և թառ 'ի պարմագրաց գրել զգիր յեանապ լան անկոյնի թէ ոչ առանկի գրեալ է այս 'ի գիրս աղղուսի :

ԳՂԱԿԱՅ ԳՐՈՅ ՅԵՍՈՒՍՅ ՈՐԴԱՅ ՆԱԽԵԱՅ :

Ա. Յանն առնէ անկոյնաւոյ զիւր : և խառն առնէ յաղ թէլ Գառնաւ, Բայ թէ զգաղանցի զօրինակ պահել :
Բ. Հրամայէ յեսա պարտաքել պաշտ 'ի ճանանային. զի յան ցանկն ըստ յորժանան պարաւ լիցին փեռանել զգառնելիսն :
Գ. Աստի զգառնակ առաքելի յառաջագահ, զի մի բերցի սիրա եղբարցն իւրեանց անաւակն :
Դ. Առաքի զարքան 'ի Գաղաւթա ծաղովարդեանն, և 'ի իրիւր թի քանն բահաթա, և 'ի նշանակ միսն հիւանդաց Գաղղուսի խալի և արեանն զի :
Ե. Բանակեցան առ յորդանան ան արիանել Գառնանայան, լմաք անիւր և իւրիւր. և 'ի պարիս Գառնանային որ առաջարդեք նոցա, 'ի քիւր զի նորա Ինչ. Բայ արիան հրամայէ իւր ծաղովարդեանն :
Զ. Բաժանեցաւ գիւն 'ի խալիսոյ ծաղովարդեանն, և յան Գառնանայան. 'ի քիւր Գաղթի 'ի Գաղթան, և իւրաքան լարաց : և ինչիպարան Գաղթիս առան 'ի զուրցն, 'ի յիշապակ հրաւիցն և 'ի քիւր առաքելոցն, և որք առաքան 'ի զուրան 'ի նշանակ մեղաց :
Է. Լճան աղգան զԲաժանել գիւնիսն և յիմարեցան. Բայ յան Գաղթան Գաղթիւր ըստ Գաղթանի, և իւրեան 'ի յեսուայ :

Է :

413
 Զ. Գրաւարկուած իւրաքանչիւր զինքն՝ զի գիտցաւ աղքատ, եւ
 զի խառնաւ ի նորա օրինօսի իւրաքանչիւր. եւ ի փոքր Կրօնականի
 զմեզ յի հոգաւոր. եւ Բառնաւոր, զնախապնիս Ժողովարարի մեզ
 զարմ:

Թ. Աւարին զգաթիին . և արգիւնաւ խանանայն , զի յի անալ
գիւթի՝ ոսկի ՚ի հարցն նոցա :

Ժ. Երևեցաւ հրեցանի տուներէ օգնել ինչ, եւ լռեալեւ աւարց ղյօշին, եւ հնչան հարկանել ցառնանալոս. եւ զի սրբեալ ցառ, յապեղի իրաց զոր ինչէն յօշիս :

ժամ. Ընթացաբանի պետիւմը անցնում էր. և զի ոչ հնարաւոր էր նա
պատրաստել՝ լուծելի պահանջի ցուցակի պատճառով, զի միայն
պատճառով էր որ զի չէր
բերուել, 'ի նշանակ թանկացանք և զի միայն պատճառով
հաճախ նշանակ. զի 'ի վերջին թանկացանք, ոչ պատճառով
ընդամենը խառնուել :

ՏԺ. Արեւոյոյ յետեւ գտահաբ ի՞նչ հասարակ, և նշմարելի
գիտելի թույլ ընդունէ ինչ, զի յազնեացոյց անգահաւէ. որքեաց
քն զարծախ և զոսի քառանդոս՝ ի նշմարելի հասարակ և ստեղծ
թուոց :

ժողովը. Անկե որ շինե գերիտու, զի առաջին յանդգնեցաւ 'ի
մարտ, և այն յեփ ներելոյն զեւթն օր. զի մեզ մի արհամարհեա
քոսք գերելու չեայ, և մի շինեցողոսք ցմեղս:

ժող. Գրադարան ապագի՝ ի նպիւրեւցելի ֆին. ընդ. պոյ, պատգամեացա-
նել. անպէւ եւել, յետաւ միւսիւ յերեմիոյ՝ զի պատգամի ապագը։ ապագա-
նացաւ լիճապատակ և ներելաց զգիւրելի. ի բրն. յանդիմանելցաւ,
էրեւան իւրաքանչիւն՝ ողջ առիթիւնանսն՝ յաւ և յերկեւաւ մեզ անցիւմ
և յետոյ։

ԺԵ. Որաբանական էինի 'ի վր Գալեայ', յառաջն հնարից պա-
րեբազմի. ապաքի, յետոս խանգենելով նիզակին ցածր յաղթուեն. և
զվագաւորելաւ զիդան իսկե խորհրդով խալին :

ժԷ. Գրեւոր պրիմնն 'ի վր Բռեւալ սեղանոյն' գի առաջին հիւ
նանոսք : ընկերայա պրոհնակին և պանկթան, նոյա և մեղյոն
իւնա և 'ի խախտութիւն :

ԺԷ. ժողովուրդի եղևն քանանացիք՝ մարտնչել ընդ յեռուսայ. ասլ
 Գաբառնացիք՝ անյնապառ եղևալ ասորեցուն հմարդիս, յօրինալ
 Դրեււց քան :

ժԵ. Կոափշյան հեգեթին Քաղաքապետ ջնջել պիտեաւան . զի
տաքանայ րահուա պըջաղէլադ . խեղրէլն իրա քիլիլ ւլնտա .
որոզ զօնէլալ վանէլազ զմահտաւալաւն որոզ . ի տաւ խաւալն :

ՎԹ. Աստի՛ւ Կարեւորին և Գլխաւին . Գի ցոարցե՛ Կարեւոր-Քի՛ Կարեւորեւոյն հիւանդոսոսոյ . Եկարեւո՛ւ և Գլխաւին ո՛ր Գլխ Գլխաւին Եր Խաւին Գլխ :

Ժ. Սպան զհինգ թափառորն և խախտաց գլխաքից, և զայս
բազումս գլխառնայինս և զապառնալիս, իրարեցեաց զստան և ինն
թափառորն, և ան զաշխարհս նորա :

622. ԽԱԴԴԵԱՅ ԳԱՂԻՔ ՂԵՐԴԵՐԻ ԽՈՏՈՒՄԵՆԱԼ ԿՏԱ : Է՝ ԿՈՏԻՆ ԵՄԷ
 ԳՄ

Գաւ եւ երբեմն, եւ ինչ ցեղին հանաւելի զԲաժին ծառանդութիւն իւրեանց :

ԲԲ. Եկեղեցացաւ ծողովարդն 'ի սէլով, եւ խնդնէրն. անոր զխորանն վայռաւ 'ի վիճակն երբեմն, եւ բաժանեաց զմայնեալ երկիրն եւսնն եւս ցեղինն :

ԲԳ. Չի երանն զեփացաւոցն, յամ ցեղինն Գառաւառն եւ ուրիշ Գառաւառ ապագանի :

ԲԴ. Բնակեաց յետս 'ի Բաժնաւար : եւ զի հանգոյց Գր ըստ Խոստմանն խորամ զիւր :

ԲԵ. Օրհնեաց յետս զառաքինեանն, եւ արձակեաց Բազմութիւն զիւր իւրեանց : եւ պարտաւրեաց նոցա զԳառաւառ Գրինացն քնն :

ԲԶ. Եկեղեցին Գառաքինեանն սեղան 'ի վիճակն իւրեանց - Ընդ որոյ հարցեաց՝ պարտախանեղին ԲԷ 'ի վայռաւի որդւոց մերոց խնդնեաց, աս 'ի ցերձեաց որդւոց մեր զմերս 'ի Գր պաշտելոյ :

ԲԸ. Ճուրացեալ յետոս, ծողովեաց զիւր առաջի քնն. եւ յիւ զնոցայ նոցա լիով զերթաքինն ալ, յաբարհասէ մննն ցայն ըստ - եւ զԳառաւառայ նոցա պաշտել ԳԲ : եւ երկրորդեալ նոցա զԳառաւառ պաշտելոյ ԳԳ, ԳԴեաց՝ եւ խնդնեաց զիւր 'ի վայռաւի :

ԲԹ. Թիկ վարձանեցաւ յետս, եւ զի Բազմեղին ընդ նմա զառաքնն ԳԵրեղինն. նշանակեալ ԲԷ 'ի Գառաւառն յի խաբանեալ անյայտ ընդի մարմնաւոր ԲԶառաքննին :

ԲԺ. Վս Բազման Բազմեղին յովեթա, եւ ինչ հանաւելի եղիտալ իւր Գառաւառայի, եւ ինչնկէնի որդւոց նոցա :

Ը. Արիւստանաւորի խաղաղութեանն ԲԼ, եւ Գառնեղին ընդ Բառաւառայի :

ԳԻՐԳ. ՅԵՍՈՒՆՅ ՈՐԴԻՆՈՅ 'ՆԸԻՆԸՅ

ԳԼ. Ա.

- 1 **Ե** ԵՂԵԻ ՅԵՏ ՎԱԽՃԱՆԵ Ա
լոյն մովսիսի ծառայի ան, խօսեցաւ նոր
2 ընդ յեսուայ որդւոյ նաւեայ պաշտօնէի
մովսիսի, և ասէ : * Մովսէս ծառայ իմ
3 վախճանեցու . արդ յարուցեալ անցցես ընդ այդ յոր
զանան՝ դու և իմ ժողովուրդ քո յերկիրն զոր ես
4 ասաց որդւոցն Ելի : * Յամենայն անգին յոր հասանի
ցին դնացք հանից ձերոց ձեզ ասաց զնա, որպէս խօսե
5 ցայ ընդ մովսիսի . * զանապանս, և զլիբանաներն,
մինչև ցգնան մեծ ցգնան եփրատ . զեմ երկիրն քե
6 ասացուց, մինչև ցծոնի վերին, ի մահիցն արեւու՝ ձեզ
7 լիցին սահմանքն : * և ոչ դք վացցէ ընդդէմ ձեր զեմ
աւուրսն կենաց քոց : Եւ ող էի ընդ մովսիսի, նոյն
պէս եղէց և ի քեզ . և ոչ թողից զքեզ՝ և ոչ անտես
8 արարից զքեզ . * զօրացիր և քաջ լիբ : զի դու բա
ժանեսցես ժողովրդեանդ այդմիկ վերկիրն զոր երգ
9 ուայ հարցն քոց տալ գոցա : * Արգ զօրացիր և քաջ
լիբ յոյժ պահել և առնել ըստ իմ պատուիրանացն
ուն պատուիրեաց քեզ մովսէս ծառայ իմ . և մի խո
տորիցես ի նոցանէ յաջ կամ յահեակ, զի խեղամուս
10 լիցես իմ զինչ և գործեսցես : * Եւ մի մերժիցես զդ
դիր օրինացս այսոցիկ ի բերանոյ քումմէ, և խոկա
ցես ի դոսա ի տուէ և ի դիւրի . զի իմացես առ
նել

Սկիզբիւր գրոյս բնի ունին համեմատ ճշտան, իայ ի հոգի
որդն՝ Յեսու նաւեայ . ես հասայ, Գիրք Յեսու :
ԳԼ. Ե. (2) Ոման . Անցցես ի յորդանանու, և իմ
և ոման . Անցցես դու ի այդ յոր . զոր ես ասած որդ՝ :
(2) Աստ . Յերկիրն զոր ես ասաց : (3) Ոման . Ուր հա
սանիցին . . . ձեզ ասաց զնա, ոնց : (6) Ոման . Հարցն ձե
րոց՝ տալ նց : (7) Աստ . Ըստ իմ օրինացն, որպէս :
(7) Ոման . Եւ մի խոտորիցես ի նմէ : (8) Ոման . Եւ
մի՛ մերժեսցի դիր օրինացս . . . զի իմացես առնել :
(8) Աստ . Եւ խոկացես ի դա ի տուէ :

նեղ զեմ գրեալսդ՝ ի գմա . և ապա արդեացիս և ուղ-
ղեացես զմանապարհս քո, և ապա խելամուտ լինիցես :
* Ահա պատուիրեմ քեզ . զօրացիւր և քաջ լեր . մի 9
զանգեփոխես . և մի երկնիցիս . զի ընդ քեզ է ար ԹԹ
քո յեմ տեղիս ուր և երթայցես :

Բ * Եւ պատուիրեաց յեսու գարաց ժողովրդեանն՝ և 10
ասէ . մտէք ՚ի միշ բանասէի ժողովրդեանդ, և հրամանն
տուեալ ժողովրդեանդ ասացէք : * Պատրաստեցէք 11
ձեզ * պարար . զի այլ ևս երեք աւուրք, և անցանէք
գուք Է այդ յորդանան, մասնել ունել զերկիրն զոր
ար ԹԹ հազիւ ձերոց տացէ՝ ձեզ ՚ի ժառանգուի :

Գ * Եւ ընդ ուրբինի և ընդ գագայի և ընդ կիսոյ ցեղին 12
մանասէի խօսեցաւ յեսու . և ասէ : * Յիւնցէք զբանն 13
մն զոր պատուիրեաց ձեզ մովսէս ծառայնի՝ և ասէ .
ՏԹ ԹԹ ձեր զեռերցոյց զձեզ, և ետ ձեզ զերկիրս
դոյս : * Կանայք ձեր և մանկունք ձեր և անասունք 14
ձեր՝ բնակեացեն յերկիրս զոր ետ ձեզ * մովսէս յայլ
կոյս * յորդանանու : Բայց գուք զինեալք անցանի,
յնք յառաջագոյն քան զեզրարս ձեր, և ԹԹ զօրաւոր
* զօրութիւն, և լինիցիք նշ մարտակիցք . * մինչև զ- 15
տեղեցուսցէ՝ ար ԹԹ ձեր զեզրարս ձեր ունել զձեզդ .
և ժառանգեացեն և նոքա զերկիրն՝ զոր ար ԹԹ ձեր
տացէ՝ նշ . և գառնայցէք յիւրաքանչիւր ժառանգու-
թիւն . և ժառանգեցէք զնա՝ զոր ետ ձեզ մովսէս ծա-
ռայ ԹԹ յայսկոյս յորդանանու յարեւելից : * Եւ պա- 16
տասխանի տուեալ ասեն զեսու . զեմ զոր միանգամ
պատուիրես մեզ արասցուք . * և յեմ տեղիս ուր ա- 17
ռաքիցես զմեզ՝ երթիցուք . և ըստ ԹԹ որպէս լսեալք
մովսէսի՝ * նոյնպէս լուիցուք և քեզ : Բայց միայն ԹԹ
ԹԹ մեր եղիցի ընդ քեզ՝ որպէս էր ընդ մովսէսի : * և 18
այր որ անհնազանդ իցէ քեզ՝ և ոչ լսիցէ բանից քոց,
որպէս ինչ և հրաման տացես նմա՝ մեզցի . Բայց միայն
զօրացիւր և քաջ լեր :

ԳԼ

(9) Ոման . Ամենայն ուրեք ուր և երթայցես : (10) Ո-
ման . Եւ հրաման տուք ժողովրդեանդ և ասացէք :
(11) Ոման . Եւ անցանիցէք Է յորդանան : (13) Ոման .
Չոր խօսեցաւ ձեզ մովսէս ծառայ ԹԹ և ասէ : (14) Ո-
ման . Յայնկոյս յորդանանու : (15) Ոման . Մինչև
զեռերեացէ . . . ար ԹԹ ձեր տացէ . . . յայնկոյս յորդանան :
(16) Ոման . Չեմ զոր ինչ միանգամ : (17) Ոման . Ուր
և առաքեսցես . . . ուն և լսեալք մովսէսի, նոյնպէս և լու :
(18) Աս . Անհնազանդ լիցի քեզ : (18) Ոման . Ուն ԹԹ
ինչ հրաման տացես նմա :

ԻԶ

ԳԼ. Բ.

- Եւ առաքեալաց յետոյ որդի նաւեայ՝ ի ստախմայ եր. Դ
 կուս երիտասարդս լրտեսել զերկիրն զապա. և
 ասէ, ելէք լրտեսեցէք զերկիրն և զերեքով: Եւ գը
 նացեալ երկուց երիտասարդացն եկին յերկրով. և
 մտեալ ի տուն կնոջ պուսնկի միոջ՝ որում անուն էր
 2 Լահար. և անգ կարան օթեղանս: * Այդ եղև թա
 3 զաւորին երկրովայ *, և ասին. ահա արք մտեալ են
 4 այսր զգայդս յորգւոցն ին լրտեսել զերկիրս: * Եւ
 առաքեալ թագաւորն երկրովայ՝ և ասէ ցահար. հան
 5 այսր զարագ մտեալսդ առ քեզ՝ որ եկին ի տուն քո
 6 զգայդ, զի լրտեսել * զամ երկիրս եկին: * Եւ առեալ
 7 կնոջն զերկոսին արսն թաքցց զնս. և խտեցաւ ընդ
 8 նոսա և ասէ. մտին առիս արք, և ես ոչ գիտեի ուս
 9 ասի իցեն. * և ընդ առնուլ գրանն ընդ աղջամուզն
 10 առաւօտին ելին արքն արտաքս՝ և ոչ գիտեմ յո գնա
 11 ցին. այնգեցարսւք ստեալ զհետ նց՝ թերևս հասանի
 12 ցէք նց: * Եւ եհան զնս ի տանիս, և թաքցց զնս Է
 13 խրճամբք կաւաւոյ՝ զոր գիտեալ էր իւր ի տանիս: * Եւ
 14 այնգեցան արքն զկնի նց զնանսպարհն յորգամանու
 15 ի հոնն, և գուռն փակեցաւ: Եւ եղև իբրև ելին
 16 խնդրակքն զհետ նց. * և մինչև ի քուն մտեալ էր
 17 նց, ել ինքն առ նս ի տանիսն, և ասէ ցնս: * Գիտեմ
 18 զի ես մեզ ար զերկիրս. քանզի անկաւ ան ձեր ի մի
 19 մեք, * և զի հալեցան ամենեքեան որ բնակեալ էին
 20 յերկրիս յայսմիկ յերեսաց մերոց. * քանզի լուսաք թե
 21 ցամաքեցոյց ար զմօնն կարմիր յերեսաց մերոց, յեւա
 22 նելն մեր յեգիպտոսէ, և զոր ինչ արարէք Է երկուս
 23 թագաւորսն ամովրհացւոց, որ էին յայնկոյս յորգա
 24 նանու ընդ սահանի և ընդ ովգայ՝ զոր ստապեցէք:
 25 * Եւ իբրև լուսաք մեք՝ զարհուրեցաք սրտիւք մերովք,
 26 և ոչ ես գոյ շունչ յուսեք ի մէնջ յերեսաց մերոց. զի
 27 ար ամ մեր՝ նա է ամ յերկինս՝ ի վեր և յերկիր ի խո
 28 նարհ:

ԳԼ. Բ. (1) Ոման. Եւ ասէ, ելէք տեսէք զերկիրն...
 և մտին ի տուն... եր Լահար: (2) Յօրիսալին պախտե:
 Մտեալ էն այսր: (4) Ոման. Եւ առաքեալ կնոջն զեր
 կոսին: (5) Ոման. Եւ Է առնել գրանն Է աղջամուզն
 առաւօտուն: (5) Յօրիսալին պախտե: Ելին արք ար
 տաքս: (6) Ոման. Եւ նա եհան զնոսա ի տա: (9) Ո
 ման. Եւ զի ասեցան ամեքեան: (10) Ոման. Ընդ սե
 հան և Է ովգ զորս ստապեցէք: (11) Ոման. Եւ ոչ
 ես գոյր շունչ յուսեք:

ԻԻ D d

նարհ : * Եւ արդ՝ երգուարուէ ինձ՝ ի Թոր Թծ . զի առ 12
 նեմ ձեզ ողորմութի . եւ արաջիք եւ գուէ ողորմութի
 տան հօր իմոյ . եւ տուէ * ինձ նշան ճշմարիտ . * Եւ ապա 13
 րեցուցիք զառն հօր իմոյ , եւ զմեջր իմ եւ զեղբարս իմ
 եւ զքորս իմ , եւ զեմ որինչ իցեն նոցա . եւ փրկեալիք
 զանձն իմ ի մահուանէ : * Եւ ասեն ցնա արքն . ան 14
 ձիւք մեր փոխանակ ձեր ի մահ , * եթէ ոչ պատգի
 ցէք զբանս զայս զմենչ : եւ նա ասէ . եղիցի յորժամ
 մատնեսցէ ձեզ Թոր զքաղաքս , արաջիք ընդ իս ողոր
 մութի . եւ ճշմարտութի : * Եւ կախեաց զնոսա ջուանաւ 15
 ընդ պատուհանն . քանզի տուն նր՝ ի պարտալին էր՝ եւ
 ինքն բնակեալ էր ի պարտալին : * Եւ ասէ ցնոսա 16
 զլեռն լեռնայն գնաալիք , զի մի պատահեսցեն ձեզ
 խնդրակէք , եւ Թաքիլիք անդ . զերիս աւուրս , մինչեւ
 զառնային խնդրակէք , յետոյ ձերմէ . եւ ապա երթիք
 զճանապարհն ձեր : * Եւ ասեն արքն ցնա , բաւեալ եմք 17
 մեք յերդմանէդ՝ * զոր երգմեցուցեր զմեզ : * ահա 18
 մեք մտան իցեմք ի մասն ինչ քաղաքիդ , եւ գու զնիցես
 նշանակ զլորդ կարմիր , եւ կապեսցեն զպատուհանէդ
 ընդ որ զմեզ իջուցեր , եւ զհայր քո եւ ցնայր քո եւ զեղ
 բարս քո , եւ զեմ տուն հօր քո ժողովեսցես առ քեզ
 ի տունս յայս : * Եւ եղիցի Թմ որ եղանէ ի տանէ 19
 քումմէ արտաքս՝ ինքն եղիցի անձին իւրում պարտա
 կան . եւ մեք բաւեալ լիցուէ յերդմանէդ քումմէ յայդ
 մանէ : եւ որ միանգամ լինիցին ընդ քեզ ի տան քում
 մէք լիցուէ պարտակալիք * եթէ ձեռն ուրուք մեր
 ձեացի ի նա : * Ապա թէ որ մեղանցեսցէ մեզ , եւ յայտ 20
 նեացեն զբանս մեր զոյսոսիկ , բաւեալ լիցուէ յերդ
 մանէդ քումմէ յայդմանէ : * Եւ ասէ՝ եղիցի քառ բա 21
 նիդ ձերում , նոյնպէս եղիցի : Եւ արձակեաց զնոսա եւ
 զճացին : Եւ կապեաց նշան կարմիր ի պատուհանին :
 * եւ գնացին եւ եկին ի բնակեղոյն , եւ կային անդ զե 22
 րիս աւուրս , մինչեւ դարձան խնդրակէք : եւ յուղեցին
 խնդրակէք զեմ ճանապարհն՝ եւ ոչ գտին : * Եւ դար 23
 ձան

(13) Աստ . Որ ինչ էցէ նոցա : (14) Ոման . Պատմեա
 ջիք զբանս զայս ի մենչ . . . Թոր Թծ զքաղաքս : (15) Ո
 ման . Տուն նր ք պարտալին էր : եւ ոման . ի պարտալին
 էր . . . բնակեալ էր ի պարտալին : (16) Ոման . Եւ ասէ
 ցնա . զլեռնայն գնաալիք . . . ի յետոյ ձերմէ : (17) Ո
 ման . Եւ գիցես նշան զլորդ կարմիր : (18) Ո
 ման . Յարմարիկ պախտէր . Եւ եւիցի Թմ որ : (19) Ոման .
 Որ լեռնիցէ ի տանս յայդմանէ : (20) Ոման . Ապա ե
 թէ մեղանցեսցէ որ : (21) Ոման . Եւ ասէ ցնա եղիցի ք :
 (22) Ոման . Եւ անցին յայնկոյս , եւ ելին առ յետու որ :
 (23) Ոման . Եւ անցին յայնկոյս , եւ ելին առ յետու որ :

ձան երկդքին երիտասարդքն և իջին 'ի ընտնէ անտի, և
 եկին յայն հոյս: և հասին առ յեսու. որդի նաւեայ, և
 24 պատմեցին զամ անցան որ անցին ընդ նա: * և ասեն
 զյեսու. թէ մատնեաց եր ամ 'ի մեռա մեր զամ եր,
 կիրն, և զարհուրեցան ամ բնակիչք երկրին 'ի մէնջ:

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ կանխեաց յեսու ընդ առաւօտն, և լուեցին 'ի Ե
 սաստիմայ: և եկին մինչ ցորդանման, ինքն և ամ
 որդիքն իւր: և բանակեցան անդ յառաջ քան զանցաւ
 2 նեղն: * Եւ եղև յեսու երից աւուրց, անցին գաղիքն
 3 ընդ բանակն, * և պատուիրեցին Ժողովրդեանն և ա-
 սն. յորժամ անտանիցէք զառապանակ ուխտին ան այ
 մերոյ, և զքահանայսն մեր, և զղևառցիսն որ բար
 մեաւ ունիցին զնա: * և դուք խաղաղից 'ի տեղեաց
 4 մերոց և գնասցիք զհեռ նր: * Բայց հաւաքայն լինի
 ցի ընդ մեզ և ընդ նա: որչափ կանգունք երկուց հա-
 զարաց, զանդի առնուցուք և ոչ մերմենայցէք 'ի նա.
 5 Զի պիտիցէք զանապարհն ընդ որ երթալցէք. զի մը
 6 էք երթալոց զանապարհ երեկին և եռանդի: * Եւ
 ասէ յեսու ցԺողովուրդն. սրբեցարուք առ զաղև.
 6 զի վաղիւ արասցէ մեզ մեր սքանչելիս: * Եւ խօսեցան
 յեսու ընդ քահանայսն և ասէ. առէք զառապանակ
 ուխտին ան, և գնացիք յառաքաղայն առաջի Ժողովր-
 դեանն: և բարձին քահանայքն զառապանակ ուխտին
 ան' և երթային առաջի Ժողովրդեանն:
 7 * Եւ ասէ մեր ցյեսու. յգուռն յայսմիկ սկիզբն արա-
 րից բարձրացուցանել զքեզ առաջի ամ որդւոցն իւր. 2
 զի ծանկեցն թէ որպէս էի ընդ մովսիսի, նոյնպէս և
 8 զից և ի քեզ: * Եւ արդ' պատուիրեալ քահանայիցն
 որ բառեան պառապանակ ուխտին', և ասացին. յոր-
 ժամ մտանիցէք յեղք ջրոյն յորդանանու, կացիք 'ի
 9 նորքս 'ի յորդանան: * Եւ ասէ յեսու ցորդինն իւր.
 մատնիւք այսր և լուարուք զպատգամն ան այ մե-
 10 րոյ: * Եւ ասէ յեսու. այնու գիտասցիք եթէ մեր կեն-
 դանի է 'ի մեզ. և տառակելով տառակեացք! յերեսաց
 մե:

ԳԼ. Գ. (3) Ոման. Տն այ մերոյ ... դուք խաղաս':
 (4) Ոման. Վրի Է մեզ և Է նա' որչափ ... Է որ եր
 թիցէք. Կ, գնացէք: (4) Օրենակ 4. Զայնք երեկոյին
 և առաւօտին: (5) Ոման. Զի 'ի վաղիւ արասցէ 'ի մեզ մեր:
 (7) Ոման. Զառաքա յայսմիկ ... զի ծանկեցն: (9) Ոման.
 Զպատգամն ան այ մերոյ: (10) Ոման. Այսու գի-
 տասցիք եթէ ... զքեռացին և զքանանացին:

ձերոց՝ զքանանային, և զքեռային, և զխեւային, և
 զգերերգային, և զգերադեսային, և զամովբային, և զյե-
 բոււային: * ահաւասիկ տապանակ ուխտին ան ամ 11
 երկրին անցանէ * առաջի ձեր ընդ յորդանան: * Եւ 12
 արդ՝ յառանջ կալարուք՝ ի ձէնք արս երկոտաւան յորդ-
 աղդ իւր, այդ մի յիւրաքանչիւր ցեղէ: * և եղիցի 13
 իբրեւ միեկին ոռք քահանայիցն կրելեաց զտապանակ
 ուխտին ան ամ երկրի ՚ի ջուրն յորդանանու, պակա-
 ճեացէ ջուրն որ իջանէ ՚ի վերուտա, կացցէ՝ իբրեւ ըզ-
 կարկառակոյտ մի: * Եւ եղև իբրեւ չուեաց ժողովուրդն 14
 ՚ի խորանաց իւրեանց անցանել ընդ յորդանան. և քա-
 ճանայքն բարձին զտապանակ ուխտին ան առաջի ամ
 ժողովբանն: * Եւ իբրեւ մասնէին քահանայքն որ 15
 կրէին զտապանակ ուխտին ՚ի յորդանան, և ոռք քա-
 ճանայիցն կրեռեաց տապանակին միեկան յեզր ջրոյն
 յորդանանու, և յորդանան լցեալ գայր դարիւ և գա-
 րիւ ոռ յառուս հնձոց ցորենոյ: * և կացին ջուրքն 16
 որ իջանէին ՚ի վերասա՝ միաձոյք, անջրպետաւք,
 հեռացեալք յոյժ * յոյժ. յազամիտեա քաղաքն՝ որ է
 մասն կարիաթարիմայ. և որ իջանէինն՝ իջին ՚ի ծովն
 արաբացոց ՚ի ծովն ազի, մինչև ՚ի ապագ նուազեղոյ:
 և ժողովուրդն կայր յանգիման երեղոյի: * Եւ կացին 17
 քահանայքն որ կրէին զտապանակ ուխտին ան ՚ի վերայ
 ցամայք ՚ի մէջ յորդանանու պատրաստութիւն: Եւ ամ
 որդիքն իւր անցին ընդ ցամայք, մինչև վախճանեաց ամ
 ժողովուրդն անցանել ընդ յորդանան:

ԳԼ. Դ.

Եւ իբրեւ վախճանեաց ամ ժողովուրդն անցանել Ե 1
 յորդանան. խօսեցաւ նոր ընդ յետու և առէ. * ա 2
 ռեաւքեղ ՚ի ժողովբանէ անաի արս երկոտաւան, այդ
 մի յիւրաքանչիւր ցեղէ, * հրաման տուր նոյն և ասաւ 3
 ցես. առէք գուգ ձեզ պատի ՚ի մէջոյ յորդանանու յառ-
 նաւ

(11) Ոման. Տէն այ մերոյ ամ երկրի անցցէ առաջի:
 (12) Ոման. Յառաջ կալարուք ինձ ՚ի: (13) Ոման. իբ-
 րեւ միեկային. ի՞նչ, միեկային: (13) Օրինակ մի. կացցէ իբ-
 րեւ զնոր կարկառակոյտ սեանն: (15) Ոման. Եւ իբրեւ
 մասն անգ. քահանայքն... իբրեւ առուս հնձոց ցո՛ւ:
 (16) Ոման. Որ է մասն ինչ կարիաթարիմայ:
 Գլ. Դ. (1) Այս բան տառային համարայ. Եւ իբրեւ վախճան՝ որ
 է իբրեւ վերջին համարայ նորինաց գլխոյ՝ պատի յայն ամ
 օրինակ: (1) Այս. ընդ յետու և առէ: (2) Այս. ՚ի
 ժողովբանէ պատի արս: (3) Ոման. Ուր բնակեցեալս գի՛ն:

- նառեղեմաց քահանայիցդ պատրաստականք քարինս երկոտասան, և տարջնէր ընդ ձեզ. և գիշիւք 'ի մէջ բանաւ 4
 4 եին ձերոյ՝ ուր բանակիցիք զայս գիշեր: * Եւ կոչեաց յետ արս երկոտասան 'ի փառաւորաց որդւոցն իւր՝ 5
 5 մի յիւրաքանչիւր ցեղէ, * և առէ ցնոսա յետու: Մա տերսւք առաջի իմ յանգիման ան 'ի մէջ յորդանանու, և առեալ բարձցեն անոն իւրաքանչիւրդ քար մի 'ի վր 6
 6 ուսոց իւրոց ըստ թուոյ ցեղիցն իւր: * զի լինիցին նք ձեզ կալ 'ի նշանակ հանապազորդ: զի յորժամ հարցաւ նիցէ ցքեզ առ վազիւ որդին քո և ասիցէ. զի՞նչ են քա 7
 7 ընթաց այսոքիկ ձեզ, * պատմեացեն դու որդւոյն քում և ասիցես, թէ՛ զի պակասեաց զետն յորդանան յերեսաց տապանակի ուխտին ան ամերկրի՝ մինչ անցանէր ընդ յորդանան, նաւազեաց ջուրն * յորդանանու: և եղիցին ձեզ քարինքս այսոքիկ 'ի յիշատակ 'ի մէջ որդւ 8
 8 ւոցն իւր, մինչև ցաւախտան: * Եւ արարին որդիքն իւր անպատուիրեաց ար յետուայ. և առեալ երկոտասան քարինս 'ի միջոյ յորդանանու՝ որպէս և հրամանեա ար յետուայ 'ի վախճանի անցանելոյ որդւոցն իւր: և տարան զնա ընդ իւրեանս 'ի բանակն և եզին զնոսա 9
 9 անդ: * Եւ կանգնեաց յետու այլ ևս երկոտասան քարինս անդէն 'ի յորդանան, 'ի տեղւոյ ուր կացին ոսբ քահանայիցն որ կրէին զտապանակ ուխտին ան. և են 10
 10 անդ մինչև ցայսօր ժամանակի: * Եւ կացին անդ քահանայքն որ բարձեալ ունէին զտապանակ ուխտին ան * 'ի մէջ յորդանանու՝ մինչև վախճանեաց յետու կամ զոր պատուիրեաց ար յետուայ պատմել ժողովրդեանն՝ ըստ ամի զոր պատուիրեաց մովսէս յետուայ: և փռւ 11
 11 թացաւ ժողովուրդն՝ և անց: * Եւ եղև իբրև վախճալ նեաց ամ ժողովուրդն անցանել, անց և տապանակ ուխտին ան, և երկոտասան քարինքն առաջի նոցա: 12
 12 * Անցին և որդիքն ուրբինի և զագայ՝ և կէս ցեղին մանասէի կազմեալք առաջի որդւոցն իւր, անպատու 13
 13 ուիրեաց նոցա մովսէս: * Չորք բերք վառեալք 'ի կռիւ, անցին առաջի ան 'ի պատերազմ ընդ 'երիքով 14
 14 քաղաքի: * Յաւուր յայնմիկ աճեցողք ար զյետու առաջի ամ ազգին իւր. և երկնչին 'ի նմանէ անց երկն 15
 15 չէին 'ի մովսէս՝ որչափ ժամանակս և եկաց: * Եւ խա

(5) Ոմանք. Եւ առեալ բարձք անտի. . 'ի վերայ ուսոց ձերոց: (6) Ոմանք. կալ 'ի նշան հանապազորդ: (7) Ոմանք. քարինքն այսոքիկ 'ի յշտի: (8) Ոմանք. Եւ արարին այնպս որդ: (10) Այս. Եւ կային անդ քա. . . զտապանակ ուխտին 'ի մէջ յոր: (12) Այս. Եւ որդիքն գագայ և կէս:

անցան ար ընդ յեսուռայ՝ և ասէ . * հրամանն առաք. քառ 16
 հանապիցդ՝ որ բարձեալ ունին զտապանակ ուխտին
 վկայութե՛ն՝ ելանե՛լ՝ ի յորդանանն : * Եւ հրամանն ետ 17
 յեսու. քահանայիցն և ասէ . ելէ՛ք ի յորդանանն : * Եւ 18
 եղև իբրև ելին քահանայքն որ բարձեալ անէին ըզ-
 րապանակ ուխտին ան ի միջոյ յորդանանու . և եզին
 զառան քահանայքն ի ցամաքի . գիւտաց ջուրն յորդա-
 նանու ի տեղի իւր : և գնայր ոմ յերէկն և յեռանդ Թ
 ամ ասակս նր : * Եւ ել ժողովուրդն ի յորդանանէ՛ն՝ 19
 ասաներորդում առաւր ամսոյն առաջնոյ : և բանակե-
 ցան որդիքն ելի ի գաղղապա յարեւից կողմանէ երի
 քովի : * և զերկուսասն քարինսն զոր առին ի յորդա 20
 նանէ . կանգնեաց յեսու ի գաղղապա : * Եւ ասէ ցոր 21
 գիւն ելի . յորժամ հարցանիցեն որդիքն ձեր առ վա-
 զիւ և ասասցեն . զի՛նչ են քարիներս պարբիկ . * պատ 22
 մեջիք որդւոցն ձերոց թե՛ ցամաքաւ անց ի՛նչ ընդ
 յորդանան . * ի ցամաքեցուցանել ան այ մարդ զՅուսն 23
 յորդանանու յերեսաց նց մինչև անցին : * Եւ պէս ա 24
 բար ար ան մեր ընդ ծովն կարմիր . զոր ցամաքեցւոյց
 ար ան մեր առաջի մեր մինչև անցաք . * զի ծանիցեն 25
 ամ աղջք երկրի՝ թէ զօրութի ան զօրաւոր է : և զի
 դուք պաշտիցէք զար ան մեր զամ ժամանակս :

ԳԼ. Ե.

- Ե Եւ եղև իբրև լուան ամ Թագաւորք ամաղթաւոց , 1
 որ էին յայն կոյս յորդանանու առ ծովեղերին .
 և Թագաւորքն փիւնիկեցւոց որ առ ծովեղերին . և թէ
 ցամաքեցոյց ար ան յորդանանու գետ առաջի որդւոցն
 ելի յանցանելն նց , հաշեցան սիրաք նց և զարհուրե-
 ցան , և ոչ գոյր ի նոսա իմաստութե՛ն և ոչ մի յերեսաց
 որդւոցն ելի :
 Ը * Ընդ այնու ժամանակաւ ասէ ար ցրեսու . արա դու 2
 քեզ սուր ի գալլախազ վիմէ՝ և նստեալ թշխաբեսցեն
 զօրդինսն ելի կրկնակի : * Եւ արար իւր յեսու սուրս 3
 քա

(17) Յօրինային պատեր . Եւ հրամանն ետ : (18) Ո՛հնէ .
 ի մէջ յորդանանու . . . և գայր ոմ յերէկն և յեռ . . .
 յասակս նր : (19) Ո՛հնէ . Աւուր ամսեան առաջնոյ :
 (20) Բաղան . Տէր ան մեր մինչ անցաք : (25) Ո՛հնէ .
 Զար ան մեր զամ ժամա :

ԳԼ. Ե. (1) Յօրինային պատեր . Եւ եղև իբրև լուան :
 (1) Ո՛հնէ . Յորդանանու և առ ծովեղերին : և թէ քեզ
 փիւ . . . հաշեցան սիրաք նց և զար : (2) Ո՛հնէ . Ընդ այն
 ժակս . . . սուրս ի գալլախազ յապառաժ վիմէ : (3) Ո՛

- բարեգէնս գայրաբաղայս, և Թլփատեաց զորդիսն իլի
 4 'ի տեղւոջ՝ որ կօշէր բլուր անթլփատից : * Եւ զորօրի
 նախ յապառեաց յետու զորդիսն իլի որ էին 'ի ճանապարհի անգ. որ բնաւ լէին Թլփատեաց յետու : Եւ այս ժողովուրդ և զոր Թլփատեաց յետու . իմ ժողովըդեանն ելելոց յեգիպտոսէ զարնւ մանուկ լքանզի իմ աքլ պատերազմիցք մեռան յանապատին անգէն 'ի ճանապարհ : *
 5 Հին, յելանէն իւրեանց յերկրէն եգիպտացւոց : * զի Թլփատեացք էին իմ ժողովուրդն որ ելին, և իմ ժողովուրդն որ ծնան յանապատին 'ի ճանապարհին ելա : *
 6 Նեւոյ նց յերկրէն եգիպտացւոց : * Քանզի զքառասուն և զերկուս ամս շրջեցաւ ինչ յանապատին արգարայ . զի որոյ անթլփատք էին բազումք 'ի պատեալովորդացն ելելոց յերկրէն եգիպտացւոց՝ որք անհնազանդեցան պատուիրանացն նոյ : Որոց և սահմանեաց ար շատանել զերկրն զոր երգուաւ հարցն նց տալ
 7 նց . զերկր՝ որ քալէ զկաթն և զմեղր : * և փոխանակ նց տարաւ զորդիս նց՝ զոր Թլփատեաց յետու . քանզի անթլփատք էին, զի լինելոյ նց անթլփատ 'ի ճանապարհին : * Եւ իբրեւ Թլփատեացաւ իմ ազգն, հանգարտութե կայեալ նորան անգէն 'ի բանակին մինչև ող
 9 լացան : * Եւ ասէ ար ցլետու . յաւուր յայսմիկ բարձի զնախապատեալ եգիպտացւոց 'ի ձէնը : և կօշեաց զա .
 10 նուն տեղւոյն այնորիկ գաղղաղա մինչև ցայսօր : * և անգ բանակեցան որդիքն իլի :
 Եւ արարին օրդիքն իլի զգառիկն 'ի չորեքասանէ ըորդում աւուր ամսոյն յերկրեայ, յարեւելից երկ
 11 րովի 'ի գառաի անգ : * և կերան 'ի ցորենոյ երկրին
 12 զայգոյ բազարը և նորի : * Յաւուր յայսմիկ պակաւեաց մանանայն, յետ ուտելոյ նց 'ի ցորենոյ երկրին . և ոչ ևս գտանէր օրդւոցն իլի մանանայ : և ժողովեցին

հետ . 'ի տեղւոջն ուր կօշէր : (4) Ոմանք . Որ բնաւ իսկ ոչ էին Թլփատեալ յելիցն յեգիպ : Եւ այս ժողովուրդ էր զոր ... յելանէն իւրեանց յեգիպտոսէ : (5) Օրինակի . Յերկրէն եգիպտացւոց՝ ինքապէս : Ուր ունի . Ոչ Թլփատեացան : (6) Ոմանք . Չտեսանել նց զերկրն, զոր երգուաւ ար հարցն : (7) Ոմանք . Եւ փոխանակ նց կացոյց զորդիս : (8) Ոմանք . Եւ իբրեւ Թլփատեացան իմ ազգքն, հանգարտութե կալան նստել անգրէն 'ի բանակն : (10) Օրինակի . Յարեւմտից երկրովի 'ի : (11) Ոմանք . 'ի ցորենոյ անդի երկրին զայգւոյ զառիկն բազարը և : (12) Յօրինակն պակաւե . Երկրին . և ոչ ևս : (12) Օրինակի . Փեւեկեց . 'ի տեղւոջն յայսմիկ :

ցին զպատու երկրին փննիկեցւոյ՝ ի տարազն յայնմիկ :
 Ժ * Եւ եղև մինչ էր յետու յերկրով, ամբարձնաւ զպա 13
 իւր ետեա, զի կայր առաջի նր ար, և սուսեր մերի
 ի ձեռն նր : և մատուցեալ յետուայ՝ ասէ ցնա . մեր
 ես՝ թէ ի թնամեաց մերոց : * Եւ նա ասէ ցնա . ես 14
 զօրավար եմ՝ զօրու ան, և այժմ եկի : * և անկաւ յե 15
 սու ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եղադ, և ասէ
 ցնա՝ ար դիւնչ հրաման տացես ծառայի բուժ : * Եւ 16
 ասէ զօրավարն ան ցետու . լմի՛ր զկօրիկս քո յոտից
 քոց, զի անդիգ յորում կամ՝ Ծ Ե և արար . այնպէս :

ԳԼ Զ.

ԺԱ Եւ երկրով փակեալ և ամբացեալ էր յերեսաց որդ . 2
 Լոցն իւր, և ոչ ոք եղանէր ի նմանէ, և ոչ ոք մատ
 նէր : * Եւ ասէ ար ցետու . ահա ես տամ ի ձեռս քո 2
 զերկրով և զթագաւորն որ ի նմա, և զզօրաւորս զը
 րովթի : * Բայց դու՝ ան պատեա զեղովաւ զամ մար 3
 ակն շուրջանակի յորեկեան, ի լեւել ձեզ զմայն եղ
 ջեւր փողոյ : և եղիցի իբրեւ հարկանիցէք զփողոյ՝ պա
 տեալիք զքաղաքն ամ արք պատերազմողք շուրջ զքա
 ղաքաւն մի անգամ : այսպէս առնիցէք զվեց օր : * և 4
 եւ թն քահանայ առցեն զեւթնափողոն եղմորեայս յա
 բելեան առաջի տապանակին : Եւ յաւուրն եւ թն
 րորդի պատեալիք զքաղաքն եւ թն անգամ . և քահ
 նայքն հարցեն զփողոն եղմորեայս . * և աղաղակեցն 5
 առհասարակ ամ ժողովուրդն . և յաղաղակելն նոցա
 կործանեցցին ինքնին պարիսպք քաղաքին ի ներքոյ
 նց . և մտցէ ամ ժողովուրդն գիմեալ իւրաքանչիւր
 հանգէպ երեսաց իւրոց ի քաղաքն : * Եւ եմուտ յե 6
 սու որդի նաւեայ տու քահանայան՝ և ասէ ցնա . առէք
 զտապանակ ուխտին, և եւ թն քահանայք՝ առցեն եւ թն
 փող եղմորեայ յորեկեան առաջի տապանակին ան : * և 7
 խօսեցաւ ընդ նսսա և ասէ . պատուէր տուք ժողովը
 գեանն անցաննէլ պատել զքաղաքն . և մարտիկքն եր
 թիցեն վառեալք առաջի տապանակին ան : * Եւ եղև 8
 իբրեւ պատուիրեաց ժողովրդեանն . և եւ թանցին քա
 հա .

(14) Ոման . Եւ ես զօրավար եմ : (16) Ոման . Եւ արար
 այնպէս յետու :

ԳԼ Զ . (2) Ոման . Եւ զթգրո նր որ ի նմ : (3) Օր
 նալ Ժ . Չեմ պարիսպ շուրջանակի, յորեկեան լսել
 ձեզ : (4) Այս . Առցեն զեւթն փողոն եղմոր : (6) Ո
 ման . Չտապանակ ուխտին ան : (8) Ոման . Եւ եւթ
 նիցին քահայքն առնցին եւ թն :

- Հանալքն որ ունիցին եւթն փողն նուիրականն, անցցեն նոյնպէս առաջի մն' և աղքեացն ուժգին. և ասալ 9 նակ ուխտին աներթիցէ զհեա նոցա. * և մօրաթիկն երթիցեն առաջի, և քահանայքն' և որ հարկանիցեն զփողն եղբերայս, փերչապահք զինքն ասպանակին 10 ան, հարկանելով զփողն եղբերայս երթիցեն: * Եւ ժողովոյրեանն պատուէր եա յեսու և ասէ. « մի աղա զակիցէք, և մի որ լուիցէ դարբաս մեզ, և մի ելա, նիցէ բան' ի բերանոյ մերմէ, մինչև յօրն յորում ինքն աղք. արատցի աղաղակելոյ, և ասալ աղաղակելիք: 11 * Եւ շուրջ եկեալ ասպանակի ուխտին ան զքաղաքաւ, 12 քաւ, գնաց անդրէն' ի բանակն' և անդ. ագաւ: * Եւ յաւուրն երկրորդի յարեաւ յեսու ընդ առաւօտն. և 13 բարձին քահանայքն զտապանակն ան: * և եւթն քա հանալքն առին եւթն փողս նուիրականն, և երթային առաջի մն. և քահանայքն հարին զփողն. և այլ ևս ամբօրն ամ: և գնացին դարձեալ անդրէն' ի բանակն: և ասալ մասնէին մօրաթիկն, և այլ ևս ամբօրն զինքն ասպանակի ուխտին ան: և երթային և հարկանէին 14 զփողն եղբերայս: * և պատեցին զքաղաքն յաւուրն երկրորդի միանգամ' ի մեռոյ: և գնացին դարձեալ 15 անդրէն' ի բանակն: Այնպէս արարին զմեզ օր: * Եւ եղև յաւուրն եւթներորդի, յարեան ընդ ելա առաւօտուն և պատեցին զքաղաքն ը մին օրինակի եւթն 16 անգամ: * և եղև յեւթներորդում' նուազի պատեցին, հարին քահանայքն զփողն. և ասէ յեսու զորդանն իլի. « արդ աղաղակեցէք, քանզի մասնեաց ար' ի մեռս 17 մեր զքաղաքս: * Եւ եղիցի քաղաքն նղովեալ, ինքն և ամ' որ ինչ' ի նմա իցէ ի ան զօրուեց: բայց դուք հաբ պոռնիկ ապրեցուցիք, զնա և զամ' որ ինչ իցէ ի տան նր', զի թաքոյց զհրեշտակն զոր արձակեցաք: 18 * Այլ գուք զգոյշ լինիլիք' ի նղովիցն. գուցէ ցանկացեալք առնուցուք ինչ գուք' ի նղովից անտի. և առնիցէք զբանակ որդւոցդ իլի' ի նղովս, և ջնջեցէք 19 զմեզ: * Ամենայն ոսկի և արծաթ և պղինձ և երկաթ 20 եղիցի սուրբ ան, ի գանձ ան մոցէ: * Եւ աղաղակեաց ժողովուրդն, և հարին քահանայքն զփողն. ի բրեւ լըւաւ ժողովուրդն զմայն փողոյն' աղաղակեաց ամ ժողով.

(9) Ո՛հնէ. Չկնի տապանակի ուխտին ան: (13) ՅԱրիմայի պալատէր. Եւ երթային և հար': (15) Ո՛հնէ. Յարեան չեւ առաւօտ: (17) Ո՛հնէ. Որ ինչ իցէ ի նմ', զի թաք': (18) Ո՛հնէ. Արդ գուք զգոյշ լի': և որդւոցն իլի: (20) Ո՛հնէ. Մեծաւ ուժգին աղաղա': (20) Յօրինակին պալատէր. Ամ' ժողովն ի տաքտն, իւրա':

զաժուրդն առ հասարակ մեծ և ուժգին աղաղակաւ :
 և անկաւ պարիպն շուրջանակի . և ել ամ ժողովուրդն
 'ի քաղաքն իւրաքանչիւր հանգեալ իւր . և առին զքա
 ղաքն . * և նզովեցին զնա . և որ ինչ էր 'ի քաղաքին 21
 յառնէ մինչև ցկին , և յերեսասարգէ մինչև ցմեր , և
 յարջառոյ մինչև ցոյնար , և ցեշ . արկին 'ի բերան սրոյ :
 ժԳ * Եւ ցերկիւս երեսասարգան որ լքտեսցին զերկերն 22
 ասէ յեսու . մտէջ 'ի տուն կնոջն պոռնկի , և հանէջ
 զնա անտի , և զամ ինչ որ նր իցէ՝ որպէս և երգուայց
 նմա : * Եւ մտին երկու երեսասարգքն որոց լքտե 23
 տնայ էր զքաղաքն՝ 'ի տուն կնոջն , և հանին զաւհար
 պոռնիկ , և զհայր նր և զմայր նր . և զեղբարս նր , և
 զամ որ ինչ էր նր , և զամ ազգաւորն նր , և կացու
 ցին զնա արտաքոյ բանակին ելի : * Եւ քաղաքն այրե 24
 ցաւ հրով և ամ ինչ որ 'ի նմա էր . բայց յուկույ և յար
 ծախոյ և 'ի պղնձոյ և յերկաթոյ , զոր ետան 'ի գանձ
 ան մուծանել : * Եւ զաւխար պոռնիկ , և զտուն նր 25
 հայրենի , և զամ ինչ որ տորա էր ապրեցողց յեսու .
 և բանակեցաւ 'ի մէջ ելի մինչև ցայսօր ժամանակի .
 զի զի Թաքցցզլքտեսն զոր առաքեալց յեսու յաւուր
 յայնմիկ լքտանէ զերկբով :

ժԳ * Եւ նզովեաց յեսու յաւուր յայնմիկ զերկբով և ա 26
 տ . անինեալ լեցի մարդն առաջի ան , որ կանգնեալ
 ցէ և շինեսցէ զքաղաքն զերկբով . անգրանկաւ իւրով
 գնել զհիմունա նր , և երեսերաւ իւրով կանգնեսցէ
 զգրունս պարսպի նորա : Եւ պնպէս արար ազան բե
 փէլացի , արիւնեաւ անգրանկաւ իւրով եզ զհիմունս
 նր , և զերճելով կրտբով իւրով կանգնեաց զգրունս
 նր : * Եւ էր ար ընդ յեսուայ , և քր անուն նր ընդ 27
 ամ երկիր :

ԳԼԵ .

ժԴԼ * Եւ յանցան որդիքն ելի յանցանս , և գողացան 'ի 1
 նզովից անտի : և առ արար որդի քարմեայ՝ որգ
 ալ զամբրեայ , որգալ զարայի՝ 'ի ցեղէ յուգայ՝ 'ի նզո
 վից անտի . և բարկացաւ սրամտութեամբ որգալցն ելի :
 * Եւ առաքեալց յեսու արք յերկբովէ 'ի գայի՝ * որ Ե 2
 յան

(21) Յօրնափն պատեր . Եւ յերեսասարգ . . . Ե յարջա
 ռոյ : (22) Ոմա . Ասէ ցնշ յեսու . . . և զայլ ինչ որ
 նր իցէ (23) Ոմա . Եւ զամ ինչ որ նր էին : (25) Ո
 մա . Որ նր էր , ապրե : (25) Բաղա . Եւ բնակեցաւ
 'ի մէջ ելի (26) Ոմա . Արիւնեաւ անգրանկաւ . . . ըզ
 զգրունս պարսպի նր :

- յանդիման բեթելայ, և ասէ ցնոսա . լրտեսեցնէ ըզ-
 3 զայլ: և ելին արքն և լրտեսեցին զգայլ: * և գար
 ձան առ յեսաւ և ասին . մի ելցէ ամ ժողովուրդս .
 այլ իբրեւ երկու հազարք կամ երկէ հազարք արանց
 ելցեն՝ և պաշարեցեն զքաղաքն . մի ասնիր անգ զամ
 4 ժողովուրդն՝ զի ասկաւք են: * Եւ ելին անդր ի ժո-
 ղովաբենին իբրեւ երեքհազարք և փախեան յերեսաց ա-
 5 բանցն գայեայ . * և կոտորեցին ի նոցանէ արք գայե-
 եայ արս՝ երեսուն և վեց . և հալածեցին զնս ի գրա-
 նէն մինչև խորասեցին զնս . և վերաւորեցին ի գա-
 ովայրին . և պակասեցաւ սիրտ ժողովրդեանն և ե-
 6 զն իբրեւ զուր: * Եւ պատահեաց յեսաւ զհանգերձս
 իւր, և անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր առաջի
 տապանակին ամ մինչև ցերեկայ, ինքն և ծերքն ելին .
 7 և արկին հոյ զգլխովք իւրեանց: * Եւ ասէ յեսաւ .
 ազալեմ զքեզ ար ար . ընդէր իսկ բնաւ անցանելով
 անցոյց ծառայքս զժողովուրդս գայս ընդ յորգանան,
 մասնել զոսսս ամովըհացւոցն՝ և կորուսանել զմեզ:
 8 Եւ երբ յորգանանու: * յիս ար . և արգ զինչ արա-
 լից՝ որովհետեւ կորացոյց իարայել զպարանոց իւր ա-
 9 ռաջի թշնամեաց իւրոց: * և լուեալ քանանացւոցն և
 ամ բնակաց երկրին պատեսցեն զմեզ և ստատկեա-
 10 յեն յերկրէ: և զինչ արատցես քանան քո մեծ: * Եւ
 ասն ար քրտու . յան կաց, զի անկեալ կաս ի վերայ
 11 երեսաց քոց . * մեքաւ ժողովուրդն, և անց զախաի-
 խով զոր ուխտեցի նց . և գողացան և ասին ի նոց
 12 վեցն, տոեցին, և արկին յամանս իւրեանց: * և ոչ
 ևս կերելոցն արգիքն ելի կալ առաջի թշնամեաց իւր
 եանց . այլ գարձուացեն զպարանոցս առաջի թշն-
 մեաց իւրեանց՝ զի եղեն ի նոզովս . և ոչ ևս յաւելից
 լինել ընդ ձեզ, եթէ ոչ բառնայցէք զնոզովս գայք ի
 13 միջոյ մերմէ: * Արի սրբեալ զժողովուրդդ, և արաւ
 ցաւ

ԳԼ . Է . (3) Ոմանս . Եւ ասեն ցնա, մի ելցէ: (5) Ոմանս .
 Եւ պախեաւ սիրտ ժողովուրդն: (6) Ոմանս . Եւ պատահեաց յես-
 աւ . զպատմութեան իւր . . . ինքն և ծերակոյտն ելին . և .
 (7) Ոմանս . Զգլխովքս քո ի յորգանան, մասնել զաս ա-
 մուրհ: . . եթէ անդէն զեռեղել կաք և բանակել առ:
 (8) Ոմանս . Զինչ ևս արարից: (8) Յորիսային ի բախ-
 նի պայտեր . Զպարանոց իւր: այլ ի լա: . Կանախի ի նիւրս
 թերել համայն այլոց: (10) Ոմանս . Ընդէր անկել կաս ի:
 (11) Ոմանս . Զոր ուխտեցի առ նս: (13) Ոմանս . Սրբ-
 քել զգլխովս առ ի վաղիւ . . ար ամն ելի: (13) Յորի
 ֆալիս . Մինչ բառնայցէք:

ցես արքել առ զադիւ. Այսպէս առե ար ան էջի. նորովք են 'ի ձեզ ինչ. ոչ կարիցէք կալ առաջի թշուա մեաց ձերոց, մինչև բառնայցէք զնորովս 'ի ձեռն: * Եւ 14 ժողովեալէք ամենեքեան չ առաւօտն ըստ ցեղեց ձեւ ըոց. և եղիցի ցեղն՝ զոր ցուցցե ար, մատուցէք ըստ առհմից. և զառհմն՝ զոր յանգիմանեացե ար, մատուցէք ըստ առհմից. և առհմն՝ զոր յանգիմանեացե ար, մատուցէք ըստ արանց: * և որ յանգիմանեացի 'ի նորովս, 15 այրեացի ինչն հրով և ամ առհմ իւր, և ամ ինչ որ նք իցէ. զի անց զուխախն ան, և արար անորէնուծի 'ի մեջ իշի: * Եւ կանխեաց յետու ընդ առաւօտն, և մա 16 տոյց զժողովուրդն ըստ ցեղեցն իւրեանց, և յանգիմա նեցեւ ցեղն յուզայի. * և մատուցաւ ցեղն յուզայի 17 ըստ առհմից, և յանգիմանեացաւ առհմն զարայի. և մատուցաւ առհմն զարայի ըստ արանց, և յանգիմանեացաւ զամբրի. * և մատուցաւ առհմն նք ըստ արանց, և յան 18 գիմանեացաւ արար որդի ըստ արանց, որդւոյ զամբրեայ, որդւոյ զարայի, 'ի ցեղէն յուզայ: * Եւ ասի յետո 19 ցաւար. որդեանի իմ, առաք փառս այսօր ան այ իշի, և առաք խոտաովանուծի, և պատմեա ինչ զինչ զոր Երեմ. և մի թաքուցաներ ինչն: * Պատասխանեա 20 արար և ասի ց. յետու. արգարե. ես մեզայ առաջի ան այ իշի. զայս ինչ և զայս գործեցի: * անսի յաւարին 21 անդան մի նկարէն գեղեցիկ, և երկրիւր երկգրաւ մեան արծաթոյ, և լեզու մի ոսկի՝ օրոյ յետան երկ գրաւման եր մոյլ նք. և ցանկեացեալ նք առի. և ա հաւանիկ թաքուցեալ կայ չ հոգով 'ի վրանի իմում. և արծաթն թաքուցեալ կայ 'ի ներքոյ նք: * Եւ ա 22 ուրեանց յետու հրեշտակս արս և ընթացան 'ի վրանն 'ի բանակն. և անգ թաքուցեալ կայր 'ի վրանի նք. և արծաթն 'ի ներքոյ նք: * հանին զայն 'ի վրանն անտի 23 և բերին առ յետու և առ Երեմն իշի. և երկն առաջի ան: * Եւ ան յետու զարար զորդի զարայի, և եհան 24 զնա 'ի ձորն արովայ, և զուստերս նք և զգտերս նք, և

(15). 'ի թէն արի. ձորով. և ամ փռն իւր: (17) Ոման. Եւ մատուցաւ ըստ առհմիցն յուզայի, և յանգիմանեացաւ առհմն զարայի, և մատուցաւ առհմն զարայի ըստ արանց, և յանգիմանեացաւ առհմն զամբրի. և մատուցաւ առհմն նորա ըստ ար: իսկ այլ ոման. Եւ յանգիմանեացաւ առհմն զարայի, և մատուցաւ առհմն զարայի ըստ առհմից, և յանգիմանեացաւ առհմն զարայի: (20) Օրինակ. Բ. Արգարե խոտաորեացայ առաջի ան այ իշի. զայս ինչ և զայս ինչ գոր: (22) Ոման. Եւ այն թաքուցեալ կայր... 'ի ներքոյ նք: (24) Ոման. 'ի ձորն արովայ: (24) Այլ. Եւ ամ

և զտրտաւ նր, և զէշ նր, և զամ զոչնարս նորա, և զգրանս նր, և զամ ինչս նր. և ամենայն իէլ Է նմա. 25 և ամ զնա յեմակն աքովայ: * Եւ ասէ յեսու ընդէր պատակեցեր զմ զ. սատակեցէ զքեզ ար բտաւուրս ըստ այսմիկ: Եւ քարկոծեցին զնա ամ իէլ քարամբը, և այրեցին զնս հրով. և քարկոծեցին զնս քարամբը. 26 * և կուտեցին ի վերայ նց կարկառ մեծ քարանց մինչև ցայտօր. և գազարեաց ար ի սրտմտութէ քարկաւթն իւրոյ, զս այնորիկ նսուանեաց զնա եմակ աքովայ, մինչև ցայտօր:

ԳԼ. Ը.

Եւ ասէ ար ցլեսու. մի երկնէր և մի զանգիտիցես. 1 ժե առ գու ընդ քեզ զամ արս պատերազմազ, և յարուցեալ ելցես ի գայի. ահա ես տամ ի ձեռս՝ քո զթագաւորն գայեայ և զժողովուրդ. նր, և զքաղաք 2 նր և զերկիր նր. * և արապես ընդ գայի և ընդ թա գաւորն նր, զգորթնակ արարեր քնդ երկբով և ընդ թագաւորն նր. և զաւար նր և զանասուն նր անցես յաւարի: և կացաւոցես քեզ զարանամուտս քաղաքին. 3 զինի նր: * Եւ յարեաւ յեսու. և ամ ժողովուրդն պա տերազմոզ, ելանել ի գայի. և ընտրեաց յեսու երե սուն հազար արանց զօրաւորս զօրութ, և աւաքեաց 4 զնս ցայոգ: * Եւ պատուիրեաց նց և ասէ. տեսէք, զի գուք գարանամուտ լինիցիք յեսուստ քաղաքին, և մի կարի հեռի լինիցիք ի քաղաքէն. և կացիք պա 5 րանոց ամենեւին: * և ես և ամ ժողովուրդն ար ընդիս՝ մեռեացաւք ի քաղաքն. և եղիցի յորժամ ելանիցեն ընակիւքն գայեայ ընդ գէմ մեր իբրև զառաջինն, 6 իսիցուք յերեսաց նց. * և իբրև ելցեն զինի մեր, մեկ նեսցուք զնս ի քաղաքէ անտի. և ասիցեն թէ փա 7 ինան յերեսաց մերոց իբրև զառաջինն: * Եւ իբրև փափիցուք յերեսաց նց, գուք յարիլիք ի գարանէ ան տի, և մաջիք ի քաղաքն, և հարլիք զքաղաքն. և ես 8 յէ զնս ար ամ ելի ի ձեռս մեր: * Եւ եղիցի յորժամ աւ:

զնս յեմակն: Ուր ոմնոս ասին՝ յեմակ նաքովայ: Իսի ի յուս՝ Գրանս ի Էթ Եմակ, նսմայի՝ Ծործոր: (26) Ոմնոս Դարկուէ սրտմտուե. զնա եմակ նաքովայ:

Գլ. Ը. (1) Ոմնոս. Եւ ահա ետու ի ձեռս քո զթագա՝ (3) Ոմնոս. Հազար արանց՝ արս զօրաւորս զօրութ: (4) Ոմնոս. Լինիք յետոյ քաղաքին: (6) Յօրթայի պա իփեր. Եւ իբրև ել: (7) Ոմնոս. Եւ տալէ զնա ար: (8) Ոմնոս. Աւերակիք զքաղաքն հրով. Եւ այնժ քանի աք

առնուցուք զքաղաքն, այրեալիք զնա հրով. ըստ այս
արմ' օրինակի առնիղիք՝ ահա պատուիրեցի ձեզ: * Եւ 9
առաքեալաց զնա յետաւ, և զնացին 'ի գարանն, և ժամն
դռնեցան 'ի մէջ բեթելայ և 'ի մէջ դանայ 'ի ծովակողմ
մանկն գալտայ: և ագաւ յետաւ զայն գիշեր 'ի մէջ ժա
ղովքսգեանն: * Եւ կանխեալ յետաւ ընդ առաւօտն ալ 10
բար հանգէս ժողովքսգեանն. և իւր ինքն և ծերուն իւր
առաջի ժողովքսգեանն 'ի վր գալտայ: * և եւմ զոր պա: 11
տերապմոյ իւրն չ'նս, և զնացին իւրն եկին հանգէտ
քաղաքին յարեւելից կողմանէ, և գարանամուտք քա
ղաքին 'ի ծովակոյս կողմանէ, և բանակեցան 'ի հիւսաոյ
գալտայ: և ձոր ընդ մէջ նց և վայտայ: * Եւ առ հինգ 12
հազար արանց, և եմոյծ զնս 'ի դարան' ընդ բեթաւն
և ընդ ծակն գալտայ: * և արկ զժողովուրդն և զեմ 13
բանակն 'ի հիւսաոյ քաղաքին, և վերջ նց 'ի ծովակողմն
քաղաքին. և անց յետաւ զգիշերն զայն ընդ մէջ ձորոյն:
* Եւ եղև իբրև ետես թագաւորն գալտայ, փութաւ 14
ցաւ կանխեաց և ել ընդգէմ նց. և արք քաղաքին եր
թային հանգէտ նց 'ի պատերազմ. ինքն և եմ ժողո
վուրդ իւր 'ի ժամանակին յանգիման արարայ. և ինքն
մէ գիտէր եթէ դարան գործեալ իցն նմա յետաւալ քա
ղաքին: * Իբրև ետես յետաւ՝ զարձաւ անգրին ընդ 15
կրուկն, և եմ ինչ յերեսաց նց փախան ընդ նանա
պարկ անապատին: * Եւ առաքեաց եմ ժողովուրդ 16
երկրիւն երեւել զհետ նորա. և անգեցան երթալ զինի
որդւոցն իւր. և նորա մեկնեցան 'ի քաղաքն անտի: * և 17
մէ մնաց 'ի գալտ և 'ի բեթել՝ որ ոչ անգեցաւ զհետ
իւր: և թողին զքաղաքն 'ի բաց, և յարձակեցան զհետ
իւր: * Եւ առն թոր յետաւ. ձգեալ զմեռն քա գալտայ, 18
նաւար

նիղիք. ահա: (11) Որմեք. Ելին չ'նսն: (11) Յօրնա
լին: Եւ գարանամուտ քաղաքին: (11) Բանս. Եւ ձոր չ'
մէջ նց և վայտայ, յեմ օրինակս որ առնից պալատի. և 'ի
հիւսան 'ի յառանդակ գրեալ, լսիւրգիւն յանգի 'ի ներս առնալ
ընդ որում արդատ եւս սրտափալ երես 'ի բնաբանի: (12) Յօ
րնալին՝ անուան բեթաւն, զարաբար այսպէս գրեալ եր,
բեթ աւն. զոր թերեւ լրիպական խործնեալ գրին անարե
անքին 'ի ներս բերել զանիւ եւ. և անուել բեթելաւն. ուն
անին անտի 'ի գրադարաց ժողով, լեւելալ 'ի յառնական օրինակ
անայ, որո զնին համեմար ժողովն, բեթաւն: (13) 'ի բա
ղտան պալատի. 'ի հիւսաոյ քաղաքին. Եւ վերջ նորա 'ի թը
ղակուն գաղափն և անց: (14) Այս. Թանգիման արա
թայ. յեմ, արարեալ: (15) Այս. Արդին չ'կրուկն:
(16) Այս. Երթալ զհետ նց: (17) Որմեք. Եւ ոչ ոչ
մնաց 'ի գալտ: (18) Օրինակ Գ. Ձգեալ զմեռն քա 'ի գալտ

- նաւդոր՝ ի ձեռքն քում՝ ի վերայ քաղաքին, զի ի ձեռքս
քո մատնեցի զնա. և գարանակալքն ելցեն վաղվադա,
կի ի անգալէ իւրեանց: Եւ ձգեաց յետս զգայիսոնն
- 19 և զձեռս իւր՝ ի վերայ քաղաքին: * և գարանակալքն,
յարեան վաղվադակի՝ ի անգալէ իւրեանց՝ և ելին իբրեւ
ձգեաց զձեռն, և մտին ի քաղաքն՝ և առին զնա. և
- 20 փռեցան զպրեցին զքաղաքն հրով: * Եւ հայե-
ցեալ բնակեացն գայեայ՝ ի Թիկունա իւրեանց, տեսա-
նէին զի երանէր Ծաւա քաղաքին մինչև յերկինս. և ոչ,
ևս ուրեք դուր նց փախուտս՝ այսր կամ անդր. և Ժո-
ղովուրդն որ Թաքուցեալ էր յաննադատն՝ յարեան ի
- 21 վերայ հետամուտացն: * Եւ յետու և իմ Ժողովուրդն
իբրեւ տեսին Թէ առին գարանակալքն զքաղաքն, և զի
երանէր Ծաւա քաղաքին մինչև յերկինս. գարձանն անգ-
22 ղն ինդ կրուկն, և հարին զարնն գայեայ. * և նոքա
եղին ի քաղաքէ անտի ինդառաջ նոցա, և եղեն ի մէջ
բանակին: նոքա անտի, և նոքա ատտի՝ և հարին զնա
- 23 մինչև շինալոյ՝ ի նոցնէ ապրեալ և փախառական: * Եւ
զԹադաւորն գայեայ ձերբակալ արարին կենդանւոյն,
24 և ածին առ յետու: * Եւ իբրեւ գագարեցին ողորբն
Ելի ի կոտորելոյ զնա՝ գայեցին, զորս ի գաշտս: զորս
ի լիւրինս զատելոյքին մինչև հալածեցին զնա. և ան-
կան ամենեքին ի սնուր սուտերի մինչև ի սպառ: Եւ
գարձաւ յետու ի գայի, և եհար զնա սրով սուտերի:
- 25 * և եղեն անկեանք յաւուր յայնմիկ յառնէ մինչև ցէին:
- 26 երկուտանն հազար, իմ բնակիչն գայեայ: * Եւ յե-
տու ոչ գաղտնոյ զձեռն իւր զոր ձգեաց գայիսոնաւն:
- 27 մինչև նոգովեաց զնա՝ բնակիչն գաղտնաւ. * բնաց յա-
նաւնոյ և յաւարէ քաղաքին զսր աւարեցին որդիքն Ելի
- 28 ըստ հրամանն իմն՝ ուն հրամայեաց իմ յետուայ: * և
այրեանց յետու զքաղաքն հրով և արար զնա բլուր հո-
- 29 ղոյ՝ անէն յաւիտեան մինչև ցայսօր: * Եւ զԹադա-
ւորն գայեայ կախեաց զերկձիւղ փայտեւ. և էր ի վր
փայտին կախեալ մինչև ցերեկոյ. և ընդ մատնել արեւ
գահանն հրամայեաց յետու և իջուցին զնա ի փայտե-
անտի, և ընկեցին զնա ի գուր առ գրան քաղաքին.
և կուտեցին ի վր նր կարկառ քարանց մինչև ցայսօր:
- 30 * Յայնժամ շինեաց յետու սեղան ին յի ի լիւրինն Ժ. 2
դէ.

գեղարգեամբդ. . քումէ ի վր քա՝ . . . և գարանեւքն
ելցեն: (19) Ոհնս. Աւարեցին զնա հրով: (21) Ոհնս.
Անդրէն ի կրուկ. . արա: (22) Ոհնս. Եւ հալածե-
ցին զնա մինչև: (24) Բ. Գ. Մ. Եւ ուր հալածեցին զնա
(24) Ոհնս. Եւ եհար զնա սրով սու: (29) Ոհնս. Զերե-
քըն փայտեայ: և սխնս. Զերեքու ընդ փայտե:

գերազ * ուն պատուիրեաց մովսէս ծառայ ան սրբ. 31
 ւացն էլի. զորօրինակ գրեալ է յօրէնսն մովսիսի. Սէ-
 րան յողջաց քարանց՝ յորս ոչ մերձեալ իցէ երկաթ. և
 անգ. եհան ողջակէզ ան և գահ փրկութի : * Եւ գրեաց 32
 յեսու 'ի լժ քարանցն գերկրորդումն օրինաց զօրէնսն
 մովսիսի, զոր գրեաց աւարի որդւոցն էլի : * Եւ ամ 33
 իէլ և ծերքննց և գաղաւորքննց և գալիքննց, երթային
 աստի անտի հանդէպ տապանակին և քահանայքն
 գեղացիք բարձին զտապանակ ուխտին ան, և եկն և
 բնակ : Եւ եին կէսք 'ի նոցանէ մերձ 'ի լեռն գա-
 րիդին, և կէսք 'ի նոցանէ մերձ 'ի լեռն գերազ. որ
 պէս պատուիրեաց մովսէս ծառայ ան, օրհնել նախ
 զմողովորդն : * և ապա ընթերցաւ զամ բանս օրինացս 34
 պոստիկ, զօրհնուին և զանեմս՝ ըստ ամ գրեւոցն յօ-
 րէնսն մովսիսի : * Եւ ոչ էր բան յամէ զոր պատուի 35
 րեաց մովսէս յեսուս, զոր ոչ ընթերցաւ յեղու յա-
 կանջ ամ եկեղեցւոյն էլի, որանց և կանանց և ման-
 կանց, և եկեղեցն յեղեցւոյն յիէլ :

ԳԼ Թ.

ժե Իբրե լուան ամ Թագաւորն ամովրհացաց որ յայն 1
 կոյս յորգանանու՝ որ լեռնայինք և որ գաղաղայինք, և
 որ յամ ծովքեր ծովուն մեծի. և որքաւ լի բանաներն,
 և քեռացիքն՝ և ամովրհացիք՝ և գերդեռացիք՝ և քանա-
 նացիք՝ և փերեզացիք՝ և խնացիք՝ և յերուսաղեմ, * եկին 2
 'ի փասին տալ պատերազմ ընդ յեսուս և ընդ էլի՝ ա-
 մենքին առ հասարակ : * Եւ բնակիլքն գաղաւթի լը- 3
 ւան՝ զոր ինչ արար յեսու ընդ երկրիւ և ընդ գայի :
 * արարին նոքա խորամանկութիւն * եկեալք պաշարովք 4
 և պատրաստութիւն : առին քուրձ հնացեալս 'ի վերայ
 աւոց իւրեանց, և աիկս գինւոյ հնացեալս և պատա-
 ռաւունս կարկատեալս. * և անկանուրդք կօշիաց նց՝ 5
 հողաթափք իւրեանց հնացեալք և կարկատեալք յատա-
 իւրեանց. և հանդերձք իւրեանց հնացեալք զանձամբք
 իւրեանց. և հաց պաշարի իւրեանց չորացեալ և չըղե-
 կեր. * և եկին առ յեսու 'ի բանակն էլի 'ի գողգաղա : 6
 Եւ

(33) Օրինակի. Եւ եկին և բնակեալ էին կէսք 'ի նցե
 մերձ 'ի :

ԴԼ. Թ. (1) Յօրինակի պատեր. Եւ օր յամ ծո՝ . . և ա-
 մովրհացիք և գերդեռացիք : (4) Ոման. Եւ արարին նք
 խորամանկութիւն . . . և պատրաստունս և կարկատունս :
 (5) Այս. Անկարուրդք. Կամ, անկարուրդս : (5) Ոման.
 Պաշարոց իւրեանց հնացեալ չորացեալ և չըղեկեր :

ԻԵ

- Եւ ամեն շնորհք եւ ցեօ՛ր ի՛նչ . յերկրէ՛ հեռաւանհե՛
նկեալ եմք , եւ արդ՝ դի՛ք չ մեզ ուխտ : Եւ ասեն որդիքն
7 Ի՛նչ ջքողացին . * ամեն՝ գուցէ՛ առ իս բնակեալ իցին
8 Եւ զեմարդ զնեմք ընդ քեզ ուխտ : * Եւ ասեն զյեսու ,
Ժառայք քո եմք : Եւ ասէ ցնն յեսու , ուստի՛ եք դուք
9 Եւ ուստի՛ նկեալ էք : * Եւ ասեն ցնա . յերկրէ՛ հեռաւ
աննէ յոյժ եկին ծառայք քո յանուն ան եյ քոյ . զն
լուաք զանուն նի , եւ զոր ինչ արար ընդ եգիպտոս ,
10 * Եւ զոր ինչ արար ընդ երկուս Թադաւորսն ամովը
ժպուց որ էին յայնկոյս յորդանանու , ընդ սեհն
Թադաւորն ետերսնի , եւ ընդ ովք Թադաւորն բազա
11 Նու՛ որ բնակեալիք յաստարով Եւ յեգրային : * Եւ
թառցան ընդ մեզ ծերքն մեր , եւ ամ բնակիք Եւ իրկին
մերոյ Եւ ասեն . առէք ձեզ պաշար ճանապարհի՛ Եւ եր
թայք ընդառաջ նի , եւ աստովք ցնաւ , ծառայք ձեր
12 եմք , եւ արդ՝ դի՛ք ընդ մեզ ուխտ : * Դի զհացս զայս
մեր , ջերմ առաք պաշար ՚ի ամնց մերոց յաւուր յո
րում ելաք ՚ի ամնց մերոց Եւ եկաք առ ձեզ . Եւ արդ՝
13 չորացաւ Եւ եղև չորանկեր : * Եւ տիկնս զոր լլաք դին
ւով նորք էին՝ Եւ պատառեցան , Եւ ձորձք մեր Եւ կոշիկք
14 մաշեցան , ՚ի բազում երկայն ճանապարհէն : * Եւ ա
15 ռին իշխանքն զպաշար նի՛ Եւ զոր ոչ հարցին : * Եւ արար
ընդ նիխադարձի յեսու . Եւ ուխտեաց նի՛ ուխտ ապ
րեցուցանել զնս . Եւ երդումն նոցա իշխանք ժողովրդ
16 գեանն : * Եւ եղև յես երկոց աւուրց զհեք բախտեղոյ
նի զուխտն , լուան եմէ՛ ժողովրդք եմ , Եւ ամնցն առ
17 նաւս բնակին : * Չուեցին որդիքն ինչ՝ Եւ ելին ՚ի քա
ղաքս նի յաւուրն երրորդի . Եւ քաղաքք նի էին քա
բաւմ Եւ ինքիրան Եւ բերովի , Եւ քաղաքք յարիմոյ :
18 * Եւ ոչ մարանն ընդ նոսա օրգին ինչ . քանզի եր
դումն նի ամ իշխանք ժողովրդեանն ՚ի տր ամ ինչ : Եւ
19 արանքեցին ամ ժողովուրդն զիշխանացն : * Եւ ազին
ամ իշխանքն ցեմ ժողովուրդն . մեք երգաւոք նոցա
20 ՚ի տր ամ ինչ , Եւ ոչ կարեմք ստել նի : * արդ՝ զայս
արաւոյժաք նոցա ապրեցունցանել զնոսա , Եւ ստապոք
զնս . Եւ մի եկեացէ ՚ի վր մեր բարկաւմն վա երդմանն
21 զար երգաւոք նի : * Եւ Եղև ցնն իշխանքն . կեցցին
Եւ լինիցին փայտաբերք Եւ ջրակիրք ամ ժողովրդեանդ :
Ե

(7) Ոմանք . Գուցէ՛ ասա բնակեալ իցեա , Եւ դիպդ զնի
ցեմք չ քեզ : (13) Ոմանք . ՚ի բազում երկար ճանապարհ :
(14) Ոմանք . Չպաշարս նի : (17) Ոմանք . ՚ի քաղաքս
Եւ կեփիրան . Կամ , կեռա Եւ բերովի Եւ քաղաք յարիա :
Կամ , յամիրոյ : (21) Ոմանք . Կացցեն Եւ լինիցին . Եւ
ջրակիրք ամ ժողովրդեանդ :
ԻԸ ԷԵ

և եղեն փայտակոտորք և ջրաբերք՝ ունի և ասացին նոցա ի իրանցն ։ * Եւ հոգեաց զնն միանամուս յեսուս , և խո 23
 սեպուս բնդ նն և ասե . ընդէր խաբեցէք զիս և ասա
 ցեք՝ հեռի եմք 'ի ձէնջ յոյժ , և գուր գաւառականք
 եք բնակչացս որ 'ի միջի մերում : * և արդ՝ անխնայք 23
 էք . և մի պակասեցի 'ի ձէնջ ծառայ փայտակոտոր
 և ջրերի ինձ և այ իմում : * Պատասխանի ետան և 24
 ասեն ցյետու . ազգեցուք ազգ եպե մեզ , զորինչ հրա
 մայեաց եք անք քո մովսիսի ծառայի իւրոյ , ասա ձեզ
 զերկիրս զայս , և ասասկեւ զմեզ և զամ բնակիչս որոս
 յերեսաց մերոյ . և երկեպք յոյժ զմ անձնց մերոյ
 յերեսաց մերոյ , և արարաք զերն զայն : * և արդ ա 25
 ասակ եմք ընդ ձեռամբ մերով . ունի համայն է ձեզ և
 ունի համբ անձն՝ արարեք : * Եւ արարին նց այնպէս . 26
 և ասարեցոց զնոսա յեսուս յաւուր յայնմիկ 'ի ձեռաց
 արգւտն նի , և ոչ կտարեցին զնոսա : * Եւ հացոյց 27
 զնն յաւուր յայնմիկ փայտակոտորս և ջրակիրս ամ
 մազակցերանն՝ և սեղանայն այ մինչ ցայսօր ժամա
 նակի . և 'ի տեղւոջն զոր ընտրեցէն եր :

ԳԼ Ժ .

ԺԼ Եւ իբրեւ լուսաւ արանիբերդեկ Թադաւորն եմի , Եւ 1
 ան յեսուս զգայի , և ասասկեւ զիս . զորօրի
 նակ արար ընդ երկրով և ընդ Թադաւորն նր , նոյն
 պէս արար ընդ գայի և ընդ Թադաւորն նորս , և զի
 անձնասանք նզեն բնակիչք գաւառանի առ յեսուս և 2
 առ ինչ և եղեն 'ի մէջ նց . * զարհուրեցան յանձն :
 իւրեանց յոյժ . քանզի գիտեին թէ քաղաք մեծ և գա
 րաւոն ունի զմի 'ի մայրաքաղաքաց Թադաւորացն , քան
 զի նա մեծ էր քան զգայի , և նմ արք նք զօրաւորք : 3
 * Եւ ասարեւաց արանիբերդեկ արքայ եմի առ ելամ
 ացքայ քերքանի , և առ քերամ արքայ յերիմուսմայ , և
 առ յեփեկ արքայ լաբիսայ , և ար գարիր արքայ ոգ
 զամայ , և ասե : * Եկեք ելէք առիս և օգնեցէք ինձ . 4
 և ասացուք պատերազմ չ գաւառանի . զի անձնասանք
 նզեն առ յեսուս և առ արգիսն Նի : * Եւ գաւառան
 ցան

(22) Ոման . Բնակչաց որ 'ի միջի մերում : (23) Ոման .
 Եւ ջրաբեր ինձ և այ : (24) Բնի . Եւ ասասկեւ զմ
 ան : (27) Ոման . Եւ հացոյց զնն յեսուս . . և ջրակիրս
 Գլ . Ժ . (1) Աստ . Եւ եղեն 'ի մէջ նց : (2) Ոման .
 Եւ զարհուրեցան : (3) Ոման . Եւ առ փերիմ արքայ
 յերիմուսմայ . . և առ գարիր արքայ եգլալայ : (5) Ո
 ման . Եւ նստան ընդ գաւառանիս և պա :

- ցան և ելին հինգ թագաւորն յերուսաղայս. թագաւորն Եփ, և թագաւորն քերքանի, և թագաւորն յարմուծայ, և թագաւորն զարխայ, և թագաւորն զգողանց. ինքեանց և իմ ժողովուրդ. նց, և նաանն Յզգաբառնիւ և պաշարեցին դնաւ. * Եւ ապաքցինք բնակիչք դաբառնի առ յեսու. 'ի բանակն իլի 'ի գաղազաղա' և ասին. մի թագաւորացեա զմեռն քո 'ի ծառայից քոց, եւ առ մեզ վաղվադակի և ապաքցաւ զմեզ, և օգնեաւ մեզ. զի ժողովեալ են 'ի վր մեր իմ թագաւորք ամովրդացեաց որ բնակեալ են 'ի լեռնապեղ. 7 մանն: * Եւ ել յեսու 'ի գաղղաղայ, ինքն և իմ զօրն պատերազմեալ ընդ նմա. և իմ որ կարող եր գորուք 8 * Եւ ասե իմ ցլետու. մի երկնիցիա 'ի նոցանէն, զի 'ի մեռա քո մասնեցից զնոսա. և ոչ ժողովալեացե 'ի նոցանէ և ոչ մի որ առաջի մեր: * Եւ եկաւ 'ի վերայ նց յեսու յանկարծակի զքայլն իմ՝ եկեալ 'ի գաղղաղ. 10 զայ: * Եւ զարեւոյնցից զնոսա իր յերեսաց իլի. և երեկ զնոսա բեկումն մեծ 'ի գաբառն. և հարածեցին զնոսա ընդ. չննապարհ զառիւլայրին բեթորանայ, և 11 կոտորեցին զնոսա մինչ յազեկայ և ցմակեալայ: * Եւ 'ի փախելն նց յերեսաց որդւոցն իլի ընդ զառիւլայրն բեթորանայ, Եւ իր արհ 'ի վերայ նց քարինա կարեաի յերկնից մինչ ցլազեկայ. և եզն բազումք այնոքիկ որ մեռան 'ի քարանց կարեաի, քան զայնոքիկ զորն կոտորեցին որդիքն իլի արով պատերազմի: 12 * Յայնժամ խանցաւ յեսու ընդ իմ՝ յառուր յորում ժամանեաց իր իմ զամովրդացիներնգ. մեռաւոր որդւոցն իլի. 'ի ժամանակին յորում խորտակեաց զնն 'ի գաբառն, և խորտակեցան յերեսաց իլի: Եւ ասե յեսու, կացցի արեգակն հանգեալ դաբառնի և լուսին 13 հանգեալ մարդն եղունայ: * և կացին արեգակն և լուսին 'ի կայի իւրեանց. մինչեւ էաւ իմ զլրեծ 'ի թշուա մեաց նց: Ոչ ապաքցին գրեալ ե այս 'ի գիրս ուղղութե. և եկաց արեգակն 'ի մէջ երկնից, և ոչ խաղաց 14 Եւ արեւմուտս, մինչեւ ցկատարումն առուր միոյ: * Եւ ոչ եղև այսպիսի օր, ոչ յառաջ և ոչ յետոյ * լմեջ այ ձայնի մարդոյ. զի իր պատերազմեցաւ խառն ընդ 15 իլի: * և դարձաւ յեսու և իմ իլի ընդ նմա 'ի բառնակն 'ի գաղղաղա: 16 * Եւ փախան հնդեքին թագաւորքն այնոքիկ' և թա: Ի քեան

(8) Ոհնտ. 'ի նոցանէ, զի 'ի մեռա քո մասնեցի զնն: (10) (11) Յերնակի. բեթորանայ: (12) Ոհնտ. Յառուր յայնմիկ յորում մասնեաց: (13) Ոհնտ. Մինչեւ մեռա զլրեծս 'ի թշուա մեաց իւրեանց:

քան 'ի յայրենի մեկեալ : * Եւ զգ. եղև յեստեայ՝ 17
 և ասին զայն հինգ. Թագաւորն Թագաւորնալք 'ի յայր-
 ենի անգ. 'ի մեկեալ : * և ասե յեսու. Թաւալեցուցիք 18
 մէջն մեծամեծս 'ի բերանս յայրեն, և կացուցիք 'ի վերայ
 նց արտ պահել զնոսա. * բայց զուգ մի գազարեք 'ի 19
 պնդելոյ զհրա թշնամեաց ձերոց. և հասիք 'ի վերջն
 նց, և մի ասայք թող մտանել 'ի քաղաքս իւրեանց.
 քանզի մտանեաց զնոսա ար ար 'ի ձեռս մեր : * Եւ 20
 եղև իրեն գազարեաց յեսու. և ամ օրքիքն էլ 'ի կո-
 տորելոյ զնոյ կոտորումն ամ յոյժ մինչև 'ի սպառ. և
 ապրեալքն որ ապրեցան 'ի նոցանէ՝ մահն 'ի քաղաքս
 ամուրս : * Եւ գարձաւ ամ ժողովուրդն 'ի բանակն առ 21
 յեսու. 'ի մեկեալ սղանգալք, և մղք կռիւեաց յարդ-
 ւոցն էլ ի լեզուաւ իւրով : * Եւ ասե յեսու. բացէք 22
 վայրն և հանիք առիս զհնգեսին Թագաւորն յայրէ
 անտի : * և արարին այնպէս. և հանին առ նա զհնգե- 23
 օրն Թագաւորն յայրէ անտի, զԹագաւորն եմի, և
 զԹագաւորն քերքոնի, և զԹագաւորն յերմուծայ, և
 զԹագաւորն զարիսայ, և զԹագաւորն ոգովմայ : * Եւ 24
 իրեն հանին զնոսա առ յեսու. և կռիւաց յեսու զամ
 ինչ և յառաջամարտիկս երթալ ընդ նմա : և ասե ցնի,
 մտալք յառաջ՝ և զիք զոսա ձեր 'ի վր պարանոցաց
 նց. և մտաուցեալ եղին զոսա իւրեանց 'ի վր պարա- 25
 նոցաց նց : * Եւ ասե ցնոսա յեսու. մի երկնէք 'ի նո-
 ցանէ՝ և մի զանգեալիցէք, քաջացարժէք և զօրացարժէք,
 զի աչապէս արասցէ ար ընդ ամ թշնամիս ձեր՝ ընդ որս
 դուք մարանելիք : * Եւ կոտորեաց զնոսա յեսու, և 26
 կախեաց զնոյ հնգեսին զփայտից. և կային կախեալ
 դիպարին մինչև ցերեկոյ : * Եւ եղև ընդ արեմուտն, 27
 հրամայեաց յեսու. և իջուցին զնոսա 'ի փայտիցն. և
 ընկեցին յայրն յորս փախուցեալ անկեալ էին. և Թա-
 ւալեցուցին քարինս մեծամեծս 'ի վր այրին մինչև ցայ-
 տօր ժամանակի : * Եւ զմեկեալ տակն յաւուր յայն 28
 միկ, և կոտորեցին զնա արմվ սուսերի. և զԹագաւորն
 նց, և սատակեցին զնա՝ * և զամ շնաւոր որ 'ի նմա. և
 արդ մնաց 'ի նմանէ ապրեալ և փախուցեալ : և արար
 ընդ

(18) (19) Օրինակ Ժ. 'ի վր նոցա պահապանս պահել
 ցնի... Եւ հասէք 'ի վր նց : (19) Բնի. Եւ մի ասայք
 նց թող : (23) Յօրինակն նիւեր. Եւ արարին : (24) Այս.
 Եւ զքաջամարտիկս երթեալս չենք : (25) Որնի. Եւ
 քաջացարժէք... զի այդպէս ար : (26) Որնի. Զնոյ ըն-
 հնգեսին յեսու... և կացին կա : (27) Այս. Եւ եղև ընդ
 արեմուտն : (28) Որնի. Եւ զմեքն նիւ. Եւ 'ի նմա աս-
 րեալ... զոր օրինակ արարին չ թողն երեքովի :

- ընդ թագաւորն մահեցայ, զորօրինակ արար ընդ թա-
 29 գաւորն երկրովի: * Եւ զնաց յետու և թմ ինչ ընդ
 նմա 'ի մահեցայէ 'ի դերնա: և պաշարեցին զդերնա,
 30 * և մատնեաց զնա ար 'ի ձեռու Ելի. և առ զնա, և ըզ-
 թագաւոր նորա, և կոտորեաց զնա սրով սուսերի, և
 զթմ շնչաւոր որ 'ի նմա. և ոչ մնաց 'ի նմանէ և ոչ մի ապ-
 րեալ և փախստական. և արար ընդ թագաւորն նի
 31 զորօրինակ արար ընդ թագաւորն երկրովի: * Եւ գը-
 նաց յետու և թմ ինչ ընդ նմա 'ի դերնայէ 'ի զաքիս,
 32 և նստաւ զնովաւ և պաշարեաց զնա. * և մատնեաց ար
 զզաքիս 'ի ձեռու Ելի, և առ զնա յաւաւրն երկրորդի,
 և կոտորեաց զնա բերանով սրոյ, և սատակեաց զնա:
 33 զորօրինակ արար ընդ դերնան: * Յայնժամ ել եղամ
 արքայ գաղերայ. օգնել զաքիսայ. և եհար զնա յետու
 սրով սուսերի * և զզորս նի մինչ շինալ 'ի նշնէ ապ-
 34 րեալ և փախստական: * Եւ չուեաց յետու և թմ ինչ
 ընդ նմա 'ի զաքիսայ յողորմ, և նստաւ զնովաւ և
 պաշարեաց զնա. և մատնեաց զնա ար 'ի ձեռու Ելի,
 35 * և առ զնա յաւաւր յայնմիկ, և կոտորեաց զնա սրով
 սուսերի, և զթմ շնչաւոր որ 'ի նմա յաւաւր յայնմիկ կո-
 36 տորեցին, զորօրինակ արարին ընդ զաքիս: * Եւ չու-
 եաց յետու և թմ ինչ ընդ նմա յողորմայ 'ի քերթոն,
 37 և նստաւ զնովաւ, * և առին զնա, և հարին զնա բե-
 րանով սուսերի. և զթագաւորն նի, և զթմ շնչաւոր
 որ 'ի նմա, և 'ի նմա ոչ զք եր ապրեալ. և արարին ընդ
 նմա ող արարին ընդ ողորմ. և սատակեցին զնա և
 38 զթմ շնչաւոր, և զթմ ինչ որ 'ի նմա: * Եւ գարձաւ յե-
 39 սու և թմ ինչ 'ի զաքիս, և նստաւ զնովաւ, * առին
 զնա և զթագաւորն նի, և զթմ զորս նի, և հարին զնա
 բերանով սրոյ, և սատակեցին զնա և զթմ շնչաւոր որ
 'ի նմա. և ոչ թողին և ոչ մի ապրեալ. զոր օրինակ արա-
 րին ընդ քերթոն նոյնպէս արարին ընդ գաքիս և ընդ
 թագաւորն նի. և արպէս արարին ք դերնա և ք թա-
 40 գաւորն նի: * Եւ եհար յետու զթմ երկիրն լեռնական
 և զնագեր, և զդաշտականն, և զսահղով թ և զթմ թա-
 գաւորս նի. և ոչ եթող 'ի նմանէ ապրեալ, և զթմ շնչ-
 41 ւաւոր սատակեցին 'ի նմանէ. զորօրինակ պատուիրեաց
 41 ար թմ Ելի: * Եւ կոտորեաց զնս յետու, 'ի կաղէսրառ
 նեայ մինչ ցգաղա. և զթմ երկիրն գոտմայ մինչ ցգա-
 42 բաւոն. * և զթմ թագաւորն նի. և զերկիր. նի առ յե-
 սու

(30) Այս. Եւ ոչ մնաց 'ի նմ, և ոչ մի. և արարին ..
 զոր օրինակ արարին: (33) Ո՛հնա. Մինչև շինալոյ 'ի
 նոցանէ: (36) Այս. Եւ նստան զնովաւ: (40) Օրինակ Գ-
 Եւ զնասեղով թ և զթմ թագ.

առ. միանգամայն. զի եթ Եղի համագումար հառաքել
ընդ Ելի: * Եւ դարձաւ յետու. և եմ ինչ ընդ նմա'ի 43
բանակն'ի դադգաղայ:

ԳԼ. ԺԱ.

Իբրեւ ըստու յարին արքայ ասորայ, առաջնայ առ 1
յորաբ արքայ միառնայ, և առ արքայն Եղիմիսի,
և առ արքայն Եղիմիսի * և առ Թագաւորս մեծի սի 2
դոնայ 'ի լեռնայինն, և յաբաթի հանգէպ քննրե-
թայ: Եւ 'ի գաղաղայինն, և 'ի նաբեթովք, և 'ի ծովե- 3
զերեայս * քանանացիս յարեւելից կողմանէ. 'ի ծովե-
զերեայսն ամովքհացւոց, և 'ի քնտացիս, և 'ի փերե- 4
զացիս, և յեբուսացիս որ 'ի լեռինն, և 'ի խնացիսն որ
ընդ Եղիմիսի և 'ի մասեփայ: * Եւ ելին ինքնանք և
Թագաւորք իւրեանց ընդ նոսա. և զօր բազում իբրեւ 5
զաւազ առ ափն ծովու բողմուծի, և երիվարք և կառ-
բազում յորթ. * գումարեցան եմ Թագաւորքն այնո 6
քիկ և եկին 'ի միառն. և բանակեցան միանգամայն առ
Զրովն միառնայ ամալ պատերազմ ընդ Ելի: * Եւ ասե 7
թր Գլխու. մի երկնէր յերեսաց նց, զի վաղեւ 'ի անցն
ժամու մատնեցից ես զամենեւեան զնմ զանեալս ա-
ռալի որդւոցն Ելի. զերիվարս նց կարծաղուածրս ա- 8
րասցես, և զկառս նց այրեցես հրով: * Եւ եկն յե-
սու և եմ զօրն արաբաւորազմ ընդ նմա, 'ի վր նց 'ի 9
ժուրն միառնայ յանկարծօրէն. և անկան 'ի վր նց 'ի
լեռնակողմանն: * և մատնեաց զնմ եր ընդ ձեռամբ 10
Ելի. և կոտորեալ զնոսա արարին հալածական մինչև
ցմեծն սիդոն, և մինչև ցմասրեփովթմայիմ, և մինչև
ցրաշտն մասեփայ ընդ արեւելս. և կոտորեաց զնոսա
մինչև շինալոյ 'ի նցնէ ապրեալ: * Եւ արար ընդ նմ 11
յետու որպէս պատուիրեաց նմա եր. զերիվարս նց
կարծակոտորս արար, և զկառս նոցա այրեաց հրով:
* Եւ դարձաւ յետու 'ի ժամանակին յայնմիկ, և առ 10
զասովք և զԹագաւորն նմ, և սպան զնա: զի ասովք
էր նախիշխան եմ Թագաւորութեցն այնոցիկ: * և կա 11
տորեցին զեմ շնաւոր որ 'ի նմա արսմ սուսերի, և առ
ան

Գլ. ԺԱ. (1) Ոմա. Եւ արքայ ասորայ. միառնայ:
(2) Ոմա. Եւ առ Թագին մեծի սիդոնի: (2) Այս.
Եւ 'ի նաբեթովք: (6) Այս. Մի երկիցես յերեսաց
նց: (8) Ոմա. Եւ արարին զնմ հալածականս մինչև ցմեծն
սիդոն, և մինչև ցմասրեփովթմայիմ: (10) Ոմա. Եւ
զԹագին նմ սպան հրով. և զի ասովք էր նախ իշխան
'ի վր Թագութեցն այնոցիկ:

- աակեցին՝ զամենեսին . և ոչ մնաց ՚ի նմա շնչաւոր : Եւ
- 12 զաստիք այրեցին հրով : * և զեմքաղաքս Թագաւորու
թեցն այնոցիկ, և զԹագաւորս նց ան յեսու, և
կոտորեաց զնն որով տուաբի, և սատակեաց զնոսա :
- 13 զոր օրինակ հրամայեաց նց մովսէս ծառայ ան : * Այլ
զեմքաղաքս հողացուցեալս ՚ի նցնէ ոչ այրեաց ինչ,
- 14 բայց միայն զասուր զոր այրեաց յեսու . * և զեմքա
լուս նր և զանասուն առին իւրեանց յաւարի որդիքն
իւր . բայց զնո զամենեսին սատակեցին որով տուաբի
մինչև կորուսին զնոսա, և ոչ Թողին ՚ի նոցանէ և ոչ մի
- 15 շնչաւոր . * զոր օրինակ հրամայեաց ար մովսիսի ծա
ռայի իւրում . և ոչ պատուիրեաց մովսէս յեսուայ
նոյնպէս արար յեսու . և ոչ անց և ոչ զիւրք յեմէ զոր
- 16 պատուիրեաց նմա մովսէս : * Եւ ան յեսու զեմքե
րկին զայն, զլեւնակողմնն, և զեմքերկին նագեր, և
զեմքերկին գոսոմ, և զգալապինն և զարեմոտայն,
- 17 և զլեւանն իւր, և զհովիտս նր որ առ լեւամբն . * ՚ի
լեւանն պեղայ և ցելան սուրայ, մինչև ցրաաղբագ :
և զգալապինն լիբանանու առ ոտամբն անբրմնի : և
զԹագաւորս նոցա . և զամենեսին ան և կոտորեաց :
- 18 * Եւ աւուրս բազումն արար յեսու ընդ եմք Թագաւ
- 19 ւորսն Ե այնոցիկ պատերազմ : * և ոչ էր քաղաք զոր
ոչ մատնեաց ար որդւոցն իւր, բայց ՚ի խնացւոցն որ
քնակեալ էր ՚ի գարաւան . զամենեսին ան պատերազ
- 20 մաւ : * Զի ՚ի եմէ կարծրանային սիրաք նց պատահել
պատերազմաւ իւր զի սատակեցին ոչ խօսեցաւ ար ընդ
ողորմուի, այլ զի սատակեցին ոչ խօսեցաւ ար ընդ
- 21 մովսիսի : * Եւ եկն յեսու ՚ի ժամանակին յայնմիկ և
սատակեաց զենակիմանն, ՚ի լեւնակողմն քեբրոնի, և
զարբիրայ, և յանովայ և յեմքերկին իւր, և յեմքեր
նէն յուգայ, հանգերձ քաղաքք նոցա . և սատակեաց
- 22 զնն յեսու, * և ոչ մնաց յենակիմացն յորդւոցն իւր,
բայց միայն ՚ի գաղա, և ՚ի գէթ, և յասեգովթ միւս
- 23 ցին : * Եւ ան յեսու զեմքերկին որպէս պատուիրեաց
ար մովսիսի . և ետ յեսու ժառանգուի իւր զիւնակա
լաւ ցեղից նց : և զաղաքեանց երկիրն պատերազմաւ :

ԳԼ.

(13) Բնի . ՚ի սոցանէ ոչ այր : և ոմն . Զողացուցելն
նց ոչ այրեաց ՚ի նցն ինչ, բայց միայն զեմովք : (14) Յը
բնալին պախաւր . կապուաւորս : (17) ՚ի լուս . Եւ ցեղան
անիրաք . համայն ոմնայ ՚ի Բնաբ : (21) Ոմն . ՚ի լեւնա
կողմանն քեբրոնի : (22) Ոմն . Եւ ոչ մնաց ենակիմացի
որդւոցն իւր . . . և յանեգովթ մնացին : (23) Ոմն .
Երկիրն պաղաւարայ . և, պատերազմաւ :

ԳԼ. ԺԲ.

Եւ այս են թագաւորը՝ զորս կտարեալաց մովսէս և 1
 որդիքն իւր, և ժառանգեցին զերկիրն նոյ յայն,
 կոյս յորդանանու յարեմոնից կողմանէ, 'ի ձորոյն առ-
 նովնայ մինչև ցլեառնն ահերման, և զամբարաքա յա-
 2
 րեւելից կողմանէ : * Զսահման թագաւոր ամովքհացաւոց
 որ բնակեալ էր յսահառն, և անբեր յարեւոյս, մինչև
 3
 ցձորն առնովնայ յեղբոր ձորոյն, և զկէսն դադաւազաւ
 մինչև ցհեղեղաան յարովկայ. սահմանը որդւոյն ամա-
 նայ : * և արաբա մինչև ցծովն քեներեթայ, և ընդ ա-
 4
 րեւելս մինչև ցծովն աղի, յարեւելից ընդ ճանապարհն
 5
 ասեմովթայ. 'ի թեմանայ որ է ընդ ասեմովթաւ 'ի
 6
 փասգայնէ : * Եւ սահմանը ովքայ արքայի բասանու-
 7
 քը մնացեալ էր 'ի սկայից անաթ. որ բնակեալ էր յաս-
 8
 արովթ և յեգրային : * Իշխան 'ի լեռնէն ահերմոնի
 9
 և 'ի սեղքայ. և զամբասան մինչև 'ի սահմանս գեսու-
 10
 րայ, և մաքաթի, և զկէս դադաւազաւ սահմանացն ցե-
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

ԳԼ. ԺԲ. (2) Այս. Զեղերը ձորոյն : (3) Ոհան. Եւ
 արաբիա մինչև ցծովն քեներեթայ և արեւելս, և մինչև
 ցծովն արաբիա ծովն աղի յարեմոնից և ճանապարհն
 արեմովթայ : (7) Այս. Եւ ետ զնս յսու ցե' : (9) Ոհան.
 Որ է մերձ 'ի բեթել : (13) Յորինի. Զթագաւոր
 դաւիթայ զմի : Որ ոհան օհան՝ դաւերայ : (14) Ոհան.

- 15 զմի : * Չթագաւորն զորնայ * զմի : զթագաւորն ոգոզ
16 մայ * զմի : * Չթագաւորն մակեգայ * զմի : * Չթագա
17ւորն թափուայ * զմի : զթագաւորն ոփերայ * զմի :
18 * Չթագաւորն նափեկայ * զմի : զթագաւորն ասովբայ
20 * զմի : * Չթագաւորն սամրոնայ * զմի : զթագաւորն մա
21ւոյնայ * զմի : զթագաւորն ապքափայ * զմի : * Չթագա
ւորն թանաքայ * զմի : զթագաւորն մակեգոզովայ * զմի :
22 * Չթագաւորն կեդեսայ * զմի : զթագաւորն յեկնո
23մայ զթերմեղայն * զմի : * Չթագաւորն գովբայ զնա
փեգովբայ * զմի : զթագաւորն գեղեկայ զգեղեկայն *
24 զմի : * Չթագաւորն թերայ * զմի : Ամենեքեան ողբա
թագաւորը քսանեկնն :

ԳԼ. ԺԳ.

1 Եւ յեռու ծերացեալ և անցեալ զաւուրբը : Եւ ա
սէ Եր ցյեսու . գու ծերացեալ ես և անցեալ
զաւուրբը . և երկիր բազում մնացեալ է 'ի ժառանգ
2 գութի : * Եւ այս է երկիրն մնացեալ . Թմ սահմանը
3 փղտացւոց . գեսուրի . * և քանանացին , յանշինէ ան
տի ընդդէմ 'եգիպտոսի , մինչև 'ի սահմանս ակկարո
նի . ընդ աջմէ քանանացւոյն համարի հնգից թագա
ւորացն փղտացւոց . գաղացւոյն , և աղովտացւոյն , և
ասկազոնացւոյն , և գեթացւոյն , և ակկարոնացւոյն .
4 և խեղացւոյն 'ի թեմանայ : * Եւ Թմ երկիրն քանանաց
ւոյն , գաղայ , և տիգոնացիք մինչև ցյափեկա մինչև
5 ցոսահմանս սամովրհացւոյն : * և զԹմ երկիրն արաբա
'ի փղտացւոց ' և զԹմ լեռնան , յեղիցն արևու , 'ի գաղ
գապա' առ ոտամբ լերինն ասերմոնի մինչև ցմուտս ե
6 մաթայ . * ամենայն որ բնակեալ իցէ զլեռնակողման ,
'ի լեռնանէ մինչև 'ի մասերեփ թովթմայիմ : Եւ զԹմ
սէ

Չթգրն ագերայ զմի : (16) Ոստ . յաւելու . Չթգրն
մակե' . . . Չթգրն Բեթել զմի : (18) (20) Ոստ . Չթգրն
ափեկայ զմի . . . Չթգրն սամովրայ զմի . . . Չթգրն նաղ
գաբայ զմի . ևն : Ուր ոստն յաւելու համար 19 . Դնէ . Չթգրն
Խաթն զմի : Չթգրն ասորայ զմի : (24) Ոստ . Չթգրն թեր
այ զմի :
ԳԼ . ԺԳ . (2) Ոստ . Փղտացւոց , գեսուրին : (3) 'ի
լու' . Հնգից նախարարացն փղտաց' : և ոստ . և 'ի նախարա
'ի Խաթնի ' Չթգրն և նախարարացն : և ոստ . և 'ի նախարա
րայ փղտացւոցն : (4) Այս . Եւ Թմ երկիրն քանան' :
(5) Այս . Եւ զԹմ երկիրն գաղայ : (6) Ոստ . Որ բը
նակեալ իցէ զերամբն 'ի լեռն' : (6) Բեթ . 'ի մասերե
փովթմայիմ : (6) Այս . Բայց գու բաշխեալ զնն 'ի ժա' :

սիգանացիս . եւ սատակեցից զնոյ յերեսաց որդւոցն
 իւր . բայց դու բաժանեալ զնոյ 'ի ժառանգութի իւր ,
 որպէս պատուիրեցի քեզ : * Եւ արդ' բաժանեալ զեր 7
 կիրոս զայս 'ի ժառանգութի ինն յերկնն , եւ կիտոյ զե-
 զին մանասէի : 'ի յորդանանն մինչեւ ցծոյն մեծ ընդ
 կողմն' արեւմտից' ապցես զնա . եւ Յովն մեծ սահմանեալ
 ցէ : * Եւ երկու յերկնն' եւ կիտոյ յերկնն մանասէի' որ 8
 են ընդ ուռբին եւ ի զապայ * որ առին զժառանգու-
 թի իւրեանց զոր եւս մովսէս յայնկոյս յորդանանու
 յարեւելից . բաժանեաց նոյ մովսէս ծառայ ան , * յա 9
 բոնրայ' որ է առ եղբոր հեղեղատին առնալիս , եւ
 զքաղաքն որ է 'ի մէջ ձորոյն , եւ զամ' միսով , 'ի մեզա-
 բայ մինչեւ ցգերտն : * զամ' քաղաքն սահնի արքայի 10
 ամովրհացւոց որ թագաւորեաց յսահրոն , մինչեւ ցասհ
 մանս որդւոցն ամոնայ : * եւ զգաղապարայինն , եւ ցասհ 11
 մանս գերտուրայ , եւ զմեղաթեայ , եւ զամ' լեւանն սահր-
 մոն . եւ զամ' բառանառտան մինչեւ ցսեղբա : * Եւ զամ' 12
 թագաւորութիւնն ովգայ 'ի բաասն , որ թագաւորեաց
 յասաարովթ եւ յերային . նա մնաց 'ի մնացորդաց'
 սկայիցն . եւ եհար զնա մովսէս' եւ սատակեաց : * Եւ 13
 ոչ սատակեցին որդիքն իւր զգերտուրի , եւ զմեղաթի ,
 եւ զքանանացին . եւ բնակէր թագաւորն գերտուրայ եւ
 մեղաթեայ 'ի մէջ որդւոցն իւր մինչեւ ցայտօր : * Բայց 14
 յերկնն գեւայ ոչ առաւ բաժին եւ ժառանգութի . զի
 ար ան իւր է նոյ ժառանգութի' որպէս ասաց նոյ ար :
 Եւ այս են բաժինք զոր բաժանեաց մովսէս որդւոցն
 իւր , յաւրովթ մովսէս յայնկոյս յորդանանու յանգի
 ման երեւոյի : * Եւ եւս մովսէս բաւ յերկնն ուռբին 15
 եւ ըստ առհմից' նոյ : * եւ երկնն սահմանք նոյ յարոնրայ' 16
 որ կայ յանգիման ձորոյն առնալիս , եւ քաղաքն 'ի ձորն'
 առնալիս , եւ ամ' միսով . եւ մեզաբայ * մինչեւ ցգե 17
 բոն . եւ զամ' քաղաքս նոյ որ են 'ի միսով , եւ զգերտն ,
 եւ զբամովթբայանդ . եւ զառնես բաւմովթայ . * եւ ցա 18
 սա , եւ զկեզմովթ , եւ զմեղաթայ . * եւ զկարիաթեմ' , 19
 եւ զսեբամա , եւ զսարթ , եւ զսիովր 'ի լերինն երեսայ :
 * եւ զբեթփապովթ . եւ զանեղովթփասպայ , եւ զբեթ 20
 սիմովթ , եւ զամ' քաղաքս միսովրայ , * Եւ զամ' թա 21
 գաւորութիւնն սահնի արքայի ամովրհացւոց , որ թա-
 գաւորեաց յսահրոն . զոր եհար մովսէս , զնա եւ զեւ-
 խանս

(11) Ոհանդ . Եւ ցասահմանս գերտուրայ : եւ անդ . գերտու-
 րայ : (16) (17) Ոհանդ . Եւ մեզաբայ մինչեւ ցսեղբոն :
 (19) Ոհանդ . Եւ զկարիաթեմ' , եւ զսեբամա . 'ի լերինն
 երեսիմայ : (21) Ոհանդ . Պարսիսնացն բնակեալս յերկ' :
 եւ անդ . սարիսնացւոց զբնա' :

- խանս ժաղիամու, և զԷի, և զրոկոմ, և զուր, և զուր,
 և զուրքէ. և զԷիանս պարասիոնացն զքնակեայս յերկ
 22 բին: * Եւ զբաղաամ բէովքեան զհարցուկն, կոտորե-
 23 ցին որդիքն Ելի արով 'ի միում վայրկենի: * և եղին
 սահմանքն ուրբինի յորդանան սահման: Այս է ժա-
 ռանգութի որդւոցն ուրբինի ըստ տոհմից իւրեանց,
 24 քաղաք և աւանք նոցա: * Եւ ետ մովսէս որդւոցն
 25 գաղայ ըստ տոհմից իւրեանց. * և եղին նց՝ սահմանք
 յազերայ, և Թմ քաղաք գաղաազու, և կէս երկրի
 որդւոցն ամովնայ մինչև ցարոեք որ է յանգիման ա-
 26 րաբայ. * և յետքոնայ մինչև ցհաամովթ՝ առ մագ-
 փայիւ. և բաւանիմ, և մանայեմ մինչև ցաւմանս գա-
 27 բիրայ: * Եւ յեմակն և բեթարամ, և բեթնամրա, և
 ոովքով, և սափոն. և զայլ ևս Թագաւորութին տե-
 հոնի արքայի ետքոնայ. յորդանան սահման է. մինչ
 ցեղք ծովուն քէներեթայ, յայնկոյս յորդանանու յա-
 28 րեւելից: * Այս է ժառանգութի որդւոցն գաղայ ը-
 տոհմից իւրեանց. ըստ քաղաքաց նց՝ և ագարակք նզ-
 29 ցին: * Եւ ետ մովսէս կիսոյ ցեղին մանասէի. և եղև
 կիսոյ ցեղի որդւոցն մանասէի, ը տոհմից իւրեանց:
 30 * և եղին սահմանք նց՝ 'ի մանայեմայ, և Թմ բաւան.
 և Թմ Թագաւորութին ովքայ արքայի բաւանու, և
 Թմ աւանք յայիրայ, որ են 'ի բաւանառաւանի. վաթ-
 31 սուն քաղաք: * և կէս գաղաազու, և յասաարովթ, և
 յեգրայիկն, քաղաք Թագաւորութին ովքայ 'ի բաւա-
 նաւանի: Եւ տաւան որդւոցն մաքիրայ որդւոյ մագ-
 նասէի, և կիսոյ որդւոցն մանասէի ըստ տոհմից իւր-
 32 եանց: * Սղբն են զորս ժառանգեցողց մովսէս յայն-
 կոյս յորդանանու յաւաթովթ մովաք յայնմ կողմանէ յոր
 33 գանանու հանգէպ երկրոյի յարեւելից: * Եւ ցեղին
 զեւայ ոչ ետ մովսէս ժառանգութի. զի ար Թմ Ելի
 ինքնին է ժառանգութի նց՝ ուղ խաւեցաւ ընդ նս:

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 Եւ սղբն են որ ժառանգեցուցին որդւոցն Ելի յերկ-
 բին քանանացւոյ, որոց ժառանգեցուցին: Եւ
 զԷազար քահանայ, և յետու նաւեան, և իլիանք նա-
 հա.

(25) Օրինակի Գ. Մինչև արուր, որ է յանգիման ուար-
 քայ: (27) 'ի լուս'. 'ի վերայ յեմակն' նշանակի ծործոր. զոր
 անակ 'ի ներս տաւու գրէն. Եւ 'ի ծործորն յեմակն: Ուր
 օրինակի Գ. անի. Եւ ցամակն Թիւթարիմ և բեթարամ:
 (30) Ուսակ. Սահմանք նոցա 'ի մայեմիմայ: (31) Բաւա-
 Եւ կիսոյ ցեղին որդւոցն մանասէի ը տոհմիցն Ելի:

Հասանաւ թէ ցեղից որդւոցն իլի : * և զինչպէս Թաւ 2
 ճանգընուցին . զոր օրինակ պատուիրեաց Թր'ի ձեռն
 յետուայ, իննեցունց ցեղիցն, և կիսոյ ցեղին : * Բան 3
 զի ետ մովսէս Ժառանգու թի երկուց ցեղիցն և կիսոյ
 ցեղին յայնկոյս յորդանանու : Եւ զևազուցն, ոչ ետ
 Ժառանգու թի' ի մէջ նշ : * Զի էին որդիքն յովանգու 4
 երկու ցեղք, մանասէ և եփրեմ . և ոչ տուաւ բաժին
 յերկրին զևազուցն, այլ քաղաքք բնակելոյ, և զա
 տուցեալս ըստ նոցին, խաշանց նոցա : * զորօրինակ 5
 պատուիրեաց Թր մովսիսի, նոյնպէս արարին որդիքն
 իլի . և բաժանեցին զերկիրն :

ԻԱ * Եւ մատեան որդիքն յաւգայ առ յետու 'ի գաղղա 6
 զայ . և ասէ ցնա քաղէք յեփոնեայ կենեղեան . գու
 ինքնին գիտեա զբանն՝ զոր խօսեցաւ Թր ընդ մովսիսի
 առնն իյ՝ զի իմ և զի քո 'ի կաղէսբառնեա : * զի քա 7
 ռասնամայէի ես, յորժամ առաքեաց զիս մովսէս Թա
 ուայ Թն 'ի կաղէսբառնեայ լրտեսել զերկիրն . և բե 8
 րաք նմա զբոյց ըստ մտաց նր : * Բայց եղբարքն իմ
 որ ելին ընդիս՝ թիւրեցին զմիտս Ժողովրդեանն . քաղց 9
 ես յաւելայ երթալ զհետ Թն իմոյ : * և երգուաւ
 մովսէս յաւուր յայնմիկ և ասէ . յերկիրն յոր հասեր՝
 քեզ լիցի 'ի Ժառանգու թի և որդւոց քոց յաւիտեան . 10
 զի յաւելայ երթալ զհետ Թն իմոյ : * Եւ արդ կե
 րակրեաց զիս Թր ոեզ առաց՝ այս ամբ քառասներորդ
 հինգերորդ է՝ յորմէհեան խօսեցաւ Թր զբանս զայս 11
 ընդ մովսիսի . և շքեցաւ իէլ յանապատին : Եւ արգ
 աւասիկ եմ ես այսօր ամաց ու թնուռն և հնգից . * և 12
 կարող եմ այսօր՝ ոեզ յորժամ առաքեաց զիս մովսէս,
 նոյնպէս և արգ կարող եմ մտանել և ելանել 'ի պա
 տերազմ : * Եւ այժմ ինգրեմ 'ի քէն զեռանն զայն՝ 13
 ոեզ առաց Թր յաւուր յայնմիկ . զի գու ինքնին լուսոր
 զբանս զայս յաւուր յայնմիկ : և արգ աւասիկ եմ
 կիմբ եմ անդ, և քաղաքք ամուրք և մեծամեծք . արդ 14
 եթէ Թր ընդիս է՝ ստաակեցից զնս որպէս ասաց ինձ
 Թր : * Եւ օրհնեաց զնա յետու . և ետ զբերուն քա 15
 զերայ որդւոյ յեփոնեայ կենեղազուլ 'ի Ժառանգու
 թի : * Ան այնորիկ եղև քերրոն քաղերայ որդւոյ յե
 փոնեայ կենեղազուլ 'ի Ժառանգու թի . զի երթալոյ նի
 զհետ հրամանի Թն իմ իլի : * և անուն քերրոնի էր 15
 յաւ

Գլ. ԺԳ. (3) Ոմն . Երկուցունց ցեղիցն և կի' : (6) Յե
 բնաիկն . Առ յետու 'ի գաղղա . և ասէ ցնա քաղէք :
 (7) Ոմն . Զի քառասուն ամաց էի : (9) Ոմն . Յեր
 կիրն զոր հասեր : (12) Բեզ . Ոեզ և առաց ինձ Թր :
 (14) Յեբնաիկ . Որդւոյ յեփոնեայ : (15) Ոմն . յատր

յառաջ քաղաք՝ արքայ։ Նա էր մայր քաղաքաց նա-
կիմանցն։ և երկիրն գաղարեայ ի պատերազմէ։

ԳԼ. ԺԵ.

1 Եւ եղեն սահմանք ցեղից որդւոցն յուզայ, ըստ
տոհմի իւրեանց ի սահմանացն եզրամեկեւոց, ի
2 սինն անապատէ մինչև ի կազէս, * Եւ հարաւակողմն. և
եղեն նց սահմանք ի հարաւոյ մինչև յեզր ծովուն ազ-
3 ւոյ, ի սարոյն որ իջանէ ի հարաւակողմն. * և անցաւ
նէն մինչև ի գառ ի վայրին ակրաբիմայ, և պատին զսկ-
նաբաւ, և վերանան ի հարաւոյ ցկազէսբառնեաւ, և
եղանեն ի հոփն, և ձգին առ ագգարաւ, և պատին առ
4 արեւմուտքն կազեսայ։ * և երթան ցառեմանա, և հա-
նեն մինչև ցձորն եգիպտացւոց. և եղիցին նորա ելք
սահմանացն ընդ ծովակողմն։ Եւ նա նց սահմանք ի
5 հարաւոյ։ * Եւ սահմանք յարևելից Թա՛մ ծափն ազի,
մինչև ցեղոն յորգանանու։ Եւ սահմանք նց ընդ հիւս-
6 ւսի. ի սարոյ ծովուն և յեզերէ յորգանանու. * հա-
տանեն սահմանքն ի բէթազզա, և շրջին առ հիւսւսով
ցրէթարաբու, և վերանան սահմանքն առ բեռփն վի-
7 մաւ որդւոցն ուսգինի։ * և ելանեն սահմանքն առ
չորրորդ մասամբ ձորոյն պթովայ. և ընդ հարաւա-
կողմն, և իջանեն ի գաղգազ, որ է հանգեպ մառու-
ցին եզրամիս, և ընդ հարաւակողմն. և հասանէ սահ-
մանն ի ըլուր արեգ ազբեր. և եղիցին նոցա ելք, ազ-
8 բերն ուղիկայ։ * և ելանեն սահմանքն ի ձոր որդ-
ւոցն ենովմայ ի թիկանց յերուսայ ի հարաւոյ, մինչ է
երուսասդէմ։ և հասանեն սահմանքն ի գլուխ լեբնին՝
որ է հանգեպ ձորոյն ենովմայ ի ծովակոյս կողմանէ՝
9 որ է յեզեր երեքին ռափայնոց ընդ հիւսւսի։ * Եւ
հաւ

15 համարիս. ի պատերազմէ, յաւելան զԲա՛նա պա. Եւ
ազամ մեծն ննջեալ ի մէջ ակայիցն։

ԳԼ. ԺԵ. (1) Եւ. Սահմանք ցեղի... ըստ տոհմից։
(1) Ո՛հնդ. ի սահմանացն սիգունացւոցն։ (2) Եւ. Ընդ
հարաւակողմն, և եղեն։ (3) իւրա՛. ի գառ ի վերին
ակրաբիմ. հոսայտն ոհանց ի քնափ։ (3) իւրա՛. Եւ ելաւ
նէն ի հոփ, և ձգին. ուր ոհնդ ունին. ի հոփն։ (4) Ո՛-
հնդ. Եւ երթան յասեմնայ... և եղիցին նք ելք սահման։
(7) Ո՛հնդ. Հանգեպ մառուցին որդւիմայ։ (8) Եւ. Եւ
հանեն սահմանքն ի գլուխ։ (9) իւրա՛. Եւ հասանէ
սահմանն։ ուր ոհնդ ունին. հասանէ։ (9) Ո՛հնդ. Զորոյն
նափոնայ, և հասանէ ի լեռանն եփրեմի ի գայի։ (9) ի-
ւրա՛. Եւ հանէ լեռն ի բաղաւ. այն է։

հանձնե՛ տահմանն 'ի գլխոյ լերինն յապարք ջրոյն ամօժ-
 թայ, և հատանէ լեռանն եփրեմի 'ի գայի. և հանէ
 սահմանն 'ի բաաղ. այն է քաղաք յարիմայ: * Եւ պա- 10
 տի սահմանն 'ի բաաղայ ընդ ծովակողմն 'ասարէս 'ի
 լեռանն սէիր, և պատի զԹիկամիք քաղաքին յարիմայ
 'ի հիււտայ. այն է քաղաքն. և իջուցանէ յարեգ քա-
 ղաք, և անցանէ 'ի հարաւ: * և հատանէ սահմանն 'ի 11
 Թիկանց ակեղարունի ընդ հիւսւտի: և հանեն սահմանքն
 'ի տաղբայոյնայ, և անցանեն առ լերամբ երկրին բաա-
 ղայ, և հատանեն ցաբեղ: և եղիցին ելք սահմանոց
 նց ընդ ծովակողմն. * և դասմանն նց 'ի ծովէ՝ ծովն 12
 մեծ դասանեն: Այս են սահմանք որդւոցն յուգայ
 չարլանակի, ըստ տոհմոց իւրեանց: * Եւ քաղեալայ 13
 օրդւոյ յեփոնեայ մտ բաժին 'ի մէջ որդւոցն յուգայ
 հրամանաւ իւր. և ետ նմա յետեւ զքաղաքն արբոկ,
 զմայր քաղաքացն ենակայ, այն է քերթն: * և սատա- 14
 կեաց զնոսա անտի քաղէր որդի յեփոնեայ, զերիս որդի
 գիսն ենակայ, զուսի, զԹոփնայի, և զաբիման, ըզ-
 ծնունդս ենակայ: * Եւ ել անտի քաղէր 'ի զիւր բնակ 15
 ջացն դարերայ. և անուն դարերայ՝ եր յառաջագոյն
 քաղաք նամակայ: * Եւ ասէ քաղէր. որ դը ապէ ըզ- 16
 քաղաքն նամակայ, և անբնայն նմա, ասց նմա զառ-
 քա գուտար իմ կնուծն: * Եւ աս զնա գոթոնիէլ 17
 օրդի կենդի, եղբայր քաղեալայ կրտսերի. և ետ նմա
 զառքա գուտար իւր կնուծն: * Եւ եղև յերթանն նի 18
 խորհեցաւ ընդ նա՝ և ասէ. խնդրեցից 'ի հօրէ իմմէ
 ազգարանի: և աղաղակեաց յիշոյ անտի: և ասէ ցնա քա-
 ղէր՝ զի՛ քեզ: * և ասէ ցնա. ամբ ինչ օրհնուի. զի 19
 յերկիր նազեր ետուր զիս, առւր ինչ գողալծանայիմ:
 և ետ նմա քաղէր զգողալծն զերին՝ և զգողալծն ներք-
 քին: * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն յուգայ, 20
 ը տոհմոց իւրեանց: * Եւ եղեն նց քաղաքք: քաղաք 21
 առաջին ցեղի որդւոցն յուգայ 'ի սահմանս եղոմայ
 յառաջատին: Կաբեղէզ, և երբային և յազուր. * և 22
 կինա, և գէմոնա, և ազադա. * և կադէս, և իթնան 23
 զի՛ ժ.

(11) Ո՛հնէ. Եւ հատանէ սահմանն... և հանեն սահմանքն
 'ի սաղարոնայ... և հատանեն ցաբեղ. Իմ, յաբնաղ:
 (13) Ո՛հնէ. Արբոկ, որ է մայր քա՛: (15) (16) Ո՛հնէ.
 Բաղաք նամակայ: Զքաղաքն նամակայ. Իմ, ամբ
 կայ: (17) Ո՛հնէ. Եղբայր քաղեալայ կրտսերի... զառքա
 գուտար կնուծն նի: (18) Ո՛հնէ. Խորհեցաւ ինչ նմ և
 ասէ: (18) Այս. Եւ ասէ ցնա... զի՛ է քեզ: (19) Ո՛հնէ.
 Զի յերկիրն ազեր ետուր... զգողալծանայիմ: (21) Ո՛հ-
 նէ. Եւ եղեն նոքա քաղաքք... կապեղ, և եզ:

24 զիփ . * և տեղէմ . և քաղաքով . * և քաղաքն տսերոն ,
 25 այն է ասովր : * Ամամ , և սամաս , և մովսղա . * և
 28 տսերդագգա , և բեթփաղէթ . * և ասարսուղա , և
 29 բերասրէէ . և աւանք նյ , և ագարակք նյ : * Բաւ
 30 զա , և աւիմ , և ասեմ : * և եղթովկազ , և քուզ , և
 31 երամ , * և սիկեղէկ , և մագերենա , և սանսաննա . * և
 32 զամովթ , և սեղէմի , և ռեմն . քաղաքք քսանկինն և
 33 աւանք նյ : * Ի գաղատայրոս , եսթաւուզ , և ասրաս ,
 34 և աւան : * և ասման , և զանով , և ագիւթեմ , և Ե
 35 նայիմ , * և յերիմութ , և ռգողամ , և ներմա , և սզ
 36 քով , և աղեկա : * և սարգարիմ , և գաղերա . և ա
 37 գարակք նյ . քաղաքք չորեքասանք և աւանք նոցա :
 37 * Անան , և ազասա , և մակդաղազ . * և գաղտան ,
 38 և մասիա , և յերթրայեղ : * և զպիս , և բաղկաթ , և
 39 ազղոմ , * և քարբա , և զամաս , և քասղոմ , * և գա
 40 դերովթ , և բեթդագոն , և նովմա , և մակեղազ . քա
 42 ղաքք վեշտասան և աւանք նյ : * Ղերնա , և աթեր ,
 43 * և յեփթա , և ասաննա , և նեսիբ , * և կիկիա , և ա
 44 քեղիբ , և մարեսա , և եղեմովթ . քաղաքք ինն , և աւանք
 45 նյ : * Աղկարոն , և աւանք նյ , և ագարակք նյ : * և
 46 յաղկարոնէ յեմն , և նա՛ տրուարձանք աղգարովկայ .
 47 և աւանք նյ և ագարակք նյ : * Գաղա , և աւանք նյ
 և ագարակք նոցա , մինչև ցէեղեղասան եգիպտոսի . և
 48 ծովն մեծ դատուցանէ : * Եւ ի յեանովայրսն՝ սափիր ,
 49 և յեթեր , և սովքով : * և գեննա . և լեառնն ահիբ
 50 ման . և քաղաքն նամակայ . այն է դարիբ : * և անովթ ,
 51 և եսթեմովթ , և անիմ . * և գառոմ , և քիբառն , և գե
 52 ղոն . քաղաքք մեասասան , և աւանք նյ : * Երեր , և և
 53 սան . և երուամ . * և յանուամ , և բեթթա փուէ , և
 54 ափուկա . * և քամմատա . և քաղաքն արբակ . այն է
 55 քերան , և սիովր . քաղաքք ինն , և աւանք նյ : * Մո
 56 լոն , և քերմէզ , և զիփ , և յետա . * և յեղրայեղ , և
 57 յեկաս , և զանովանկիմ , * և դաբաս , և թամնա . քա
 ղա

(23) Ոսկան յաիւստիով . Եւ կազէս և սոր , և իթնամ :
 Չիփ , և տեղեմ : ռոյ ռան . Իթնաղիփ : (25) Ոսկան յաիւստ
 Եսերոն , իսթիբ , և Երմ , այն է ա՛ : (30) Ոսկան . Եւ եր
 Թովկա և քսիզ , և եր՛ : (32) Ոսկան . Եւ սեղէմի , և այն ,
 և անման : Ուր ռան . Եւ սեղէմ : (34) Ոսկան . Եւ ռա
 ման և զանով : (42) Ոսկան . Եւ աթեր և սան : (46) Ռ
 փան . Արուարձանք ասղովթայ : (53) Ոսկան . Եւ բեթ
 փափուէ , և ասիա : (56) (57) Ոսկան . Եւ յեղրայեղ և
 յեկիւամ , և զանովանկիմ : Ուր ռան . և զանովա : Ե
 կիմ . և դաբաս . գիբնա . և թամնա . քաղաքք մետա
 սան . և աւանք նյ :

զարք ինն, և աւանք նց: * Աղուղ, և բեթաուր, և գե 58
 գովք, * և մարովթ, և բեթանովթ, և եղթեկեն. քա 59
 զարք վեց, և աւանք նց: Թեկով, և եփրաթա. այն է
 բեթէաշէմ, և բազովք, և ետամ, և կուղովն, և տա
 տափ, և սովքէս, և կարէմ, և գաղղիմ, և բեթեր. և
 մանդրով: քաղարք մեռասան, և աւանք նոցա: * Կա 60
 ըխթաադ. նա է քաղարք յարիմայ, և արաբա. քա
 ղարք երկու, և աւանք նց, և ազարակք իւրեանց:
 * Բեթբարգիս, և բեթարաբա, և մագովն, և սով 61
 քովա: * և ներսան. և քաղարք ազաիցն, և ենդագիս. 62
 քաղարք եւթն, և աւանք նց: * Եւ յերուսաղէն բնա 63
 կեալ էր յէմ, և ոչ կարացին որդիքն յաւայ մարտնչել
 ընդ նս. և բնակեցան յերուսաղէն ընդ որդիսն յաւ
 գայ յէմ մինչև ցայսօր:

ԳԼ. ԺԶ.

Եւ եղեն որդւոցն յովսեփայ սահմանք, 'ի յորգա 1
 նանէ հանգէս երիբոյի, 'ի ջոյ անտի որ հան
 գէս երիբոյի, յարեւելից ընդ անապատն. և ամբառ
 նան յերիբովէ 'ի լեւանակողմանապատին 'ի բեթեղուղ: 2
 * և ելանէ 'ի բեթեղուղայ, և անցանն առ սահմա 3
 նոցն արքիաաարովթայ: * Եւ ելանն ընդ ծովակողմն 4
 'ի սահմանն յեփաղթայ, մինչև ցտահմանս բեթոր
 նայ ներքնոյ, և մինչև ցգաղեր. և եղեցին եւջ նց 5
 ծովակողմն: * և ժառանգեցին որդիքն յովսեփայ. եփ 6
 բեմ և մանասէ: * Եւ եղեն սահմանք որդւոցն եփեր
 մայ բառ ասիմից իւրեանց: և եղեն սահմանք ժառան
 գութն նց, յարեւելից՝ աստարովթ, և ազար, մինչև
 ցրեթորոնն վերին, և ցգաղեր: * և անցանն սահ 6
 մանքն ընդ ծովակողմն 'ի քամովթ 'ի հիւստոյ, և պա
 տի

(59) Ոման. Եւ սովքէս և կարեմ: (61) Ոման. Բեթ
 գարգիս. և մագովն. և մանայ և սովքովայ: (62) Օ
 բնալ Ժ. Եւ ներքան, և քաղարք ազաիցն, և ենդագի:
 (63) Ոման. Որդիք ելի մարտնչել ը նս:
 Գլ. ԺԶ. (1) 'ի բէմ անտի. Երիբոյի, 'ի յոյ անտի որ հան
 գէս երիբոյի. յարեւելից: (1) Ոման. Եւ ամբառնայր 'ի
 յերիբովէ 'ի լեւանակողմ: (3) 'ի լան. Եւ ելանն ը
 լեւանակողմն. համայն սմանց 'ի բնա: (3) Ոման. Եւջ նց
 ը ձախակողմն: (5) Ոման. Յարեւելից աստարովթ. և
 թարովթ: (5) 'ի լան. Եւ ցգաղար: և ցգաղեր
 բայ: (6) Աստ. 'ի մարովթ 'ի հիւս: (6) Բէմ. 'ի
 Թեանթեւով: և օբնալ Ժ. 'ի Թարեւաթեւով, և
 անցցէ յարեւելից:

ԻԸ

տիցի սահմանն ընդ արեւելս 'ի Թենաթսելով. և անցա
 7 նէ յարեւելից առ յանովաւ: * և իջնէ յանովայ յաստա
 րովթ, և 'ի նաարաթա. և աւանք նց: Եւ անցցեն առ
 8 երիքոյիւ, և հանցեն 'ի յորգանան. * և 'ի Թափուեա
 անցցեն սահմանքն 'ի Ծովակողմն 'ի հեղեղատն կանայ.
 և եղիցին ելք նր 'ի Ծովակողմն: Այս է ժառանգու
 9 թի ցեղի որդւոցն եփրեմի ընտոհմից իւրեանց: * Եւ
 քաղաքն զառուցեալք որդւոցն եփրեմի, 'ի մէջ ժա
 10 ւանգութե որդւոցն մանասէի: և ամ քաղաքք և ա
 կեալ 'ի գաղեր. և բնակէր քանանացին 'ի մէջ եփրե
 մայ մինչև ցայսօր: Մինչև ել փարաւոն արքայ եգիպ
 տացւոց և առ զքաղաքն և այրեաց զնա հրով. և ըզ
 քանանացին և զփերեզացին զբնակեալն 'ի գաղեր խո
 տեաց. և ետ զնա փարաւոն պաշտական գասեր իւ
 րում. և եղեն ծառայք հարկատուք:

ԳԼ. ԺԵ.

1 Եւ եղեն սահմանք ցեղի որդւոցն մանասէի. զի նա
 էր անգրանիկ յովսեփայ, մաքիրայ անգրանկանն
 մանասէի հօր գաղաաբու, քանզի այր պատերազմօղ
 2 էր, գաղաաբայինն 'ի բառանաստան: * Եւ եղև այլոց
 որդւոցն մանասէի, ըստ տոհմից իւրեանց, որդւոցն
 աքիւղերայ, և որդւոցն քեզիւայ, և որդւոցն երիէղ
 եայ, և որդւոցն եբեմայ, և որդւոցն սեմիրայայ, և
 որդւոցն ոփերայ: Աղբա են որդիք մանասէի որդւոյ
 3 յովսեփայ արուք ըստ տոհմից իւրեանց: * Եւ սաղ
 պաաբայ, որդւոյ ոփերայ, որդւոյ գաղաաբու, որդ
 ւոյ մաքիրայ, որդւոյ մանասէի, մէ գոյին նր ուստերք,
 տյլ գասերք: Եւ այս են անուանք գասերացն սաղ
 պաաբայ. մասաղա, և նուա, և էգլա, և մեգլա, և Թեր
 4 սա: * Ապցին առաջն եղեազարու քահանայի, և առա
 ջի յեսուայ որդւոյ նաւեայ, և առաջն իշխանացն և
 ասն: Աճ պատուիրեաց 'ի ձեռն մովսիսի տալ մեզ
 ժառանգութի 'ի մէջ եղբարց մերոց. և տեսաւ նց ժա
 ւան

(7) Բաղաս. Զանովայ յատարովթ. Իմ, յամարովթ:
 (10) Օրէնալ Ժ. Եւ զբնակեալս 'ի գաղեր խոցոտեաց,
 և ետ: (10) Ոման. Պաշտատական. Իմ, պաշտատական: և
 ոման. Պաշտատական: Ուրէնալ ոման, Ծառայք հարկա
 տուք: և ոման. Հարկաւորք:

ԳԼ. ԺԵ. (1) Ոման. Անգրանիկ մանասէի... և գա
 ղաաբինն և բառանաստանի: (2) Ոման. Եւ որդւոցն
 սեմիրայ, և որդւոցն սեմիրայ:

ԻԹ

Ff

ուսնգուի հրամանաւ ան 'ի մէջ եղբարց հօր իւրեանց :
 * Եւ ել վիճակ մանասէի գաշան զարեկայ, և գաղա 5
 դի, և բասարա, որ է յայնկոյս յորգանանու : * Զի 6
 գոտեքը որդւոց մանասէի ժառանգեցին վիճակ 'ի մէջ
 եղբարց իւրեանց . և երկիրն գաղաագու եղև որդւոցն
 մանասէի մնացելոցն : * Եւ եղեն սահմանք որդւոցն 7
 մանասէի, յասերմաքով(Թայ, որ է հանդէպ սեքեմայ, և
 եր(Թան սահմանքն ցլամին, և ցլատե՛ք և յաղբուրն (Թափ
 Թով(Թայ . մանասէի եղլցի երկիր (Թափ(Թով(Թայ : * և 8
 Թափ(Թով(Թա 'ի սահմանս մանասէի որդւոցն եփրե-
 մայ : * և իլանեն սահմանքն 'ի ձորն կանայի ընդ հա 9
 րաւակողմն հանդէպ ձորոյն յայիրայ . և բւեկնին եփ .
 րեմայ 'ի մէջ քաղաքին մանասէի : Եւ սահմանք մանա 10
 սէի ք հիււսւսի ցհեղեղաան : և եղլցին նր ելք ծովն,
 * 'ի հարաւակողմն կուսէ եփրեմայ, և 'ի հիււսւսայ մա 10
 նասէի . և եղլցի ծովն սահման նց : և յասեր յար 'ի
 ցեն 'ի հիււսւսոյ կողմանէ . և յիսաքար՝ յարեւելից կող-
 մանէ : * և եղլցի մանասէ ընդ իսաքար և ընդ ասեր : 11
 Բե(Թսան, և աւանք նց . և ամբղան և դատեքը նորա :
 բնակիչք ենգողբայ, և աւանք նր . և բնակիչք մակեղ-
 գովայ, և աւանք նր . և բնակիչք ասնաբայ, և աւանք 12
 նր . և երրորդ նափե(Թայ, և աւանք նր : * Եւ ոչ կա
 րացին որդիք մանասէի սատակել զքաղաքն զայնու
 սիկ : և սկսաւ քանանացին բնակել լիւրկրին յայնմիկ :
 * Եւ եղև իբրեւ յաղ(Թահարեցին որդիքն իլի, արարին 13
 զքանանացին հնազանդա . բայց սատակելով ոչ սատա-
 կեցին զնն : * Ընդդէմ դարձան որդիք յովսեփայ յե 14
 ստայ՝ և ասին . ընդէր ժառանգեցուցեր մեզ մի ժա-
 ռանգու(Թի և մի վիճակ . և ես ժողովուրդ բազում
 եմ . և Թժ օրհնեաց զիս : * Ասէ ցնոսա յեսու . ե(Թէ 15
 ժողովուրդ բազում ես գու, ել յանտառն՝ և որբեմ
 գու քեզ զերկիրն, զփերեղացիսն և զուսփայինսն : Ե-
 Թէ նեզ իցէ քեզ լեառնգ եփրեմի : * Եւ ասեն որ 16
 գիքն յովսեփայ, չէ մեզ բաւական լեառնն եփրեմայ :
 և անգ ընտիր ընտիրք երիվարաց, և զէն Թժ քանա-
 նայ .

(5) Ոման . վիճակն մանասէի 'ի գաշան գարեկայ 'ի
 գաղգադի 'ի բանանայ, որ է : (7) Բեդ . Յատերմաք-
 Թով(Թայ, որ է հանդէպ սիմայ . Ի՛մ սեքեմայ : (7) Յօ-
 րիմայի պատեղ . Եւ եր(Թան սահ : (9) Ոման . Եւ իջ-
 ցան ասհ : ... ձորոյն յայիրայի և բւեկին եփրեմի . ... ընդ
 հիւսիսոյ հեղեղաան : (10) Ոման . Եւ յասեր յարեցեն .
 Իմ, յարեացին : (11) Ոման . Եւ երրորդ ագե(Թայ, և ա՛ :
 (14) Ոման . Զի ես ժողովուրդ բազում եմ : (16) Ոման .
 Եւ զէնք Թժ քանանացւոց բնակեացի յերկրի իմում

- նազեցն բնակելոյ յերկրի իմում ընդիս . 'ի բնութան և'
 17 յաւանս նր, և 'ի ձորն յեղբայրէի : * Եւ խօսեցաւ յե-
 սու ընդ որդիան յովսեփայ, ընդ եփրեմի . և ընդ մա-
 նասէի' և ասէ . Թէ ժողովուրդ բազում ես գաւ, և
 18 զորուի բազում ունիա . մի լիցի քեզ մի վիճակ . * ան-
 տառն եղիցի քեզ, զի անտառ է և սրբեացես զնա . և
 եղիցին քեզ եւք նր յորժամ սառապնացես զքանանա-
 ցին : զի Թէպէս և երկվարք ընաթիւք իցեն նր, և զգ-
 րագոյն քան զքեզ իցէ, գու յաղթահարեսցես զնա :

ԳԼ ԺԸ .

- 1 Եւ եկեղեցացաւ ամ ժողովուրդ որդւոցն Ելի 'ի ԻԲ
 սելով, և կանգնեցին անդ զխորանն վկայութե .
 2 և երկիրն նուաճեցաւ 'ի նոցանէ : * Եւ մնացին որ-
 3 գիքն Ելի' և ոչ ժառանգեցին եւթն ցեղն : * Եւ ասէ
 ցնոսա յեսու . մինչև յերբ մեղկիցէք չմասնել ժառան-
 4 գեւ զերկիրն զոր ետ ձեզ Թոր ձծ հարցն մերոց : * Թորք
 ինձ եթիս արս 'ի ցեղէ, և առաքեցից զնա, և յարու-
 ցեալ անցանիցեն ընդ երկիրն, և գրեացեն զնա առաջի
 իմ' Թէ ոչ ոյարտ իցէ բաժանել զնա : Եւ եկին առ
 5 նա : * և բաժանեաց նց եւթն մասն : Յուգայ կացցէ
 նց սահման 'ի հարաւոյ . և որդիքն յովսեփայ կացցեն
 6 'ի սահմանս իւրեանց 'ի հիւսւոյ : * և գուք բաժանե-
 ցէք զերկիրն եւթն բաժին' և բերէք առիս այսր . և
 7 հանից ձեզ վիճակ աստ առաջի' ան նայ : * Զի ոչ գոյ
 ընդ ձեզ բաժին որդւոցն զեւայ . զի քահանայութիւն
 է բաժին նր : և գադ, և ռուբէն, և կէս ցեղին մասա-
 սէի առին զժառանգութի իւրեանց յայնկոյս յորդա-
 8 նանու յարեւել' զոր ետ նց մովսէս ժառայ ան : * և
 յարուցեալ արքն գնացին : Եւ պատուիրեաց յեսու-
 արանցն երթելոց աշխարհագրիտեւ զերկիրն . և ասէ .
 անցէք զնացէք և աշխարհագրիտեցէք զերկիրն, և ե-
 կեսիք առիս այսր . և հանից ձեզ վիճակս առաջի' ան
 'ի

ընդիս 'ի բնութան և յաւանակուրայ 'ի ձորն յեղբայրէի :
 (16) Յորիսպին պոխտեր . Եւ յաւանս նորա : (18) Ոմանս .
 Յորժամ կոտորես զքանանացին . . ընաթիւք իցեն նց . .
 յաղթահարեսցես նմա :

ԳԼ ԺԵ . (3) Ոմանս . Մինչև յերբ մեղկիցիք : (4) Ոմանս .
 Տուք 'ի ձէնք երիս արս . . անցցեն ընդ եր' . . որպէս
 պարտ է բա' : (5) Ոմանս . կացցէ նց մասն 'ի հարաւոյ :
 (6) Ոմանս . Առաջի ան նայ մերոյ : (7) Ոմանս . Զի ոչ է
 ք ձեզ բաժին . . յարեւելից . զի ետ նց մով' : (8) Ոմանս .
 երթալոց աշխարհագրիտեւ . . և ելք առիս այսր :

'ի սեզով: * Եւ գնացին արքն եւ շրջեցան ընդ երկիրն, 9
 եւ աշխարհագրեցին զերկիրն, եւ տնօրն գնաւ. եւ գրեցին
 ըստ քաղաքաց իւրեանց եւ թն բաժին 'ի մասե-
 նի. եւ բերին առ յեսու. 'ի բանակն 'ի սեզով: * Եւ արե 10
 նց յեսու զիճակ 'ի սեզով առաջի ան, եւ բաժանեաց
 անգ. զերկիրն որդւոցն ելի՝ ըստ բաժանմանց իւրեանց:
 * Եւ ել նախ զիճակն բնիսամինի ըստ անգ. իւրեանց. 11
 եւ եին սահմանք զիճակի նոցա 'ի մէջ յուզայ՝ եւ 'ի մէջ
 որդւոցն յովսեփայ: * Եւ եզեն սահմանք նց 'ի հիւս- 12
 տայ յորդանանու. եւ ամբարձցին սահմանքն 'ի հարա-
 ւոյ երեքոյն ընդ հիւստի, եւ ամբարձցին 'ի լեռանն
 ընդ Ծովակոզմն. եւ եզիցին նր եւ լք մարգարայինն բե- 13
 թաւան. * Եւ անցցեն անախ սահմանքն զուզայ 'ի Թի-
 կանց զուզայ 'ի հարաւոյ կոզմանէ, այն է բեթէզ: Եւ
 իջցեն սահմանքն զաստարով թաղարայ 'ի լեռնակոզմն, 14
 որ է 'ի հարաւոյ բեթարոնայ ներքնոյ: * Եւ անցցեն
 սահմանքն եւ պատեացեն առ եզերքն որ հայի ը Ծով
 'ի հարաւոյ, 'ի լեռնէն որ հանգէպ բեթարոնի է ընդ
 հարաւոյ: Եւ եզիցին նր եւ լք 'ի կարիսթաաղ լայն է
 կարիսթարիմ քաղաք որդւոցն յուզայ. եւ այն է եզք 15
 ընդ Ծովակոզմն, * Եւ եզք ընդ հարաւ յեզերէ կարիսթ-
 քաաղայ. եւ անցանեն սահմանքն 'ի գային, եւ եզցեն յաղ- 16
 բեւր ջրոցն նախ թովայ: * Եւ իջցեն սահմանքն յեզք
 լեւրինն՝ որ է յանգիման հովտացն որդւոցն ենովմայ,
 որ է մասն ենակայ՝ աւաղայնոցն 'ի հիւստի. եւ իջցեն
 'ի գայի ենովմայ 'ի Թիկանց յեռուսայ 'ի հարաւոյ. եւ 17
 իջցեն յաղբերն ուղղեզայ: * Եւ հատցեն ընդ հիւս-
 տի, եւ անցցեն յաղբերն 'ի բեթսամիւս, * Եւ պատեւ 18
 ցին առ գալիլէով թաւ. որ է հանգէպ զառիվերին եւ
 գովմենեաւ. եւ իջցեն 'ի զէմն բաան, որդւոյ ուղբինի,
 եւ անցցեն 'ի Թիկանց բեթարաբա 'ի հիւստայ. եւ իջցեն
 յարաբիա: * Եւ իջցեն սահմանքն 'ի Թիկանց բեթագ- 19
 զայ 'ի հիւստայ Ծովու. եւ եզիցին եւ լք սահմանացն 'ի
 սար Ծովուն աղւոյ 'ի հիւստայ, եւ յեզք յորդանանու
 'ի հարաւոյ: * Այս են սահմանք նց 'ի հարաւոյ, եւ 20
 յորդանան զատուցանէ 'ի կոզմանէ արեւելից: Այս է
 ժառանգութի որդւոցն բնիսամինի. եւ սահմանք նց
 շուր

(11) Ոման. Եւ ել զիճակն նախ ցեղին բնիսամին. . . Եւ
 զին սահմանքն զիճակն նց: (14) Օրինակի. Ա. Եւ զամբարն
 որ հայի ը: (15) Օրինակի. Բաղբեր ջրոցն նախնեայ:
 (17) Ոման. Բաղբերն 'ի սամիր: (18) Ոման. Եւ պա-
 տեացեն առ գալիլէով թայ. . . . 'ի զէմն բաամ որդւոցն
 ուղբ: (18) (19) Ոման յաւելու. Եւ իջցեն 'ի արաբայ:
 Անի. անցի սահմանքն:

- 21 չմեղանալի լը տոհմից իւրեանց : * Եւ եղին քաղաք
ցեղի որդւոցն բենիամինի ըստ տոհմից իւրեանց : 22
22 րիբով, և բեթազզա, և ամենգաւսիմ, * և բեթարա,
23 բայ, և սեմարիմ, և բեթէզ. * և աւիմ, և ափրա, և
24 արփա : * և կարեմ, և քափերամին, և գաբաա : * քա
25 ղաքք երկոտասան և աւանք նց : * Գաբաւոն, և ռամ
26 մա, և բերովթ, * և մասփա, և ֆիփիրա, և ամուաա,
27 * և ռէկէմ, և յերփայէլ, և թարազա : * և սեւադէփ,
28 և յերուս'այն է երուուդէմ. և գաբաաթ. և քաղաքն
29 արեմ. քաղաքք երկոտասան, և աւանք նց : Այս է
ժառանգուի որդւոցն բենիամինի լը տոհմից իւրեանց :

ԴԼ. ԺԹ.

- 1 Եւ ել երրորդ վիճակն շմաւոնի ցեղի որդւոցն շմա
ւոնի ըստ տոհմից իւրեանց : և եղև ժառանգուի
2 նց'ի մէջ վիճակի որդւոցն յուգայի : * Եւ եղև վիճակ
3 նց, բերսաբէէ, և սաբէէ, և մովղադա, * և ասեբուու
4 աղ, և բաթուղ, և բովզա, և ասում, * և էղթուգաագ,
5 և երմա. * և սիկեդա, և բեթամ, և մարբարովթ, և
6 ասերսուսիմ. * և բեթգաբաթ. և ագարադէ նց. քա
7 ղաքք երկոտասան, և աւանք նց : * Այն, և ռեմոն, և
8 թեեր, և ասան. քաղաքք չորք, և աւանք նց : * և ամ
ագարադէ չորք քաղաքաւն այնորիւք, մինչև ցաառ
դէթ բերամմովթ, 'ի մուտս յամաթայ լը հարաւ : Այս
է ժառանգութի ցեղի որդւոցն շմաւոնի ըստ տոհմից
9 իւրեանց. * 'ի վիճակին յուգայ ժառանգութի ցեղի
որդւոցն շմաւոնի. քանզի եղև բաժին որդւոցն յու
գայ մեծ քան զնոցայն. և ժառանգեցին որդիքն շմա
10 ռոնի'ի մէջ վիճակի նց : * Եւ ել երրորդ վիճակն զա
բուղոնի, ըստ տոհմից իւրեանց. Եւ եղին սահմանք
11 ժառանգութե նց մինչև ցարդիթ. * սահմանք նոցա
ծովն, և մարաղա. և հասցեն ցգաբասթէ. և հանգի
պէս.

(21) Յօրինալի. Յեղից որդւոցն բե'... և 'ի բեթազզա : (21) Ոման. Եւ բեթազզա, և ամիկաուիս : (23) Ոման. Եւ ասփար, և ափրա : (24) Ոման. Եւ կարեմ, և կարեն : (29) Բաբ. Եւ գաբաաթ և քաղաթհարեմ քաղաքք : (29) Ուլան. Քաղաքք չորեքտասանք : Գլ. ԺԹ. (5) Ոման. Եւ բեթեմ, և մայրարովթ : (8) 'ի շմա'. 'ի մուտս յարեմաթայ. համայնի մանց 'ի Բաբ' : (9) Ոման. Բաժին ցեղի որդւոցն յու' : (11) Ուլան. Եւ ել սահման նց ծովն : (11) Ոման. Ցաբասթէ : ման, ցաբասթէ. և ման, ցգաբասթէ : 'ի օրինալի Գ. ռաբաբասթէ. և հանգեպ եկ յենամուայ :

Երեսնին ձորոց՝ որ է հանգեալ յեկնամայ : * և դարձցին 12
 'ի սարիդա գեմ յանգեման յարեւելից բեթաամայ, 'ի
 սահմանս քասաղովթ բոթորայ, և անցցեն 'ի գաբա-
 րաթ . և ամբարձցին առ յաբաղայիւ : * Եւ անտի ալա 13
 տիցին հանգեալ ընդ արեւելս ձգեալ 'ի քաղաքն կատա-
 ակմ . և անցցեն յոեմնոն, յամաթարխման նուայ . * և 14
 պատեոցին զսահմանոցն հիւսաղոյ ցեկանեթովն . և ե-
 ղիցին ելք նց 'ի գայի՝ յեփեթայիդի, * և ընդ կատաա 15
 մաթ, և ընդ հաաղովդ, և ընդ սերմն, և ընդ յազե-
 զա, և ընդ բեթղահեմ . քաղաքք երկոտասան և աւանք
 նց : * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն զաբուլդ 16
 նի լը տոհմից իւրեանց քաղաքք նց և աւանք իւրեանց :
 * Եւ իսաբարայ ել չորրորդ վիճակն . որդւոցն իսա 17
 քարու ըստ ազգականութե իւրեանց : * Եւ եղին սահ 18
 մանք նց, յեղբայիդ, և աքասեղովթ, և սոլնամ, * և 19
 ասերեմ, և սիւան, * և ռամաթ, և ենդանիմ, և ռե 20
 Յաթ, և անարեթ, * և ռաբբովթ, և կեսիոն, և այեմեա, 21
 և ռենաթ, և ենդադիս, և ենդազգա, և բեթմասեմ :
 * և կցեսցին սահմանքն 'ի թաբովթ, և 'ի կասիմ ընդ 22
 Ժովակոզմն, և 'ի բեթասեմիւս . և եղիցին ելք սահմա-
 նայ նց յորգանան . քաղաքք վեառասան և աւանք նց :
 * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն իսաբարու 17
 տոհմից իւրեանց քաղաքք և ագարակք իւրեանց : * Եւ 24
 իւր վիճակն հինգերորդ ցեղի որդւոցն սաբայ լը տոհ-
 մից իւրեանց : * Եւ եղին սահմանք նց, քեղկաթ, և 25
 ռոզի, և բասնէ, և աքսափ, * և ամաթ, և մանաղ . և 26
 կցեսցին 'ի կարմեզ ընդ Ժովակոզմն . և սիոփ, և 'ի բթ-
 փոնայէ : * և դարձցին յարեւելից կոպմանէ 'ի բեթբա 27
 գովայ, և կցեսցին 'ի զաբուլդն և 'ի գայի, յեփեթայիդ-
 փ, ընդ հիւսաթ . և մոցեն սահմանքն 'ի սափաթա բե-
 թամեկ . և գնացցեն ընդ սահմանակիցս անայիդի, և
 անցցեն 'ի քաբովդ, յահեկէ կոզմանէ, * և յաբբան, և 28
 յոթփ, և յամմովն, և 'ի կանայի մինչև 'ի սիդոն մեծ :
 * Եւ դարձցին սահմանքն յոամա մինչև ցքաղաքամբ 29
 ցին տիւրացւոց . և դարձցին սահմանքն 'ի սովա . և
 եղի

(13) Ուլան . Յամաթարիմ . աննուայ : (14) Բեթ . Հիւ-
 ախոյ ցեկանեթովն : Խոր օրինակի . ցեղն նաթոն : (16) Յե-
 ռիւակն . ըստ տոհմի իւր : (21) Ուլան . Եւ ռամաթ . . .
 հիննադա և բեդփամէս : (22) Ուլան . 'ի բեղդերովթ և 'ի
 սասթիմ : (25) Ուլան . Եւ ուղիոող և քեզկաթ : (25) Ուլան
 յադիւս . Եւ աքսափ, և ալսեկէ : (26) Ուլան . Եւ 'ի սիոփ
 և 'ի դաբանայէ : (27) Ուլան . 'ի բեթդադոնայ . . . և անց-
 ցեն 'ի քաղովդ : (29) 'ի լուս . Եւ վիճակն ակզիփայ :
 Ուր ունի . 'ի Ժովն . և 'ի վիճակն ակզիփայ :

- 30 եղեցին եւք նք ծոփն . և վիճակն զւիայ : * և ամմա , և ասիեկա , և ռաւովքա . քաղաքք քսան և երկու , և աւանք նց : * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն աւերայ ըստ տոհմից իւրեանց . քաղաքք նոցա և աւանք իւրեանց : * Եւ նեփթաղիմայ եւ վիճակն վեցերորդ . որդւոցն նեփթաղիմայ ըստ տոհմից իւրեանց : * Եւ եղեն սահմանք նց . մեեղեփ , և մայեղովմ , և բերսանայիմ , և արսոէ , և նադեբ , և յաբնեղ . մինչև ջղակաւ . և 34 եղեն եւք նց յորդանան : * և դարձցին սահմանքն 'ի ծովն ազանով թաթովք , և անցցեն անտի 'ի կովկ . և կցեսցին 'ի հարաւոյ զաբուզոնի և ասերայ . կցեսցին 'ի ծովակողմն յուգայ , և յորդանան յարևելից կողմաւ :
- 35 նէ : * Եւ քաղաքք պարսպաւորք տիւրոցւոց . տիւրոս , 36 և ամաթ , և ռեկկաթ , և բենեբեթ . * և ադամի , և ռամմա , և ասովք : * և կադէս , և եդրային , և ակնաւ սովք , * և յարովն . և մակդաղէկ . ովբամ , և բեթաւ նաթ , և թասմուս . քաղաքք ինն և տասն , և ադարաւք 39 նց : * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն նեփթաղիմայ . ըստ տոհմից իւրեանց , քաղաքք և աւանք նց :
- 40 * Եւ ցեղի որդւոցն դանայ ըստ տոհմից իւրեանց , եւ վիճակն եւթներորդ : * Եւ եղեն սահմանք ժառանգութե նց . սարսա և եսթաւուղ : * և սողաբին , և 42 յեթլա , և թամնա , * և եղթեկով , և բաադովթ . * և 44 լանեբարակ . և քաղաքք սամէս , և յաաղոն , * և եղոն , 45 և ակկարոն . և զաբաթոն , և յութ , * և գեթրեմոն . 46 և 'ի ծովէն բաղէից , և բակրովնա . սահման մերձ յաւալէ : * և եւ սահման որդւոցն դանայ 'ի նոցանէն : Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն դանայ ըստ տոհմից իւրեանց , քաղաքք և աւանք նց : Եւ ոչ ջնջեցին որդիքն դանայ զամովրհացին զնեղին իւրեանց 'ի լերինն . և ոչ թողուին զնոսա ամովրհացիքն իջանել 'ի հովիտան . և նեղէին 'ի նոցանէ զսահմանս բաժնի իւրեանց : Եւ գնացին որդիքն դանայ և ետուն պատերազմ ընդ զեմեմայ , և աւին զնա , և հարին զնա սրով սոււերի . և ժառանգեցին զնա . և բնակեցին 'ի նմա . և անուանեցին զգեսեմ , դան , թանուան հօրն իւրեանց : * Այս է ժառանգութի ցեղի որդւոցն դանայ ըստ ազգակաւ ծովե իւրեանց . քաղաքքս այսոքիկ և ադարաւք իւրեանց :

(33) Բեփ . Եւ արսէ և նադեբ : (35) Ուփան . Պարսպաւորք , պսեղիմ . տիւրոս . և ա' : (38) Ուփան . Մակդաղէկ , ամօր և բե' : (39) Զօրինային պատեբ . ժառանգութի ցեղի որդ' : (41) Զօրինային . Սարսա և սեթաւուղ : (46) Օրինայի . Սահման մերձ յերակ 'ի յալէ : (47) Ուփան . Քաղաքք և աւանք իւրեանց : (48) Ուփան . ըստ

եանց : * Եւ վախճանեցին ժառանգել զերկիրն ըստ 49
սահմանաց իւրեանց . Եւ ամովրհացին տեւանց ընա-
կել յեզով, և 'ի սաղամին . և ծանրացաւ ձեռն եփրե-
մի 'ի վերայ նց . և եղեն նց 'ի հարկատուս : և գնացին
նկատել զերկիրն ըստ սահմանաց նց : Եւ ետուն որ-
դիքն ի լի ժառանգուի յետուայ որդւոյնսւնայ 'ի մէջ
իւրեանց * հրամանաւ ան . և ետուն նմա զքաղաքն՝ 50
զոր խնդրեայ զ[Թաճնա[Թարա՝ որ է 'ի լերինն եփրե-
մայ . և շինեայ զքաղաքն՝ և բնակեցաւ 'ի նմա : * Այս 51
են բաժինք՝ զորս բաժանեայ եղիազար քահանայ, և
յետու նաւեան, և իշխանք նահապետութեց ցեղիցն
ի լի, զիճակօքն 'ի տելով առաջի ան առ գրան խորա-
նին վկայութե . և գնացին նկատել զերկիրն :

ԳԼ. Ի.

Ի Ի օսեցաւ ար ընդ յետուայ՝ և ասէ . խօսեաց 1
գինն ի լի, և աստացես : * Տոբ զքաղաքս ապաս- 2
տանացն զորոց խօսեցայ Է ձեզ 'ի ձեռն մովսիսի : * ա- 3
ստաստան սպանողի՝ որ սպանանէ զանձն տկամայ յան-
դէտս, և եղիցին ձեզ քաղաքք ապաստանի . և մի մեռ-
ցի սպանողն 'ի մերձաւորէ արեանն, մինչև կացցէ ա-
ռաջի ժողովրդեանն յատենի : * և փախիցէ 'ի մի 'ի քա- 4
ղաքացն այնոցիկ . և կացցէ 'ի մուտս գրան քաղաքին,
և խօսեսցի յականջս ծերոց քաղաքին այնորիկ զբանս
իւր : Եւ ժողովեացեն զնա ժողովուրդն առ ինքեանս,
և տացին նմա տեղի, և բնակեացէ ընդ նմ : * և եթէ 5
երթայցէ մերձաւոր արեանն զկնի նր, մի մատնեացեն
զսպանողն 'ի ձեռսնր . քանզի յանդէտս եհար զընկերն
իւր, և ոչ առեսայր զնա յերէկն և յետանդ : * Եւ բնա- 6
կեսցէ 'ի քաղաքին յայնմիկ մինչև կացցէ առաջի ժո-
ղովրդեանն յատենի, մինչև մեռանիցի քահանայն մեծ՝
որ իցէ յաւուրսն յայնոսիկ . և ապա գործցի սպանողն
և եկեսցէ 'ի տեղի իւր՝ և 'ի տուն իւր, և 'ի քաղաքն
տւատի փախեալ : * Եւ զատուցին զկապէս 'ի գալիլեա՝ 7
'ի լերինն նեփ[Թաղիմայ : և զսիւքեմ 'ի լերինն եփրե-
մայ :

աղգակցութե իւրեանց : (48) Յօրնալին . Բաղաք քա-
ղայոցիկ և ադամ : (49) Ո՛հնա . 'ի յելով և 'ի սաղամիմ . . .
կատարել զերկիրն ըստ սահման : (50) Ո՛հնա . Հրամանաւ
ան ետուն նմ : (51) Ո՛հնա . Բաժինք զորս ժառանգե-
ցայց եղիազար քահանայ :

ԳԼ. Ի. (1) Ո՛հնա . Եւ խօսեցաւ . . . խօսեաց ցորդիսգ-
ն ի լի : (3) Ո՛հնա . Որ սպանանիցէ . . . առաջի ան ժողով :
(6) Ո՛հնա . Եւ մնացէ 'ի քաղաքին յայնմիկ մինչև :

- մեջ : Եւ զքաղաքն արբոհ՝ այն է քերթոն 'ի ընթերնս յու
 8 զայ : * Եւ յայնկողս յորգանանու յարևելից երեքոյն .
 Եւ ետուն զբաօր յանապատին 'ի գաղաի , 'ի ցեղէն
 ռուբինի : Եւ զաւամբիւ 'ի գաղաազ , 'ի ցեղէն գաղայ :
 9 Եւ զգովզան 'ի բասանաստան 'ի ցեղէն մանասէի : * Այս
 են քաղաքք չոյակապք թմ որդւոցն Ելի : Եւ եկին՝ յե-
 ցելոյ՝ 'ի նս . փախել անդր թմի որ հարկանիցէ զանձն
 ահամայ , զի մի մեռանիցի 'ի ձեռաց մերձաւորի ա-
 րեանն , մինչև կապցէ առաջի ժողովքսն յառանձն :

ԳԼ ԻԱ

- 1 Եւ մնական նահապետք որդւոցն զենայ առ եղիա ,
 զար քահանայ , Եւ առ յեսու նաւեան , Եւ առ նա-
 2 հապետս տոհմից ցեղից որդւոցն Ելի . * Եւ խօսեցան ի
 նս 'ի սեփով յերկրին քանանացւոց՝ Եւ ասեն . Հրամանն
 ետ թոր 'ի ձեռն մովսիսի՝ ասլ մեզ քաղաքս բնակելոյ ,
 3 Եւ զանգաստանս նց անասնոց մերոց : * Եւ ետուն որ-
 գիքն Ելի զկառացւոցն 'ի ժառանգութի հրամանաւ . Թն ,
 4 զքաղաքն զայնոսիկ Եւ զանգաստանս նց : * Եւ ել վի-
 ճակ տոհմին կահաթու : Եւ եղեն որդւոցն ահարոնի քա-
 հանայիցն զկառացւոց , 'ի ցեղէն յուզայ Եւ 'ի ցեղէն չմա-
 ւոնի , Եւ 'ի ցեղէն բենիամինի , վիճակաւ՝ քաղաքք ե-
 5 րեքտասանք : * Եւ այլոց որդւոցն կահաթու մնացե-
 լոց՝ յաղգականութէ ցեղին եփրեմայ , Եւ 'ի ցեղէն գա-
 նայ , Եւ 'ի կիսոյ ցեղին մանասէի , վիճակաւ քաղաքք
 6 տասն : * Եւ որդւոցն գեթսոնի յաղգականութէ ցեղին
 խաղբարայ , Եւ 'ի ցեղէն ասերայ , Եւ 'ի ցեղէն նեփթաղի-
 մայ , Եւ 'ի կիսոյ ցեղին մանասէի 'ի բասան , վիճակաւ
 7 քաղաքք երեքտասան : * Եւ որդւոցն մերարեայ բա-
 ասնից իւրեանց , 'ի ցեղէն ռուբինի , Եւ 'ի ցեղէն գա-
 զայ , Եւ 'ի ցեղէն զարուզոնի , վիճակաւ քաղաքք երկու
 8 տասան : * Եւ ետուն որդիքն Ելի զկառացւոցն զքա-
 ղաքն զայնոսիկ Եւ զանգաստանս նց զորօրինակ պատ-
 9 ուրեմայ թոր մովսիսի , վիճակաւ : * Եւ ետ ցեղ որդ-
 ւոցն յուզայ , Եւ ցեղ որդւոցն չմաւոնի , Եւ ցեղ որդ-
 ւոցն բենիամինի զքաղաքն զայնոսիկ , Եւ կոչեցան յա-
 10 նուն * Եւ յաղգ որդւոցն ահարոնի , 'ի ասնմէ կահա-
 թու

(8) Յօրեմայի . Եւ զգովզան 'ի բասանաս' : (9) Օրեմայ 4 .
 Այն է քաղաքք խոյակապք :

ԳԼ ԻԲ . (1) Յօրեմայի պատեր . Նահապետս փոփո-
 ցեղից : Ուր սմա . ասնմից 'ի ցեղիցն Ելի : (7) Ուր .
 Քաղաքք երեքտասան : (9) (10) Ուր . Եւ կոչեցան
 յանուանէ : Եւ աղգ որդւոցն :

Թու որդւոցն զհեայ. զի նշ էլ նախ վիճակն : * Եւ 11
 ետանն նշ զկարիսմարմկ զմայր քաղաքացն եհակայ,
 այն է՝ քերթնն 'ի լեւոնն յուգայ, և զանգասանս շուրջ
 զնովու, * և զազարակս նմ, և զառանս նմ. զոր ետ 12
 յետու քաղերայ որդւոյ յեփնեայ 'ի կալուած : * Եւ 13
 որդւոցն ահարոնի քահանայից, ետան քաղաքք ապաս-
 տանի սպանողի, զքերթնն, և զգատուցեալսն 'ի նա :
 և զքերնս, և զգատուցեալսն 'ի նա : * և զյեթեր, և 14
 զգատուցեալսն 'ի նա : և զյեսթեթով, և զգատուցեալսն
 'ի նա : * և զազն, և զգատուցեալսն 'ի նա : և զգարիք, 15
 և զգատուցեալսն 'ի նա : * և զային, և զգատուցեալսն
 'ի նա : և զյետաա, և զգատուցեալսն 'ի նա : և զբեթ- 16
 աամբա, և զգատուցեալսն 'ի նա. քաղաքք լին, յեր-
 կայ ցեղիցն այնոցիկ : * Եւ 'ի ցեղէն բնիսմիւնի. ըզ- 17
 քաղաւն, և զգատուցեալսն 'ի նա : * և զանաթովմ, 18
 և զգատուցեալսն 'ի նա : և զազմն, և զգատուցեալսն 'ի
 նա : և զգարեհ 'ի գատուցեալսն 'ի նա. քաղաքս չորս :
 * Ամ քաղաքք որդւոյ ահարոնի քահանայից, քաղաքք 19
 երեքտասանք, և անգտասանք նոցա : * Եւ տոմից որդ- 20
 ւոցն կահաթու զեապցւոցն՝ մնացելոց յորդւոցն կա-
 հաթու : և երէն քաղաքք ստանանայ նոցա, * 'ի ցեղէն 21
 եփրեմայ : Եւ ետան նշ քաղաք ապաստանի սպանող
 զի, զսիւբեմ, և զգատուցեալսն 'ի նա 'ի լերինն եփրե-
 մայ. և զգարեք, և զգատուցեալսն 'ի նա : * և զկար 22
 սեմ, և զգատուցեալսն 'ի նա : և զլերինն բոթորոն, և
 զգատուցեալսն 'ի նա. քաղաքք չորս : * 'ի ցեղէն դա 23
 նայ. զեղթեկով, և զգատուցեալսն 'ի նա : և զքերե-
 թովն, և զգատուցեալսն 'ի նա : * և զպղն, և զգա 24
 տուցեալսն 'ի նա : և զյեթերեմն, և զգատուցեալսն 'ի
 նա. քաղաքս չորս : * Եւ կիսոյ ցեղին մանասէի. զլեւ 25
 նաք, և զգատուցեալսն 'ի նա : և զբեթսան, և զգատու-
 ցեալսն 'ի նա. քաղաքս երկուս : * Ընդ իմ՝ քաղաքս 26
 տասն, և զգատուցեալսն 'ի նա. տոմից որդւոցն կահա-
 թու, մնացելոց : * Եւ որդւոցն գեթմանայ, ազգա 27
 կանացն զեապցւոց, 'ի կիսոյ ցեղին մանասէի քաղաքս
 զառուցեալս սպանողաց. զգովքան 'ի բասանաստանի,
 և զգատուցեալսն 'ի նա : և զբեհասարա, և զգատու-
 ցեալսն

(11) Ոմանս. 'ի լերինն յուգայ : (12) Ոմանս. Եւ ետ յե-
 տու քաղեր : (14) Ոմանս. Եւ զյեսթովմ : (18) Բնի. Եւ
 զսազմն : (19) Ոմանս. Երեքտասանք. և առանք նշ :
 (21) Ոմանս. Եւ երէն նշ քաղաքք ապաստ : (22) Ոմանս.
 Եւ զկարայեմ. և զլերինն բեթորովն : (23) Ոմանս. Եւ
 'ի ցեղէն դանայ, զեղթեհով... և զյեթերեմն : (25) Ոմ-
 անս. Եւ 'ի կիսոյ ցեղին մանասէի :

- 28 ցեղանի՝ ի նա . քաղաքս երկուս : * ի ցեղէն իսաղարայ .
 զկեսիոն , և զգատուցեալսն ի նա : և զգաբլաթ , և ըզ
 29 գատուցեալսն ի նա : * և զերիմովթ , և զգատուցեալսն
 ի նա : և զաղբէւրն նամակաց , և զգատուցեալսն ի նա :
 30 քաղաքս չորս : * ի ցեղէն ասեբայ . զմասաադ , և ըզ
 գատուցեալսն ի նա : և զարգոն , և զգատուցեալսն ի
 31 նա : * և զքեղկաթ , և զգատուցեալսն ի նա : և զուդբ ,
 32 և զգատուցեալսն ի նա . քաղաքս չորս : * Եւ ի ցեղէն
 նեփթաղիմայ . քաղաքս գատուցեալս սպանոզի . զկա
 դէս ի գալիլեայ , և գատուցեալսն ի նա : զեմաթգովթ ,
 և գատուցեալսն ի նա : և զնոյեմոն , և գատուցեալսն ի
 33 նմա . քաղաքս երկուս : * Ընդ նմ քաղաքս զմիսոնի լա
 տոմից իւրեանց քաղաքս երեքտասան , և գատուցեալք
 34 նց : * Եւ տոհմի որդւոցն մերարեայ այլոցն զեռաց
 ւոց . ի ցեղէն որդւոցն զաբուղոնի . զյեկնամ , և զան
 դասասաննթ . զկադէս , և զանդաստանն Նթ . զկարթա ,
 35 և զանդաստանն Նթ : * զգեմնա , և զանդաստանն Նթ :
 36 զնաաղովլ , և զանդաստանն Նթ . քաղաքս հինգ : * Եւ
 յայնկոյս յորգանանու . ի հանդիպէ երեքոյի . ի ցեղէն
 ոուբինի քաղաքս ապաստանի սպանոզի . զսոսոր յանա
 պատին միսովայ , և զանդաստանն Նթ : և զյազեր , և
 37 զանդաստանն Նթ : * զկեդսն , և զանդաստանն Նթ :
 38 զմասփա , և զանդաստանն Նթ . քաղաքս չորս : * Եւ ի
 ցեղէն գադայ . քաղաքս ապաստանի սպանոզի . զու
 մովթ ի գաղապ , և զանդաստանն Նթ : զմանայամ , և
 39 զանդաստանն Նթ : * զեսեքան , և զանդաստանն Նթ :
 40 զագեր , և զանդաստանն Նթ : * Ընդ նմ քաղաքս չորս :
 Սմեայն քաղաքս որդւոցն մերարեայ , լա տոհմից իւ
 րեանց մնացելոց ի ցեղէն զեկայ . և եղեն սահմանընց
 41 քաղաքս երկտասան : * Ընդ նմ քաղաքս զեռացւոցն
 ի մէջ կալուածոց որդւոցն ելի քառասուն և սւթ քա
 ղաք , և անդաստանը նց չուրջ զքաղաքսն այնգերեք .
 42 * քաղաքս և անդաստանը չուրջ զքաղաքսն . նոյնպէս
 ամէ .

(28) Ոման . Եւ ցեղին իսաղ . . . զկեսիոն : (29) Օրիսի
 ֆ . Եւ զաղբէւրն ամեկայ : (30) Սայ . Եւ ի ցեղէն ա
 սեբայ : (31) Ոման . Եւ զաբուղ : Կամ , զուդբ : (33) Բեթ .
 Եւ գատուցեալք նոցին : (34) Ոման . Եւ տոհմից որդ
 ւոց զեռացւոցն մերարեայ , ի ցեղ : (34) ի Բեթն պախաթ .
 Զյազերն նպանդաստանն Նթ : Ուր օրինակ ֆ անի , զկեդ
 դէս , և զանդա . . . և զկարթա . . . և զեմաղաովթ . և զանդ .
 (35) Ոման . Բաղաքս չորս : (36) Ոման . ի հանդիպէ
 անտի երեքովի : (38) Ոման . Եւ զմասանամ , և զան :
 (38) Յօրիսային . Եւ զանդաստանն նց : (42) Սայ . Եւ ե
 տուն . . . բաժին յեսուայ ըստ հրամանի ան : (42) Բա

ամենեցունց քաղաքացն այնոցիկ : Եւ վախճանեաց յեւսու բաժանել զերկիրն սահմանօք իւրովք :

ԻԴ Եւ ետուն որդիքն իւր բաժին յետուայ ըստ սահմանի ան՝ ետուն նմա զքաղաքն զոր խնդրեաց՝ զԹամնասալ քաւր՝ ի լերերն եփրեմայ . և շինեաց յետու զքաղաքն և բնակեցաւ ի նմա : Եւ ան յետու զսուրն քարեղէն ու բով Թլփառեաց զորդիսն իւր, զԵլեալսն ի ճանապարհի անապատին . քանզի ոչ Թլփառեացոն յանապատին . և եգ զնոսա ի Թամնասալ քաւր : * Եւ ետ ար իւր 43 զԹամերկիրն զոր երգուաւ տալ հարցն նց, և ժառանգեցին զնա, և բնակեցին ի նմա : * Եւ հանգոյց զնոսա 44 ար շուրջանակի՝ ուր երգուաւ հարցն նց . և ոչ գր յաբեաւ ընդդէմ նոցա ի Թշնամեաց իւրեանց . զի զԹմ Թշնամիս նց մատնեաց ար ի ձեռս նց . * և ոչ սխալեւ 45 ցաւ բան մի յԹմ բանից բարեաց, զոր խօսեցաւ ար որդւոցն իորայելի . այլ Թմ ինչ եղև :

ԳԼ ԻԲ.

ԻԵ (1) Եյնեժամ կոչեաց յետու զորդիսն ուռքինի, և զորդիսն դագայ, և զկէս ցեղին մանասէի, * և ասեցնոսա . Դուք ձեզէն լուարուք զԹմ ինչ զոր պատուիրեաց ձեզ մովսէս ծառայ ան . և ունկնդիր եղէք բարբառոյ իմոյ ըստ Թմ զոր պատուիրեցի ձեզ, * և ոչ Թողէք զեղբարս ձեր զայնքաւ աւուրս . և ասելի մինչև ցայսօր ժամանակի, պահեցէք զպատուիրանս անայ ձերոյ : * Եւ արգ հանգոյց ար Թմ մեր զեղբարս ձեր՝ ուր և ասաց նց . բայց արգ դարձեալ երթայք ի տունս ձեր՝ և յերկիր կալուածոց ձերոց, զոր ետ ձեզ մովսէս ծառայ ան յայնկոյս յորդանանու : * Այլ ըզգոյ լինի ի յոյժ, աննելոյ զպատուիրանն և զօրէնսն զոր պատուիրեաց մեզ մովսէս ծառայ ան . սիրել զԹմ Թմ մեր՝ և դնալ յԹմ ճանապարհս նր, պահել զպատուիրանս նր, և յարիւր ի նա, և պաշտել զնա յԹմ սրտէ ձերմէ՝ և յԹմ անձնէ ձերմէ : * Եւ օրհնեաց զնա յետու և արձակեաց զնա և զնացին ի տունս իւրեանց : * Եւ կիսոյ ցեղին մանասէի ետ մովսէս ի բաւանաստան, և կիսոյն ետ յետու ընդ եղբարս նց առ ծովեղբրն : Եւ յոր

զգոյ . Եւ ան յետու զսուրն քարեղէն :

ԳԼ ԻԲ . (1) Ո՛հնա . Թմ որդիսն ուռքինի և : (2) Յեբնայիս պատուր . Բարբառոյ իմոյ ըստ : (4) Ո՛հնա . Արգ դարձարուք երթայք : (5) Ո՛հնա . Պատուիրեաց ձեզ . . . սիրել զԹմ Թմ մեր : (7) Ո՛հնա . ի բաւան . և կիսոյ ցեղին ետ յետու ը եղբարսն նր :

- յորժամ արձակեաց զնս յետու 'ի առանս իւրեանց, և
 8 օրհնեաց զնս, * և խօսեցաւ ընդ նս և ասէ. **Ընչեւք**
 բազմօք երթիցեն 'ի առանս իւրեանց: և անասուն բա-
 զում յոյժ, և արծաթ և ոսկի, և պղինձ և երկաթ, և
 հանդերձ բազում յոյժ. բաժանեցան աւար 'ի Թշնա-
 մեաց ընդ եղբարս իւրեանց:
- 9 * Եւ գարձան, և զնացին որդիքն ուռբինի, և որդիքն
 գաղայ, և կէս ցեղին մանասէի յորդաւոցն **Ելի**, 'ի սե-
 լովայ յերկրէն քանանացւոց, երթալ յերկիրն գա-
 զաազու. յերկիր կալուածոց իւրեանց զոր ժառանգ-
 10 գեցին հրամանաւ ան 'ի ձեռն մովսիսի: * Եւ եկին 'ի
 գալիլլովթ յորդանանու, որ է յերկրին քանանու, և
 շինեցին որդիքն ուռբինի, և որդիքն գաղայ, և կէս
 ցեղին մանասէի, սեղան առ եզերք յորդանանու. սե-
 11 զան մեծ տեսներով: * Եւ լուան որդիքն **Ելի** և ա-
 սեն. եթէ ահա շինեցին որդիքն ուռբինի, և որդիքն
 գաղայ, և կէս ցեղին մանասէի՝ սեղան 'ի գաւմանա-
 երկրին քանանացւոց 'ի գալիլլովթ յորդանանու, յայն-
 12 կոյս որդւոցն **Ելի**: * և լուան որդիքն **Ելի**: Եւ ժողո-
 վեցան որդիքն **Ելի** 'ի սելով, ելանել աւլ ընդ նս պա-
 13 տերազմ: * Եւ առաքեցին որդիքն **Ելի** առ որդիսն ուռ-
 բինի, և առ որդիսն գաղայ, և առ կէս ցեղին մանա-
 սէի 'ի գաղաազ, զփենէկս զորդի եղիազարու որդւոյ
 14 ահարոնի քահանայի: * և տասն այր յիշնանացն ընդ
 նմա, մի մի իշնան 'ի նահապետացն, յեմ ցեղեցն **Ելի**.
 իշնանք տանց նահապետաց էին հազարապետք **Ելի**:
 15 * Եւ եկին առ որդիսն ուռբինի, և առ որդիսն գա-
 զայ, և առ կէս ցեղին մանասէի 'ի գաղաազ, խօսեցան
 16 ընդ նս և ասեն: * Այսպէս ասէ ամ ժողովուրդն ան.
 զինչ են յանցանքդ այդոքիկ՝ զոր յանցեայք առաջի ան
 17 ձյ **Ելի**, գառնաւ յետս 'ի ան, շինել ձեզ սեղան. և
 իցեն մեզ մեզքն փեղովայ՝ զի ոչ եմք սրբաւ 'ի նմա
 նէ մինչ ցայսօր, և եղեն հարուածք 'ի վերայ ժողովք
 18 գեանն ան: * և դուք գարձայք այսօր 'ի ան. և եղիցի
 Թէ ապատամբիցէք այսօր 'ի ան. և լինիցի վաղեւ բար-
 կուի

(8) Օրինակի, Բաժանեցին յաւարի Թշնամեաց իւր-
 եանց Է: (9) Ոմանք. 'Ի սելով յերկրին քանան': (10) Ո-
 մանք. 'ի գալիլլով. յորդա'. յերկիրն քանանացւոց, եր-
 թալ յերկիրն գաղաազու. և շինեցին որ': (16) Յօրինա-
 ղին. 'Ի առնալ յետս 'ի անէ: Ուր ոմանք. գառնաւ այսօր
 յետս 'ի անէ շինել ձեզ սեղան. և եղիցի եթէ ապատամբ
 բիցէք այսօր 'ի անէ ձյ ձերով: (17) Ոմանք. իցէ մեզ
 մեզքն փեղովայ, զոր ոչ եմք. մինչ ցայս վայր:

Կուռ 'ի վերայ ամ Ելի : * Եւ արդ' եթէ փոր իցե ձեզ 19
 երկիր կալուածոց ձերոց , անցէք յերկիր կալուածոց
 ան , ուր հարեալ է խորանն ան . և ժառանգեցէք 'ի մի ,
 քի մերում . և մի լինիք ապաստմիք 'ի ան . և մի 'ի մէջ
 ապաստամբէք . զի չինելոյ ձերոյ սեղան արապոյ քան
 զսեղան ան այ մերոյ : * Ո՛ր ապաքէն արար' զարայեան 20
 յանցեաւ յանցանս 'ի նոյնից անտի , և 'ի վր ամ ժո
 զովդեանն Ելի եղև բարկութի . և նա միայն էր , մի
 Թէ ինքն միայն մեռաւ յեւրում 'ի մեզն : * Պատաս 21
 խանի ետուն որդիքն ուրբինի և որդիքն զազայ և կեա
 ցեղին մանասէի , խօսեցան ընդ հազարապետան' և ալ
 անն : * Ա՛ճ , ան է քր . և ան ան ինքնին գիտէ : և 22
 Թէ ինքնին գիտասցէ . եթէ զի ապաստամբութի ինչ
 յանցեմք առաջի ան , մի ապրեցուցէ զմեզ յաւուրս
 յայսմիկ . * և եթէ չինեցաք մեզ սեղան ապաստամբէ 23
 լոյ 'ի ան մերմէ , հանել 'ի վերայ նր զո՛հ ողջակիզաց .
 կամ եթէ առնել 'ի վր նր զո՛հ փրկութի , ար ինքնին
 խնդրեցէ : * Այլ զի երկիւղի' արարաք զայս . ա 24
 սեմք' գուցէ խօսեցին որդիքն ձեր ընդ որդիան մեր
 և ասիցեն , Թէ զի' կայ ձեզ և ան այ Ելի : * և ասհման 25
 եզ քր' ընդ մեզ և ընդ ձեզ որդիք ուրբինի և որդիք
 զազայ' զյորդանան . և չիք ձեզ բաժին 'ի ան . և օտա
 րացուցանիցեն որդիք ձեր զորդիան մեր' զի մի պաշ
 տիցեն զար : * Եւ ասացաք առնել այսպէս : չինել 26
 զսեղանս զայս , ոչ զի ողջակիզաց , և ոչ զի զոհից :
 * այլ զի իցէ սա 'ի վկայութի ընդ մեզ և ընդ ձեզ . և 27
 ընդ որդիս մեր յետ մեր . պաշտել զպաշտն ան առա
 ջի նր , ընծայիւք մերովք , և պատարագաք մերովք' և
 զոհիւք փրկութեց մերոց : և ոչ ասասցեն որդիք ձեր
 ցորդիս մեր վաղիւ , Թէ ոչ գոյ ձեզ բաժին 'ի ան :
 * Եւ ասացաք Թէ լինիցի երբէք' և խօսեցին ընդ մեզ' 28
 կամ ընդ ազգս մեր վաղիւ . և ասիցեն , Թէ անտէք
 զնմանութի սեղանոյ ան' զոր արարին հարեն մեր . ոչ
 զի ողջակիզաց և ոչ զի զոհից , այլ վկայութի ընդ մեզ
 և ընդ ձեզ , և 'ի մէջ որդւոց մերոց : * Այլ քաւ լիցի 29
 մեզ ապաստամբել 'ի ան այսօր , առ 'ի չինելոյ մեզ սե
 ղան զոհից կամ ողջակիզաց , կամ զոհից փրկուե , ար
 տաքոյ քան զսեղան ան այ մերոյ' որ է առաջի խորանի
 նր :

(19) 'ի Բեթն պատի . Տն . ուր հարեալ է խորանն ան : (21) Ու
 ման . ընդ հիւրպետան Ելի և անն : (23) Ոման . 'ի անն
 այ մերմէ : (24) Ոման . Ասեաք , գուցէ խօսի' : (25) Ու
 ման . Եւ չիք ձեր բաժին 'ի ան : (27) Այս . Ոչ գոյ ձեր
 բաժին 'ի : (28) Ոման . Վկայութի է ընդ մեզ . որդւ
 ոց ձերոց : (29) Ոման . Այ 'ի չինել մեզ սեղան :

- 30 նր. * Եւ իբրեւ լուաւ փենէէս քահանայ, և թմ իշխանք ժողովրդեանն, և հազարապետքն իլի որ էին ընդ նմա զքանն, զոր խօսեցան որդիքն ռուբինի և որդիքն գազայ և կէս ցեղին մանասէի, հաճոյ Թուեցաւ նոցա:
- 31 * Եւ ասէ փենէէս որդի եղիազարու քահանայ ին յորդիսն ռուբինի և յորդիսն գազայ և ցկէս ցեղին մաւնասէի. այսօր գիտացաք թէ ընդ մեզ է ար. զի մէջ յանցեայք առաջի ին զյանցուսմիզ զայդ. զի ապրեւ:
- 32 յուցէք զորդիսն իլի 'ի ձեռաց ին: * Եւ դարձան փենէէս քահանայ որդի եղիազարու, և իշխանք առհմիցն՝ յորդուոցն ռուբինի և յորդուոցն գազայ և 'ի կիսոյ ցեղին մանասէի, յերկրէն գաղաազու՝ յերկիրն քանա:
- 33 նու առ որդիսն իլի, և ետուն նշ զպատգամսն: * Եւ հաճոյ Թուեցաւ բանն որդուոցն իլի, և օրհնեցին զած որդուոցն իլի. և խօսեցան ընդ որդիսն իլի և առնն. մի ևս ելանել ընդ նոսա 'ի պատերազմ սատակել զերկիր որդուոցն ռուբինի և որդուոցն գազայ և կիսոյ ցեղին մանասէի. և բնակեցան 'ի նմա:
- 34 Եւ անուանեաց յետու զտեղանն ռուբինի և զգազայ և զկէս ցեղին մանասէի՝ և ասէ, զի վիայուի է 'ի մեջ նշ, թէ ար՝ թծ է նշ:

ԳԼ. ԻԳ.

- 1 Եւ եղև յետ առուրոցն բազմաց, յետ հանգուցանել ին լոյ քն զիէլ յեմ Թնառեաց նշ շուրջանակի. և
- 2 յետու ծերացեալ և անցեալ զառուրդ: * Կոչաց յետու միանգամայն զեմ որդիսն իլի, և զծերակոյտսն նշ, և զբնանսն նշ, և զգաաաւորսն նշ, և զգալիրսն նոցա, և
- 3 ասէ զնս. ես ծերացայ և անցի զառուրդ: * և գուք ձեզէն տեսէք զեմ զոր արար ար թծ մեր ընդ թմ ազգսն՝ զոր եբարձ յերեռաց ձերոց. զի ար թծ ինքնին
- 4 ապր պատերազմ ընդ ձեր: * Եւ արդ տեսէք՝ զի թզ զի ձեզ զազգսն զմնացեալսն զայնոսիկ 'ի ժառանգութի ըստ ցեղից ձերոց, 'ի յորդանանէ զեմ ազգսն՝ զոր առ աակեցին 'ի ծովէն մեծէ՝ որ զատուցանէ՝ 'ի մօտիցն ա:
- 5 րևու: * Արդ՝ ար թծ մեր նա սատակեացէ զնս յերեռաց ձերոց մինչև կորիցեն. և արձակեացէ 'ի վերայն նշ զգա:

(30) Ռմն. * Եւ իբրեւ լուան փենէէ: (33) Ռմն. * Մի ևս ելանել առ նս 'ի: (33) Յօրիսիին. Եւ բանակեցան 'ի նմ: (34) Աւ. Եթէ ար թծ է նշ:

ԳԼ. ԻԳ. (1) Ռմն. * Յեմ Թնառեաց նշ շուրջ: (2) Ռմն. * Ես ծերացեալ և անցեալ զառ: և Ռմն. և անցայ զառուրդ: (3) Ռմն. * Պատերազմ ընդ ձեզ: (4) Ռմն. * Զի Թողի 'ի ձեզ զազգսն:

զցաղանս զայրենիս՝ մինչև սատակեսցէ զնո՞ւ , և զթա-
 փաւորս նոց յերեսաց ձերոց . և ժառանգեալիք զերկիր
 նոց՝ ունի խօսեցաւ Թոր Թոր ընդ մեր ընդ մեր : * Արդ զորա- 6
 ցարսուք յոյժ գգուշանալ և առնել զնո՞ւ գրեալս՝ ի գիրս
 օրինացն մովսիսի . զի մի խոտորիցիք ՚ի նո՞ւանէ յաջ-
 կամ յահեակ : * Գուցէ՛ մտանիցէք յազգան մնացեալս 7
 յայնոսիկ . և անուանք զից նոց մի անուանեսցի ՚ի մի-
 ջի ձերում . մի երգչուցուք ՚ի նոսա , և մի պաշտօնէք
 քնոտա , և մի երկիրպագանիցէք նոց : * Ելլ զհեռ անայ 8
 մերոյ երթիջիք՝ ունարարէք մինչև ցայսօր . * և սատա- 9
 կեսաց զնո՞ւ Թոր յերեսաց ձերոց , զազգս մեծամեծս և
 զհզորս . և ոչ ոք եկաց ընդդէմ ձեր մինչև ցայսօր :
 * Մի՛ ՚ի ձէնջ հալածեաց զհազարս . զի Թոր Թոր ինքնին 10
 տայր . պատերազմ ընդ ձեր , ունի խօսեցաւ ընդ ձեզ :
 * Զգաք լինիջիք յոյժ անձանց ձերոց , սիրել զԹոր Թոր 11
 ձեր : * Ապա թէ դառնալով դառնայցէք , և յաւերու- 12
 ցուք յազգան մնացեալս ՚ի ձէնջ , և խնամութիս առնի-
 ցէք ընդ նո , և խառնակիցիք դուք ընդ նո , և նոքա լ-
 ձեզ : * Գիտելով գիտաւորիք , զի ոչ ևս յաւերուցու Թոր 13
 սատակել զազգան զայնոսիկ յերեսաց ձերոց . և լինի-
 ցին ձեզ յորոգայթս և ՚ի դայթագողութիս . խոչ ՚ի դաք-
 չապարս ձեր , և նեղք յալ ձեր , մինչև կորնչիցիք յերկ-
 րէս բարութե զոր ետ ձեզ Թոր Թոր ձեր : * Եւ ես՝ ալ 14
 հա երթամ այսօր զձանապարհ որպէս ամենեքին որ են
 յերկրի : և ծանիջիք յեմ՝ սրտէ ձերմէ և յեմ՝ անձնէ
 ձերմէ . զի ոչ վերաբաց բան մի յեմ՝ բանից զոր խօսե-
 ցաւ Թոր Թոր ձեր . Ելլ Թոր ինչ եկն եհաս ձեզ , և ժ-
 սխայեցաւ ՚ի նոցանէ բան մի : * Եւ եղիցի՛ զոր օրինակ 15
 եկին ՚ի զԹոր Թոր Թոր բանք բարիք զոր խօսեցաւ Թոր Թոր
 ձեր . նոյնպէս ամցէ Թոր ՚ի զԹոր Թոր զեմ՝ բանս չարս ,
 մինչև սատակեսցէ զձեզ յերկրէս բարութե՛ զոր ետ 16
 ձեզ Թոր Թոր ձեր , * յանցանել ձեզ զուխախն անայ
 ձերոյ՝ զոր պատուիրեաց ձեզ , և յերթալ պաշտել
 դասառւածս օտարս՝ և երկիր պագանել նոց , և բարկա-
 նայցէ ձեզ Թոր , և կորնչիցի վազվազակի յերկրէս բա-
 րութե՛ զոր ետ ձեզ Թոր :

ԳԼ.

(10) Ո՞հնո՞ւ . Մի այր ՚ի ձէնջ հալածէր . . . զի Թոր Թոր ձեր
 ինքն : (11) Ո՞հնո՞ւ . Եւ զգողք լինիցիք . յոյժ : (12) Յօրե-
 նային իրին . մնացեալս մնացեալս : (12) Օրինա՛յ Թ . Եւ
 ժառանգիցէք դուք լ ձեռն : (13) Օրինա՛յ Թ . Յերկրէ
 սրբուք զոր ետ ձեզ : (14) Օրինա՛յ Թ . Եւ ահա ետ եր-
 Թամ . որպէս և Թոր երկիր . և ծա՛ն : (16) Ո՞հնո՞ւ . Եւ
 բարկանայցէ Թոր Թոր ձեր , և կորնչի՛ :

ԻԹ

ԳԼ. ԻԴ.

- 1 **Եւ** ժողովեաց յեսու զամ գեղան ելի 'ի սերով . և
 2 **կոչեաց** զամ ծերսն ելի , և զիշխանս նց , և զգը-
 3 **պիրս** նց , և զդատաւորս նոցա , և կացին առաջի նն :
 4 * **Եւ** խօսեցաւ յեսու ընդ ամ ժողովբեանն : և ասէ :
 5 **Այսպէս** ասէ Թր Թծ ելի . յայնկոյս գետոյն պանդխ-
 6 **տեցան** հարքն ձեր յառաջագոյն . Թարա՝ հայր արքա
 7 **համու** և հայր նաբովբայ , և պաշտեցին զաստուածս
 8 **օտարս** : * **Եւ** առի ես զհայր ձեր զարրամ յայնմ կող-
 9 **մանէ** գետոյն , և առաջնորդեցի . նմա յամ երկրիդ քա-
 10 **ղանացւոց** , և բաղմացուցի զգաւակ նր . * և ետունմա
 11 **զննահակ** . և ետու սահակայ զյակոր , և զեսաւ : և ե-
 12 **տու ետաւայ** զեհառնն սէիր 'ի ժառանգութի : **Եւ** յա-
 13 **կոր** և որդիք նր իջին յեգիպտոս . և եղեն անդ յաղգ-
 14 **մեծ** և 'ի բազում և 'ի հզօր , և չարչարեցին զնն եգիպ-
 15 **տացիքն** : * և եհար Թր զեգիպտացիսն նշանօք և ար-
 16 **ուեստիւք**՝ զոր արար 'ի նն . * և ասա եհան զձեզ յե-
 17 **գիպտոսէ** : և մեկք 'ի ծովն , և պնդեցան եգիպտացիքն
 18 **զհետ** հարցն ձերոց կառօք և երկվարօք 'ի ծովն կար-
 19 **միր** : * **Եւ** ազադակեցաք առ Թր . և եդ զամպն և զմեդ
 20 **'ի մեջ** մեր և 'ի մեջ եգիպտացւոցն . և ամ 'ի վերայ նց
 21 **զծովն** և ծածկեաց զնն : և տեսին աչք մեր զոր արար
 22 **Թր** ընդ երկիրն եգիպտացւոց : և էլք յանապատի անդ
 23 **զաւուրս** բազումս : * **Եւ** ամ զձեզ յերկիրն ամովբ
 24 **հացւոց** բնակեաց յայնկոյս յորգանանու , և ետուն . **Եւ**
 25 **ձեզ** պատերազմ . և մատնեաց զնն Թր 'ի ձեռս ձեր , և
 26 **ժառանգեցէք** զերկիրն նց : և ստառիւցէք զնն յերե-
 27 **սաց** ձերոց : * **Եւ** յարեաւ բազակ սեպիովբայ արքայ
 28 **մովբու** և ետ պատերազմ ընդ ելի : և առաքեաց կռ-
 29 **չեաց** զբաղամ որդի բեովբայ նդովել զձեզ : * և ոչ
 30 **կամեցաւ** Թր Թծ քս կորուսանել , և օրհնելով օրհնեաց
 31 **զձեզ** , և ապրեցոյց զձեզ 'ի ձեռաց նց . և մատնեաց զնն
 32 **'ի ձեռս** ձեր : * **Եւ** անցէք ընդ յորդանան , և եկիք յե-
 33 **րիբով** . և պատերազմեցան ընդ ձեզ բնակիւք երեքու
 34 **վի** . ամուրհացին և քանանացին , և փերեզացին , և
 35 **իսւացին** , և յերոււացին , և քեռացին , և գերդեսա-
 36 **լցին** : և մատնեաց զնոսա 'ի ձեռս մեր : * **Եւ** առաքեաց
 37 **յա**

ԳԼ. ԻԴ. (1) Ո՛հնտ . Եւ կային առաջի այ : (4) Ո՛հնտ . Եւ
 ետուն նմ զաւակ զեսահակ : (5) Ո՛հնտ . Եւ հարի զեգիպտոս .
 զոր արար 'ի նն : Եւ ասա հանի զձեզ : (7) Ո՛հնտ . Եւ
 ետ զամպն . . 'ի մեջ ձեր . . . և տեսին աչք ձեր : (9) Յօրե-
 նովն պատիւք . Անպիովբայ արեաց մն : (11) (12) 'ի ձեռս

L G g

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՏԱԻ ՈՐԱՑ

Քանզի յէփ մահան յետաւայ, և այլ խոյն դաքաւորք 'ի վերայ իւր: Եւ երբեք զի և այլազգիս իշխելին նոցա զի 'ի միջոց ծանեակոյ դաքաւորացն 'ի խոտո դառնային հը բեայ: և մարմէր զնոս ան 'ի յետո այլազգեաց: Յորոյ 'ի ծէ վելն դառնապէս՝ աղաղակելն առ Կր, և յարաւորսնէր իրիւն նոցա զդաքաւորսն, որք պարբերազմելով ընդ հեմանոս՝ իրիւն զիւել 'ի յետոյ նոցա, և կաշկելով զձեմարիք իրիւն քո որ իրեաց զաւ իտարս 'ի մեղաց: Եւ և այլ ևս բազում իբօք էղն նոս օրէ նախ քի. ոպ յիցն յայելի վարեալ 'ի ծածկելոն օրսարայ. և իոր ծանելն փեղեանի զեղանն բահալաւ. և անխեան 'ի վերայ գալ թան ասուի. և քաղաքիին սամիտանի, և այլն ևս: Պարմեն փերս այս յեփ մահանան յետաւայ մեկն ցման սամիտանի զեօ մանակն երէքարանն դաքաւորացն, որք յեփ մահանան յետաւայ իշխելոն հրելոյ: Եւ 'ի միջոցն պիւրելն այլազգեացն. ոպ յեփ յետաւայ զխոտարայ ասուարայ. և յեփ գորտնիւն 'ի զեղալմայ մը վաճառայ. և յեփ սամեգարայ՝ զյաբիկայ քանանացայ. յեփ բա լակայ՝ զմարիման. և յեփ զաբդանի՝ զայլազգիս զորս քանիցեաց սամիտան: 'ի այն փերս մեղաբրէ և զխոտարայի յեղին դանայ. և զանդուպն լըբաւի բնիմարիւնանցն: Եւ անի փերս դաքաւ ասուարայ լախ ծանեակի ըսք հրելոյ՝ ամս ԹՎ Խ. իսկ իաճանանիցն՝ լարեք հարեալ և քան. որում և պօղա 'ի գործան յայնալի. յեփ յետաւայ Ե և Ծ. ամ լիւել մեկն 'ի սամուել մարգարէ. զի քառասուն ամ հեղեայ 'ի վերայ լարեքհարեալ և քառանցն եղեալ, ըսա զլարեքհարեալ և զյետանն: Եւ յայք է ապա զի յայլ և յայլ պարմագրայ գրելոյս փերս այս ըսք անան ծանեակին, և յեփոյ 'ի մի բովանդակելոյս:

ԳԼՈՒԽ ԳՐՈՅ ԴԻԱՄԱԼՈՐԱՅՆ:

Ա. Թիւ յեփ լախանին յետաւայ յեղն յոգալ խաւա դառալ նորդոնիին: յարում և իբնաբանէ զառ յետաւա էղեւոյ իբայն 'ի քաղեայ:

Բ. Թիւ զի ու սարմիկելն զազան ըսք հրամանին քն. և է բեւեղաւ հրելոյսին, և յանդիմանեաց զանօրէնաւի նոցա, և լա յին ընդ այնք ասալի քն:

Գ. Աբգարանաւի լարեաց նոցա, զի յեփ մահան յետաւայ յեփ խոյն յայ, և մարմեաց զնս քի 'ի յետո քառարայ արքայի ասալ աս, և իրելեաց զնոս 'ի յետո փորտնիւն:

Դ. Յանելին 'ի լարեա և մարմեացն էգղոմայ մովաբացայ, և յարոյ քի զաւով, որ սարն զեգղոմ, և լանեաց զմով:

Ե. Յեփ նքապեգար, որ սարն վեղարիւր այր մաճիւս արօրոյ:

Զ. Մարմեացն յաբիկայ քանանացայ, և իւն պարգում քն 'ի յետն

յիւն հէթովայ առ Բարտէ : Եւ նա չգտաւ Էգար զընթաց յաբէ
նայ, սպանաւ Եւ յաբէն : Եւ ցրհնէաց Դիւթովայ օգնութիւն քն
յաղթական : ։

Է. Ներեաց զն՝ մարիամ Եւ յարեաւ գերեւն . նկարեաց զԲա-
յանն իտապալարանն Եւ ինքն յաղթանն անյիւսովն 'ի գերեւն'
զօրեանն ալ առ հրեայն, Եւ զիջան Բանին 'ի խոյն Եւ զանա-
բար ծնունդն . Եւ ապա զյաջորդիւն ինքն, Եւ զանյիւսիւն աշխար-
հի : Այլ Եւ սափոր՝ հրեայն երկաթեաց Գաւառանաւ իւրեանց
շար Գաւառի Եւ երեմայ . յորոյ Եւ լոյս երբորդոսն ինքն ալ
առաքելոյն վանեաց զիւրանն աշխարհի : Այլ Եւ 'ի խորագաւիտե
մարմանն Գործոյ՝ պայծառանայ յաղթանիկ հոգեաց : ։

Ը. Յեր մահան գերեւնի արեւելեհ հազմոյ, որդի նորա սպան
չեմականաւան Էգարան Իսր, Եւ ինքնաց Եւ յեր սառչ առաւ
խնորդոսաւ 'ի մահն ինքն, զի մահրէցաւ Գրանին Եւ Ռաւան : ։

Թ. Յեր նորա Բաղա : Ժ. Յեր նորա յայր : ։

Ճ. Յեր նք յեկեղի, որ Եւ զհեաց զգաւաբն, Եւ անց հե-
րաշխարհ ալ առ արաւհամ Եւ իսախանեայ, զի այլ ոք յանգնի
աւար Դ ծարհեայի : Իսորեայ Եւ զերեւն վանն անպարէհ Գա
առաքելն : ։

ԺԷ. Յեր նորա Էսեբն Բեկզանեայի : ։

ԺԸ. Յեր նք եղան զախոզանայի : ԺԹ. Յեր նք զաբրան :

ԺԿ. Ապա սանկան : որ ամէլ զօրանին իսրով նկարեց զան
լոյս զօրով քն իւրոյ . Եւ յաղթելովն 'ի փողին . նկարեց զիս
մարհիլն մարդուն առաջի մեղաց : ։

ԺԸ. Արաւորանի զիսեայ որ իսնգնեաց զպարիւր խոցն 'ի քան
իսր . զի առայ ցմայր իւր Բե զարծանն զոր Գողացան 'ի սին, Եւ
երդոսար՝ զի Բե Գողի, արաւոյն անպի պարիւր յաւալածոյ . արք
արծաթն առին Եւ, առ Եւ արա պարիւր շար Էրմանն, Եւ օրէ
նեաց զնա մայրն զի առայ Բե արա պարիւր : արա Եւ վարան, Եւ
վարեաց Գաւան զչեպացին : ։

ԺԹ. Արաւորանի Եւ զիւրեկ Գանայ, զի առին զճառան 'ի
քանին մեայ . որով Եւ իտապալարեանն՝ մինն ցգերեւն 'ի առաւ
մանասարայ : ։

ԺՁ. Պոռնիկոս հազմ զնպաշտոյն, Եւ իսխեա . Եւ նա Գալ-
յոյ զնա . Եւ ինն 'ի Գաւառ . Իբն լլկեցին զհազմն Եւ Ռաւան .
ծաղովեցաւ Բե Եւ 'ի վերայ Գաւառայ : Եւ զիւր իտապալարեայն Եւ
նախանջեցան՝ որ մէկ էր, Եւ զն ինքն իբրց մախանջեցան, Բե
Եւ ան պարեալ Էլ ընդ միմեան, մինն առ արաւորանն զլրեծ
լարեայն միմամբս՝ յերկոյ իզմանն : ։

Իսով զհաւառն զիսն, զճարմամբ Իրան, Եւ Ռաւաթ անաւանի,
Բե իսխաւ առչէն 'ի պարանն աղամայ, Եւ յելն 'ի Գաւառին,
Եւ 'ի Գաւառինն ալ առ նա՝ ծննդեման 'ի քանին Գաւառի : ։

ցգազանս վայրենիս՝ մինչև սատակեսցէ զնս՝ և զթա
 գաւորս նոյ յերեսաց ձերոց . և ժառանգեսցիք զերկիր
 նոյ՝ ապա խօսեցաւ ար ԹԹ մեր ընդ մեզ : * Արդ զօրա 6
 ցարուք յոյժ զգուշանալ և առնել զԹԹ գրեալս՝ ի գիրս
 օրինացն մովսիսի . զի մի խոտորիցիք ՚ի նմանէ յաջ
 կամ յահալ : * Գուցէ մոտանիցէք յազգան մնացեալս 7
 յայնսսիկ . և անուանիք դից նոյ մի անուանեսցի ՚ի մի
 ջի ձերուս . մի երգնուցուք ՚ի նոսա , և մի պաշտիցէք
 զնոսա , և մի երկիրպագանիցէք նոյ : * այլ զհետ ԹԹ նոյ 8
 մերոյ երթիցիք՝ ուն արարէք մինչև ցայսօր . * և ստա
 կեաց զնս ար յերեսաց ձերոց , զազգս մեծամեծս և 9
 զհզօրս . և ոչ ոք եկաց ընդդէմ ձեր մինչև ցայսօր :
 * Մի ՚ի ձէնք հալածեաց զհազարս . զի ար ԹԹ ինքնին 10
 տայր . պատերազմ ընդ ձեր , ուն խօսեցաւ ընդ ձեզ :
 * Զգիշ լինիցիք յոյժ անձանց ձերոց , սիրել զար ԹԹ 11
 ձեր : * Ապա ԹԹ դառնալով դառնայցէք , և յաւելու
 ցուք յազգան մնացեալս ՚ի ձէնք , և խնամաւթիս առնի
 ցէք ընդ նս , և խառնակիցիք դուք ընդ նս , և նոքա Թ 12
 ձեզ : * Գիտելով գիտասցիք , զի ոչ ևս յաւելուցու ար 13
 սատակել զազգան զայնոսիկ յերեսաց ձերոց . և լինի
 ցին ձեզ յորոգայթս և ՚ի գայթաղուին . խոչ ՚ի դար
 չապարս ձեր , և նեպք յապ ձեր , մինչև կորնիցիք յերկ
 րէս բարութէ զոր ետ ձեզ ար ԹԹ ձեր : * Եւ ետ՝ ա 14
 հա երթում այսօր զձանապարհ որպէս ամենեքին որ են
 յերկրի . և ծանիցիք յԹԹ սրտէ ձերմէ և յԹԹ անձնէ
 ձերմէ . զի ոչ վերաբաց բան մի յԹԹ բանից զոր խօսե
 ցաւ ար ԹԹ ձեր . այլ ԹԹ ինչ եկն եհաս ձեզ , և ժգ
 սխալեցաւ ՚ի նոցանէ բան մի : * Եւ եզիցի՝ զոր օրինակ 15
 եկին ՚ի զԹԹ ձեր՝ ԹԹ բանք բարիք զոր խօսեցաւ ար զԹԹ
 ձեր . նոյնպէս ԹԹ ԹԹ ձեր զԹԹ բանս չարս ,
 մինչև սատակեսցէ զձեզ յերկրէս բարութէ՝ զոր ետ 16
 ձեզ ար ԹԹ ձեր , * յանցանել ձեզ զուխտիւն ԹԹ նոյ
 ձերոյ՝ զոր պատուիրեսցէ ձեզ , և յերթալ պաշտել
 զստուարածս օտարս՝ և երկիր պագանել նոյ : և բարկա
 նայցէ ձեզ ար , և կորնիցիք վաղվապակի յերկրէս բա
 րութէ՝ զոր ետ ձեզ ար :

ԳԼ.

(10) Որնա . Մի այր ՚ի ձէնք հալածէր . . . զի ար ԹԹ ձեր
 ինքն : (11) Որնա . Եւ զգիշ լինիցիք . յոյժ : (12) Յօրե
 նալին իրին . մնացեալս մնացեալս : (12) Օրինակի . Եւ
 ժառանգիցէք դուք ԹԹ նս : (13) Օրինակի . Յերկրէ
 սրբուէ զոր ետ ձեզ : (14) Օրինակի . Եւ ահա ետ եր
 ԹԹ . որպէս և ԹԹ երկիր . և ծա : (16) Որնա . Եւ
 բարկանայցէ ար ԹԹ ձեր , և կորն :

ԻԹ

ԳԼ ԻԴ.

- 1 Եւ ժողովեաց յեսու զամ ցեղսն Ելի 'ի սելով . և
 2 * Եւ իստեցաւ յեսու ընդ ամ ժողովրդեանն . և ասէ :
 3 Եւ ասի ես զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 4 զեհրայի , և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 5 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 6 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 7 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 8 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 9 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 10 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 11 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ
 12 զեհրայի . և ասի զհայր ձեր զարրաամ յայնմ կողմանէ

յա

ԳԼ ԻԴ . (1) Ոման . Եւ կային առաջի այ : (4) Ոման . Եւ
 ետու նմ զաւակ զիսահակ : (5) Ոման . Եւ հարի զեհրայ .
 զոր արարի 'ի նմ : Եւ ասի հանի զձեզ : (7) Ոման . Եւ
 ետ զամսն . . 'ի մեջ ձեր . . . և տեսին աչք ձեր : (9) Յորի
 Կալին պախիք . Սկսեալ յարտայ մն : (11) (12) 'ի ձեռս

L G E

յառաջագոյն քան զմեզ զձիաստացն, և մերժեանց զնձ
յերեսաց ձերոց. զերկուսասան թագաւորս ամովը
հացւոց, ոչ սրով քով և ոչ աղեղամբ քով: * Եւ ետ ձեզ 13
թր զերկերս՝ յորում ոչ վաստակեցէք: և բնակեցէք ի
քաղաքս զոր ոչ շինեցէք, և յայգին և ի թղենիս՝ զոր
ոչ անկեցէք դուք՝ և ուտէք: * Եւ արդ՝ երկերուք գծեք 14
ի տէ: և պաշտեցէք զնա ուղղութիւն և արգարութիւն.
և ի բաց արարէք զաստուածս օտարոտիս՝ զոր պաշտե-
ցին հարց ձեր յայնկոյս գետոյն, և յեգիպտոս. և պաշ-
տեցէք զտր: * Ապա թէ ոչ իցէ ձեզ հաճոյ պաշտել 15
զտր, ընտրեցէք այսօր թէ զո՞ պաշտիցէք. զաստուածս
հարցն ձերոց որ յայնկոյս գետոյն էին, թէ՞ զաստ-
ուածս ամովը հացւոց, յորոց գուր բնակեալ էք յերկ-
րի նոցա: Այլ ես և տուն իմ՝ պաշտեմ զտր՝ զի նք է: *
Պատասխանի ետուն ժողովուրդն՝ և ասին. քան զի 16
ցի մեզ թողուլ զտր ամ մեր՝ և պաշտել զաստուածս
օտարս. * զի տր ամ մեր՝ նա եհան զմեզ և զհարս մեր 17
յերկրին եգիպտացւոց ի տանէ ծաղայութիւն, և ե-
րար մեզ զնախնս մեծամեծս զայնոսիկ: և եղահեաց ըզ-
մեզ յամ՝ ձանապարհին յորում գնացաք, և յամ՝ անգամ
ընդ որ անցաք: * և մերժեաց տր զամովը հացին և զամ՝ 18
անգամ բնակեալս յերկրին՝ յերեսաց մերոց: Այլ և մեք
պաշտեսցուք զտր. զի նա է ամ մեր: * Եւ ասէ յեսու 19
ցժողովուրդն. ոչ կարէք գուր պաշտել զտր՝ զի նք է.
և նա՞ նախանձեալ ոչ ներիցէ մեզոց և անօրէնութեց
ձերոց: * յորժամ թողուցուք զտր, և պաշտեցէք զաստ 20
ուածս օտարս. և հապեալ ի վր չարչարիցէ զձեզ, և
ծախեացէ զձեզ փոխանակ բարեացն՝ զոր արար ձեզ:
* Եւ ասէ ժողովուրդն յեսու. ոչ պղպղես, այլ զտր 21
պաշտեսցուք: * Եւ ասէ յեսու ցժողովուրդն. ահա 22
գուր ձեզէն եղբուրք վկայք անձանց ձերոց, զի գուրք
ընտրեցէք զտր օրաշտել զնա: և ասին՝ փայեմք: * Եւ 23
ասէ՛ արդ՝ ի բաց արարէք ի ձեռն զաստուածո օտա-
րոտիս, և ուղղեցէք զօրբոս ձեր ազ. տր ամ իշի: * Եւ 24
ասէ ժողովուրդն յեսու. զտր ամ մեր պաշտեսցուք,
և ձայնի նր լուիցուք: * Եւ ուխտեաց յեսու ուխտ 25
ժողովրդեանն յաւսւր յայնմիկ. և ետ նմա օրինս և
զատաստանս ի սելով առաջի խորանին այլ իշի: * Եւ 26

47

ձեր... քան զձեզ զձիաստացն: (14) Յօրիսմիս Գիւնէ. Եր
կերուք զուր՝ ի տնէ: (15) Ոման. Ընտրեցէք ձեզ այսօր
եթէ զո՞ պաշտիցէք, զամ հարցն ձեռն: (15) Յօրիսմիս.
Բնակեալ էք յերկրի նոց: (16) Ոման. Պայնի ետ ժողովն
և ասէ: (19) Ոման. Զտր ամ՝ զի նք է: (22) Ոման. Զեզէն
իւր եղբուրք: (26) Ոման. Օրբնաց տն, և քնմ մի մեծ:

- գրեալս յետև գրանս զայսոսիկ 'ի գիրս օրինաց ւայ . և
 27 ուրիշ անձ : * և Բապէ յետև ցնոմ ժողովուրդն : ահա
 վէմն այս եղեցի ձեզ 'ի վկայութի . զի աս զաւաւ զնոմ
 խօսեցեալսն 'ի նէ զոր խօսեցաւ ընդ ձեզ այսօր : և և
 28 զեցի սա ձեզ 'ի վկայութի աւուրց, յետնոց' յորժանմ
 29 ստեղծեք նոն ւայ ձերում : * Եւ արձակեաց յետև զԺո-
 29 ղովուրդն , և գնաց իւրաքանչիւր 'ի տեղի իւր : * Եւ
 պաշտեաց ինէ զԹր զնոմ աւուրս յետուայ , և զնոմ ա-
 ւուրս ծերօցն որ ձգեցին զԺամանակս ընդ յետուայ .
 որք և տեսին զնոմ գործս նոն' զոր արար յեղէ :
 30 * Եւ եղև յետ այսորիկ մեռանել յետուայ որդւոյնաւ
 31 Եւայ ծառայի նոն , հարիւր և տասն ամաց : * և Թապէ-
 ցին զնա առ սահմանօք ժառանգուէ իւրոյ 'ի Թամնասաւ
 քար 'ի լերինն եփրեմայ 'ի հիււստոյ լերինն գայատու :
 Եւ անդ եգին լինմաւ Թապէցին զնա առ 'ի յիշատակե-
 զուրսն քարեղէնս , որով Թապէտեաց զորդիսն ինչ 'ի
 գաղգաղա յորժամ եհան զնոյ յերկրէն եգիպտացւոց ուն
 հրամայեաց նոյ . և անդ են մինչև ցայսօր ժամանակի :
 32 * Եւ զոսկերսն յովսէփու հանին որդիքն ինչ յեգիպ-
 32 տոս . և Թապէցին զնա 'ի սիկիմ' , 'ի բաժնի աղարա-
 կին զոր ստացաւ յակոր յամովսդացւոցն բնակեւոցն 'ի
 սիկիմ' , որովայ հարիւրաց : և ետ զայն յովսէփայ 'ի բաժ-
 33 նի : * Եւ եղև յետ արարիկ վախճանել եղիպարու քա-
 հանայի որդւոյ ահարանի . և Թապէցաւ 'ի գաբաաթ փե-
 նէէսի արգւոյ իւրում , զոր ետ նմա 'ի լերինն եփրե-
 մայ : Զաւուրսն յայնոսիկ առեալ որդւոցն ինչ զաւ-
 րանակ ուխտին ւայ շրջեցուցանէին ընդ իւրեանս : Եւ
 քահանայացաւ փենէէս փոխանակ եղիպարու հօր իւ-
 րոյ , մինչև մեռաւ : և Թապէցաւ յիւրումն գաբաաթ :
 Եւ որդիքն ինչ գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս իւրեանց ,
 և յիւրաքանչիւր քղքս իւրեանց . և պաշտեցին որդիքն
 ինչ զաստարտն և զաստարովն , և զաստուածս ազգացն
 որ ըստ զնոցք : Եւ մեռանեաց զնոմ նոյ 'ի ձեռս եգլովմայ
 արքայի մովսարու . և տիրեաց նոյ ամն ութ հազարն :

ԻԸ

ԻԹ

Լ

Կարգադրութիւն Յեսոս Կառնայ :

(30) Ոման . Յետ այնորիկ մեռանելոյ յետուայ ծնի նոն
 ւայ : (31) Թորնային . Լերինն եփրեմայ . . . զաւուրս քա-
 րեղէնս : Ուր ոման . զաւուրս քարեղէն : (31) Ոման . Ձգե-
 յեգիպտոսս , անդ և հրա : (33) Ոման . 'ի գաղգաղա փե-
 նէհէսի : Զաւուրս յայնոսիկ . . . զառապանակ ուխտին նոն
 'ի սիկիմ' : Ոման . Կառարեցաւ գիրք յետուայ որդւոյ
 նաւեայ :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ

Քանզի յէք մահում յետաւայ, և այս փային դաքաւորք 'ի Վերայ Իւր: Եւ երբեք զի և այլազգիս Իշխեին նոցա - զի 'ի Ռոմոյ Ժամանակոյ դաքաւորացն 'ի Կոստա դաւանային հը բեայ: և մաքնեք զնոս ան 'ի յետոյ այլազգեաց: Յորոյ 'ի նէ զին դաւանապէս աղաղակին առ Կր, և յարաւորեմէր ի բնիւ նոցա պաքաւորան, որք պաքերազմելով ընդ հինանոսս' ի բնիին զԻեւ 'ի յետոյ նոցա, նկաջելով զճմարիք ի բնիին ԲՈՐ Ի բնեաց զաւ խաբհս 'ի ճշաց: ՆԱ՝ և այլ ևս Բազում Իբոս Եղև նոս օրի նալ ԿԻ. ոնց յիցն յայելի վարեալ 'ի Ժամելիսն սխարայ. և իոր Ժանելն գեղեկնի զեղանն Բահալա. և անխեան 'ի Վերայ գաւ թան ասուի. և Կալուսին սահմանի, և այլն ևս: Պապմէն գիրքս այս յեք մահումանն յետաւայ մեկն ցմահն սահմանի զժա մանակն երէք քաւանն դաքաւորացն, որք յէք մահումանն յետաւայ Իշխեցին հրէից: Եւ 'ի Ռոմոյն պոբրելն այլազգեացն. ոնց յէք յետաւայ զԿոստաւորայ ասորայ. և յէք գորանիելի' զեգղովնայ հը վաքաւորայ. և յէք սահմանայ' զյաբինայ Կանանարայ. յէք Բա ճալայ' զմարիանոս. և յէք զաբդանի' զայլազգիս զորս քանիցնայ սահման: Ի այն գիրք մեղադրե և զնոս պապիւն յեղին դանայ. և զանդուպն ԼԲԻՆԻ Բենիմոնեանցն: Եւ ունի գիրք դաքաւ ասորայ լաթ Ժամանակի ըսք հրէից' ամս ԹՃԸ. Իսկ Իսկանանիցն' լըբեք հարեւոր և քան. որում և պողոս 'ի գործան յայնալի. յէք յետաւայ Եւ Ծ. ամ Լիեւել մեկն 'ի սահմանէ մարգարէ. զի դաւանանն ամ հեղեայ, 'ի Վերայ լըբեք հարեւոր և քանանն եղեալ, ըսա զլըբեք հարեւոր և զյետանն: Եւ յայք և ապա զի յայլ և յայլ պաքմագրայ գրեցաւ գիրքս այս ըսք անան Ժամանակին, և յէքոյ 'ի մի Բովանդակեցաւ:

ԳՂՈՒԽԵ ԿՐՈՅ ԴԻԱՄԱՆՈՐԱԿՆ:

Ա. Թե յէք լախմանին յետաւայ յեղն յուրայ, Կաւան դաւանը նորդոսին: յարում և իբնաբանե զառ յետաւաւ եղևայ իբացն 'ի Կաղեբայ:

Բ. Թե զի ու սաքալիցին զազան ըսք հրոմանին ԿԻ. և Է բեւեղաւ հրեւայն, և յանդիմանեաց զանօրեկնալ նոցա, և Լա ջին ընդ այնք ասաջի ԿԻ:

Գ. Արաքաւանալ լըբեաց նոցա, զի յէք մահում յետաւայ յէքս Կալին յայ, և մաքնեաց զնս ԿԻ 'ի յետոյ Կոստաւորայ արքայի ասալ աոյ, և իբնեաց զնոս 'ի յետն գորանիելի:

Դ. Յաւելին 'ի Լըբի և մաքնեացն Էգղովնայ մալքաւայ, և յարայ Կր Կաւան, որ սպան զեգղովն, և վանեաց զմալք:

Ե. Մարնեքալեգար, որ սպան վըգարիւր այք մալքաւ արքայ:

Զ. Մարնեցան յաբինայ Կանանարայ, և Էղև պաքմամ ԿԻ 'ի յետն

Յետև Իշխո՞վայ ամ Բաթմի : Ե Գն շոգան Էգար Վարդան յաբէ
նայ, ապանաւ, և յաբէն և և Գրհնայ Դէրձուայ, օգնուաբէն ար
յարձախանս : օ .

Է. Անշնաց զին հարկա՞ն և յարեա՞ն գեղեհն. նշարեաց զբա՞ն խառապալստե՞ն և ի՞նչքան յաղթաւէն անթերսն ի գեղեհն զըրեհն արա՞ն հրեայն, և զի՞նքա՞ն բանին ի խոյն և զանա՞րապ ծնունդն. և ապա զդա՞նքի՞ն հրեի՞ն, և զանթընի՞ն աշխարհի։ Այլ և սա՞րսը՝ հրեայն երևա՞նցա՞ն Գաաաղաւսա՞ն ի զըրեհն զապ դաւնի և երեմոյ. յորոց և լոյս երբորդաւն ի զըրեհն առաջնայն զանեաց զիշխանն աշխարհի։ Այլ և ի՞նչորքա՞ն հարմախն Գործո՞ղ՝ պայծառասնայ յաղթանքի հոգեայ։

Եւ Յիւր հազուան գէտընի աբիդըղէօ հաքմոյ, որդի նորա ապան զեմամասունն էլ Բարան Իսր, Է Քիբլեադն Է յէր առաջ առաւելոյ ինքորէյսա՝ ինմանէ լոկծ, զի հանրէյսա գրունն Է միտաւն Է

14. 3-й и 4-й классы: 1. 3-й класс, 2. 4-й класс

ժեռ. Յէպ եք լեկուայի, որ և զոհեաց զգոռապրե, և անի հը
բաշխիս՝ ուն առ արքայան՝ ոչ խաղանեսայ, զի այլ ոք յայնպիսի
նախք թի ծարհեայի : Իսպորեայ և զլեկուեմ վանն անպարէհ գո
ռապոսելի :

ժբ. Յէր նորա Էսէբն Բէրդա՛հէ՛ճաղի :

ժ. Յէր. Եւ Էր. Գլխաւոր: ժ. Յէր. Եւ Գլխաւոր:

Քե՛ն Սպա սահման, որ, առի՛նդ զորավրէի խորով նկարեր զան
չափ զօրով քն խորոյ. և յաղկէլովն Դ. քնոյն, նկարեր զխոր
նարկերն հարգւան առաւօրի մեղաց :

[illegible]

ՏԷ՛. Այնպիսիքն են զընչէն դանայ, զի առին զհոգեւորն 'ի
 արանէն յիւսոյ քարով լիս ինասպաշտեցան՝ ինչևն ցգեղին 'ի աստ
 ճանապարհաց ։

ՏԻՃ. Պրոռնիկեան հարձ գնապաշտն, և խախտան. և նա դառն
այդ գնա. և էին 'ի Փաբաա. իբրև լիւթիս զհարձն և մեռաա.
Թաղովեա. իկէ 'ի վերայ, գաբաայ: Եւ զի իւրապապելոյն մէ
նախանիկեան՝ որ մէծ էր, և իւր վնդն իբար նախանիկեան, իւր
էպ անդ պապելապէլ ընդ յիման, իկն ան պապադանին զլիւթ
լաբեադն յիմանս՝ յերկադ կողմանդ:

Քննիչը հետևում էր, որ Դավիթը համարում էր, որ ինքնապատշաճ էր անհատականացնել իր հարաբերությունները հետապնդող հետաքննիչի հետ։

Ա Լ Ի Ե Ղ Ե Ի Յ Ե Տ Վ Ա Ն Ճ Ա Ն Ե Ի
 Լ ի յ յետոյ, հարցանելն որդիքն ի ի ըզ-
 ար' և ասէին. « Ելցի մեզ առ քանանա-
 ցին առաջնորդ՝ պատերազմել ընդ նմա :
 * և ասէ ար' յառաջ ելցի . զի ետու զերկիրն 'ի ձեռ- 2
 նր' : * Եւ ասէ յառաջ զնաւով յերաւելոյ իւր . ել ընդ 3
 իս 'ի վիճակիս իմում, և ասցուք երազերսդ ընդ քա-
 նանացիսն . և եկից ես ընդ քեզ 'ի քաւմ վիճակին : և
 զնաց ընդ նմա շնորհոն : * Եւ ել յառաջ . և ետ ար 4
 զքանանացին և զփերեզացին 'ի ձեռսնր' . և եհար զնս
 'ի բեզեկ տասն հազար արանց : * Եւ քան զարդի 5
 քեզեկ 'ի բեզեկ, և ետուն պատերազմել նմա . և հա-
 ըին զքանանացին և զփերեզացին : * Եւ փախեալ ազ- 6
 ճոնիքեզեկ, և պնդեցան զհետնր, և հասին նմա . և
 կտրեցին զծայրս ձեռացնր, և զծայրս մախց նր' : * Եւ 7
 ասէ ազոնիքեզեկ . եւ թանաստան թագաւորք ծայրա-
 կամօքք ձեռք և ոտիք էին, որ քաղին զփերանս 'ի
 ներքոյ անգանդ իմոյ . արգ' որդէս արարի, նոյնպէս 8
 հատոյց ինձ ար : և արին զնա յեմ, և անդ մեռաւ :
 * Եւ պատերազմէին որդիքն յառաջ ընդ եմի, և արին 9
 զնա, և հարին զնա սրով սուսերի . և զքաղաքն անդ-
 ցին հրով : * Եւ յետ այնորիկ իջին որդիքն յառաջ 10
 պատերազմել ընդ քանանացւոյն, բնակելոյ 'ի լեռ-
 նակողման, և 'ի հարաւ, և 'ի դաշտավայրս : * Եւ գը-
 նաց յառաջ 'ի վր' քանանացւոյն բնակելոյ 'ի բերրոն,
 և ել քերորն ընդդէմ . և կր անուն քերորնի յառաջ՝
 կարիաթարբակ սէփեր . և հարին զսեսի, և զպիման,
 և զԹոզի, զճնուանգան ննակայ : * Եւ ելին անախ 'ի 11
 փե-

Գ Լ Ե (1) Ռանտ. Եւ ասեն, ով ելցի : Ռ-ը ասին . Հարցին
 որդիքն ի ի : (3) Ռանտ. Յանաւորն երազար . Եւ քանանաց
 աղի, և եկիցեա կս : (6) Օրիակ մ . Եւ փախեալ ազոն 'ի
 բեզեկ ... և կտորեցին զծայրս : (7) Ռանտ. Ող արարի ես,
 նոյնիպ հատոյց ինձ ար : (8) Ռանտ. Եւ պնդեցան : (9) Ռ-
 անտ. Եւ յետ այնորիկ . Եւ քանանացւոյն, և 'ի հարաւ և
 'ի դաշտավայրս, և որ բնակեցին 'ի լեռնակողման : (11) Ռ-

- վերայ բնակեացն դարերայ, և անոռն դարերայ էր յա.
- 12 ռաջագոյն քաղաք նամակաց : * Եւ ասէ քաղէք . որ զք
հարցն զքաղաք նամակաց և առցէ զնա, ասցնմա զաս.
- 13 քա զգուսար իմ կնուծէ : * Եւ աս զնա գողտնիկն
որդի կենեղի եղբայր քաղերայ կրտսեր քան զնա : և
- 14 ետ նմա քաղէր զապա զգուսար իւր կնուծէ : * Եւ
եղև 'ի գնալն նի, յորդորեաց զնա գողտնիկն ինգրնե
'ի հորէ իւրմէ ազգութի : և տրաննաց' և աղաղակեաց
յիշոյանտի' և ասէ . յերկիր հարաւոյ ետուր զնա : Եւ
- 15 ասէ ցնա քաղէք . զի' ե ընդ : * և ասէ ցնա ապա . ասւր
ինձ օրհնուէ, զի յերկիր հարաւոյ ետուր զնա . և աս
ցնա ինձ դրօսանա ջրոյ : և ետ նմա քաղէր ըստ սրտի
- 16 նի դրօսանա բարձանց, և դրօսանա հովտաց : * Եւ որ
զիցն յաբարայ կենեցւոյ աներոյն մովսիսի, ելին 'ի քա
ղաքէն արմաւենեաց' առ որդիսն յուգայ 'ի յանապատն
յուգայ, որ է' ի հարաւոյ յուգայ, առ զառիվայրին ա.
- 17 ըստայ . և գնացին բնակեացն առ ժողովդեանն : * Եւ
գնաց յուգայ ընդ շմառնի եղբոր իւրոյ, և հարին ըզ
քանանացին բնակեալ յափեթ . և նզովցին զնա, և
ստատեցին զնա . և կտեցին զանուն քաղաքին սաաա.
- 18 կուան : * Եւ զժառանգեաց յուգա զգազա և զաա
մանն նի, և զասկազան և զաազմանն նի, և զակարուն
և զաազմանն նի . և զազովտա և զանգաասանա նորա :
- 19 * Եւ էր ար ընդ յուգայ, և ժառանգեաց զնաունն . զի
հզ կարացին ժառանգել զբնակիս հովտացն . զի ու
- 20 քաք՝ զառոյց զնն . և կառք երկաթիք էին նի : * Եւ
ետուն քաղերայ զքերբոն որպէս և խօտեցաւ մովսէս .
և ժառանգեաց անտի * զերիս քաղաքս որդւոցն ետա
- 21 կայ . և երաճ անտի զերեսին որդիսն ետակայ : * Եւ
զքերուսացին զբնակեալն յեմ' զժառանգեցին որդիքն
բենիամինի : և բնակեաց յերուսացին ընդ որդիսն բե
- 22 նիամինի յեմ' մինչև ցայսօր : * Եւ ելին որդիքն յովսէ
- 23 փու, և ինքեանք 'ի բեթէլ . և ար ընդ նի : * և բանա
կեցան տունն իլի 'ի բեթէլ . և անուն քաղաքին էր յա
- 24 ռաջ լուգայ : * Եւ տեսին պահապանքն զայր մի ելեալ

մտ . քաղաք նամակայ : (15) Ամտ . Ըստ սրտի նորա
զգրօսանա ջրոյ, և դրօսանա բարձանց : (16) Ամտ . Եւ
որդիքն յովորայ կենե' . . . առ 'ի զառիվայրին . . . ընդ
ժողովեանն : (17) Ամտ . Բնակել յափեթ : (18) Ամտ .
Եւ ժառանգեաց յուգա զապա, և զաազմանն նորա :
(19) Ամտ . Երկաթիք էին նի : (21) Յայս պատի . Բե
նիամինի յերուսաղէ մինչև ցայսօր : (22) Ամտ . Եւ էր
ար ընդ նոռա : (24) Ամտ . Եւ կապան զնա և ասնե
ցնա . . . զմուտ քաղաքիս :

'ի քաղաքէ անտի, կալան զնա' և ասան. ցոյց մեզ զմեզ
քաղաքից, և ասրացուք ընդ ձեզ սղորմուք: * և եցցց 29
նց զմեզ քաղաքին, և հարին զքաղաքն որով պուտե-
րի. և զայրն և զազգայատհմն իւր արձակեցին: * Եւ 26
զնաց այրն յերկիրն 'ի քեանիմ, և զնեաց անգ քաղաք.
և կողիաց զանուն նր լուգա. և այն է անուն նր մինչև
ցայտար: * Եւ ոչ ժառանգեաց մանասէ զբեթան' որ 27
է սկիւթուպոլիս. և ոչ զգտաերս նր, և ոչ զանգառ-
տանա նր. և ոչ զբանայք և զցմաերս նր: Եւ ոչ զքնա-
կիւն զովայ. և ոչ զշուրջ բնակեալն զնովա, և ոչ
զդաերս նորա: և ոչ զբնակիւս քաղապայ, և ոչ զշուրջ
բնակեալն զնովա. և ոչ զգտաերս նր: Եւ ոչ զքնա-
կիւս յերզմայ, և ոչ զշուրջ բնակեալն զնովա, և ոչ
զգտաերս նր: և սկսաւ քանտեսցին բնակել յերկրին
յայնմիկ:

Բ * Եւ եղև իբրև զորացու իել, և գ զքանտեսցին ընդ 28
հարկաւ, և բառնալով ոչ երարձ զնա: * Եւ ետիրեմ' 29
ոչ երարձ զքանտեսցին զբնակեալն 'ի զաղեր. և բնա-
կեաց քանտեսցին 'ի մել նր 'ի զաղեր, և եղև նմա հար-
կատա: * Եւ զարուզոն' ոչ երարձ զբնակիւն կեդր, 30
նի, և զբնակիւն ամանայ. և բնակեաց քանտեսցին 'ի
մել նր. և եղև նմա հարկատա: * Եւ ասեր' ոչ երարձ 31
զբնակիւն ալքովայ, և եղև նմա հարկատա: և զբնա-
կիւն զովայ, և զբնակիւն սիդոնի, և զբնակիւն դա-
լափայ, և զաքաղիփ, և զեցփա, և զափեկ, և զուրբ:
* և բնակեաց ասեր 'ի մել քանտեսցուք բնակեցց 32
յերկրին. քանզի ոչ կարացին բառնալ զնա: * Եւ նեդ 33
թաղիմ' ոչ երարձ զբնակիւն բեթամփուսայ, և ոչ բը-
բնակիւն բեթանաթայ. և բնակեաց նեփթաղիմ' 'ի մել
քանտեսցուցն բնակելոյ յերկրին. և բնակիւն բեթ-
սամփուսայ և բեթանաթայ եղև նմ' հարկատա: * Եւ 34
նեղեաց ամուրհացին զորդիսն դանայ 'ի Լերինն. զե ոչ
տայր նց թոյլ իջանել 'ի հովիտոն: * Եւ սկսաւ ամուր 35
հա

(27) Ոման. Չքեթանն, որ է իսկիւթուպոլիս: Ուր
սկիւթ. Չքեթան, որ է: Աւ որում պոլիսի. Եւ ոչ զբնա-
կիւս քաղապայ. . . . Եւ զբնակիւս յերզմայ, և է: Իսկ այլ շ
բնակի մի այլապէս ևս ունի զբնակ' այլապէս. Չքեթանն ունի
կիւթուպոլիս. և ոչ զգտաերս նորա. և ոչ զբնակիւս
նորա. զովայ, և ոչ զշուրջ բնակեալն նովա, և ոչ
զգտաերս նորա, և ոչ զբնակիւս քաղապայ. . . . և ոչ բը-
բնակեալն մակեդոնայ, և ոչ շուրջ զբնակեալն. . . .
և սկսաւ քանտեսցին: (31) Ոման. Չքեթանն այլովայ. . . .
և զբնակիւս պաղափայ. . . . և զուրբ: (34) Ոման. Չք
ոչ եւ ոչ թոյլ: (35) Ոման. 'ի Լերինն բուրաքատանի:

Հայրենիքի լեռնին մուրափանի . ուր աղբյուր
աղբյուր 'ի մուրափանանն և 'ի սաղապին : Եւ ծան
բացաւ ձեռն յոգնեաց 'ի վերայ ամուրհացուղի . և ե
36 զին նց հարկատու . * զի սահման ամուրհացուղին ե
գտնեցին եր . 'ի վերայ զառիկայրին ակրարմայ 'ի
գլխին և 'ի վեր :

ԳԼ. Բ.

1 Եւ եր հրեշտակ ան 'ի գաղգալա 'ի լալեփոյն , և 'ի
թեմեզ լալեփոյն . Երի , և ասէ ցնն . Այսպէս
ասէ Թոր . Եւ հան ձեռք յեղիւտոսէ , և ան զձեռք լալե
կերպ . Եւ եր հրեշտակ հարցն ձերոց տալ ձեզ , և ասէ
ցնն . * Եւ ցրեցից զուխտն իմ որ ընդ ձեզ յաւիտեան :
2 * Եւ քի զնիցեք ուխտ Էրնակիւս երկրիդ աղբյուրիկ ,
և մի ընդ գիւս նոցա , և մի երկիրազաւանքեք նց , այժ
զդրոշխարս նց : Խորանակեցիք , և զանանս նց կործան
նեալիք : և * Եւ լուսարուք ձայնի իմում . քանզի արարեք
3 զայն : * Եւ ասացի թէ ոչ յաւերցի փոխել զժողովուրդ
դին զոր յաւեր ժառանգել , և ոչ բարձից զնն յերեսաց
ձերոց : Եւ եղիցին ձեզ 'ի վտանկս . և գիւր նոցա եղիցին
4 ձեզ 'ի զայն ժաղգալու : * Եւ եղև իբրև խօսեցաւ հրեշ
տակն անդ զայն զայսոսիկ առ Թոր զգիւսն Երի . ամբար
5 մին ժողովուրդքն զձայնս իւրեանց' և լացին : * և վս
այնորիկ կոչեցաւ անուն անդուդն այնորիկ լալեփոյն . և
6 զահեցին անդ ան : * Եւ արձակեաց յետու զժողովուրդ
սըն . և զնային որդիքն Երի յիւրաքանչիւր անուն իւր ,
և յիւրաքանչիւր ժառանգուի իւր ժառանգել զերկիրն :
7 * Եւ ծառայեաց ժողովուրդն ան զԹոր առաքս յեզ
Թայ , և զԹոր առաքս ծերացն , որ միմեքանս երկայնա
կեացք եղին ընդ յետուայ . որ գիտակ յեալ կին Թոր
8 մեծամեծ գործոցն ան , զոր արար յիշէ : * Եւ վախ
ճանեցաւ յետու որդի նաւայ ծառայ ան . որդի հա
9 ըրւր և ասոն ամաց : * և թաղեցին զնա 'ի լեռնին ժա
ռան

Ուր մահ . Մուրափանանն . 'ի մուրափանանն և 'ի սա
ղապին . . և եղև նց հարկատու : (36) Ոման . Երդմանցին
եր . . . ակրարմայ և 'ի վիմէն :

ԳԼ. Բ. (1) Ոման . Այսպէս ասէ Թոր , որ եհան . . զոր
երգուաւ տալ հարցն ձերոց . և ետ ձեզ և ասէ , ոչ
ցրե' : (3) Օրէնալ Բ . Եւ ասացի ժառանգել , և ոչ բարձ' :
(4) Ոման . ԶԹոր զանս զայսոսիկ առ : (6) Ոման . 'ի
տուն իւր . . . 'ի ժառանգ' : (7) Ոման . Մեծամեծաց
գործոց ան զոր արար Երի . Կամ , յիշէ : (9) Ոման . Ժա
ռանգուէ որ 'ի թամնացար , 'ի լեռնին գայտու :

սիկ, զատանալ զին ժաղկապակի. և ոչ մնանեաց զմասն
'ի ձեռն յետուայ:

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ այս ապաք են զորս հիմող յետու փորմել նպար
զինք. զատանեալն որ ոչ պիտի զնոմ պատերազմ:
- 2 մասնս քանանացոց. * ըստ զի աղքատք որդւոցն էլն
ուսուցանել նոց պատերազմ. առկայն և որ յառաջ:
- 3 քոյն քան զին հիմն ոչ փորմել: * Զինք նախարարու
թիւս այլապէսաց. և զնոմ քանանացին. և զիդոնացին.
- 4 և զինային զքանակեալն 'ի լիւանան 'ի լիւանէն բազ
հերմանեալ' մինչև զքաղաքման: * Եւ եղև 'ի փորմել
նպար զինք. փորմել ելն լիւանն առաւելրանացն նոմ:
- 5 զորս պատուիրեաց հարցն նոց 'ի ձեռն մովսիս: * Եւ
որդիքն էլն բարեպիլն 'ի մէջ քանանացոցն, և զնապ
ւոցն, և ամարիացւոցն, և փերեզացւոցն, և խեւացւոցն,
- 6 և յերուսաղեայն, և փերզեացւոցն: * Եւ առին ըզ
գատերս նոց իւրեանց 'ի կանայս, և զգատերս իւրեանց
- 7 ետանն ուսուսեաց նոց. և պաշտեցին զգին նոց: * Եւ
արարին որդիքն էլն չար առաջի նոմ. և մնացան զգոր
- 8 քն իւրեանց, և պաշտեցին զբահալ' և զանտուան: * և
բարկացաւ արքաժող. ք. Եր. Ելն, և մնանեաց զնոմ 'ի ձեռն
քառարարաւորմանց աղքային արարաց միջազնայ: և
- 9 մաւայեցին նմա ամա սաթ: * և աղաղակեցին որդիքն
Ելն առ տր: Եւ յարոյց տր փրկիչ Ելն, և ետ նոց ըզ
գատնիւ որդի կենդեայ, զնորայր բարեբայ' կրտսեր
- 10 քան զնա: * և չոտաւ նոց: Եւ եղև 'ի նմա հորի նոմ, և
գանդեաց զինք: և ել 'ի պատերազմ ը քառարարաւոր
մայ. և մնանեաց ք. 'ի ձեռն նոց զքառարարաւորման աբ
քայն ատուաց. և անտեացաւ մեռն նոց 'ի վերայ քաւ
- 11 սարաւմանայ: * և զազարեաց երկիրն ամա քառազ
սան: և մեռաւ գորդնիւ որդի կենդի:
- 12 * Եւ յաւելին որդիքն էլն առնել չար առաջի նոմ. և Դ
զորացոյց ք. զնորայր արքայ մովսրու 'ի վր Ելն. զանն
- 13 առնելոյ նոց չար առաջի նոմ: * Եւ ժողովեաց 'ի վերայ
նոց զնոմ որդին ամանայ, և զամաղի. և զգաւ եհար
զինք. և ժառանգեաց զքաղաքն արմաւիկեայ: * Եւ
մաւ

Գլ. Գ. (2) Ոման. Եւ որ յառաջ քան զնոմ: (3) Ոման
Ելն զգաղաքման: Ուր ման. 'ի լիւանէն հերմե
նայ մինչ քաղաքման: (4) Ոման. հարց նոց մովսէս: (7) Ոման. Եւ որդիքն էլն արարին
չարս առաջի նոմ: (12) Օրինակ Գ. Զնորայր արքայ մովս
(13) Ոման. Եւ հար զնոմ որդին Ելն, և մաւ:

Ծառայիցն որդիքն էլի եզրամեջ արքայի մեղաբաւ ասին
 ութուտասն : * և ազադակեցին որդիքն էլի առ ար : 15
 Եւ յարոյց նց ար փրկիչ զաւովք որդի գերեայ՝ զոր
 գիտն յիմնեցւոյ, զերկոցունց ձեռաց աջողակն : և
 առաքեցին որդիքն էլի 'ի ձեռն նր պատարագս եզրա
 մեջ արքայի մեղաբաւ : * Եւ արար իւր աւովք սուր 16
 երկաւորի թզաւ յերկայնուի, և եգ յարջ ազգեր իւ
 թու՛մ ընդ տառապանս, և գնաց : * և մատոյց զպաւ 17
 տարազան եգզոմայ արքայի մեղաբաւ : և եգզոմ էր արք
 յիւ յոյժ : * Եւ եղև իբրև վախճանեաց աւովք մաւ 18
 տաւցանել զպատարագան, և արձակեաց զպատարաւ
 զպարման : * և եգզոմ գարձաւ 'ի գրօշելոյն հանդերձ 19
 գազադաւն : Եւ ասե աւովք . բանք ինչ են ինձ ընդ
 քեզ լսելեայն արքայ : և ասէ եգզոմ . լուս լեր : և ա
 սէ յամենեւին 'ի բաց գնացէք : և ելին արապքս որ
 գնովաւն կային : * և նա նասէր յամարանոցի 'ի վեր 20
 նատանն իւրում փայն առանձինն : Եւ ասէ աւովք .
 պատգամ Եյ է իմ առ քեզ արքայ : և յարեաւ եգզոմ
 յաթոռոյն մերձ առ նա : * Եւ եղև ընդ յառնելն նր, 21
 ձգեաց աւովք զձեռն իւր զձախ, և առ զսուրն յարջ
 ազգերէ իւրմէ, և եհար 'ի կշտի եգզոմայ, * արկ և զե 22
 բախակալն ևս զհետ վերին . և արգել ճարպկ զվերա
 ցերանն, զի ոչ ձգեաց 'ի բաց զսուրն 'ի կշտն նր : * և 23
 ել 'ի պատգամն, և անց չ վանդակապատան, և փա
 րկաց զգուրջ վերնատանն ընդգէմ նորա և աղիւսաց .
 և ինքն ել գնաց : * Եւ Ծառայքն նորա մտին' և 24
 տեսին . և ահա գուրք վերնատանն փակեալ էին : և ա
 տեն' գուրք յաթոռն նստեցի 'ի պէտս 'ի սենեկին : * և 25
 կացին մնացին ամալեցեալք : և ահա ոչ դր էր որ փա
 րայր գգուրս վերնատանն : և պոին զքանաղին և բա
 ցին, և ահա տերն իւրեանց անկեալ կայր մեռեալ 'ի
 գեանի : * Եւ աւովք զերծաւ 'ի սիրովթա' մինչ նոքա 26
 զաղմկաւն էին . և ոչդ էր որ փոյթ առնէր զմանե :
 և

(15) Ոմնոք . Ան յեմինացւոյ : և անոք . յամինաց
 ւոյ . . . ձեռացն աջողակ . . 'ի ձեռն նր պատար' : (16) Ո
 մնոք . Եւ առ իւր սուր աւովք երկոք . . . ազգերի իւ
 թու՛մ ը տառապանաւն . Կո՛մ, տառապանաւն : (19) Ո
 մնոք . Դարձաւ 'ի գրօշելոյն հանդերձ գաղգադաւն . . .
 բանք ինչ են : (20) Ոմնոք . Դատէր յամարայնոյ 'ի վերնա' .
 պատգամ ան է իմ : (21) (22) Օրինակի . Եւ եհար զկշտի
 նր, և արկ զերախակալն ևս . . և արգել ճարպկ ըզ
 վերաբերանն, և ոչ ձգ' : (22) Յօրնակիի Կիտէ . Չի ոչ
 ձգեաց 'ի բաց զսուրն : (24) Ոմնոք . Փակեալ կայր . և տանն
 (26) Յօրնակիի պախտի . Զերծաւ անկա 'ի սիրովթա :

- և նա անց առ գրողը լուր, և գերծառ անկառ 'ի սի
 27 բողթա: * Եւ եղև իբրև եկն աւովդ յերկիրն Ելի, և
 4ւր փող 'ի լերինն եփրեմայ. և իջին ընդ նմա որդիքն
 28 Ելի 'ի լեռնն անոթ. և ինքն առաջի նք: * և ասէ ցնն.
 իջէք զկնի իմ, զի մատնեաց ար ամ մեր զթշնամիս մեր
 զմովարացիս 'ի ձեռս մեր: Եւ իջին զկնի նք. և կալան
 նախ զանցս յորդանանու 'ի մովարայ, և ոչ Թուրին մար
 29 դոյ անցանել: * Եւ հարին 'ի մովարայ յաւուր յայն
 միկ իբրև ասան հազար արանց զեմ պատերազմոյս 'ի
 նոպանէ, և զեմ այր զօրուէ. և ոչ ասորեցաւ և ոչ մի
 30 այր: * Եւ վանեցաւ մովար յաւուր յայնմիկ ը ձեռամբ
 Ելի: և դադարեաց. երկիրն ամա ութսուն: և դատեաց
 զնոսա աւովդ մինչև մեռաւ:
 31 * Եւ յեռ նք յարեաւ սամեզար արգի անաթայ. և եւ Ե
 հար յայլազգեսան վեց հարիւր այր մաշով արօրոյ, և
 առ յաւարի արջառ և ոչխար բազում յոյժ, Թող
 զարթս արջառոց: և փրկեաց նա զերայել:

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ յաւելին որդիքն Ելի ասանել չար առաջի ան. և
 սամեզար մեռաւ:
 2 * Եւ մատնեաց զնն ար 'ի ձեռս յարինայ արքայի քա 2
 նանայւոց, որ Թագաւորեաց յասովք: և իշխան զօրու
 3 նք սիսարա. և ինքն բնակէր յարիսովք ազգաց: * Եւ
 ազգակեցին որդիքն Ելի առ ար. զի իննհարիւր կառք
 երկաթիք էին նոսա. և նա նեղէր զիէլ ապառիկ՝ ամա
 4 քան: * Եւ գերովբա կին մարգարէ՝ կին զարիզով
 5 Թայ. նա դատէր զիէլ 'ի ժամանակին յայնմիկ: * և
 ինքն բնակեալ էր ընդ արմաւենեաւն 'ի մէջ ուսմայ և
 'ի մէջ բեթեզայ՝ 'ի լերինն եփրեմայ. և ելանէին որ
 6 գիքն Ելի առ նա 'ի դատարան: * Եւ առաքեաց զե
 բովբա և կոչեաց զբարակ զորդի արինէեմայ՝ 'ի կազե
 սայ նեփթաղեմի, և ասէ ցնն. Ոչ ապաքէն հրաման
 ետ քեզ ար ամ Ելի, և երթիցես 'ի լեռան Թաբովք, և
 առցես ընդ քեզ ասան հազար արանց յորդաւոցն նեփ
 7 Թաղեմայ, և յորդաւոցն զաբուղոնի, * և ասորցիս ընդ
 քեզ 'ի հեղեղասն Կիստի, 'ի վերայ սիսարայ իշխանի
 20.

(31) Յայտ ապառի. Վեց հարիւր այր մաշով արօրոյ. և
 առ յաւարի արջառ և ոչխար բն յոյժ. Թող զարթս:
 ԳԼ. Դ. (2) Ուստ. Եւ ինքն բնակեալ էր յարիսովք:
 (5) Ուստ. Ընդ արմաւենեաւն գերօրայ: (6) Ուստ. 'ի
 կիզեմայ նեփթաղեմի: (7) Ուստ. Յարինայ, և կառայ
 նք, և բազմութե նք. և մաքան:

Ծառայելցն որդիքն էլ եղբորնայ արքայի մեղաբու անն
ու թուաւան : * և աղաղակեցին որդիքն էլի առ ար : 15
Եւ յարոյց նց ար փրկիչ զաւովգ որդի գերեալ՝ զոր
զի առն յիմնեցւոյ, զերկացունց ձեռաց աջողակն : և
առաքելցին որդիքն էլի 'ի ձեռն նք պատարագս եղբոր
մայ արքայի մեղաբու : * Եւ արար իւր աւովգ սուր 16
երկայրի թզաւ յերկայնուի, և եգ յաջն ազգեր իւ
րում ընդ տառապանիւն, և գնաց : * և մատոյց զբաւ 17
տարազան եղբորնայ արքայի մեղաբու : և եգ զոմ էր ողբ
յՅԼ յոյժ : * Եւ ելև իբրև վախճանեաց աւովգ մաւ 18
տուցանել զպատարագսն, և արձակեաց զպատարա
գապաղան : * և եգ զոմ դարձաւ 'ի գրօշերոյն հանգերձ 19
գաղաղաւն : Եւ ասե աւովգ . բանք ինչ են ինձ ընդ
քեզ լսելիսն արքայ : և ասե եղբոր . լուս լեր : և ա
սե ցամենեալն 'ի բաց գնացէք : և ելին արապս որ
զնովան կային : * և նա նստէր յամարանոցի 'ի վեր 20
նստան իւրում միայն առանձինն : Եւ ասե աւովգ .
պատգամ աս է իմ առ քեզ արքայ : և յարեաւ եղբոր
յաւթուոյն մերձ առ նա : * Եւ եղև ընդ յառնելն նք, 21
ձգեաց աւովգ զձեռն իւր զձախ, և առ զսուրն յաջոյ
ազգերէ իւրմե, և եհար 'ի կշտի եղբորնայ, * արկ և զե 22
բախակալն ևս զհեա վերին . և արգել ճարպն զվերա
քերանն, զի ոչ ձգեաց 'ի բաց զսուրն 'ի կշտն նք : * և 23
եւ 'ի պատգամսն, և անց չ վանգակապաւանն, և օգա
կեաց զգուրս վերնատանն ընդ գեմ նորա և աղետաց .
և ինչն եւ գնաց : * Եւ Ծառայցն նորա մեղն՝ և 24
տեսին . և ահա գուրք վերնատանն փակեալ էին : և ա
տեն՝ գուցէ յաւթուն նստիցի 'ի պէտս 'ի սենեկին : * և 25
կացին մնացին ամառեցեալք : և ահա ոչ ոք էր որ փա
նայր զգուրս վերնատանն : և պոին զբանալին և բա
ցին, և ահա տերն իւրեանց անկեալ կայր մեռեալ 'ի
գեանի : * Եւ աւովգ զերծաւ 'ի սիրովթա՝ մնալ նորա 26
զաղովաւն էին . և ոչ ոք էր որ փայթ առնէր զմանն :
և

(15) Ոման . Ան յերմանացւոյ : և ոման . յամբանաց
ւոյ . . . ձեռացն աջողակ . . . 'ի ձեռն նք պատար : (16) Ո
ման . Եւ առ իւր սուր աւովգ երկո՝ . . . աղդերի իւ
րում չ տառապանիւն . Կամ, տառապանիւն : (19) Ո
ման . Դարձաւ 'ի գրօշերոյն հանգերձ գաղաղապաւն . . .
բան ինչ են : (20) Ոման . Նստէր յամարանոցի 'ի վերնա՝
պատգամ աս է իմ : (21) (22) Օրինակ . Եւ եհար զկշտ
նք, և արկ զերապաւակալն ևս . . . և արգել ճարպոյն ըզ
վերաքերանն, և ոչ ձգ : (22) Յօրհանգիսն արքայ . Չի ոչ
ձգեաց 'ի բաց զսուրն : (24) Ոման . Փակեալ կայր . և տեսն
(26) Յօրհանգիսն պախան . Չերծաւ անկա 'ի սիրովթա :

- և նա անց առ գրողը, և գերծաւ անկաւ 'ի սի
 27 բովմա : * Եւ եղև իբրև եկն աւով գյերկիրն Ելի, և
 4ւր փող 'ի լերինն եփրեմայ. և իջին ընդ նմա որդիքն
 28 Ելի 'ի լեռնէ անտի. և ինքն առաջի նՅ : * և առէ ցնա .
 իջէջ զկնի իմ, զի մատնեաց արած մեր զթշնամիս մեր
 զմովարացիս 'ի ձեռս մեր : Եւ իջին զկնի նՅ. և կալան
 նախ զանցս յորդանանու 'ի մովարայ, և ոչ թողին մար
 29 դոյ անցանէ : * Եւ հարին 'ի մովարայ յաւուր յայն
 միկ իբրև տասն հազար արանց զեմ պատերազմոցս 'ի
 նոցանէ, և զեմ այր զօրուէ. և ոչ ապրեցաւ և ոչ մի
 30 այր : * Եւ վանեցաւ մովար յաւուր յայնմիկ ը ձեռամբ
 Ելի : և գազարեաց, երկիրն ամա ութսուն : և դատեաց
 զնոսա աւովք մինչև մեռաւ :
 31 * Եւ յեա նՅ յարեաւ ստանգար որդի անաթայ. և եւ Ե
 հար յայլազգեացն վեց հարիւր այր մանով արօրոյ, և
 առ յաւարի արթաւ և ոչխար բազում յոյժ, թնգ
 զորթս արջառոյ : և փրկեաց նա զփարայէլ :

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ յաւելին որդիքն Ելի առնել չոր տառիկ ան. և
 ստանգար մեռաւ :
 2 * Եւ մատնեաց զնա ար 'ի ձեռս յարինայ արքայի քա 2
 նանացւոյ, որ թագաւորեաց յասովք : և իշխան զօրու
 3 նՅ սիսարա. և ինքն բնակէր յարխովթ ազգաց : * Եւ
 ազգազկեցին որդիքն Ելի առ ար. զի իննհարիւր կառք
 երկամիք էին նորա. և նա նեղէր զեւէ սառտիկ 'ամս
 4 քսան : * Եւ գերովբա կին մարգարէ, կին զարգով
 5 թայ. նա դատէր զեւէ 'ի ժամանակին յայնմիկ : * և
 ինքն բնակեալ էր ընդ արմաւենեաւն 'ի մէջ ուսմայ և
 'ի մէջ բեթելայ' 'ի լերինն եփրեմայ. և ելանէին որ
 6 գեքն Ելի առ նա 'ի գառատան : * Եւ առաքեաց զե
 բովբա և կոչեաց զբարակ զորդի արինէեմայ 'ի կազե
 սայ նեփթաղիմի, և ստէ ցնա. Ոչ ապաքէն հրաման
 նա քեզ արած Ելի, և երթիցես 'ի լեռան թարովք, և
 առցես ընդ քեզ տասն հազար արանց յորդանոն նեփ
 7 թաղեմայ, և յորդանոն զարուզոնի, * և տարցիս ընդ
 քեզ 'ի հեղուսան կեանի, 'ի վերայ սիսարայ իշխանի
 զ-

(31) Յորդ արթաի. Վեց հարիւր այր մանով արօրոյ. և
 առ յաւարի արթաւ և ոչխար բազում յոյժ. թնգ զորթս :
 Գլ. Դ. (2) Ոման. Եւ ինքն բնակեալ էր յարխովթ :
 (5) Ուսմ. Ընդ արմաւենեաւն գերօրոյ. (6) Ոման. 'ի
 կիզեմայ նեփթաղեմի : (7) Ոման. Յարինայ, և կառաց
 նՅ, և բազմութե նՅ. և մայանի :

քաղաք յարմարայ՝ և զբայց նմ, և կառաց նմ, և մտանե
 ցնց զնա՝ ի մեռու քա։ * Եւ ասե ցնա բարակ, եմե եր 3
 թիցես ընդիս՝ երթալց։ և եմե մշ երթիցես ընդիս՝
 մշ երթալց։ քանզի մշ գիտեմ զգրն յարամ աջգիւցե
 ք զհրեշտակ իւր ընդիս։ * Եւ ասե ցնա դերովբա։ 9
 երթալով երթալց ընդ քեզ։ քալց գիտապիւր, զի մշ
 քա լիցի քալաւ ի նմանապարհին զոր երթալցես։ քան
 զի ի մեռն կնոջ մտանեացե ք զսխաւարա։ Եւ յարեաւ
 դերովբա, և գնաց ընդ բարակայ ի կադիսայ։ * և 10
 պատուէր եւս բարակ զարուգանի և նմեմտալիս ի կա
 ցնա։ և երկն զհեա նմ ասան հազար արանց։ և ընդ
 նմա և գերովբա։ * Եւ մեռաւորք կինեցւոյն մեկնե 11
 ցան ի կինեայ յորդուոյն յորարայ աներայն մովսիսի։ և
 եւսք գիտարեա իւր առ կաջեաւան հանգուցեւոյն՝ որ
 և մեք՝ ի կագիս։ * Եւ սոգք եղև սխաւարայ եմե եւ 12
 բարակ որդի արինեմայ ի լեաւան թարովք։ * և գու 13
 մարեայ սխաւարա զեմ կադա իւր, ինհարիւր կառա
 երկաթեղենա։ և զեմ զորն որ ընդ իւր յարիսովթայ
 ազգաց ի հեղեղաւան կիսանի։ * Եւ ասե գերովբա ցաւ 14
 բակ։ արի զի այս օր է՝ յորում մտանեաց ք զսխաւ
 քա ի մեռու քա։ քի ահա քի է առաքի քա։ Եւ էջ քա
 բակ ի լեռնէն թարովթայ, և ասան հազար արանց ըզ
 հեա նմ։ * և զարհուրեցոյց ք զսխաւարա, և զեմ կառա 15
 նմ, և զեմ քանակն նմ՝ պով սաւսերի առաջի բարա
 կայ։ Եւ էջ սխաւարա ի կառաց իւրաց, և փախեաւ հե
 ախաւ։ * և յարակ զհեա մտեալ երթալոր զկնի կա 16
 աւոյն, և զհեա քանակին մինչև յանառան ազգաց։ և
 ընկաւ։ Եւ քանակն սխաւարայ պով սաւսերի։ և մշ մնաց
 և զէ մի։ * Եւ սխաւարա մեկնեցաւ գնաց հեախաւա ի 17
 խաբանն յայրի կնոջ քարերայ կինեցւոյ։ քանզի խա
 զաւաւն եր ի մէջ յարինայ արցայի ասովթայ, և ի մէջ
 ասան քաքերայ կինեցւոյն * Եւ էլ յայրի ընդ առաջ 18
 սխաւարայ՝ և ասե ցնա։ խառորեաց առիս տեր իմ խա
 առորեաց, և մի երկնիւր։ և խառորեցաւ առ նմա ի խա
 բանն։ և մայեկեաց զնա ընդ փեղիկէք նմ։ * Եւ ասե 19
 ցնա սխաւարա։ արեա ինձ ասկաւ մի ջուր՝ քի մարաւթ
 եմ։ և երաց զտիկ կաթինն՝ և պարցց նմա։ և նմա
 կեաց զերեսա նմ։ * Եւ ասե ցնա սխաւարա։ կայ գաւ 20
 առ

(41) Ռիսիտ. Սիւրբացն յորարայ... առ կաջեաւան հան
 ցուցեւոյն։ (14) Բաւաւի. Զիւրար և՛ յորում։ (15) Ռ
 անդ. Եւ մշ մնաց մինչև ցնի։ (18) Ռիսիտ. Զայրի ընդ
 գեմ սխաւարայ, և ասե ցնա, մնա եւ առիս տեր իմ, և
 մի երկնիւր։ և խառորեցաւ, առ նմա ի։ (19) Ռիսիտ.
 Արեա ինձ բարեակ մի ջուր զի մա՛ւ։

առ գրան՝ Թորանիւր, և եղիցի եթէ եկեացէ որ առ
քեզ, և հարցցի և ասացէ որ քեզ. եթէ կ'զայգը
21 այր, ասացես՝ Թեոյ է : * և ծածկեաց զնա ընդ փեղ,
էկւքն նր : Եւ առ յայել կին քարերայ զցից խորանին,
և կայան զուսնն՝ ի ձեռին իւրում. և եմուտ մեղմով
առ նա. և բախեաց զցիցն Ը ծամելիւ նր՝ և վարսեաց
ընդ գետինն. և նա ասացաւ զաւ. ի մէջ օտից նր, և
22 եհան զոգի : * Եւ ահա բարակ սնդեան զայր զհետ
սխարայի : և ել յայել ընդ սառն ձր, և ասէ ցնա. և կ'
այսր և ցուցից քեզ զայրն զոր գու խնդրես : և եմուտ
առ նա և ահա սխարա կայր անկեալ մեռեալ և ցիցն
23 ի ծամելիւ նր : * Եւ կորացոյց ար ան յաւուր յայնմէ
24 զարին արքայ քանանացւոյ օւսաղի որդւոցն էլի : * Եւ
ձեռն որդւոցն էլի երթալով երթայր խառացեալ ի փ
յարինայ արքային քանանացւոյ մինչև օտաւեցան :

ԳԼ. Ե.

1 Եւ օրհնեաց դերովա, և բարակ որդի տրինեանց
2 յաւուր յայնմէ և ասեն : * ի սկսանել զօրովա
րացն էլի, մեղգիւրում Ժողովրդեանն օրհնեցէ զնր :
3 * Լուարուք թագաւորք՝ և ունկնդիր լերուք նոխա
բարք. ևս նն երգեցից, և սաղմոս ասացից էլի էլի :
4 * Եր յեկանել քոյ ի սէիրայ, և ի յաւել քում յանգաւ
տանացն եղովմայ, երկիր շարժեցաւ և երկինք խռ
5 փցան, և ամբք ցօղցին ջուր : * Երինք շարժեցան
6 յերեսաց նն ելովայ սինայի, յերեսաց նն էլի էլի : * Եւ
Լուրցն սամազարայ որդւոյ անսկայ, ցաւուրս յայել
լի, պակասեցին թագաւորք և գնացին ընդ շաւիրա
7 գնացին ընդ անապարհա կամակորս : * Փակմեցին
փնրազունք բնակեալք ի մէջ էլի՝ պակասեցին, մինչև
8 յարեաւ դերովա, մինչև յարեաւ մայր էլի : * Յան
կացան իբրեւ դարեղէն նկանակի աստուածոց օտաւաց
մեռուոց : յայնժամ պատերազմեցան քաղաքք ի ինանաց
ծածկուք նորոց գեղարդանց, բառասուն հազար պը
9 ի մէջ էլի : * Սերա իմ ի վերայ կարգելոցն էլի : զօրա
ւորք

(21) Բնդ. Եւ եմուտ մեղմ առ նա : (21) Ոհնդ. Ընդ
մէջ օտից նր : (22) Ոհնդ. Եւ ցուցից քեզ զսխար
այրն զոր : (24) Ոհնդ. Մինչև օտաւեցան զնն :
ՔԼ. Ե. (5) Ոհնդ. Յերեսաց նն ելելոյ ի սինայի :
(6) Ոհնդ. Եւ Լուրս սամազարայ... յաւուրս յայել :
(7) ի յաւել. ի վր փարազունք, նոխալի՝ աւանք : (8) Ո
հնդ. Օտարաց մեռեաց... ի ինանք քղաւան... նո
րոց գեղարդեանց : (9) Ոհնդ. Ժողովրդեանց օրհն :

քորան յարմարայ՝ և զբայ նր, և կառայ նր, և մատնե-
 ցից զնա՝ ի ձեռու քա: * Եւ ասեց նա բարակ: Եթե եր- 8
 և ինքն ընդիմ՝ երթալց: և եթե ոչ երթալցես ընդիմ
 ոչ երթալց: քանզի ոչ գիտեմ զորն յորում աղաղակեցե-
 ք զհրեական իւր ընդիմ: * Եւ ասեց նա դերովբա: 9
 երթալով երթալց ընդ քեզ: քալց գիտապիւր: զի ոչ
 քա լիցի քալալ: ի նմանապարհին զոր երթալցես: քան-
 զի ի ձեռն կնոջ մատնեացե քա զսխալաւ: Եւ յարեաւ-
 գերովբա, և գնաց ընդ բարակայ ի կադիսայ: * և 10
 պատուէր եա բարակ զարուգանի և նեմմատալիմի՝ ի կա-
 գես: և ելին զհեա նր ասան հազար արանց: և ընդ
 նմա և գերովբա: * Եւ մարմառք կինեցւոյն մեկնե- 11
 ցան ի կինեայ յորգւոյն յորաբայ աներոյն մովսիսի: և
 եկաք գիտալաւ իւր առ կադիսան հանգուցեւոյն՝ որ
 է մարմի ի կադես: * Եւ անգ եղև սխալայ եթե ել 12
 բարակ որդի արինեմայ՝ ի լեառն թարող: * և գու- 13
 մարեաց սխալաւ զեմ կադա իւր, իննհարիւք կառա-
 երկաթեղէն: և զեմ զորն որ ընդ իւր յարկովմայ
 ազգաց՝ ի հեղեղաան կիսանի: * Եւ ասեց գերովբա ցաւ 14
 բակ: արի զի այս օր է՝ յորում մատնեաց նոր զսխա-
 րա ի ձեռու քա: զի ահա նոր է առաջի քա: Եւ էջ քա-
 րակ ի լեռնէն թարողայ, և ասան հազար արանց ըզ-
 հեա նր: * և զարհուրեցոյց նոր զսխալաւ, և զեմ կառա 15
 նր, և զեմ բանակն նր՝ արով սաւտերի առաջի բարա-
 կայ: Եւ էջ սխալաւ ի կառայ իւրաց, և փախեաւ հե-
 ախաւ: * և բարակ զհեա մտեալ երթալոր զինի կա 16
 առցն, և զհեա բանակին մինչև յանառան ազգաց: և
 անկաւ նա բանակն սխալայ արով սաւտերի: և ոչ մնաց
 և զէ մի: * Եւ սխալաւ մեկնեցաւ գնաց հեախաւ ի 17
 խաբան յայլի կնոջ բարեբայ կինեցւոյ: քանզի խա-
 զապաւն եր ի մէջ յարմարայ արցայի տաղբայ, և ի մէջ
 տանն բարեբայ կինեցւոյն * Եւ ել յայլ ընդ առաջ 18
 սխալայ՝ և ասեց նա: խառորեաց առիս տեր իմ խա-
 տորեաց, և մե երկնիք: և խառորեցաւ առ նմա ի խա-
 բան: և մարմեաց զնա ընդ փեղիկէք նր: * Եւ ասեց 19
 զնա սխալաւ: արա ինձ ստիաւ մի ջուր՝ զի մարաւի-
 եմ: և երազ զտիկ կաթինն՝ և արցոյց նմա: և մարմ-
 կեաց զերեսաւ նր: * Եւ ասեց նա սխալաւ: կայ գաւ 20
 առ

(41) Որտե՛ւ ինքեւցն յորաբայ... առ կադիսան հան-
 ցուցեւոյն: (14) Բարակ: Զիւրար է՝ յորում: (15) Ո-
 ւալ: Եւ ոչ մնաց մինչև ցի: (18) Որտե՛ւ: Զայլ ընդ
 զեմ սխալայ, և ասեց նա, մտնեց առիս տերիմ, և
 մե երկնիք: և խառորեցաւ, առ նա ի: (19) Որտե՛ւ:
 Արա ինձ բարակ մի ջուր զի մարմ:

- առ: գործն խորանիդ, և եղիցի եթէ եկեացի որ առ
 քեզ, և հարցցի և ասասցի որ քեզ. եթէ է՞ որ պար
 21 տյր, ասասցես՝ թէ ոչ է: * և ծանկեանց զնա ընդ փեղ,
 էինքն նր: Եւ առ յայել կին քարերաց զցից խորանին,
 և կալան զուսնն՝ ի ձեռին իւրում. և եմուտ մեղմով
 առ նա. և բախեաց զքիցն ը ծամելիս նր՝ և վարսեաց
 ընդ գետինն. և նա ասպարեցաւ ի մեջ ոտից նր, և
 22 եհան զոգիւ: * Եւ ահա բարակ տնդեալ գայր զհեռ
 սիտարայի: և ել յայել ընդ դռնը նր. և ասէ ցնա. եկ
 այսր և ցուցից քեզ զայրն զոր դու խնդրես: և եմուտ
 առ նաց և ահա սիտարա կայր տնկեալ մեռեալ՝ և ցիցն
 23 ի ծամելը նր: * Եւ կորացցց իբ ձեռ յաւուր յայնմին
 24 զյարին արքայ քանանացւոց առաջի որդւոցն էլ: * Եւ
 ձեռն որդւոցն էլ երթալով երթալոյ խառասեալ ի վր
 յարինաց արքային քանանացւոց՝ մինչև տառակեցան:

ԳԼ Ե.

- 1 Եւ օրհնեաց դերովա, և բարակ որդի աքինեանց
 2 յաւուր յայնմին՝ և ասեն: * ի սկսանել զօրովա
 րացն էլ, մեագիրուք ժողովրդեանն օրհնեցիք զնր:
 3 * Լուարիւք թագաւորք՝ և ունկնգիր լերուք նոխա
 րալք. ես տն երդեցից, և սաղմոս ասացից այլ էլի:
 4 * Եր յելանել քո ի սէիրայ, և ի ջուհլ քում յանգաւ
 անանացն եղովմայ, երկիր չարժեցաւ և երկինք խռ
 5 փեցան, և ամիք ցողեցին ջուր: * Լերինք չարժեցան
 6 յերեսաց տն ելովայ սինայի, յերեսաց տն այլ էլ: * Զաւ
 Լուրցն սամեգարայ որդւոյ անաթայ՝ ցաւուրս յայել
 լի, պահպանցին թագաւորք և գնացին ընդ շաւիղա
 7 գնացին ընդ ճանապարհս կամակորս: * Պահանցին
 փարազունք քանկեալք ի մեջ էլի՝ պահպանցին, մինչև
 8 յարեաւ դերովա, մինչև յարեաւ մայր էլի: * Զան
 կացան իբրև դարեղն նկանակի աստուածոց տառապ
 մնուաւոց: յայնժամ պատերազմեցան քաղաքք իշխանաց
 Ժառկուք նորոց գեղարդանց, քառասուն հազար պը
 9 ի մեջ էլի: * Սերա իմ ի վերայ կարգեւոցն էլ: զօրաւ
 ւորք

(21) Բնի. Եւ եմուտ մեղմ առ նա: (21) Ոհնի. Ընդ
 մեջ ոտից նր: (22) Ոհնի. Եւ ցուցից քեզ զսիտարա
 զայրն զոր: (24) Ոհնի. Մինչև սասակեցին զնս:
 ԳԼ Ե. (5) Ոհնի. Յերեսաց տն ելելոյ ի սինայի:
 (6) Ոհնի. Զաւուրս սամեգարայ... յաւուրս յայել:
 (7) Ոհնի. ի վր փարազունք, նոխի՝ աւանք: (8) Ո
 հնի. Օտարաց սնոտեաց... իշխանք քաղաքն... նո
 րոց գեղարդեանց: (9) Ոհնի. Ժողովրդեանք օրհն:

ապրէ ժողովրդեանն օրհնեցէք զեմր : * Հիմնեալ ք յերկ 10
 վարս 'ի մեջօրեի , և ապիտակաց . երթնալ ք յառանան
 տաննակալաց : Տմբ ձայն բարբառոյ , * ինուագածու 11
 աջ , 'ի մէջ ցնծացելոց : անգ տացեն արգարուի ձն :
 զարգարուի զօրացոյց 'ի մէջ իլի : յայնժամ ել 'ի քաղ
 զաքս ժողովուրդ ձն : * Չարթիր զարթիր գերովբա : 12
 զարթն զբերաւորս հանգերձ ժողովրդեանն : զարթնիք
 զարթիր խօսեաց երգողք : Չօրացեալ յարիցես բա
 րակ . գերեսցես զգերութիւն քո՝ որդի աբնեհեմոյ :
 * Յայնժամ մեծացաւ զօրուի նր : Տք ընկրկեաց ինձ 13
 զզօրագործան քան զիս : * Ժողովուրդ եփրեմոյ պատ 14
 ժեաց զնն 'ի հովիտան : եղբայր քո բնիխափն՝ քոյին ժո
 զովուրդ : Յինէն 'ի մարեր իլին խուղարկուք : և 'ի զա
 բուղոնէ զօրացուցիք , գաւազանաւ պատմուե զպրի :
 * Եւ զօրավարք իրաբարու ընգ գերովբայ . երնգ քա 15
 րակայ : և ապա բարակ 'ի հովիտան տարածեաց զոռա
 իւր . 'ի բաժինս ոռութիւն մեծամեծ շջուութիւն սրտի :
 * Ընգէր նստիցին 'ի մէջ մոսփութեմ . լսել զշաչիւն 16
 տաքնապողաց , անցանել 'ի կողմն ոռութիւն : Մեծաւ
 մեծ յարուցեալ կան հետադառուիք սրտից : * Գաղ 17
 յայնկոյս յորգանանս բնակեաց : և դան ընգէր բնաւ
 պանդխտիցիս 'ի նաւ : ասեր՝ բնակեաց առ ճովեղերք
 ծովուց , և 'ի կէրծս նր բնակեաց : * Չարուղուն՝ ժո 18
 զովուրդ անձնաճախատ 'ի մահ : և նեփթաղիմ 'ի բար
 ձնան տգարակի : * Հասին թագաւորք և ճակատե 19
 ցան . յայնժամ տաքնապեցան թագաւորք քանանաց
 ւոյ 'ի թանաք 'ի վր ջրոց մակեդոնոյ : Չազհուի
 արծաթոյ ես ոչ առի : * Յերկնից ճակատեցան առ 20
 սեղք՝ յիւրաքանդիւր յօրինուածոց , ետուն պատեգաղմ
 ընգ միսարայ : * Հեղեղաւն կիսանի մերժեաց զնրա . 21
 հեղեղաւն կաքեսիմայ , հեղեղաւն կիսոնի : Կոխեաց
 զն անձն իմ : * Խոք իմ զօրացի զօրուի : Յայնժամ 22
 կարթակոտօրք եզեն դարչապարք երկվարաց մագազ
 րովթայ : և հարթեսցեն դարչապարք իմ զհայարուիս
 զարհուրանաց նց : * Նզովեցէք զմարտիչ ասե հրեշ 23
 տակն ձն , անիծանելով անիծեցէք զբնակիս նր . զի
 ոչ եկին յօգնականութի ձն : օգնական նր 'ի մէջ նա
 հա

(11) Ոման . Անգ տացեն օրհնուին ձն... 'ի քաղաքս
 ժողովրդեանն ձն : (14) Ոման . Քոյին ժողովրդով
 յինէն 'ի մարեր իլին : (15) Ոման . Մեծամեծ շջբա
 տութեք սրտի : (17) Ոման . Պանդխտացի 'ի նաւ :
 (19) Ոման . Հասին թագրք նց և : (19) 'ի տա' . Յայնժամ
 պարզմեցան թագրք քա' . համայն սմեց 'ի բաք' : (22) Ո
 ման . Որք իմ զօրացի : (23) Ոման . Անիծեք զն :

- 24 հատակաց հզօրն : * Օրհնեալ լիցի 'ի կանանց յայել
կին քարերայ կինեցւոյ . օրհնեսցի 'ի կանանց 'ի թորա
25 նի իւրում : * Զուր խնդրեաց , և ետ կաթն դաշխու
26 բանաւ զօրաւորաց . մատոյց կոգի : * Զձեռն իւր ձախ
ձգեաց 'ի ցիցն , և զաջ իւր 'ի սպառնալու ջաղձախանս
անպիտանացուցանել , և վախճանեցոյց զսխարա : վար
սեաց ընդ ծամելիսնր , և անցոյց ցից ընդ գլուխնր ,
27 և սատակեաց : * 'ի մէջ տոից նր անկաւ ծանրացեալ ,
և նիրհեցոյց 'ի մէջ ծնգաց իւրոց . յորում կորացաւ
28 մինչև զգեանեցաւ անդ անկաւ շուառականն : * Մայրն
սխարայր հայեցեալ դէտ անկն ունէր 'ի վանդակապատ
պատուհանէն . քանզի տեսանէր զգարձեալսն 'ի սխա
րայ . վն զի յետնեցան կառք նր 'ի գալոյ , ընդէր յա
29 մեցին հետք կառաց նր : * Կանայք իմաստունք իշխա
նաց նր , ետուն անդէն պատասխանինմա՝ և ասեն : և
30 ինքնին անձամբ անձին առնէր իւր պատասխանի : * Ոչ
գտանիցեն զնա աւարաբաշխք , առնել սէր քարեկա
մաց 'ի գլուխ արանց . և եգեղ զաղիս նր : Կապուտ ե
րանգոցն սխարայ կապուտ երանգոցն գոյնագոյն նկա
րուց , նարձա պէսպէս նկարուց . այն էր պարանոցին
31 նր կապուտ : * Այսպէս կորիցեն նմ թշնամիք քո տր :
և որք սիրիցենն զնա՝ իբրե զելս արեգական 'ի զօրութե
32 նր : * Եւ գաղարեաց երկիրն ամս քառասուն :

ԳԼ Զ.

- 1 Եւ արարին որդիքն Ելի չոր առաջի տն . և ետ զնո Ե
2 տր 'ի ձեռս մագիսմու ամս եւթն . * և զօրացաւ
ձեռն մագիսմու 'ի վերայ Ելի : Եւ արարին իւրեանց
որդիքն Ելի յերեսաց մագիսմու գոմս 'ի լերինս , և
3 յայրս և յամուրս : * Եւ լինէր իբրե վարէր այր Ելի .
եղանէր մագիսմ և ամաղէկ և որդիքն արեւելայց հա
4 սանէին 'ի վր նց , * և բանակէին առ նոքօք , և ապա
կանէին զգերս երկրին մինչև 'ի մուտս գաղայ . և ոչ
Թողուին գազար կենաց Ելի . ոչխար , և արջառ , և էշ :
* Զի

(24) Ոման . Օրհնեսցի 'ի կանայս յայել : (25) Ոման . Եւ
մատոյց կաթն . դաշխորանաւ զօրաւորաց ետ կոգի :
(27) Ոման . Ընդ մէջ տոիցնր ... անդ անկաւ թշնամու
կանն : (29) Այ . Ետուն անդրէն պինի : (29) Ոման .
Պատասխանի և ասեն , ինքն անձամբ : (30) Ոման . Ա
ւարաբաշխ առնել զսէր . . և երգել զաղիսնր : Կապու
տակ երանգոցն սխարայի կապուտակ երազոնցն գոյն
գոյն նկարոյն . . . էր պարանոցին նր 'ի կապուտ :
ԳԼ Է . (4) Ոման . Դադարս կենացն յելի :

ԱԱ H h

* Զի ինքեանք և խաղնք իւրեանց ելանէին, և զվրանս
 իւրեանց բերէին. և հասանէին իբրև զմարտի բազ- 5
 մութք. և ոչ գայր թիւ նց, և ուղաուց իւրեանց. և
 հասանէին յերկիրն իլի ապականել զնա: * և աղքա- 6
 տացաւ իէլյոյժ յերեսաց մագիամու: Եւ աղաղակեցին
 որդիքն իլի առ Թր: * և եղև իբրև աղաղակեցին որդիքն 7
 իլի առ Թր զմագիամու, * և առաքեաց Թր այր մար- 8
 գարի առ որդիան իլի՝ և ասէ ցնոսա: Այսպէս ասէ
 Թր ԹԺ. իլի. ես եմ որ հանի զձեզ յերկրէն եգիպտաց- 9
 ւոց, և կորցեցի զձեզ ի տանէ Ծառայութի: * և փրկե-
 ցի զձեզ ի ձեռաց եգիպտացւոցն, և ի ձեռաց Թմնեղ-
 չաց ձերոց. և մերժեցի զնա յերեսաց ձերոց, և ետու-
 ձեզ զերկիր նոցա: * Եւ ասացի զձեզ. ես եմ Թր ԹԺ 10
 ձեր, մի երկնէք յաստուածոց ամուրհացւոցն, յիրոց
 միջի գնաք բնական էք յերկրի նոցա. և ոչ լուարուք
 ձայնի իմում: * Եւ եկն հրեշտակ Թն, և նստաւ ընդ 11
 կազնեան՝ որ էր յեփրա յովասու հօր ետրեայ, և գե-
 դէոն որդի նր Ծեծէր ցորեան ի կալ, փախէլ յերե-
 սաց մագիամու: * Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակ Թն և 12
 ասէ ցնա. Տ՛ր ընդ քեզ հզօր զօրութի: * Եւ ասէ ցնա 13
 գեդէոն. յիս Թր իմ. եթէ էր Թր ընդ մեզ՝ ընդէր
 գաին զմեզ Թմ չարիքս այսդիկ. և ուր են Թմ սքանչե-
 լիքն նորա զոր պատմեցին մեզ հարքն մեզ՝ և ասեն, ոչ
 ապաքէն յեգիպտոսէ եհան զմեզ Թր. և արդ՝ ընդէր
 մերժեաց զմեզ, և մատնեաց զմեզ ի ձեռս մագիամու: 14
 * Եւ հայեցաւ Թն ա հրեշտակն Թն, և ասէ ցնա. երթ
 զօրութիք. քով այդուիկ, և փրկեցեա զիէլ ի ձեռաց
 մագիամու: ոչ աւասիկ ես առաքեցի զքեզ: * Եւ ա- 15
 ժէ ցնա գեդէոն. յիս Թր, իւ փրկեցից զիէլ. և ահա
 հաղարաւորն իմ խոնարհագոյն է ի մէջ մանասի. և
 ես կրասեր եմ ի տան հօր իմոյ: * Եւ ասէ ցնա. Թր 16
 ընդ քեզ. և հարցես զմագիամ իբրև զայր մի: * Եւ 17
 ասէ գեդէոն. եթէ գաի շնորհս առաջի աչաց քոց, ա-
 բաղես ինձ նշան՝ եթէ գու խօմեցիս ընդիս: * մի 18
 գնացես առախ՝ մինչև եկից առ քեզ, և բերից զգոհ
 իմ, և եդից առաջի քո: և ասէ՝ ես եմ, և նոտայց աստ
 մինչև դարձցիս առիս: * Եւ եմուտ գեդէոն՝ և հա- 19
 սոց Եւ մի յայծեաց, և արգու մի ալեւր բաղարջ. և
 զմիսն

(8) Ոմանք. Առ Թր ԹԺ ցիէլ. ես եմ: (10) Յօրհանիս
 Եւ ասացից ձեզ, ես: Ուր ոմանք. ասացի ձեզ ... յառ-
 առաքեաց օտարաց ամուրհաց: (17) Ոմանք. Եւ ասէ
 ցնա գեդէոն ... եթէ գու ուխտեացես ընդ իս. մի:
 (18) Ոմանք. Եւ գիցի առաջի քո: (19) Յօրհանիս. Եւ
 հասոյց ցուլ մի յայծեաց: (19) Յօրհանիս գախաւոր. Եւ

- զմիսն եղ. 'ի վր խանի, և զարգանակն արի 'ի պոյան. և.
 20 եհան առ նա ընդ կաղնեաւն և երկիր Եպագ: * Եւ
 ասէ ցնա հրեշտակն ան. առ գու զմիսգ. և զհացգ բա
 ղացջ, և դիր 'ի վերայ վիմին այնորիկ. և հեղ զարգա
 21 նակն: և արար այնպէս: * Եւ ձգեաց հրեշտակն ան
 զծայր գաւազանին որ 'ի ձեռին. իւրում, և հասոյց 'ի
 միսն և 'ի բաղարջն. և բորբոքեցաւ հուր 'ի վիմէ ան
 սի, և եկեր զբաղարջն. և հրեշտակն ան զնաց յաչաց
 22 նր: * Եւ ետես գեղէոն եթէ հրեշտակն ան է: և ասէ
 գեղէոն. ա, ա, ա. տր տր. զի տեսի զհրեշտակն ան գէմ
 23 յանդիման: * Եւ ասէ ցնա տր. խաղաղուե ընդ քեզ.
 24 մի երկնէի, ոչ մեռանիցիս: * և շինեաց անդ գեղէոն
 սեղան ան. և կոչեաց զնա խաղաղուեթ ան միմէ ցայս
 25 օր: Եւ մինչդեռ ինքն անդէն էր, յեփրա հօր իւրոյ
 26 եսրեայ: * և եղև 'ի գիշերին յայնմիկ' և ասէ ցնա տր.
 առ գու քեզ գեղն պարարակ հօր քոյ, և զեզն երկրորդ
 գեւթնեման. և քակեսցեն զսեղանն բահաղու որ է
 27 հօր քոյ, և կոտորեսցեն զանտառն որ զնովաւ. * և շի
 նեսցես սեղան ան Ել. քում, որ երեւեցաւ քեզ 'ի գլուխ
 լերինն մանովայ, 'ի տեղով պատերազմին. և առցես
 զեզն երկրորդ, և հանցես յաղջակէ՛ղ փայտիւք անտա
 28 ռին զոր կոտորեսցես: * Եւ առ գեղէոն երեքտասան
 այր 'ի ծառայից իւրոց, և արար ուն և խօսեցաւ ընդ
 նմա տր: և եղև իբրեւ երկեան 'ի տանէ հօր իւրոյ' և
 29 յարանց քաղաքին առնել 'ի տուէ, արար գիշերի: * Եւ
 կանխեցին արք քաղաքին ընդ առաւօտն, և ահա' կոր
 ծանեալ սեղանն բահաղու. և անտառն որ զնովաւ' կո
 տորեալ, և եզն պարարակ հանեալ ողջակէ՛ղ 'ի սեղանն
 30 շինեալ: * Եւ ասեն այր ցընկեր իւր. ո՛ր արար զիրս
 զայս. և յուզէին' և քննէին, և ասէին' Եթէ գեղէոն որ
 31 գի յովասու արար զիրգ զայգ: * Եւ ասեն արք քաղա
 քին ցլովաս, հան արտաքս զորդին քո' և մեռցի. զի
 կործանեաց զսեղանն բահաղու, և կոտորեաց զանտառն
 32 որ զնովաւ: * Եւ ասէ յովաս ցարսն ցլարուցեալս 'ի
 վերայ նր. դուք այժմ՝ դատիցիք վն բահաղու, և կամ
 դուք ապրեցունցանիցէք զնա. որ փնասեաց նմա մեռ
 ցի մինչև ցառաւօտ. եթէ չիցէ ինքն խնդրեսցէ
 33 զլիւծ անձին իւրոյ՝ զի կործանեցին զսեղան նր: * Եւ
 Կռ

զարգանակն արի 'ի պոյան: (20) Ոմանք. 'ի վերայ վե
 միդ այդորիկ, և հեղ զարգանակգ: (21) Ոմանք. Եւ
 եկեք զմիսն և զբաղարջն: (28) Այս. Եւ ահա' կոր
 ծանեալ էր սե': (28) Յօրնային. Եւ անտառն որ ըզ
 նովաւ կործանեալ: (29) Ոմանք. Եւ ասէ այր ցընկեր իւր
 ո՛ր աս': (32) Ոմանք. Եւ կոչեաց զանուն նորա յաւուր

կողեաց զնա յառուր յայնմիկ յերոբոաղ. և ասէ, գա
 առաքան. բաճաղու. զի կործանեաց զերդաննը: * Եւ 33
 ամ մագիւսմ և ամադէկ, և ամ որգիքն արեւելեայց ժո
 ղովեցան 'ի միասին, և եկին բանակեցան 'ի հովիտս
 յեզրայէլ: * Եւ հոգի ան զօրացոյց զգեգէոն: և եւ 34
 հար փող եզըերեան. և խրախոյս եւարձ աբիեզեր
 զինի նր: * Եւ արձակեաց հրեշտակս յասեր, և 'ի զա 35
 բուպոն, և 'ի նեփթաղիմ. և ելին ընդ առաջ նր: * Եւ 36
 ասէ գեգէոն ցած. եթէ փրկեսցես ձեռամբ իմով զիէլ
 որպէս և խօսեցար: * Ահա գնեմ գլուխ մի ասուր 'ի 37
 կալ. եթէ լինիցի անձրև 'ի վր գլաթուն միայն, և 'ի
 վր ամ երկրի ցամաքութի, գիտացից եթէ փրկեսցես
 ձեռամբ իմով զիէլ ուղ և խօսեցար: * և եղև այնպէս: 38
 Եւ կանխեաց գեգէոն ընդ առաւօտն 'ի վաղիւ անգր,
 և բամեաց զգլաթն. և էջ ցօղ 'ի գլաթն անտի լի կոն
 քիւ ջրոյ: * Եւ ասէ գեգէոն ցած. մի բարկասցի ցա 39
 սուսն քո ինձ, և խօսեցայց գարձեալ միւսանդամ. և
 փորձեցից միւսանդամ գլաթուն. և եղիցի միւսանդամ
 ցամաքութի 'ի վր գլաթուն միայնոյ, և 'ի վերայ ամ
 երկրի եղիցի անձրև: * Եւ արար ամ այնպէս 'ի գեգէ 40
 ըին յայնմիկ. և եղև ցամաքութի 'ի վր գլաթուն միայ
 նոյ. և 'ի վր ամ երկրի եղև անձրև:

ԳԼ Ե.

Եւ կանխեաց յերոբոաղ նա ինքն է գեգէոն, և ամ 1
 զօրն ընդ նմա. և բանակեցան առ աղբււրն արե
 դայ. և բանակն մագիւսմու և ամադէկայ՝ էր նց ընդ 2
 հիւսւսոյ, 'ի գաբաաթամ որ 'ի հովտի անդ: * Եւ ա 3
 սէ ար ցգեգէոն. բազում է զօրդ որ ընդ քեզ է, առ
 'ի չմատնելոյ ինձ զմագիւսմ 'ի ձեռս դոցա. գուցէ պար
 ծիցի 'ի վր իմ իէլ և ասիցէ, թէ ձեռն իմ փրկեաց զիս:
 * Եւ ասէ ցնա ար. խօսեալ յակամշս ժողովրդեանդ, 3
 և

յայնմիկ յերոբոաղ. և այս է գառման բա՛: (35) Ոման
 յաւելան. Եւ արձակեաց հրեշտակս ընդ ամ մասսէ, և
 փոխաց և նա զիէլ նորա. և աբիեայ հրեշտակս յասեր և
 և 'ի գաբաթուն: (36) Ոման. Եթէ փրկելոց իցես. որպէս
 և խօսեցարն: (37) Աստ. 'ի վր գլաթուն միայնոյ:
 (38) Ոման. Լի կոնք մի ջրով: (39) Ոման. Եւ ասէ գե
 գէոն ցոր. . . . միւսանդամ ևս զգլաթուն, և եղիցի
 ցամաքութի 'ի վր:

ԳԼ Ե. (1) Ոման. Եւ ամ զօր նր ը նմ, և բանակե
 ցան առ եզերին յարեթայ. . . և գաբաթամ ուր է հիւ
 սիսոյ 'ի հովտի անդ: (3) Ոման. Վատասիրտ է գաբաթմ:

- և ասացես . և զք վատասիրտ իցէ՝ դարձցի : և գիմեցին 'ի լեռնէն գաղաադու , և դարձան 'ի զօրուէն քսան
 4 և երկու հազարք . և մնացին տասն հազարք : * Եւ ասէ ար ցգեղէոն . տակաւին բազում է զօրդ . իջո՛ ըզգոսա 'ի ջուրն , և փորձեցից քեզ զգոսա անդ : և եղիցի զօրմէ ասացից ցքեզ՝ եթէ գա՛ երթիցէ ընդ քեզ , նա՛ երթիցէ ընդ քեզ . և զեծէ զօրմէ ասացից՝ թէ գա
 5 մի երթիցէ ընդ քեզ , նա մի երթիցէ ընդ քեզ : * և ի ջնջ զգօրն 'ի ջուրն : Եւ ասէ ար ցգեղէոն . Եւմ որ լա փիցէ լեզուաւ իւրով 'ի ջոյ անտի իբրե զըռն , կա ցուացես զնձ ուրոյն . և Եւմ որ անկցի 'ի վ՛ ծնկայց իւ
 6 րոց իմպէլ , կացուացես զնձ առանձինն : * Եւ եղև թիւ առնեցուէն որ լափեցին ձեռամբ և լեզուով իւրեանց , երեք հարիւր այր . և մնացորդ ժողովրդեանն անկան
 7 'ի վերայ ծնկայ իւրեանց ըմպել ջուր : * Եւ ասէ ար ցգեղէոն . երեք հարիւր արամբդ որ լափեցին զըռն՝ փրկեցից զձեզ . և տայ զմագիւս 'ի ձեռս քո : և Եւմ ժողովուրդդ երթիցէ այր իւրաքանչիւր 'ի տեղի իւր :
 8 * Եւ առին զաշար ժողովրդեանն 'ի ձեռս իւրեանց , և զփոյս նց զեղջերեայս . և զԵւմ այր իլի արձակեաց զայր 'ի բնակութի իւր : և զերեք հարիւր այրն և եթ կալաւ : և բանակն մագիւսմու՝ էին 'ի ներքոյ նորա 'ի
 9 հովիտսն : * Եւ եղև 'ի գիշերին յայնմիկ , և ասէ ցնա ար . արի էջ աստի վազվազակի 'ի բանակն , զի մատնե
 10 յի զնա 'ի ձեռս քո : * ապա թէ երկնիցիս դու իջա նեւ , էջ նախ դու և պատանեակդ քո փարա 'ի բանակն .
 11 * և լուիցես եթէ զի՛նչ խօսիցին , և ապա զօրացին ձեռք քո , և իջես 'ի բանակն : Եւ էջ ինքն և պատա նեակն իւր ընդ նմա՝ ի մասն ինչ յիսնեորդաց բանա
 12 կին : * Եւ մագիւս և ամապէկ , և Եւմ որդիքն արեւելեայց բանակեալ էին 'ի ծործորսն , իբրե զմարմն բազմութիւն . և ուզաուց նց ոչ գոյր թիւ , այլ էին իբրե
 13 զաւազ առ եղերք ծովու բազմութիւն : * Եւ եմուտ գեղէոն , և ահա այր պատմէր ընկերի իւրում երայ : տե սի ասէ երազ , և ահա նկանակ դարեղէն հօլովեալ 'ի բանակս մագիւսմու , և եկն մինչև 'ի խորանն մագիւսմու , և եհար զնա և կործանեաց . և անկաւ խորանն
 14 վերուստ 'ի վայր : * Պատասխանի ետ ընկերն նր և ասէ . ոչ է այն՝ եթէ ոչ սուրն գեղէոնի որդւոյ յովա
 սու

և գիմեցեն . . և մնացին Ժոայր : (4) Ոման . Զգոսա անդր . . զօրմէ ես ասացից : (6) Ոման . Եւ լեզուաւ իւրեանց : (10) Ոման . Ապա թէ երկնիս 'ի բանակն մագիւսմու , էջ նախ դու : (11) Զօրացի ձեռն քո . . . յիսնեթգ բանա : (11) Ուրա . Եւ պատանեակն իւր փաղա չեմ :

առն ան ինչացայ. մեզանեաց արժեքս անբազմա
 դիմո՞ւ և զամբանակո : * Եւ եղև իբրեւ լուսաւ գեղեցուն 15
 զպատմութի երազոյն՝ և զմեկնուի նոր, երկիր եղապ
 ան, և դարձաւ անդրէն՝ ի բանակն ինչ, և ասէ. արիք
 զի մատնեաց ար զբանակն մագիտմու ի ձեռս մեր :
 * Եւ բաժանեաց զերեքհարիւր այրն՝ յերկս առաջս . 16
 և ետ զփողն եղջերեայս ի ձեռս ամենեցունց, և ջահս
 ի մէջ սափորոցն : * Եւ ասէ ցնմ . ընդիս հայեալիք, և 17
 այնպէս արասլիք : ասա՛ ես մտանեմ ի մէջ բանակին,
 և եղիցի ուր ես առնիցեմ, նայնպէս և դաւք արասլիք :
 * Եւ հարկց ես զփողն եղջերեայ, և ամենեքեան ար 18
 ընդիս էք, հարջիք և դուք զփողն եղջերեայս, ջուրջ
 զամբանակաւ . և անասլիք, Սուր ան և գեղեցունի :
 * Եւ եմուտ գեղեցուն և հարիւր այր ընդ նմա ի կողմն 19
 բանակին, իսկզբան միջոյ պահուն . մայն զարթու
 ցանելով զարթուցին զպահապանն, և հարին զփողն
 եղջերեայս, և թօթափեցին զսափորսն որ ի ձեռս իւր,
 եանց : * և հարին զփողն եղջերեայս երեքին առաջն, 20
 և խորտակեցին զսափորսն : Եւ առին ձախու ձեռամբ
 իւրեանց զջահս, և արու ձեռք իւրեանց զփողն հար
 կանել, և աղաղակեցին և ասին . Սուր ան և գեղեցուն
 նի : * Եւ կացին իւրաքանչիւր առանձին շարջ զբա 21
 նակաւ . և ընթացաւ ամբանակն՝ փող հարին և փախ
 եան : * Եւ գոչեցին երեքհարիւրեքին փողն եղև 22
 րեայք : և եգ ար զսուր առն յրկիր իւր՝ և յամբա
 նակն : * և փախեաւ ամբանակն մինչ ցրեթասեաւ, 23
 և միւս գունգն մինչ ցգարն արեւմտաւայ, և ցտա
 բեթ : Եւ գոչեաց այր ինչացի ի նեփթաղիմայ, և յա
 թերայ, և յամ մանասէէ, և զհեա մափն մագիտմու :
 * Եւ հրեշտակս արձակեաց գեղեցուն յամ տահմանս եփ 24
 րեմայ, և ասէ . իջէք յառաջս մագիտմու, և կարարեք
 զիւրեան ջրոցն մինչ ցրեթափարս և ցյորգանան : Եւ
 գոչեաց ամ այր եփրեմի, և կալան իւրեանց զանցս
 ջրոցն, մինչ ցրեթափարս և ցյորգանան : * Եւ կալան 25
 գերկու իշխանսն մագիտմու զորեք, և զգեք . և սգալ
 նին զորեք ի սովորեքս, և զգեք՝ տպանին յակեքիւ
 բա . և հարածեցին զմագիտմ, և զգրուխան ողբեայ և
 զերայ բերին առ գեղեցուն յայնմ կողմանէ յարգանանու :

ԳԼ.

- (16) Բնի . Եւ ետ զփողն . . ամցն : (17) Ոման . Եւ ասա
 ես . . . առնիլիք : (20) Ոման . Սուրն ան և գեղեցունի :
 (21) Ոման . Իւրաքանչիւրոք առան : (22) Ոման . Եւ
 ետ ար զսուր : (23) Ոման . Զրեթասեմայ, և միագունգ
 մինչ ցգարն . . և գոչեցին այր ինչ . ի նեփթաղիմայ :
 (25) Ոման . Եւ կալան գերկոսեան իջ :

ԳԼ. Ը.

- 1 **Եւ** ասեն ցեղեւոն այր եփրեմի. զի՞նչ է բանդ այդ զոր արարեր ընդ մեզ. զի ոչ կոչեցեր զմեզ յոր ժամ երթայիր պատերազմել ը մադիամու։ և զի՞ձէին
- 2 ընդ նմա սասակապոյնս։ * **Եւ** ասէ ցնն. արդ զի՞նչ ինչ արարի իբրեւ զմեզ. ոչ ապաքէն լաւագոյն է ձեռք
- 3 քաղութեդ եփրեմի. քան զկուծան աբիեղերայ։ * 'ի ձեռս ձեր մասնեաց տր զեղիանս մադիամու՝ զորեք և զդեք. և զի՞նչ կարացի առնել իբրեւ զմեզ. և ապա դադարեաց ոգի նց 'ի նմանէ 'ի խօսել նր զբանս զայս։
- 4 * **Եւ** եկն գեղեւոն 'ի յորգանան, և անց ինքն և երեք հարեւր արքն որ ը նմա պատրաստեալք և քաղցեալք։
- 5 * **Եւ** ասէ ցարսն սորքովթայ. տուք աւագիկ հաց 'ի կերակուր զօրուս այսմիկ որ ընդիս, զի քաղցեալ են. և ես պնդեցայց զհետ զերէի և սաղմանայ թագաւոր
- 6 ըացն մադիամու։ * **Եւ** ասեն իշխանքի սորքովթայ. մի թէ ձեռն զերէի և սաղմանայ իցէ 'ի ձեռին քում, զի
- 7 տացուք հաց զօրականիդ քում։ * **Եւ** ասէ գեղեւոն. ոչ այդպէս, այլ 'ի տալ անդերէի և զսաղմանայ 'ի ձեռս իմ. և ես քարշեցից զմարմինս ձեր փշովք անապատի
- 8 և բորկոնիմաւ։ * **Եւ** ել անտի 'ի փանուէղ, և խօսեցաւ ընդ նն նոյնպէս, և պատասխանի արարին նմա արք փանուելայ, զոր օրինակ արարին նմա պատասխալ
- 9 նի արք սորքովթայ։ * **Եւ** խօսեցաւ գեղեւոն ընդ արս փանուելի՝ և ասէ. 'ի գառնալ իմում՝ այսրէն խաղալ
- 10 զուծի, կործանեցից զայտարակդ զայդ։ * **Եւ** զերէի և սաղմանաւ էին 'ի կարկար, և բանակ նց ընդ նոսա, իբրեւ հնգետասան հազար այր՝ ընդ ամ որ մնացեալ էին յամ բանակէ որդւոցն արևելից։ և անկեալք էին հա
- 11 իւր և քօան հազար արանց սուսերամերկաց։ * **Եւ** ել գեղեւոն ընդ ճանապարհս վրանաբնակացն յարևելից նաբաէի, և հանդէպ նաբեայ. և եհար զբանակն,
- 12 զի ահա էր բանակն յանհոգս։ * **Եւ** փախեան զերէէ և սաղմանաւ, և պնդեցաւ զհետ նց. և ձերբակալ աբար զերկուս թագաւորսն մադիամու զգերէէ և զսողմաւ

Գլ. Ը. (1) Ոման. Եւ ասեն ցեղեւոն եփրեմացիքն։ (3) Ոման. Ոգի նր 'ի նոցանէ։ (4) Ոման. Պարտասելք և քաղց'։ (5) Ոման. Այսորիկ որ ը իս է. զի։ (7) Ոման. Այդպէս է, այլ... փշովք անապատի բոր, կուռիմաւ։ (9) Յօրինալին պախաւէր. Ընդ արք փանուելի։ (11) Ոման. Եւ զի էր բանակն յանհոգս։ (12) Ոման. Եւ զամ իշխանս նց գորգեցոյց։

մանա, և զամբանեակ նր գլորեցցայ : * Եւ գարձաւ 13
 գեղէնն որդի յովասու 'ի պատերազմէն 'ի զառիվայրէ
 անտի արեսայ : * Եւ կալաւ պատանեակ մի յարանց 14
 սոկքովթայ, և եհարց զնա . և գրեաց առ ինքն զիշ .
 խանոն սոկքովթայ, և զծերս նր եւթանասուն և եւթն
 այր : * Եւ եկն գեղէնն առ իշխանն սոկքովթայ, և 15
 ասէ ցնն . ահաւասիկ զերէն և սազմանա, զն արցնաւ
 իստեցէք զիս' և ասացէք . միթէ ձեռն զերէն և սազ-
 մանայ այժմ 'ի ձեռին քում իցէ, զի տացուք հաց ա-
 րանց քոց 'իթերոց : * Եւ աս զիշխանն և զծերս քա 16
 զաբին, և ժուշ յանապատէ, և զարկնինքն . և քաբ-
 շեաց նորք զարան սոկքովթայ : * և զաշտարակն փա 17
 նուէրի կործանեաց, և կոտորեաց զարսքազարին : * Եւ 18
 ասէ ցզերէն և ցազմանա, ուր են արքն զորս կոտո-
 րեցէք 'ի թաքովք : և ասեն' ոնք դու, նոյնպէս և նք
 նման քեզ, և գուհմանն նց, իբրեւ զտեսիլ որդւոց թա-
 գաւորի : * Եւ ասէ գեղէնն, եղբարք իմ' և որդիք մօր 19
 իմոյ էին * . և երգուաւ նց և ասէ . կենդանի է ար,
 եթէ կենդանի պահեալ էր ձեր փն, ոչ սպանանէի
 զձեզ : * Եւ ասէ ցնթեր ցանգրանիկ իւր . արի սպան
 զգոսա . և ոչ եհան պատանեակն զտուր իւր, զեւր
 կեաւ' քանզի մանուկ էր : * Եւ ասեն զերէն և սազ 21
 մանա . արի և գուքզէն պատահեաւ մեզ, զի թ ասն'
 և զօրութի իւր : և յարեաւ գեղէնն և սպան զզերէն
 և զազմանա . և աս զմանեակն 'ի պարանոցաց ուզ-
 տոց նց : * Եւ ասեն այր իլի ցզերէն . իշխան մեզ 22
 դու և որդիք քա, և որդիք որդւոց քոց . զի փրկեցեր
 զմեզ 'ի ձեռաց մագիամու : * Եւ ասէ ցնն գեղէնն . 23
 ոչ իշխեցից ես ձեզ, և ոչ իշխեցէ ձեզ որդի իմ' . այլ
 ար իշխեցէ ձեզ : * Եւ ասէ ցնն գեղէնն . խեղդեցից 24
 'ի ձէնդ հալցուածս ինչ, և տուք ինձ' առ այր գինդ
 մի յաւարէ անտի . զի գինդք ոսկիք էին նց, քանզի իս
 մայէլացիք էին : * Եւ ասեն' տաղս՛կ տացուք : և տա 25
 րածեցին զհանդերձսնր . և ընկեցին անգր այր իւրա-
 քանիւր զգինդս ոսկիս զաւարի իւրոյ : * Եւ եղև կշիւ 26
 գնդացն ոսկեաց զոր խեղդեաց' հաղար և եւթն հա-
 րիւր

(13) Յօրնալի . 'ի զառիվայրէ անտի ասերայ : Ուր օրէ-
 նալի . Եւ ասի առեսար : (15) Ոման . Արանց քոց 'իթ-
 րեց : (18) Ոման . Եւ իբրեւ զտեսիլ որդւոց թագաւ :
 (21) Ոման . Արի 'գուքզէն և պատահեաց : (21) Յօ-
 ռնալի . Եւ սպան զզերէն և : (22) Աս . Եւ որ-
 դի քա, և որդի որդւոց քոյ : (23) Ոման . Այլ եւ
 խեցէ ձեզ ար : (25) Ոման . Ոսկիս յաւարէ իւրոյ :
 (26) Օրնալի . Եւ իշխեց ոսկւոյ . Եւ զիշխանուան և

- րիւք սիկդ ոսկւոյ . Թնդ զքանանուան և զմեհանդս ,
 և զպսակակալս , և զծիրանիս , և որ ինչ 'ի Թագաւորան
 մագիւմու . և Թնդ զմանեակս ոսկիս պարանոցաց ուղ-
- 27 ամւց նց : * Եւ արար զայն գեղէոն յեփուգ , և հաւ
 տաւեաց զայն 'ի քաղաքի իւրում յեփրա : և պոռնկե-
 ցաւ ամ 'ի իջլ զկնի նր անդր . և եղև գեղէոնի և տան
- 28 նր 'ի գայթաղուէ : * Եւ զանեցաւ մագիւմ առաջի
 որդւոցն ելի , * և ոչ եւ յաւելին ամբառնալ զգլուխս
 իւրեանց . և դագարեաց երկիրն ամս քառասուն յա-
- 29 լուրս գեղէոնի : * և զնաց յերորտաղ որդի յովասու ,
 30 և բնակեաց 'ի տան իւրում : * Եւ գեղէոնի էին եւ
 Թանաոսուն որդիք երեւք յերանայ նր . զի կանայք
- 31 բազումք էին նր : * և հարձ նր որ 'ի սիկիմայ , ծնաւ
 32 նմա և նա որդի . և եգ անուն նմա արիմիւղէ : * Եւ
 մեռաւ գեղէոն որդի յովասու 'ի բարւոք ծերութե ,
 և Թաղեցաւ 'ի գերեզմանի յովասու հօր իւրոյ յեփրա
 հօրն եսրեայ :
- 33 * Եւ եղև իբրեւմեռաւ գեղէոն , զարձան որդիքն ելի՝ Ը
 և պոռնկեցան զհետ բահաղիմայցն . և եգին զուխա իւ-
 րեանց ընդ բահաղուն բերիթայ , լինել նց նմա յառ
- 34 առւած : * և ոչ յիշցին որդիքն ելի զոր ամ իւրեանց
 որ փրկեաց զնոսա յամ Թշնամեաց իւրեանց շուրջանա-
- 35 կի : * Եւ ոչ արարին ոգորմուծի ընդ տանն յերորտա
 զայ՝ որ նա ինքն է գեղէոն , ըստ ամ բարութեան զոր
 արար ընդ ելի :

Դ Լ Թ .

- 1 Եւ զնաց արիմիւղէ որդի յերորտազոյ 'ի սիկիմ առ
 եղբարս մօր իւրոյ , և խօսեցաւ ընդ նմ , և ընդ
 2 ամ աղջատոհմի տան հօր մօր իւրոյ՝ և ասէ : * Խօսե-
 ցարուք յականջս ամ արանց սիկիմացւոց . մր լաւ իցէ
 3 մեզ , ի իսկէ մեզ եւ Թանասուն արանց ամ որդւոցն յե-
 րորտազայ , եթէ տիրել մեզ առն միտ . և յիշցէք , զի
 4 ասկի մեր և մարմին մեր եմ ես : * Եւ խօսեցան զմա-
 նէ եղբարք մօր նր՝ յականջս ամ արանց սիկիմացւոց
 և ամ մեզայ , զի ասացին Թէ եղբայր մեր է : * և ետուն նմա
 եւ Թանասուն արմաթոյ 'ի տանէ բահաղու բերիթայ
 ուխ

զմեհե . . . 'ի Թագաւորն մագի' . . . 'ի պարանոցաց ուղ' :
 (31) Ոման . Եւ եգ անուն նր արի : (32) Ոման . Լինել
 նց աստուած : (35) Յօրնալին . Ընդ տանն յերերտալայ :
 ԳԼ . Թ . (2) Ոման . Յականջս ամ սիկիմացւոց . . . ամն
 նեցունց օրդւոց : (4) Ոման . Եւ 'ի զարմաւ կալաւ արի

ուխտին : Եւ վարձեցաւ նորք արիւմէ՛ք արս սրիկայս
 և զարհուրեցուցիչս , և գնացին զհետ նր : * և եմուտ 5
 'ի տուն հօր իւրոյ յեփրա , և կոտորեաց զեղբարս իւր ,
 զորդիսն յերոբոազայ , արս եւ թանասուն 'ի վր զիմֆ
 միոյ : Եւ մնաց յովաթամ որդի յերոբոազայ կրտսեր ,
 քանզի թաքեաւ : * և ժողովեցան ամ արք սիկիմաց 6
 ւոյ , և ամ տունն մապղունայ , և չոգան թագաւորեցու
 ցին զարիւմէ՛ք 'ի թագաւոր , առ կաղնիաւ կաւոյն որ
 'ի սիկիմայ : * Եւ ազգ եղև յովաթամայ . եւ գնաց և եւ 7
 կաց 'ի վր գլխոյ լերինն 'ի դարիզին . ամբարձ զձայն իւր
 և ելաց , և ասէ ցնոսա . լուարուք ինձ արք սիկիմացւոյ ,
 և լուիցէ ձեզ ամ : * Դնալով գնացին ծառք օծանել 8
 իւրեանց թագաւոր , և ասեն ցձիթենին . թագաւորեա
 'ի վր մեր : * Եւ ասէ ցնոսա ձիթենին . Թողից զպա 9
 րարաւթն իմ յորոյ փառաւորեաց զիս ամ և մարգիկ ,
 և երթացեմ իշխել ծառք : * Եւ ասեն ծառքն ցլթզե 10
 նին . Եկ թագաւորեա 'ի վերայ մեր : * Եւ ասէ ցնոսա
 թզենին . Թողեալ զքաղցրութիւն , և զբերս բարութե 11
 իմոյ , և երթացեմ իշխան լինել փայտից : * Եւ ասեն
 ծառքն ցործ . Եկ թագաւորեա 'ի վր մեր : * Եւ ասէ 12
 ցնն որթ . Թողեալ զգինի իմ և զուրախուի իյլ և մարդ
 կան , և երթացեմ իշխան լինել փայտից : * Եւ ասեն 14
 ծառքն ցգժնիկ . Եկ թագաւորեա 'ի վր մեր : * և ասէ
 գժնիկ ցծառք , թէ արդարեւ օծանիցէք զիս թագաւ
 րել 'ի վր ձեր . եկայք ծածկեցարուք ընդ հովանեաւ 15
 իմով . եթէ ոչ ելանիցէ հուր 'ի դժնկէ աստի , և կերի
 ցէ զեղևնափայտս լիբանանու : * Եւ արդ եթէ չլմար 16
 տուք ' և բովանդակութիւն արարէք , և թագաւորեցու
 ցիք զարիւմէ՛ք . և թէ որպէս արարէք չ յերոբոազ և
 չ տուն նր . և եթէ լծ հառուցման ձեռիննր արարէք 17
 նմա . * որպէս կո պատերազմն հայր իմ փոխանակ ձեր ,
 և ընկէց զանձն իւր յաւաջ , և ապրեցոյց զձեզ 'ի ձե 18
 ւոց մագիւտմաւ : * և գուք յարեայք 'ի վր տան հօր իմոյ
 այսօր , և կոտորեցէք զորդիս նր արս եւ թանասուն 'ի
 վր զիմֆ միոյ , և թագաւորեցուցէք զարիւմէ՛ք զորդի 19
 ազախնոյ նր 'ի վր արանց սիկիմացւոյ , զի եղբայր ձեր
 է : * Եթէ չլմարաւթն և բովանդակութիւն արարէք չ 19

յե

մեկէ նորք արս սրի' : (6) Ո՛ման . Առ կաղնիով կաւոյն
 որ 'ի սիկիմայ : (7) Ո՛ման . Լերինն որ 'ի դարիզին : (9) Ո՛
 ման . Յորս փառաւ : և աման . զոր փառաւորեաց յիս
 ամ և : (11) (12) Ո՛ման . Եւ երթիցեմ իշխան լինել :
 (15) Ո՛ման . Օծանէք զիս թգր 'ի վր ձեր : (16) Ո՛ման .
 Եւ չ տուն իւր : (19) Ո՛ման . Ընդ յերոբոազայ և չ որ
 գին նր յաւուրս յայտ . . . և ուրախ լիցի 'ի ձեզ և նա :

- յերոքողայ և ընդ տան նր յաւուրս յայտնէ՝ օրհնեն
 ջնք դուք, և ուրախ լիջիք յաբիմեղէք. և ուրախ լիցի
 20 և նա՝ ի ձեռք։ * Ապա թէ ոչ՝ ելցէ հուր յաբիմեղէքայ՝
 և կերիցէ զարս սիկիմացւոց, և զտունն մահողնայ։ ա-
 պա թէ ոչ՝ ելցէ հուր յարանց սիկիմացւոց և ի տանէն
 21 փառնայ՝ և կերիցէ զաբիմեղէք։ * Եւ փախեալ յովու-
 թամ և զերծաւ, և գնաց ընդ ճանապարհն ի բերդայ.
 և թափեաց անդ յերեսաց աբիմեղէքայ եղբոր խորոյ։
 22 * և իշեեաց աբիմեղէք ի վր իլի ամս երես։ * Եւ առա-
 23 քեաց ամ ոգի չար ի մէջ աբիմեղէքայ, և ի մէջ արանց
 սիկիմացւոց։ և արհամարհեցին արբ սիկիմացւոց ըզ-
 24 տունն աբիմեղէքայ * ամէլ ի վր նր զանիրաւու թի իւ-
 թանասնից որդւոցն յերոքողայ. և հասուցանել զա-
 բիմն նց ի վր աբիմեղէքայ եղբորն իւրեանց որ կոտո-
 րեաց զնոս. և ի վր արանց սիկիմացւոց՝ զի զօրացու-
 25 ցին զձեռս նր կոտորել զեղբարս իւր։ * Եւ գործեցին
 նմա զարանն արբ սիկիմացւոց ի վր գլխոց լիւրանց, և
 յափնտակէին զամենեւին որ անցանէին առ նորք ընդ
 26 ճանապարհն։ և անգ. եղև աբիմեղէքայ։ * Եւ եկն զասղ
 որդի աբեգգայ և եղբարք նր. և անցին ի սիկիմ, և
 27 վստահ եղեն ի նա արբ սիկիմացւոց։ * և ելին յանդաւ-
 տանս և կիթեցին զայգիս իւրեանց, և հարին հնձանս,
 և արարին պարանցիկս, և մտին ի տուն աստուածոյն
 իւրեանց, և կերան և արբին՝ և անիծին զաբիմեղէք։
 28 * Եւ ասէ. զասղ որդի աբեգգայ, ո՞ր է աբիմեղէք, և
 ո՞ր է որդին սիբեմայ՝ զի ծառայեմք նմա. ոչ նա է որ
 29 ծառայիցեմք նմա։ * և ո՞րայր զժողովուրդս զայս ի
 ձեռս իմ, և փոխէի զաբիմեղէք. և ասէի յաբիմեղէք,
 30 բազմացո՞ զզօրս քո՝ և ելին։ * Եւ լուսն զերուղ իշ-
 31 խան քաղաքին՝ զբանս գառողայ որդւոյ աբեգգայ, և
 զրեւն զքաղաքս ի վերայ քո։ * արդ արև զցայդ դու և
 32 զօրդ քո որ ընդ քեզ է, և դարանամուտ լեր յանդաւ-
 33 տանին. * և ելցի ընդ առաւօտան ի ծագել արեգա-
 կանն, կանխեսցես և հասցես զքաղաքաւս. և ասա սա՝
 և

(24) Ոմնոք. Եւ հասուցանել ի վր նոցա զաբիմն ա-
 բիմեղէքայ եղբորն իւրեանց որ կոտորեաց զնն ի վր
 արանց սիկիմ. զի զօրացուցին զնա կոտորել։ (29) Ոմնոք.
 Զժողովս զայս ... և ասէի զնա բազմացոյ (31) Ոմնոք. Յա-
 բեգգայ և որդիք նր եկին։ (33) Ոմնոք. Եւ ասա զօրքս որ

և զօրս որ ընդ սմա է ելանէ առ քեզ. և արասցես չ
սա սեյ ինչ գտցի՝ ձեռն քո : * Եւ յարեալ արիմնիկէ 34
և թմ զօրն որ ընդ նմա զցայգ. և մտին՝ ի դարանս ըղ-
տիկիմաւ չորք առաջք : * Եւ եղև ընդ առաւօտն, և 35
գաազ որդի արեգդայ՝ և եկաց ի մեռտա դրան քաղա-
քին : Եւ յարեալ արիմնիկէ և թմ զօրն որ ընդ նմա
՝ ի գարանացն : * և ետես գաազ որդի արեգդայ զզօրն, 36
և ասէ ցեբուղ, ահաւանիկ զօր իջանէ ի գլխոյ լե-
րանցն. և ասէ ցնա զեբուղ. զստուեր լերանցն տե-
սանես գու իբրև զմարդիկ : * Եւ յաւել ևս խօսել 37
գաազ և ասէ. ահաւասիկ զօր իջանէ ընդ ծովակողմն
առ պորտով երկրին. և առաջ մի ել ընդ ճանապարհ
կաղնւոյն գիտանոցաց : * Եւ ասէ ցնա զեբուղ. արդ՝ 38
ուր է բերան քո որ ասէր, թէ ո՞վ է արիմնիկէ, զի
ծառայեսցուք նմա. ոչ աւանիկ այն զօր է՝ զօր գուն
ազարածիւր. արդ՝ ել տուր ընդ նմա պատերազմն : * Եւ 39
եւ գաազ առաջի արանցն սիկիմացոց, և մարտեալ չ
արիմնիկէայ : * և հալածեաց զնա արիմնիկէ. և փա 40
խեաւ յերեսաց նր, և անկան վերաւորք բազումք մինչև
ցգրուես քաղաքին : * Եւ նստաւ արիմնիկէ յարիմ, և 41
եհան զեբուղ զգաազ և զեղբարս նր՝ զի մի բնակեացեն
՝ ի սիկիմ : * Եւ եղև ի վաղիւ անգր՝ և ել ժողովուրդն 42
՝ ի դաշտն, և անգր եղև արիմնիկէայ. * և առ զզօրն՝ և 43
բաժանեաց յերես առաջս, և եմուտնովաւ ՝ ի դարան :
և ետես՝ և ահա զօր ելանէր ՝ ի քաղաքէ անտի. և յա-
րեալ ՝ ի վերայ նց՝ և եհար զնոսա՝ : * Եւ արիմնիկէ և 44
գունդքն որ չ նմա՝ ճակատեցան և կացին առ դրան
քաղաքին. և երկու գունդք սփռեցան ՝ ի վր ամենե-
ցուն որ յանգաստանսն էին, և հարին զնս : * Եւ ա 45
բիմնիկէ պատերազմէր չ քաղաքին զօրն զայն ողոյն,
և աւին զքաղաքն, և զժողովուրդն որ ՝ ի նմա կոտո-
րեցին, և զքաղաքն կործանեցին՝ և ալարա վարեցին :
* Եւ լուան թմ արք աշտարակին սիկիմացոց, և ե 46
կին յամրոց տանն բնութի բերիթայ : * Եւ անգր եղև 47
արիմնիկէայ՝ եթէ ժողովեցան թմ արք աշտարակին սի-
կի

չ սմա : և արասցես չ նմ ուն ինչ գտցի ՝ ի ձեռս քո :
(34) Ո՛հնէ. Զսիկիմաւ ՝ ի չորս առաջս : (36) Յօրնախն-
Եւ ասէ ցեբուղ, ահաւա՛ : (36) Ո՛հնէ. Ահաւասիկ զօր
իջա՛ . . . զստուերս լերանց : (37) Ո՛հնէ. Առ պորտով
լերինն, և առաջ մի գայր չ ճանա՛ : (38) Ո՛հնէ. Թէ
ուր է արիմնիկէ զի ծառայես՛ : (39) Ո՛հնէ. Եւ ել գա-
ազ . . . և ետ չ նմ պտրգմ. և հալածեաց : (40) Ո՛հնէ.
Մինչև ցմուտս քաղաքին : (42) Ո՛հնէ. Եւ էր ժողդն ՝ ի
դաշտն : (44) Ո՛հնէ. Եւ գունդք նք չ նմ ճակա՛ :

- 48 կէմացւոց : * Եւ եւ արիմեղէք 'ի լեառնն սեղմոն , ինքն
 և ձմ զօրն որ ընդ նմա . և առ արիմեղէք տապար 'ի
 ձեռն իւր , և կոտորեաց բեռն մի փայտի' և առ զայն
 և եդ զայն 'ի վերայ ուսոց իւրոց : և ասէ ցօրն իւր ,
 զինչ տեսանիցէք յիս որ առնիցեմ , արասիք և դուք
 49 վաղվաղակի իբրև զիս : * Կոտորեցին և նոքա իւրաքան
 չիւրոք ամենեքին բեռն մի փայտ , և բարձին և գնա
 ցին զհետ արիմեղէքայ . և եգին 'ի վերայ ամրոցին , և
 այրեցին 'ի վերայ նց զամրոցն հրով : և մեռան ձմ արք
 աշտարակին սիկիմացւոց' իբրև հազար մի ընդ այր և
 50 ընդ կին : * Եւ չոգաւ արիմեղէք 'ի Թերէս , և նստաւ .
 51 շուրջ զնովաւ . և առ զնա : * և աշտարակի մի էր հօր
 'ի մէջ քաղաքին . և փախեան անդր ձմ արք և կանայք ,
 և ձմ գլխաւորք քաղաքին , և փակեցին ընդդէմ իւ
 52 րեանց , և ելին 'ի տանին աշտարակին : * Եւ եկն ա
 րիմեղէք մինչև ցաղտարակն , և մարտեան ընդ նմա , և
 53 մերձեցաւ արիմեղէք 'ի դուրս աշտարակին : * Եւ ըն
 կէց կին մի բեկոր երկանի 'ի վերայ գլխոյ նր , և ման
 54 րեաց զգազաթնն արիմեղէքայ : * Եւ աղազակեաց վաղ
 վաղակի առ պատանեակն կապարձակիր իւր' և ասէ
 ցնա . մերկեա զսուր քո և սպան զիս . գուցէ աօիցեն
 Թէ կին սպան զնա : և խոցեաց զնա պատանին իւր ,
 55 և մեռաւ արիմեղէք : * Եւ ետես այր ինչլայի' Թէ մե
 ռաւ արիմեղէք , գնացին այր իւրաքանչիւր 'ի տեղի
 56 իւր : * Եւ դարձոյց ձմ զչարիսն արիմեղէքայ 'ի գլուխ
 իւր զոր արար հօր իւրում կոտորելով զեւթանասուն
 57 եղբարսն իւր : * և զձմ չարիսն սիկիմայ գարձոյց
 դարձոյց ձմ 'ի գլուխս նց : և եկին 'ի վր նց անէտքն
 յովաթմայ որգւոյ յերրորդաւ :

ԳԼ. Ժ.

1. Եւ յարեաւ յետ արիմեղէքայ փրկել զէլ . Թովգա Թ
 որդի փուայ . որդի հօր եղբօր նր , այր յաւաքա
 րայ . և նա բնակէր 'ի սամարիա , 'ի լերինն եգիպտաց :
 * Եւ

(48) Ո՛հնդ . Եւ ձմ զօր նր ընդ նմ . . . տապար 'ի ձե
 ռն իւրում . . . փայտ , և առ զայն 'ի վր ուսոց իւրոց :
 (49) Ո՛հնդ . Եւ նք ձմն իւրաքանչիւր բեռն : (50) Յը
 ճիւսին . Եւ չոգաւ . . . 'ի բեթէս : (52) Ո՛հնդ . Մինչև
 յաշտարակն , և մարտեաւ չ նմ . և մերձեցաւ . . . մինչև
 ցգրուան աշտարակին : Յոր ուխտն յաւելոյ . Աշտարակին ,
 զի այրեցի զնա հրով : (53) Ո՛հնդ . Բեկտոր երկանի 'ի վր :
 (57) Ո՛հնդ . Եւ զձմ չարիսն սիկիմայ գարձոյց :
 ԴԼ. Ժ. (1) Ո՛հնդ . Եւ նա բնակեալ էր 'ի սամարիա :

* Եւ գառեաց զինչ ամս քսան և երիս, և մեռաւ՝ և 2
 Թաղեցաւ ի սամարիա :

Ժ * Եւ յաքեաւ յեանք յայլի գաղաազացի, և դատեաց 3
 զինչ ամս քսան և երկուս : * և եղեն նր որդիք՝ երե 4
 մուն և երկու, որ հեծանէին յերեսուն և երկու յու
 վանակս . և երեսուն և երկու քաղաքք նց : և կռեաց
 զնս աւանս յայերայ մինչև ցայսօր, որ են ի գաղաազ :
 * Եւ մեռաւ յայլի՝ և Թաղեցաւ ի կամոմն : 5

ԺԱ * Եւ յաւելին որդիքն իսրայելի առնել չար առաջի նն, 6
 և պաշտեցին զբահաղիմն, և զսասարովմն, և զաստ
 ուածս տսորւոց, և զաստուածս սիգոնայ, և զաստ
 ուածս մովաբայ, և զաստուածս որդւոցն ամոնայ, և
 զաստուածս այլազգեացն : և Թողին զտր, և ոչ ծա
 դայեցին նմա : * Եւ սրտամեղացաւ բարկուԹք տր իւր, 7
 և մատնեաց զնս ի ձեռս այլազգացն, և ի ձեռս որդ
 ւոցն ամոնայ : * և խախտեցին խորտակեցին զորդիան 8
 իւր ի ժամանակին յայնմիկ ամս ուԹուտասն զամ իէլա
 ցիս յայնկոյս յորդանանու, յերկրի ամովհնացւոցն ի
 գաղաազ : * Եւ անցին որդիքն ամոնայ Է յորդանան
 տալ պատերազմ ընդ յուգայ և ընդ բենիամինի, և Է
 տանն եփրեմայ . և ներեցան որդիքն իւր յոյժ : * Եւ ա 10
 զաղակեցին որդիքն իւր առ տր՝ և ասեն . մեզաք քեզ,
 զի Թողաք զեծդ մեր՝ և պաշտեցաք զբահաղիմն : * Եւ 11
 ասէ տր ցորդիսն իւր . ոչ ապաքէն եգիպտացիք և ա
 մուհհացիք, և որդիք ամոնայ, և մովաբ, և այլազգիք,
 * և սիգոնայիք, և ամազէկ և քանան՝ նեղեցին զձեզ, 12
 և աղաղակեցէք առ իս՝ և փրկեցի զձեզ ի ձեռաց նց :
 * Եւ գուր Թողեք զիս՝ և ծառայեցէք պատուածոց օ, 13
 տարաց . զիս այնորիկ ոչ յաւելից փրկել զձեզ : * Եւ 14
 երթայք աղաղակեցէք առ աստուածսն զոր ընտրեցէք
 ձեզ . և նոքս փրկեսցեն զձեզ ի ժամանակի նեղուեց
 ձերոց : * Եւ ասեն որդիքն իւր ցտր . մեզաք, արա դու 15
 ընդ մեզ զամ, որ ինչ հաճոյ Թուի առաջի քո . բայց
 տր՝ միտն ապրեցս զմեզ յառուր յայսմիկ : * Եւ մերժե 16
 ցին զամառուածսն օտարոտիս ի միջոյ իւրեանց . և պաշ
 տեցին զտր միայն : և ոչ հաշտեցաւ Է ժողովորդեանն :
 և յցգիս ապաստան եղև յաշխատուէ իւր : * Եւ ելին 17
 որդիքն ամոնայ, և բանակեցան ի գաղաազ : և ելին
 որ

(5) Ոմանք . Եւ Թաղեցաւ ի կամոմն : (6) Ոմանք . Եւ
 Թողին զտր առ, և ոչ : (7) Բաղադի : ի ձեռս այլազ
 գեացն : և ոմանք . ի ձեռս Թնառեացն : (8) Այս . Եւ
 խախտեցին և խորտա : (14) Ոմանք . ի ժամի նեղուեց
 րոյ : (15) Ոմանք . Որ ինչ հաճոյ Թուից քեզ . բայց միտն
 յառուրս յայսմիկ (16) Ոմանք . ԶաշխատուԹք իւր :

- 18 որդիքն ելի, և բանակեցան 'ի դիտանոցին: * Եւ աւսեն իշխանք ժողովրդեանն գաղաադու: այր ցընկեր իւր-այր որ սկիզբն առնիցէ պատերազմել ընդ որդիսն աւմոնայ, եղիցի գլուխ ամ բնակչացս գաղաադու:

ԳԼ. ԺԱ.

- 1 Եւ յեփթայէ գաղաադացի, Էրայր հօր զօրաւք, և նա որդի կնոջ պոռնկի. և ծնաւ գաղաադու.
 2 զյեփթայէ: * Եւ ծնաւ կինն գաղաադու նմա որդիս. և հաստատեցան որդիք կնոջն, և մերժեցին զյեփթայէ, և ասեն ցնա. ոչ ժառանգեսցես 'ի տան հօր մերոյ, զի
 3 որդի կնոջ պոռնկի ես դու: * Եւ փախաւ յեփթայէ յերեսաց եղբարց իւրոց, և բնակեցաւ յերկիր 'ի ատվք: և ժողովէին առ յեփթայէ արք սրիկայք. և ելանէին
 4 ընդ նմա: * Եւ եղև յետ աւուրց, և պատերազմեցան
 5 որդիքն ամոնայ ընդ ինչացիսն: * Եւ եղև յորժամ եւտուն պատերազմ որդիքն ամոնայ չ ինչ չոգան ծերք,
 6 գաղաադու առնուլ զյեփթայէ յերկրէն տովբայ: * և ասեն ցյեփթայէ. եկ և եղիցես մեզ 'ի զօրավար. և
 7 տացուք պատերազմ ընդ որդիսն ամոնայ: * Եւ ասէ յեփթայէ ցծերսն գաղաադու. ոչ ապաքէն դուք աւտեցէ զիս, և հանէք առաջի նոն 'ի տանէ հօր իմոյ, և արձակեցէ զիս 'ի ձենջ. և արդ' զի' եկիք առիս յոր
 8 ժամ ներդցայիք: * Եւ ասեն ծերքն գաղաադու ցյեփթայի. ոչ այդպէս է. այլ եկաք առ քեզ, և երթիցես ընդ մեզ, և տացուք պատերազմ չ որդիսն ամոնայ: և
 9 եղիցես մեզ 'ի գլուխ ամ բնակչացս գաղաադու: * Եւ ասէ յեփթայէ ցծերսն գաղաադու. եթէ գարձուցու ձիցէք զիս պատերազմել ընդ որդիսն ամոնայ, և մառ
 10 նեացէ զնա ար առաջի իմ, ևս եղէց իշխան: * Եւ աւսեն ծերքն գաղաադու ցյեփթայէ. ար կացցէ լսօղ 'ի ժիջի մերում, եթէ ոչ ըստ բանիդ քում նոյնպէս և աւ
 11 բացուք: * Եւ գնաց յեփթայէ ընդ ծերսն գաղաադու. և կացուցին զնա ժողովուրդն 'ի վերայ իւրեանց գլուխ և առաջնորդ: և խօսեցաւ յեփթայէ զամ գրանս
 12 իւր առաջի նոն 'ի մասեփա: * Եւ առաքեաց յեփթայէ հրեշտակս առ Թադաուր օրգւոցն ամոնայ և ասէ զի' կայ

ԳԼ. ԺԱ. (3) Ոման. Յերկրին 'ի տովք: (4) Ոման. Ընդ ելի: (5) Ոման. Ընդ որդիսն ելի: (7) Ոման. Յեփթայէ չ ծերս գաղաադու. և արդ' զի' եկէք առիս: (7) Այս. Եւ հանէք 'ի տանէ հօր իմոյ: (9) Ոման. Եւ մասնեղցէ զնոն ար ա'. . . և ես եղէց մեզ իշխան: (12) Յօդուքն. Հրեշտակ' առ Թադաուր: (12) Ոման. Աւ որդիսն աւ

կայ իմ և քո, զեկեակեան աւին պատերազմել յերկրի մերում: * Եւ ասէ արքայ որդւոցն ամոնայ ցհրեշ 13
 անկան յեփթայեայ. ընդէր առ իէլ զերկիր իմ յելա
 նել իւրում յեգիպտոսէ՝ յառնոնայ մինչև ցարբոկ, և
 մինչև ցյորդանան. և արդ՝ գարձո զնա առիս խաղա
 զուծի՝ և գնացից: և դարձան հրեշտակքն առ յեփ
 թայէ: * Եւ յաւել ևս յեփթայէ առաքել հրեշտա՝ 14
 առ արքայ որդւոցն ամոնայ, * և ասէ ցնա. այսպէս 15
 ասէ իէլ և յեփթայէ. ոչ առ իէլ զերկիրն մովաբայ,
 և զերկիր որդւոցն ամոնայ * յելանել իւրեանց յե 16
 գիպտոսէ. այլ զնոց իէլ ընդ անապատն մինչև ցծոմի
 կարփր, և երկն մինչև ցկադէս. * և առաքեաց իէլ հր 17
 երշտակս առ արքայ եդոմայ՝ և ասէ. Թող անցից Ք
 երկիր քո: և ոչ անսաց արքայն եդոմայ, և առաքեաց
 առ արքայն մովաբու, և ոչ կամեցաւ: Եւ նստաւ իէլ
 ի կադէս. * և շրջեցաւ ընդ անապատն, և պատեցաւ 18
 զերկրաւն եդոմայ, և զերկրաւն մովաբայ: և եկն առ
 արեւելիք երկրին մովաբու. և բանակեցաւ յայնկոյս
 առնոնայ, և ոչ մօտն ի սահմանս մովաբու. քանզի առ
 նոքն էր սահման մովաբու: * Եւ առաքեաց իէլ հրեշ 19
 անկա առ սեհոն արքայ ամուրհացւոց՝ Թագաւոր և
 սեբոնայ և ամուրհացւոց, և ասէ ցնա իէլ. Թող ան
 ցից Ք երկիր քո մինչև ցաբղի իմ: * Եւ ոչ կամեցաւ 20
 սեհոն զիէլ անցանել Ք սահմանս իւր: և Ժողովեաց
 սեհոն զամ Ժողովուրդ իւր, և բանակեցաւ յոսսա. և
 ետ պատերազմ ընդ իլի: * Եւ մատենաց ար ամ Ելի 21
 զսեհոն՝ և զամ ազգն նր՝ ի մեռա Ելի. և եհար զնա, և
 Ժառանգեաց իէլ զերկիր ամուրհացւոցն ընտելոյն
 յերկրին յայնմիկ: * և Ժառանգեաց իէլ զամ սահման 22
 ամուրհացւոցն յառնոնայ մինչև ցարբոկ, և յանապա
 տէն մինչև ցյորդանան: * Եւ արդ ար ամ Ելի եբարձ 23
 զամուրհացին յերեսաց Ժողովրդեան իւրոյ Ելի. և դու
 Ժառանգիցես զնա: * Ոչ ապաքէն զոր Ժառանգեցոյց 24
 քեզ քամովս աստուածն քո՝ զայն Ժառանգեսցես. և
 զամ զոր Ժառանգեցոյց ար ամ մեր յերեսաց մերոց՝
 զայն մէք Ժառանգեսցուք: * Իսկ արդ՝ միթէ լաւ ինչ 25
 իցես գու քան զբազակ որդի սեպփոկոյ զարքայն մո
 վաբու. մի թէ մարտիւ մարտեաւ ընդ իլի, կամ պա
 տերազմաւ պատերազմեցաւ Ք նոսա: * Ի բանակելն 26
 Ելի

մոնայ և առ Թգրն իւրեանց և ասէ. . յերկրի իմում:
 (13) Ոմնո. Ծառնոնայ մինչև ցարբոկ: (18) Ոմնո. Եւ
 ընտելեցաւ յերկիրն առն: (21) Ոմնո. Եւ Ժառան
 գեաց իէլ զամ եր: (22) Ոմնո. Ամուրհացւոյն. . մին
 չև ցարբոկ: (26) Աս. Ի բանակելն Ելի յեբարձն:

ԼԱ

- ելի յեսերան և 'ի դատերս նր, և յարոներ և 'ի դատերս
նր, և յամբարացս որ առ եղերբ յորդանանու ամս
երեքհարիւր . զի՛ է զի ոչ լծափեցին զնա 'ի ժամանա
27 էին յայնմիկ : * և ես ոչ ինչ մեղաց քեզ և դա առնես
ընդիս չարութիւն, ապա ընդիս պատերազմ : Դատեսցէ՛
տր որ դատելոցն է այգոր՝ 'ի մէջ որդւոցն ելի և 'ի
28 մէջ որդւոցն ամենայ : * Եւ ոչ անսաց արքայ որդւոցն
ամենայ բանիցն յեփթայեայ՝ զորս առաքեաց առ նա :
29 * Եւ եղև 'ի վերայ յեփթայեայ հոգի ին, և անց ընդ
գաղապագ և ընդ մանատէ, և անց ընդ գիտանացսն գա
ղապագա, և 'ի գիտանացէն գաղապագա յայնկոյս որդւ
30 ոցն ամենայ : * Եւ ուխտեաց յեփթայէ ուխտս ին՝
և ասէ . եթէ մասնելով մասնեսցես զորդիսն ամենայ
31 'ի ձեռս իմ : * և եղիցի որ ելանելով ելանիցէ 'ի գրանց
տան իմոյ ընդ առաջ իմ, 'ի դառնալն իմում խապա
զուծի յորդւոցն ամենայ, եզիցի՝ զի մատուցից զնա
32 ին յողջակէզ : * Եւ անց յեփթայէ առ որդիսն ամենայ
պատերազմել Ե. նս . և մատնեաց զնո՛ տր 'ի ձեռս նր .
33 * և ևհար զնո՛ յարոներայ մինչև 'ի մուտս սեմննիթայ,
քսան քաղաքս, մինչև ցարէզ այդեստանեացն՝ հար
սւածս մեծամեծս յոյժ : և վանեցան որդիքն ամենայ
34 յերեսաց որդւոցն ելի : * Եւ եկն յեփթայէ 'ի մասեփա
'ի տուն իւր : և ահա գուտար իւր ելաներ ընդ առաջ
նր լծակոց և պարտաք . և նա էր միամեծ սիրելի նր,
35 և ոչ գոյր նր բաց 'ի նմանէ ուտար կամ գուտար : * Եւ
եղև իբրև ետես վիս՝ պատառեաց զհանդերձս իւր և
ասէ . վայ է ինձ գուտար իմ, ընկճեցեր զիս, խոջն
գաղն եղեր ինձ . զի ես բացի զքերան իմ վնքս առ
36 տր, և ոչ կարացից դարձուցանել : * Եւ ասէ ցնա .
եթէ վն իմ բացեր զքերանքս առ տր, արա՛ զիս ող
ել 'ի բերանոյ քուսմէ . փոխանակ զի արար քեզ տր վը
րէ ժինգրութի 'ի թշնամեաց քոց յորդւոցն ամենայ :
37 * Եւ ասէ ցնայր իւր . արա՛ ինձ զքանս զայս, լծող
ցո՛ ինձ զերկուս ամիսս, և երթայց շրջեցայց ընդ լե
38 ռինս, և լացից զիռուսութիս իմ . ևս և ընկերք իմ : * Եւ
ասէ ցնա՛ երթ, և արձակեաց զնա զերկուս ամիսս : և
չագաւ ինքն և ընկերք իւր, և ելաց զիռուսութիւն իւր՝ 'ի
39 վերայ Լերանց : * Եւ եղև յետ կատարելոյ երկուց ամ
սոցն, դարձաւ առ հայր իւր : և արար նովաւ զուխտս
զոր

(31) Ոման . Տն յողջակէզս : (33) Ոման . Եւ մինչև ցարէզ :
(34) Ոման . Եւ ահա գուտար նր երա . . . լծակոց և պա
րտաք : (35) Ոման . Չի ընկճեցեր զիս : (37) Ոման . Թա
ղապոս ինձ զամիսս երկու . . . և ես և ընկե . : (38) Ո
ման . Եւ արձակեաց զնա զամիսս երկու . . և լացին

զոր ուխտեաց : և նա ոչ գիտէր զայր : Եւ եղև 'ի կրօնս
'ի մէջ ելի ողբալ զգուստրն յեփթայեայ * աւուրց յաւ 40
ւուրս : Ժողովէին գտանքը ելի՝ ողբալ զգուստրն յեփ
թայեայ գաղաադացւոյ չորս աւուրս 'ի ասարւոյ :

ԳԼ. ԺԲ.

Եւ ժողովեցան որդիքն եփրեմի : և եկին 'ի անփե 1
նա . և ասեն զյեփթայէ . զի՛ է զի ելեր պատե
րազմել ընդ որդիսն ամենայ , և զմեզ ոչ կոչեցեր եր
թաւ ընդ քեզ : արգ՝ արքեսցուք հրով դառուն քա՛ 'ի վթ
քո : * Եւ ասէ ցնն յեփթայէ . այր զքեանէ էի եո , և 2
ժողովուրդ իմ . և որդիք ամենայ տառապեցուցանէին
զիս յոյժ . և բողբ արկի առ ձեզ , և ոչ փրկեցէք զիս
'ի ձեռաց նոյ : * և ասի զի ոչ գը էր որ փրկեր , և եգի 3
զանձն իմ՝ 'ի ձեռին իմում , և անցի առ որդիսն ամե
նայ . և մասնեաց զնն ար՝ 'ի ձեռս իմ : և արդ ընդէ՛ր ե
լէք առիս յաւուր յայտիկ մարտնչել ընդիս : * Եւ ժո 4
ղովեաց յեփթայէ զնմ արս գաղաադու . և տայր պա
տերազմ չ եփրեմի : և հարին արքն գաղաադու զեփ
րեմ . զի առացին տարեալքն եփրեմի , թէ գուք գա
ղաադացիք 'ի մէջ եփրեմի և 'ի մէջ մեծառեթի էք : * Եւ 5
կալաւ գաղաադ զի իրնս յորդանանաւ զեփրեմի . և եղև
իբրև ասացին տարեալքն եփրեմայ , թէ թող անցուք .
ասեն ցնն արք գաղաադու . փթէ և դուք յեփրեմի
իցէք : և ասին , չեմք 'ի նոյն : * Եւ ասեն ցնն , ամեք 6
մեզ նշան ինչ , և ասացէք , հասկ հասկ : և ոչ յանդե
ցան խօսել այնպէս : և կալան և կոտորեցին զնն յանցան
յորդանանու : և անկան 'ի Ժամանակին յայնմիկ յեփրե
մի քառասուն և երկու հազարք : * Եւ գատեաց յեփ 7
թայի զիէլ ամն վնց : և մեռան յեփթայէ գաղաադա
ցի՝ և Թաղեցաւ 'ի քաղաքի իւրում՝ 'ի գաղաադ :
ԺԲ * Եւ գատեաց յիս նոյ զիէլ եսերոն 'ի բեթլեհեմ : 8
* և եղին նոյ ուստերք երեսուն , և գատերք երեսուն 9
տուեալ արտաքս : և երեսուն կին ամ ուստերաց իւ
րոց արտաքուսա : Եւ գատեաց զիէլ ամն եւթն . * և 10
մեռան եսերոն՝ և Թաղեցաւ 'ի բեթլեհեմ :

* Եւ

զիւսուութի իւրեանց 'ի վերայ լե' : (39) (40) Ոհն . 'ի
կրօնս 'ի մէջ ելի , աւուրց յաւուրս ժողովէին :

ԳԼ. ԺԷ. (1) Ոհն . Չի՛ է զի չոգար պնդուի : (3) Յ
թիսային պատեմ . Չնն ար՝ 'ի ձեռս իմ : (3) Ոհն . Յա
ւուրս յայտիկ մար' : (4) Ոհն . Եւ 'ի մէջ մեծառեթ
իկէ : (6) Ոհն . Եւ ասացէք Թէ հասկ հասկ : (8) Ո
հն . Եսերոն 'ի բեթլեհեմ :

- 11 * Եւ գառեաց յեա նր զինէլ՝ եղան զարուգանացի ամս ժԳ.
 12 ասան : * և մեռաւ եղան զարուգանացի , և իմպեցաւ
 յեղին՝ յերկրին զարուգանի :
 13 * Եւ գառեաց յեա նորա զինէլ , արգան որդի եղիւր յիԴ
 14 փարաթոնացի : * և եղան նր որդիք քառասուն , և ե
 ռեսուն որդիք որդւոց նր , որ հեծանեկին յիւթանա
 15 սուն յաւանախ . և գառեաց զինէլ ամս մեթ : * Եւ
 մեռաւ արգան որդի եղիւր յիւթանա . և թաղեց
 ջաւ յեփրաթոն յերկրի եփրեմայ՝ ի լերինն ամառեկայ

ԳԼ. ԺԳ.

- 1 Եւ յաւելին որդիքն երէ պանել չոր ամառի տն . և
 մասնեաց զնոսա եր 'ի ձեռս յայազեացն ամս
 քառասուն :
 2 * Եւ եղև այր մի 'ի սարացա՝ ի ցեղի գանայ , և անուն իե
 3 նր մանովէ . և կին նր ամուսն եր՝ և ոչ ծնաներ : * Եւ
 երեւցաւ հրեշտակ տն կնոքն , և ասէ ցնա . ահա ա
 գիկ դու ամուսն ես՝ և ոչ է քո ծնեալ , և յաացիս և
 4 ծնցիս որդի : * Արդ՝ զգոյշ լեր՝ գուցէ ըմպիցես գե
 5 նի և օգի . և մի ուտիցես զեմ անսուրբ : * զի ահա յղաւ
 ցիս գու . և ծնցիս որդի , և երկամի մի ելցէ 'ի գլուխ
 նր . զի ուխտաւոր եյ եղիցի մանուկն անգատին յորո
 զայն . և նա սկսցի փրկել զինէլ 'ի ձեռաց փղապղւոցն :
 6 * Եւ եմուտ կինն և ասէ ցայր իւր , եթէ այր եյ եկն
 առիս , և տեսիլ նր իբրեւ զտեսիլ հրեշտակի եյ երեւ
 լի յոյժ . և հարցի ցնա՝ Թէ ուտի՞ ես , և զանուն իբ
 7 ոչ պատմեաց ինձ : * Եւ ասէ ցիս . ահա յղաացիս գու .
 և ծնցիս որդի : և արդ՝ մի ըմպիցես գինի և օգի , և մի
 ուտիցես զեմ անսուրբ . զի ուխտաւոր եյ եղիցի մա
 8 ղան իւրոյ : * Եւ աղաչեալց փնտովէ զեթ՝ և ասէ . յիժ
 եր . այրն եյ զոր աղաչեցեր պո մեզ , եկեսցէ՛ գառ
 ձեալ առ մեզ և լուսաւորեսցէ՛ զմեզ , թէ զի՛նչ արաւ
 9 ցաւք մանկանն որ ծնանիցի : * և լուաւ անձ ձայնի մա
 ղովէ : Եւ եկն հրեշտակն եյ միւս անգամ առ կին նր
 մինչդեռ նստէր յանդի . և մանովէ այր նորա չէր առ
 10 նմա : * և փութացաւ կինն՝ և ընթացաւ պատմեաց
 առն իւրում , և ասէ ցնա . ահա երեւցաւ ինձ այրն որ
 եկն

(13) Ոման . Որդի եղ զպեղայ փարաթոնացւոյ : (14) Ո
 ման . Եւ իմաստուն յովանակս :

ԳԼ. ԺԴ. (3) Ոման . Ահա ասիկ . . . յղաացիս և ծնցեալ

(4) Ոման . Եւ արդ զգոյշ լեր . . գինի և ուղի : (6) Ո
 ման . Եթէ ուտաի իցեալ , և զա՛յ :

եկն առիս յառուր յայնմիկ : * Եւ յարեալ զնայ մե 11
 նովէ զհետ կնոջ իւրոյ, և եկն առ այրն, և առէ ցնա-
 եթէ գու իցես այրն որ խօսեցիս ընդ կնոջն : և ասէ
 'հրեշտակն' ես եմ : * Եւ ասէ մանովէ . արդ գալով 12
 չափ բանին քոյոյ, զի՞նչ լինիցին իրաւուիք մանկանն
 և գործք նր : * Եւ ասէ հրեշտակն ան ցմանովէ . յա 13
 մնայնէ զոր ասացի կնոջդ՝ զգոյշ լինիցի : * յամէ որ 14
 ելանէ յորթոյ՝ մի կերիցէ, և գինի և ողի մի արցցէ,
 և զամ ամսուրս մի կերիցէ . յամէ զոր պատուիրեցի
 նմա զգոյշ լինիցի : * Եւ ասէ մանովէ ցհրեշտակն . Թող 15
 բռնագառանցուք զքեզ, և արաքուք առաջն քո ուլ
 մի յայծեաց : * Եւ ասէ հրեշտակն ան ցմանովէ . եթէ 16
 բռնագառանցես զես՝ ոչ կերայց 'ի հացից քոց, և եթէ
 արասցես ողջակէզ՝ ան մատուցես զնա : զի զի գիտաց
 մանովէ Թէ հրեշտակ ան իցէ : * Եւ ասէ մանովէ ցհրեշ 17
 տակն ան . զի՞նչ անուն է քեզ, զի յորժամ եկեսցէ
 բանն քո՝ փառաւորեալուք զքեզ : * Եւ ասէ ցնա հր 18
 շեշտակն ան . զի՞ հարցանես դանձաւնէ իմմէ, և նա է՝
 ուրանելի : * Եւ ան մանովէ զուրն այծեաց զգոհն, և 19
 մատոյց 'ի վերայ վիմին' ան սքանչւարարի : և մանովէ
 և կին նր հայէին : * Եւ եղև ընդ ամբաստաւ բոցոյն 'ի 20
 վերուստ 'ի սեղանոյն յերկինս, ամբարձաւ հրեշտակն
 ան բոցով սեղանոյն . և մանովէ և կին նր հայէին : և
 անկան 'ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր : * և ոչ ևս 21
 յաւել երեւել հրեշտակն ան մանովէ և կնոջ նր : յայն-
 ժամ գիտաց մանովէ Թէ հրեշտակ ան է : * Եւ ասէ 22
 մանովէ ցկինն իւր . մահու մեռանիցիմք զի զամ առ-
 սաք : * Եւ ասէ ցնա կին նր, եթէ կամեցեալէր ան 23
 տղանանել զմեզ, ոչ ընդունէր 'ի ձեռաց մերոց զողջա-
 կէզն և զզոհն . և ոչ լուսաւորէր մեզ զայն ամ ք ժա-
 մանակս ժամանակս, և ոչ լսելի առնէր մեզ զայն : * Եւ 24
 ծնաւ կինն որդի, և կոչեաց զանուն նր սամիսոն : և
 արնայ մանուկն, և օրհնեաց զնա ար : * Եւ սկսաւ 25
 հա

(11) Ռմսն . Որ խօսեցարն ք կնոջն : (13) Ռմսն . Չոր առ
 օացի ցկինդ . 15, ցկինն : (14) Ռմսն . Յամէ որ ելանիցէ
 յորթոյ, մի ուսիցէ : (15) Ռմսն . Եւ ասէ . . ցհրեշ-
 տակ ան : (16) Ռմսն . Ես ոչ կերայց 'ի հա' . . և եթէ
 արասցես ուլ յողակէզս, և մատուցես : (17) Յօգնա-
 ին . Եւ ասէ մանովէ զհրեշտակն ան : (17) Բազմա-
 Փառաւոր արասցուք զքեզ : (19) Ռմսն . Չուրն պ-
 ծեաց և զզոհն . . ան սքանչելի արարի : (19) Յօգնա-
 ին . Եւ մանով և կին նր հայ : (20) Ռմսն . Սմարձաւ
 և հրեշ : (21) Ռմսն . Մանովէ և կնոջ նր : (23) Ռմսն .
 Եւ ոչ լուսաւորեալ էր մեզ զայն ք ժամա :

հոգի ան շրջել ընդ նմա 'ի բանակին զանայ, 'ի մեջ սարած, և 'ի մեջ եսթաւուլայ:

ԳԼ ԺԴ.

- 1 Եւ եջ սամիսոն 'ի թամնաթա' և ետես կին մի 'ի թամնաթա' 'ի դաւերացն այլազգեաց, և հաճոյ
2 թուեցաւ առաջի նր: * և ել պատմեաց հօր իւրում և մօր իւրում և ասէ. կին մի տեսի 'ի թամնաթա' 'ի դաւերացն այլազգեաց. և արդ առէք զնա ինձ կնույ:
3 Թէ: * Ասէն ցնա հայր իւր, միթէ ոչ գուցէ 'ի դաւերաց եղբարցոց' և յամ ժողովրդան իմում կին, զի երթիցեմ գու առնուլ կին յայլազգեաց անթլփա ախ: Եւ ասէ սամիսոն ցհայր իւր. զնա ամ ինձ, զի
4 նա՛ հաճոյ է աչաց իմոց: * Եւ հայր նր և մայր նր մէ գիտացին թէ 'ի ասէ է, զի հասուցումն խնդրիցէ նա յայլազգեացն: և 'ի ժամանակին յայնմիկ այլազգիքն
5 տիրէին իւր: * Եւ եջ սամիսոն և հայր նր և մայր իւր 'ի թամնաթա: և խոտորեցաւ սամիսոն յայգեստանն թամնաթայ, և ահա կորին մի առիւծուց դռնաց ընդ
6 դէմ նր: * Եւ յաջողեցաւ 'ի զի' նր հոգի ան. և ճեղքեաց զնա իբրեւ զուլ մի այծեաց, և ոչ ինչ գայր 'ի ձեռին նր: և ոչ պատմեաց հօր իւրում և մօր իւրում
7 զոր արար: * Եւ իջին խօսեցան ընդ կնոջն: և հաճոյ
8 թուեցաւ առաջի սամիսոնի. * և դարձաւ յետաւուրց առնուլ զնա. և խոտորեցաւ տեսանել զգէշ առիւծուն, և ահա գուռի մեղուաց 'ի բերան առիւծուն' և մեղք:
9 * և առ զայն 'ի բերան իւր, և երթալով երթայր և ուտէր: չոգաւ առ հայր իւր և առ մայր իւր, և ետ նց և կերան. և ոչ պատմեաց նց' թէ 'ի բերանոյ առիւծուն եհան զմեղքն: * Եւ եջ հայր նր առ կինն. և արար անդ սամիսոն հարսանիս զեւթն օր. զի պնպէս
11 առնէին երիտասարդք: * Եւ եղև 'ի զարհուրել նց' 'ի նմանէ, կացուցին առ նա ընկերս երեսուն, և էին չ
12 նմա: * Եւ ասէ ցնն սամիսոն. արկից ձեզ առասպել, եթէ առեղծանելով եղծանիցէք զնա ինձ զեւթն օր խրա:

ԴԵ. ԺԴ. (3) Ո՛հն+. Եւ ասէ ցնա հայրն և մայրն... զի երթիցես գու երթալ առնուլ յայլազգեացն յանթլ' (5) Ո՛հն+. Եւ հայր նորա և մայր նր... կորին մի առիւծու. իմ, առիւծոյ: (9) Ո՛հն+. Թէ 'ի փորոյ առիւծուն եհան զմեղքն: (10) Ո՛հն+. Առ կին նր. և արար անդ սամիսոն խրախուս զեւթն օր: (11) Ո՛հն+. Կացուցին առ նր ընկերս երեսուն, և էր նա չ նմ: (12) Թօրեալին պատիւ. Եւ զծանիցէք զնա ինչ զեւթն օր

խառնուեալք և գտանեցեք, տալ ձեզ երեսուն պատաս,
 ոսկալ և երեսուն պատմութեան հանգերմէց: * ապա 13
 թէ ոչ կարեցեք առեղծանել ինձ. ապիկք գուք ինձ ե-
 րեսուն պատասոսկալ և երեսուն պատմութեան հան-
 գերմէց: Եւ ասեն ցնա՝ արկ ձեզ զւառապելն քո, և
 ըսկցուք զնա: * Եւ ասէ ցնառա: 'Ի կերպէ՝ ել կերա 14
 կուր, և 'ի հօրե ել քաղցր: Եւ ոչ կարացին առեղծա-
 նել զառապելննր զերթս աւուրս: * Եւ եղև յաւուրն 15
 շորորգի, և առնն ցկինն սամփսոնի. պատրեալ զայր
 քո՝ և պատմեցէ քեզ զառապելն, գուցէ՝ այրիցեմք
 զքեզ և զառն հօր քոյ. թէ ազքատացուցանել կոճ-
 ցեր զմեզ այս: * Եւ ելոց կինն սամփսոնի առնա՝ և 16
 ասէ ցնա. առեցեր զիս և ոչ արեցեր զիս. զի զառաւ
 արնն զոր արկեր արգւոց ժողովրդեան իմոյ՝ ինձ ոչ
 պատմեցեր: Եւ ասէ ցնա սամփսոն. ահա հօր և մօր
 իմոյ ոչ պատմեցի. և արգ՝ քեզ պատմիցեմ: * և ելաց 17
 առ նա զեւթն օր՝ յորս էր խրախուծին: և եղև յա-
 ւուրն եւթներորդի պատմեաց նմա՝ քանզի թախան
 ձեանց զնա: և նա պատմեաց արգւոց ազգին իւրոյ: * Եւ 18
 ասեն ցնա արք. քաղաքին յաւուրն եւթներորդի՝ յա-
 աւջ քան զմասնեկ արեղատեանն: Չինչ քաղցրագոյն
 քան զմեզք. կամ զի՞նչ հզօրագոյն քան զառեւծ: և ա-
 սէ ցնա սամփսոն. եթէ ոչ ճնեալ էր զերիննն իմ, ոչ
 քտանեկիք զառապելն իմ: * Եւ յաջողեցաւ 'ի վերայ 19
 նր հարկ տն՝ և ել յասկազոն, և եհար անգ արս երե-
 տուն: և առ նա զպատմութեանն առեղծանեցեաց ա-
 ռապելին: Եւ բարկացաւ օրամուտթն սամփսոն, և
 ել 'ի տուն հօր իւրոյ: * Եւ ամուսնացաւ կինն սամի 20
 տոնի ընդ հացքիցանն նր՝ որ էր նր ընկեր:

ԳԼ. ԺԵ.

Եւ եղև յեա աւուրոց, յաւուրս հնձոց ցորենոյ, ոչ 1
 արար սամփսոն կնոջ իւրում, ածեալ ուլ մի յալ-
 ծեաց. և ասէ՝ մոկից առ կին իմ՝ ի սենեակ: և ոչ եթող
 զնա հացքն նր մասնել առ նա: * Եւ ասէ հայրն նր. 2
 ատեղով ասացի՝ թէ ատեցեր զնա, և ետու զնա ընկե-
 րի

(15) Ռմակ. Թէ ազքատացուցանել կամեցեք կոճիլ զմեզ
 այս: (16) Ռմակ. Կինն սամփսոնի առ նմ, և ա՞...
 ահա հօր իմում և մօր իմում ոչ պատմեցի զնա: (17) Ռ-
 մակ. Եւ ելաց յառ նմ... յորս էր 'ի խրա': (18) Ռմակ.
 Չեւել էր ինձ երիննն իմ: (20) Ռմակ. Ընդ հաց երե-
 ցանն օր էր ընդ ընկեր:

ԳԼ. ԺԵ. (1) Երեսունի պատմիք. Եւ ոչ եթող զնա հայրն

- 3 թի քում. ոչ աւանիկ քոյր նորա կրօնսեր լաւագոյն է
 քան զնա. եղիցի սա քեզ փոխանակ նորա: * Եւ ասէ
 սամփոռն. անպարտ եմ ես միանգամայն յայլազգեսցդ.
 4 եթէ արարից ես չեմ գոսա չարութի: * Եւ գնաց սամփ-
 րոն, և կալաւ երեքհարիւր ազուկո. և առ ջահ, և
 կապեաց զնմ ընդ միմեանն ձեռ չ ձեռ, և եդ զջահն
 'ի մէջ երկնաց ձեռոցն, և կապեաց 'ի միջոցին զջահն:
 5 * և ելլց հուր 'ի ջահն, և արձակեաց յոճ այլազգեսցն.
 և այրեաց զաւրանն, և զյառաջագոյն հնձեալն 'ի բար-
 ցից մինչև ցհանգնաւորն, և մինչև ցաղգիս և ձիւթնիս:
 6 * Եւ ասեն այլազգիքն, ո՞ր արար զայս: և ասեն՝ սամփ-
 րոն փեսայ թամնացւոյն. զի եհան զկին նր՝ և եա ըն-
 կերի նր: և երկն այլազգիքն և այրեցին զտուն հորնր,
 7 և զկինն և զհայր նր հրով: * Եւ ասէ ցնն սամփոռն.
 եթէ դոյն չափ ես առնիցէք, սաղայն ոչ համեցալ-
 ալ զլեւիժ իմ յիւրաքանչիւր ումէք 'ի ձէնք խնդրե-
 8 ցից: * և եհար զնմ 'ի սրաւնից մինչև ցերանս հար-
 ուածս մեծամեծս: Եւ էջ բնակեցաւ առ հեղեղատաւն
 9 յայրին ետեմայ: * և երկն այլազգիքն, և բնակեցան
 10 զյուզայիւ, և անկան գեղքեաւ: * Եւ ասէ ցնն այր
 յուզայ. ընդէր ելէք 'ի վր իմ: և ասեն այլազգիքն.
 11 կապել զսամփոռն ելաք, և առնել ընդ նա զորօրինակ
 արար ընդ մեզ: * Եւ իջին երեք հազարք 'ի յուզայ 'ի
 ծակ վիմին ետեմայ. և ասեն ցոսմփոռն. ոչ գիտեա
 զի իշխեն մեզ այլազգիքն, և ընդէր արարեր զայն չ
 մեզ: Եւ ասէ ցնն սամփոռն. որպէս արարին ընդիս,
 12 նոյնպէս արարի ընդ նոսա: * Եւ ասեն ցնա. կապեք
 զքեզ իջաք, և մատնել 'ի ձեռս այլազգեսցն: և ասէ
 ցնոսա սամփոռն. երգուարուք ինձ գուք՝ չապանանիչ
 զիս և առէք զիս նց. և դուք մի երեք պատահիցէք
 13 ինձ: * Եւ երգուան նմա՝ և ասեն, ոչ. այլ կապելով
 կապեսցուք զքեզ, և տացուք 'ի ձեռսնց. բայց մահու
 ոչ սպանցուք զքեզ: Եւ կապեցին զնա երեք կարովք
 14 նորովք, և հանին զնա 'ի վիմէն. * և եկին մինչև ցծնոսն.
 և այլազգիքն աղաղակեցին և ընթացան ընդգէմ նր:
 Եւ

(3) Ոման. Եւ ասէ ցնն սամփոռն: (5) Ոման. Եւ այլ
 բնաց զորայն... 'ի բարաից մինչև... և ցձիւթնիս:

(8) Ոման. 'ի սրնոց մինչև... և բնակեցաւ առ ջահեղե-
 զաւն յայրին ետեմայ: (9) Ոման. Եւ բնակեցան առ
 յուզայիւ: (10) Ոման. Ելէք 'ի վր մեր... զորօրինակ
 արար նա չ մեզ: (11) Այս. Երեք հազարք արանց
 յուզայ: (11) Ոման. 'ի ծագ վիմին ետեմ': (12) Բնի.
 Եւ առէք զիս ցնն: (13) Ոման. Երեք կապովք նո-
 րովք: (14) Այս. Եւ եկն մինչև ցծնոսն: (14) 'ի լոս'.

Եւ յաջողեցաւ 'ի վր' նր' հոգի ան. և եղեն կապքն 'ի
բազումս նր' իբրեւ զեմուծ' յորժամ 'ի հմւր հոսանա
ցի, և հալեցան կապանքն 'ի բազկաց նր' : * Եւ եղև 19
ծնօա մի իշոյ ընկեցեալ. ձգեաց զմեան իւր և առ զնա .
և եհար նովաւ. հապար այր : * Եւ ասե սամմիսն. ծնա 16
աթւ իշոյ ընկելով ընկեցից զնն, զի ծնօաիւ իշոյ հոսա
րեցի հապար այր : * Եւ եղև իբրեւ կատարեաց զնա 17
մեղն, ընկեց զծնօան 'ի մեռանե իւրմէ. և կոչեաց ըզ
անդն կատարած ծնօաի : * Եւ ծարաւեցաւ յորժ, և 18
ազազակեաց առ Խր' և ասե. զաւ յաղողեցեր մեռամբ
ծառայի. քոյ զգիրկուիս զայս մեծ. և արգ մեռանիցիմ'
'ի ծարաւոյ, և անկանիցիմ' 'ի մեռուս անթլիստից : * Եւ 19
եղաց Խր զծակ ծնօան, և ել 'ի նմանէ Լուր, և արբ .
և գարծառ ոգի իւր առ ինքն և զովացաւ : զմ այնորիկ
կոչեաց զանուան նր'. ազբերւր անուանեալ ծնօաի մինչև
ցոյցար : * Եւ գատեաց զիէլ յաւուրս պլազեացն 20
անն քան :

ԳԼ ԺԶ.

Եւ չազաւ սամմիսն անտի 'ի գազա, և ետես անդ 1
կին մի պոռնիկ. և եմուտ առ նա : * Եւ անգե եղև 2
զազազեացն և ասեն, եկեալ է այսր սամմիսն. և պա
տեցին և գարանակալ եղեն նմա զգիշերն ողորոյն առ
դրան քաղաքին, և անշունչ կացին զգիշերն ողորոյն, և
ասեն 'սատ կացցուք մինչև ցառաւօտ, և սպանցուք
զնա : * Եւ ննջեաց սամմիսն մինչև ցմեջ գիշերոյն, և 3
յարեաւ գմեջ գիշերաւն, և թափեաց զգրունս քաղա
քին հանգերձ անմեղքն, և երարձ զնն հանգերձ նորմքն,
և եդ 'ի վերայ ուսոց իւրոց, և եհան զնն 'ի գլուխ ը
րինն' սր է հանգեալ բերքոնի. և եգ զնն անգ : * Եւ 4
եղև յետ այսորիկ սիրեաց կինմ' առ եղերբ հեղեղա
տին սկրեկայ. և անուն նր' գալիկա : * Եւ երկն առ 5
նա նախարարք պլազեացն' և ասեն. պատրեա զնա
և տես' իւ իցե զօրուի նր' մեծ, և կամ իւ կարացցուք
նմա հնար գատենել և կապել զնա առ 'ի տկարացուցա
նիւ

Եւ եղեն չեթայքն 'ի բազումս. համայոյն անտի 'ի բաբ' :
Ուր այլ անտ. Եւ եղև կապքն 'ի բա' : (17) Ոման. Եւ
կոչեաց զանդն զայն կո' : (19) Ոման. Ոգի իւր առ
ինքն և զօրացաւ. զմ այնորիկ անուանեաց զանուան նր'
ազբերւր ծնօաի մինչև :

ԳԼ ԺԷ. (2) Ոման. Եւ անշունչ կային զգիշերն ող' :
(3) Ոման. Սամմիսն մինչև ցկես գիշերոյն : (9) Ոման.
Եւ ասեն ցնա... և ասն թէ իւ իցե :

- նեւ զնա . և անբաժնուք քեզ այր իւրնարանելէր 4տարեք
6 և հարիւր արծաթոյ : * Եւ ասէ դալիւա ջաւամբսոն .
պատմեալ ինձ , իւր իցէ զօրութիւն քո մեծ , և իւր կապիւ
7 ցեալ առ 'ի տիրացուցանելոյ զքեզ : * Եւ ասէ ցնա
սամմաոն . Եթէ կապիւցեն զիս Կաթն ջրէ գալարովք
զլաւելովք , սիրարացայց և եղէց իբրև զքի 'ի մարդկաւ ,
8 նիւ : * Եւ բերին առնա նախարարքն այլազգեացն Եւթիմ
9 ջիւս դալարս անվտիսա . և նա կապեաց զնա նորք : * և
գարան նստէր նմա 'ի շտեմարանի . և ասէ ցնա , այլ-
ազգիք հասեալ են 'ի վերայ քո սամմաոն : Եւ խղեաց
զիւնս զոր օրինակ խղիցի քուզ 'ի Թաթափելոյ յորժամ
'ի հուր հոտոտիցի : և ոչ ծանուցաւ զօրութիւն նորա :
10 * Եւ ասէ դալիւա ջաւամբսոն . ահա խաբեցեր զիս և
խտեցար սուս . Գնիւ արդ պատմեալ ինձ , Եթէ ինչ կա
11 պիցիս : * Եւ ասէ ցնա . Եթէ կապելով կապեացեն զիս
Եւթիմ կարովք նորովք , սրովք չիցէ գործեալ քործ .
12 տիրացայց և եղէց իբրև զքի 'ի մարդկանէ : * Եւ առ
դալիւա կարոնորս , և կապեաց զնա նորք : և ասէ ցնա ,
այլազգիք հասեալ են 'ի վերայ քո սամմաոն : և դարան
նստէր նմա 'ի շտեմարանի : և խղեաց զայն 'ի բազկաց
13 իւրոց իբրև դաւաղանի : * Եւ ասէ դալիւա ջաւամբսոն .
մեծ ցերբ խաբեցես զիս , և խօսիցիս ընդիս սուս .
արդ պատմեալ ինձ ինչ կապիցիս : Եւ ասէ ցնա . ե
թէ անկցես զԵւթանեսին գիտակս գլխոյ իմոյ չ աղ-
բին , և վարեացես ցցովք ընդ որմն , եղէց տիրացեալ
14 իբրև զքի 'ի մարդկանէ : * Եւ ննջեցոյց զնա դալիւայ
և առ զԵւթանեսին գիտակս գլխոյ նր հանգերձ աղ-
բանին , և վարեաց ցցովք չ որմն . և ասէ ցնա , այլ-
ազգիք հասեալ են 'ի վր քո սամմաոն : Եւ զարթեալ
'ի քնոյ իւրմէ , և կորզեաց քիցան հանգերձ սաալնիւն
և ազբամին յորմոյ անտի . և ոչ ծանուցաւ զօրութիւն նր :
15 * Եւ ասէ ցնա դալիւա . զիարգ ամեալ թէ սիրեցի ըզ-
քեզ , և սիրա քո չե ուղիղ ընդիս , այս երկց անգամ
խաբեցեր զիս , և ոչ պատմեցեր ինձ թէ իւր իցէ զօրու
16 թիւ քո մեծ : * Եւ եղև իբրև վտանգեաց զնա բանիւք
զգիւքն ողջոյն , և Թաթանձեցոյց զնա , և պարտասեցոյց
17 զնա մինչ ցմահ . * պատմեաց նմա զամ ինչ 'ի սրտէ
իւրմէ , և ասէ ցնա . Ածելի ոչ ելցէ 'ի գլուխ իմ . զի
ուիւ

- (9) Ոման . Այլազգիք հասին 'ի վր քո ... զօրութիւն իւր :
(10) Ոման . Եւ խտեցար չ իս սուս : (11) Ոման . Եւթիմ
կարեւք նորովք : (12) Ոման . Եթէ արեցես զԵւթա
(13) Յօրինալիս պատեր . Գլխոյ իմոյ չ աղբ : (13) Ոման .
Եւ վարեացես . ի՞նչ , վարեցես : (14) Ոման . Եւ վարեաց
ցցովք : (17) Ոման . Եւ պատմեաց նմա : (17) Յօրինալի .

աւխտաւորն էր եւ յարուցանէ մօր խնայ. աստի լին
գերծառնում, մեկնեցի յինն զօրութիւն, և ակարա
ցաց և եղէց իբրեւ զամ մարդիկ: * Իբրեւ ետես գալի 18
լա ելնէ պատմեաց նմա զամ ինչ 'ի սրտէ իւրմէ, ա
պաքեաց կոչեաց զնախարարս պլազգեացն, և ասէ. ե
րէք միանգամայն, զի պատմեաց ինձ զամ 'ի սրտէ իւր
մէ: և ելին առ նա նախարարք պլազգեացն, և բերին
գարծաթն 'ի ձեռս իւրեանց: * Եւ ննջեցաց զնա 'ի 19
մէջ ծնգաց իւրոց. և կոչեաց զարտաժեպոյ, և եղբոր
գեւթաններն գիտակա գլխոյ նորա. և սկսաւ թօշնել,
և մեկնեցաւ 'ի նմանէ զօրութիւն նր: * Եւ ասէ գալի 20
լա. այլապէք հասեալ են 'ի վերայ քո ասմիսն: և
գարծեաւ 'ի քնոյ իւրմէ, և ասէ. ելից և արարից ուղ
միտն, և թ. թափեցից: և նա մէ գիտէր թէ ար մեկ
նեցաւ 'ի նմանէ: * Եւ կապան զնա այլազգիքն, և բեր 21
ցին զաւա նորա, և իջուցին զնա 'ի գաղա. և կապեցին
զնա երկաթի կապանք. և ապաք 'ի ասն բանտին: * և 22
սկսաւ մեզ գլխոյնք բաւասնել յետ գերծեղցն: * Եւ 23
իշխանք պլազգեացն ժողովեցան զոհել զոհ մեծ գա
ղանայ աստուծոյն իւրեանց, և ուրախ լինել. և ասէին,
մասնեաց աստուած մեր զսամիսն թշնամի մեր 'ի ձեռս
մեր: * Իբրեւ տեսին ժողովորդն՝ օրհնէին զաստուածս 24
իւրեանց. զի ասացին թէ մասնեաց աստուած մեր
զթշնամի մեր 'ի ձեռս մեր. և զապականել երկրի մե
բուժ, որ յաճախեաց զվերաւորս մեր: * Եւ երբ իբրեւ 25
զուարթացան սիրաք իւրեանց, ասեն. կոչեցիք ըզ
սամիսն 'ի ասն բանտին, և խաղ արարաց արաշի մեր:
և կապեցին զսամիսն 'ի ասն բանտին, և խաղային նա
վաւ. և կացուցին զնա 'ի մէջ երկունց սեանցն: * Եւ 26
ասէ սամիսն յապատանին որ ունէր զձեռանէ նորա.
Եղջ ասոր ինձ և զնեցից զսիւնս՝ յորոյ վերայ տունս
հաստատեալ կայ, և յեցայց 'ի նմ: * Եւ տունն լի էր 27
արամեք և կանամեք. և անգ. ամ նախարարք պլազ
գեացն. և 'ի ասն բանտ իբրեւ երեք հազարք, արք և կա
նայք օր տեսանէին զխաղն սամիսնի: * Եւ ապաք 28
կեաց սամիսն առ նր 'և ասէ. ար ար զօրութեց յե
շնա

Չոր ուխտաւորն էր եւ: Ուր ոման. Վսգի ուխտաւոր:
(18) Օրինակի. Չամ սիրա իւր... և ելին առ նա ամ
նախար: (19) Ոման. Եւ կոչեաց զվարաւորաց: (20) Օ
րինակի. Վսլապէք յարուցեն 'ի վրք սամի: (23) Ո
ման. Եւ իշխանք պլազգեացն սկսան զոհել... ասա
ուածաց իւրեանց: (24) Ոման. Եւ օրհնեցին զաստ...
զթշնամի մեր 'ի ձե: (25) Ոման. Կոչեացուք զսամի...
և խաղացն արա: ... և խաղացին նովաւ:

չեալ զիս, և զօրացոյ զիս զայն ևս մի նուազ անձ՝ և խնդրեցից զգեղեմիսդ և իմ փոխանակ երկուց աչաց քեզ
 29 մօջ յայլազգեսնայ ատօի : * Եւ բաւան եհար սամփառն զերկուց սեանցն միմեանց, յորոյ վերայ տունն հաստազ տեալ կայր, և յեցաւ 'ի նմ' 'ի մին աշով իւրով, և 'ի
 30 միւսն ձախով իւրով : * Եւ ասէ սամփառն . մեռցի անձն իմ ընդ այլազգեսն . և շարժեաց զօրուք : Եւ անկաւ տունն 'ի վր իմ' նախարարացն, և 'ի վերայ իմ' ժողովոցն որ 'ի նմա : Եւ եկն մեռեալցն զորս մեռաց սամփառն 'ի մահուն իւրում, առաւել քան զորս սպան 'ի
 31 կենդանութե իւրում : * Եւ իջին եղբայրք նք և իմ տուն հօր նք . և բարձին, և հանին թաղեցին զնա 'ի մեջ սարտայ և 'ի մեջ յետթաւուկայ՝ 'ի գերեզմանի մաւ, նովայ հօր իւրոյ : Եւ նա դառեաց զիւրէլ ամս քսան :

Գ Լ Ժ Ե :

1 Եւ եղև այր 'ի լեռնեն եփրեմայ, և անուն նք մի Ժ Ե
 2 քան : * Եւ ասէ ցմայր իւր . զհազար և զհարիւր տը ծախցի զոր առեր առ քեզ, և երգուար՝ և ասես յաւ կանջս իմ թե արծաթն առիս է, ևս առի զայն : Եւ ասէ մայր նք . օրհնեալ լիցիս դու որդեան իմ 'ի տէ :
 3 * Եւ դարձոյց անդրէն զհազար և զհարիւր արծաթն առ մայր իւր : Եւ ասէ մայր նք . սրբերով սրբեցի զարծաթն տն 'ի ձեռանէ իմն, և առանձինս . առնել դրոշխաւ և ձուլածոյ . և արգ՝ գարձուցից զնա առ քեզ :
 4 * Եւ դարձոյց զարծաթն առ մայր իւր : Եւ աս մայր նք երկերիւր արծաթոյ, և ետ զայն ցձուլիլ, և արար զայն գորշեալ և ձուլածոյ . և եղև 'ի տան միջայի : * Եւ տուն միջայի՝ նմա տուն աստուծոյ : և արար եփուզ, և Թերափ . և ելից զձեռու մից յորդաւոց իւրոց, և եղև
 6 նմա 'ի քահանայ : * Եւ առաւ յայնոսիկ ոչ գոյր թաղաւոր իւր . և այր իւրաքանչիւր զհաճոյս աչաց իւրոց
 7 առնէր : * Եւ եղև պատանեակ մի 'ի բեթճահճմէ յուր գոյ, յաջգէ տոհմն յուրայի, և ինքն զեռացի . և բնաւ
 8 կէր նա անդ : * Եւ զնաց այրն 'ի քաղաքէ բեթճահճմէ մի յուրայ պանդխտեզ ուր և գտանիցէ . և եկն մինչև ցլե :

(29) Ոման . Զմիջոցն, յորոց վր . . . և 'ի մին ձախով իւր' : (30) Ոման . Եւ 'ի վերայ իմ' ժողովեան . Կա՛մ, ժողովեացն . . . սամփառն 'ի մա' :

Գ Լ Ժ Ե . (2) Ոման . Զհազար և զվեց հարիւր : (2) Ոման . Ես առի զնա : (3) Ոման . Սրբերով սրբեցի զար . . . և առնել զգորշեալ և զձուլ : (4) Ոման . Եւ ետ զայն ցձուլիլ : (6) Ոման . Զհաճոյս իւր առնէր :

ցեղանէն եփրեմի, և մինչև ցառուն միջայ, անմեղ ըզ-
 անապատի իւր: * Եւ ասէ ցնա միջա. ուստի՞ դաս: 9
 և ասէ ցնա. զհետցի եմ նա 'ի բեթլէհէմէ՝ յուգայ,
 և երթամ պանդխտանալ՝ ուր և գտանիցեմ: * Եւ ա- 10
 սէ ցնա միջա. նիստ աստ ատ իս, և լերինձ 'ի հայր և
 'ի քահանայ. և ես տայ քեզ տանն արծաթոյ՝ աւուրց
 յաւուրս, և զոգա ձորձոց, և ռոճիկ որով կեցցես:
 Եւ չոգառ զհետցին. * և ակտաւ պանդխտանալ առ 11
 անն. և եղև նմա պատանեակն իբրև զմի յորդոց նի:
 * Եւ ելից միջա զձեռս զհետցւոյն, և եղև նմա պա- 12
 տանեակն 'ի քահանայ, և էր 'ի տան միջայ: * Եւ ասէ 13
 միջա. այժմ գիտացի՝ եթէ բարի տրար ինձ ար. զի
 եղև ինձ զհետցին 'ի քահանայ: * Զաւուրսն յայնժ 14
 սիկ ոչ գոյր թագաւոր ելի:

ԳԼ. ԺԸ.

Եւ յաւուրսն յայնոսիկ ցեղն դանայ խնդրէր իւր 1
 ժառանգութի բնակելոյ. զի ոչ հաւա նմա ցա-
 ւուրսն ցայնոսիկ 'ի մէջ ցեղին ելի ժառանգութի: * Եւ 2
 առաքելն որդիքն դանայ 'ի տոհմից իւրեանց արս հինգ,
 այր ըստ ցեղի՝ իւրեանց որդիս զօրութե՝ ի սարաւայ և
 յեթաւաւայ, լրանել զերկիրն, և հեռաջտեղ ըզ-
 նա: և ասն ցնոսա, երթայք որոնեցիք զերկիրն: և չո- 3
 գան 'ի լեռանն եփրեմայ մինչև ցառուն միջայ, և հան
 գեան անդ: * Եւ մինչդեռ եին նորա 'ի տան միջայ,
 ծանեան զձայն պատանեկին զհետցւոյ, և խտտրեցան
 անդ. և ասն ցնա. ո՛ր ան զքեզ այսր, և զի՞նչ գործես 4
 գառ աստ, և կամ զի՞նչ կայ քո աստ: * Եւ ասէ ցնա. 4
 այսպէս և այնպէս արար ինձ միջա, և կալաւ զես 'ի
 վարձու, և եղէ նմա 'ի քահանայ: * Եւ ասն ցնա, ա- 5
 ղի՛ հարց զեմ՝ և գիտասցուք եթէ յաջողեսցի մեզ ձա-
 նապարհս մեր յոր երթամք: * Եւ ասէ ցնոսա քահա- 6
 նայն. երթայք 'ի խաղաղութի. առաջի քն է անա-
 պատի ձեր զոր երթայք: * Եւ զնացին հնդեքին, արքն, 7
 և չոգան 'ի լայիսա. և տեսին զժողովուրդն որ 'ի նմա,
 որ բնակեալ նստէր յուսով, ը նմանութե սիդոնաց-
 ւոյն

(9) Ոման. Եւ ասէ ցնա զհետցին 'ի բեթլէհէմ... եր-
 թամ: (13) Ոման. Եւ ասէ միջայ, ո՛ր գիտացի այժմ
 բարի արարեր ինձ ար. և եղև ինձ զհետցի 'ի քահանայ:
 ԳԼ. ԺԸ. (1) Ոման. Բնակելու ժառանգելոյ... նմ մինչև
 յաւուրսն յայնոսիկ: (2) Ոման. Որդւոցն զօրութե...
 և չոգան 'ի լեռանն եփրեմայ մինչև: (5) Ոման. Հարց
 ցնա. Ի՞նչ, քն և գի... զձեռքս մեր զոր երթամք:

- Անցն հանգաբանեալցն յուսով. և ոչ բաւական լինելոյ
խօսել ուսմբ բան մի յերկրի գանձուցն ժառանգաւո-
րի. քանզի հեռի էին 'ի սիւզոնէ. և բանք ինչ ոչ գոյնն
8 նց ընդ ասորիս : * Եւ եկին հնգեքին արքն առ եղ-
բաւս իւրեանց 'ի սպրաւ և յեմթաւուլ : և ասեն ցնմ
9 եղբարք իւրեանց. զի՝ նստեք զուք : * Եւ ասեն. ա-
րիք ելեալք 'ի վր' նց, զի մտաք և շրջեցաք ընդ երկիրն
մինչև ցալիսա, և տեսաք ժողովարդ բնակեալ 'ի նմա
յուսով, հանգոյն սիգունացոց, և հեռի են 'ի սիգու-
նէ, և բանք ինչ ոչ գոյ նց ընդ ասորիս : արիք և ել-
ցաւք 'ի վր' նց. զի ահա տեսաք զերկիրն, և բարի և
յոյժ. և զուք դադարեալ կայք : և արդ էր վառաւ
10 նայք երթալ մասանել ժառանգել զերկիրն : * և եղեցն
յորժամ երթալք, ունիք զազգն յուլացեալ, և զերկիրն
ընդարձակ. զի մասնեաց զնա ամ 'ի ծեռս մեր : անզի
յորում ոչ գոյ պակասուի ամ բանի որ ինչ իցե յերև
11 րի : * Եւ խաղացին անաի յաղգականութե՝ առհմցն
գանայ 'ի Թարապ և յեմթաւուլայ, արք վեցհարիւրք
12 վառեալք զինու պատերազմի. * և եկին բանակեցան
'ի կարիաթարիմ յաւգայ. վն այնորիկ կոռցաւ տեղին
այն բանակեալ-գանայ՝ մինչև ցալսօր. որ է 'ի Թիկանց
13 կարիաթարիմայ : * Եւ անցին անաի, և եկին մինչև
ցեւանն եփրեմայ. և հասին մինչև 'ի առանն միջայի :
14 * Պատասխանի ետուն արքն հնգեքին որ երթեալ էին
լքանել զերկիրն լալիսա, և պսեք ցեղբարս Խաբեանց.
եթէ գիտիցե՞ք զի՝ 'ի տունս յայտոսիկ եփուգ, և Թե-
բաֆ, և գրօշեալ, և ձուլածոյ. արդ գիտասի՞ք զինք
15 ասնիցէք : * Եւ խոտորեցան անգ, և մտին 'ի տուն պա-
տանեկին գեւաղաւոյ, որ էր 'ի տան միջայ, և հարցին
16 զտղուհէ նր : * և վեց հարիւր արքն վառեալք պատե-
րազմական զինու իւրեանց արձանացեալք կային առ
17 մուտս գրանն, որ էին յորդուցն գանայ : * Եւ եկին
հնգեքին արքն որ երթեալ էին լքանել զերկիրն. յաղ-
ձակեցան և առին զգրօշեալն, և զեփուգ, և զԹեբաֆ,
և զձուլածոյ. և քահանայն արձանացեալ կայր 'ի մուտս
գրանն. և վեց հարիւր արքն վառեալք պատերազմաւ
կան

(8) Երկուսն. Եւ ասեն ցնա եղբարք իւր : (9) Ոմանք.
Եւ հեռի էին 'ի սիւզոնէ : (10) Ոմանք. Երթալք եր-
թացէք ունիցիք զազգն յուսացել... մասնեաց զն
ամ 'ի... ոչ գոյր անհաւի ամի որ ինչ իցե : (12) Ոմանք.
Եւ բանակեցան 'ի կարիաթիմ : (14) Ոմանք. Յայտոսիկ
է եփուգ և : Ուր օրինակ Ժ. Չի էին 'ի տունս յայտոսիկ
եփուգ : (16) Ոմանք. Վառեալքն պատերազմական զինու
իւրեանց արձանակացեալք կային :

զիւանն եփրեմի, և մինչ ցառնն միջայ, առնել զը-
 ֆանապարհ իւր: * Եւ ասէ ցնա միքա. ուստի՞ դաս: 9
 և ասէ ցնա. զևտացի եմ' եւ 'ի բեթղէհէն յուզայ,
 և երթամ պանդխտանալ՝ ուր և գտանիցեմ: * Եւ ա- 10
 սէ ցնա միքա. նիստ աստ ատ իս, և լեր ինձ 'ի հայր և
 'ի քահանայ. և եւ տայ քեզ տանն արմատոյ՝ աւուրց
 յաւուրս, և զոգա ձորձոց, և ռոճիկ որով կեցցես: 11
 Եւ յոգա զևտացին. * և հասաւ պանդխտանալ առ
 առն. և եղև նմա պատանեակն իբրև զմի յորդուց նի: 12
 * Եւ ելից միքա զձեռս զևտացւոյն, և եղև նմա պա- 12
 տանեակն 'ի քահանայ, և եր' ի տան միքայ: * Եւ ասէ 13
 միքա. այժմ գիտացի՝ եթէ բարի տրար ինձ ար. զի
 եղև ինձ զևտացին 'ի քահանայ: * Զաւուրած յայնժ 14
 սիկ ոչ գոյր Թագաւոր ելի:

ԳԼ. ԺԸ.

Եւ յաւուրսն յայնոսիկ քերէն դանայ ինգրէր իւր 1
 Ժառանգութի բնակելոյ. զի ոչ հաս նմա ցա-
 աւուրսն ցայնոսիկ 'ի մէջ ցեղին ելի Ժառանգութի: * Եւ 2
 առաքեցին որդիքն դանայ՝ ի տոհմից իւրեանց արս հինգ,
 այր ըստ ցեղի՝ իւրեանց որդիս զօրութե 'ի սարաայ և
 յետեւաւուայ, լրանսն զերկերն, և հետագանել զը-
 նա: և ասն ցնոսա, երթայք որոնեցեք զերկերն: և զ- 3
 քան 'ի լեռանն եփրեմայ մինչ ցառնն միջայ, և հան-
 գեան անդ: * Եւ մինչդեռ ելին նորա 'ի ասն միջայ,
 Ժանեան զձայն պատանեկին զևտացւոյ, և խոտորեցան 4
 անդ. և ասն ցնա. ո՛ր ամ զքեզ այսր, և զի՞նչ գործես
 գառ ասա, և կամ զի՞նչ կայ քո ասա: * Եւ ասէ ցնա. 5
 այսպէս և այսպէս արար ինձ միքա, և կալաւ զիս 'ի
 վարձու, և եղէ նմա 'ի քահանայ: * Եւ ասն ցնա, ա- 5
 ղի՛ հարց զեմ՝ և գիտացուք եթէ յաշողեսցի մեզ նա-
 նապարհս մեր յոր երթամք: * Եւ ասէ ցնոսա քահա- 6
 նայն. երթայք 'ի խաղաղութի. առաջի քն է նանա
 պարհ ձեր զոր երթայք: * Եւ գնացին հնգերկն, աղբն, 7
 և յոգան 'ի լայիսա. և տեսին զԺողովուրդն որ 'ի նմա,
 որ բնակեալ նստէր յուսով, լը նմանութե սիդոնաց-
 ւոցն

(9) Ո՛հնոք. Եւ ասէ ցնա զևտացին 'ի բեթղէհէն. . . եր-
 թամ: (13) Ո՛հնոք. Եւ ասէ միքայ, ո՛ր գիտացէ այժմ
 բարի արարեր ինձ ար. և եղև ինձ զևտացի 'ի քեզ: ԳԼ. ԺԸ. (1) Ո՛հնոք. Բնակուի Ժառանգելոյ. . . նմ' մինչ
 յաւուրսն յայնոսիկ: (2) Ո՛հնոք. Որդւոցն զօրութե . . .
 և յոգան 'ի լեռնէն եփրեմայ մինչ: (5) Ո՛հնոք. Հարց
 ցեմ. իմ, քն և գի՛. . . զձնեզնս մեր զոր երթամք:

- անցն հանգարածայնցն յաւտով. և ոչ բաւական լինելոյ
խօսել ումէք բան մի յերկրի դանձմուցն ժառանգաւո-
րի. քանզի հեռի էին 'ի սիգունէ. և բանք ինչ ոչ գոյին
8 նց ընդ ասորիս : * Եւ եկին հնգեքին արքն առ եղ-
բարս իւրեանց 'ի սպարաւ և յետաւաւ. և ասեն ցն՝
9 եղբարք իւրեանց. զի 'նախք դուք : * Եւ ասեն. ա-
րիք ելցուք 'ի վր' նց, զի մտաք և շքեցաք ընդ երկիրն
մինչև ցալիսա, և տեսաք ժողովարդ բնակեալ 'ի նմա
յուսով, հանգոյն սիգունացւոյ, և հեռի են 'ի սիգու-
նէ, և բանք ինչ ոչ գոյ նց ընդ ասորիս : արիք և ել-
ցուք 'ի վր' նց. զի ահա տեսաք զերկիրն, և բարի է
յոյժ. և դուք գաղարեալ կայք : և արգ էր վասաւ
10 նայք երթալ մասնել ժառանգել զերկիրն : * և եղեցին
յորժամ երթալք, ունիք զազգն յուշացեալ, և զերկիրն
ընգարձակ. զի մասնեաց զնա Թժ 'ի ձեռս մեր : տեղի
յորում ոչ գոյ պակասուի Թժ բանի որ ինչ իցէ յերկ-
11 րի : * Եւ խաղացին անաի յազգականութէ Թժ Թժ
գանայ 'ի սարասայ և յետաւաւայ, արք վեցհարիւրք
12 վառեալք զինու, պատերազմի. * և եկին բանակեցան
'ի կարիաթարիմ յուգայ. վն այնորիկ կոչեցաւ տեղին
այն բանակեալ գանայ մինչև ցալսոր. որ է 'ի Թիկանց
13 կարիաթարիմայ : * Եւ անցին անաի, և եկին մինչև
ցլեանն եփրեմայ. և հասին մինչև 'ի Թուան միջոյի :
14 * Պատասխանի ետուն արքն հնգեքին որ երթեալ էին
լրտեսել զերկիրն լայիսա, և պսեն ցեղբարս խաբեանց.
Եթէ գիտիցէք զի 'ի Թուան յայտասիկ եփուգ, և Թե-
բափ, և գրօշեալ, և ձուլածոյ. արգ գլխաւորք զինչ
15 ասնիցէք : * Եւ խոտորեցան անգ, և մտին 'ի Թուան պա-
տանեկին զեռացւոյ, որ էր 'ի Թան միջայ, և հարցին
16 զողջունէ նր : * և վեց հարիւր արքն վառեալք պատե-
րազմական զինու իւրեանց արձանացեալք կային առ
17 մուտս գրանն, որ էին յորդացն գանայ : * Եւ եկին
հնգեքին արքն որ երթեալ էին լրտեսել զերկիրն. յոր
ձակեցան և առին զգրօշեալն, և զեփուգ, և զԹերափ,
և զձուլածոյ. և քահանայն արձանացեալ կայր 'ի մուտս
գրանն. և վեց հարիւր արքն վառեալք պատերազմեալ
կան

(8) Յօրիսին. Եւ ասեն ցնա եղբարք իւր : (9) Ոման. Եւ հեռի էին 'ի սիգունէ : (10) Ոման. Յորժամ եր-
թալքեք ունիցիք զազգն յուշացել... մասնեաց զնա
Թժ 'ի... ոչ գոյր անպակաս Թժ որ ինչ իցէ : (12) Ոման.
Եւ բանակեցան 'ի կարիաթիմ : (14) Ոման. Յայտասիկ
է եփուտ և : Ուրօրինալ Գ. Զի էին 'ի Թուան յայտասիկ
եփուտ : (16) Ոման. Վառեալքն պատերազմական զինու
իւրեանց արձանակացեալք կային :

կան զինու. * և նորա մեծն 'ի տունն միայ. և առին 18
 զգործեալն, և զեփուգ, և զԹերափ, և զձուլածոյ: Եւ
 առն ցնասա քահանայն. զի' նշ գործեցէր գուր: * և ար 19
 փն ցնա. կարկեան, ափրեքրնն լեր, և Եփընդ մեզ, և
 լեր մեզ 'ի հայր և 'ի քահանայ. միմե լըւ իցէ լինել
 զեզ քահանայ տան միոյ առն, քան լինել քահանայ ցե-
 զի' միոյ' և ազգի էլ: * Եւ զուարթացաւ սիրա քա 20
 անային. և առ զեփուգն, և զԹերափ, և զգործեալ,
 և զձուլածոյ, և նմուշ 'ի միջ զօրուն: * և զարձան և 21
 զնային. և հարին համարէն զառուն, և զառագուածն
 փայլուն նք առաքի նշ: * Եւ 'ի հեռանալ նշ 'ի տա 22
 նէ միայ. և ահա միջա և արքն որ 'ի տունն նք ելին չ
 միայ, բողոք բարձին և հասին որդւոցն դանայ. * Եւ 23
 զարձացին ցերեա իւրեանց որդիքն դանայ, և ասե-
 ցեքա. զի' Ե քեզ, զի' աղաղակեա: * Եւ ասէ միջա. 24
 զն զառագուածն իմ զոր արարի ինձ՝ առեք և զքաղա
 նայն և գնացէք. և զի' նշ կայ այսուհետեւ ինձ. զի' նշ
 և այդ զոր ասեք ցիս՝ թէ զի' աղաղակեա: * Եւ ասեց 25
 ցնա որդիքն դանայ. մի ըսելցի ձայն քո զկնի մեր,
 դուցէ պատահիցեն քեզ արք դառնացեալք ողւոյ, և
 գնիցեն դանձն քո և զքնձն ասն քոյ: * և դնացին որ 26
 գիքն դանայ զձննապարհս իւրեանց: Եւ իբրեւ ետե-
 միջա, Եթէ բռնագոյն քան զնա են, զարձաւ 'ի տուն
 իւր: * Եւ նորա առին զոր ինչ արարն միջա, և զքա 27
 հարայն նք, և չօգան 'ի լայիսա, 'ի ժողովուրդն հան
 զարաացեալ և զառահացեալ յուսով: և հարին զնաս
 արով առստրի, և զքաղաքն այլեցին: * և ոչ ոք էր որ 28
 փրկէր. զի' հեռի էին 'ի սիդոնացւոց, և բանք ինչ ոչ
 կին նշ ընդ ուտէր 'ի մարդկանէ: և նա կայ 'ի հոգե-
 տանն առաջայ: Եւ զինեցին զքաղաքն՝ և բնակեցան 'ի
 նա. * և կազմցին զանունն նք գան, ըստ անուան հօրն 29
 իւրեանց՝ որ եղև յիլև. և էր անուն քաղաքին յառա
 ջորոյն զայիսա: * Եւ կանգնեցին իւրեանց որդիքն 30
 դանայ զգործեալն միայ: Եւ յովհաթման որդի գեթ,

սո

(18) Մայ. Զինչ գործեք գուր: (20) Ոման. Եւ զք
 արձացաւ սիրա: (22) Մայ. 'ի տունն նք էին չ մի-
 յայ: Ուր ոման. 'ի տունն նորա էին չ միայի: (24) Ու
 ման. Եւ զինչ կայցէ այսու. և զինչ Ե այդ զոր ասա
 ցէք ցիս: (25) Զօրինալի. Պատահիցեն մեզ: (25) Ոման.
 Եւ գնիցեն դանձն քո: (26) Ոման. Թէ բռնագոյն
 քան զնա էին: (27) Ոման. Եւ դնացին 'ի լայիսա, և
 Ե զինչ հանգար: (28) Ոման. Զի հեռի էր 'ի սիդոնաց':
 Կայ 'ի հովտի ասն առաջայ. իմ, առաջայ: (30) Ոման.
 Ուրդի գերսոնի որդւոյ մա:

տոնի որդւոյ մանասէի, ինքն և որդիք իւր էին քաւոթ
31 ցեղին դանայ, մինչև ցօր գերութեն երկրին: * և հար
գեցին իւրեանց զդրօշեալն միայ, զամ աւուրս զորս
էր տունն նոյ՝ ի սելով:

. ԳԼ. ԺԹ .

1 Եւ եղև յաւուրսն յայնսսիկ, և Թագաւոր ոչ գոյր ժԼ
յելի: Եւ Էր այր զէտացի պանդխտեալ՝ ի կողմանոյ
լերինն եփրեմի: և առ իւր այրն կին հարձ՝ ի բեթղա
2 հեմէ յուգայ: * Եւ օարտեաւ ի նմանէ հարձն իւր. և
գնաց ի նմանէ ի տուն հօր իւրոյ՝ ի բեթղա հեմ յուգայ
3 և եղև անդ զերիս ամիսս: * Եւ յարուցեալ այրն. չ
գաւ զհետնի, խօսել ի սիրտ նոյ հայտեցուցանել զնա
բնդ իւր, և ամեն միւսանգամ առ ինքն. և պատմեմ
իւր ընդ իւր, և զոյգք իւր: և չագան մինչև ցառուն հօր
նոյ: Ի բերե ետես զնա հայր աղջկանն, և՛ ընդ առաջ
4 նոյ. * և տարաւ զնա ի ներքս աներ իւր հայր աղջկանն,
և նստաւ առ նոյն աւուրս երիս. և կերան և արբին և
5 նիջեցին անգ: * Եւ եղև յաւուրն չորրորդի, կանխ
ցին ը առաւօտն, և յարեան գնալ: և ասէ հայր աղջ
կանն ցփեսայ իւր. հաստատեալ զսիրտ քո պատառով
6 միով հացիւ, և ապա գնաւից: * և նստան՝ կերան և
արբին ի միտման երկոցին: Եւ ասէ հայր աղջկանն ցփե
սայ իւր. արդ՝ սկսեալ աստե՛ն իսկ ագիր, և զուարթ
7 թացցի սիրտ քո: * և յարեաւ այրն ի գնալ. և բռնա
դատեաց զնա ամեր իւր, և նստաւ, և անգէն ագաւ:
8 * Եւ կանխեաց ընդ առաւօտն յաւուրն հինգերորդի
ի գնալ. ասէ հայր աղջկանն, հաստատեալ զսիրտ քո
հացիւ, և զբօսիր, մինչև շրջեցի օրն: և կերան և ար
9 բին երկոցին: * Եւ յարեաւ այրն գնալ, ինքն և հարսն
և պատմեմն իւր: և ասէ ցնա հայր աղջկանն. ահա գառ
ձաւ օրս յերեկս, պստե՛ն ագիր՝ և զուարթացցի սիրտ
քո, և կանխեալիք վաղիւ ի ճանապարհ քո, և երթի
10 ցես յարկս քո: * Եւ ոչ կամեցաւ այրն ագանել անգ,
այլ

(31) Ոմանք յաւելան: Զքրօշեալն դէ ահա միայ... եր
տունն նոյ ի սելով:

ԳԼ. ԺԹ. (1) Ոմանք. Ոչ գոյր Ելի. և Էր այր զէտացի
պանդխտեալ ի Լերինն եփրեմի: (5) Ոմանք. Կանխեաց
ը առաւօտն, և յարեաւ: (6) Ոմանք. Հայր աղջկանն
ցայրն. արդ: (8) Ոմանք. Ասէ ցնա աներն իւր հայր
աղջկանն... շրջեցի օրս: (9) Ոմանք. Եւ յարեաւ այրն
ի գնալ... և կանխեալիք վաղիւ զճանապարհս աներ
(10) Ոմանք. Մինչև հանգեալ յերեսաց:

պարտեաւ և դնայ . և եկն եհառ մինչ ցնանդէպ յե-
րուսայ, այն է եհմ . և ընդ նմա զգցաք իւրոց համեաե-
լոց . և հարձն իւր չ նմա : * և նոքա հանդէպ յերու- 11
սայ . և օրն խոնարհեցաւ յոյժ : Ասէ պատանին ցաեք
իւր . եկ խոտորեսցուք 'ի քաղաքն յերուսացուց , և ազ-
ցուք 'ի նմա : * Եւ ասէ ցնա տէր իւր . մէ խոտորեւ 12
ցուք 'ի քաղաքս օտարուաւոցս , յորում ոչ գուցէ յորդ-
ապն եկի , այլ անցցուք մինչև ցաքապա : * Եւ ասի 13
ցաքապանին իւր . եկ մերձեսցուք 'ի մի ուրեք 'ի տեղեաց
և ամեզ ազցուք 'ի գաքապա կամ 'ի հոամա : և անցին գը-
նացին : * Եւ եմուա նց արեգակն մերձ 'ի գաքապա , որ
է բեհեամինի : * և խոտորեցան անգը մտանել ազանել 15
'ի գաքապա . և եմուա նտաւ 'ի հրապարակի քաղաքին .
և մէ էր այր որ ժողովէր զնորա 'ի տուն իւր ազանել :
* Եւ ահա այր մի ծեր , հմուա 'ի դործոյ իւրմէ յան- 16
գը անազանի , և այրն 'ի լեռնէ եփրեմոյ , և ինքն
առնալ տեաւ էր 'ի գաքապա : և արք տեղւոյն որդիք բե-
հեամինի : * և ամբարձեալ զայա իւր ետես զայրն ուղեւոր 17
'ի մեզ հրապարակի քաղաքին : Եւ ասէ այրն ծեր .
յով երթաւ և ուստի գաւ : * Եւ ասէ ցնա . անցաւ 18
ներք մեզ 'ի բեթզեհեմէ յուգայ , մինչև ցկողմանս լե-
բինն եփրեմոյ . քանզի անտի եմ ես . և չողայ մինչև
քանթիւհեմ յուգայ , և 'ի տուն հօր իմոյ երթաւ . և իբրե-
ւոյ որ ժողովիցէ զմեզ 'ի տուն . * և յարգ 'և խառնայ 19
իւրց մերոց , և հաց և գինի ինձ և աղկանգ և պատան-
ւոյդ . և չի ինչ պակասութի ամ իրաց ծառայից քոց :
* Եւ ասէ այրն ծեր . խաղաղութ ընդ քեզ . ամ պակա 20
տութիդ քո զինե՛ր բայց զու 'ի հրապարակիդ մի ազա :
նիցին : * և տարու զնա 'ի տուն իւր , և արկ խոս իւրցն : 21
և լուացին զոտոյնց , և կերան և արբին : * Եւ 'ի զուար 22
թանաղ պտից նց . Եւ ահա արք քաղաքին , արք՝ որ
գեք անօրինաց պատեցին զտունն և բախեցին զգուրսն ,
և խօսեցան ընդ առնն ծերոյ չ տեառն տանն 'և ասեն .
հան զայրդ մտեալ 'ի տուն քո , զի գիտացցուք զգա :
* Եւ եւ առ նն այրն տէր տանն , և ասէ ցնա . քաւ լի 23
յի

(13) Ոմանք . Մերձեսցուք 'ի միում 'ի քաղաքաց և ազ-
ցուք 'ի գաքապա : (14) Ոմանք : Առնալ ան 'ի գաքապա . որ
է մերձ 'ի բեհ : (16) Ոմանք . Եւ այրն էր 'ի լեռնէ եփրեմ :
(17) Ոմանք . Երթաւ 'ի ուստի գաւ : (18) Ոմանք . Եւ ասեն
ցնա . անցան իցեմք . . . այր որ ժողովեացէ զնա : (19) Ո
բինուի . Եւ յարգ և խոս տայ իւրց : (20) Ոմանք . խա-
ղաղութ չ ձեզ . ամ : (21) Ոմանք . Եւ տարաւ զնա 'ի :
(22) Ոմանք . Պատեցին զգուրսն և խօսեցան չ տանն . .
զայրդ զմտեալ 'ի տուն քո :

- ցն ձեզ եղբարք, մի ինչ անդգամէք յետ մտանելոյ առնդ-
այգորիկ ի տուն իմ. մի առնէք զանդգամուկդ զայդ :
24 * անաւասիկ գուտոր իմ կոյս, և հարձնի՛ր, հանից զնո
արտաքս, և լլկեցէ՛ք զնո, և արարէ՛ք զնո՝ զինչ հաճոյ
է յաչա ձեր. և առնս այսօրիկ մի առնէք լո անդգամու-
25 ԹԷ բանիդ այգորիկ : * և ոչ կառնցան արքն անտալ :
Եւ առ այրն զհարձն իւր, և եհան զնա արտաքս. և
գիտացին զնա, և լլկեցին զնա զգիշերն ողջոյն մինչև ցաւ
26 աւառ. և արձակեցին զնա ի ծագել առաւօտուն : * Եւ
Եկն կիրն չ առաւօտան, և անկաւ առ դրանդոյ դրան
27 ասն ասն, ուր էր տէր նի. և եհան զողին : * Եւ
յարեաւ տէր. նի չ առաւօտան, և երաց զգուրս տանն,
և ել զնալ զձանապարհս իւր, և հաւ կինն հարձնի՛ր
անկեալ կայր առ դրանն. և ձեռն իւր ի վի՛ր դրանդ-
28 ւոյն : * Եւ ասէ ցնա. արի և գնասցուք. և ոչ ետ նմա
պատասխանի՛ր քանզի մեռեալ էր. և առ եհան զնա յէշ,
29 և յարեաւ այրն և չողաւ ի տեղի իւր : * Իբրեւ եմուտ
ի տուն իւր, առ սուր, և բուռն եհար զհարձնն իւր
մէ, և յօշեաց զնա ըստ ոսկերաց իւրոց յերկոտասան
30 մասն. և առաքեաց զայն ընդ ամ ցեղան Ելի : * Եւ ե-
ղև զի ամենայն որ տեսանէր՝ ասէր, Թէ ոչ եղև, և
ոչ երեցաւ այսպէս յաւուրց ելանելոյ որդւոցն Ելի
երկրէն եգիպտացւոց մինչև ցայսօր. արդ առէք ձեզ
զի այգորիկ խորհուրդ, և խօսեցարո՛ւք :

ԳԼ. Ի.

- 1 Եւ ելին ամ որդիքն Ելի, և եկեղեցացաւ ժողովուրդն
Իբրեւ զայր մի ի գանայ մինչև ցբերասբէ, և ել
2 կիրն գաղաազու՝ առ ար՝ ի մասեփա : * Եւ եկաց կողմն
ամ ժողովրդեանն, և ամ ցեղք Ելի յամ եկեղեցւոյ ժո-
ղովրդեանն այ. չորեքհարիւր հազար արանց սուսե-
3 րամերկաց : * Եւ լուան որդիքն բենիամինի, ել Թէ ե-
լին որդիքն Ելի ի մասեփա : Եւ ասին որդիքն Ելի,
4 խօսեցարո՛ւք Թէ ուր եղև այսպիսի չարութի : * Պա-
տասխանի ետ այրն զեապցի՝ այր կնոջն սպանելոյ, և
ասէ. ի գաբաա բենիամինի եկի ես և հարձ իմ ագա-
նել :

(24) Ոման. Եւ հանից զնո. . և արարէք ընդ նոյն : (25) Ո-
ման. Եւ արձա՛ւ. զնա չ ելանել առաւօտուն : (26) Ո-
ման. Եւ անկաւ ի վի՛ր դրանդոյ դրան ասն. որ էր
տէր տան նի, և : (29) Ոման. Եւ առաքեաց զնա չ ամ-
լա՛մ, յամ ցեղան Ելի : (30) Ոման. Թէ ոչ երեցաւ, և
ոչ եղև այնպէս յաւուրց :

ԶԼ. Ե. (1) Ոման. Իբրեւ զմի այր ի գանայ մինչև :
ԼԳ. K Է

նեւ : * և յարեան 'ի վթիմ' արք գարաացիք . և պատե- 5
 ցին շուրջ զինև զպուշն զցայգ , և զինս կամեցան սպա-
 նանել . և զհարձն իմ' լլկեցին և հեղձուցին , և մեռաւ :
 * և առի զհարձն իմ' և յօշեցի զնա , և առաքեց յեմ' 6
 սահմանս ժառանգուէ ելի . զի արարին փաստ մեծ և
 անզգարման թի' ի մէջ ելի : * և ահա առիկ մեք ամենե- 7
 քեան որդիք ելի , տուք մեզ բան և խորհուրդ : * Եւ 8
 յարեաւ ամ' ժողովուրդն իբրև զայր մի , և ասեն . ոչ
 մեցուք այր իւրաքանչիւր ընդ յարեալ իւրով , և ոչ
 խառորեացուք այր իւրաքանչիւր 'ի տուն իւր : * Եւ 9
 արդ' այր բան է զոր արսացուք ընդ գարաա . ելցուք
 'ի վթ նք վեճակաւ : * Բայց առցուք տանն այր 'ի հա 10
 քիւրոց , յեմ' ցեղիցդ ելի , և հարիւր 'ի հազարոց . և
 հազարս 'ի քիւրուց . առնուլ պաշար զաւուրս բովան-
 գակ երթողաց 'ի գարաա բենիամինի , իմ' անզգու-
 մուն զոր արարին 'ի մէջ ելի : * Եւ ժողովեցան ամ' 11
 իւր իբրև զայր մի եկեալք 'ի քաղաքաց : * և առաքե- 12
 ցին ցեղքն ելի արս յեմ' ցեղն բենիամինի' . և ասեն . զե՛նչ
 է չարութիւն այդ եղեալ 'ի միջի մերում : * և արգ տե- 13
 սիք զարան զամադարիտս զգարաացիս իւրգիսն բերեա-
 րայ , և ապանցուք զնս , և բարձցուք զչարիսն յելի :
 Եւ ոչ կամեցան որդիքն բենիամինի լսել ձայնի եղ-
 բայց իւրեանց սրբուոցն ելի : * Եւ ժողովեցան որդիքն 14
 բենիամինի 'ի քաղաքս իւրեանց 'ի գարաա , ելանել 'ի
 պատերազմ' ընդ որդիսն ելի : * Եւ հանդէս արարին 15
 որդիքն բենիամինի յաւուր յայնմիկ յիւրաքանչիւր քա-
 ղաքաց , քսան և հինգ հազար արանց սուսերամերկաց .
 թող զբնակիչս գարաացւոց , * որ անցին 'ի հանգիսի 16
 եւ թնհարիւր այր երիտասարդք ընտիրք յեմ' ժողովը
 գենէն յերկոցունց մեռացն աշոգակք . ամենեքին նք
 պարսաւորք : որ ձգէին քարինս' և 'ի մահէ ոչ վրիպէին :
 * Եւ ամ' այր ելի անցին 'ի հանգիսի , առանց որդւոցն 17
 բենիամինի . չորեք հարիւր հազարք արանց սուսերա-
 մերկաց , ամենեքին նոքա արք պատերազմուք : * Եւ 18
 յաւ

(5) Ոման . Լլկեցին' և հեղձուցան և մեռաւ : (7) Ոման .
 Եւ արգ ահա առիկ մեք որդիք ելի , տուք մեզ բան և :
 (10) Այս . Եւ հարիւր 'ի հազարաց : (10) Ոման . Պա-
 շար զօրուս բովանգակ երթողացն 'ի : (11) Ոման . Եւ
 ժողովեցան ամ' այր ելի իբրև զայր մի 'ի քաղաքն եկելք
 'ի քղաքն : (12) Ոման . Որ եղել է 'ի միջի մե' : (14) Ո-
 ման . 'ի քղաքս իւրեանց 'ի գարաա' : (15) Ոման . Չբնա-
 կիսն գարաաց , որ : (16) Ոման . Եւ թնհարիւր արք
 երիտասարդք ընտիրք ամ' ժողովքնէն . և՛ արք ընտիրք
 յերկոցունց մեռացն աշո' . . . և 'ի մահոյ ոչ : (18) Ոմ-

- յնպիսին էլքն 'ի բեթէլ : և չարցին զտն և տսեն որ-
գիքն էլի : ո՞վ էլքե մեզ առաջնորդ պատերազմել ընդ
որդւան բնիկամինի : և ասե ձր՝ յուդայ էլքե առաջ-
19 նորդ : * Եւ յարեան որդիքն էլի Է առաւօտն՝ և բա-
20 նակեցան զգարայաւ : * և եւ այր ինչացի պատերազ-
մել ընդ բնիկամինի : և ճակատեցան ընդ նս այր էլի 'ի
21 պատերազմ առ դարայաւ : * Եւ էլին որդիքն բնիկա-
մինի 'ի քաղաքէն , և սատակեցին յեկէ քսան և երկու-
հազար արանց յաւուր յայնմիկ , և արկին տապաստ յեր-
22 կիր : * Եւ զօրացան դարձեալ այր ինչացի՝ և յաւելին
ճակատել 'ի պատերազմի 'ի տեղւոյ ուր ճակատեցան
23 յաւուրն առաջնում : * Եւ էլին որդիքն էլի և լացին
առաջի տնմինք ցերեկոյ . և հարցին զտր՝ և ասեն . ե-
թէ յաւելցուք մարտնչել 'ի պատերազմ ընդ բնիկամի
24 նի եղբօր մերում : և ասե ձր , ելէք 'ի վերայնց : * Եւ
էլքն որդիքն էլի 'ի պատերազմ ընդ որդիսն բնիկամի
25 նի յաւուրն երկրորդի : * և եւ բնիկամին ընդգէմ նց
ի պատերազմ յաւուրն երկրորդի : Եւ սատակեաց
միւսանգամ 'ի ժողովրդենէ անտի ութ հազար արանց
26 յերկիր՝ ամենեքեան նոքա սուսերածիքք : * Եւ էլին
ձմ որդիքն էլի և ձմ ժողովուրդն՝ և եկին 'ի բեթէլ .
և նստան լացին առաջի տն , և պահեցին յաւուր յայն-
27 միկ , և մատուցին ողակեկցս փրկուե առաջի տն . * քան
զի անգ էր տապանակ ուխտին տն յայաւուրն յայնդ
28 սիկ : * Եւ փենեէս երգի եզիազարու որդւոյ անարդ-
նի , կայր առաջի նի յաւուրն յայնոսիկ : Եւ հարցին
որդիքն էլի զտր , և տսեն՝ յաւելցուք միւսանգամ ելա-
նել 'ի պատերազմ ընդ որդիսն բնիկամինի եղբօր մե-
րում՝ Թէ գազարեցուք : և ասե ձր՝ ելէք , և վազի-
29 տաց զնա 'ի ձեռս ձեր : * Եւ եղին որդիքն էլի դա-
30 րանակայս շուրջ զգարաւ : * և էլին որդիքն էլի 'ի
31 վր բնիկամինի յաւուրն երրորդի . և ճակատեցան ըզ-
րի

մահ . Ո՞ր էլքե մեր առաջնորդ : (19) Ո՞ման . Եւ բանակե-
ցան Է գարաւ : (20) Ո՞ման . Եւ եւ այր էլի : (21) Ո՞
ման . Առանց պարզմողաց յաւուր յայնմիկ : (22) Ո՞ման .
Այր էլի , և յաւելան ճակատել 'ի պարզմ 'ի նմին տեղ-
ւոյ ուր ձա' : (23) Ո՞ման . Եւ հարցին զտր . . եթէ յա-
ւելից պարզմել Է բնիկամինի : (25) Յօրմայիս համայն
այլապէս օրմայիս Ռուգրուէ քնի . Եւ արանց յերկիր :
(25) Ո՞ման . Ամբն դք արք սուտն : (26) Ո՞ման . Կըս-
տան և լացին : և ո՞ման . Եւ նստեալ լացին առաջի :
(28) Ո՞ման . Եւ արեն եթէ յաւելից միւ' : . . . ելէք եւ
վազիւ տաց : (31) Այս , ո՞ման . Հարկանել վիրաւորա-

լին որդիքն բենիամօնի ընդդէմ ժողովրդեանն, և ձգեցան 'ի քաղաքէ անտի, և սկսան հարկանել 'ի ժողովրդեանն անտի, ունի միանգամն և միւս անգամն, առ ճանապարհօք օր մին ելանէր 'ի բեթլէ, և միւսն ելանէր 'ի գաբաա, և հարին յանգի անգ իբրև արս երեսուն յիշէ: * Եւ ասն որդիքն բենիամօնի. կոտորելոց են 32 սորա առաջի մը իբրև զառաջինն: և որդիքն ելի առ սնն. փախիցո՞ւք և մերժեցուք զնա 'ի քաղաքէն և 'ի ճանապարհէն: * Եւ թմայր ելի յարեան յիւրաքան շիւր տեղւոյն իւրմէ, և ճակատեցան 'ի բաալթամայ. և դարանակալքն ելի կուէին 'ի տեղւոյն իւրեանց յարեմոյց գաբաա: * և եկին հանդէպ գաբաա տասն 34 հազար արանց ընտրելոց յմմ իէլէ. և ծանրացաւ պա տերազմն, և նոքա ոչ գիտէին թէ հասեալ են 'ի զքնց չարիք: * Եւ վանեաց մը զբենիամօն առաջի որդի 35 Լոցն ելի, և ստատկեցին որդիքն ելի 'ի բենիամօնէ յաւուր յայնմիկ քան և հինգ հազար և հարիւր այր. ա մենքին նոքա սուտերաձիգք: * իբրև տասն որդիքն 36 բենիամօնի' եթէ 'ի պարաուծի մատնեալ են, տեղի ետուն այր իէլեան բենիամօնի. զի յուսացեալ էին 'ի դարանամուտն որ էին զգաբաա: * Եւ յարձակեցան 37 գաբաա դարանամուտքն' և հեղան զգաբաա. և մտին և հարին զքաղաքն թմ սրով սուտերի: * Եւ ժամագրու 38 թի էր առն ելի առ դարանակալն' հրով հանել նց զբոց ծխոյ քաղաքին: * և դարձաւ այր իէլացի 'ի պա 39 տերազմն: Եւ բենիամօն սկսաւ հարկանել վերաւորս 'ի դարանակալացն իլի իբրև արս երեսուն. զի ասացին թէ վանելով վանին առաջի մեր այսօր իբրև զպա տերազմն զառաջին: * Եւ նշանակն ամբարձաւ յոր 40 գեալ 'ի վերայ քաղաքին իբրև սին ծխոյ: և հայեցաւ բենիամօն 'ի Թիկունս իւր, և ահա ելանէր վախճան քաղաքին յերկինս: * Եւ այր իէլացի դարձաւ անդ 41 քնն, և տազնապեցաւ այր բենիամօնի. զի տասն հասեալ

'ի ժողովրդեանն: և ո՞նե. * 'ի ժողովրդեանն անտի վերաւորս: (32) Ո՞նե. * Ջոտա 'ի քղքն 'ի ճանապարհս: (33) Ո՞նե. * Յարեաւ... 'ի տեղւոյն իւրմէ... 'ի բաալթամայ: (35) Ո՞նե. * Յաւուրն յայնմիկ եւ է հազար և: (36) Ո՞նե. * Այր իօրայելի տան բենիամի... 'ի դարա ճակալն որ եգին. ի՞մ, եգեղ էին զգաբայա: (37) Ո՞նե. * Եւ արձակեցան գաբաա: (38) Ո՞նե. * Առ գաբաա ճամուտն հրով հանել: (39) Ո՞նե. * Եթէ վանելով անցին առաջի մեր իբրև զառաջինն: (40) Ո՞նե. * Եւ նա ճակն սկսաւ յորդեղ 'ի զքն... 'ի Թիկունս իւր, և տասն զվախճան քղքն զի ելանէր յերկինս:

- 42 սեպ 'ի վերայ նց զարին : * և խնայ ետուն յերեսաց առն իլի ընդ շանապարհ անապատին : և պատերազմն ժամանեաց նց . և օր 'ի քաղաքացն ելանէին սատակէին
- 43 զնս 'ի մէջ իւրեանց : * Եւ հարին զբնիւսմին . և մօրն զհետ նր 'ի նուայ մինչև հանգեալ զաբաայ , յարեւելից
- 44 կողմանէ : * Եւ անկան 'ի բնիւսմինէ ութուտան հա
- 45 զար արանց . ամենեքեան նորա արք զօրաւորք : * Եւ տեսեալ մնացորդացն փախեան յանապատն ապաստան 'ի վէմն ռեմոնայ . և շուքաղ արարին 'ի նմանէ 'ի ճա նապարհին՝ հազարս հինգ արանց : և պնդեցան զհետ նց մինչև ցգաղաադ , և հարին 'ի բնիւսմինէ երկուս
- 46 միւս : * Եւ եղեն թմ անկեալքն 'ի բնիւս մինէ՝ քան և հինգ հազար և հարիւր արանց սուսերալ մերկաց յաւուր յայնմիկ , ամենեքեան նորա արք զօրու
- 47 թե : * Եւ խուտեալ մնացորդացն՝ փախեան յանապատն ապաստան 'ի վէմն ռեմոնայ՝ արք վեց հարիւր . և նստան
- 48 'ի վերայ ռեմոնի չորս ամիս : * Եւ այր իլի գարձան ք կրուկն յորդուոցն բնիւսմինի . և հարին զնս սրով սուսերի 'ի քաղաքէ կարգաւ մինչև ցանասուն , մինչև ցնամ գտեալ յամ քաղաքս . և զքաղաքսն ապրեալք առաքեցին և այրեցին հրով :

ԳԼ ԻԱ.

- 1 Եւ այր իլի երգուան 'ի մասեփաթ , և ասեն , այր որ 'ի մէջ մի տացէ զգուտար իւր բնիւսմինի կնու
- 2 թե : * Եւ եկին թմ ժողովուրդն 'ի մասեփայ 'ի բեթէլ . և նստան անդ մինչև ցերեկոյ առաջի ել . և ամբարձին
- 3 զձայնս իւրեանց և լացին լալիւս մեծ : * և ասին՝ ընդէր մօր թմ իլի՝ եղև այս յիլէլ . բնաջիւն լինել այսօր
- 4 յիլէ ցեղի միոյ : * Եւ եղև 'ի վաղիւ անգր կանխեանց ժողովուրդն և շինեցին անդ սեղան , և մատուցին զոն
- 5 ջակէզս փրկութե : * Եւ ասեն որդեքն իլի . ով է որ

ուշ

(42) Ոմանք . Առն իսրայէլի զճանապարհ անապատին : (43) 'ի լուս . Զհետ նր 'ի նոմաց մին' . Կամայն ոմանց 'ի բնաթ' : Ուր ոմանք ևս . 'ի նուաւայ : (44) Ոմանք . իբրև ութուտան հէր ար' : (45) Ոմանք . Ապաստանի 'ի վէմն . . . առ քարին զնս 'ի ճննորհան Էն արանց . . . և հարին 'ի նմե երկուս հա' : (46) Այս . Քսան և հինգ հազար արանց : (47) Այս , ոմանք . 'ի վէմն . և ոմանք . 'ի վիմին ռեմոնայ չորս ամիս : (48) Ոմանք . Դարձաւ 'ի կրուկն յորդուոցն : ԳԼ ԻԱ . (1) Ոմանք . 'ի մասեփա , և ասէ պր իւրաքանչիւր մի տացէ . . 'ի կնութե : (3) Ոմանք . Եղև այր իլի : (5) Ոմանք . Որ ոչ ելանէք . առ մօր 'ի մասեփա :

Բէ եւ յայտ եկեղեցի յամ ցեղեցն իւր առ ար 'ի մասե
 փա : զի երգուան մեծ եր այնմ, որ ոչ ելանէր 'ի մա
 տեփա . և ասեին թէ մահմա մեղքի : * Եւ միմիարե 6
 ցան որդիքն իւր 'ի վր բենիամին եղբոր իւրեանց, և
 ասեն . բարձաւ այսօր ցեղ մի յելէ . * և արգ զինչ ա 7
 րասցուք մնացեալոցն առանց կանանց, և մեք երգուաք
 'ի ար' չառն ինչ 'ի գտաւեաց մերոց կանայս : * Եւ ա 8
 տեն . յի դք մի 'ի ցեղեցն իւր ար ոչ եւ առ ար 'ի մասե
 փա : և ահա չէր դք եկեալ յաբիսայ գաղաադու 'ի բա
 նակ եկեղեցւոյն : * Եւ անց 'ի հանգիսի ժողովուրդն . 9
 և ոչ գոյր անգայր 'ի ասանէ յաբիսայ գաղաադու : * Եւ 10
 առաքեցին անգր ժողովուրդն երկոտասան հազար ա
 բանց յորդոցն զորուծն : և պատուիրեցին ինչ 'և ա
 տեն . երկմայք և հարեք զբնակիս յաբիսայ գաղաադու
 արոճ սուսերի, և զկանայս և զժողովուրդ : * և այս բան 11
 է զոր առնիցէք . զամ արու, և զամ կին՝ որ գիտիցէ
 զանկողինս արուի, նզովեալն : * Եւ գտին 'ի ասանէ 12
 յաբիսայ գաղաադու յորեքհարիւր ազնիկ կոյս՝ որ ոչ
 գիտէին զայր յանկողինս արուի : և ամին զնս 'ի բա
 նակն 'ի սեղով, որ է յերկրին քանանու : * Եւ առա 13
 քեաց ամ ժողովուրդն և խօսեցան ի որդիսն բենիա
 մինի՝ որ էին 'ի վիմին ռեմոնայ, և կոչեցին զնս 'ի խա
 դազուի : * և գարձաւ բենիամին 'ի ժամանակին յայն 14
 միկ առ որդիսն իւր : Եւ ետուն նոցա կանայս զայն
 անի՝ որ էին 'ի կանանցն յաբիսայ գաղաադու . և հանյ
 թուեցաւ ինչ այնպէս : * Եւ ժողովուրդն միմիարե 15
 ցաւ 'ի վերայ բենիամինի . զի արար ար իրամանուծի
 'ի մէջ ցեղեցն իւր : * Եւ ասեն ծեղք ժողովրդեանն . 16
 զինչ արասցուք և մե ոչոց անգանանցն . զի ստաա
 կեցաւ կին 'ի բենիամինէ : * Եւ ասեն . ժաւանդուի 17
 զերծեալ է 'ի բենիամինէ, և մի ջնիսցի ցեղն յելէ :
 * և մեք ոչ կարեմք աալ նոցա կանայս 'ի գտաւեաց մե 18
 րոց . զի երգուաք որդիք իւր 'և ասեմք, թէ անխնայ
 լիցի որ տացէ կին բենիամինի : * Եւ ասեն, ահա ասն 19
 ան

(8) Ոմանք . Ով դք մի իցէ 'ի ցեղեցն իւր : (10) Զորեա
 ւն գաւառե . Անգր ժողովուրդն : (12) Ոմանք . Զայր և
 զանկողինս արուի : (13) Ոմանք . Ինչ ամ որդիսն բենի
 'ի վիմին ռեմոնայ . . . . և կոչեցին զնս 'ի խա : (14) Ոմանք .
 Առ որդիսն իւր 'ի խիմին յայնմիկ, որ էին 'ի կանանցն
 յաբիսայ գաղաադու, և ասան զայնոսիկ ինչ 'ի կանայս,
 և հանյ թուեցաւ այնպէս : (15) Ոմանք . Զոր արար ար
 իրա : (16) Ոմանք . Եւ վն այրոց կանանցն : (18) Ոմանք .
 Երգուաք որդիք իւր . . . և թէ անխնայ լիցի որ տայցի :
 (19) Ոմանք . Եւ հարաւայ 'ի լիբանանու յեսեբոնայ :

- 20 Թե՛ Է՛ի սեւեռակ առաքել յառաքս՝ որ Է՛ի հիւսկայ բե-
 թեւայ, ընդ արեւելս ճանապարհին որ հանէ ՚ի բեթե-
 21 լայ՝ ՚ի սիկիւմ, և ՚ի հարաւոյ լիբանանու լեզեբոնա : * Եւ
 պատուիրեցին որդւոցն բենիամինի՝ և ասեն . երթայք
 22 և գարանամուտ լերուք յայդեստանին . * և յորժամ
 տեսանիցէք թէ ելանեն դստերք բնակացն սեւուլայ
 պար առեալ սարուք, ելձիք յայդեստանեացն, և յափշ-
 տակեւջիք այր իւրաքանչիւր կին ՚ի գատերաց սեւուլայ .
 23 և երթիձիք յերկիրն բենիամինի : * Եւ եղիցի յորժամ
 գայցեն հարբն նց և եղբարբն նց դատել ընդ ձեզ, ա-
 24 տացուք նց՝ թէ ոգորմեցանք նց . զն ոչ ան այր զկին
 իւր ՚ի պատերազմին, և ոչ դուք ետուք նց թէ յանցանք
 25 ինչ իշեն : * Եւ արարին այնպէս որդիքն բենիամինի,
 և առին կանայս ըստ թուոյ իւրեանց, ՚ի պարաւորացն
 զսրս յափշտակեցին . և գնացին՝ և դարձան յիւրաքան-
 26 չիւր ժառանգութիւն իւրեանց, և շինեցին քաղաքս և
 27 բնակեցին ՚ի նոց : * Եւ գնացին որդիքն իւր ՚ի ժամա-
 նակին յայնմիկ այր յիւրաքանչիւր ցեղ իւր, և յաղագ-
 առչմ իւր . և ելին անտի այր յիւրաքանչիւր ժառան-
 28 գութ իւր : Յաւուրսն յայնոսիկ ոչ գոյր թագաւոր
 իլի . և այր իւրաքանչիւր զհաւնոյս աչաց իւրոց առնէր :

Կաթարեցաւ Դաթաւորս :

(21) Ոճանդ : Ի սեւուլայ . . ելձիք յայդեստանին, և այր
 իւրաքանչիւր առցէ իւր կին ՚ի գատերացն սեւուլայ :
 (22) Ոճանդ . Հարբ նոցա և կամ եղբարբն նց : (23) Ո-
 ճանդ . Եւ շինեցին իւրեանց քաղաքս : (24) Ոճանդ . Եւ
 գնացին անտի որդիքն . . . այր իւրաքանչիւր ՚ի ցեղ իւր
 . . . զհաւնոյն աչաց իւրոց առնէր :
 Ի վերջոյն Դաթաւորս . Կաթարեցաւ գիրք Դաթաւորաց :

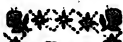

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀՈՒՈՒԹԱՅ

Պարսկացի Գրքացի հոգաբարձու : 'Ի ծանանալս դարաստորացի ելև
 մէլիս ան բէթգահեացի 'ի քանի ժամիս յազարէանց' նոսր
 նաւն ան իւրով և ելլաւ որդաւից' իւր իւրեաց անկալի և ան
 լաւացիակ, և մտաւ այն անդին : Իսկ երկու որդիս ասին իանայ
 մալաբարի, և անասնի իանանցի' որդի և հոգաբարձու : Դասն ան
 գին և որդիս : Իբրեւ իամեցաւ մայր նոցա նոսրիս դասանալ 'ի
 բէթգահեմ, երկային և հարսուանքն ընդ նմա . զոր յորդորեացսլ
 սոսն դասանալ յազարէանց . և դաբաւ որդի անդրին : Իսկ
 հոգաբարձու քնաց զնոր սկիւղին . և ելլի 'ի բէթգահեմ' : և երկու սկիւ
 ճարն մեքսաւոր ազգայանի ասն իւրոյ ելլի մէջ իւրոյ, և անասն
 մեքսաւորին' բոս, իանցինիլ զանուն մեքելոյ որդաւոյն նոսրիսայ
 ասնն հոգաբարձու' ըստ օրինաց : և ծնաւ բոս 'ի հոգաբարձու զմէլիս,
 և նա զլիսակ, և յետի զմիւսակ : Աւագ' զի սիրեաց հոգաբարձու
 մալաբարի իսանիլ յօրհնեալ ազգն աբրահամա, որպէս նախ քան
 զնա բամաք և ոսկաւ . և երբև ան զհասարակ նորա, և արլ 'ի
 սիրոյն բոսայ ասնաւ զնա իսուրէ, և իսանիլ յազգն յազարաց
 'ի նահապետ մարտոյն քի : Եւ իւրեաց նախա զնա քի ինչան
 հիւնանորաց :

ՀՈՒՈՒԹ

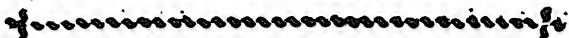
ԵՒԵՂԵՒ ՅԵՏ ԱՅՍՈՐԻԿ ՅԱ

1. Լուրս դատելոյ դատաւորացն, եկն սով
2. յերկիրն: Եւ գնաց այր՝ ի բեթգեհեմէ յու
3. դայ՝ պանդխտանալ յազարակին մովաբայ. ինքն եկին
4. իւր, եւ երկու որդիք իւր: * Եւ անուն առնն եղիմե
5. զէք, եւ անուն կնոջ նր՝ նոոմին, եւ անուն երկուց որդ
6. ւոց նր՝ մաազոն, եւ քեղզոն, եփրաթացիք ի ցեղէ յու
7. դայ: ըզպան յազարակն մովաբու, եւ անդ էին: * Եւ
8. մեռաւ եղիմեզէք այրն նոոմինայ. եւ մնաց կինն եւ եր
9. կու որդիք նր: * Եւ աւին իւրեանց կանայս մովաբա
10. ցիս. անուն միումն որփա, եւ անուն երկրորդին հոււթ:
11. Եւ բնակեցին անդ իբրեւ ամն տան: * Եւ մեռան անդ
12. երկոքին, մաազոն եւ քեղզոն. եւ մնաց կինն միայն յառ
13. 6 նէ իւրմէ Լյորգուոց իւրոց: * Եւ յարեաւ ինքն եւ եր
14. կոքին նուանք նր, եւ դարձան յազարակէն մովաբայ.
15. զե լուան Թէ այց արար ամ ժողովրդեան իւրում տալ
16. նց հաց: * Եւ ել ի տեղւոյն ուր էր, եւ երկոքին նու
17. անք նր Է նմա. եւ գնացին ճանապարհ գառնալ յեր
18. կիրն յուգայ: * Եւ ասէ նոոմին ցերկոսին նուանս իւր.
19. երթալք դարձարուք յիւրաքանչիւր ատն հօր իւրոյ.
20. եւ արասցէ ընդ ձեզ ար ողորմութի, ուն արարէք ընդ
21. մեռեալսն եւ ընդ իս: * Տացէ ձեզ ար՝ եւ գաղիք հան
22. դիստ իւրաքանչիւր ի տան հօր իւրոյ: Եւ ամբարտեանց
23. զնս: Ամբարձին զձայնս իւրեանց եւ լացին, * Եւ ասեն
24. ցնա. ոչ պգպէս, այլ Է քեզ դարձցուք ի ժողովուրդ
25. քո: * Եւ ասէ նոոմին. դարձարուք գտեղք իմ. ըն
26. գէր գայցիք ընդ իս. միթէ դարձեալ որդիք իցեն յը

բա

Ոմանս ասին լէրնագիր. Դիւրք Հոռութայ:

ԳԼ Թ. (1) Ոմանս. Յաւուրս դատաւորացն: (2) Ու
 ֆան. Եւ անուն կնոջ նր նոեմ: (3) Ոմանս. Երկոցոանց
 որդ: . . . եփրաթի ի բեթգեհեմէ յուգայ: (6) Ոմանս.
 Եւ երկոքին նուանք իւր. . . եթէ այց արար ար ժո: (8)
 Ոմանս. իւրաքանչիւր ի տան: (9) Ոմանս. իւրաքան
 չիւրոք ի տան առն իւրոյ. . . Եւ ամբարձին: (11) Ոմանս.
 Ընգէր գայցիք տա իս:

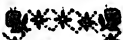

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀՌՈՒԹԱՅ

Պարձառ զբոցս հոռւեայ : 'ի ծածանալս դաքաւորացի եւել
 Դէլիս ան Բէթղզահեացի 'ի քանէ թաքիս յաղայեանց' նոսի
 նաւ քնաւ իւրով եւ երկու որդւոյն՝ իւր իւրեաց սովոյ եղ առ մը
 լիւրացիս, եւ մտաւ այլն անդէն : Իսկ Երկու որդիսն առին իանայս
 մովաբացիս, եւ անոանիս իանանցն՝ որքաւ եւ հոռւս : Մտան ան
 քին եւ որդիսն : Իբրեւ իանցս մայր նոցա նոսին դառնալ 'ի
 Բէթղզահեմ, Երեւոյն եւ հարսուսնսն ընդ նմա . զորս որդորելաց սին
 զորս դառնալ յազգի իւրեանց . եւ զաբնաւ որդիս անդէն : Իսկ
 հոռւս գնաց զնեք սկիւնին « եւ իկին 'ի Բէթղզահեմ : եւ եք զնա սկիւ
 զորսն մեքաւոր ազգայանի առն իւրոյ եղիմել իրայ, եւ անուն
 մեքաւորին՝ Բոսս, իանցնել զանուն մեռելոյ որդւոյն նոսինայ
 առնն հոռւեայ՝ զոր օրինացն : եւ ծնաւ Բոսս 'ի հոռւեայ զովելեղ,
 եւ նա զլիւսն, եւ յետէ զիւրաւիլ : Արդ՝ զի սիրեաց հոռւս
 մովաբացի իւրանիւ յօրհնելալ ազգն աբրահամա, որպէս նախ քան
 զնա Բաւոր եւ ուսիւս . եւ եքէս ան զհաւաքս նորա, եւ արդ՝ 'ի
 սիրոյն Բոսսայ առնաւ զնա քնաւել, եւ խառնել յազգն յաղայ
 'ի նահապետ մարմոյն քի : Եւ նիւրեաց նովա զառս քն իոյնսն
 հիւնանորդ :

ՀՌՈՒԹ

ԳԼ. Ա.

Ե

Ի ԵՂԵԻ ՅԵՏ ԱՅՍՈՐԻԿ ՅԱ

1. Լուրս դատելոյ դատաւորացն, եկն ամբ
 2. յերկիրն: Եւ գնաց այր՝ ի բեթգեհմէ յու
 դայ՝ պանդխտանալ յազարակին մովաբայ. ինքն եւ կին
 3. իւր, եւ երկու որդիք իւր: * Եւ անուն առնն եգիմե
 4. զէք, եւ անուն կնոջ նր՝ նոոմին, եւ անուն երկուց որդ
 5. ւոց նր՝ մաաղոն, եւ քեղզոն, եւ փրաթացիք ի ցեղէ յու
 6. դայ: Ընդան յազարակն մովաբու, եւ անգ էին: * Եւ
 7. մաաւաւ եգիմեզէք այրն նոոմինայ. եւ մնաց կինն եւ եր
 8. կու որդիք նր: * Եւ աւին իւրեանց կանայս մովաբա
 9. ցիս. անուն միուան որփա, եւ անուն երկրորդին հոււթ:
 10. Եւ բնակեցին անդ ի բրեւ ամս ատան: * Եւ մեռան անգ
 11. երկուքին, մաաղոն եւ քեղզոն. եւ մնաց կինն միայն յառ
 12. նէ իւրմէ Լյորդւոց իւրոց: * Եւ յարեաւ ինքն եւ եր
 13. կոքին նուանք նր, եւ դարձան յազարակէն մովաբայ.
 14. զի լուան Թէ այցարար Թո ժողովքեան իւրում տալ
 15. նց հաց: * Եւ եւ ի տեղւորէն ուր էր, եւ երկոքին ու
 16. անք նր Է նմա. եւ գնացին ճանապարհ գաւառաւ յեր
 17. կիրն յուդայ: * Եւ ասէ նոոմին ցերեկսին նուանս իւր.
 18. երթալք դարձարուք յիւրաքանչիւր տուն հօր իւրոյ.
 19. եւ արասցէ ընդ ձեզ ար ողորմութի, ոնց արարէք ընդ
 20. մեռեալսն եւ ընդ իս: * Տացէ ձեզ ար՝ եւ գաղիք հան
 21. դիստ իւրաքանչիւր ի տան հօր իւրոյ: Եւ համբուրեաց
 22. զնս: Ամբարձին զձայնս իւրեանց եւ լացին, * Եւ ասեն
 23. ցնա. նչ այգպէս, այլ Է քեզ գարձցուք ի ժողովուրդ
 24. քո: * Եւ ասէ նոոմին. դարձարուք դասերք իմ. ըն
 25. գէր գայցէք ընդ իս. միթէ դարձեալ որդիք եյեն յա
 26. րա

Ոմանք առին լէւնագիր. Գիրք Հուսթայ:

ԳԼ. Բ. (1) Ոմանք. Յաւուրս դատաւորացն: (2) Ու
 ան. Եւ անուն կնոջ նր նոոմին: (3) Ոմանք. Երկոցունց
 որդ. . . եւ փրաթի ի բեթգեհմէ յուդայ: (6) Ոմանք.
 Եւ երկոքին նուանք իւր. . . եւ Թէ այցարար ար ժո:
 (8) Ոմանք. Իւրաքանչիւր ի տան: (9) Ոմանք. Իւրաքան
 20. չիւրդք ի տան առն իւրոյ. . . եւ ամբարձին: (11) Ոմանք.
 Ընգէր գայցէք առ իս:

բազմաթիւ իմեաւ, և լինիցին ձեզ յայնս . * գարձարուք 12
գասերք իմ և երթայց, զի ես ներացեալ եմ, և չեմ
լինելոյ առն . նմէ ասիցեմ թէ կայցէ ինչ ինձ աղերս՝
և լինիցիմ առն աշխարհականացեալ և ծնանիցիմ որ
գիս . * և նոցա սպասիցէք մինչև գարգանայցեն, և ինչ 13
գրաւիցնք զլինել առն : մի գասերք իմ, զի առաւել
քան զձեզ գառնացեալ եմ, զի եւ ընդիս ձեռն տն :
* Եւ ամբարձին զձայնս իւրեանց միւստնգամ, և լալ 14
ցին : և համբուրեանց որսիս զսկեաւոր իւր, և գարձաւ
ի ժողովուրդ իւր . բայց հռուեմ գնաց զինի նր : * Եւ 15
ասն նոռմին յհռուեմ . ահա ներ քո գարձաւ ի ժողով
ուրդ իւր, և աս. աստուածս իւր, գարձիր և դու ըզ
կեա նիրին քոյ : * Եւ ասէ հռուեմ . մի պատահեցէ 16
ինձ թողուլ զքեզ և դառնալ ի քէն . զի ուր գնա եր
թայցես՝ երթայց, և ուր հանգչիցիս՝ հանգեայց, ժող
ովուրդ քո՝ ժողովուրդ իմ . և անք թո՛ւմ իմ . * և ար 17
մեռանիցիս՝ մեռայց, և անգ թաղեցայց : օնեմ արաւ
ցէ ինձ ար՝ և օնեմ յաւելցէ, բայց եթէ մահ մեկնեալ
ցէ իւր և չ քեզ : * Եւ իբրեւ ետես նոռմին թէ պնդեալ 18
է երթալ նա ընդ նմա, գաղարեայց աստուհեաւ ի խ
անոյ ընդ նմա : * և զնային երկեքն մինչև գալ նց ի 19
բեթղէմէ : Եւ եղէ ի գալն նց ի բեթղէմէ, հիշեաց
ամ քաղաքն զնովա, և ասեն՝ թէ աս իցէ նոռմին :
* Եւ ասէ ցին . մի կողք զիս նոռմին, այլ կողքէք զիս 20
գառնացեալ, զի դառնացոյց զիս բառականն յոյժ :
* Այլ չալայ, և ունայն գարձայց զիս ար : և արգ՝ ընդէր 21
կողք զիս նոռմին, և ար նկուսն արար զիս, և բաւա
կանն չարարեայց զիս : * Եւ գարձան նոռմին և հռուեմ 22
մովաբացի նու իւր չ նմա՝ գնացեալ յազարակին մե
ղարայ, և նկին ի բեթղէմէ՝ ի սկիզբն հնոց գարույս

ԳԼ Բ.

Եւ անգ եր այլ ժանտ առնն նոռմնայ, և այրն 1
հզոր զորուք . յաղգեն էգիմիկիւրայ, և անուն նր
թուս . և ետ նոռմնայ ասնն այրուե ընտինընց ի նմա :
* Եւ ասէ հռուեմ մովաբացի յնոռմին . երթայց յանգ 2
և քաղեցից հասկս զհեա ուրուք, որոյ գաից շնորհս
ասալ

(12) Ոհնտ . Ան զի ետեալս : (14) Ոհնտ . Եւ հռուեմ
գնաց զհեա նր : (16) Ոհնտ . Մի տայիթաղուլ զքեզ :
(19) Ոհնտ . Ամենայն քաղաքն նովա . և ասեն եթէ :
(21) Ոհնտ . Ընդէր կողքիք զիս նոռմին : (22) Ոհնտ .
Եւ գնաց և եւ յազարայ . և եկն ի բեթղէմէ, յիսկիցանի :
ԳԼ Բ . (2) Աստ . Եւ քաղեցից հասկ զհեա :

- 3 առաջի արաց նրա և ասեց նա՝ երթ գաւառք : * և գլխաց : Եւ երթեալ քաղեր հասկ յանգի զհետ հնձողացն : և գիպելով գիպեցաւ զինանի անգին բոսոսայ՝ ազգա :
- 4 Կանի եղեմեղիքայ : * Եւ ահա բոսս եկն՝ ի բեթզահեմ : և ասեց ցհնձողս իւր . ՏՐ Է ձեզ : և ասեց նա . օրհնեա :
- 5 ցեղ զքեզ ար : * Եւ ասեց բոսս ցալառանին իւր զր կայք :
- 6 ի վերայ հնձողացն . զյր է աղջիկդ այդ : * Պատասխալ նի ետ պատանին որ կայր ի վերայ հնձողացն և ասեց . մովաբացի աղջիկն է՝ որ գարձաւ բնդ նոսմինայ յազա :
- 7 րակէն մովաբայ : * և ասեց . Թող քաղեցից և ժողովեցից հասկ ի մէջ որայոց զհետ հնձողացդ . և եկն եկաց յառաւօտե մինչև ցայժմ , և ոչ գաղաթեաց՝ և ոչ սա :
- 8 Կաւիկ ինչ յանգիս : * Եւ ասեց բոսս ցհառւթ . Լաւոր գաւառք . մի ալ ուրեք երթիցես քաղել հասկ յայլոց անգի , և մի բնաւ ուրեք զնասցես ստաի . ալ աստէն :
- 9 Իսկ յարեաց յաղջիւնս իմ . * և աջք յանգին ուր և հնձեացեն , և երթիցես զհետ նց : ոչ ապաքեն պառաւր ետաւ մանկաւոյ իմում չներձենալ ի քեզ . և եթէ Ծառուեսցիս , երթիցես յամանն և տրցես՝ աւստի :
- 10 հանիցեն ջուր մանկարի : * Եւ անկեալ ի վերայ երես սաց իւրաց երկիր եպագ յերկիր ի խոնարհ , և ասեց . զի է զի գաի շորհս առաջի ալաց քոց Զանալը զիս :
- 11 և ես եմ կին մի օտար : * Պատասխանի ետ բոսս և ասեց նա . պատմելով պատմեցաւ ինձ ամ ինչ զոր արարեր սկեսրի քում յետ մարդու առն քում . և զիարգ Թողեր զհայր քո և զմայր , և զերկիր ծնողեան քոյ . և եկիր ի ժողովուրդ զոր ոչ գիտէիր յերեկ և յեստի :
- 12 * հառուացե քեզ ար բստ վաստակոց քոց . և եղեցի լի վարձք քո ի ան նոյ Ելի , յոր գիմեցերն ապաստան լի :
- 13 նեւ ընդ Թեօք նրա : * Եւ նա ասեց . գտի շորհս առաջի ալաց քոց անք . զի մխիթարեցեր զիս , և զի խօսեցաք ի սիրտ աղախնոյ քոյ . և ես եղեց իբրև զմի յաղախ :
- 14 նանց քոց : * Եւ ասեց նա բոսս . ահա ժամ Զառոյ է . մառիր այսր և կեր ի հացեդ , և Թացցես զպատառ քո ի քացախիդ : Եւ նստաւ հառւթ ի կողմանէ հնձողացն . և խառնեաց ծմա բոսս փոխինգ . և եկեր , և յաղեցաւ :
- 15 և եթող նրաւոր . * և յարեաւ քաղել հասկ : Եւ պատառ իրեաց բոսս մանկաւոյ իւրում , և ասեց . այլե ի մէջ որայ :

- (3) Ոման . Գիպեցաւ անգ զինանի անգի բոսոսաց :
 (6) Ոման . Խաղաբացի է աղջիկն : (8) Ոման . Լաւոր գաւառք , մի ուրեք երթալցես քաղել հասկ յանգի այլոց :
 (10) Ոման . Եւ ասեց նա , զի է զի : (12) Աստ . Եւ եղեցի լի վարձք քո : (13) Աստ . Յաղախնայ . Իմ , յաղախնեաց քոց : (15) Ոման . Եւ յարեաւ ի քաղել :

որայոցն քաղեցէ. և մի պատկառեցուցանէք զնա : * այլ 16
 և բառնալով բարձուցիք, և արկանելով արկջիք առաջի նորա 'ի փոփնգոյն խառնելոց, և թոյլ սաղիք նմա և կերիցէ՝ և քաղիցէ հասկ. և մի ինչ զգուիցէք զնա : * Եւ քաղեաց յանդին մինչև ցերեկոյ. և ծեծեաց զոր 17
 քաղեացն, և եղև արգու մի դարւոյ. * և ան՝ և եմուտ 18
 'ի քաղաքն : Իբրև ետես սկեսուրն նր՝ զոր քաղեացն. և եհան հռութ մա նմա 'ի նշխարէն՝ յորոյ յագեցաւն : * Ատէ ցնա սկեսուրն իւր. ուր ժողովեցեր այսօր, 19
 և կամուր եղեր. եղիցի որ ծանեաւն զքեզ՝ օրհնեալ : և պատմեաց հռութ սկեսրին իւրոյ թէ ուր եղև. և ասաց զանուն առնն առ որում եղև այն օր՝ թէ բոռն է : * Ատէ նոռմին ցնու իւր. օրհնեալ է նա 'ի տէն. զի 20
 ոչ պակասեցոյց զգուծ իւր 'ի կենդանեաց և 'ի մեռելոց, և ասէ ցնա նոռմին. մերձ է այրն 'ի մեզ, 'ի մեռ ձաւորաց մերոց է : * Եւ ասէ հռութ ցսկեսուրն իւր. 21
 իրաւ է. ասաց ցնա թէ յաղկունսգ իմ յարեաց, մինչև վախճանեացն զչուճսգ՝ որչափ իցին իմ : * Եւ ասէ 22
 նոռմին ցհռութ նու իւր. բարի է դուտոր զի եղեր լէ աղկունս նր, և մի պատահիցէ որ քեզ յաղում անդի : * Եւ յարեցաւ հռութ յաղկունսն բոռսայ քաղել հասկ 23
 մինչև վախճանել հնձոցն գարեաց, և հնձոց ցորենոյ : և նոռաւ առ սկեսրի իւրում :

ԳԼ. Գ.

Եւ ասէ ցնա նոռմին սկեսուր իւր. դուտոր՝ ինչ 1
 րեցից քեզ համագիտա, զի բարի լինիցի քեզ : * Եւ 2
 արգ. ոչ ապաքէն բոռս ծանօթ մեր է, որոյ էիր ընդ աղկունս նր. ահաւասիկ նա արկանէ կալ 'ի դարւոյ 'ի գիւրիս յայտմիկ. * և դու լուսացիս և օծցիս, և արկ 3
 ցնա զհանդերձ քո զքեզ՝ և ելցես 'ի կալն, և մի տացես առնն ծանօթս մինչև վախճանեացէ զուտել և զքեզել իւր : * Եւ եղիցի 'ի մտաներն նր 'ի քուն, նշխարեցես 4
 զտեղին ուր ննջիցէ. և երթիցես և բացցես յոտից կողմանէ՝ և ննջիցես. և նա պատմեացէ քեզ զինչ առնելոց իցես : * Եւ ասէ ցնա հռութ. զիմ զոր ինչ ասանցես 5
 ցնա՝ արարից : * Եւ 'ի կալն, և արար ըստ ձմի որպէս 6
 պալ

(16) Ոման. * Արկջիք նմա 'ի փոխնգ. : (18) Ոման. * Եւ նմա 'ի նշխարաց յորոց : (19) Յօրհնալիկ. * Որ ծանեաւն քեզ : (22) Ոման. * Զի ելեր ընդ աղ՝. և մի որ պատահեացէ քեզ :

ԳՎ. Գ. (3) Ոման. * Մինչև վախճանէ զուտել իւր և զքեզել : (4) Ոման. * Եւ երթայցես... և ննջեցես :

- 7 պատուիրեաց նմա սկեսուրն իւր : * Եկեր բոոս և արբ՝
և զուարթացաւ սիրտ նր՝, և չոգաւ ննջեաց առ եղբրբ
գաղչին : և նա եկն գաղտ, և մերկացողց յոտից կողմն
8 նէ՝ և ննջեաց : * Եւ եղև զհասարակածաւ գիշերոյ,
զարհուրեցաւ այրն և խռովեցաւ . և ահա կինն ննջեր
9 առ ոտիւք նր : * Եւ ասէ . ո՞վ էս գու : և ասէ՝ ես եմ՝
հուռթ աղանիւնքո, և արկցես գու զգրօշակ քս զաղախ
10 նով քով . զի մերձաւորիչ ես գու : * Եւ ասէ բոոս .
օրհնեալ ես գու ՚ի Թէ նյ դուստր, զի աղնուացուցեր
գու զգուրթ քո զվերջինս քան զառաջինն . զի ոչ չոգար
զհեա երիտասարդաց, զաղքատաց՝ կամ զմեծամեծաց :
- 11 * Եւ արդ գուստր՝ մի երկնչիւր . զնամ զոր ինչ առաւ
ցես ցես արարից քեզ . քանզի գիտէ ամ ցեղ ժողովր
12 գեան իմոյ՝ Թէ կին զօրութե ես գու : * Եւ արգարե՝
եմ ես մերձաւորիչքո . բայց գոյ և այլ ևս մօտ մերձա
13ւորիչ՝ մօտագոյն քան զիս . * ագիւր աստ զգիշերազայս .
և եղիցի այգուն, եթէ մերձաւորեցուցէ՞ զքեզ մեր
ձաւորիչն՝ բարբի է . ապա Թէ ոչ կամիցի մերձաւորե
ցուցանել զքեզ, ես մերձաւորեցուցից զքեզ՝ կենգաւ
14 նի է Թր, ննջեալ այգր մինչև ցառաւոտ : * և ննջեաց
առ ոոս նր մինչև ցառաւոտն : Եւ յարեաւ կինն՝ մինչ
չէ ճանաչէր այր զընկեր իւր : և ասէ բոոս . մի դը գե
15 տասցէ՝ Թէ կին դը եկն առիս ՚ի կալս . * բեր զմեկնոցդ
որ ՚ի վերայ քո է՝ և կալ աստ . և նա կալաւ : և չափեաց
վեց չափովն գարի, և եդ ՚ի վր նր, և եմուտ ՚ի քաղաքն .
- 16 * և չոգաւ հուռթ առ սկեսուրն իւր : Եւ նա ասէ՝ զի՞
է դուստր : և պատմեաց նմա զնամ ինչ զոր արար նմա
17 այրն . * և ասէ ցնա . զայս վեց չափ գարոյ ետ ինձ՝ և
ասէ, զի մի մոցես ունայնաձեռն առ սկեսուրն քո :
- 18 * Եւ նա ասէ . նիստ գու մինչև յայտլիցի մեզ . որպէս
զի ոչ վրիպէ բանն . զի ոչ գագարե այրն՝ Թէ ոչ կա
տարէ սոյն օրին զբանն :

ԳԼ.

(7) Ոմանք . Եւ զուարթացաւ սիրտ նր, և չոգաւ ննջել
առ եղբր գաղչին : (8) Ոմանք . Զհարկածաւ գիշերոյն . .
և ահա կին ննջէր : (9) Ոմանք . Եւ ասէ ցնա ով ես . .
մերձաւորիչ իմ ես գու : (10) Ոմանք . Եւ արդ գու
դուստր իմ, մի : (11) Ոմանք . Բայց գոյ և այլ ևս մեր
ձաւորիչ մօտս : (12) Ոմանք . Աստ զայս գիշեր . և եղև
ցի այգունն . . ապա Թէ ոչ կամի մեր : (14) ՚ի Բիշն պա
կախ . Գառաւոտ : և ննջեաց առ որս նորա մինչև ցառաւոտն :
(18) Ոմանք . Զայս վեց քեզ՝ Թէ որպէս ոչ վրիպէ . . .
եթէ ոչ կատարեցէ :

Լ Եւ բոսս Եւ 'ի գուռնն և նստաւ անդ . և ահա ան 1
 ցանէր առ նովաւ մերձաւորին՝ զորմէ խօսեցաւ
 բոսս . և ասէ ցնա բոսս՝ անց նիստ ասա վայր մի և մնա .
 և նա անց նստաւ : * Եւ առ բոսս ասան այր 'ի ծերոց քա 2
 զաքին՝ և ասէ . նստարսւք ասա , և նստան : * Եւ ասէ 3
 բոսս ցմերձաւորին . զրաժին անգոյ որ է եղբոր մերոց
 եղբորս՝ վաճառէ՝ նոսմին . որ զարմեայն է յազա
 րակէն մովարայ , * և ես ասացի՝ Թէ յարանցից յունկն 4
 քա . արդ՝ ստացիր անաղի սոցա որ նստինս , և առաջն
 փերոց ժողովրդեան խնոյ : Արդ՝ եթէ մերձաւորեցու
 ցանես՝ մերձաւորեցո՝ առաւ Թէ ոչ մերձաւորեցուցի .
 նես , պատմեալ ինձ և գիտացից . զի ոչ գոյ բնց 'ի քէն
 մերձաւորարար . և յիս քո՝ ես եմ մերձաւորեցուցի :
 * Եւ ասէ բոսս . յաւուր ստանալոց քոյ զաղարակն 'ի 5
 մեռաց նոսմինայ , և 'ի հուսթայ մովաբացույ կնոջ մե
 ռելոյն և զնա պարտիս ստանալ և յարուցանել զանուն
 մեռելոյն 'ի ժառանգութե իւրում : * Եւ ասէ մերձա 6
 ւորին ցրոսս . ոչ կարեմ մերձաւորեցուցանել ես ինձ ,
 զուցէ՝ եղբանիցեմ զժառանգութե իմ . մերձաւորեմ
 գու քեզ զմերձաւորութե իմ . զի ես ոչ կարեմ մերձա
 ւորեցուցանել : * Եւ այս օրէն էր յառաջագոյն 'ի մէջ 7
 իւր զի մերձաւորութե , և զի գնելոյ առ 'ի հատաւան
 լոյ զեմ բան : Բոկանայր այր զհօշիկ իւր , և ասայր ցըն
 կեր իւր՝ որ մերձաւորելոց էր զմերձաւորութե նորա :
 և այն լինէր 'ի վկայութե 'ի մէջ իւր . * Եւ ասէ մերձա 8
 ւորին ցրոսս . ստացիր գու քեզ զմերձաւորութե իմ .
 և բոկացաւ զհօշիկ իւր և ետ ցնա : * Եւ ասէ բոսս ցներ 9
 աքն , և ցեմ ժողովուրդն . վկայք իմ էք գուք այսօր .
 զի ստացայ զեմ ինչ եղբանիցեայ , և զեմ ինչ որ է քեզ
 զոնայ և մասդոնայ 'ի ձեռաց նոսմինայ : * Եւ և զհուսթ 10
 մովարացի վկին մասդոնայ ստացայ ինձ կնուե , կանգ
 նել

Գ Լ Գ Գ . (1) Ոման . Եւ ահա եղաներ առ նա մերձաւորին :
 (2) Աստ . 'ի ծերոց քաքին , և ասէ : (3) Ոման . Որ էր
 եղբոր մեր եղբուն : (4) Բեւ . Ես եմ մերձաւորիչ : և զ
 ման . ես եմ . և մերձաւորեցուցի : (5) Ոման . Ստանա
 լոյ քեզ զազա . . կնոջն մեռելոյն . և զի այս պարտիս
 ստանալ յարուցանել մեռել : (6) Ոման . Գուցէ զեք
 փանիցեմ զժառ . : (7) Ոման . Վս մերձաւորելոյ և զի
 գնէ : (7) Երեւակն . Եւ ասայ ցընկեր իւր : (8) Ոման .
 Եւ բոկացաւ զհօշիկ : (9) Ոման . Վկայք իմ էր գուցայ
 այսօր . . . որ էր քեզ զոնայ :

- նէլ զանուն մեռելոյն 'ի ժառանգութե իւրում: և մի
 ջնջեացի անուն մեռելոյն յեղբարց իւրոց' և 'ի ցեղէ տեղ-
 11 ւոյ իւրոյ: և վկայք դուք էք այսօր: * Պատասխանի ետ
 իմ ժողովուրդն 'ի գրանն' և ասեն: մէք եմք վկայք: և
 ծերքն ասեն: Տացէ՛ ար զկէնն որ մասնէ 'ի տուն քո'
 իբրեւ գհութի: և իբրեւ զլիա, որ շինեցին երկոցին ըզ-
 12 տունն իլի: աննել զօրութ յեփրաթա, և կոյն՝ անուն
 'ի բեթղէմ: * և եղիցի տուն քո իբրեւ զանուն փարի-
 սի, զոր ծնաւ թամար յուղայի յայնմ զաւակէ, և տա-
 13 ցէ քեզ ար որդի յաղջկանէ գայրամանէ: * Եւ ան բոոս
 գհութ, և եղև նմա 'ի կնութե: և եմմա առ նա, և
 14 ետ նմա ար յղութ: և ծնաւ որդի: * Եւ ասեն կանայքն
 ցնոսմին: օրհնեալ ար, որ ոչ քակեաց 'ի քէն այսօր ըզ-
 15 մերձաւորիչն, անուանել զանուն քո 'ի մէջ ելի: * և ե-
 ղիցի քեզ 'ի գարձուցանել զորդի, և կերակրել զծերու-
 16 թի քո: զի՛ նու քո որ սիրեաց զքեզ ծնաւ որդի՝ որ
 17 լու է քեզ քան զեւթն որդի: * Եւ ան նոսմին զմա
 'նուկն' և եգ 'ի ծոց իւրում: և եղև նմա դայեակ: * և
 18 կոչեցին անուն նմա գրացիքն' և ասեն: ծնաւ որդի՛ նոս
 մինայ: և կոչեցին զանուն նր ովբէգ: նա է հայր յես
 19 տեայ հօր գաւթի: և Եւ այս են ծնունդք փարիսի: Փա-
 20 րէս ծնաւ զեսրովմ: * և Եսրովմ ծնաւ զարամ: Արամ
 21 ծնաւ զամինաբաբ: * Ամինաբաբ ծնաւ զսաուլ: *
 22 Սաուլ ծնաւ զսաղմոն: * Սաղմոն ծնաւ զբոոս: Բոոս
 ծնաւ զովբէթ: * Ովբէթ ծնաւ զիսակ: Իսակ ծնաւ
 զԻսակ:

Ապարէլցաւ Հառաբ:

- (11) Ոմանք. Պիւի ետուն: և ասեն 'ի գրան: մէք եմք:
 (12) Ոմանք. Այ զտունն փարիսի: (14) Ոմանք. Օրհ-
 նեալ է ար: (15) 'ի լուս'. Ծնաւ քեզ որդի, որ համա-
 յայն ոմանց 'ի քաբ': (15) Ոմանք. Չի լաւ է քեզ քան ըզ-
 տասն որդի: (17) Ոմանք. Հայր յեսակ՝ հայր գաւթի:
 (19) Ոմանք. Եւ արամ: և ամինաբաբ: և նաոսոմն:
 սաղմոն: և ն:

'ի իսիճանի ոմանք դնէն: Ապարաւմն Հառութայ:

**ԿԱՏԱՐԵՑԱՒ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ:**

**Յօրտա՛ր պարտեակին ու՛րբ գիրք • սկսեալ 'ի ծննդոց
մինչև յհաւութ:**

UNIVERSITY OF MICHIGAN

100

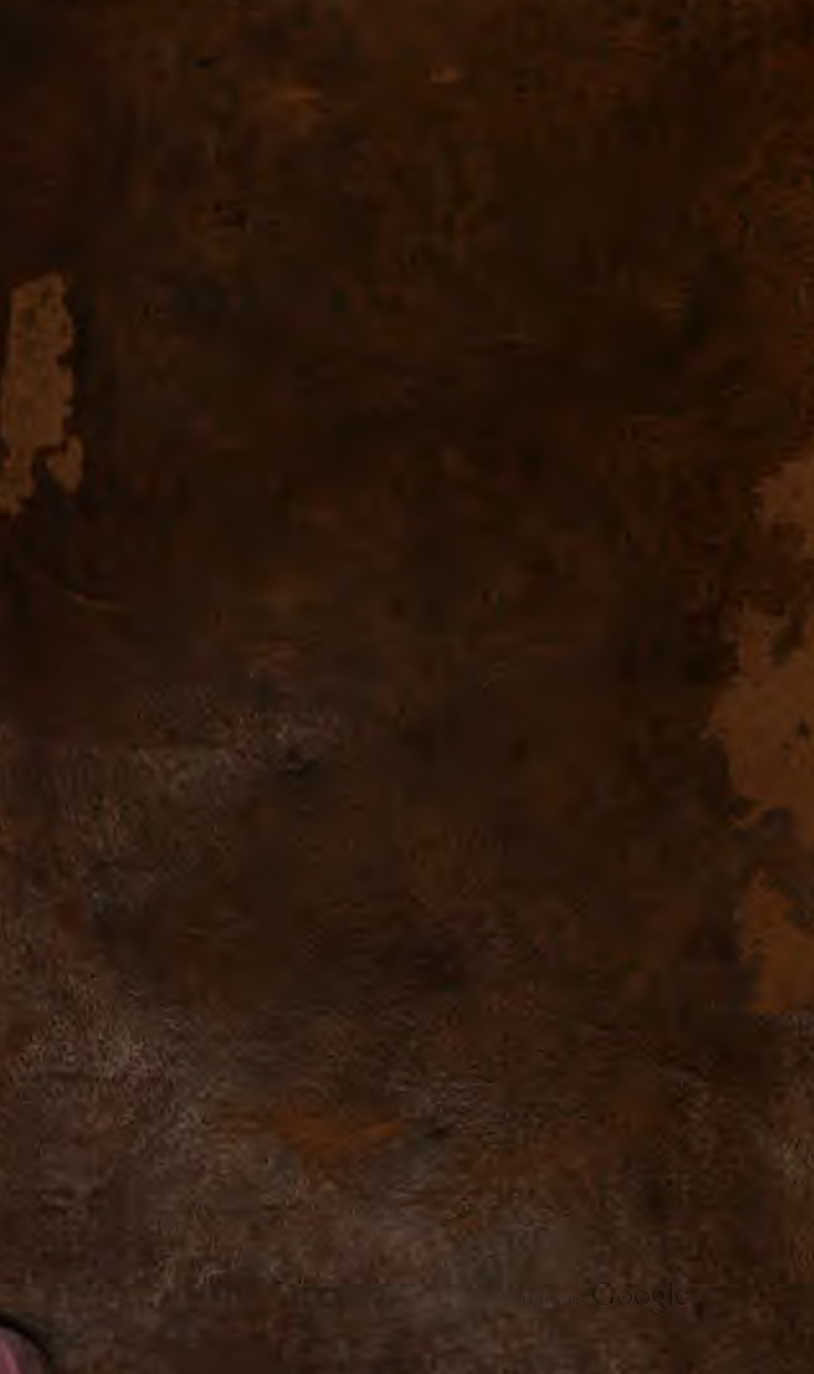

UNIVERSITY OF MICHIGAN

400

Digitized by Google

Digitized by Google